

THE
ENGLISH URDU
TRANSLATOR'S COMPANION,
IN THE ROMAN CHARACTER.

MUNSHI DURGAPRASAD,

LECTURER IN ENGLISH, COLLEGE BENARES; AUTHOR OF THE
"GUIDE TO THE ENGLISH TRANSLATIONS (URDU ENGLISH)"; AND
MUNSHI, JUDGE'S COURT BENARES.

(2nd ed.) (3rd ed.)

130
71

PRINTED AT THE MEDICAL HALL, BENARES.

MAY BE HAD OF

HARIHAR DASAI, BARI KALAN, BENARES.

1886.

All rights reserved.

PRINTED BY F. J. LAGAN & CO.,
AT THE MEDICAL HALL BLDG., PHILA.

PREFACE

The present work was originally intended as a companion volume to the *Hebrew Lexicon*. But I have been induced by friendly suggestions, & need, from time to time within the past six years, so to enlarge on it as to make it a comprehensive and yet thoroughly practical English-Hebrew Dictionary.

It would serve more for purpose to die now, in the preparation of a book competing for public notice, than to devote it to it, as I have done now. In my case, to read it would have to judge for himself. And all that he need to hold here concerns what he may not, that he may not, come to find within.

The *Hebrew Lexicon* contains, on the one hand, the pronunciation directions, & English meanings of the principal words; and does it include any word, and places a marked in Webster's great work, as a whole, or any, of the last half of the Hebrew and Aram.

As for the rest, the one history has been carefully drawn from Hebrew, and the other have been copied to make the renderings faithful and complete.

Various other essential features, however, have also invariably been kept in view, and cannot well be omitted the same, or nearly identical, or a different, have been given under each word or phrase as it seemed proper. In this manner, a word of an interchangeable nature has also been occasionally given within parentheses.

The various spaces given under a word or phrase have been designated either by commercial figures, or by letters of the English alphabet, while the relative of one group of meanings from another is an advantage which can not be over-rated.

The *legal* sense in which a word or phrase is used, has, for facility of reference, been distinguished by putting the word "Law" within parentheses opposite to the meaning.

The addition of occasional illustrative sentences and phrases with their translations, will, it is hoped, prove acceptable, and the ~~large~~ collection of idiomatic phrases, with their appropriate Urdū renderings, marks an important feature of the work.

To enhance the value of the *Companion*, various additions: as useful Latin and other foreign terms and phrases have been made to it, and foot-notes calculated to help the native students have been given.

Simplicity of language has been studiously observed, except in cases where Arabic or Persian words have not become so familiar to be avoided or changed without the risk of making the sense unintelligible or obscure.

The occasional use of familiar Hindi words will, it is hoped, be only looked upon as an additional advantage.

To suit the convenience of all classes of readers, the *translations* have, as a rule, been given in the Roman character, and accented for transliteration, so as to ensure correct pronunciation of the Urdū and Hindi vocables, has been aimed at throughout.

Nothing has been left undone to make the work acceptable to the public,—*particularly* to the junior and other officers in the Civil Service; to the Advocates and other legal practitioners connected with the High Courts and the Courts subordinate to them; to native Judicial officers in every Department of the service, Civil, Criminal, and Revenue; to the Translators employed in public offices; and to such students of English as may be either desirous to train themselves as *legal* translators, or may otherwise stand in need of a good English-Urdū Dictionary for practical purposes.

Frequent use has been made of Dr. Forbes's English and Hindustani Dictionary, Dr. Follen's New English Hindustani Dictionary, and Pandit Mathurâ Prasad Mook's Triangular Dictionary in the choice of Vernacular equivalents, reference being also not infrequently made to Richardson's Persian, Arabic, and English Dictionary in determining the correct pronunciation of Persian and Arabic words. To all these eminent lexographers, I owe an ever-lasting debt of gratitude.

My best thanks are also due to Mr. H. J. John Healey, M. A., Principal, London Mission College, Bombay, for the invaluable courtesy with which he met my application for help in matters of scholarship.

The heavy debt of gratitude I owe to Dr. E. J. Lavigne, M. D. must not be left unacknowledged. It is, in a large measure, to his kindness that the present work, like its predecessor, owes its existence.

To my kind subscribers, upon whose patience I have had largely to draw since sending out the first portion of the work in August, 1884, I must sincerely apologise for this long but altogether unavoidable delay.

HUMAIUN, PIRI KARAN,
December 31st, 1886

TURJA PRASAD.

ABBREVIATIONS

n	for	noun	ring.	for	ringular	ad	for	adjective
a	"	adjective	ph.	"	phrasal	adv.	"	adverb
pn.	"	pronoun	p.	"	participle	h	"	hook
v	"	verb	p. a.	"	participle adverbial	h. w.	"	hook with w
v. t.	"	verb transitive	p. p.	"	participle prepositional	h. w. v.	"	hook with w and v
v. i.	"	verb intransitive	Fr.	"	French	h. w. v. i.	"	hook with w, v, and i
adv.	"	adverb	Gr.	"	Greek	h. w. v. i. s.	"	hook with w, v, i, and s
prep.	"	preposition	Lat.	"	Latin	h. w. v. i. s. t.	"	hook with w, v, i, s, and t
con.	"	conjunction				h. w. v. i. s. t. s.	"	hook with w, v, i, s, t, and s
int.	"	interjection				h. w. v. i. s. t. s. t.	"	hook with w, v, i, s, t, s, and t

THE ROMAN ALPHABET FOR THE URDU ALPHABET.

Vowels

a	for	آ	u	for	و	ai	for	ای
ā	"	اَ	ū	"	وِ	"	"	ایِ
i	"	اِ	e	"	ے	au	"	او
ī	"	اِی						

Consonants

b	for	ب	d	for	د	z	for	ز
bh	"	بھ	dh	"	دھ	"	"	ذ
p	"	پ	d	"	ڈ	f	"	ف
ph	"	پھ	dh	"	دھ	q	"	ق
t	"	ت	z	"	ز	k	"	ک
th	"	تھ	r	"	ر	kh	"	کھ
t	"	ٹ	r	"	ڑ	u	"	و
th	"	ٹھ	rh	"	ڑھ	gh	"	گھ
s	"	س	z	"	ز	l	"	ل
j	"	ج	zh	"	ژ	m	"	م
jh	"	جھ	s	"	س	n	"	ن
ch	"	چ	sh	"	ش	ā	"	اَ
chh	"	چھ	s	"	س	ū	"	وِ
h	"	ھ	z	"	ز	o v w	"	و
kh	"	کھ	t	"	ٹ	y	"	ی

* When initial, place the mark (.) before the vowel, and when medial or final, after it.

+ (nasal)

THE ENGLISH-URDU TRANSLATOR'S COMPANION.

A

Abandon, v. t. 1.—Bil-kul tark k.; kulliyatan chhor d.; tamām-tar dast-bardār h.; baz amā; kisi se lagaw (ta'alluq yā wasta) bilkul chhor d.; tark k.; chhor d.

To *abandon* a hopeless enterprise—Kisi aise kar-i ahām ko bil-kul chhor d. jis meñ kām yābi ki imān nā ho. [chhor d.]

To *abandon* a friend or party—Kisi dost ya farq se apnā ta'alluq la-i-kul

2.—Kisi shai meñ he ikhtiyār par jānā; kisi hāt meñ is tarah par jānā ki dil ko apne qābul meñ rakkh kī sker na rahe.

“*Relinquish, and generally in a bad sense.*” *H. Carter.*

To *abandon* one's self to vice—Apni tayyā be-ikhtiyār hāt meñ dāl d.; bast ki tarah apne ko ta-tar d. māl k. ki dil apne qābul meñ na rahe.

Abandoned, p. a. 1.—Jise lagaw na bil-kul chhor diya ho; be-chirāg; ujār
An *abandoned* village—He chhāg gāw; usā qaas' jiske bāshundāh na use bil-kul chhor diya ho

2.—‘Adi, tammālān badī kā; nihāyati (bahut hi) bad; jo gunāh karne meñ an ruk; nāq burā ki jiske mudharnā ki ummed na ho; mardūd, chāupā. [jiske andharnā ki ummed na ho]

An *abandoned* youth—Aise unī juwān jo burayī kā ‘adī ho; aise bad bī juwān

Abandonment, n. 1.—Bil-kul chhor d.; tark-i mutlaq; yak-qalam dast-bardāri, chhor d. yā chhor diyā jānā.

2.—Kisi dā‘we ya haqq i m’āyati se dast-bardāri; kisi aise shakhs ko apni khwāhish se chhor d. jise koyi rishta-i khāss ho, māsālān forā khāsan yā laṭhā ko.

Abate, v. t. 1.—Ghatānā; kam k.; takhfiif k.; was’ yā mīnhā k.; bar-tar hālat yā hāse shumār khwāh darjio wazīra se ghatā-kar aduā hālat wazīra meñ kar-d.

To *abate* a demand—Kisi mutalabā ko ghatānā (kam ya takhfiif k.)

2.—(Less) Zāil k.; nest-o nihūd k.; sāqit k. [bar-d.]

To *abate* a public nuisance—Kisi am-i-lā‘a-i-takfiif i ‘awām ko nest-o-nihūd

3.—(Less) Kisi shai meñ kamī k.; kisi shai ko ghatā d.

Lugages are liable to be *abated*, entirely or in proportion, upon the deficiency of means—Jā-dā‘il-i-mutalabāt ki kamī par hībā-i-wazīrat meñ bil-kul yā imān-yārā-rasūlī kamī ko sāqit kar.

To *abate* a tax—Kisi mahsul ko bil-kul ya kisi-qadar chhor d. yā was’ k.

Abetment, v. (Law) Pānat; irtikāb i-jurm khwālā h'l-i-majrūm-āna meñ i-naññ targhā yā salāh waghīra.

Abetment of an offence—Pānat i-jurm.

Abetment of an abetment—Pānat meñ Pānat; kīñ jurm kī targhā dīhī kī targhā.

Abetment by conspiracy—Pānat hā mashwara, āpna meñ hāmbāh kar-ke hān jurm ko irtikāb kī targhā dī.

Abetted, p. p. (Law) Jiska madat targhā yā taqwīyat waghīra dī gayī ho; mu'ān fīh; jis meñ mu'ad dī gayī ho. [gayī ho]

The offender abetted—Jurm i mu'ān fīh; woh jurm jī-ke karna kī targhā dī.

Abettor, n. (Law) Mu'īn ya mu'āwīn-i-jurm; mugwā; bahkāno w.; woh shakhs jo dūste ko jurm ko murtakīb hōne ko liye (usko karna ko liye) bahkāwe khwālā targhā madad yā taqwīyat de.

Abettor—“...with the purpose, incite, instigate, or promote; accessories assist, aid, help forward; accomplices carry into effect, help, or complete” *Webster*.

Abeyance, n. (Law) Qasb ko rū so kīñ shai kī ummed yā uskā intīqār; tātūq; ātiwā, mu'damīyat i-āwaz; kīñ amr kī multaxī yā ehamd meñ hān mu'dam tadhī yā hī waghī meñ m'ānā.

Abeyance—“Literally, ‘a state of rest or suspension with the month open’; expectation or contemplation of law, &c., when there is no person in whom an interest may vest, it is said to be in *abeyance*, i. e., in expectation, the law always considering it potentially existing, and ready to vest whenever a proper owner appears” Also, “suspension or temporary extinction” *Encyclopædia Webster*.

To be, or to make, in *abeyance*—Multaxī h. yā rahna; mu'īn ātiwā meñ rahna.

Abide, v. t. 1. Pāshar hā; kīñ jirgah par rahna; amakan par hā; rahna, ruknat il-hāyāt k.

2. Kīñ hāyāt yā hālat meñ rabīṭ qadam yā mazbūt rahna; mustaqīd par hā tajarrū rahna; barābur qām rahna.

To *abide* by a contract—Kīñ mu'āwāz (quid o quare) par shūl qadam rahna.

To *abide* by the evidence of a witness, or by the decision of a court—Kīñ qarār kī abahālā yā 'adālat ko farāse par hān k. (ye per hāmbāh qām rahna khwālā uski pābandī k.)

Abide v. t. 1.—Kīñ kī mustahzīr rahna, kīñ bāt ko liye muwā'id yā āmāda rahna; intīqār meñ rahna.

2.—Rahna, hā dāst k.; kīñ hālat meñ rabīṭ-qadam rahna; sabr ko dāst tahammul k. yā mustahammul h.

Abide—“In general, *abide* by signifies to adhere to, maintain, defend, or stand to; as to *abide* by a promise or a friend; or, to suffer the consequences; as, to *abide* by the event, that is, to be fixed or permanent in a particular condition.” *Webster*.

Ability, n. 1.—Qābūliyat; liyāqat; salāhiyat; quwwat ya tāqat—‘ām meñ kī woh shai ho yā jismānī; hūsiyat ya gūnāsh; tāqat hūmār yā meñ waghīra kī hā-qadar-i-kāfi rahna.

2.—(Law) Iqtiyār yā iqtidār i-qānūn; bā'z umūr ko karna kī iqtidār yā intihāq, salāhiyat-i-qānūnī.

The testator's ability to give away his property cannot be doubted - in this
 men khulha nahin ho-saktā ki unka ba apni jee dāt ke mutabiq kar dena
 kā ikhtiyār qānūn hāt dēg.

Opposed to *diversity*.

3.—*pl.* Zibni täqat, qäbälayat; liyāqat.

AB INITIO, (Lat.) Shura' so; ibtala su; jable se; soo so. D. 17

These proceedings are void ab initio – Yab kai saah shi shiun' hi an ts' i adan

Abintestate, *u. (Law)* In shuktha bilā wasiyat manā ho uahā talāh wā
satah pane w.; bilā wasiyat manā u. w.

Abintestate, n. (Law) Wuh shakhs jiska khat aas mutawallā ki tarfa wi'asatan milo jo koyi wasiyat na kar gayā ho.

Able, *a. l.*—Kāfi jinnāni tsūqur. w., jiu khūb zūhū yā jinnāni quw wā.
ho; lūq yā luyiq; fāq; qābil.

2.—Ma'ishat yā ma'ashu-kasf r. w.; si-latit'at; sāhib-i n'nāsh;
ahl-i-jāe-dād, zi-maqdūr; sāhib-i-maqdūr; mustaff.

3.—(Law) işe iqtidār yâ qabiliyat : qanunı iş : qanunı bulıyaz
r. w. : qānūnıan imājāz.

4. Juso kasi qism kī qābiliyat yā sulāhiyat ho.

Ablation, *n.* Dhoṇā—churāsān farāzā mazhūb kō angūn bō lōḥayē mētī :
jisp kā dhoṇā, guāl, māhān.

Abnormal, *a*. Qanday ko mutabiq nahil; kasi qānan ya miqdor ku qābil, be-qā'idu; be-sarishita; be-zatnin.

Abode, *n.* Jao-qi-yün; unukun; jao-sukunmat, rahm hi jao-sah.

Abolish, v. t. Wujad mita d.; bunad k.; manqūf k.; mawraḥ mawṣala d.
yā nash-ʾo-nā-bud k.; ka-bʿallam k.; istaʿlā k.; pūr qān na-tahar d.

“Applied chiefly and appropriately to established laws, customs, and institutions.” *Webster*.

Abolition, *n.* Istirdād; tarīd, munsukhi; mansuqī; istīqāl; uqūb d.,
mitā d.; dūr-daf' k.

AB ORIGINE, (Lat.) Jar so; bunyād aq; al-hurū' aq.

Abortion, *n.* Isyāt-i-hamāl, hamāl ka sūt k; pet girā d.

Abortive, a.—1. Jo khām paddā ho ya khām ki hālat sudā zūhār madā
āwe, jiskā banāwat auktā ho, jismen kānā yāti na ho, jās kachin
sud (natījn yā natū) na ho; sāgān; bōfāda; bōkāt; jās kachin
hāsil na ho. It hāsil.

2.—Muzī-i-hanul; jiseq begat i-lucant ho; jiseq per, per jiseq.

Abon-twe medicines - Aim daw-ah-jooe ngah-t-haung lo. (continued)

Abound, v. Bahut yā bahī kharat no h., bahut hī jati h.; bahut hī
Where sin abounds—Jahāṁ gunah bahut ho.

2.—Miqdār i-kasū r.; kasrat se rakhnā yā honā; unvanā, 1144

② Followed by *with* or *in*.

Fishes abound in the pond—He láláb men machhliyēn zhar, (bass etc) hadi.

The pond abounds with fishes—Wah takes much delight in their chase.

About, *prep* 1 -- Kisi shai ki baharī taraf math par yā uchr qfar; eṭh
roṣṭarāf; gird-ba-gird; har chahār-taraf; gird.

2. Kisi ke mukhtalif hisson men; atraf : mukhtalifa suri; jā-bā-jā; kisi jagah men; sāri jagah men.

3. - Kief ke nazdik yā qarib; dār par nahla, nazdik; jagah waqt
ya miqdār waqtara ke libāz se nazdik, qarib; qarib-qarib, toḥb
milnā; kam o hush; thorā bahut, kamlibahut.

44 "Much used in exact or approximate statement." 117 b/2

4 - Kisi kām meñ honarūñ yā lūgā hūā; kisi hīñ ko kām meñ jāt nā hūā yā āmāñ.

What are you about? 'Tum kya karam mein lagay ho? 'Tum kya kar rah ho? He is about to start. Woh ba shayad par mein se phir chla hai; woh muskaha hai, chakha hai; qayla hai ki woh raasta hai.

U.~ Nishat; hab med; dur hab; hab. c. 100; hab. c. 100.

11. KENNEDY HUSBANDS: 1940-1941: 1942-1943: 1944-1945: 1946-1947: 1948-1949: 1950-1951: 1952-1953: 1954-1955: 1956-1957: 1958-1959: 1960-1961: 1962-1963: 1964-1965: 1966-1967: 1968-1969: 1970-1971: 1972-1973: 1974-1975: 1976-1977: 1978-1979: 1980-1981: 1982-1983: 1984-1985: 1986-1987: 1988-1989: 1990-1991: 1992-1993: 1994-1995: 1996-1997: 1998-1999: 2000-2001: 2002-2003: 2004-2005: 2006-2007: 2008-2009: 2010-2011: 2012-2013: 2014-2015: 2016-2017: 2018-2019: 2020-2021: 2022-2023: 2024-2025: 2026-2027: 2028-2029: 2030-2031: 2032-2033: 2034-2035: 2036-2037: 2038-2039: 2040-2041: 2042-2043: 2044-2045: 2046-2047: 2048-2049: 2050-2051: 2052-2053: 2054-2055: 2056-2057: 2058-2059: 2060-2061: 2062-2063: 2064-2065: 2066-2067: 2068-2069: 2070-2071: 2072-2073: 2074-2075: 2076-2077: 2078-2079: 2080-2081: 2082-2083: 2084-2085: 2086-2087: 2088-2089: 2090-2091: 2092-2093: 2094-2095: 2096-2097: 2098-2099: 2100-2101: 2102-2103: 2104-2105: 2106-2107: 2108-2109: 2110-2111: 2112-2113: 2114-2115: 2116-2117: 2118-2119: 2120-2121: 2122-2123: 2124-2125: 2126-2127: 2128-2129: 2130-2131: 2132-2133: 2134-2135: 2136-2137: 2138-2139: 2140-2141: 2142-2143: 2144-2145: 2146-2147: 2148-2149: 2150-2151: 2152-2153: 2154-2155: 2156-2157: 2158-2159: 2160-2161: 2162-2163: 2164-2165: 2166-2167: 2168-2169: 2170-2171: 2172-2173: 2174-2175: 2176-2177: 2178-2179: 2180-2181: 2182-2183: 2184-2185: 2186-2187: 2188-2189: 2190-2191: 2192-2193: 2194-2195: 2196-2197: 2198-2199: 2200-2201: 2202-2203: 2204-2205: 2206-2207: 2208-2209: 2210-2211: 2212-2213: 2214-2215: 2216-2217: 2218-2219: 2220-2221: 2222-2223: 2224-2225: 2226-2227: 2228-2229: 2230-2231: 2232-2233: 2234-2235: 2236-2237: 2238-2239: 2240-2241: 2242-2243: 2244-2245: 2246-2247: 2248-2249: 2250-2251: 2252-2253: 2254-2255: 2256-2257: 2258-2259: 2260-2261: 2262-2263: 2264-2265: 2266-2267: 2268-2269: 2270-2271: 2272-2273: 2274-2275: 2276-2277: 2278-2279: 2280-2281: 2282-2283: 2284-2285: 2286-2287: 2288-2289: 2290-2291: 2292-2293: 2294-2295: 2296-2297: 2298-2299: 2300-2301: 2302-2303: 2304-2305: 2306-2307: 2308-2309: 2310-2311: 2312-2313: 2314-2315: 2316-2317: 2318-2319: 2320-2321: 2322-2323: 2324-2325: 2326-2327: 2328-2329: 2330-2331: 2332-2333: 2334-2335: 2336-2337: 2338-2339: 2340-2341: 2342-2343: 2344-2345: 2346-2347: 2348-2349: 2350-2351: 2352-2353: 2354-2355: 2356-2357: 2358-2359: 2360-2361: 2362-2363: 2364-2365: 2366-2367: 2368-2369: 2370-2371: 2372-2373: 2374-2375: 2376-2377: 2378-2379: 2380-2381: 2382-2383: 2384-2385: 2386-2387: 2388-2389: 2390-2391: 2392-2393: 2394-2395: 2396-2397: 2398-2399: 2400-2401: 2402-2403: 2404-2405: 2406-2407: 2408-2409: 2410-2411: 2412-2413: 2414-2415: 2416-2417: 2418-2419: 2420-2421: 2422-2423: 2424-2425: 2426-2427: 2428-2429: 2430-2431: 2432-2433: 2434-2435: 2436-2437: 2438-2439: 2440-2441: 2442-2443: 2444-2445: 2446-2447: 2448-2449: 2450-2451: 2452-2453: 2454-2455: 2456-2457: 2458-2459: 2460-2461: 2462-2463: 2464-2465: 2466-2467: 2468-2469: 2470-2471: 2472-2473: 2474-2475: 2476-2477: 2478-2479: 2480-2481: 2482-2483: 2484-2485: 2486-2487: 2488-2489: 2490-2491: 2492-2493: 2494-2495: 2496-2497: 2498-2499: 2500-2501: 2502-2503: 2504-2505: 2506-2507: 2508-2509: 2510-2511: 2512-2513: 2514-2515: 2516-2517: 2518-2519: 2520-2521: 2522-2523: 2524-2525: 2526-2527: 2528-2529: 2530-2531: 2532-2533: 2534-2535: 2536-2537: 2538-2539: 2540-2541: 2542-2543: 2544-2545: 2546-2547: 2548-2549: 2550-2551: 2552-2553: 2554-2555: 2556-2557: 2558-2559: 2560-2561: 2562-2563: 2564-2565: 2566-2567: 2568-2569: 2570-2571: 2572-2573: 2574-2575: 2576-2577: 2578-2579: 2580-2581: 2582-2583: 2584-2585: 2586-2587: 2588-2589: 2590-2591: 2592-2593: 2594-2595: 2596-2597: 2598-2599: 2600-2601: 2602-2603: 2604-2605: 2606-2607: 2608-2609: 2610-2611: 2612-2613: 2614-2615: 2616-2617: 2618-2619: 2620-2621: 2622-2623: 2624-2625: 2626-2627: 2628-2629: 2630-2631: 2632-2633: 2634-2635: 2636-2637: 2638-2639: 2640-2641: 2642-2643: 2644-2645: 2646-2647: 2648-2649: 2650-2651: 2652-2653: 2654-2655: 2656-2657: 2658-2659: 2660-2661: 2662-2663: 2664-2665: 2666-2667: 2668-2669: 2670-2671: 2672-2673: 2674-2675: 2676-2677: 2678-2679: 2680-268

bout, *o/e* 1. Sab tounf; har'chahai 'taif, 'chareo' taif

2 --(Ginde men; hotje men; where men, dear me it. [Gawit del

3 - bilharz uellman; harrington; j. b. h. p., merrill, harrington, clinton, harrington,

4. Следи ги дајте ниту паре; ниту јавно, ниту приватно

This wall is not about as high as that of the other side of the road, and is not as thick.

Q. - During that time, did you not see any other persons?

The second exhibit is Exhibit C, which is a copy of the letterhead memorandum dated May 19, 1968, from the Director of the FBI to the Attorney General.

2. The following are the names of the persons who have been appointed to the various positions in the organization:

Yo gao xianzai zai yue xue zhi shang, yue xue zhi shang zai yue xue zhi shang.

bove, prep. 1. Upward, behind; he came up again.

(Signature)

2. - Indonesian, Khmer, Burmese, and other non-Asian; Japanese and Chinese

There is a direct relation between the number of letters in the alphabet and the number of letters in the word.

His is where temptation - Uda tat'at is yabur baladul had is with rain' may multiply

3. - Kimsa chasqa ki hukunat t'atadta nuyllar ya chasqa nuni sayllun.

birde, adı, 1. 'Alay' baka men, Akış men, Akış men ya da Akış men.

2. - National Energy Research Institute; physics; physics.

[illegible]

3. -bala tar; bala dast, a'la; akbar, in the yā ikhtisār men dīhār

He appeared to the court where - Under what I shall now say, a by a

Abonut: Sabi ka ipar, sabi bāton pur mupolam, jumlah klayat pui mupad-
daar; 'alot klayat, klayat sabi; sici bāton mupolam bāton (3) mupolam mupolam).

“*Amor* is often used adjectivally as an adjective by omitting the *era* mentioned, quoted, or the like; as, the *above* items.” Webster.

bove-cited, a. Mammawata-i-balla; jaka zika pahle hua; jak-kā hawāla
upar diyi gayā.

above-mentioned, *n.* Mashkura-s-eade; mashāgu r zikr; jiālā hāl *maḥfūf*, (Lat.) Andā hī ar, shūrā' hī ar, shūda hī ar.

breast, *ad.* Ek dūar kē bagal men; pahla ba-pahla; ham-pahla; bar-bar ānā kiye huve; bar-bar.

Abridge, *v. t.* 1. — Chhōṭā k.; aur chhōṭā k.

2. — Mukhtasār k.; alfiṣ k. qilbī (mukh i-ti'māl meṣ kauri) k. par khulāṣe meṣ mazmūn ko qum r.; khulāṣa k.

3. — Kām k.; ghāṭānā; kī i chāi meṣ kauri (ṭaṭṭā) k.

4. — Mikhṛān k.; mahyūb k.; hē lōṭā, qut' k.

☞ Followed by *of*.

To *abridge* one at his sight — Kī i ko ṭal-o-baṭī; se meṣ meṣ k.

Abridgment, *n.* 1. — Kāmī; takhṭī; ghāṭānā.

2. — Kīṣ kīṭāb kī khulāṣa (ikhṭisār).

Abroad, *adv.* 1. — Khulā; wāṣat meṣ dūr tak; bahār, bahārāyē meṣ dūr tak; tang hūṭā ko andar band nahīn.

2. — Mākan khahān yā līṣ ghīṣ hūyī jagah ko bahār, bahār meṣ.

3. — Kīṣ mūlk ko hūṭā ko bahār; gaur gaur mūlkōṣ meṣ, aur par dōṣ; par dōṣ mūlkōṣ meṣ. {kī gī meṣ kī hukm se mazmūn lī k.

Abrogate, *v. t.* Hī i hākū ānā se mazmūn k., hāṭhī wāṣat (ṭaṭṭā) k.

☞ "Applied to the repeal of laws, decrees, the abolition of established customs, &c." *Hobbes*.

Abrogation, *n.* Tawāṭī; hukm i rāṣar ko hukm se manṭal hī (ṭaṭṭā) k.

Abrogate, *v. t.* Tawāṭī, bahūt wāṣat meṣ, hāṭhī se mīṭāṣ meṣ ya na hūṭā.

2. — Yāṭhāṭh; dāṣṭān, hē ṭilā'.

3. — Be-gar; hāṭhī; gī meṣ oh mazmūn chhōṭāṭh dōṣā mazmūn yakayak shūṭā' kar dīṣ jāṭ. {i chūṭ kī hē gaur. iṣ dōṣ.

Abrogate, *v. t.* Phīṣ meṣ; yakayak; hūṭā ṭilā' dīṣ; māṭhī meṣ kī

Abseond, *n. i* (*Latn*) Rā pūsh h.; chhīpāṭhīṭh, hūṭā h.

☞ "Used especially of persons who withdraw to avoid a trial process." *Hobbes*.

An *absconding* dūṭar — Madyan l-rū pūsh; woh madyan jo chhīpāṭhīṭh k.

Dead or absconded — Fawī yā fawī.

Absence, *n.* 1. — Kīṣ jagah par yā kīṣ ko sāth na rahnā, aur par yā suhbat ko libāṣ se dūr par rahnā; gaur; māṭhīṣ na i chūṭ.

Speak well of one in his *absence* — Kīṣ kī suhbat meṣ wāṣat (ṭaṭṭā) k.

2. — (*Latn*) Ghīṣ hāṭhī; ṭāṭhī māṭhīṣ; j-wāṭhīṭh ko hīṣ 'absent' meṣ na rahnā.

In the *absence* of — Ba hāṭh i-ādām māṭhīṣ; gaur h.

By reason of *absence* — Ba wajh i gaur hāṭh; māṭhīṣ dōṭh; na rahnā kī wajh.

3. — Kīṣ shūṭ kī na hūṭ yā na rahnā.

The *absence* of evidence — Shūṭ (shahādāt) kī na h. {na hūṭ.

4. — Jo chhīṣ māṭhīṣ hūṭ unki taraf tawajjuh na karnā; be-khāṭhī.

Absent, *a.* 1. — Gaur-hāṭhī; māṭhīṣ nahīn; nahīn; kīṣ par dōṣ se hāṭhī yā wāṭhī par nahīn; sāth yā suhbat meṣ nahīn; gaur mūlk meṣ.

2. — Be-khāṭhī, un logon kī taraf jo māṭhīṣ hūṭ yā tawajjuh nahīn kī guṭ-gū par gaur-matawajjuh.

Absent, *v. t.* Gaur-hāṭhī ho-jānā; kīṣ ko sāṭh meṣ na ānā. i qadar dūr chhīṣ jāṭ, kī hukm āṭh o-raṣt na hōṣkī.

The defendant has *absented* himself — Muddā's 'alām par hūṭ hōṣkī.

☞ Used with the reciprocal pronoun.

Absentee, n. Woh shakhs jo apne mulk mansab 'uhde ya lazim : man sabh vagaira se gair huaar ho. [us-ke majma'at me rahne ki wajh se]

ABSENTEE PRO, [Lat.] (Law) Chunki mulkiya'at hain gun hain the

Absolute, a. kaamil; mutlaq; mashtat unahi; gun mashtat; bilal-haaf ya 'qud; qat'i, unhiq [pr]

Absolutely, ad. Ba-tair-i-kaamil; bala-qud-i-har-af; ba-l-kul; yaqin-tair

Absolute's imperdoo ba-l-kul qat'i gun mashtat, mashtat mashtat, jo kisi tarf se na ho sake

Abolish, v. t. Kis farz dar ya zimma-daf se barf k.; elhorana; barf-i-zimma k.; koi darf se uqat-i-jida ba'is koi barf ya tawan ad ho; kisi majma'at ki tal'ik se elhorana

ABSOLUTE PRO, [Lat.] (Law) Ba-gair-ake, ho nako.

“In law, the technical words of denial used in traversing what has been alleged and is repeated” *It is not.*

Abstract, n. f. Ba-talwa, khatira k.; dar-gazir k.; parhez k.; qinadi k.

“I used chiefly to denote a restraint upon the passions or appetites” *It is not.*

Abstinence, n. Haza-nal-kul se parhez, nafa-i-mumina ki parhawi se istihza

It is not *abstinence* *Munz* holi 'aspa' ba-l-kul paha.

Abstract, n. f. Khula'at-i-mutlakhi di, goch wana; mutlakhi.

2. Dima' chazoi a 'ahlelidi talwa li halat.

3. consider a only c in the abstract Kis majma'at par tal'ik hua unko muta'aliyat ka qat' k

Abstract of title (Law) - Milkiyat ko muta'aliyat subat ko waqo'at ka khul'at;

un kagazat ka makhab jo muta'aliyat ko subat se tal'ik rakhtei.

Abstract, c. t. l. Kis talwa waguna kaa khul'at k.; makhab k.; muta'aliyat hana; ikhtirar k. [ko hiye chup chup se lena]

2. Nikal hua, chura hua, dore ke mal mo'at se apne murti-ha

Abstract, n. f. koi darf cha se 'alakhda; jula.

2. Mushkil; maglay; chikan kar makhala hua.

Absurd, a. Nafai-tair ke khulaf; jo bat badiya n nazar mein sabit ho us

ke khilaf; 'aql ke khilaf; un baton ke khilaf jo 'im 'aql ke muta'

unhiq hoo; dalail-i-'aql ke bar'aka; behada; laj'at; na-ma'qul;

rao-sab ko bar'aka.

Absurdity, n. f. Haqiqat ya 'aql ke khilaf h.; rao-sab ko bar'aka k.; behadagi; na-ma'quliyat; laun-i-mummasbat.

The absurdity of this argument cannot be denied - Is dahl ki behadagi (na-ma'quliyat) se inkar nahi ho sakti.

2. Behada bat; aur i khilaf-i-'aql.

“In this sense, it has a plural.”

Abundance, n. Bahut h.; ifrat se kafi h.; barf ziyadati; kasrat.

“Strictly applicable to quantity only, but sometimes used of number.”

Abundant, a. Bahut; wafir; malami; kasir; bahut bi kafi; kasrat se.

There is abundant proof in this case - Is muqaddama mein subat bahut (malami) hai.

Abundantly, ad. Pura-pura; ba-tair-i-kafi; bahut kuchli; ifrat se; kasrat

Abuse, n. 2. Kisi shai ko hani (nā munasib) tarīq par istimāl k. (nakā istimāl-i bad k.); istimāl-i bad k., hani tarīq par kām men band, hani niyat se (maqsad) nā jara ke hīve khwāh la tarīq (be jā) kām men band.

To abuse power or authority—Majlisat yā shikṣak ke dastūrī se ā kām men band.

2.—Hurā bhulā kahū; bad kahū; wāḍī d., dushmān, dūshī k. bad kahū k.; hani tarīq se bastāw k.; k. hani nāt k.; be istimāl k.

Abuse, n. 1.—Istīmāl-i bad; istimāl-i be jā; nā munasib tarīq yā istimāl; maqsad-i be jā men istimāl.

Abuse of law—Qandā k. istimāl-i be jā.

Abuse of lawful authority—Istīfāṭ-i jūz k. istimāl-i bad.

2.—Hurā (kharīd) dastūr; rawāq-i bad.

3.—Bad-zabānī; dushmānī; wāḍī; nakṣt ke istimāl.

Abusive, a. 1.—Gāliyān d. w.; nakṣt kulāmī k. w., hani tarīq par shay' se.

Applied to persons.

2.—Dushmān-āmāz; jismīnī gāliyān hani yā jism se paidā hō.

Abusive words—Gāliyān, kulām-i dushmān hani.

Abut, v. i. Kise ka hani sarhadd h., ek hī dūnde par rukna, kām se milā rahū yā uske muttābīq h.

Used chiefly in describing the boundary or situation of land.

Academy, n. 1.—Umda ta'lim kī woh jagah jo ruthe ka libās se *university* yā college aur ām madrasa ke wast (bich) men h.

2.—Umda qism kī talīm kī jagah; college yā university.

3.—Woh sah log jo 'umūmīn 'ālmī wa fanūn khwāh kī kār kām hani yā lau kī tarraqqī ke liye hāham muttābīq hō.

4.—Woh jagah jahan fanūn khwāh kī shū'bat 'ālmī kī tarbiyat se **Accede, v. i.** Manzūr k.; qabūl k.; māmū; rāi h., jo kuchh dā'irā kabe use māmū.

Accelerate, v. t. 1.—Bā'is-i ta'jīl h.; kisi shai kī mubāt amī tiki h. kī To accelerate the death of a person—Kisi shai hī halākat men tiki k. a h.

2.—Kisi shai kī aslī yā ma'mūlī tarāqī men mādad d. (uske harhānā).

Accept, v. t. 1.—Jo kuchh diyā yā pesh kōsh kiya jā' ur khushī.

2.—Manzūr k.; taslīm k.; māmū, qabūl k.; pāsā k. qā' k.

To accept a plea—Kisi 'ur ko taslīm k.; kisi 'ur ko māmū yā qabūl k.

I accept your proposal—Mā'atunhāri tajwiz (tumhārā kahānā) mānāt karā hō.

Often followed by of.

3.—Sakārnā yā'nī manzūr kar ke rupaye ke dene kī wā'da k.

To accept a bill of exchange—Kisi bandavī ko sakārnā yā'nī use manzūr kar ke zar-i-bandavī ke dene kī wā'da k.

To accept service (Law)—Jā kiyā hukm-nāma wāqar ke sūbā tā'jīl se hō ho us hālat men uske sūbā ke mutābīq ta'jīl hōnā manzūr karā hō.

Acceptable, a. Manzūr kiye jāne yā khwāh ke wāḍī hō jāne ke qābīl; jisse pāne wāle ko khushī hō; khush-kun; pāandā; khush-āyinda.

acceptance, *n.* 1. — Qabūl k.; khush ho kar lenā; khanda-peshāni se lena; manzūrī.

2. — Sakariyā yā sakārā; jis shakhs par hundāvi likhī jāwe uskā nām aur kā manzūr-o-qabūl k. ki jab hundāvi kī muti pūjē (tauddat kīfatm hogī) hain uskā dam de dege.

To negotiate a bill of exchange after acceptance — Kī hundāvi ko sakārno ko bēd rakht k.; kī hundāvi par sakārno pishho ber hi likhā.

3. — Sakari huy hundī. [to sakari bandī lenā.]

To receive another's acceptance in payment — Kī rupayē kī chukī muti dāre

4. — Ijāb; qabūl; tarīq; bāt chī yā shurāt kā manzūr k. jisse mutāhadda pakka ho jāe aur mutā'addin par uski pā bandī lazim ho; kī kharīd kīhuyī yā alī chīz kā lenā khwāh pānā jo farq d-sāmī wādē ko ba-mutājib līhe jo dowe.

5. — (Law) Kī dāre ko il khwāh mutāhadda ko ba-zarfā kī apnē il ko tādām k. jisse alī il kī ko il pā bandī lazim āwe.

A principal's taking the rent reserved on a lease, made by his agent, is an acceptance of the terms of the lease, and binds the party — Kī āqā kī apnē karmīl ko likhō buye pūjē ko rupayē kī lenā tadām i-sharāhī; pākā mutāwār hai aur uski pā bandī āqā par lazim āt hai.

acceptation, *n.* Ma'm; ma'shum; kī lāfā kē mutawwaj ma'm.

To take a word in its legal acceptation — Kī lāfā kē wālā ma'm samajhā jo qīdār hōy mutā'mal hō.

access, *n.* 1. — Ikāyat; pahunch; girāz; paīh; dakhī. [har pād.]

To have access to a court — Kī 'adālat tak rasqī rakhā; kī koshish meh

To gain access to a person — Kī shakhs tak pahunchā (to tak rasqī pānā yā ba-yāb hō) [kī rāh yā sabīh.]

2. — Kī shāi tak pahunchnō kā zarfā yā uski rāh; kahī pahunchnō

3. — Hām bistārī, hām khwāh.

accessory, *a.* See Accessory, (*a.*)

Accession, *n.* 1. — Manzūrī wa Markūf.

2. — Hāfā; afkāsh; bayhī; beshī; jo shāi bayhāyī jāwe; jo mill-kar āyāda kīyā jāwe.

3. — (Law) Husūl i māī kā wāl tarīq jisko zarfā ko kī alī marjā-sam shāi kā mālīk jinnē bāldgi yā mīhnat ko zarfā se afkāsh hō jūw i-māsh-shudh yā tarīqī yāfā kā haqq rakhe par shart yāb hai ki us shāi kī harīyat tabdīl na hō jāe--mansūlan gāe kā mālīk usko baohche kā mālīk hōy hī par angūr ko mālīk ko na sharāb kī mil-kīyat hāsil nahī hōy jo dārā shakhs usi angūr se tayār kare.

4. — Julūs; masnad-nashīn; bādshāhī takht par basīnā; kī rutbō yā mansab par pahunchnā.

Accessorial, *a.* Mu'ā i-jurm ko mutā'alliq.

Accessory, *a.* Mu'ā; madād gār; sharik; kī natīje ko paidā karnē meh madād d. w. yā kī alī fā'il kī talī meh 'amāl k. w.

Usually in a bad sense.

Accessory to a crime — Shā'ak-i-jurm; jo shakhs kī jurm meh sharīk hō, yā shā'ak dē.

Accessory, n. (Latw) Woh shakhs jo kisi jurm-i-azmîn mein sharakat karke ho ya'ni go woh itikâbî jurm ke waqt manjûd na rahê ho par machwaren hukm-ranî yâ ikhtlâf wâqî'ât waqû'a meîn shirkat rakhtê ho.

Accessory before the fact—Woh shakhs jo purân hote ke waqt parwahî na rāha ho par uske kird ke jurm karnê par amrîda kare khush nakh makh solah yâ hukm diyê ho; woh shakhs jiski apnê waqû'a ke waqt se huz dūrch shakhs murtakib-i-jurm ho, maula yâ sharik qat'az waqî'î jurm.

Accessory after the fact—Woh shakhs jo kisi mujrim ke jān bājh kar apnê yabân chhipe rakho yâ use madad khwah tasallî de.

Accident, n. 1.—Ittisâq; wâq'â; hādissā; mājara; woh bat jiske hote kâ khuyâl yâ uski umrîd pahl se na ho.

An unavoidable accident—Ittisâq i m'gawir; woh bat jo chik-nakshê huz'ar.

By accident—Ittisâq; hasb-i-ittisâq; ittisâqiyā; ittisâq se; nāghah.

Accidental, a. 1—Ittisâqî; jiskê waqû' nāghahî ho; jo ma'mûlî tarîq par zahîr meîn na hote.

An accidental doubt—Marz i ittisâq; ittisâq nāghahî waz; mawz i m'ajz.

2.—I'āzimu nahî; mihāyat zarûrî nahî.

Accidentally, ad. Ittisâqan; ittisâqî yâ ittisâqiyā; hasb-i-ittisâq; nāghahî; yak'iyak

Accommodate, v. t. 1.—Kisi ke hush-i-jāl yâ mutahîq k.

We ought to accommodate ourselves to circumstances—Ham loghō ke chahyā ki jaisê hālî hî unhî ke mutahîq karê.

2.—Jis shai ki khwâhish yâ zarûrat ho yâ jo shai adan ke liye mutalib ho uskâ baham pahunchanâ.

To accommodate a friend with lodgings—Ki a dost ke thaharne (ir-tah hane) kâ jhokanâ (band o bast) karê.

3.—Tai k.; tashiyā k.; raf' k.; ittisâq karānâ.

To accommodate differences—Tashiyā; mawz kâ jhag'ah nipat d.

4.—Rupayo qarz dē kar m'uhul k.; qarz d.

Accommodation, n. 1.—Woh shai jiske konye shiyay raf' ho yâ āram fashat khwâh suhulât hāsîl ho; jo shai āram ke liye baham pahunchanê jâe.

Used chiefly in the plural.

2.—Tashiyā; ikhtilâf (niak'); sulh; muwafaqat; mol; taf'îl; raf' dâ-l.

3.—(a) Dast-gardān; udhār; qarz-i-muqil jism. aksar bahut āram hotê hai.

(b) Farzî hundî jo baham rasāmî-zur ke liye hikhê aur nakar jâe aur wâqî'î usko rupayo kisi datn ke adâ meîn na diye jâwê. bal ki farzî girinda-i-qarz kî suhulât ke liye qarz mutawaz war hū.

"An accommodation bill or note, one to which a party has put his name without consideration, for the purpose of benefiting or accommodating some other person who is to provide for the bill or note when due." *Byles—Webster.*

Accompany, v. t. Kisi ke sāth yâ ham-rāh jānâ; sāthi yâ rasîq kî tarah kisi ke pās rahnâ; kisi se suhbat r. yâ usko sāthi rahnâ.

Accomplice, n. (Law) Shārik-i-jurm; woh shāhīs jo jurm ke karnā men kīś kā sāth dē.

“Followed by *with* before a person; as, A. was an accomplice with B. in the murder of C.” *Hester.*

Accomplicity, n. (Law) Jurm men shārik nahā; shārikat-i-jurm.

Accomplish, v. t. Purā k; anjām d., hasil k, takmil k.

To accomplish an end—Koyi maqsūd purā (karnā) k., koi maqsūd ko anjām ko pahunchānā. [khalq]

Accomplished, p. a. Kīś sifāt men purā; kāmī, ‘alīm; fāzil; mutahazzib,

Accomplishment, n. l.—Anjām; ta’mīl; hasil; maqsūd, ta’mīl yā ifā-kāmīl; kīś bāt ka purā k. yā anjām ko pahunchānā.

2. —Ta’līm ko safē se zihād fāzilāt yā atwar ki khilāf; tah. fl.

Accord, n. l.—Ittāfāq; ittifaq; rāo khawābshī yā kār-nawāyi men bahām ittifaq. [āp (as khud) ho.]

2. —Marzi, iqdāt; khwābshī; hā r rāghbat tabrik; harakat jo āp-hi

“Used of the will of persons, or the natural motion of other bodies, and preceded by *and*.” *Hester.*

To do an act on one’s own accord—Kīś ā kuyt il’l qat hī marzi se k; koyi kām apn hi rāghbat se (de rāghbat) k., kīś kām ko āp hi āp (be dāre ko kahē) k.

3. —Ittifaq; iqd, mutābiqat; chāzān ka bahām mutābiqat taur par mel r.

4. —(Law) Jin do farīq me hī takrar ho unkā ājāz men rāz ho jānā aur mutsān ko talātī kā wa’da k, jaso hāt il’l wa’da pūr nālīsh nahū hī naktī; tasfiya i bahām.

Accord, v. t. l.—Mel yā kullī karānā jaso do chukhānō men; tasfiya yā raf’dād karā d jaso mutābiqat yā takrārō men.

2. —Denā, ‘alā k; wāqib yā munāwib sāw-gh kat d.

To accord persons or attention—Ittāf d. yā manzur k.

3. —Mutābiq k.; muwāfiq k.; ek chīz ko dūsrī chīz kī tarāh kar-d.

“Followed by *to*.”

Accordance, n. Mutābiqat; muwāfiqat.

In accordance with—Hī mutābiqat; muwāfiq; mutābiq; hasb; ha mujīb.

In accordance with orders—Itābi hukm, hā-itābi hukm; hukm (ishād) ko mutābiq; ha ta’mīl i hukm

According, p. a. mutābiq; muwāfiq. [ha-mujīb; va so.]

According to (a prepositional phrase)—Kīś ke mutābiq yā muwāfiq; hasb;

According as (an adverbial phrase)—Jahā hī; jin tarāh par; jo kuooh.

Accordingly, ad. Kīś ke mutābiq yā muwāfiq; usī tarāh kī kīś aur-i-ma’lūm ke khilāf na ho; chunāuchi; chānāki; kīś dūsrī bāt ke lihāz se; jaso kī chāhūye.

The plaintiff was absent, and the court accordingly throw out the claim—

Muddat hāzīr se thā chunāuchi ‘adālat se uskā dāwā khārij kar diya.

Account, n. l.—Hāl; kalfiyat; wāqifāt yā mu’āmalāt kā bayān.

A detailed account—Hāl-i-mufassal; mutawwal kalfiyat; tafsil bayān; mu-sharrāh kalfiyat; kōnā.

A brief or succinct account—Hāl-i-mukhtasar; kalfiyat-i-rāshidat; thopā hāl.

2. - Jo wujūh yā subab kī majarā ki mabūt isyān kī, jwāb, muhāsaba; jwāb.

He has given no satisfactory account of his conduct - Usā apnā 'amāl ko koy wujūh qābul i itimān bayān nahin kiyā.

3. - Wajh i subab; khajāl; hīkām; wāq'at; khāṭir.

The account of - Ha wajh i subab, hā'is yā hā'isā, subab ko

The one's account - Kīn ki wajh se; kīn ki jūth se; kīn ko hīkām, kōi ki khāṭir.

4. - Hīsāb; lekḥā; mu'ammalat-i-muqābīl unī jam' khāṭir kī hīsāb.

A credit account - Hīsāb i jam'; jam' kā hīsāb (lekḥā).

A debit account - Hīsāb i khāṭir, khāṭir kā hīsāb yā lekḥā.

A cash credit account - Nāqd jam' kā hīsāb.

Account current, or a current or running account - Chālā hīsāb yā lekḥā; roz-marre kā hīsāb; jo hīsāb band na hua ho.

A private account - Hīsāb i khāṅṅī, nīf kā hīsāb.

A rough account - Kharrā; kharāb hīsāb.

A partnership account - Hīsāb i 'hūsakāt.

An account of current demands - Tawāl' l-hāl.

An account of balances - Tawāl' i haqāqā.

An account of receipts and balances - Hīsāb i wāḥidānī, 'ard i wāḥid hāq.

An account of receipts and charges - Jam' khāṭir; hīsāb i jam' se khāṭir; khamām aur khāṭir kā hīsāb.

To open an account - Hīsāb qāim k.; lekḥā qāim.

To adjust or settle an account - Hīsāb int' dāf k.; hīsāb ko h. se muqābil

To balance an account - Jam' khāṭir mullān yā burān k., hīsāb deqḥa k., hīsāb ki bāh mullān.

To draw up an account - Jam' khāṭir likḥn; hīsāb likḥ kar daruḥ k.

To keep an account - Hīsāb rakḥn yā murattab k.

To examine an account - Hīsāb jātīlūh.

[i haqāqāt k.]

To place to the account of a person - Kīn ko hīsāb unī likḥn qāim k. yā

To write off an account - Hīsāb se khāṭir k.; hīsāb unī qāim ko rakḥn, lekḥn se nikāl k.

[lekḥn unī nīf k.]

To debit, or credit, in an account - Jam' khāṭir unī likḥn, jam' se hām ko

5. - Tashkīf; rāw; khayāl; mazur.

They are nothing in his account - Uski tashkīf (unī mazur) unī se i shay' (kuḥh nahīn) nahī.

6. - (Pl) Hīsāb-kitāb; lekḥā.

Adjustment or settlement of accounts - Tasfiya i hīsāb; hīsāb ko saf'ānā

Annual adjustment of accounts - Hujjūtiyat; hīsāb-i-sā'īyā.

Abstract of accounts - Qash-wāḥā i-hīsāb.

Village accounts - Hīsāb i-dehī; gāwī kā hīsāb.

Rendition of accounts - Tasfiya i-hīsāb; hīsāb samjḥānā, hīsāb d. [k.; saf'ā k.]

To make up accounts - Hīsāb murattab yā daruḥ k., tasfiya ko hīn hīsāb saqar

7. - Waq'at; qadr; faida; maf'a; nisa mutaja jis ko 'unīn samajh sakō (jiski qadr kar sakō).

A man of account - Za-qadr shakhs.

To turn to account—*Paidda* ughāst; mustafid h.; mustafid'-bil h.; asebhihā ustajā nikhlūh yā harīl k.

A writ of account (Law)—*Hisāb-fahmī* ki nālah; woh nālah jiswār raudhāt kā yah dā'wā ho ki mukhlā'a-'alāhi usko yā to hukū-i-wājiḥ samjha de yā usko na samjhaao ki wahi batlawe.

Called also *an action of account*.

Account, *n. f.* 1.—*Hisāb* samjhanā (layhānā yā hatlanā); lekhnā k.; *hisāb-kitāb* ki muḥasab kashiyat batlanā.

An officer must account with or to the treasurer for money received—*Lāzim hai ki afsar zar-i-warāf shudā ki hisāb khatakhūti ko samjha de.*

2.—*Wajūḥ* layhān k.; *sabab* zahīr k. yā batlanā.

With *for*.

Chargeless accounts for future—*Nā kam-yāhi* ki wajh gaffat hai.

3.—*Jawāb* dihi k.; jis shakhs ko zimma koyi bat ho uski mahat uskā jawāb dihi h. (khwāh uski kashiyat ya nake wajūḥ bayan k.).

How do you account for the loss of so much money—*Itar rupayā ki muqaddam ki mahat mahatā kya jawāb hai (uski kashiyat tum kya bayan karte ho) ?*

Accountable, *a. f.* 1.—*Jawāb* dihi, muḥasabat dā; mukhlāḥ dar; zimma-dār; jisko kīm laye ko ruḥ ruḥ jawāb dihi karai parā.

Every man is accountable to God for his conduct—*Apne tarīq ko liye har shakhs khudā ko jawāb dihi hai.*

2.—*Jisko* hisāb samjhanā aur apne hī'it-e-jā ya zarar rasūl ki 'iwas sarā bhugānā yā tawān denā parā.

Accountant, *n.* *Muḥāsib*; *hisāb-nawis*, *jami'*-kharch-nawis; jis shakhs ko zimma hukū kitāb ho.

Accountant general—*Woh* afsar d'it jisko ta'alluq un sab afsarā'ī mātāt ke hisāb kitāb ki nigrahān ho jisko zimma hisāb kā kam ho.

Village accountant—*Muḥāsib-i-deh*; *paṭwari*.

Account-book, *n.* *Hisāb* ki kitāb; *hālī*; *khātā*.

Accredit, *v. t.* *i'tibār* k., *i'timād* k.; *iharaṭā* k.; mu'tamad-'alāhi samajhna.

An accredited agent—*Muḥtār-i-matibār*.

Accretion, (*Law*) (*n.*) *Dar-yā-hukū* ki wajh se samu kā milnā.

(*h.*) *Woh* faida jo kīm wāris ko is wajh se ho ki uskā sharīk wāris wiraat ko liye hūqī na rahe; woh faida jo kīm maḥrūb-lahū ko is sabab se ho ki uskā sharīk maḥrūb-lahū apne hisse ko lena ko liye rah na jāe.

“When a legacy is left to two persons and one of them dies before the testator, the legacy devolves to the survivor by right of accretion.” *Webster*.

Accrue, *v. f.* 1.—*Paidda* h.; qāim h.; *zuhūr* meḥ ānā; *wuqū'* meḥ ānā.

When did the cause of action accrue in that case?—*Us muqaddamā meḥ wajh-i-nāliḥ kab paidda huī ?*

2.—*Honā*—*jaisā* afāḥat naf'a yā khilāfā kā; *upajnā*; *paidda* h. Much profit has accrued to that banker—*Us mahājan ko barā naf'a huā.*

Accumulate, v. t. 1.—Jam' k, ekatthā k, baṭornā; farāham k.

2—Dher lagānā, dher ko dher jam' k; ambār k; tūla k; pāṭnā.

To accumulate wealth—Daulat jam' yā ekatthā k

To accumulate earth or stones—Mitī yā patthar ko dher lagānā.

Accumulate, v. z. Bahut barh-jānā; bahut hī ziyāda ho-jānā; kasrat so ho-jānā; qad shumār yā muqḍā meṇ baḥh-jānā.

Evils accumulate—Burāiyān bahut barh jāti (kasrat so jam' ho-jāti) hañ.

Accumulation, n. Ijtimā'; jam' k, yā jam' ho-jānā; jo kuchh jaru' yā ekatthā ho-jāe.

Accumulation of arrears—Ijtimā'-i-baqāyā; baqiyāt kū kasrat se jaru' ho-jānā.

Accuracy, n. Sihhat; durusti; galatī se bañ h; sachāyī khwāh kisī qā'ide yā namūne ke mutābiq thīk thīk h.; woh sihhat jo natiya-i-ihtiyāt ho.

Legal accuracy—Sihbat-i-qānūnī, qānūn ke mutābiq durust h. {itūda k.

To contest the legal accuracy of a decision—Kisī fāsale ki sihbat-i-qānūnī par

The value of testimony depends upon its accuracy—Shahādāt jis qadar sadāqat se mutābaqat rakhe utnī hī usko waq'at hogī.

Copies of legal documents should be taken with accuracy—Mumtāz hai ki waṣīq-i-mutā'alliqa-i-qānūn ki naqlon is tarah murattab hon ki unonī galatī waqī' na ho

Accurate, a. Sahih; durust, thīk; khatā galatī yā naqs se bañ h; jo kuchh aśl meṇ ho thīk usī ke mutābiq; kisī qā'ide namūne yā shu'ur-mu'ayana ke mutābiq.

“We speak of a thing as accurate with reference to the care bestowed upon its execution, and the increased correctness to be expected therefrom” Webster.

Accusation, n. 1—Kisī jurm kā ilzām yā uski tuḥmat lagānā; kisī fi'l-i-be-jā yā be-insāfi kā muttahaṁ k.

2. Woh bāt jiskā ilzām kisī par lagāyā-jūc; kisī jurm kā da'wā; woh bayān jis meṇ kisī jurm kā da'wā yā ilzām shāmil ho.

Accuse, v. t. (Law) 1—Ittiḥām ilzām yā tuḥmat lagānā, muttahaṁ k.; mulzam qarār d.; kisī shakhs ki nisbat yah kahnā ki usne fulān jurm kiya hai, 'adālat ke mansab khwāh hukm-nāma-i-sar-kārī ke zari'e se kisī jurm kā ilzām lagānā; qānūn ki khulāf warzī kī muttahaṁ k.; daikhwāst yā istigāsa-i-zabānī khwāh mukhlābī ke rū se kisī ki nisbat yah zāhir k. ki usse fulān jurm huā hai.

“Followed by of before the subject of accusation.” Webster.

To accuse a person of a bailable or non-bailable offence—Kisī shakhs par jurm-i-qābul-i-zamānat yā nā-qābul-i-zamānat kā ilzām lagānā

To accuse falsely—Jhūṭh yā nā-haq tuḥmat lagānā, nā-beq phānsānā; tūṭān lagānā; sesar k

An accused person—Mulzam yā shakhs-i-mulzam; mudda'ā-'alah; mustagāṣa 'alah; woh shakhs jispar istigāsa kiya-jāe.

2.—Qusūr-wār ṭaharrānā; ilzām d.; dosh lagānā; malūmat k.

accustom, v. t.—Kasrat-i-isti'māl se mānūs k.; 'adī k.; 'adat ḍālnā; khū-gar k.; bān lagānā; muḥāwara k.; karte karte kisī kām meṇ māñ-utḥnā.

Accustomed, a. Jhase karat i i'timād ke ba'is unse ho jāe ; jiski tabī'at 'ādī yā khatīr ho jāe ; mā'mulī, i'ān.

Ache, n. z. l. Dukhā ; dard k. ; pīnās ; dard mein mubtālā ruhā ; barābur dard k. [dukhta hō]

His head aches = I'ashī aise dard hattā hai (uske sar mein dard hai) yā uskā sar

2. - Rāngīlā ruhā ; raṅg uṭhārā, bahut hī raṅg uṭhārā ; musābat taklīf yā gām mein rahne, raṅgīlām hī, dukhī hī.

His heart aches = Uskā dil udhī, it rāngīlā hai (mā'mūm yā taklīf mein hai)

Ache, n. Dard ; pīnā ; dard jo barābur rahī (qām rahī).

“In opposition to sudden success, or spasmodic pain” *Hester*.

Achieve, v. z. l. - Aṅkūn ko pahnūchānā ; takmil k. ; purā k. ; akhīr tak lo-
chālā ; khātīmā ko pahnūchānā ; har dorā yā karnā.

Deeds achieved by valour = Wāh Lāh jo dī'arī ke sar se aṅkūn kīye jāwā.

“Appropriate used for the effect of effort, made by the hand or bodily exertion” *Hester*.

2. - Kuchh (par) yā mubtālā ko mālīhe mein pānā yā hāsil k., koshish se hāsil k.

Achievement, n. l. - Aṅkūn ; hīnat ; purā k. ; pahn.

The achievement of his object = Uske kār ke kār se aṅkūn yā hīnat (purā hī, yā hāsil hī).

2. - Koyi bhaṅg kām ; jawād mārī kī kām ; jo kām jurant yā dī'arī

Acid, a. Khaffā ; tūsh ; talhī ; pīnās sirke kā sa mārā hā ; ohuk, jo chakhne mein karnā m'ālām hī ; to.

Isid fruits are to sour = Kharzārah abād = kharzārah 'asā' iten 'asā' [talhī chīn]

Acid, n. l. - Koyi khātī chīz ; koyi chīz jo tūsh hā ; khāffāyī ; tūshī,

2. - Tūsh

Auidity, n. Talhī ; tūshī, khātīyī, kharā pan ; zayūābat ; tozī.

Acknowledge, v. z. l. - Iqrār k. ; qabūl k. ; mānā ; haqqī yā salī samajhā.

2. - (Lān) kīdīlī ko ba' pūr i mu'āyazī i qānūn qabūl k., takī uskā jawāz salīl ho jāe ; mānā k. ; taslīm k.

To acknowledge a deed before competent authority = Kīn wāsiq ko hākim i majāz ko kārī chī taslīm k. [taslīm k.]

3. - Shukr gūzārī ko sāth qabūl k. ; kīdīlī ko ba' taur i-mā' i-mā'

To acknowledge a favour = Kīdīlī ko ba' taur i-mā' i-mā' ko sāth qabūl k. ; apnī nī'at kīdīlī hī taslīm k. shukr gūzārī ko sāth qabūl k.

To acknowledge the receipt of a gift = Jo kuchh ba' taur bakhshish ko mānā uskā pānā shukr gūzārī ko sāth taslīm k. yā uske panā kī taslīm se wa'āz hī,

4. - Qabūl k. ; apār k. yā mīqr hī ; mu'tarīf hī, yā i'tirāf k., jisse kīdīlī yā mu'tarīf hī kīdīlī ko apnī gūnāh-gārī kī khabar hai.

5. - Kīdīlī ko apnā kurko mānā ; kīdīlī ko khusūsiyat ko sāth yā kīdīlī kharā hāsiyat mein qabūl k.

To acknowledge a man = Kīdīlī kīdīlī kī taslīm yā kīdīlī kī yā ko hamārā bhaṅg hai uske hāsiyat i-khusūsiyat mein taslīm k.

Acknowledgment, n. l. - Qabūl k. ; iqlāl ; iqrār ; i'tirāf. [mānā.]

2. - Khusūsiyat ko sāth yā kīdīlī kharā hāsiyat se taslīm k. yā

3.—Jo kuchh naf'a pahunchā ho use qabūl karko uskā shukriya adā k.; izhār-i-ihṣān, adā-i-shukr. [yā kiya jāo]

4.—Kisi 'ināyat shafaqat yā muhrbānī ke badle men jo kuchh diya

5.—(Law) Apne fil-i-khās kā is garaz se manzūr yā qabūl k. kī woh qānūnān jāiz mutasawwar ho.

6.—Rasīd, wusūl-yābī; pahunch.

To endorse *acknowledgment* of a notice—Kisi ittālā'-nāmā kī pushl par (pāth par yā uske piche) ittālā'-yābī likhnā; ittālā'-shud (muttālā'-shud khwāh muttālā' huā) likhnā

To sign an *acknowledgment*—Rasīd par dast-khat k. [se kuchh]

A *COMPTE*, (Fr.) 'Ala-l-hisāb; ba-ifā-i-juzwī; jis qadar denā ho usmen

Acquaint, v. t. 1.—Ba-khūbī wāqif k, khūb āgāh k; mānūs k.

2.—Kisi ko ittālā' d.; muttālā' k.; wāqif k.; āgāh k.; jānūnā.

“With is used before the object” Webster.

Acquaintance, n. 1.—Wāqifiyat-i-kullī yā tāmā; ba-khūbī yā achchhī tarah jānū; khūb shiwāsāyī, āshnāyī; ba-khūbī jān-pahchān.

2. Woh shakhs yā ashkhās jin se koyī khūb wāqif ho; āshnā; woh shakhs yā ashkhās jinse ba-khūbī jān-pahchān ho.

“In this sense, the word admits a plural: *acquaintances* and *acquaintances* are both in use” Webster

Acquest, (Law) Jāe-dād jo ba-zarī'a-i-khaidārī khwāh hiba yā aur tarah par hāsīl ho lekin wirāsatan na mile

Acquiesce, v. i. Taslīm k.; iāzī h.; qabūl yā manzūr k'; ittāfāq k.

Acquiesced in—Manzūr kiya gayā; bilā-ta'arruz qabūl kiya-gaya.

The measure has been *acquiesced in*—Woh tajwiz bilā mukhalafat manzūr ki-gaya

Acquiescence, n. Taslīm; iqbal; manzūrī; kisi shai kā khāmoshī yā sukūt ke sāth (chup-chāp) manzūr k, razā-mandī; chup-chāp mānū-lenā

Acquire, v. t. Paidā k.; hāsīl k.; apnī koshish yā mihnāt se hāsīl k.; kasab kar-ke hāsīl k.; kamānā.

“To gain, by any means, something which is in a degree permanent, or which becomes vested or inherent in the possessor. A mere temporary possession is not expressed by *acquire*.” Webster.

Acquired, p. p. or a. Paidā kiya huā, hāsīl kiya huā, maksūba; mihnāt yā aur zarī'e se milā huā

Self-acquired—Maksūba-i-khās yā zātī; apnā paidā kiya huā; apnī kamāyī kā.

Acquired by one's ancestor—Maksūba-i-mūris; mūris kā paidā kiya huā.

Acquirement, n. Hāsīl k. yā jo kuchh hāsīl kiya jāo, tahsīl; jo bāteñ kisi ko zātī hāsīl hon yā'nī Khudā-dād na hon.

“Skill in music and painting is an *acquirement*, while genius is a gift of nature, and so on” Webster.

Acquisition, n. 1.—Hāsīl k. yā husūl; pānā; paidā k.

2. Shai-i-maksūba yā mahsūla, hāsīl ki-huyī chiz; kamāyī; tahsīl.

Acquisitive, a. Hāsīl karne par māl, māl-ba-husūl.

An *acquisitive* person or disposition—Woh shakhs yā tabī'at jo ashya ke hāsīl karne par māl rahi.

Acquit, v. t. 1.—Kial fars jurm ittihām yā shubho so bari k.; be gunāh thaharānā, khabas ya rihā k.; chhor d.; rihāyi d. [bari kiyā.]

The prisoner acquitted the prisoner—Awarān ne tawbā'ā 'alāh ko jurm so

“followed by of before the object.” Webster

To acquit a person of a charge—Kai shāhā ko kiai itām so bari k.

2.—Kār rawāyi k.; nibah hjanā,

Used reflexively.

The prisoner pleaded and acquitted himself well in that case—U. muqad-lame men vakilī mudh'ā alāh ne khub kār-rawāyi ki (apni tayā khub nibahā).

ACQUIT, (Pr.) Kāring khattī, wazāl yāhī kī rasul.

Acquittal, (Jurm) Barāt : rihāyi; maḥlūf, asāyi; kiai jurm ko itzām so juri kī tajwiz yā 'alālat ko hukm so bari kiyā jama [k. (majāt d.)]

Acquittance, n. 1.—Qara (dāin) yā kiai dūro mu shado yā fars so bari

2.—Qabz l wazāl; fāring khattī yā fū khātī; wafā nāmū; ba hāqī kī rasūl jīzān pūr mutalaba na ho-ānā, woh mawālita jīzā dāin yā kiai kī yustān kā udā h-jān eābā ho.

Acre, n. Ekar, 1810 gar mutaliba' sunn.

Acresage, n. Ekār kī majmū'ī tā'ilāl; jī-qūlar kul zamīn ekār ko hisāb so

Across, prep. 1.—Is par so us pār; is tarāf so us tarāf tak; bid-kul is jānib so us jānib tak; bid-kul 'ara muh.

A bridge is laid across a river—Dargā urā is pār so us pār tak (barama uski 'ara muh) pul bandā jāā ho. [beqā.]

2.—Bich so kapā hūā; kīf tarāh kā sāwiyā paidā kartā hūā; āqā;

A line passing across another—Ek khat jo dūro khat kulchā sakā jātā hūā ukāl-jar

Act, n. t. 1.—'Amal k., kām k.; karnā; barātun; kār rawāyi k.

To act in a person's behalf—Kiai shāhā kī kār so kām k.

To act judicially—He was a hakim; 'adālat kām k.; 'amal shāhīm-ānā k.; hakim kī tarāh kām k. (ār r wā h. yā kār rawāyi k.). [bandī k.]

To act up to—Kār band h., anām d.; parā k.; kīf ko rawābīq k.; kīf kī pā.

He has acted up to his engagement—Jōn apnā qaul ko parā kiyā Qaul qaul kiyā thā wazā hī kiyā)

2.—Quwwat ko kām muh lānā; 'amal k. [lānā hāt.]

The emperor acts upon food—Mūla apnā quwwat ko gūā kī nibāt kām muh

Act, n. t. 1.—Karnā; anjām d.

To act one's part—Jo kuchh apnā ko karnā ho us k.; apnā fars (apnā kām)

2.—Kīf hā kām k.; kīf hā mānsūb yā ukāl hāsiyat ihtiyār k.

To act the hero—Juwān-mard kē kār k.; jo kuchh juwān mard ko karnā chāhīyo wāhī k.

Act, n. 1.—'FI'; 'amal; kām; jo ha-chukā ho yā hotā ho.

A criminal act—FI'-mānjūm ānā; sinā kām jīkē karnā jurm ho.

An intentional or a voluntary act—FI'-i-irādī, FI'-i-bi-l-irādā; wāh FI' jo koyī apnā khwāhish so kār.

An accidental act—FI'; ittibāq.

The omission of an act—Tark-i FI'; kīf kām kē nā k. (ukāl oher d.)

“In general, act denotes action completed; but preceded by in, it denotes incomplete action.” Webster

The thief was taken in the very *act* of stealing—Woh chor choi kar-hi rahi tha ki pakra-gaya (ya'ni choi ka kam khatm na hua tha ki woh pakra gaya).

Act of God (Law)—Woh naghani ya hadisa jismein insaan ko dakhil na ho ya jiske wuqū' ki koyi wajh-i-khas bayan na ho-sake; ifat-i-asmaani, ifat-i-samawi; naghani. [tahrir: 'adalat mein na ho

Act in pais (Law)—Woh bat jo 'adalat ke buhar ki-jae aur uski nisbat koyi

2.—Qanun, ayin; ekat, jam'at-i-wazi'an-i-qawānīn kā faisala.

3.—Wāq'ī h, asl men h. yā wujūd r

“Opposed to a *possibility*, or *possible existence*.” Webster.

Action, n. 1.—Harakat; tāsir; quwwat; zor.

“*Action*, when produced by one body on another, is *mechanical*, when produced by the will of a living being, *spontaneous* or *voluntary*”

“*Action* is opposed to *rest*.” Webster.

2.—Kām, 'amal; kār; fi'l; tarīq, tarz-o-tarīq; harakāt wa saka-nāt; chāl; chāl-o-chalan yā chāl chalan.

3.—(Law) Nālīsh; da'wā, istihqāq kā pesh k.; woh mutālaba jo kisi 'adalat mein pesh kiya jāwe; muqaddama.

A real action—Jāe-dād-i-gair-manqūla ke istihqāq kā da'wā, woh nālīsh jis-men mudda'i jāe-dād i-gair-manqūla ki haqiyat ki da'wā i ara.

A personal action—Woh nālīsh jismein kisi dam yā anjām-i-tarz-i-zāti khwah uski 'was men khasare yā kisi zāti yā māl nuqsān ke mu'awaze kā da'wā kiya jāe.

A mixed action—Woh nālīsh jismein jāe-dād-i-gair-manqūla aur kisi nuqsān ke khasare ki da'wā kiya jāe

A civil action—Woh nālīsh jo kisi khas shakhs yā ashkhas ki jānib se war-i-qarar yā khasare ke dilā-pāne ke liye dār ki-jawe; māl ke dilā-pāne ki nālīsh.

A criminal action—Kisi jurm ki nālīsh

A penal action—Tāwān ke dilā-pāne ki nālīsh; woh nālīsh jismein aise tāwān ke dilā-pāne kā da'wā ho jo taziran qām kiya-gaya ho.

The basis of an *action*—Manāt-i-da'wā, madār-i-nālīsh, nālīsh yā da'we ki bunyād. [kā sabab.

A cause of *action*—Binā-i-da'wā; wajh-i-nālīsh; binā-i-mukhāsamat; nālīsh

A joinder of causes of *action*—Kayi binā-i-da'we kā ek men shamil kiya jānā (unkā shumūl), shumūl-i-bināhā i-mukhāsamat.

A misjoinder of causes of *action*—Kayi binā i da'we kā be-jā tarīq par ek mein milāyā-jānā (unkā shumūl i-be jā) [kā haq.

4.—(Law) Istihqāq-i nālīsh; nālīsh karne (rujū' yā dār karne)

The law gives an *action* for every claim—Qanun ke rū se har ek da'we ki nisbat istihqāq i-nālīsh hāsīl hotā hai.

5.—Jang mein sipāhīyon kā muqābala 'ām isse ki khushki mein ho yā tari mein; larāyī; jang.

Actionable, a. Nālīsh ke qābil; jismein (jiski nisbat) qānūn nālīsh ho-sake; jismein nālīsh ki gunjāish ho.

To call a man a thief is *actionable*—Agar koyi kisi ko yah kahe ki tū chor hai to uske is kabz par nālīsh ho-sakti hai.

An *actionable* wrong—Woh maz'rat jiski nisbat nālīsh ho-sake.

Active, a. 1.—Jiameñ 'amal ki quwwat yā sifāt ho; jisse tabādala ho; jisse dūron meñ 'amal yā harakat ho.

“Opposed to *passive*, that receives action.” *Webster*.

2.—Jo hamasha kuchh kiya kare; musta'ad; chust-o-chalak; muhasi; mukāf; jo hamasha kam meñ lagā raho.

An active officer—Musta'ad af-ar, woh af-ar jo hamasha kam kiya kare.

3.—Jiameñ 'amal yā kushah dar hār ho; 'amālī; khayālī nahīn; jisse waqī' natije paida ho.

“Opposed to *theoretical*.”

Active capital or wealth—Rupaye padar; aur naqū wagaira; woh maal jisse bilā-takallūf rupaye khare kar ke unheñ tijarat yā aur kam meñ lagā saken.

Active commerce—Tijarat jo koy qaum apne hi jahāzōn par kare.

Actual, a. 1.—Haqīqī; waqī'; aslī; naṣū l'āmī; jistā wujūd aal meñ ho; jo enāmush hoā ho yā hūā ho; jo 'amal meñ āya ho.

“Opposed to *potential, possible, virtual, or theoretical*.” *Webster*.

An actual citizen—Aslī jūmī, jo jūm waqī' waqū' meñ āya ho.

2.—Manjuda; hal; manjuda; jo is waqt ha (manjūd ho.)

The actual situation of the country—Mulk ki hālāt jo is waqt hai, mulk ki hālāt i manjuda.

Actually, ad. Dūstūrī; haqīqat meñ; waqī'.

A DATO, (Lat.) A; ki tarīkh se, is waqt se. Jawa; bilā quid.

A DISCREPANCY, (Pr.) Huk; niftizā; sāo, jaisā (jo kuchh) dil meñ

AD DAMNUM [Lat.] (Low) Nālī-balkhūsāra kā juwā-akhīr jīameñ mudda'ī aur khūsān mutada'wiyā ki ta'ālād baylū kartā hai; khūsān-mutada'wiyā ki ta'ālād [tathimn.]

ADDENDUM, (Lat.) Woh aḥad jise barhāna (izād yā izāfa k.) ho;

Address, n. f. Kisi kām meñ apni tayār 'ā-latan masraf k. kisi burū kām meñ hamasha lagā rahnā,

“Now employed only in a bad sense.” *Webster*.

He is *addicted* to vice—Woh-ba-lakā'adī hai (hursī meñ hamasha lagā rahā hai).

Addition, n. f.—izāfa; barhī; kushī, jo kuchh barhāyā jāwō.

2.—(Low) Lajab yā khutāb jo kisi shakhā ko nām par uske mansab pesha yā aukānat ke shāhir karne ko liye izāfa kiya jāwō; e. g.,

John Doe, Esq., Richard Roe, Gent., Robert Dale, Mason,

Thomas Way, of New York.

Additional, a. Zāid; mazīd; jistā manjūd ho uske siwā aur; izāfa kiya huā; barhāya huā. [shahādāt.]

Additional evidence—Shahādāt-i-masūd; shahādāt-i-manjūda ke 'ālāwa aur

Address, v. f. 1.—Nām o-nisān likh d.; patā thokānā likh-kar bhejnā yā rawānā k.—jaisa khat k.

2.—Kisi ki taraf mukhātab ho kar kuchh kahā; zabānī khwāb dar-khwāst wagaira ko zarf'e se kisi se kāl h.

3.—Kisi apnatiye wagaira ke patā se rawānā k.

The ship was *addressed* to a merchant in Baltimore—Woh jahāz Baltimore meñ ek saudāgar ko patā se rawānā kiya gayā.

To *address one's self to*—Kisi ki taraf mukhātab ho kar kuchh kahā yā guftāg k.

Address, n. 1.—Zabānī guftgū; muaddabāna payām; tahnīyat shukūfiyā 'arz wagāira.

2.—Bol-chāl, dūsre se bāt-chit kā tarz.

3.—Khat kā sar-nāma; maktūb ilāh kā nām wa laqab ba-qaid-i sukūnat, patā; thekānā; patā-thekānā.

4.—Hunar-mandī; chustī; chustī wa chālākī; tezī. [tahīrī.

5.—Bā-zābita guftgū yā dar-khwāst—'ām isse ki zabānī ho yā **Adduce, v. t 1**—Pesh k; dākhl k; guzrānnā, hāzīr lānā; sūmno kard; yah kahā ki fulān shakhs yā shai yāhān maujūd hai maqbūl ho.

To adduce evidence or proof—Shahādāt yā subūt pesh k (dākhl k.)

To adduce witnesses—Gawāh guzrānnā, gawāhon ko lā-kar yah kahā ki hamāre gawāh hāzīr hain.

2.—Hawāla d; batlānā; pesh k.

To adduce an authority—Koyī sanad batlānā; kisi sanad kā hawāla d.

To adduce an argument—Dalil yā bahs pesh k (lānā)

Adducible, a. Peshī (pesh hone) ke lāq; jo pesh ho-sake; qābil-i-idkhal; jise dākhl kar-saken [karne ke lāq nahū hai.

This document is not adducible in evidence—Yah wasīqa subūt meñ pesh

Adduction, n. Peshī, pesh k., idkhal, guzrānnā.

Ademption, n. (Law) Tansikh-i-'atiya, kisi 'atiya bakhshish yā hiba-i-wasīyatī wagāira kā rad (mansūkh) k.

Adept, n. Woh shakhs jo kisi fan yā hunar meñ khūb māhur ho; jo shakhs kisi fan se bahut hī wāqif ho. [o-karnāl jāntā hū.

Adept, a. Khūb māhur; kisi bāt ko mahyat 'unda tarah par yā tamām-

Applied to persons.

Adequacy, n. Barābar ham-andāz yā kāfi h; kisi khūs maqsad ke liye kāfi h (kifāyat k.). [ham-andāz h.

The adequacy of income to the expenditure—Āmad o-kharch ka barābar yā

Adequate, a. Musāwī, ham-andāz, mutābiq yā muwāfiq; bas; ba-khūbi kāfi.

The punishment should be adequate to the offence—Chāhiye ki saza ham-andāz i-jurm (uske barābar yā uske liye khūb kufī) ho.

AD FINEM, (Lat) Akhīr tak; khātme tak; anjām tak.

Adhere, v. i 1—Lāse ki tarah chipaknā, khūb simat-jānā yā chaspān ho-jānā; lag-jānā; sat-jānā; wasl ho-jānā.

Wax adheres to the finger—Mūm ungli meñ lag-jūtā hai.

2.—Qāim rahnā; sābit rahnā, sābit qadam rahnā; lage rahnā; sāti ittifaq khwāh 'aqide usūl yā rāe ki mutābaqat ki wajh se lā-tajum (jon kā ton) rahnā.

To adhere to a statement or an opinion—Kisi bayān yā rāe par sābit-qadam rahnā (usko na chhornā yā usī ki pairawī k.).

Adherence, n. 1.—Lag-jānā, chaspān h.; simat-jānā.

2.—Lagāwat meñ mazbūti, wafā-dāri; ta'alluq meñ sābit-qadamī.

An adherence to a party or an opinion—Kisi fariq ki jānib-dāri meñ yā kisi rāe par sābit-qadam rahnā; jis fariq ki tarah ho-jānā yā jo rāe qāim k. usko na chhornā. [lā'ab-dār shai.

Adhesive, a. Chipakne w.; simat-jāne w. chaspān hone w. koyī

An *adhesion stamp*—Tikat d' chaspanidant ya'ni woh mudra-dār ilkaṣ jo kisi kagaz par upar se chaspanī (waal) kar diya jāo.

AD HOC, (Lat.) In garnet se; is maqad ko liye.

AD HOMINEM, (Lat.) Aisi bahe jo mulkhatāb ko usūl par lihā kar-ke qāim ki jāo. [nok khwāhī ko kalām.]

Adieu, ad. Khuda hafiz; khair-hād; donton kī judayi ko waqt lāhain

AD INFINITUM, (Lat.) In pāyān; lā mūlā; jiska khatima na ho.

AD INQUIRENDUM, [Lat.] (Law) Tehqiqāt ko wāsto; woh hukm-nāma i 'adalat jiske kari'e se tehqiqāt kā hukm diya jāo.

AD INTERIM, (Lat.) Is amā meū; is darmiyān meū; is 'arso yā bīch meū; itne meū. [par wāqī'ī milā huā nahū; ham sar-hād.]

Adjacent, a. Nazdik; qarīb; muttasil; ham dānda; dāndā-meūdā; nazdik

“Things are *adjacent* when they lie near to each other without actually touching.” *Webster*.

Adjacent lands—Aisi rihān-dānda (ham sar-hād).

Adjourn, v. t. Milā h.; muttasil h.; lagā h.; kisi ko ba'd hī ya nase mulhiq h. [hī yā nase lagā huā.]

Adjourning, p. a. Mutual; mulhiq; milā huā; lagā huā; kisi ko ba'd

Adjourn, v. t. Multavi k.; dūro din par yā bilā-ta'alyun-i-alyām muqāf' r [multavi k.]

To *adjourn an enquiry*—Kis tehqiqāt ko dūro din par yā bilā-qadī lā'arikh

Adjourn, v. t. Kuchh der tak ham kī multavi rakkhā jānā - māsālan ek din se dūro din tak yā ziyāda dinon tak khwah bilā-ta'alyun-i-alyām; wāz'an i qawām h. ijlā yā 'adalat kā āram khwah tafrih ko liye multavi rakkhā jānā ya bar khāst h.; 'adalat kā lā'arikhāst h.

The court *adjourned at 4 o'clock*—'Adalat i har baṣ bar khāst huī.

The court *adjourned sine die*, or *without day*—'Adalat bilā-ta'alyun-i-alyām bar khāst huī; 'adalat bar khāst huī par nāke ijlā i āyām ko liye koyā din muqarrar na huā.

Adjourned, p. a. 1. Multavi rakkhā gaya; jo dūro waqt tak multavi rakkhā gaya ho; multavi chūna.

2.—do barā'fa i dīwā ho.

An *adjourned session of a court*—Ijlā i 'adalat jo dīwā ko kari'e se ho ya'ni ek martaba hākar kisi dūro-din tak multavi rakkhā gaya ho. 'adalat kā ma'mūl ijlā na lā.

“Supposed to the *statute* or *regular* session.” *Webster*.

Adjournment, n. l.—Itwā; bar khāstagi; kisi dūro roz yā waqt-i-āyinda par khwah bilā qadī āyām multavi kiya jānā.

2.—Woh āyām ijlā kī kisi 'adalat wāqarā kā kām band rāhe; kāmon ke . . . [hāst nād 'adalat kī tajwiz se dilāū.]

Adjudge, v. t. 1.—Itlānā, 'adalat kī tajwiz se dilāū; nīz' yā takrār kī

To *adjudge possession*—Qabza dilānā.

2.—Fāsil k.; tajwiz k.; tal k.

The case was *adjudged* yesterday—Woh muqaddama kal fāsil ho-gayā.

3.—Hukm i-bādā d. (sādir k.)

[hukm d.]

To *adjudge an offender to death*—Kis mujrim ko sag-i-mawt (phānā) kī

Adjudicate, v. t. Faisal k ; 'adālat ke mansab se tahqīq wa tajwiz k.

Adjudicate, v. t. Kisi shai kī nushat 'adālat-āna tahqīqāt wa tajwiz k.

The court *adjudicated* upon the case—Us muqaddame meñ 'adālat ne tahqīqāt wa tajwiz kī

Adjudication, n. 1.—'Adālat ke mansab se tahqīqāt wa faisala k.; infisāl; tahqīqāt wa tajwiz.

2.—Faisala-i-'adālat, 'adālat kī tajwiz yā uskā hukm

Adjust, v. t. 1.—Thik k.; manzūn k.; kisi ke mutābiq yā usko hasb-i-hāl k. [kar-d.

2. Tartīb d.; qāide ke mutābiq banā d.; kisi sūisile par gāim

3.—Tasfiya k.; tai k.; raf' k., kisi bāt ko is tarah par k. kī ākhir meñ donoñ farīq rāzi ho-jāwen; niptānā.

To *adjust* accounts or differences—Tasfiya-i-hisāb yā nizā' k.

To *adjust* amicably—Bā-khudhā (bāham yā āpas men) tasfiya k.; kisi bāt ko āpas meñ sulh kar ke (samajh-būjh ke) tai k

4.—Kisi āle (dūr-bīn wagaro) ke azjā ko apni apni jagah par kar d.; sudhārnā, thikthāk k

Adjustment, n. 1.—Tasfiya; raf'dād; niptāw.

Adjustment of accounts—Tasfiya-i-hisāb.

Amicable adjustment—Āpas meñ tasfiya, raf'dād-i-bāhami.

2.—Kisi dūr-bīn wagaro se āle ke sab azjā kī apno apno thokāno kar d. tāki woh āle i'stimāl men āsake; tartīb, durust rahne kī hālat.

To be in or out of *adjustment*—Kisi dūrbīn wagaro kī murattab yā gair-murattab rahnā.

AD LIBITUM (Lat.) Hash-khwāh; jaisi khushi ho; jaisā jī chālie.

AD LITEM, [Lat.] (*Law*) Muqaddame ke liye; nizā' ke liye.

A guardian *ad litem*—Walī-i-daurān-i-muqaddama; woh shakhs jo kisi muqaddame meñ mudda'ā-ālāih-i-nā bālig kī taraf se jawāb dihi-i-nālisāh ke liye bahukm-i-'adālat walī muqarrar kiya-jāe.

Administer, v. t. 1.—Denā

To *administer* an oath—Half d.; qānūn ke mutābiq qasam khilānā.

2.—Denā; baham-pahunchānā, taqsim k.; pahunchānā.

To *administer* justice—Insāf k.; 'adl-gustari k.; munāfi k., dād d. yā dād-gari k

To *administer* medicine—Dawā d., dawā bāhtnā yā taqsim k.

To *administer* relief—Chāra-sāzi k.; subok doshi k.; haq-rasi k.

3.—Ihtimām k. yā chālāna—jaise sar-kāri kāmōn k.; kisi shai ko apne ihtimām yā apni nigrāni meñ nafāz dilānā yā uskā bartāw karānā.

To *administer* the law—Qānūn kī ta'mil k. yā karānā; mansab-i-qānūn nāzn k. yā karānā, qānūn ko nafāz dilānā (jāri karānā).

To *administer* the government—Umūrāt-i-sar-kāri kī ihtimām k.; sar-kāri kāmōn ko chālānā, apne ihtimām yā apni nigrāni meñ ijtā-i-kār-i-rīyāsāt k.

4.—(*Law*) Kisi aise shakhs ke tarke kī band-o-bast k. jo wasiyat-nāma na likh gayā ho yā jisne wasiyat-nāma likhā ho par koyī wasī muqarrar na kiya ho.

To *administer* the estate of a deceased person—Kisi mutawaffā ke tarke kī band-o-bast yā ihtimām k.

administer, v. t. 1.—Maddad d.; kisi shai mein mu'in h.; kisi shai ki taraqqi ka ba'is h.

2.—Muhtasim ka kam k.

Administration, n. 1.—(Law) (a) Kisi mutawaffa ko tarke ka ihtimam usko wasi ki janib se.

“The management of the estate of a deceased person by an executor, the strictly corresponding term *execution* not being in use” Webster.

(b)—Ikhtiyar-i-qanuni ke ra so kisi aise shakhs-i-mutawaffa ko tarke ka ihtimam wa insarim jo koi wasiyat-nama chhor kar na mara ho ya jiska koi wasi-i-majaz na ho.

Administration with the will annexed—Is 'barrat se ihtiyar-i-ihimam-i-jed-dal-i-matraka-i-mutawaffa samajhna chahiye par us hikat mein ki musai ne koi wasi muqarrar na kiya ho ya wasi mar gaya ho khwah na qabil ho ya ta'mil-i-wasiyat se usko mukar ho khwah in qism ki aur koi wajh se wasi ka bojhannar be-kar na jaye. [i-ihimam-i-tarka.]

An administration bond—Iqdar nisaan i ihtimam-i-tarka i mutawaffa; dast-kawar.

(c)—Ikhtiyar ya mansab i ihtimam; tarka-i-mutawaffa ko ihtimam ka ihtiyar aur uski ijazat. [ya aamad i muhtamiat 'atā k. (deng).]

To grant administration, or letters or certificate of administration—Ikhtiyar.

“It is more usual to say *letters of administration*.” Blackstone—Webster.

Administration paper—Wajibu l'arz.

Settlement administration paper—Wajibu l'ara i band o bast.

2.—Intizam; ihtimam, nizam o nasq; hukumat; hukm-rani; kisi 'uhde ya khidmat ki insarim; umur i riyasat ka intizam.

3.—Woh kul ashkhas jisko qawanin ka nafaz aur umur-i-sar-kari ka ihtimam sipard ho; gawarminat ka ijrai hissa ya'ni woh ahl-kar jinke zimme ijrai ahkam sipard ho.

4.—Dena; puhunehana ya baham-pahunehana; banfana; taqsim k.

Administration of justice—Hak d.; 'adl gusari; logon ko haq mein laaf k, namahi; dad gari.

Administrator, n. 1.—(Law) Sarbarah kar; sarbarah; muhtasim; mansarim; woh shakhs jisko ihtimam i tarka i mutawaffa hakm i-majaz se muta'alliq kiya ho; woh shakhs jo kisi aise mutawaffa ko mal-i-matraka ka ihtimam kare jisme wasiyat nama na likha ho khwah jiska wasi laaq na ho.

2.—Muntasim; woh shakhs jisko zimme har qism ke qawanin ka nafaz-dikana ho 'am isse ki woh muta'alliq i huquq-i-ashkhas hon ya 'adalat khwah umur-i-riyasat ya mazhab se.

Administratrix, n. Muhtasima; woh 'aurat jo kisi aise shakhs ko tarke ka ihtimam kare jisme apne marne ke pahle wasiyat nama na likha ho; woh munsaminat jisko aamad-i-muhtamini 'atā hui ho.

Admirable, a. Hairat ke qabil; is qadar 'umda ki uske dekhne ya sunne se isti'jab to ho par usi ke sath us shai ki nisbat pasandidagi qad ya ta'zim ke khayalat bhi paida ho-jata.

“Used of persons or things.”

Admiration, n. l.—Istirjāh; tabīryat kā woh josh jo kisī nayī nādir barī yā nihāyat 'umda chīz ke dekhne se paidā ho, kisī shai kī nisbat hairat jiske sāth hī us shai kī nisbat pasand qadr chāh yā ta'ālīm ke khayālāt bhī paidā hon.

Admire, v. t. l.—Ta'ajjub yā acbambhe se lihāz k.—khusūsan qadr-dānī 'izzat muhabbat yā pasand ke sāth

2 —Barī qadr k; bahut barā samajhnā.

To *admire* one's talents—Kisī kī hyāqat kī barī qadr k.

Admissibility, n Manzūri yā dākhil hone ke lāq h, taslīm ke qābil h.; jo manzūr yā taslīm ho-sake, jise qabūl kar sakō; pazīrāyī kī sulāhiyat r. (pazīrā yā maqbūl ho saknā). [rāyī ke qābil h.]

The *admissibility* of evidence—Shahādāt kā taslīm yā manzūri ke lāq h (pazīrāyī ke qābil h.).

Admissible, a. Manzūri ke qābil, taslīm yā pazīrāyī ke lāq, jo qabūl ho-sake; wājib; jāiz.

Admission, n. l.—Dākhil k. yā dākhil h

2 —Iqbāl; iqrār; woh bāt jo qabūl kījāwe.

An oral *admission*—Iqbāl-i-zabānī

A documentary *admission*—Iqbāl-i-tahrīfī yā kāgrī.

Admission of a claim—Iqbāl-i-da'wā, da'wa kī qabūl yā taslīm k.

An *admission* of guilt—Jurm kī qabūl k., iqrār-i-jurm.

3 —Kisī aisi bahs wagaira kā manzūr yā taslīm k. jo baqābī sūlut na ho; manzūri; taslīm

4 —Bār-yābī; dākhil; guzar; andar jāne kī ijāzat; rasāyī; pahunch; nazdik jāne kā ikhtiyār

Admit, v. t. l.—Dākhil k.; andar jāne d.; bhītar āne d.; kisī jagah ke andar jāne kī ijāzat d.; kisī sarishte men guzar-pāne yā bār-yāb hone d., nazar yā khayāl men jagah pāne (paithne yā dākhil hone) d.

2.—Sahīh ke taur par qabūl k.; taslīm k.; jāiz r.; sach samajhnā; sach kar-ke mānā, mānnā; manzūri k.

To *admit* a claim—Kisī da'wa ko taslīm k., iqbāl-i-da'wā k.

To *admit* one's guilt—Iqrār-i-mujrīmī k., apnī mujrīmī kī muqir h.; apnā jurm qabūl k. [yā jāiz r.]

To *admit* in evidence—Subūt men manzūr k. yā lenā; shahādāt men taslīm k.

3 —Kisī maqām men jāne kā haq sābit k.; jisse kahīn guzar kā istihqāq hāsil ho.

A ticket *admits* one into a play-house—Tiket ke zarī'e se kisī kā haq nāch-ghar men jāne kī nisbat sābit hotā hai (uske zarī'e se woh wahān jā sakta hai)

4.—Kisī bāt ke lāq h.; kisī amr kī salāhiyat r.; kisī bāt kī rawā r.

In this sense, of may be used after the verb, or omitted. Webster.

The words do not *admit of* such a construction—In alfāz kī yahī ta'bīr nahīn ho-saktī.

Admonish, v. t. l.—Kisī qusūr kī nisbat jatā d.; (uskā hāl batā d.); āhista-āhista sar-zanish malāmat (sar-zanish yā chashm-numāyī) kar-ke d.

2.—Tānīh k.; nāsīh h.; tambih k.; nasihat k.

3 —Sikhiānā batlānā yā hukāyat k., khabar d., muttala k.

Admonition, n. Narim ka sâth sahmârah; dost ana nashat yâ sar-zaniab; kisi qusur yâ gadati par nashat; jîn bâton kâ k. farz ho unki talim; un bâton ka nikhlana jinka k. wâjib ho; tambih; bi-dâyat; rah-numayî.

Admonition is prospective, and relates to moral delinquencies; its object is to prevent further transgression. *H'cheter.*

Ado, n. Shor o gul; dhun dhun; takhîf, sailmat; qabâhat; zahmat, jhanghal, ac-clard, carungam.

To make a great ado about trifles—Khalîf khafîf bâton ki nisbat bahut shor-o gul me hân (bagi ahsant uhlân).

Adopt, v. t. l.—God lenâ, mutalammâ k; farzandî meâ lenâ; rās-nashîn k.; rās baithâhâ, bojo aur waris ki tarah apne khândân meâ lenâ.

To adopt a child—Kisi baki ko mutalammâ k. (god lenâ).

2.—Pasand k.; ihtiyâr k.; munnâ; dhun kar lenâ.

To adopt a new name—Kis talîq jâ mas'ûr kâ ihtiyâr k. yâ karnâ.

Adopted, p. a. Mutalammâ lenayâ hua; god liyâ hua.

An adopted son—Mutalammâ p-ai (mutalammâ), rās nashîn.

Adopter, n. Mutalammâ lenâne w.; god lena w.; talimiyat kunninda.

Adoption, n. l. Talimiyat, ra-unjûm; farzandî meâ liyâ jûn, pasarkhiwâdingi; mutalammâ lenâne; god lenâ.

2.—Kisi nayi ya gar jalûli bûi kâ ihtiyâr yâ qabûl k.

Adoptive, a. l. Mutalammâ k. w.; god l. w.

2.—Jo mutalammâ liyâ jû (god liyâ jû).

AD REFERENDUM, (Lat.) Tajwidî mazul ko liye; aur bhi gaur ko liye; phir se samajhne bajhne ya merim ko wâsto.

AD REM, (Lat.) Har jasta; juki nisbat maqsad ho usi ko muta'alliq.

Adult, n. Balig yâ bâlig; woh mar l yâ aurat jo pûr qad aur puri tâqat ko pahunchâ jâ pahunchi ho; woh shai juki bâlidgi aur quwwat pûre had ko pahunch gayi ho.

Adult, a. Suni / balig ko pahunchâ hua; pûre qad aur puri tâqat ko pahunchâ hua.

An adult person—Woh shakhs marid ho ya aurat jo suni / balig ko pahunchi [jâe]

An adult plant—Woh jûd hî jo jûd pûrâ bagh kar nashit ho-jâe.

Adult by majority—Balig / bar an.

Adult by puberty—Bâlig / ba'atgâh.

Adulterate, v. t. Kisi shai meâ nâ pî chîz mîlâ kar use kharâb kar-d; amezish k.; khotâ k.; kunnâh k.

To adulterate a drug or medical preparation—Kisi dawa / mufrad ya murakkab [meâ amezish k.]

To adulterate a food or drink—Kisun jûn ki chîz meâ amezish k.

Adulteration, n. Amozish; mîlâwâ; kharîji chîz ko mila kar khotâ yâ kharâb k.

Adulterer, n. Woh shakhs jo zina kâ mûjrim ho; woh shakhs jo kisi aur zina-i-maukûha (byâhi aurat) se bahudâyî kar jo uski sauja na ho; zâni; zina-kâr; chhinâlâ. [uska dag apno upar lagâyâ ho].

Adulterous, a. Zina ko muta'alliq; amezish mûjrim; jûne zina kiya.

Adulterous intercourse—Achnayî; nâ jûn qabûl-e-bâ.

Adultery, n Zinā, harām-kārī, ehimālā; āshnāyī, āshuāyī-i-nā-jāz, rabt-i-mujrim-āna jo kisi mard aur 'aurat ke mā-banū ho jūmonē so ek kī shādī huyī ho yā donoñ kī

AD VALOREM, [Lat.] Mālīyat ke mutābiq.

An *ad valorem* duty—Woh mahsūl yā rusūm jo kisi shai kī mālīyat yā qīmat par fi-sadī (saikare) ke hisāb se adā kiyā jāo.

“In opposition to a specific sum upon a given quantity or number.” *Webster.*

Advance, v. t. 1.—Pesh k : zāhirk., batlānā; dekhlanā; ijāb ko liye pesh k.

To *advance* an argument or a plea—Koyī bahs yā 'uzī pesh k.

To *advance* a claim—Koyī dā'wā k yā pesh k

2.—Āge barhānā, sāmne ko āge chalanā, āge k. yā lānā; taraqqī d ; aur bare rutbe par k

3.—Kisi ke jald barhne yā taraqqī pāne kī bā'is h.; madad d , imdād karke āge barhānā, taraqqī d.

4.—Pahle se d , udhār yā i'tibār par d.; māl ko milne yā kam ke ho-jāne ke pahle d.; peshgī d.; āge yā agtā d., kisi sarmāyo men kuchh d. { taraf se d

5.—Dūston kī taraf se d.; wāpas pāne kī unmed par dūsto kī

Advance, v. i. 1.—Āge barhūnā, āge chaluā; āge jānā. { un men.

2.—Kisi bāb men afzāish yā taraqqī k —jaise 'ilm qad dāuayī yā

3.—Rutbe 'uhde yā qadr-o-mauzilat men barhūnā

Advance, n. 1—Āge barhūnā, sāmne kī taraf jumbush k.; pahunch.

2.—Taraqqī-i-zihni yā jismāni; ākhilāq wa ādāb yā ham-jūson men tarraqqī.

3.—Qīmat-i-zāid yā manāfi'. [(barhtī dāin) yā manāfi'.

An *advance* on the prime cost of goods—Māl kī aslī lagat par qīmat i zāid

4.—Peshgī, jo kuchh pahle (agtā) diyā jāo; mu'āwaze ke (khwālī rupaye yā māl ke) milne ke pahle pūnjī (sar-māyo) ke liye yā qarz kī taur par kuchh d ; woh māl yā rupaye jo unke mu'āwaze ko milne ke pahle imdād-i-kharch ke liye diye jāen.

Advances for purchase of produce—Dādūi.

Advances for work—Peshgī; agtā

Advances to tenants—Taqāvi.

In *advance*—Āge, mā-qabl, sāmne, peshgī; mu'āwaze ke pāne ke pahle; jab kisi sharik-i-tijarat ne apne parte se ziyāda diyā ho.

Advance, a. Jagah yā waqt ke lihāz se muqaddam

Advance payment—Woh rupaye jo wājibu-l-adā hone ke pahle diye jāen

Advancement, n. 1.—Taraqqī d yā pānā; taraqqī; barhtī, tarjūh pānā yā murajjah kiyā jānā.

2.—Rupaye-paise kā peshgī d.; rupaye jo peshgī diye jāen.

Advantage, n. 1—Koyī hālat bāt mauqa' yā zarī'a jo naf'a yā nek-nāmī khwālī kisi amr-i-maqsūd ke husūl ke liye khās taur par munāsib ho; mauqa', dāon; wasila; zarī'a, fāida hāsul karne kī suhūlat.

2.—Galaba, fauq yā fauqīyat, jīt.

With of or over.

To get the *advantage* of or over another—Kisi दूसरे पर ग़ीबत या usko maghlab k; kisi दूसरे से ज़ि-जूत (usko dabā lenā)

3.—(Habit ki buzurgī ya woh bāt jisse yah kaifiyat paidā ho; fāida; naf'a; yaft; manfa'at; intifā')

4.—Woh amr-i zaid (koyi amr hāt) jisse दूसरे पर gūhāb ho.
Advantageous, a. Nahi', fāido k; fāido ko hāt karnā ki suhālat yā nekā manqā d. w., naf'a kakhā; musīd; k u amud; sud-maud.

Adversary, n. Woh shakhs jo inimān'at ya muzāhmat ki nīyat se दूसरे se rū-gardān ho; fāsiq-i-mukhālif ho ek; dushman; 'udū; khawm; mudda'i yā mudda'ā'-alāh; farq-i-sāfi.

The *adversary*—Shaitān; iblīs.

Adversary, a. 1.—Mukhālif, kisi दूसरे ko khilāf; mutazād.

2.—(Law) Jismen farq-i-sāfi yā farq-i-mukhālif ho.

An *adversary* suit—Maqābala ki palāh; farq-i-sāfi ko muqābala meū nālish.

“In distinction from an application, in law or equity, to which no opposition is made.” Webster.

Adverse, a. 1. Khilāf; mukhālif yā mukhālif-āna; nā-muwāfiq; ulḥā; jiskā 'amāl ba-jūtib-i mukhālif ho.

An *adverse* decision—Mukhālif yā nā-muwāfiq fāidā.

An *adverse* party—Farq-i-mukhālif; farq-i-am; mudda'i yā mudda'ā'-alāh

Adverse winds—Dā'i mukhālif, ulḥ hawā; nā-muwāfiq hawā.

2.—Khwābish ko khilāf; muzar; rang dīh, taklif dīh; afāt-nāḥ, bad-bakht, kam-bakht; nā-mas'ūd; musibat-nāḥ.

An *adverse* fortune—Bad bakht; musibat.

Adverse circumstances.—Taklif ki hālat; musibat ki kaifiyat.

Adverse possession (Law)—Qabḥ-i mukhālif āna; jād-dāl i gar-māuqala kā mu-
khalīf qabḥ-i adawarēn jaso yah pāya jār ki qabḥ nā jād-dāl ki musibat
laqiyat kā dā'wa rukhtā hā. [ko khilāf ho]

Adversely, ad. Ba tarā-i mukhālif; mukhālif-āna; jo khwābish yā marzi

Adversity, n. Jo kām yān meū māni' ho; jiskī wajh se khwābish pāri
na ho sakē; woh mājara ya wo mājara jiske sāth hi baḥī baḥī tukhīn
yā musibatēn hān; musibat; āfāt; taklif.

Advert, v. i. Mukhālif yā mutawajjuh h.; lihāz k; dil yā tawajjuh ko
phernā; khayal k.; zikr k.; makkār k.

With *to*.

To *advert* to a circumstance—Kisi amr ki tarāf mutawajjuh h. yā nahā zikr k

Advertence, n. Tawajjuh; lihāz; khayal; ri'āyat; pās.

With *advertence* to—Ba libāz; ba khayal; ba 'nazar; ba ri'āyat. [māchār bhajna.]

Advertise, v. l. 1.—Kisi ko itilā' ya khabar d.; muttakh' k.; āgāh k.; sa-
“Followed by of before the object of information” Webster.

To *advertise* a man of his loss—Kisi shakhs ko uski nuqām ki khabar d.

2.—Mushtahar k.; ri'ān k.; kisi bat ki itilā' 'awām ko d.; kisi shai ko
farokht yā kisi chiz ki bar-āmuḥ wājara honā ki garaz se uski kaifiyat
mushtahar k. 'ām-issu ki kaifiyat-i-mushtahara likhī ho yā ohhapi.

To *advertise* a property for sale by auction—Kisi jād-dāl ko nāḥā ho liye
mushtahar k. (mushtahar-ba-nāḥā k.)

To *advertise* a runaway—Kisi firārī ki giriftārī ko liye uski kaifiyat mushtahar

Advertisement, n. Ishtihār; ittilā'; khabar, ittilā' ko liye i'lān, woh mukhtasar kārīyat jo ittilā' ke liye kisī akhbā; meñ chhāp-dījāe yā likhkar khwāh chhāpkar kisī jagah par lagā-dījāe. [ke liye dījāe.]

Advice, n. 1.—Salāh, mashwara yā mashwarat; imā, iāe jo 'pāiavi

To take *advice*—Dūron se mashwara k yā rāe lenā

To apply for *advice*—Rāe yā mashwara chāhnā yā uski dārkhwāst k.

To apply to a lawyer for legal *advice*—Kisī qānūn dān se qānūn ke muta'alliq rāe yā mashwara chāhnā. [talab k]

To ask one for professional *advice*—Kisī shakhs se uske peshe ke muta'alliq rāe

To give *advice*—Salāh d; mashwara d., is garaz se iāe d. yā batlānā ki usi ke mutābiq 'amal kiya jāe. [kārīyat ki ittilā'.]

2.—Ittilā'; khabar; samāchār; kisī mu'āmale yā mu'āmalāt k
Commonly in the plural.

Advisable, a Salāh kī bāt, qarīn-i-maslahat; munāsib; salāh-i-waqt, 'aql-kī bāt, jiskā k munāsib ho

Advise, v. t. 1—Kisī ko salāh d.; mashwara d.; aisi rāo batlānā jo pairavi ke lāiq ho (jispar 'amal k qarīn-i-maslahat ho.)

I *advise* you to be cautious—Main tumhen salāh detā hūn ki khabar-dār raho, merī yah rāe hai ki tum hosb-yār raho

2.—Kisī ko ittilā' d; muttala' k, wāqif k, āgāh k, batlānā.

“Followed by *of* before the thing communicated” *Webster*

The merchants were *advised of* the risk—Un saudāgaron ko khatre (jokhim) ki ittilā' dīgāyī thi

Advise, v. i Khūb gaur k yā sochnā, fikr ke sāth sochnā.

To *advise with*—Rāe lena ki garaz se kisī se mashwara k; shūra k, salāh lenā

Advisedly, ad Jānbūjh-kar, samajhbūjh-kar, qasdan; 'amadān; bi-irāda, sochbichār-kar; ihtiyāt ke sāth, dil-jam'i ke sāth.

Adviser, n. 1—Salāh d. w., mushīr, nāsīh.

[būristār.

A legal *adviser*—Qānūn ke muta'alliq salāh d. w.; vakīl; mukhtār, kaūnsalī,

A medical *adviser*—'Ilāj ke muta'alliq salāh d. w., dāktar; tabīb; hākim; baid.

2.—Bahkāne-w, targīb d. w.; mugwī, igwā k w., ubhārno w.

In a bad sense

Advocate, n. 1—Woh shakhs jo kisī kī taraf se hākim yā 'adālat ko rū-ba-rū kisī mu'āmale mien suwāl-o-jawāb kare; kaūnsalī, būristār

2.—Hāmī; shafī'; jo bahs yā dalīl karke kisī kī himāyat yā pās-dārī kare.

[rawāyī kare]

Judge advocate—Fauji kachahriyon meñ woh shakhs jo mudda'i kī taraf se kār-

Advocate, v. t. Kisī ke haq meñ suwāl-o-jawāb k yā 'uzrāt pesh k; kisī hākim ke rū-ba-rū khwāh 'awām ke muqābale meñ dalīlen pesh kar-ke bachānā, himāyat k.

Afar, ad. Dūr par; dūr se; dūr tak.

“Used with *from* preceding, or *off* following.” *Webster.*

He was seen *from afar*—Woh dūr (fāse) se dekhā gayā thā

I saw him *afar off*—Main ne use dūr par dekhā.

Affable, a. Jo hātebat meñ takalluf na kare; jo dūron se jī khol-kar guftgū kare; khālī; be takalluf ya jīmāñ takalluf na ho; bā-murūwat yā murūwat dār; jo dūron kā kuhā mābe.

“Usually applied to superior.” Webster.

Affair, a. Kisi qism kē kām; jo kiya jāo ya kiya jāno wālā ho.

“A word of very indefinite and much variable signification.” Webster.

(Pl.)—(a.) ‘Umūmah mu‘āmalāt; har tarāh kō kām.

Human affairs.—Ādam (man) ke mu‘āmalāt.

Political affairs.—Mā‘ūmalāt-i mulk.

(b.) Kisi shakhḥ ki wālīd kā kār o hār yā usko ta‘alluqāt.

His affairs are embraced.—Uṣṣā kar-nabī muntashar (abrar) hai.

(c.) Bātrī; halāt; kār o hār yā ta‘alluqāt kī kuffiyat {munṣ.

(d.) Sarkārī ta‘alluqāt aur unka ihtimām, mu‘āmalāt-i-igavār.

He is at the head of affairs.—Sarkārī ta‘alluqāt aur unko ihtimām meñ woh adh pās hīlā dhat hai unka afār hai.

An affair of honour.—Wah latī; jo dī shakhḥ mī mun pālho se tahalya kar ke kisi meñ khawār; zāhir ki bat kī bat kām ke liye ho.

Affect, v t. l. Mīmālū h; usar k; kisi par usar k, yā usar pahunchānā; kisi shīñ meñ se-ar pahunchānā ko tagayār o tabaddul k.

To affect injuriously.—Wazā h; muqar k, khālī yā kutār dānā; aisa asar paidā k, jiss me pān ho.

2.—Zāhir nūmāy k; hīlā k, aṣrat banānā; aṣrat shakhḥ zāhir meñ banānā jo jibālī yā wālī me ho, banāwat k.

To affect ignorance.—Hawāq se lā dār asar k; an jān baana, tajābul-i‘arīf ānā k; jān k, an jān k. {lagānā

3.—Dīl par asar paidā k; dīl nūmān; dīl ko hīlā d; dīl par tagānā;

Affectation, n Jo hāl asr vā jastār dīl me ho usko iḥtirāq karnā yā dekhlānā kī kḥawāl; jastār dīl wā, aḥlīqā tawā; zāhir banāwat; zāhir-dār; jibālī nūmān {k. w. jo jibālī (aḥlī) me ho.

Affected, p. a. l. Nūmān; āwaz yā āh; ā shū ko rakhnā kā dīl wā

2.—Aḥlī nūmān, iḥtirāq nūmān, gar nālī yā gar khilqī, jo banāwat kī tan pā ho, aḥlī aṣf.

Affecting, p. a Jis meñ dīl josh paidā karnā kī quwwat ho; jiss dīl hīlānā; jiska asar tājāt par ho; pān dard; mūṣar, {wob rabo.

Affection, n. l. Sifat yā khawāyat jo asr dār o paidā nā ho uski jismēñ

2.—Kisi khāḥ shā kī imar dīl kī mīmān; khawāḥsh; māl, raghtāṣ

3.—Muṣṭahkamī tuk khawāḥ; muḥabbat; sar garūf yā pyār ke sāth lagāwat.

“Now generally followed by us.” Webster.

Affectionate, a. l.—Jis meñ bāṣ muḥabbat ho, jo kisi ko bahut chāho; jo kisi ko dīl se pyar kare.

Applied to person

2.—Jo muḥabbat kī rah se ho; jiss muḥabbat yā shāh zāhir ho; jiss nok-khawāḥ zāhir ho.

Applied to things.

Afeer, v t (Law) Kisi qism kā khud-ikhtiyārī tāwān yā jurm-āna qāim k. yā usko ghatā-kar ek ta'dād-i-khās mu'āyan k ; kisi mu'ānale ke hālāt ke mutābiq takhfiif kar-ke koyi ta'dād-i-mu'āyan qāim k.

Affiant, n. (Law) Jo shakhs half-nāma dākhil kare.

Affidavit, n (Law) Half-nāma, likhā huā bayān jo half se tasdiq kiya jāwe, woh tahriri bayān jo kisi hākim-i-majāz ke rū-ba-rū half se tasdiq hokar uspar muzhir ke dastkhatsabt hon, iqrār-i-halfi, bayān-i-halfi

“It is always made *ex-parte* and without cross-examination, and in this differs from a *deposition*. The term is also applied to statements made on affirmation” *Webster*

Affinity, n. 1 —Qarābat (rishta) jo shādī ke zarī'e se paidā ho, qarābat-i-nisbatī

“In contradistinction from *consanguinity*, or relationship by blood.” *Webster*.

2 —Gāyat darje kā ittifaq, barā mel; mutābaqat, mushābahat; lagāw; ta'alluq, rabt. [kām d. yā mustahkam k.

Affirm, v. t 1. —Qāim r. ; bahāl r. ; manzūr k ; jon kā ton talmo d., istih-To affirm a judgment —Faisala bahāl r

2 —Kahnā; bayān k ; muqir h. ; amī-i-wāqī'i ko taur par kahnā; yaqīn ke sāth kahnā, yah kahnā ki fulān amr sahīh hai.

Opposed to *deny*.

Affirm, v. t. 1. —Yaqīn ke sāth kahnā yā bayān k

2 —(Law) Kisi hākim yā 'adālat-i-majūz ke rū-ba-rū yah samajhkar imān se sach kahne kā wa'da k. ki agar sach na kahenge to darog-halfi ki sazā pāenge ; iqrār-i-sālih ko rū se adā-i-shahādat k.

Affirmable, a Jo yaqīn ke sāth kahā yā zāhir kiya-jā-sake, juse yaqīni taur par bayān kar sakein.

Followed by *of*

Affirmance, n. 1. —Bahālī; manzūrī, istihkām.

The *affirmance* of a judgment —Kisi faisale ki bahālī.

In *affirmance* of —Kisi shai ki bahālī (uske qāim yā barqarār rakhne) ke liye yā use bahāl (qāim yā barqarār) rakh-kar.

2. —(Law) Jo fi'l tansikh ke qābil ho uski manzūrī.

Affirmant, n. 1 —Yaqīni taur par bayān k. w.

2. —(Law) Jo half ke iwaz mein iqrār-i-sālih ko rū se bayān kare.

Affirmation, n. 1. —Bataur rāst ke kahnā ; sachchā qarār d.

Opposed to *negation* or *denial*.

2 —Woh bāt jo kahī jāe ; bayān ; izhār ; gaul.

3 —Manzūrī ; bar-qarārī ; bahālī ; jo kuchh kiya-gayā yā hukm diya-gayā ho uskā qāim r.

4. —(Law) Jis shakhs ko imānan half lone se inkār ho uskā iqrār-i-sālih ke rū se bayān k. aur is bāt kā yād rakhnā ki darog-bayāni ki hālat mein ham ba-jurm-i-darog-halfi mustajib-i-sazā honge.

In law an *affirmation* is equivalent to an oath.

A solemn affirmation—*Iqrar-i-halqi; iqrar-i-shahi.*

A simple affirmation—*Iqrar-i-mahz.*

Affirmation by witnesses—*Shah-i-shahād.*

Applied, to prescription claims. M. L.

Affix, v. t. 1. — *Man kharana ya sabit k., akhar man milana ya bahānā.*

To affix one's seal or signature to an instrument—*Kar dast-awaz ko akhar man apni muhi yā apni dastkhānā sabit k.*

2. — *Kisi tarāh par lagānā; chispān k.; āwezān k. yā bātkā d.*

To affix a notice to one's door—*Itālā' nāmā kī kisi ko dāwazā par chispān k. (lagā d. khawā āwezān k.).*

Affluence, n. Kisi shai kī kāsāt, kisi chiz kā bahut (ifāt se) h.; māl-o-, mata' kā ifrāt se h.; dāulat kī ziyādat.

Affluent, a. Māl-o-matā' se bhārā-pūrā; dāulat se bhārā; kā-ira l-māl.

Afford, v. t. 1. — *Pandā k. yā upjān jāne phal manāh' yā natija.*

The earth affords grain—*Zamin gallā paidā karti hai (use gallā paidā hote hai)*

2. — *Denā; 'utā k., bahishnā.*

A good life affords consolation in old age—*Nek zindagi bahāpā meñ jānīgāt i khātir doli hai; naki ko sāth mātā se pā meñ dil-jānī hātī hai, hai.*

3. — *Manāh' samet (bolā ungsān) de yā bech saknā; hūdo se sāth (biā khidān) lūp-ghīt kī istihāt r.*

I can afford cloth at a low price than II—*Us kapre ko Zāmī be-mabāt Baker ko kīnā qumāt par bech sakta hai.*

4. — *Kisi kharech kā istārah mutaharrik ho saknā kī apni jadād ko kuchh muzarrat na pahunchā; kharech kar saknā yā uphā saknā; kisi kharech kā bojh uphā saknā.*

He can afford twenty rupees a month in charity—*Woh khātir meñ har rūpāye māl-nā kharech kar sakta hai.*

5. — *Jo chiz kharech kījāwe uski qumāt ko adā karne kī sakāhiyat r. (use de-saknā.)*

He can afford to purchase this book—*Woh is kitāb ko uski qumāt de kar kharech kar sakta hai (usko ba qumāt kharech kar sakta hai.)*

Affray, n. (*Lare*) Hungāmā, lūāyī; dhangā; do yā zaid shukhron kā nīnī jagah parā jāhān 'awām āte jātē hoñ aur us lūāyī se logon ko dilon meñ khauf paidā ho-jāe.

“A fighting in private is not, in a legal sense, an affray.”
Blackstone--Hobbes.

Afloat, aq. or a. 1.—*Bahā hū; tuirtā hū; pānī par chālā hū.*

The ship is afloat—*Jahāz pānī par chāl r. ha hai (bahā chālā jātā hai)*

2.—*Mutaharrik; ek jagah se dūsri jagah guzar k. w.; jā-ba-jā phailā hū.*

A rumour is afloat—*Khābar phailā hai; afwāh hai; jā ba jā shuhā hai; gangā machā hai.*

3.—*Qair-mustahkam; be-sabāt; be-ṭhekāne; jiskā berā parā w. koyī na ho; jo be-chālāne wālo yā khāne wālo ko chāl; jo be-qair kī afsar yā rāh-dekhlāne wālo ko chāl.*

Our affairs are all *afoot*—Hamāre kār-o-bāt hī-l-kul guir mustahkam ham (hī-l-kul be-thekāne yā be-daul chal rahe ham), unko here kā pāi karne wālā koyī nahīn hai

“As an adjective, this word always follows the noun.” *Webster*.

Afoot, ad. 1.—Piyāda-pā; pā-piyāda, paidal

Opposed to *riding*

2.—Daurān-i-kā men; jiskī nisbat takmil (anjām) ke munsuba ho rahe hon

A design is *afoot*, or *on foot*—Fulān bāt kī mansūba ho rahā hai, fulān amr kī bandish ho rahī hai (uski takmil kī mansūba yā tanaiyya ho rahā hai)

Aforementioned, a Jiskā zikr kisī tahrīr yā takrīr-i-wāhid men ho-chukā ho, masbūq-z-zikr, awwalu-z-zikr; muzkūia-i-bālā

Aforenamed, a Jiskā nām pahle hīyā gayā ho; nām-burda, mausūm.

Aforesaid, a Jiskī nisbat kuchh pahle kuhā gayā ho, māqablu-z-zikr, mutazakkira-i-sadr, muhawwala-i-bālā, jiskā bayān kisī juzw-i-muqad-dam men ho-chukā ho [wujūh se]

A FORTIORI, [Lat] Ziyāda-tar qawī wajūh ke sāth; ziyāda-tar mā'qūl

Afraid, a Khawf-zada; darā-huā, mukhawwaf.

“This word expresses a less degree of fear than *terrified* or *frightened*. It is followed by *of* before the object of fear; as, to be *afraid of* death” *Webster*.

Afresh, ad Az-sar-i-nau, phir se, mujaddadan; naye sar se; waqf ke ba'd, ek martaba band ho-kar phir [wālā, kisī ke ba'd āne wālā]

After, a Waqt ke lihāz se kisī ke pichhe, ma'-ba'd; āyinda, āga āne-

“In this sense, the word is often combined with the following noun, as, in *after-ages*” *Webster*

After, prep 1.—Jagah ke lihāz se pichhe; ba'd.

They sat one *after* another—We ek dūsr ke piche baithe the.

2.—Waqt ke i'tihār se pichhe; ba'd

After dinner.—Khānā khāne ke ba'd.

“This word often precedes a sentence as a governing preposition” *Webster*

After you have done that, do this—Jab tum woh kar-chuko tab yah karo (uske karne ke ba'd yah karo)

3.—Kisī ke ta'āqub men yā uske pichhe pichhe, kisī kī talāsh men

To go *after* a person or thing—Kisī shaks yā chiz kī talāsh men jānā (uske dhūndhte phirnā).

4.—Kisī kī taqlīd par; kisī ke partaw par, kisī ko dekh-kar; kisī dūsrī shai ke mutābiq

To make a thing *after* a model—Kisī namūne kī taqlīd par (uske mutābiq) koyī chiz banānā

5.—Nisbat yā ba-nisbat; bābat, bāb men, mādde men. [pichhānā]

To enquire *after* a friend—Kisī dost kī nisbat istisār k. (uska hāl daryāft k. yā

After, ad. Pichhe, ba'd,

Long *after*—Bahut der ba'd; bahut dinon ke ba'd, bahut hī pichhe.

fter-all, *ad.* Sub bâton par lihâz (khayâl yâ gau) ke ba'd; bi l-jumla; fi-l-jumla, ba-har-hâl

gain, *ad.* 1.—Dusrî martaba; do-hâra; phir; ek martaba (dâ'fa yâ bâr) [aur

“All the uses of this word carry in them the ideas of return or repetition.” *Hobster.*

Give it back again — Isse phir wâpas do (ya'ni ek martaba wâpas do chuke ho phir wâpas karo).

Give him as much again — Use utnâ hi aur yâ phir do (ya'ni jisqadar use ek bâr diyâ gayâ hai usiqadar ek bâr aur do).

2.—Kisî ke badle yâ jawâb men; phir so.

Bring me word again — Mere pās phir khabar lāo (ya'ni jo khabar main tumhārī ma'rifat bhejtā hūn uske jawâb mein mere pās phir khabar lāo).

Again and again — Mutawâtir; bâr-bâr, lâchhâ; phir phir, takrâr ke sâth; mu-karrar; âkarrar; kayi martaba; paham; ba tawâtir

against, *prep.* 1.—Ba-nâm; ba muqâbala, par; kisî ke khilâf

To bring an action against a person — Kisî par yâ uske muqâbala mein nâlish k.

2.—Khilâf; bar-khilâf; bar-nâk; mutazâd; mutâbiq nahi.

A decree against law — Qānu ke khilâf digr.

3.—Ba-muqâbala; muqâbala mein; usse taqâbul khwâh mukhâlîf jawâb yâ ashkhiâs ke izhâr hota hai.

Twenty votes against ten — Das rāon ke muqâbala mein bīs rāon.

4.—Khilâf; isse izhâr-i-muqâdā ya muqâbat khwâh kisî bāt kâ khwâhish ke khilâf honâ mu'lûm hotâ hai.

This change is against us — Yeh tabdilat ham logon ke khilâf hai (hamārē liye nuẓir yâ hamārī khwâhish ke khilâf hai).

5.—Kisî bāt ke tahaiye mein; kisî bāt kī unmed par.

Great preparations are making against his son's wedding — Uske bātē kī shādī kī barī tayārī ho rahī hai (uske tahaiye mein yâ uskī unmed par bari bari kāmān ho rahī hain).

age, *n.* 1.—'Umr; sin.

2.—Sun-i-shu'ar, woh 'umr jis mein tarîq hâsil ho; bulûg. [na.

To be of age — Sun-i-shu'ar (tamiz) ko pahunchnâ, hâligh, yâ bulûg ko pahunch-

3.—(Law) Bulûg; woh zamāna jis waqt qānūn ke rā se koyī shakhs ba'z fi'l khud kar-sake yâ apne hâp main khwâh walī kī hukūmat se barī ho jâe.

4.—Zindagi kâ pichhlā hussā; burhāpā; pīrī; sin mein buzurgī.

5.—'Tawārikh mein koyī khāss zamāna jiskā muqâbala dūsre zamānon se kiyâ jâe.

6.—Sau baras; ek sau baras kâ zamāna; sadī.

ged, *a.* 1.—Purānā; burhā; bahut dinon kâ; jo goyā apne ma'mūlī waqt tak rah-ohukā ho; sin-rasīda; sāl khurda yâ sāl-khurd; sāl-dīda.

Applied to animals or plants,

2.—Jo kuchh 'arise tak zinda rah-chukā ho; kisī 'umr kâ.

Aged three years — Tīn baras kâ; jiski 'umr tīn sāl kī ho; jo tīn baras tak zinda rahā ho (zinda rahā ho).

Agency, n. 1.—'Amal; kām, kār-pardāzī; iqtidār kā kām meñ lānā; wasīla, zarī'a [o-bār sipurd ho.

2 —Arhat; arhatiye kā kām; us shakhs kā kām jise dūstre kā kār-Local agency—Makkama i-augāf.

Agent, n. 1.—Jise 'amal kā iqtidār ho; 'āmil; fā'il.

2.—Kā'inda; 'āmil; nāib; mukhtār; gumāshṭa; arhatiyā; woh shakhs jiske ta'alluq dūstre kā kār-o-bār ho.

An authorized, or a duly constituted, agent—Mukhtār-i-zī-ikhtiyār yā majāz

A recognized agent—Mukhtār-i-maqbūla

3 —Jismeñ asar yā natīja paidā karne kī quwwat ho.

Aggravate, v. t. 1—Ziyāda burā yā sangīn kar-d., aisā k. kī mu'āfi yā tahammul ke qābul bahut kam rahjāe, barhā-d.

The alleged motive aggravates the offence—Jo wajh bayān kī gayī hai ussē jurm kī sangīni barh-jātī hai.

2 —Bārhākar kahā; mubālage ke sāth bayān k.

Aggravated, p. p. or a Sakht, sangīn; jiskī burāyī yā sakhtī barh-gayī ho

An aggravated offence—Jurm i sangīn

A case of an aggravated nature—Muqaddama i-sangīn.

Aggravating, p. a. Burāyī sakhtī yā sangīnī ziyāda k. w.

Aggravation, n. 1.—Sakhtī yā sangīnī kā barhānā; aur burā k.; bad-tar yā abtar k., kisi fī'l-i-bad yā be-jā par izdiyād (uskī taraqqī); ishtīāl yā jurm-i mazīl; woh bāt jisse kisi jurm yā balā kī taraqqī ho.

2.—Kisi be-jā nā-munāsib yā gair-jabillī amr ke bayān yā izhār meñ mubāлага

Aggregate, a Majmū'i; kul; jumla.

The aggregate testimony of his witnesses proves the plaintiff's claim—Muddā'i kā dā'wā uske gawāhon kī shahādāt i-majmū'i se sābit hotā hai.

Aggregate punishment—Sazā-i majmū'i; kul sazā.

The aggregate value of a suit—Kisi nālīsh kī kul māliyat.

Aggregate, n. Majmū'a, jumla

In the aggregate—Bil-kul, mujmalan, ijmālan; sab kā sab.

Aggress, v. i. Pahle hamla k.; khusūmat shurū' k.; ohherñā yā ohhor ohhār k., jhagṛā yā takrār shurū' k (uskī bunyād dālnā); pahle mār-pīṭ k. yā hamla-āwar h.

Aggression, n Khusūmat kā ibtidāyī fī'l; ohher yā ohher-ohhār; pahli yūrish, zarrar-rasānī kā pahlā fī'l yā woh fī'l-i-ibtidāyī jisse kisi laṛāyī yā takrār kī bunyād qāim ho.

Aggressive, a. Dushmanī kī bunyād dālne-w.; takrār shurū' k w.; jo pahle takrār shurū' kare; jiskī taraf se ohher shurū' ho; bāni-i-takrār yā khusūmat

Aggressor, n. Bāni-i-fasād; woh shakhs jo pahle takrār shurū' kare; woh shakhs jiskī taraf se khusūmat takrār yā mār-pīṭ shurū' ho; jo pahle yūrish kare.

“An aggressor is censurable for beginning or giving rise to quarrels; an assailant for actually making an assault, and for the mischief which he does. An aggressor may only threaten violence but an assailant actually

aggrieve, v. t. Ranj d.; satānā; zārār pahunchānā; zulm k.; tang k.; izā d.

An aggrieved party—Fariq-i-mazlūm, alibon nasida (zārār nasida) shakhs.

agitate, v. t. 1.—Dāwandol kar-d., utthāl-pathāl kar d.; khab hila-dolā d.; nist hila d. ki nicho upar ho jao [muntashir k.]

2.—Pāreshān k.; muztarib k.; garbāfā d.; intishār meñ dālnā yā

3.—Sai-gamī se bahar k.; munāzara k.

4.—Har ek pahlu ko dokhna; har tarah par sochnā; dil meñ phor-phārkār samajhna; kisi aur ki nisbat kayi gham kā bhayul k.; gaur-o-taamamī se bandh hūndhna.

agnate, a (Law) Jihat-i-pidari se mansub; jihat-i-pidari kā qarābat-dar; jiskā silsila-i-qarābat zukūr se ho.

agnate, n. (Law) Jo kisi se uske bāp ke zarfē se rishta rakhe; bāp ki taraf rishta r. w. [se ho.]

agnation, n. Rishta jo sirf jihat-i-pidar yā silsila-i-zukūr ke zarfē

“As distinguished from cognation, which includes descent in both the male and female lines.” Webster.

ago, ad. Qumā; hīā, hūā; gayā; munqazi hūā.

agree, v. a. 1.—Ittīfāq k.; muttāfiq-r rāe h.; ek tarah kā hayān k.; mel yā ittīfāq k.; muttāfiq h.; baham mel-jānā yā ihtilāf ulhoz d.; ek ho-jānā. [ham.]

The witnesses agree on this point—Is aur ki mahat gayāh muttāfiq h. hayān
The assessors do not agree as to the guilt of the accused—Muqimān ki mujrimā par ussār log muttāfiq-r rāe nahīn haih.

The court agrees with the jury—Adlāt aur ahāliyān jūri ki rāe ek hi hai

2.—Qabūl k.; manzūr k., rāyi h.; pasand k.

3.—Followed by to.

To agree to a condition or term—Kisi shart ko manzūr k.

3.—Qaul-o-qarār k.; āpās meñ tui k.; shart k.; iqār k.; rāi-rāji' h.

The parties were agreed as to the terms—Fārqān ne woh shartēn āpās meñ tal karli thīh. [kar leñ (unko āpās meñ tal kar-lena)]

To agree on articles of partnership—Sharākat ki shartēn ki nisbat qaul-o-qarār
He had agreed with him for a rupee a day—Usse usse n. yaum ek rupaye ki shart kar-li thī.

4.—Mutābiq h.; mūshābih h.; ek dāre li māuind h.; ek tarah kī (yak-sāi) h. [nahīn hai]

The picture does not agree with the original—Woh shabih nāl se mūshābih

5.—Tāsr ke lihāz se mūwāfiq h. yā mūwāfā jal k.; kisi kī tan-durusti ke liye mūfīd h. [ke mūwāfāq nahīn karti]

The same food does not agree with every constitution—Ek hi gāz har shakhs

agreeable, a. 1.—Munāsib; hasb-i-hāl; mūwāfiq; kisi ke liye māuūh, gair-mutazād; khilāf nahīn

2.—Jo dil yā hawās-i-khamsa ko pasandida ho; khush-āyand; achchhā yā bhālā; khush-munā. [achchhā ho.]

Fruit agreeable to the taste—Khush-sāiq phal; phal jiskā masā khāre meñ

Agreeable manners—Khush-khulq; ham-ākhilq; achchhe tarīq. [chār]

agreeably ad. 1. Mūwāfiq, mutābiq; hasb; munasib; ba-ittihās yā

Agreeably to orders—Hasb ul hukm; hukm ke mutābiq; ba-ittibā'i-i-hukm (hukm se yā hukm ke rū se)

Agreed, p. p 1.—Ek dil; ek rāe; muttāfiq.

2.—Manzūr; maqbūl.

The proposition was *agreed to*—Woh tajwiz manzūr kī gayī (maqbūl huyī)

3.—Āpas kī razā-mandī se tai—masalan koyī mu'āhada yā saudū.

The terms were *agreed to* or *agreed upon*—Woh sharteñ (ya'nī kisi mu'āhade wagaira kī sharteñ) āpas kī razā-mandī se tai huyīn.

Agreement, n 1.—Ittifāq-i-rāe, yak-dilī; ittifāq; rāe bayān yā kār rawāyī wagaira men ittifāq (mel yā muwāfaqat)

2.—(Law) (a) Iqrār, qaul-o-qarār; qarār-madār; mu'āhada; 'ahd; shart; do yā zāid shakhsen ke damiyyān āpas men qaul-o-qarār, (mu'āhada-i-bāhamī)

(b)—Woh navishta jisse amr-i-tai-shuda zāhir ho (yah sābit ho ki kaun sī bāt muta'āqidāin ke mabāin qarār pāyī); iqrār-nāma.

A settlement *agreement*—Iqrār-nāma-i-band-o-bast

An *agreement to abide by an arbitration or arbitration award*—Iqrār nāma-i-sālisī, panchāyat kā iqrār-nāma; sāhsī yā fūsala-i-sālisī kī pā-bandī kā iqrār pāma

An *agreement to abide by one's act*—Hasr-nāma.

To enter into, or make, an *agreement*—Mu'āhada yā qaul-o-qarār k.

Agricultural, a. Zirā'at ke muta'alliq, kāsh-t-kāri (kheti) se 'ālāqa r. w; zamin ke jotne-bone se nishat r. w.

The *agricultural class*—Mazāri', kāsh-t kārlog; jo log kheti karen

Agriculture, n Zirā'at, kāsh-t-kāri; kheti, kisāni yā kisanayī; woh hunar yā 'ilm jismen bare bare qat'āt-i-arāzi kā jotnā-bonā zamin kā taiyār k. fasl kā upjānā aur kātnā aur maweshī wa ghore wagaira se jānwaron kā rakhnā dākhil hai.

Agriculturist, n. Kāsh-t-kār; kisān; kheti k. w.; mazāri', khetihar,

Aid, v. t I'ānat k.; madad d.; sahārā d., mu'in h.; mu'āwanat k. yā mu'āwin h.; madad-gār h.; kisi maqsad ke anjām khwah kisi burāyī kī inṣādīl vā uske dafā karne men humāyat k [doshī.

Aid, n 1.—Madad, i'ānat; pushti; sahārā; himāyat; chāra-kār yā subuk

2.—Woh shakhs yā shai jisse madad mile (jo mu'in ho yā madad de); madad-gār; mu'āwin.

To *pray in aid* (Law)—Jis haqiyat men kisi farīq ko haq pahunchā ho uski hifāzat men i'ānat ke hye us farīq i zī-haq ko sharik k.

“The petition for this purpose is called *aid-prayer*.” Blackstone—Webster.

Aider, n. (Law) Woh shakhs jo irtikāb-i-jurm men madad yā sahārā de; mu'in-i-jurm, jurm ke wuqū' men targib d.-w., mujrim-i-darja-i-duwām. [kar] bandūq yā tir wagaira chalānā

Aim, v. i. 1.—Nishāna lagānā; kisi kī taraf khūb dekh-bhāl-kar (sādh-

To *aim at an enemy*—Dushman par nishāna lagānā yā chalānā.

2.—Kisi maqsad ke husūl kī koshish k.; kisi bāt kā manshā n.; koyī amr markūz n.; kisi bāt ko chāhnā yā uski koshish k.

“Followed by *at* before the object.” Webster

aim, v. t. Chalānā jaiso koyi hathiyār ghūṣā yā wār; kisī khās shai kī taraf rujī' k. jaiso koyi lanā kī bāt wagaira.

aim, n. 1.—Nishān lagānā jaiso tīr wagaira kā; kisī ohiz kē kisī khā shai kī taraf is garaz se jhukānā kī us ohiz kā zarb yā asar us shai par pare masalan nozo zarb yā bāt kā. {pahunchānā manzūr ho.

2.—Nishān; amāj-gāh; woh shai jiskā mazrūb k. ya jispar asar

3.—Muqad; pāda; manzūbā.

air, n. 1.—Hawā; kura-i-bādi. [hālat.

2.—Garmi sarī yā tārī wagaira ke lihāz se kura-i-bādi kī koyi khās

A damp air—Hawā-i-martab.

The morning air—Subh kī hawā.

3.—Chālī hawā; bād-i-mutaharrik; hawā jo dhīme dhīme chālā; khaṣīf hawā [ho-jānā; khul-jānā.

4.—Ishā yā parda-dāī; zabān zād h.: i'lān; logon ko ma'lūm

The story has taken air—Woh bāt ishā ho-gayī (phail-gayī khul-gayī yā logon ko ma'lūm ho gayī khwāh phail gayī).

Wind is used in like manner.

5.—Kisī shakhs kī qam-i-khās kī ahitwān yā sūrat khwāh uskī tariq yā uskī chāl-dhāl. [ghamand.

6.—*pl.* Masnū'ī tariq; bandwat; gurūr kī munāshī; takabbur,

To put on airs—Bandwat k.; khāṣ-i-takabbur k.

To take air—Khul-jānā; fāḥ ho-jānā; 'ām ho-jānā; 'awān ko ma'lūm ho-jānā; chūp na rahnā; hawā h.; phail-jānā.

To take the air—Bihar (maiden kī taraf) nikal-jānā; pā-pigāda yā ghore par sawār hokar maidan kī taraf nikal-jānā; hawā khān ke hīz maidan kī taraf chāl-jānā [khol d

air, v. t. 1.—Thandhā karna tāzārī bakhsnā yā hawā kī sukāyi ke liye

To air a room—Kamra ko hawā d [garm k. yā dhōp d

2.—Rutubat ke dūr karne khwāh garmi pahunchānā kī garaz se

air, a. 1.—Hawā se nishāt r. w.; bādī, bulundī par hawā mein.

2.—Jiski tarkīb hawā se ho

3.—Hawā kī mānīnd; hawā sā yā aī; gair mujaṣṣim.

4.—Ho-asī; ho-bunyād; bekuda; 'alm; nā chiz.

5.—Zinda-dīl; khush dīl. {mein hawā ko jānā kī guṇjānā ho.

6.—Jabāḥ hawā khāl ā-sakē; khulā yā khulā huā; hawā-dār; jis-

kin, a. 1.—Sulbi rishta r. w.; nasab ke zari'e se qarābat r. w.; gotī.

Used of persons.

The two families are near akin—Yah donoī gharāne nazdiki gotī hain (we baham qarābat-i-qarība-i-sulbi rakhte hain).

2.—Ham-khāsiyat; jismon khilqī rabt ho; jismon ta'alluq-i-asli ho.

"This adjective is used only after the noun." Webster.

alarm, n. 1.—Khāuf; woh achambhā aur dar jo khatre kī dahshat se paidā ho.

To cause alarm to a person—Kisī shakhs ko khāuf meḍ dēnā. [BOS d.]

To raise an alarm, or give the alarm—Khatre kī itisā' ke liye shor machānā

2.—Lafāyī kī talabī; lafāyī yā jan- ke liye bulābat.

3.—Kisi qism kā shor yā kisi tarah kī āwāz yā ittilā' jisse kisi aise khatre kā ilān maqsūd ho jo nazdik ho.

Alarm, v. t. 1.—Khatre kī khabar yā ittilā' d.; hoshyār kar-d. tāk; hifāzat kī koshish kijāe.

2 —Khatre ke khauf se banān k. yā achambhe meñ dālnā; khauf se pareshān kar-d.; āfat kī ummed se fikr-mand kar-d.

Alarmed, p. p. Khauf se mutahayyar; jo khatre ke nazdik pahunchne ke ihtimāl se hoshyār yā musta'id ho-jāe, āfat ke nāzil hone kī ummed par fikr-mand.

Alarming, p. a. Jisse dar paidā ho; khauf paidā k. w ; jisse khatre kā khatkā ho-jāe, khauf-angez.

Alert, a. Hoshyār; nigzān, khabar-dār, mihāyat bedāi.

On or upon the alert—Chaukas; hoshyār; chaulannā; is bāt kī hifāzat r w kī dushman yakūyak tūt na pare yā koyī khatre kī bāt posh na ā-jāe.

ALIAS, adv. [Lat.] (Law) 'Urf; mā'ūf yā mausūm ba-ism-i-digar; jiskā dūsrā nām fulān hai.

“A term used in legal proceedings to connect the different names of a party who has gone by two or several, and whose true name is, for any cause, doubtful, as, Smith, *alias* Simson.” *Webster*.

ALIAS, n. [Lat.] (Law) 1.—Guftāri kā hukm-nāma-i-sāni, woh hukm-nāma-i-sāni jo hakim-nāma-i-awwal kī mī'ād ke guzar-jāne ko ba'd pahle hukm nāme kī ta'mīl na hone kī wāqī se jāi kiyā jāe.

2 —Dūsrā nām, iddī'yi yā banāwat kā nām, zarfī nām.

ALIBI, [Lat.] (Law) Aur kahin; kisi dūsi jagah, mauqa'-i-wāridāt par jurm ke wāqī' hone ke waqt na rahne kā bayān yā 'uzr.

A plea of *alibi*—'Uzr-i-'adam-maujudagi, mulzam kā yah 'uzr kī jawaab jurm kā honā bayān kiyā jātā hai uswaqt ham mauqa'-i-wāridāt par na the.

To plead, or set up, an *alibi*—Mulzam kā yah 'uzr k kī wāqī'-i-jurm ke waqt ham aur kahin the, jurm ke wāqī' hone ke waqt apnā mauqa'-i-wāridāt (jāe-i-mujare) par na rahnā bayān k.

To prove an *alibi*—Kisi mulzam kā yah sābit k. kī waqt-i-wāqī'-i-jurm woh mauqa'-i-wāridāt par na thā lihāzā woh jurm-i-'ād-shuda kā mur-takib nahin ho saktā thā; kisi mulzam kā irtikāb-i-jurm ke waqt jāe i mājare se apnī 'adam-maujudagi sābit k.

Alien, a. 1.—Gair mulk sar-zamīn yā riyāsat kā, ajnabī; be gāna; gair sar-zamīn yā mulk ke bāshindon yā ri'āyā se ta'alluq r w.

2.—Jiski nau'iyat bil-l-kul mukhtalif ho; mugāir; mukhālīf; gair-muta'alliq; munāsabat na r w.

Alien, n. Ajnabī, par-desī; jo dūstre mulk meñ paidā huā ho yā wabān se ta'alluq rakhta ho; kisi mulk kā rahne w jiski paidāish dūstre mulk meñ hui ho lihāzā usko us mulk ke shahriyon ke huquq hāsil na hon jāhān woh sukūnat rakhtā ho [gunjāish r.

Alienability, n. (Law) Intiqāl ke qābil h; intiqāl kī salāhiyat yā

Alienable, a. (Law) Qābil-i-intiqāl; mumkinu-l-intiqāl; jo dūstre ko bai' wagaira ke zarfē se mīl sake; jisko dūstre ko hāth bech saken (mumtaqil kar-saken)

Alienate, v. t. (Law) 1. — Muntaqil k.; intiqāl k.; kisī haqīyat yā jā-dād ko dusro kī taraf muntaqil k.; kisī haq yā mīlkiyat ko intiqāl ko zarf'e se dusro ko d.

To *alienate* by gift, mortgage, or sale — Ihtā rihā yā bāi' ko zarf'e se muntaqil k.

2. — Ta'bī'at khāfāch lenā : muhabbat chhor d.; jissā pahle muhabbat vā dostī rahī ho ussō ho r'linayī k. yā ut'āz h; mugāirat ikhtiyār k. **Alienation, n. l. — (Law)** Intiqāl; intiqāl i haqīyat; apnī jā-dād khuāssan jā-dād-i gair muntaqilā kā jēz tarīq par (qāuūn ko mutābiq) dūro ko de-d.

A *permanent alienation*, or an *alienation* made in perpetuity — Intiqāl-i dāimi (slawās); woh intiqāl jo hamēshā ko liye kiyā jāe.

A *temporary alienation* — Intiqāl i eband rozā yā 'arāl; intiqāl-i m'ādī.

A *private alienation* — Intiqāl i khāṣṣ

A *collusion or fraudulent alienation* — Intiqāl-i sā'ishī yā sarebī.

2. — Muntaqil hono kī hālat; intiqāl.

[ikhtiyār k.

3. — Dil yā muhabbat kā khuch lenā; gar ban-jānā yā mugāirat **Alienee, n. (Law)** Intiqāl dār; muntaqil ilāh; woh shakhs jiskī taraf (jisko pān yā hāt) koyī haqīyat muntaqil kigayī ho — masalan mushārī waghān. [muntaqil karo

Alienor, n. (Law) Intiqāl karūnda; woh shakhs jo jā-dād dūro ko

Alimony, n. (Law) Woh nārūn usfē jo kisī zangī ko usko shuṣhar kī jā-dād yā āmādat se lē hāt i talāq yā 'alāhūdgī khwāh talāq yā 'alāhūdgī kī nālīsh ko dūtrān men dilāyā jāwe.

ALICIOUS, [Lat.] Kisī dūro shakhs yā dūro jagh se.

Alive, a. l. — Zinda; zūda nahī, jīā; zī hayāt; ba qaid i-hayāt.

2. — Zūda; ka l'adām nahī; jāī yā nāfīz; jiskā 'amal-dar āmad hotā rahē; jiskī al-dar kar-ravayī hotī rahē; jiskī m'ād guzrī nā ho; jo mast o nā'ind na ho g'vā ho, jiskā wujūd aqīt nā huā ho.

To *keep a corpse alive* — Kisī dūro ko zūda yā nālā r.

The *prince* has been kept *alive* — Woh hukm-rāma jāī rakhā gayā hai (woh ka l'adām hōn nahī pāyā).

3. — Khuch, yūnī dil, hāsh-hāsh.

4. — Jōn loghō kā kharat se mūqā-barakat k. zābir ho; shahā-pahā. [asir ho.

5. — Jisko dil par kō hāt lā khayāl hō-ukā; jiskī tabī'at par jāh

Followed by *he*.

6. — Sare 'ālam (jahān) men; tamām duniyā men; jūnā ashk-bās-i-hayū lūqām men.

"By way of emphasis and always following the noun it qualifies." *Webster*.

All, a. Kisī ta'dād i majmū'i se har ek yā hī l-kul; kisī shai kā kul miqdār jūnā dūtrān yā darjā yā uskī kul wus'at yā sifāt; sab; tamām; hī l-kul; kārī.

All the land — Kōi (arī) zamīn, jūnā arān.

All the year — Tamām sāl; sāl bhār vā sāl kā sārā kā sārā khwāh sārā sāl.

"It always precedes the article *the*, and the definitive adjectives *my, thy, his, our, your, their*." *Webster*.

"*All* is collective. *All men* means a body of men taken together." *Webster*.

All, *ad* Bi-l-kul, kulliyātan, tanām-tar, sāā, sab kā sab; nihāyat hī; bahut hī [bhi fāq na ho]

All one—Ek hī yā wahī; bi-l-kul ek hī bāt; jis meñ natije ke bhāz se kuchh

All the better—Bi l kul bihtar, az bas bihtar; kisi dūse aur kī nihāt woh amr jiskā zikr pesh ho ikhtilāf ke itibā se nihāyat hī bihtar; kisi dūse se bi-l-kul achchhā (achchhā hī achchhā), itnā yā tūwā hī aur achchhā.

All—Babut hī ham, kuchh bhi, zarā bhi, kisi sūrat se.

“A phrase much used by way of enforcement or emphasis, usually in negative or interrogative sentences.” *Webster*.

He has no ambition *at all*—Use kuchh bhi (zarā bhi) hausala nahīn hai; woh kisi sūrat se sāhib i-hausala nahīn hai

Has he any property *at all*?—Kyā ske pās kuchh bhi jāe-dād hai?

All, *n.* Kul ta’dād muqdar yā jumla; samūchī chiz yā shai; har ek shai jo kisi dūsrī shai meñ dākhul ho yā usse ta’alluq rakhe; sab kā sab; sārā; jumla

Allay, *v. t. 1.*—Sākin k., thaughā k.; dhīmā k.; dabā d.; firo k.

To *allay* civil commotions—Mulki dangn-o-fasād ko dātā d. (firō k.)

2.—Ghatānā, takhfif yā kam k.; zāl k.; raf’ yā dūr kar d. (kar-d)

To *allay* grief or pain—Ranj yā dard ko kam kar d. (usemē takhfif k. yā use dūr

Allegation, *n. 1*—Bayān; iqtār, izhāt-i-yaqīnī.

Erroneous *allegations* of fact—Amr-i wāqī’i ke galat bayānāt

2.—Woh bāt jo yaqīnī taur par bayān kī yā kahī jūe; woh bāt jo kisi amr ke wujūb yā ma’zarat meñ pesh kī-jāwe, ‘uzr; ma’zarat.

3.—(Law) Kisi fatḥ-i-muqaddama kā bayān yā ‘uzr.

Allege, *v. t. 1.*—Bayān k.; zālm k.; mazbūtī se kahnā; tayaqqun ke sāth kahnā; pakka kar-ke kahnā.

To *allege* a fact—Koyi wāqī’a istihkām ke sāth bayān k.

2.—Pesh k. jaise dalīl ‘uzr yā ma’zarat; hawāla d.

To *allege* the authority of a judge—Kisi jāj kī sanad pesh k. (ya’ni uskī tajwiz wagura par istidlāl k. yā uskā hawāla d.)

Allegeable, *a.* Zāhur karne ke qābil (qābil-i-izhār); pukhtagī se bayān kiye jāne ke lāq, jise yaqīn ke sāth kah sakē.

Allegiance, *n.* Woh farz jo ra’iyat par apne badshāh yā riyāsat kī jānib ho; bādshāh yā riyāsat se wafā dāi kā farz; wafā dāi, namak-haiālī.

Alleviate, *v. t.* Halkā k.; kisi qadar hatā d. raf’ yā dūr k.; ghatānā; kam k.; takhfif k.; āsā k. kī ziyāda-tar āsānī se bardāshht ho-sake jaise ranj dard fikr yā sazā wagana. [ek tarah kā h]

All-fours, *n. pl.* Baiābatī, yaksāniyat; ham-palla h.; mauzūniyat;

To be, or to go, *on all-fours*—Jamla umūr meñ (har tarah par) mushābih yā muwāfiq h.; hū-ba-bū (thik thik) dūse kī mānūd h.; tashbih-i-tāmma r., khafīf si khafīf bātoñ meñ bi-l-kul mushābahat. r., barābar h.; ham-palla h.; har tarah par mauzūn h.

The ruling cited by the plaintiff is *on all-fours* with that relied upon by the defendant—Jis nazir kā hawāla mudda’i ne diyā hai woh hū-ba-bū (thik thik) usi nazir kī mānūd hai jispar mudda’a ‘alaih ko istidlāl hai. [saktī]

No simile can go *on all-f* 4 Kisi tashbih meñ tashbih-i-tāmma qahīl ho

Alliance, n. Do khāndānon meñ shādī ke zarī'e se bāham nisbat kā h ; qarābat yā rishta-i-nisbatī. Woh ittahād rābita yā rifāqat jo do riyāsaton ko mā-bain 'abd-o-paimān wagaira ke zarī'e se ho. Raht yā rābita ; woh ittifaq yā ta'alluq jo khāndānon riyāsaton yā shakhsan meñ bāham ho.

ALLOCATION, n. [Lat.] (*Law*) Woh sanad jo ahikār-i-majāz is mazmūn se do ki fulān muqaddame meñ muqadar kharcha 'adālat se dilāyā gayā (jāz rakkhā gayā).

Allogo, n. Woh kāgaz jo *bill of exchange* wagaira ko zail meñ is garar se lagā diyā jāwo ki jab asl kāgaz ki pusht par 'ibārat-i-intiqāl wagaira likhne ki jagah m rahne to usī kāgaz-i-wasl-shuda par 'ibārat-i-intiqāl wagaira darj ki jāwo.

Allot, v. t. 1.—Qur'a-andāzi ke zarī'e se taqsim k. yā bāntnā.

2.—Jude jude hisson meñ bāntnā ; alag alag bāntnā ; 'alāhida 'alāhida taqsim k. ; har shakhs ko uskā hissa taqsim kar-d. ; taqsim k. , bāntnā ; ba-taur hisse ke d. ; 'umūmī d. ; muqarrar k. yā thahirānā.

Allotment, n. 1.—Taqsim ba zarī'a-qur'a ; jude jude hisson par taqsim.

2.—Jo kuchh bānt diyā jāo ; woh hissa jo taqsim karā se diyā jāo ; batwāra ; bhag ; tukhṛa , jo kuchh muqaddamat se thahre yā Khudā ki jānib se chār-na-ohar mila. [muqarrar ho.]

3.—Woh juzw hissa yā jagah jo kisī khis kam ke liye 'alāhida
Allow, v. t. 1.—Manzur k. ; taslim k. ; qabul k. ; mān lenā ; iqrār k. yā muqr h. ; iqbal k. ; taslim na k. ; qat'i kalām na k. ; kāf na d. ; i'tirāz na k. ; mukhālatat na k.

To allow a claim—Kisī dā'we ko qabul k. (uski taslim yā uspar i'tirāz na k.)

To allow the truth of a proposition—Kisī bat ki sachāyi ko mān lenā ya taslim k. [k. ; manzur k. , denā]

2.—Rawā r. ; jāiz r. ; wājib qarār d. ; kisī amr ko wājib ko taslim
The law allows it—Yah bāt qānun meñ jāiz rakhi gayi hai (qānunān rawā hai)

To allow an appeal—Apil manzur k

3.—Bardāshṭ k. ; tahammul k. yā mutahammil h. ; sahnā.

4.—Mu'āwaze ki tarah khwah ri'āyatan 'atā k (donā) ; kisī ko liye muqarrar kar-d.

5.—Mujrā d. ; minhā kar-d. ; waz' ya kam kar-d. ; ghaṭā d. ; kisī shai ki kamī ke 'iwaz yā uske badle meñ kuchh chhor d.

To allow a sum for tare—Jis bartan meñ koyī chiz ho uske wazā ke badle meñ us chiz ki qimat se kuchh chhor d. (ghaṭā d. ya mojer kar-d.)

Allow, v. i. Taslim kar-lenā ; ri'āyatan chhor d. ghaṭānā yā kam kar-d.

Allowable, a. Qābil-i-mauzūf yā jāwāz ; gur-mamū' yā mamū' nahīn ; nā-jāiz yā nā-munāsib nahīn ; rawā ; muhāb ; jo ba-taur sahīh aur munāsib ke mānā jā-suke.

Allowance, n. 1.—Mauzūf ; 'atā ; taslim ; ijāb.

2.—Tanṭhawāh ; mawājib ; mushāhara ; kafāf ; wajh-i-ma'āsh ; nān-o-nafqa ; jo kuchh muqarrarī taur par khāne kapṛe ke liye diyā jāo ; jo kuchh muqarrar ho ; shah-bonū'niyan ; ujrat ; ajūrā.

3.—An allowance is gratuitous, and may be paid in any form.
Worcester.

A daily allowance—Rosina.

A personal allowance—Tanḡhwāh-i-zātī; jo kuchh mushāhara wagaira kisi ko uski zāt ke liye diyā jāe. [diyā jāe]

A deputation allowance—Bhattā; jo kuchh kabīn ta'nūt hone ki wajh se kisi ko

An allowance to the ex-proprietor of a landed estate—Mālik-ana; nān-kār.

3.—Rukāwat se āzādī; rok yā zabt kī na rahnā; ri'āyat.

4.—Ijāzat; manzūrī.

“Usually slight approbation.” Webster.

5.—Takḡfīf; ri'āyat; minhāyī; nazar-andāzī. [shumār na k]

To make allowance for a shortcoming—Kisi naqs ko nazar-andāz kar-d (uskā

6.—Battā; kardā; mulk ke rawāj ke mutābiq māl ke pūre wazu se jisqadar māl bartan ke wazn aur kharāb yā saṛe-gale māl ki 'iwaz kam (minhā) kar-diyā jāe; kamī; ghaṭṭī; minhāyī.

Alloy, v. t. 1.—Kisi shai kī asliyat ko usmeñ koyī kam-qīmat chīz milā-kar ghaṭā d.

2.—Kam kar-d.; kharāb kar-d.; bigār d.

Allude, v. i. Kināya k., kisi aisi shai kā hawāla d. jiskā zikr sarī-hī na huā ho; ishāratān zikr k.; nisbat r.; dūr dūr kī bāton sochā-kar ishāratān batlānā; kisi shai kī taraf kināya k. (uskā hawāla ishāratān d.)

This story alludes to a recent transaction—Yah bayān ek hāl ke mu'āmale se nisbat rakhtā hai, is meñ ek hāl ke mu'āmale kī zikr hai.

Allure, v. t. Apnī taraf khamichne (kashish karne) kī koshish k.; kisi bhalāyī ke wa'de par (chāhe woh bhalāyī asli ho yā zāhirī) apnī taraf rāgīb k.; kisi khush-kun yā qābil-i-pasand shai se apnī jānīb māil k.; phuslānā; lobhānā.

Allusion, n. Kināya; ishāra; zikr; hawāla; kisi aisi bāt kā hawāla jiskā ma'lūm honā farz kar-liyā jāwe par uskā zikr sarīhī na ho.

Alluvial, a. Daryā se niklā yā banā huā; us bālū yā mitṭī wagaira se muta'alliq jo daryā kī wajh se par jāe.

Alluvial land—Arāzi-i-daryā-barār yā daryā-bar-āmad; arāzi-i-nau-barār yā nau-bar-āmad, diyāra yā diwārā; kachhār, woh kāmūn jo daryā wagaira ke balāw se mitṭī par-kar ban-jāe.

Alluvial increment—Vide supra.

Alluvion, n. (Law) Arāzi-i-daryā-barār; zamīn jo daryā se bar-āmad ho; zamīn jo pānī ke zor se daryā ke kanāre āhista āhista mitṭī par-kar barh jāwe.

“The civil law gives the owner of land a right to that increase which arises from alluvion, which is defined an insensible increment brought by the water.” Cowell—Worcester.

To accrue by alluvion—Daryā-barār h.; daryā se nikalnā.

Ally, v. t. 1.—Shādī ke zarī'e se do khāndānon (gharānon) yā 'ahd-o-paimān wagaira ke tawassut se do bādshāhon khwāh riyāsaton ko ek kar-d. yā unmeñ bāham ta'alluq karā-d.

2.—Mushābahat wagaira ke zarī'e se do chīzon meñ rabt paidā kar-d.

Ally, n. Woh bādshāh yā riyāsat jo dūsre bādshāh yā dūsri riyāsat se ahd-o-paimān ke zarī'e se rāhita-i-ittihād rakke; rafiq

Almanac, *n.* Jantri; pattrā; taqwīm.

Alone, *a. l.*—**Akelā**; tanhā; jarīda; mujarrad; be kisi ham-suhbat ke; begair kisi mūnis (ham-dam yā rafīq) ke; bo dūsre ke yā be dūsre ke rahē.

☞ “Spoken of one.” *Webster.*

“Applied to a person or thing, and following its noun.” *Webster.*

2.—Dūsroṅ se alag; dūsroṅ ko shumūl meṅ nahīn; auroṅ ki ‘adam-maujūdgī meṅ.

☞ “Applied to two or more persons or things, when separate from others, in a place or condition by themselves.” *Webster.*

3.—**Hī**; urā; sirf; mahz; akelā.

[uāi.

To God alone praise is due—**Khudā hī** (sirf **Khudā**) ke liye hamd (ta‘rif) wājib
To let alone—**Jahān kā tabhā yā joṅ kā toṅ** rahne d.; ohhē-ohhē na k; hālat-i-maujūda meṅ rahne d.; jaise kā taisē rahne d.; apne hī taur par ohhē d.;
be bāth lagāye ohhē d.

Alone, *ad.* Judāgāna; ‘alāhida; āp-hī-āp; mujarrad. [barābar.

Along, *ad. l.*—**Tūl** meṅ; lāmbāyī meṅ; lāmbāyī ko lihāz se kisi ke
The troops marched along the bank of the river—**Sipāhī barābar daryā ke**
kāndra kāndre obale jāte the.

2.—**Āge** ko; āge ko barhātā huā; barābar āge ki taraf.

Let us walk along—**Āo** ham sālātē obale obalē.

All along—**Sāri rāh**, jiqadar fāsilā tak jāo us meṅ tamām yā bī-l-kul.

He went home, weeping all along—**Woh sāri rāh** (rāh bhar tamām rāh yā tamām rāste meṅ) rotā ghar ko gayā.

Along with—**Kisi ke ham-rāh yā sāth**; sāth-sāth; kisi ke abhāmīl yā sāth hī.

Go along with us—**Ham logōṅ ke sāth chalo.**

☞ “Sometimes with is omitted.” *Webster.*

Come along my friend—**Āi dost mere sāth hī chale āo.**

[alag; judā.

Aloof, *ad. l.*—**Fāsilē** par lekin itul dūr ki nazar parē; thoṛī dūr par;

To stand aloof—**Thoṛī dūr par khayē rahne** (yāni isqadar fāsilē par khayē rahne ki wahān nazar pahunch sakte).

2.—**Kisi mansūbe meṅ sharīk nahīn**; ihtiyāt ki nazar se kisi hī meṅ shirkat se munkir; jiz amr ki nisbat hujjat pesh ho usse dur.

Already, *ad.* **Kisi khās zamāna-i-hāl istiqbāl yā māzī** ke pahle; is waqt yā us waqt; kisi khās yā mu‘āyan waqt par.

He has gone already—**Woh jā-chukā.**

☞ “It has reference to past time, but may be used for a future past.” *Webster.*

When you shall arrive, the business will be already completed, or will have been completed already—**Jab tum pahunchoge kām tamām huā** (ho-chukā) rahogā.

Also, *ad.* **Isī yā usī tarāh**; bhī; isko siwā; kisi ke ‘alāwa; nīz; ham; jo shai muqaddam ho bī-l-kul usī ki tarāh.

Alter, *v. t. l.*—**Kisi shai meṅ kuchh badal d.**; kisi bāb meṅ muhtalif kar d.; kuchh kuchh badal d. par bī-l-kul nahīn; tarmīm k.; qadr-qaltī tabdil k.

2.—Bi-l-kul yā bahut kuchh tabdīl k.

To *alter* an opinion—Kisī rāe ko bi-l-kul yā kasrat se tabdīl kar-d.

“In general, to *alter* is to change partially; to *change* is more generally to substitute one thing for another, or to make a material difference in a thing” *Webster*.

Alter, *v.* i. Bā'z bā'z bāton meñ mukhtalif ho-jānā; tabdīl ho-jānā; badal jānā.

Alterable, *a.* Tabdīl ke qābil; tagaiyur yā tarmim ke lāiq.

Alteration, *n.* 1.—Tabādala; tagaiyur; kisi khās amr meñ badal d.

2.—Tabdīl; tagaiyur, tabaddul; radd o-badal; tabādala; un sifaton

kā zāl yā hāsīl h jo kisi shai kī sūrat yā asliyat ke liye zarūri na hon
Altercation, *n.* Takrār; hujjat, zabānī jhagrā; barī jharpā-jharpi; qīl-o-qāl; jis takrār meñ garni yā gussa dekhlayā jāo.

Alternate, *a.* Ek ke ba'd dusrā āne wālā yā hono wālā; bārī bārī se hone wālā, bāhamī.

Alternately, *ad.* Bārī bārī se, ek ke ba'd dusrā.

Alternative, *a.* Do chizon meñ se ek ko pasand kā iḥtiyār d. w.; jis meñ yah iḥtiyār ho kī pasand k. w. do chizon meñ se ek ko pasand kar-le; do-gāna

An *alternative* charge—Fard-i-jurm-i-do-gāna; aisa lard i jurm jis meñ do jurm qām kiye jāwē aur un meñ se jis ek jurm ko chāheñ qām rakheñ

Alternative, *n.* Do chizon ke mā-bain ek ko pasand karne kā iḥtiyār tākī agar ek pasand pare to dusrī kā tark kar-d. lāzim āwe; woh shai jo pasand kī-jāwe yā chhor di-jāwe; chāra, tadbīr, chāra-kār.

To pass judgment in the *alternative*—Ba sabīl-i-badaliyat faisala aldir k, faisale meñ yah hukm d kī agar fulān amr kī ta'mīl na ho to uske badal (iwaz) meñ fulān bāt kī-jāwe

“When *two* things offer a choice of *one* only, the two things are called *alternatives*” “In strictness, the word can not be applied to more than two things, and when one thing only is offered for choice, it is said there is no *alternative*.” *Webster*.

Although, *conj.* Yah sab farz kar-lo, yah sab mān-lo; agar aisā-hi ho; sab kuchh taslīm kar-lo, tasawwūr karo kī; woh sab qabūl kar-lo; bā-wujūde kī; go, agar-chi

“Although, Though These words differ only in one respect; *although* is the stronger and more emphatic of the two, and is, therefore, usually chosen to begin a sentence, as, *although* I have many competitors, I still hope to succeed” *Webster*.

Altogether, *ad.* 1.—Ek sāth ho-kar; bi-l-ijmāl; bi-l-iṣhtirāk, miljulkar.

2.—Bi-l-kul; kulliyatan; sāre kā sārā; tamām-tai; sab kā sab; bilā istisnā.

Always, *ad.* 1.—Hamesha; zamāne ke lihāz se barābar shurū' se ākhar tak; pāiwastā; hamwāra.

2.—Kisī zamāna-i-khās meñ hamesha; auqāt-i-mu'alyana, par barābar.

Amalgamation, *n.* Ikhtilāt; do yā zaid mukhtalif chizon ko bābar milā

2. Pare ko kisi दूसरी धात में मिलाना.

Amass, v. t. Dher ki dher jam' k.; tūda k.; ambār k.; koyī chiz bahut si ekatthī k.; batōrnā; miqdār yā ta'dād ko libāz se ifrāt se jam' k.

Ambassador, n. Safir; olehi; nihāyat bare rutbe kā wazīr jo ek riyāsat ki taraf se ba-taur i qāim-maqām kār-rawāyī ko liye kisi दूसरी riyāsat में ta'nāt kiyā jāe. [shubhe kā h.

Ambiguity, n. Ishtibāh; ibhām; kisi lafz yā 'ibārat ko ma'nī में

Ambiguous, a. Mushṭabah; mulham; muzabzah; mashkūk - 'ala-l-khusūs woh lafz yā 'ibārat jisko mafhūm (ma'nī) में shubha ho.

Ambulatory, a. 1.—Mutaharrik; ek-hi jagah par mustaqil nahīn.

An *ambulatory court* — 'Adālat-i-mutaharrik yā'nī woh 'adālat jiske iktiyārāt kā nafūz maqāmāt-i-mukhtalifa में ho.

2.—(Law) Jo qānūnī mustahkam na ho balki mumkinu-t-tabdīl ho, jiski hāsiyat qānūn ko rū se badal sake

A will is *ambulatory* until the testator's death — Jab tak mūrī na mare qānūn ko rū se wāsiyat nāma mustahkam nahīn hotā balki woh tabdīl kiye-jā-saktā hai.

“So of the return of a sheriff until it is filed.” Webster.

Ameliorate, v. t. & n. e. Bihatar k. yā h.; taraqqī d. yā pūnā.

Amelioration, n. Bihatarī; taraqqī, ihlālīyī; aur achchhiā k. yā h.

Amenability, n. Zimma dārī; muakhuza dārī; jawāb dih h.; jawāb.

Amenableness, n. dih; mustaujib i bāz purā h.

Amenable, a. Muakhuza dār; jawāb dih, zimma dār; qābil-i-sazā; jiski ta'zir ho-sake; jisse bāz purā ho-sake; muakhuza dār.

Amenable to law — qānūn kā jawāb dih; qānūnī zimma dār.

Amenable to jurisdiction — iktiyār i hukumat yā 'alāq ko tābi.

Amend, v. t. Tarmīm k.; galatī yā aur naqs raf' kar ke sudhārnā; marāmat k.; kuchh badal kar aur achchhiā k.; kami pūrī karke durust kar-d.; jo kuchh nikāl jāe uski jagah par दूसरी shai qāim karke aur achchhiā banā d.

Amendment, n. 1.—Tarmīm; sihat; durustī, sikā tabādula jisse bihtari ho; kisi naqs kā daf'iyā; burāiyōn ko tark karnā se chāl-o-chalan ki durustī.

2.—Woh tarmīm jo kisi mas'awwada; qānūn में kuchh bayhākar badal-kar yā chhor kar ki jāwe

3.—(Law) Kisi kār rawāyī i 'adālat khwāh mudda'ī yā mudda'a 'alāh ke 'uzrāt yā 'adālat ke jān kiye buye hukm-nāma में galatī ki sihat.

Amendment of plaint — Tarmīm i-'arād-a'wā. [talāf; mukāfat.

Amends, n. pl. Kisi nuqsān yā naqs kā badlā yā uskā pūrā k.; mu'āwazā;

To make *amends* for a loss — Kisi nuqsān kā badlā yā mu'āwazā d.

A MENSA ET THORO, [Lat.] (Law) Woh talāq jismen zanj aur zanjā (mard aur aurat) ham bihtari aur ham ta'ānī (ek sāth sono aur khāns) ke i'tibār se 'alāhida ho-jāen par shauhar apni zanjā ko khāns-kapra diyā-kare.

“A separation or divorce which does not absolutely dissolve the marriage.” Burrill-Worcester.

Amerce, v. t. 1.—(*Law*) Jurmāna k.; tāwān-i-naqdī 'ād karke sazā k. par us tāwān kī ta'dād qānūn meñ mu'aiyan na ho balki 'adālat kī iqtizā-i-rāe par mauqūf ho.

The court *amerced* the criminal in the sum of two hundred rupees—'Adalat ne us mujrim par do sau rupaye jurmāna kiye.

2.—'Umūman sazā k.

Amercement, n. (*Law*) Woh tāwān-i-naqdī yā jurmāna jo mujrim par 'adālat kī iqtizā-i-rāe ke mutābiq 'ād ho.

“It differs from a *fine*, in that the latter is, or was originally, a fixed and certain sum prescribed by statute for an offence; but an *amercement* is arbitrary” *Webster*.

Amiable, a. Pyār ke qāhil; 'azīz rakhne ke lāiq; pyārā; jiskī chāh kar-sakeñ; margūb; dil-fareb; khush-numā; jo bhalā mā'lūm ho; jisac dil ko khushī ho.

Amicable, a. Sulh jo, dost-āna; jo takrar kī khwābish na rakhtā ho, jo sulh aur dostī par māl ho.

An *amicable* adjustment or settlement of differences—Ikhtilāfāt (nizā') ka sulh-i-bāhamī ke sath raf' yā tai k.; sulh i-bāhamī se kisī takrar kī raf' ho-jānā, kisī nizā' kī tasliya ba-zar'ā-i-sulh i-bāhamī

The parties have come to an *amicable* adjustment of their differences—Farigain ne apni nizā' kī tasliya sulh-i-bāhamī se kar-liyā.

To be on *amicable* terms or to have *amicable* relations—Dostāna r.; itilāq yā muhabbat r.; bāham sulh aur muhabbat r.

Amicable action (*Law*)—Woh nālish jo ba-razā-mandi-i-farigain se garaz se ki-jāwe ki kisī amr-i-qānūn-i-mutanāza'a-fih kī tasliya 'adālat se ho-jāe.

Amicably, ad. Sulh se yā sulh-joyī se; dost-āna; āpas meñ rāzi-rujū' ho-kar; bā-khudhā kī razā-mandi se. [ulptā-leud.

To settle *amicably*—Sulh se tai yā raf'-daf' k.; āpas meñ sunajhūj-h-kar

AMICUS CURIAE, [Lat.] (*Law*) 'Adalat kī dost bihtarā-khwāh yā hawā-khwāh; khar-khwāh-i-'adālat.

To appear in a court as an *amicus curiae*—Kisī 'adālat meñ khar-khwāh-i-'adālat ke taur par jāna yā hāzir rahnā.

“A stander-by or member of the bar who informs the judge, when doubtful or mistaken in matter of law.” *Tomlins—Worcester*.

Amiss, a. Be-jā; 'ab kī bāt yā ma'yūb; silsile ke khilāf; khilāf-i-qāida; nā-munāsib; be-uslūbi kī bāt, gair-mustahsan.

“This adjective always follows its noun” *Webster*.

Amiss, ad. Aise tariq par jo munāsabat rāsti qānūn yā nasāh ke khilāf ho; ba-tarz-i-nā-munāsib; sachāyi ke bar-aks; qānūn ke mutābiq nahīn; mujrim-āna tariq par.

Amity, n. Shakhsoñ jamā'aton yā qaumoñ meñ 'umūman dostī; rabt-zabt; mel yā meljel; kaj-fahmī nahīn; ittifaq; nek-khwāhī.

Amnesty, n. Woh fi'l jiske rū se koyī bāt bhalā di-jāwe; riyāsat ke mu-qābale meñ ri'āya ke jurmoñ kī 'āra mu'āfi yā se qiam ke 'afā-i-jarīm kī i'lān yā ishtihār.

Amount, v. i. 1.—Ba-ta'dād i-ijmāl h.; jumla yā bi-l-kul h.; sab milke h.; judī judī raqmōn yā miqdārōn ke ekjā kiye jāne se kisi tā'dād-i-majmū'ī ko pahunchnā.

The *amount* profits do not *amount* even to a hundred rupees—Zar-i-wasīlat sab milke ba ta'dād ek sau rupaye ke bhi nahīn hai (naki majmū'ī ta'dād ba-qadar ek sau rupaye ke bhi nahīn hai).

2.—Natīja yā tāsr r.; barābar yā ham-waq'at h.; māhasal tāsr yā natīje ke lihāz se kisi had ko pahunchnā; sab bātoṅ ke lihāz se koyī natīja paidā k.

The *testimony* of the plaintiff's witnesses *amounts* to nothing—Madda'ī ke gawāhoṅ kī shahādāt kā kuchh natīja nahīn hai. [nahīn hotā.]

Mere words do not *amount* to an assault—Sīr hāt kā kahnā hāmle ke barābar

Amount, n. 1—Jumla; majmū'a; kul ta'dād; pūrī miqdār; do yā ziyāda raqmōn yā miqdārōn kā majmū'a; jām'.

To the *amount* of—Ba qadar; ba-ta'dād; ta'dād yā miqdār meṅ.

2.—Khulāsa; mazmūn; manshā; natīja yā hāsil; kul mā-hasal; lubb-i-lubbāb.

The *amount* of the testimony adduced on behalf of the complainant is this—Jo shahādāt mustafīd kī jānīb se peśh huyī hai uskā khulāsa (hāsil natīja yā kul mā hasal) yahī hai.

The *amount* of what he said was this—Jo kuchh usne kaha uskā khulāsa (manshā yā lubb-i-lubbāb) yahī thā.

Ample, a. 1.—Bakhshī kāfī; bahut kāfī; bahut; ifrāt se; mālmāmāl.

There is *ample* evidence in this case—Is muqaddime meṅ bahut mālmāmāl (bahut kāfī) hai.

2.—Mukhtasar mahīn; rantawwā; mufassal; musharrah.

An *ample* narrative—Bayān yā kalfiyatī mufassal yā musharrah ya'ni khulāsa mahīn. [wasīr; ḍara]

3.—Larubā chaurā; miqdār wus'at yā gunjāish wagsira meṅ harā;

“*Ample* implies largeness, producing a sufficiency or fulness of supply for every want.” *Webster*.

Analogous, a. Nisbat r. w.; kisi dūre ke mushābih; dūre kī māuind; ham-shakī; ham-qālīb; kuchh kuchh mushābahat yā nisbat r. w.

Followed by *to*

Analogy, n. Nisbat; mushābahat; munāsabat; jab bātoṅ meṅ aur tarh par bi-l-kul ikhtilāf ho to unko mā-bain kisi kisi hāt yā natīje meṅ ittifaq yā mushābahat; qarīna; bātoṅ kā milānā.

By *analogy*—Qarīne se; bātoṅ ke milāne se.

“When both the things which have an *analogy* follow a preposition, that preposition must be *between* or *between*; as, there is an *analogy between* plants and animals, or *between* customs. When one of the things precedes a verb, and the other follows, the preposition used must be *to* or *with*; as, a plant has some *analogy to* or *with* an animal.” *Webster*.

Analysing, n. Kisi murakkab shai ke mukhtalif ajzā kā judā juḍā k.; kisi hāt ke judā judā hissoṅ par lihāz; kisi mazmūn ke mukhtalif ajzā kī judāgāna taftish.

On an *analysis* of the evidence adduced—Shahādāt-i-posh-shuda ke ajzā-i-mukhtalifa par lihāz ke ba'd

Analyze, v. t. Kisī murakkab shai ke mukhtalif ajzā ko alag alag k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz k.; kisī mazmūn ko ajzā-i-mukhtalifa ki taftish judāgāna k.

To *analyze* an evidence—Kisī shahādāt ke kul hisson ko is garāz se alag alag k ki har ek hisse par judāgāna lihāz kiya jāwe

Ancestor, n. 1.—Woh shakhs jiski nasl se koyi paidā ho 'ām isse ki jihat-i-pidar se ho yā mādar se aur das pusht kā fasl ho yā sau kā, jad; bāp-dādā, purkhā, dādā-pardādā, ājā-parpājā; nānū-pornānā.

2.—(Law) Woh shakhs jo jāe-dād-i-gar manqūla par kisī ke pahle qābiz rahā ho, woh shakhs jisse koyi mirās hāsīl ho (male); mūris.

 The correlative of *heir*.

Common ancestor—Mūris-i-'ēlā, do yā zūid ashkībās kē mūris-i-wāhiq yā mushtarak

Ancestral a. Jaddī; bāp-dādā ki; maurūsī, ābāyī; mūrison se ta'alluq r. w yā mūrison se pahunchā huā (milā hua yā hāsīl-shuda).

An *ancestral* estate—Jāe-dād-i-maurūsī; bāp dādā ki jāe-dād; milk-i-maurūsī, mūrison ki haqīyat; woh haqīyat jo mūrison se wurasā ko pahunchā; mīlā

Ancestress, n. Mūrisa; woh 'aurat jisse haqq-i-wirānat yā mirās hāsīl ho.

Ancestry, n. 1.—Mūrison kā silsila; silsila-i-āhā-o-ajdād; woh log jisse paidāish kā aslī silsila qāim ho

2.—Khāndān-i-mu'azzaz se honā; 'ālī nizhādī; sharāfat-i-hasab-o-nasab.

Ancient, a. 1.—Qadīm; purānā, jo agle zamānon men wūqī' huā yā

2.—Jo bahut roz se ho (qāim ho); qadīm; dorīna; kuhān-sāl.

3.—Jo bahut dinon yā zamāna-i-sābiq se ma'fūm ho; jadīd nahin.

From *ancient* times—Zamāna-i-qadīm se, qadīm se; āge se; kalaf se, pahin se

Ancient lights, (Law)—Khirkīyān (dariche jharokhe yā rāushandān wāgairā)

jo bilā muzākamāt qāim hokar tasarruf meī rahi hū aur jinko intidād i qānūnī ke zarf'e se sabāt hāsīl ho gayā ho.

 "In general, *ancient* is opposed to *modern* and *old* to *new*, *fresh*, or *recent*. When we speak of a thing that existed formerly, which has ceased to exist, we commonly use *ancient*. But when the thing which began or existed in former times is still in existence, we use either *ancient* or *old*." Webster.

Ancillary, a. Kisī ke mātāht; kisī ke zer-i-hukūmat; tāhī'.

Ancillary administration (Law)—Woh sanad-i-muhtamini jo asl sanad i muhtamini ke zamīne ke taui par us mulk meī hāsīl kiya hā jahan jāe-dād i mutawaffā wūqī' ho.

Anger, n. Gussa; gazab; khushm.

ANGLICE, [Lat.] Āngrezi zabān meī yā Āngrezi tarīq par; ba-tarz-i-Āngrezi—masalan Livorno, *anglice* Leghorn, ya'nī Livorno jisko Āngrezi meī Leghorn kahte hain.

The murder took place in 1286 *East*, *Anglice* 1879 A. D.—Woh qatl-i-'amud san 1286 Fasli meī jiski mutābaqat Āngrezi meī san 1879 'Iswi se hoti hai wūqī' hai.

ngry, *a.* 1. — Gusse moñ; gazañ-nāk; khishm-nāk; ishī'āl kī hālat moñ; chih-ba-jabīñ; lāl-pīlā; chīyha huā; khijhlāyā huā; jhūñhlāyā huā.

“Followed generally by *with* before a person, and *at* before a thing.” *Webster*.

2. — Jisso gusse zāhir ho; jisso gusse kī 'alamatēñ pāyī jāōñ.
animadversion, *n.* Jo kuchh chashm-numāyī yā nukta-chūñī kī nazar se kahā jāō; malāmūt; sar-anīsh. [yā kuchh kahāñ.
animadvert, *v.* 1. Nukta-chūñī yā chashm-numāyī kī nazar se lihāz k.

“Followed by *upon*.

animosity, *n.* Khushmāt-i-shadīd; saḥt 'adāwat; aīsī dushmanī jiskā izhār wāqī' ho jāō.

ANIMUS, [Lat.] Irādā; nīyat; tabī'at; dil; maqsad; manshā.

ANIMUS FURANDI, [Lat.] (Lair) 'Chori kī nīyat yā uskā irādā.

ANIMUS TESTANDI, [Lat.] (Lair) Wasīyat karnā kā irādā.

Annex, *v.* 1. 1. — Milāñ; shāmīl k.; kīśī shai ko āklīr moñ kuchh shāmīl kar-d.; munasik k.; natthī k.; lagā d.

The annexed papers — Kāḡazāt i munasika; woh kāḡazāt jo kīśī dīlārō kāḡaz ko sāth bandhe lage yā natthī hāñ.

2. — Kīśī chīhō'ī chīz ko kīśī bāyī chīz moñ shāmīl kar-d. (milā-d.).

To annex a province to a kingdom — Kīśī sītho ko kīśī sūbāhāt moñ shāmīl kar-d.

3. — Natījo ko taur pū kīśī se mutā'altīq kar-d.; sāth lagā d. jaiso koyī natīja.

To annex a penalty to a prohibition — Kīśī hīdīnā' ko sāth hī uskā tā'zīr bhi lagā d. yā'ni yāh dīkhā d. kī agar sulān amr jo man' kīyā jīā hū wuqu' moñ nyogā to uskā yāh tā'zīr (sazā) hoga.

Annexation, *n.* Shūmāl; ilhāq; milāyā khwāh shāmīl kīyā jāñā.

Annihilate, *v.* 1. — Nāst kar-d.; kīśī shai kā wujūd nīlā d.; lāqī rahne nā d.; kuchh bhi rahne nā d.; nāśī kar-d.

2. — Kīśī shai kī aurāt yā un khās khās bāton ko zālī kar-d. jisso us shai kā wujūd phir qāim nā rahē; bar bad k.; jay se nīkāl d.; utārāl k.

“To annihilate a forest by cutting and carrying away the trees, though the timber may still exist; to annihilate a house by demolishing the structure.” *Webster*.

Announce, *v.* 1. 1. — Ittlā' i-jāñ d.; mushtahar yā 'lāñ k.; kīśī obīz kī ittlā' bār-i-awwāl d.; jāñāñ. [Ittlā'?

Was the auction sale announced? — Kyā us nīlām kī ittlā' 'awām ko āḡayī?

2. — Kīśī mazrūn kā hukm sudīr k.; hukm-i-'adālat ke zarī'e se qarār d.

The court has announced the auction sale to be valid — 'Adālat ne us nīlām ko jās qarār dīyā hū (yā apne hukm se jās thāhrayā hū).

Announcement, *n.* 1. — Izhār-i-'ām; ittlā' i-'ām; ishtihār; 'lāñ.

2. — 'Adālat ke hukm ke zarī'e se kīśī bāt kā qarār d.

Annoy, *v.* 1. Iḡā pahūñchāñā; taklīf yā ranj d.; satāñā; ohherāñā; dīq k.; koyī ā'īl bār-bār karke nuqsāñ pahūñchāñā yā montashā' k.; dīq d. [pahūñcho; taklīf kī bāt.

Annoyance, *n.* Iḡā-rasāñī; taklīf-dihī; rāffīda h.; woh bāt jisso ranj

To do an act to the *annoyance* of others—Aisā fi'l k. jissā auroñ ko ranj pahūche

To cause or give *annoyance*—Izā taklīf yā ranj pahūchāñā khwāh d.

Annual, a. 1.—Sālāna, sāl men, sāl kā yā sāl kī; sāl ko hisāb se.

What is your *annual* income?—Tumhārī sālāna āmadani kyā hai (sāl men tum ko kisqadar āmadani hotī hai)?

Annual interest—Sālāna (sāl bhar kā) sūd; sāl ko hisāb se sūd

2.—Jo har sāl wāqī' ho (zuhūr men āwe); sāl sāl h. w.; sālāna.

An *annual* festival—Woh tewhār jo har sāl ho yā wāqī' ho.

3.—Jo sirf ek sāl yā ek fasl tak qāim rahe; jisko har sāl badalnā pare, jiskī tajdid sāl-ba-sāl karnī pare.

An *annual* plant—Woh darakht jo ek sāl yā fasl tak rahe (jise har sāl badalnā pare).

An *annual* lease—Patṭa-i-yak-sāla; jis patte kī mī'ād sirf ek baras ho yā jisko har sāl badalnā (tabdil yā tajdid k) pare.

Annually, ad Har sāl; sāl-ba-sāl, sāl-dar-sāl; sālāna; jo har sāl 'and kare (palṭe)

Annuitant, n. Sālāna dār; woh shakhs jisko koyī raqam-i mu'niyan har sāl milē yā uske milne kā haq ho.

Annuity, n. Sālāna yā sāliyāna; woh wazīfa jo sāl sāl milē; woh raqam jo har sāl wājibu-l-adā ho aur mī'ādī ho yā kīn-hayātī khwāh dawāmī, wazīfa-i-sālāna

“Governments often borrow money upon *annuities*, i. e., for a certain sum advanced on loan, the government contracts to pay the lender a specific sum for life, or for a term of years.” *Webster*.

Annul, v. t. Ka-l-'adam k yā gair-nāfiz qarār d; hātīl ruī yā mustarad k.; mauqūf k, uṭhā d; faskh k; mansūkḥ k.

“Used appropriately of laws, decrees, edicts, decisions of courts, or other established rules, permanent usages, and the like, which are made void by competent authority.” *Webster*.

To *annul* a decree—Digī' mansūkḥ k

To *annul* a conviction and sentences passed against an accused person—Jo tajwiz i subūt-i-jurm wa hukm-i-sazā kī mulzam kī nisbat sūdūr huā ho usko mansūkḥ (mustarad) k.

To *annul* a lease or settlement—Kisī ṭhīkē yā band-o-baat ko faskh k. (ka-l-'adam k. yā gair-nāfiz qarār d)

Annulment, n. Mansūkḥ kiyā jānā, mansūkḥī; tansīkh; māsākḥ; tar-did; ibtāl; shikastagī, tor-diyā-jānā.

Anomalous, a. 'Ām qā'ide yā tariq ke khilāf, khilāf-i-zābita, be-qā'ida.

Anomaly, n. Be-zābitagī; be-qā'ida bāt, be-sarishtagī, 'ām qā'ide ke khilāf h.; qā'ida-i-'amma se mihirāf.

Anon, ad. 1.—Jald; thore 'arse men, turant, fauran, jhatpat.

2—Dūse waqt; phir; bā'z auqāt, waqt-be-waqt; kabhī yā kabhī kabhī; gāhe.

“Ever and anon—Ab-tab, jab-tab, kabhī kabhī, aksar; tawātar ke aith; bāḥā.

Anonymous, a. Be-nām kā gum-nām—woh kāgaz jismen likhne-wālō ka nām likhna nā ho

An *anonymous* petition.—Quia nam 'arad, dāḥḥwasal-lāḥ-nām, woh tar khwāl jimeh wāl kī nām na ho

ver, v. 1.—Kisi suwāl taqrir bayān yā dalil wagaira kā tahriri yā bāni jawāb d.; jawāb d.

The witness was unable to answer the question put to him.—Jo suwāl us jawāb se puchhā gayā uskā jawab woh na de saka.

2.—Jawāb: ma'qul ya shāfi d.; tardid k.; jawāb-dihī k.; mujib h.

The respondent has failed to answer the appellant or his arguments—

Rasphādant us apādhāt ki tardid na ki (usko delāl kā ma'qul jawāb na diya.) To answer a claim—Tardid i da'wa k.; da'wa kā jawab d.

3.—Pūrā k.; anjām k.; jo amr maqsūd ho uskā k.; maqsad kā car-lānā; ta'mil k.; wafa k.; adā k.; donā.

This will not answer my purpose.—Isa menā maqsad pūrī na hogā (meri matlab-bardī na hogā).

He answered my claim upon him.—Merā da'wa jo uspar tha use usse wafa kiya.

4.—Haan-andāz h.; barāhar yā ha tarz i kafi h.; hasb-i hāl h.; kisi ko mutabiq h.

The answer does not answer our expectation.—Haqdar ham logh ko ummed thi uske mutabiq (ham-amlāz) kām-yāhi na hui.

5.—Muqābalā ke baad d.; palla d.; jinnā bar-tāw apnī nishat kiya jāc wazāfi usko baadle men karua

Howa will answer howa.—Ghuse ke baad ghuse lagāoge

newer, v. 1.—Jawāb; d.; jawāb men likhnā yā kahnā; mujib h.

There is none to answer.—Jawāb d. w. koy; nahi hai.

2.—Hisāb munjānā; munāsalā d.; zimma dār h.; jawāb dihi yā mukhlāsa-dār h.; mukhsaba-dār h.

“Followed by to before the person, and for before the thing for which one is liable” *W. after*.

The agent must answer to his principal for the collection of rent made by him.—Zarur hai ki kārinda jo zarf lagān wazāf kare uskā mukhsaba apne aqā ko de.

3.—Kār-gar h.; kām-d.; jo maqsad ho uskā car-lānā; aar-i-nuk paidā k.

4.—Barāhar h.; kafi h.; dūaro ki tarāh kām d.; munāsil h.; hasb-i-hāl h.; munāsabat r.; haan-andāz h.; dūaro ko mutabiq h.

Answer, n. 1.—Kisi suwāl dalil yā bayān wagaira ko jawāb men jo kuchh kahā yā likhā jāo; jawāb.

2.—Woh hāt jo kisi dūari hāt ko 'awaz men yā uski wajh se ki-jāwe

3.—(Law) Tardid; farq-i-naukhalif ko bayān kī tardid; jawāb-i tardid; waqī'at-i-naukhara-i farq-i-sāal kī tardid men jo waqī'at bayān kiye jāwēn; mudla'a'alāh kā tahriri jawāb; gawāh kā jawāb, woh hāt jo kisi suwāl ko jawāb mē nī gawāh bayān kare.

Answerable, a. 1.—Mumkinu-t-tardid; jawāb dono ke qābil; jiskā jawāb diya jā saka; qābil-i-tardid; tardid pazī; jisko rad kar-sakē, jisko ruda-sakē.

“It usually implies that the answer may be satisfactory.” *Webster*

2.—Jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-bāz-purs; muākhaza-dār; jisko muhāsaba denā pare; jisko dain yā nuqsān wagaira ko qism se kuchh denā pare.

An agent is *answerable* to his principal.—Kārinda apne aqī kī muākhaza-dār hotā hai (use apne aqī ko muhāsaba denā partā hai).

To be *answerable* for a debt or for damages.—Qarz yā khisāre ke dono kī zimma-dār h. (uske adā karne par majbūr kiyā jānā).

3.—Masāwī, barābar; ham-andāz; mutābiq

The success is *answerable* to my desires.—Kām-yābī merī khwāhish ke barābar hai (jis qadar main ne chāhā thā utnī hi kām-yābī huyī)

4.—Shāyān; laiq, munāsib; mutābiq, ham-muqdar; hasb-i-hāl

An achievement *answerable* to the preparation for it.—Kisī kām kī uske sāmān ke mutābiq yā hasb-i-hāl anjām pānā.

Antagonist, n. Mukhālif; farīq-i-sānī; farīq-i-mukhālif.

Antecedent, a. Aglā, sābiq kī; muqaddam, jo zamāne (waqt) ke lihāz se pahle ho.

 Opposed to *subsequent*.

Antecedents, n. Hālāt farīq yā afāl-i-sābiqa, kisī shakhs kī sābiq farīq yā uske guzashā hālāt; kisī kī kariyat-i-māziya.

Antecessor, n. (Law) Woh shakhs jo kisī arāzī par uske qābiz-i-hāl ko pahle qābiz rahā ho; arāzī kī qābiz-i-sābiq

Antedate, v. t. Tārīkh i-maqaddam likhnā; jo sahīh sahīh tārīkh ho uske pahle kī tārīkh likhnā; āge kī mitī likhnā—jaise kisī huudī par

To *antedate* a deed or a bond.—Kisī wasiqe yā dast-āwez par aisi tārīkh likhnā jo uski takmil-i-wāqī'ī ke waqt se muqaddam (pahle) ho.

Anticipate, v. t. Pesh-bandi yā pesh-binī k., dūr-andeshī k.; kisī bāt ko pahle se samajh-jānā, pahle hi kār-rawāyī kar-ke mānī' h. yā bāz r.; kisī dūse ke pahle kār-rawāyī kar-ke usko kār-rawāyī se bāz r.

Anticipation, n. 1.—Pesh bandī, pesh-binī; jo bāt āyinda hone wālī ho usko pahle se khayāl kar-lenā yā samajh-jānā.

2.—Hifz-i-mā taqaddam; insidād, imtinā'; kisī bāt kī girift pahle hi kar-lenā; kisī bāt kī taraf pahle hi se khayāl daurā d.

To do something in *anticipation* of a certain event.—Kisī amr kī āyinda par wuqū' meñ ānā samajh-kar kisī bāt kī k

3.—Woh khayāl jo asl haqiqat ke ma'lūm hone ke pahle dil meñ paidā ho-jāe; kisī bāt kī pahle se khayāl, kisī amr kī kuchh kuchh khayāl pahle hi se dil meñ ānā (guzarnā).

Antinomy n. Do qawānīn meñ bāham ikhtilāf yā ek hi qānūn ko do hisson yā dafāt kī do tarah ke mazmūn r. jisse ek dūse kī bāham tardād ho.

Antipathy n. Dil kī ikhtilāf; kisī kbās aslī yā khayālī shai kī maujudgi se nafrat; karāhiyat; bad-hazzi.

 Opposed to *sympathy*.

Antiquated, p. a. Purānā; kuhna; matrūku listi'māl; gair-murawwaj; gair-nāfiz; jo na māne jāne ke sabab se wājibu-t-ta'mīl na ho.

Antiquity, n. 1. — Zamān i salaf; agle zamāne; agle dīn; woh waqt jise bite (guzri) bahut dīn huiye.

2. — Qadīm zamāne ke log; qadāmā; agle log; sābiqīn.

3. — Qadīmat; purānā h., bahut dīnon kā h.

A family of great antiquity — Bīṭ purānā gharaṇā; khamblā jo bahut dīnon se chālā āh ho

4. — (pl.) Qadīm zamāne ki chāzai jo bāqī rahiāen; purāne qā'ide aur dastār.

Anvil, n. 1. — Nihāyī; sindhū.

2. — Koyī shai jispār sarī parē.

To be on the anvil — Mubahase men (zari bahel) h.; haruo yā taiyār hone ki hālat men h. — masalan koyī tajwīz jo ho rahi ho (pesh ho) par pulṭha (pakki) na hui ho.

Anxiety, n. Kisi āyinda hone walī yā gair-mutalāqqāq bāt ki nisbat ta'alluq yā fikr jismān dīl men nihāyat ho-quārī rahē; fikr; ta'alluq; andeshā.

Anxious, a. 1. Fikr mand; ho chain, ho-qarār; kisi āyinda yā lā-mallūm bāt ki nisbat nihāyat hi fikr i. w.; also has-bais men ki dīl ko sadma milē.

☞ Applied to persons.

2. — Fikr se bhari hui; jiske aālch fikr lagī rahē; jis men dīl ko qarār na rahē.

☞ Applied to things.

"It is followed by *for* or *about* before the object." Webster

Apart, ad. 1. — Jughā ko lihāz se judā; alag; dūr par; kambrō aur logon se farq yā pare.

2. — Muqadd i'timāl yā khamāyāt ke lihāz se judā.

3. — Judā judā; alag alag; ba tākrīq; 'alāhida 'alāhida.

4. — Qat i-nazar yā kisi bāt ko nazar andāz kar-ko; kisi dūsrī bāt ko ohhōr-kar; kisi aur bāt par lihāz na kar-ko; kisi aur bāt se alag judā yā 'alāhida.

Apartment, n. Makān kā koyī kamra; makān kā qat' (khand) jo aur qat'āt (khandon) se diwār bīnāl wāgita ke zari'e se judā ho.

Apiece, ad. 1. — Har ek ho; har ek ko huiye.

2. — Bī; ek ek; ek ek kē; firdan firdan.

Apologize, v. Ma'zarat k.; kisi bāt ki nisbat 'uzr-khwāhī k.; kisi aur ki nisbat kah-kar yā lihi kar ma'zarat k.

☞ Followed by *for*.

Apology, n. Ma'zarat; 'uzr-khwāhī; jo bāt ho-jā yā nū-wājib khwāh nū-qābul-i-pasand ma'llūm ho uski nisbat ma'zarat-i-zabānī yā tahrīrī.

To make an apology — Vide *Apologize*.

A POSTERIORI, [Lat.] Dull-i-innī; bahs kā woh tarīq jis men dālī natīje se sābit ho.

[Kapre latte.

Apparel, n. Pehinnē ke kapre; poshak; libās; pārchu-i-poshānī;

Apparent, a. 1. — Numāyān; zahīr; saf; gair-mushtabah; gair-mash-kūk; jis men shak shubhā yā hujjat na ho.

2.—Dekhne yā āsānī se dekhe jāne ko qābil; jo ānkh se dekhe pare; jo nazar ke sāmne ho.

3.—Jo ānkh se dekhe pare par aslī yā sachchā na ho; zāhirī.

“In distinction from *true or real*.” Webster.

Hear apparent, (Law)—Walt'ahd, wāris i-tāy-o-takht; usā wāris jiskā haqq i-wirāsāt us hālat meñ ki woh apne mūris ki wafāt ke ba'd zindā rahē aur būtil na ho sake, wāris jo hayū i-qām rahne ki hālat meñ apne mūris ke marne ke ba'd fauran aur lā-kalām uski haqīyat kā wāris ho-jāo

“In distinction from *presumptive heir*.” Webster.

Apparently, ad. 1—Sarihī; sāf sāf, yaqīn ke sāth; fāsh fāsh.

2.—Zāhir meñ, ba-zāhir; dekhne meñ; bādiyu-n-unzar meñ.

A man may be *apparently* friendly, yet malicious in heart—Mumkin hai ki koyi shakhs zāhir meñ dost-āna bartāw rakhe par dil meñ kins rakhtā ho

Appeal, v. & n. t. 1—(Law) Apil k; murāfi'a-i-sānī yā sālīs k, kisi 'adālat-i-asgar (adnā darje ki kachahri) ke fāisale se nā'āz hokar kisi muqaddame ko 'adālat-i-akbar (ālā darje ki kachahri) meñ fāisale yā tahqīqāt-i-mukarrar (phir se tahqīqāt karāne) ke liye uthwā le-jānā; kisi dūse ko apnā munsif yā sālīs qarār d khwāh uski munisifi yā sālisi par hawāla k

Do you wish to *appeal* to the High Court?—Kyā 'Adālat-i-'āliya Hāyi Kort meñ apil karne ki tumhāri khwāhish hai?

Has the prisoner *appealed* from the sentence passed against him?—Kyā us qādi ne us hukm-i-sazā se jo uski nisbat sūdīr huā hai nā'āz hokar apil kiya hai?

The munsif's decree has not been *appealed* against—Munsif ki fāisla ki nā'āz se apil nahīn huā hai.

To *appeal* on a matter of fact or a point of law—Kisi amr-i-muntā'aliq-i-wāqī'at yā qānūn ki nisbat apil k.

2.—Kisi shakhs par kisi baḥs kā fāisala hawāla k; kisi shahādāt khwāh wāqī'at ki tardīd ke liye kisi dūse ko apnā munhasar 'alāsh banānā (uski taraf rujū lānā), kisi dūse par batāur gawāh ko hasr k.

Appeal, n. 1.—(Law) (a) Apil; murāfi'a-i-sānī yā sālīs; kisi chhoṭe hākim (adnā darje ki 'adālat) ke fāisale se nā'āz ho-kar baro hākim (ālā darje ki 'adālat) ke ijlās meñ phir se tahqīqāt yā tajwiz ke liye muqaddame kā uthwā le-jānā.

A civil *appeal*—Apil-i-siga-i-diwānī.

A criminal *appeal*—Apil-i-fauj-dāri; sarkat.

A revenue *appeal*—Apil-i-siga-i-māl.

A *cross appeal*—'Apil-i-'awāz 'Apil-i-'awāz woh i'tirizāt jo fāisala-i-mā-taht ki nisbat 'Apil-i-'awāz 'Apil-i-'awāz ke ba'd dūsrā fariq bhī pesh kare.

A regular *appeal*—Apil-i-'ām

A special *appeal*—Apil-i-khās.

A summary *appeal*—Apil-i-sarsari (sarīsari).

A miscellaneous *appeal*—Apil-i-mutafarriqa; woh apil jo siga-i-mutafarriqāt meñ dāir kiya jāe.

A first *appeal*—Apil-i-awāz 'Apil-i-awāz woh apil jo bidāyī fāisla ki nā'āz se ho

A second appeal—Apil-i-dhurma (shun); jo apil 'adālat-i apil-i-mustaht ke faisalo ki nāzari se ruga' kiya jae; murāfa'a-i-ashia.

An appeal from, or against, a decree—Kisi qilgi ki nāzari se apil; apil ba murāfa'i-i-qilgi. [—sām yā sālā kiya gaya.]

On appeal—Har tihā i apil; 'mala i apil; jab apil hui; apil hone par; jab murāfa'a-

In appeal—Bhaga-i apil mein; apil mein; murāfa'a sām ya sālā mein.

To file, institute, lodge, make, or prove, an appeal—Apil k.; murāfa'a-i-sām yā sālā k.; apil dākhil yā rujā' k.; apil dāir k.

To be open to appeal—Qabul kapil h.; murāfa'a-i-sām yā sālā ke liq h.; aisa hui ki apil ho-sake; apil (murāfa'a-i-sām yā sālā) ki gunjish h.

An appeal lies from a decree or an order—Kisi qilgi ya hukm ki nāzari se apil ho sakta hai.

(b).—Apil ki kār-rawāyī; woh kār-rawāyī jisko zarī'e se apil ko sigo mein 'adālat-i-angar se 'adālat-i-akbar mein muqaddama utli-jāe.

(c).—Murāfa'a-i-sām yā sālā kā istihqāq; apil karne kā haq.

There is no appeal in this case—Is muqaddama mein apil nahī ho-saktā; is muqaddama mein istihqāq i apil nahī hai.

2.—Kisi se kisi bāl ki dar-khawāst; kisi se kisi yā faisalo ki istid'ā; kisi se kisi mahribāni 'ināyat yā ri'ayat ki dar-khawāst; kisi par ba-taur gawāh ke hār ya istidlāl (usko apnā gawāh banāne wāla) yā qāim k. khwāh qarār d.).

3.—Isti'ānat; mudhul; dhām-juyī

To make an appeal to arm—Hathiyār se mudhul chālana; āwāda-ba-jawā h.; lāma par must'ad h.; hathiyār ke wāsto se dhām-juyī k.

appealable, a. Apil ko qabul yā liq; jiska apil ho-sake; jo faisalo ko liye 'adālat-i-akbar mein utli-jāyā jisko; qābil-i-murāfa'a-i-sām yā sālā; jis mein apil ki gunjish ho.

appear, v. t. 1. —Sāmne h.; nazir-ānā; madd-i-nazar h.; nigāh ko rū-ba-rū (ūro yā samne) h.; dahi parnā.

2.—Mā'sūm h.; samajh parnā; samajh mein ānā; sābit h.; thā-harnā; zāhir yā numāyish h.; shahādāt se zāhur h. yā zāhur kiya jānā, wāzih ya āshkārah h.

From the evidence on the record, it appears that the case is false—Shahādāt-i-maujūdat-e-misl or aśāt hai ki yeh muqaddama jhoṭha hai.

3.—Zāhur mein (ba-shakl-i-zāhur) h.; aśl mein (haqiqatan) na h.

4.—Hāzir ānā; kisi bāre ko mudwājabe mein (usko rū-ba-rū) khara h. jaise 'adālat mein mutakhāsimān yā vukalā waghaira khwāh un ashkhās kā jinhī nishāt takhliqāt wa tajwiz parnā ho; mutakhāsim dene khwāh faisalo sunne ko liye kisi dāra ko āga (rū-ba-rū) ānā ya hāzir h.; apne se kisi bāre ko āga khayā h.

The defendant being called did not appear—Madda't-'alash pukārā gaya par woh hāzir na āya.

For whom do you appear in this court?—Ap se 'adālat mein kiski taraf se ayo hai?

To appear in person or by a pleader—Āwāzban yā vukalatan hāzir h.; ap aśl yā apnī taraf se kisi vakil ko parnā k. [hān.]

I appear as an amicus curiae—Main ba-taur khair khwāh-i-'adālat ke aye

Appearance, n. 1.—Nazar ānā; sāmnē ānā; ānkhon so dekh parnā.

2.—Sūrat, jo kuchh nazar āwe yā dekh parē.

3.—Shabāhat yā mushābahat-i-zāhiri; zāhiri sūrat; numāish; shakl-i-zāhiri, shakl-i-ddī'āyī ya'nī aslī mahīm; qā'ina; ihtimāl.

So far as *appearances* go. To all *appearance*—Zāhir meñ; ha i'ibār-i sūrat-i-zāhiri, jahān tak qarīn i-qiyaś hai, jahān tak qarīn hai; jis qadar qiyās ko wus'at hai; jahān tak qiyās muqtazī hai

4.—(*Law*) Farīqam se (minjuma unke) kisi farīq kā 'adālat meñ ānā (hāzir h.); hāzirī-i-'adālat; jo farīq-i-muqaddama ba zarī'a i saman talah huā ho uskā asālatan yā mukhtār wagaira ko zarī'e se 'adālat meñ hāzir ānā; woh fil' yā kār-rawāyī iske zarī'e se mudda'ā 'alāh (farīq-i-sānī) apnī tayīn 'adālat meñ hāzir kare masalan jawāb-i-du'wā wagaira

Personal *appearance*—Hāzirī-i-asālatan; āp hāzir ānā.

To enter, make, or put in, an *appearance*—'Adālat meñ hāzir h. yā hāzir ānā, nālish kā jawāb dakhil k.; jawāb-i-du'wā gumānā.

Appellant, n (*Law*) Apīlānt, apīl-kuninda, wāh shakhs jo apīl karo; murāfa'a-i-sānī yā sālis k. w.

“Opposed to *respondent* or *appellee*.” *Burrill - Worcester*.

Appellate, a (*Law*) Apīlon ke muta'alliq; apīlon ki samā'at ka ikhtiyār. r. w.; apīlon ke sunne (unkī samā'at) kā majāz.

This case is *appealable*—Yah muqaddama qābil-i-apīl hai (jismēn murāfa'a-i-sānī yā sālis ho saktā hai)

Appellate jurisdiction—Ikhtiyār-i samā'at-i-apīl, apīlon ke sunne ka ikhtiyār.

Appellate court—Apīl ki kachahri, 'adālat-i-apīl, woh 'adālat jisko apīlon ki samā'at kā ikhtiyār ho; 'adālat-i-murāfa'a-i-sānī yā sālis.

Appellee, n Siga-i-apīl kā mudda'ā 'alāh, mas'ūdānt.

“Opposed to the *appellant*, and more usually termed the *respondent*” *Burrill - Worcester*.

Append, v. t. l.—Lagānā; latkānā; aisi talah par lagānā ki jo shai lagāyī jāe woh latakī rahē, mansalik k., āwezāh k.; jorūā; mulhiq k.

There is a seal *appended* to that deed—Us wasiqe meñ muhr lagi hui hai (ya'nī usmeñ lagi latak rahi hai).

2.—Shāmil k.; kisi aslī shai meñ kuchh tāidan lagā d. (barhā d. yā us par izāfa kar-d.); tatname ke taur par lagā d.

Appendage, n. Koyi shai jo kisi aslī yā barī shai meñ lagā dijāo (us par barhā dijāe yā izāfa kar-dijāe) go uskā shumūl zarurī na ho jaise bai-āmada kisi makān meñ.

Appendix, n. Tatimma; zamīma; jo kuchh kisi kitāb wagaira meñ shāmil kar-diya jāe par uskā shumūl kitāb ke takmilē ke liye zarurī na ho.

“Distinguished from *supplement*, which is intended to supply deficiencies, and correct inaccuracies.” *Webster*.

Appertain, v. v. Muta'alliq h.; 'alāqā r.; ta'alluq r.; nisbat r.; asl taur par yā haq ke zarī'e se ta'alluq r.; rawāj ke rū se muta'alliq h.

Appertenance, n. (*Law*) Jo kuchh kisi dūsrī shai ke muta'alliq ho; zamīma; woh shai jo apne se barh-kar kisi dūsrī shai se milī ho; woh chhotī chhotī 'imāratē jo kisi barī 'imārat se ta'alluq rakkhon;

haqq-i-murtūr yā arāzi ke muta'alliq aur koyi haqq-i-asāish jo usī ke sath muntaqil ho-jāe; har qism ki 'imārat bāg waqaira aur āsāish ke haqq jo kisī arāzi se muta'alliq ho.

Appetite, n. 1.—Jism yā dil ki kisī khushī ke pūr hone ki khwāhish.

2.—Khāna pine ki khwāhish; ishtiā; bhukh pyās; akl-o-shurb ki talab.

3.—Kisī hāt kā barā shauq; koyi qawī khwāhish.

4.—Shauq ki chiz; jis chiz ki khwāhish ki-jāe; shai-i-matlūb; woh shai jiski nihāyat tamannā (ārzu) ho.

Apple, n. Seb kā darakht yā phal; seer.

Apple of the eye—Ānkḥ ki patli; mardum-i-chaahm.

Apple of discord—Takar aur hazad kā hāt; woh shai jiski bābat jhagrā aur dāl ho; nizā-i 'am kā sabab.

Apples of Sodom—Ek qism kā pḥal jo ba-qaul-i-musaanofin-i-asbiq dikhne meḥ khush-nurā (bhālā) mus'lam ho par toḥ par dhuā aur khāk ho-jāe.

Appliance, n. 1.—Lagānā; kāto meḥ lānā; isti'māl. [āla.

2. Woh shai jo lagāyī yā kām meḥ lāyī jāo; tadbīr; upāe; zarī'a;

To use various appliances—Dahut nī tadbīrēn k.; tarah tarah ke upāe k., mukhtalif ālat kā kām meḥ lānā. [lāyī jān.

A machine with its appliances—Kal aur woh chuzn jo uske sath kām meḥ

Applicability, n. Tū'alluq; itlāq; munāsabat; muta'alliq ho-saknā yā muta'alliq hone ki salāhiyat.

Applicable, n. Muta'alliq; qābul-itlāq; jiskā itlāq ho-sake; chaspān; munāsib; jo kisī amr se nisbat rakkho; muuzūn; hasb-i-hāl; jo दूसरे par lag sako. [milnā.

To be applicable—Muta'alliq h., tū'alluq r.; itlāq r.; chaspān h.; lagnā;

In the ruling cited by the pleader applicable to this case?—Kyā woh nazir jiskā hawālā vakīl ne diyā hai is muqaddime se muta'alliq hai?

Applicableness, n. Munāfiyat; itlāq ki salāhiyat; दूसरे par lag saknā; itlāq; munāsabat.

Applicant, n. Sāil; darkhwāst-kuninda; darkhwāst d. w.; jo shakhs darkhwāst guzārā (mustadī) ho.

Application, n. 1.—Lagānā; rakhnā; isti'māl yā isti'māl meḥ r.

The application of ointments to a diseased limb—Hidiat jalan yā āmā wagaira kam karnē wālī dawān kī us 'uzw par lagānā yā rakhnā jis meḥ 'arizā lāhiq ho.

2.—Jo chiz lagāyī yā rakkhe jāo.

The pain was removed by this application—Is chiz ke lagāne yā rakhne se dard jātā rahā.

3.—Darkhwāst; suwāl; 'arzī; istid'ā; iltimās; 'arz-mā'rūz.

An application for execution of a decree, or to enforce, or execute, a decree—

Darkhwāst-i-ijrā-i-digri; digri jāri karāne ki darkhwāst.

An application for permission to sue as a pauper, or in formā pauperis—

Siqa-i-mudhāt meḥ nāfiḥ ki ijāzat ki darkhwāst; mudlis-āna nāfiḥ karnē ki ijāzat ki darkhwāst.

This order was passed upon his application—Yah hukm uski darkhwāst y uske suwāl par hua uski iltimās ('arz-mā'rūz) par yah hukm diyā gayā.

To file, make, present, or put in, an *application*—Darkhwāst d (guarānā yā dākhil k), suwāl d; 'arzī d.

4.—Kisī tadbīr kā kām men lānā, tadbīron kā k.

5.—Khūb dil lagānā, dil-o-jān se (khūb) tawajjuh; mihnāt; ta'f. dīhī; bahut bī khauz-o fikr.

6.—Itlāq; ta'alluq; mutābaqat yā 'adam mutābaqat khwāh munāsabat yā gair-munāsabat ke daryāft karnā yā tamīl kī garaz se kisī amr kā ek amr-i-khās ki taraf jhukānā yā uskā hawālā d.

The pleader cited a ruling and left the court to make the *application*—Us vakīl ne ek nazīr kā hawālā dekar uske muta'alliq yā gair-muta'alliq hone ki tashkīh 'adālat par chhor dī.

Apply, v. t. 1.—Rakhnā, kisī chīz par r.; lagānā.

To *apply* the hand to the breast.—Hāth sīnē par r.

To *apply* medicaments to a diseased part of the body.—Badan men jāhān 'arza ho wahān dawāon kā lagānā (moā lānā).

2.—Kisī khās kām men lagānā (istī'māl k. yā lānā); lagānā; harf

To *apply* a sum of money to the payment of a debt.—Qarz chukānā men kisi rupayē kā lagānā (sarf yā istī'māl k.).

The profits were *applied* towards the improvement of the village.—Zai-i-mān-nā' mauza' ki taraqqī men sarf kiyā (laghīyū) gayā.

3.—Kisī shai ko munāsib chaspān yā muta'alliq samajhkar kām men lānā; hasb-i-hāl (munāsib khwāh muta'alliq) qarār d.

The court was wrong in *applying* the principle of caveat emptor to this case.—Is muqaddame se mushkārī hushyār dāsh ke usūl ko muta'alliq qarār denā men 'adālat ne galatī kī.

To *apply* the testimony to the case.—Shahādāt ko muqaddame se muta'alliq qarār d. (uskā itlāq muqaddame par k.).

4.—Khūb mutawajjuh k.; mihnāt yā tawajjuh ke sūth masrūf aur mashgūl k., jhukānā; lagānā; dil lagānā.

Apply yourself to the study of law.—Qanūn ki tahsīl men apnī tayīn khūb mutawajjuh karo.

Apply, v. t. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā chaspān h.; mutābaqat r.; kuchh ta'alluq yā mushābahat r.; mālā; thīk h.; durust ānā; rāst ānā; sādiq ānā.

This argument *applies* well to the case.—Yah bahs us muqaddame par khūb sādiq āti hai.

The features of this case equally *apply* to that.—Is muqaddame ki shakl us muqaddame ki shakl se barābar multī hai.

2.—Istid'ā k., darkhwāst k.; multajī h.; kuchh pāne ke liye sāl h.; mukāmmal yā sāl h.

To *apply* to a person for aid.—Kisī shakhs se madad kī darkhwāst k. (madad māngnā).

Appoint, v. t. Hukm d.; mustahkam tajwīz k.

Appoint, v. t. 1.—Muqarrar k.; hukm ke zari'e se yā baq-i-
dī-i-bahamī muqarrar k., mu'ayan k.

They are anxious to have their undivided rights *apportioned*—We chāhte hañ ki unke huqūq-i gair-munqasima andāz-i-munāsib par taqsim kar-diye jāen.

They wish to have their duties *apportioned*—We chāhte hañ ki unke farāz ki tafriq unke mābain kar-dī-jāwe.

Apportionment, n. Munāsib miqdāron yā hisson par taqsim; taqsim ba hisas-i-wājib, kisi jāe-dād yā haqq-i gair-munqasima ko taqsim kar-ke har ek mālik ko uskā hissa-i-wājib d.; jāe-dād ko is tarah par taqsim k (bāṭnā) ki har ek zī-haq ko hissa-i-wājib mile.

Apposite, a. Nihāyat muta'alliq; bahut hi munāsib, jiskā itlāq bakhūbī hosake; thik chaspān; hasb-i-hāl; lāiq; mauzūn; jo thik thik lage; jo bahut hi rāst āwe.

 Followed by *to*.

This argument is very *apposite* to the case—Yah dalil is muqaddame se nihāyat (bahut) hi muta'alliq hai (is par nihāyat rāst āti hai).

Appositeness, n. Munāsabat, mauzūniyat; muta'alliq h yā rāst ānā.

Appraise, v t. Qimat lagānā, kisi shai ki māliyat tashkhis k. (uskā takhmina k.), āknā; kūtnā; kūt k., un shakhson ki ma'rifat jo khās us kām ke liye muqarrar hon kisi shai ki māliyat ki tashkhis k.

Appraisement, n. Tashkhis-i-māliyat, takhmina-i-qimat; kut; qimat lagānā, ta'ayun-i-māliyat

Appraisement of the money equivalent of crops—Kaskūt; sharh-i-naqdī ke hisāb se galle ki qimat lagānā

Appreciable, a. Jiski waq'i qadr kī-jā-sake, 'umda; ma'qūl.

Appreciate, v t. Qadr k; mol k.; wājib yā salūh taur par tashkhis-i-waq'at k.; qadr dānī k.; 'umda samajhnā; kisi shai ki waq'at ma'lūm k.

Appreciation, n. Liyāqat waq'at yā aḥlāq wa ādāb ke muta'alliq kisi aur 'umda sifat ki tashkhis-i-wājib, qadr yā qadr-dānī.

Appreciative, a. Jis men qadr-dānī yā qadr-shināsi ho; jo wājib taur

Appreciatory, a. se kisi amr ki 'umda ki tashkhis kare; jisse qadr-shināsi zāhir ho, jisse qadr-dānī pāyijāe

An *appreciative* audience—Sāmi'in-i qadr-shinā.

Appreciatory commendation—Ta'rif jisse qadr-dānī zāhir ho.

Apprehend, v t. 1.—Giriftār k.; pakarnā; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftār k., tahqīqāt wa tajwiz ke liye pakarnā, hirsāt men kar-lenā.

The criminal has been *apprehended* by the police—Us mujrim ko ahl-karān-i-pulīs ne giriftār kiya hai.

2.—Samajhnā, dil men khayāl k.; tasawwur k.; sochnā; khayāl k.; bāwar k. lekin yaqīn-i-kāmil na r., tajwiz k.

3.—Khāuf khānā, kisi bāt kā shubha yā khāuf r; dārnā; ihtimāl r.; andesha i.; kisi bāt kā khutkā r.; kisi musibat-i-āyinda kā ish-tihāh yā khāuf r.

To apprehend a loss or damage—Kisi nuqsān yā khatre kā khāuf r.

Apprehend, v i. Sochnā; bāwar k.; khayāl k.; samajhnā; tasawwur k., apnī rāe men samajhnā

apprehension, n. 1.—*Chiristārī*; pakarnā; qānūn ke mutābiq hukm nāme ke zarf'e se giristār k.

The thief escaped after his apprehension.—Pakro jāne ke bad chor bhūg gayā

2.—*Rās*; khayāl; tajwiz; kisi hāt kā aise subūt ki bunyād par bāwar k jo dil par galabā paidā karō par yaqīn dilāne ke liye kafi na ho. [mudrika.

3.—*Samajh*, hātōn ko khayāl meñ lāne ki quwwat; quwwat-i-

4.—*Khauf*; andesha; ihtimāl; woh khawf wa intishār jo kisi āne-wālī musibat ke khayāl se paidā ho; khyāda ki burāyi ke khayāl se dil meñ bhārosā na rakhnā aur be cham rahnā.

Apprehensive, a. 1.—*Darne-wālā*; hadi (hāt ya musibat) ki unmed r. w.

Followed by *of*

2.—*Andesha r. w. yā andesha-mand*; ihtimāl r. w.; bāwar karne par māl.

Apprentice, n. *Shāgird*; woh shakhs jo tahrīrī 'ahd-o-paimān ke zarf'e se kisi kārī-gar wagaira ke yuhān uskā humar yā pesha sikhā kuchh 'arso ke liye ichtiyār karē aur jiski ta'līm us kī khām-dār par farz ho.

Apprentice, v. t. Kisi nālī hīrfa yā kār khāna dār wagaira ko jahān ta'līm ke liye 'ahd-o-paimān ke hād sipūrī kar-d. (baithāl d.).

Apprise, v. t. *litilā' d.*; agāh k.; wāqif k.; zabānī khawāh tahrīr ke zarf'e se mutadā' k.

Followed by *of*

Approach, v. t. 1.—*Jugah yā waqt ke mīdāz se nazdik ānā yā jānā*; nazdik yā qarīb pahunchnā; aur nazdik ānā.

2.—*Ilm wagaira ke 'ulūm se kisi hadd-i-maqṣūd ke qarīb pahunchnā*; qarīb qarīb ā jānā.

Approach, n. 1.—*Pahunch*; qurb; nazdik ānā; āmad. {kā dhang.

2.—*Rasāyī*; bār-yābī; nazdik pahunchnā kā mauqā; muqarrabī

3.—*Woh rāh jissē kisi 'inārat tak rasāyī ho*; woh rāh jo shāri'-i-'ānā yā sarak wagaira se kisi makān ko jāti ho.

Approaching, p. a. *Nazdik āne-wālā*; jiski āmad qarīb ho; jiskā qurb hotā jāti ho; jo āgē barhātā ātā ho.

Approbation, n. *Manzūrī*; pasand; khush-nūdi; tāyid; kisi shai ki munāsabat kisīqadar khushī yā razā-mandi se taslīm k

"*Approbation is a state, approval is an act. The former denotes the feeling awakened in the mind; as, the approbation of the wise. The latter denotes the sentence or decision by which the mind approves; as, the plan received the approval of the committee; his conduct merits the approval of the world at large.*" Webster.

Approbatory, a. *Jisse khush-nūdi zāhir ho*; jismēn pasandidagi yā manzūrī ke kalimāt likhe hōn.

Appropriate, v. t. 1.—*Apnā kar-lenā*; kisi shai se dūaron ko mahrum kar-ke use apnā banā lenā; kisi shai ki nisbat apnā istihqāq khān tasawwur kar-ke use apnā kām meñ lānā yā uskā dāwā k.; khud mutasarrif h.; apne hi ke kām meñ lānā; khud tasarruf k.

He appropriated the money to his own use.—Woh us rupayē ko apnē khān kām meñ hi use kar khud mutasarrif hōtā yā jisko use apnā banā liyā.

2.—Auron se mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar kar-d.; kisi shakhs yā kār-i-khās ke liye makhsūs k.

Appropriate, *a.* Makhsūs; kisi khās kām yā shakhs ke liye makhsūs; hasb-i-hāl; munāsib; laiq; qisim-i-khās se; khushsiyat ke sath ta'al-luq r. w [par ki kisi ko hasb-i-hāl ho.

Appropriately, *ad* Munāsib taur par; munāsabat ke sath, aise taur

Appropriation, *n.* 1.—Aur sab ko mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar k.; kisi khās kām yā maqsad men lagānā, sarf-i-khās, tasarruf.

Forcible appropriation—Zabar-dastī se apnā kar-lenā (apne tasarruf yā sarf-i-khās men lānā), gasab k., dāb baithnā.

Wrongful appropriation—Tasarruf-i-ū-jāiz yā be-jā

2 —Woh rupaye jo kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-diye jāen.

3.—Jo rupaye madyūn apne dāin ko do unkā un muta'addid ruqūm-i-dāin se jo yāftan-i-dāin zimma-i-madyūn hon ok iqam-i-qaz men jam' yā mahsūb h.

Approval, *n.* Manzūri; pasand.

Approve, *v. t. l.*—Kisi bāt se khush h.; kisi amr ko achchhā samajh-nā; kisi bāt kī munāsabat yā 'umdaḡi ko taslīm k.; pasand k.

I approve the measures taken by you—Jo tadbiren tum ne ki unki munāsabat yā 'umdaḡi ko ham taslīm karte hain (unse main khush hūn yā we mujhe pasand hain)

2 —Pasand yā jāb ke qābil k yā sābit k.

3.—(*Law*) Kisi shai kī haisiyat ko uski māliyat yā usko manāfi men taraqqi dekar barhānā, taraqqi d.; aur achchhā banānā.

4.—Sarishte ke rū se manzūr k.

To approve the decision of a court-martial—Fauji 'adālat ke faisale ko sarishte ke rū se (bā-zābita) manzūr k

“This word, when it signifies *to be pleased*, is often followed by *of*, in which use it is intransitive; as, *I approve of the measure*. But the tendency of modern usage is to omit *of*; as, *I approve the measure*.”
Webster

Approved, *p. a.* Pasandīda; maqbūl; jo pasand yā manzūri ke qābil ṭaharā (sābit hū) ho; bar-guzīda; jo kasautī par kas-gayā ho, jo imtihan men ṭahar-gayā ho.

Approvement, *n.* (*Law*) (*a*)—Mulzamon kā apne jurm se iqrār aur apni khās mu'afi ke liye apne sharikon kā muttāham k. aur unpar (unke khilāf) gawāhi d

“The term, in this sense, is no longer in use; it corresponds to what is now known as *turning king's evidence*.” *Webster*

(*b.*)—Arāzi kī haisiyat kī taraqqi, zamīn ko gher-kar (uspar chār-diwāri wagaira banā-kar) mazrū'a banānā.

Approver, *n.* (*Law*) Gawāh-i-sarkārī, woh shakhs jo khud apne jurm se iqrār kare aur apni mu'afi (barāt) ke liye dūstre shakhs ko mulzam qarār de-kar uspar gawāhi dē.

appurtenance, n. Same as APPURTENANCE.

appurtenant, a. (Law) Muta'alliq; nisbat r. w.; mansûb; 'ariz.

A right of way appurtenant to land or buildings—Haqq-i-murûr (amud-o raft ke istihqâq) jo samin yâ 'inshakod se muta'alliq ho.

Common appurtenant (Law)—Woh haqq-i-murûr wagaina jo kisi arzi se muta'alliq ho aur jiski de'wa sirf qudâmat yâ shudâmâd ka bunyad par kisi 'adya-i-khâs ke qiyâs-i-qânunî par ho-sake.

A PRIORI, [Lat.] Dalil i-limmi; woh tarz-i-bahs jismen natîja dalil se sâbit ho yâ koyi wâq'â-i-mâ-ba'd kisi wâq'â-i-mâ-qabl se mustambat ho, tajriba ke pable; qiyâsan.

APROPOS, ad. [Fr.] 1.—Mauqa' se; waqt se.

2.—Zimnan; kisi mazmûn se muta'alliq; bar-jasta; bar-mahal.

“A word used to introduce an incidental observation, suited to the occasion, though not strictly belonging to the narration.” *Webster.*

Apt, a. 1.—Munâsib; hasb-i-hâl; jaisâ ki chahiyê, mauzûd.

2.—Mâl; râgib, lâq; jiska nisbat koyi bat ho saku.

Used of things.

3.—Mâl; 'âlatan mâl, aksar râgib; âmâda.

Used of persons.

4.—Taliyâr; mutas'id; chalak; tez.

Aptitude, n. 1.—Kisi khar aur ki taraf aslî yâ aisi raghat jo ba tadrij dal men paida ho jâe; kisi khâs 'amal yâ natîja ki taraf mailan.

2.—'Amr biton ke liye munâsabat; har amr ki salâhiyat.

3.—Tarbiyat-pazîrî; kisi shai ke jald sikh lene ki quwwat.

Aptness, n. 1.—Munâsabat; muwâfaqat; kisi amr ke liye mauzûd yâ munâsib h.

2.—Raghat; khwâhish; mailân.

Used of persons.

3.—Tas-fahmî; bâton ke jald samajhne ki quwwat; tarbiyat-pazîrî; kisi bat ke jhatpat sikhjâne ki quwwat.

4.—Mailân; kisi taraf rujû' h.

Used of things.

Arable, a. Qâbilu-z-zira'at; mumkinu-z-zira'at; jise jot saken; jismen hal chala saken; qulba-râni ka lâq.

Arable land—Arzi-i-qâbilu-z-zira'at; woh zamîn jise jot saken (jismen hal chal-sake).

Arbitrary, a. 1.—Khawâhish yâ iqtizâ-i-râe par mauqûf; ho-qâ'ida; jiska madâr kisi qâ'ide par na ho; kisi qâ'ida-i-mu'aiyan ke mutâbiq nahîh.

An arbitrary decision—Faisala jo mujawwiz apni iqtizâ-i-râe ke mutâbiq kar-de (jiske sâdûr karno men kisi qâ'ide ki pâ-bandi na ki-jâe).

2.—Khud-mukhtâr; mutlaqu-l-'inshâ; khud-sar; jo kisi qânûn ka pâ-band na ho; jispar koyi hukûmat-i-khâriji na ho.

An arbitrary prince, or government—Mutlaqu-l-'inshâ bâdshâh yâ riyâsat.

3.—Ashyâ ki mau'izat par qâim nahîh bal-ki mahz marzâ yâ pasand par mauqûf; khud-ikhtiyârî.

Arbitrate, v. t. 1—Sālisī k ; panchāyat k , sālis h. yā sāls ki tarah 'amal k ; sāls ki baīsiyat se sun-kar faisal k.

The parties ought to select some men to arbitrate their case—Fariqain ko chāhiye ki apne muqaddame mein sāls; ke liye chand shakhsan ko muntakhab karen.

2 —'Umūman faisala yā tajwiz k.

Arbitrate v. i. 1—Faisala k , tajwiz k ; wārū-nyārā k ; do-tūk kar-d

2.—Panch (sālis) ki tarah kār-rawāyī yā tajwiz ('amal yā faisala) k.

Arbitration, n. (Law) Sālisī, panchāyat; do fariq ki takrūr kā tasfiya min-jānib un shakhsan ke jisko fariqain khud nān-zaḍ karen.

“ This may be done by one person ; but it is usual to choose two or three ; or for each party to choose one, and these to name a third, who is called the *umpire*. Their determination is called an *award*.” Webster.

Arbitration-Bond, n. Panchāyat-nāma; iqrār-nāma-i-sālisī; hasr-nāma; woh wasīqa jiske rū se mutanāzī'in (mizā' yā takār karne wālon) par sālisin ke faisale ki pā-bandī farz ho.

Arbitrator, n. (Law) Sālis; panch; munhasar-'alāh; woh shakhs jise fariqain-i-mu'āmala apni mizā' ke tasfiye ke waste muntakhab karen; woh shakhs jisko uski be-ta'alluqī ki wajh se kisi mizā' kā tasfiya fariqain ki razā mandī se sipur kiya jāc.

To act as an arbitrator—Sālisī k , panchāyat k ; sālis-āns 'amal k.

Archives, n. pl. 1—Woh jagah jahān kāgazāt-i-sarkāri rakkhe jāwēh; daftar khāna-i-sarkāri; purāne nawishte yā kāgazāt ki hifāzat ki jagah.

2—Woh kāgazāt-i-sarkāri jo wāqī'āt ke subūt ke liye ihtiyāt se rakkhe jāwēh, purāne (qadīm) nawishte yā kāgazāt.

Arduous, a. Jis mein sakht mihnat dar-kār ho; baṛī mashaqqat kā; dushwār; mushkil; diqqat-talab.

Area, n. Raqba; tūl wa 'arz; lambāyī-chaurāyī; 'imārat ki jis qadar zamīn bilā-ta'mir chhōr dijāe; sahn; maidān.

An irrigated area—Raqba-i-āb-pāshī

Local area—Raqba-i-arāzi.

An assessed area—Raqba-i-band-o-bastī; woh raqba jis par māl-guzārī lagayi gayī ho.

A culturable area—Raqba-i-qābilu-z-zirā'at

A cultivated area, or the area under cultivation—Raqba-i-mazrū'a; jis qadar zamīn jōti-boyi jāc.

An uncultivated area—Raqba-i-gair-mazrū'a

An assessable area—Raqba-i-qābil-i-tashkhis i jam'; raqba jis par māl-guzārī lag sake.

A revenue, or rent, paying area—Raqba-i-māl-guzārī yā lagānī.

A statement of the area of an estate—Raqba-bandī.

Argue, v. i. 1—Bāhs k ; dalil k ; kisi tajwiz tadbīr yā rōc ki tāyīd kīwāh tardīd ke liye 'aqli wujūh qāim kar-ke pesh k ; wujūh-i-'aqli par muhāssa k ; dalīlen lāhā yā pesh k ; kisi usūl yā wāqī'a ki tāyīd mein wujūh pesh k.

A argues in favour of a measure, B argues against it—Zaid kisī tajwiz kī t̃ayid meñ wujūh-i-'aqlī pesh kartā hai aur Bīkar uskī tardid ke wujūh nikālā hai.

2.—Mubāhassa k.; kisī se munāzara k.; jhagarna; jo kuchh koyī d̃usrā kaho usko khilāf dalīl pesh k.; taqrīr k.; kahū sunā; baħs meñ jhagarna.

 Followed by *with*.

The plender argued with the assessors without convincing them—Us vakīl ne assessoron se mubāhassa kiya par uskī dīl jam'ī na huyī.

Argue, v. t. 1.—Baħs k.; dalīl k.; mubāhassa k.; taqrīr k.; hujjat k.; dalīl se sābit karne kī koshish k.; kisī amr kī nisbat 'aqlī dalīlen lānā (pesh k.).

The case was well argued before a full court—Us muqaddame meñ 'adlat-i-kāmilī ('adlat ke kul hukām) ke rū-ḥa rā khūb baħs huyī.

2.—Sābit yā zāhir k.; kisī bāt kī wujh dekhānā, nālijo se sābit yā zāhir k.; kisī amr par dalālat k.

All this argues a guilty knowledge in the accused—Is sab se mulzam kā 'ilm-i-mujma'īn sābit hōgā hai; yeh sab is bāt par dalālat kartā hai (dal hai) kī mulzam ko 'ilm-i-mujma'īn kas thā.

3.—Wujūh-i-'aqlī se targīb d., wujūh se qūl k.

To argue a man into a different opinion—Kis shakhs ko wujūh-i-'aqlī se qūl kar-ke uskī t̃hā badal d.

Argument, n. 1.—Baħs; dalīl; hujjat, woh 'aqlī dalīl jo kisī amr ke sābit meñ pesh kījho; sābit karne kā zūlā; jo dalīl kisī bāt ke sābit yā bīkar kāṛano khwah uskī nisbat dīl par yaqīn dilāne ke liye pesh kījwe.

 Followed by *for or against*.

2.—Kis kitāb kā khulāsa yā jo mazāmin us meñ hōn uske 'unwān; kisī taqrīr yā tahrīr kā munawwā.

3.—Mubāhassa, munāzara; taqrīr; silsila-i-baħs.

Argumentative, a. 1.—Hujjat se bhārā huā; dalīl (dalīlon) se bhārā huā, jismen dalīlon kā silsila ho.

An argumentative discourse—Mudalisi taqrīr.

2.—Sābit k. w.; musabit; dal; dalālat k. w.; jo kisī amr par dāl ho yā dalālat kare; jaso koyī bāt sābit ho; jaso kisī amr kā sābit hāsil ho.

The adaptation of things to their uses is argumentative of infinite wisdom in the Creator—Chīzōn kē uske masraf ke haṣ-i-lāi honē khālīq kī be-had d̃unāyī par dalālat kartā hai.

3.—Baħs kā 'adī; dalīl kā shāiq; hujjati; mubāhase par māil.

 Applied to persons.

Arise, v. t. 1.—Pāidā h.; zuhūr meñ ānā; wujūd-pazīr h.; shurū' h.; qāim h.; bunyād parā; jāz bandhū.

When did the cause of action arise in this case?—Is muqaddame meñ bunā-i-muḥtāsanāt kab pāidā huyī (zuhūr meñ āyī yā qāim huyī)?

Mischief often arises from foolish jests—Be-wuqūfī ke phatphōd se aksar muparrat pāidā hōtā hai.

2.—Bar-āmad h., tulū' h.; mikalnā, ufuq ko ūpar ānā jaisa āflāb yā māhtāb (sūraj yā chānd) kā

3.—Bistar yā ānām-gāh se ūṭhnā, letne baithne yā kisi aur āram ki hālat se uth-khare h.

4.—Uṭhnā; balandī par jūnā; ūpar ko charhnā, su'ūd k.

5.—Paidā h.; kharā h., ubharnā, ūṭhnā.

Dissensions arise—Jhagre khare hote haiṅ.

Arm, n. 1—Bāzū, bānh, insān ke jism kā woh hissa jo kandhe se hāth tak hotā hai

2.—Darakhṭ kī shākḥ (ḍāl).

To keep or hold at arm's length, or at arm's end—Hamle se bāz r.; isqāḍar nār dīk āne na denā ki usse khatre kā ūṭimān ho, dū r.; bahut māndā na hone d.; bahut rabt-zabt karne na d.

To work at arm's length—Kisi kām kā is tarāḥ k. ki uske kuchh naf'a na ho yā aisi hālat men kār-rawāyī k. jo fāḍe baksh na ho.

Arm, v. t. 1—Hathiyār-band k.; musallah k., ālāt-i-harb (laṛāyī ke hathiyār) d

2.—Mazbūt k., hifāzat yā bachāw ke zarf'e baham pahunchūnā

3.—Ṭayyār k.; durust k.; band-kar sīl k. yā kām ke laiq kar d

Arm, v. i Hathiyār bandhnā; musallah h.; hathiyār lagānā yā lagālonā, hamla yā uske dāṛīye kī tadbīr kar-lenā.

Armed, p. a. 1—Hathiyār lagāye; musallah; silāh band, hathiyār band; harba-band, hifāzat (bachāw) kī tadbīren kiye huye.

2—Woh shai rakhtā huā jisse quwwat tāqat yā kār-guzārī bārḥ jāwe, har tarāḥ se mazbūt

Arms, n. 1—Hathiyār, silāh, harba; ālāt-i-jang, ālāt-i-harb, ālāt-i-zarb wa dāṛ.

2—(Law) Hathiyār yā koyī chīz jo gusse kī hālat men koyī shākḥ apne hāth men is gūnz se le-le ki usse dūro ko māre yā uspar choṭ kare; hathiyār yā aui koyī chīz jisse koyī shākḥ kisi ko māre yā uspar choṭ pahunchāye

3.—Jang, laṛāyī; woh jawānmardī yā mardāuagī ke kām jo laṛāyī men kiye jien.

To be in arms—Laṛāyī men masrūf rahnā yā uske sāpān men rahnā.

To be under arms—Hathiyār lagā kar laṛāyī ke liye ṭayyār rahnā; jang ke liye musallah wa mustā'ād rahnā

To arms '—Chalo laṛo' Chal kar jang karo' Hathiyār ūṭhānō! Is 'ibkārāt se yah zāhur hotā hai ki mukhāṭab se Lahā jātū hai ki hathiyār ūṭhākar chalo laṛo.

To take arms—Hamle yā bachāw ke wāste hathiyār ūṭhānā (musallah yā hathiyār-band h.).

Army, n. 1—Fauj, lashkar, sipāh.

2—Kasrat, amboh; hujūm yā barā hujūm; kisi shai kī ta'dād-i-kasir, bahut yā bahut sā.

Army, v. t Hālat-i-sukūn se ūṭhānā. mutabarrik k.; jum'ah d.; ūṭhā men yā d. nūnd se jagā d., khwāb se be-dār k. ubhārnā ūṭhānā.

Arraign, v. t. l. (*Law*) Kisi muqaddam ko 'adālat ko rā ba rā kisi ilzām ya jūmā-ī-aid ahuda ki jiwāb diti ko liye pesh yā khaṭā k.; āgo kar d.; pesh k.; silailā ko mutābiq pesh k.; kisi ilzām ki niakut 'adālat ko rā-hu-ā jiwāb diti karānā.

2.—'Adālat; muqaddam k.; ilzām d.; 'aql yā muwāq waganā men nāqā phirānā.

Arraignment, n. (Law) 1. Pesh k.; muqaddam 'adālat ko us ilzām ki jiwāb diti ko liye 'adālat men pesh k. jo nāqā karāyā gaya ho.

2.—'Ilzām, ilzām, 'adālat; muqaddam, nāqā muqaddam.

Arrange, v. t. l.—Muqaddam k.; tartīb d.; sunidhānā, qā'idā ko mutābiq r.; muqaddam ko sālāh yā silailā wār r.; kisi shu ko ajā ko istarāh par silailā se rakhtā ki mutālib muqaddam; silailā k.; jins-wār yā qism wār tartīb d. ya r.; tartīb k.

2.—Band-o bast k.; tahrīf k.; sāmān k.; taryārī k.; thik thak k.; thokānā se kar d.; muqaddam kar d.; tar k.; pakhtā k.; thahri d.; munaggaḥ k.; pakka kar d.; tasfiya k.; nipṭāw; chukānā; sulh kar lona.

☞ "A popular use of the word, of very general application."

Webster.

Arrangement, n. l. Tartīb; Arāstā; durust; tartīb; chizom kī qā'idā ko mutābiq khwah silailā ko lihar se rakhtā yā chukhā jōnā.

Arrangement of records—Tartīb; daftar; kuzrat ki durust yā uka silailā se rakhtā yā rakhtā jōnā; daftar ki tartīb.

2.—pl. Simān; taryārī; tartīb, band-o bast; tahrīf; silā-o sāmān.

To make arrangements for something—Kisi kī kī sāmān (muqaddam band-o bast yā uka taryārī) k.

3.—'Asfiya; bahamī raf'dād, tasfiya; bahamī; āpas kī nipṭāw; rāzi-rujū' ho-jinā; sulh; tasfiya i akhīr.

☞ "A popular use of the word." *Webster*

To make an arrangement, or to come to an arrangement, in reference to a matter of controversy—Kisi taklīf ki masbat āpas meḥ tasfiya (sulh raf'dād yā nipṭāw) kar lona; kisi jhagṛ ko āpas meḥ chukā lona (tar kar-lona)

Arranger, n. Tartīb d. w.; tartīb k. w.; Arāstā k. w.

Array, n. (Law) 1.—(a) Kisi muqaddam meḥ ahl-i-jūrī kī nām-zad ho-kar muqaddam ahl-i-jūrī i-mujāz uka tartīb-wār baṭhālā jinā; fihrist men ahl-i-jūrī ko nāmow kī tartīb.

(b).—Woh kul ahl-i-jūrī jo 'adālat meḥ talab ho.

(c).—Arhāb i-jūrī ko nāmow kī fihrist.

[k.]

To challenge the array—(Law) Inqadar arhāb-i-jūrī hoḥ un sab kī nisbat i'tirāz

2.—Tartīb; saf-ārayī yā saf-bandī, hamlā yā bachāw ko liye hathi-yār-band sipāhiyow kī saf-bandī; parā-bawīl.

3.—Woh sab log jo saf-bāndī kar khare kar-diye jāen; saf; parā.

4.—Numāish ko liye kisi shai kī tartīb.

[kī sajāwat.]

5.—Libās; poshāk; ai-ī poshāk jo zarq barq ho; badan par kapṛow

Array, v. t. (Law) 1.—Kisi muqaddam kī tajwiz ko liye ahl-i-jūrī ko pakār-kar silailā se kar d.

To array a panel—Jin ashkhas ke nam ahl-i-juri ki fihrist par darj hon unko ek daste ke ba'd ya'ni silsile se kar-d ya pesh k.

2—Tartib d., silsila-warī; qatāi se kharā k. jaise sipāhiyon kā laṛāyī ke hye; parā bāndh-kar (jamā-kar) kharā k.

3—Arāsta k.; 'umda (zarq-baig) poshāk pahuānū; kapre (libās) pahuānā.

Arrear, n Bāqī; baqāyā, zari-bāqī; jis rupaye men se kuchh diyā gayā ho aur kuchh na diyā gayā ho, jo hā wujūd wājib-ladā hone ke adā na ho; bāqī jo chukāyī na jīe, woh kām jo kuchh to kiya gayā aur kuchh jon kā ton chhor diyā gayā ho.

“It is generally used in the plural, as, the *arrears* of rent, wages, and taxes, and supposes a part of the money already paid.”

“A person may be *in arrear* for the whole amount of a debt, but *arrears* implies that a part has been paid.” Webster.

Arrears of revenue—Baqāyā-i-māl guzārī

Arrears of rent—Baqāyā-i-lagān; lagān ki bāqī.

Past arrears—Baqāyā-i-sābiqa, agli bāqī

In arrear—Bāqī yā bāqī-dār

To fall into arrear—Bāqī parnā.

To allow a thing to fall, or to let it fall, into arrear—Kisi shai men bāqī parne d (usmen bāqī dāi d)

Arrest, v. t. 1—Roknā, band k.; masdūd k., kisi ki harakat yā 'amal ko rokna; māni' h.

2—Mukhātab karānā; mashgūl karānā; lagānā.

3—(Law) Giriftār k., pakarṇā; qānūnī ikhtiyār se giriftār k., hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke rū se giriftārī 'amal men lānā; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke i'tibār se giriftār k.

Followed by for

Of the two persons in custody, one was *arrested for* debt, and the other *for* a crime—Min-jumla do shakhsōn ke jo huāsāt men haiñ ek shakhs qarz ki 'illat men giriftār huā aur dusrā ek jurm men (yā uski 'illat men).

Arrest, n (Law) Giriftārī, qānūn ke hukm-nāme ke mutābiq kisi shakhs ki giriftārī, dhar-pakar; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke rū se giriftārī.

Under arrest—Giriftār, pakā huā; zer-i-giriftārī; zer-i-hirāsāt yā hirāsāt men, nazār band.

To make an arrest—Giriftār k., giriftārī 'amal men lānā; pakarṇā.

Arrest of judgment (Law)—Kisi muqaddame men ahl-i-juri ki rāe ke qāim ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā sudūn kisi alai wajh se multavi kar-denā jise bā'is sādīr hone ki hālat men woh faisala galat yā man'ūqbi ke qābil ho-jāe; ahl-i-juri ki rāe ke zālu ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā ba-wujūh multavi kar-d.

“The motion for this purpose (*arrest of judgment*) is called a *motion in arrest of judgment*.” Blackstone—Webster.

Arrival, n. 1.—Pahunch; amād; kisi jagah par dūr se phuskhī yā tarī ki rah se pah yā kuf

2.—Koshish mu'ashade masbq yā tahsil ke zarf'e se kisi maqsad kī hāsīl k.

The court's arrival at this conclusion was wholly unexpected—Is bat ki mutlaq amrad na thi ki 'udilat yah tajwis karegi' (udilat ki rāe jāh qāim hogi)

3.—Jo shakhs yā chiz ki pahunchē.

Arrive, v. i. 1.—Khushki yā tūf se kisi jagah pahunchuā : pahunchnā ; ānā ; wārd h.

2.—Tahqiqāt koshish masbq tahsil bahs yā imtihan ke zarf'e se kisi maqsad ko pahunchuā ; koyi bāt in-tadrīj hāsīl k. , kisi mauzil-i maqsūd par rafta rafta pahunchuā.

To arrive at a conclusion—Tahqiqāt wagaira kar ke koyi natija nikālā yā kisi amr ki masbat tajwis k (the qāim k.).

Followed by *az*.

Arrogance, n. Apno ko bahut kuchh samajhnā ; ruthe taugir qadr o mauzilāt yā ihtiyār kī da'wā had se ziyāda k ; apni tayīn nā-jāiz tariq par 'amālā yā baqā samajhnā ; gurūr kī wajh se dūaron kī tahqīr ; khud-bīnā ; khud-pasandī, shakhs, ghamand ; fakhir, taallī

Arrogant, a. 1.—Ruthe yā taugir kī had se ziyāda da'wā k w (taallī karne par mālī) , apno ko nā-jāiz tariq par baqā yā kām kī kīyāī k. w. , mutakabbir ; magrūr ; khud pasand ; khud-bīnā ; ghamandī

Applied to persons.

2.—Jis men kisi bāt kī nā-jāiz da'wā ho ; jisse gurūr yā khud-namāyī pāyī jāe ; jo ulū'ā i nā-juz ke zarf'e se kīyā jāe.

Applied to things

Arrogate, v. t. Qadr ke sāth aur nā-mā'qul tariq par kisi bāt kī da'wā k. ; fakhir kī rāh se khwāh haq yā liyaqat kī jāh da'wā rakh-kar kisi bāt kī da'wā nā-mauzīh tariq par k. ; takabbur (ghamand) ke sāth da'widār b. , kisi bāt kī nā wājib da'wā k.

Arrogation, n. Fuzūl yā be andāz da'wā k , jis qadar kī haq wājib tariq par ho usee ziyāda lenā yā ihtiyār k. ; gurūr ke ba'is apni tayīn un chīzōn par qidr samajhnā jinkā da'wā jūz na ho.

Arson, n. (Law) Ātash-zanī ; Ātash-zadgi, dūro ke makān-i-makūna khwāh us makān men jo makān-i-makūna se thori dūr par 'alāhida ho 'adāwat se āg lagā d. ; kisi kī ghar āphī ap 'adāwat kī rāh se jalā d.

Article, n. 1.—Kisi qāmūn yā wasīqa wagana kī mad yā dāfa ; kisi hisāb kī koyi khās raqam ; kisi mu'āhade kī shart ; koyi mukhtasar bayān ; kisi aqhbār wagaira men koi bāt kī judāgāna bayān ; jis tahrir wagana men mukhtalif mazānīn hoī unmen se har ek mazmūn kī judāgāna kaifiyat.

2.—Koyi khās chīz yā jins ; bahut sī chīzōn men se ek khās chīz.

An article of merchandise—Saudāgārī kī chīz.

Salt is a necessary article—Nānak ek zarūrī chīz hai.

Articles of war—Fanj-i-barri ke qawānīn yā sawābit kī majmū'a.

Articles of the navy—Fanj-i-bahrī ke qawānīn aur qā'idā kī majmū'a.

Article, v t 1 —Jude jude maddāt men marattah k ; juda judā tafsāl kaī d ; bewriwār batlāhū

2.—Qaul-i-qarār yā mu'ābade se pā-band k ; iqār-nāmo kī zhar top se pā-band k

Artificial, a 1 —Jo hunar ke zarf'e so banā ho yā jise insān se apne hunar aur apni mihnat se banāyā ho ; qudriat nahīn ; masnū'ī ya'nī san'at se banāyā gayā, banāyā huā

Artificial heat —Ashi gurmf nahin balki woh gurmf jo san'at ke zarf'e se paidā ki jāe

Artificial gems —Masnū'ī jawāhurat; jawāhurat jinhon insān apne hunar aur apni mihnat se banāye

2.—Idh'āyī, jhūth, banāwat kā ; asī nahīn, suchhā nahīn.

Artificial tears —Banāwat kā ran; ansū jo dil se na niklō.

3.—Khud-ran nahīn, ap se jumā huā nahīn; mazrū'a, asī nahīn, jo jot-bokar paidā kiyā jāe

Artificial grasses —Ghās jo khud-ran na hōh

[masnū'ī]

Artificial arguments —Mutakallim (bolne wale) ki lāj ki kuyī dāstān, dāstān

“ In distinction from laws, authorities, citations, and the like, which are called *artificial* arguments or proofs ” *Johnson - Webster*.

As, ad & conj 1 —Jaisā, usī tarah par jaise ; kisi dūsero ki manind, dūsero ki tarah ; kisi ke ham-shakl yā mutābiq.

You will reap as you sow —Jaisa booge wahi kharoge Jaisa a'māl k'aroge waiseli phal pāoge

[ha mājhi karo]

Do as you are biddeu —Hukm ke mutābiq 'amal (kāt rawhiyā) karo; hukm ke

2.—Jis hālat men koyī dūseri hāt hotī ho usi hālat men, jab ; jaisa waqt ; kisi t'l ke darmiyān (usko asnā yā daurān men)

He trembled as he spoke —Bolne ki hālat men (jab woh bol rahā thā) woh kamp rahā thā.

3.—Kisi hāsiyat khuyāl yā hālat ke lihāz se.

Virtue considered as virtue —Neki par jab neki ke ki hāsiyat se lihāz kiyā jāe

4.—Masalan ; nazāran, masālato masalan ; jaise ; jaiso ; istarah par, is nahj par.

“ Used to introduce illustrative phrases, sentences, or citations.” *Webster*.

5.—Chūnki, ba-wajh isko ki, ba-sabab isko ki ; fulān amr ko hā'is.

“ As sometimes takes the place of a relative pronoun, and is equivalent to *who* or *which*,” as, “ Help such as need help ” “ Provide such things as are needed.” *Worcester*

“ As, in a subsequent part of a sentence, answers to *such*, to *so*, or to *as*, give us *such* things as you please, and *so long as* you please, or as long as you please ; and, in a preceding part of a sentence, has *such* or *so* to answer it ; as with the people, *so* with the priest ” *W. Butler*.

As if, or as though —Usi tarah, jaisā ; usi tarah par ; jaisā us hālat men hotā (ya'nī agar fulān amr hotā), goyā, goyā ki

As for, or as to —Nisbat: ba-sabat. hāh men: dar bāh kisi ke mālde men

As it were - *Goysa ya goysa ki*

“A qualifying phrase used to apologize for or to relieve some expression which might be regarded as may be opposite or incongruous.”

Webster.

As well - *Thiq aur, awā, bahar; kin chuz ke nah aur toyt chuz*

As well as - *kin ko bahar hi, kin ko sath hi*

As yet - *Ab tak; is waqt tak, aunnat bahtal, abhi, hazaar*

Im'la k

Ascend, v. t. 1. - *Chahna, upar jana, uhlana, upar ki taraf chalna,*
2. - *Darja uluk ya 'in furu' se darja ulu ya 'in uand ki taraf chalna*
ya su'id k; murison ki taraf su'id k

Ascending line - *Sidula ushli, amir, oo ka silala*

An heir in the ascendant line - *Sidula ushli i wāli; murra*

3. - *Darja uluk se darja ulu ki taraf chhoi chhoi baton se buri*
bagi baton ki taraf ya chhoi chhoi, baton se 'in baton ki taraf ruyū' h

Ascend, v. t. 1. - *Chahna, upar jana*

To ascend a ladder - *Fahi par chahna*

2. - *Jahan se koyi shai nikli ho u taraf jana.*

Ascendant, n. 1. - *Gulaba, talukhannāna ikhtiyar*

One man has the ascendant over another - *Ek shakhs dusre par galaba rakhta*
(galib rakhta hai)

2. - *Salsila usm ke wazoon se ek, murra.*

“Opposed to *descendant*”

Ascendant, a. Bartan, palih, asat.

To be in the ascendant - *Ikhtiyar chukunat; sub par galib (hukm ran)*
rahna; sub par qah rahna, sub par baridat (adab bar) rahna

Ascertain, v. t. 1. - *Dargah k.; tabaq k.; tazibant shubhe ya*
tabahale se haur ya pak k.; yaqin ko sath thahranā; pakka k.;
thahranā; mutaharraq k.

2. - *Imtilān tafti di ya taqib se baikhubi daryast ya ma'lūm k.*

Ascertainable, a. - *Tahqiq ko qabil, qabil i daryast; jo yaqin haur par*
daryast ho sake; jise mutaharraq (pakka) kar sake

Ascertainment, n. - *Tahqiq, taqib; yaqin ko sath daryast; thuk thuk*
daryast k.; tadabul, kisi 'idat mutaharraq ko ru se taqib ya
ta-thahis (kisi bat ka qam k. ya thahranā)

Ascribable, a. - *Jise nisbat de sake ya mansub kar sake; nisbat diye*
jane ke laq.

Ascribe, v. t. 1. - *Mansub k., kisi se bat aur sabab ya ba'is ke nisbat*
d.; kisi natije ka hawāla u, shai par d. jise woh pādā hū ho

2. - *Be taur sifat ya aar i muta'alliq ke mansub k.; kisi se muta-*
'alliq tasawwur k.; yah kalmā ya samghna ki fulān shai fulān shai se
ta'alluq rakhti hai vā usmān hai.

Ashamed, a. - *Sharminda; sharmāya hū; lajya hū; nādīm; khagil,*
zardī; apni taqat khwāh apne kisi fil' be ja ya nā-munāsib par
ghabrāyā hū ya munā'il.

“*Ashamed* never precedes the noun or pronoun it qualifies
Followed by *af*” *Webster.*

Aside, ad. Ek taraf yā ek taraf ko; 'alāhida, alag; judā; dūr; rāh ke bāhai, sīdhī rāh par nahīn, khūnj az rāh; kanārō.

To lay aside—Jism dil yā khayāl se alag kar d. (dūr kar d. yā hat d.), kanār kar d.; tāl d., da'f kar-d, bar-taraf kar d.; chhor d.; tark kar d.

To set aside (a) (Lazm) Mansūkh k., mustafai (rud) k., gur-nūz yā be tāsīr qarār d., 'adālat-ī akbar ke fāsala-i-mā b'ūd se mustafai k. khwāh apnā awwal fāsala ko apne hī fāsala-i-mā b'ūd se rad k.

To set aside a judgment—Kisi fāsala ko mansūkh k.

(b)—Kisi khās kām ke liye alag kar d yā rakh d., kisi ma'f-i-khās ke liye 'alāhida kar-r

Ask, v. t. 1—Istid'ā k.; darkhwāst k.; māngnā.

“With of, in the sense of *from*, before the person addressed, or for before the thing desired.” *Webster*.

2—Kisi shai kā haqq s s'ī yā mu'awaze ki tarah khwāh zarūrat ki rāh se chāhnā talab k yā uskā da'widāi khwāh unmaedwār h.; māngnā, talab k, chāhnā

3—Kisi se yā kisi kī misbat suwāl k. yā kuchh pūchhnā, istid'ā k.; pūchhnā; mustafai h., pūchhkar daryāft k. (putā yā thokhā lagānā)

4—Istid'ā k., mad'u k.; bulānā; da'wat k.

To ask guests to an entertainment—Jaise men ahikat ki istid'ā mihmānān se k (logon ko mihmānān jaise men bulānā)

Ask that gentleman to step into the house—Un sabb se kahō ki makān ke andar tashīf lāyen

Ask, v. t. 1.—Sāl h.; māngnā; darkhwāst k.; mulatam h.; chāhnā, istid'ā k

Usually followed by *for*

2—Pūchhnā; mustafai h.; daryāft k., juyāfi k.; pūchh kar daryāft k

Sometimes followed by *after*.

Aspect, n. 1—Sūrat; kufiyat; shakl, woh sūrat-ī zāhiri jo ānkhoñ se nazar āye yā dil ko ma'lūm ho.

The whole *aspect* of the case is changed—Is muqaddamē ki bil-kul sūrat (shakl yā kufiyat) tabdīl ho gayi.

2.—Chhira; bashra; chhira ki khās sūrat, chitwan; nazar.

3.—Woh mauqa' (jagah) jahan se koyi kisi khās jāmī ko dekh sake; woh mauqa' jo qutb-numā ke jawāmb ke lihāz se ho; samat, jāmb; rū, munh.

That house has an eastern *aspect*—Woh makān sharq-roya hai (pārāb ruh kā hai); woh ghar pūnb munh kā hai.

Asperse, v. t. Kisi kī misbat buti yā jhūthī aur muzir khabarēn phailānā, kisi kī āb-rū yā nek-nāmī meñ dhabbā (dāg) lagānā; bad-goyi k.; kisi par uski bad-nāmī ke liye jhūth tuhmāt lagānā.

Aspersions, n. Kisi kī bad-nāmī ke liye (uske nām meñ dāg yā dhabbā lagāne kī garaz se) jhūth jhūthī khabarēn phailānā yā use jhūthe izām lagānā, tuhmāt, bāhān; kalaūk.

Aspersive, a. Jisse tuhmat lag sake, jisse ittihām wārīd ho-sake : jisse nok-unni zail ho sake, izām āmez; jaso hatk i āhri mutasawwar ho.

Aspire, v. t. Kamāl shauq r. : barī tamannā r. ; dil se chāhūnā, bahut hi āzu r. ; nibāyat 'ammanānū h. , hausala k. ; hausala baland k. yā baland hausala h. : kisi par shau ko hāsīl karne ki koshish k.

Followed by *to* or *after*

Assail, v. t. 1. Mar pit ko māl hamla k. , dushmanī ki rīh se hamla āwar h. ; mar pit k. : daf'atan hamla k. , mar-pit ko hīe kisi par tūt parnā.

2.--Mazarrat pahunchāne khwāh bad nām yā maglūh karne ki niyat se kisi par dālāil par zaniśh dush nām dīhī yā nukta-chīnī ke zarī'e se yūnīsh k. yā hamla-āwar h. ; izām dāloā ; nukta-chīnī k. ; rad k. ; kisi par hīqārat ki nazar se hañsūh

Assailable, a. Hamla kiye jano ke lāiq ; jaspār hamla ho-sake ; yūnīsh ko qābil.

Assailant, n. Hamla āwar ; mar pit k. w. ; wār yā choṭ k. w. ; yūnīsh k. w. ; nukta-chīnī wāgūna k. w.

Assassin, n. Woh shakhs jo kisi ko yakayak māī dālo ya khufiyatan uspar hamla āwar ho kar use hulak karē ; qātil.

Assassinate, v. t. Daf'atan yā khufiyatan hamla-āwar ho-kar qatl k. ; yakayak mar pit kar kr hulak k. , hulakat ki niyat se hamla k. , ghāt lagā kar (kamīn gah men baith-ke) mar dālnā

Assassination, n. Daf'atan yā chhīp-kar qatl kā irtikāb, mār-pit ko zarī'e se hulakat.

Assault, n. 1. - Chūao yā hathiyār wāguin ke zarī'e se hamla-i-shadīd 'ām jisse ki uskā wāgu' ek shakhs ki jānīh se ho yā fauj khwāb jūw-i-fauj se ; hamla ; chāghāyī ; chhāpā ; dhāwā.

"An assault by private persons may be made with or without weapons. An assault by an army is a violent hostile attack, and when made upon a fort or fortified place, is called a *storm*, as opposed to *sap* or *siege*." *Blackster*.

2.--Mukhālīfāna kalunāt (bātōn) yā tadhīrōn se yūnīsh.

3.--(Laro) Kisi ki zāt (usko jīm) par nā-jāiz hamla ; kisi qadar zor-o-zulm ko sāth dīsen par zāt-o-kob (mār-pit) kī iqdām par is wajh se ki uskā jīm chhī na jō -māsalan aise tarīq par ghūsā yā bed uthā-nā khwāh chālānā ki mu'lām ho ki farīq-i-ānī mazrūb huā chāhtā hai (usko choṭ pahunchā chāhtī hai) par wāq'ī usko zarb (choṭ) na pahunchē ; mār-pit ki koshish ; kisi par zad-o-kob kī āmādagī (uskā iqdām) ; mār-pit ke zarī'e se kisi par zarar-i-jismānī pahunchāne ki koshish

"If the blow aimed takes effect, it is a *battery*." *Blackstone—Webster*.

Assault, v. t. Kisi par hamla k. ; bāro zor se hamla-āwar h. ; kisi par mukhālīfāna niyat se tūt parnā ; mār-pit ke irāde se kījī ki taraf jhūknā ; zad-o-kob kī iqdām k. ; kisi par is tarah zarb (wār) chālānā ki woh mazrūb na ho.

Assay, n. 1.—(*Law*) Tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Hakīm-i-waqt kī jāmb se ashya ko nāpno khwāh talno ko hyo jo paimāne (musalan gaz paimāne yā butkhare khwāh bātū wagara) muqarrar hon unke mutābiq 'awām ko paimāne wagara kī jāneh; sar-kārī ālāt-i-wazn o-paimānsh ke rū se 'awām ko wazn-o-paimānsh ko ālāt kī jāneh.

Assemblage, n. Shakhson yā khās khās chizon kī mujmū'a; jamā'at; bator, dhor.

 "*Assemblage Assembly.* An *assembly* consists only of persons, an *assemblage* may be composed of things as well as persons. Nor is every *assemblage* of persons an *assembly*; since the latter term denotes a body who have met, and are acting, in concert, for some common end."

Webster

Assemble, v t Jam' k.; ekthā k.; yak-jā k.; batōrnā yā batōr k.; ek jagah par yā ekatthā jam' k.

Assemble, v z Jam' h.; ekatthā h.; yak-jā h.; batōrnā.

Assembly, n. Majma', woh log jo ek maqām par kisī maqaad-i-'ām ko liye jam' hon

A lawful *assembly*—Majma' i-jāiz.

An unlawful *assembly*—Majma' i-nā jāiz (khilāf-i-qāim).

Assent, n. Manzūri, taslim; ittifiq, kisī amr kī asliyat yā usko jawōz khwāh sihhat kī nisbat dūsroñ kī ūo se ittifiq.

 "*Assent* is an act of the understanding, *consent* of the will or feelings. We *assent* to the views of others when our minds come to the same conclusion with theirs as to what is true, right, or admissible. We *consent* when there is such a concurrence of our will with their desires and wishes that we decide to comply with their requests."

Webster

Assent, v z Kisi amr kī sadāqat ko taslim k.; rāzi yā muttafiq h.; razā-mandī khwāh ittifiq-i-rāe zāhir k.

Assert, v t 1—Mazbūti se bayān k.; yaqīn ko sāth kahnā; tayaqqun se zāhir k.

2.—Aisā bayān k jisse inkār na ho sake; mukhālif āna da'wā peah k.; da'wā k.; bāton se qām k. yā nahfūz r.; zabānī yā taallīqon se qām k. yā bachānā; kisi shai kī nisbat da'wā yā haq zāhir khwāh qām k.

To *assert* one's rights—Dūsre ke muqābale meñ apna haqq kī da'wā k. (unki nisbat mazbūti se da'wā dār h.); apna haqq zāhir yā qām k.; yah kahnā kī fulān shai kī nisbat ham ko haqq-i-jāiz hāsil hai

 "*To assert* is to fasten to one's self, and hence to *claim*. It is, therefore, adversative in its nature. We *assert* our rights and privileges, or the cause of free institutions, as against opposition or denial. So, also, in respect to our declarations; if we regard them as mere statements of what is true, we use the word *affirm*; if we claim them to be undeniable, we use the words *assert* or *assertion*."

Webster,

assertion, *n.* 1.—Bayān, izhār, yaqīnī bayān.

2.—Izhār wa isbat; kisi mukhalif āna da'wa k̄a isrār ko sath pesh k., kisi haq waqarrā ki misāl hūā khulaf-i-tarīd yā inkār dā'wā k.

The assertion of one's rights—Apni haqqī k̄a izhār wa isbat ya unki hifāza aur tāyid.

assess, *v.* *t.* 1.—Tashkīh k.; lagān; mahsul ki tarah ek raqam i mu'ayyan qām k.; koyi raqam i-khān batmār hissa i wajib 'and k. (kisi ko zimme lagana ya qām k.)

To assess revenue or rent—Malguzārī yā lagān tashkīh k. yā lagān; jam muqarrar k. yā bahidhā.

Each citizen should be assessed in due proportion—Lāzim hai ki shahr ke har ek rahne wale par ha-q ular-i-munā'ab mahsul lagāyā jāe.

2.—Mahsul ki tashkīh ko hye kisi shah ki māliyat ya uskā manāfi' qām k.; tashkīh i-maliyat k.

The merchant's goods were not properly assessed by the octroi mahatar—Muharr-i-chung; ne ne suolagar ko mal ki qimat ki tashkīh munā'ab taur par na ki.

3.—Tashkīh; munuqqah k.; tashkīh k.; takhmin ya takdāna k., hisāb karke qām k.

The damages will be assessed by the court—Zu i-khānā ki tanqih 'adālat karegi, in am ki tashkīh mun jant i 'adālat hogi ki kis qadar khānā da'wī dār ko nuhsā chahiye.

assessable, *a.* Isqar mahsul lagāyā jā sakē, mahsul ko qūbil; mahsul i assessable property—Woh mal jupar mahsul lagāyā jā sakē (lag sakē), mahsul i mal

assessment, *n.* 1.—Tashkīh; tashkīh i jam', taqarrur yā ta'ayun-i ta'dād; mahsul lagān ki garaz se kisi mal ki qimat ya kisi kār o hai ke manāfi' ki tashkīh.

Assessment of revenue or rent—Tashkīh i malguzārī yā lagān; jam'-bandi; nishast i-jam'

Gross assessment—Jam'-i kham; khām jam'-bandi, woh jam' jameh koyi raqam kharch waqāra ki qimā na huyi ho.

2.—Zar i-mushakkīkhas; jam qadar रुपये tashkīh kar-ke qām yā wusl kiye jawen, jam' ya jam'-bandi; mahsul; sharh.

A moderate or reasonable assessment—Naam yā munā'ab jam.

An over-assessment—Saugai jam' ya saugai-i-jam'; andāz se ziyāda jam' ya andāz se ziyāda jam' lagān.

Revision of an assessment—Tarmīm-i jam', tarmīm i tashkīh.

Reduction in an assessment—Munast; mu'afi; chhu; muhāyi.

assessor, *n.* Asosar; woh shakhs jo kisi muqaddame meñ hākim ko madad aur salāh dene ke hye intikāb karke baithālā jāe, woh shakhs jo mahsul lagān ki garaz se logon ki hāsiyat yā chuzon ki māliyat ki tashkīh ko liye muqarrar ho

assets, *n.* *pl.* 1.—(Law) Kisi mutawaffā ka māl-o-matā' (māl o-asbāb yā uski jāe dād) jisameñ se uskā qarz yā jo kuchh woh logon ko wasiyat karjāe diyā jāwe; matawaffā kā tarka; māl-i-mutrūka-i-mutawaffā.

Real assets—Māl-i-gair maṇqūla ya'nī woh arāzi jo mutawaffā ke wāris ko is shart par wīrasatan rule kī woh mūris kā dāin adā kar de.

Personal assets—Māl-i-maṇqūla ya'nī woh asbāb dnyūn yā rūpiye jo kisi mutawaffā ke wasī yā muhtamim ko milen yā jiskā ekthā kar-ke naqdi banā lenā wasī yā muhtamim par tarz ho.

2.—(*Law*) Aise shakhs kā māl-o-asbāb jiskā diwālā nikal-jāo yā jisko apne qarz ke adā karne kī istitā'at nā ho, diwāliye (madyūn-i-nā-dār) kā māl-o-asbāb jusse uskā luhna (qarz) chukāya jāo.

“Property as compared with liabilities.” *Burrill—Worcester.*

3.—Kisi tājir yā saudāgaron kī jamā'at kā har tarah kā sab mal o-asbāb.

Assets from land—Mahāsīl-i-arāzi, nikūsi; paidāwū.

Deficiency of assets—Jāe dād yā mahāsīl kā kam h. (kāfi nā h.)

Assiduity, n. Kisi kār-o-bān yā bhāī kām meñ barābar mashgūl rahna yā dil se mutawajjih h., riyāzat-i-shāqqa; muhnat.

Assiduous, a. l.—Hamesha mashgūl yā mutawajjih; jān-nisar; inihnat men kamī nā k. w

2.—Mutawajjih, muhtāt; barābar hāzi-bāsh

3.—Jo hamesha muhnat yā tawajjuh se kiya-jāo.

Assign v t l.—Muqarrar k.; kisi ke hisse ko tur par muqarrar k., hisson kī munāsab taqsim ke rū se kisi ke bakhro meñ dākhā; mushān dekar batlā d.; mu'ayan yā muntakhab k., tafsīl khwālī sarāhat ke sāth qām k. yā batlānā; thahrānā, nām-zad k., khushūsiyat ke sāth batlānā dekhānā yā bayān k.

The assessors should be made to sit in the order assigned to them—Assaron ko usī silsile se baṭhālnā chāhiye jo unko hīe muqarrar kiya-gaya hai.

The heirs must take the shares assigned to them—Zair hai kī wārāsā wohi hisse len jo unke hīe muqarrar kiye gaye hain (taqsim ke rū se unke bakhre meñ pare hain)

To assign limits—Hudūd qām k. yā unki sarāhat (tafsīl) kar-d.

No reasons have been assigned for convicting the accused—Us mulzam par jurm sābit qāir dene ke koyī khās wajūh bayān nahī kiye gaye (qāir nahīn hūye yā dekhāye khwāh pesh nahīn kiye gaye)

2.—(*Law*) (a.) Dūsre ke pās muntaqil k., dūsre ko de-d.; koy haqiyat dūsre ko hawāla kar-d., kisi jāedād wagāna meñ apnā haq dūsre ke pās muntaqil kar-d. yā use de-d., jamogūā jamog k. y jamog d.

To assign a property—Kisi jāe-dād meñ apne haq ko dūsre kī taraf muntaqil k.; apnī haqiyat dūsre ko de-d. (uske qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.).

(b.)—Kisi madyūn-i-nādār kī jāe-dād ko uske dāinon ke fāide ke liye mufawwaz ilāhim ke nām muntaqil karke unkā dakhl-i-kāmi uspar karā d. yā uspar fauran khwāh āyinda mutasarrif hone kī mustaqil ikhtiyār unko de-d.

Assign, n. (Law) Muntaqil ilāh; woh shakhs jis ke nām yā jis kī tara koyī jāe-dād yā haq muntaqil ho.

“Now used only in the plural, but formerly used in the singular as synonymous with assigned.” *Burrill—Worcester.*

Assignable, a. I. — Jo muqarrar ho sake; jo bataur husse ke kisi ko mil sake

2. — Jiskā intiqāl tahfīz ke zarf se ho sake — musahhi hamdavi wagaira. [kar-saken]

3. — Jise sarāhat ke sath ya thuk thuk qam kar saken, jise namzul

Assignee, n. I. — (Law) Muntaqil dār, woh shakhs jiske nām koi jao dād yā haq muntaqil ho; jo shakhs dūre ki taraf se kin fīl ke kār nō yā kisi kam ke anjām done khwāh kisi haq ya jao dād wagaira par mutasarrif hone ke liye muqarrar ya tūnat kiya jao; jamog dār.

2. — (pl.) Woh log jo kumishun ke ru se kisi diwāliyo ki jao dād ke ihtimām ke liye uske dāmon ke fāide ki garaz se muqarrar kiye jāen; diwāliyo ki jīe dād ke muhtamam.

Assignment, n. (Law) I. — (a) Tahfīz ke zarf se kisi istihqāq yā haqiyat kā intiqāl; ek shakhs ki jūmb se dusre shakhs ki taraf kisi jao dād; manqūla yā gar manqūla khwāh kisi qisim kī haqiyat ya istihqāq kā intiqāl, jamog

(b) — Woh nayishā jiske rō se kisi haq ki intiqāl 'amal meñ āwe (woh muntaqil ho ya muntaqil kiya jāo); wasīqa intiqāl.

(c) — Tajwiz ke liye 'adālat men muqaddamāt kā khāss khāss tārīf khōū men qām kiya jao, muqaddamāt kī tajwiz kī tārīkhon kī taqarrur.

(d) — Kisi mad'yūn tūnk-dār ki jao dād kā uske dāmon ke fāide ke liye un shakhsan ki taraf muntaqil kar diya jāna jo muntaqil dārūn ki hāsiyat se muqarrar hān.

2. — Kisi shai ka kisi khās shakhs ya masraf ke liye muqarrar khwāh 'alāhida kar d.

Assignor, n. (Law) Intiqāl kumūda haqiyat, woh shakhs jo kisi haqiyat ko muntaqil kare, jamog k. w.

435 Correlative of *assignee*.

Assist, v. &amp. Mudad d. yā k.; Pānat k.; kisi kām yā koshish men dūre ko sahāra ya pushtī d.; musibat men dast-giri k. sath d. khwāh sharik h.; kumak k.

Assist, v. &amp. Mudad d., Pānat k., mudad-gār h.; mu'awin yā mu'in h.

Assistance, n. Mudad; Pānat; pushtī; sahāda; taqwīyat, kumak; chāra-kār.

To give, lend, or render, *assistance* — Mudad d. yā k., Pānat k. yā mu'aw h.

Assistant, n. Mudadgār; mu'in; mudad d. w.; nāib; tāyid.

Associate, v. &amp. I. — Kisi ko bataur dost sāthī yā sājhī wagaira ke sharik k., apnā pairan hamrah sharik yā rafīq banāna.

2 — Ek hi majmū'e meñ mila d.; milānā; sbāmīl k.

Associate, v. &amp. Sahbat men sharik h.; sahbāt r.; iktisāt yā rabt r.; rabt-zabt r.; mei r.; kisi se bahut mādūs h.

Associate, a. Kisi dūre se naf'a-o-nuqsān maqsad kām yā mansab men bahut hī talūq yā shirkat r. w.; kisi dūre ke sāth kār-rāwāyī meñ shirkat r. w.; 'uhde yā mansab meñ sharik; kisi dūre ke sāth 'amal k. w.

An *associate judge* — Woh hakim jo dāre hakim ki shirkat meñ kār-rāwāyī kare (uske sāth kām kare yā kam meñ shārik raho).

Associate, n. 1.—Sāthī, jo shakhs kisī dūso kī sulbat meñ aksar rahā karē jisse irtibat yā musāwāt zāhir ho, ham-sulbat; rafīq; sharik.

2.—Sābhī; kisī kām (rozgār yā kār-o-bār) ke naf'a-o-maqsūd meñ sharik, kisī bandish yā 'ahd-o-paimān meñ sharik.

3.—Sharik-i-jurm, jo dūso ke ham-rūh rah-kar kisī jurm kā mur-takib ho (koyī jurm karē)

4.—Woh shai jo kisī dūso shai se bahut hī ta'alluq rakhti ho yā mā'mūlan usse nisbat rakkhe.

Association, n. 1.—Sharik k yā sharik h.; mol, ittifaq; shirkat yā shirkat, shakhsen yā chizon meñ bāham ta'alluq (ittifaq yā rabt).

2.—Kisī khās maqsad ke liye logon kā ek jamā'at yā jalco meñ sharik h., āpas ke fāide ke liye kisī kār-o-bār ke kārne kī guuz se logon kā bāham sharik ho-kar ek jamā'at qām k; sājhā, shirkat.

3.—Riyāsaton kā bāham ikhtilāt; kayī riyāsaton kā ittifaq-i-bāhamī

Assume, v. t. 1.—Farz kar-lenā, bilā subūt mān lenā yā taslīm k, ṭhik samajhnā; haqīqat tasawwur k., sach-mau-lenā.

Assuming the guilt of the prisoner—Agā muddā 'alaih ki mujrim farz kar len (farz kar-lo ki woh mujrim hai)

2.—Zāhir meñ lenā yā ikhtiyār k; kisī bāt kā jhūṭh ikhtiyār k, iddrā-i-qabza k, us bāt ko rakūne kā dā'wa k, jo haqqat meñ ḥāsil na ho; aisi bāt ikhtiyār k jo wājib na ho; na wājib taur par ikhtiyār k, jisqadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā; uā jais dā'we ko sāth ikhtiyār k.

To assume unwarrantable powers—Iqtidār-i-nā jais ikhtiyār k; apnī tayīn meñ ikhtiyārāt kā qādir samajhnā jo dar-asī ḥāsil na ho.

3.—Pakarnā, ikhtiyār k, banā lenā.

The case has assumed an unfavourable aspect—Us muqaddama me buri shakl pakri (uski sūrat bhar gayi)

To assume a form—Kisī sūrat kā pakarnā (ikhtiyār k. yā banā lenā).

“It differs from *receive*, in not implying an offer to give.”

Webster

4.—Apne zimme kar-lenā; apnā khās banā lenā (kar-lenā); jamog-lenā; uṭhā lenā.

To assume the debts of another—Dūso kā qarz (uske duiyon) apne zimme kar lenā (jamog-lenā yā uṭhā-lenā)

Assume, v. t. 1.—Jis qadar wājib ho usse ziyāda kā dā'wa k.; jis qadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā

2 (*Law*) Kisī qarz kā apne zimme kar-lenā; zimma uṭhānā yā wa'da k.; jamog-lenā yā jamog kar-lenā.

A. assumed upon himself, and promised to pay—Zaid ne qarz ko apne zimme kar-hyā (jamog liyā) aur uske deno kā wa'da kiya.

ASSUMPSIT, n. [Lat] (Law) Kisī mu'awaze kī bunyād par wa'da yā zimma, wa'da-i-bi-l-iwaz 'am isse kī zabānī ho yā tahrirī; kisī kī nisbat koyī fi'l karne yā use kuchh dene kā wa'da-i-zabānī jo bi-r-ragbat kiya jāe.

Yā tahrirī

An express assumpsit—Wa'da-i-sarihī ya'ni aise wa'da-i-bi-l-iwaz jo zabānī ho

An implicit assumption—Wa'da-zimmi ya'mi mu'awana duno ka wa'da jo qānu
nan us hālat moñ qivāa kaa hīd joo jab ok shakhs ko fi'l se dūsto ko koyi
na'fa pahūchehe ya kuchh hāat ho.

Assumpit, or an action of assumpit—Woh nāloḥ jo kīo sarīnī khwāh zīmīr zabān yā tahrīrī wā'ide ke wafā nā kīyā jānā; kī wagh sī khudārā dīā pānō ke hyc kī pāwō.

Assumption, n. 1.—Kııud iktıyâr kar-ıenâ; apne zimme kar-ıenâ; apna baş-ıenâ.

2 -- Kisi bāt ka furz kar lenā , kisi bat ka ho uske sabit huye qiyās
kar-lenā yā mān lena; qiyās, woh bāt jo furz yā qiyās kar-li-jāwō;
jo bāt bilā subūt mān li jāwō

An unwarrantable assumption—Tawwun-i-nā jaz, qiyās i un rawā.

Assurance, n 1 — Yağın diltinā; aisi hāt kahā jisse dūro ke dil men
 itibār paidā ho-sake; aisi qand-o-parār jispār pūrā pūrā bharosā ho-
 sake; aisi qand jiske rū se koyī aur sahīl yā mutahaggaq ma'lūm
 ho; kisi ami par bāwat karne ke liqh wujūh.

2.—Yaqūn ya yaqūn i kāmīl, rīḥad i kāmīl; purā bharosā yā rītibār; shubhā ho ham b. (barīd), dīn i taluqū

3. — Dil ki maulat; istiqbal-i kamal; be-khaufi; be-bakl; jumat;
apno apni takya ya bharosa.

4.—Shokhī; bo hayagi; gnatāku; bo hujab, bo-shamī, bad so ziyāda bo-bihazi yā shokhī chuashun.

5.—Binā; woh māt'abada juko ru so kati wuq'ia i khās (māsālan mūsān ya manā) ko wuq' par ek māt'ar i māt'ayun dī jawā.

447 "Recently used in relation to life contingencies, and insurance, in relation to other contingencies." *Hobbes*.

6 — (*Surat*) Intiqāl-i jān dād kā subūt : tahriri yā anir koyī subūt : jān; dād awaz : intiqāl; intiqāl māna yā wasṭa : intiqāl.

Assure, p. 7. 1 - Yaqu dilana, mutubaggaq k.; wa'la bayta ya düsre
subut se kisi hat ka i'tupul (i'libar ya biluresä) kara d.

2.—Maḥabūb k., maḥabibīkām k.; pūkhita (pukka) ya maḥfūz k.

Astray, *ad.* Chumrah, bhulā; bhulṅkā; bahkā hua; sūdhī rāh par nahūn, be-rāh

“Both in a literal and a figurative sense” Webster.

The going astray of cattle—Mawada ka apno mullik yā apni jagah ko alhor
kar dhoj jagah chala jānā (unkā bahār-kar kaho chala jānā)

Asunder, ad Alag; pulā; juda judā; 'ulāhuda; kayi hishon mōn.

Asylum, *n.* Woh mukām jehāñ musāibūz zādā logon kī khabar-gīrī ho.

A lunatic asylum - P'aral khong.

A blind asylum.—André Chénier.

An *asylum* for orphans—Yatim-khane.

An *asylum* for the deaf and dumb - Woh makān jisamē gaṅgo bahre bhaurāt
kī nazar se rakkhe jāēn.

At, *preg.* I — Is lafz se 'umūman nazdik yā maujūd r. sākir hotā hai.

At the house—Is jumlo ke ma'ul dandeh ho-sakte hain ya'n ghar men yē usko
pandik.

2.- -Kisī kī jānib (uski taraf) yā uskī muqābalo meḥ.

To aim an arrow at a mark—Kisī shai kī taraf tū kī mūdāna lagāna

3.—Zail kī (niche likhī huyī) 'ibāiaton se is lafz kī istīmāl kisī qadar bakhūlī ma'lūm hogā.— [hone par

At the sight—Kisī shai ko dekhne par; uske sāone āne (nazar āne) yā maujud

At this news—Is khabar ke āne yā pahunchne par

At peace or at war—Sulh yā jang kī hālat men, jis waqt sulh yā kardī thi

At ease, at play, at a loss, &c., convey the like idea.

At arms—Mussallāh, hathiyār band; silāh yā hathiyār lagāye huye,

At hand—Jahān tak dast-ras ho (hāth pahunch sake); nazdik, qarīb.

At one's cost or expense—Kisī ke kharch yā sarf se.

At his command—Uske hukm ke sādīr hone par; uske hukm ke bā'is yā āibab se yā uske mutābiq; jab usne irshād kiya Uske hukm men; uske tālū yā uske ikhtiyār men

He is good at engraving—Woh qalam kāri yā kanda kārne ko faul mein hoshyār hai (us kām ko achchhī tarāh yā 'umdaḡi se kar saktā hai).

At our hands—Hamlogon se yā hamārī jūmb se, hum logon kī taraf se, mujāmb hamāre

At all—See under All

At first—Pahle, uwwal yā awwalan; sab se muqaddam.

At last—Ākhir men, ākhirah, ba martaba ākhir

At once—Yak-jā, yak musht, jor hutor kar ek dūba, sab ek hi samth, ek hi waqt men, sauran, turant, phatpat, bilā tawāquf, be dhunq.

To be at a person—Kisī shakhs par haath kī tal pāna ya'ni k. yā haath āwar h. [qātil

Atrocious, a. Nihāyat shadīd, nihāyat burā, barī-sangīn; nihāyat

An atrocious crime, guilt, or offence—Nihāyat shadīd yā shakht jurm; jurm kabīra yā sangīn

Atrocity, n. Barī lī badī yā burāyī, barī sangīnī, barī berahmī.

Attach, v. t. 1.—Lagānā; joinā, munsalik k., nathī k.; bāndhnā; was k.; chaspān k.; milā d.; shāmīl kar d., ek mein milā d.

2.—(Law) Quiq k., hukm-nāma i-quiqī ko zarf'e se apne ikhtiyār men kar-lenā khwāh girifār k. (pakarnā).

“Applied both to persons and property.” *Burrill - Worcester*

“Applied to a taking of the person by a civil process, being rarely or never used for the arrest of a criminal. It is applied also to the taking of goods and real estate by an officer, by virtue of a writ to hold the same to satisfy a judgment to be rendered in the suit.”

Webster

3.—Mutā'alliq k.; kisī se ta'alluq d., joinā.

“In a figurative sense.” *Webster.*

To attach importance or weight to a circumstance—Kisī bāt ko barī (shara'at) samajhnā.

To attach credit to an evidence—Kisī shahādāt ko mu'tabar samajhnā.

4.—Dil-bandī k.; dil-rubāyī k., kisī kā dil apne qābū mein kar-lenā. Jabbat wagaira men phānsā d.; kisī qism kā us se usko pā-band kar d.

Attachable, a. (Laz) Qurq ko qābul, jo qurq ho sake; jiski qurq 'amal men ā-sako (ho-pako); jisko hukm nama i 'adalat ko zarf'e so qurq kat-sakon; mustajib i qurq.

Attached, p. a. (Laz) 1. Qurq kiya hui, manqura; jiski qurq 'amal men āyi ho, jo qurq hui ho; qurq shuda

An *attached* property—Jāo dād i manqura, jo jāo dād i qurq ho; ho.

An *attached* estate—Muhāl i manqura, jo mahāl qurq ho

The property required or sought to be *attached*—Jāo dād i qurq talab, wā jās-dād jiski qurq mahāl, (dar kār) ho.

An officer appointed to collect the revenue of an *attached* estate—Sazāwāl

2. —Muhābbat se khur hā aur bandi hā; ulfat ko phande men khāb phūsā hui, dūre se talāluq i lhatir yā aus r. w. yā uska mubtalā, kisī se munā'iliq (talāluq r. v.).

Attaching, ppr. (Laz) Qurq karne jā karāne wālā; qāruq.

An *attaching* creditor—Woh dāin jī-ko darq'asā par qurq ho, dāin i qāruq

An *attaching* officer—Woh ahl kār jo qurq karē; ahl kār i qāruq

An *attaching* court—'Adalat i qurq kumār, woh 'adalat jisko hukm se qurq ho; 'adalat i man i qurq.

Attachment, n. 1 (Laz) (a) Qurq, giriftari, hukm nama i mahkum i qānūn ko zarf'e se giriftārī jā qutūp

(b) —Qurq yā giriftari ka hukm nām

A temporary *attachment*—Qurq i Arz yā band roza, qurq tabadl.

An *attachment* before judgment—Qurq i qā d' az tamāl, qurq jo fāisla i alkūn ke shah honē se pahle ho.

An *attachment* in execution of a decree—Qurq bi alq' i-jāko digri; jo qurq kisī digri ko jār hona ki hāt (iptā) men ho.

A general *attachment*—Qurq i 'ān; woh qurq hamēh koyi chiz qurq hone se bhāq nā rah jay; woh chizon ki qurq; jo kuchh ho na woh ki qurq

Unable to *attachment*—Isāte nā Attachable, q. 2.

Under *attachment*—Zer i qurq; qurq shuda, manqura, jo qurq ho.

The property under *attachment*—dā'ad i manqura yā qurq shuda, jo mahāl qurq ho; jās mahāl ki qurq hui ho, jās dād i zer i qurq.

Withdrawal of *attachment*—Bakhādag i qurq; qurq lā ujhā lonā; wā gūzāht i-qurq.

Priority of *attachment*—Taqaddim i qurq, ek qurq kā dūari qurq ko mu qābala men pahle h

To make an *attachment*—See meaning No 2 under Attach.

To release from *attachment*, or to withdraw or remove an *attachment*—Qurq se chhor d; qurq se wā gūzāht k; qurq ujhā lonā; qurq bakhāst k

To take out an *attachment*—Darqhwāst dekār qurq kī hukm nāma jār karānā, qurq jār karānā yā nikāhānā.

“The term is applied to a seizure or taking both of persons and property” *Blackstone—Webster.*

2. —Bārī lagāwāl yā muhābbat; wafā dāri; pās; libās; kh-yāl; mazbūt aur der-pā ulfat, josh-i-muhābbat kī pā-bandī; band-i-ulfat; woh bāt jisso lagāwāl yā ulfat ho.

3 — Woh shai jisko bā'is ek chiz dūsrī chiz se lagī (jōṭī) ruke.

Attack, v. t. 1.—Hamla k , kisi par tūṭ parim; kisi par zor se ā-par-nā; hamla-āwar h , charhīyī k ; āgāz-jang k , haraya men pahle qadam r , larāyī shu'ū' k.

2 —Kisi se inukhūlī-fānī tahrīr yā taqīr k ; kua se wiza' i latī k , hajo buhtān yā nukta-ohīnī se kisi ki tārīdī yā be-taqqī ki koshish k.

Attack, n. Hamla, yūrish; pahli wā; āgāz-jang; marṭo pūṭo kisi par ā-par-nā, nukta chinī yā buhtān wagaia ke zarf'o se yurish.

“ *Attack, assault, and aggression* all denote the first act of injury or hostility, and are opposed to *defence*, and they may be made by an individual or by an army upon an unoffending party.” *H. W. Porter*.

Attain, v. t. 1.—Harakat jismānī tahrīk yā koshish se kisi maqām yā shai tak ānā yā pahunchnā; pahunchnā

2.—Zihnī koshish se ānā yā pahunchnā

Followed by to

Attain, v. t. 1 —Anjām ko pahunchnā; pūrā k , hāsil k , takmilā k.

3 —Umdagī yā darjo men kisi tak pahunchnā, barabari k hamisari k

Attainable, a. Jis tak zihnī yā jismānī koshishon se pahunch saken, (jise is qism ki koshish se hāsil kar saken), koshish se hamīl yā anjām hone ke qābil.

Attainment, n. 1 —Koshish ko zarf'o se husūl; kisi maqsad tak latīl h (anjām ko pahunchnā yā pūrā h.).

2 —Jo kuchh koshish (sa'ī yā jidd o jahd) se hāsil ho masulmān zihnī khūbī wagaia, tahsil

A man of great attainment—Woh shakhs jiski tabiat bahut ho, woh shakhs jise zihnī kūtūb wagaia bahut kuchh hāsil ki ho.

Attempt, v. t. 1 —Kisi bit kā mutihān yā uski āzmūshī k ; iqdam k , koshish k ; sa'ī k , jidd o jahd k , kisi maqsad ko husūl yā usko anjām ki koshish k

The accused attempted an escape from the lock-up—Mutzam ne hawalat se nikal-jāno ki koshish ki

2 —Hamla k , kisi ki nisbat koshish k. yā uspar hamla-āwar h ; kisi shai par yūrish k

The complainant's life was attempted by the accused—Mutzam ne mustagim ki jān lene ki koshish ki (yā'nī mutzam ne mustagim par is garaz se hamla kiyā ki uski jān le le).

Attempt, n. Koshish , sa'ī; iqdam , yūrish; hamla; kisi maqsad ko husūl ki nisbat koshish (daur dhūp).

An attempt to commit an offence—Kisi jurm ko itikāb kā iqdam (uski koshish)

An attempt at murder or suicide—Iqdām-i-qatl-i-'amr yā khud kushī.

Attemptable, a. Koshish āzmūshī yā hamle ke qābil; jismar iqdam yā hamla ho-sake.

Attend, v. t. 1. — Kisi shakhs ke sāth ba-tamām ham rāhī madad gār ya mulkāt ke jama ya rahmāt, kisi ke pās ya uski khidmat meñ hāzīr rahna; kisi ki mu'iyat meñ rahna; kahinpar kisi ta'alluq ya kām se hāzīr rahna.

The prisoner, on bail, had to *attend* the court daily. Usi mulkāt 'alāh ke zamānat par ubā hā 'adālat meñ har roz huzūr rahna pata hai.

2. — Kisi shai ke sāth rahna, sāth sāth rahna; milā rahna; shamil rahna; ba-tamām matīje ke ho.

The exchequer of the police have been *attended* with success—Ablikāna pulis ke koshishon kām yab huyā (unki koshishon kī yab natīja hua ke w kām yab huyā).

A burglary, *attended* with theft, was committed a fortnight ago—Do batte huyā ki musababāt nā' arup ke wāq'ā meñ; jama'at zam ke sāth ho chūz huyā).

Attend, v. t. 1. — Kisi bāt ke sunne dekhne yā samajhne kī koshish meñ dil lagānā yā matīje qub h. Tawajjuh k.; libāz k.; mukhātib h. yā sunnā; kisi shai meñ ma'ārif ya musahhā h. kisi shai par libāz nā mulk k.; kisi shai par libāz kām ke nā ke matīje k. (uski ta'mīl k.)

Usually followed by *to*.

2. — Kisi faz ke muqām ke hīye kīa ke sāth (uske pās ya nazdik) rahnā; hām rahna; hātāt meñ rahna; is qubā nazdik manjūl rahna kī bulūne par sun pūr.

With *on* or *upon*.

Attendance, n. 1. — Hāzār; manjūl; hāzīr bāshī, kīa qīam ke kām se hāzīr rahna.

Personal *attendance* — Hāzār 'asābat, kīa kī hām; hāzār (ap hā) hām h. yā rahna; khud manjūl rahna.

To enforce the *attendance* of a party — Kisi fatwā ke jāriva hādā karām (hādā hone ke hīye ya tāzī par usko majbūr k.).

To be *on* remand, or *attendance* — Hāzīr h. yā rahna, manjūl h. yā rahna, hāzīr bāshī rahna yā hāzīr bāshī rahna.

2. With shakhs, ya shakhs meñ kisi ke pās hāzīr rahnā (uski khud māt gūzarā ya mu'iyat meñ rahnā).

3. Tawajjuh; libāz; dil alīn; dil kī Tawajjuh se lagānā.

Attendant, n. 1. — Jo hāzīr rahē; jo ham rīkhab rahē; jo mu'iyat meñ rahē; jo hām rah rahē, zād yā taluq meñ h. w.

2. — Jo ba-tamām matīje ke kām shai ke sāth ya usse muta'alliq ho, natīje kī tarah kīa shai ke sāth h. sāth h. w.; 'āw.

3. (*Law*) Kisi dā-erā kī dāst-āigā; jama'at kisi dā-erā kī khidmat yā koyī aur farz wājib ho.

Attendant, n. 1. — Jo kisi mu'iyat se dā-erā ke hamrāh rahē—masalan dōst sāth nankar ya kar parāzā wāgārā kī tarah.

2. — Jo shakhs hāzīr yā manjūl rahē.

3. — Jo kisi shai ke sāth sāth rahē ya ba-tamām usko matīje ke ho.

1. — (*Law*) — *Viola* meaning No. 3 under Attendant, a.

Attention, n. 1. — Tawajjuh; libāz; ilfāt; khawāshiyat ke sāth khayāl; kisi shai kī tarah dil tawajjuh (dil kī lagā rahna); dil se libāz khayāl yā pās; farmān bārdārī yā muhabbat kī nazar se tawajjuh.

To call, or draw, one's *attention* to a thing—Kisi shau ki taraf kisi ko muta wajjuh yā mukhātāb karānā.

2 —Tawāzu'; akhlāq; mudārēt; khush gulqi; husn-i-akhlaq.

Attentive, a. Mutawajjuh; nigarān; ihtiyāt se lihāz r w., gosh-i-shinawāz yā dida-i-binā r w., kām se har bāt kā sunno-wālā yā āfikh se har shai kā dekhno-wālā; har bāt par dhyān rakhno aur āukh-o-kān lagāye rahne w.

Attentively, ad. Tawajjuh ko sāth; khāb mutawajjih ho-kar; āfikh o-kān khol-kar, ihtiyāt se; khabar-dāri se.

Attest, v. t. l.—Gawāhi d. yā k., shahādāt d. yā shāhid h., tasdiq k.; sahih yā asli qatār d.; kisi amr ki tāyid zabānī yā tahrir ke zari'e se (likh kar) k., apni haisiyat-i-mansabi se tasdiq k.; kisi nawishte ko apne dastkhat yā al'abd se tasdiq k.

The bond is *attested* by two persons—Us tamassuk par do shakhsan ki gawāhi hai.

Copies of judicial records should be properly *attested*—Lazim hai ki kagazāt-i-'adālat ke naqlon ki tasdiq munāsib tarīq par ki-jāwe.

To *attest* a copy of record—Kisi kāgiz (nawishte) ki naql par tasdiq ke waqt yahi 'ibarat likh-kar ki yahi naql mutābiq adl ke hai ya naql mutābiq adl khwah annaqla la-b-adl yā annaqla mutābiqan-n-bi l-adl apne dastkhat se kar-d.

2 —Kisi bāt kā subūt d. yā uso sābit k.; sāhur k.; kisi amr par dalālat k., kisi bāt ki sachāyi ko kalām se mahfūz bulki aur tarah par sābit k.

3.—Gawāh banānā (qatār d. yā māmū), shāhid k.; kisi ki taraf khitāb kārke yā uskā nām lekar yahi kalām ki woh to is yā us bāt (fulān amr) ko jāntā hai.

Attestation, n. l.—Shahādāt; gawāhi; tasdiq; 'ibarat-i-tasdiq; kisi waq'a ki tāyid mein kisi afsar ki mansabi tasdiq; kisi dast-āwaz waq'ina par gawāh-shud likh-kar apnā nām likhnā; gawāhi likhnā yā k.; kisi amr-i-waq' ki tāyid mein zabānī yā tahrir-i-halfi-yā mansabi.

2.—(Law) Kisi dast-āwaz par uski tahrir wa takmil khwah muqir ke dastkhat ki nisbat gawāhon ki gawāhi.

“The subscription of a name to a writing as a witness in an *attestation*” Webster.

A public *attestation*—Mahzar.

Attested, pp. or a Musaddaqa; halfi yā mansabi tasdiq ke zari'e se sābit kiya gayā, jispar gawāhi hui ho, jiski tāyid mein shahādāt ho.

Attesting, pp. Kisi ki nisbat gawāhi k. w.; kisi amr ki tāyid mein bayān k. w.

Attester, } n. Tasdiq-kuninda, gawāh; shāhid.

Attestor, }

Attorney, n. (Law) Mukhtār, woh shakhs jo dūsiē ki taraf se uske kisi kām ke anjām ke liye jāiz tarīq par (qāunūn ke mutābiq) muqarrar kiya jāe

a general attorney—Mukhtār-i-ām; woh shakhs jo kisi ki jānib se uske kul ya'ni har qism ke kāmōn ke anjām ke liye mukhtār muqarrar ho.

A *special attorney*—Mukhtār-i khaṣ; jo shakhs kisi ki taraf se uske kisi khaṣ kām ke anjām ke wāste tawakkil kar mugarrar ho.

A *private attorney, or an attorney at fact*—Woh shakhs jo kisi dīnār ke tawakkil se mukhtār-nāma ke zar'ie se kisi kām ke kār-o-kār ko liye mugarrar kiya jao jisko 'amalat se ta'alluq na ho.

“In a more extended sense, this class includes any agent employed in any business, or to do any act *ad extra* (out of court) for another.” *Webster*.

A *public attorney, or an attorney at law*—'Amalat ka mugarrar kiya hua shakhs jo muwakkilān ki taraf se mulkīyat ke 'asā'ī karne ya unhen jawab dān kar qanūnān mugarrar ho.

A *duly constituted attorney*—Mukhtār-i mujaaz; jo mukhtār ka taqarrur hataz i-jamā'at mein aya ho.

A *power, letter, or warrant, of attorney*—Mukhtār-nāma; woh nawishta jo ek shakhs ki jūmb se dīnār ke liye mein tawakkil pōkai uske zar'ie se kār-o-kār ke anjām ki iktidār diya jao.

A *general power of attorney*—Mukhtār-nāma-i 'ām.

A *special power of attorney*—Mukhtār-nāma-i khaṣ.

Attorney-general, n. (*Law*)—Woh ahl-kār ahl-kār jo un kisi muqaddamat mein kisi rawāyī ka mujaaz ho jiska un kār ek farq ho, woh ahl-kār jo huiy dān ke muqaddamat mein sar kar ki taraf se purawā ko liye mugarrar ho.

Attributable, a. Nisbat diye jāne ke qābil; jise mansub kar saken, jise kisi se muta'alliq kar saken.

Attribute, v. t. Nisbat d. mansub k.; muta'alliq samajhā; lagānā.

Attribute, n. Jo kisi mansub kiya jao; jise kisi dīnār se muta'alliq samjhen, koi khaṣ ya zar'urī silat khaṣā khāsiyat.

Auction, n. l. Nilām; elzādā ki bār; an un kharīdārōn ke hath farokht kiya jām jo sab se ziyāda qimat deñ.

Sale at auction—Nilām, nilām ka zar'ie se baki (farokht).

Goods sold by auction—Ashāh jo nilām hōn (nilām ke zar'ie se becha jād)

“The latter term is more correct.” *Webster*.

An *auction purchaser*—kharīdār-i nilām, woh shakhs jo koi aḥad nilām mein kharīd kar; woh mukhtār jo auroñ ko muqābala mein ziyāda qimat dekar nilām ke waqt kharīd kharīd kar.

2.—Jo elzādā nilām ki jāwon; ashya-i-nilāmī.

Auctioneer, n. Nilām k. w.; woh shakhs jo māl o-sabāb yā arāzi nilām ko zar'ie se us shakhs ke hath farokht kar jo sab se ziyāda qimat de.

Auction-room, n. Nilām ghar; nilām khāna.

Audacious, a. l.—Nihāyat dilor; barī jurat r. w.; gushtākḥ; be-hayā; qānūn mazhab yā tahzīb ki pā-bandī na k. w.

“Used for bold in wickedness; applied to persons.” *Webster*.

2.—Jo barī shakhs kā natija ho; jo qānūn ki tahqir se kiya jao.

An *audacious crime*—Woh jurm jisko itikāb se qanūn ki tahqir sābit ho; jurm jo qānūn ko nā-ohiz samajh kar kiya jao.

Audacity, n. l.—Barī jurat; dilorī ke sāth dil ki mazbūti yā apne upar bharosā.

2.—Shokhī; gustākhī, ho-hayāyī, jisse qānūn yā nasāih ki tahqīq zāhir ho [masnū']

Audible, *a.* Sune jāne ke lāiq; isqadar baland āwāz se ki sun paṛe;

Audibly, *ad.* Is tarah ki sun paṛe (sunāyī do), baland āwāz se; is mahj par ki masnū' ho.

Audience, *n.* 1.—Sunnā; samā'at; āwāz ki taraf tawajjuh r

2.—Shanwāyī ke liye nār-yābī, kisi ko uski bāt sunne ke liye apne pās āne ki ijāzat d., guft gū yā kār rawāyī ki garaz se chār-olashmī (mulāqāt)--khushnās kisi bādshāh yā afsar-i-riyāsat se

3.—Sām'īn kā majma', woh sab log jo kisi bāt ko sunne ke liye jam' hon (yak-jā hon)

Audit, *n.* 1.—Hisāb ki jāneh; ashkhās-i-muntā'alliqīn ke rū-ba-rū ahl-kāfān-i-mujāz yā un shakhshon kā hisāb kā dekhnā-bhālnā jo us kāiq ke liye muqarrar kiye gaye hon aur jo kharch ki rasīdoh ko milā kar un gawāhon se daryāft kar-ke hāqī nikālen

2.—Hisāb ki jāneh o-paitāl kā natīja; woh hisāb jise muhasibīn-i-mujāz ne nipṭāyā (tū kiya) ho; hisāb i ākhir; hisāb ki ākhir jāneh

Audit, *v.* *t.* Hisāb jānehnā aur sāt k; hisāb dekh bhāl kar nipṭānā.

The court has ordered the accounts of the parties to be *audited*.—'Ahdāt se hukm diyā hai ki farīqan ke hisāb jāneho aur sāt kiye jāeh.

Auditor, *n.* Hisāb kā jānehme w.; woh shakhs jo ke hisāb ki jāneh o-paitāl kā ikhtiyār diyā jāe, woh shakhs jiskā taqarrur is ikhtiyār ke sāt ho ki woh kisi hisāb ko jāneho kharch ki raqmoh ko usidon se milāwe farīqan aur unko gawāhon ke bayānat suno kharch ki raqm un ko manzūr yā nā manzūr kare aur hāqī qāim kar de; amim.

AU FAIT, (ō-fā) [*Fr*] Jo kisi bāt ko bu-khūbī karamā, kisi bāt kā ustād, jise kisi amī ke anjām ki liyāqat kāmīla ho; mahīr; fāiq, paklā, hunar-mand. [aur meh nihayāt ho fāiq hai]

He is entirely *au fait* of that matter.—Woh us bāt meh bahā ho paklā hai (us

Auspice, } *n.* Himāyat, sāya; milubhān; dast-giri; fazl; karam; fazl

Auspices, } o-karām; 'imāyat; zill-i-'ātifāt yā 'imāyat.

“ In this sense, the word is generally plural ” *W. B. D. C.*

Under one's *auspices*.—Kisi ko sāye men; kisi ki dast-giri yā usko fazl se, kisi ki ba dāulat yā usko iqbal se

Under your *auspices*, success is certain.—Ap ko iqbal (āp) ki 'imāyat dāul giri ya ap ke fazl-o-karam se kān-yābī yaqīn hogi.

Auspicious, *a.* 1.—Jis men kān-yābī (kār-barāri yā kān-nikālna) ki alāmaten pāyī jāen; jiski zāhiri shīrat achchhī ho; achchhī, 'umida.

An *auspicious* beginning.—Achchhā āgāz; iski ibtādā jis saeh shūn' ho se kān-yābī ki shīrat namūd ho.

2.—Iqbāl-mand, bā-iqbāl, khush-nasib; sāhib-i-iqbāl; honhār.

Applied to persons

3.—Mubārak; sa'id; achchhā, hasb-i-hāl. muwāfiq, kisi bāt ko liye munāsib (manzūr).

Authentic, *a.* 1.—Aslī, kāzib yā masnū'ī nahīn; jhūṭhā yā banāyā huā nahīn; asl meh bhī wohi jo zāhir men ho.

Applied to things

2. - *Ḥanaḍī*; mustanad; jiski sanad log mānuen, sachchā; i'tibār ke lāiq, istidlāl ke qābil; mu'hamad.

☞ Applied to persons.

3. - (*Law*) Jo har tamh par zābita se mukammal aur qandhar musaddiq ho; jiski nisbat waq'i zābita ki sab kar rawayi ho kar qānūn ke mutabiq uski tasdiq hui ho.

An *authentic document* - Dastawez-i ṣaḥīḥ; dastawez-i ghair muḥarrif; aḥad-wasīq; jo ba zabita mutabiq hukar qanun ke mutabiq tasdiq hui kiya gaya ho.

Authenticate, v. t. Tasdiq k; kisi shai ke us shubut tasdiq ya takmil i zābita ke zarf'e se mustanad kar d. jo qanunan dārkār yā us shai ke i'tibār ke lāiq karne ke liye kafi ho, takmil i qānūnī karke sanadī banānā; qānūn ke mutabiq tasdiq kar ke sanad (i'tibār yā māne jūne) ke qābil kar d.

An *authenticated deed* - Dast āwez-i-muḥaddaqa; dast āwez jiski tasdiq qānūn ke mutabiq hui ho.

Authentication, n. Tasdiq k; tasdiq; qānūnī yā muḥarrif, zarf'i mu'ammil hātūn ke nūḡān se kisi shai ko sanad ke qābil (mustanad) kar d.

Authenticity, n. Aḥiyāt; muḥaput, jiski aḥiyāt aur aḥbat muḥallam ho; jiskā sachchā aur aḥad hūn salūt ho chuka ho.

Author, n. l. - Woh jise kisi shai ki ibtilā ho; kisi shai kā banane wālā, kisi shai kā ban muḥallam, talūk h. w.; mūjīd, kisi shai kā muḥallab i haqīqī.

2. - Kisi kitāb kā taḥrīf h. w. ya likhne wālā; musannif.

☞ In distinction from a *translator* or *compiler*.

Authoritative, a. Iqtidar i jūz h. w.; sanadī; mustanad; jo istad par qānūn yā zāhir kiya gaya ho ki log uspar i'tibār karēn yā use qibūl karēn; tahakkumāt, yaqūn; jise ba zāhir hukūmat pāyī jao; jise izhār i hukūmat ho.

Authoritatively, ad. Tahakkumānā; hukūmat ki rāḥ se; hukūmat ki numāish ke sath, hukūmat deklār ke; ikhtiyār i jūz se; ba-tarāz i mustanad.

Authority, n. l. - (Qānūn yā aḥl i ikhtiyār hukūmat yā 'amāl kā istih qāq; ikhtiyār, hukūmat, iqtidar.

2. - Woh ikhtiyār jo rāe 'izāz yā qadr se ḥāsil ho; ru'b; dāb, dābāw; mansub ya tarz o tariq ka nūr (uski waq'at); woh shai jiskā dā'wā rāe'n aur tajwīzūn khwāh talbarōn ko wājib yā lāyī men kiya jao; i'tibār, sanad.

3. - Shahaḍat, gawāḥ; gawāḥ; shāhid, woh shakhs yā nawishta jisse kisi bāt ki tasdiq ho.

4. - Shahaḍat ki waq'at; huzurgī yā haḡāy; mu'tabari; sanad.

5. - Ijāzat yā ijāzat nāma, ikhtiyār yā wasīja-ikhtiyār, hukm yā hukm-nāma.

6. - Nazāir (nazīrōn); sab se ālā darjē ki 'adālat ke fāisale junki pā-bandī uski mātāht 'adālatōn par wājib ho, nīst rāe khwāh aīsā qaul yā bayān jiska ba-taur nazīr ke mān sakēn (uspar 'amāl ya uski pā rawī kar-sakēn); woh kitāb jisamōn aīsā rāe wāgaira darj ho yā uske musannif kā nām.

7.—Gavaimint; hukām; ‘āmulin-i-riyāsat; woh log jo hukmāt (hukm-rāi) karen; hākīm.

Authorize, v t 1.—Ikhtiyār d., mukhtār yā mujāz k.; ‘amal yā kān karne kā itibqāq d., qādū k.; iqtidār ‘atā k.

2.—Jāiz yā rawā r., jāiz k., qānūn ke rū se mulāh (rawā yā wājib) qarār d.; kisi sanad masalan rawā yā ‘awām kī rāo par qan k., mustanad k.

3.—Kisi shay par itibār k. (uski tāyid k. use sanad d. khwāh mustanad samajhū).

Autograph, n Kisi shakhs kī khās tahrir; kisi ke khās hāth kā likhā huā, koyī aslī nawishta yā dast khat.

“In opposition to an *apograph*, or copy” Webster.

Autograph, a. Kisi ke khās hāth kā likhā huā

The bond bears an *autograph* signature of the debtor—Us tamassuk par mad yūn ke khās hāth kā likhā huā dast khat hai.

An *autograph* letter—Woh khat jisē kātib ne khud (apnē hāth se) likhā ho.

AUTRE DROIT, [o’ter drwa Fr.] (Law) Dāstī ka haq

A person may sue or be sued *autre droit* (in *another’s right*), a., executor, &c Webster

AUTREFOIS, [o’ter fwa Fr.] (Law) Sābiq men; dūsiro waqt.

AUTREFOIS ACQUIT, [Fr.] (Law) ‘Uzr-i-barāat-i-sābiqā, kisi jurm ke ilzām se agli (sābiq kī) barāat kā ‘uzr.

AUTREFOIS CONVICT [Fr.] (Law) ‘Uzr-i-mākhūzī-i-sābiq; kisi jurm men pahle mulzam sābit qarār pāno kā ‘uzr.

Avail, v t 1—Fāida uṭhānū; mustafid h.; nu’fa uṭhānū.

“Used reflexively with *of* before the thing used.” Webster.

You should have *availed* yourself *of* this provision of the law—Munāsib hai ki is hukm-i-qānūn se tum fāida uṭhāte

2.—Nāf’ h.; kisi maqsad ke anjām hāsīl yā pūrā karne men madad d.; nu’fa h., sūd-mand h.

Your silence will not *avail* you in this matter—Is mu’āmalā men apnā sukūt se tumko madad na milegī (tumhārā sukūt ya’nī tumhārā ekup yā khatmish rahnā tum ko nāf’ na hogā)

To *avail* one *self of*—Kisi shay se nu’fa uṭhānū; kisi amr se fāida uṭhānū ya mustafid h

Avail, v t 2 Kām-kā h.; nafa-bakhsh h., kār-āmad h.; maddat qawwat waqat yā tāsīr i. ki maqsad barāwe, fāida-bakhsh yā fāide ka (mufid) h.

Will the plea of misjoinder *avail*?—Kyā ‘uzr-i-shumāl-i-bejā kār-āmad (mufid) yā nafa bakhsh hogā?

This line of action will not *avail*—Is tarz kī kār-rawāyī se kām na niklegā (kām na chalegā yā woh kār-āmad na hogā)

Avail, n. 1.—Fāida, nafa; hāsīl; sūd; jisse kām-yābī men madad mile.

The plea of *abbi* set up by the accused, is of no *avail*—Jo ‘uzr-i-‘adam-amr-judgī mulzam ne pesh kiya hai use kuchh fāida nahī hai.

2.—*pl.* Mañālī' yā āmadani; mihnat nahyā ko farokht yā nilām khwāh kisī nīsi shai ki āmadani jismen rupaye lagāye jāē.
Available, *a.* 1.—Jāse fāida uñhā-saken; jo nā'ā ko sāth kām meñ lā-saken; fāida-bakhshī; nā'ā-bakhshī; musīd; hā tāsīr.

There are no funds *available* at present.—Di l'ī m qadar sar-māya nahīn hai jāse nā'ā uñhā-saken (jāse kām meñ lā-saken)

2.—Quwī; jismen kūr-burārī ko hīn kāfī tāqūt waq'at yā tāsīr ho; mazbūt; bā-waq'at; hā tāsīr, jiska usr ho-sake, jāis
 This plea is *available*—Yah 'uza quwī (kar āmad) hai

Availableness, *a.* 1.—Amr-i-muqasid meñ madad done ki quwwat yā tāsīr, fāida-bakhshī; sūd mandī.

2.—Jawāz i-qānūnī; jawāz; mazbūtī; waq'at.

Avenge, *v.* *t.* Badlā lenā; kisī harīyī karne-wālo ki munāsib sazā kar ke usse 'iwaz lenā, 'iwaz lenā; bair lenā; intiqām lenā; badī ki sazā d; jo shakhs zuar pahunchāwe uski sazā-līhī se 'iwaz-ran'āwaza k.

He is anxious to *avenge* his wrongs.—Jo burhīyān usko sāth ki gayī hai (jo muqasid usko pahunchāwe gaye hai) usko 'iwaz (badlā) leno kā woh khwāhān hai.

Aver, *v.* *t.* 1.—Yaqīn ko sāth kahā; pukhtagī se zāhir k; sach bāwar kar-ke bayān k; mazbūtī se kahā.

2.—(*Law*) Tasdīq k, tasdīq par āmāda h. See Averment.

Average, *a.* Woh mutawassit raqam yā muqdar jo guir musāwi raqmon yā muqdaron se nikālī jāe; amsat, partā.

Upon or on an *average*—Ha hoatī amsat, amsat ko t'ibār se (hī se); partā ko mutābiq, mutābiq; guir musāwi; ahadon yā raqmon ki amsat nikālkar.

To strike an *average*—Amsat nikālne; partā lagāne ba'ḥālānā yā bichhānā.

Average, *a.* Mutawassit; amsat darje k.

An *average* rate—Shak i mutawassit; amsat sharh; woh shakh jo amsat ko khāz se ho, dar jo partā se shakhs.

Average, *v.* *t.* 1.—Amsat nikālne; partā lagāne (phailānā yā bichhānā)

2.—Kayī shakhsan par unko hisse ko mutābiq tuqām k. (bāntnā yā phailānā); ek andāz-i-ran'īyan par kayī shakhsan par muqasim k.

To *average* a loss—Kayī andāz qām karko hī muqām kā kayī shakhsan par phailānā (bichhānā yā bāntnā khwāh unko zimān k.).

Average, *v.* *t.* Amsat ko hisān (rū yā libāz khwāh t'ibār) se h.; partā ko mutābiq h. yā partā paynā.

The losses of the owners will *average* 25 rupees each.—Partā ko hisāb se mālīkon ko hī ke pachis rupaye kā khāzān partā.

Averment, *a.* 1.—Pukhta bayān; bayān jo yaqīn ko sāth kiyā jāo; bayān jo mazbūtī se kiyā jāe; izhār; iqrār; bayān jā zāhir k.

2.—Tasdīq; shahādāt se subūt.

3.—(*Law*) Mudda'ā 'alaih kā yah kahā ki ham apne 'uzr ko wujūb ke subūt par āmāda hai; muqaddame meñ min-jumla farīqain ko kisī farīq kā yah kahā ki ham apne bayān ko sabit karne par mus-ta'id hai, wāq'at kā yaqīnī taur par yā pukhtagī ko sāth bayān; 'umūman subūt.

“In any stage of pleadings, when either party advances new matter, he *averts* it to be true by using this form of words ‘and this he is ready to verify.’ This was formerly called an *avermment*. In modern pleading, it is termed *verification*.” *Blackstone—Webster.*

Averse, *a.* Mukhālīf; kisi bāt kā 'ādatan nā-pasand k. w , kisi bāt par 'ādatan rāzī nahīn.

Followed by *to*.

Aversion, *n.* 1.—Dil kā rāgib na h.; dil kā phirā rahnā; nafrat, kisi shai kī taraf se tabī'at kī kashish; kisi shai kī taraf dil kā māl na h.

"It ought generally to be followed by *to* before the object. Sometimes it admits of *for*." *Webster*.

2.—Khāsiyat yā mizāj kā ikhtilāf.

3.—Woh shai jisse tabī'at mutanaffir ho; jis shai kī taraf dil rāgib (māl) na ho. [dūr k.]

Avert, *v. t.* 1.—Phernā yā phirā d.; palaṭnā yā paltā d.; kanāre kar-d;

To *avert* the eyes from an object—Kisi shai kī taraf se nazar pher lenā

To *avert* one's ire—Kisi kā gussa pher d yā dūr k.

2.—Bāz r; āne na d.; paltā d., insidād k.; nāzil na hone d., rok d., ṭāl d.

To *avert* an approaching calamity—Kisi musibat ko jo pahunchne ka qarib ho ṭāl d (āne na d yā baz r. khwah rok d.).

Avocation, *n.* 1.—Kisi kām kī taraf se tabī'at kā pher lenā.

2.—Woh chhote chhote ta'alluqāt (woh khatif khafīf hātē) junki taraf mukhātab hone ke hye koyī shakhs apne mu'āwili yā khās kām ko chhor de, woh shugl yā kām jiski wajh se asli kām se hātī khinch lenā pare.

Avoid, *v. t.* 1.—Gurez k.; kisi se dūr yā kanāre rahnā; kisi se parhez (ijtināb) k.; kisi se alag nyāre yā pairo rahnā

To *avoid* the company of gamblers—Jumayn ki suhbat se kanāre rahnā (unkā sāth na r yā unse ham-suhbat na h.)

2.—Bachā jānā, ṭāl d., yah koshish k. ki jo bāt manzūr na ho woh hone na pāye.

To *avoid* expense—Saif bachā jānā ya'ni agar kharch k manzūr na ho to aisi fikr k. ki woh hone na pāye (ṭāl jāe).

3.—Bachānā yā bachā jānā, apne upar āne yā parne na d.

To *avoid* a blow—Apne upar zarb āne na d: kisi kī wār ko bachā jānā

4.—(Law) Bātil k.; ka-l-'adam k.; faskh k.; rad k.; be-tāsīr yā gair-nāfiz kar-d.

How can that gift be *avoided*?—Woh hiba kyūnkar bātil ho-saktā hai? The deed cannot be *avoided*—Woh wasiqa bātil (ka-l-'adam yā gair-nāfiz) sabīh kiya jī-saktā.

5.—(Law) Kisi farīq kā koyī aisi nayī bāt pesh k jisse dūsre farīq kā bayān bātil ho-jāe.

Avoidable, *a.* 1.—Jisse bach saken dūr rah saken yā gurez kar sake; gurez ke qābil; jisse ijtināb ho-sake; jisse dūr bhāg sake

2.—Bātil mansūkh yā rad hone ke lāq, qābil-i-ibtāl yā istirdād.

Avoidance, *n.* 1.—Gurez; bachāw, ijtināb, parhez.

2.—(Law) Tansīkh, ibtāl; istirdād; rad bātil yā nā-kārgar kar-d.

3.—(Law) Kisi 'uzr ke jawāb mein koyī nayī bāt pesh karke uske asar-i-qānūni se bach-jānā.

Avow, v. t. 1.—Barmalā kahū; khulkar (fāsh-fāsh) iqrār k.; sāf-sāf iqrār qabūl yā taslīm k.; dil kholkar iqrār yā i'tirāf k.; sāf yā sachche dil se qabūl k.

2.—(Law) Jo nīl ho-ohukā ho use qabūl karko jāz thahrānā.

Avowal, n. Izhar-i-fāsh; jo bāt barmalā kahī jāo; woh bāt jo bi-r-ragbat aur jī kholkar taslīm kī jāo.

Avowant, n. (Law) Qurqī; hojā kī nālīsh kā mudda'ā 'alaih jo us qurqī ke jūz hone kī nisbat 'uzrāt pesh karo.

Avowed, p. a. Jiskā izhār ba-tarz-i-fāsh huā ho; jo qabūl kiyā gayā ho; jiskī nisbat iqrār huā ho; musallam; jo khanda-peshānī se taslīm kiyā gayā ho. [qabūl karko.]

Avowedly, ad. Barmalā; sāf sāf; fāsh fāsh; khulā khulā, sāf dilī se

Avowry, n. (Law) Baqāyā-i-lagān yā khisāra wagaira ko wusūl karne ke liye jisne jāo-did qurqī karāyī ho uskā ho-jā qurqī kī nālīsh ke dāir hone par us qurqī ke jawāz kī nisbat 'uzrāt pesh k.

Avulsion, n. (Law) Daryā kī tugiānī yā uske zor se bahno khwāh uske bahāw ke yakāyak tabdīl hone kī wajh se jisse ek shakhs kī haqīyat kī hissa kaṭ kar dūso shakhs kī haqīyat mein mil jātā hai arāzī kā ek shakhs kī haqīyat (zammīdārī yā mahāl) se dūso shakhs kī haqīyat mein dafātan shāmūl ho-jānā. Jo mahāl istarah par 'alāhida hotā yā kaṭ jātā hai uskā mālīk wohī shakhs rahātā hai jiskī milkiyat woh ibtidāan rahā ho.

Await, v. t. 1.—Kisī kā muntazir rahnā; kisī kī intizār mein rahnā; kisī kī rāh dekhte yā takto rahnā; mutarassid (unmedwār) h. yā rahnā; kisī ko liye taiyār (mustalid) rahnā.

2.—Kisī ko liye jam' yā taiyār rahnā; maujūd yā hāzīr rahnā; kisī ko liye khazāne mein rakkhā rahnā; kisī kī nisbat āyinda par zuhūr mein āne (hone yā wāqī' hone) ke liye maujūd rahnā.

Award, v. t. Tajwīz hukm yā faisala-i-'adālat ko rā se dilānā; hukm se (sudūr-i-hukm ke zarf'e se) dilānā; tajwīz karko dilānā; hukm sādīr k.

☞ "This word is appropriately used to express the act of arbitrators in pronouncing upon the rights of parties, as, the arbitrators *awarded* damages to A. B." *Webster*.

Award, v. t. Faisal k.; tajwīz k.; faisala sādīr k. [tajwīz.]

Award, n. (Law) 1.—Panchon kā faisala; faisala-i-sālīsī; sālison kī

2.—Woh kāgaz jispar sālison kā faisala likhā ho; faisala-i-sālīsī; panchon kā faisal-nūma.

Aware, a. Muttalā'; āgāh; wāqīf, khabar yā qarīne se kisī wāqī'a (kisī amr ke hone yā zuhūr mein āne) kā mutarassid (uskā muntazir yā uski ummed r. w.).

☞ Followed by *of*.

Away, ad. 1.—Maujūd nahīn; gair hāzīr; dūr.

The master is *away* from home—Sāhib i-khāna ghar par nahīn hai.

☞ "It is much used in phrases signifying moving or going from; as, go *away*, send *away*, run *away*, &c.; all signifying departure, or separation to a distance." *Webster*.

2.—Chalā jā; dūr ho; āo chalen; āo chalo; nī chalo

“In this sense, *away* is used as an exclamation and denotes command or invitation to depart.” *Webster*

With verbs, it serves to modify their sense, and form peculiar phrases; as,

To throw away—Pheṅk d., de-d, be hūda zū' k; be-wuqtī se barbād kar d., kho d., ganwā d.

To trifle away—Khafif khafif harakāt (bāton) men khonā yā sarf kar d., sustī (kāhūlī yā āskat) men naqsān ya kharch k.

To drink away—Sharāb-khwārī men kho d.; sharāb pine men urā d.

To squander away—Fuzūl kharchī men tabāh kar d. (urā d.).

To make away with—Halāk k; mār-dānā; nest-o-nābūd kar-d; tabāh yā gūrat, kar-d; bar-bād kar-d, talī kar-dāluā.

Away with one—Iske ma'nī yah hai ki us shakhs ko yahān se dūr yā kanāre le-jāo (dūr kar-do yā hatā do.)

B

Back, n. 1.—Pith; pusht; zah; jānwaron ke jism kā woh hissa jismeñ rīh hotī hai, insān ke jism kā picchlā aur dūse jānwaron ke jism men upar kā hissa.

2.—Ek chaurā ūchā ṭilā, qullā : koh.

3.—Picche kā hissa.

Opposed to the *van*

4.—Kisī shai kā picchlā hissa; picchwārā, pusht; 'aqab; puṭṭhā; pushta.

Opposed to the *front*.

5.—Kisī āle (hathiyār) kā dabīz (moṭā) hissa, pusht.

Opposed to the *edge*.

6.—Kisī shai kā woh hissa jo nazar ke bāhar ho yā uske dūse hisse kī nisbat kam nazar pare.

7.—Jism kā be'ūnī hissa yā kul jism.

He has not clothes to his back—Uskī piṭh (uske jism) par kapre nahī haiñ.

To turn the back on one—Kisī se hūqīyat se pesh ānā (usko haqī yā nā chīz samajhnā), kisī ko chhor d. yā uskī khabar-girī na k. (khabar na lenā).

To turn the back to one—Kisī ko apne se barā mannā.

To turn the back—Jānā yā chāl jānā, gaib ho jānā yā maujūd na rahnā, nikal yā tal jānā

Behind the back—Khufiyatan, chhip-kar, kisī ke picche yā uskī gaibat men

Back, ad. 1.—Jahān se koyī āyā ho wahīn.

To go back—Wapas jānā, palat yā laut jānā; jahān se ānā huā ho wahīn phir jānā.

2.—Kisī hālat-i-sābiqa par 'and k.; jo hālat yā kaifiyat pahle rahī ho usī men phir ho-jānā (par-jānā).

To go back to poverty—Mufis ki hālat men phir ho-jānā (phir mufis ho-jānā); joñ kā toñ mufis (gūrib yā tihī-daast) ho-jānā.

3.—Pichho; āge na rakhnā; āge na ānā; posh na k.; rok n.; bāz r.
To keep *back* a part—Kuchh dabā r (bī l kūt posh na kar-d.).

4.—Guzre huye zamāno yā bīl huyi bāton ki taraf.
To look *back* on former ages—Pichhle (agle yā guzashta) zamāno par (unki taraf) phir bhāz k.

5.—Phir, wāpas.

To give *back* the money—Rupaye pher d. (unhoñ wapas k. yā phir dā-d.).

6.—Mukarrar; do-bāra; ek martaba aur.

Back, v. z. 1.—Chañhnā; sawār h.; pīth par chañhnā yā sawār h.

To *back* a horse—Ghoṛe par sawār h.

2.—Tāyid k.; madad yā taqwīyat d.; sabārā d.; himāyat k.;
sañbhālā; pushtī d.

The assessors were *backed* by the court.—'Adālat ne assessaron ki tāyid ki.

3.—Pichho ko hañkā yā haṭā d., bhagā d.; kañāre kar-d.

To *back* oxen—Badon ko pichho ki taraf hañkā yā haṭā d.

4.—Pashta lagānū; pushta-bandī k.; puṭṭhā lagānā.

To *back* a book—Kisī kitāb mein pushta yā puṭṭhā lagānā.

To *back* out, or *back* down—Kisī takār se kañāre kañ h. (usse hat jānā yā bās
anā); kisī qaul se phir jānā (unhoñsarif h.). [dār h.]

To *back* up—Himāyat k. yā hāmī h.; sañbhāl d., taqwīyat d., kisī kī zimma

To *back* up one's friends—Apne doston ki himāyat k.

Back, v. z. Pichho ko haṭnā yā chalnā.

The horse refuses to *back*—Woh ghōṛā pichho ko nahīn haṭtā.

Back, a. Pichhlā, zamāno ko lihāz se dūr, samit ke lihāz se pichhe

Back-door, n. Darwāza jo makān ke pichhwārē (pichho ki taraf) ho;
chor-khiṛki, pardo ki rah; sīdhe āne jāne ki rah nahīn. [nahīn.]

Back-ground, n. 1.—Pichhwārā, pichho ki zamān yā'nī agwārā yā sahn

2.—Gosha-nashīn ('uzlat guzīn) ki jagah, jagah jo sab se kañāre
ho; jagah jo ūrīkī meñ ho; usī jagah jis-par logoñ ki nazar bahut
kam pare; tāñk yā sāya dār maqām [je-zarfi.]

Backhouse, n. Woh makān jo sadr makān ke pichho ho; pāñkhāna;

Backward, } ad. 1.—Pīth āge kiye huye ya'nī jis taraf jānā ho usī
Backwards, } taraf ko pīth (pusht) phere huye; ultā; ulte pāñw.

To move *backward*—Ulte panw chalnā.

2.—Pichhe ko.

To throw the arms *backward*—Bāzn pichho ko paṭāknā

3.—Pīth ke bal; jismeñ pīth nīche ho jāe.

To fall *backward*—Pīth ke bal (chit) gīrnā; is tarah gīrnā ki pīth nīche ho-jāe

4.—Guzre zamānon yā majaron ki taraf; zamāna-i guzashta meñ.

To look *backward* on the history of man—Insān ke hālat-i guzashta par nazar k.

5.—Ba tarā-i-mā'kūs; ultā.

6.—Bihtari ki hālat se abtari ki hālat meñ.

Public affairs go *backward*—Umūrat-i-mulkārī abtar hote jāte haiñ.

7.—Jānib (samt)-i-mukhālif ko; ultā

"We beat them *backward* home." *Shak.*

Ham logoñ ne unhen mākar (unpai zad-o kob karke) unko ultā ghar kī taraf phirā diyā.

8.—Aslī silsile ke khilāf, ultā; maqlūb; ākhir se shurū' kī taraf.

"What is *a b* spelt *backward*?" Shak.

Agar *a b* kī talajjī ba-tarz-i-maqlūb (ultī) kī-jāo to kyā hāsīl hotā hai?

Backward, a. 1.—Rāzī nahīn; nā-rāz; khwāhān nahīn; mutaassif; mutaammil; pas-o-pesh men, āgā-pīchhā kartā huā; sust; der k. w.

"Backward to be slaves." Pope

Gulām banne par rāzī nahīn.

2.—Kund-zīhn, tez-fahm nahīn, kaudan; jo jald taraqqī na kare.

A backward learner—Aisā muta'allim jo kund-zīhn ho (sikhne meñ jald taraqqī na kare)

3.—Jiskā wuqū' ma'mulī waqt ke ba'd ho, jo waqt par na ho, jiskā wuqū' ba-dar (tawaqquf ke sāth) ho.

The season is backward—Mausam talā jatā hai (usko āno meñ der ho rahi hai)

Bad, a. Achchhī sifaton kā muhtāj 'ām isse kī woh jism se ta'alluq rakhtī hoñ yā dil se, muzir, zarañ rasūn; rauj-dih; pur-dard, nā muwāhāq, nāqis yā nā-mukammal; burā; bad; kharāb; achchhā nahīn

"Bad expresses whatever is injurious, hurtful, inconvenient; unlawful, or immoral, whatever is offensive, painful, or unfavourable, or what is defective" Webster

Bad in law, or legally bad—Qānūn nāqis, qānūn ke rū se pūrā kamil yā mukammal nahīn

A bad character—Bad chalan shakhs; bail-waz'; bad-ma'ash; woh shakhs jiskī chāl achchhī na ho (uske tariq bure hoñ).

Badge, n. 1.—Woh nishān 'alāmat yā aur koyī shai jiske pahanne se kisī khās jagah yā naukārī men kisī shakhs kī nisbat tarūz kī-jāwe; tagma; chaplās; partalā.

The badge of a policeman—Mulāzim-i-pulis kī chaplās.

2.—Kisī amr kī 'alāmat; kisī bāt kī nishānī.

Badly, ad Burī tarah se; achchhī tarah se nahīn; sakht yā bari; shiddat se; bad-bakhtī se; ba-tarz-i-nā mukammal; nā-tamām.

Badness, n. Burāyī; badī; kharābī, qubh, achchhī sifaton kā na h.

Baffle, v. t. Makr se bachā jānā; hila-hawāla karke tūl d.; bātīl yā shikast kar d.; muntashar kar-d.; mahiūm k.; ghabrā-kar rad kar-d., rāgāñ kar-d.

Bag, n. 1.—Thailā; borā; kapre yā chamre wagaira kā thailā jismen galla rupaye aur dūsri chizen hifāzat kī nazar se yā kahīñ le-jane ke liye rakkhī jāen; kīsa; thailī, torā; batuā, gathiyā; gāñth.

2.—Kisqadar koyī chiz jisko thaile yā gāñthiye wagaira meñ bhar-kar bāzār meñ le-jāen.

[aur dūsre zarūfī asbāb.]

Baggage, n. 1.—Fauj ke dere-kheme kapre-latte khāne-pīne ke bartan

2.—Pahanne ke kapron aur dūsri zarūfī yā āram kī chizon ke sandūq thaile wagaira jo musāfir apne sāth safar meñ le-jāte hain.

"The English usually call this *luggage*." Webster

ail, v. t. (Law) 1.—Zamānat par rihā k yā ehhorā; kisi mulzam yā qaidī ko uski hāziri kī zamānat le kar giriftārī yā hirāsāt se ehhor d (rihā yā khalās k.)

The accused have been *bailed* by the magistrate.—Hakim-i-faujdarī ne un mulzamon ko zamānat par ehhor diyā hai.

2.—Hāzir-zāminī k.; zamānat-nāma-i-hāziri likh kar kisi ko giriftārī se ehhorāū.

There is no one who would *bail* the accused.—Is mulzam kī hāzir-zāminī k. w koyī nahī hai.

“The word is applied to the magistrate or the surety. The magistrate *bails* a man, when he liberates him from arrest or imprisonment, upon bond given with sureties. The surety *bails* a person when he procures his release from arrest by giving bond for his appearance.” *Blackstone—Webster.*

3.—Kisi khās maqsad ke liye koyī ehiz kisi shakhs ko is mu’āhada-i-saibī yā zimnī par ba-taur amānat ke hawāla kar d. kī woh ya’nī amānat-dār apnā mu’āhada imān-dārī se pūrā karegā, sauḥnā; hawāla k.

To *bail* cloth to a tailor to be made into a garment.—Poshāk banāne ke liye kaprā darzī ko amānat d.

ail, n. (Law) 1.—Zamānat; hāzir-zāminī; zar-i-zamānat; रुपये jo zamānat men dākhil kiye jātē

The man is out upon *bail*.—Woh shakhs zamānat par rihā (ehhūtā) hai.

To ask for *bail*, or to require to give *bail*.—Zamānat talab k. yā ehḥnā.

Excessive *bail* ought not to be required.—Andaz se ziyada zamānat kī talab k. munāsib nahī hai.

To tender *bail*.—Zamānat dākhil k. yā mauzūrī ke liye posh k.

To admit or hold to *bail*.—Zamānat par rihā k., zamānat le kar ehhor d.

To discharge or release on *bail*. *Vide supra.*

To require *bail* in proportion to the means and station in life of the accused.—

Mulzam kī istithāt aur hāsiyat ke mutābiq zamānat talab k.

To be on *bail*, or out upon *bail*.—Zamānat par rihā (ehhūtā) rahnā.

To reduce a *bail*.—Kisi zamānat kī ta’dād kī kam k.

In default of *bail*.—Zamānat dākhil na karne kī hālat men; dar-sūrat-i ‘adam-i idkhāl-i-zamānat.

To forfeit a *bail*.—Zar-i zamānat kī wāpasi kī haq kho d.

[ligayi ho

The person *bailed*.—Woh shakhs jo zamānat par ehhūtā ho yā jise zamānat

To stand *bail*.—Zāmin h. yā zamānat k.

2.—Zāmin yā hāzir zāmin; woh shakhs yā ashkhās jo zamānat karen; woh shakhs yā ashkhās jo kisi qaidī yā giriftār-shuda shakhs ke ‘adālat men hāzir hone yā rahne kī zamānat karke use hirāsāt se rihā karāwēn

The *bail* must be real, substantial bondsmen.—Zarūr hai kī zāmin ash aur zī-istithāt ashkhās hon.

“In this sense, *bail* is not used with a plural termination.” *Webster.*

Bailable, a. 1.—Zamānat par rihā hone ke qūbil; jo zamānat par ohhūt sake

☞ Used of persons.

A person accused of murder is not *bailable*—Jis shakhs par qatl-i-'amd kā nizām lagāyā gayā ho woh zamānat par rihā nahīn ho saktā.

2.—Zamānat ke qūbil; jiskī nisbat zamānat ho-sake.

The offence of causing hurt is *bailable*—Jurm-i-zarar-rasmi zamānat ke qūbil hai (uski nisbat zamānat ho-saktī hai).

A *bailable* offence—Jurm-i-qābil-i zamānat, aisa jurm jiskā mujrim yā mulzam qānūnīn zamānat par rihā ho-sake.

Bail-bond, n. (Law) Zamānat-nāma; dast-āwez yā wasīqa-i zamānat; woh dastāwez jo mudda'ā 'alaih aur uske zāwan kī taraf se uske (mudda'ā'alaih ke) 'adālat men yaqīnī hāzīr hone kī nisbat likhī jāe.

A forfeited *bail-bond*—Woh zamānat-nāma jiske sharāit kī ta'mīl na hone kī wajh se zāmin ko zar-i-mundārijā-i dast-āwez batāur tāwān ke denā pare.

Bailee, n. (Law) Amān, amānat-dār, woh shakhs jise māl ha-taur amānat ke sipurd kiyā jāwe aur jisko us amānat-dārī ke maqṣad ke liye uski nisbat ek mahdūd haqq-i-mulkiyat hāmil ho aur uskā qubẓa-i 'āzī uspar rahe.

☞ Opposed to *bailor*

Bailer, } n. (Law) Amānat-dihanda; jo shakhs kisi maqṣad-i-khās ke

Bailor, } liye koyī māl amānat ke taur par kisi dūsi ko sipurd kare

Bailment, n. (Law) Kisi maqṣad i-khās ke liye is mu'ahada-i-surihī yā zimī par māl kā amānatan sipurd kiyā jāwā kī amānat men khiyā nat na kī-jāwegi

Bake, v. t. 1—Tanūr yā bhaṭhī men khwāh āg ke anṣarōn par yā āftāb kī shu'ā' (kurnōn) se garm khushk aur sakht k.; pakānā; khāno ke liye tayār k.

To *bake* bricks—Inten pakānā. The sun *bakes* the ground—Dhūp zamīn ko pakā detī hai (use khushk aur sakht kar-detī hai). To *bake* bread—Rotī pakānā (tayār k jaise tanūr men.)

2.—Sardī se karā (sakht) k.

"The earth is *baked* with frost" *Shak.*

Zamīn pāle se sakht ho-jātī hai

Bake, v. i. 1.—Khānā pakāne kā kām k., ta'am-pazī k.; bāwarchī kā kām k.; tabbākhi k.

2—Pak jānā yā paknā; garmī se khushk aur sakht ho jānā (sūkh kar karā ho jānā).

The bread *bakes*—Rotī pak jāti yā pak-ūthī hai The ground *bakes* in the hot sun—Dhūp kī garmī se zamīn khushk aur sakht ho-jātī hai.

Balance, n. 1.—Tarāzū, toḥne kā kāntā; dānṣī; tak.

2.—Bāqī; zar-i-bāqī, baqāyā; jisqadar hisāb ke donōn pahlū (jam' wa kharch) ke barābur kaine ke liye kam ho.

Balance of an account—Bāqī-i-hisāb yā hisāb kī bāqī.

An old *balance*—Pichhlī bāqī; sābiq bāqī; aglī bāqī.

[ke qūbil na ho.

An irrecoverable *balance*—Bāqī-i-gair mumkin ul-wasūl; jo bāqī wasūl hone

A nominal *balance*—Bāqī-i-furzī yā barāe-nām.

To realize or recover a *balance*—Bāqī wusūl k.

To strike a *balance*—Bāqī nikālā.

pl.—Bāqiyāt

Current *balances*—Bāqiyāt-i-hāl yā bāqiyāt-i-hisāb-i-mawān.

Balances of accounts current—*Vide supra*.

Balances in train of liquidation—Bāqiyāt-i-dāiru-l-wusūl, jo bāqiyāt daurān-i wusūl meḥ hoī (wusūl ho rahī hon).

Outstanding *balances*, or *balances* of past years—Pachhlī Bāqiyāt, bāqiyāt-i-sanīn-i-māzīya, bāqiyāt-i-sanawāl.

Doubtful *balances*—Bāqiyāt-i-mushtabahu-l-wusūl.

3 —Bāham muqābala yā wazn (āpas meḥ milānā yā tolnā); tashkhis
Upon a *balance* of the evidence adduced on both sides—Shahādāt-i-pesh-shuda-i-jāmban kā jab bāham muqābala karē

4.—Waq'at ikhtiyār yā nafa wagaira meḥ barābarī; ham-wazn yā ham-palla h., muqabala meḥ barābar tulnā (īshahamā)

Balance, v. 1.—Wazn meḥ barābar k. jaisē batkharōn kā tarāzū ke pallon meḥ, tarāzū meḥ tolnā, tolnā ya wazn k.

2.—Tā'dād waq'at wazn yā andāz waguira meḥ barābar k.; ham wazn yā ham-palla k.

3 —Wāsīl bāqī k.; lokhe kī bidh milānā, jam'-kharch kā milān karke jo kuchh kamī-boshī nikle usō alā k. tābī hisāb meḥ farq na rahe (woh barābar ho jāo), tasfiya-i-hisāb k.; hisāb saf k.; niptānā; chukṭī k.; jam'-kharch k.; joḳar naf'u-muqsān kā hāl daryāft k. yā yah dekhnā kī jam' ziyādā hai yā kharch.

4.—Kāham muqābala k.; tashkhis k.; waq'at waguira ko lihāz se ek dūro se muqābala k. (milānā).

Balance, v. 2. 1 —Wazn meḥ barābar h.; ham-wazn h.; donoḥ taraf barābar wazn r., tol meḥ barābar h (barābar tulnā). (bar hai.

The scales *balance*—Donoḥ pallon kā wazn barābar hai; in tarāzū kī tol barā-

2 —Pas-o-pesh k.; āgā-pūshī k.; taammul k., waswasa k.; jo rācō ba-zāhir yaksān mazbūt hoī oukī misbat hais bas meḥ par-jānā, mukhtalif rācōn ke mā-bain pas-o-pesh k.

Balance-sheet, n. Farī l bāqī, tawzī'; woh kāguz jis meḥ jam'-kharch yak-jā karke bāqī dekhāyī jāo

Bald, a 1.—Jo qudiatī yā ma'mūlī tarīq par hāl patte par yā darakht wagaira se dhukā na ho.

A *bald* man—Chandā shakhs; woh ādmī jisko sar meḥ hāl na hoī, ganjā

A *bald* mountain—Pahāṭ jispas darakht wagaira kā sāya na ho

A *bald* eagle—'Uqāb jiso par na hoī, be par kā 'uqāb.

2.—Jismeḥ woh shai na ho jo zebālish ke liye munāsib ho; us shai se khālī jo khush-numāyī ke liye mauzūn ho; jismeḥ khūbsūrtī yā 'umdaḡ ke liye kuchh milāyā na gayā ho; jismeḥ fusūhat wa balāḡat na ho; jismeḥ kisī tarah kī san'at na ho; jismeḥ mahz latfōn kī pā-bandi ho; nirū lafzī; sāda; be-lutf; phikā; be-namak.

A *bald* translation—Nirū lafzī tarjuma; tarjuma jismeḥ kisī qism kī 'ikhrat-ārāyī na ho (jī meḥ mutājam na kuchh namak-mirch na milāyā ho).

Bale, *n* Kahin le-jāne yā bhejne ke liye kapre mein rassi se bañdhā huā māl kā buçcha; gūthri; gāñh; gāñhiyā. [gāñhi bananā.]

Bale, *v. t.* Gāñhi banānā, māl ko kapre mein rassi se bāñdh kar uski,

Band, *n.* Guñh, gol; tāifa, jamā'at, woh log jo kisi maqsad-i-'ām ko anjām men mussallāh hokar sharīk hoñ

A band of dacoits—Dākuñ kī jamā'at yā gol

Bandit, *n. pl.* Bandits or Banditti, Jo qānūn ko na māne; jo apnī jān ko na ñare, dāku; rahzan; qutīā'u-t-tarīq, lūṭerā, qazzāq

“The plural *banditti* is sometimes used as a collective noun”

Webster

Bandy, *v. t.* 1.—Mār-kar idhar udhar yā āge piche kar-d.; geñd kī tarāh kabhi āge ko phatak d. (mār-kar kar-d.) kabhi piche ko.

2.—Āpas men tabādālā k., āpas mein adlā-badlā k

To bandy words—Kahnā sunnā To bandy looks—Nazren (sukheñ) shār k.; ek dūsre kī taraf taknā ya dekhnā

3.—Uçhālānā jaise ek shakhs se dūsre shakhs kī taraf; dāñwāñ-ñol k., phekñā; hilānā ñolānā, sargamī se bahis k

Bandy, *v. i* Muqābala mein kisi shai ko apnī apnī taraf khinchnī

Bane, *n.* 1.—Zahiri halālial (aisa zahr jo muhlik ho ya'nī jiske khāne se khāne walā mar jāe), aisi koyī bāt jise nā-guzir (khwāhī nā khwāhī) nuqsān mazarrat yā barbādī ho, tabāhi yā tabāhi kā bā'is sabab yā zai'ā, shai-i-muzir (woh bāt jiski wajh se nuqsān ho).

Vice is the bane of society—Badī se logon par tabāhi aī hai

To do a thing to one's bane—Aisi bāt yā āise fīl k. jise kisi ko mazarrat pahunchē

2.—Ek qism kī himānī jo bheriyon ko hotī hai.

“More commonly termed the *rot*.” Webster.

Baneful, *a* Zahiñā ya'nī zahr kī khāsiyut r w.; muzir; halākut barbādī yā tabāhi kā bā'is; zarar-rasān

Banish, *v. t.* 1.—Jalā-watan k., kisi ko ha-hukm-i-hākīm apne mulk se ehale jāne par majbūr k.; kisi ko apne mulk se nikal jāne kā hukm d.; shahi-badar k.

2.—Nikāl d.; dūr kar-d.; daf' kar-d., haṭā d.

To banish sorrow—Banj ko dūr kar-d.

Banishment, *n.* 1.—Jalā-watanī, apne mulk se nikāl diyā jānā; shahr badarī; hākīm-i-'asr kā kisi shahri se jabriya uskā watan chhorā-d.

2.—Daf'iya, dūr kar-d., nikāl d.; ikhrāj.

Bank, *n.* 1.—Pushṭa; bāñdh; mittī kā tilā dhuḥā dīhā yā uski dher.

To cast or throw up a bank—Pushṭa yā bāñdh banānā; gul-andāz k.

2.—Kañārā yā karārā; tīr yā tat, sāhil.

3.—Woh mahajānī kothī jahān rupaye amānatan rakkhe yā logon ko qarṛ diye-jāwen yā unkā her-pher (bāham tābādala) ho yā jahān se rupaye kahīñ bheje jāwen khwāh huñdī wagaira lekar kahīñ rawāna kī jāwe; bank yā bank-gbar.

4.—Bank kā sarishta; woh jagah jahān mulāzimīn-i-bank uskā kār o-bār anjām karen.

Bank, v. t. Pushta banānā; bādh bādhnā, pushte se ghernā mahfūz yā mazbūt k.

Bank, v. t. Hauk meñ rupayē jama' k.; bank kā kār-ghāna k.; mahājani koṭhī chālānā, len den k.

Banking house—Mahājani koṭhī; woh jagah jahān mahājani kā o-bār ho

Bankable, a. Jo bank meñ liyā jā sake (qabul ho-sake); jiske rupaye baṭṭe ki mubāyī ke ha'd bank se mil saken.

These bills are not *bankable*—Yah hundiyān is qabul nahīn haīn ki bank men qabul hon (li-jawen).

This note is *bankable*—Is lot ke rupaye baṭṭe de-kar bank se mil sakte haīn

Bank-book, n. Woh kitāb jismeñ bank-ghar ke ahl-i-kār us shakhs kā jum'-kharch likh-dete haīn jo bank se len-den (dād-sitad) rakhtā ho.

Bank-credit, n. Woh r'tbār jisko u se koyī shakhs kafālat i-munāsib de-kar us qadar rupaye jūki ta'dād bā-khudhā tai ho-chukī ho bank se le saktā hai.

Banker, n. Mahājani; sarraf; sāhukā; koṭhī-wāl; soth; sāh; woh shakhs jo rupaye kā len den kar rupaye le kar kahin bheje yā hundi waḡūta kharīd kar aur beche yā is qism kā aur kar o bār kar.

Banking, n. Mahājani, sarrafā; koṭhī wāl kā kām; mahājani kā kār-o-bār.

Banking, a. Mahājani yā sarrafā ke mutā'alliq; bank se nisbat r. w yā jo bank ki taraf se liyā jāo.

A *banking firm*—Mahājani koṭhī; len den ki koṭhī.

Banking business—Mahājani, sarrafā kā kar o bār yā sarrafā; len den.

The proprietor of a *banking firm*—Koṭhī-wāl; sāhukār, soth; mahājani.

Bank-note, n. Hundi ki qism ki woh tahrīr jo bank se jāri hotī aur uske rupaye hāmīl ko uske māngne (talab karne) par-milte haīn is qism ki tahrīr naqd rupaye ki tarah kām meñ lāī jīti hai.

Bankrupt, n. 1.—Woh tājir jo chhip baṭhe yā koyī aur nisā fīl kar jo jisse uske dāinon ki haq talfī ho.

2. —Woh tājir (saudhgar yā tijarat karne wālā) jiskā kār-o-bār abtar hojāo (bigar ukhar yā tūt jāo) yā jo apne mau'ooli kār-o-bār ke dārian men is qābil na rah-jāo ki apnā qarz adā karō; tājir-i-nā-dār, woh mahājani jiska hasnā ulat jāo.

3. —Koyī shakhs jise apne dūyūn ke adā ki salāhiyat na rabe; woh shakhs jo apnā dāin (luhā yā woh rupaye jo logoñ ke uske zimme hon) adā na kar-sake, shakhs-i-gair-mustatī', diwāliyā; jiskā diwālā nikal-gayā ho.

“In strictness, no person but a trader can be a *bankrupt*—*Bankruptcy* is applied to merchants and traders, *insolvency* to other persons.”
Webster.

Bankrupt, a. Jisne diwāliye kā kām liya ho; jo apne dūyūn (qarz) ke adā ki salāhiyat na rakhtā ho; jo apnā qarz (luhā yā dāin) chukā na sake; diwāliyā, nā-dār; gair mustatī'; jiskā tāt yā hasnā ulat gayā ho khwāh kār-o-bār abtar hogayā (bigar gayā) ho.

Bankrupt, v. t. Kār o bār bigar d. (abtar kar-d. yā ukhar d.); nā-dār (gair-mustatī' yā diwāliyā) banā d.; rupaye paise se tang kar-d.; tāt yā hasnā ulat d.

Bankruptcy, n. 1.—*Diwālā*; *nā dāri*, us shakhs ki hālat jiskā kāi-o-bār is sabab se band aur abtar ho-jāo ki woh apni *nā-dāri* ke b'is use jāri na rakh sake (chalā na sake); apne dnyān (*qarz*) ko adā karne ki be maqdūri ('adam-i-istitā'at yā qābiliyat).

2.—*Diwālā nikāl d. yā kar d*; rūposh hokar khwāh aur tarah par apni tayin diwāliyā banā d.; kāi-o-bār kā abtar kar d.

Bank-stock, n. Jo rupaye bank (mahājani ko kamdhām yā rozgār) mein lage hon unmen hissa yā hisse; mahājani ki koṭhī ki patti yā patti-yā (hissa yā hisse); rupaye jo mahājani koṭhī ke ijmālī sarnāye (sā'he ki pūñji) men lage hon.

Bar, n. 1—*Lakṛī* yā lohe wagaira ki sikh jo rukāwat yā aur kisi kām ke liye banāyī jāe, tilī, salākh

The *bar* of a door—*Darwāze kā janglī*

The *bars* of a gate—Woh lohe yā lakṛī ke jangle (shani yā chobi sikh) jo kisi phatak men lagāye jāen

2.—*Rukāwat*; *sadd-i-rāh*; jo shai kisi amr men mā'ar' ho, am-i-mānī'; āi; rok; insidād, woh bāt yā shai jo kisi dūsrī bāt yā shai ke darmiyān hāil ho, amr-i-'ariz, 'ariza.

His ignorance of the law is a *bar* to his promotion—Uskā qanūn ka us jānā uski tarāqqī men mānī' hai. A *bar* to a suit—Amr-i-mānī' a nālish.

A legal *bar*—Amr-i-mānī'-i-muta'alliq-qanūn; qanūni mu'adhamat yā 'ariza

3.—(*Law*) (a) 'Adālat men vukalā wagaira ke baithne khwāh khare ho-kar suwāl-o-jawāb karne ki jagah.

In this court, the *bar* is just opposite to the bench—Is 'adālat men hakim ki nishast (jās i 'adālat) ke muqābul hi vukalā wagaira ke baithne ki jagah hai

(b)—'Adālat men woh jagah jahān talhīqāt-o-tajwiz khwāh hukm-i-sazā ko sunāye jāne ke liye mudda'a 'alaih khare kiye jāte hai.

The prisoner at the *bar* pleads not guilty—Mudda'a 'alaih-i-hāziri-'adālat ko jarm se inkār hai.

(c)—Woh jamī' (sab yā bi-l-kul) vukalā wagaira jisko 'adālat men suwāl-o-jawāb kā ikhtiyār ho, vukalā wagaira kā peshā; qānūn ke muta'alliq peshā.

He is studying for the *bar*—Woh qānūn ke muta'alliq peshe se liye (bāristar vakīl wagaira banne ki garaz se) qānūn ki tahsil men masūf hai

(d)—Woh 'uzr-i-khās jisse mudda'i ko dā'we ki tardīd ba tarz-i-kāfi ho; 'uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish; woh khās 'uzr jisse mudda'i kā dā'wā bakhūbī rad ho-jāe.

The plea of *bar* put forward by the defendant is valid—'Uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish pesh-karda-i-mudda'a 'alaih qawī hai (nālish ke masnū'ā-samā'at hone kā 'uzr jo mu-jānib-i-mudda'a 'alaih pesh huā hai qawī hai)

At the *bar* of the court—Sar-i-jlās i 'adālat; ba'malā 'adālat men, khuli kachahri men; ain 'adālat ke rū-ba-rū.

A case at *bar*—Woh muqaddama jo 'adālat ke rū-ba-rū pesh ho; muqaddama jismen 'adālat ke sāmne bahs ho rahī ho.

The case at *bar* is an intricate one—Woh muqaddama jismen is waqt 'adālat ke rū-ba-rū bahs ho rahī hai, (jo is waqt 'adālat men pesh hai) pechīda hai.

4 — Koyī 'adālat; koyī kachahrī.

The bar of God—Khubdā ki 'adālat.

The bar of public opinion—'Awām ki rāo ki 'adālat.

5.—Sone yā chāndī wagairā kī kāmī (gullī yā melch).

, i. e. 1.—Sikh lagā-kar band k.

To bar a door or gate—Kisi darwāzā yā phāṭak meū lohe ko sikh yā lakṛt kī tiliyā lagā-kar āmad-o-raft band kar d.

2.—Roknā; band k; man' k yā mānī' h.; sadd-i-rāh h.; musā'at h.; 'ariz yā hāl h.; bāz r; hone na d.

To bar the entrance of evil—Bādī ko jne na d (use dakhī pāne na d yā uski āmad ko rok d.).

The distance between us bars our intercourse—Jo dūri (fāsilā yā bur'd) ham logon ke mābain hai woh hamārī āmad-o-raft yā rāb-o-rasm ke rakhne men mānī' hai. Dūr dūr par hone kī wajh se ham log bāham rāb-o-rasm nahin rakh sakte.

Limitation bars the suit—Is nālīsh meū tamādī 'ariz (hāl yā mānī') hai.

To be barred—Mamūnī' yā mamūnī' u s samā'at h.; na qābil-i samā'at h.

The hearing of this case is barred—Yah muqaddama mamūnī' u s samā'at (na qābil-i samā'at) hai [na khānj kar d].

To disallow a claim as barred—Kisi dā'wa ko mamūnī' u s samā'at hone kī wajh

To be barred by limitation, by the law or statute of limitation, by statutory limits, or by efflux or lapse of time—Tamādī (hadd-i samā'at yā muqarrar mī'ād-i samā'at) kī wajh se mamūnī' u s samā'at h. (samā'at ke qābil na h yā nālīsh).

3 — Mustasnā k; khārīj k.; chhor d [se chhupāya huā nahīn].

re, a. 1 — Be-sar, dhakā yā chhupā nahīn; nangā; barahna; kapṛon

The arm is bare—Bāzī kapṛe se chhupā nahīn hai (nangā hai).

The trees are bare—Darakht nango hain (patton se dhake nahin hain).

2 — Tā'zīm kī wajh se sar barahna (nango sar yā sar khole hue).

3.—Tihī-dast, mutlis, khālī; garīb; makhilā; be-sam o-sāmān.

A bare treasury—Khanāna jo khālī ho (jismen rupaye paise na ho). [kar-d.

To make a person bare—Kisi shakhs ko mutlis yā be-sam o-sāmān banā yā

4 — Bosida; jo bahut yā kasrat se pahūā gayā ho—jaise koyī pahūā kī kapṛā. [jo nūrā āp hī ho.

5 — Mahz; nirā; akela; tūhā; khālī; jiske sāth aur kuchh na ho,

Bare words—Niri bāton; bāt hī bāt; bāton ke sūā aur kuchh nahīn.

Have you got an annotated copy of the new Evidence Act? No; I have only the bare Act—Kya shahādāt ke qānūn i-jadīd kī koyī jild ma' shūh ko tum hāre pās hai? Nahin; mere pās mahz (unā yā be-sharh kā) ekat hai.

ebone, n Nihāyat dublā-patlā (haqīr yā lāgar) shakhs, aīsā shakhs uski haddiyān chamre se dekh parēn.

efaced, a. 1.—Be munh chhupaye hue; munh khole; be burqa' yā lūnghaṭ ko.

2 — Jismen kisi tarah par ikhfā na ho; jo chhupāyā na jāe; jismen koyī banāwat na ho; fāsh; khulā khulā. Jismen sharm na kī-jāe, be-hijābāna kiyā jāe; jismen hayā yā gaurat kī lihāz na ho.

A *barfaced* falsehood—Dalog-i-fāsh; aisi jhūthī bāt jiske kabhe men shair na hūe (jo be-garabi yā be-hayā'i se kahī jāwe).

Barefoot, *a.* Barahna-pā; nange pair; bo-jore yā moze ke.

Bareheaded, *a.* Barahua-sar; sar-nangā; adab yā aur kisi wajh se sar khole huye

Barely, *ad.* Be aisi kisi chiz ke; sirf; mahz; nihā.

Bargain, *n.* 1—Māl ke farokht kī nisbat do farīq ke mālmein qaul-o-qarār; woh mu'āhada jiske rā se ek shakhs yā qaul kartā hai ki zar-i-saman ke 'iwaz mein fulān māl kī nisbat woh apne haq ko muntaqil kardegā aur farīq-i-sānī qīmat dekar uskā lenā qahūl kartā hai, kisi shai ke kharid-farokht kī bāt-chit; intiqāl-i-haqīyat kī mu'āhada, kisi chiz ke bechne aur kharid karne kā qaul-o-qarār; sandā, saṭṭā.

2—Kisi qism kā qaul-o-qarār; kisi tarah kī mu'āhada, kisi qism kī shart.

3.—Aisā mu'āhala jismein naf'a ho; faide kā sandā; aisā mu'āhala jo apnī khwāhish ke mutābiq ho.

4.—Kharidārī yā woh shai jo kharid kī jāwe.

5.—Natīja-i-ākhir, ma'āl-i-kār, anjān i-kār; kisi bāt kā anjān.

To make the best of a bad *bargain*—Jo kuchh sam par spare uskā khūb nibāh k; gale par bājaye siddh; sur pare kī mubtlaḥ. [aur kuchh bāt

Into the *bargain*—Kisi ke siwā yā 'alīwa; mazide barāh, kisi shai ko chhoyka

To strike a *bargain*—Kisi 'ahd-o-paimān (qaul-o-qarār mu'āhada yā bāt-chit) ko pulkhta k; kisi mu'āhale ko mazbūt kar lenā (use pakka kar lenā, chukā lenā yā thik kar lenā), kisi shai kī nisbat hatb mainā yā'ni uski bāt-chit pakki kar lenā.

Bargain, *v.* 2. Intiqāl-i māl kī nisbat mu'āhada yā qat'i qaul-o-qarār k; kisi shai ke kharid farokht kī nisbat shart kar lenā yā fhalna lenā; āpas mein rāzi h. yā tai kar lenā.

“Often with *for* before the thing purchased.” *Webster*.

To *bargain for* a house—Kisi makān ke kharid-farokht (bechne yā mol lena) kī bāt-chit tai kar lenā (uskā qaul-o-qarār kar lenā) [do d

Bargain, *v. t.* Bechūā; farokht k; zar-i-saman lekar (usko 'iwaz mein)

A *bargained away* his farm—Zud se apnā khet qīmat le kar bech dālā.

“A popular use of the word.” *Webster*.

Bargaineer, *n.* (Law) Woh farīq-i-mu'āhada jo māl-i-farokht-shuda ko le yā uskā lenā manzūr kare, mushtak, khumīdār; mu'āhid-lahā.

Opposed to *bargainer*.

Bargainer, *n.* (Law) Mu'āhid, jo dūro se mu'āhada kare; woh farīq jo māl ke farokht aur intiqāl kā qaul-o-qarār kare

Barrator, *n.* (Law) Woh shakhs jo aksar logoñ ko targīb dekar nālīshē karāyā kare; jo muqaddame laīyā kare; jiskā shewa nizā'i-'adālat mein taqwiyaat dene kā ho.

Barratrous, *a.* (Law) Jismein nizā'i-'adālat ke paidā karāne kī khāsiyat ho; fauebī, munāza'at-angez.

Barratry, *n.* (Law) 'Adālat ke muta'alliq jhagrā kharā karne kā fi'l; nizā'i-'adālat ke qāim karāne aur usmein madad dene kā shewa.

Barren, a. 1.—Shor; jismeñ kuchh paidā na ho.

Barren land—Arūzi-i-shor, woh arzī jismeñ kuchh paidā na ho; ūsar.

• **2**—Bānjh; 'aqīma; jise larke-bāle paidā na hon.

That woman is barren of children—Woh 'aurat 'aqīma hai; us 'aurat ko larke-bāle nahīn hote

3.—Jisse koyī nāfja na nikle; khālī, mahz; nīrā

Base, a. 1.—Zalil; kamna; paidāish aur haisiyat donoñ meñ zalil, jo 'ālī khāndān aur zī-haisiyat na ho; nā-ehiz, be-qadr, darje rutbe yā qada meñ harā nahīn.

2.—Waladu-z-zinā; harām-zāda; nikāh-i-jāiz se nahīn; zauja-i-sahīha se paidā nahīn.

A base child—Waladu-z-zinā, larkā yā larkī jo zauja-i-sahīha se paidā na ho

• **3.**—Kam-qīmat; ghatiyā.

☞ “Applied particularly to the metals as compared with gold or silver.” *Webster.*

4.—Dūn yā dānī; past; zalil; nīchā; kamīna; chhote dil yā chhotī tabī'at kī; fāyāz nahīn; jiskī fikr past ho; jiskā khayāl baland na ho.

5.—Gahrī; gambhīr; nīchī, dhīmī, ūnchī (baland) nahīn.

☞ Applied to sounds.

Base, n. Woh nācho kī hissā jispar koyī shai qāim rahe; kisī shai kī woh juzw jispar woh kharī yā faharī rahe; pāya; talā; pendī, kunsī, bunyād; jar; now. (par mahī k.

Base, v. t. Bunyād qāim; qāim k.; kisī bunyād par qāim k.; kisī shai

What is that suit based on?—Woh nāloh kis par mahī (qāim) hai?

Baseless, a. Be-bunyād; be-asī; jiskī jar na ho; be-jar kī; jiskā madār kisī shai par na ho.

Bashful, a. 1.—Jo begānoñ ke sāmne apne āp meñ na rahe (hālat-i-be-khudī meñ ho-jāo); jiskī nazar harābar na ho, nihāyat mahjūb yā sharmgīn; barā lajāū; had se ziyāda hijāb r. w.

Basis, n. 1.—Asī; bunyād, jar; madār, jispar koyī shai qāim rahe.

The basis of a suit—Madār yā mauāt i nālish.

2.—Asī usūl; madār-ilāl; jisse koyī shai saūbhīlī rahe; jispar kisī shai kī madār ho.

Basket, n. 1.—Ek qism kī zarf (barān) jo lachīlī ohizon se bunā jātā hai; tokrī, tokrī; dānī; dānī; khānchā, khānchīyā; jhāpā; pītārā, dālī; dālīyā.

☞ “The forms and sizes of baskets are very various, as well as the uses to which they are applied, as corn baskets, clothes baskets, fruit baskets, and work baskets.” *Webster.*

2.—Jo kuchh tokrī yā dālī waghera meñ rahe; jitnā tokrī waghera meñ ā-sake (rah-sake).

Basket, v. t. Tokrī waghera meñ i.

Bastard, n. Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; woh larkā jo izdiwāj-i-jāiz (zauja-i-sahīha yā mankūha) se paidā na ho; jo larkā byābī 'aurat se paidā na huā ho; jiskī paidāish āshnāyi-i-nā-jāiz se ho; ohhīnālī se paidā huā larkā.

Bastard, a 1.—*Harām-zāda* ; *waladu-z-zinā* ; *izdiwāj-i-jāiz* se *paidā* nahīn , *zauja-i-sahīha* yā *manikūha* (*byāhī joru*) ko *batn* (*pet*) se *paidā* nahīn , *harām-kānī* se *paidā* , *chhināle* se *janmā* huā.

A *bastard* child is *filius nullius*—*Waladu-z zinā* kisī kī larkā nahīn hotā.

2.—*Asli* nahīn , *jhūthā* , *kāzib* , *qiyāsi* ; *farzī* ; *fāsid* , *kāsid*.

☞ “Applied to things which resemble those which are genuine but are not really so” *Webster*.

Bastard, v. t *Waladu-z-zinā* banānā yā *qarār* d.

Bastardize, v. t 1.—*Waladu-zinā* banānā yā *sābit* k. ; yah *sābit* *qarār* d kī *fulān* shakhs kī *paidāish* *izdiwāj-i-jāiz* se nahīn hai ; kisī kī *nisbat* *qānūn* ke *mutābiq* yah *qarār* d. yā *tajwiz* k. kī woh *zauja-i-sahīha* ke *batn* se *paidā* nahīn hai

2.—*Waladu-z-zinā* *paidā* k. ; *chhināle* kī larkā *janmānā*.

Bastardy, n. *Waladu-z-zinā* h ; *zauja-i-sahīha* ke *batn* se *paidā* na h. ; *byāhī* 'aurat ke *pet* se *janmā* na h

Bath, n. 1.—*Hauz* *wagaira* *jismen* *pānī* *badan* ke *dhone* *khwāl* kisī *maraz* ke *daf* karne kī *garaz* se *jism* ko *pānī* *men* *dubāne* ko *liye* *bharā* *rahtā* hai.

2.—*Woh* *makān* *jismen* *nahāne* ko *liye* *ek* yā *kayī* *ghar* *taiyār* hon , *woh* 'imrat *jismen* *ek* yā *zāid* *hammām* hon , *hammām* yā *hammām* *khāna* ; *gusl-khāna* , *nahāne* kī *makān*.

3.—*Safāyī* yā *sūbat* ko *liye* *badan* ko *pānī* se *dhonā* yā *use* *buḡhār* (*bāph* yā *baphārā*) d. , *gusl* ; *nahān*

☞ “*Baths* are warm or tepid, hot or cold, more generally called warm and cold” *Webster*.

To take a *bath*—*Nahānā* , *gusl* k.

Bathe, v. t. 1.—*Pānī* *men* *dub-kar* yā *gota-lagākar* *nahānā* ; *gusl* k *jaise* *hammām* yā *hauz* *wagaira* *men* ; *hammām* k.

☞ “It often differs from ordinary washing in a longer application of water to the body.” *Webster*

2.—*Kisī* *sayāl* *shai* *ya'nī* *pānī* *wagaira* se *nam* yā *tar* k. yā *usse* *khūb* *blugā* yā *nahlā* d.

To *bathe* in tears or blood—*Āisā* yā *lahū* se *tar* *kar* d yā *blugā* d.

Bathe, v. z. 1.—*Hammām* *men* h yā *parē* *nahnā* ; *pānī* yā *kisī* *dāsrī* *sayāl* *shai* *men* *dubā* *nahnā* , *nahānā* ; *gusl* k.

Bathe, n *Pānī* *men* *badan* kī *dhonā* yā *gota* *lagānā* ; *gusl* ; *nahān*.

To take one's usual *bathe*—*Ma'mūlī* *gusl* k ; *ma'mūlī* *taur* *par* *nahānā*

Bath-room, n. *Gusl-khāna* ; *nahāne* kī *makān*.

Battery, n. (*Law*) *Kisī* *par* *nā-jāiz* *zad-o-kob* (*mār-piṭ*). See *Assault*.

There may be assault without *battery* , but *battery* always implies an assault—

Mumkin hai kī *hamla* ho *par* *zad-o-kob* na ho *lekin* *zad-o-kob* se *hamesha* *hamla* kī *khayāl* *paidā* *hotā* hai

☞ “The least violence or the touching of another in anger, is a *battery*.” *Blackstone*—*Webster*.

Battle, n. *Dushmanon* yā *afwāj-i* *mukhālif* *men* *bāham* *jang* yā *muqā-bala* : *larāyī* : *jang* , *kār-zar* ; *mujādala* . *muqātala*.

A drawn battle—Larāyī jismeñ koyi farīq fath na pāye.

A pitched battle—Larāyī jismeñ faujon kī parā pahle se qā'ide ke mutābiq jamā diyū jāo

Battle royal (a)—Mūke (ghūse) yā lāṭhiyon kī larāyī jismeñ do shakhsōñ se ziyāda sharik hon; baugūma; larāyī jo bathoñ hāth larī jāo.

(b)—Muigon kī larāyī jismeñ do murg se ziyāda sharik hote hain.

To give battle—Dushman par hamla k.; laṭin par charh-jānā (hamla-āwar h.).

To join battle—Hamle meñ muqābala k.

☞ The distinction between these two phrases is, perhaps, "not always observed."

Battle, v. z Larāyī meñ sharik h.; larāyī meñ laṭnā.

Battle, v. t 1.—Musallah fauj se bhar d.

2.—Fasilon se mazbūt kar-d. [yā saf-bandi]

Battle-array, n. Saf-i-jang, larāyī ke qabl fanj kī saf-ārāyī (parā-bandi)

Bay, n. Dushman se aisi hālat meñ chār-nā-chār muqābala k. kī bhāg-ne kī mutlaq gunjāish na rahō; dūr yā bāz rakho jāno kī hālat, rukāwat aur intizām kī hālat.

To hold, or keep, at bay—Hamle ko dāl k.; kisi shakhs yā shai ko jo mukhālāt ho apne ipai jhapṭ kar āno yā hamla-āwar hone na d. (use dūr r. qāūt r. yā hamle se bāz r.); dushman ko lipaṭne na d.

To stand at bay—Muqābale ko liyo kharā ho-jānā yā dāṭ-jānā, muqābala (sāmna) kar-baiṭhna.

To bring to bay—Mukhālāt ko zaṭto (tangī yā ahuddat) meñ dāl-kar use muqābale par majbur k.; dushman ko itnā majbūr k. kī woh sāmna kar-baiṭhe

Bay, v. t. Bhūnkā—jaise kutto kī shikār par.

Bay, v. t. Kisi par bhūnkā yā bhaunkā; bhūnkto bhūnkto kisi ke piche chalnā (lagnā).

Be, v. z. 1.—Qāim rahnā; wujūd r.; thoro yā halut 'arse tak wāqī' rahnā yā wujūd r.; sachmuch maujūd rahnā yā 'ālam-i-wāqī' khwāb nafs-i-amr meñ wujūd (hastī) r.

2.—Honā yā ho-jānā; ban-jānā.

3.—Rahnā yā kisi hālat meñ rahnā.

4.—Kisi jagah rahnā yā maujūd rahnā.

5.—Kisi tarz-i-khās par honā yā wāqī' h.

☞ "This verb is used as an auxiliary in forming the tenses of other verbs, and particularly in giving to them the passive form, as, he has *been* disturbed." "It forms, with the infinitive, a particular future tense, which often expresses duty, necessity, or purpose; as, government *is to be* supported. we *are to pay* our just debts." Webster.

To let be—Joñ kī ton rahne d.; chhot chhār na k., jis hālat meñ koyi shai ho usī hālat meñ use rahne d.; hālat-i-maujūda par chhot d.; chhot d.; jaise kī taisā rahne d., apni hī hālat par rahne d.

To be off—Chalo-jānā; dūr yā fasle par h.

Bead, n. Shishe mūngo sone chāndī motī hire yā billūr wagara kī surākh kiya huā gol dāna jo dhāge meñ gūndh-kar zebāish ke liye gale meñ pahnā-jātā yā parastish (pūjā) meñ kām atā hai.

To *sway over one's beads*, to *tell one's beads*, or to *be at one's beads*—Dā'ā paḥ nā; waṣṣa paḥnā; tasbīl phirnā hūlānā yā paḥnā; jup k; mālā phirnā jaḥnā yā sumānā

Beam, n. 1.—Lakī yā lohe kā barā tukrā jo moṭāyī meñ kam par lambāyī; men ziyāda ho au is tarah lamāyā jāe ki kām meñ āsako, latīhā.

2.—Imārat wagaira men lagāyo jāne ko liyo shahīr, dharm; joṭā.

3.—Tāzū ki dandī; tarāzū-chob yā shāhūn; tarāzū ka dandā jisko donon konon meñ palle latke rahte hanī

4.—Bam; woh dundā jo gāṛī meñ ghoron ko bāch meñ rahitā hai; gāṛī kā phar, hatas jo hal meñ lagtā hai

5.—Shu'ā', kiran—jaise sūraj ki.

To *kick the beam*—Tāzū ke halke palle ki tarah ubhar-kar dandī meñ lagū

Beam, v. t. Pādā k., nikālā.

 Followed ordinarily by *forth*.

To *beam forth* light—Raushanī pādā k

Beam, v. i. Chamakū; raushan h.; munawwar h.; tābān h.

Bear, v. t. 1—Sābhālā, uṭhānā, bardāst k.

To *bear a burden*—Bojh uṭhānā

2.—Le-jānā, le-chalānā, ek jagah se dūsri jagah sambhālo liyo jānā.

3.—Pahannā yā lagānā; hukūmat yā 'amāl ko aishān ki tarah pahno lagāye yā liye phirnā khwālā rakhnā.

To *bear a sword*—Talwār lagānā (baḥḍhānā) To *bear a badge*—Uchapra ya tagma lagānā

4.—Sahnā; bardāst k., uṭhānā; bhingānā; tahammul k. yā mu tahammul h.—jaise dard rūj yā kisi aisi shu kā jo pasandāhi na ho

5.—Rakhnā yā dil meñ r.—jaise muhabbat yā 'adawat wagaira.

6.—Kisi shai ko qabūl k. yā uski salāhiyat r., is tarah tahammul k ki nuqsān shiddat yā tabādālā na ho.

To *give words the most favourable interpretation* they will *bear*—Lafzon ki ta'bīr jāhūn tak 'amda ho sake karnā.

7.—Jānā yā pādā k.—jaise bachcho yā phal kā

8.—Rakhnā aur kām meñ lānā—jaise ikhtiyār kā; 'amal meñ lānā; nāfiz k., chalānā.

To *bear sway*—Hukūmat r yā k., sāhib-i-hukūmat h.; hukūmat k. yā hukm chalānā; hākīm k.; iqtidār 'amal meñ lānā.

9.—Rakhnā, chalāye chalānā yā qāim r.

To *bear a part in conversation*—Guftā meñ sharik rahnā yā shirkat r.; bāt-chit k. yā bāt chalāye chalānā.

10.—Ādā k. yā denā; bayān k.; dekhānā yā zāhir k.

To *bear testimony or witness*—Ādā-i-shahādāt k. yā shahādāt d.; gawāhi d. yā k

11.—Kisi shai kī natīja bardāst k. (sahnā yā uṭhānā) yā uski muākhazadār (jawāb-dih yā zimma-dār) h.—jaise kisi ilzām ki bāt kā

12.—Uṭhānā; mutahammul h.; ādā ki salāh k., bār uṭhānā; zimma dār h.—jaise kisi kharch kā.

13.—Chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bartāw k.; tarīq yā rawish ikh

14.—Denā; honā; rakhnā yā rahnā.

To bear one company—Kisi kē sāth d (uske sāth r yā uske sāth rahā); kisi ke hamīsh (uski ma'iyat mein) rahā

To bear down—Magīb k.; dubā d.; zer-dast kar d.; shukast d.; tang k

To bear hard—Dabānā yā tang k., sakhtī k.; zor chalanā; qūfiya yā 'āfiyat tang k.; jabr k.

To bear off—Bār r., rokhtī; dī d.; nazdik āne na d

To bear out—Ākhīr tak sahbhāna aur qāim r.; dam-i-akbīr tak muhāfiz rahnā (infazat k yā baqhānā), khūb sabit k yā tamām o-kamāl paya-i-sabūt ko pahunchānā

To bear through—Chalanā, kāi rawāyī k., alitnān yā band-o-bast se nikahnā

To bear up—Saibhānā; qāim r.; bahāl yā bajā r. (apni jagah par yā thekāne se r.), girne yā dhañsne na d.; pazhmurdī na hono d.; bartilne yā dūbno na d.

To bear date—Muwariqha h., likhe-jāne yā takwīla pane ki tūqāh mundarj r., likhe jāne ki mitī likhī r., muhawara yā marqāma h.

v. 1.—Phalnā; bār āwar musmir yā upjān h.

2.—Tang k.; dabānā, bhāī i parnā yā garān bār h.; bojh d. yā h.

With *on* or *upon*

To bear heavily on one's spirit—Kis ke dil yā uski labiat par garān-hor h. (garān gusarnā lihāri parna yā bojh h.) [yā jabr k.]

To bear hard upon an antagonist—Mulghālif ko tang k. yā dubanā (uspar sakhtī)

3.—Chal nikalnā; kān-yāb h.

To bring matters to bear—Kām nikāl-d.; kār-rawāyī kar-d.; kān chāl d.

4.—Mutā'alliq h. yā ta'alluq r., 'alāqa r.; musbat yā munāsabat r.

With *on* or *upon*.

How does this bear on the question?—Us bahe se isko kya 'alāqa (musbat yā ta'alluq) hai?

To bear against—Hamla karne yā pakarne ke liye nazdik jānā.

To bear back—Bhāgnā; pas-pā h., puchiho ko hat-jānā.

To bear up—Saibhāle rahnā, dil mazbat r., istaghlāl r. yā mustaqil-mizāj rahnā, dhañs yā dab na jānā

To bear up under afflictions—Musibat mein dil mazbat r. yā mustaqil rahnā, dukh ke bojh ke ulāhe dab yā dhañs na jānā.

To bear upon or against—Kisi par tukya k. nshāngnā yā saibhāle rahnā; kisi par are rahnā; kisi par dalañw dālnā —jaise bojh yā zor kā

To bear up to—Kisi ki taraf ruja' h. yā chadnā.

To bear up to one another—Ek dūsre ki taraf ruja' h. yā chalnā

To bear with—Jo kuchh nā-guwar ho use guwānā k., sabnā; bardāshht k., ri'āyat yā 'māyat k.; burā na mānā; mukhālafat na k.; sazā-dihī se dar-guzarnā yā dar guzar-k., sazā na d.

able, a Bardāshht tahammul yā sahne ke lāiq; jise sah-sakon; qābil-uhammul yā jiskā tahammul ho-sake; jiskā koyī mutahammul ho-ke (jise woh bardāshht kar-sake uthā yā sah sako).

d, n. Rīsh; dārhī.

"A gray beard, long beard, and Reverend beard, are terms for age" Webster.

Beard, v. t. 1.—Dārhi pakarnā; hiqārat yā gusse se dārhi pakarnā ukhārnā nochnā yā khūchnā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k, sāmna k., muqābala k.; muāh par āuā, sar par charh-barthnā; sāmne se lalkānā.

Bearded, a. Jise dārhi ho—jaise mard

Beardless, a. Be dārhi k.; jise dārhi na nikli ho, jo bulūg ko na pahunchā (mard na ho chukā) ho

Bearer, n. Hāmīl, baunda; kisī shai kī lejāno-wālā; woh shakhs jiske pās hundavī wagana rupaye kī kisī raqam ke wusūl ko liye ho.

Bearing, n. 1.—Tāiq, waz', chāl, rahan, dhang.

2.—'Alāqa, ta'alluq; nisbat, woh munāsabat jo ek shai dūsri shai se rakkhe; samt, jānib, taraf

Beast, n. 1.—Koyī chārpāya jānwar jisse mihnat li-jāwe yā jiskā gosht khāyā yā uskā shikār kiya jāe, haiwān.

“Distinguished from birds, insects, fishes, and man.” *Webster*
Beasts of burden—Bārbardāi ke jānwar, woh jānwar jo bojh uthāwē; laduye jānwar.

Beasts of the forest—Jangli jānwar, sahrāyī jānwar.

2.—Koyī haiwān-i-mutlaq.

“Opposed to man” *Webster*.

Man and beast—Insān wa haiwān.

3.—Woh insān jo khāsiyat-i-haiwānī rakhtā ho; wahshī bhaddī aur ganda shakhs, woh shakhs jo 'aql ke khilāf 'amal karē; haiwān.
Beastly, a. 1.—Haiwān kī sī sūrat aur khāsiyat r. w., haiwān se nisbat 1 w

2.—Haiwān sā yā haiwān kī mānind, wahshiyāna; jāhūlāna yā behūda; gauda yā najis; jo insān kī tabi'at aur buzurgī ke khilāf ho.
Beat, v. t. 1.—Pītnā, bajānā.

To beat the breast—Chhātī pītnā. To beat the drum—Dhol bajānā.

2.—Tornā kuchalnā chūr-chūr k. yā kūṭ chāṭṭ khwāh dal-kar sufūf yā chūr kar-d; pīt pīt ke ṭukre ṭukre kar-d.

To beat hemp—Paṭuye ko pīt kar ṭukre ṭukre kar-d.

To beat spices—Kūt chhāṭṭ dal yā pis kar garam masale ko sufūf kar-d. (uski bukni banā d.)

3.—Pīt kar phailānā yā barhānā—jaise sone yā kisī dūsri chiz ko jo pītne se barh-sake, hathaure se pīt-kar kisī shakl par banā d., thōnk thōnk yā garh-kar banānā

4.—Shikār kī talāsh meñ daurte yā ghūmte phirnā; shikār jagāne ke hie jhāri ko khar-kharāte shor-machāte yā kuchh bajāte phirnā; hankwā k.

5.—Chalnā—jaise kisī rāh par.

6.—Dāwnā yā kārnā, pīt chhāṭṭ yā kūṭ-kar anāj (galle) kī bhūsi

7.—Takrānā—jaise hawā yā pānī se.

8.—Lawāyī jhagre yā takrār men maglūb k.; shikast d.; harā d., fath-yāb h. yā fath pānā; jītā yā jīt jānā; gālib ānā.

9.—Hairān k., pareshān k.; sakht mihnat (mīyāzat) k.; had se ziyādeh mashaqqat k. rīyāzat-i-shāqqa uthānā, mihāyat kāwāsh k

To *beat* one's brains or head about a thing—Kisi shai kī misbat apnā darnāg yā sar pareshān k. yā phirānā (uske muta'alliq yā uske liye had se ziyādā yā barī hī mihnāt k.).

To *beat* the brains about logic—Mantiq mein sar phirānā ya sar-gudānā k. (uske piche hairān h. ya barī kāwish k.).

To *beat* back—Bhagā yā lautā d.; bhāgne ya palāt jāne par majbūr k.; ulte pānw pher d., pas pā k.; hañ d., wāpas jāne par majbūr k.

To *be* *beat* out—Bahut hī thāk jānā, mihnāt yā dūr dhup se shal ho jnā.

To *beat* an alarm—Tumbūr bajāke khattre kī itlā' d. (uskā r'ān k.).

To *beat* to arms—Sipāhiyon ko apni tayā musallah karne kī itlā' d. (is bāt kī khabar d. kī hathiyār lagā lo).

To *beat* down—(a) Tor jālnā mismār k. yā girā d.—jaise diwā ko; pāe-māl k., dhū d. (b) Pair se kuchal-kar khwāh pānī ke tor yā hawā ke phoke wagana se samīn doz yā hamwār khwāh past kar-d (c) Dabā d.; maglūb k.; dūr yā raf kar d. To *beat* down opposition—Mukhālafat dūr k. (mukhālf ko dabā d., yā maglūb kar d.). (d) Ghatā d. (kam kar d.) jaise kisi shai kī qīmat yā māhiyat ko.

To *beat* into—Bār bār sikhā kar tā'līm d., kisi shai kō 'līm kisi meñ kūt-kūt kar bhārnā; mukarrar sikarrar batā kar sikhānā.

To *beat* off—Pichhe hatā d.; mār kar piche kar-d.

To *beat* out of a thing—Kisi shai kō chhorā l. yā hāth se nikāl lenā.

To *beat* one out of a thing—Kisi se koyi shai chhorā lenā (usko us shai ke chhorne tark karne yā use dnāt-bardāst hone par majbūr k.). [chālā.

To *beat* the hoof—Pāndāl chālā, piyāda-pā yā pā-piyāda chālā; pāron se.

To *beat* the wing—Phurpharānā; phurpharāhāt ke sāth harakat k.

To *beat* time—Gāne-bājāne meñ hāth yā pair se tāl d.

To *beat* up—Yakāyak hamla k.; ekhārg; tūt pānā; daf'atan yūrish k.; achānak yā yakā-yak charh-jānā; hawā-bāhita yā pareshān kar d.

To *beat* up an enemy's quarters—Dushman ke qayām-gāh par daf'atan hamla-dwar h. (wahān ekhārgi yā achānak charh-jānā).

“To *beat* is to give many blows, to *strike*, to give a single blow, *hit*, to touch the object aimed at; to *knock*, to strike with an instrument something heavy.” *Worcester*.

1. v. i. 1.—Khatkhātānā—jaise darwāzo kō karā.

2.—Dhārāknā yā dhārke se chālā—jaise nabz yā dil kō; ikhtilāj k.

3.—Zor yā shiddat se pānā 'amal yā asar k.; dhārke se lagnā yā kkar khānā.

The tempest *beats* against the house—Tūfān kō jhokā ghar meñ lagtā hai (uskā ṭakkar ghar ko lagtā hai yā woh ghar se ṭakkar khātā hai).

4.—Ghabrāhāt yā shubhe meñ rahnā; waswase meñ rahnā, fikr se sāth dil meñ pher-phār kartā rahnā, hās-bās meñ rahnā.

To *beat* about—Just jā k., pāne kī koshish k.; bahut tarah talāsh k., barī fikr se dhūndhnā, barī joyāyī k.; barī dhūndh machānā yā k.

To *beat* up for—Fauj meñ sipāhī bhāri kartā phirnā, uaye sipāhiyon ke rakhs kī koshish k.

1. n. 1.—Zarb; mār; mārne kō tariq; zarz-i-zarb.

2.—Zarb jiskā wuqū' paiham ho; dharkā yā dharak; tapak; nabz (nāri) kī chāl yā uskī tapak, nabz kī zarb

3.—Tāl deue men hāth yā par kī harakat.

4.—Halqa yā gasht kū halqa; 'alāqa, had.

A watchman's beat—Chaukidār kā halqa; woh maqām jisko gird ghūm ghūm-kar pahā dīyā jāt, pahā-dar kī gasht kā halqa (uskā 'alāqa).

5.—Woh jagah jahān koyī 'adātan yā aksar nyā-jāyā karō; mā'-mūlī 'amad-o-raft kā maqām.

Beaten, p. a. I—Jo pītte-pītte yā chalte-chalte haribai ho jāe; jispar qadam ke nishān par gaye hon; jo kām men āto-āte ghis yā many uthe, jispar log bahut āte jāte hon, jo pīt yā thok kar chiptā kiya jāe

2.—'Am, mā'mūlī, bāzārī; jiskī waq'at kasrat-i-istimāl se jāti rahie

A beaten topic or question—Mā'mūlī mazmūn yā suwāl; mazmūn yā suwāl jiskī masbat bahut kuchh yā aksar bahr ho chukī-ho.

Beating, n. Zarb, mār; zad-o-kob, mārpiṭ, zad-o-kob ke zarfē se saza yā tamlīh.

Beautiful, a Hasīn; husn paidā karne wālī sifaton kā r. w.; jo dil ko bhalā ma'lūm ho, jo dekhnē men khushnumā ho yā jisse dūsaie hawās-i-khamsa ko haz uthe (khushī ho); khūb-sūrat yā khūb-rū; khush mū mā, khush-āyand, jiskī sūrat nazron ko magūb ho, jiskī shakl nafis ho, dekhnawak, shakīl; pakīza yā qabūl-sūrat, bhalā; amuzādā; nafis; 'umda, mazaiyab

Beauty, n. 1—Un sifaton yā khūbiyon kā yakjā h. (unkā ijtimā') jisse dil ko khushī ho yā hawās-i-khamsa khusūsan ākhon aur kāmōn ko haz uthe, husn; jamāl; khūb sūrat; malūhat, latāfat; ramnāq; sajjā wat, khat-o-khāl kī zīnat (chihue-muhre kī khūb-sūrat) yā sūrat kā jamāl.

2.—Kisī khās qism kā husn; koyī qism-i-khās kī khūbī; woh nahai jisse koyī khūbī raunaq yā 'umdagī khusūsiyat ke sāth paida ho.

The beauties of nature—Qudrat kī khūbiyān.

The beauties of an author—Musannif ke kalām kī khūbiyān.

3.—Hasīn shakhs—khusūsan hasīn 'aurat; jamīla; masīna; khūb-sūrat yā nāzūn 'aurat

Because, conj. Is sabab se ki, ba-wajh uske ki; is bā'is se ki; kyunki; chūnki, is liye ki; is nazar se ki

Because of, prep. Ba-wajh; ba-sabab; ba-bā'is, wajh sabab yā bā'is se; lihāz se.

Beckon, v. i. Sar hāth yā unglī wagaura hilākar kisi se kuchh ishāratān kahnā, hāth wagaura se ishāra k. [bulānā.

Beckon, v. t. Kisī kī taraf kisi maqsad se ishāra k, bulānā yā ishāre se

Become, v. i. Ek hālat se dūsaī hālat men h, hāsiyat yā khūsiyat i-jadīd ikhtiyār k, hadal-kar aur kuchh ho-jānā, honā yā ho-jānā.

To become of—Anjām-i-kār h; masī-i-kār h; hālat h, naubat h; naubat yā hālat-i-ākhir yā wāpasīn (piehli) h; banmā

Usually with *what* preceding.

What will become of him? Uskī kyā naubat hogi? Uskā anjām kār kyā hogā? Uskī kaisī banegi?

Become, v. t. Sazāwār yā hasb-i-hāl h ; kisi se munāsabat r ; shāyān yā laiq h ; kisi ko liye munāsib yā mauzūn h , muzayyab yā shān ke mutābiq h ; hāsiyat yā hāiat ke i'tihān se kisi dūsi se mel khānā
 • (usko mutābiq yā muwāfiq h.), phabnā ; achchhā lagūā yā ma'lūm d ; sajnā ; zoh d. ; rāst ānā

☞ "Usually said of things, but sometimes of persons." *Webster*

Becoming, a Munāsib ; laiq ; hasb-i-hāl ; mauzūn , zebā ; sazāwān ; muzayyab ; apni munāsabat ki wajh se bhālā ma'lūm d. w. ; jo phabo yā achchhā luge.

Bed, n 1.—Sone yā āram ke liye par ān yā aur kisi mulām chiz se bhari hui gaddi toshak yā koyi aur bichhāne ki chiz , bistar , bichhaunā.

☞ "In distinction from the bedstead or framework on which it (a bed or sack filled with some soft material) is placed" "The word *bed* includes often the bedstead." *Webster*

2.—Izdiwāj ; nikāh , shādī ; byāh , mubāsharat-i-jūiz.

3.—Phūlon ki kiyārī yā unkā takhta

4.—Daryā wagura ki tah (unkā thal yā pet).

5.—Tah ; koyi chiz jo dhor ki dher zamin ki sath par yā usko andar phaili ho , tarhā.

A bed of coal, iron, &c. — Koelo loho wagaira ki tah.

To be brought to bed — Larkā janā.

☞ Often followed by *of*.

To be brought to bed of a son — Larkā (betā) janā.

She has been brought to bed of a son — Use betā panā hui hai ; use farzand tawallud hui hai ; woh larkā jani hai

To make the bed — Palang murattab yā ārāta kar-d. ; sej sadwārūā ; bichhāwan bichhānā lagānā yā durust kar-d. , so unhe ko ba'd bichhaune ko phir thuk-thuk kar d.

To put to bed — Larkā janā.

From bed and board (*Law*) Vide *A Mensu Et Thoro*.

{ki jar ko

Bed, v. t. 1.—Nasab kar ke (lagākar) gher yā chhipā d — jaise kisi darakht

2.—Baithālāna janā yā nasab k ; kisi khālī yā hifāzat ki jagah men jo chārōn taraf se ghni yā band ho rakhnā yā baithālānā.

To bed a stone. — Putthar baithālānā yā janā

Bed, v. t. Ham-bistar h. ; ek hi sath sonā ; ek hi palang par āram k. ; ham-khwāb yā ham-āgosh h.

Bed-chamber, n. Sone kā kamra ; āram kā makān , āram-gāh ; khwāb-gāh , jo makān sone yā āram karne ko kām men āwe yā usko liye makhsūs ho ('alāhida chhūtā raho). [rahen

Bed-clothes, n Kamnal chādar pulang-posh wagaira jo palang par lage
Bedding, n. Palang aur uskā sār-o-sāmān , sone yā āram karne kā sāmān 'ām isse ki woh usān ko liye ho yā haiwān ke liye.

Bed-room, n. Sone kā kamra , khwāb-gāh ; āram-gāh ; woh kamra jismen koyi firo-kash (utrā yā raqīm) ho.

Bed-side, n. Palang yā bistar ki bagal ; palang ko idhar yā udhar (is yā us taraf) kā hissa.

Bedstead, *n.* Palang; chāipāyī, khāt, sej; woh dhāuchā jispar bi-chhāwan (gaddi yā toshak wagarā) bihoūāte hain [mūlī waqt
Bed-time, *n.* Ārām gāh men jāne (ārām kurne) kā waqt; sonē kā mā-
Befall, *v. t.* Kisī par wāqī' h. paṛnā yā bītnā, guzarnā ānā yā honā.

☞ "It usually denotes ill" *Webster*.

Befall, *v. i.* Zuhūr men ānā, wuqū' men ānā; honā; wāqī' h.
Befit, *v. t.* Hasb-i-bāl h.; mauzūn h.; zeb d. yā muzanyab h.; phabnā, munāsabat r

Befool, *v. t.* Be-wuqūf banānā; dhokhā d. yā gumīāh k.; 'aql kho d., pāgal kar-d. yā banā d.

Before, *prep.* 1 —Āge, sāmne, muqābale men; muhāzī; jagah ko lihāz se āge yā muqaddam.

2.—Waqt ke i'tibār se pahle, kisī ke pahle; kisī ke qabl; āge yā waqt ke silsile ke lihāz se muqaddam

3.—Rutbe silsile darje haq yā waq'at ke lihāz se pahle yā kisī par muqaddam; kisī par murajjab; kisī kī nisbat ziyāda yā barh-kar; haqq-i-taqaddum r w

4.—Kisī ke muwājaho yā muqābale men, kisī ko rū-ba-rū yā dū-ba-dū, kisī ke sāmne āge yā muh ko āge.

5.—Kisī ke iḥtiyār taht yā qābū men; kisī ke liye khulā huā, jispar kisī ko rok (uske liye intinā') na ho; jiskī nisbat kisī ko is amr kā haq yā is bāt kī salāhiyat ho kī use pasand kare yā nahin khwāh uspar apnā qabza rakhe yā nahin.

6.—Huzūr men yā sāmne—jaise kisī hākīm ko; tahqīqāt tajwiz yā kisī maqsad-i-qānūnī ke liye kisī hākīm yā 'adālat ko rū-ba-rū yā uske iḥtiyār-i-samī'at men.

Before, *ad.* 1 —Āge, sāmne; muqābil kī taraf

2 —Pahle, āge; peshtar, ab yā is waqt ke pahle; isse pahle yā uske qabl; abtak; is waqt tak, zamāna-i-hāl tak; pahle se

Before-cited, *a.* Jiskī hawāla husn-i-māqabl men diyā-gayā; māqablu-z-zikr, muhawwala-i-bālā yā sadr; mazkūr mazkūra-i-bālā yā mazkuru-s-sadr.

Beforehand, *ad.* 1.—Kisī par sabqat le-jānā yā usse pesh-dasti k.; kisī kī bāt pahle hī se samajh jānā (tār jānā); kisī par apnā dast-ras pahle hī se kar-lonā (use peshtar hī se apne hāth men kar-lonā); pahle hī hāth mārūā, kisī amr kī nisbat pesh-bandi k. (uski fikr yā uskā intizām peshtar se k.).

☞ Often followed by *with*.

2.—Pahle se; peshtar se, ibtidā yā awwal se; tamhīdan; kisī shai ke tahayye men waqt ke pahle; qabl-az-waqt.

Beforehand, *a.* Muraffā'u-l-hāl; māl-o-ma'ishat ke lihāz se fāriḡu-l-bāl; kasīru-l-māl; ahl-i-ma'ishat yā sāhib-i-jāedād

Before-mentioned, *a.* Jiskā zikr pahle huā yā kiya gayā; masbūqu-z-zikr; māqablu-z-zikr.

Befriend, *v. t.* Kisī ke sāth dostī kā haq adā k.; kisī se dostī kharch k.; pās yā ināyat k.; madad yā taqwiyat d.; naf'a baḥshinā, dastgiri k. (bānh gahā); kisī ke sāth dostāna bartāw k.

Beg, v. t. 1 —Dil se māngnā, ārzū ke sāth talab k., minnat k., lajājat -o-samājat k., ājuzi ke sāth iltijā k., hāth joṛkar yā pair parkar iltijā k.; multamis h., iltimās guzarish yā 'arz k.; adab aur ta'zim ke sāth (muaddabāna) kisī shai kī istidā k. uskā khwāstgār h. yā use māngnā, 'ijz-o-niyāz k., butaur khamāt yā zakāt ke māngnā; bhikh māngnā, lillāh talab k.; Khudī kī rāh par(sawāban) māngnā. [kar-lenā
2 —Farz kar-lenā; tusawwul kar-lenā; mān lenā; bilā subūt qabūl
To beg the question in debate —Jis bāt ki bahe ho usko farz kar lenā (bilā sabūt taslim kar lenā yā mān lenā)

Beg, v. z. Bhikh māngnā, khahāt māngnā, gadāgarī k., gadā pesha ho-jānā, bhikh māng ke jānā, tukōn par auqīt-basari k.

Begot, v. t. 1.—Apne nutfe se paidā k., apne bij se jaumānā; aulād i sulbi paidā k.; larke kā bāp h.; larke paidā k. yā jaumānā

2.—Natije ke taur par paidā k., kisī shai kā bā'is h. (uskā sabab mujib yā mujid h.); paidā k.; qāim k.; wujūd meū lānā

Beggar, n Bhikhārī, bhikh-mangā; jo bhikh māng-kar jīwe; gadā; gadāyī pesha; faqīr.

Beggar, v. t. 1 —Muhtāj kar-d.; faqīr banā-d.; bhikh-mangā kar-d., muslis garīb yā tibi dast kar d

2 —Khālī kar-d., kuclī bāqī rahne na d.; barh-jānā tajāwuz k. yā had se guzar-jānā

To beggar description —Bayān ke bahar h. yā bayān na ho-saknā; hadd-i-bayān se guzar-jānā yā muta'awiz ho-jānā

Begin, v. i. 1.—Wujūd meū ānā; hone लग्नā; ibtidāan qāim h.; bār i awwal paidā h., marūf h., zuhūr meū ānā; wuqū'-pazīr h. yā wuqū' meū ānā, mukalnā, paidā yā khaṛā h.; shurū' h.

2.—Ibtidāyī fi'l k.; koyī nayī bāt karne लग्नā (uskā karuā shurū' k.); kisī shai par pahle qadam r.; shurū' k., āgāz k.

Begin, v. t. 1.—Shurū' k., āgāz k.; ibtidā k.; kisī bāt kī rāh kholnā, kisī amr meū fi'l-i-ibtidāyī k.

2.—Kisī shai kī hīnā dālnā (uskī bunyād qāim k.); kisī shai se kisī shai kā patā लग्नā (uskī ibtidā yā āgāz kā hāl ma'lūm k.).

To begin with —Shurū' k.; pahle kām meū lānā yā isti'māl k.

To begin business with a small capital —Thori puṛjī se kār-o-bār shurū' k.

Beginner, n. 1.—Shurū k. w.; bānī; sabab; aslī fā'il; koyī fi'l pahle k. w. yā uskā mūjid.

2.—Woh shakhs (khusūsan kaun-sin shakhs) jo kisī 'ilm yā fan kī mashq bār-i-awwal shurū kare yā koyī kār-o-bār ibtidāan kare, muhtadī, nau-āmoz; nā-āzmūda kār; nā tajriba-kār.

Beginning, n. 1.—Ibtidā; āgāz; asl; bunyād, masdar, musabbib i awwal; asl fā'il

2 —Hālat-i-awwalīn; shurū'; ibtidā; awāl; jo pahle ho

3.—Umūr-i-ibtidāyī; mawād; sāz-o-sāman, asbāb; jar.

Begule, v. t. 1.—Dhokhā d.; fareb k.; chhālnā; apne dām-i-tazwīr (makr ke phānde) meū lānā.

2.—Makr se tāl d.; 'aiyārī se bāz r. [d. ki ma'lūm na ho.

3.—Bahlā d.; khushī se kāṭ yā bitā d.; aisi tarah bitā (guzarān)

Behalf, n. Naf'a; fāida, haq, khātū, madad; tāyid; baohāw; taraf; jāmb; or; 'iwaz; qāim-maqāmi

In *behalf* of—Kisi ke naf'a ko liye, kisi ki tāyid men yā uski madad khwāh himāyat ke liye; kisi ki taraf yā jāmb se, kisi ke haq men; mu jāmb kisi ke, kisi ki 'iwaz yā bataur qāim maqām uske khwāh uski qāim maqām men

Nothing has been urged in *behalf* of the prisoner—Mudda'ā 'ahālī ko naf'a ko ke liye (uske bachāne ke liye uske 'uzā ki tāyid men uski taraf se yā uske haq men) koyī bāt kahī na gayī

To act in *behalf* of a person—Kisi ki taraf se (uski 'iwaz khwāh bataur qāim maqām uske yā uski qāim-maqām men) 'amal kām yā kār rawāyi k.

Behave, v. t. Chāl-o-chalan ikhtiyār k; chāl-chalānā yā tarīq ikhtiyār k., bartāw k., haratnā.

“Used with the reciprocal pronoun” *Webster.*

To *behave* one's self manfully—Mardāna chāl chalanā (tarīq ikhtiyār k. yā bartāw k.)

Behave, v. i. Kām k., 'amal k.; chāl chalanā yā ikhtiyār k., bartāw r.; tarīq yā chāl r.; kār-rawāyi k., pesh ānā

To *behave* well or ill—Bhalā yā burā kām k., il'-i-nek yā bad k.; achchhi yā buri chāl chalanā yā kār-rawāyi k.

Behaviour, n. Achchhi yā buri chāl; chāl-o-chalan; tarīq; rawish; bartāw; dhang; tarz-o-tarīq; chāl dhal, rawāya, rahan, zāhirī bartāw yā kār-rawāyi.

Good *behaviour*—Nek-chalanī, nek-rawishī; atwār ki khūbī, husn-i-atwār.

Bad *behaviour*—Bad-atwārī; bad-chalanī, bad-waz'i, burī chāl; burī rahan.

To be, or to be put, upon one's good *behaviour*—Hālat-i-intihān men h. jis men tarīq ki munāsabat par kisi amr-i-ahm kā madān hota hai.

During good *behaviour*—Mansab par m'umūr rah-kar diyānat aur rast bāz rakhne ki hālat men (mutadāyan aur rast-bāz rahne ki sūrat men).

Behead, v. t. Sar kāt-lenā yā qalam-kar-lenā; kisi āh-i-burrān se sar ko tan se judā kar-d.

Behind, prep 1—Us taraf jo sāmne (muhāzī yā muqābil) na ho; us taraf jo sab se nazdik hisse ko pichhe ho; jo shai kisi ke rā-ba-i-h yā rukh par ho uske muqābil; kisi ki pusht par yā kisi ke pichhe ('aqab men yā pichhwārē); kisi ki dūsrī jāmb yā taraf

2—Bāqī, jo kuchh kisi ke kahīn dūr chāl-jāne khwāh mar-jāne ke ba'd rah jāe. [lat men kisi se ghat-kar.

3.—Rutbe yā 'umdagī men kisi se kam, qadr-o-mauzilat aur fazī-

Behind, ad 1. Pichhe, pusht par.

2.—Pichhe ko, pichhe ki taraf; pusht ki jāmb.

3.—Pesh-i-nazar nahin; nazar ke bāhar, jo abtak pesh na huā ho yā sāmne rakhnā khwāh dekhlāyā gayā na ho; bāqī, gaur-pesh-shuda

We know not what evidence is *behind*—Ham logon ko yah ma'ām nahī hai ki kis qadar subūt asā hai jo abtak pesh nahin kiya gayā (jiska pesh honā hanoz bāqī hai).

4.—Wāqt yā jagah ke libāz se dūr par, pichhe; guzashta yā ba'ida.

5.—Gaur-muaddā (be dhyā huā); jo kuchh done ke ba'd bāqī rah-jāe.

There is a large sum *behind*—Bahut se rupaye baqī haiṁ (raḡam-i-kasīr gar-muaddā hai).

Behind-hand, a l.—Pīchhe; lchālī; aisi hālat men ki kuchh rah yā baqī rah na jāo; muḡlisī yā hālat-i-āfās men; tangī men yā tung-hālī; aisi hālat men ki kharch āmadunī se ziyāda parā ho yā zarūriyāt ko raf' karno ke liye āmadunī kifāyat na kare

To be *behindhand* in one's circumstances—Tung hālī yā hālat-i-'umal men h-āmad wa kharch ko līhāz se khālī-hāthī yā tibi dast h.

2.—Apne waqt-i-munāsib se kisī kām ke tal-jāne kī hālat; us waqt kisī kām kā honā wājib ho us waqt usmen tawaqquf kā h, kisī dūstre shakhs yā dūstre chīz se barhā huā nahīn; pīchhe.

Behindhand in studies or in work—Likhne-parhne yā kām men kisī dūstre ki nisbat pīchhe yā'nī uskī barābar barhā huā nahīn

“This word, like *ashamed* and several other words, never properly precedes the noun.” *Webster*.

Behold, v. t. Kisī chīz par nazar garānī; kisī shai kī taraf nazar k. yā dekhnā; tawaḡjub se dekhnā; gam yā ihtiyāt se mulāhaza k.

Behold, v. i. Kisī shai ki taraf nazar yā āḡkh phorā; dekhnā.

Beholden, p. a. Mashkūr; māmūnū; ihsān-mand; bār-i-ihsān yā minnat apnī gardan par uṭhaye huye.

Behoove, v. t. Kisī ko liye zarūr h.; kisī ko lāq h.; zarūrat furz yā suhūlat ke līhāz se kisī ko liye munāsib yā saḡawūr h.; chāhūnā; phahūnā; zob d.; solhūnā.

“Now used only impersonally with *it*.” *Worcester*.

Behove, See supra.

Being, n. l.—Hastī, wuḡūd; wāqī'ī yā furzī wujūd.

As opposed to *non-existence*

2.—Jo shai kisī tarah par qāim ho 'āmī rase kī wafā māddī ho yā rūhānī khwāh asī ho yā khayālī; har qism kī shai jo wujūd rakhtī ho.

3.—Ihsān huwān yā aur koyī hayūn-i qāim shai

Be it so, l.—Farz kar-lo ki fulān bāt asī hī hai; mālū-lo ki fulān aur isī tarah yā nahī par hai; ho yā shāyad ho; bāshad.

A phrase of supposition.

2.—Aisā hī hone do; aisā hī karo; bihtar; kyā muzāaqa; kuchh muzāaqa yā harj kī bāt ushūn; jāo aisā hī karo.

A phrase of permission.

Belabour, v. t. l.—Kisī shai men khūb mūlmāt k., kisī shai kī nisbat ihtiyāt se kār-rawāyī k.

2.—Khūb mānū; bahut mār-piṭ k., shiddat se zad-o-kob k., achchhī tarah piṭnā yā dhumnā.

Beleaguer, v. t. Muhā-sara k.; gher lenā; rāh band kar d.; fauj se is tarah gher lenā ki bhāgne kī rāh na rahe.

Belie, v. t. l.—Jhūṭhā banānā, jhūṭhānā; jhūṭh yā darog thahrānā; jhūṭhāyī kī tuhmat lagānā yā uskā qusūr-wār thahrānā; takzīb k.

2.—Kisī kī nisbat bayān-i-darog k.; kisī kā hāl jhūṭh jhūṭh kahūnā; jhūṭh yā darog bayān k.

3.—Gila k., jhūthī jhūthī biten kahkar tuhmat (dosh) lagāna, kisi ke bāb men kalimāt-i-darog kabnā.

4.—Taqīd k., naql k.; banāwat k.; kisi dūstre kī mānūd jhūthī sūrat banānā.

Belief, *v. i.* 1.—Kisi qaul yā wāq'ā ko bilā wāqifiyat-i-zātī mān lenā yā taslīm k.; kisi ke qaul yā uski shahādāt par takya istidlāl yā i'tibār, i'timād, yaqīn, bharosā, 'aqīda, imān {yā yaqīn lāwen

2.—Woh shai jispār i'tiqād lāyā jāe, woh bāt jispār i'tibār karen

3.—Rāe; masala, un legon kī rāe (unke masāl) jo kisi qisun ke khayāl kī parawī karte hoñ, mat.

4.—Qarān par i'tibār i'tiqād yā yaqīn

Believe, *v. t.* Bāwar k., i'tibār k.; dūstre kī shahādāt yā sanad par kisi shai kī nisbat i'tibār k., kisi amī ko dūstre ke bayān yā wujūh-i-zihnī wa dalīl-i-'aqlī par khwāh kisi aur bāt ke lihāz se bagau apnī khās wāqifiyat ke sach samajh lenā, sahīh samajhnā, sach mānnā; kisi par bharosā yā i'tibār k

To have reason to *believe*—Bāwar karne yā sahīh samajhne kī wajh r.

Believe, *v. i.* 1.—I'tiqād lānā; yaqīn lānā; imān yā 'aqīda lānā, bāwar k., sach samajhnā yā mānnā, takya yā bharosā k

Often followed by *in* or *on*

I do not *believe in* what that man says—Us shakhs ke qaul par main i'tibār nahīn kartā (uskā kahnā main sach nahīn samajhtā).

2.—Samajhnā, khayāl k., tasawwur k.

The accused *is*, I *believe*, guilty—Meri samajh men (main samajhtā hūñ ki) yah muizam mujrim hai.

Bell, *n.* 1.—Ghantā, ghanti [uskā pyāla.

2.—Koyī shai jiski sūrat ghante si ho—jaise kisi phul kī kaṭorī yā To *bear away the bell*—Kisi bāt men barhkar h., kisi shai men afzal muraj-jah yā bartar h.

To *bear the bell*—Sargana h., peshwā h.; sab ke pahle chalnā; agnā h.

To *lose the bell*—Shikast pānā; hār-jānā, maglūb h. [machānā.

To *shake the bells*—Harakat k. itilā' d. yā khatre kī khabar dene ke liye shor

To *bell the cat*—Ghanti pahnā d., jo apne se quwwat meñ bahut baṛā ho usse muqābala karke uske hāth par tor d. (use be-kār yā zer-dast kar d.).

Belligerent, *a.* 1.—Larāyī k. w.; jang k. w.

2.—Jiskā mailān jang par ho; larāyī kī taraf jhukā huā yā uspar māl; jang yā larāyī se muta'alliq.

Belligerent, *n.* Woh qaum yā riyāsāt wagaira jo jang meñ masrūf ho.

Belong, *v. i.* 1.—Kisi kī mīlk haqīyat mīlkīyat yā jāe-dād h., kisi kī azān-i-khās h.; kisi kī h.

The house *in* suit *belongs to* the defendant—Makān-i-muta'nāzi'a mudda'a 'alah kī mīlk (uski mīlkīyat haqīyat yā jāe dād) hai yā woh azān-i-khās mudda'a 'alah hai yā mudda'a 'alah kī hai

2.—Kisi kī kār-i-khās h., kisi se ta'alluq r. yā muta'alliq h.

It *belongs to* the plaintiff to prove his title—Apne istihqāq kī sābit k. mudda'i ke ta'alluq hai (uski sābit k. mudda'i kī khās kām hai)

3.—Kisī kā ok jūzw yā hissa h.; kisī se muta'alliq yā usmeh shāmīl h., 'ulāqa r., ta'alluq r.

The North-Western Provinces *belong* to the Bengal Presidency—Mamāhī : Magrabi wa Shamāl jūzw i-Ihāta-i Bangāl hum (ihāta-i-mazbūr se muta'al liq yā usmeh shāmīl hamī).

4.—Kisī jagah kā mutawattin (asli bāshinda) h.; sukūnat i-asli r., mustaqil sukūnat r., dawāmi bāshinda h. yā hameshā rabnā. Beloved, *pp.* or *a* Barā pyār; jise dil chāhe yā 'azīz rakke yā jo dil se pyār kiya yā 'azīz rakkhā jāo.

Below, *prep.* 1.—Niche; jagah ke lihāz se niche; zer.

2.—Kisī kī nisbat rutbe 'umdagī yā qadi-o manzilat meī kam, darje wagaara meī kisī ke niche

3.—Nā-zebā; lāiq nahīn; gaur-munāsib; kisī ke liye gaur mauzūn. Below, *adv.* 1.—Kisī shai ke lihāz se niche; niche.

2.—Zamīn par, dunyā meī.

As opposed to the heavens.

3.—Dozakh meī; jahannam meī.

4.—'Adūlat-i-mātaht meī; mahkama-i asgar meī; niche kī kachahri meī; us 'adūlat meī jiskā ikhtiyār kisī dūsrī 'adūlat ko muqābala meī kam ho [kī jagah]

Bench, *n.* 1.—Ijlās; 'adūlat meī hukām kī nishast (unke baithe)

2.—Hukām, jo log jāj kī hāisfyat se 'adūlat meī baithe. 'adālī

A full bench—Ijlās-i kāmīl, ek 'adūlat meī jitne hukām hon un sab kā yak-jāyī ijlās

A division bench—Kisī 'adūlat ke sab hukamrān meī se chand hukmān kā ijlās.

A single bench—Ek hukmān kā ijlās, ijlās i hukm-i-wāhid yā ijlās-i wāhid.

To go before, or take the opinion of, the full bench—Ijlās-i kāmīl meī peah h. yā ijlās-i kāmīl kī rāe lenā.

Bend, *v. t.* 1.—Terhā k., kham yā bal d.; jhukānā; khūch kar terhā k.; antnā; lachānā; mornā.

To bend a bow—Kamān ko kham d. yā terahh k.

2.—Kisī taraf ko jhukānā yā mukhātab k.; sūkhī rāh chhor-kar kisī aur taraf ko phir jānā yā rujū' h.

To bend one's steps or course to a particular place—Kisī kḥās maqām kī taraf qadam phernā yā chalna khwāh rujā' h.

3.—Kḥūb mutawajjuh k. yā lagānā; shauq se rujū' k.; mihnāt se lagānā, zor d., mihāyat masrūf yā mashgūl k.; dil denā.

To bend the mind to study—Parhne likhne (tabasī-i-'ilm) meī kḥūb dī lagānā.

4.—Dabā kār rujū' k.; mutī' k.; maglūb k.; apne qābū meī lānā; apne bas meī lānā yā k.; zer-dast k.

To bend a man to our will—Kisī shakhs ko apnā mutī' banā-d. (use aisa kar d. kī hamārī marzi ke mutābiq kār-rāwayī karē).

5.—Tayār k.; murattab (durnst) k., khūch-kar kām ke lāiq kar-d. jaise kamān ko.

To bend the brow—Bhaūhē chārḥānā—jaisē baḥe gaur yā gusse meī; tewrī meī bal dānā; chūn ba jābīn h.; tewrī chārḥānā.

Bend, *v. i.* 1.—*Terhā* h ; *tirehā* h. ; *phurnā* ; *bal yā kham khāuā* ; *jhuknā* ; *kaj* h ; *lachnā* , *murā* ; *amthnā*

2.—*Shauq yā dil se rujū' h.* ; *muḥātib* h ; *nāda yā musammam (mazbūt) irāda k.* , *kamar-hāndhū yā kamar-basta h* , *ānāda h.*

Bent on mischief—*Nuqsān-nasāni par ānāda* ; *nuqsān pahunchāne par kamari bāndhe yā mazbūt irāda kaye huye*

3.—*Sijda k.* , *sar jhukāuā* , *jhuknā* ; *'ibādat yā itā'at kī nazar se sar-nagūn h.*

Beneath, *prep.* 1.—*Niche* ; *zer* , *tale* ; *kisī shai se dabā huā.*

To sink beneath a burden—*Kisī bojh ke niche dabjāuā* (*uske dabāw se dhans yā baṭh jān*)

 In a literal sense

2.—*Niche* , *barē barē mahsūlon (garān-bār kharājōn) yā lākūm ke zulm se dabā huā*

 In a figurative sense.

3.—*Kisī dūsre kī nisbat uthe waqr yā 'umdaḡī meñ kam.*

Man is beneath angels—*Insān kē rutba firishtōn se kam hai*

4.—*Lāiq munāsib yā hasb-i-hāl nahīn* ; *nā-zubā yā gair-muzayyab* , *barābar nahīn*

He will do nothing beneath his station—*Woh koyī nāsā fī'l na karogī jo uski hāsiyat ke hasb-i-hāl na ho* (*usko na phate yā uske liye nā zubā ho*)

Beneath, *adv.* 1.—*Niche* , *tale* , *kisī jagah kī nisbat anī niche.*

The earth from beneath—*Niche kī zamīn yā miṭṭi*

2.—*Niche yā tale* , *zer*

 “As opposed to heaven or to any superior region.” *Webster.*

Beneficial, *a.* 1.—*Mufid* ; *nāfi'* ; *fāida-baḡhsh* ; *sūd-mand* ; *jisse koyī 'umda natija paidā ho.*

 Followed by to.

2.—(*Law*) (*a*) *Jisko kisī shai se fāida yā naf'a hotā ho yā usse fāida uṭhāne khwāh uspar mutasarrif hone kā istihqāq ho* ; *mutamatti' yā mutasarrif.*

The beneficial owner of an estate—*Kisī jāe dārd kē mālik jisko uspar mutasarrif hone yā usse fāida uṭhāne kā haq ho* , *kisī haqiyat kē mālik-i-mutasarrif*

(*b*)—*Naf'a yā fāida paidā k w.*

A beneficial interest—*Naf'a uṭhāne yā tasarruf karne kā haq* ; *muttamatti' yā mutasarrif hone kā haq* , *haqq-i-mutasarrifāna.*

Beneficence, *n.* *Hamesha nekī yā bhalāyī k.* ; *wāqī' nekī yā mihrbānī k.* ; *logōn ko sachmuch kharāt d.* , *achōhhe achēhhe kāmōn kā kiyā k.* ; *wāqī' 'ināyat karam yā dād-dihush*

Beneficent, *a.* *Niko-kār* , *gauron kā kām mihr-bānī se k. w.* ; *dād-dihush r w.* ; *karīm* , *faiyāz* ; *sakhī* ; *mihrbān.*

Benefit, *n.* 1.—*Mihrbānī kā fī'l* ; *mihrbānī* ; *'ināyat* ; *shafaqat* ; *lutf* ; *ihsān* ; *karam.*

2.—Naf'a, fāda; hāsīl yā husūl, sūd; woh bāt jisse kisī kī taraqqī hoti aur uskī zātī khushī barābar barhī jāwe, woh aur jisso kisī māl kī hāsiyat (māhiyat) barh-jāwe

“A word of extensive use, and expressing whatever contributes to promote prosperity and personal happiness, or adds value to property”
Webster

Benefit, v. t. Kisī ke sāth yā kisī ke haq men bhlāyī k.; fāida bakhshī-nā; naf'a d yā k, nāfi' h.; kisī ko mudīl h.; aur taraqqī d, sihat (tandurasti) ko aur barhānā, kisī ke liye kāf'āmad h.

“Applied either to persons or things.” *Webster*

Benefit, v. i. Fāida uḥḥānā yā hāsīl k.; naf'a uḥḥānā yā muntafa'-bīh h.; taraqqī k.

Benevolence, n. Nek-khwāhī, nek-andeshī; bhlāyī karne kī tabī'at (ragbat yā khwāhish yā uskī taraf mudān), muhrbānī; shafaqat; dād-dilush kī ragbat, insān kī muhabbat aur uskī khushī men taraqqī dene kī khwāhish, insāniyat.

Benevolent, a. Nek-khwāhī; nek-andeshī; bhlāyī (achhe kām ke karne) par mālī; insān se muhabbat w. aur uskī bhlūdī aur khushī men taraqqī kī khwāhish (chāhne-wālā); nek-mihād, khud sigāl; karīm, muhrbān. [andherā kai d.

Benight, v. t. 1.—Tārik (andherā) k.; tārikī chhā-lena, rat kī tarah The clouds benight the sky—Badal amān ko tūrk kar dete hain (unki tūrkī amān par chhā-jātī hai yā unse amān andhera ho jātā hai)

2.—Chalte chalte rāt kar-d.; rāt kī pahunch jānā; rāt kī ho-jānā, rāt kī ā pānā.

A benighted traveller—Shab-rastā musāfir; woh musāfir jise chalte chalte rat ho-jāe aur woh apne thekne par na pahunchē

3.—Tira-dil kar-d.; jhālāt men mubtalā k.; raushan-zamīn na hone d.; 'aql kī raushanī se muhrbān r.; siyāh-qalb k.

Benign, a. 1.—Muhrbān; halīm; jiske mizāj men shafaqat yā hilm ho; sāhib-i-jalāl yā zu-l-jalāl; jo auroḥ par 'ināyat kī nazar rakhe, sakbī; suyāz; karīm.

2.—Muwāfiq, 'umda, jiskā asar nek ho; jisso muhrbānī hilm yā shafaqat wagairā zāhir ho

3.—Sihat-āwar; muzir nahīn; shafā-bakhsh; jismen tandurasti paidā karne kī sifat ho.

A benign medicine—Sihat āwar dawā; jis dawā ke ist'isāl se mariz ko sihat (ārām) ho.

4.—Sakht nahīn; muhlik nahīn yā gair-muhlik; jismen mariz kī jān jāne (usko marne) kī khauf na ho.

A benign disease—Maraz-i-gair-muhlik, aisi bimāri jismen bimār ke marnā kī dar na ho

Benignant, a. Muhrbān; zu-l-jalāl; karām-farmā; 'ināyat-gustar.

Benignity, n. 1.—Tabī'at yā dil kī achhāyī; nek-siratī nek-nihādi yā nek-mizājī; rahm-dilī; tabī'at kī jalāl; neki; karīmī; sakhawāt; muhrbānī; shafaqat.

2.—Sihhat paidā karne kī sifāt; jisse tandurustī barhe; shafā bakhshī [bal; mor; kajī]

Bent, *n* 1.—Kham, terhāyī yā terhā-pan, lachak, jhukāw yā jhok

The bent of a bow—Kamān kī kham (uskā jhok yā uskī lachak).

2.—Mailān, ragbat, khwāhish; tabī'at; dil kī kisi taraf māl h (lagnā jhuknā rujh' h yā phunā), tabī'at kī pher

3.—Kisi khās jāmb yā pahlū ko mailān, lock, murak; pher

The bents and turns of a subject—Kisi bāt kī marak aur uskī pher (uskā jor tor yā nok-jhok); kisi mazmūn ke pahlū wā jawāmb [kai-d, akhūnā]

Benumb, *v. t* 1.—Be-biss-o-harakat kar d; thithurā d.; sun yā lakn

2.—Bad hawās kar-d, be kār kar-d, be-qābū k.

Bequeath, *v. t* 1.—Wasīyat ke zarī'e se d, wasīyat kar denā yā kar-jānā, wasī'at ke rū se hiba k. yā chhor jānā.

 Said of personal property

2.—Larke-bāloñ ko chhor-jānā; maurūsī kar-jānā. [marnā]

To bequeath a family quarrel—Koyī khāndāñī jhagrā larke bāloñ ke liye chhor

 "To Bequeath, Devise. These words both denote the giving or disposing of property by will *Devise*, in legal usage, is properly used to denote a gift by will of real property, and he to whom it is given is called the *devisee*. *Bequeath* is properly applied to a gift by will of legacy, *i. e.* of personal property, the gift is called a *legacy*, and he who receives it is called a *legatee*. In popular usage, the word *bequeath* is sometimes enlarged so as to embrace *devise*" *Webster*.

Bequest, *n* (*Law*) Jāc-dād-i mūsābih—khusūsan woh māl-i manqūla jo koyī mutawaffā kisi ko wasīyat kar-jāwe, wasīyat ke zarī'e se jāc-dād-i-manqūla kī hiba; hiba-i-wasīyati.

To make a bequest Same as Bequeath.

The subject matter of a bequest—Woh māl-i-manqūla jo manshā i hiba-i-wasīyati ho; jo kuchh wasīyat ke rū se hiba kiyā (diyā) jāe, shai-i-mauhūba.

Bereave, *v t* 1.—Kisi se kuchh le-lenā; kisi se koyī shai lekar use uskī muhtāj banā d; kisi shai se mahrūm k.; koyī chiz kisi se chhīn lenā (har lenā), lūṭ lenā

 "With of before the thing taken away." *Webster*.

To be bereaved of one's friends—Kisi ke doston kī uske hath se nikal-jānā (hāth se jātā rahnā ya'nī mar-jānā)

Bereavement, *n*. Mahrūm k. yā mahrūm hone kī hālat, mahrūmī, nuqsān, hāth se nikal-jānā yā jātā rahnā—jaise ahhāb (doston) kī maut ke zarī'e se (mar-jāne ke bā'is).

Berth, *n* Mansab, 'uhda; naukari; asāmi, jagah, kām [par hai]

He has a good berth—Woh ek ma'qūl 'uhda rakhtā hai yā ek achchhe 'uhde

To give a wide berth to—Kisi se dūr (hate kanāre yā pare) rahnā

Beseech, *v t* 1.—Kisi se bahut minnat samājat k.; kisi se isrār ke sāth iltijā k yā multajī b.; iltimās k, pair par gurnā hāth jorñā yā balāyeñ lenā; girgiranā, dast-basta 'arz-ma'rūz k., pāwñ pajnā; bahut ārzū se (mihāyat girvīda ho-kar) kahnā.

 Used before a

2.—Kisī bāt kī dākhwāst k., āzāgnā; mustad'ī ho. yā istid'ā k., kisī shai kī misbat 'aiz k.

Used before a thing

Beset, *v. t.* 1.—Kisī par kisī meh yā kisi ko chārōn taraf lagānā baṭhāl-nā nasab k. yā parnā.

"A robe of azure *beset* with drops of gold" *Spectator*

Nilayāt-mānir angkī poshāḥ jwame'ānabriet mudehge (jag n aib yā taiko) the

2.—Bini kar-d jāise rāh kī, ghar lenā; ghere men dāl d yā mahsūr k., muhāsara kar lenā; chārōn taraf se ghar-lenā

3.—Kisī par tūt parnā (uspar hamla k yā hamla-āwar h); kisī par ā-parnā; kisī se rāh men ghāt k., rah-zauī k.; kisī par churh-jānā (chaghāyī k)

4.—Chārōn taraf se gher yā dūbā kar bhāgnā dushwār kar-d.; ghabrā d., shashidai kar-d., hanān k.; tang k., uljhāna yā uljhāw men dālānā, qabāhat men dālōn; mushkilāt men phansā d., nāk meḥ dam kar d., āliyat tang k.

Beside, *prep.* 1.—Kisī kī bagal meḥ; kisī ko ek taraf, kisī shakhṣ yā shai ke mazdīk (pās).

To sit *beside* a person—Kisī shakhṣ ki bagal meḥ (nake ek taraf yā mazdīk)

2.—Khāṁṁ; bāhar; alag; nyārā; kisi shai ke mu'ābilī alīlo ke bāhar (nake mutābiq nahīn); mutābiq nahīn par khilāf bhī nahīn.

It is *beside* my present purpose to include scientific terms in this work—Bī-ā'ī yeh meḥ mānshā nahīn hoī kī 'ilm alim is kitāb men dākhil karān.

To put one *beside* his sentence—Kisī ko ke sath kar d.

3.—'Alāwa; siwā; kisi se judā alag yā nyārā.

"In this use, *besides* is now more common." *Webster.*

To be *besides* one's self—Hawās ne bahar yā had hawās h.; 'aql kī baithnā yā saib kar d.; hu 'aql ho jānā; kisī kī 'aql kī jīta rahnā yā marā jānā

"In present usage, there is a tendency to make the following distinction between *beside* and *besides*: 1.—That *beside* be used only and always as a preposition, with the original meaning 'by the side of', as, to sit *beside* a fountain; or with the closely allied meaning 'aside from' or 'out of'; as, this is *beside* our present purpose; 'Paul, thou art *beside* thyself' 2.—That *besides*, as a preposition, take the remaining sense 'in addition to'; as, *besides* all this. And that it also take the adverbial sense of 'moreover'; 'beyond,' &c. which had been divided between the words; as, *besides*, there are other considerations which belong to this case." *Webster.*

Beside, { *adv.* Usse ziyāda; mazīde-barān; ziyāda-azān; 'alāwa; siwā;
Besides, { mā-wārā; usko chhōṛkar aur; shumār meḥ dākhil nahīn;
jo kuchh mazkūr huā ho us meḥ shāmīl nahīn, kisī se alag yā judā.

Besides, *prep.* See Meaning No. 3 under Beside *prep.*

"This word, though radically the same as *beside*, and a corruption of it, ought not to be confounded with it, for it is rarely used in the senses explained under *beside*, except in the third sense." *Webster.*

Besiege, *v. t.* Ganīm (dushman) ko apne tābī' hone par majhūr karne ke liye use musallih fauj se gher lenā, muhāsara k., ghere men dālnā; naigo k. yā nāgo men dālnā, gher lenā

Besieged, *pp* or *a.* Mahsūr; gherā huā yā ghere men parā huā; jise dushman ki sipāh chāron taraf se ghere (muhāsare yā naigo) men dāle ho

Besieger, *n* Muhāsir; muhāsara k w yā muhāsare men masrūf.

Besmear, *v. t.* Koyī chiknī lasilī yā mailī chiz ūpar se lagānā, āluda k., bhar d., gauda k., dhabbā lagānā; mailā k

Bespangle, *v. t.* Afshān jamānā yā k., sitāron se jar d. vā sitāre jamānā khwāh lagānā, koyī chamkīlī chiz jagah jagah lagā d

Bespatter, *v. t.* 1—Chhīṭe dākar dāg-dār k. yā dhabbā lagānā, pānī yā kichar ke chhīṭe dālnā; koyī mailī yā nā guwār chiz chhirak kar dāg dālnā; kisi par chhiraknā [kalank lagānā

2—Buhtān lagānā, badnāmī kā dāg lagānā, badnām yā uswā k.,

Bespeak, *v. t.* 1—Kisi chiz ke liye pahle se kah-d. yā kub-rakhnā, kisi shai ki nisbat āmūdā ke liye hukm d.; kisi chiz ko pulile se lagā r kar-r yā uski nisbat mu'āhada (qaul-o-qarār yā bāt-chīṭ) kar lenā; fārmāish k [peshīn-govī k

2.—Kisi bāt ki 'alāmat pahle se zāhur k.; pahle se dekhilānā.

3.—Kisi bāt ke āsar dekhilānā; khānījī 'alāmāt yā sūrat-i-zāhurī se kisi amr par dalālat k., sābit k.; zāhur k., munāyān k., 'alāmatoṅ se batlānā dekhilānā yā zāhur k

His manners bespeak him a gentleman—Uske atwār se zāhu hai ki woh mard i-sharīf hai, uske tūz-o-tāiq se uske mard-i-sharīf hone ki 'alāmaten pāyī jāti hai

Best, *a.* 1.—Darjā i-ā'lā ki 'umda sifaten r w., nihāyat hī achchhā, sab se achchhā, bahut hī bihtar; 'umdatarīn; bihtarīn

“Applied indifferently to physical or moral subjects.” *Webster*

The best man—Woh insān jismen darjā i-ā'lā ki umda sifaten hon; nihāyat hī achchhā ādmī

The best cloth—Sab se 'umda kaprā, bahut hī khūb kaprā

2.—Jisne baī taraqqī ki ho

The best scholar—Barā 'ālim wa fāzil shakhs

3.—Bahut hī sahīh thūk yā durust, kāmīl; pūrā pūrā; ahsan, aulā

The best view of a subject—Kisi amr ki nisbat iṣe-kāmīl nihāyat sahīh tajwīz yā uspar pūrā pūrā lihāz

4.—Nihāyat 'aql-mandī yā maslahat ki bāt, jo amr az-bas 'āqilāna aur munāsib ho; afzal ahsan yā mustahsan.

What is best to be done?—Woh kausī bāt hai jiskā karnā nihāyat 'āqilāna aur maslahatī waqt (munāsib) hai?

To do one's best—Jahān tak apne se ban parē koshish kar-d.; apne hatta-l was yā hatta-l maqdūr (maqdūr bhar) fikr yā judd-o-jahd kar-d., jis qadr dāur dhīp ho sake kar-d.; jo kuchh apne qabū men ho (apne se ho-sake) kar-d., jahān tak zor mārte hain zor mārā.

To the best of—Qabū bhar, gunjāish ke mutābiq; jahān tak wus'at yā gunjāish (phailāw ya samāyī) ho: jitnā ho-sake (ban-parē)- hatta-l was yā maqdūr

At best—Ba-darja-i-gāyat, intihā darje ko, jab nazar-i-gaur se dekheñ.

Life is at best very short—Agar achchhi tarah se dekhoñ to zindagi bahut muqatasai hai (bahut thoro dinon ki hai).

To make the best of—(a) Kisi chiz se jabun tak fāida uthāto hane fāida uthānā, hatta-i-was' khūb mustafid h.; achchhi tarah kam nikālud, khūb hī taraqqī d., kisi shai ki haiyat jahūn tak barhāto hane barhāna.

To make the best of a sum of money—Kisi maḥlag (rupaye ki maḥan) se jama-qadar fāida uthāto hane hada uthānā (use khūb mustafid h. yā kam nikālā).

To make the best of a piece of land—Kisi qat'-i-arḍi ko khūb taraqqī d. (uski haiyat hatta-i-maqdūr barhā d.)

(b)—Jahūn tik ho sake kisi baḥ (musibat yā taklif ki bē) ko guwārā kar-lenā, kisi aisi bāt ko jo mugūb na ho hatta i maqḍūr apni upar uthā lenā.

To make the best of ill-fortune or a bad bargain—Kisi musibat yā muqṣān ki bāt ko jahūn tak ho sake guwārā kar-lenā (use nibah lejanā yā use apni kam nikāl lenā)

Best, a. Barī hī koshish, intihā yā darja-i-gāyat ki jidd-o-jahd; jis qadar hki-o-pairawī ho-sake

To do one's best—See No 4, above.

To the best of one's ability—Jahūn tak ho-sake yā ban-pure; qābīl yā maqḍūr ubā; hatta-i-was' yā hatta-i-maqḍūr; jis qadar gunjāsh yā samāyī ho, jitna karo hane

Best, ad. 1—Nihāyat hī; bahut hī, ba-darja-i-gāyat; sab se barh-kar; sab se (auron se) aḡāda.

To love one best—Kisi ko bahut hī yā sab se ziyāda pyār k (chāhnā).

2—Nihāyat hī naf' ko sāth; nihāyat hī suhālat ko sāth; barī kām-yābī āsānī yā munāssabat ko sāth, is tarah par ki bahut hī naf' yā fāida ho.

Which instrument can you best use?—Kaun sī āla tum harī suhālat se istīmāl kar-sakte ho? This medicine will answer *best*—Is dawā se barī hi naf' hoga (yah nihāyat hī kār gam hogi).

3.—Bahut hī; khushūsiyat ko sāth; tamīm-o-kamāl; tāmma yā ba-tarz-i-kāmil, khūb, thūk-thūk; rag-o-rosho se; mū-ba-mū.

He knows it best—Web use khūb jāntā hai (use wāqifiyat-i-tāmma yā kāmila ra'itā hai; use rag-o-rosho se wāqif hai).

“*Best* is sometimes used in composition; as, *best arranged*, *best concerted*, &c; but these and similar compounds explain themselves.” *Webster*.

Bestir, v t. Barī musta'idi se kār-rawāyī k.; chatpat kām k., jidd-o-jahd-i-balig (barī koshish yā khūb daurdhūp) k.; khūb hāth pair mārñā yā zor-mārñā.

Usually with the reciprocal pronoun

Bestow, v t. 1.—Kharāne meñ jam' k.; hifūzat ki nazar se rakñ-d.; is garaz se rakñ-d. ki mahfūz rāho; rakhnā.

2.—Kām meñ lāñā, isti'māl k., lagāñā.

3.—Deñā, 'ata k.; bakhsish k. yā bakhsnā.

Followed by *on* or *upon*.

4.—Kisī se shādī yā nikāh kar-d.; kisī ko byāh d

He has *bestowed* his daughter *upon* a gentleman—Usne apnī betī ki shādī ek bhale ādmī se kar-dī (usko ek bhale ādmī se byāh diya).

Bet, n. Bāzī; jo hār-jīt ke liye badā jāe, hor, jo kuchh do fariq ke mā bain kisī bāt ke muqābale ke natīje khwāh kisī amr-i-muhtamālul-wuqū' ke maāl-i-kār ke zubūn par mau'ūd yā mashrūt ho.

Bet, v. t Bāzī lagānā; badnā, hor lagānā yā badnā, shart lagānā badnā yā kainā, kisī amr-i-muhtamālul-wuqū' ke natīje ke zubūn par kisī bāt ki shart k. (uskā qaul-o-qatār yā mu'āhada k), hār-jīt k

Betake, v. t Kisī shai ki taraf rujū' h yā rujū' lānā, kisī shai ki taraf mukhātīb h. (us men lagnā yā dil lagānā); kisī shai ki taraf harakat yā jumbish k (uskī taraf chalnā)

☞ With the reciprocal pronoun.

Betime, } ad. 1.—Achhe waqt, waqt se, maugē' se; waqt-i-munāsib

Betimes, } par, jis waqt munāsib ho usī waqt, aise waqt ki der na ho

2.—Thore aise men, thori der men, jald [se dekhīnā

Betoken, v. t 1.—Kisī aisi shai se zāhir k. jo namūdār ho; 'ālmāton

2.—Jo 'ālmāton maujūd hon unse pesh-bīnī k (kisī amr ke wuqū' k pahle se izhār k); jo kuchh nazar ke āge yā m'ālūm ho usse kisī aisi bāt kā ishān d jo āymda hone wālī ho, kisī amr-i-ma'ūf ya badīhī ke lihāz se kisī fī'l-i-mustaqbil par dalālat k.

A dark cloud often *betokens* a storm—Kāl badalon se aksar yah zāhir hoti hai ki tūfān āwagā (we beshtar tūfān ki imād par dalālat karne hain).

Betray, v. t 1.—Be-imānī karke dagā-bāzī yā faich ki rāh se dushman ke hāth (ikhtiyārī yā qabze) men de-d., dagā yā be-wafāyī se de-d. yā 'ahd-shikanī k.

An officer *betrayed* the city—Ek afsar ne be-imānī se dagā karke shahr par dushman kī qabza karā-diyā To *betray* a trust—Dagā-bāzī yā be-wafāyī se amānat men khujānat k.

2.—Koyī bhed yā aisi bāt jo rāz-dānī ki nazar se batlāyī gayī ho khol-kar (ifshā karke) be-irtibānī kar-d, kisī kā hāl khol-d, kisī kā rāz fāsh kar-d (parda khol-d); dhokhā d; dagā k., dagā-dekar muq sār pahunchānā

To *betray* a person or a secret—Kisī shakhs ki parda dari k (uskā hāl khol d yā use dhokhā d khwāh usse dagā k) yā koyī bhed khol-d (raz fāsh kar-d)

3.—Kisī aisi bāt kā jiskā makhfī rahnā maqsūd ho yā jiskā پوشیدn rakhnā muqtazā-i-'aql ho zāhir kar-d., kisī parde yā kām ki bāt ko khol d. [zāhir k.

To *betray* one's ignorance by improper acts—Nā-munāsib fī'lon se apnī jihālāt

4.—Gum-rāh k., dhokhā d; aisi taklīf men dāl-d. jiskī ummed pahle se na rahī ho.

Great confidence *betrays* a man into errors—Bahut bharosā karne se ādmī se galtīyān hoti hain

5.—Zāhir k; batlānā; us bāt kā zāhir k. jo bādiyu-n-nazar men zāhir na ho yā jo be-zāhir fiye chhipī rah jāe.

All the names in the country *betray* great antiquity—Us mūlk ke kul nāmon se jārī qadāmat zāhir hoti hai

6.—Jis bāh men kisi par takya kiyā jāe (bharosā rakkhā jāe) uski nishat dhokhā d (dagā d. yā khatā k.), jawāb d.

- When he is writing, he finds his hand *betraying* him—Jahne ke waqt use ma'īna hota hai ki uski hath daga detā khutā kartā yā jawāb detā hai (malūn chahatā yā woh uske likh nahin saktā).

Betrayal, n. Dhokhā yā dagā d; dagā ya dagā bāzī.

Betrayer, n. Jo dhokhā yā dagā de, dagā bāz; jo be wafāyī kare vā be-wafā, jo kisi bhed ko khol-de; jo imānat-dūri kī shart ko khilāī koyī fil kare.

Betroth, v. t. 1—Mansūb k.; nisbat k.; mangnī k.; kisi larke yā larkī kī kisi dūse se shādī kī nisbat pahle se qaul-o-qarār k., kisi se āyinda shādī kā mu'āhada k.; kisi ko yāh zabān d. (usse yāh wa'da k. yā iskā mau'ūd honā) ki woh larkā fulān larkī kā zanj hogā yā woh larkī fulān larke kī zauya hogī; shālī kar-dene kā wa'da k.; shādī kī nisbat zabān yā qaul hār-d yā wa'da k.

☞ Used of either sex

2—Kisi se āyinda shālī kar-lene kā qaul-o-qarār yā mu'āhada k., kisi se shādī kar-nā qabūl kar-lenā, shālī k.

Betrothal, } n. Nisbat; mangnī; jū shakhsen kī nisbat (shādī kī bat-
Betrothment, } chī) thahur gayī ho unke āyinda shādī hone ke bāb men farīqam ko mū-barrā bāh unī wa'da qaul-o-qarār yā mu'āhada.

Better, a. 1.—Dūse kī nisbat ziyada achchhi safaten i. w., bihtar; afzal; umdatar; achchhī men kisi dūse se barh kar yā aur achchhī

☞ "Applied to physical, acquired, or moral qualities" Webster.

2—Ruthe waq'at sūd mawālī ya murāsulat men kisi se barh kar (uspar murājjuh yā usse afzal); dūse kī nisbat ziyada pasandida yā mahfūz khwāh kisi dūse aur men tārjīh diye jāne ke qābil.

3.—Pahle kī nisbat kum nuariz (bimār), sihat i jismānī ke lihāz se ba nisbat pahle ke achchhi; sihat (tan durustī) men taraqqī pāye huye.

The patient is *better*—Woh bimār (mariz) ba-nisbat sabiq ke achchhi hai, us bimār kī hālat pahle se achchhi yā bihtar hai

He has been ill, but is *better* now—Woh alī (bimār) thā par ab achchhi hai.

To be *better off*—Ziyada-tar achchhi hālat mein rehna, kisi hālat i sabiq kī nisbat khwah kisi dūse ke muqābale mū ā khosh hāl fārig-e-bāl yā muraf-fahu-l hāl h.

To have the *better of*—Kisi dūse se barh kar h (usse aur d yā bartar h.); kisi par galaba yā fauj rakhnā (us par gālib yā fāiq rehna)

To get, or gain, the *better of*—Kisi par gālib ānā; kisi se barh jāna yā sabqat le-jānā, kisi se jīt jānā yā use harā-d.

For the *better*—Jisse faida yā bihtari (kisi aur kī nisbat taraqqī) ho

Better, n. 1.—Galaba bartari yā fath

☞ Usually with of

To get the *better of* an enemy—Dushman par gālib ānā (us par fath-yāb h.)

2.—Taraqqī; ziyada-tar 'umdagī yā naf'.

The change is for the *better*—Is tabādalc se ziyada-tar naf' hogā (yāh aur taraqqī kī bā'is hogā)

3 — Dūsre se barā yā buzurg, darje 'umr yā mansab men dūsre se barh-kar yā taqaddum kā du'wā 1 w.

☞ Usually in the plural.

etter, *adv.* 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda 'umdagī se, ziyādatar humar-man dī 'aql mandī nekī fāide yā kām yābī ko sāth.

To perform work *better* — Kisi dūsre kī nisbat kām lā achchhā yā ziyāda 'umdagī wagara ke sāth k

2 — Ziyāda tar silihat yā takmīle ke sāth.

To understand a subject *better* than another — Kisi mazmūn ko dūsre kī nisbat ziyāda silihat yā takmīle kī sāth samajhnā

3 — Dūsre kī nisbat ziyāda, dūsre se barh-kar.

To love one *better* than another — Kisi ko dūsre se barh-kar pyār k. (chāhnā) .

☞ "In general, it (*better*) implies what is more excellent, advantageous, useful, or virtuous, than something else" *Webster*

etter, *v t* Taraqqī d., bihtar k, kisi kī 'umdagī ko barhīnā, aur achchhā kar-d, islāh k; sudhārnā.

Manure *better* land — Khād se zannīn kī hasiyat barh-jātī hai (woh aur achchhī ho jātī hai)

etterment, *n* 1.—Bihtar k yā bihtari; taraqqī

2.—(*Jaw*) Woh taraqqiyāt jo kisi arāzī yā alāqe (gāiw yā mauza' wagara) kī nisbat zannīn ke taraddud (jotne-bone) kī atzāish khwāh nayī imāraton kī ta'mīr yā gīlandāzī wagara ko zarf'o se kijāwen, nūrī marammat ke siwā aur bāten jinke kano se kisi jāc-dād kī hasiyat barh jāwe.

☞ "Generally in the plural." *Webster*.

etween, *prep.* 1 — Fasl (bu d masāfat yā dūri) ko qat'-i-nazar karke do jaghon ke bīch men; darmiyān; bīch men

2.—Ek se dūsre kī taraf, ek se dūsre kī taraf muntaqil hone (guzarne) wālā jisse do shakhsan ke darmiyān fi'lōn kā sudūr yā bāhamī rāh-o-rasm pāyā jāe. [achchhā hai]

Things go well *between* the parties — Un donoñ shakhsan meñ āpas kā bartāw

3 — Do ke darmiyān mushtarak; jismeñ do yā do farīq se donon ke donoñ sharīk hon (hissa rakkheñ), donoñ farīq se nisbat r. w.

Two friends have but one soul *between* them — Do dost ek jān hote hain (ya'nī goyā ek hī rūh donoñ ke darmiyān mushtarak rakhtī hai), do dost ek jān do qālib hote hain.

4.—Do se muta'alliq yā bāham nisbat r w.

Discords exist *between* the families — Un donon gharānoñ men āpas men jhagre hain (nizā'-i-bāhamī hai)

5.—Ek shai se dūsri shai ke ikhtilāf par dalālat k. w. (do ashyā kā bāhamī ikhtilāf batlāne yā zāhir k w)

To distinguish *between* right and wrong — Jā wa be-jā meñ farq nikālnā (unkā ikhtilāf-i-bāhamī daryāft k)

6 — Waqt mīqdār yā darje ke lihāz se mutawassit nisbat r w.

☞ "Between applies properly to only two parties." *Webster*

Bewail, v. t.—Kisi ke liye hañā ranj zāhī k, kisi ko waste zor se ronā; nauha-gari k; mātām k.; ranj k, ronā pīnā, wawailā musabanā yā k; gain k.

To bewail the loss of a child—Larke ko marne par bēhūt kuchh ranj zāhī k, (bahut rōñ-pīnā).

Bewail, v. i. Ranj zāhī k; izhār-i gam k.

Beware, v. i. Khabar dar rahnā, hosh yār rahnā; ihtiyāt i. yā k; muhtāt h., khabar i; be-dār h yā rahnā; jo kuchh nā munāsib muzi yā khatar-nāk ho us sah se parhez r., bachānā, igtināb k; bachā-ye (kāñre yā dūr) rahnā, charkas rahnā; chāukannā rahnā.

“Followed by *of* before the thing that is to be avoided” *Webster*.

Bewilder, v. t. Ujhā d yā uljhāw meñ dālnā, pareshān k yā pareshānī meñ dālnā, aisi jagah meñ kho d. (bhūñā yā gum kar-d) jahān rāh kā patā na lage, sīlhi sarak na hone kī wajh se ghañā d., poch-dān (pui-pouch) rāhon meñ dāl-kar pareshān kar d., harān k; sar-gardān k, shash-punj meñ dāl-d.

Bewitch, v. t. 1—Tashkīr k, yā musaklikbat kar-panā, judā k, yā jādlū se apne has meñ kar-lenā; fatelī i k; mustan k; apnā shudayī banā lenā yā shudā kar d.; isqadat khush k, kī zabt hāth se jāte rāhe (dīl qābū meñ na rāhe); moh lenā; har lenā; njhānā; dīl-rubāyī k, dīl (man) le-lenā.

Beyond, prep. 1—Kisi jagah ko us taraf udhar ya uspāi; kisi maqām ko us jāmb jo sah se dūr ho aur us jāmb se aise fāsilē par jiskī mīthān ho

Beyond a river, or the sea—Daryā yā samundar par; daryā yā samundar uspāi yā udhar. Either a mile *beyond*, or a hundred miles *beyond* the river—
Añh kos udhar yā daryā ko uspāi pachas kos par

2.—Aise maqām yā waqt par jahān alitak pahunchnā na huā ho (pahunchne kī naubat na āyī ho), āge

3.—Bāhar; khārij; berfān; pahunch yā rasāyī ke bāhar; kisi hadd-i-mu'aiyan ke bāhar, jahān tak koyī dūsi shai phūlī ho usko bāhar (uske mus'at ko bāhar yā usse khārij).

Beyond comprehension—Samājh ke bāhar; jismēñ fahm ko rasāyī yā uska guzar na ho. *Beyond one's power*—Kisi ke ikhtiyār ke bāhar (usko iqtidār yā hāyiz-i-iqtidār ke bāhar yā usse khārij), jismēñ has na ho yā bas khwāh qābū na chale

4.—Ūpar yā barh-kar; waqī 'nindagi yā kisi aur shīst meñ dūse se barā khwāh afzāl; fanqiyat r. w yā sabqat lejanē-wālā, tarjīh r w yā murājjah.

One man is great or good *beyond* another—Ek shakhs dūse se barā-kar harī yā achchhā hotā hai (barāyī yā 'nindagi meñ uspāi fanqiyat rakhtā yā murājjah hotā hai).

Beyond one's self—Apne se bāhar, apne jīme meñ yā apne meñ nahīn; kisi wajh se hālat-i-be'ghudī meñ; az khud-rafta; kisi bat se nihāyat hī mag-mām (rah) ya gam meñ.

To go *beyond*—Dhokhā d.; apne phande meñ phānsnā, dām-i-farab meñ lānā.

Beyond, ad. Dūr par; paro; udhar; pār.

Bias, *n*. Taraf-dāri, ek taraf ko mailān; mail-ī tabī'at (dil kā rujū' h);
kisi bāt par tabī'at kā ājūnā yā uspar dhul-jānā, jānub-dāri; ta'assub,
kisi shai kī taraf mailān jisse dil hī be ta'alluqī jāti rahe; lagāw,
rujhān

Bias, *v t*. Taraf dār k., ek jānub ko mukhātib yā mail k (jhukānā),
dil ko kisi khās jānub ko pher d., jānub-dāri paidā k; ek taraf ko
lagāw paidā k, ek taraf ko dhulā yā dhulkā d.

Bias, *ad* Arā; aurb; khārā yā sīdha nahīn

Bi-colour, } α. Do-rangā, jismen do rang hon.
Bi-coloured, }

Bid, *v t 1* —Denā, dene kī khwāhish zāhir k. khusūsān kisi chīz ke
nilām ke waqt yah kahnā kī ham is shai kī qīmat is qadar (itnī)
denge, nilām ke waqt bolnā yā nilām kī bolī bolnā; nilām ke waqt
shai-nilāmi kī nisbat kisi qīmat ke dene par apnī āmādagī zāhir k

2 —Kahnā; kisi amr kī izhām k jaise khwāhish salām dhamkī yā
tahqīr wagānā kā,

To *bid* me *well* —Khair-bād kahnā, Khudā hāfiz kahnā

To *bid defiance* —Izhār-i-mukhālafat k

3 —Hukm d; hidāyat k, irshād k; farmānā; tūkīd ke sāth kahnā

To *bid fair* —Kisi bāt ke achchhe āsān; kisi bāt kī achchhi ummed dekhānā,
kisi bāt kī achchhi rāh kholnā, bhālā yā achchhā mā'fūn h., honhār dekh
panā; kisi amr kī qāimā nek (achchhā) nazar ānā

Bid, *n*. Bolī; nilām ke waqt qīmat kā izhār; nilām kī bolī.

The decree-holder's *bid* was Rs 20 —Dagī-dār kī bolī bīs rupaye kī thi, dagī
dār bīs rupaye qīmat detā thā yā bīs rupaye bolī thā,

A high or low *bid* — Ūnchī yā nīchī bolī; ziyāda yā kam kī bolī; ziyāda yā
kam qīmat d.

Bidder, *n* Nilām kī bolī bolne-wālā, jo shakhs nilām ke waqt bolī bolo

The property directed to be sold by auction should be given to the highest
bidder. Lāzīm hai kī jis jō dād kī nilām kā hukm huā hai woh us shakhs
ko dī jāwe jiski bolisab se ziyāda ho (jo sab se ziyāda yā barh kar qīmat de)

Biennial, *a* Do sālā, do-sāl tūkrahne-wālā; jiskā wuqū' do sāl mein ek
martaba ho; jo do baras mein ek bār ho).

Biennially, *ad* Do baras mein ek martaba, do baras par yā do sāl ke
ba'd; dūsre baras yā sāl.

Big, *a 1* —Qad yā andāz mein bārā; tūl wa 'arz (lambāyī aur chaurāyī)
mein bārā, bahut lambā chaurā, bārā; 'azīm

☞ "Applied to any body or object." *Webster*

2.—Hāmila; pair bhāri yā pair se bhāri; unmed ke dīn pūre
kiye huye, jisko jald laikā hone wālā ho, jiskā pet nikal āyā ho.
pet se, unmed se

☞ "Applied to females and followed by *with*" *Webster*

She is *big with child* — Woh 'aurat hāmila hai; us 'aurat ko larkā hone-wālā hai

3 —Bharā huā yā pur—jaise kisi bādī yā āfat se, jisse kisi amr kī
wuqū' jald h. w. ho, jisse koyī natīja (khusūsān burā natīja) jald
paidā h. w. ho

4 —Phailā yā harhā huā, phūlā huā; jo phatā chāhtā ho, kalajā munh ko ātā huā; rang yā gusse so bharā huā

“Thy heart is *ble*, get thee apart and weep” *Shak.*

Terā dil phatā chāhtā hai (tera kalajā munh ko ātā hai) kamare jā kar ro

5 —Phūlā phalā, jiskī adā yā sūrat se gurur pāyā jāo; jisse ghamand (takabbur) zāhir ho

Big looks — Aisi chitwan jisse ghamand pajā jāo.

Big words — Gūnū ki baten; use kalaun jūso izhār-i takabbur ho, bari bari bāten, dūg : shokh ki bāten

6 —Himmat men barā; barā yā baland; diler.

A big heart — Dil jis men bari himmat ho

Bigness, n Barāyī, qad o qūnat kī datāzī, chauhāyī aur unchāyī men barāyī; bahut wasī' aur baland h

Bigot, n. Woh shakhs jo kisi mazhabī 'aqlid rāe dastūr yā rasmi kī pā-bandī had se ziyāda isār ko sāth karō, mazhabī bāton men hath dharmī k. w., muta'assib.

Bigoted, a Muta'assib, kisi mazhabī 'aqlid rāe dastūr yā rasmi ko hath ke sāth aur ānkh band karke manne wāla (uspar ho-'aqli ke sāth sābit qadam), kisi tarīq yā firiq kī jūmb dāri ma-ma'qul tarāz par k. w. aur dūsun kī rāe kī kam lihaz r. w.

Bigotry, n 1.—Kisi khar 'aqlid yā masāl-i-dīnī kī had se zaid pā-bandī (ānkh band karke aur isār ko sāth uski pahāwī k.); kisi fariq tabqā i mazhabī yā rāe ke haq men be nodāz garī joshī, ta'assub i-mā-jāz yā barā hī ta'assub, bari haq-dharmī.

2.—Muta'assib kā 'amal yā musala.

Bile, n. 1.—Safrā; zahra; pītā.

2.—Bad mizājī; dil kī bahānī, tursh mizājī.

To stir one's bile — Kisi ko had mizāj kar-d. (uska dil baham kar d); kī i ko ārokhta-khōlā kar-d (usko rang dīlānā)

Bilious, a. 1.—Futūr-i-safī r. w.; maraz-i safrāwī men mubtalā, jisko pit kī bimāri ho

A bilious patient — Mariz jisko safrawī masāl ho (jo kī-i maraz-i safrāwī men mubtalā ho). [pītā ho.]

2.—Jismen safre kī kasrat ho; jo haijān-i-safā kī wajh se ho y.

A bilious temperament — Safrawī mizāj. *Bilious symptoms* — Safrāwiyat kī 'alāmateh, 'alāmateh jo haijān-i-safā se paidā hon.

Bill, n. (*Law*) 1 —'Arz-i-nāil-h; istigāse kā suwāl, woh nawishta jis men mudda'ī apni mazlūmī ko hālat likhe; 'arzi-da'wā.

“Used both in civil and criminal cases” *Webster.*

2 —Musawwada-i-qānūn yā qānūn kā musawwada; qānūn-i-garī-manzū-shuda kā khāka, qānūn jiskā nafāz maqṣūd ho.

3.—Kisi shai kī qimat yā kisi khidmat wagaira ko i'waz yāftānī kā hisāb, jo māi bechā yā hawāla kiyā jāo uski tafsīl mu' qūnat; kisi khidmat yā kān kī tafsīl aur uski ujrat kī ta'dād.

A grocer's bill — Panāri kā hisāb ya'nī jo jo chizē usne dī hō un sab kī tafsīl aur har ek kī qimat.

A tailor's bill—Dairī kā hisāb yā'nī un kapron kī tafsīl aur qimat jo dairī ne tayār karke diye hon yā un kapron kī tafsīl jo usne sīye hon aur har ek kī silīyī kī ujrat

4—Fard, tafsīl, bewrā, woh nawishta jismein kisī bāt kī sarāhat ho
Bill of charges or expenditures—Yāftanī vā masārif kī tafsīl yā uskā bewrā, tārī-yāftanī yā masārif

5—Māl-o-asbāb yā khās khās chīzom kī bikrī kā ishtihār jo likh-kar khwāh chhāp-kar aise maqām par lagā diyā jāe jahān 'awām kī āmad-o-raft ho, ishtihār jo kisī mauzar-i-ām par āwezān yā chaspān ho

Bill of costs—Fard-i-hisāb-i-ikhrajāt-i-muqaddama, muqaddame ke masārif kī tafsīl yā uskā fard; muqaddame mein kisī faīq ke kul masārif ke ruqūm kī kaffiyat

Bill of sale—Woh wasīqa jo māl-i-manqūla ke farokht ke waqt bā' mushtarī ke nām likh de, intiqāl-nāma i-jāe dād-i-manqūla

“Answering to a deed of real estate.” *Webster*

Bill of exchange—Hundi yā hundavī; woh nawishta jiske zarī'e se ek shakhs kisī dūsre shakhs se zarī' mudarjā-i-nawishta uske hāmīl ko yā jise woh dilāwe dene kī istid'ā kare

The drawer of a bill of exchange—Hundi k w. yā likhne wālā, likhī wālā, woh shakhs jo hundavī ke zarī'e se kisī ko rupaye dilāwe yā khud qarz le

The drawee of a bill of exchange—Woh shakhs jiske nam yā jiske ūpar hundi kījāwe yā likhī jāwe, ūpar wālā

The acceptor of a bill of exchange—Hundi sakārne wālā; woh shakhs jo hundavī ko rupaye ke dene kā wā'da kare, ūpar wālā.

“The person on whom it (a bill of exchange) is drawn, is, before acceptance, called the drawee, after acceptance, the acceptor.” *Webster*.

The payee of a bill of exchange—Yābinda-i-zar-i-hundavī; rakkhe wālā jī jiske rakkhe hundi likhī jāe, woh shakhs jiske hundavī ke rupaye dilāwe jūwen yā woh shakhs jise asī yābinda apne zar-i-yāftanī ke wasūlī karne kī ijjāz de

“The person making the order may himself be the payee”

Webster

To accept a bill of exchange—Hundavī sakārne yā'nī uske rupaye (dām) ke dene kā zimma dār h

To honour a bill of exchange—Sakārne ke ba'd wājib-i-adā hone par zarī' hundavī kā adā k; sakāre pichhe mitī pūjne par hundi kā dām patānā (denā) [Inkār k

To dishonour a bill of exchange—Hundi ke sakārne yā uske dām ke dene se

To obtain a bill of exchange at a discount, at par, or at a premium—Batte se barābar mein yā barhtī se hundi lenā

A bill of exchange payable to bearer or holder—Dhanī-jog hundi; hundi jiske rupaye uske hāmīl yā qābiz ko milēn

A bill of exchange payable to the party named in it—Nām-jog hundi.

A bill of exchange payable to a banker or other trustworthy person—Sāh jog hundi

A bill of exchange payable after date or due date—Mī'ādī hundi; jis hundi kā dām ek mī'ād-i-mu'āyan ke ba'd (mitī pūjne par yā mitī pūje) pate.

A bill of exchange payable at sight or on demand—Darshan hundī; hundī jiska dām uske dekh-tō mile; pahunchē tūr pahunchē dām yā pahunchē pahunchē hundī.

A bill of exchange of which payment is suspended—Kharī hundī; hundī jiske sakāne se ūpar wālā (drave) nikar karē.

A good bill of exchange—Chokhā hundī; hundī jiske leno men jokhā (chhāt-i-muqān) na ho, i'ibān hundī.

A duplicate bill of exchange—Hundī ki pāth (uska mukammāl). [i-sulṭā]

A triplicate bill of exchange—Hundī ki par pāth (uski tīsri pāt yā uskā hād).

A bill of exchange paid up and retained as a voucher, or an original bill of exchange with a certificate of payment inscribed thereon—Khokhā; hundī ka khokhā, hundī jo dām done ko hād ba-taur subūt ke rakh lī jā.

The arrival of a bill of exchange at maturity, or the becoming or falling due of a bill of exchange—Kisī hundī ki māt (māt) kī mutaqāb (pājā).

The term of a bill of exchange, or the period which a bill of exchange has to run—Māt-i-hundāvi yā hundī ki mūdāt.

Price paid for a bill of exchange rate of exchange, premium or discount on a remittance by a bill of exchange—Hundāwan yā hundāwan; baṭā yā baṭā.

The acceptance fee paid by the acceptor of a bill of exchange—Sakāy.

Acceptance of a bill of exchange, or endorsement in proof of acceptance—Sakān.

Bill-broker, n. Hundī kā dallāl; jo shukhs hundāvi kī dallālī karē (uski bikri kā bhāw thāhrāwē yā uski hāt-chāt lai karē).

Bill-sticker, n. Maṇṇ-i-'am par ishtihār lagāne chaspan yā awozān k w.

Bi-monthly, a. Do-māhā, do mahīne men ek martaba hone wālā; jo do do mahīne par ho.

Bind, v. t. Bāndhnā; kisī chīz se bāndhnā—masalan rassi dōlī patṭī dhajjī tasme yā zanjīr wāgura se; lapet d.

~~135~~ Sometimes with *ap*.

To bind up a wound—Zakhī ko patṭī se bāndh d. yā uske girā patṭī lapet d.

2.—Kisī tarāh par rok thānbhī yā bāndh r. khwāl qād kar-r.

3.—Ma'mūlī yā tabī' 'amal se rok r. yā usmen mānī' h; ma'mūl ke mutābiq yā aslī tarāh par 'amal karne na d.; qabz k. yā qābiz h.

Certain drugs or articles of food bind the bowels—Ba'z dawān yā giza'ib antiyon ko bāndh rakhtī (unke'amāl-i-ma'mūlī ko rok detī) haiñ; ba'z dawān yā khānā ki chīzōn se qabz ho-jāī hai (qābat khān nahīñ hotī yā pāe khānā khul-kar nahīñ āt).

4.—Kānārā got yā hāshiyā lagānā, kisī chīz ke hāshiyē kor yā kānārē par kuchh lagā-kar use mazbūr kar-d jaso kisī pahunchē ko kuprē yā farāh wāgura men; pahūyē par loho kā bānd (hāl) chārbānā.

5.—Ekthā sī yā bāndh kar chānārā wāgura ūpar chārbā d.; mujal-lad k., jild bāndī k. yā jild bāndhnā—jāse kisī kitāb kī.

6.—Wa'de mānnat shart qaul-o-qarār hukm qānūnī farz yā isī qism kī dūsrī hāt se pā-band yā majbūr k.

The law binds him to do so—Is unke zujām par woh qānūnī majbūr kiyā gayā hai; is bat kī k. uspar qānūnī kē rō se farz hai. [barte-i-ultat.

Bound by affection—Mubabbat kī pā-band (usmēn phābā yā bāndhā hū);

7.—Mu'ahade ke rū se khidmat par majbū k.; kisi khidmat ke anjām par ba-tarz-i-jāiz majbūr k

To bind an apprentice—Kisi hirse wagaira ke sikhne ke liye mu'ahade ke rū se majbū k.; shāghid karānā yā kisi posho wagaira ke sikhne kī garaz se kisi karkhāna-dār ke jahān qaul-o-qarār ke ba'd sipard kar d (bārbāl d)

☞ Sometimes with *out*.

Bound out to service—Mu'ahade ke mutābaq khidmat par majbūr kiya gayā

To bind over—'Adālat men hāziri kī muchalka likhwānā

The witness was bound over to give evidence—Gawāhi dene ke liye 'adālat men hāzir hone kī muchalka us gawāh se likhwāyā gayā

To bind to—Kisi se shādī kī qaul-o-qarār k

To bind one's self to a wife—Kisi 'aurat se yah qaul-o-qarār (mu'ahada) k k ham tujhe apni zauja bandēnge.

To bind up in—Kisi chiz meñ jazb kar d., itnā milā d kī kuchh farq na reh jāe, ek kar d.; dui ko chhorā d yā harf-i-duyi ko milā d., ek men mil jātā

Bind, *n* 1—Saklit ho-jānā, karā ho-jānā.

2.—Qabz ho-jānā, ruk jīnā; qābat sāf na honā.

3.—Lāzimi h., farz h., lā-budī h., chār-nā chār kiya jānā

Binder, *n* 1—Bāndhne-wālā, jild-band; shītāza band

2.—Bāndhne kī chiz—juse dorī rassi pattī dhajji band wagaira

Binding, *a* Wājib, lāzīm, farz, wājibu-l-itibā; wājibu-t-tā'mil; lāzimu, farzī, jiski wajh se koyī fī'l chār-nā-chār (majbūran khwāhī-na-khwāhī yā zarūrī) karānā pare

Binding, *n* 1—Bandish, bandhan

2.—Band, pattī, juse koyī chiz bāndhī jāe; kitāb kī jild ya'nī daftī aur silāyī wagaira. [sawānīh-i-'umūi] likhe

Biographer, *n* Woh shakhs jo kisi khās shakhs kī zindagī ke hālāt (uske Biography, *n* 1.—Kisi khās shakhs ke sawānīh-i-'umūi (is bāt kī tazkara kī us shakhs ne kis tarz par apni zindagī basar kī aur kaise kaise kām apne jīte jī kiye)

2.—'Umūman tazkirāt.

Bipartite, *a* Do hisson men; jis meñ do muqābil hisse hon—jaise kisi qānūnī mu'ahada yā tahrīr ke do hisse jo munjuma farīqān ke ek ek farīq kī jānib se hon

Birth, *n* 1.—Wilādat; paidāish; janm

2.—Hasab-nasab; asālat, nasl; 'ālī-mizhādī, 'ālī-khāndānī, shurūf yā mu'azzas wālidāin se paidā h

3.—Jis hālāt men koyī shakhs paidā ho; aslī hālāt; paidāishī hālāt.

4.—Paidā k, janmā

She had two children at a birth—Woh ek hī martaba do larke janī (use ek sāth

5.—Ibtidā; bunyād.

The birth of an empire—Kisi saltanat kī ibtidā yā bunyād.

Birthday, *n* 1—Kisi shakhs ke paidā hone (uski paidāish) kī din; kisi shai kī bunyād paīne yā uske shurū' hone kī din.

2—Sāl-girah; baras-gānīh; kisi shakhs kī paidāish ke hisāb se sāl-i-paidāish ke ba'd har sāl mahīne kī wohī din jab woh paidā huā ho

Birthplace, n. Woh bulda shahr yā mulk jahān kisī shakhs kī paidāish ho; maulid; watan-i-asli; woh jagah jahān se kisī shakhs kī ibtidā ho

Birth-right, n. Kisī qism kā istihqāq jo kisī shakhs ko paidāish ke rūt se hāsī ho, haqq-i-wilādat; us

“It may be used in the sense of primogeniture, or the privilege of the first-born, but is applicable to any right which results from descent”
Webster

Bit, n. Kisī chiz kā usqadar hissa jise kāf yā muhū men takh sakeñ; luqma, nawāla, kaur, kisī chiz kā ek chhoṭā tukrā; zarro ko barā-bar yā zaiā sā, thoṛā sā; tunak.

“This word is used, like *lot* and *whit*, to express the smallest degree.” *Webster*

He is not a *bit* wiser or better than before—Pahle kī masbat dūnayī yā achhayī men woh zarī bhī (zaiā sē bhī kuchh bhī yā mutlaq) bāhtar nabīn hai yā nī jōn kā ban yā jaise ke takā hai.

Bit by bit—Tukrā tukrā; zaiā zaiā, thoṛā thoṛā; ratta-ratta; ba tadq.

Bite, v. t. 1.—Dānt se kaṭ khānā chabā jānā yā pukar lenā; dāsnā, habaknā; phār khānā; dānk mānā

2.—Jalā ya parjūrā d.

Pepper *bites* the mouth—Mūch se muhū jal jātā ya parjūrā aṭhātā hai (jāne ya bhābhāke lagat hai ya usmen barī jalam padī hotī hai).

3.—Sardī yā pālo se naqsān zarur yā sadhna pahunchānā (mār yā jalā d.)

4.—Pakar lenā yā v.; dhar lenā ya v.; kisī chiz men chipak jānā

To bite in—Tānbo yā loba wāgaira ko bartan men tozā se kāṭ k.

To bite the dust, or the ground—dū-kandam men par-jam; hālat-i-naz' yā usz' men ho jānā.

He made his enemy *bite the dust*—Usne apne dushman ko hālat-i-naz' men kar-diā.

Bitter, a. 1—Karwā, talkh; tītā; toz; jiske khāno se ma'lūm ho ki zabān katī yā jalī jītī hai

2.—Sakht, shadīd; 'azīm.

Bitter enemy—Sakht 'adawat, khusmat-i-shadīd; barī dushman.

3.—Karwī—jaise bāteñ; saqat yā sakht—jaise kalamat; tanz se bhāro huye—jaise kalām; nasihat fuzihat malūmat yā sar-zāwish se bhārī buyī yā sakht-sust—masalan bāten.

4.—Jo bahut lago yā chubhe, taklīf dīh; jo nā-guṛwār ma'lūm ho.

A *bitter cold day*—Jis din sardī kī shiddat nā-guṛwār ho, jise ke din jab sardī badan men chubhe (bahut lago)

A *bitter blast*—Hawā kā jhoka jo nā-guṛwār ho ya badan men chubhe.

5.—Jisse dīl ko taklīf ho, āfat-nāk; musibat-nāk; sakht, shadīd.

6.—Ranj se bhārā huā; pur-dard; gam-nāk; jisse taklīf zāhir ho.; jisse afsos paidā ho; pur-malūl yā ranj-dīh.

A *bitter complaint*—Aisi faryād jisse faryādī kī taklīf zāhir ho; barī shikāyat; woh dād-bedād jiske sunne se afsos ho. *

Bitterly, ad 1—Sakht; khūb, shuddat se, bare afsos yā rang ke sāth; nīsi tarah par hi bahut rang zāhir ho; chhūti yā sar pīt pīt kar; dhār-mār-ke; phūt-kar.

To weep *bitterly*—Khūb rona; dhār mār-kar rona; nīsi rona jisse sunne-wāla samjhe ki rone wāla bare rang mein hai.

2—Shuddat se yā ba tarz-i-shadīd; bare zayr-o-tanbīkh ke sāth; tezi se, karwāyi se; nāk bhaun charhākar; gazab-nāk ho kar.

To censure *bitterly*—Makīmāt-i-shadīd k, karwā ho-kar ya nāk bhaun charhākar jhūnkā-bari jhūrk d

Bitterness, n 1—Talkhī; karwāhat; chīzon men woh khāsiyat jisse zabān kā maza bigar-jīe

2—Bī dushmanī, 'adāwat; klusūmat, kīna; bugz; malāmat yā tanz ki sakhti, barā qalbī salma, dil ke bare rangīda rahne ki hīlat.

Bi-weekly, a, Jiskā wuqū' do do hafte par ho; jo do hafte mein ek bār ho.

Blab, v. t. Fuzūl yā be-patwāyi se baknā, bhed yā khulīf khulīf bāton kī jī-kholkar yā be-tamīzi se kahnā.

Blab, v. t. Bohūda baknā; bak-bak k; qissa khvānī k; idhar udhar ki bāton kahā k.

Blab, n Jo bhed khol-de yā parde ki bāton kah-de; bakkī; chhīchhorā; jiske pet men hāt na pūcho; ochhā, pet kā halkā yā kum zarf, jo bilā ismā'ār (be-pūchhe) kisi ke nūj kā hāl dāso se kah-de.

Blabber, n. *Varie supra.*

Black, a 1—Kājāl yā koele ke rang kā, kālā; siyāh; āswad; shab rang yā shab-gūn.

2—Bahut siyāh yā kālā, andhorā, tārīk; jispar abr (bādāl) se tārīkī chhī gayī ho.

A *black cloud*—Kālā bādāl

The heavens *black with clouds*—Āsmān jispar bādāl ki tārīkī chhēyi ho

3—Magnaūm, ranjīda; chūro par gaur barastā huā yā udās chhāyī huyī; mntafakkir; chīn ba-jahūn.

4—Nihāyat burā, az bas qabīh; khauf-nāk; bad, gam-nāk; rang āwar.

A *black deed or crime*—Koyī nihāyat qabīh kī'ī yā jurm (barā hi burā kām yā jurm)

Black and blue—Woh kālā pīlā rang jo badan par choṭ pahūnchne ke ba' choṭ kī jagah gosht mein padā ho jātā hai.

To beat one *black and blue*—Kisi ko mārte mārte nīlā pīlā kar-d (use khūb i mārā)

A *black sheep*—Koyī gharāne yā sulbat mein nīlā shakhs jo auroñ ki mānīd n ho aur logon ko taklif dīyā kare

Black, n 1—Jismen sapedī na ho; barā kālā rang

2—Habashī; kālā rang kā ādmī; zangī, kālīyā

3—Kālā kaprē; mātami poshāk.

To be clothed in *black*—Kālā kaprē (mātami libās) pahne rahnā.

Black and white—Likhā yā chhapā huā; qalamī yā matbū'a.

I must have that statement in *black and white*—Woh bayān mujhe likhā chhapā huā chāhiye

Blacken, v. t. 1.—Siyāh yā kālā kar-d.

2—Tārik kar-d; andhera kar d., chhā-jānā—jaise tārikī kā bādāl se

3—Dāg yā dhubbā lagānā—jaise nok nāmī men; bad-nām k., rū-siyah k.; mūñh men kālak (siyāhī) lagām, ruswā k.; kalank kā tīkā lagānā

Blacken, v. t. 2. Kālā yā siyah ho-jānā.

Blackguard, n. Zalīl shakhs jo 'adatan gāliyān bakā kare yā togoñ ko burī burī gāliyān diyā kare, kamīna yā nich ādmī, lachhā, pāpī, bad-ma'āshī

Black-hearted, a. Siyāh qalb; tīra dil; bad bātīn; khabīs; jiske dil men khabīsat ho, kīna-war, jiskī niyat burī ho; jiskā manshā achchhā na ho.

Blackish, a. Siyah-fām, siyāhī par māl, māl ha tīnagī; kuchh kuchh kālā.

Black-mail, n. Naqd jins yā maweshī jo qadīm zamāne men Tglīstān ke shahānālī aur Skotland ke janūbī husse men dākuon ke shāhīkon ko lūt pūt se bachne ke liye lag diyā karī the; rupaye wagana jo dhām-kā kar yā bad-ma'āshī ki rah se kisī se jāhīya liye jāwen

To levy black mail—Bad ma'āshī ki rah se kīnab ankhoñ dekhā kar kīn se rupaye wagāna kārīna

Blamable, a. Mulsam kanāye jāne ke qābil; qābil-i-izām; mustajib-i-izām; chushm munāyī yā sarzanish ke lāiq; qusūr-wāī yā taqsīr-wār, gunah-gār, jispar izām lag sake ya wārd ho-sake.

Blame, n. t. Izām d.; mulamu samāghnā, qusūr war tasawwar k. yā ghahrūnā, sarzanish k.; kisi ki nishat apni nā nāzī yā nā-pasandidagī zāhir k.; kisi par harf r.; kisi meñ naqs ulkānā.

Blame, n. 1.—Izām; qusūr kī ittihād; sarzanish; li'nat malāmat, kisi amr ko be-jā samāgh kar uski nishat apni nā nāzī kī zāhir; harf-gīrī

2—Jo sai zanish yā nā pasandidagī ke qābil ho; jurm, gunah, taqsīr

To blame or to be blamed—Qābil-i-izām, mustajib-i-izām yā sai-zanish; jiski nishat nā-rāī yā nā pasandidagī zāhir ho sake.

Blameful, a. Qusūr wāī; izām ko qābil, jo mauid-i-izām ho-sake, sazāwār-i-sarzanish; gunah-gār; taqsīr-wār.

Blameless, a. Be qusūr; be gunah, jiskī nishat nā-khushī zāhir karne ki koyi wajb na ho; ma'stūn; izām se barī yā pak; be-'aib.

Blameworthy, a. Same as Blamable.

Blank, a. 1.—Safed rang kā, bad rang; jiskā rang fuq ho.

2—Khāuf se zard yā rang urī huā (fuq); pureshān; muztar;

3—Jispar kuchh likhā yā chhapā na ho; khālī, sādā; korā; safed.

Blank paper—Sādā kāgar, kāgar jispar kuchh likhā yā chhapā na ho

4—Jismen woh shai na ho jo usko purā karne ke liye ma'mūlī yā zarūrī ho; khālī; nihā, maliz.

A blank wall—Khālī diwār ya'nī diwār jismeñ darwāze wāgana na ho

Blank deed or document of any kind (Law)—Kisi qam ki dastāwaz ya waazq kī ma'mūlī chhapā huā yā qalamī namūna jispar nam tārikh hudūd yā aur khās khās zarūrī baton ke likhne ki jagah chhūpī rāhī hai.

Blank indorsement or an indorsement blank (Law)—Kisi hundī yā parmesari lot par aurf bochī kaine wāle kī nām likhkar chhō d. yā'nī us shakhs kī nām na likhū pake hāth yā nām bochī kī-jāe

Blank door or window—Darwāze yā khukī kī dūr jo diwār mein banī kar chhōr diyā jāe, darwāze yā khukī kī shabih, chobhi.

Blank, n. 1—Koyī khālī jagah, kāgaz yā kisi navishte par khālī jagah

2.—Qur'a jisse kuchh hāsīl na ho; qur'a andāzī men woh tikat jispar kisi mām kī ta'dād na likhī ho.

3.—Be-likhā kāgaz, sāda yā kcrā kāgaz; kāgaz jispar koyī mushāw yā hu'af na hon Woh kāgaz jispar kisi qism ke qānūnī wazīfe kī mazmūn likhā ho par uāta tārikh aur tafsīl wāgaira ke likh-dene ke liye jā-bājā khālī jagah chhūti ho.

Blast, n. 1—Bahā yā chalnā; hawā kī jhokā yā jhakarā, aisi hawā jisse kisi shai ko nuqsān pahunchē, bād-i-muzn yā mahlik.

2.—Hawā kī jhokā jo dhauknī wāgura ke munh se niklo, bhūthī men lohe wāgaira ke galāne ke liye jis qada: dhauknī kī dhauknā zarūr ho

To melt so many tons of iron at a blast—Ek mataba dhaukr se lohe ke itna tan gūlā d

3.—Woh āwāz jo kisi bāje ko phūnkne se paidā ho, āwāz jo ek sāns men paidā ho.

4.—Pahār wāgaira kī bārūt se urānā yā jisqadar bārūt us kām men lāyi jāe.

5.—Jānwārōn aur paidhōn par yakhāngī āfat kī ājānā (unmen ek tarah kī bimāri)

Blast, v. t. 1—Nuqsān pahunchānā—jaise kharāb hawā se; khushk kar-d, mār d, pazhmurda k, kisi qism kī burā asar pahunchā ko barhne aur phalne na d; jalā yā jhulas d

2.—Kisi qism kī balā-i-nāghātī nāzī karke (koyī āfat yā musibat yakhāngī dāl-ko) talāh barbād gūnat yā nest-o-nābūd kar-d. (mitā d. yā bāqī rahne na d.)

3.—Bārūt se urā d.

Blast, v. i. Mar-jānā, murjhā jānā; pazhmurda ho jānā.

Blaze, n. 1—Woh raushanī aur garmī jo kisi chiz ke jalne kī hālat men paidā ho; lapat; shu'la, lau

Every house in the street was in a blaze on the night of the illumination—Jis rāt ko raushanī huyī thī rāste par ke sab mahānt par nūī kī ek ālam thā

2.—Shu'le kī si raushanī, phālī huyī raushanī.

3.—Kisi achchhī bāt kī phūt yā phālī jānā yā uskā khūb zāhir ho-jānā; kisi khabar kī dūr-o-darāz tak phālnā, i'lān, kisi bāt kī baqi shuhrat aur numāish

Blaze, v. i. 1—Bhabhaknā; dhadhakuā; mushtail h., shu'la-zan h.; lapat mānā.

2.—Dūr tak khūb raushan rahnā yā chamaknā.

3.—Numāyān h.; mashhūr h. yā namūd r.

Blaze, v. t. 1—Dūr dūr tak mā'lūm karānā yā jānā; dūr-o-darāz tak mashhūr k.; shuhra-i-āfāq k., mushtahar-i-ām k.; angusht-numā k.; numāyān k.; tasht-az-bām k.; naqqāra bajānā yā dhandhōrā pīṭnā.

Bleed, v. t. 1—Lahū bahnā: kisi wajh se khūn nikalnā

The arm *bleeds*—Bāzī se lahū bahīa hai.

2.—Mārne yā zabh kiye jāne so marnā.

- 3.—Kaṭne yī fasd khulho kī wajh se khūn kā nikalnā bahū yā ṭapakuā, ras 'araq yī gond kā bahūā—jaise darakht se.

The heart *bleeds*—Dil khūn hua jaha hai, ya'ni haṁ-dardī yā taur kī wajh se dil ko barāz ha rānj hai (gīyat dardī kā mulimā-i-qalla hai)

Bleed, *v. t. 1*—Fasd kholuā; kisi rag ko chū kar (uski fasd ickar) jism se khūn lenā yā nikalnā.

2—Ras gond yā 'araq bahānā.

Bleeding, *n.* Nāk se khūn kā bahūā; fasd kholuā yā lenā; kisi darakht se uskā 'araq nikalnā.

Blemish, *v. t. 1*.—Bud-sūrat k.; shakl bigār d.; kisi sudaul yā 'umda chiz ko kharāb k. yī usmeñ nuqsān pahunchānā; jism yā dil ko bigār d. yā usmeñ kisi tarah kā naqs paidā k.

2—Kisi kī nek nāmī yī chāl-o-chalan meñ dāg yā dhabbā lagānā; badnām k., ruswā k., izāba-i-baṣīyat-i-'uṣf k.

Blemish, *n.* Kisi tarah kī naqs vā 'uh ān isse kī woh jismānī ho yā dil; koyī shai jisse hush meñ fūṭar ājāo (kharāb-sūratī ghat jāo), qubh, woh shai jisse koyī sudaul chiz (sudaul (bud-sūrat) yā nikamī ho-jāo; woh bāl jisse neknamī meñ dāg ya dhabbā lage, kalank yā kalank kā tika.

Blend, *v. t.* Jēk meñ mīlānā yā shūnīl kar-d.; khalṭ-malṭ kar-d.; makh lūṭ k.; judī judī chizon ko is tarah par ek kar-d. ki usmeñ phir tazmeṁ na ho-sake.

Blend, *v. i.* Mīl jānā; ek ho-jānā; ektba ho jānā; makhṭ meñ ho jānā.

Bless, *v. t. 1*—Khush yā shād r.; kān-yāb sar-sabz yā bakhurdār k.; kisi ko phala-phūlā yā khush i.; duniyāwī bātōn meñ taragqī d.; barakat d.; mubārak k.

"Bless to both nations this auspicious hour." *Dryden*—Yah nek sa'at (shubh ghar) donoñ qaumon ko mubārak ho.

2.—Kisi ko haq meñ bihtārī chāhūā; kisi se yah kahūā ki tum khush rabo yā Khuda tumheñ khush rakkhe yā tumhārā bhalā ho; du'ā d.

3.—Taqlīs k.; du'ā parh kar matabarrak (pāk) qarār d.

4.—Jo kuchh fāida pahunchē uske 'iwaz meñ talīf yā barāyi k.; khūbiyon ke 'iwaz meñ saūā khwānī k.; liamd yā maḥṭ k.; sarāhūā; kisi kī barāyi gānā.

5.—Apnī tayīn khush tasawwur k. yā samajhū.

To bless from—Kisi se mabfūz r. yā bachūā; kisi se paudā yā amn meñ r., kisi se bachāye rahūā.

"We met that villain (God from him we bless!)"—*Spenser*. Us bad-zāt se ham logon se mulūqāt huyē (Khuda mujhe usse mabfūz rakkhe yā bachāye rahe)

Blessed, *a. 1*—Khush; mahzūz; khush-o-khurrām; shād; khushī meñ basar k. w.; m'imātōn kā r. w.; jispār kisi kī bāf mubārakī ho.

2.—Khushī d. w. yā jisse khushī hāsī ho; khushī se bhārā hūā; bāg-bāg

3—Rūbānī khushī r. w. yā uske muta'alliq; jannat kī m'imāt kā mutassarif yā uske muta'alliq, mujibu-d-da'wāt.

4.—Pāk; mutabarrak; jannatī; bihushī.

Blessedly, *ad* Khush-waqtī se; khūbī-i-waqt se, khush-nasībī se; khushī se yā khushī ke sāth.

Blessedness, *n* Khushī; m'imāt, bishst kī khushiyān; Khudā kī muhrbānī yā uski 'ināyat; Khudā kā kasam o faiz, rahmat-i-Ilāhī, Janāb i-Bārī kī barakat yā shafaqat.

Single blessedness—Tajarrud kī hālat, kuṣā pan; uā-kad-khudāyī; khushī jo fī nafsi hī hāsil ho

Blessing, *n*. 1.—Khushī kā zarfā, koyī 'atiya fāida yā naf', jisse taraqqī aur bihbūdī ziyāda ho; m'imāt, barakat, ganimat.

A just and pious judge is a great blessing to the public—Munsif aur Khudā-tars hākim 'awām ke liye ek barī m'imāt hai ('awām men aise hākim kī barī barakat hotī hai yā uskā dam bahut ganimat samjhā jātā hai)

"How blessings brighten as they take their flight!" *Young.*

M'imaton ko jab par lagte hain (jab unmeñ zawāl ātā hai) to we kīnā khush numā ma'lūm hotī hain Qadr i m'imāt ba'd-i-zawāl

To look upon a person or a thing as a blessing—Kisī shukh yā cheez ko ganimat samajhā (usko apnī khushī yā fāide kā hīs tasawwur k)

2.—Khushī kī rahmat barakat yā uskā faiz

3.—Du'ā; du'ā-i-khair, dūsre kī khushī kī khwāhish kā izhār, dūse kī khushī kī utiyā.

Blet, *n*. Phal meñ saāhat kā dāg, woh dāg jo phal men uske seṛne kī hālat men par-jātā hai.

Blight, *n*. 1.—Tarāh tarāh ke sadme yā 'arize jo nabātāt ko hote hain aur unki wajh se we bi-l-kul yā kuchh kuchh zā' ho jāte hain 'am isse kī yah kalfiyat kīre wagare ke sabab se paidā ho yā hawā kī tāsīr se, garmi; hardā, pālā, jholā, koyī shai jisse paidhe khushk hon yā murjhā jāen.

2.—Woh bāt jisse kisī ke mansūbe pūre na hone pāwen; woh bāt jisse kisī kī ummedon men zu'f 3-jāe (uskā mihāl-i-ummed khushk yā pazhmurda ho-jāe yā uski ummedon par pālā par-jāe).

"A blight seemed to have fallen over our fortunes." *Disraeli.*

Zahir men hamāre nasībun par pālā parā thā

3.—Ek tarāh kā kīrā jisse mawon ke darakht zā' ho-jāte hain.

Blight, *v* t. Pālē wagana se māi-d., khushk kar-d.; jhulā d.; barhne aur phalne-phālne na d., mār-d.; ummed zā' yā munqat' kar-d (mār d.)

Blind, *a* 1.—Jise quwwat-i-bāsira na ho 'am isse kī yah naqs paidāishī ho yā pādāishī ke ba'd kisī wajh se lāhiq huā ho, lasīr; nā-bīnā; andhā, kor yā kor-chashm, jisko nazar na ho yā jiskī nazar kho-gayi ho; jo dekh na sake.

2.—Jis kī aql kī ānkḥ na ho (jo bāton meñ tamīz na kar-sake), jisko aql kī ānkḥ par pardā parā ho; jisko samajh na ho, jismeñ bāton ke samajhne yā tamīz kī salāhiyat na ho kor bātin; dū kā andhā. jāhīl: jiskī ānkḥ meñ dūl parā ho

Authors are *blind* to their own defects—Musannif apne khaṣ 'ayūb dekh nahin sakte (unki ānkhon apne naqūis kī tarāf se band hotī haiṁ yā unko apni bhūl-chaṭ ma'ālūm nahīn hotī)

“*Blind* should be followed by *to*, but it is followed by *of* in the phrase *blind of an eye*” Webster

3—Jo nazar na āwe, jo madd-i-nazar na ho yā jise sab log dekh na saken; jo chhipā yā pardo men ho, jo tūrkī men ho.

A *blind* corner—Goslu (konā) jise sab log dekh na saken.

4—Muhmal; tūrk, jiskā hāl jald ma'ālūm na ho-sake; jiskā patā āsānī se lag na sake; jo jald samajh men na āwe; aisī hālat men jaise koyī chīz andhe ke nazdik ho; jo 'awām ke madd-i-nazar na ho; nī kī; makhfi; poshida yā chhipī huyī; jo logon ko nazar na pare.

A *blind* manuscript—Hāth kā likhā huā jo parhā na jāe; andhī yā muhmal tahrīr

A *blind* path—Aisī rāh jo jald na milē.

5—Jismen raushanī yā dekhne ko liye rauzan wāgura (sūrākh yā khurkī wāgura) na hon; band; be mūnko wāgura kā; jismen rakhe na hon [na hon.

A *blind* wall—Diwār jo band ho ya'ni raushanī wāgura ko liye jismen rakhe

6—Jismen tamīz yā wuqūf ko dukhīl na diyā jāe; jo bo samjhe-būjhe kiyā jāe, jis men ihtiyāt kān men na lāyī jāe

The *blind* approbation of a plan—Be-tamīzi ko sāth (unkh mūd-kar) kī tajwīz kī manzūri.

blind, v. t. 1.—Andhā kar-d. yā banā d.; basārat se mahrūm k.

2.—Tūrk k.; āsā kar-d. kī ānkh se dekh na pare yā samajh men na āwe, chhipā d.; dhokhā d.; ānkhon men dhūl dālnā

blind, n. 1.—Koyī chīz jisse raushanī kī āmad rok de-jāwe (raushanī bhitar āne na pāwe); koyī shai jiskī wajh se dūsrī shai dekh na pare, parda, chilman; jūlīmūl; oḥ; andhyārī yā andherī.

A *blind* for a window or for a horse—Khurkī ke liye jānūl parda yā chilman kḥwāh ghore ke liye andherī.

2.—Koyī bāt jisse ānkh yā 'aql ko dhokhā ho.

blindfold, v. t. Kisi kī ānkhon band kar-d. chhipā yā mūd d. yā unpar parda dāl d., ānkhon men patṭī lagā d. yā andherī de-d.; dekhne men mān' h.

blindly, ad. 1.—Be dekhe yā samjhe.

2.—Be-tamīzi se; be sabab ke mā'ālūm kiye; andhe kī tarāh; chup-chāp, be-soche-bichāre, bilā taftīsh wa tahqīqāt; ānkhon band kar-ke yā ānkh mūd ke; bhoṛī kī tarāh.

To be *blindly* led by another—Be samjhe-būjhe dūse kā kahnā karnā; andhe kī tarāh dūse ke chālne se chālnā, jo kuchh dūsrī kahē woh chup-chāp yā ānkh lān band kar-ke mān lenā.

blindman, n. Andhā; nā'binā; sār.

blindness, n. Andhā-pan; nā'bināyī; kor-ghashmī, be'aqlī; jihālat.

blind-side, n. Woh pahlū jo qawī na ho; jis bāt men nazar khatā kare, kamzorī; zu'f, naqs; 'aib; lagzish

Blink, *v. t.* 1.—Ānkh kī palkon ko jald jald kholnā aur band k.; ānkh milnūlānā, palak mārūnā yā michkānā; ānkh jhapkānā, jis shakhs kī ānkhon kamzor hon uskī tarah ānkhēn dabā dabā ke yā palkon ko rah rah kar khol aur band karke dekhnā.

2.—Tūmtimānā, jagmagānā yā jhulmīlānā—jaise chirāg yā sham' kā.

Blink, *v. t.* Nazar-andāz kar-d., tūl d. yā chhor d.; jān-būjhkar bachā-jānā yā 'amadan dai-guzar k.

Blink, *n.* Jhalak, ek nazar dekh lenā; zarā se dekh pānā

Blinkard, *n.* 1.—Jo ānkhēn dabā dabā ke dekhe, chondhlā yā chundhlā, jiskī ānkhēn kamzor hon

"Among the blind, the one-eyed *blinkard* reigns." *Marvell.*

Andhon men kēnā rājā hotā hai; āndharon men kēnā rājā.

2.—Jo dhuundble sitāre kī tarah tūmtimāyā kare ya'ni kabhī dekh pare aur kabhī nahīn (chhup jāe)

Bliss, *n.* Darja-i gāyat yā intihā martabe kī khushī, 'alā qism kī khushī khusūsan jannat kī khushī; bīshat kā haz. [masrūr]

Blissful, *a.* Nihāyat mahzūz aur khush, bāg-bāg khush; darja-i-intihā ko

Blister, *n.* Ābala; phapholā, chhālā, jhalkā

Blister, *v. t.* Ābile yā phaphole parnā; chhāle parnā

Blister, *v. t.* Ābile paidā k yā phapholā dālnā

Block, *n.* 1.—Lakrī yā patthar wagana kī silī jo aksar ek taraf chauras hotī hai, lakrī kā kundā, patthar kā dhokā yā chaftān, koyī thos aur bhāī chiz, lakrī kā thīhā yā lohe kī mihāyī jise kālīgar kām men lāte hain

2.—Topī wagairā ke hīe lakrī kā dhānchā yā sīnchā; golā; qālib, kābud. Topī kā namūna yā uskī waz' khwāh shāl Topī.

3.—Makānāt kī musalsal qatār; 'imāraten jo kuchh dūr tak ek dūse se lagī chālī jīen

4.—Koyī rukāwat yā rukāwat kā sabab; sadd-i-rāh; thokar; amr-i-mānī; woh bāt jo kisi dūsrī bāt men hānj yā hāil ho, khār

Block, *v. t.* Āmad-o-raft (āne jāne) kī rāh band kar-d., roknā yā band k.; bīch men koyī rukāwat kī chiz rakh kar rāh band kar-d.

 Often followed by *up*.

To *block up* a road—Sarak yā rasta band kar d., koyī rukāwat kī chiz rakh-kar sarak par āne jāne kī rāh rok d

To *block out*—Shakl kā qāim k. shurū' k., dāul dāine lagnā yā dāuliyānā, intizām ke sāth qāim k.; tarah dālnā yā tarah-andāzī k

To *block out* a plan—Kisi tajwīz kī shāl qāim k. yā uskī tarah dālnā

Blockade, *n.* Kisi jagah ko sipāhiyon yā jahāzon se band kar-d. tāki jo log ghere mein par-jāen unkā bāhar kā ānā yā un tak dūseon kā pahunchnā khwāh khāne pīne yā larāyī ke sāz-o-sāmān kā unko milnā band ho jāe aur bagair iske kī unpar qāide ke mutābiq hamle kiye jāwen we bhūkh aur ihtiyāj se tang ākar apnī tajīn dushman ke ikhtiyār mein kar-dein.

Blockade, *v. t.* Kisi shahr yā qal'a mein āmad o-raft kī rāh ko lashkar yā jahāz se band kar-d. tāki jo log bhitar par-jāwen we bhūkhon marne aur kisi shakī ke na milne kī wajh se majbūr ho-kar dushman kī itā'at qabūl kar-lein.

cockhead, *n.* Ahmaq; kunda; nā tarāsh; bad damāg; kūṛh-magz; jiske amajh na ho, be-aql; gāwdū; mūrakū (mūrkl); kam-fahm; ulū yā ullū kā patthā, kaḍon.

rod, *n.* 1.—Lahū, khūn; surkhī; lāl. [jaddī rishta]

2—Qarābat jo ek mūrasi ā'lā se paidā hone ke zarī'e se ho, yak

3—Nasl; khāndān; ulād; haṛke-bīle.

4—Wāhidam-i-mu'azzaz se paidāish; 'ālī nizhādī; sharūfat wā najūbat i khāndān; nutfa-i-sharīf se paidāish; 'ālī khāndānī, husab wā nasab kī buzurgī.

A gentleman of blood—Mard-i-sharīf jo wāhidām-i-mu'azzaz se paidā ho, 'ālī nizhād mard-i-sharīf, woh bhalā adū jiske paidāish nutfa-i-sharīf se ho najībū-t tarfān

5—Shāhi nasl, bādshāhi khāndān.

A prince of blood—Shah-zādā; bādshāh yā shahanshāh kī betī

6—Khūn kā bahānā; jān-sitūnī (jān kī lenā); qatl; halākat

7—Mizāj, josh-i-tabī'at kī hālat.

“Often, in this sense, accompanied with *cold* or *warm*, or other qualifying word.” *Webster*.

To commit an act in *cold blood*—Koyī bī dild o dāmpatā aur bilā shukū'ā i nāgāhūn k. koyī kām jānubūh kar aur aū hālat men k. jab tabī'at men yā kāyak gussa paidā na hūn ho

Warm blood—Ishtī'āl-i-tabī'; mizāj kī jālī bhūnā yā gussa kī hālat men talūh

To warm or heat the blood—Ishtī'āl kī jālī bhūnā yā gussa kī hālat men talūh; dīl ko mushitā'īl k.; dīl ko ubhāṛnā.

“Qualified by *up*, excited feeling or passion is signified” *Webster*

My blood was up—Merā khūn josh men ā-gyā, merā tabī'at men josh yā gussa paidā ho-gyā (manjhe josh yā gussa ā-gyā).

8.—Ātash-mizāj shukūh, jiske tabī'at jald garā ho-jāo yā gusse men ā-jāe; āg-bagūlā.

9—Kisī chīz kā 'arūj jiskā rang surkhī ho.

Whole blood (Law)—Woh qarābat yā rishta jo bāp aur mān donoñ ke zarī'e se ho, rishta-i-husabī wā nasab; haqqi qarābat; rishta jo wāhidām-i-wāhid ke tawassul se ho; rishta-i-ā'yānī yā 'amī

Half blood—Rishta jo sirf bāp yā mān ke zarī'e se ho; rishta-i-gāir haqqi; rishta-i-'allātī yā akhyāfi, qarābat jo manjūnā wāhidām ke sirf ek se hūn ho

Brothers of the whole blood—Ek hi man bap ke bete; do yā zād bhāyī jo wāhidām-i-wāhid se paidā hūn, barādarān-i-haqqī yā haqqī bhāyī; barādarān i ā'yānī yā 'amī

Brothers of the half blood—Bhāyī jinke wāhidām mushitā'ak na hūn; sautele bhāyī, akhyāfi yā 'allātī bhāyī yā'n agū do bhāyī ek hī mān aur judē judē bāp se hon to woh akhyāfi kahāyēnge aur agū wo pidā-i-wāhid wā mādar i judāgāna se hon to 'allātī bolē jāenge.

d, *v t.* 1.—Khūn nikālānā yā lenā; fāsā kholnā yā lenā.

2—Khūn-ālād k. yā khūn se ālād k. (bhai d.); khūn khūn kar d.

d-bought, *a* Jo jān de ke milā yā hāsīl hūā ho, jiske hāsīl kāmūn on khūn bahāyā gayā ho.

Blood-guilty, *a.* Khūn kiye huye; qatl kā mujrim.

Bloodless, *a.* 1.—Jismen khūn na ho; murda.

2.—Be khūn-rezī yā qatl ke; bilā kusht-o-khūn.

A *bloodless* victory—Fath jiske hasil karne men khūn-rezī na ho,

3.—Be jān; jismen 'ulu-l-'azmī yā musta'idi na ho

Blood-relation, *n.* Haqiqī rishta dār, qarābat-i-sulbī *i. w.*; gotī; yak-jaddī

Bloodshed, *n.* Khūn-rezī yā lahū kā bahānā, kusht-o-khūn; qatl, mākāt, jān kā lenā, khūn-rezī kā jurm.

Blood-stained, *a.* Khūn-ālud yā khūn lagā huā; jismen khūn kā dāg lagā yā uskā dhabbā parā ho, khūn kā mujrim

Blood-sucker, *n.* 1.—Lahū chūsne-wālā jāuwar; joṅk.

2.—Be-dāid vā be-rahm shakhs; khūnī, qātil. [khūn-khār; khūnī

Blood-thirsty, *n.* Khūn kā pyāsā yā tishna-i-khūn, khūn-rezī kā khwāhān,

Bloody, *a.* 1.—Jismen lahū lagā ho, khūn-ālud

2.—Khūn-rezī kā 'ādī; sang-dil aur wahshī-mizāj; khūn-khār; khūnī

3.—Jiske sāth yā jismen khūn rezī ho, khūn-khār; jismen be-rahmī ke fi'l kiye jāen.

A *bloody* battle—Larāyī jismen khūn rezī ho (jismen bahut se log mārē jāen yā bahut se logon ki jān jāe)

Bloody-minded, *a.* Be-rahm aur sakht mizāj; wahshī, khūn-khār.

Bloom, *n.* 1.—Phūl, khilī buyī kalī yā guncha-i-shigufta.

2.—'Umūman phūlon kā phūlnā yā kalhyon kā khilnā; phūle huye phūl yā woh phūl jo phūl rahe hon.

3.—Woh shabāb kā 'ālam jiski tashbīh phūlon se di jāe; khūb-sūrtī tar-o-tāzagi aur quwwat men taraqqī, phūlon ki kalhyon ki tarah khilnā ya'nī bālidadgi aur tandumustī men taraqqī pāte jūnā, 'unfuwān; charhī uthtī yā ubhartī juwānī

The *bloom* of youth—'Unfuwān-i-shabāb, raiḥān-i-shabāb, bahār-i-juwānī, juwānī kā ubhār yā āgāz-i-shabāb.

Bloom, *v.* 1.—Phūlnā; phūl d yā paidā k.

2.—Ubhār par h; ubhartī juwānī ki hālat men h.; phūlon ki sī khūbsūrtī aur tāzagi dekhlanā; 'unfuwān-i-shabāb men h

Blossom, *n.* Phūl, gul.

“A general term, more commonly used than *flower* or *bloom* when we have reference to the fruit which is to succeed. Thus, we use *flowers* when we speak of shrubs cultivated for ornament, and *bloom* in a more general sense, as flowers in general, or in reference to the beauty of flowers” *Webster*

Blossom, *v.* 1.—Phūlnā phūl lenā phūl lagnā yā phūl ānā; baurnā yā baur lenā; shigufta h; khilnā.

2.—Phalnā-phūlnā; sar-sabz h aur taraqqī pānā; 'urūj pānā aur sāhib-i-iqbāl h.; gul khilā rahnā yā phūl ki tarah shādāb aur shigufta rahnā

Blot, *v.* 1.—Raushanāyī (siyāhī) kā dāg lagānā, siyāhī kā dhabbā lagānā yā usse dāg-dār k.; siyāhī kā chhīṭā ḍālnā yā siyāhī chhurāknā

2.—Badnāmī kā dāg lagānā; badnām k., kalank kā ṭikā lagānā; raswā k. be-ābrā k. sūrāḥ yā hayat bigār d.

3.—Tabrīr (likhāwat) yā haifoñ ko siyāhī se is tarah miṭā d ki wo phir dekh na paroñ yā pahchāno na jā-sakeñ.

☞ Generally with *out*

To blot out a word or a sentence—Kisi lafz yā jumle ko is tarah siyāhī se miṭā d ki woh phir nazar na āwe.

4.—Aisā kar d ki phir dekh na pare; miṭā d.; bhulā d.; mahw kar d., mahw aur mausi k.; dho d.; sāf kar d.; nest-o nābūd k.; phir rahne (yā bāqī khwāh qūm rahne) na d.

☞ With *out*

"One act like this *blots out* a thousand crimes" *Dryden*.

Is qism ke ek hī se hazārthā jarām mit-jāte (logon ko bhūl jāte) ham

Blot, n. 1—Dāg yā dhabbā—jaise siyāhī kā kāgāz par.

2—Kisi likhī yā ehhapi chiz kī mitā d.

3—Nek nāmī meñ dāg, dhabbā, bo ābrūyī, kalauk kā ṭikā yā kalauk, naqs; 'aub, bad nāmī yā bad nāmī kī bāt.

Blotter, n. Woh kachchī bahī yā chitṭhā bahī jismon kī lusāb yā muāmale silsile ke mutabiq likhe jāte hain.

Blotting-paper, n. Sokhla; siyāhī nūhāno kā kāgāz; ek qism kī kāgāz jisse tar siyāhī is garaz se jadh karāyī (sokhāyī yā khushk karāyī) jātī hai ki usko dāg kāgāz par na pareñ; kāgāz-i-jāzib (zor se mātānā.

Blow, n. 1—Zarb, mār; wār, choṭ, thappar ghūso yā kisi huthiyār se

A severe or violent blow—Zarb-i-shadid; sokh mār; aisi mār jisse choṭ lage

A fatal blow—Zarb-i-mulūk; aisi mār jisse marab ki jām nikal jae

To give, or strike, a blow—Māna, zarb lagānā, marāb k. [jāwe

To strike a fatal blow—Zarb-i mulūk lagānā; aisi wār k. ki usse marāb mar-

2—Musibat dānā; woh āfāt jo yakāyak ā-paro; balā-i-nāgahānī yā shadīd.

To come to blows—Jang yā larāyī meñ marāb h.; lagne lagnā.

From words they came to blows—Bāteñ hi bāteñ meñ (bāt karte karte) wo lagne lage (un meñ mār-pit hone lagi).

At a blow—Dafātā; yakāyak; ek hi martabā kī koshish meñ; ek hi bāt yā wār meñ; ek hi larāyī meñ.

☞ "At a stroke is used in like manner." *Webster*.

Blow, v. i. 1.—Chalnā khwāh jumbish yā harukat k.; buhnā.

The wind blows—Hawa chaltā (baltā) hai.

☞ Often used with *it*.

It blows a gale—Hawa tez chaltī hai.

2.—Hāshphnā; dam phūlnā, bahut yā jald jald sāns (dam) lenā.

3—Pāhūke jāno par bajuā—jaise singhe yā turkī kā.

4.—Phūlnā; gul khūlnā, shuguftā h.

"How blows the citron grove" *Milton*.

Woh chakotare kā bag kūsā phūlā hai (usmeñ kyāhi gul khūlā hai yā kaus phūl phūle hain)!

To blow over—Yūbūh nikal jānā; nikal yā chalt jānā; band h. yā thar jānā; mauqūf ho-jānā; fire h. yā dhūfā (par) par jānā.

The storm has blown over—Tūfān jātā raftā (andhī nikal gayī).

The clouds have *blown over*—Bādāl nikal-gaye (chale gaye yā muntashar ho gaye, ur gaye)

To *blow up*—Bārūt ke zor se hawā mein ur jāū, bārūt ke urne se tūt phūt kar adhar-adhar (muntashar) ho jāū.

Blow, v. t. 1.—Phūknā; munh se yā dūsre zarī'e se kisi chiz ko hawā pahunchāū yā denā

To *blow* the fire—Āg ko phūknā.

2.—Hawā ke jhoke se chalā yā āge ko hatā d. [gayā

The tempest *blew* the ship ashore—Tūfān ke zor se jalāz hat-kar kanāre lag

3.—Bajānā yā phūnk-kar bajānā

To *blow* a trumpet—Turhī bajānā.

4.—Maslūh k.; phailāū; mushtabā k.; zāhir k.; khol d., fāsh k

5.—Ande d.—jaise makkhiyon kā. [bhar d

6.—Phūnk-kar banānā; hawā bhar-kar phulānā yā baḥānā, hawā

To *blow hot and cold*—Kisi shai kī nisbat ek waqt mein n'āyat k aur dūsre waqt be-ittā'iyā se pesh āū, zāhir mein muwāfiqat aur mukhālafat donon k. yā muwāfiq aur mukhāfi donon mālūm h, kisi amr kī nisbat kabhi rū-barāh rahne amr kabhi rū gardān, hālat-i-shamsi wa qamari mein rahne.

To *blow off* (a)—Hawā ke zor se girā d

To *blow off* fruit from trees—Hawā ke zor se phal ko darakhton se girā d.

(b)—Zamīn (khushkī) se hatā d.—To *blow off* a snip—Hawā ke jhoke se jabāz ko khushkī se hatā d.

To *blow out*—Hawā ke jhoke se bujhā d yā gul k—jaise sham' ko

To *blow up* (a)—Hawā se bhar d; phūnk-kar barhānā

To *blow up* a bubble—Hubāb yā bulbule ko phūnk-kar barhānā

(b) Phulā d, baḥlā d

To *blow up* one with flattery—Kisi ko khushāmād se phulā d. (uski khushāmād is qadar k ki woh phul uthe)

(c) Ubhārnā, ishti'āl d yā mushtā'il k, bharkāū.

To *blow up* a contention—Kisi jhagṛe yā takrār ko ubhārnā (usko bharkāū yā usmen ishti'āl d.)

(d) Bārūt se urā d tor d yā muntashar kar-d

To *blow up* a fort—Kisi qal'a ko bārūt se urā d

(e) Darham-barham k. yā fakāyak nafi kar-d; hawā kar-d; urā d.; kal'-adam k yā daf'atan sāqit kar-d.

To *blow up* a scheme—Kisi mansūbe yā tajwiz ko daf'atan sāqit kar-d. (use nafi kar-d yā urā d.)

To *blow upon*—Ruswā k., dāg lagāna; ma'urd-i-itāb k. yā be-ittibār kar d, be-qadr bad-ināza yā nā-kāra kar-d

Blunder, v. v. Kḥayāl ke banṭe (muntashar) rahne yā dīl mein kisi bāt ke istiqlāl ke sāth qāim na hone kī wajh se baḥī bhūl yā chūk k. (khatā-i-'azīm k.), be-ihitiyātī yā gaur-o-hkr na karne kī wajh se galatī k.; koyī bāt be soche-bichāre jā samjhe-būjhe k, koyī kām atkal pachehū k.

Blunder, n. Woh galatī jo nādān aur be-ihitiyātī kī wajh se ho; galatī jo kisi amr ko kḥūb samajh-būjhar na karne ke sabab se ho, baḥī

hi bhūl yā galatī-i-'azīm, gulatī jo be par wāyī jihālāt yā be-wuqūfī ke bā'is ho.

❧ "A *blunder* is a mistake or error of the grossest kind. It supposes a person to *flounder* on in his course, either from carelessness, ignorance, or stupidity." *Webster*.

Blunt, a. 1.—Jiskī bārh yā nok motī ho, kund, tez nahīm—jaise koyī āla

2.—Kund-zuh, jiskī samajh motī ho; jismen bāton ku jald samajhne kī tāqat na ho, batū-l-fahm.

3.—Bol-chāl men tamīz na r. w.; sādalanā; sūdhā-sādā; akhlāq wa ādāb kā libāz na r. w., kaj khulq; bol chāl kā bhaddā yā kudhangā

Blurt, v. t. Yakāyak yā be-samajhe-būjhe kah-d.; be-taammul zāhur kar d. (khol d.), kah-barthnā, bol-utthnā; bak-d.; phat se kah-d.

❧ "Commonly with *out* and applied to words" *Webster*

To blurt at—Kis kī nisbat hiquāat se guft-gū k, mazammat k (burā bhālā kahā), ban-nā yā tā-na-zūf k.

Blush, v. t. 1.—Surkh ho-jūnā; surkh yā gulāhī rang r. [jānī

2.—Sharin pāoshnī yā hujāb se rukhsāron yā chubro kā surkh ho

❧ "Followed by *at* or *for* before the cause of blushing" *Webster*

Blush at your vices—Apnī burāiyon par shāminā ho. Blush for your degraded country—Apne mulk kī khaṣṭa hālī par pāshemā ho.

Blush, n. 1.—Surkh yā surkhī-mūl rang, gulāhī rang

2.—Surkhī jo gālon (rukhsāron) yā chubro par sharin gunah-gārī hujāb yā hanat waganā kī hūlat men ghabrahāt ke bā'is chhā jāti hai

3.—Dafatan nazar ānā, yakāyak dekh parnā.

Blushing, p. a. Gālon yā chubro par surkhī chhāyī huyī, lāl-bhabukā; shigūftā; khilā huā; durakhsān

Blushing, n. Surkh ho-jānā; rukhsāron par surkhī kā namūd

Board, n. 1.—Lakī kā takhta; woh lakī kā tukrā jo patlā chīrā ho aur motāyī men kam par lamhāyī aur chaurāyī men ziyāda ho aur 'imārat ke khwāh kisī aur kānī men āwe.

❧ "When very thick, as over one and a half or two inches, it is usually called a *plank*." *Webster*.

2.—Mez jis par khāne kī chizen rakkhī jācū.

❧ "The term *board* answers to the modern *table*, but it was often movable and placed on trestles." *Webster*

3.—Khāne kī chizen jo mez par chunī jācū; khānā jo anqāt-i-mu'ayyan par khāyā jācū; khāne-pīne kī chizen, gūzā khānā yā khurik jo qīmat lekaī dī-jāwe

4.—Woh jalsa jo musāam-i-kār ke liye mun'aqid ho, koyī majma' yā jalsa jo ba-taur-i-jāz mun'aqid ho; kisī kampanī (jamā'at) ke muntazimīn khwāh sipah dāron yā kamishnaron waganē kā majma' jo jāz tarīq par qāim kiya jāwe; koyī mahkama yā kausal.

5.—Jahāz kā takhta yā uskā andarūnī hissā.

On board, aboard, or on board a ship—Jahāz par.

6.—Woh mez jispar koyī khel khelā jācū.

A chess-board—Takhta-i-shatranj.

7 — Kāgaz kī daftī jo kitābon par lagāyī jāti yā aur kāmon men āti hai

8.—*pl.* Tamāsha-gāh men woh jagah jahān tamāshe kiye jāen.

To go upon the boards, or to leave the boards—Tamāsha-gāh k. yā us peshe ko chhor d. [chhipā d

Board, *v. t.* 1 — Takhte lagānā bichhānā yā takhta-bandī k, takhton se To board a house—Makān men takhte lagānā yā takhta-bandī k.

2.—Kisī jahāz par dostānā yā mukhālifānā charb-jānā

3 — Mu'āwaze ke 'iwaz men khānā khilānā yā khānā khilānā aur rahne ke liye makān d.

A man boards ten students—Ek shakhs kisī qum kā mu'āwaza lekar das talabā ko khānā khilātā hai.

Board, *v. t.* Kisī mu'āwaze ke 'iwaz men auqāt-i mu'āyau par khānā yā khānā aur rahne kī jagah donoñ pānā.

Boarder, *n.* Woh shakhs jo qimat yā kisī qimat ke mu'āwaze ke 'iwaz men dūse ke jahān ma'mūlī waqton par khānā pāye yā khānā khāye aur rahne kī jagah bhī pāye

Boarding-school, *n.* Woh madrasa jismen talabā muqīm rah kar ta'lim pāen aur khānā bhī khāen.

Board-wages *n. pl.* Naukaton ko khāne kī ujrat, khurāki.

Boast, *v. i.* Shekhī k baghārnā yā hānkūnā, dūng mānā; taallī yā dūn kī lenā; apnī barāyī āp k. yā apne munh se miyān-mitthū bannā, apnī liyāqat ma'ishat yā apne kāmon kī numāish khud apnī zabān se k; mulālage ke sāth khud-sanāyī (apnī ta'rīf āp) k.; fakhr k.

☞ Usually followed with *of*

Boast, *v. t.* 1 — Fakhrīya bayān k; apnī ta'rīf ke liye kisī shai kā tazkna gurūr fakhr yā barī khushī ke sāth k.

2.—Apnī barāyī k, apne ko buzurg samajhō; kisī unmed par purā bharosā karke khush h.

☞ Reflexively.

Boast, *n.* 1 — Numāish gurūr yā fakhr kā izhār; dūng; shekhī, taallī; lantarānī, hānk.

2 — Fakhr kā bā'is; woh bāt jispar garrā kiyā jāe, woh amr jispar koyī nāzān ho; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dīl men banī khushī ho

Boastful, *a.* Shekhī bāz, apne har shai kī barāyī k. w.

Boasting, *n.* Apnī numāish; khud-sanāyī; shekhī, dūng; taallī.

Boat, *n.* Kishtī yā kashtī, nāw, dengī.

☞ "Different kinds of boats have different names, as, long-boat, jolly-boat, ferry-boat, large pinnace, cutter, &c." Webster.

Boat, *v. t.* Kishtī par ek jagah se dūsrī jagah le-jānā. [pār le-jānā

To boat goods across a lake—Māl ko kishtī par rakhtar jhīl men ispar se us

Boatman, } *n.* Nāw kā chalāne yā khene wālā, mānjhī; dānrī; khe
Boatsman, } waiyā; mallāh; kowāt, kashtī-bān.

Bode, *v. t.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskī 'alāmateñ zāhir k.; kisī bāt kā shugūn yā fāl h., fāhle se dekhānā; peshm-goyī k.; kasī bāt ke āsar dekhānā.

Bode, v. i Pahl se dekhānī yā zāhir k.; āsāi dekhānā.

Bodily, a. 1.—Mujassam, jismen jism yā mādī sūrat ho.

2.—Jism ko muta'alliq, jismān, badanī; jismī.

☞ In distinction from the mind.

Bodily defects—Naqis-i jismān, woh 'aib kī bāten jo jism men hō

Bodily, ad. 1—Mujassam, jism yā mādī se milā huā.

2.—Sab kā sab, bi-l-kul; tamāmī; mujassam.

Body, n. 1.—Kisī jān-dāī kā qālib yā dhātūchā, jism, tan; badan; deli.

☞ "Distinguished from the spirit, or vital principle." *Webster*

A dead body—Lāsh yā lāsha, mairā

2.—Kisī jānwai durakht fauj yā mulk wagairā kā juz-i-'āzam khirwāh khās yā mutawassit hissa.

The body of an animal—Dhāt ya'nī sar wagairā ko chhoī-kar khās jism ke bich kā hissa. The body of an army—Fauj ke bich kā hissa; qalb. The body of a country—Mulak ke bich kā hissa; wasl-i-mulk. The body of a document or writing—Kisī wariqā ya nawishta kā matn yā'n uske shavd' yā akhīr kā hissa nahīn balki asl mazmūn. The body of a deed—Matn-i dastāwez ya'nī dastāwez kā 'unwan aur uske khātmo kī 'ibarat aur hāshiyā par jo kuchh gawāhī wagairā ho us sab ko chhoī kar mādī dastāwez kā mazmūn.

☞ "In distinction from parts subordinate or less important, as the extremities, branches, wings, &c." *Webster*.

3.—Shakhs; insān; bashar; mutanaffis.

☞ "Sometimes alone, most generally with some or no; as, somebody, nobody." *Webster*.

4.—Woh bahut se log jismen koyī 'ām qiam ka ta'alluq ho aur kisī maqsad ke anjām ke liye wo batāur ek jama'at ke qāim hō; jama'at; guruh, mandalī, jāund, tāife; gol; zuga; jama'at.

A legislative body—Woh log jo qāim banāne ke liye muqarrar hō; majma'-i wāz'ān-i qawānīn. In a body—Yak jā, ek aith, ektha; ek hokar; jāund kī jāund yā gol kī gol; mandalī kī mandalī.

5.—Majma'a, bahut si chizon yā bāteñ jo okatthī kar dī jāō; bahut si chizon kā i'timā'-i-'ām; nazm; zakhīra; khazīna.

A body of laws—Majma'a-i-qawānīn.

Boil, v. 1.—Khaulnā; garinī se ubāl yā josh khānā; ubalnā; aūṭnā; phūṭnā.

☞ Used of liquids.

2.—Garmi ke siwā aur kisī wajh se khaul uṭhnā yā ubāl khānā.

3.—Garm h. yā garmājānā; garin joshī men āū; harakat yā josh men ānā

His blood boils with anger—Uskā khūn gusse se josh men āū hai.

4.—Phūṭte pānī men h.; pānī wagairā men josh yā ubāl khānā.

To boil away—Ubal khāte khāte bukhār (baph) hokar ujṛnā.

To boil over—Ubal chalnā; garinī kī ziyādātī se bahut josh khākar bartan ko

ūpar se bah jāū.

Boil, v t 1—Khaulīnā wā josh d ; auntnā; ubālūnā; is qadar garmī pahūnchānā kī josh khāne (phūtne) lage.

To *boil* water—Pānī ko josh d yā ubālūnā

2.—Josh dekai banānā yā judā k.

To *boil* sugar—Josh-dekar chīnī banānā

3.—Khaulte pānī wagaira men dāl-kar pakānū sāf k. yā isī qism kā aur koyī natīja paida k

To *boil* meat—Gosht ko pānī men josh d yā ubālūnā To *boil* clothes—Kapre bhaṭṭnī chāpnūnā ya'nf khaulte pānī kī garmī se unko sāf k

Boil, n. Phoṛā, phuriyā.

A *blind boil*—Phoṛā jo na pake yā adh-pakā (khām) rah-jāe.

Boisterous, a. 1.—Pur-shor, jismen barī āwāz paidā ho, dhūm-dhāmī yā dhūm-dhām kā, tund, tez, shadid, pur-āshob, tufān kī māund baland-āwāz yā pur-āshob.

A *boisterous* wind—Tund yā pur-āshob hawā A *boisterous* storm—Tufānā shadid; dhūm-dhāmī āndhī

2.—Pur-shor; gaugīyī; dhūm-dhāmī; shorī, hangāma-khez; dange-bāz; kalla-darāz, jo shor-shorība dhūm-dhām yā dangā fasād machāwe

A *boisterous* man—Gaugīyī yā dange-bāz shikhe

Bold, a 1—Jo khatre se na dare yā use munh na phere yā more; jo jokhm (khatre) men parne men āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare, be-bāk; dilei; jurān mūd; bahādur, shujā'; mardāna yā jismen mardānagi ho; jari; m-dar yā be-khauf, hummatwar, tihe kā yā tihe wālā, buzḍī darpoknā yā kādū nahīn.

“Applied to men or other animals.” *Webster*

2.—Jiske aujām men jurat dalkār ho; jo hummat yā dilei se kiya jāwe; jisse 'ālī-hummatī aur khatre kī talqīr sābit ho yā jismen yah donon bātēn matlūb hon, jiskā mansūba mardānagi se kiya jāwe.

A *bold* design—Irāda yā mansūba jo mardānagi se kiya jāe

A *bold* enterprise—Koyī barā kam jismen 'ālī-hummatī ('ulū-l-'azmī) aur be-khaufī dalkār ho yā jisse in donon baton kī izhār ho; koyī dilei kā barā kam

3.—Had se ziyāda shokh yā gustākḥ; barā be-adab, apnī hai bāt par had se ziyāda istidlāl yā takya k. w, barā hī mutakabbir be-hayā yā be-sharm, be-lagām yā munh-phat, jo bilā-taamnuī kuchh kar yā kah baithe, gair-muhazzab; bad-libāz yā be-libāz, shokh-chashm; sir-charhā.

“In a bad sense

4.—Jismen hadd-i-ma'mūlī (jāda-i-'tidāl) se kisi qadar tajāwuz kiya jāe—jaise 'ilm yā fan wagaira kī kisi bāt men, jismen kisi umr se dar-guzar na ho; jiskī tasnīf yā 'ibarat men āzādī pāyī jāe

A *bold* tale—Āsā dāstān jo āzādīnā yā be-bāk-āna kahā yā bayān kiya jāe

5.—Babut numāyān, jispār fauran nazar pare, nihāyat hī namūdār; khūb ubhṛā yā niklā bnā.

To *make bold*—Āzādāna bartar k, rosūm-i-ādāb ko khilāf 'amal k; munāsa-bat yā huan-i-akhilāq ko be-'aks 'amal yā kān-rāwāyī k.

Boldly, ad. 1.—Mardāna tarīq par; jurat ke sāth; dilerī se, be-khaufī se, dar ke nahīn, be-hāki se yā be-bāk-āna; fayaqqan ke sāth; apne upar inbīsār yā bharosā karke.

2.—Be-hayāyī se, shokhī se, gustakhlāna

Bolster, n. 1.—Lambā tukya jispār bistā par lehe rahne kī hālat men log sar rakhte hain (jo sirhāne rakhlā jāti hai).

2.—Gaddī yā toshak jispār sone se jism par kahīn se dabāw na pahunchē, gaddī jo zakhm ke fīpar is liye rakha dijate hai kī uspar pattī bāndhne men taklīf na ho.

Bolster, v. t. 1.—Takye wagaira kā sahārā d.

2.—Sambhālō, tāyīd k.; taqwīyat yā madad d., qāim r

Bolster, v. i. Ekthā yak-jā yā ek hī toshak yā gaddī par letnā.

Bolt, n. 1.—Tīr; bān, khadang

The bolt of Cupid—'Ishq kā tir yā bān.

2.—Lohe wagaira kī billī agrī chhitkani wagaira jo darwāze ke band karno men kām āti hai.

3.—Bijlī, bajr.

4.—Boilī; zamjūr.

Bolt upright—Tū sī sūba yā khaqā; ndāyat hī mīdhā ya rāst qal; sūh qad

Bolt, v. t. 1.—Darwāze men bilī wagaira lagānā (usko agrī lūlī yā chhitkani wagaira se band kar-d).

2.—Jakh-jhand kar-d.; roknī apnā ya bāz r. [bak d

3.—Yakhāngī tamh va zabān se nikāl d.; bol utānā, kah nūhina,

4.—Be-chubāyo negal jānā, yakhbārī talq ke nūche utā jānā.

Bolt, v. t. 1.—Kisī chiz ko chāl ya chhān kar usko dabiz ajā ko bārk ajā se judā k. jaise chukar ko ato se, kisī sabal se judā judā k. qisn-wār ulag k. yā sāl k.

2.—Ohlān k, taftish k; mī-shigūfī k, nafsū lānīr ko rag-o-rosho ko dekhnā; asl haqiqat ke dūryābt ke liye kisī mazmūn ko har ek husse ko judā judā k yā kholn.

☞ Generally followed by *out*.

3.—(Law) Muqaddamat kī bahs men marshshāqī ko liye tanhāyī men (ya'nī awām ke ra-barā nahīn) muhābasa yā taqrīr k.

To bolt to the brain—In takmil ke sāth jān h k. kī jīnī kam kī bāt ho nah alag alag yā ma'lūm ho jā, kisī bāt man bāt chhān taftish yī just-o-jī k, aisi chhān k kī dūdh kā dūdh aur panī kī pān ho jā, kisī amr kī tahqīq wa taftish is nahī par k kī koyī daqīqa makhfī na rah-jāo; haq aur lālī kī tafīq k

Bolt, v. i. 1.—Daf'atan (yakāyak) nikāl-ānā; jhatpat aur achānchak bāhar ā jānā, bijlī kī mā'ūmā rawān h

☞ Commonly followed by *out*.

To bolt out of the house or the room—Ghar yā kothā ke bāhar yakāyak nikāl ānā

2.—Bijlī kī tarah yakāyak girnā yā mār-d.

3.—Jhjhak kar kanāre yā ma'mūlī rāh se alag ho-jānā.

Bolter, n. 1.—Woh shakhs jo apne sāthīyon se alag ho-jāo; woh ghar se jhjhak kar apnī rāh ko chhor de yā kanāre chālā jāo.

2.—Chalni; woh āla jisse āte se chokar ko yā moṭe āte ko bāik āte se alag karen [iddi'āyī nahīn.]

BONA FIDE, (Lat) (a) Nek-niyat; asli, sachchā, haqīqī; farebī yā.

A *bona fide* purchaser—Kharidār-i-nek-niyat yā khush-niyat; woh shakhs jiskī kharidārī men fareb na ho; mushṭarī-i-haqīqī yā asli; woh shakhs jo koyī chiz imāndārī se mol le.

(b)—Nek-niyatī yā khush-niyatī se; bilā-fareb, imān-dārī se; be dhokhā diye, asl men; haqīqat men; sachmuch yā sachāyī se.

He acted *bona fide* in the matter—Us mu'āmale men usne nek-niyatī se 'amal kiyā.

“Used both as an adverb and an adjective” Worcester

The *bona fides* of a transaction—Kisī mu'āmale ki nek-niyatī yā asliyat (uskā bilā fareb mun'aqīd h. yā kiyā jānā)

BONA PERITURA, [Lat] (Law) Woh māl-o-asbāb jo sarīu-z-zawāl ho (jald bigar jāe yā zā'i ho-jāe), māl-o-asbāb jiske jald zāl hone kā ihtimāl ho.

Bond, n. 1.—Bāndhne-wālī chiz; woh shai jisse koyī dūsrī shai bāndhī yā qaid men kī jāwe—jaise dōrī rassī yā zanjīr

2.—Bandish, band yā bandhan; jisse chizen bāndhī yā basta rahen ya'ni alag alag na hone pāen, jor.

3.—pl. Qaid, habs, hnāsat, bandī.

4.—Ittihād ittifaq yā mel kā sabab; woh amr jisse bāham rabt paidā ho; woh girah yā 'aqd jisse rabt-i-bāhamī qāim rahe, rishta yā sar-rishta. [kisi aur sabīl se qāim ho.]

5.—Woh farz jo kī-i-wa'da-i-mazhabī (mannat) yā qānūnī khwāb

6.—(Law) (a) Dast āwez, tamassuk, tip.

An instalment *bond*—Dast āwez i-qist-bandī yā qist-bandī

A simple *bond*—Dast āwez-i-khushk; jis dast āwez ke rū se adā-i-dan ke hye koyī shai makfūl na ho

(b)—Muchalka; woh dastāwez jiske rū se shart-i-mu'āyana kī tā'mīl na hone kī sūrat men dast-āwez bātīl hokar kul zar-i-ma'hūda muqir aur uske wurasā wagura se tāwān ke taur par wusūl kiyā jātā hai.

A *bond* to keep the peace—Muchalka-i-hifz i amn.

A *bond* for good behaviour—Muchalka-i-nek chalnī

(c)—Woh wasīqa jiske rū se koyī shakhs yah wa'da kartā hai kī agar isqadar rupaye fulān tarīkh-i-āyinda tak adā na kiye jāweñ to usse uske wārison wasiyon yā muhtamimon se wusūl kiye jāweñ.

“This is a *single bond*” Blackstone—Webster.

Bond-creditor, n. (Law) Dāin jisne apne qarz kī nisbat dastāwez likhā hī ho

Bond-debt, n. (Law) Qarza-i-tamassuki yā dastāwezi, jo qarz tamassuk hkh kar hiyā jāwe yā jiskī nisbat dastāwez likhī gayī ho. [mahsūl]

Bonded, p. a. Jiskī nisbat dastāwez likhā hī jāwe—jaise parmit kā

Bonded goods—Woh māl-o-asbāb jiskī nisbat parmit-ghar men iqrār-nāma likhā hiyā jāwe [uskā zāmin bane.]

Bondsman, n. (Law) Zāmin woh shakhs jo dūsrē kī zamānat kare yā

Bone, n.—Haddī, ustkhwān

A bone of contention—Nizū'ī yā takrārī shai; shai-i-mutanāzī'a; woh chiz yā bāt jiski misbat jhagrā ho, jhagrā ki jar; binā-i-fashā.

A bone to pick, or gnaw—Mashigulē yā dil-bastagī kī koyī chiz; aisi chiz jismen tabī'at lage jā bahī rabe.

To be upon the bones—If unla jā yūrish k; chamhāyī k.

Bone-setter, n. Woh shakhs jo tūti jā khuskī huyī haddiyon ko jorne aur baithālne kā peshā kare

Book, n. 1.—Kāgaz yā usī ke mushtābih aur kisi chiz ko bahut se sādo likhe yā chhaye huye takhtō junki jild bandhī ho, sādi likhī yā chhapī huyī kitāb.

“When blank, it is commonly called a *blank-book*, of whatever size. When printed, the term signifies a volume of some size, in contradistinction to a pamphlet.” *Webster*.

2.—Koyī 'imā'ī tasnīf 'ām isse kī qalamī (likhī) ho yā chhapī; risāla; nuskhā, kitāb [addhyāy; nūma]

3.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; waqūla; daftar; kāb; kānd; *The fifth book of Euclid*—Uqlādis kī phuchwān waqāla. *All the seven books of the Rāmāyana*—Rāmāyana ke sāthēn kānd.

4.—Hisāb kī kitāb yā imhī; jamī'-khareh kī kitāb; lekhnā, khātā, bahī jismen nām aur jamī' kī raqmōn likhī jāen [muwārī nazār]

In the books of—Kisi ko mihībān ho yā yā uska mamūd-i-nahīq khwāh

“I was so much *in his books*, that at his decease he left me his lamp.” *Addison*.

Woh mujhe is qadar mihībānī se yād rukhtā thā (woh mujh par itnā mihībān thā yā mujhe itna māntā yā manzūr-i-nazar rukhtā thā khwāh uski nazār-i-māyut mujhpar isqadar (hī) kī apne maite dam woh apnā sham'dān mere hīe wadāyut kar gayā.

Without book—(a) Zabānī; be paphe; ba gair kisi khulāsa yā yādāshēh ke—(b) Be kisi sanad ke

To assert something *without book*—Koyī ba'ān ba gair kisi sanad ke k.

Book, v. t. Kisi kitāb men darj k, likhna chahānā yā siyāha k.

Book-account, n. Bahī men jamī' khareh kā hisāb, hisāb jiskā siyāha kisi bahī men ho

Book-binder, n. Woh shakhs jo kitābōn kī jild-bandī (unki jild bāndhne) kā peshā kare; jild-band, shirza-band, sahāf.

Book-binding, n. Woh jagah jahan kitābōn kī jildēn bāndhī jāen (unī jild-bandī ho). [wagaira chahānā yā marh d.]

Book-binding, n. Jild bandī, kitābōn ko sī-kai unpar chamhā yā kaprā

Book-debt, n. Bahī khātō kā qarar; jo qarar bahī-khātō ko rū se liyā jāwe.

Book-keeper, n. Jamī' khareh nawīs, bahī-khātā likhne w, hisāb-nawīs, kisi sarishte men woh ahl kār jisko zimme hisāb-kitāb kā murattab rakhnā ho. [no kā bunar; funn-i-tartīb-i-hisāb.]

Book-keeping, n. Muhājani dastūr ke mutābiq hisāb kitāb durnast rakh-

Book-mark, n. Koyī chiz jo kitāb men is garaz se rakh-di-jāe kī kisi khās safha yā maqām ko nikalne men usse madad mile.

Bookworm, n. 1.—Kitāb kā kīfā; woh karm jo kitābon ko khākar un mein sūrākh kar-de.

2—Jo shakhs haram kitāben parhā karē; aīsā parhne wālā jisko, parhne ki qadr na ho; kitāb kā kīfā.

Boon, n. 1—Bakhshish; 'atiya; in'ām; ri'ayat. nawāzish, dān; bar, jo kuchh batrui ri'ayat yā naf' ke chūhā yā diyā jāe

2—Dakhwāst, istid'ā, suwāl, itimās.

Boot, v. t. Fāida bakhshnā yā fāida k , nāfi' h., mufid h.

☞ Generally followed by *at*

What boots *at*?—Isman kyā naf' hai? Isse kyā fāida hai?

Boot, n. 1—Ashyā ke tabādāl ke hālat mein jo kuchh donoñ pallon ke barābar karne ke liye diyā jāe, chizon ke adlā-badli mein jo kuchh is liye diyā jāe ki do chizon mein se jis chiz ki qimat mein kamī ho woh purī ho-jāe; badlāyi; naf', fāida, hāsīl; sūd.

To boot—Siwā; kisi ko chhorkar aur; 'ālawa, mazide-bārān; jin chizon kā tabādāl ho unki kamī-qimāt ke mu'awaze ke tur par

Border, n. Kisi shai kā berūni kanāra, dāman; hāshiya; kor; dāūdā; siwāna. had yā sar-had; lab.

Border, v. t. 1.—Kānāre se lagā h yā kānāre par h; ham-sarhad yā ham-dānda h, dāūdā meūdā h, mulhūq yā muttasīl h; saṭā lagā yā nazdīk h; hāshiye yā dāman par h; kisi ke lab par wāqū' h

☞ With *on* or *upon*.

2—Nazdīk h yā pahunchnā. qurb r.; kisi ke nazdīk ānā yā yak-gūna uske had yā martabe ko pahunchnā.

Border, v. t. 1.—Dāman lagānā, hāshiya lagānā; zebāush ke liye kisi ke kānāre kuchh lagānā.

2—Ham-dānda yā ham-sarhad h.; mulhūq yā muttasīl h

Bore, v. t. Sūrākh k; chhednā; kisi ṭhos chiz mein barimā wagaira kisi auzār se sūrākh k

2.—Diq k, taklif d, khujlānā, tang k, sar khānā, kisi bāt ko kayi martaba kahkai yā apni himāqat se kisi ko thakā d ('ārī 'ājiā yā hai-rān kar-dālnā).

Bore, v. t. 1.—Sūrākh karke dhansnā, ghusnā, chhednā.

2—Kisi ghūmnē wāle auzār se sūrākh honā yā chhidnā.

This timber does not bore well, or is hard to bore.—Yah lakri achchhi tarah nahin chhidhi (is lakri mein achchhi tarah sūrākh nahin hoti) yā woh itni saṭht hai ki chhid nahin sakti (usmein sūrākh nahin ho-saktā).

Borrow, v. t. 1.—Koyi chiz kisi se is gauz se lenā ki kuchh 'arse tak kām mein laye jāue ke ba'd woh wāpas kar-dī jāegī yā agar woh kharch khwāh dūsre ke pās muntaqīl ho-jāegī to uskā badāl usi ki qism ki chiz se kar diyā jāegā; 'ātiyat khwāh 'āriyatan yā musta'ār l.; mangnī l., qarz l.; udhār bath-pher bath-udhār yā dast-gardān l., batāur wām ke l. yā qarz wām l.

☞ Opposed to *lend*.

2—Apne kām ke liye dūsre se l.; dūsre musaunnif ki tasnīfāt se naql yā intikhab k.; dūsron ke usūl yā masāl wagaira ko apni kār

rawāyī yā unpar khud 'amal karne ke liye qabūl yā ikhtiyār k., jo bāt dūsro meñ ho usko khud ikhtiyār k., taqlīd k. yā dūsro ki naql utārū, jaisā dūsre karo waisāhī k., koyī bāt kisī guir se ikhtiyār yā akhiz k.

Borrowed, pp. Musallār; 'āsiyātī; manḡnī kī; naqlī, taqlīdī; uddī'āyī.

Borrower, n. Qarz l. w.; udhār l. w.; dast-gardān yā hath-phīr l. w.

 Opposed to *lender*

Bosom, n. 1.—Insān kī chhātī; sīn.

2.—Thāta, ghorā, daur

3.—Dīl, tabī'at; qalb, jigar; man; huyā

4.—Koyī gherī hōyī jagah, andarūnī hissa.

5.—Chhātī par kā kapiā; kapre kī woh tah yā uskā woh hissa jisse sīnā chhupā rahē.

6.—God, haqal, āgosh; kunūr.

7.—Jab is lafz ko dūsro lafz se tarkīb denī (milāyon) to usko ma'nā dīlī, ngarī, jānī, qalbī, pyārī, a'tēhārī, waḡana hote hamī.

Bosom-friend—Jānī jagah yā jānī dost, yā'ī par yā gam-gamī; ham-rāz ham-dam yā ham-sāz, bāqī hī dost yā raftā, ussā dost jisse bhed kī bāten itnā in ke sāth kahī jāen.

Bosom secret—Dīl kī bat; dīl kī bhed; parde kī bat jo dīl mein ho. ma'nī-dīl, isīnī nīhān

Bosom, v. t. 1.—Dīl yā sīn meñ r.; ikhtiyāl ko sāth r.; k̄hayāl meñ r., khūb yād r., dīl meñ jagah d. yā rakh chhōṛnā.

"*Bosom up my counsel*" *Shak.*

Merī salāh yā nasihat ko k̄hūb yād rakhō (dīl meñ rakhō yā usko k̄hayāl tumheñ rahē)

2.—Chhupānā, ot meñ r.; nazar ko bāhar r.; aisi jagah r. jahān dekh na pāo.

Both, a. & pr. 1.—Donoñ, har do; oonjama do ko kisī ek ko mustasānā karke (chhōṛ kar) nahī.

Both morning and evening—Subh aur shām donoñ waqt.

 "It is generally used adjectively with nouns; but, with pronoun, and often with nouns, it is treated substantively, and followed by *of*" *Webster*.

"She alone is heir to *both of us*." *Shak.*

Ham donoñ kī wāḡanā wohī hai

Both of them made a covenant—Un donoñ ne 'ahd-o-pamān kiya.

 "It frequently stands as a pronoun, and always precedes any other attributive words" *Webster*.

Both, conj. Jaise ek waisā hī dūsarā; donoñ barābar, yahī nahīn balkī woh bhī, yah aur woh donoñ; donoñ yaksān.

 It precedes the first of two co-ordinate words or phrases, and is followed by *and* before the other. *Milton*

Power to judge *both quick and dead*.

Zinda aur marda donoñ kī nisbat yaksān tajwīz kī ikhtiyār—ya'nī jaise ek kī nisbat waisēhī dūsre kī yā donoñ kī nisbat barābar

Botheration, *n.* Duq k. yā kiyā jānā; wajh-i-taklīf yā taklīf kā bā'is, ul jhāw, pareshānī, sa'gardānī; bakwād; bakheīā, maqhmāsa, jhamelā. [A low word.]

Bottle, *n.* 1.—Botāl; shisha. minā, shishe lakṛī chamṛe yā aur kisi chiz kā chhoṭe muñh kā baitan jismen sharāb yā dūse 'araq rakhi jāte ham.

2.—Jo kuchh botāl meñ rahe; shishe kā mazrūf, itnā yā jisqadar botāl meñ ho yā rahe, sharāb yā aur koyī nasha paidā k w. 'araq jo botāl meñ ho

Bottle, *v. t.* Botālōñ meñ band k. yā :

Bottle-companion, } *n.* Ham-piyālā; ham-mashrab, sharāb pine (mai-
Bottle-friend, } khwārī) men sharik.

Bottom, *n.* 1.—Kisi chiz kā sab se niche kā hissa; pendā yā pendī, talā; talī, tab; thāh, pāñi ke niche ki zamīn.

The bottom of a well or ship—Kuzlā yā jahāz kā talā yā pendā. The bottom of a sea or lake—Samundar yā jhil ki thāh yā'ni woh zamīn jo samundar yā jhil meñ pāñi ke niche ho

2.—Kisi shai kā madār yā uski bunyād; jar, asl; kisi 'imārat yā kisi aur shai ki bunyād, jispai koyī shai qām ho. kisi bāt ki jar yā tah; 'aql ki wu'sat chāhe woh ayāda ho yā kam, kisi amr kā bāñi mūyā yā masdar, jisse koyī bāt paidā ho yā uski jar bundhe

Let us examine this subject to the bottom—Is bāt ki jar (asl hūqīqat) dekhni chāhiye. Yah dekhni chāhiye ki yah bāt kahān se paidā hui yā iski ashiyat kya hai.

"He was at the bottom honest and sincere." *Atterbury*

Asl men (dar asl) won imān-dār aur sachchā thā

Who is at the bottom of that fraud?—Us fareb kā bāñi kaun hai yā us fareb ki bunyād kisne dālī yā won fareb kisne paidā hū?

3.—Jahāz

4.—Talehbat; mail; kudhrat

5.—Dam; kham-dam; tahammul (bardāsh) ki tāqat, asl; zūt.

A horse of good bottom—Ghorā jismen bharā dam ho, achchhi zūt yā asālat kā ghorā

6.—Dhāge tāge yā sūt ki goli yā uskā lachchhā.

Bottom, *v. t.* 1.—Kisi chiz par qām k. yā banānā; kisi bunyād par qām k.; kisi ke sahāre par r., kisi shai ko kisi amr kā madār-ilāh banānā.

Followed by *on* or *upon*

"Action is supposed to be *bottomed* upon principle." *Atterbury*.

Fil ki madār usūl par tasawwur kiyā jātā hai; yah khayāl kiyā jātā hai ki har shi ki bunyād kisi usūl par qām rahī hai yā woh kisi usūl par mabnī hotā hai.

2.—Pendā lagānā yā charhānā

To bottom a chair—Kursī meñ pendā lagānā.

3.—Kisi chiz ke chāton taraf (uske gird) lapeṭnā—jaise sūt ki goli banāne ki bālat meñ.

Bottom, *v. z.* Qām yā mabnī; thāhrā rabnā yā sahānā pānā; kis bunyād par qām h., kisi shai par apnā madār r

Bottomless, *a.* Be-tah yā pende kā; athāh; itnā gahrā ('amīq) kī thāh lene se uskī tah kā patā na lage; ho-pāyūn yā nihāyat hī 'amīq.

Bottomry, *n.* Jahāz kī kufālat par rupaye qarz lenā. Yāh mu'āhada rihā kī qism se hotā hai yā'nī jahāz kā mālīk kisī safar-i bahri ke tai karne ke liye jahāz kī kafālat par rupaye qarz letā hai, agar jahāz par tabīhi āyī to dāim ke rupaye bhī māro gaye lekin agar jahāz apne manzil-i-maqsūd ko khaniyat se pahunch gayā to dāim ko zarf-i qarz ma' sūd ke miltā hai go sūd shah-i r-jūz se bhī barh-jāo Is qarz kā bāi jahāz ke rasson aur auzāron aur madyūn kī zāt par bhī rahtā hai.

Bough, *n.* Darakht kī baṛī shākh, qāl.

☞ "Applied to a branch of size, not to a small shoot." *Webster*

Bound, *v. l.*—Had, woh khat jiske andar koyī shai ya jagah sab kī sar dākhil ho.

☞ "Bound is applied to kingdoms, states, cities, towns, tracts of land, and to territorial jurisdiction." *Webster*

2 —Dil ke kisī walwale kī had, kisī khwāhish kā pāyān

The love of money knows no bounds—Zar kī khwāhish ke pāyān nahī hai

3 —Kād, jast, uchhāl, chankarī; phalang, kulār h

Bound, *v. t. l.*—Mahdūd k, hadd-i-intihāyi qāim k; rokna, zabt k., apne ikhtiyār men k. yā aulāz se ziyāda barhne na d.

☞ "Sud of natural or moral objects, as of land or empire, or of passion, desire, indulgence." *Webster*.

2.—Kisī mulk ke hudūd; arba' bayān k (uski chār haddi batlān)

Bound, *v. i.* Kūdā; just k; uchhalnā; phalang māna, chankarī bharnā kūdte kūdte āge chalnā

Bound, *imp and p. p.* of bind. 1 —Band se bandhā huā; zanjiron men jakrā huā, kisī qism ke farz se majbūr, mahdūd; muqayyad; band, rokā huā, bandhā huā.

2.—Muqarrar yā maqsūd, kisī maqām kī taraf rujū (jātā huā yā jāne wālā), rawānā yā rawāna h w

☞ With to or for.

That ship is bound to Mecca, or for Mecca—Woh jahāz Makke ko jātā ya jāne wālā hai.

☞ "Used also in composition; as, ice-bound, wind-bound, confined or prevented from sailing by ice or contrary winds; hulk bound, &c." *Webster*

Boundary, *n.* Had; sar-had, woh namūdār muslāb jisse kisī jagah kī had sābit ho

☞ "Boundary is often used as synonymous with bound. But the real sense is, a visible mark designating a limit. Bound is the limit itself, or furthest point of extension, and may be an imaginary line, but boundary is the object indicating the limit. The two words are in ordinary use confounded." *Webster*.

A boundary mark—Had yā had-bandī kā pishān; tūda; moḥd, dhūh.

The boundary of a field—Khat kī dāhḍa; khat kī mend

The boundary of a village—Mauza' kī had; gūhw kā sūwāna

A *boundary case*—Siwāne yā dānde-meñde kā maqaddama; chau haddi kī mu qaddama [kā jhagrā]

A *boundary dispute*—Hudūd kī takīār, nuzā'-i-sarhad, dānde-meñde yā siwāne

The *boundary* formed by a stream—Dhār dhūrā

(Pl.) *Boundaries*—Hudūd yā hudūd-i-arba', chau-haddi

To mark off *boundaries*—Hudūd-i-arba' (chau-haddi) ke nishānāt qām k, had bast yā had-bandi k; hudūd mu'ayyan k

To specify *boundaries*—Hudūd-i-arba' kī sarāhat k, yā unkī tafsīl lihnā, chau-haddi kī tafsīl batānā.

Bounden, a. Lāzimī; zarūrī, wājib; farz, jiskā koyī pā-band kiyā gayā ho, jo khwāhī-na-khwāhī yā chār-nā-chār karnā pare.

A *bounden duty*—Farz-i-lāzimī; woh hī jo chār-nā-chār karnā pare yā jiskā anjām zarūrī khwāh wājibūt se ho; jis kām ke karne kī koyī pā-band kiyā gayā ho.

Boundless, a. Be-had; gar mahdūd, lā-mitihā, be-pāyān, be-andāz, itnā barā kī uskī had yā uskā thekānā ma'lūm na ho-sake

Bounteous, a. Sakhī; faiyāz, jiskā hāth khairāt ke dene men khulā ho, jo dād-dihish men kotāhī na kare; sakhtwat par māl, karīm; urkokā, dāniyā yā dātā, jo khandā-peshāwī se yā dil-kholkar bakhshish kare.

Bountiful, a. Dene leue (dād-dihish) men Hātim; mukharvar, faiyāz aur karīm; jo logon ko khūb de le aur unpar har tarah se muhrbām kare, jiskā farz 'ām ho.

Bounty, n. 1.—Sakhāwat; karīmī; faiyāzī yā farz; dād-dihish yā karam-gustāī men faiyāzī, bāzī-i-ni'mat yā karam

2.—Ni'mat; bakhshish, dān, 'atiya, bāzī.

3.—Jo kuchh logon ko is garaz se diyā yā dene ke liye kabā jāe kī unko mulāzamat-i-sarkāī ke qabūl karnē kī targīb ho; jo kuchh kisānon dast-kāron yā saudāgaron ko madad ke taur par taqwiyat kī nazār se diyā jāwe.

Box, n. 1.—Sundūq yā sandūq 'ām isse kī woh barā ho yā chhotā khwāh lakī kā banā ho yā aur kisi chiz kā; dībūā yā dībyā; baks; petī

2.—Sundūq bhai, miqdāt-i-mahmūla-i-sandūq, jitnā ek sundūq men ho

3.—Tamāsha-gāh men woh ghiri huyī jagah jis men baithne ke liye kurīyān wagairā rakkhī hon.

4.—Rupaye paise waganā rakhne kī sundūq.

5.—Koyī chhotā (mukhtasar sā) makān

A shooting box—Shikār-gāh

6.—Gārī par hānkne wāle ke baithne kī jagah; koch-baks

7.—In'ām, hādīya; tuhfa, nazī, pesh-kash.

A *Christmas box*—Woh in'ām yā tuhfa jo Hazrat-i-Masīh kī paidish ke din diyā jāe; Bare dūn kī peshkash.

8.—Ghūṣā jo sar yā kān par mārā jāe, tamāncha; thappar; mukā, dhāul, dhap, duk.

Box-drum—Sandūqī parnāla nāl yā nābdān, woh parnāla jo zamīn ke bhitār int aur patthar khwāh kare patthar se banāyā jāe aur sandūq kī shakl par ho yā nī chārōn taraf se dhakā aur ṭpar se mittī se patā be.

In a box—Zagte meñ; uljhāw yā qabḥḥat meñ; hairān; pareshān, parā ganda yā parāganda dīt; mushkil yā jhanjhat meñ.

Box, v. z. Ghūso yā mūke se laṛnā, hāth yā mūke se laṛāyī k.; dhān dhappā k.

Box, v. t. 1.—Sandūq meñ r. yā band k.

2.—Kān par yā sar ke bagul meñ ghūṣā yā thappar mānā.

To box a tree—Kisī darakhṭ meñ as garaz se kāt yā sūṛākh kar d. ki usme se 'araq (dādhi) nikal āwe.

To box off—Chhote chhote khāne kar d.

To box the compass—Qutb-numā ke jawāmb ke nām silsila wār bayān k.

Boy, n. 1.—Laṛkā, tiff, chhokrā, laundā

“From birth to the age of puberty.” *Webster.*

2.—Ba'z waqt jab kisī maid kā zikr tahqīr yā irtibāt kī nazar se kiyā jātā hai tab bhī usko *laṛkā chhokrā laundā yā tiff* kahte hain.

Boyhood, n. Larak-pan, laṛkāyī; tiff; chhutpan.

Boyish, a. Tarz-o-tarīq yā khayālāt meñ larke kī tarah yā uske mushābih; tiffāna, larke kī mānūd yā laṛke kā sā; khafīf; nā-chīz; halkā, chhotā.

Brace, n. 1.—Qainchī jo 'imārat meñ mazbūtī ke liye lagāyī jāti hai.

2.—Band yā bandhan; woh shai jisse koyī chīz kasī khinchi yā mazbūt raho

3.—Jorā, just—jaise bat kī.

[lagīwā jātā hai]

4.—Chamre kā tawā jo pahīyo charhāne ke waqt gāriyon meñ

5.—*pl.* Tasme juppar patlūn sambhlo rahte hain

6.—Dhol kasne kī dorī.

Brace, v. t. 1.—Qainchī lagānā, sahārā d.; thūnī yā chāūr lagānā.

2.—Khinchnā; kasnā; chust k.; tānū, mazbūt k., quwwat d.

3.—Mazbūtī se pakro rahnā; aisi jagah rakhnā ki girne na pāwe; jamā d. yā jamāye r.

Bracelet, n. Woh gahnā (zowar) jo aksar sharifon kī 'auraton kalīy meñ pahintī hai—jaise karā chhānd paulibell kangan chūṛī wagairā

Brag, v. z. Apnī yā apne muta'alliqāt kī hāyī numāish ko liye k.; dīng mārṇā; shekhī k.; taallī kī lena; garā k.

Brag, n. 1.—Dīng; shekhī; taallī; apne kāmōn yā un bātoñ kī numāishī ta'rif jumeñ mutakallim ko dūsron par fauq ho.

2.—Woh bāt jispar fakhr kiyā jāe, woh shai jispar nāz kiyā jāe yā koyī nāzān ho.

Brain, n. 1.—Mugz; bhejā; sar kā gūdā; dimāg yā damāg.

2.—Samajh; 'aql; fahm; idrāk; hosh.

“In this sense, often used in the plural” *Webster*

Brain, v. t. Kisī kā sar toṛ kar uskā bhejā nikāl lenā; kisī kā damāg tor yā phoṛ kar use halāk k., zāl k.; faut k., sāqit kar d., khatm kar d., qām rahne na d.

Brainless, a. Be-damāg; be-samajh; ahmaq yā hamāqat-shī'ar; kisī bāt kā khayāl na r. w.; zī-hosh nahīn; be-khabar.

Branch, n. 1.—Kisī darakhṭ yā paudhe kī shākḥ dāl yā dālī; woh shākḥ yā dāl jo dūsarī shākḥ yā dāl se nikle.

2 —Kisī chiz kī shākh—jaise daryā sham'-dān yā bārah singhe kī sing wagairā kī.

3 —Kisī shai-i-majmū'i yā silsile kā juz yā hissa; koyī judāgūna shai, hissa yā shākh dar shākh, far', shu'ba,

Branches of knowledge—Tim kī shākhēn, shu'ab-i-'ilm

4 —Ek khāndān kī kajī shākhon se ek shākh, far'-i-uasl yā jo usse paidā ho; aulād; nasl; ek muris-i-mushtarak (ā'lā) kī aulād

Branch, v. t. 1.—Phūt phūt kai shākhēn nikalnā yā phailnā.

2 —Jude jude hisson par banj jānā yā hissa dar hissa ho-jānā.

To branch off—Shākh yā hissa i-judāgūna ban-jānā, kayī hisse ho-jānā

To branch out—Rawālat ke sūth guft-gū k; ek kī taqrir meñ bahut sī shākhēn paidā k

Branch, v. t. 1.—Kisī chiz meñ hissa dar hissa yā shākh dar shākh k, kayī hisson par bāitnā.

2 —Sūji ke kām (sozan-kāri) meñ bel-būje phūl-pattiyān shākhēn yā tabhiyān banānā (nikalnā yā kārhnā).

Brand, n. 1—Jaitī huyī lakri kā tukrā yā lakī kā tukrā jo thora sā jalā ho aur jal rahā ho yā uski āg bujh gayī ho; lukhī yā loāth, lūkt

2 —Woh nishān jo lohe ko khūb garm karke kisī chiz masalan pipe wagairā par kar-diya jāe tāki usse ma'lūm ho ki jo chiz us pipe meñ hai woh kaisī aur kiski banāyī hai aur isī qism ko dūstre hālāt ma'lūm hon, qism; nan iyat, sifāt yā khūbī

3 —Garm lohe kā dāg jo mujrimon ko diya jātā hai, ruswāyī ya badnāmī kā koyī nishān yā dāg, kalank kā tīkā; badnāmī kā dhabbā

Brand, v. t. 1.—Garm lohe se dāgnā yā nishān k.

2 —Kisī par ruswāyī yā bad-nāmī kā dāg lagānā, badnām k., ruswā k., kalank yā kalank kā tīkā lagānā, dāg lagānā, harf lānā; nām-nihādī k, dhabbā lagānā.

Brandish, v. t. Hilānā ghumānā phirānā yā chamkānā, ūpar uṭhākar idhar udhar phernā yā ghumānā; laplapānā bhājnā yā phenkānā

 Applied to weapons.

Brass, n. 1—Pital, bīanj yā bīrnj

2 —Be-hayāyī, be gairati, be-sharmī; shokhī; gustākhi.

3 —Pital ke baitan zebāish kī chizen yā aur koyī chiz.

Brave, a. 1—Jismēñ barī yā ta'rif ke qābil jurat ho, jismen dilerī fuyāzī aur 'ālī-mizājī yah tīnon sifateñ hon, dilerī; bahādur, shujā', juwān-mard, jarī, be-khauf; nīdar, mardāna.

 "In modern usage, it has nearly lost its application to things." *Webster.*

Brave, v. t. Jurat aur mazbūti se muqābala k., sābit-qadamī se (istiqlāl se yā daṭ-kar) sāmnā k., muqābala k.; haqir yā nā-chiz samajhnā lalkārnā; munh par ānā yā parnā, sāmnā k.

Bravery, n. Juwān mardī; bahādurī, dilerī, barī himmat yā jurat be-khaufī; shujā'at; mardānagi; sāhas; khatre se khauf na khānā (na dārnā); jurat aur sakhsawat.

Brawl, v. t. 1.—Shor maubāte aur gāliyān bakte jhagrā takrār ya karīyā k., gul-gupāī karte aur bahāda baiten bakte larānā yā jhagarnā

2.—Baland āwāz se faryād k. ; dhūm machāke dohāyī d. ; zor se jhirkī d. [machānā.

3.—Pānī kī tarāh barbarānā yā dharīharānā, dhūm yā shor
Brawl, *n.* Takiā jismen shor-sharāba ho ; woh jhagrā jismen zor-zor
se aur gusse ke sāth kahā-suni ho, gul-gupārā, gali-galiy ; thakkam
thukkā, kallah. [jornā yā jhalnā.

Braze, *v. t.* 1.—Pital aur jasta donoñ ko milākar usī se kisi chiz ko
2.—Pital mandhnā yā pital se mandhnā, khūbsūti ke hye kisi chiz
par pital chadhānā

3.—Behayāyī men pakkā k. ; barā be-gurat kar-d. yā banā d.

Brazen-face, *n.* Be-hayā shakhs ; barā be-gurat shakhs ; jisko kuchh bhī
lāj (sharm) na ho.

Breach, *n.* 1.—Tornā yā tūtnā ; shigāf, darz yā darj ; darrā ; woh
shigāf yā sūnākh jo kisi chiz ke tūtpē se paidā ho, woh jagah jo
kisi sakht chiz ke darmiyan kisi sadme se khālī pay jāo.

2.—Kisi qānun mu'ahade yā farz se inhirāf (uskā na mānā uski
ta'mīl na k uske mutābiq na k. yā uske khilāf k. khwāh uski khilāf
warzi), naqz, khilāf-warzi, 'adām-i-iffā yā 'ulam-i-ta'mīl

A breach of contract—Mu'ahade kī khilāf-warzi yā mu'ahade (qaul-o-qarar)
ke mutābiq 'amal na k. ; bad-'ahdī yā 'ahd shikanī

A breach of promise—Wa'de ko khilāf k. yā khilāf w'adagi ; qaul ka pūrā na
k., 'adām-i-iffā wa'de, bāt ka na rakhnā yā pūrā na k.

A breach of trust—Khuyānat ; amānat men khuyānat ; be-trust.

3.—Dushmanī kī wajh se doston men tafriq judayi yā 'alāhidagi,
nā chāqī ; jhagrā ; nū-i-tifāqī yā ikhtilāf ; phūh, bigā ; milāq ; barhamī ;
rishta-i-muhabbat kā (āt) jāna ; bāham rubt kā na rahnā

Breach of the peace (Law)—Naqz-i-amn, danga fasād balwa hangāma yā is
qism kī kisi dāiri ut-juz bāt ko zaf'e se 'awāmu-n-nā kī 'āfiyat usā futur
yā khilāl dālnā yā usko qām rahne na d.

Bread, *n.* 1.—Rotī, nān ; chapātī

2.—'Umūman giza ; khānā-pīnā ; dānā-pānī ; dāl-rotī ; anjal ; rizq
yā 'umūman zist kī sūrat, rozī, raziq.

Breadth, *n.* Chaurāyī, 'arz ; chaklāyī, pāt ; paln ; panhā ; pasār yā bistār

Break, *v. t.* 1.—Tornā, torkar alag yā judā kar-d. ; khinchkar tor-
dālnā, zor pahunchākar do tāk kar-d.

To break a rope or chain—Kisi rassi yā zanjir ko khinchkar yā aur tarāh par
uspar sadma pahunchāke tor d. To break a seal—Kisi muhr ko dabā kar
tor-dālnā yā'nī us muhr ko jo kisi chiz par kī ho (sabt ho) zor yā sadma
pahunchākar tor-dālnā.

2.—Toikar khol d

To break a package of goods—Māl ke buqche ko torkar khol d

3.—Fāsh k., kholnā, zāhir k. ; kahnā ; batlānā—jaise koyī maqsad
yā dil kā hāl.

4.—Kisi qaul farz yā qānun ke khilāf k. yā usko mutābiq 'amal na k.

5.—Kisi shai men khilāl dālnā ; kisi chiz ke silsile ko tor d. ;
shikaat k. yā qām rahne na d., mauqūf k., band k. ; rok d.

To *break* sleep—Niñd meñ khalai dālnā (jagā d.). To *break* conversation—Guft gū band k (bāt ko rok d.), bāt chit ke silsile ko tor d

6.—Adhūrā kar-d, kisi shai men se jo pūrī ho uskā koyī hissa nibāl lenā, musallam rahne na d.

To *break* a set—Kisi pūrī chiz meñ se kuchh nikālkar use adhūrī kar d (musallam yā pūrī rahne na d.).

7.—Tukre tukre kar-d; pāra pāra yā pāsh pāsh kar-d.; reza reza yā chūr chūr kar-d.

8.—Phog d, tor d; choṭ pahuñchānā; kisi shai kī mazbūtī yā uske jor khwāh mel ko qāim rahne na d

9.—Kisi shai men zu'f yā mazarrat pahuñchānā—juse sihat yā quwvā meñ; shikasta-bāl yā 'ājiz kar-d.

10.—Kisi chiz ke zor ko kam kar-d. yā ghaṭā d., kisi chiz ke sadme ko kam kar-d —jaise kisi ke girne yā zarb ke sadme ko.

11.—Ihtiyāt ke sāth kahñā yā batlāñā tākī khauf hairat yā karā-hiyat khwāh mukhālafat paidā na ho

12.—Parchāñā, apnā mutī' (apne tābi') k, apnā mahkūm k.; sikhlañā, apne bas yā ikhtiyār meñ k., nikālñā, shāista k.

To *break* a horse—Ghorē ko nikālñā

13.—Dewāliyā banā d.; kisi ko aisā kar-d. kī rupaye paise ke bāb meñ koyī uskā i'tibār na kare

14.—Kisi 'uhda-dār kī harsiyat-i-mansabī aur uskī mulāzamat kī qadāmat ko zail kar-d.; use khārīj bartaraf yā ma'zūl kar-d.

☞ With prepositions or adverbs.

To *break* down—Maglūb k.; dabā d.; kisi sadme se gārat kar-d.

To *break* in (a)—Zor karke bhitar ghusāñā (andar dākhil k)

To *break* in a door—Kewār ko zor ke sāth darwāze men charhāñā

(b) Sikhlañā; nikālñā; māññā, ta'līm d.; shāista banāñā.

A horse well broken in—Ghorā jo klūb sikhlayā nikālā yā pherā gayā ho

To *break* of—Koyī chiz kisi se chhorwā d.; sudhāñā

To *break* one of a habit—Kisi se uskī kisi 'ādat kī chhorwā d (us 'ādat kī usse tark karā d.) [kar-d.; rok d., mauqūf k

To *break* off—(a) Tor-kar judā kar d; alag kar-d. (b) Kisi bāt ko yakyak band

To *break* open—Tor-kar khol d.

“Open the door, or I will *break* it open.” Shak.

Darwāza khol do warna mai n ise tor-kar khol dāngā.

To *break* out—Tor-kar nikāl lenā yā torne ke bād zor karke bahar kar lenā

To *break* out a pane of glass—Shishe kī tatti ko tor-kar nikāl lenā

To *break* over—Khilāf 'amal k, mutajāwiz h; na māññā lbāz yā khayāl na k.

To *break* over a rule—Kisi qā'idē ke khilāf 'amal k yā uspar lbāz na k.

To *break* up—Kisi shai ke hisson ko judā judā k., torñā, khatm mauqūf yā band k.

To *break* up a capon—Akhta murg ko kāt-kar tukre tukre k. To *break* up

fallow ground—Us zamin ko jo kabhi yā 'arse se jotī na gayī ho jot-kar durust k

The court will soon *break* up—Kachahri yā 'adālat kī kām jald band hog

('adālat kī ijās jald barkhāst hogt yā kachahri jald uthegi).

☞ With an object.

- To break the back, neck, &c* — Pithi ya gardan wagaira ko tor d ; be-kār kar d.
- To break bulk* — Jaraqdar bojb ho usmen se kuchh utār d.; bojb utārne lagna, kishtiyon se gūriyon par charhānā yā lālnā
- To break fast* — Nāshita k. khane-sen subh ko, kalawā k., muñh juthālnā.
- To break ground* — Zamīn khodnā — jaise durāqht lagane ko Rīya Zaman meñ khandaq (garhut) khodnā — jaise 'un'rat ki t'mīr yā muhāsare wagaira ke sāmūn ke hīye Kisi mansūbe tajwiz yā kām ko shurū' kar-d. (usko anjām meñ masrūf h. yā usko takānle meñ lag-jawā)
- To break the heart* — Dil tor-d. yā shikasta-khātīr kar-d., barā sadma yā ranj pahunchānā, barā shāq guzarnā yā barā hī qalāq paidā k., ranj yā mayūs se tabī'at ko dhañsā d., b'ra gam se dakhā d.
- To break a house (Lary)* — Makān meñ sendh lagānā yā mārūnā (naqb-zanī k.), chorī wagaira ke irāde se nakan ke kisi hisse ko khod d. yā jis kisi chīz se woh hifāzat ke hīye band ho use hatā yā khol d.
- To break the ice* — Ibtidāyī qabūliaton ko rat' k., kisi kām meñ jo jo mushkilāt hāil hoñ un sab ko hāl karke ija-i-kār (kām ko shurū') k.
- To break jail* — Mubbas se nikal bhāgnā (aksar mārpiṭ karko).
- To break a jest* — Humsā thāṭhā yā mazhaka k.
- To break a path, road, &c* — Jo kuchh sadd-i-rāh (rāh meñ thokar) ho use mīhnat ke zor se dūr karke rāh yā suqak wagaira nikālnā.
- To break wind* — Hwā chhōpnā; goz k., ikhāñj-i-bād yā riyāh k.
- ak, v. z. 1.** — Do yā do tukre ho-jānā; alag alag yā judā judā honā; fūt yā phat jānā, phut jānā, tukre tukre ho-jānā.
- 2** — Āp hī āp (az-khul) khul khul yā phut jānā. [tarfā h.
- 3.** — Namūd h.; nikalna, mazar ānā; dekh parnā; pau phatnā;
- The day begins to break* — Din nikalne yā namūd hone lagī; subh hone lagī. pau phatne lagī
- 4** — Yakāyak āparnā; masībaten paidā k. — jaise tūfān kā.
- 5** — Badan yā quwo se za'if (kamzor) ho-jānā; masiz yā nā tuwān jānā, asī tāqat khono lagnā.
- 6** — Kār-o bār kā abtar ho-jānā; diwāhiyā ho-jānā
- 7** — Chāl badal d.
- To break into a gallop* — Asī chāl badal kar sarpat dāpnē lagnā.
- 8** — Bigar jānā bigar khare h. yā bigar k.; qat'-i-muhabbat k., agarne lagnā.
- **With prepositions or adverbs**
- To break away (a)* — Insidād (rukāwat) ke bā-wasf chale ānā yā chale jānā; bhāg jānā yā yakāyak nikal-jānā; raftu-hakkar ho-jānā; nau do gyārah ho-jānā — jaise kisi shakhs kā. (b) Phat jānā yā muntashar ho-jānā — jaise bādalon kā.
- To break down (a)* — Tūt-kar gir parū yā mohe ā-jānā. (b) Kisi kām meñ chūk-jānā yā usmen kāinyāb khwāh 'uhda-barā' &c h., jis kām kā biyā utbhayā gayā ho usmen chāl na saknā yā ukhar-jānā
- To break forth* — Nikalnā yā nikal parnā — jaise āwāz yā raushanī wagaira kā.
- To break in, or in upon* — Zor se yā yakāyak glus ānā yā andā chale jānā.
- To break loose* — Qaid se bhāg yā nikal jānā; āpul najāt jabriya hāsil k.; hātā pair phārkar qaid se nikal bhāgnā.

To break off—Tūt kar yā yakāyak aur zoi se judā ho-jānā, ruk-jānā, kanāra khinch lenā, dast-kash ho jānā yā hāth khinch bairhānā

To break out (a)—Phūt parnā, qaid se khul parnā, yakāyak namūd h

 Said of a fire or disease

(b) Phūt-jānā—jaise amrāz-i-juldi meñ badan lā Amrāz-i-juldi meñ mariz ke jism par dāne dāne sā nikal-ānā.

To break up (a)—Tukre tukre ho-jānā. (b) Baq̄hast h yā uth jānā—jaise kisi jaise waḡaura kē

To break with (a)—Bigar̄ khaḡe h, nā-chāqī yā jhagrā k, muhabbat tark kar d j̄ qat' i-muhabbat k (b) Bāt chit k., kahnā sunnā, guftgū k

Break, n. 1—Woh sūrākh yā shuḡāf jo kisi shai ke tūtne yā phatne ki wajh se paidā ho.

2—Rukāwat, kisi shai ke silsile kā kuchh 'aise ke liye tūt jānā yā band ho-jānā, waḡa, taannul; dam lene yā dam mārne ki muhlat

3.—Tahīr yā tab' (likhāwat yā chhāpe) men ek chhote se khat kā khinch d jisse yah ma'lūm ho ki jahān par woh khat khinchā huā hai parhne wāle ko zarā ruk jānā chāhaye yā ānki usī maqām se daf'atan mazmūn badal gayā

4—Subh ko pahle pahal (hīr-i-awwal) raushanī kā namūdār h; pau phatnā; nūr kā tarkā, fajr, bhor

The break of day—Din kā namūd h. yā nikalnā; pau phatnā, nūr kā tarkā

5.—Kisi shai ke silsile men khalal yā uskā baiābar qāim na rahnā, tahādala-i-samt yā rukh kā baiāl yā phir jānā

Breakage, n. 1—Tūtnā, phūtnā.

2.—Ek jagah se dūsī jagah jāne men j̄s qadar koyī chīz tūt yā phūt jāe uski bābat munhāyī yā mujrā.

Breakfast, n. 1.—Din kā sab se pahlā khānā, nāshatā, nahāri; jo kuchh nahār munh khāyā jāe.

2—Fāḡe ke ba'd jo kuchh khāne ko mile, 'umūman gīzā

Breakfast, v. i. Nāshatā k., nahār munh kuchh khā lenā, sawere kuchh jalpān kar-lenā. [kuchh d

Breakfast, v. i. Nāshatā karānā, kalewā d.; subh ko jalpān karne ke liye

Breast, n. 1—Sina, chhātī

2.—Dil; zamīr; khātīr; qalb; man, jī

To make a clean breast—Rāz ki bāton (bhedoñ) ko jo dil par garāh-bār hoñ kah d, jo kuch parde ki bāt dil men ho use zāhir kar d. apne dil kā bhed khol d., purā purā iqrār (iqrār-i-kāmil) k; dil meñ rakh utā chhornā yā sab kuchh khwāh sāf sāf kah-d

To make a clean breast of a matter—Kisi amr ki nisbat jo kuchh dil meñ ho use sāf sāf kah-d, (uski nisbat iqrār-i-kāmil k.)

Breast, v. t. Kisi kā muqābala sīna-ba sīna k; dū-ba-dū muqābala k. yā milnā; sāmnā k., mardānagī ke sāth muqābil h.

Breast-deep, a. Chhātī-bhar yā chhātī ke itnā, sīne tak yā sīne ke barābar; unchāyī meñ chhātī yā sīne ke barābar, itnā gahīā ('amīq) jitnā nāpne men chhātī se pau tak ho.

Breath, n. 1—Nāfs, dam; sūḡas, woh hawā jo dam lene meñ khinch-
kar phēphre meñ jāti aur usse nikal kar bāhar āti hai.

2.—Khaalkar yā achehhi tarah se dam leno ki quwwat yā salāhiyat ,
asli tau par yā bilā rakawāt dam (sāns) lenā.

I am out of *breath*—Merā dam phūlta hai yā main mushkil se dam le saktā
hūn ; dam (sāns) leno mein mujhe taklīf hoti hai

3.—Zindagi

“No man has more contempt than I of *breath*” *Dryden*.

Mujh se barhkar koyi bishar zindagi ko haqiqi nahi samajhta. (iram)

4.—Dam leno ki fursat yā ruhlat , tawaqquf yā waqfa ; taammul ;

Let me take *breath*—Mujhe dam leno yā dam māfne do , mujhe zarā tawā
kaine do zarā ruhlat do khwāh zarā taammul karō

5.—Jinā waqt ek martaba dam leno mein guzre , fil-i-wāhīd ,
lahza , lamha.

“He smiles and he frowns in a *breath*” *Dryden*.

Ek dam (dam bhar ek hi lahza khwāh bāt ki bāt) mein woh khush aur unāz
donon hotā hai (woh hans detā aur nākh bhānt lōhi chōrha letā hai).

6.—Bahut khafīf (zūrī si) hawā ; hawā jo maundī yā dhūmī chālē.

There is not a *breath* of wind—Zarā bhi hawā nahī hai ; mutlaq hawā
nahī chālī.

7.—Koyi khafīf bēt ; nūf bēt ; nūf zabān kā hīd d. ; ek zarā kah d.
Breathe, v. t. 1.—Dam l. , sāns l. , jīnā ; munda yā in quāṭi-hayāt rahnā ;
basti yā wujūd r. (band kar-d. , sustānā)

2.—Taammul k. ; āram k. ; dam yā sāns l. ; kisi kām kā karnā

3.—Jānā yā guzarnā ; bāhar nikalnā yā ānā —jaise hawā kī.

Breathe, v. t. 1.—Dam yā sāns l. ; dam ko bāhar kōṭh kar bāhar
nikalnā , sāns lenā aur chhōṭnā.

2.—Dam dālnā , kisi chīz mein dālnā.

 Followed by *into*

To *breathe* life into a stone—Patthar mein jān yā dam dālnā

3.—Sāns lekar nikalnā ; āhista chup chāp yā chupke se karnā.

To *breathe* a vow—Āhista yā chupke se mannat mānā.

 Generally followed by *out*.

4.—Phūk-kar bayānā —jaise koyi bājā.

5.—Dam leno d. ; āram d.

6.—Sāns phulā d. ; be-dam kar d. ; thakā d.

7.—Zāhir k. yā dekhlanā.

(zāhir k.)

To *breathe* revenge—Izhār-i-muqām k. , kisi buayī ko badlā leno ki khwāhish

Breathless, a. 1.—Mihnat yā riyāzat-i-shāqqa se bi-l-kul thakā huā ,
be-dam ; hāphtā , sam phūlā.

2.—Munda ; marā huā , jismein dam bāqī na rahe.

Breed, v. t. 1.—Paidā k. , janmā yā janm d.

2.—Parwarish k. , pālā posnā ; bachpan se bulūg tak khabar giri
karte jānā ; khilānā pilānā ; sikhlanā parhānā aur ishan ko dhanig
batānā ; kam-sūfī mein tālīm aur tahzīb k.

3.—Tālīm d. ; sikhlanā ; tarbiyat k.

4.—Paidā k. ; karānā ; kisi amr kā sadāb yā bā'is h. ; kisi bāt ki
bunyād dālnā yā ihtidā k.

Familiarity breeds contempt—Bahut ikhtilāf se nafrat paidā hotī hai.

5 —Kisī kā mauḥd (uski paidāish kī jagah) h., paidā k. yā janm d.
A pond breeds fish—Tālāb men machhliyan paidī hotī hai.

A northern country breeds a race of stout men—Shamālī mulk (uttar ke des) men mazbūt mazbūt admi paidā hote hai.

Breed, *v. i.* 1.—Hāmila h.; pet se h.; bachche kā bojh uṭhānā aur uski parwarish k.—jaise hamal mein.

2 —Paidā h., janm pānā.

Breed, *n.* 1.—Ek hī nasl kī aulād yā ek hī nasl ke bachche

2 —Zāt; qism; jins; insān yā dūse jānwaron kī nasl jinmein koyī khās khās mushtarak sifateñ hon.

Breeding, *n.* 1 —Parwarish; tarbiyat; ta'lim, tahzīb.

2 —Ilm-i-majlis, rāh-o-rasm se wāqūfiyat, akhlāq wa ādāb; nishast wa barikhāst, adab qā'ida; āpas kā zāhiri bartāw

Good breeding—Husn-i-akhlāq, tawāzu'-mudā'āt; khush-khulqī tahzīb, shāistagi, shurāfā (bhale admyon) kī chāl

Brevity *n.* 1 —Ikhtisār-i-aiyām yā muddat, thore 'arse yā dinon tak qām rahnā; kisī shai kā 'arsa-i-qalil (thore dinon) tak qām rahnā

2.—Ikhtisā-i-kalām, bahut bāt ko thore mein kahnā; mukhtasar kalāmī; tahrīr yā taqīr mein ikhtisār

Bribe, *n.* Rishwat; ghūs; kisī mujawwiz gawāh yā aur kisī shakhs kī rāe yā uske ta'liq men futūr dālne (uske bigār dene) ke liye jo kuchh bataur sila bakhsish yā in'ām ke diyā yā mau'ūd kiyā jāwe yā ri'ayat wagaira jo isī garaz se ki-jāwe.

Bribe, *v. t.* Rishwat d., ghūs d., rishwat de-kar kisī ko apnī taraf kar-lenā.

Bribery, *n.* Rishwat denā yā lenā.

Brick, *n.* 1.—Īnt, khisht.

To make use of bricks—Īnteñ kām mein lenā yā lagānā.

2 —Īnten.

“Bricks collectively, as denoting that kind of material.” Webster

A load of brick—Īnton kī dher.

Of brick—Īnton kā yā intoñ se banā huā; khishti.

Brick, *v. t.* Īnt bichhānā yā jamīnā; intoñ kā farsh banānā.

To brick up—Īnt se chun yā bhar d

Brick-clay, *n.* Mittī jiski īnt ban sake yā banāyī jāe; īnt banāne kī mittī

Brick-dust, *n.* Īnt kī surkhī, surkhī jo īnt ko kūt yā pis kar banāyī jāe

Brick-kiln, *n.* Īnt kā pazāwa yā bhatthā.

Bridal, *a.* Dulhan kā; 'arūsī; byāh kā; shādī kā.

Bridal ornaments—Zewarāt-i-'arūsī yā byāh ke gahne.

Bride, *n.* Dulhan; 'arūs; 'aurat jiski shādī hāl mein huyī ho yā woh 'aurat jiski shādī hone wālī ho.

Bridegroom, *n.* Dulah yā dulhā; nausha; bar; banā, mard jiski shādī hāl mein huyī ho yā hone wālī ho.

Brief, *a.* 1.—Mukhtasar; thora sā, mutawwal nahīn, chand alfāz men; thori yā mukhtasar 'ibarat mein. [der-pā nahīn.

2 —Jo thore dinon tak raho jiska qām 'arūsī yā chand-roza ho

Brief, n. 1—Mukhtasar hālāt, fahrī-i-mukhtasar; bayān-i-mujmal.

2—(Law) Muqaddame kā khulāsa yā uske mukhtasar hālāt jo kausālī (counsel) kī hidāyat ke liye murattab kiye jāen. Qānūnī hāhs ke maddāt yā uskī khās khās hāteñ

Brief, v. t Khulāsa banānā yā tayār k.; mukhtasar kaifiyat murattab k.
Have the pleadings, in this case, been *briefed*?—Kyā is muqaddama 'uzrāt yā bayānat-i-faṣṣala ka khulāsa murattab kaa hyā gayā (banayā gayā yā ban-gayā)?

Briefless, a Jiske muwakkil na hoñ

Is that barrister *briefless*?—Kyā us bārī-tar ke koyī muwakkil nahīñ haiñ?

Briefly, ad Mukhtasaran yā mukhtasar taʿlīq par, ikhtisāi ke sāth, mujmalan, thore men yā thori bāt men, chand alfāz men

The facts of the case are *briefly* these—Wāqʿat-i-muqaddama mukhtasaran (thore men yā ikhtisār ke sāth) yah hun.

Bright, a 1. Raushan, munawwar; durakhshān; chamaktā huā yā chamkilā, tābān; unjelā; ābdār; tābdār; shokh; chaṭkilā.

⊗ Opposed to *dark*.

2—Sāf, shaffāf, musallā—jaise shurāl.

3—Aisi sifateñ i. w. jisse dusharī ke dil par asar padā ho yā uukī tabīʿat ko kashish ho yā jinkī wajh se mususaf ko shuhrah ho, azhar-mina-sh-shams; nūrānī; jaspur nur khwālī husn kā ʿālam ho.

Bright beauty—Nūrānī husn, jamāl-i-jahān-tab, asā khub aurī jisko dekh kar dil phans jāe yā firoza ho-jāe.

Bright fame—Namwarī jo shuhra kashī ho

4.—Zūd-fahm; tez-fahm; barq, fahm-i-rasā i. w., zarif yā latif wa zarif, bashshāsh aur masrūr, zinda dil.

5.—Sāf, sarīh; wāzih; dil par raushan

6.—Jisneñ bihtarī yā kām-yābī kī ummed pāyī jāe.

Bright prospects—Āynud ke achhehe deñe, jo kuch āynud i. w. ho us men bihtarī yā kām-yābī kī ummed.

7.—Chamkilā, raushan, zinda-dil, chamchal; shokh.

Bright eyes—Shokh ya chamchal ankheñ, ānkheñ jismeñ bari chamak ho

Brighten, v. t 1.—Raushan k. yā raushanī men tarāqqī d.; chamkānā yā durakhshān banānā; kisi shai kī tāb chamak yā uskī rannaq ko bahā d [yā d

2.—Muʿazzaz yā aur munazzaz k, kisi kā jalāl barhānā, jilā k.

3.—Kisi shai kī tārikī ko dūr karke uskī surat ko bihtar yā khush numā kar d, khushnumā yā raushan k

To *brighten* sorrow—Gām kī tānki ko dūr karke dil ko halkā yā khush k

To *brighten* prospects—Āynud kī ummedeñ ko bahānā; kisi bāt ke ʿāsr aur achhehe kar d.

Brighten, v. i Raushan yā aur unjelā h, tārikī kā ghaṭ jānā; sāf ho-jānā, pharchā ho-jānā.

Brightness, n. 1.—Chamak; damak; āb, tāb; rannaq; āb-dārī; jalāl; nūr; raushanī, ziyā. Tezī; barrāqī-jaise fahm k.

2.—Tezī—jaise aql kī; zakāwat; tez fahmī; zirakī; samajh-būjh k

Brilliant, *a.* 1.—Chamak dār yā chamkilā; raushan; durakhshān, chamochamātā, tābān, munawwar; āb dār; jismen chamak-dumak yā motī kā sā āb ho, zarq-barq.

A brilliant dress—Zarq-barq poshak

2.—Jalilu-l-qadr; un sifaton se mumtāz junkī ta'rīf dūsre karen, 'azīmu-sh-shān; nāmī-garāmī; barā, raushan

Brilliant exploits—Barī barī muhimmen; muhimmat i-azīmu-sh-shān

Brilliant talents—Barī qābilyat, aisi hyāqat jisī ta'rīf dūsre log karen

Brim, *n.* 1.—Bartan yā kisī aur chiz kā hāshiya kanāra kor yā lab, aunth, bāī, munh

2.—Chashme ya'nī chashma-i-āb kā kanāra lab yā hāshiya

Brim, *v.* 1. Mulabbab yā labālab kar-d., munh tak bhar d.; ūpar tak bhar d. munhe munh bhar d. [munh bhārā rahūā

Brim, *v.* 2. Labālab yā mulabbab h; munh tak bhārā h yā munhe

Brimful, *a.* Labālab, mulabbab, sure tak bhārā huā, bi-l-kul yā khūb bhārā huā; labrez; munhā-munh yā nakenak, sai-tā pā bhārā huā vā pur

Bring, *v.* 1.—Le-āna, lānā, kisī shakhs yā chiz tak pahunchānā, fāsle par qarīb-tar maqām yā shakhs tak pahunchānā, jī-kar lānā.

Bring me a book from the shelf—Us tānd par se mere hīe ek kitāb lāo yā uthā lāo ya'nī tānd par kitāb rakhi hai jēkar use uthā lāo

“ In this sense, it is opposed to *carry* ” Webster

2.—Paidā karānā; hāsīl karānā; milne yā pāne kā bā'is h.; kisī kī taraf kosish k. yā khamch-kar lānā.

The pleader's success in his cases will bring him a great name—Muqaddamat meñ kām yāb hone se us wakīl kā barā nām hogā yā muqaddamaton kā jītā (unki sarsabzi) uski barī nek-nāmī yā shuhrat kā bā'is hogā.

3.—Targīb d; rāgīb k, māl k, dil ko kisī shai kī taraf khāinchnā rujū' k. yā pheinā; rāzī k, āmāda k

What could bring that man to commit such an offence—Aise jurm ke irtikāb kī targīb us shakhs ko kyūnkar ho-saktī thī ?

4.—Apne sāth lete yā khamche ānā

To bring about—Paidā karānā, anjām ko pahunchānā; karānā, bai lānā yā natija-i-maqṣūd ko pahunchānā

How was such a result brought about?—Aisā natija kis tarah paidā karāyā gayā (paidā huā yā huā) ?

To bring back—Pher bulānā khwāh pher yā wapas lānā, paltānā yā lautānā.

To bring down—Niche utārānā yā nichā k; nichā dekhānā, girānā, zalil past yā zer k, dhānā

To bring down high looks—Ūchi nazon ko nichī kar-d, gurūr dhānā yā nichā dekhānā, ghamand tor d.

To bring forth—Paidā k —jaise bachehe yā phal, janū; phalānā; khol d; zāhur k, fāsh k, munkashif k, dekhānā.

To bring forward—Pesh k, sāmnē lānā rakhnā yā hāur k, āge dharnā

No witnesses have been brought forward in the case—Is muqaddame meñ koyī gawāh pesh nahīn hīe gaye The objections and pleas you bring forward are valid—Jo 'itirāz aur 'uzur kī tam posh karte ho qawā hain

To bring in—Andar lānā, dikhul k., kisi dūr ko maqām se kisi khās jagah ko bad ke andar lānā, kisi khās hal t men ., jo chizen muntashar (idhar udhar phaili) hon unko ekthāt ya yakjā k., qanūn ki qaid men k ya qanūn ko pa band aur malikūm k.; pañā k. — jaise amadaun lagān yā māl guzarī k.; shirkat kī targīb d.

To bring off—Le nikalā yā lekav chāl d., harī karānā yā chhorāna mulk men banne nā d yā izām se safarī karānā, bahar d yā mukhlasi karānā; najat dilānā.

To bring on—Shamū' karānā ya dāir k. jaise nālīsh Pāidī k. — jaise bimari

To bring out—Kholnā, fash k. yā paida-fash k., zāhī k.; bhāndā phorāna, jo bāt chhīpi ho use zāhīr-k.

To bring over—(a) Is pāi se us pār le-jānā

To bring over passengers in a boat—Kashī par sawār karāke musāfiron ko is pāi se us pār le-jānā. (b) Apni taraf kar lenā, milā-lenā, ek taraf se dusri taraf kar lenā, iše tabdil kar d.; targīb dekar ya kisi aur sabī se badal d.; naye fariq ki taraf kar l.; pher l.

The plaintiff's witnesses have been brought over by the defendant.—Mudda l. 'alāh ne mudda'ī ko qawāhōn ko apni taraf kar liyā (mala ya phor liyā).

To bring to—Phir se zinda k.; hosh meñ lant; bad-hawasi ki hālat se hawās meñ k. [men lant]

To bring to a fainting person—Jo shakhs gadhi ki hālat meñ ho use hosh

To bring under—Maghīb ya zai daat k., dubānā, rokna; apne qabū yā hāz meñ lānā yā mutī' k.; kisi shai ki tāt meñ lānā.

To bring up—Palnā; posnā, talīm d.; talīm d k., nikhnā yā likhnā; panhnā, khilānā pahūnā, tadīb aur talzīb k. Rawā' d. ya jū'ī k. — jaise koyi rasam yā waz'

Brisk, a. l.—Zinda-dil; tabī'at-dar; tez. saluk, chālāk, phutīlī, chust-o-chālāk; chāq-chauband; jo jald jald chalo yā kār-rāwā'ī kare.

☞ "Apphed to any kind of action, as to the sprightliness of animals or men." Webster

Brisk fire—Ag jo jald jald aur khul kar yā khub jale

Brisk, v. t. Zinda-dil k., jān dāl d., chab k.

To brisk up—Khush k.; zinda-dil k.; jān dāl d.; khush ya zinda-dil h chust-o-chālāk khwāh chāq chāuband ho-jānā

Bristle, n. Sūar ko kaṇe bāl jiskī kūncī hantī hai

Bristle, v. t. Kharā k. — jaise sūar ka bāl; phurahi l.; roān kharā k

☞ Sometimes with *up*.

Bristle, v. t. 1 — Kharā ho jānā — jaise sūar ke bālon kā, roen khare h

2 — Sūar ko bālon kī mānuṁd ghānā aur sūdhā kharā rahnā, sūar ko bāl kī tarāh kharā dekh pānā.

To bristle up—Gussa yā mukhālatat zahir k. (dekhānā)

Bristle, a. Jo phat se (āsānī se) tūl jāe; nāzūk, chumrā nahīn.

Broad, a. l.—Chaurā, wasī'; 'ariz, chaurā'yī yā 'arz men phailā huā.

☞ As distinguished from *long*.

2 — Farāk; kushāda; tang nahīn

3 — Dūr tak phailā huā; barā wasī'.

4.—Barā

A broad mixture of falsehood—Jhūṭh kī barī milāwat; jismen bahut sī jhūṭhī bāren mili yā hāṭhī hon

5.—Khulā hāt; sāf, pharchā, chhipā yā dhakā nahīn; raushan.

In broad sunshine—Aise waqt jab dhūp khūb nikli rahe ya'ni sūraj bādāl wagaira se chhipā na ho.

In broad daylight—Roz-i-raushan mein, din-dopahar; din hī ko.

6.—Jis mein koyī shai yā sifat kasrat se (bahut sī) ho, hāwī, hāziq.

“Applied to any subject, and retaining the literal idea more or less clearly, the precise meaning depending largely on the substantive” Webster.

Broad as long—Pi-l-jumla yā hai hāl men ba'ābār: donoṅ taraf yakān, hai pahlū se ek taraf par yā yakān: juaṭ ek dhung se waisāhī dūro se

Broad nonsense—Aī bāt jo ef sāf yā mahz behūda (lā ya'ni) ho.

Broad-cast, n. Bone ke liye bij kā hāth se chhitna yā hāth phailā-kar phenknā.

Broad-cast, ad. Hāth se chhit yā phenk kar, paṛā.

To sow broadcast—Hāth se chhit kar bij bonā

Brocade, n. Reshmī kapṛā jismen sone rūpe ke (tilāyī aur nuṛayī) tū līge aur phūl patte bel hūte waganā banē hon, kam-khawāb, zarbāf, tamāmī; tāsh-bādiā

“Also applied to other stuffs wrought and enriched in like manner.” Webster.

Broil, n. Takrār jismen shor shaiāba ho, jhagrā; tanṭā; dauga-fasād, nizā', shakhsen ke mābain yā riyāsāt mein takār

Broil, v t. Koele kī āg par yā koele par augethī rakh-kar pakānā.

Broil, v z. Garmānā yā garm kiyā jānā, bahut garm ho-jānā yā garmī se 'araq 'araq (pasinā pasinā) ho-jānā; garmī se pasīne lagnā yā pasij uṭhnā.

Broken, p. a. 1.—Tūtā; phūtā; shikasta, ṭukṛe ṭukṛe kiyā huā; jo kisī sadme se judā judā ho-jāe

2.—Jo kam-zor ho-jāe, shikasta-bāl, za'if

Broken-hearted, a. Shikasta dil, jiskā dil rang yā nā'ummedī se tūt jāe, āsūrda khātir, jiskī tabī'at gum yā māyūsī ke sadme se baith jāe

Broker, n. (Law.) Woh shakhs jo dūron kī taraf se batān darūmānī ke kharīd-farokht kī bāt-chit tai kāre yā mu'ahadāt kī sharten ṭhah rāye aur uske 'iwaz men dallālī pāye, dallāl.

Exchange-broker—Woh shakhs jo gar-tāij sikke kharīde aur beche aur dūron ke naqdī mu'āmalāt ṭhaharāwe.

Insurance broker—Jo jahāz kī bimā ṭhaharāwe (uski dallālī kāre).

Pawn-broker—Jo māl-o asbāb giro rakh-kar sūd par rupaye garz de, jo girwī-gaṭhe kī roz-gār kare

Brokerage, n. 1.—Dallālī yā dallāl kī pesha.

2.—Dallālī yā dallāl kī mihnātāna (haqq-i-mihnāt yā haqq-e-sa'ī).

Brood, v. z. 1.—Murgī kī tarah andon ko chhipā kar unpar is garaz se baithnā kī we garmī pakā ṭūṭh aur unmen se bachche niklen, ande

senā ; murgī kā apne bachelon ko garm aur mahfūz rakhue ke liye unpar sāya karko banthūā.

2.—Dil ko kisi bāt kī taraf barābur ek 'ur se tak mutawajjih r., gaur yā khauz men der tak rahna, der tak mutafakkir yā andesha-mand rahnā, kisi bāt kī soch men der tak dūbe rahnā ; kisi bāt ko der tak fikr ke sāth sochā k.

 Followed by *over* or *on*.

To brood over misfortunes—Musibatōn kī soch meō der tak dūbe yā pare rahnā

The miser broods over his gold—Bakhil apne zar (apnī daulat) kī fikr men dūbā (galtūn wa pechān) rahtā hai.

3—Kisi bāt ko khūb samajhbūjh kar pakki (pukhta) k.

Brood, *v t* Ūpar se sāya karko (chhipā kar) bairnā aur pālnā posnā.

Brood, *n* 1—Bacheho ; aulād ; nasl.

2—Chiryōn ke bacheho jo ek martaba paidā hoñ, jhoñ.

3—Jo kuchh paidā ho.

Brook, *v t*, Bardāsh k, tahammul k yā mutahammul h. ; sahnā ; kisi shai par qanū'at k. yā uspar qanū' rahnā.

Brother, *n* 1.—Bhāyī, barādar ; haqiqi yā sagā bhāyī, jis bāp aur mā se ek shakhs paidā ho unhi wāldin kī nasl se dūsrā shakhs

 "A male by one of the parents only is called a *half brother*, or brother of the *half blood*" *Webster*

A brother of the whole or full blood, or a whole brother, } See Blood, *n*
A brother of the half blood, or a half-brother, }

2—Woh shakhs jo kisi dūsrē shakhs kā ham-rutba ham-pesha ham-majlis yā dārd sharik wagaiba ho

 "Persons of the same profession call each other *brothers*, as judges, clergymen, professors of religion, members of societies united in a common cause, monks, and the like." *Webster*

Brother-german, *n*. (*Law*) Barādar i haqiqi, haqiqi yā sagā bhāyī yā'nī ek hī bāp aur mā se paidā.

 "In contradistinction to a *uterine brother* or by the mother only" *Webster*

Brother-hood, *n* 1.—Bhāyī hone kī hulat ; barādari

2.—Kisi maqsad ke liye logon kī ek jamā'at—jaise faqiron kā akhāā (unki juthā yā unka samaj), barādari ; bhāyī-chāra, bhāyī-bandi [karte hon.

3.—Woh log jo ek qism ke hon yā ek hī pesha khwāh kār-o-bār

Brother-in-law, *n* 1.—Shauhar kā bhāyī 'am 1930 kī woh shauhar se barā ho yā chhotā ya'nī *jeth* (a husband's elder brother) khwāh *dewar* (a husband's younger brother).

2.—Jorū kā bhāyī, sālā ; nisbatī bhāyī

3—Bahan kā shauhar ; jija ; bāñhdoyī yā bahnoyī.

Brother-less, *a*. Be bhāyī kā ; jise bhāyī na ho.

Brother-like, *a*. Barādarāna ; jo bhāyī ke zeh do yā uske liye mauzūn (munāsib) ho.

Brotherly, a. Bhāyion se muta'alliq yā barādai-mansūb, barādarāna; jaisā ki bhāyion men khilqī (paidāshī) ho, bhāyion ke laiq yā unke liye mauzūn khwāh munāsib, muhibbānāna yā mushfiqāna.

Brew, n. 1.—Abirū, bhaun.

An arched brow—Abir-i-kham-dār, kamūn si bhaun

2.—Bāl jo bhaun par mihāb yā kamāu kī shakl se nikle rahte haiṅ, bhaun.

3.—Peshānī, jābīn; nāsiya

4.—Bashre kī 'ām sūrat; rukh; tewar.

5.—Daryā kā karārā yā pahār kī choti (qulla-i-koh)

To knit the brows—Tewrī charhānā, chin-ba-jabīn h, nā khush h; bhaunen charhānā

Browbeat, v. t. Ānkheṅ dekhī-kar yā ghurkī dekar kisī ko dabānā, ghuraknā; dāṛānā, khāif kar-d, dhamkā yā dānt kar dabānā.

To browbeat witnesses—Ānkheṅ dekhī kar yā ghurak kar gawāhon ko dabā lenā.

Bruise, v. t. Kisī jāndār ke jūzw-i-badān par aise āle se jiskī bāhī yā dhār motī ho yā jo nok dār na ho is tarah chot pahunchānā ki kahīn tūt yā phūt na jāe (zakhm na ho-jāe); torṇā kuchalnā yā tūlre tūkre k.—jaise kīn kī chīzen dawāon wagaira ko.

Bruise, n. Woh chot jo kisī bhāī yā aise āle se pahunchāyī jāe jiski bāhī dhār yā nok tez na ho.

Brunt, n. 1—Hamle kī garm-joshī yā uskā barā hī zor; kisī jhagre kā zor yā uskā jhonk (uskī shiddat yā saktī), josh-o-kharosh.

The brunt of a battle—Larāyī kā jhonk zor josh yā uski garmi.

2.—Zarb kā sadma, zor, dhamak, dhakkā; chot.

Brush, n. 1—Woh āla jo sūar ke bālon yā usī kī māmund kisī dūsrī chiz ko lakrī men jamākar yā ekatthā bāndh-kar mukhtalif kāmōn ke liye banāyā jātā hai—jaise kapron pai se khāk (dhūl) jhāne yā rang lagāne ke liye khwāh isī qism ke aur kisī kām ke wāste, kūnchī, bāl kā qalam

Clothes-brush—Kapron ke sāf karne kā bursh yā barash Paint-brush—Bālon kā qalam jisse musawwir yā rang-āz rang lagāte (rang-āmezi karte) haiṅ

2.—Bahut se chhoṭe chhoṭe darakht jo nazdik nazdik lage hon.

3.—Khafīf larāyī, hamla; mār-pīt; muth-bher, muqābala.

Brush, v. t. 1—Kūnchī wagaira se malnā sāf k. rangnā yā isī qism kā aur koyī kām k

2.—Āhista se phernā yā mārṇā—jaise kūnchī se, chhūte nikal jānā

3.—Kūnchī mār-kai (bursh se malkar) nikāl d. yā jam' kar-lenā, hawā kī tarah āhista se lag-kar khānch le-jānā

☞ Commonly with off.

To brush off dust—Kūnchī wagaira se mal-kar gard ko nikāl d.

To brush up—Kūnchī se rangnā sāf k. yā chamkā d., sāf yā jilā k; taraqqī d yā aur achchhā kar-d.; nayā banā d yā kar-d., tāza kar-d; chaukālā kai d

Brush, v. a. Jhat se chal d.; be-ma'lūm chale jānā, aisī āhistagi se chalnā ki kisī ko ma'lūm na ho (jhat na mile), hawā ho-jānā, kāfur ho jānā; champat ho-jānā.

Brutal, *a.* 1.—*Haivānī*; *haivān* so *nisbat* r. w. *yā haivān kā*

Brutal nature—*Khasiyat-i-haivānī*; *haivān* ki *tabī'at*

2.—*Haivān* *sā yā haivān* ki *mānūd*; *wahshiyāna*; *berahmāna yā sangdilāna*, *bedardāna*.

Brutal manners—*Wahshiyāna tarīq*.

Brutality, *n.* *Wahshī* *sifat* h.; *be-dardī*; *be-rahmī*; *sang-dilī*, *wahshat-mizājī*, *dard* (*tais afsos yā ruh*) *khwāh sharm* *kā na ma'lūm* h.

Brute, *n.* 1.—*Haivān*, *haivān-i-munlaq*.

“The word comprehends all animals except *man*, but is applied mostly to the larger beasts” *Webster*.

2.—*Wahshī* *mizāj* *shakhs*, *jiske dil yā tarīq* *meñ wahshat* *ho*, *zālī* *aur be-rahm* *shakhs*; *mirdazī*, *kathor*, *sang-dil*, *jiskā dil patthar* *sā ho*

Bubble, *n.* 1.—*Hubāb* *yā habāb*, *bulbulā* *yā bullā*.

2.—*Koyī be-sabīl* *yā nā pīdār* *shai*; *khayāl-i-bātil*; *aisā mansūba* *jo be-bunyād* *ho*, *koyī shai* *jo aslī na ho balki muthz numāishī* *ho*, *namūd-i-be-bād*, *jhūṭhī* *munūsh*; *dagā*; *fireb*; *dhokhe* *yā fireb* *kī bāt*; *khayāl-i-khām* *yā 'ulūṣ*, *dhokho* *kī tattī*, *maqsh-bar-ah*.

Bubble, *v.* 1.—*Bulbulē* *uthnā*; *hubāb* *paida* h.

2.—*Bhalbhalā-kar* *banā*.

Bubble, *v.* 2. *Dhokhā* *d.*; *dagā* *k.*; *fireb* *d.*; *thagnā*.

Budget, *n.* *Sālāna mālī husūb* *jismen qaumī dām āmad o kharch* *wagura* *kī kalfiyat* *daryā* *rahtī hai*.

To open the budget—*Wazīrān-i-quwānīn* *ke* *qāim* *meñ* *gavarnmēt* *ke* *un afāron* *ke mālī taqdīrat* *aur tajwīz* *ki* *posh* *k.* *jiske zimāne* *qaumī* *kī ta'mīn* *ho*

Build, *v.* 1.—*Kisī qāim* *kī 'imārat* *banānā* *ta'mīr* *k.* *yā* *uthānā*; *ta'mīr-i-'imārat* *k.*; *banānā*; *ta'mīr* *k.*

Applied to “an edifice or fabric of almost any kind, as a house, barn, shop, ship, or vessel, a wall, or other structure of art” *Webster*.

2.—*Kisī sahāre* *yā bunyād* *par* *qāim* *k.*; *munāsib* *tadbīren* *kūm* *men* *lākar* *banānā* *qāim* *yā* *paidā* *k.*

To build a reputation—*Nek* *ma'nī* *qāim* *k.*

To build one's hopes on air—*Apnī* *ummed* *hāwā* *par* *qāim* *k.* (*ābas* *ummed* *k.*)

Build, *v.* 2. 1.—*'Imārat* *ke* *banāne* *meñ* *masrūf* *rahnā* *yā 'imārat* *ke* *banāyā* *k.*; *ta'mīr* *ke* *san* *yā* *kār-o* *bār* *men* *maslūg* *rahnā* (*use* *kiyā* *k.*)

2.—*Kisī* *par* *takya* *i'tibār* *yā* *istidlāl* *k.*; *bharosā* *k.*; *kisī* *par* *kisī* *amr* *kā* *madār* *r.*

To build on the opinions of others—*Dūroñ* *kī* *rās* *par* *takya* *yā* *istidlāl* *k.*

Builder, *n.* *Banāne* *w.*; *ta'mīr* *k.* *w.*, *jiskā* *posha* *kisī* *shai* *ke* *banāne* *kā* *ho*—*jaise* *barhayī* *mi'mār* *wagura*.

Building, *n.* 1.—*Banānā*; *ta'mīr* *yā* *qāim* *k.*

2.—*'Imārat* *ke* *banāne* (*unki* *ta'mīr*) *kā* *san* *yā* *hunar*.

3.—*'Imārat*, *makān*; *ghar*; *jo* *shai* *banāyī* *yā* *ta'mīr* *kī* *gayī* *ho*—*jaise* *makān* *girjā* *wagura*.

A building used as a human dwelling—*Woh* *makān* *jismen* *insān* *rahte* *hoñ*.

A building used for the custody of property—*Woh* *makān* *yā* *ghar* *jismen* *māl* *o* *ashāb* *rakkhā* *jitā* *ho*.

Bulk, n. 1.—Qad-o-qāmat, lambāyī chaurāyī uñchayī molāyī yā gherā, barāyī.

A ship of great bulk—Barā lunhā chaurā jahaz.

An ox of great bulk—Barā bhāri (barā qadlāwar) hūl.

2.—Juzw i-ā'zam: bahut barā yā khās husar; husar i kashir yā kasharut n.

The bulk of a debt—Kisi qaz yā dam kā husar i kashir yā juzw i-ā'zam.

The bulk of mankind—Bani i ālam kā husar i-ā'zam yā kasharut se husar; bahut log yā aksar ashklās.

In bulk—Dher kī dher yā musallam

[tayār na ho

Pork in bulk, or bulk pork—Sūar kā gosht jo band kiye jana ke liye kūtā yā

Laden or stowed in bulk—Jahāz jupar wal khulā rakha ho yā'm sandaqaq gaṭṭhon yā pipon men band na ho

A sale by bulk—Māl-o-asbūb kā bilā wazn yā nāp ke bechā jana yā'm uskā hāsiyat-i-muajūda men bech diya jānā

Bulky, a. Barā, barā qad-o-qāmat ka; dar uz qad; kalān.

Bulky volumes—Barī barī jildh; jilden juki zahāmāt barī ho.

Bulletin, n. 1.—Wāq'āt kī woh mukhtasār kashiyat jo 'awam kī ittālā' ke liye hākim ko hākim se kisi harīf kī kār rawāyī yā kār nām gharānī (barā machhūr) shukhs kī shihāt ke muta'alliq mushāhar kī jāt.

2.—Jo khabar kahān se tāt mutā'ayī ho uski 'am ittālā'.

3.—Kisi jalsā kī kār-rawāyīon ka muqāta mutā'ayan par mushāhar kiyā jānā

Bullock, n. Bul yā badhiyā hūl.

“The *ox*, or *steer*, is the castrated male of neat cattle. He is called an *ox-calf*, or *bull-calf*, until he is a twelve-month old, a *steer* until he is four years old, and after that an *ox*, or *bullock*.” Webster.

Bull's-eye, n. 1.—Dabiz shishā kā tukrā jo chhat waghara mūṭh mūshani kī āmad ke liye bīṭhāl diyā jūtā hai.

2.—Hawā yā mūshani ke liye koyī gol mūṭhāl yā mūzan.

3.—Mulāzimat pulis kī biltan jismen mūshani ke 'aka ke parne ke liye ek taraf dabiz shishā lagā rakhtā hai

Bully, n. Woh mardak jismen jurat to kam ho par shokh aur kalla-darāzī ziyāda ho, woh shakhs jo gangayī aur ghamandī ho aur logon ko yūshin dhankāyā aur harīf ko liye chhōṛa karne par jātud kachh himmat na rakhtā ho, jhagrālū shakhs.

Bully, v. t. Shor machāhar aur zor zor se dhankākar kisi kī dhanat k. kisi ko dhankiyān d. aur usse chher chhār k.

Bunch, n. 1.—Ek qism kī bahut sī chīz-on jo ek sāth pandā huyī jā bamili hon, guchchhā; ghoṭṭā, khusa.

A bunch of grapes—Khusha-i-tāk yā sugur kā guchchha A bunch of keys—Kunjyon kā guchchhā yā jhabhā.

Bundle, n. Basta; gaṭhī; mutṭhā; pulindā; buqcha; gaṭṭhā; woh chīzēn jo rassi waghara se is tarah par bāndh lijaen kī unko āram ke sāth hāth se utā len yā kahān le jāen.

A bundle of clothes—Kapṛā kī gaṭhī. A bundle of papers—Kagāz kī basta mutṭhā yā pulindā.

Bundle, n. t. Gāḥṇī banānā, bāṇḍh kar buqcha yā pulindā banānā.

To bundle off — Kā ko jādī meṁ yā jhāṁḥlā-kar yāh kāh d. kī chāl jāo.

To bundle up — Ek meṁ ya chātḥā bandhā; lapet d.

Burden, n. l. — Bāh, bojh.

Beast of burden — Bāh-budārī kā jāwar; bār-gir, ladnā jāwā.

2. — Woh shai jiskā tahnūnūl mihnat yā diqqat ke sālḥ kiyā jāe, jiskā bardāsh k. mūshkil ho yā jiske tahnūnūl meṁ dīl par gaurānī wō; aur i gurānī hae yā woh bāz jo bojh ke taar par ma'lūm ho (pahār yā puttār kī mādūnd samajh par), jo dīl par gurānī guzre yā bojh ma'lūm ho

3 — Jo kuchh jahāz par ladā ho; jisqadar bojh ṭan (ton) ke hisāb se ek jahāz par chāl sake.

Burden, n. Kīś gīt kā woh hissa jo bār bār gāyā jāe; antrā, tek; as thāyī — Woh bāt jiskā fāda aksar kiyā jāe, aś māshā-i-kalām.

Burden, n. Bār; bojh; fūrz.

Burden of proof [Lat. *onus probandi*] (*Law*) — Subūt kā bojh; bā-i-subūt, kīś muqadīm meṁ pī am ko mu' tarqam meṁ ho usko muta'alliq kīś wāq'a yā wāq'at ke pūbt kām kī zarurat yā uska farz.

The accused pleads not guilty and the burden of proof is, falls, or lies, upon him, or rests with him — Mulzam ko jurm se nikāl hai aur iskā bār-i-subūt us par hai, mulzam apne pūm se mūnkīr hai aur apne as 'uṛ kā sēbt k or par fūrz hai

Burglar, n. (Law) Naqb-zan; woh shakhs jo rāt ko mukān meṁ naqb-zanī kare (sonḍh de kar usmeṁ ghus jāwe), woh shakhs jo chori wāgura ke mādō se rāt ke wāqt kīś mukān-i-mukūm meṁ naqb dekar ghus jāe

Burglarious, a. Jispe naqb-zanī kā jurm qāim ho; naqb-zanī ke muta'alliq

The accused effected a burglarious entry into that house — Mulzam us mukān meṁ naqb dekar ghus gayā.

Burglariously, ad. Naqb-zanī kī niyat se; sonḍh mārno ke mādō se, naqb-zanī ke taar par.

Burglary, n. (Law) Naqb-zanī; sonḍh-mārno yā hūṣnā; rāt ke wāqt kīś ke mukān-i-mukūm meṁ naqb lagā-kar (sonḍh mārkar) chori kī niyat se ghus jānā.

Burial, n. Dafn k. yā tādīn; mūrde kī lāsh kā qabr meṁ gārno (dafn k) yā pānī meṁ dūbā d.; miṭṭī d., tajhiz-o-takfīn, dafn-kafn; gor-garha

Burial case — Ek taṇḍī kā tūbt jo aksar lohe kā is tarz par bantā hai kī us meṁ lawā kā pūzar nī ho aur lāsh hifāzat se raht

Burial service — Dafn wāgura jo lāsh ke dafn karne ke wāqt parhī jāti hai, janāze kī namāz. [kar d

Burn, n. t. l. — Jalānā; āg se sokhī kar d.; garmī yā āg kī tāsīr se khāk

☞ Frequently with *up*.

To burn up wood — Lakrī ko jalakar khāk kar d. *To burn a dead body* — Lāsh ko jalānā yā phūnkū.

2. — āg yā garīm se unqsān pahūnehānā; kīś shai kī khāsiyat ko be-andāz āg kī tezī yā garīm kī hidqat khwāh gāflāt kī wajh se tabdīl kar-d.; jalā d.; jhulas d.

To *burn* food in cooking—Pakāno ki hālat mein khāno ki chiz ko jalā d. The sun *burns* the grass—Dhāp ghās ko jalā detā (kharāb kar detā ya sukā detā) hai.

3.—Jalākar koelā kar d.; pakānī; āg mein phunknā

To *burn* charcoal—Lakri ko jālā kar koelā kar d. To *burn* bricks—Tāt pakānā

To *burn* limestone—Patthar ko āg mein phunk kar chānā banānā.

4.—Āg ki sī kaufiyat paidā k., garamī paidā k.; garami ko ubhānā yā garamī phūnk d., sozish yā jaban paidā k.; jālā d.

To *burn* the mouth with pepper—Mūch se mūch jalā d ya usmein sozish (jālā) paidā k. Ardent spurs *burn* the stomach—Toz sharabōn se mīde mein garamī (sozish yā harārāt) paidā hotī hai The fever *burns* the patient—

Woh mariz bukānā se phunkū yā jalā jātā hai (usko tap ki garami hai).

To *burn* daylight—Tūrkī ke namāz ko pahle shara' rāshan k. yā jalānā; tazī'a-raqāt k (waqt khonā), fuzūl kām k.

To *burn* one's fingers—Dūnōn ke umūrat mein daat-andāz ho-kar yā naf' ki ummed par kisī rangū wagānā mein upaye phūnkākar yakīyak taklīf mein par jānā

To *burn* out—Jalākar bar-hād k. yā mīṭā d.

To be *burnt* out of house and home.—Mokān i makān se gū māi ko gūbānt wagānā mein se uske jal jāne ki wajh se majbūr ho kar nikal jānā.

To *burn* up—Sāre ka sārā (bi l kul) āg se jalā d.

Burn, v. t. 1.—Jalānā, bahnā, āg lagī rahnā

2.—Garmi ki ziyādatī se utqsān yā sadma pahunchnā; jalnā.

3.—Shu'la yā āg sā ma'lūn d.; chamaknā; durakhshān yā tābān h., damaknā

4.—Kisī josh-i-tahīrat yā shauq se jalā yā phunkā jānā; bare josh mein h. yā kisī bāt ki tanannā mein dil k. jalā jānā.

5.—Bare josh-o-kharosh mein h.; is shiddat se h. ki tabāhī a jāe.

6.—Garmi ma'lūn d. yā harārāt se phūnkā jānā; andāz se ziyāda yā bahut hī mahfūr h.; barī garamī mahsūs h. (lagnā.)

7.—Natīje yā tāsīr mein āg ki mānīnā h.

To *burn* out—Jal bujhānā (bortnā); yahān tak jalnā ki koelā ya lakri wagānā sab jal-kar āg bujh jāe.

Burn, n. Woh sadma jo jism ke kisī hisse ko āg ki tāsīr se pahunchē; badan ke kisī hisse kā āg se jal jānā.

“Burns are produced by heated solids, and *scalds* by heated fluids” Worcester.

Burning, a. 1.—Bahut garam; jismen barī harārāt yā tamācat ho; jhulānne wālā, jismen koyī jal yā bhuu uthe.

2.—Toz, qawī; shadīd.

Burnish, v. t. 1.—Chuknā aur chamkīlā kar d.; jilā d. yā k.; anīqal k.; kisī chiknī aur karī chīz se istarah mal-kar jilā d. ki jis chīz ko jilā den uske ūpar se kuchh ragar khākar nikal na jāe

To *burnish* silver—Chāndī ko jilā d. To *burnish* steel—Pāulāi par anīqal k.

2.—Rāshan k.; munawwar k.

Burnish, v. z. Bharā-pūrā h. Tāb-o-tāb hāsī k.; namūd pānā yā masbūr h.: bālidagi (bāṭh) ki bālat mein phalnā

Burnish, *n.* Jilā; saiqal, āh; chamak; damak; jhalak; op.
Burnt-offering, *n.* Hom; gunāh ke kaffāro ke liye jo kuchh qurbān gāh
 men yā bedī par chārha kar āg men jalāyā jāo.

Burst, *v. t.* 1.—Zor yā jhatko se u; yā tūt jānā; bhitar ke dalāw se
 zor se phūt tūt yā phūt jana; kisi Josh-i-tabi'at yā sauj khwāh kisi
 shai kī tauanmā waguira ke galab se dil ka phat jānā yā pāsh-pāsh
 ho-jānā.

2.—Jhatkā dekar nikal jānā; kūd-kar nikal-jānā yā nikal-bhāgnā.
 To burst from the arms—God se nikal bhāgnā

3.—Yakāyak yā zor se ā parnā yā tūt-parnā; jhat se ā-jānā.
 The sound burst upon his ears—Uske kān meñ āwāz jhat se yā yakāyak ā-gāyī.

4.—Phūt kar nikalnā yā kisi poshida yā tauhiyī ke maqām se aur
 sāmne ā-jānā (mudd-i-nazar ho-jānā).

A spring bursts from the earth—Chushma (soti) zamīn se phūt kar nikaltā hai

5.—Kisi aur kā dafātan honā shamū' ho-jānā.

To burst into tears—Dafātan (yakāyak) rone lagnā ro parnā yā ānsū bahā d

6.—Ghus jānā; dbardhogāte yā jhat se bhitar chale jānā

To burst into a house or a room—Kis makhān ya kamrā meñ ghus jānā.

7.—Ap hi ap phūt jānā—Jaiso kisi phere ka.

“It is often followed by an intensive particle; as, out, forth, away,
 from, asunder, into, upon, through, &c.” Webster.

Burst, *v. t.* Zor se yā sadina pahunchā kar tor phor yā phār d, yakā
 yak khol d.; phat se khol d.

To burst a chain—Jhatkā dekar mojir ko tor d. To burst a door—Darwāza yā
 kowār yakāyak yā phat se khol d.

Burst, *n.* Yakāyak phūt-parnā yā nikal-ānā.

A burst of thunder—Gharaj jo yakāyak hone lage. A burst of applause—Shā
 bāh yā wuh wāh ki awāz kā yakāyak ānā.

Bury, *v. t.* 1.—Murda ko qabr d. (naki lash ko qabr meñ r); dafn k;
 gānā; mittī d; lash ko pūsi meñ dūbā d.; tajhiz-o-takfin ke jo
 rustān muqarrar hon unki pā'mudi ko sāth dafn k; gor-garhā d.

2.—Ōpar se kuchh rakh-kar khwāh kisi shai ke andar masalan
 zamīn waguira meñ rakh kar is tarah chhipā d. ki nazar na āwe; kisi
 chiz kī ōp meñ kar-d.; chhipā kar nazar ke bāhar kar-d.; gāp d

To bury the face in the hands—Muñh ko hāthon se is tarah chhipā d ki dekh
 na parā

3.—Bhūl jānā aur mu'f kar-d; makh aur mansī kar-d.; qat'an
 tark kar-d. yā phir bāqī (qīm rahue na d.); khāk dāl d.; bi-l-kul chhor
 d.; daat hardār h., lāz-ānā; band yā mauqūf kar-d.

To bury an injury—Jo kuchh muqsān huā ho usko bhūl jānā aur mu'f kar-d.
 (uspar khāk dāl d.) To bury strife—Jhagā band-kar d. yā use bi-l-kul chhor d

To bury the hatchet—Sulh k; larba rakh-d.; jo kuchh muqsān huā ho use
 bhūla d. aur sulh kar-l.

Burying-ground, { *n.* Qabristān; maqbara; goristān, madfan yā woh
Burying-place, } jagah jabān murda dafn kaye jān; qabr-gāh.

busy, ad 1.—Musta'idī se; dil se; barābar yā hamoshā.

To be *busily* employed—Kisī kām men musta'idī yā dil se masrūf rahna, barābar yā hamesha kām men laga rahna.

2—Aisi tarah par ki 'ujlat yā buzurgi zahir ho, had se ziyāda istijāb ke sāth, taqāze ke sāth.

business, n. 1.—Shagl; kām, mashgul; woh bat jismen naf' yā tarāqqi ke liye waqt tawajjuh aur mihnat samīl ho (lagi), koyī khas kām yā kār o-bār masalan kāsht-kāri tujārat yā koyī khas hifāz yā peshā. Koyī kām jo 'ārīzi (there 'arise ke liye) ho

“A word of extensive use and indefinite signification.” *Hester*

2—Umūrāt; ta'alluqāt, kār khāna; kār o-bār, mu'āmalāt; kām dhām yā kām-kāj

To leave one's *business* in an unsettled state—Apne kār o-bār (kai khāne yā ta'alluqāt) ko tazakul ki halāt men (dāwān dol yā balchal) chhor d.

3.—Kār-i-khūs yā aham; khās yā barā kām.

In distinction from trivial affairs.

4.—Sarokār; wāsta; ta'alluq yā 'ālīqa, mudākhlat khwah karī wāyī kā haq yā uski zarurat.

What *business* has a man with the disputers of others?—Dusroḥ ke shargūh se kisī ko kyā sarokārī ya garōn ki nīzā'at men kisī ko mudākhlatē kā kyā haq hai? [math] b ho

5—Bāt; amr; jo hāt tajwīz talab ho; jiski taluqqat yā tajwīz

6—Kām; woh muḥid shagl jisse kisī ka naf' maqsud ho.

Opposed to *amusement*.

7.—Farz, woh bāt jiskā karnā wajīb yā farz ho.

A lawyer's *business* is to do justice to his clients—Qānun-peshā shāghir kā yahi farz hai ki apne muwakkilōn ki dāst do ya'ni unkā kām achchhi tarah kare

8—Sandāgarī; tujārat, khārīd farokht yā kisī aur qam kā ruzgār

To do the *business* for a man—Kisī ko mu-dulāz ba-bāt ya tabāh k.

business-like, a Thik thik jaisū ki kār o-bār men honā chāhiye; khāna; jo achchhi tarah kiya jāo, kām ke dastūr ke mutābiq

busy, a 1.—Kām men masrūf yā laga hua; mashgul; be kār nahin, be shagl nahin. jisko fursat na ho; koyī kām ki ya ulā bat kartā hua jo chhūt na sake.

He is *busy*, and can not come—Woh kām men masrūf hai (kām kar rahā hai) ā nahin saktā. Kām men mashgul hone ki wajh se usko āne ki fursat nahin hai

2—Jo barābar (ek tār yā silsile se) lagā rahe; jo hamesha kuchh na kuchh kiya kare yā harakat men rahe, jisko qarār na ho.

Busy feet—Par jo kisī waqt qarār se na rahen (har waqt chalte rahen).

Busy rogue—Woh bad-zāt shakhs jo har waqt bad zātī men masrūf rahe (bad zātī kiya kare.)

3.—Us kām men lagā hua jisse zātī ta'alluq na ho; be kabe suno dūson ke kām men dastandāzī k w.; fuzūl khidmat yā kām k. w.; taklif-dih.

4. -Jab bahut kām ho.

A busy day—Kām kā din; jis din bahut kām ho; jis roz bahut se mashgale hon

Busy, v. t. Mashgūf k. yā r.; lagānā; mashgūl k. yā r.; kām men lagāye lahnā yā bahar mutawajjith rakha.

“Used chiefly with the reflexive pronoun.” *Worcester*

To busy one's self with books—Kutub-den (kitabon ke dekhne yā pahnne) men mashgūf rahna; hamosh kitābhī ka shagīr.

But, prep. & conj. 1.—‘Alawa, siwā, ba-juz; chhorā-kar chhor-kar yā chhor.

2.—Agar sulān bāt na hotī to; agar sulān amr hāil na hotā to; siwa usko ki; is bāt ko chhor kar ki; agar usā na hotā to.

3.—Sirf; inshā; mūrā; hī.

4.—Lekin; par; walekin, magar; illā.

“Experience only can teach the learner the true use and application of this and similar particles.” *Forbes*.

Butcher, v. t. 1.—Jo janwaron ko halāk kartā yā bechne ko liye unkā gosht banātā hu, jo khano ke liye jānwar mūrā (zabhi kiya) karo, qasayī; qasab; buthar.

2.—Jo logon ko halāk kartā yā unki balākat ko hukm sipāhiyon ko dātā hu, jo māsūn ki khun-rosī kusrat se kartā ya karātā hu, qātil, khun.

Butcher, n. s. l. Khāna yā bechne ko liye janwaron ko halāk k., māna zabhi yā halāl k. [mān-dālnā]

2.—Qatl k.; mār dānā; halak k.; zabhi k.; be-rahmī yā be-dardī se

“In the latter sense, “emphatically applied to murder committed with unusual cruelty.” *Webster*

Button, n. Butān yā batān ‘Am jaso ki pahanno ko kapre men kām ke liye lagāyā jān yā maliz khub sartī kī garaz se.

To hold by the button—Batān men yahan tak phusatī. ki sunne wālā thak yā ghabnā jān; tang k.; kisi se bahut mānus h. ya rabt zabit khwāh dostāna

Button, v. t. Batān yā batān lagānā.

“Often followed by *up*.”

Buy, v. t. l. 1.—Zarī samān (qimat) dekar kisi shai kī haqiyat yā milkiyat hāsil k.; khud k.; mol l.; bechne wāle (hāl) ko husb-khwāh qimat dekar lenā; kinnā, besalnā

“Opposed to *sell*.”

2.—Kisi chiz ko badle men kuchh bāsīl k.; kuchh dekar lenā.

To buy favour with flattery—Khushāmād ke zarī se kisi ko mihrbānī-hāl k

To buy off (a)—Dabāw pahunchakar koyi kām karā lenā; kisi mu’āwaze ke ‘iwaz men jhukā d. ya mana lenā (apni taraf māl kar-lenā yā apni kahnā karā lenā). (b) Kuchh dekar phor lenā yā alag kar-d.

To buy off one from a party—Kisi ko kuchh dekar jis farīq ki taraf woh ho usse use alag kar-lenā yā apni taraf phor lenā.

To buy out (a)—Kisi farīq se kisi ko judā kar d. yā uski taraf se phor l.

(b) Kisi samānye yā shirkat men kisi kē hisse khud k. jisse bālī kī shirkat chhut jae aur mushtarī uskē qāim-maqām ho-jae.

To buy in—Kisī samāve yā shirkat meñ hissa kharīd k.

To buy on credit—Āymda qumāt dono ko wa'ile par koyi chiz kharīd k, udhar mol lenā

To buy the refusal—Kisī shai ki mushkat āymda kī kharīdārī ko haq ko qām rakhne ko hye uski qumāt tai karke (thahīd kai yā munaqqah karko) kuch rupaye de d

Buy, v. i. Kisī shai kī kharīdārī kī hāt-chūt k.

Buyer, n. Kharīdar yā kharīd k. w.; mushkārī yā mol l. w.

By, prep. 1.—Kisī ko nazdik pās yā qarīb, kisī ko qurb men yā usko ba'd hī, kisī se dūr yā pare nahīn; kisī ko barābārī yā usko shumādī men.

Sit by me—Mere pās yā qarīb baitho.

2—Raftār kī hālat meñ kisī shai ko nazdik lekin is tarah par kī woh shai na to chhū jāe aur na raftār men rukāwat ho, kisī ko is taraf se us taraf, kisī ke us pār.

To go by a church—Girje ke nazdik se nikal-jānā. The hour is gone by—Ghaṭā guzr (bit) gayā.

3.—Se ya'nī kisī āla tadhīr zarf'e sabab waggura se; zarf'e se; madad yā wasīle se; rāh yā sabīl se.

A city is destroyed by fire—Shahr āg se (ya'nī āg ke ba'nī yā āg lagne kī wajh se) gharāt ho-jānā hai. To take by force—Jabr se lena ya'nī uske wante yā zarf'e se (use kām men lūkar) kuchh lenā. To go by land—Khushtī se ya'nī khushkī kī rāh se jānā.

4 To the meaning of by, as denoting means or instrument, belong, more or less closely, most of the following uses of the word :-

(a) Waverley, a novel by Sir W. Scott—Waverley ya'nī woh afsāna yā qissa kī kitāb jiske musannif Sir W. Scott hai yā jo uski tarf se hai. A statue by Canova—Woh sūrat yā mūrat jo Canova kī khande kī huyī (khud-kar banāyī huyī) hai.

(b) To swear by Heaven—Khudā kī qasam khānā ya'nī Bārī ta'ālā yā uski rat ko apne qaul kī sachāyī ke liye gawāb qarār d. (mānā) I affirm to you by all that is sacred—Jo kuchh qutabarrak hīd us sab kī saugand khākar (us sab ko apnā shūhud qarār dekar) main tum se bayān kartā yā kahā hūn.

(c) It appears by his account—Uske bayān se ma'lūm hotā hai ya'nī uske bayān ko mutābiq yā hāt pāyī jāti hai. Ten o'clock by my watch—Meri ghaṭī ke mutābiq (isrāfāt yā uske rū se) das baje. To live by rule.—Qā'id se chalnā ya'nī uski hudūyat yā sanad par 'amal k. A model to build by—Ta'mir ke liye ek namūna yā naqsha ya'nī ek namūna yā naqsha jiska dekh kar waisīhī ta'mir ho

In all the above illustrations, by denotes "according to; by direction, authority, or example of; after." Webster.

(d) To sell cloth by the yard—Gaz ke hisāb se kaprū bechus ya'nī ek gaz kī qīmat lagākar usī ke mutābiq farokht k.

To sell meat by the pound—Pāund ke wazn ke hisāb se gosht bechus ya'nī ek pāund kī jo qīmat ho us shārh se gosht kī qīmat lenā.

(e) *Larger by a half*—Deorhāt barā ya'ni jitaī barī ek chiz ho uske muqābil dūnī; *Older by five years*—Dūre ki nisbat pāñch barā aur 'amr yā qadīmāt meī ziyāda. *To lessen by a third*—Tisrā hissa (tikay) ghatā d. ya kam kar d.

(f) *By day, by night*—Din ko, rāt ko, ya'ni jab tak din yā rāt rahē.

(g) *He will be here by two o'clock*—Woh yahan do baje tak pahunchega ya'ni do bajte bajte ya do baje t-ghayāt us waqt tak yā jis waqt usko āne kā chāz chā hota ho us waqt se lekar do baje ke andar.

By and by—Thori der meī, abhī; jald; turant; bahut der nō hone pāyegi.

By one's self—Akhē; fardā; up hi up; apni zāt ke siva aur koyī nazdik nahī.

One by one—Ek ek yā ek ek karke, fardā fardā; alag alag, judā judā.

Day by day—Roz roz; har roz; yauman la yauman. (ānā

To come by—Kisi shai kā qabza pānā; koyī chiz pānā yā hāsīl k, milnā, hāth

To do by—Sulūk k.; bartāw k.; posh ānā.

To set by—Qadi k.; tanqī k.; bā waq'at samajhā.

To stand by—Māmlū d.; sādā d.; pushtī d.; ānāt k.; nazdik khāñ h

Twenty feet by forty, &c.—Najma meī ek taraf his aur dūsrī taraf chālīs fit

By, ad. 1.—Nazdik; pās, manjud; sāmano, āge, dū-ba-dū.

2.—Nazdik se nikal-gayā; jātā ruhā; guzār gayā, ho chukā.

The procession has gone *by*—Sawānā nikal gayī.

3.—Kanāra; ek taraf.

To put by—Kanāra rakh d. yā kar d.

By, } n. Amr-i-zimmi; woh bāt jo sarīhī maqsūd na ho; woh bāt jispār
Bye, } ba-daija-i-rulā lihāz na kiyā jāo.

By the bye—La mulāyaro kā ishtimāl aise maniq' par hotā hai jahāñ mutakāf-lun us bāt ko jo posh ho chhōkar koyī dūsrī bāt zimman kahne lage; bhāsk, suno to yā suno to rahī, zarā dekho to, kyoh; ieko (ya'ni jo bāt ho rahī hai usko) jāne do aur yah (ya'ni ek aur hi bāt) suno.

By-bidder, n. Woh shakhs jo nīlām meī nīlām karne-wāle yā mālik kī taraf se chizoh kī qumt ke barhāne ke hye holi holo.

By-lane, n. Koyī khās gufī yā kūch-i-khās jo shāb-rāh se alag ho.

By-law, n. Woh qānun jo qānun-i-'ām se 'alāhda ho; koyī muhtassn-i-maqām qānun yā qānun-i-sharj-i-adaū; woh qānā yā qānun jo kisi khās jamā'at kī taraf se usko manūrat ke ināilām ko liye banāyā jāwe, woh qānun jo kisi shahr wagaira yā kisi khās jamā'at ke liye manūrat (banā) ho.

By-passage, n. Ma'mūlī rāh ko chhōr-kar aur rāh; koyī poshida yā aisi rāh jo sub ko ma'lūm na ho.

By-place, n. Koyī tanhāyī yā goshe kī jagah.

By-road, n. Koyī poshida yā aisi rāh jo 'awām ko ma'lūm na ho.

By-stander, n. Nazdik khāñ r w., tamāshāyī, woh shakhs jisko kār-i-marj'ā se kuchh sarokār na ho; jo bilā wāsta mahz kuchh dekhne ke liye kisi ke pās ā khāñ ho jāo.

By-street, n. Aisi rāh jo sub se alag thalag khwāh makhfi ho yā 'awām ko ma'lūm na ho.

By-way, n. Aisi rāh jo nīlāle meī yā poshida ho yā jisso bahut log wāqif na hō.

By-word, *n.* Koyī 'ām maqūla; kahāwat, masal; woh qaul jo 'umūman rāij (zabān zad i-khās-o-'ām) ho.

C.

Cadastral, *a.* Arāzī yā jāodād-i-gar maqūla ke muta'alliq

CADIT QUÆSTIO, (Lat.) Bahis khatm yā sāqit ho-gayī, aur kuchh baha yā hujat bāqī na rahī.

CETERIS PARIBUS, (Lat.) Chāūki aur bāten barābar hain yā dūsto umūr men musāwāt hai, dūsto namūr ke barābar yā musāwī hone ke lihāz se

Cajole, *v. t.* Khushāmad se dhokhā d, khushāmaden kake apno pbande men lānā, khushāmad chāplūsī yā lallo-putto k.; dām yā butā d.

Calamitous, *a.* 1.—Musibat men musibat nphātā yā musibat jhōltā huā, laqā bad-nasib, khaṣṭa hāl; kam-bakht; musibat zadā.

2.—Musibat-nāk yā taklīf se bhārā huā; mukbalīf; taklīf dāh.

Calamity *n.* Koyī bāqī musibat yā koyī bāt jiskā natija taklīf-dāh ho; ātat, gūzab, qahr, halā; bad-bakhtī yā kam-bakhtī.

“Generally applied to events or disasters which produce extensive evil.” “It supposes a somewhat commotion state, produced not usually by the direct agency of man, but by natural causes, such as fire, flood, tempest, disease, &c” *Webster*.

Calculable, *a.* Hisāb kiya yā gine jāne ke lāiq; jiski tahqiq hisāb ya shumār se ho-sake, gintī ke lāiq; qabil-i-shumar.

Calculate, *v. t.* 1.—Hisāb k; shumār k.; ginnā; 'ammāl i hisābī yā hisāb ko 'ām qā'idon se daryāft mutabaqqāq yā tasakkhīs k., taḥḥanna k., andāz se gannā k. (phailanā)

To calculate expenses—Hisāb-i-masārif k., kharch kā hisāb lagānā (joynā yā

2.—Un khās khās bāton yā halāt kā hisāb ko rū se daryāft k jo kisī shai ke muta'alliq hon; nujūm yā 'ilm-i-haiyat ke qā'idon se hisāb k ginnā yā buchārnā.

To calculate an eclipse—Hisāb ke rū se gahar ke hālat daryāft k. To calculate a nativity—Janm-kundali banānā; kisī ki paidāish ke waqt uskā zāichā yā janm patra banānā ya'nī nujūm ke qā'id se hisāb karke yah likh denā ki jiswaqt wilādat kī waqt hūā kitnā fulān fulān maqām par thā.

3.—Samajhbūjh-kar murattab k., aisi tarah par durust k. ki kār-barāri ho jāwe, manzūn lāiq yā hash-i-hāl k

The present Evidence Act is well calculated to meet the requirements of India—

Qānūn-i-shahādāt jo 'ā-i-sīl jāri hai aisi tarah par murattab kiya gaya hai ki usse Hindustān kī zarūratēn bakhūbi ras' hojāti hain

Calculation, *n.* Hisāb, shumār; gintī.

A rough calculation—Taḥḥanna; andāza, aṭkal; kūt, taqdama.

Calendar, *n.* 1.—Pattra; taqwīm; jantrī.

2.—Ashkhās yā ashyā kī musalsal fihrist yā unkā shumār; ur

muqaddamat ki kharist junkī tahqīqāt wa tajwīz 'adālat men hone wālī ho.

Outland month — Māh-i shamsi yā taqwīmī jaisī ki 'ām jantuyon yā pattron men qām kiya jātā hai.

II, v. t. 1. — Ane ya hāzir hone kā hukm d.; bulānā; talab k., apne sāmne bulāna; ake ke liye bulānā istilā' k. yā farānānā, hukūmat kī āh se (tahakkumana) ake ki khabar d.

2. — Kisi khās nām se pukārna, kisi ism se mansūm k.; koyī khās nām r.; mansūm yā mūlaqqab k. [māmūr yā muqarrar k.].

3. — Kisi 'uhde mansab yā khidmat ke liye nām-zad k (uspar

4 — Da'war (dawte yā ziyāfat) men bulānā; mad'ū k.; da'wat d.

5 — Jam' (ekatthā) hone ke liye talab k., ekthā yā mujtama' k., yakjā k., yakjā hone kī hulāyat k.; hukm yā ittildā'i-'ām ke zar'e se jam' k.

6. — Often with *together*.

6 — Buland āwāz se (ba-āwāz-i-baland) kahnā; pukār-kar kahnā; zar se malfūz k. ya parhūnā

7 — Kisi par hawala d. yā usko apnā gawāh banānā.

To call a party — Kisi shayq kā nam-lekar usko zar se 'adālat men hū i-'ām se garaz se pukārna ki woh hū, u āka jo kuchh uskā farz ho use anjām de wana uski tilmil na karne k. aur mura uthawē

To call back — Mansukh k.; tal k., wapas kar lenā; pher mangāna; lautā lenā

The court has called back the certificate granted by it — Apni di-huji samad 'adālat se mansukh kar di.

To call for (a) — Talab k., māngnā yā mangānā

The record of the case cannot be called for — Is muqaddamat kī misl talab nahin kī jāsakti

(b) Chāhna; muqtazī h.; talīb h. ya talab k.

The offence of murder calls for the extreme penalty of the law — Jurm i qatl-i-'amd ke liye woh gayat darjē ki sazā chāhiye jo malikūma i qānun ho

To call for an explanation — Khatiyat talab k., kisi bāt ke mu'assas hālāt kē daryāft k.

To call for an information — Latīf-ar k.; hāl daryāft k., koyī bāt pūchhna

To call forth — Kām men lana.

[lānā]

To call forth all the faculties of the mind — Dil ki kul quwwatōn ko kām men

To call in (a) — Pher lenā; sonet lenā; wapas kar lenā — jaise qarz diye huye rupaye — Wuāil k. — jaise zar i yustam ya'ni woh rupaye jo kisi ke zimme hāqī hon.

(b) Bulā-kar ekatthā k.; jam' k. yā bu'ornā, jam' (yakjā) hone ke liye kahnā

To call on friends — Doston k., yak jā yā jam' k.

(c) Kisi se madad chahna (rānat kī darkhāst k.).

To call off (a) — Bulā lenā *To call off workmen from their employment* — Maz-dūroñ ko kam par se bulā lenā [dūsrī taraf mukhāṭab kar d.]

(b) Pher d.; dūsrī taraf mukhāṭab kar-d. *To call off the attention* — Tawajjuh ko

To call out — Larhe ke liye bulāna; lākārnā; talab-i-jang k.; kām karne ke liye bulānā.

To call over—Ek ek karke tartīb se pukānā kī fihrist ko nām ba nām pūṛhā, jo nām fihrist par chārhe hoñ nūko san wār (nam ba nam) pukānā.

To call up (a)—Khyāl ya yād k. *To call up the image of a deceased friend*—Kisī ase dost ki sūrat ko yād k. jo margaya ho.

(b) Kānā yā 'amal men lūā khwāh mutālāḥe ke liye pesh k.

To call up a bill before a legislative body—Kisī qanūn ko mutawwāḥe ko bahis ke liye waz'ir-i-qawānīn ko majma' men pesh k.

To call to mind—Yād k.; khyāl men lūā, chetnā.

Call, v. i. 1.—Zor se yā ba-āwāz-i-bahūd bolnā, chillā uṭhā; Kisī se uskā nām lekar kuchh kahnā, nām lenā.

Sometimes with to

2.—Thaharā par qiyām ke mādhe se nahīn; thoṛī der tak yā zurā sā thahar-jānā, thoṛī der ke liye milne ko jānā, rawā-rawī kī mulāqāt k.

To call on a person at his house—Kisī se milne (mulāqāt karne) ke liye uske ghar jānā.

To call on, or upon—Dām kā mutālāḥa k.; aīd-i-zar ki darbhawāt k., qarr k.

Call, n. 1—Zabānī talab yā bulāhat, āwāz dekar talab k. yā bulānā.

He will not come at a call—Ek mutālāḥa ke bulāne a woh na āyegā.

2.—Mutālāḥa; taqāzā, chah, māng; talab; koyī 'ām dā'wā yā mutālāḥa.

Listen to the calls of justice or humanity—Tāpizāṭ-i-nā'ulal yā basharfyā par tawajjuh kar.

3.—Peshā, shagl.

"In this sense, calling is generally used." Webster.

4.—Thoṛī der kī mulāqāt; rawā-rawī kī mulā jāt.

To make a call—Kisī se thori der ke liye milne ko jānā.

To give one a call—Dām bhar thahar kar kuchh bat chit kar-lenā; kisī se khaṛī si guṭṭu kar lenā.

Call of the house—Majma'-i-wāz'ir-i-qawānīn men membershā kā nām ba nām pukānā tākī mālūm ho-jāo k. kām masjūd nahīn hai yā kisī aur masjūd se aīd k., jo shakhs nām zad kiye gaye hoñ unse jāwāb lena k. liye unkā nām lekar pukānā.

Calligraphy, n. Khush-navīsī, khush khatī; qalām (talwīr yā ikhāwat) kī safāyī yā 'umdagī.

Calling, n. 1.—Nām lenā yā bulānā; majma'-i-wāz'ir-i-qawānīn men jāwāb ke lena kī garaz se nāmōn ko silsila wār pūṛhe yā pukāte jānā.

2.—Ma'mūlī peshā yā shagl; roz gār; kām kār-o-bār yā kām-dhām.

3.—Woh log jo ek hi peshā ya kām karte hoñ; ashkhiya-i-ham-peshā.

Calm, a. 1—Sākin, mutaharrīk nahīn—jaise hawā, jab tāfān na ho yā tez hawā na chaltī ho.

A calm day—Jis din tāfān yā tez hawā na ho (hawā men bastagi ho).

2.—Josh men nahīn; jab talātum na ho; jab lahreñ uṭhī na hoñ; gair-mawwāj.

A calm sea—Bahra-gair-mawwāj; samundar kī woh hālat jab usmeñ lahreñ uṭhī na hoñ (jab woh mawj-nān na ho).

3.—Kisī josh-i-tābi'at kī wajh se pareshān nahīn; gair-mustar; jis-

meñ kisi tarah kã tarang yã walwala na ho, mutmayin, jam'iyat-i-khãtir : w, pareshãn nahin; sãkin; mujtama', dhimã

Calm, n. Sukun; qarâr; sannâtã; karakat josh o kharosh yã pareshãnĩ kã na h.; sãam, sulh, amn, chãin

☞ "Applied to the elements or to the mind and passions" *Webster*

Calm, v. t. Sukun ya qarâr kĩ hãlat men kar d. — jaise atba'-anasir ko, thandhã dhima sakin khãmosh yã bã sulh kar d. — jaise dil yã uske josh-o kharosh ko, be-qarãrĩ pareshãnĩ izarãh yã walwale ko dũ kar d.

Calmly, ad. Chup-chãp, ahistagi se, bilã shuddat yã shor-sharãbe ko, bilã izarãh yã pareshãnĩ ke, be tãfãn ke. be josh o kharosh, sukun yã khãmoshĩ ke sãth.

Calmness, n. 1. — Sukun; qarâr; sannâtã; zor yã shuddat kã na honã

☞ Applied to the elements.

2. — Dil mizãj yã tabi'at kã qarâr ko sãth rahuã; jam'iyat-i-khãtir yã dil jam'i; dhimã yã dhimã-pãn; dil men josh kã na rahuã, mizãj men bahãmĩ kã na dũ (uska barham na h.)

Calumniate, v. t. Jhũthĩ tuhmat lagãnã yã jãnbũjh-kar bad-nãm k.; kalank lagãnã; buhtãn lagãnã; kisi ko kisi qusur jurm yã kisi ilzãm kĩ bat kĩ jhũth aur dula o dhama muttahaun k.

Calumniate, v. t. Bad-nãm karne ko hie kisi kĩ nisbat burĩ burĩ khabaren phailãne; qusur yã jurm ko jhũthe jhũthe ilzãm 'amadan 'aid k.

Calumniation, n. Kisi shakhs kĩ nisbat is garaz se kisi qusur yã jurm kĩ jhũthĩ tuhmat yã uske qaul-o-'it kã jhũth izarãh kĩ uskĩ nek-nãmĩ meñ futũr pare; itihãm-e-darog, buhtãn, iftãr, jhũthã ilzãm.

Calumniator, n. Jhũthĩ tuhmat lagãne w.; woh shakhs jo jãnbũjh-kar kisi ko kisi qusur yã jurm kĩ jhũth muttahaun karẽ yã bad-niyatĩ se uskĩ nisbat galat khabaren phailãye; mustarĩ, namnãm.

Calumnious, a. Tuhmat-ãmez; jisse jhũthĩ tuhmat pãyĩ jãe; nek-nãmĩ ko hie muzir; mutchattak; buhtãn se bharã huã.

Calumny, n. Itihãm-e-darog; woh jhũthã itihãm jo kisi kĩ bad-nãmĩ ke hie jãnbũjh-kar yã 'adãwatn lagãyã ya zãhin kiyã jãwe; buhtãn, iftãr, jãnbũjh kar aise waq'it kã jhũth bayãn k jaise kisi kĩ batk ho; muqsãm pahunchãne kĩ garaz se dũsre kĩ nisbat kisi qusur yã jurm kĩ jhũthĩ tuhmat jãnbũjh kar yã 'adãwat kĩ tãh se lagãnã.

Camp, n. 1. — Woh zamãn yã maqãm jahãn kisi lashkar ko khĩme nasb kiye (gãre) jãen; mukhairyam, khaima-gãh, chhãwnĩ; parãw, kampĩ, lashkar gãh. [kiye jãen]

2. — Dera khaima wagaira jo fauj ke ārām ko hie qā'ide se nasb To pitch a camp — Dera khaima nasb k; khima-zan h.

3. — Woh sab log jo ek maqām par deron khaimon meñ pare (maqām yã khaima-zan) hon masalea fauj massāh wagura.

Campaign, n. 1. — Khulã maidãn; ek barã qat'-i-arãzi jismeñ pahã wagaira na hon; dasht.

2. — Woh zamãna yã har baras meñ woh muddat jismeñ koyĩ fauj maidãn meñ raho 'am isse kĩ laqãyĩ kĩ hãlat meñ ho khwãh kũch yã khĩme meñ rahne kĩ hãlat meñ; maidãn-i-jang men 'amal-i-jangĩ kã barãbar silsila.

Campaign, v i Kisi larāyī ke qāun rahno ke zamāne meñ khidmat bayā lānā (mulāzamat yā naukarī k.)

Campaigner, n. Jisne muta'addid larāyion meñ fauj meñ naukarī kī ho, purānā sipāhī; woh sipāhī jo bahut sī larāyion karā ho.

Can, v. i 1.—Sakuñ, salāhiyat; kāfi quwwat yā jisbatī tāqat r.

One man *can* lift a weight which another *can* not—Ek shakhs ek wazan yā bhāri chiz ko uthā saktā hai bālaūki dōsre shakhs se woh uth nahā saktā.

2.—Zarī'a yā woh bāten rakhnā jisse kisi amr ke anjām ki salāhiyat hāsil ho (koyī bāt ho sake).

I will lend you a thousand rupees if I *can*—Agar mujh se ho sake (mujhe wasila ho) to tumheñ ek hazār rupaye qarz dūngā.

3.—Mumkin h., ho-sakuñ, haiyiz-i-mukān meñ h.

Ho *can* it be? Yah kaise ho-saktā hai? Yah bāt kyunkar mumkin hai?

4.—Kāfi dūl quwwat rakhnā

A man *can* restrain his appetites, if he will—Agar insān chāhe to woh apne nafs i-ammiā ko rok saktā hai.

5.—Wājib yā jāiz ikhtiyār yā haq r.; kisi mutnā'ī wāqī' se burī rahnā, kisi qasim ki rukāwat na r.

6.—Asī quwwat yā salāhiyat r.; kisi hālat ko qabul ki sakuñ; qudratī quwāim aur tartīb ke zarī'a khwah hukm-i-ilāhī ki wajh se ek hālat se tabdil hokar dusrī hālat meñ ho jānā.

7.—Kāfi tāqat salāhiyat dil ki mazbūtī ya sabī wazudrī r.

Ho *can* not bear reproach—Woh jaghā bardāsh nahā kar saktā (use jaghā ki tahammul nahā ho)

8.—Zarūfī wāqifiyat tajriba yā humar r.

9.—Iādē yā khwāhish meñ isqadar mazbūtī r. ki qubahat rukāwat taklif yā koyī aur i'tirāz raf ho sake.

10.—Kāfi gunjāish r.

That vessel *can* not hold the whole quantity—Us bartan meñ kūl miqdār ki gunjāish nahā hai.

Canal, n. Nahr; miyā-i-āb.

“It is chiefly applied to artificial cuts or passages for water, used for transportation; whereas *channel* is applicable to a natural water course” *Webster*.

Canal irrigation—Āb-pāshī i-nahr yā nahr ki āb pāsh.

Cancel, v t 1—Qalwa-zad k., kisi nawāhte ki satrāf par is taraf se ustaraf (āgī) lakiren khūch-kar unko bigār-donā; miñā d.; kāf d.

2.—Bātil rad yā fuskh k., mustarad yā mansūkh k.; nā jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.; ka-l'-adam kar-d.; bāqī yā qāim rahne na d.

To *cancel* a deed—Kisi dast-āwez ko bātil yā rad k. (use nā jāiz ya nā-qābil-i-nafāz qarār d.)

Cancellation, n. (Law) Tansūkh; mansūkhī; istirdād; kisi dastāwez ki ibarat ko salib-khat khūch-kar kāf d.

Candid, a. 1.—Wājib; munsiḡāna, bilā jānib-dārī.

A *candid* view, or construction—Wājib yā munsiḡāna rāe khwah tā'bir.

2.—Jismen nā-wājib maīlān r ho, sachāyī aur insāf ke mutābiq rāo qānu karko tajwiz karne jai maīl; jo bilā jānib-dārī aur ta'assub ke bātoṅ par lihāz aur unkī nisbat tajwiz karne par iāgib ho, jismen jānib dārī ta'assub yā kīna na ho, sachchā, imān dār; munsif-mizāj, gair-jānib dār, kharrā.

Candidate, n. Ummedwār; woh shakhs jo kisī 'uhde wagaira kā khwābān yā sāl ho; kisī ri'ayat kā tūlib yā khwāst gār; woh shakhs jo kisī 'uhde yā mansab ko liye apnī vūṃ ummedwāīāna pesh karē yā jo kisī mansab wagaira ke liye tajwiz yā muntakhab kiyā jāe.

Candidly, ad. Dilā mākṛ wa ri'yā ke, be banāwaṛ ke; sāf-dilī yā safāyī; qalb se; sāf-sāf, sachche dil se.

Candidness, n. Dil ki safāyī; kharrā-pan yā kharrāyī, wujūb yā wājibiyat
Candied, p. a. Qand-āmez; jismen qand lapetā ho; jo misrī milākar rakkhā jāo yā jismen misrī ke ṭukṛe lapete hoṅ, chīnī men pāgā huā yā jismen chīnī lagāyī gayī ho. [āti hai, sham'

Candle, n. Charbī yā māu wagaira ki batti jo raushanī ke kām men
Candle-holder, n. Woh shakhs jo sham' pakṛe; woh shakhs jo dūse ko madad dene ko sīwā kisī aur kān kā na ho [jale, diyā bale

Candle-light, n. l.—Sham' ki raushanī; sham' ke jalno kā waqt; chirāg
(Come at candle-light—Chirāg jale ho.

2.—Jis qadar mom wagaira ki battiyān raushanī ko liye darkār yā ek waqt i-khāṣ par usī gharaz se matlīb hon.

Candle-stick, n. Sham'-dān.

蠟 "Made in different forms and of different materials." Webster

Candle-waster, n. Battiyān jalāne yā zār k w.; jo rātoṅ ko der tak sham' jalākar likhā-pakhā karē yā aubāshī men masrūf rahe; fuzūl-kharch

Candour, n. Sāf-dilī; insāf-pasandī; ho-riyāyī yā gair-muta'assabi, sachāyī; kharrā pan yā kharrāyī.

Candy, v. t. l.—Chīnī men pāgā yā murabba banānā

2.—Chīnī ko galā kar bilūr se dano banānā yā jamānā.

Candy, v. t. l.—Tabdil ho-kar misrī ki sūrat kā ho-jānā.

2.—Misrī ban jānā yā uski tarah ho-jānā.

Candy, n. l.—Qand; misrī

2.—Qand misrī chīnī yā shakar kā pāg khwāh murabba.

Cane, n. l.—Bān; bed bent yā bet; ūkh nai shakar ganuā yā paundhā

2.—Bān lakṛī yā kisī aur chiz ki ehbaṛī jo ṭahāṣe men kām āti hai

Cane, v. t. l.—Bed yā ehbaṛī se mārṇā; mārṇā.

2.—Bed se banānā yā bent lagānā; bet se bunnā.

Cane-mill, n. Ūkh (ganuo) perne kā kolhū.

Cantonment, n. Ohhāwāl; kamp yā kampū; shahr kā woh hissa jo fauj ke qiyām ke liye mukhāsūs ho.

Canvas, n. l.—San yā paṭne kā motā kapṛā jo khaimon yā jahāz ke pālōn ko banāne yā aur kāmōn men ātā hai; kirmich; vilāyatī ṭāt.

2.—Pāl; bād-bān.

Canvas, v. t. l.—Ohhān k.; khūb jānchnā; baṛī joyāyī yā taftish k.

2.—Bahs yā mubāhasa k.

3.—Darkhwāst karte phirṇā; kisī amr ki darkhwāst men chāron taraf ghūmnā yā khāk ohhāunā.

Cap, n 1.—Topi; tāj, kulāh.

2.—Aṭsar sar-khañl yā sabke ūpar; sabso barā nibhāyat barā yā barā hī.

"Thou art the cap of fools" *Shak.*

Tū be-waḡūfāñ kā sar khañl yā barā hī be-waḡūf hā

3.—Koyī shai jo sūnat hūnt yā hānd men ṭopā si ho

Cap, v. t. 1.—Sūā yā kamārā chhupā d., kisi ke ūpar kuchh phailā d.

2.—Topi utār lenā.

3.—Pāñā k., takmīlā k. yā takmīl ko pahunchāñā; hād yā intihā ko pahunchāñā; kḥātīmā kar-d yā kḥātīmā ko pahunchāñā.

To cap versa—Bāri hūñ se aisi baiten (aise ash'at) parāñā jisko shurū' men koyī khās barī ho, batā bahā yā bait-batā k

Capability, n Liyāqat, hāsiyat, qābiliyat; salāhiyat; isti'dād.

Capable, a. 1.—Kisi shai kī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat r. w.; jo koyī bāt kar-sake yā uske karne ko lāq yā qābil ho, kisi amr ko liye mu-nāsib yā uski munāsibat r. w., kisi amr kī gunjāish r. w.; jismon kisi amr kā tahammul ho, jismon kāfi wus'at ho.

Often followed by of

2.—Zihū quwwat r. w.; valūn; fahm; jiskī tab'at wasī' ho, jismon hūñ ko samajhne kī quwwat ho, ziliyāqat; qābil, lāq, fāq, kisi amr ko liye zihū qābiliyat r. w.; qānūn ko rā se mujāz.

Capacious, a. 1.—Wus'at yā gunjāish r. w.; wasī'; chaurā; 'ariz, barā, jismon hūnt kuchh ā yā samā suke; karakh; kashōñ; jismon barā phailāw ho, lambā chaurā

2.—Wasī', jismon khayālāt ko barī gunjāish ho; jismon is bāt kī qābilitat yā salāhiyat ho kī bāton kā khayāl dūr tak kar-sake; tang nahīn, khulā hūñ.

A capacious mind—Wasī' tab'at.

Capacitate, v t Lāq k; qābil k; kisi amr kī salāhiyat mīdā k.

Capacity, n 1.—Gunjāish, wus'at; samāyī; zailiyat, phailāw; kuchhādagi; lambāyī-chaurāyī.

2.—Hāsiyat, zālūñ hālat; posha; shagl; rozgār.

In the capacity of—Kisi hāsiyat se.

[qābilitat ke rā se

In an official capacity—Hāsiyat-i-mansab se; 'ahladāñ kī tarah yā 'ahle ko

3.—(Law) Woh liyāqat yā salāhiyat jo qānūn 'amr sukūnat yā fahm wagairā ko libāz se kisi kām ko karne ko liye dārkār ho mansabāñ kisi mansab par qāim rahne yā mu'ahadāt khwāb wāsiyat wagairā ke karne ko liye.

An idiot has not the capacity to incur a legal obligation—Pāñāñāñ shmaq (muḡhabbat-i fīṭi) koyī mu'ahadā-i qānūn nahīn kar-saktā.

A minor's capacity to contract debts is open to great doubt—Yah bāt nibhāyat mashtabāñ hā kī nā bālig qarz le saktā hūñ yā nahīñ.

4.—Zihū quwwat yā qābilitat; liyāqat, samāj-hūjh, fahm; idrāk, 'aql yā fahm kī rasāyī yā pahunch

CAPIAS, n. [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma i'adālat jiske rā se ab-i-kār-i-mujāz ko us shakhs kī giriftāri kā hukm diyā jāwe jiskā nām usmon mundarj ho.

Capital, a. 1.—Jiske pādāsh yā 'iwaz meñ sar yā jān jāwe, jo qābil-i-sazā-i maut ho, jiske badle phānsī yā qatl ho

A capital offence—Jurm i-qābil-i-sazā-i-maut, woh jurm jiske badle men mujrim ki jān jāwe (woh phānsī pāwe yā aur tarah par halāk kiyā jāe)

A capital offender—Mujrim-i-qābil-i-sazā-i-maut, woh shakhs jo aise jurm kī mortakib ho jiski sazi phānsī wagaira ho

A capital punishment—Sazā-i-maut; phānsī ki sazi.

2.—Bahut yā ubhayat hī 'umda; afzal, khās, waq'at men awwal; barā, 'azīm yā aham.

Capital stock—Kisi tijarat ki kampanī yā jam'at kī sarmlīya, woh rupaye jo kī khāna-i-shirkatī ke sarmlīya-i-mushtaraka ke qam bone ke liye har ek sharik de, rupaye jo koyī mahājūn saadāgar yā kī khāna-dār apne kār o-bīr men lagāye.

Capital, n. 1.—Dāru-s-saltanat, dāru-l-khilāfat, rāj-dhānī, kisi saltanat yā riyāsat kī khās shahr.

2.—Rupaye jo tijarat wagaira meñ naf' ke liye lagāye jāen; jam'; sarmlīya; mal; pūñjī.

Capitalist, n. Sarmlīya dār, woh shakhs jisko pās bahut sā māl ho aur usō woh kār-o-kār meñ lagāye ho ya lagā sake; pūñjī-wālā, woh shakhs yā māl dār shakhs jisko rupaye kisi tijarat wagaira men lage hoñ.

Capitalize, v. t. Rupaye wagaira tijarat wagaira meñ lagānā.

Capitally, ad. 1.—Aisi tarah par ki jin kī pāwe.

The murderer has been punished *capitally*—Us khānī (qātil) ne sazi-i-maut (phānsī) pāyī hai.

2.—Nihāyat 'umda tarz par; barī 'umdaqī se; khūssūsiyat ke sāth.

Capitation, n. 1.—Sar ke hisāb se gīnī; mardum-shumārī.

2.—Woh mahāl jo fī sar yā fī kas lagāyā jāo.

Capitulate, v. i. Kisi tūj yā qā'ā ke sipāhīyon kī jo muhāsaro men hon dushman se 'ahd-o-pāndāsh ho jāne ke ba'd uskī itā'at kī qabūl kar-lenā

Capitulation, n. 1.—Sharāit yā qaul-o-quār ke tū pāne par dushman kī itā'at kī qabūl k. [mundarj hoñ]

2.—Woh waqt jo tū dushman kī itā'at ke qabūl karne kī shartēn

Caprice, n. Kisi wahm yā khayāl kī wujh se tabī'at rāo yā kār-rawāyī ke tarīq kī daf'atan badal jānā; dil meñ yakāyak kisi bīt kī jānā, rāo yā mizāj kī yakāyak badal jāna; koyī khās qism kī wahm yā khayāl; talawwun-muzājil.

Capricious, a. Talawwun-tab'; waswāsī; jo daf'atan badal jāe, jisko sahāt na ho; mutalawwīn; khayāl parast, jis meñ tabādala huā kare, jo apnī rāo ko yakāyak tabdīl kar-de yā jis meñ rāo yā nāde kī tazalzul ho; tabādala pazīr yā badallā huā.

Caption, n. (Law) Woh 'ibārat jo kisi band-i-kamīshan yā izhār wagaira par is mazmūn se likhī jāti hai kī fulān waqt aur fulān maqām par aur fulān hākim yā 'udālat ne us kamīshan ko ta'mīl yā izhār ko qalam-band kiya aur isī qism kī dāstī 'ibārat jisse us fīl ko jawāz-i-qānūnī hāsīl ho.

Captious, a. 1.—'Aib-jo, harf-gir; jo 'aib nikālā yā 'itirāzāt posh kiya kare, khuchri yā hujjatī, naqs nikālne par mālī.

A *captious* person—Woh shakhs jo 'adatan naqs nikālā kare; khuchri yā hujjatī shakhs.

2.—Jo phaisāne (uljhāw men dālne) ki nazari se banā ho.

A *captious* question—Aisā suwāl jise suwal karne wale kā yak manshā ho ki mas'ul-ilah usmeñ ulajh jūe.

3.—Jo nukta-chini yā 'aib-joyī ki nazar se ho.

A *captious* objection—Aisā 'itirāz jo mahz nukta-chini ki nazar se posh kiya jāe

Captiousness, n 'Aib-joyī, harf-giri, naqs nikālne ki ragbat; 'itirāz yā hujjat karne par dil kā mālī h

Captivate, v. t. Barī 'umdagī yā husn se farefta yā bas men kar-lenā; farefta yā mastūn kar-lenā, man ko har yā moh lenā; dil-rubāyī k. yā dil le-lenā; muhabbat yā 'ishq ke phande men phansā d.; 'āshiq banā l.

Captivating, a Dil-sireb; dil-rubā; jisamen dil ko farefta yā apne bas men kar lene ki quwwat ho, jo man ko har yā moh le.

Captive, n. 1.—Asir; qaidī; asir-i-jang; jise jabr yā hīkmat-i-'amālī se dushman larāyī men qaid kar-lo.

2.—Jo kisi ke husn yā uski khūbī se uskā mastūn shudāyī yā 'āshiq ho-jāe, asir; shaidā muhtalā yā giriftār; jiskā man moh yā har liyā jāe; jo muhabbat yā 'ishq ke phande men khūb phans jāe.

Captive, a. 1.—Larāyī men qaid kiya gaya; muqayyad; mahbūs; pā-band; giriftār; phansā huā.

2.—Qaid men r. w.; pā-band yā mahbūs r. 'w.; qaid yā pā bandī se

Captivity, n. 1.—Asiri; qaid ki hālāt; giriftāri; jabriya yā jang men shikast pakar dushman ko qābū men par jānā; nazar-bandī.

2.—Gulāmī; itā'at; farisāh-bandī.

Capture, n. 1.—Giriftāri; jabr ke sāth pakarnā; dhur-pakar; yakāyak yā dhokhā dekar pakarnā.

2.—Jo kuchh jabriya yakāyak yā larāyī men mār-pech se hāth lag-jāe; jo kuchh hāth ā-jāe; ganūmat; gūrat; lūf; yaginā.

Capture, v. t Pakarnā, giriftār k; zor-o-zulm se khwāh yakāyak tut par-kar yā larāyī men dhokhā dekar pakarnā giriftār k. yā apne qabze khwāh ikhtiyār men kar-lenā.

Carcass, n. 1.—Jānwar ki lāsh. [ki nazar se hotā hai.

2.—Jism; badan. Is ma'ni kā isti'māl sirf hīqāmat yā tamaakhur

3.—Kisi bhāri chiz masalan kashī yā jahāz kā tutā phūtā hissā.

4.—Kisi chiz kā dhānchū yā usko khās khās husse jo nā-tamām yā be-saje rah jāen

Card, n. 1.—Wasli yā dabiz kāgaz ke tukre jisko tāsh (*cards for gaming*) yā mulāqāt ke tīkat (*visiting cards*) khwāh nawed yā da'wat ke tīkat shauqge yā parche (*invitation cards*) banāye jāte hain.

2.—Woh kāgaz jispar qutub-numā ke jawānib baue rahte hain.

Cardinal, a. Khās, aslī; afzal; nihāyat aham; kalān; barā; 'āzam; akbar.

Care, n. 1.—Fakr; ta'alluq-i-khātir; andesha; burāyī ke khauf se kisi qadar dili sadma; kisi bāt kā dil par bojh; taklif.

2.—[htiyāt, nigrānī; khabar-gīrī; kisi bāt ko dekhte rahnā, tawajjuh; lihāz, hifāzat kī nazar se kisi bāt kā khayāl; khabar-dāī.

Take care of yourself—Apni ihtiyāt rakkho; apni hifāzat kā khayāl rakkho yā apne ko bachaye raho.

3.—[htimām; nigah-bānī, sipurdagī; hifāzat aur bihtari ke liye kisi kī zimma-dāī.

He was under the care of a physician—Woh ek tabib ke ser-i-hifāzat thā

4.—Woh shai jiski nisbat dil ko ta'alluq ho yā jiskā khūb lihāz aur khayāl rakkhā jāe.

Exe, v. i. Fikr yā parwā r; ta'alluq yā ta'alluq-i-khātir r., khayāl yā lihāz r.; kisi bāt par yā kisi shai kī jāmb dil kā māl k; chāhnā, dil mein lānā.

“With *for* before a noun, and *to* before a verb” *Webster*.

—Woh maidān jismen bāzī lagākar yā muqābale ke tau par daur ho; woh zamīn jispar log daurein.

2.—Daur, tez daur; harakat mein 'ujlat.

3.—Kār-rawāyī kā 'ām silsila; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-kār rawāyī; daur; woh zamān jismen koi kār-rawāyī kī jāwe yā koi kār-rawā raho

Careful, a. 1.—'Āqibat-andesh; āyinda kī fikr yā ihtiyāt r w; kisi shai ke qiyām aur uski muhāfazat kā khayāl r. w, bedār, chaukas, muhtāt; khabar-dār; hoshyār; barī ihtiyāt r. w.

Generally followed by *of*

2.—Mutaraddid; fikr mand fikr se bhara huā yā mutafakkir; kisi soch andesho yā khamz mein parā huā.

Carefully, ad. 1.—Fikr yā soch ke sāth, usī tarah par kī ussē izhār-i-fikr ho; taraddud se yā taraddud ke sāth.

2.—Ihtiyāt khabar-dārī yā tawajjuh se; hoshyārī se; 'āqibat-andeshī se; dhyan dukar, gaur ke sāth, jī lagākar; dil-dihī se.

Carefulness, n. Ihtiyāt; khabar-dārī; chaukasi; hoshyārī, fikr; 'āqibat-andeshī; burāyī se bachāw yā hifāzat kī fikr.

Careless, a. 1.—Be-fikr, be-parwā; be-khabar; gāfil; 'adam-mutawajjuh, lā-parwā, ihtiyāt ta'alluq yā khayāl na r. w.

Followed by *of* or *about*.

2.—Fikr yā andesho se barī; gair-mutaraddid; khush; mahzūz.

3.—Jo kuchh be-ihtiyātī se kiya yā kuhā jāe; jismen soch-bichār (gaur-o-taammul) na ho.

4.—Jismen san'at ko dakhil na diyā jāe

Carelessly, ad. Be ihtiyātī se; be-parwāyī se, gāflat ke sāth yā gāfilāna; be-fikrī se yā bilā-ta'alluq-i-khātir.

Carelessness, n. Be-ihtiyātī; be-fikrī; nā-tawajjuhī; be-parwāyī; gāflat.

Caress, v. t. Muhabbat pyār yā mihrbānī se pesh ānā, pyār se gale lagānā; muhabbat kī nazar se chhātī se lagānā, chumkārā; pyār k.; dulārū yā dulār k.

Caress, n. Pyār; dulār; muhabbat kā qaul yā fi'l; muhabbat se ham-āgoshī yā gale lagānā; chumkār; puchkār.

Cargo, n. Jahāz kā bojh yā bār-i-jahāz; māl-o-asbāb saudāgarī kī chizen yā jo kuchh jahāz par jao, bojh, bār.

☞ Applicable "to goods only, and not to live animals or persons"

Burrill-Webster.

Carnage, n. 1.—Halāk kiyo huyo jānwaron kā gosht [yā qatl i 'am.

2.—Kusht-o-khūn, kasrat so admiyon kī halāket; khūn rez; qatl

Carnal, a. 1.—Nafs-i-ammāra se haz usthāne ke muta'alliq; shahwat ke muta'alliq; nafsānī, rūhānī nāhin, jismanī, badanī [tamāsh-bīn.

2.—Shahwat-parast; nafs-i-ammāra kī pairawī mein dabā huā,

Carnal intercourse—Mubāsharat; jumā'; watī.

To have carnal intercourse—Mubāsharat yā jumā' k. To have carnal intercourse against the order of nature—Waz'-i-fitrī i.e. kḥilāf watī (jumā') k.

Carnal knowledge (Law)—Mubāsharat, jumā', mujāma'at; suhbat

Carp, v. 2 Bilā-wajh yā tunuk-mizājī ke sabab se kisi kī malāmat yā 'ah-joyī khwāh bārī-gūī k., dosh lagānā; naqs nikālnā.

☞ Followed by *at*.

Carpenter, n. Lakṛī kā kām banāne w yā uskā kārigar; makāuāt aur jahāz wagairā banāne w; darodgar; najjār, bārhiyā.

Carpet, n. 1.—Farsh-i-zamīn; bichhāwan; farsh; dhuf yā shatranjī; qālin yā gāhcha 'ām isse ki ūnī ho ya sufi wagairā, tāt; chandaf yā jujua.

2.—Musattah yā chauras zamīn jispar ghās jama ho aur qālin sī hamwār aur mulāim malūm do.

A grassy carpet—Ghās kā talchitā yā farsh-i-giyāhī.

To be on the carpet—Zer-i-tajwiz h., rībakar h.; pesh h. yā pashī mein h.; manshā-i-gaur-o-tajwiz h.; pesh-i-nazar h.

Carpet, v. t. Farsh bichhānā; bichhāwan bichhānā yā lagānā.

Carpeting, n. Farsh kā kapṛā sāmān khwah asbāb, 'umūmīn farsh-forush.

Carriage, n. 1.—Lejānā yā ek jagah se dūsri jagah lejānī yā puhunchānā.

2.—Koyī sawārī jismeñ puhrye lago hon, gāṛī yā chār pahīye ki gāṛī.

☞ "Appropriately the word is applied to a coach; and carts and waggons are rarely, or never, called *carriages*." *Webster*

3.—Kisi shai ke lejāne kā kharch, bāi-haidārī kā kharch yā bar-bardārī, dholaṛī; jo kuchh kisi chiz ke ek jagah se dūsri jagah lejāne mein sarf (kharch) pāye. [chal-o-chalan

4.—Chāl; chāl-dhāl; waz'; tarīq; rawish; dhang; atwār; andāz;

5.—Ihtimām, utizām; kisi kām ke anjām yā manām kā tarīq.

Carrier, n. 1.—Kisi chiz kā lejāne w.; woh shai jo kisi dūsri shai ko lejāe. Qāsid, puigām-bar, paik; dūt.

2.—Jo shakhs dūsron kā māl-o-asbāb kurāye par le-jāe yā puhunchāwe; hammāl; muzdūr, qulī, motiyā

Carrier-pigeon, n. Khat lejāne wālā kabūtar; kabūtar-i-nāma-bar.

Carry, v. t. 1.—Kisi chiz ko ek jagah se dūsri jagah khud uphākar yā kisi bār-bardārī ke jāwar par lād-kar khwāh kisi chhakṛe yā kashtī wagaira par rakh-kar lejānā; puhunchānā.

☞ "Opposed to *bring* and *fetch*, and often followed by *from*, *away*, *off*, *out*" *Webster*.

2 —Hāsīl k. ; jit jānā, shai-i-maqṣūd (matlab yā mudda'ā) ko pā-jānā
us tak pahunch jānā ; pūrā k ; anjām ko pahunchānā, gālib ānā

To carry a point—Kis baṭ ko jit jānā ya'nī jis amr kī mizā' ho usmen auron
ke muqābale men galib ānā.

3 —Rakḥnā, dekḥānā ; zahīr yā numāyān k. ; ba-asḥāb i-zāhīr h ;
alīlāt k yā kīmī amr par dāl h. , batlanā ; rakḥnā yā shāmīl r

4 —Zamān yā makān (waqt yā jagah) ke itibān se wus'at d.
jānānā) yā qāim r.

☞ "Generally with a particle, as *up, on, back, forward, &c*" Worcester.

5 —Kisī chīz par sanbhālo rahnā yā thām r.

6 —Anjām k. ; insirām k. , chālānā.

☞ Usually with *on*.

To carry on business—Kīm-chālānā yā k. ; insirām-i-kāi k ; roz-gāi yā kār o
bār k. khawāh chālānā

7 —Tarīq ikhtiyār k , chāl chālūnā ; rahān yā dhang pakānā.

☞ With the reflexive pronouns.

8 —Muntazil k. ; ek khāne safhe yā kitāb se dūsre khāne safhe yā
ṭab men muntazil k. (ek se uṭhākar dūsre men dārj k likhnā yā
barhānā) ; ek mulk se dūsra mulk men lejanā.

To carry an account from a day book to a ledger—Kis ḥisāb ko roz-nāme se
uṭhā yā muntazil kar ke pakki bahi par chāpānā.

To carry a war from one country into another—Lamṡī ko ek mulk se mun
tazil karke dūsre mulk men shuru' k

9. —Kisī shai kā qabḥa laṭka hāsīl k. (usko sar yā fath k) ; lar-ke
[talīk karke āge barhānā
it lena

10. —Āge ko harakat d. ya barhānā ; āge ko chālūnā yā rujā' k ;
To carry on—Tābīn kī bātēn chup-chap bardāst kar-lenā ; sadmen ko
sah yā uṭhā lenā.

To carry coals to Newcastle—Jo chīz jabān irāt se ho wahīn usī qīsm kī aur
chīzēn lejanā ; ulbuaṭ raegān k (khonā) ; be-tāida yā 'abam sar dukhānā

To carry off (a)—Dūr lejanā yā uṭhā kar fāṣile par lejanā ; lekar chāl-d yā
le-bhāgnā. (b) Halak k. , mār dānā ; jān lenā. [uṭh jānā

To be carried off by sickness—Rumār men mar jānā guzar-jānā yā jahān se

To carry on (a)—Tarāqqī d , saḥānā yā madad dekar āge barhānā, qāim r

(b) Karm chālānā yā jār r. ; ihṭiqānā yā parawī k , kīsi kām men lag-kar
(mas'it ho-kar) use chālānā.

To carry on trade—Tijārī k. yā jārī r. (usmen lagā yā mas'rūf r)

To carry through—Āgha tak sanbhāl rahnā ; saharā dekar qāim r ; chūkne
yā dab-jān na d. , nibāh d ; pār utā d. ; thekāne lagā d. ; berā pār kar-d

To carry out—Tā'mīl k. ; bajā lanā, takwīl ko pahunchānā ; anjām kar-d yā
anjām ko pahunchā d. ; kām-yāb ko sātḥ kar-d , pūrā kar-d. , nibāh d , āḥṭar
tak qāim yā jārī r ; berā pār kar-d.

t. n. Do pahīye kī gārī jise ek ghoṛā yā do bail khīnchen aur jispar

alla wagaira yā sandīgārī ke waṣmī māl chāpā-kar (lād kar) ek jagah

se dūsre jagah pahunchāye jānā ; chhākṛā , laṭhiyā ; bār-bardārī ke

īye do pahīye kī gārī.

Cart, v. t. Gāri lahiye yā chhakre par (uspar lād yā charhā kar) lejanā.
Cartage, n. 1.—Chhakre par lād yā charhākar lejanā.

2.—Chhakre par lejanē kī kirāya yā bhāṛā, bār-bardāri.

CARTÉ-BLANCHE, (kart-blansh), (Fr) 1.—Sādu kāguz jiske zul meñ kisi kī dast-khat yā dust-khat aur muhr donoñ sabt karko dūste ko is ijāzat ke sāth de deñ ki jo jo shaiten chāhe woh uspar likh le.

2.—Aisi bāten jinkī msbat kisi shart kī pā-bandī na ho; ikhtiyārī-gair-mahdūd, kul ikhtiyār. [gārī-wāb.

Carter, n. Do pahiye kī gāri lahiyā yā chhakrā hānkne w.; gāri-bān yā

Cart-load, n. Chhakre kī bojī; jituā ek mataba ek chhakre par jā-sake.

Cart-way, n. Rāh jispar chhakre yā aur qism kī gāriyān ātī-jātī yā ā-jā saktī hon

Carve, v. t. 1.—Patthar lakṛī yā dūsrī chīz par kāp (tarāsh) kar bel-būṭe phūl-patto wagaira banānā; kanda k; khodnā, naqsh-o-nigār banānā, karī chizon par sūraton yā shabībun tarāsh kar banānā.

2.—Kāt-kar banānā yā dāuliyānā.

3.—Khāne ke waqt gosht ke chhote chhōṭe tukre tarāshnā (usko pāre banānā). [hisse ke mutabiq d.

4.—Chun-kar khud lenā yā dūsrē ko donā; banānā; naqsh k; [hisse ke mutabiq d.

To carve out—Manābba karko makkālū; roch-buchāi-kar qātān k. yā kin shai kī tarāf (bunyād) dālnā

Carve, v. i. 1.—Saug-tarāshī k., khod yā tarāsh-kar sūraton banānā.

2.—Gosht tarāshnā yā kāpnā

 Followed sometimes by *for*.

To carve for all the guests—Kul mihmānon ke liye gosht ko pāre banā d. yā gosht tarāsh d

Carver, n. 1.—Jo koyī lakṛī yā patthar wagaira ko tarāsh-kar usmeñ kārī-gārī yā zebāish ke kām banāyo; saug-tarāsh; but-tarāsh; kanda k. w.

2.—Khāne ke waqt gosht tarāshne w.

3.—Jo apnī khwāhish ke mutābiq chun-kar le yā auron ko de.

4.—Khāne ke waqt gosht kāṭne kī ek barī chhūrī.

Carving, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira ke tarāshne kī fi'l yā fan.

2.—Sūrat mūrat yā naqsh-o-nigār jo kanda karko banāyo jān.

3.—Khāne ke waqt gosht kī tarāshnā yā uskī fan.

Case, n. 1.—Woh shai jismeñ koyī chīz dhānpī rahē; poshish; khol; gulāf, dhapnā, sandūq peṭī dīhiyā wagaira; miyān; khāna; ghar; chongā [meñ ho.

2.—Sandūq aur jo chizeñ usmeñ hon; jisqadar chīz kisi sandūq

Case, v. t. 1.—Gulāf charhānā; khol charhānā, poshish k.; band karne yā mahfūz rakhne ke liye kisi chīz se lapoṭ yā gher d.

2.—Sandūq wagaira meñ rakh-kar band k.

Case, n. 1.—Hāl; hālat; jo kuchh kisi ke sar par pare yā bite; jo kuchh kisi par guzre yā wāqī ho; kisi kī khās hālat yā uskī-sarguzasht, kaifiyat; dhang; mājarā; wāqī'a; sūrat.

2.—Bimāri kī kisi ek yā khās shakhs ko h.

[huyt.
There have been no cases of cholera of late—Hāl meñ kisi ko faalī bimāri nahitā

His case is lamentable—Uskī hāl qābil i-afsoos hai; uski hālat par afsoos ānā hai

3 — (*Law*) Amr-i-nizā'i yā nizā'; amr-i-tasfiya-talab; woh wāqī'āt janneh kisī amr kī nisbat bahs yā tajwiz kī zarūrat ho.

The case, as stated by the plaintiff's pleader, stands thus—Hasb-i bayān-i-wakīl-i-mudda'i nizā' yā amr-i-nizā'i yah hai.

The case, as stated by the pleader for the opposite party, does not involve a question of limitation—Jo wāqī'āt wakīl-i-farīq-i-mukhālīf (sūnī) ne bayān kiye un se bahs-i tamādī qāim nahīn hoti.

4 — (*Law*) Muqaddama yā muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat; nālīsh yā nālīsh-i-mutadā'ira-i-'adālat, du'wā, istigāsa, mu'āmalā.

A session case—Muqaddama-i-seshan; muqaddama jo 'adālat i seshan kī tajwiz ko qābil ho [dama-i-qābil-i-tajwiz-i-majistret.

A magistrate's case—Muqaddama jo majistret kī samā'at ke lāiq ho, muqad-

A cognizable case—Muqaddama-i-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis mu'āmalā meñ dast-andāzī yā samā'at ho-sake.

A non-cognizable case—Muqaddama-i-nā qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis muqaddame meñ dast-andāzī na ho-sake yā jo samā'at ke lāiq na ho.

A summary case—Muqaddama-i-qābil-i-jrā-i-saman; muqaddama jis meñ saman jāti ho-sake

A warrant case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-wāraut; muqaddama jis meñ giriftārī kā hukm-nāma jāti ho-sake.

A bailable case—Muqaddama-i-qābil-i-zamānat; jis muqaddame meñ mulzam kī zamānat qāimnā ho-sake.

A non bailable case—Muqaddama i nā-qābil-i-zamānat; aisa muqaddama jis meñ mulzam zamānat par chhūtī na sake.

To open a case—Istādāyī pushi meñ muqaddame ko hālāt bayān kar d

To close a case—Muqaddame ko khatm kar-d.

To state a case—Muqaddame ko hālāt mufassal bayān k [meñ likh di-jāe.

Action on the case (*Law*)—Woh nālīsh jis meñ kul wajh-i-nālīsh 'arzi-da'wa

Case stated or agreed on (*Law*)—Wāqī'āt kī tahrirī kaifiyat jis farīqain taslim karko 'adālat meñ is garaz se push karen ki jo qāunīni bahs un wāqī'āt se paidā ho uskā faisalā ho jāe

In case—Dar-sūrat ki; dar-hāle ki; agar aisa ho yā wāqī' ho; mabādā, ahyā-nan; kūsh; shāyad; ba-sharte ki; us sūrat meñ ki.

To be in good case or in case—Motā-tāza h.; talīf h.; hāth pair se sijl h.; badan kā bharā h.; farūh h.

“Applied to beasts but not to men, except in a sense rather ludicrous.” *Webster*.

Put the case—Faz kar-lo ki fulān amr kā waqt' ho; māt lo ki aisa ho.

ash, n. Naqd yā naqdī; zar-i-naqd; rokaṭ; rok; sikka; paisā rupayā yā ashrafi.

“Sometimes also applied to bank-notes, drafts, bonds, or any paper easily convertible into money.” *Webster*.

To pay in cash—Zar-i-naqd adā k.; naqd d

“Opposed to payment in goods, commodities, or labour, as in barter.” *Webster*.

ah, v. t. Rupaye se tabdīl k. yā badal kar zar-i-naqd kar-lenā; kḥurda 'c. bhunānā yā torānā; loṭ wagaira ke badle meñ rupaye d.

Cash-account, *n.* Naqdī hisāb; woh hisāb jis mein naqd ke siwā aur kisi chiz kā jam'-kharch na kiyā jāe; rupaye paise ke hon-den ya uski maujūdāt kā hisāb, rokar kā hisāb.

Cash-book, *n.* Rokar-bahī, woh hisāb kī kitāb jis mein rupaye paise (zar-i-naqd) kā jam' kharch ho.

Cash-credit, *n.* Apni zamānat khwāh kisi kafālat par bank se rupaye ke lene kā istihqāq.

Cashier, *n.* Tahwīl-dār, khazānehī, rokarīyā, fota-dār; sukār; woh ahl-i-kā jis ke zimme zar-i-naqd rahe yā jo kisi bank yā mahājani koṭhī ke bahī-khāte aur jam'-kharch kī nigrānī karē.

Cashier, *v t. 1* — Mulāzamat yā suhbat se khārij bar-taraf yā kanare kar d.; mauqūf kar-d.; nikāl d.

2 — Nā-manzūr kar-d.; rad k., bātil qarār d.

3 — Kisi fauji afsar ko uskā kamishan mansūkh karke 'uhde se ma'zul (mauqūf) kar-d.

Cash-keeper, *n.* Jiski tahwīl mein rupaye paise hōn; tahwīl-dar; rokarīyā.

Cast, *v t. 1*. — Phoknā, dālnā; uchhālūā, hath yā kisi kal ke zor se phoknā; dhakol d.; zor se āgo ko hath kar girā d., jhōnk d.

2. — Dālnā phernā yā mukhatab k. — jaise bazar yā chīlwan.

3. — Zamān par girā d. yā putak d. — jaise kushī bazi mein.

4. — (*Law*) Kisi muqaddam-i-dīwānī mein muglūb k. ya harā d.; kisi mulzam ko mujrim qarār dekar uski nisbat saza kā hukm d., saza k.

5. — Girā d., chhorūā; jhagnā

Trees cast their fruit — Deraḳūt apne phal girā dete hain. A serpent casts his skin — Śāp kenohī chhortā yā gusā beī.

6 — Dālnā yā gūānā.

To cast anchor — Langar dālnā, langar girā kar jahāz ko thahirā r.

7. — Phoknā yā dālnā — jaise pāsa yā qur'a. {rad kar d.

8 — Be kār samayh-kar phonk d., nikamnā karke kanāre kar d.;

9. — Dālnā.

To cast into prison — Zindān mein dālnā, qaid yā mahbūs k.

10. — Galabā d. yā gālīb kar-d.; barhā d.; āzal bartar yā murrajjah kar-d.; iāe dekar kisi ke haq mein kasrat-i-rāo kar d. ya uski taraf ziyāda logon ko jhukā d.

To cast the balance in one's favour — Kisi kā palla bhārī kar-d. (usko auron par bartarī galabā yā taryih d.).

11 — Sānche mein dhāl-kar banānā; dhālnā; kisi shakl kā banānā; kisi namūne ke mutābiq banānā

12. — Phailūā; pahunchīnā; paidā k., denā, dālnā.

To cast light upon a subject — Kisi mazmūn ko wazāhat d. yā uske hālāt ko munkashif k (kholnā) To cast a luster upon posterity — Nasl ko luzmagī d. (uspar raushanī phailūā yā asar i nek pahunchānā).

13 — Hisāb k.; shumār k.; hisāb ke qā'ide se daryāft k.

To cast one's nativity, or a horoscope. Cf. To calculate one's nativity, below Calculate.

14. — Ta'dād-i-majmū'i ke daryāft ke liye mukhtalif raqmon ko ekatthā k., jorā, thik d.; mizān d.

To cast accounts—Hisāb jornā (lagānā phailānā yā karnā)

To cast aside—Be-kā yā bā'is-i-taklif samajh-kar khārij bar-taraf rad yā kanāre kar-d , alag vā dūn kar-d , nikāl d

To cast away (a)—Phenk d ; ugā d ; phunk d , ifrāt se kharch karke barbad yā talaf kar-d , gawā d ; kisi kām mein na lānā , muft kho d.

To cast away life—Jān kho vā karwā d.

(b) Talāh yā gārat kar-d - jaise jalān ko. [kanāre kar-d

To cast by—Rul kar d ; gufat yā nārat se khwālā be-kār samajh kar dūn yā

To cast down—Girā d ; shukasta-khatir kar d ; dūl tor d , tabī'at ko pazhmuda kar d. (udās yā dūl gir kar-d.).

To cast forth—Kisi band jagah se bāhar nikālne yā paidā k. , khārij k

To cast off—Bartaraf khārij yā ānda kar d ; hatā kar dūn yā kanāre kar d , nikāl d , tāl d , gurūn-hāi yā bojh samajh kar dūn kar d.

To cast out—Bāhar nikāl d ; khārij kar d , ghar se bāhar kar-d ; zabān se nikālne , kahnā yā zabān par lānā ; zāhir k.

To cast up (a)—Hisāb k ; shumār k ; lagānā , jornā.

To cast up accounts, or the cost—Hisāb lagānā yā kharcha jornā.

(b) M'ile se khārij kar-d ; qū kar d yā qū karke nikāl yā girā d.

To cast on, or upon—Kisi bāt par hawālā k yā olhōy d

To cast one's self on—Apni taym kri par bi-l-kul chhōy d ; bi-l-kul munhasir bi l gār (dusre ko talā') ho jāvā

To cast off copy—Kisi taluq kā ek hissa is bāt ki taluq ko liye chhāpnā ki agar woh kul taluq olhāpī jāwā to kinqadar safhe honge

ast, v. 1.—Man mein pheunā ; dil mein sochnā ; tajwiz k ; kisi bāt ko ghumā-phunā kar dil hī dil mein dekhnā tāki koyī ammunnaqqah ho-jāe

2.—Dhalnā ; dhal kar kisi shakl kā ho-jānā.

3.—Amph uthnā ; miror khā-jānā yā miror uthnā

ast, n. 1.—Phenknā ; jo chiz phenki jāo ; jis shakl yā hālat se koyī chiz phenki jāo ; phenkne kā tarīq yā dhang ; andākt.

2.—Jis fāile par koyī phenki hui shai jā-pare ; tappā ; pallā.

3.—Pāse ka phenknā yā dālne ; dāw , ittifāq ; jakhim

4.—Sānche mein dhalnā

5.—Kisi chiz ki sūrat yā shakl jo dhalne yā tayār hone par ho-jāe

6.—Jo shai sānche mein dhālī jāo.

7.—Sūrat ; shakl ; rang , dhang ; saj-dhāj ; waz' , tarīq

8.—Koyī manqā' yā naf' kī bāt jiski unmed pahle se na rahī ho

9.—Āakh ki hamakat yā gardish ; chitwan ; nazar ; kankhriyon dekhnā.

The last cast—Ākhir dāw jismein sab kushh bāzi par lagā diyā jāe , kisi bāt ki ākhir koshish jismein koyī daqīqa utār na rakhnā jāe.

aste, n. Zāt ; qaum , baran (varn).

A high caste—Sharīf barī ālā yā āchī zāt.

A low caste—Razīl ohhōy yā nīchī zāt.

To lose one's caste—Zāt se khārij ho-jānā ; zāt kho d.

Casting-voice, } n. Kisi jalse yā majma' mein jab min-jumla arbāb 1
 Lasting vote, } majlis ke nisf logon kī rāe amr-i-tajwiz-talab ke baq
 mein ho aur nisf kī khulāf uske aur yah qarār pāyā ho ki jis nisf kī
 rāe ke sāth mir-majlis kī rāe ko ittifāq hogā usī par faisala hogā to

us hālat meñ mīr-majlis yā sadr-mashūn kī rāo ko "casting vote" ya'nī rāo-i-qāṭi' kahōnge.

The umpire shall have the *casting-vote* in this case—Is muqaddama men sar-panch kī rāe par fāisla-i-azhī hogā dar-āfrate kī kīlis bi-l-munāzifa mukhtalifa-i-rāe hoñ ya'nī jin mas' sālison se sar-panch kī rāe muttaliq hogi usī ke mutāliq fāisla hogā.

Castle, n. 1.—Qal'a; koṭ; garhī; woh makān jis meñ dushman se bachne kī nazar se qal'a-bandi huyī ho.

2.—Kisī amīr yā shah-zāde kā makān; woh 'alī-shāh 'imārat jis meñ koyī amīr-zāda yā nūsl-i-shāhī se sukūnat pazir ho.

Castle in the air—Kḥayāl-i-kḥām; kḥayālī mūsūba; mansūba yā tajwiz jiskī koyī bunyād na ho, mahz be asl kḥayāl tajwiz yā mansūba.

To build castles in the air—Aise aise mansūbe k. jo mahz be-bunyād hon; kḥayālāt-i-kḥām kiya k.; kḥayālī pulāw pakānā yā man ke laḥḍū khānā, kḥayāl-pu aṭī k.

Castrate, v. t. 1—Kḥassi k.; akhta k.; badhiyā k.; and yā baiza kāṭ l.

2.—Kisī tahrīr ke un ajzā ko ukāl l. yā dūr kar-d. jin meñ kalīmāt-i-fuḥsh hon. [kar-d.]

3.—Kisī kitāb kā koyī walaq ukāl kar use nā mukammal (nāqis)

Casual, a. 1—Ittifaqī; jiske wā'q' hone kī ummed pahle se na ho; jiskā wuqū' ittifaqan ho jāe; jo ittifaqiya ho-jāe; jo nāgahān ho-pare.

2.—Gair-ma'mūlī, jo hamesha na hota ho; muqarrarī ya hamesha kā nahīn; jo kabhī kabhī ho; 'āizī.

Casual expenses—Akḥrajāt-i-gair-ma'mūlī yā gair-muqarrarī; jo masārif hamesha na hote hon.

Casually, ad. Ittifaqiya yā ittifaqan; nāgahān; kabhī kabhī; saujog se; jān-būjhkar nahīn; dida-o-dānista nahīn.

Casualty, n. 1—Ittifaq yā amr-i-ittifaqiya; wāq'i'a-i-nā-guzir; hādise; aisi bāt jiskī ummed pahle se na rahi ho (jo ittifaqan ho-jāe).

2.—Sadma jo jism ko ittifaqan pahunch jāwe 'am use kī uskā natija maut ho yā nahīn; maut yā dūsrī balā jo ittifaqan nāzil ho.

Catalogue, n. Ashkḥās yā ash'yā kī fihrist jo tartīb se yā tadfīf-wār banī ho.

Catalogue raisonné—Kitābon kī fihrist jo unke mazrafin ke tībār se murattab ho.

Catalogue, v. t. Kitābon yā chizon kī fihrist banānā; fihrist meñ likhnā yā uspar chaphānā.

Catastrophe, n. Aisi mājara jisse kisī shai kā silsila ulṭā-pulṭā (zer-o-sabar) ho-jāe; aisi wāq'i'a jisse kisī shai kā intizām tah-o-bālā ho-jāe; kisī shai kā burā anjām; kisī bāt kā maāl-i-kār jo musibat yā āfat se bharā ho, āfat; balā; musibat.

Catch, v. t. 1.—Pakarṇā; hāth se dharnā yā pakarṇā.

2.—Phande yā jāl meñ phaṇsā-kar pakarṇā; phaṇsānā; pakarṇā.

3.—Pichhā karke pakarṇā.

4.—Pakar lenā; lag jānā—jaise āg kā.

5.—Khush k.; farefta k., dil-bandi k.; dil lagā l. yā le-lenā; muhabbat ke jāl meñ ḍāl d.; moh l., 'āshiq banā l.

6.—Bimāri-khusūsan chhūt wagaira kī bimāri (amrāz-i-sārī wagaira) meñ, mubtalā ho-jānā (uskā ho-jānā).

To catch the measles or smallpox—Gauri dānō yā chechak men mubtalā ho-jānā (uskā nikal ānā).

To catch cold—Sardi (zūkām) ho-jānā.

7.—Yakāyak ā paṛnā, jhaṭ se ā-jānā; pā-jānā yā pakar-pānā

The police caught the thief in the act of stealing—Pulis ne us chor ko chori karne ki hālat hi raen pakar-pāyā (woh us hālat men unke hāth lag-gayā yā unko yakāyak nai gayā).

To catch at—Shauq yā 'ujlat se pakarne ki koshish k, yakāyak apne qabze men kar-lene ki sīk k.

To catch up—Jhapṭ l; uchak ke khañch l; lapak-kar pakar l; daf'atan [pakar l.

Catch, v. t. 1. Phais-kar yā ruk-kar rah-jānā.

A kite catches in a tree—Patang darañht men phais yā ulajh-kar rah jātā hai.

A door catches so as not to open—Kewār isqadar ruk yā jam jāte hain ki nahin khulte.

2.—Chhūt se phailnā yā honā—jaise hāmārī kā.

Catch, n. 1.—Pakar; guft; pakarnā.

2.—Woh chiz jo kisi dūsrī chiz ko rok yā pakar rakhe; billi; qulāba; āgal yā āgrī.

3.—Pakarne ko dhab se baithnā; pakarne kā sāmān yā tahaya; pakar-phus kā mauq' dekhne rahnā; kisi bāt ki tāk yā ugrāñi.

To lie on or upon the catch—Kis bāt ki tāk men rahna, kisi bāt kā (kisi amr ke anjām kā mauq' dekhne rahnā

4.—Shauq ki chiz jo hāth ā-jac; na'; fāida.

5.—Kām yā koshish karne ki thoṛi muhlat; mauq' jo kabhī kabhī hāth lag-jāe; kām karne kā mukhtasari waqt.

6.—Jis qadar machhliyūn ek martaba pakri jāwen

Catechise, v. t. 1.—Suwāl-o-jawāb aur tashrīhāt wa silsbat ke zari'e se ta'lim d.—khusūsan mazhabī bātoñ men.

2.—Suwālāt pūchhnā; suwālāt pūchh-kar imtihan yā āzmāish k aur ba'z waqt chuskar munāyī ki goraz se kisi se suwālāt ko jawāb lenā jisse uske tarf men majis nikaltā hai.

3.—Mazhabī usūl ki nisbat shūgirdōñ se suwālāt pūchh-kar unko ta'lim d. [mazhab ke usūl men.

Catechism, n. 1.—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se ek tarah ki ta'lim khusūsan

2.—Mubtadiyōñ ki kitāb jismeñ mazhabī masale suwāl-o-jawāb ki shakl par likhe hote hain.

Categorical, a. 1. Silsila-i-khayālāt ke muta'alliq.

2.—Qiyāsi nahīn; bilā shart yā istisnā; mutlaq; yaqīnī; sāf; sarihī, qat'i; jismeñ agar-magar yā chūn-o-chūnā na ho; do-ṭūk

A categorical answer—Jawāb-i-shāfi yā qat'i; sāf yā do-ṭūk jawāb.

Categorically, ad. Yaqīn ke sāth; sāf-sāf, sidhā-sidhā; khulā-khulā; ba-tarzi mutlaq.

To affirm categorically—Sāf-sāf yā yaqīn ke sāth kahnā; bayān yā qaul men agar-magar na lagānā.

Category, n. 1. Jins; qism; nau'; mad, silsila-i-khayālāt.

2.—Hālat; kaffiyat.

Cattle, n. Mawāshī yā maweshī; 'umūman woh sab jānwar jinke log ghar meñ pālte hūn masalan sūd bāl gāe bachhiwe bachhiye ghoṛa gadhe khachcha bherī bakri aur sūr

Cause, n. 1. - Sabab, bā'is, 'ilal; mūjib; wajh, binā; woh shai jisse koyī natīja paidā ho (nikle), woh shai jisse kisi shai kī dōṛa ho aur be-gair uske woh qūm na reh-sake, kisi fī'l ke waqt kī bā'īn, jiske sabab yā bā'is se koyī bat kī jāwe; wāste, liye, taqrib, mansab; maq-sad, niyat.

Cause of action. See Action below No. 3.

To join or unite several *causes* of action in the same suit — Ek hi nālish meñ kayī binā i-mukhāsamat (mut'addid binā-i-d'wa) ka shāmil k

The accruing or arising of a *cause of action* — Binā-i-mukhāsamat kē paidā h yā zuhūr meñ ānā

A *conjunction* of *causes* of action — See Action below No. 3

To show *cause* — Wajh pesh k, yā batlān; sabab zillu k ; wajh dekhānā.

To trace a *cause* — Kisi sabab yā wajh kī pahū lagānā, kisi bat kī sabab dar-yāft k ; jo kuchh pahle waqt meñ āyā ho usse kisi bat kī pahū lagnā.

Without *cause* — Be-wajh, be-sabab, bilā wajh-a ma'qul; be-gair kisi masabab ke pesh hī kī wujūb sābit ho; mā-haq, 'nhae; yūnhīn, haq-na-haq; khāsh-makhlāh

2.—(*Law.*) Nālish; dā'wā; mutālaba, muqaddama; mu'āmala.

A court of small *causes* — 'Adālat-i mutālaba-i khāfīa.

A *cause* list, or list of *causes* — Fāhrist i muqaddamat.

3.—Pahlā; taraf; kisi baḥs yā munāzara kī woh jānib yā pahlā jiski himāyat meñ koyī shakhs yā farīq musāraf ho; woh shai jiske haq meñ koyī koshish kar rahā ho.

To advocate, plead, or uphold, one's *cause* — Kisi ke pahū par tāyid k; kisi kī taraf se uski hujjat kī tāyid nūn dalāil pesh k; kisi pahū ko taqwīyat d; kisi kī himāyat k, yā kisi kī hāmi h.

To espouse one's *cause* — Tāyid yā himāyat kī niyat se kisi pahlā kī iktiyār k, ya kisi pahlā par ho-jānā; kisi kī himāyat apne zimme k; sāth d; peshh (pakeh) k; himāyat k yā hāmi banānā; peshh d; hāth patānā; bādh gabdnā.

In the *cause* of justice — Ināfīl ke pahū par; is hāl kī koshish meñ kī musāf ho

Cause, v. t. Kisi shai kī bā'is sabab yā bā'ī h., khud k. yā dōṛe se kar wānā; wujūd meñ lānā yā mūjīd h.; mūjib h.; barpā k.; uṭhānā, machānā, kisi shai kī zuhūr meñ lānā; karānā; paidā k.; nāzil k., pahunchānā

Causeless, a. 1.—Jiskā fī'l na ho; jo khud hī asl ho.

2 — Jiskī wajh i ma'qūl na ho; jiskā koyī 'unda sabab na ho; be-sabab, bilā-wāsta, nā haq.

Causelessly, ad Be-sabab, bilā wajh; yūnhīn; nā haq

Caution, n. 1.—Hoshyārī; ihtiyāt, chankasī; khabardārī; dūr-andeshī; dūr-bīnī; kisi amr ke natīje ko qiyās karke uski nisbat 'āqilāna kār-rawāyī k tāki nā kāmi na ho yā koyī balā nāzil hone na pāye; khatir kī nisbat 'āqibat andeshī.

2 — Kisi tarāh kī burāyī kī nisbat nasīhat yā tadbīh; hoshyār yā khabardār rahne ke liye jātā d.; nasībat; salāh; hukm; tākid.

Caution, v. t. Kisi ko khatre ki khabar yā ittilā' d ; āgāh k., jatānā yā chetānā ; mutanabhih yā khabar dār k. ; hoshyā rahne ke liye fahmāish k. ; kān khol d [jāne kī fahmāish ho

Cautionary, a. l. - Farābh āmez, nasīhat āmez, jismen khatre se bach

Cautionary advice - Nasīhat āmez sālāh

2. - Jo batāur kafalet ko diyā jāo

Caution, a. Hoshyār ; khabar dār, āge pīchhe kī khabar r. w., dūr-andesh ; chāukās ; bedār, 'āqibat andesh, muhtāt.

Caution, ad. Khalaq-dārī se ; hoshyārī se, chāukāsī se, ihtiyāt se

CAVEAT, [Lat.] (Law) Woh zābita kī ittilā' jo kisi farīq-i-mukhālīf kī tarāf se 'adālat ko is garaz se dī jāwe kī jab tak uske 'uzrāt kī samā'at na ho le subūt-i-wasiyat-nāma yā sanad-i-ihimām tarka kī nisbat mu'annala-i-marjū'a i-'adālat meñ koyī kā-i-rawāyī na kī-jāe.

To enter, or lodge, a caveat - Is mazmūn kī ittilā' i-tahrīrī d kī jab tak ham farīq-i-mukhālīf ke 'uzrāt ko 'adālat sam na le kā-i-rawāyī nisbat 'atā hone sanad i subūt-i-wasiyat-nāma yā ihtimām i tarka muhtavī rāhe

To enter a caveat against the grant of a probate - Farīq-i-mukhālīf kī ittilā' i tahrīrī is mazmūn se d. kī tā samā'at i-'umāl hamare fulān sāl ko 'adālat se probate yāni sanad i subūt-i-wasiyat-nāma khawā sanad-i-ihimām-i-tarka 'atā na ho. [rāhe

etc.] Is hāl ko kareet meñ yah hāl kī fulān shāḥs ko chāhiye kī khabar dār

CAVEAT EMPITOR, [Lat.] (Law) Mushṭarī hoshyār bāsh, or kharīdār tā khalaq dār nah ; kharīdār ko hīe ihtiyāt dārkār hai, kharīdār ko chāhiye kī jo shāh kharīd karē uske hālāt samājh bōjh le aur apnī tajwiz par 'amal karē.

This case is governed by the doctrine or principle of caveat emptor - Is muqaddame se "mushṭarī hoshyār bāsh" kī musala yā usāl muta'aliq hai.

Caveator, n. Subūt i wasiyat nāma yā ihtimām-i-tarka kī sanad ko mu'annala meñ hākīm-i-'adālat ko is mazmūn kī ittilā' d. w. kī tā samā'at 'uzrāt hamārē kā-i-rawāyī na ho.

Cavil, v. t. Harf gūī kī nazār se khaṣīf khaṣīf i'tirāzāt pesh k. ; bilā wajh i mu'qāl maqs nikālā ; pūj pūj i'tirāz k., hujjat-i-lā hāsil k. ; nā-haq uaktā chīl k.

Followed by *of*.

Cavil, n. Khafīf ya jhūṭhā i'tirāz ; 'uze-i-lā-tāl ; jhūṭhī dalīl jo zāhir meñ kistqadar sach mu'lam ho.

Cease, v. t. l. - Band h., maquf h. ; khatm h. ; jātā rahnā.

2. - Chhor d , bāz ānā , ruk-jānā.

Followed by *front* before a noun

3. - Nest ho jānā , ma'dūm ho-jānā ; bāqī na rahnā yā kuchh na rah-jānā.

Ceaseless, a. Jiska silsila na tūṭe ; lagātār ; jo barābar qāim rāhe ; berukāwat , l-i-mūṭhā ; dawāmī

Cede, v. t. De donā , sanāpuā yā sipard k., tafwīz k., dūse ko ikhtiyār meñ kar d. yā uske hāth meñ de-donā ; chhor d , dast-bandār h.

"Appropriately used to denote the relinquishment of a conquered city, fortress, or territory, to the former sovereign or proprietor." Webster

Ceded provinces - Mamālīk-i-mufaawaza.

Ceiling, *n.* 1.—Kisi makān mein pāṭan ke talo ki obhat; andarūni chhat.

❧ Opposed to *floor*.

Celebrate, *v. t.* 1.—Ta'rif k.; hamd k.; barāyi k.; ta'zīm aur taauif ke sāth mazkūn yā mashhūr k.

2.—Mazhabī rusūm yā khushī ke sāth munānā mānuā yā k.

To *celebrate* one's birth-day—Kisi ki sāl-girah ke din khushī k. To *celebrate* a marriage—Khushī yā dhūm dhām ke sāth shādī k.

Celebrated, *a* Mashhūr; munatāz; ma'rūf; nāmī; nām-war; nām-garāmī; jiski ta'rif yā ta'zīm ki-jāwe

Celebration, *n.* 1.—Mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth k.

The *celebration* of a marriage, or of a religious festival—Shādī yā kisi mazhabī tewhār kā dhūm dhām aur mazhabī rusūm ke sāth k.

2.—Rusūm kā adā k yā izhār-i-khushī k.

The *celebration* of a birth-day—Kisi ki sāl girah ke din rusūm adā k. yā tarah tarah ki khushī k.

Celebrity, *n.* 1.—Shuhat, nāmwarī; 'izzat yā taugār jo kisi ko bakhsī jāe,

2.—Mashhūr yā nāmī shakhs; mu'azzaz shakhs.

❧ Usually in the plural

He is one of the *celebrities* of the place—Woh is yā us jagah ke mu'azzazin (nāmī shakhs) se hai

Celerity, *n* Tez raftāri, chāl ki tezi; sur'at; tezi; subuk-ravī; tez-raftāri.

Celestial, *a* 1.—Bihishtī, bihisht se usbat r. w. yā bihisht mein rabus w.

2.—Āsmānī; falakī

3.—Jo āsmān se utro yā nāzil ho.

Celibacy, *n* Tajarrud, nā-kudkhudāyi; kuārā-pau.

Cellar, *n.* Woh ghar jo makān mein zamin ke niche khāne pine ki chizon ke rakhne ke liye banā hotā hai, tah-khāna, woh godām jo zamīn-doz banāyā jāwe.

Censurable, *a* Ilzām ke lāiq yā qābil; jispar ilzām lag sake yā wārīd ho sake; jo maurid-i-ilzām ho-sake, malfūmat-pazīr, qāhili-sarzanish, chashm-numāyi ke lāiq; jispar harf lagāyā jā-sake; jismein 'aib lag-sake.

Censure, *n.* Ilzām; sar-zanish; chashm-numāyi; naqs ukāl-kar bejā qarār d.

Censure, *v. t.* 'Aib ukāl-kar galat yā bejā thahrānā; ilzām d.; dosh d. yā lagānā, chashm-numāyi k, nā i'āz yā nā manzūrī zāhir k.

Census, *n* Mardum-shumārī: kisi mulk ke bāshindon ki ta'dād kā hākim ki taraf se daryāft kiyā jānā.

Census return—Naqsh-i-mardum shamārī.

Cent, *n.* Sau; saikarā, sad.

Per cent—Fi sad, saikarā yā saikare pichhe; sau mein yā sau par.

Centenarian, *n* Woh shakhs jiski 'umr sau baras ki ho; sau baras kā ādmī.

Century, *n* Sau musfrad chizon kā majmū'a; sau baras; sadī.

Centennial, *a* 1.—Sau baras kā yā sau baras pirā kiye huye.

2.—Sau baras mein ek martaba hone (wāqi' hone) w.

Center, } *n.* 1.—Markaz; kisi shai kā wast; kisi shai kā darmiyāni yā

Centre, } bih kā hissa; nāf, woh shai jiske gird aur chizon jan' hon; madār; maab; maāl.

The centre of a circle—Dāire kī markaz yā markaz-i dāira.

The centre of an army—Fauj kī bichlā hussā, qalb

Center, } v. z. 1.—Bich men wāqī' h., wast men yā mutawassit h.
Centre, }

2.—Yakjā h.; ek jagah par ckaṭṭhā h

Center, } v. z. 1 —Markaz par yā bich men r.
Centre, }

2 —Yak-jā yā ekatthā k ; ek markaz kī taraf rujū' k.

Central, a. Dairiyānī, wastī yā mutawassit; markaz ke muta'alliq;
bich kī yā bichlā; un apzā ke muta'alliq jo markaz ke nazdik hon.

Centralize, v. t. Markaz kī taraf khinchuā, ek markaz kī taraf rujū' k.;
yakjā k.

Centrally, adv. Ba tarz-i-mutawassit; wast yā markaz ke lihāz se; bich men.

CENTUM, [Lat.] San; sud

Century, n. Sau baras kī zamāna; sadī

Ceremonial, a. 1 —Rusūm-i-mazhabī ke muta'alliq; zāhiri parastish se
nisbat r. w.; rusūm-i-dīnī ke zawābit yā talīq-i-mu'ayyana ke mutābiq

2 —Rusūm-i-adab kī lihāz r. w.; ādāb wa akhlāq kī bartāw thik
thik k. w.; pur-takalluf takalluf se blawā huā yā barū hī takallufi;
zāhir parast; zāhir bartāw kī nihāyat pā band; mu'ānī lik par chalne w.

“In this latter sense, *ceremonious* is now used” Webster.

Ceremonial, a. Woh kul qā'idē wa rusūm jo qānūn yā dastār ke mutā
biq 'ibādat-i-mazhabī khwāh āpas ke bartāw yā hādshāhī ke darbār
ke liye muqarrar hon, rusūm yā ādāb-i-khārijī (zāhiri) [tāw kiyā jāe

Ceremonious, a. 1. —Jismen zāhiri zawābit wa rusūm-i-mazhabī kī bar-

“See also No. 1 under Ceremonial, a.

2 —Rasmi; jo qawā'id wa rusūm mu'ayyan yā munrawwaj hon unke
mutābiq; jisse akhlāq zāhir ho, munakab

3.—Dastār ke mutābiq; huan-i akhlāq ko qawā'id ke mutābiq.

To take a *ceremonious* leave—Dastār ke mutābiq rukhsat h.; jo kuchh rukhsat
hona kī quāda talizib ko rū se ho unke mutābiq rukhsat h.

4 —See No. 2 below Ceremonial, a

Ceremony, n. 1.—Zāhiri mazhabī rasu; woh bāt jiskā bartāw zāhir men
mazhab ko rū se kiyā jāe.

2.—Woh bātēn jo khas o'ām men āpas ke bartāw ke liye muqarrar
hon; ādāb ko rusūm; woh zāhir-dāri kī bātēn jinkā bartāw munāsib
hotā hai; woh ādāb jinkā malātin ke huzār men bajā lānā zarūr ho.

Religious ceremonies—Rusūm-i-mazhabī

Marriage ceremonies—Rusūm-i-shādī yā nikāh.

Death ceremonies—Rusūm-i-muta'alliq-i-wafāt, marne ke ba'd jo rusūm hon,
marai-karnī; kriya-karm.

Burial, exequial, or funeral, ceremonies—Rusūm-i-tajhiz wa takfin yā tajhiz e-
takfin; kafn dafn; gor-garhā

To perform a ceremony—Kisi rasu ko adā k. yā karnā

Certain, a. 1.—Jiske dil par yaqīn yā tayaqqun ho; jiske dil men kuchh
shak yā shubha na ho.

Followed by of before a noun.

2 —Jiski nisbat shubha ya inkār na ho-sake; sābit yā mutahaqqaq, gar-mushtabah; lā-kalām; yaqīnī; jismen chūk na ho; jo khatā na kare; jispār ishtibāh wārid na ho, pakkā yā pukhlā

3 —Mu'aiyan; muqarrar, jiskā ta'ayyūn pahle se ho-chukā ho, ma'mūlī, muslukhikhas; jo pahle se tal-pa-chukā ho; bandhā huā

4.—Gar-mutahaqqaq; jiske nām kī sarābat na huyī ho, koyī, kisī, fulān, ek.

“ Sometimes used independently as a noun, and meaning certain persons.” *Webster.*

Certainly, ad. Bilā-shak, bo-shubha; wāqī'i; dar-asl; sachmūch aur haqīqat men, be chūko yā khatā kiye hūyo; lā-raib; yaqīnī; zarūr.

Certainty, n Shubhe inkāi yā khatā ko bāhar h, yaqīn ya tayaqqun, shakk yā khatā (chūk) se bairīh khwāh usse baraat; asliyat, haqīqat; wāqī'iyat

Certificate, n. 1.—Sanad; kisī wāqī'a kī asliyat kī tahrīrī shahādāt; kisī amr kī tahrīrī tasdiq jispār tasdiq kinnūda ko dast-khat us amr kī sadāqat ke sābit kaine ko liye sabt hon; sārthīkat.

Certificate of character or good conduct —Nek chalon kī sārthīkat; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī talū shakhs amālī hamda rukhā yā nek chalon na

Certificate of death—Kaukī nūna; kisī shakhs ko wafat kī tasdiq jismen uske mārne kī tārīkh wāqarā bhī likhī ho,

Life-certificate—Hayāt-nāma, is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān tarīkh ko fulān shakhs zinda thā

Certificate of sale, or sale certificate—Sanad i mīkāt yā qibāla i mīlām

Certificate of guardianship—Sanad i-waliyat, is bāt kī tasdiq kī 'adālat ne fulān shakhs ko fulān shakhs kā walī muqarrar kiya

2.—(*Law*) Kisī wāqī'a kī tahrīrī shahādāt jiskī tasdiq qānūn ko mutābiq huyī ho, sārthīkat.

Trial by certificate—Kisī mu'āmalā kī tajwīz jismen amr-i-ma'ī ke fasālā us shakhs kī shahādāt par munh aur ho jismen uski nisbat sārthīkat tahrīr kī ho.

Certificate, v. t. 1.—Kisī ko sanad (sārthīkat) d. yā 'atā k.

2 —Kisī bāt kī tasdiq ko liye sārthīkat d.

Certifier, n. Tasdiq k. w., kisī amr kī sadāqat kī sārthīkat d. w.

Certify, v. t. 1 —Kisī bāt kī shahādāt likh-kar k.; kisī amr kī tasdiq tahrīr khwāh dast-khat yā dast-khat aur muhr se k.; kisī amr kā i'lān ba-taur amr-i-wāqī' ke k.

2.—Kisī amr kī sahīh khabar d.; mutahaqqaq k.; tasdiq k.; shahādāt d., tayaqqun kinnū, kisī bāt kī kisī shakhs ko talīq khabar d., yaqīn dilānā.

CERTIORARI, n. [*Lat*] (*Law*) Jab koyī farīq i-muqaddama 'adālat i-akbar men is mazmūn se suwāl de kī malikama i-asgar se hamāre haq men māsāf nabīn huā yā hamko tajwīz-i-muqaddama men jānīb dā'i kā ihtimāl hai aur us suwāl par malikama-i-'ālā se musl-i-muqaddama galatī yā be-zāhūtagī kī sihbat ko wāste mahkama-i-adnā se talab ho jāwe yā sūl kī haq-rasī ke liye muqaddama muntaqil kar diyā-jāe to jw hukm ke zarī'e se musl talab ho yā intiqāl i-muqaddama 'amal men āwe usko *certiorari* (sarshīqārī) kahenge.

Cess, n. Mahsūl, dar-bandī; woh mahsūl jo is mulk mein zamīn par mal-guzārī ke sūwā lagāyā jītā hai aur jo *abwāb* ke naam se muhābūr hai.

Illegal or unauthorized *cesses*—Abwāb i nā jāz y ugūr mulkīna i qānūn.

To levy a *cess* on *cesses*—Abwāb wuāl k.

Cessation, n. Hatakat yā kist qism kī kār rawāyī ka thōrē parsō ko liye yā yak-qalam band kard; rukn; rukawāt, tūlātūl.

CESTUY QUE TRUST, (Law) ("A barbarous Norman Law French phrase." *Story Worcester*). Is arāzī ka aslī malik jo kisi sipard dar ke sipard ho, woh shakhs jisko usī mulkiyat mein haqq i muhsilāt aur mutasarrifāna hūsul ho jiska haqq i qānūn kisi sipard dar ko sipard ho.

☞ In contradistinction to *trustee*—Written also *cestui*.

CESTUY QUE USE, (Law) Woh shakhs jisko masraf ke liye arāzī wagairā dūsre ko dī-jāe (sipard kī jae).

Chain, n. 1.—Sone yā chāndī kī zanjir jo zabāish ke liye pahnī jātī hai, jobigharī wagairā kī zanjir jo sone chāndī yā kisi dusrī chiz kī banī hai.

2.—Zanjir; berī, paikarī.

3.—Silsila, bahut sī batōn jo silsila wāi wuqū' mein āwēn yā jinkī silsila bāham lagā ho.

4.—Silsila; qutār; saf.

A *chain* of mountains—Pahārōn kī qutār.

5.—Jarīb; zanjir; zamīn kī paimānshī kā ek aḥd jo 66 fīṭ lamba hotā hai; juscādai zamīn ek jarīb kī paimānshī mein aye. Dūs murābbā' jarīb kā ek ekā hotā hai.

☞ Sometimes called *Gunter's chain*.

Chain, v. t. 1.—Zanjir se bāndhnā; zanjir kī mānind kisi chiz se bāndh d.

2.—Gulām bāndhnā; gulāmī mein r.; halqa bagorh k.

3.—Mazbūti se joṛna; ek kar d. yā ek mein milā d.

Chair, n. 1.—Kursī; ohankī.

2.—Kisi hākīm ke ijlās kī jagah yā uskā 'ahd. [Fuhla.

3.—Kisi 'ilm ko 'ālim kī nishast gāh (usko baithne kī jagah) yā uskā

4.—Kisi majma' kā mīr-majlis sadr-nishān yā sadr-anjuman kī wāh woh kursī wagairā jo usko baithne ke liye mukhāus hai.

He is going to address the *chair*—Woh sadr-nishān i majlis se 'ara karne wālā hai yā uski taraf mukhātib ho-kar kuchh kaha chahatā hai.

Chairman, n. Mīr majlis, wāz'ir i qawānīn ke jalso yā kisi aur majma' kī mīr-majlis; kisi jalso yā kamōṭī ka sadr-anjuman kī wāh sadr-majlis.

Chalk, n. Khārī mittī, chhōyī mittī; dādhī mittī. [To] camphāna

To know *chalk* from *cheese*—Jo kuchh ho chāh ho usko (apne mū' aur in kī bat

Chalk, v. t. 1.—Khārī mittī se mahnā yā usko mahnā k.

2.—Khād ke taur par zamīn mein chhōyī mittī dālnā.

To *chalk* out—Qam k; tarāh dālnā, naqūs khānch k; banānā; tajwīz k, mansūb k, yā bandshī bāndhnā.

Challenge, n. 1.—Kisi se tanhā farne ke liye kahat; kisi takat ko 'raf karne ke liye muta'āzī'n mein bāham muqābala kī talāt i zabān yā tahrīrī; dā'wat yā talab i jung; bulkā; jis khat mein i qam kī dardhwast ho usko liye bhī yahī talā (*challenge*) mānūn hai.

2.—Kisi qism ke muqābale kī istid'ā (durkhwāst)

3 —Kisi haqq-i wāq'i yā furzī ka da'wā ya mutalaba.

4 —(Law) Jūi ke logon par i'tiāz; fuṭq-i muqaddama kā yah da'wā ki hamāre muqaddamo meñ fulān fulān ashkhaas jāi men shārik na kiyo jāen. [i'tiāz]

Challenge to the array—Jaqdar log jāi meñ shārik hoñ un sab ki nist it **Challenge, v. t. 1.**—Jis shakhs ko koyī gussa dilawe uska gussa dilāwe wāle se yah kahnā ki āo ham tum h-khudhā har kar rē" i-nizā' kar-leñ, da'wat-i-jug k.; farāyi ke hye hākhānā; apne mukhālif se dū ba-dū larno ke hye tāli thōk-kar kbare ho jānā.

2 —Kisi amr kī nishat muqābala chāhñī, kist se kisi bāt kī jawāb-dihī karnā; kisi se yah kahnā ki agar tumko fulān amr kī nishat kuchh da'wā ho to ham se us bāb men muqābala kar dekho

3 —Apne haqq-i-wājib kī tarah par chāhñā talab k. yā māngñā; haqqan da'wā k.

4.—(Law) I'tiāz k yā mu'tariz h, jarb k. masalan un shakhsan kī nishat jo kisi muqaddamo meñ ba-tam jāi ke kar-rawayī korne ke liye talab huye hon.

Chamber, n. 1.—Makān men khudāsen āpā ke durge kā woh kamra jo qiyām takhlīye yā likhne parhne ke liye mukhās ho; khelwat-gah

2 —Khāna; jaul

3 —'Adālat ke hākimon yā wāzi'ān i quwānīn kī nishast kā kamra yā diwān khāna; wāzi'ān-i quwānīn ya 'adālat-i-insāf ke hākimon kā majma'

4.—(Law) Woh takhlīye kī jagah jahan koyī jāj batth kar mu'āmalāt sune aur fāsil kare aur aise koi i 'adālat kare jo 'adālat ke bāhi ho sakte hon.

To sit at chambers—Jāj kī hāsiyat se takhlīye kī nishast-gāh meñ mu'āmalāt kā sumā yā un kāmun kā k jo 'adālat ke bāhi ho sakte hoñ

Chamber of commerce—Saudhagaron aur tājron ki jamā'at.

Chamber-council, n. Takhlīye kī kawnisāl.

Chamber-counsel, } n. Woh kawnisāl jo khānūgi taur par muqaddamāt

Chamber-counsellor, } kī nishat rāo de par 'adālat men suwāl o jawāb na kare

Chamber-practice, n. (Law) Un kawnisāliyon kā kār o har jo nij kī tarah par mu'āmalāt meñ rāo deñ par s-a-i-'adālat suwāl o jawāb na karñ.

Champtor, n (Law) Woh shakhs jo munāfi' meñ shārik kiyo jāne kī garāz se apne kharch se muqaddamāt farāye; jo shakhs na' meñ lisan pāne ke hye muqaddama mol lekar apne sarf-i-khas se use chālāye jo shāmpartī kā murtakib ho.

Champterty, n (Law) Jab koyī shakhs jise kisi muqaddamo ke mudda' yā madda'ā 'alaih se kuchh sarokāñ na ho mun-jumla unke ek farīq se yah mu'āhade kar-le ki ham tumhāre muqaddamo kī sar-sabzi mer har tarah kī madad denge aur ba-shart-i-kām-yābī imdād kī 'iwaz meñ juzw-i-shai-i-mutanāzi'a leñge to us mu'āhade ko *shāmpartī* kahenge nālīsh yā istihqāq-i-nālīsh kā kharīd k.; jis chiz kī nishat takrār ho u ko kām-yābī kī sūrat meñ bā-ham taqsim kar lena ke iqrār par kis shakhs-i gair az-farīq-i-muqaddama kā ek farīq ko madad d.

Champion, n. 1.—Jo shakhs दूसरे की तरफ से usko mukhālīf se tan-tanā hāye. [akelā hare.

2.—Jo shakhs apne mu'āmalo ke tasfiye ke liye apne dushman se

3.—Juwān-mard; pahluwān; lupāyī yā muqābalo men diler

Chance, n. 1.—Ittifāq; kisi waju-i-mu'āyana yā musallama kī na hī; nā gahānī; hādīsa, kisi aise ami kī wuqū' jiskī nisbat koyī tadbīr na kī gayī ho yā jiskā honā pahlo se maqsūd na rahā ho yā jiske hona kī unmed pahlo se nahī ho

Time and chance happen to all—Waq̄t aur ittifāq sab par paritā hai.

By chance—Ittāqan yā ittāfiya, nāgahān; yakāyak.

2.—Nasīb; jo kuchh nasīb se ā-jāe.

To take one's chance—Jo kuchh nasīb se ho-jāe yā nasīb se ā-jāe use qabal kar-ienā; qanati sandā k, koyī jokhum uthānā, taqdīr par khelnā

3.—Khushi yā musibat, kām-yābī yā nā-kāmī.

4.—Kisi ami ke wuqū' kā unkān (kisi bāt kā ho sakū), manqā'.

Chance, v. z Ho-parnā, ā parnā; pahunch-jānā, ittifāqan zuhūr men ānā nāzūl yā warid h

Chance, α. Ittāqī; ittāfiya h. w.

Chance companions—Woh log jukā satī ittāfiya ho jār

Chance-comer, n. Jo ittāfiya yā yakāyak ā-jāe [sadr-nashīn.

Chancellor, n. Inglisān men 'adālat-i-chānsarī kā awwal hākīm yā

Chance-medley, n (Ludo) Aisi larāyī men jo yakāyak aur be pesh-bandi kiye huye ho-jāo apne bachāw kī koshish men दूसरे को हलāk kar d. (māi-dālun)

Chancery, n. Inglisān men pārliment ke ba'd sab se ā'lā darjē kī 'adālat jisko hākīm khas kar msāf ko rū se mu'āmalāt fausl karte hain.

Chandelier, n. Jhār.

Chandler, n. 1—Mūm yā charbī wagaira kī battiyān banāne yā bechno w.

2.—Kisi chiz kā roz-gārī; kisi chiz kī tujārāt yā uskā kār-o-bār k. w.

“A general term for a dealer, the particular meaning being determined by a prefix; as, a tallow-chandler, ship-chandler, &c.” Webster.

Change, v. 1.—Badal d.; tabdil kar d.; aur hī banā d.; ek hālat se दूसरी hālat men kar-d., zāhūr sūrat yā mābūyat ko badal d.

To change the colour or shape of a thing—Kisi chiz ke rang yā uski shakl ko tabdil kar d. (aur hī kar d. yā banā d.)

2.—Ek chiz ko tabdil karke दूसरी chiz qūm k.; ek chiz ke badle men दूसरी chiz r.; adā-baddā k.

To change the clothes—Kapre badalnā ya'nī jo kapre badan par hoā unko utār kar unke r'waz men दूसरे pahnuā.

3.—Ek chiz yā hālat ko chhor-kar दूसरी ihtiyāi k.

Followed by for.

Persons educated in a particular religion do not readily change it for another—

Kisi khas mazhab ke talīm yāfta shakhs use jald tark karke दूसरा mazhab ihtiyār nahīn karte.

4.—Bāham tabādala k.; āpas men badal l.

Will you change conditions with me—Tum mujh se tabādala-i-sharāit karoge?

5.—Ek qism kâ māl d. aur uske badlo meñ दूसरी l.

6.—Tabdīl-i-makān k.; ek jagah ko chhor kar dusrī jagah qiyām k.
To change lodgings—Jis makān men koyi ho-kash ho usko chhor kar दूसरे
makān men ja rahā.

7.—Tabādala-i-zar k.; ek qism kâ zar d. aur uske badlo meñ दूसरी
qism kâ l. masalan lot dokaṛ rupaye l. yā rupaye dokaṛ lot khwāb
rupaye ke 'iwaz paise l. yā paise ke badle rupaye, hlumana, torānā,
khurda k. [(qīm na rahnā).]

8.—Khaṭṭā yā ganda ho-jānā; asli shirīnī aur safāyī ka badal jānā
The milk has been *changed* by the weather—Māsmā ki wajh se dudh badal
gayā (usmen turshī aur gandaṭī āgayī)

Change, v. z. l. —Badal-jānā, tabdīl ho-jānā; aur hī ho-jānā; mutagāyār h.

2.—Ek haat se badal kar दूसरी haat men h.; nayā daura shurū'
k., tahwīl men h. jaise chānd kā

Change, n. l. —Kisī qism kâ tabādala; ek hālat yā sūrat se दूसरी hālat
yā sūrat men ho-jānā; tabādala-i-sūrat sūrat hālat yā mahiyat. [parīnā h.]

2.—Ek shai ke h'vd दूसरी shai ka qūm h.; tajdid, tabādala; nayā—
A *change* of seasons—Ek fasl ke h'vd दूसरी fasl ka h'vd; talākhūl-i-faslun.

He has gone to the hills for a *change*—Woh tabdīl-i-atr-o-hawa ke liye pahār
par gayā hai

3.—Tahwīl, chānd ka az sar-i-nau apnā mālūna daura shurū' k

4.—Inqilāb masalan iyāsāt kā

5.—Khurda; rozgī—masalan rupaye ke 'iwaz meñ al-bannī chamanū
doanū yā paise yā ashrāfī ke badle rupaye wagaira.

6.—Woh rupaye paise jo kisī khurīd kiye huye māl ki qīmat ke
adā karne ke ba'd bāqī bach-jān.

I gave the clerk a bank note for his cloth, and he gave me the *change*—Main
ne dūkān-dār ko gumāshṭe se kaprā lekar use ek bank ka lot diyā aur usne
mujhe zar-i-fāzil (jo kuchh qīmat minhā karke bāqī bachī) pher diya.

7.—Woh maqām jehān tijārat ke kār-o-bār ke liye saudāgaron kâ
majma' ho, woh makān jehān tijārat kâ kār-o-bār ho.

 Contracted from *Exchange*

Changeable, a. l.—Jo badal sake, jismen tabādala ho-sake; mutagāyār,
mutalawwīn, tabādala-pazīr, jisko qiyām na ho; jo badlā kare; bo-
sabāt, mustaqil nahīn.

A person of a *changeable* mind—Mutalawwīn-mizā; shakhs; aisa shakhs jiski
tabī'at badlā kare

2.—Jiski zāhiri sūrat tabdīl ho-jāe.

Changeable silk—Aisa reshmī kaprā jiskā rang raushanī se tabdīl huā kare,
dhūp-chhān.

Changeless, a. Jo badal na sake; mazbūt; mustaqil.

A *changeless* purpose—Mazbūt irāda; 'azm-i-bi-l-jazm.

Changer, n. Khurdiyā; sarrāf.

Channel, n. l.—Pānī ke bahne ki rāh; majrā-ūb; bahrawān; nālā;
woh gahri jagah jismen nādī wagaira ki khās dhārā bah-kar gire;
daryā kâ peṭā aur pāṭ.

2.—Tawassut; wasila; zari'a; sabīl, woh shai jisse koyī dūsri shai guzre; kisi shai ko dūstre tak lojāne yā pahunchāne kā zari'a.

Information of the murder was conveyed to the police by different *channels*—

Us khūn ki ittilā' pulis ko mukhtalif sabilon yā zari'on se pahunchi

Zhao, n. 1.—Hayūla; ma'adda kī abtari kī kaifiyat jo dunyā ke paidā hone ke pahle thī.

2.—Chizon kā khalt mal't muntashar yā abtar rahnā, intishār, dirhamī-barhamī; woh halat jismen kisi shai ke ajzā meñ bāham tamiz na ho-sake

Chaotic, a. Hayūlānī, muntashar, abtar.

Chapter, n. 1.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; bāb; fasl, addhyāya; sūra.

To the end of the chapter—Bi-l kul, sarāpā; shūrū' se ākhīr tak; khātme tak

2.—Ba'z jamā'aton ke shurakā kā majma' yā jalsa.

Character, n. 1.—Tamiz kī nishānī, haif shakl yā nishān.

2.—Sawād-i-khat, likhāwat; kisi khās shakhs ke hurūf kī kashish yā shān; hurūf kī woh khās shakl jo kisi qaum meñ musta'amal ho

3.—Woh majmū'ī sifaton jinke zari'e se do shakhsen yā chizon meñ tamiz ho-sake.

4.—Achchhi achchhi sifaton, sifāt-i-sutūda yā hamīda; woh khūbrī yāñ jinkī log takzīm aur qadr karen; woh khūbrīyāñ jo 'awām kī nazron meñ kisi shakhs meñ hoñ.

A man of character—Sutūda-sifāt shakhs; aisā shakhs jiski khūbrīyon kī log qadr karen, nek-khasiyat shakhs

5.—Haisiyat yā haisiyat-i-mansabī.

6.—Kisi shakhs yā shai kī qadr; nek nāmī; shuhra yā shuhrat.

He has a character for honesty—Woh diyānat ke liye nek-nām hai yā log uski qadr diyānat ke liye karte haiñ.

7.—Shakhs

☞ "Usually with an attributive word or phrase." Webster.

A distinguished character—Mashhūr yā mumtāz shakhs.

8.—Hāl; kaifiyat; bayān.

Characteristic, } a. Woh aur jo kisi shakhs yā shai kī khās sifaton

Characteristical, } par dālālat kare, woh bāt jisse kisi shakhs yā shai kī nisbat tamiz kī-jāwe; khās yā makhsūs.

☞ Followed by of

Characteristic, n. Woh bāt jiske zari'e se do shakhsen yā chizon meñ bāham tamiz ho-sake; woh sifāt-i-khās jo kisi shakhs yā chiz meñ ho; khusūsiyat, koyī khās 'alāmat nishān yā pahchān

"Invention is the characteristic of Homer" Pope

Homer kī tabi'at meñ ijdād kā h uski khās sifāt hai

Characterize, v. t. 1.—Kisi shakhs kī zātī sifaton kā hāl bayān k; khās khās sifaton ko zari'e se bayān k.

2.—Mumtāz k.; mashhūr k.; kisi kī sifāt zāhir k.; kisi shakhs yā chiz kī khās khās khūbrīyāñ numāyāñ k. yā deklilānā.

Character-book, n. Ā'māl nāma, woh kitāb jismeñ sarkārī mulāzimīn ke achchhe aur bure hālāt likhe jāte haiñ.

Charcoal, *n.* Lakrī kā koelā.

Charge, *v. t.* 1.—*Tāt* punā; *bamla* k. *yā* *bamla* āwar b. *khushāsu*
 , , , , , *charhayī* k.

top ya bandūq; bārūt yā bārūt aur chhawe khaāl
gole yā gohyān bharnā.

3.—Bojh ya bār ko taur par dālnā, lādna; guān-bār k.; kist shru par kist chiz kā bojh dālnā ya usse usko is tarah lhai d. ki kist tarah kā sadma na pahunchē.

To charge the stomach with indigestible food—*Mi'do ko aai giza se bhar d. jo hazm na ho-sake.*

To charge the mind with facts—Dil men bahut se baait jam' kar 1.

५.—Lagānū; qām k.; muqarra k, bāddhūā—jaise kar (mahsul)

To *charge* rent on a land, or to *charge* a land with rent—Kiri arazi par lagan lagānā yā nauqarrar k.

5 —Kisī par koyī farz dāhnā; koyī kām kisī ko zimme k.; koyī chīz kisī ko siprud k.

Followed by *worth*.

6.---Kisi ke nām yā uske hisāb men likhnā--paise koyi qarz kī raqam, qarz khāte likhnā yā kharch ke hisāb men dālnā, hisāb men kisi ke nām likhnā yā kharch ke maal men dālnā, kisi shai ke zimma dār banānā

To charge a man with the price of the goods sold to him--*Kīn ke nām na mēl kī qimāt līkhānē jo uske hātē farakht hūn ho.*

7 — (*Law*) *Uzām lagānū yā mulzarn baḥānū; itihām 'ād k. yā mitta-*
ham k., mojrni baḥānū yū guḍānna, kisi par kisi jurn ki dā'wā k

To charge a crime upon or against a man, or to charge a man with a crime—
 Kisī shakhs par kisī jurm kā dh'wā k; ; kisī par kisī jurm kā ilām lagāna
 yā usko us jurm kā mujrim bayān k [kē hō]

8 —Hukm d.; dil se istid'ā k.; khāb samjhānū--jaise kisi nek kām

9.—(Law) Hidāyat k., kisi kī taraf mukhlāṭ hō kar kuchh kahā jaise jab k̄ jūī kī taraf kisi muqaddar ke mukhlāṭ hāt bayān karnē mein

Charge, v. ३ Hanula yā chaṇḥāyī k.; tūt paṇā.

Charge, *n.* (*Law*) 1.—Ittibām, ilzām; nālīsh; da'wā --jaiso kisi jurm kā.

To bring, institute, lay, or prefer, a criminal charge against a person—Kia shakhs par hisi jurm ka ulzam lagana ya da'wa k.

To entertain a charge — Kisi nāhsh yā da'we ko wangūi k.

To answer a *charge*—Kisi da'we ki jawab-dihɪ ya tɪdɪd kɪ.

To withdraw a charge—Kia! da'wā se dast-bardār k. ya bāz anā (namen ba-da'wā dākhil k.)

A criminal charge—Nālīsh-i-fauj-dārī, kīsī jurm kī nālīsh yā uskī da'wā.

A powder of charges—Kayi izamon ka ek men shūmū k ; shūmū-i-izamonat i-muta'addida.

2.—(Law) Fard-i-jurm yā fard-i-qarār-dād-i-jurm; woh nawishta
jismeñ us jurm kī sarābat ho jo kisī mulzam par qāim kiyā jāo aur
jo hākim-i faujdarī ke dast-khat aur muhī so murattab ho.

An amended *charge*—Fard-i-jurm-i-tarmīm-shuda yā murammama

The head of a *charge*—Madda-fard-i-jurm.

A previous conviction should be made a separate head of a *charge*—Chāhiye ki mākhūzī-i-ābqa fard-i-jurm men ba madd-i-judā-gūba qāim ho.

A formal *charge*—Fard-i-jurm-i-bā-zabita.

To draw up, frame, make, or prepare, a *charge*—Fard-i-jurm murattab k. yā banāū.

To alter or amend a *charge*—Fard-i-jurm kā badalnā yā tarmīm k.

To add to a *charge*, or to frame an additional *charge*—Fard-i-jurm men aur jurm yā jurm kā buhūzā yā fard-i-jurm-i-mazīd banāū, ek jurm par dūsrā jurm baibhūzā yā jurm-i-mazīd qāim k

3.—Woh shakhs yā chīz jo ihtiyāt hifāzāt yā ihtimām kī garaz se dūsrē ko sipard yā uske zimmae kī-jāwe; amānat yā shai-i-amānatī, 'uhda; kām yā fuṣṣ; woh kām jispar kojī muta'aliyan ho

To abandon a *charge*—Kisī shai-i-amānatī se dast-bardār h; us shakhs yā chīz se kāṁra kash h. jo ihtimām yā hifāzāt ke liye sipard ho.

4.—(Hifāzāt; ihtimām; insurām; zimma-dārī.

To have *charge* of an office, or to have an office in one's *charge*—Kisī 'uhde kā ihtimām apne zimmae yā taht men i

To assume, or take, *charge* of an office—Kisī 'uhde ko ihtimām o-usurām kā zimma uthānā

To deliver, or make over, *charge* of an office—Kisī 'uhde kā ihtimām-o-usurām dūsrē ko sipard kar-d

5.—Kisī jāo-dād yā arāzī wagaira par lagāū yā malisūl wagaira kā qāim k; jo bār ya mutākhaza jāo-dād par qāim kiya jāe.

The acreage dues is a new *charge* on landed property—Jāo-dād-i-arāzī par jo kucḥlī ba hisāb fī ekar qāim kiya (lagāyā) gayā hai woh ek nayā malisūl hai.

6.—Masārif; kharch; sarfā; akhrajāt.

Commonly in the plural.

The unlawful *charges* incurred by you will not be allowed—Jo masārif-i-nā jāiz tumne kiye hai woh na dilāye jāogē.

Receipts and *charges*—Āmad wa kharch; āmadānī wa kharch.

7.—Jo raqam kharch yā yāstānī ko hisāb men lekhi jāwe, nām kī raqam, chīzon kī qīmat jo kharīdār ke nām parē.

8.—(Law) Woh hudāyat jo jāz ahl-i-jūrī ko kare.

9.—Bārūt golyān gole chhānne wagaira jo top aur bandūq wagaira men bhare jāen.

10.—Hamla; yūrish; charbhūyi; hamle kā nishān; hamle yā laṭāyi ke liye huthiyā kā mauq' se i.

Chargeable, a. 1.—Lagāye yā 'ād kiye jāne ke qābil; muqarrar yā qāim kiye jāne ke lāiq.

No rent is *chargeable* on the land in suit, or the land in suit is not *chargeable* with rent—Ākār-i-mutanāzī'a par lagān nahīn lagāyā yā qāim kiya jā saktā (uspar lagān nahīn lag-saktā)

2.—Jispar kisī jurm kā ilzām lagāyā jā sake yā lag-sake; mustajib-i-ilzām-i-jurm; muttahaḥm jā maurid-i-ilzām hone ke lāiq

This man is *chargeable* with murder—Is shakhs par qatl-i'-and kā ilāim lagāyā jā sakta hai

3.—Jise nisbat de-sakeñ yā jo mansūb kiyā jā sake; jo kisi par ba-taur jūm qusūr yā dam ke 'aid ho-sake

A fault, *chargeable* on a man—Qusūr jo kisi shakhs par 'aid ho sake (1st case).

4.—Jiski wajh se kharch parē; surf-angoz, garib-har, jo bojh sā ma'lūm ho

Chargeless, *a*. Surf-angoz nahīn, jis-men kharch na parē, sastā; arzān.

Charitable, *a* 1.—Muhabbat aur nek-khwāhī se bhārā huā, nek; nek-andesh; khair-andesh yā khair-sigāl, mīhrbān

A *charitable* disposition—Nek tabī'at; nīsi tabī'at jo dūsrōñ se muhabbat rakhe aur unki bihtari chāhe.

2.—Garibon ke sāth dil khol-kar bhalāyī aur unki taklīf dūr k. w; mukhaiyī; faiyāz, karīm; sakhi, dātā; dāniyā; garīb-parwar; nikolār, khairāt dene men īlātim.

A *charitable* man—Mukhaiyī yā faiyāz shakhs; aisa shakhs jo garibā kī musibat ko dūr aur unke sāth hai tarah kī neki karē; garīb-parwar.

3.—Khairāt ke muta'ulliq, khairātī; jiski bunyād khairāt par ho yā jo khairāt ke liye muqsūd ho.

A *charitable* institution—Khairātī kār khāna masalan khairāt madrasa chhītra wagonā A *charitable* society—Aisi jam'at jiska manshū nek kāmōñ kī karnā ho. A *charitable* purpose—Garibōñ ke dukh ehherāne (unki musibat ko rāf karne) kī uddā yā manshī

4.—Jo mīhrbānī ke khayāl se kiyā jāe; jo neki ke usul par mābni ho; kisi ke hasib-i hāl yā muwāfiq.

A *charitable* construction of words or actions—Qaulōñ yā fi'lōñ kī ta'bīr jo kisi ke hasib-i hāl yā uspar mīhrbānī ya uski nek khwāhī kī nazar se kī jāwe

Charitableness, *n*. Mukhaiyī yā khairāt k; nek-andeshī; khair-sigāl; faiyāzī; dād dīhish; garibon ke haq men faiyāzī yā unko khūb khairāt d

Charitably, *ad*. Mīhrbānī se; faiyāzī se; nek-khwāhī se, dūsrōñ ke sāth bhalāyī karnē kī niyat se, muhtājōñ kī i'ānt kī khwāhish se.

Charity, *n*. 1.—Woh ragbat jo insān ke dil men is bāt kī boli hai ki apne ham-junson ko achchhā samjhe aur unke sāth bhalāyī karo; muhabbat, khair-khwāhī; nek-andeshī.

2.—Garibā ke haq men faiyāzī yā unko khūb khairāt kī donā aur unse har tarah kī neki k., unki musibat ko dūr karne ke liye garibōñ ke sāth neki k. aur unse koi mu'āwaza na chāhnā.

3.—Khairāt, zakāt; sadaqa; dān; bhikh; jo kuchh garibōñ ko unki hajat-rawāyī ke liye bilā mu'āwaze ke diyā jāo.

4.—Insān aur unke fi'lōñ kī nisbat rāe qāim karne men faiyāzī; insān men is bāt kī ragbat ki apne ham-junson ke qaulōñ aur fi'lōñ kī ta'bīr jahāñ tak 'umda ho-sake kare.

5.—Mīhrbānī yā nek-andeshī kī koi fi'l.

The *charities* of life—Woh nekiyāñ jo zinda rahne kī hālat (zindagi) men kī-jāen

6.—Koi khairātī kār-khāna yā jo kuchh uske qāim karne aur chālāne ke liye de-diyā jāo.

Charity-school, n. Woh madrasa jo garib la'kon ki ta'lim ke liye log apni ap kuchh kuchh dekar qāim rakhen : khairātī madrasa yā maktab
Charm, n. 1 —Jādū, sihr, tilism, afsūn, mantar (mantra); tonā, totkā; latkā.

2.—Ta'wiz yā jantra jiske pahinne se yah maqsūd hotā hai ki balā tal jāo yā pahinne wālā phūle-phale.

3.—Woh shai jiske asar se dil ho-qābū ho-kar kisi dūsri shai ki taraf khinch jāo, woh shai jo dil ko apne bas mein kar le; jis shai mein dil phans bandh yā lubhā jīe; jo man ko moh yā hai lo

 In this sense, generally in the plural.

Charm, v. 1 —Sihr jādū yā tilism karke apne bas yā qābū men k, mantar (mantra) parh yā phūnk-kai bulānā, jādū tonā yā totkā k

2.—Kisi aisi quwwat se jo zāhir na ho yā jisse khushī hāsil ho dabā d yā tashīn d, kamī yā kuffat paidā k, halkā k.

3.—Dil yā hawās-i-khamsa ko nihāyat hī khush k, bahut hī mah zūz yā masūr k; dil ko lubhā l. farehta yā apne bas mein kar-l., dil-rubāyī k.

Charm, v. 2 Jādū kā sā asar paidā k.; tone ki tarah lagnā

Charmer, n. 1 —Jādū-gar, sāhir, tilism-gar.

2 —Dil-rubā, dil kar, man-mohan, man har l. w.

Charming, a. Nihāyat khush-kun, jisse gāyat darje ki khushī masarrat yā haz ho, azbas pasandīda.

Charmingly, adv. Aise tarz par ki dil ko barī khushī ho.

Charmless, a. Jismen kisi qism ki kashshī na ho.

Charter, n. 1 —Sanad-i-shāhī; woh wasiqā-i-bā-zābita jiske rū se bād-shāh ki jānib se ikhtiyārāt aur huqūq kisi ko 'atā hoñ aur tarah tarah ki ri'ayaton mar'i rakhi jāñ; tahrir mush'ir-i-'atā-i-huqūq wa ikhtiyārāt; tauqī-i-shāhī; manshūr

2 —Kisi mu'āhada-i-khās ko rū se jahāz ko kirāye par d.

Charter, v. 1 —Sanad-i-shāhī ko rū se qāim k.

2.—Mu'āhada-i-khās ko rū se kirāye par d.—jaise koyi jahāz

Charter-party, n. Woh mu'āhada-i-tahriri yā igrā-i-nāma jo kisi jahāz ke kul yā juzwī hisse ke kirāye ki ushat uske mālīk yā afsar aur us shakhs ke darmiyān ho jo uspar māl lād-kar kisi khās maqām ko le jāe

Chary, a. Hoshyār; khabar dār, muhtāt, chaukas; kifāyat-shī'r.

 Used with of

Chase, v. 1. —Pakarnā ki niyat se pichhā k.—jaise dushman yā shū kār kā, ta'āqub k., pichherā k

The thief was chased by the watchman—Chauki dūr ne us chor kī pichhā is garaz se kiya ki use pakre

To chase away—Chale jāne par majbūr k.; nikāl d, zabardasti se (jabriya) dūr kar d., āge ko hatā d, muntashar kar-d; khader d

The rioters were chased away by the police—Ahl-i-kārān-i-pulis ne balwāyon ko muntashar kar-diya yā nikāl diya

Chase, n. 1. —Ta'āqub i shadid; kisi ke pichhe daur yā usko daurā i masalan shikār mein jānwar yā larāyi men bhāgte huye ganim kā khwāh samundar men jahāz kā khwāh aur kisi shai kā jiskā bāth'

anā maqsūd ho; kisi aisi shai ki dil se pairawī yā uski talāsh jiske milne ya hāth-lagne kī barī tamannā ho, dil se juyāyī; banā puchherā.

To give *chase*—Pichhā k; tā'āqub k, dushmun yā abikār wagāra ke pichhe usko pakarne kī garaz se dūrīd.

2.—Woh jānwar jiskā shikāri kiyā jāe; woh shai jiski pairawī kī jae.

3.—Jiskā shikār ho sake; shikār ke lāiq.

Beasts of *chase*—Shikāri ko jānwar ya'n woh jānwar jiskā shikāri ho sake.

4.—Kisi kemiykā raunnā yā shikār-gāb jiskī rāh kisi tarāf se band na ho.

It (a *chase*) differs "from a *forest*, which is not private property, and from a *park* which is enclosed" *Webster*

Chasm *n.* 1.—Woh 'amīq shuḡāf jo zamīn yā pahāṛī meñ usko phat jāne kī wāḡh se ho jāe; darz; darār; durā. [ho-jāe.

2.—Khālī jagah; khulū, woh jagah jo khālī par-jāe yā jahān saktā

Chaste, *a.* 1.—Bā-'ismat yā 'ismat tirāz, pāk dāman, nek, zinā kār yā tāju nahīn; woh marīd yā 'aurat jo kisi dūsi 'aurat yā dūse marīd se nā jāiz rabt na rakhe; parhez gār; muttaqī; pākīza.

"Applied to persons before marriage, it signifies pure from all sexual commerce, undetiled; applied to married persons, true to the marriage bed." *Webster*.

2.—Jismen kalīmāt-i-fuhsh na hon; jisse tanj na pahūchae.

3.—Sāf; suthrā, jismen aise allāz wāḡura na hon jo wahahiyon meñ musta'mal rahe hoñ yā jismen baḡāwat yā mubālagā wāḡura ho, shusta; pākīza.

Chaste language or style—Zabān yā 'ibārat-i-shusta.

Chastely, *adv.* Pakīzagi yā safāyī se, pāk-dāmani yā 'iffat se.

Chasten, *v.* 1. Suzā-dekar sudhānā, sudharne kī garaz se kīā kī ta'zīr k.; tumbīh k; suzā k.

Chastise, *v.* 1.—Islāh yā tumbīh kī garaz se suzā i tāziyāna d.; suzā dekar sudhānā sidhā yā rū-ba rāh k.; tumbīh k.; suzā d.

2.—Jāda-i-'itihāl se tajawuz na karne d., ziyālatī na karnā d.; khatā kā mutakib na hono d.; qā'ido se kar d.; mutī' k., dābī r.; āge barhne na d. [jāe; itihāl; tumbīh.

Chastisement, *n.* Suzā-dihī aur islāh ko hye jo kuchh taklīf pahūchāyī

Chastity, *n.* 1.—Pākīzagi; 'iffat; pāk dāmani; 'ismat-tirāzī; zinā yā fiq-o-fujūr se barānt [khustaqī, safāyī.

2.—Fuhsh zabān yā mubālagā ke kalimon se barānt; pakīzagi;

Chat, *v.* 1.—Be-takallufī se bāt-chī k, jī khol-kar yā arām se guftgū k.; mānūs tarīq par bā ham kalām k., gap yā gap-shap k.

2.—Bakbak k; barbarānā; behūda guftgū k.

Chat, *n.* Bāt chī yā ma'mulī bāt-chī; guftgū jo be-takallufāna kī-jāe.

Chattel, *n.* (Law) Jāe-dād-i-arāzī yā uske muta'alliqāt ko siwā har qism kī jāe dād

"It is a more extensive term than *goods* or *effects*."

"Chattels are *personal* or *real*: *personal* are such as belong immediately to the person of a man; *real* are such as appertain not immediately to the person, but to something by way of dependency, as a box with the title-deeds of land." *Webster*.

Chatter, *v. t.* 1.—Behūda baknā, bakkak k.; bahut jald jald yā be-parwāyī se bāt-chīṭ k.

2.—Kit-kitānā—jaise dānt.

Chhap, *a.* Jiskī qīmat bāzār men kam lage; arzān, sastā, jis men kharch yā lāgat kam paro; jo thoṛī qīmat par mile

Cheat, *v. t.* Dagā k. yā dagā d., dhokhā d.; diyānat yā diyānat-dānī ke khilāf naf' uṭhāne ke liye dhokhā d

To *cheat* by personation—Dūsra shakhs bankar dagā k. khud dūsra shakhs bankar yā ha-jāe ek shakhs ke kisī aur ko qīm karke dagā k

To *cheat* one out of something—Dagā yā dhokhā dekar kisī se kuchh le-lenā

The accused *cheated* the complainant out of Rs. 20—Mulzam ne mustagī se dagā karke bis rupaye le liye

Cheat, *n.* 1.—Dagā-bāzī aur bad-diyānati kā fīl jisse kisī kī haq-talfī ho, fareb; dagā yā dagī-bāzī; mākī, dhokhā

2.—Dagā-bāz, farebī, dhokhā-dekar fareb k. w.

Check, *v. t.* 1.—Roknā; usūdād k.; kisī bāt ko dafatan yā yak-qalam band kar d., apne qibṛ men k.; dabānā, zabt men lānā

2.—Uṣṣhīm-numāyī yā su-zanish k.; jhūṛī d., la'nat-malūmat k

3.—Kisī hisāb yā kāgāz ko uskī asliyat yā silihat kī tanqīh ke liye uske musamū yā aslī kāgāz se muqābala k., muqābala k. yā milānā, jānchnā

To *check* an account—Kisī hisāb ko milānā jānchnā yā patālnā.

4.—Nām wagaira kī fihrist par pahuc ke waqt nām-ba-nām yā raqam-wār sād karke yā aur koyī mishān banāte jānā, jānā d.

Check, *n.* 1.—Usūdād, rukawat yā rok; zabī. [hukm

2.—Chok, muhtamun-i-bank ke nām hāmil ko rupaye ke dene kā

3.—Woh mishān jo kisī fihrist ke jānā ke waqt uskī raqmon par kar diyā jāe, sād.

Check-book, *n.* Chok kī kitāb, woh kitāb jis men kisī bank ke nām rupaye dilāne ke liye hukm ke kāgāz chhap-kaṛ lage hon par un men pāne-wāle kā nām dilāne-wāle kā dast-khat tāriḳh aur ta'dād-i-zat mundaṛ na hon

Cheek, *n.* Rukhsār; 'ariz; gāl; kapol.

Cheek by jowl—Sate sate, lage lage, rū-ba-rū; ṭhīk ek dūsre ke sāmne

Cheer, *n.* 1.—Chībrā aur askī sūrat. [na raho.

2.—Khushī kī hālat; woh hālat jab tabī'at men ranj aur afsurdagi

To be of good *cheer*—Khush h., ranjīd aur afsurda-khātir na rahnā.

3.—Chahal-pahal, chuhāl; khushī, masarīat.

4.—Da'wat ke liye khāne pine kī chīzen [bahānā.

5.—Khushī se dhūm machānā par dhabdhabānā yā tālī wagaira

Cheer, *v. t.* 1.—Khush k., mahzūz k.; ranj wagaira ko dūr kar-d

2.—Himmat dālnā, taqwīyat yā sabārā d., jān dālnā yā zinda dil k.; kisī ko kisī bāt kī ummed wagaira d., taskīn yā tasallī d.

3.—Dhūm-dhām machāte yā lalkārta āge barhānā—jaise shikār men shikārī kutten ko

Cheer, *v. i.* Khush h.; shād h.

[par mahzūz.

Cheerful, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; khanda-rū; darjā-i'itdāl

2.—Jisse khushī zāhu ho, jisse bashāshat pāyī jāo.

Cheerfully, *ad.* Khushī se; masarrat ko sāth, khwāhush yā musta'idi se, bilā pas-o-pesh, zaug-shauq se.

Cheerfulness, *n.* Bashāshat; darja-i-īlāl ki khushī; masarrat, musta'idi; phurtī, zaug-shauq

Chemical, *a.* 'Ilm-i-kīmīyā ko muta'alliq, kīmīyāy; jo ashya ki kīmīyāy tāsīr se paidā ho, 'ilm-i-kīmīyā ke usūl ko muta'alliq. [zarrī se,

Chemically, *ad.* 'Ilm-i-kīmīyā ke usūl ko mutābiq; 'amal-i-kīmīyāy ko

Chemistry, *n.* 'Ilm-i-kīmīyā, woh 'ilm jisse ashya ki tarkīb aur unmen tabādālāt ki kārīyat ma'lūm hotī hai.

Cherish, *v. t.* 1.—Muhabbat se pesh ānā, ihtiyāt ko sāth parwarish k., pālūnā, posnā [taqwiyat d.

2.—Pyār k., 'azīz r.; shauq yā dīl se ihtiyār yā qabūl k.; To cherish the principles of virtue—Neki ke usūl ko 'azīz r.

3.—Dīl men r., dīl men jagah d. (jā-guẓīn k.) aur taraqqī men inādad diyo chahūnā.

To cherish ill-will, or any evil passion—Dīl men 'adawat yā aur kisi qiam ki khabāst r.

Chess, *n.* Shatranj

Chest, *n.* 1.—Lakṛī yā dūstī chīz kī sandūq jismen chīzen rakhtī jāo; petī, haṛā chobī sandūq, kapṛo yā auzār wāgūnā rakhne kī petī yā uskā sandūq

“It differs from a *trunk* in not being covered with skin or leather.” *Webster*

2.—Jis qadān koī chīz ek sandūq men raho.

A chest of indigo—Nūl ka sandūq; jis qadān nūl ek sandūq men ho.

3.—Chhātī

Chew, *v. t.* 1.—Kāt-kar dānt se kuchalnā; chabānā.

2.—Kisi bāt kī khayāl dīl men r.

To chew revenge—Badā leno kī khayāl dīl men r.

3.—Chūsṇā, zabān se zāuqa l. par mugul nū jānā.

Chicane, *n.* (Law) Kisi muqaddamā kī kār-rawāyī men dhokhā dekar yā nā-jāiz kār-rawāyon kīwāh fuzūl 'uzrāt ko zu'ī'e se uljhāw men dāl d. hākim ko pareshān kar d. yā farīq ko dhokhā d. takī insāf men tawaqquf ho yā futūh paro, jul; buttā.

Chicane, *v. t.* Hīla-hawāla k.; jul yā buttā d.; butle-bāzī k.

Chicanery, *n.* Jul, dhokhā, buttā; muqaddamāt-i-'adālat men is garaz se hākim ko pech-pāch men dālūnā yā farīq ko dhokhā d. kī insāf men tawaqquf ho yā futūh pare.

Chide, *v. t.* Gusse yā nā-rāzī kī wajh se kisi ko kuchh kahūnā; dāntnū; ghuraknā yā ghurkī d., la'nat-mālūnat yā saizamish k.; dosh lagānū, ulām d.; jhirkī d. yā jhīraknā.

To chide from, or chide away—Ghoṇt ghāṇṭ-kar kanūre kar d.; jhīrkīyā dekar kah d. ki chālā jā yā, dūr ho

Chief, *a.* 1.—'Uhdē yā rutbe men sab se barā; sab par bālā-dast; khān.

2.—Jiskī qadr sab se ziyāda kī-jāo; nihāyat aham; bare hī kām kā; sab par muqaddam yā sab se barā, khās, awwal.

“A word of extensive use.” *Webster*.

Chief, n. Kisi gurūh jamā'at qanūn yā ghairāne (khāndān) wagaura kā sar-dār, afsar, sar khail, rayīs; wālī

In chief (a)—Sab ke ūpar, bālā-dast.

A commander-in-chief—Fauj men sab afsarōn kā afsar, fauji līṭ.

(b) Bādshāh se milā huā; jo bādshāh se hāsil huā ho

Tenure in chief—Inglistān ke qānūn men isse woh haqīyat samjhi jāti hai jo 'umda 'umda zūti khidnāt ke sila men bi-i-rāsibi bādshāh se hāsil ho

Chief justice, n. Kisi 'adālat kā hākīm-i akbar, woh hākīm jo kisi 'adālat ke aur hākīmōn ke ūpar ho

Chiefly, ad 1—Awwal yā awwalan; pahle, khusūsan khāssatan yā khās-kar; sab par muqaddam, sab ke ūpar.

2.—Beshtar, kasrat se, bahut kuchh yā juzw-i-kasir

Child, n. 1.—Larkā yā larķī; betā yā beṭī; nasl-i-darja-i-awwal 'ām isse ki az qism-i-zukūr ho yā unās.

2.—'Ihn tajribe yā tahsil wagaura men za'if, jismen larke si kai-fiyat pāyī jāo, tūf-i-maktab yā dabistān.

3.—Aulād, nasl, larke bāle

Used especially in the plural.

The children of Israel—Bani Izrāyil (Izrāyil ki aulād).

4.—Kisi mulk ko rahne wāle (bāshindo).

5.—Jisko sifāt yā ā'mal se yah pūyā jāo ki woh kisi dūse se nisbat rakhtā hai.

A child of the devil—Ibn-i-shaitān

To be with child—Hāmila h; hamal se h; pet se h, ummed se h.

Child-bearing, n. Larke janmā

She is now past *child bearing*—Ab uskā sin larke janne kā na rahā.

Child-bed, n. Zachagī, saur; kisi 'aurat ke dard-i-zih men muṭtalā rahne ki hālat.

Child-bed fever—Woh tap jo kisi 'aurat ko larke janne ki hālat (zachagī) men āwe.

Child-birth, n. Larke janmā, dard-i-zih, zachagī.

Childhood, n. Larakpan; bachpan; tūfūhiyat, nā bāhgī.

Childish, a. Tifāna, larkeon sā, khāfif, behūda, jāhilāna; bewuqūfāna.

“*Childish*, as applied to persons who are grown up, is commonly in a bad sense” *Webster*.

Childish temper—Tifāna mizāj yā ochhī tabī'at; chibḥwalāpan.

Childishly, ad Larke ki tarah, larke sā, ochhepan se; bewuqūfāna; khuffat ke sāth

Childless, a. Lī-walad; jise larke-bāle na hoñ; be larke larķī kā, bilā kisi nasl ke; nir-bans (nir vansh) [de]; tifāna.

Child-like, a. Larke sā yā larkeon ke muta'alliq, jo larke ko sohe (zeb

Chill, a. 1.—Āfisat darje par sard; thandhā; khunuk, andāz se ziyāda sard nahin, jisse badān kam uthe.

2.—Sardī se kamptā huā.

3.—Jismen sard mihri pāyī jāc, dūr dūr kī; rasam; jisse garam-joshi yā muhabbat zāhir na ho; phikā.

A *chill* reception—Kisi se dūr hi dūr se mil-lenā, taamī mihri, sard mihri ke sath kisi se milna.

4.—Shikasta dil; pazhumurda khātīr; māyās; himmat hāre huya.

Chill, n. 1—Ptidal kī sardi; itni phandhak jo na guwar ho aur jisse badan kampe.

2—Woh bāt jisse jazba yā garam-joshi ruk-jāc; shikasta dil; afsurda khātīr, sard mihri; dil kī khushi par pālā par jānā.

A *chill* came over the assembly—Us majlis (hizul-i-majlis) par pālā par-gaya

Chill, v. t. 1—Sardi se kampe yā tharttharā d.; phithharā d.; gaurish yā harakat ko rok d.

2.—Thandhā kar-d, khunkī paidā k. [kar d.

3—Dabā d, kisi bat ko josh yā walwale ko rok d.; pazhumurda **Chilly, a** Thandhā, sard, itnā sard ki sardi se badan kampe lage.

A *chilly* day—Jis din itni sardi ho ki mere badan thartthar lagne

Chimerical, a Malū khayālī; qiyāsī; wahmī; jiska banyād kisi khayāl par ho, jo be samajh hūjhe aur moū rakh liyā jāc.

Chimney, n. 1—Woh ch jisse dhuāū nikal-kar kpar ko mudān men jāc; dūl-kash; dhumārā.

2.—Lamp men lagāne ke liye shishhe kī chimni yā chompi.

Choice, n. 1—Pasand; intikhāb; do yā ziyāda chizon men se apne hasb-khwāh kisi ko auron se bharī samajh kar muntakhab yā 'alā hida kar-d. [lene kī iqtidār

2.—Pasand karne kī ihtiyāt; do yā zāid chizon men se ek ko chun

3.—Intikhāb men ihtiyāt; ek shai ko dāsrī shai par tarjīh dena men ramiz, ihtiyāt yā tamiz.

4.—Woh chiz jo chun li jāc; jisko auron par tarjīh-dekar pasand aur muntakhab karen, intikhāb [larz ho

5.—Kisi shai kā sab se 'umda hissa; jo muraajah kiya jāne ko

To make choice of—Pasand k., muntakhab k., dūro se muntakhab samajh kar juttakar-d.

Choice, a. 1—Pasand kiye jāne ke lāiq; tarjīh diyo jano ke qābil, muntakhab; ataal, bartaar ~ ~ ~ 'ī, 'ī, 'ī—qimāf, nihayat 'umda.

2—'Umda samajh-kar ~ ~ ~ se kam men lānā; kifiyat se istimāl k.

To be choice of time, or of money—Waqt yā zar ko ihtiyāt se kam men lānā

3.—Jo khūb samajh-būjh-kar chunā yā pasand kiya gayā ho; jo ihtiyāt se chunā gayā ho.

Choicely, ad. 1—Intikhāb men ihtiyāt yā lihāz rakhi kar; baṛi hoshyārī se; khabar dāri se; tamiz ke sath. [tarz par.

2—Nihayat 'umda tarīq par; baṛi khūbī ke sath, 'ajīb-o-garīb

Choke, v. t. 1—Aisā kar-d. ki dam na āwe, sāns rok d; dam-ghuṭā d.; sāns ke āne-jāne kī rāh band kar-d.

2—Kisi rāh ko usmen kuchh bhar-kar rok d.; band kar-d. [d

3.—Kisi shai kī bālidagi wagaira men hārij h. yā usmen rukāwat dāl

4.—Nārāz k.; jarah karne kī rogbat paidā k.

Choke, v. t. 1—Sāns lene kī rāh kī band ho-jānā.

2.—Ruk-jānā—jaise darā ghuṭne se.

3.—Nāz h. ; jarah k. ; mu'tariz h

Choose, *v. t.* Kisi shai ko pasand k , munjuma do yā zūd chizon ke kisi ko auron se bihtar samajh-kar l. ; muntaḥhab k , chunnā yā chun l

Choose, *v. i. l.* --Intikhab k. , chunnā ; ek ko dūre se achchhā samajh-nā , tarjīh d.

2.—Do yā zūd chizon men se kisi ek ke pasand kā ikhtiyār l

I choose to go—Main jānā bihtar samajhtā hūn

He can not choose but stay—Usko thahana hi paregā

Chop, *v. t. l.* —Tukṛe ṭukṛe k. , boti boti k , qina k.—jaise gosht ko.

Often with *up*

2.—Kisi tez āle se ek yā zūd zarb lagākar 'alābida yā judā kar-d. , kāṭ dālnā , qalam kur-l , tarāsh l.

Usually with *off*.

"Chop off your hand, and send it to the king." *Shak*

Apnā hāth qalam karke bābshahi ke pas bhej do

3.—Dānt se chabānā , shauq se yak-bāngī khā jānā , ngal-jānā

With *up*.

Chose, (shoz) *n* (*Law*) Shai , chiz

"Generally used in combination with other words" *Dicaster.*

Chose in action—Woh shai jiska qabza yā maswūfī wāḥī kisi ko na ho par uskī haq usē hasil ho jo nāsh-igāmī ke zarfē se uske mutalaba kā use jādīdāq ho, lusi asī shai ki nishā-ut mūlūqiyā zātī jo qabze men dar na hī ho lekin nāsh ke zarfē se mil-sake , woh shai jo nāsh ke zarfē se mil-sake maswūl us rāpaye ko maswūl kā haq jo mutalaba ke pā se wāḥīd l-ādā ho yā kisi khisāre kā tāwān jisko farisā sūfī ke gur nāsh ke na do.

Chose in possession—Shai maswūfīz , woh shai jo qabza yā lūḥī men ho.

Chose total—Woh shai jo kisi muḥān par nāsh ho—in usān chakkī

Chose transitory—Woh shai jise ek pagah se dūre pagah muntqī kar-saken

Chronicle, } a. Dori-pā , bahut dinon tak rahne w. yā qām rahne

Chronical, } w —jaise koyī maraz , mawm.

Chronic disease—Mazā-i-murmon ; woh bimāri jo jald na chhūte yā bahut dīnā tā rāhe

"In distinction to an *acute disease*, which speedily terminates"

Webster.

Chronicle, *n.* Wāq'āt aur sawānīh kī kalfiyat jo waqt ke silsile ke lihāz se murattab ho ; mājaron kā bayān ; tawārikh , nawishta.

Chronicle, *v. t.* Tawārikh men likhnā , mundaṭ k , daftar par chāḥānā ; qalam-band k.

Chronogram, } a. Woh kitāba jismen kisi tārikh yā zamāno kā izhār

Chronograph, } alḥad ko se hurūf yā 'nī 'adad-numā harfon se hotā hai—masalan Mahkai-Elizabeth kī wafāt kā san zail men likhe huye jumle ke bare bare hurūf ke 'adadon ke yakjā karne se malūm hotā hai.

My Day is Closed in Immortality.

M=1000

D= 500

C= 100

1 = 1

1 = 1

1 = 1

1803 ya'ni malaka-i-mamulūha no san 1803 'Isawi meñ wafāt pāyi.

Chronologer, } *n.* Guzre huye mājaron aur mu'āmalon kī tārīkhon kī
Chronologist, } tashkīh k. w.; guzashita majaron yā sawānīh kī
tārīkhon kā muhaqqiq.

Chronologic, } *a.* Guzre huye mājaron kī tārīkhon ko ta'āyan ke 'ilm
Chronological, } se muta'alliq; jismon wājaron kā bayān unko wuqū'
ke zamāne kī tartīb se ho; waqt ko silsile ko mutābiq yā uske lihāz se
Chronologically, *ad.* Waqt ko silsile ke lihāz se; ba tartīb i-waqt.

Chronology, *n.* Woh 'ilm jismon waqt ko mukhtalif bisson aur mājaron
kī tartīb aur silsile kā bayān ho; tārīkhon ko shumar aur unki tartīb
ka 'ilm; 'ilm-i-tārīkh.

Chronometer, *n.* Jis āle se waqt kā andāza kiya jāo—jaiso ghari.

Cipher, *n.* 1.—Sifr; sumā.

2.—Mahz nū-chiz shakhs, woh shakhs jisko kuchh waqt na ho,
aisā shakhs jiskā koyī shumar na ho.

3.—Khat-i tufā.

4.—Woh harūf jo bhad (fāz) kī bāton dūsrī jagah pahunchāne ke
hye ijād kiye jāen, tabī'i-i-rumzī; kam-salā, woh harūf jo do yā zād
shakhs bāham ittifaq karko mu'mūli hufon yā lafzon ke 'iwaz men
qāim kar-len aise jisko unko siwā aur koyī samajh na sake

“ This (writing in *cipher*) is a mode of communicating inform-
ation by letters, in time of war, with a view to conceal facts from an
enemy, in case the letters should be intercepted.” *Webster.*

Cipher, *v.* *z.* Raqmon yā ankon kā likhnā; hisāb k. [kam salā likhnā.

Cipher, *v.* *t.* 1.—Aise harūf meñ likhnā jo gulon kī samajh meñ na āwen,

3.—Kisī nishān se batlānā yā zāhir k

Circle, *n.* 1.—Dāira, halqā, ghōrā; girda; koyī gul yā mudawwar chiz.

2.—Jamā'at; majma', mandālī.

A circle of friends—Doston kī jama'at

A circle of beauties—Hasnon kā majma'.

3.—Kisī khās qism ko log 'ām isse ki unmeñ shirkat ho yā nahīn

Circle, *v.* *t.* 1.—Kisī ke gird ghūrnā yā daura k

2.—Ghernā; muhit k.; chāron taraf se gher-nā.

To circle in.—Yakjā r; band r; gher-kar bhitar r

Circle, *v.* *z.* Chāron taraf ghūrnā phirnā yā daura k.

Circuit, *n.* 1.—Daura; apno lawāzim-i-mansabī ke anjām ke liye kisī jay
wagaira kā ek maqān se dūsrē maqām par waqt-i-mu'āyan par jānā

2.—Halqā yā qismat; mulk kā woh hissa jo qānunān ek yā zād
jay ke liye muqarrar ho fāki woh wahān jākar 'awām kī dād rasī kare.

3.—Halqa; hudūd-i mu'aiyan ke andar jis-qadar jagah ho.

Circuit-house, n. Woh makān jahān hākīm daure par jākar muqīm ho aur ijlās kare; daure kā makān.

Circuitous, a. Jismen ghūm-kar jānā pare; ghūmā huā, sīdhā nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda yā pech-dār; nā rāst yā terhā.

A circuitous road—Aisi rāh jo sīdhī na ho, ghūmī hayī rāh

A circuitous manner of accomplishing an end—Kisi muqсад ke anjām kī pech-dār tarīq

Circular, a. Gashtī; un shakhsōn ke nām kū jinko ta'alluq-i 'ām ho

A circular letter or order—Gashtī chitthī yā hukm; woh chitthī yā hukm jo un ashkhas ke nām bhejā jāwe jinko uske mazmūn se yakīn ta'alluq ho

2—Gol; mudawwai; daure kī shakl kā, halqa-dār.

Circular, n. Gashtī chitthī hukm yā kāgaz wagairā.

To issue a circular—Gashtī chitthī wagairā jāri k

Circulate, v. i. 1.—Dast-ba-dast jā ba-jā yā ek shakhs ke pās se dūsre shakhs ke pās muntaqil h. yā jānā; phailnā

Money circulates—Zar dast-ba-dast muntaqil hotā hai.

A story circulates—Kisi kī kahī hayī bat chitōn taraf phail jātī hai

2—Chāron taraf phirnā, gird-ā gird ghūmnā, daura k.; gardish k.

The blood circulates in the body—Khūn jism meḥ daura kartā yā phirtā hai.

Circulate, v. t. Jā-ba-jā phailānā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās pahunchānā; ghūmnā, chāron taraf phailānā.

To circulate a false report—Koyi jhūṭī khabar phailānā. Circulate this notice—Yah ishṭihār ghūmnā do.

Circulation, n. 1.—Daura, gardish; chāron taraf phirnā,

2.—Jā-ba-jā phailnā, ek shakhs se dūsre shakhs ke pās pahunchnā; khūb phailnā, jāri h. yā rawāj jānā.

3.—Sikka jiski chahau bāzār meḥ ho, rāḡn-i-waqt sikka; lot wagairā jo sikke kī jagah par jāri ho. [kā andāz

4.—Kisi chiz ke phailne kī had; kisi shai ke jāri yā rāḡ hone

Circumcise, v. t. Khatna k.; sunnat k.; musalmānī k

“The circumcision of males is practised as a religious rite by the Jews, Mohammedans, &c” Webster

Circumference, n. Chōrā; girda; muhīt; mandal; daur.

Circumspect, a. Kisi mu'āmale ke kul hālāt par lihāz yā khayāl r w; hoshyār; āqil, bedār; khabar-dār; muhtāt.

Circumspection, n. Ihtiyāt, dūr-andeshī, kisi mu'āmale ke kul wāq'āt aur hālāt par tawajjuh.

Circumspective, a. Har chahār taraf dekhtā huā; chaukanā, chaukas; khatre se hoshyār; kisi bāt ke natije kī fikr r w.; be-dār.

Circumstance, n. 1.—Woh bāt jo kisi wāq'ā yā muqaddame se muta'alliq ho; amr-i-muta'alliq-i-muqaddama; koyī amr-i-khās jo kisi muqaddame kā lāzima-i-zarūrī na ho par uskā asar kisi taur se uspar ho.

The circumstances of a case—Hālāt yā rū-dād-i-muqaddama; sūrat-hāl-i-muqaddama; kisi muqaddame kī haqiqat.

2 — *pl.* Hālat ha-libāz i-māl o matā', hūsiyār ba 'tibūr i jāc dād, mā'ishat; mā'ash.

In easy circumstances — Khush hāl, aada yā munāḥḥa l hāl; khāta pūta yā khāta pūta se khush, shub t mā'ishat yā za-jūdāt khush mā'ash.

Circumstance, *v t.* Kīsī khūs hālat mā' r. [hoḥ.

Circumstantial, *a* Mufassal, tafsil wār, jisneñ juz o kul hālat dāghil
Circumstantial evidence (Law) — Subūt i qurān; woh subūt jo kīn wāq'ā ke hālātā munālaq se hāl ho aur jise qiyās podā ho, subūt i waq'ā, jo subūt saḥīḥ aur baḥzān na ho.

Circumstantially, *ad* 1 — Hālat ke mutāliq; zarfī bulūḥ; ittibāq m.

2 — Mufassal; bewro-wār, thik-thuk, har ek amr ya bāt mein.

Circumvent, *v t* Har farāh kā fann-o-farab waghāba karko kīsī par gālib ānā, dhokhā d, kīsī ko apne dām-i tazwī men hūnā, chhālūnā, thagnā.

Cite, *v t* 1 — (*Law*) Tulab k; hukm ke zarfī se bul mā; ittibā' i qānūnī d.; jawāb-dihī kī gurūz se hāzīr hono kī ittibā' zabīr ke mutāliq d.

2 — Iqābūs k., kīsī kitāb kī 'ibārat yā kīsī ke zabān qaul kā hā ba-hū 'ādī k. [hawāla d. ya nūḥūd k.

3 — Kīsī bāt kī ṭayīd khwāh uske subūt ya ittibāq ke liye

Citation, *n* 1. — (*Law*) 'Adlāt mein ya hakim ko ittibā' hādī kī talab, woh zabīr kī ittibā' jo kīsī ko is mawzū se dī jae kī 'adlāt mein hāzīr ho-kar sulūh shakhs ke dī wē kī farid karo. [Hāq. k. ittibā' hādī.

2 — (*Law*) Muqaddamat i muhtasab yā khatib kitābōñ par kīsī amr-i-qānūnī ke subūt ke liye hawāla yā ittibāq.

3 — Kīsī kitāb kī 'ibārat yā kīsī ke qaul ka ba-jimsīk rādā; woh 'ibārat ya ṭayīr mukī maqī tamsil ke liye hū-dā-dī kī jō.

4 — Mazkū, mufassal bayan, saḥūd.

Citizen, *n* 1 — Kīsī shahr kā mutawattin; woh bāshīrādā jise us shahr kī āzādī aur haqq hāsil hon jismen woh rahā ho.

“A. distinguished from a foreigner” *It'ester.*

2 — Kīsī shahr bulde yā jagah ka bāshindā (rahne wālā). [wālā.

3 — Ummān kīsī shahr yā mulk ka mutawattin ya mudām rahne

City, *n* 1. — Shahr, koṭī hāṭā bulda, bahut se mukāmat aur rahne wālō j; ek jagah par ābād hon, nagra yā nagraṭ; pur yā purī, koṭī baṭī ābādī

or In composition, it is equivalent to *nagar, pur, puri, or abad*

2. — Kīsī shahr ke kul rahne wālō, jumla sukām i hādī; sab shahrī.

In the city's eye — Shahrjōñ kī nazar meñ (uske dekhne meñ yā uske nazdik)

City, *a*. Shahrī yā shahr ke mutā'ulliq; mudām; shahr kā

Civil, *a* 1. — Kīsī shahr yā riyāsāt se mutā'ulliq; jo nishāt kīsī shahr ko uske ham-shahrīyon yā riyāsāt se ho uske mutā'ulliq; kīsī riyāsāt ke shahrīyon aur riyā kī hukūmat waghām se nishāt r. w., mudānī; mulkī, dīwānī kā; ahl-i-qalam se nishāt r. w.; us shahr yā masā ki jamā'at se nishāt r. w. jo qāūn kā mahkūm ho

“Opposed to *criminal*, as, a *civil* suit, a suit between citizens alone; whereas a *criminal* process is between the state and a citizen. Distinguished from *ecclesiastical*, which respects the church; and from *military*, which respects the army and navy.” *It'ester.*

2 —Intizām qā'ide aur hukūmat ke tābī'; jo hukūmat qā'ide se ho uske tābī'; wahshī nahīn.

3.—Shāista, khaliq, hā-akhilāq; shauif aur kā-murawwat, mihr-bān; mard-i-ādabī, bhalā-mānus, shahr ke rahne wāle se atwār r. w. ya'ni wahshī yā dīhqānī nahīn, muhazzab

Civil death (Law)—Woh shai jiske bāis kisi shakhs kā ta'alluq un logon se chhūt jāe jo qānūn ke pā-band hon yā jiski wāhī se woh un logon ke muta'alliq huqūq aur fawārid se mahūm kar-diya jāe—jaise jalā-watani wagara, waifāt-i-qānūnī

 Distinguished from *natural death*.

Civil engineering—Nahī mahānāt sarak pul wagara banāne kā 'ilm yā fan.

 Distinguished from *military engineering*, which is confined to war." *Webster*

Civil law—'Umūman kisi riyāsat shahr yā mulk kā qānūn, mulkī qānūn, mulk-i-Rūm kā qānūn

Civil remedy (Law)—Woh chūra kār jo kisi shakhs-i-zamānā-āsida ko nāshh-i-dīwānī ke zar'e se dīwānā jae

Civil suit (Law)—Aise mutālabe ki nāshh jo ek shakhs ko kisi dūsre shakhs se ho yā us'muqān kā da'wa jo ek shakhs kisi dūsre shakhs ko pahunchāwe, nāshh-i-dīwānī.

 Opposed to a *criminal prosecution*.

Civil war—Woh larzī jo kisi riyāsat yā shahīn ke logon men bāham ho, khūn-jangī

Civilian, n. Mulki, jangī nahīn.

Civility, n. 1.—Husn-i-akhilāq, khulq; insāniyat; tahzīb, shāistagi, dūston se sulūk k aur unse mihr-bānī se pesh ānā, tawāzu'; mudārāt, bhal-mansi ya āwabhagat.

2 —(pl) Akhlāq ki bāten, achchhe sulūk, tawāzu' aur mudārāt

Civilization, n. Shāistagi, tahzīb; ta'līm, tarbiyat, atwāi kā sudharuā aur 'ilm o-humai men taragqī

Civilize, v. t. Wahshī se ādmī banānā; wahshat chhorānā; insān banānā; ta'līm d., shāistagi men 'ilm-o-humai sukhnānā, jilā d., sudhānā

Civilized, pp. or a. Wahshī se ādmī banā huā; 'ilm o-humai aur akhlāq o-ādāb men ta'līm pāye huye, muhazzab, sudhā huā, āīsta; shāista.

Civilly, ad. 1.—Siga-i-dīwānī men, nūj ke huqūq ke muta'alliq.

 Opposed to *criminally*

2 —Qānūn ke rū se (qānūnī) par qudiatī tariq par nahīn.

 Civilly dead signifies *d. ad in law* but not *naturally*

3 —Husn-sulūki ke sāth, insāniyat se; khush-khulqī se, sharāfat (bhal-mansi) se, ādāb wa akhlāq ke sāth.

Claim, v. t. 1 —Talab k., da'wā k., haq ke rū se māngnā yā pāne ki koshish k., bataur apnī yāftani ke māngnā yā talab k.; da'wī dār h

To *claim* a debt—Qarz i-yāftani kā da'wā k., jo qarza wājibu-l-adā ho uskā mutālaba k.

2.—Istihqāq zāhir k.; haq ke i'tibār se da'wī dār h.; ba-izhār-i-istihqāq mudda i baunā

The plaintiff *claims* to be the owner of the property in suit—*Jāo dād-i-muta-nāz'ā kī da'wā mutālaba i aqwal haq i mulkiyat ke r'itab se kartā hai.*

3.—*Kisī shai kī istihqāq r. ya mustahaq h.*

The heir *claims* the estate by descent—*Us waqf ko wāsiyat ke rī se istihqāq-i-tarka hai.*

Claim, v. 1. *Kisī shai kī mustahaq h.; istihqāq husī k.; da'wā r.*

Claim, n. 1.—*Da'wā, mutālaba; mutālaba-i-haq ya istihqāq; mutālaba-i-yāfānī; kisī shai kī mulkiyat kī da'wā.*

To make, or lay, *claim* to a thing—*Kisī shai kī nisbat da'wā k. yā pesh k.*

2 —*Da'wā yā mutālabe kī haq; istihqāq-i-da'wī yā mutālaba; us shai kī haq jo dūsi ke qabze men ho; haq yā istihqāq.*

To have a *claim* to something—*Kisī shai kī nisbat istihqāq-i-da'wā yā mutālaba r.*

Government has a *claim* to the revenue of lands—*Adāwā kī māl-guzārī kī nisbat sar-kār ko mutālabe kī istihqāq hai.*

3 —*Shai-i-mutālaba'iyā, shai-i-mutālaba'ī bīhā, jis chīz kī nisbat da'wā kiya jāo yā jis chīz kī da'wā ho.*

The plaintiff *claimed* a house, and the *claim* has been *decreed*—*Mutālaba' ko ek makān kī da'wā thi; ahmādi shai-i-mutālaba'iyā kī chīz hai; kī da'wā*

A preferential or superior *claim*—*Da'wā i marajjah; dūmār da'wā se baqī*

Immediate claim—*Talab i muwā'atāt yā mī wāh da'wā jo shaf' kī jāmī na jāo dād-i tarakhi shuda ke bīkār kī kashiyat ke mālūm hote hī pesh kiya jāo.*

Claim by litigation—*Talab-i-ghusmāt yā mī wāh mālūm jo shaf' ke mutā'adāt men talab-i-muwā'atāt aur talab-i-shahād ke ba'd qatūn ke mutālaba' bā zāhira raj' kī-jāo.*

Claim of possession and litigation—*Talab i qabz wa khushūant Yā bī shaf' se mutālaba' hotā hai.*

To advance, institute, lay, make, or prefer, a *claim*—*Da'wā k. yā raj' k.; da'wā pesh k. yā da'wā dār h.*

Claimable, a. *Jiskī da'wā ho sake, qābil-i-mutālaba.*

Claimant, n. *Da'wā-dār; mutālaba'; shakhs-i-mustahaqq-i-rjā'-i-da'wī.*

A *claimant* by pre-emption—*Da'wā'ī i-haqq-i-shuf'a; shuf'.*

Claimed, pp. Jo batāur haqq-i-wājib ke mūngā yā chāhā jāo; jiskī mutālaba haqqan kiya jāo; mutālaba'iyā, jiskī nisbat haqq i mulkiyat zāhir kiya jāo.

Clamber, v. 1. Mushkil se charhnā; hāthoñ aur panon ke bī charhnā.

Clammy, a. Las-dār, chipchīpā; jāso kī tarah chipakne wālā; las-lasā.

Clamour, n. Barā shor yā baṛī chillaṭ; hānk pukār shor-o-shagab; haurī-dhūm jo der tak rahe.

Clamour, v. 1.—*Kisī ke nazdik shor machāte jānā.*

2 —*Itnā shor k. kī kāñ bhār jāo.*

To *clamour bells*—*Ghante ko bajāte jānā tākī khāb fastānāṭ pāndā ho.*

Clamour, v. 1. Zor se āwāz d. yā chillaṭ; baland āwāz se bolnā; gul k.; shor k.; bār bār dhūm machānā; nālā-o-faryād k.; sukht taḡāza k.

Clamorous, a. Gaugāyī; shopī; dhūm-dhāmi; baland-āwāz.

Clan, n. 1.—*Qaum; khāndān; guruh.*

2.—Woh sab log jo kisi naf'-nuqsān kī bāt men ek dīl hoñ yā kisi amr kī pairawī āpas meñ khūb mutlaṣiq ho-kar kar-rahe hoñ: zirgā, mandalī, gol, tāfā.

Clandestine, *a* Jo dīda-o dāmsta (jānbūjh-kar) chhipāyā jāe, jiskī itilā' 'awām ko na dī-jāo yā jo unkī nazron se chhipāyā jāe; makḥfi, po-shida, chhipā-chhipā.

“ It often bears an ill sense, as implying craft or deception, or evil design.

A clandestine marriage or proceeding—Shādi yā kār-rawāyī jo kisi nā-jāiz maqsad se 'awām se chhipā-kar kī-jāe

Clandestinely, *ad* Chhipākār, khufyatān; chorī se yā chorī-chorī, gup-chup.

Clang, *v t* Jhañjhanāwā; jhañjhanāhaṭ paidā k., khaṭ-khaṭ bajnā [ādmī
Clank, *v t*

Clansman, *n* Kisi khās guroh wagaira se ta'alluq r w., kisi mandalī kā

Clap, *v. t. 1.*—Pkarjhañjhanāwā—jaise kisi parind kā apne dāne ko.

2.—Dhakkē d., khunch yā dhakkā dekar band-kar d., jhaṭ se bhipā d.; jhaṭ yā phat se band kar-d—jaise darwāza yā phāṭak, yakāyak ghūsā d.

Followed by *to*.

3.—Shābāsh k; tālī bajā-kar kisi bāt kī ta'rif k., thapoṛī bajā-kar kisi amr kī nishat apnī khush-nūdi zāhū k.

To clap up—Jhaṭpaṭ kar d yā yakāyak pūnā kar d., jaldī se tai kar d

Clap, *v. t. 1.*—Yakāyak aur shor ke sāth (dhar se) bhar yā lag-jānā—jaise darwāzo ke kawār kā.

2.—Thapoṛī yā tālī bajānā [masrūf h]

3.—Kisi kām ko jhaṭpaṭ karne lagnā (usmen chustī aur tezi se

With *to* or *into*.

Clap, *n. 1.*—Woh shor jo do chaurī chizon ke āpas meñ bhar jāne se paidā ho, woh āwāz jo dhar se ho; dharāke kī āwāz

2.—Woh fīl jo ek hī martaba aur yakāyak ho; jo lāt ek hī bār men tai ho-jāe.

At a clap—Ek hī martaba; jhaṭpaṭ.

3.—Karkak yā karkarāhat; garaj; dhardharāhat.

Clarify, *v t*. Sāf k., mail yā talchhaṭ wagaira nikāl-kar sāf kar-d.; mail kāt chhāṭ yā nikāl d.

“ Applied particularly to liquors.” *Webster*.

Clarify, *v. i*. Sāf ho-jānā; nirmal-bo-jānā; mail wagaira nikāl-kar khālis rah-jānā. [khā-kar khatkhatānā

Clash, *v. t. 1.*—Kisi chīz meñ lag-kar āwāz paidā k.; kisi chīz se takkar

2.—Mutazād h.; mukḥālāfat r; kisi dūse ke khilāf h.; ba-jānib i-mukḥālīf 'amal k., mukḥil h.

Clash, *n. 1.*—Takkar khānā, jhanak; jhankār; khatkhatāhat.

2.—Ikhtilāf; tazād; ek tarah kā na h. yā ek dūse ke khilāf h.—jaise rāe yā manshā wagaira kā.

Class, *n. 1.*—Qism; bahut sī chīzen jīnmeñ koyī khāsiyat mushtarak ho.

Different classes of offences—Jurmōñ kī mukḥtaṭif qisem, jarām ke aqsām

2.—Kisi madrase wagare men ek qism ko talabā; ham-qism talib-
'ilmōh kī saf jamā'at yā unkā darja.

3.—Nau'; qism, zāt; jins, 'ilmī taqīm yā tartīb.

Class, *n. f.* Qism wār tartīb d; darja bandī k, ham-qism ehizōh ko judā
judā k., mukhtalif qismon par utunqasun k.

“In scientific arrangement, to *classify* is used instead of to
class” *Webster*

Classical, *a* 1.—Awwal darje yā intibā kā, kisi chiz khushuwan 'ilm yā
hunar men auroh se barhkar. Is huf kā irāq khāskan 'unda 'unda
qadīm *Greek* aur *Roman* musannifōh par hotā hai lekin hāl ko 'unda-
tarīn musannifōh yā unkī tasnīfāt kī nisbat bhī yah musta'mal hai.

2.—Zabān i-Greek aur Latin ko musannifōh se nisbat *n. w.*, un
maqāleon se muta'alliq jahān Yūnān aur Rīm ke log sukūnat-pazīr
rahe hon yā jinko uske ā'māl ke bā'is shuhrat hāsīl ho.

3.—Mufakkikhiin men 'unda-tarīn musannifōh ko muta'alliq;
darja-i-ā'lā kā; jo mihāvat mustanad musannif samjha jāe; naif;
sahih; shusta; sāf; pākiza --jaise 'ibarat.

Classic, *n* Woh kitāb jiski 'umlagī aur waq'at mas'al-hana ho. Iskā
irāq 'umūman *Greek* aur Latin musannifōh par hotā hai lekin
in dinon ko bhī mihāvat 'unda musannifōh aur tar māt kī nisbat yah
lafz kām men lāyā jātā hai.

Classically, *ad* 1.—'Unda 'unda musannifōh kī tarz par.

2.—Qism-wār; jins-wār.

Classification, *n.* Qism-wār tartīb; judo judo apsam par taqīm; qismon
yā darjon par bā'itnā.

Classify, *v. t.* Darja bandī k; qism-wār banānā; mukhtarak khāsiyatōn
ko hīz se tartīb d; tartīb d yā silsile se r.

Clause, *n.* Zimn; āyōh men kisi da'f kā juz; kisi wasiyat namā iqār
uāma yā dūsrē wasiq-i-gā'ūnī kā da'fā mand ya uski shart.

Clean, *a* 1.—Jismon mand yā gilāzat na ho; sāf, sulhā; be dag; jismen
dhabā na ho

Clean clothes—Kapre jo mailo na hon; sāf kapre. Clean paper—Sāf kaghaz
kaghaz jo mailā na ho (jismen dhabē wagaira na hon)

2.—Jismen koyī bekār yā munzir chiz na ho; be 'alb yā be-nafa, jis
men kharāb ghās yā patthar na hon; girāb dār nahīn; be dahiyōh kā.

Clean land—Sāf zamīn ya'ni zamīn jismen kharāb ghāz wagaira na ho. Clean
timber—Sāf lakṭī ya'ni jis lakṭī men girāb wagaira na ho.

3.—Jismen bhaddā-pan na ho; jismen hāth kī safāyī ho.

A clean tick—Hāth pher yā dhaw-poch jo hāth kī safāyī se kiya jāe.

4.—Jismen rukawat yā quid na ho; pūrā purā, bilkul; musallam.

5.—Be-gunāh; sāf, mukaddar nahīn; badī yā khabāsat se bāl.

Clean, *ad* Be chūk yā khatā ke; hunar-mandī yā hāth kī safāyī se;
kān-yābī ke sāth

To come off clean with a performance—Koyī kām is tarāh par k, kī usmāh
chūk na ho (kān-yābī ho)

Clean, *v. t.* Sāf k.; kudūrat yā gandagī ko dūr kar d.; jo koyī shai
kharāb gandī yā munzir wagaira ho usko dūr kar d. —jaise hāth badan

yā kapron se mail kā yā kisi dūsrī shai se aisi chūz yā chizon kā jo uske liye muzir hon

Cleanliness, n. l.—Mail gulāzat yā kisi dūsrī qism kī gandagī kā na h. safāyī; suthrāpan.

2.—Jism yā poshāk kī safāyī.

cleanly, a. l.—Safāyī kā 'ādī yā safāyī-pasand; jismen kisi tarah kī gandagī yā mailā-pan na ho, jo mail-pan se apno ko bahut bachāyo rāhe.

2.—Pākīza, khālis, gaur-ma'yūb, jiskā asar muzir yā kharāb na ho.

3.—Jisse safāyī āye, sāf k w

Cleanly powder—Woh sutūf jiske ist'māl se safāyī paidā h

cleanly, ad. Safāyī se, mailā-kuchilā nahin.

cleanness, n. l.—Safāyī yā sāf h., kudūrat aur khārijī mādde kā na h.

2.—Uhhūt yā kisi khālis maraz kā na h

3.—Pākīzagi, be-gunāhī; ma'sūmiyat

Cleanness of hands—Be-gunāhī, be-jurmī, ma'sūmiyat

cleanse, v. t. Sāt k.; kudūrat ālāsh chhūt yā gunāh wagana so barī k.; mail yā kisi qism kī kudūrat ko dho mal chhāl yā koyi aur 'amal karke dūr k.; pāk k., tahārat k.; nā pakī ko dūr karke pāk k.

clear, a. l.—Zāhir, wāzih, 'ayān, shubhe yā ibhām se barī, sarf'u-l-fahm, jo jald samajh men āwe; sāf, khulā, muzabzub nahin, fāsh, sarīh; numāyān.

The reason is *clear*—Wajh zāhir yā 'ayān hai, wajh jald samajh men ājātī hai

2.—Nā-qābil-i-tardīd yā bahs; jisse inkār na ho sake; zāhir, muhtāj-i-subūt nahin.

The guilt of the accused is *clear*—Us mulzam kī mujumī se inkār nahil ho saktā (uskā juma muhtāj-i-subūt nahin hai)

3.—Jāmb-dārī yā tarāf-dārī se barī; jismen jāmb-dārī na ho.

The judgment is *clear*—Is faisale se jāmb-dārī pāyī nahin jūtī yā yah faisala jāmb-dārī se barī hai.

4.—Dām yā zimma-dārī se pāk, gair-mustalzim-i-muākhaza.

He is *clear* of all debts—Woh bi-l-kul duyūn se pāk hai

5.—Khālis, jismen se kuchh waz' yā minhā na kiya jāe; pūrā pūrā; be-kam-o-kāst (jismen kamī-beshī yā ghat-barī na ho.)

He has a *clear* gain or profit of Rs. 200 a year—Usō sāl men do sau rupaye sāl ba-taur naf ke mil-jate hain, uskā khālis sūlūna manāhī' ba-ta'dād do sau rupaye ke hai

6.—Ilzāmāt se barī; rihā; āzād.

The accused was tried and got *clear*—Tajwiz ke ba'd mulzam rihā ho-giyā (ilzāmāt se barī ho gayā)

7.—Khulā huā; band nahin, jismen rukāwat na ho, sāf.

The way is *clear*—Rāsta khulā yā sāf hai, rāsta band nahin hai (jismen koyi rukāwat nahin hai).

8.—Be-bādal yā kuhre kā; sāf, pharchā—jaise āsmān.

9.—Jismen kisi qism kī āmezish na ho; gandagiyon se pāk; be milāwat kā, bi-l-kul khālis, mirmal; jismen kuchh ūpar se mil yā lag na jāe.

Clear water—Sāl pānī, nirmal jal.

10.—Be-'aib; be-dāg; jismon kisi tarah kā dhabbā na lagā ho; nā-qābil-izām; izām yā jurm se barī.

11.—Sāf; karī yā kurakht nahī; khulī huyī-jaiac āwāz yā bol

12.—Jo jald yā saf sun pare; jo sunāyī de-sake.

13.—Gan-mutafakkū; jisse mutshār na pāyā jāo, khush; hushshush

A clear aspect—Khush yā hushshush suat.

Clear, ad Sāt-sāf, be shuk-o-shubha

Clear, v. t. 1 —Kisi zor-bāī kī raf' k. [dhye]

He has *cleared* off his debts—Usne apnā qarṣ chuka diyā (apne dūyīn ada kar

2.—Sāf k., kisi khārījī yā bālāyī shai ko dūr kar-d; jo kuchh milāwat yā gandagī wagaira ho usko nikāl d.

To *clear* liquors—'Araqh ko sāf k (ummen jo kuchh milāwat wagaira ho usko dūr kar-d)

3.—Sāf kar-d; ibhām tazabzub yā pechidagī se barī kar-d.; sul-jhānā; hai k.; samajhne ko qābul kar d.; khol d.; wāzih k.

To *clear* a question—Kisi amra-amr'ī yā shubhe ki bat ko sāf yā hai k. To *clear* up a case or point—Kisi muqaddamat yā bat ko suljhānā ya'n: jo kuchh pechidagī wagaira usmen ho usko inf' kar d.

4.—Kisi jurm ko izām se barī k.; safāyī k.

How can the thief *clear* himself?—Woh sānī apna ko izām se kyākar barī kar sakta hai?

The plea of *alibi* will not *clear* him of the offence charged—Jurm-i-ād shudh se uski safāyī n 'uzr par na lagi ki woh waqn-i-jurm ko waqt mauqa-i-wā'idāt par nahī balki aur kahū thā.

5.—Tajwiz ko ba'd barī yā ruhā k. [kayā payā.]

The accused was tried and *cleared*—Woh mulzam tajwiz ko ba'd barī (ruhā)

6.—Kul kharch dokar manāfī' pānā; jo kuchh sarf pare usko minhā dene ko ba'd khālī us' pānā

7.—Lakṣī ko zammīn par se hutā d.; darakhton ko kāt kar unhen uṭhā le-jānā yā jalā d. aur zammīn ko jotne bone ke qābul banānā, zammīn ko sāf yā khālī k

To *clear* land for wheat—Gēnhūn bone ke hye zamīn ko khālī yā sāf k.

8.—Tup jānā yā is tarah pāi kar-jānā ki chhū na jāo ya nā-kāmi na ho—jaise kisi tatṭī yā khaudag wagaira ko.

Clear, v. t. 1.—Bādāl yā kuhre kā nikāl jānā; sāf yā pharchā ho-jā.

Often followed by *up*, *off*, or *away*.

The sky *clears*—Āsmān pharchā ho rahā hai. The weather *clears up*—Bādāl khulā jatā hai (āsmān sāf huā jatā hai.)

2.—Dām zor-bārī musibat yā phansāw se chhūt-jānā yā najāt pānā.

Clearness, n. Gandagī yā khārījī mādde se barāt yā uskā na h.; safāyī, kisi aisi shai kā na honā jo tāfīki rukāwat zarar yā nā-pāki wagairi paidā kare; safāyī, pharchāyī; wazāhat; sachāyī; imān-dāri; sāf-mu'āmalagī.

Clear-sighted, α. Mubassir; 'abīnā; jisko koyī bat khūb sāf sāf ma'lūm ho-jāe; 'anqā-nazar, fahīm; samajh-dār.

Nearly, *n* Sūf sāf, bakhūbī; saībī; tamām-o-kamāl; achchhī tarah se; be-uljhāw yā pareshānī ke

Cleave, *v* 1. —Simat jānā; chipak jānā; mazbūti se pakar lenā

2 —Lau lagāye rahnā; khūb rabt r.; līptā rahnā, baī muhabbat se lagū rahnā.

3.—Chaspān h.; mauzūn h., khūb rūst ānā, thīk thīk h.; kisi par achchhī tarah baithnā

Cleave, *v* 2. 1.—Phānā; chūnā, do tūk k.; kāṭ-kar yā aur tarah par judā judā kar d.

2 —Khud-ba khud khol d. yā alag alag kar d.

Cleave, *v* 3. —Khul-jānā, phat-jānā; chitakh-jānā, shaq ho-jānā; alag alag ho-jānā

Clemency, *n*. 1.—Narm-dili, dil kī mulāimat; shafaqat; mihrbānī

2.—Rahm tarahhūm yā rahm-dilī, rahmat, āmurzash; mujrimon ke qusdāt ke mu'af karne yā nuke haq men dar-guzar karne khwāh unse narmī ke sāth pesh āne kā mailān, mu'afi yā dar-guzar par āmadagi; sazā kī kamī yā mu'afi kī ragbat

“Opposed to severity, harshness, or rigour” *Webster*.

3 —Dhīmā pan; hawā wagaira men tundi kā na h.

Clement, *a* Halīm; rahīm, narm-dil; dil kā sakht (kāṭ) nahīn; mihrbān.

Cleric, *a*. Kātib kā yā kī, naql-nawīs kā yā kī, likhne wāle yā mu
Clerical, *a*. harrir kī, nawīsunda yā tahrir-kununda kā yā kī; mutasaddiyāna.

A clerical error or mistake —Kātib yā naql-nawīs kī galatī, likhne wāle kī bhūl

Clerical work —Kitābat yā likhne kē kām, tahrir kē kām, muharrir kē kām

Clerk, *n* 1 —Muharrir; mutasaddī; muhāsib yā hisāb-nawīs; woh shakhs jo kāgāzāt aur hisāb ke murattab rakhne ke liye kisi sarishte men muqarrar ho

2 —Woh shakhs jo kisi kī taraf se uskī dūkān yā māl ke gūdām men māl ke bechna aur hisāb-kitāb wagaira ke durust rakhne ke liye muqarrar ho, gumāshtha

“This word is generally pronounced as if it was spelt *clark*.”

Webster.

Clerkship, *n*. Muharrir kā kām yā 'uhda; muharriri.

Clever, *a*. 1.—Tez-dast, jo kisi qism ke auzār yā āle tezi aur safāyi se kām men lāwe yā kisi kām ke anjām ke liye koyī bāt hoshyārī aur hunar-mandī se kare.

A clever artisan —Tez-dast ahl-i hīra yā kāri-gar

2.—Sab bāton men mahārat r. w.; mahr, zakī yā hunar-mand, un sab bāton kā jismen samajh aur liyāqat darkār ho hunar-mandī tez-dasti aur kām-yābī ke sāth k. w.

“It does not denote the highest order of talent, much less creative genius.” *Webster*.

3.—Jisse karne wāle kī hoshyārī yā chustī wa chālākī pāyī jāe.

A clever speech —Aisi taqrir jisse muqarrir kī hoshyārī sābit ho A clever trick

—Aisi hath-pher jisse uske karne wāle kā chust wa chālāk honā zālū ho

1.—Wājib, munāsib, mauzūn, hash i hāl.

Cleverly, *adv.* Hoshyārī tez-dastī yā chustī wa chālākī se; humar ko sāth; munāsib taur par; khushūrī ke sāth.

Cleverness, *n.* Hoshyārī, tez-dastī, chustī wa chālākī; humar-mandī.

Client, *n.* Muwakkil; woh shakhs jo kisi kamālāh yā wakāl se kisi amr i qānūnī kī misbat mashwara chaho yā apne muqaddamē kī parawī khwāl mis nāshh kī jawāb dīhī jo uspar dar huyī ho uske zimme karē.

Climate, *n.* 1.—Iqlīm, kishwar. [āb o-hawa.

2.—Hawā kī gamī sardī wagara ke libāz se kisi jagah kī hālāt, A warm or cold *climate*—Garm yā sard āb o hawa; us jagah jahan garmi yā sardi ziyāda ho.

Climb, *v. i.* Charhnā; hāth aur pan ko bal charhnā; kisi chiz ko donon hāthon se pakar kar uspar charh-jānā, ābista ābista upar ko uthnā; diqqat aur mashagqat se charhnā.

Clime, *n.* Iqlīm; khitta; mulk; sar-zamīn. [pakarnā

Clinch, *v. t.* Hāth se mazl ūfī ke sāth pakaynā; kisi chiz ko zor se To *clinch* a nail—Kisi chiz mein kante ko dhūnā yā ghusa kar usko map d. yā usko manh māt d. To *clinch* the hand or feet—Maddī bahallnā yā ghusa tāma. To *clinch* an instrument—Kisi alo ko muqṭa mein mazbuti se pakaynā

2.—Mazbūt k; istihkām d. yā mustahkam k.; pakṭa k.; sūbīt k.

Clutch, *n.* Paka; grift.

To get a good *clutch* of a weapon—Kisi hathiyar ko mazbūti se pakay r. To secure anything by means of a *clutch*—Kisi chiz ko āisa pakay r. ki woh hāth se jise na paye.

Cling, *v. i.* 1.—Khūb lipaṭ jānā; kisi ko gird lipaṭ kar use āise thāmbh i kī chhūtno na paye.

2.—Naṭ-unqsān kī shirkat yā muhabbat ke khayāl se kisi ko pūlīsh na chhōrnā; sūbhqadamī ke sāth kisi kī puran rahnā yā usse lagā rahnā.

Clip, *v. t.* Qanclī se tarāshnā; kat unī se kātnā; kisi chiz ko chhotī yā tang karno kī guaz se usko sīro par yā agal bagal se kṭ d.; muqarrar k

“In distinction from *shaving* and *paring*, which are performed by rubbing the instrument close to the thing shaved.” *Webster*.

To *clip* the hair—Bāl kṭnā tarāshnā yā katarnā yā jī jī qulār bagā bāl hon uske libāz se unho qanclī se kṭ kar chhotā kat-d. To *clip* coin—Sikke ko kāt d

Clipping, *n.* 1.—Kāt-kar chhotā yā kam-qūmat kar-d.

2.—Chhānt, katran; tarāsh.

The *clippings* of one's beard—Kisi kī dāghī kī katarnā yā jī dāghī ke bāl jo muqāz se katar diye jān.

Clique, (kleeq) *n.* (Fr) Ek qism ke chand shakhsōn kī chhotī jamā'at; zirga, gol, guroh; tūfa; mandulī.

“Used commonly in a bad sense.” *Webster*.

Clock, *n.* Dharam-gharī; woh gharī jo haj-kar ghauṭe batāwe; gharī; sā'a-numā.

What o'clock is it ?—Kai baje ? Gharī meñ kai baje yā kyā waqt hai ?

Close, n 1.—Dhelā—jaise mittī kā, kulūkḥ

2.—Koyī duniyāwī yā zalīl shai

3.—Mittī kā dhondhā, ahmaq, kandan; gāwdā

Close, v t 1.—Lādnā—jaise kisī bhārī chīz se, kisī aisi chīz kā bhārī yā bojī dālnā jo simat jāo.

2.—Kisī chīz men dūsri chīz ke jāne kī rāh band kar-d, rokṇā yā munh band kar-d

3.—Mān' h, pareshān k. yā ulphāw meñ dālnā, ghabrā d.

Close, v z 1.—Bhar jānā, kisī khānījī shai ke bhār yā ziyāda par jāne se ruk jānā yā band ho jānā

2.—Simat saṭ yā chipak jānā [amī-i-mānī'

Close, n 1.—Woh shai jisse harakat ruk jāo; rukāwat; sauld-i-rāh, rok,

2.—Koyī wazūī chīz jo kisī jānwai men is garaz se bāndh di-jāo kī woh idhar-udhar chāl yā kūd-phāūd na sake

3.—Khairāūn; kalhuayī, paulā yā panā, na'lam-i-chohī

Close, v t 1.—Band k; masdūd k; mūndnā; bharuā, lagā d.

To close the eyes—Ānkhen band kar lenā. *The doors of the courts should be closed against challengers*—Olahize kī 'adalat kā darwaza un logon ke liye band kar diya jāne jo apne na' kī garaz se masdūd hone laṅhte hain

2.—Khatm k, tuknī k, nipṭānū, chukānā; patānā; pakḥā kar-d kḥātime ko pahunchānā, band kar d; āge chahne na d

To close a bargain—Saudā pakḥā k nipṭānā yā chukānā. *To close an account*—Hisāb band kar d (use āge chahne na d)

3.—Yak-jā yā ekatthā k; por baṭor kar ek jagah k; kisī shai ko jude jude apzā ko ek jagah k.

Close, v t 1.—Jutnā, simatnā, bā ham miljānā, ek ho jānā.

These wounds will not close—Yah zakhm na jūenge

2.—Khatm h. yā kḥātime ko pahunchnā, ākhir h; band h, ruk-jānā

The discussions in that case did not close until long after—Us muqaddame men der ke hūd baḥs khatm huī.

To close on or upon—Āpas meñ iṭāf-rūjū ho jānā, lāhum itīfāq kar-lenā, kisī amr par itīfāq k. yā usmeñ shaiḥ h

To close with (a)—Manzūr k; rāzi h yā qabūl k. *The terms of compromise proposed by the plaintiff were closed with by the defendant*—Mudda'ā 'adul ne sulh kī un sharton ko manzūr kiya jo mudda'ā ne pesh kīn. (b)—Kisī se mel-kar-lenā yā muttāfāq ho-jānā, kisī se milap yā itīfāq kar lenā. *To close with an enemy*—Dushman se sulh kar lenā yā muttāfāq ho-jānā. (c)—Kisī se lpat jānā—jaise kushtī men.

Close, n 1.—Kḥātime, ikhtitām; ākhir ko pahunchnā; tamām h. ruk jānā, band ho jānā.

To draw to a close—Qarīb-ul-ikhtitām h, ākhir yā khatm hone par h.

2.—Pakar yā girift—jaise kushtī kī

Close, n 1.—Band, masdūd, khulā nahīn.

A close box—band sandūq.

2.—Band; qaid men; kauāre; goshe yā tanhāyī meñ.

3.—Mahbūs; band, khamastā huā; itnā garam ki taklif ma'lūm ho; gan-mutaharrik; jisse tabī'at majhūl ma'lūm ho; garam aur āskat paidā k. w; ganda.

4.—“Applied to the weather when there is little wind and heated air is confined by clouds or fog to the surface of the earth.” Webster

4.—Bhed kī bāt yā dil kā hāl kisī ko na batāne w.; chaukas, hoshiār, ohhuppā, jiske lab juld na khulen; rāz-dār; itibār.

5.—Bukhāl; tang dil; shūna; sukhi nahīn, makkhī-chūs; lālchī.

6.—Nazdīk, muttasīl; qarīb; kisī shai se qurbat k. w.; jagah yā waqt ke lihāz se bahut nazdīk.

Often followed by *to*.

7.—Mukhtasar; chust—jaise alfāz wagaira.

8.—Tang, kushādā nahīn.

A close alley—Tang gali.

[tabah

9.—Nazdīk; thoṛī fasl par; qarīb qarīb barābar; ham-pullā; mush-

A close fight—Nazdīk kīlāṛī, aisi kāṛī jismān layn wale duos se thoṛī kī dūr par hon yā jismān yahi un ma'lūm ho ki karta farq galib hai aur kaun maghāb.

10.—Khūb, jī lagā ke; dil se; tawajjuh ko sāth

To give close attention to a thing—Kisi shai ki taraf khūb yā dil se mutawajjuh h.

11.—Chaspān, bajasta; tir-ba-hadaf, nihāyat himmat' se; manzūh.

A close argument—Dālī-i-bajasta chaspān yā manzūh; manzūh ki hujjat.

12.—Garam yā garam joshī se; joshī dil se.

A close debate—Bals yā munazara jo garam joshī se ho.

13.—Sakht hirāsāt meñ, aisi tarah par kī koyī āne jāne yā bāt chīt kame na pāye, jakar band; bare chaukī pahre meñ

To keep a person in close confinement, or as a close prisoner—Kisi shakhs ko hirāsāt-i-sakht meñ ya'ni aisi tarah par unqayad ya muludh r. kī koyī uske pās āne yā bīt-chīt kame na pāye; kisi ko jakar-band r.

14.—Thik thik asl ke mutābiq; jaisā asl ho waṣṣah; asl ke khatāf nahīn.

A close translation—Tarjama jo thik thik asl ke mutābiq ho, tabī lafz.

Close, *ad.* Nazdīk-nazdīk; bhiṛo-bhiṛo; suto-suto; chupke se; dubāye huye

Close-bodied, *a.* Jo badan par thik thik ho, qad par rist āne wālā — jaise panāhan yā jāna.

Close-fisted, *a.* Lālchī; kanjās; jiskī mūṭṭhī done lene meñ band ho

Close-handed, *a.* Cf. the above.

Closely, *ad.* 1.—Nazdīk-nazdīk; istarah par kī kuchh fasl na raho.

The chaukidar followed closely at the heels of the thief—Us chor ke piche nazdīk hī nazdīk chaukidār daurā gayā. [kā waqt h.

One event following closely upon another—Ek mājare ke ba'd hī doosre mājaro

2.—Tawajjuh se, ba-gaur; dhyān se; dhyān lagā-kar yā dhyān-dekar, dil-lagā-kar, āukh garī-kar.

Examine the accounts closely—Is hisāb ko jī yā dil lagā-kar (khūb) jāneho.

3.—Tangī yā sakhtī se; aisi tarah par kī bāhar ke logon se kuchh ta'alluq na rahne pāye ya'ni āmad-o-raft yā bol-chāl na ho.

To confine *closely*—Sakht hīrāsāt men r, aisi tarah par qaid men r. ki qaidi bahar ke logon se kuchh ta'alluq na rakh sake

4.—Khūb ba-ittibā'-i-asl; aisi tarah par ki asl se kuchh bhī farq na pare, lafzī. [tarjama k

To translate *closely*—Thik thik asl ke mutābiq tarjama k, taht-lafz yā laiz

5.—Qarīb-qarīb, nazdik-nazdik; bahut hī qurbat se.

To be *closely* related—Rishte men bahut hī qurbat r; rishta-i-qarībī yā nazdiki rishta i

Closeness, n. 1.—Tangī—jaise kisī jagah kī.

2.—Hawā ke āne-jāne kī gunjāish na r.; hawā kā na h.

“Applied to a close room, or to the air confined in it” *Webster*.

3.—Kisī shakhs kī gosha-nishīnī yā 'uzlat-guzīnī (uskā dunyā ke ta'alluqāt ko chhorkar kisī tanhāyī kī jagah men rahnā)

4.—Dil kholkar kisī se na milnā yā bāt-chīt na k.; ikhṭā, rāz-dārī, ihtiyāt; chaukasī

5.—Bukhl, kanjūsī; lālach.

6.—Rabṭ zabṭ, khalā-malā, mel-jol.

7.—Asl kī mutābaqat

Closet, n. 1—Khalwat khāna: takhlīye kā kamra

2.—Ek kamra kī bagal men woh chhotā kamra yā goshe kī jagah jahan bartan aur makān kī āraish ke asbāb rakkhe jāen.

Cloth, n. 1—Kapṛā, pārchā

“The plural is regular, *cloths*; but when it signifies garments, it is written *clothes*” *Webster*

2.—Khāne kī mez par bichhāne kī chālar; dastar-ḥawān.

“Usually called a *table-cloth*” *Webster*.

Clothe, v. t. 1.—Kapre pahnānā, kapre se badan ko chhipānā; poshāk pahnānā

2.—Kapre d.; pahinne ke liye kapre d.

To feed and *clothe* a person—Kisī ko khānā kapṛā d (usko khurish aur poshush donon d)

3.—Denā yā 'atā k.; tafwīz k.

To *clothe* one with power or authority—Kisī ko ikhtiyār yā hukūmat d.

Clothes, n. 1—Insān ke pahinne ke kapre, poshāk; libās; pārchā i-poshidānī, jo kuchh satr-i-badan ke liye pahnā jāe.

“A general term for whatever covering is worn, or made to be worn, for decency or comfort” *Webster*

2.—Kammāl wagaira jo sone ke palang par lagāye jāte hain.

Clothing, n.—Umūman pahinne ke kapre.

Cloud, n. 1.—Bādāl; abr, badlī, ghaṭā

2.—Bahut sā dhuān jo hawā men uthe yā gard-ō-gubār jo kasrat se hawā men ure, koyī shai jo bādāl si ma'lūm de.

A *cloud* of smoke or dust—Dhuān yā gard jo bādāl kī misāl hawā men uthe

3.—Woh kālī lakir yā kālā dāg jo sang-i-maimar wagaira men hotā hai.

4 —Jhund, majma' i-kasir, bhij; kaurat.

A cloud of witnesses—Gawāhon ki jhund.

5.—Pāikī yā khatra ki hālar; woh shau jiski sūrat tārik dīl-shikan ya mukham wal ma'lūm de: kundūrat; khatra.

A cloud of sorrow—Rang kā gubaa, rang jo bā hū ki tarah dīl par chhā jā.

A cloud upon the intellect—'Aql par tarāki kī chhā jānā; 'aql ka andhā ho jānā.

Cloud, *v.* 1.—Bādāl kī chhā jānā.

The sky is clouded—Āsmān par bādāl chhā gayā (badli ghur āyī).

2.—Andherā yā tārik kar-dī, i mushmūl bāqī rahne na dī; dhabbā lagā dī, rangidā k.

3.—Rang-ba-rang lā banā dī.

Cloud, *v.* 2. Bādāl se chhip jānā.

 Sometimes followed by *over*.

The sky clouds over—Āsmān bādāl se chhip jātā hai.

Cloudless, *a.* Bādāl se ghurā yā chhipā nahū; sāf; shafāf; pharehā.

Cloudy, *a.* 1.—Bādāl se chhāyā hū; badli ke sabab se andherā.

2.—Bādāl kī

lāhīr hū.

3.—Jispar tārikī chhāyī ho, jisse rang fīr bad-muzajī wāgura

4.—Jispar kālō yā aur rangon ke dag yā dhāryā hū.

Clown, *n.* 1. Kāsān; dībān.

2.—Jiske muh dībān ke se hon : gāhār, gāir-muhazzab shakhs.

Cloy, *v.* 2. Āsāda yā ser kī, itnā phalam ki khāne se jī phir jāo; aghsā.

Club, *n.* 1. Lāthī yā sonā.

2.—Kisī muqsad i-jam masalan 'ilm wāgura kī tarāqqī ko hūye logon kī jalsa jo unhū ko qūma kīye hūye qawā'id ke mutābiq mu'ayyid hū karo.

Club-law, *n.* Lāthī kī hukūmat; jo hukumat lāthī ke 'as se (jabrīyan yā zulm-o-tashaddud se) kī jāo; qānun kī jagah par hukm yā jān kī kām men lānā; labed; zor-o-zulm yā jāt kī hukūmat.

There is no law but club law—Jiski hukm wāhi bhānā; bad nahā labed hai.

Clubman, *n.* Lāthī yā sonā bandhne w.

Clue, *n.* 1.—Sūt kī golī; sūt jisko lapet kar golī banāwēn.

2.—Koyī bāt jisse hidāyat yā rah-munāyī hū; woh shai jisse kōī bāt kī patā yā sunāg lage.

Clump, *n.* 1.—Lakṛī ka kundū.

2.—Buhut se darakht wāgura jo ek jagah lage hon.

Clump of bamboos—Bans ki koṭhī.

Clumsily, *ad.* Bhaddapan se; bad-uslūbī se; hāth kī safāyī se nahū; khūbsūrtī ke sāth nahū.

Clumsiness, *n.* Bhaddā-pan; bad-shaklī yā bad-huātī, bad-salīqayī; phurtī musta'idi yā tez-dastī kī na h, anārīpan; bad-uslūbī; bo-dhangāpan.

Clumsy, *a.* 1.—Bad-shakl, bo-daul; bad-war'; jisrueh hāth kī safāyī yā musta'idi wāgura na h; bhaddā; phūhar; anārī; sidhā-sādā.

A clumsy man—Bhaddā shakhs, anārī bad-shakl yā sidhā-sādā.

2.—Jiskī chāl bhaddī sust yā bad-numā ho.

Clumsy fingers—Ungbyā jo jald jald yā khush-uslābī se na chālē (jo bhārī pāren)

3.—Jiskī sākbt yā banāwat achchhī na ho, bhaddā; be-ḍaul; jo safāyī se na banā ho, jiskī banāwat se banāne wāle kī hosh-jāī hunar-mandī yā 'aql-mandī wāgūna pāyī na jāc; bhārī; bad-haiat, bad-numā, jiske isti'māl men taklif ho.

A *clumsy machine*—Bhārī kal; kal jo kharī se chāl na sake A *clumsy garment*—Poshāk jiskī sākbt achchhī na ho A *clumsy forgery*—Ja'l jismen hāth kī safāyī yā 'aql kī tezī pāyī na jāc

Cluster, n. 1.—Khosha, guchohā, ghaud, ek qism kī bahut sī chizen jo ek hī jagah jam' yā ekatthī hoñ

2.—Jhund, jamā'at, majma'; bhū

3.—Ek qism kī bahut sī chizen jo ek dūse ke nazdik hoñ yā wāqī' hon. [dher ho-jānā]

Cluster, v. z. Khoshe kā khosha paidā h., guchohā ban jānā, dher kī

Cluster, v. t. Ekatthā k.; yuktā k.; jam' k

Clutch, v. t. 1.—Hāth se pakarnā; mutthī men pakarnā.

2.—Apne qabze men kar-jonā

Clutch, v. 1—Mutthī men pakar yā dabā l.; pakar, ghift.

2.—(pl.) Hāth, qabza; ikhtiyār, panja, chāngul. [ho.]

Coach, n Chā pahiyō kī gārī jismen chār shakhsen ke baitline kī jagah

Hackney-coach—Kūtāye par chalne wālī chā-pahiyā gārī

Mail-coach—Sarkarī dāk lejnāne wālī chā pahiyō kī gārī.

Stage coach—Chāpahiyā gārī jismen mutthī ek shahr se dūse shahr men jāen

Co-adjutor, n Jo dūse ko madad de; mu'āwim; madad-gār, tājīd; kisi 'amal men shauk.

Coagulate, v. t. Dahī kī tarah jamā d yā munjamid kar-d., thakkā kar d.

☞ Suid of liquids.

Coagulate, v. z Dahī kī tarah jam jānā; munjamid h., basta h., gārkhā yā galiz ho-jānā

Coal, n Koelā—chūhe jalī huyī lakrī kā ho yā kān kā.

A *live coal*, or *burning coal*, or *coal of fire*—Jaltā huā koelā, koelā jo jalkar bujh na gayā ho, angārā.

☞ "When the fire is extinct, it is called a *charcoal*" Webster.

Coarse, a. 1.—Motā, dabiz; bārīk yā patlā nahīn

2.—Be sāl kiyā huā; woh shai jiske dabiz ajzā usse judā na kiye gaye hon yā jo kuchh usmen gaudagī ho woh jon kī ton rah-gayī ho; kachchā

3.—Bhaddā; na-shāista yā gar-muhazzab; sudhrā huā nahīn, jāhulāna yā wahshiyāna; kaj, tahzīb ke khilāf; ganda; zalīl; kharāb, sāl wa suthrā nahīn; pakīza nahīn

☞ Applied to language or manners.

4.—Kisi bāt men khūb māhir nahīn; 'ilm-o-hunar men kamāl rakhtā huā nahīn; kachchā; khām.

5.—'Umā nahīn, nafis nahīn, motā.

A *coarse diet*—Gizā jo 'umda yā nafis na ho; motā khānā

Coast, n. Samundar kā kanāra; zamin yā kisi mulk kā hissa jo samundar ke kanāre ho aur usse nazariyā par; sahul.

The coast is clear—Khatkāt jātā rahā, khatra hāq nā rahā, dushman nikal gaye, mandān khāl hai.

Coax, v t. Phuslānā; dam dilāst d; khushamud barāmad se kisi bāt par rūgib k., dam-dhūgā dekar apne qābū meñ k.

Code, n. Majmū'a i qawānīn; āymen jo tartib se yakjā kī jātā.

Civil code—Majmū'a i qawānīn i-dharm.

Criminal code—Fauj-dār ki āymen kā majmū'a, majmū'a i-qawānīn i-faujdar.

Codicil, n. Tatimma i-wasiyat-nāma; woh mawishta jo wasiyat-nāma ke zamīne ke taur par ho.

Codicillary, a. Wasiyat-nāma ke tatimma kī tarah; wasiyat-nāma ke tatimma men mundary.

Codify, v t. Qā'id se yakjā k; majmū'a banānā—jaise qawānīn lā, silsila-wār yakjā k.

Co-equal, a. Dūsre shakhs yā dūsrī chiz ko barābar; yakjā rutba dargā yā ikhtiyār r. w., ham-rutba wagaira.

Co-equal, n. Ham-sai; dūsre ko barābar, muqābil kī.

Coerce, v t. Majbūr k., tang k.; kisi h'l ko kām ke liye qānūn yā tahakkumāt majbūr k., kisi h'l ka aqām ba zorīn i talidid wa takhwi' (dhamki aur dūr se) karānā; jabāya ba zor ya zabur-dasti karānā, khwāhush ke khilāf karānā.

Coercible, a. Majbūr hone yā majbūr kīye jāne ko qābil.

Coercion, n. Jabr, zor; ikhtiyār; qanūn ya hukumat ko zorīn se insidād; kisi se koyi h'l uski khwāhush ke khilāf karānā.

Coercive, a. Jabāya, qanūn yā hukumat ko dabaw se rokne yā zabt meñ lāne w.; jabr ke zorīn se koyi kām karāne w.

Coercive process—Kāi rawāyīn jabāya, hukm nāma-jabāya; woh kār-rawāyī yā hukm nāma juske zorīn se kisi ko ba zor yā majbūri hokar koyi kām karānā pātā.

Coercive measures—Tadhārāt jumen jabr kām meñ lāyā jāe; talāruk i shadid jāsanā, woh talbīen jinke zorīn se koyi kām jabāya karāyā jāe.

Coercively, ad. Zahardasti se; ba-zor; ba jabr jabāya yā jabāya.

Co-eval, a. Ham 'asr, uske wujud kā āgāz kisi dūsrī shai ko sāth hī ho; ham zād, ham 'umr.

☞ Usually followed by *with*, sometimes by *to*.

Co-eval, n. The same as the preceding. [yasi muqarrar ho.]

Co-executor, n. Was-i-shauk, woh shakhs jo kisi dūsrē kī shaukat meñ

Co-exist, v t. Ek hī waqt meñ honā rahnā yā wujud r.

☞ Followed by *with*.

Co-existence, n. Ham-wujūdī, ek hī waqt meñ do yā zād ashya kā wujud (unkā rahnā).

☞ Followed regularly by *with*.

Co-existent, a. Ham-wujūd (kisi dūsrē ke sāth ek hī waqt meñ rahne yā wujud r. w.).

Co-existing, a. Ek hī waqt meñ dūsrē ke sāth wujud r. w.

☞ Regularly followed by *with*.

Co-extend, *v* । Dūsre ke sārḥ ek hī jagah men phailnā yā jitne 'arse tak woh qāim ruke utne hī 'aise tak qāim rahnā; barābar phailnā.

Co-extension, *n* Jitnā dūsiā phailā ho utnāhī phailnā yā usīke barābar phailā rahnā [barābar.]

Co-extensive, *a* Dūsre ke barābar phailā huā; ham wus'at; phailāw men

Coffer, *n* 1.—Sundūq-'umūman rupaye paise rakhne kī sundūq
2 —Khazāna. [band kī jāti hai.]

Coffin, *n* Tāhūt; woh sundūq jismen murde kī lāsh dafn karne ke liye

Cogency, *n* Mazbūtī, matānat, pukḥtagī; zor, quwwat; dil par asar pahunchāne kī tāqut

“Used chiefly of moral subjects.” *Webster*.

The cogency of your arguments can not be denied—Tumhāre dalīl kī mazbūtī yā matānat se inkār nahīn ho saktā; is bāt se inkār nahīn ho-saktā ki tumhārī dāhīlen qawī hain.

Cogent, *n* Qawī, mazbūt; pukḥta; matīn, istuwār; jiskā dil par baqā asar ho; jiskī tādūd men dushwārī ho—jaise koyī wagh dalīl yā subūt

Cognate, *a* 1.—Yak jaldī rishte ke zar'ie se mansūb, haqiqī, sulbī.

Cognate relations—Rishta-dāīn i yak jaldī yā haqiqī

2 —Ham-asl; ham-qism yā ham-unwā'iyat; ham-masdar.

Cognate, *n* (*Law*) 1.—Rishtadāī i mādai, mā kī taraf se qarābat r. w; rishtadāī-i-haqiqī, rishtadāī [qarābat r. w]

COGNATE, *pl* [Lat] (*Law*) Rishtadāīn-i mādai; mā ke zar'ie se

Cognizable, *a* 1 —(*Law*) Samā'at ko qābil; 'adālat kī talīqāt ke lāq yā jiskī nisbat 'adālat se talīqāt ho-sake; qānūman yā ha-'tibār-i 'ulūm samā'at wa tajwīz ko qābil, 'adālat ke lihāz yā dast-andāzī ke qābil, masnū', sunne ko lāq

This suit is cognizable both in the civil and revenue courts—Yah nālish 'adālat-i-dawā'ī aur māl dāna men sama'at ko qābil hai This offence is cognizable by the police—Yah jurm pulīs ke lihāz (samā'at yā dast-andāzī) ke qābil hai

2 —(qābil-i-idhāk; jisko jān yā ma'lūm kar-sakein.)

Cognizance, *n* 1 —(*Law*) Samā'at, shinwāyī; lihāz samā'at yā dast-andāzī ba-hāsiyat-i 'adālat; 'adālat ko ikhtiyār se kisī muqaddame kī samā'at wa tajwīz Muqaddame kī samā'at aur faisale kī ikhtiyār yā istihqāq.

To take cognizance of a cause—Kisī muqaddame kī samā'at k. (usko 'adālat ke ikhtiyār se sunnā).

A magistrate has cognizance of all criminal causes, or all criminal causes are within the cognizance of a magistrate—Kul muqaddamat-i-faujdarī kī samā'at kī ikhtiyār majstrēt ko hasil hai.

2 —'ilm yā wāqfiyat.

This did not take place within my cognizance—Yah bāt mere 'ilm meā nahīn hui

Cognizant, *a* Wāqif; āgāh; jāntā; muttali'.

COGNOVIT, *n* [Lat] (*Law*) Iqbāl-da'wā, mudda'ā 'alaih kī taraf se mudda'ī ke da'we kī juzzan yā kullān taslīm kiya jānā aur usī ke mutābiq dīgī sādīr hone denā.

To file a *complaint*—*iqbal* da'wā k' ya dāghil k.

A judgment by *equivocal*—*Digri-i-ijlād* ya *iqbal* dhur.

Co-habit, *v* & *n*. Zauy aur zauja (mūd aur 'aurat yā jorū aur khasam) ki tarah yakjā ruhū; ham khwāb h., ham bistar h., ham-subbat h., mubāsharat k.

Co-habitation, *n*. Ham khwābi, ham-bistari; mubāsharat, jorū aur khasam ki tarah yakjā ruhū. [ka haq hasil ho

Co-heir, *n*. Wāris-i-sharik; un ehand shākhson men se ek jinko wīāsāt

Coin, *n*. 1.—Sikka; zar i muskuk.

Queen's *coin*—Sikka i Malika-i-ron'azzama

A false or counterfeit *coin*—Sikka i-kāsid yā talbis; woh sikka jo hakima waqt kī ijāzat se nā banā ho, khōta sikka.

A genuine *coin*—Sikka-i-asli; khawā sikka.

A current *coin*—Sikka-i-sāij-i-waqt, sikka-i-ehlan hāzār; sikka jo jāiz tar par ban kar jārī ho

2.—Jisse kisi shu ka mu'āwaza ho-sake. [sām] h., ek hī h

Coincide, *v* & *n*. Ittifaq k. yā muttatiq h., mutābiq h., ek tarah kā (yak-

The judges did not *coincide* in opinion—Subbat i jū (hukkām) muttatiqar nā na tho. [nahū ham

These rulings do not *coincide* with each other—Yah awāz bā ham mutābiq

Coincidence, *n*. 1.—Ek hī jagah par (yak jū) waqt' h.

2.—Ittifaq, mutābaqat, munāsibat; ek tarah kā h. [ka h]

The *coincidence* of two or more opinions—Do vā ehand rāson ka ittifaq (ek tarah

The *coincidence* of evinces—Subbat kī mutābaqat yā munāsibat.

3.—Wuqū' ba zamān i-wāhid, ek hī waqt men kayi majaron kā waqū' (unkā h. yā waqt' h.).

Coincident, *a*. Muttatiq; mutābiq; munāsib ya hasbi hal.

Co-inheritor, *n*. Wāris-i-sharik, vaka az warasī.

Cold, *a*. 1.—Thandhā; garm nahī; saud.

2.—Sab sardī mu'lām de, sardī se kamptā huā, tharratā huā.

3.—Jiski khāsiyat saud ho.

4.—Sard-mihri, jismen joshi yā sar garmi nā ho; be fikr be-ī'tinā yā lā-parwā; kashīde-khatir, zinda dil nahī; jisse dosti ya muhabbat kā izhār nā ho; jisse be-ī'tināyī piyī jāo

5.—Char muassu, jiskā asar dil-par nā ho; be dam ya be-jān kā.

In cold blood—Bilā shu'uk-i-tabat, 'amadan; jān baql kar; bilā atson; be-rahmi se.

To give one the cold shoulder—Kisi se 'amadan be-ī'tināyī (uski baq) k.

Cold, *n*. 1.—Garmi kā nā h., sardī.

2.—Kampkampi yā tharrābat jo sardī kī wajh se paidā ho.

3.—Sardī; zabān; uazla; 'alālat jo sardī se paidā ho.

Coldly, *ad*. Sard-mihri se; be-ī'tināyī se; bilā josh-i-tabāt; be-parwāyī se, tagāfuhī se, bilā garm joshi ke, man mār-kar, usī tarah par kī dil kā josh zāhn nā ho.

Coldness, *n*. 1.—Sardī; thandhak; rutābat; khunki.

2.—Garm-joshi wagaya kā nā h.; be-ī'tināyī; sard-mihri; zauq-shauq yā tapāk kā nā h.; afsurda khātir; pazhmurda-dill.

Collapse, *v. i.* Pachaknā yā pachak-jānā; sikur-kar band ho-jānā; ek hokar band ho-jānā, mil-jānā.

Collapse, *n.* 1.—Pachkāv, yakāyak ok dūsie se lag yā mil-jānā
2.—Jism kī quwwat kī kā bahut hī zāl ho-jānā—jaise bīmārī ke shurū yā ākhir men

Collar, *n.* 1.—Gulū-band tauq yā hansī wagaira jisko zebāish ke liye gale men pahnte ham.

2.—Guebān yā galā—jaise chapkan wagaira kā [jātā hai

3.—Pattā yā halqa wagaira jo jānwaron kī gardan men pahnāyā
To slip the collar—Āzād ho-jānā, najāt pānā, kisi qadūbat se chhūt-jānā.

Collar, *v. t.* 1.—Guebān yā gardan pakānū

2.—Guebān lagānā yā halqa wagaira pahnānā.

Collate, *v. t.* 1.—Ek qism kī chīron-ḡhusūsān tahrīron aur kitābon ko āpos men milā-kar yah dekhnā kī unmen mutūbaqat hai yā nahīn, muqābala k; jāiza k.

2.—Jid-bandi ke liye kisi kitāb ke aurāq ko ekatthā kar ke tartīb se r

Collateral, *a.* 1.—Ham-pahlū, pahlū-ba-pahlū; far'i, zimū, gah-aslī darmiyānī yā mū-baht, gaur sarīhī, aslī yā ūlā nahīn, zūid.

Collateral circumstances—Ifālat-i muta'alhiq-i-waqi'a-i-aslī; woh hālāt jo kisi aslmājare ke muta'alhiq hōn, farū'āt, kisi bat kī shākhūn, aise waq'āt jinhā wujūd fī aslīh na ho; woh bāten jo kis bat se ta'alluq rakhoṅ, tadrī'āt

Collateral security—Zamānat (kaḡālat)-i-zunū; woh kaḡālat jo 'alawa kaḡālat-i-aslī ke kisi mu'thaddi kī ta'mīnī yā adā'ī ke liye di jāe, zamānat dar-zamānāt

2.—Ek hī shākh yā mūris se paidā par ek dūstre se nahīn; ek hī asl kī nasl se lekin bā-yak digar paidā nahīn, far'i

☞ *Opposed to lineal*

Collateral relations—Rashtadārān-i-far'i ya'nī woh log jo ek hī mūris-i-ālā kī mukhtalif shākhōn se paidā hōn.

☞ "Lineal descendants proceed one from another in a direct line, collateral relations spring from a common ancestor but from different branches of that common *stirps* or stock. Thus the children of brothers are collateral relations, having different fathers, but a common grandfather." *Blackstone-Webster*.

3.—Ham-qālib yā ham-shakl.

Collateral cues—Muqaddamat yā nazār-i-ham-shakl yā ham-qālib.

4.—Gaur-sarīhī; badīhī nahīn; tāyīdī; zāid.

Collateral proof—Subūt-i-gaur sarīhī; jo subūt badīhī na ho; subūt-i-mazīd.

Collateral, *n.* *Cf.* *Collateral relations*.

Collaterally, *ad.* 1.—Pahlū-ba-pahlū, ham-pahlū; ek dūstre kī bagal men.

2.—Sarīhī taur par nahīn; fī-aslīhī nahīn.

3.—Ba-zarī'a-i-qarābat-i-far'i; furū'āt ke taur par, ba-ḡhatt-i-musta-qīm nahīn; aslī nahīn.

Colleague, *n.* Ham-'uhda; ham-mansab; woh shakhs jo kisi mansab kī khidmāt ke anjām men dūstre shakhs kā sharīk ho.

☞ "It is never used of partners in trade or manufactures." *Webster*.

Collect, v. t. 1.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.

2 —Mustambāt k.; matīja inkāina.

3.—Tahsil yā wusūl k., mutahhal karke l.; kisi se zar-i yaftani kā' (jo रुपये uske zimme hon ankā) wusul k.

To collect one's self—(Habradaṭ yā isb'jāb ka jāta ruknat, dil ko mātī hāi kā dūr ho-jāna; dil kā apne qābū meñ phir ā jāna)

Collect, v. z. Jam' h.; yakjā h.; ekaṭṭhā h.

Collection, n. 1.—Tahsil, tahsil-pazūr; isal, wusūl k.

Collection of revenue or rent—Tahsil-i-mūl guzārī yā lūgān.

Collections—Zar-i-muhassala; tahsil yā wusūl kiye huye रुपये.

2 —Majma', jamā'at, amboh, bhīr.

3 —Jam' yā ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baharnā. [han'yī jāe.

4 —Tāliq, woh kitāb jo dūsī kitābon ko ajzā ko yak-jā karke

Collective, a. Majmū'i; yakjāyī; ekaṭṭhī

Collectively, ad. Bi l-jumāl, ba ham-i majmū'i; juz-o kul; ekaṭṭhā; sab
kā sab; bi l-kul, ek ek nahā; yak lakṭ. [ya sāhib-i kalaktar

Collector n. Woh aṣar uske zimme zar-i sar-kāi lā talah ho; kalaktar

Collectorship, } n. 1.—Sāhib-i kalaktar kā 'ahd.

Collectorate, } 2 —Sāhib-i kalaktar kā 'alāqa yā 'alāqa-i hukumat.

College, n. 1.—Un logon ki jamā'at jisko koyī kilmā huqūq 'atā huye
hon yā jo kisi amī ki purawī meñ bi-l-shar'k mawāf hon.

2.—'Ālimon ki jamā'at jo tahsil-i-'ulūm yā tālīm ke liye qānūn
ke mutābiq qāim huyī ho.

3 —Woh 'imārat jismeñ talabā 'ulūm aur zabānon ki tahsil karen

Collision, n. 1.—'Utkar; do sukht chizon kā āpas meñ lay yā bhīr jānā

2.—'Ukṭhālul' ikhtilāl yā muḥḥālafat, tazad, ek dūno ko bar-aks
(zidd-i-yak-digar) h

Colloquial, a. Rozmarre ki guft-gū se nisbat i. w. yā usmeñ musta'mal;
ma'mūlī bāt chīz ke mutā'alliq. {mal ho.

Colloquialism, n. Lafz yā muḥāwara jo rozmarre ki guft-gū meñ musta'm-

Colloquially, a. Bāt-chīz meñ; āpas ki bol chāl meñ

Collude, v. z. Sāzish k.; jung-i-zar-garī k., kisi fureb meñ dūaron ki
shukāt k.; bāham muttaliq ho kar kār-rawayī k.; āpas meñ bandish
kar-leuā.

Collusion, n. Sāzish, jung-i-zar-garī, bandish; kisi fureb ke miqāad se
āpas meñ chup chāp mil-kar kār-rawayī k.; suttā-baṭṭī; daga, fureb

Collusive, a. Sāzishī; bandishī; jiskī bandish fureb dene ke liye do yā
zāid shakhs āpas meñ karen.

A collusive proceeding—Kār rawayī-i sāzishī; woh kār-rawayī jo do shakhs
bā-ham se niyat se karen ki kisi tiare shakhs kā nuqsan ho.

Collusively, ad. Sāzishī tarīq par, bandish ki rīth se; ha-sabīl-i-jung-i-
zar-garī, kisi shakhs ko dhokhā dene ke liye āpas meñ chup chāp
ittifāq karke

Colony, n. 1.—Woh log jo apne watan (zād-hām) ko chhodkar kisi
dūse dār ke mulk meñ qā basen. [baras an ābād ho jāe.

2.—Ābādī yā nan ābādī; jo mulk kisi dūse mulk ke logon ke ā-kar

Colour, n. 1.—Rang—jaise surkh zard wagaira.

2.—Kisi shai ki sūrat jo raushani ki shu'ā se paidā ho; rangat.

The colour of gold—Sona ki rangat

3.—Surkhī, ohire ki tāzagī yā aslī rangat.

4.—Sūrat jo dil par paidā ho, khayālī sūrat.

5.—Woh bāt jiski wajh se koyī ami zāhur men wājib ma'lūm ho; ma'zarat; woh amr jisse kisi jurm yā gunāh ki sangīni men khuffat (kamī) ho.

6.—Hila; bahāna, tamhīl, libās-i-zāhirī, numāish-i-darog; woh bāt jisse kisi shai ki aslī haasiyat chhip jāe yā uspar paida par-jāe.

Under the colour of—Hile yā numāish ke zar'e se, kisi bahāne se

7.—Rang jisse rang-āmezī kī-jāe

8.—(pl) Barri yā bahri fauj kā mshān jhandā yā 'alam

Water colours—Rang jismen rangin na miliyā jāe, gar-raogan dār rang; sāda-rang

Colour, v. 1.—Ranguā yā rang charhūnā; supdī kā rangīu banā d; rang k.

2.—Jo aslī khaifiyat ho usko khulāt zāhur k; libās-i-zāhurī pahūnā; zāhur men wājib banā d; paidā dāluā, khush-numā banā d.

Colour, v. 2. Surkh ho jānā; pineshānī gūse yā shaim wagaira se ohire par surkhī kā ājūnā (uski surkh ho jānā)

Colourable, a. Jisse asl bāt kā chhipnā māqsūd ho, zāhur nūnā; numāishi, dekhne men wājib yā qarun-i-insāf, ba zāhur wājib par dar-haqīqat nahīn [pāṭī jāe]

Column, n. 1.—Sūtūn; pilpāya, gol khambhā japar chhat wagaira

2.—Koyī chāt gol (khārī) gol chiz jo sūtūn ki shakl yā harat par ho.

3.—Pardal sipāhiyon ki saf jo zarā zarā safi chhorakar ek dūsre ke ba'd khārī ho

4.—Juhāzon ki qatār jo ek dūsre ke piche lagī ho.

5.—Khāna

How many columns are there in this room?—Is nagshe men kitne khāne hain

His name does not exist in the proprietary column—Uskā nām khāna-i-milkiyat meū darj (khāna yā charhā) nahīn hai

To fill up a column—Khāna bharna yā pur k; khāna-puri k

To leave a column blank or unfilled up—Khāna khālī chhor d; kisi khāne ko "na-dārā" likh-kar rahne d, khāna-puri na k.

Combination, n. 1.—Mel; rabt, ittifaq, do yā zūd shakhsōn kā kisi kām ko aujām ke hīe bāham muttābq ho-jānā.

“In a good sense, when the object is laudable, in an ill sense, when it is illegal or iniquitous.” Webster.

2.—Ijtimā' yā jam' h, ekatthā h, bahut sī bāton kā yak jī h.

3.—Do yā zūd ashya kā is tarah par bāham maḥlūt kiya-jānā ki ek murakkab shai ban-jāe, tarkīb

Combine, v. 1. Bā-ham milānā; jernā; ek silsile men kar-d; bāham rabt d. yā mazbūt k.

Combine, v. 2. 1.—Āpas meū mil-jānā; bāham muttābq h.; ittifaq kar-l., ek dūsre se lag-jānā.

2 —Sāzish k , bandish k ; ek ho-jānā—jaise mukhtalif qaumon kā.
Combustible, a. Ātash gir; jo jal jāo, jismen āg lag sake yā jo āg
pakar sake, jo āg ke lagna se jal sake.

A combustible body or matter —Ātash-gī shai yā mādā; aisi chiz jo āg se
jal jāe.

Combustible, n. Woh chiz jo āg ke lagna se jal sake. ātash gir shai.

Come, v. 1 —Ānā, idhar ko jumbish k ; nazdik āna, qarīb pahunch-
nā, pahunch jānā

Opposed to go.

2 —Kisi hālat ko pahunchnā, wāqī' h.; pagnā; bilāz

"Come, in the imperative, is used to excite attention, or to
invite to motion or joint action, *come, let us go.*" "When repeated, it
sometimes expresses haste and sometimes rebuke." "Sometimes, it
introduces a threat" *Webster.*

To come —Āne wālā, āyanda yā āyinda; musāqibul

To come about (a) —Wāqī' h. yā hona, zahir yā wuqū' men ānā How did
these things come about? Yā habon kyūnkar hayī? (b) Badāba, tabdīl
h., ghūmkar āna The wind will come about from west to east. Hawā
badal-kar pūrchaham se pūrch ko bahar laggi. The ship comes about—
Jahāz ghūm-kar ātā hai

To come again —Lautnā, palātnā, wāpas āna; phirnā

To come after (a) —Pichhe chālī' Come after me—Mere pichhe chālō (b)
Mā'nā, pā'nā To come after a book —Koyi kitāb pāna

To come at (a) —Pahunchnā; hāsīl k. To come at a lion knowledge of some-
thing —Kisi shai ki aslī haqīqat ko pahunchnā (b) Kisi ki taraf jharpnā
—jaise hamle men.

To come away —Chalō aur jā chalo jānā

To come by —Hāsīl k ; pā'nā, milnā; hātīh लग्नā. How did you come by such
a large estate? Aisi bari jāwānī yā mulkīyat i kisur tūnko kyūnkar mili?

To come home —Lagnā, chaspan h.; ta'alluq r.; manasir h.

To come in (a) —Andar ānā, dākhal h.—jaise kisi mulkāt wāgana men. (b)
Rawāj pā'nā; jā'nī h.; kīn men jāya jānā

To come in for —Kisi shai mer hissa pūne (shirkat) kī dī'wā pesh k.

To come near or nigh —Kisi jagah ke qarīb pahunchnā yā kisi aur men kisi
shai ki barābarī k

To come of (a) —Kisi ki nāsī se h.; kisi ki ansh h. He comes of a respect-
able family —Uski paidāsh ek mu'azzaz khānwān se hai (b) Bataur nāhije
ke nikalnā

To come off (a) —Bach nikalnā yā bach jānā, chhāṭkōnā pā'nā, nīsh lejānā
yā nibh-jānā, anjām ko pahunchnā (b) Honā yā wuqū' men ānā The
meeting comes off to-morrow —Jāsa kal hogā (mun'asib hogā).

To come on —Taraqqī pā'nā, rū-ba taraqqī h. Age ko barhtā jānā; roz-afzūn
h. (din din barhtā jānā); phūlnā phahnā, kāmyābī hāsīl karte jānā (barābar
kāmyāb h.) Hamla k , tūt-pagnā; chāṭh ānā.

To come over —Idhar se udhar yā ek taraf se dūserī taraf jānā. Ek farīq ki
shirkat chhōr-kar dūste ki taraf ho jānā; ek pahīl se dūse pahīl par ho
jānā.

To come out (a) — Hāsh ho-jānā, khul-jānā; sab ko ma'lām ho-jānā; chhupā yā makbfī na rahūnā; zūhūr ho-jānā. The truth has come out at last — Ākhīr asl hāl sab ko ma'lām ho-gayā. (b) Shā' h; chhap-kar phūlnā — jaise kitāb wagādnā. (c) Añjām ko pahunchūnā, khatm h. He has come out well at last — Bī-l ākhīr uska anjām bu-ḡhū hūn.

To come to (a) — Rāz h; manzūr k; qabūl k. *To come to terms* — Shā'āt qabūl k. yā upar-nāz h. (b) Ta'dād men h. The taxes come to a large sum — Mahsūlon kī ta'dād kusīr hū (we ta'dād men bahut kushī hai) (c) Hosh men ājānā — jaise gashī yā be hoshī se.

To come together — Yukjā h; jam' h; ekatthū h.

To come to pass — Honā, wāqī' h; zūhūr men ānā.

“Seldom found in modern English writings.” Webster.

To come up (a) Uthūn, āpā ko su'ūd k (charknā) (b) Nikalnā; zamīn ke ūpar ubharnā — jise paudhe k.

To come up to (a) — Nездik ā yā pahunch jānā — (b) Ta'dād men h, kisi ta'dād ko pahunchnā. (c) Barhāte barhāte kisi dāre tak pahunchnā, balandī men kisi ke barāh h.

To come up with — Kisi tak pahunch jānā yā usko pakarnā — jaise daur yā talāqūb (pehlare) men.

To come upon — Kisi par tāt pāna, hamla k yā hamla-āwar h; chārchayī k yā chārch jānā.

Comely, a. 1. — Suḡḡul, sajjilā; khūbsūrāt; jiske ā'zā ek dāre ke ham andāz hon. [ke hash-i-hāl.

2. — Munāsib, hash-i-hāl sazāwār; waqt jagah hālāt yā ashkīhās.

Comer, n. Jo ātā ho ya ā-chukā ho; jo pahunch-gayā aur maujūd ho, āne w; āyanda.

Comfort, v. t. Kisi ke dil ko quwwat saharā yā tasallī d; kisi kī arwāh ko tāqat pahunchnā; taklīf yā ranj dūr kar-d, khush k, tashaffī d.; dil kī afsurdagi yā taklīf ko raf' k.; dilāsā d; dhīraj d.

Comfort, n. 1. — Sahārā; tashaffī, tasallī; woh taskīn jo musibat taklīf yā khatre kī hālāt men hāsīl ho; dhīraj.

2. — Woh shai jisse musibat taklīf khatīe yā zu'f kī hālāt men taqwīyat yā maddad mile; shai-i-hā'is-i taqwīyat; taqwīyat, dhārhas.

3. — Woh shai jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-'itdāl kī khushī hāsīl ho, sukḥ; chān.

Comfortable, a. 1. — Taskīn-bakhsh, farah-bakhsh, jisse taskīn tasallī yā farhat hāsīl ho. Āsūda-hāl; khush-hāl, chup-chāp ārām se basar kartā hūn, un bāton se āzād jisse dil ko ranj yā taklīf pahunchē.

2. — Jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-ausat kī khushī hāsīl ho.

Command, v. t. 1. — Hukm d.; farmānā; hidāyat k. irshād k.

2. — Hukūmat k; tahakkum k.; afsaī k, hukm-rānī k.

3. — Kisi par ru'b r., kisi par hukūmat kā dāb r; hukūmat yā istihqāq ke rū se kisi se kuchh karānā yā uspar da'wā r.

4. — Kisi shai kā apne madd-i-nazar r ya'nī ba musibat us shai ke jo usheb men ho baland h. tākī niche wālī ohiz balandī se nazar pare; aise manqo' par h. kī niche yā gird-pesh kī chiz be takalluf dekh pare yā woh kisi tarah par qābū yā ikhtiyār men rah-sake.

Command, *v* 2. Hukūmat r. yā k.; afsarī k.; sub ke upar hukm-rān rahnā (hukm chālānā). [kāmil]

Command, *n* 1—Hukūmat, saī dārī; hukm-rānī; ihtiyār, aqtidār-2—Hukm; hukm-i-sādir-shuda, ushāl.

Commander, *n* Afsar; sardār, hukm-rān; sipah-sālār.

Commence, *v* 1. Shurū' yā āgāz k.; rujū' yā dār k., fi'l-i ibtidā' k.

This suit was commenced two years ago—do barsa huye ki yah nālsh dār ki gayi; is nālsh ko rujū' kiye huye do barsa huye.

Commence, *v* 2. Paidā h., zuhūr men ānā; wujūd men ānā, qāim h. yā ibtidāan qāim h., kisī shai kī bunyād parnā, shurū' h., āgāz h.

Commencement, *n* Āgāz, ibtidā; zubū-i-ibtidā'iy; shurū'.

Commend, *v* 1—Kisī ko lihāz khayāl yā muhāwvā ke qābil bayān k.; kisī ke haq men kuchh kahnā (uskā zikr-i-khair k.); sifārish yā tabhīk k.

2—Sipurd k.; hawāla k.; kisī par i'tibār rakh-kar koyī shai usko zimme kar-d, ihtiyāt yā hifāzat ke liye kisī ko kuchh sipurd kar-d

3—Ta'rif k., sanā-khwānī k.; sa'āliq, ma'li k.

Commendable, *a*. Ta'rif ke qābil, lauq-i-tausif, qābil-i-talāsīn; mustahsan, jiskī ta'rif rawā ho, pasandida.

Commendation, *n*. 1—Ta'rif k., ta'rif, tausif, sanā-khwān, kisī kā zikr-i-khair, izhār-i-tauqīr.

2—Izhār-i-muhabbat kā paigām, salām; ādāb; taslīm.

Commendatory, *a* Jismen ta'rif wa tausif ho, sifārish kā

A commendatory letter—Sifārish kā khat

Commensality, *n* Shirkat yā shirkat.

Commensality of interests—Nal'-nuqān kī shirkat; shirkat-i-agrāz.

To live in commensality—Shirkat men rahnā; ek men rahnā, shirkat r.

 The word originally meant "the act or practice of eating at the same table" but is now condemned as *obsolete*. The sense, however, here attached to it is recommended by analogy and sanctioned by long and frequent usage in legal decisions.

Commensurate, *a*. Barābar; musāwī, ham-andāz, andaz yā miqdār men barābat

 Followed by *to*

Comment, *v* 1—Kisī musaunif kī tasnīf kī sharh k. yā khas khas maqāmāt par uske mafhūm ko sharh-wār bayān k.; bayān k.; tawzīh k.; sharh likhnā sharh d. yā tashrīh k.; tikā likhnā yā k., khol kar samjhānā

 Followed by *on*

2.—Kisī kitāb tahrīr kīwāh kisī fi'l mājaro yā rāo kī nisbat apnī rāe zāhir k. yā kuchh likhnā yā kahnā.

Comment, *n* Kisī kitāb yā tahrīr wagāwa kī sharh; tawzīh; tafsīr; sharh; ta'bīr; hāshiyā, tikā, kisī bīt kī tawzīh yā tafsīr

Commentary, *n*. 1.—Woh kitāb jismen kisī dūsī kitāb kī sharh likhī ho, sharh, majmū'a-i-tashrīhāt, tikā.

2.—Hālāt-i-khās jo ba-taur yādgār ke likhe jāen.

commentator, *n.* Shāriḥ; mufasssīr, sharḥ liḥne yā tafsīr k. w.;
tikā liḥne w.

commerce, *n.* 1.—Saudā-garī; tijārat.

2.—Rūḥ o-rasm; mulārāt-i-bā-hamī, āpas kā bartāw; ek dūsre kā
kān k. bāham mu'āmalāt (roz-gār len-deu wagaira) r. āpas men khush
akhlāqī se barātīnā vā bāham har tarāh ki tafriḥ k. yāh sab is lafz ke
mafhūm men dākhil hai.

3.—Sabbat, mubāsharāt.

[sūb, mahājauī.

Commercial, *a.* 1.—Tijū ut yā sandā garī ke muta'alliq; tijārat se man

Commercial usage—Dastūr yā rawāj-i-mahājauī

Commercial relations or concerns—Tijārat ke ta'alluqāt.

2.—Jo tijārat karen; tijāratī; jahān tijārat ho.

A commercial nation—Qaum-i-tijār (tijārat karne-wālī qaum)

A commercial establishment or house—Tijārat ki kothī, woh jagah jahān
saudā-garī kē kār o-bāi ho

3.—Jo tijārat se hāsil yā paidā ho.

Commercial benefits or profits—Woh tādē jo tijārat se hō (bāsil hon).

commingle, *v. t.* Ek men milānā. bāham maḥḥūl k., ek kar-d.

commingle, *n.* Ek men mil jūnā; maḥḥūl ho-jūnā

commisserate, *v. t.* Kisī shukhs yā shai par aksos k., kisī bāt par anjida
yā mutanssif h., iḥm k. yā tars khānā.

commission, *n.* 1.—Iḥkām; karūā; murtakib h.

“Usually in a bad sense” Webster.

Commission of an offence—Iḥkām-i-jurm, jum k. k.

2.—(Law) Band-i-kamishan; aḥl-i-kamishan ke taqarrur kā hukm;
woh nawishta yā hukm i tahrīf jo kisī hākim-i-majlis ki jānib se kisī
shāh kān ke anjām ke liye ek yā zāid shakhsen ke nām jāī ho 'āin
isse ki woh kān mulkī ho yā wālī yā fuḥj wagaira, kamishan yā kam-
shan k. wālat

To issue a commission—Kamishan jāī k.

To execute a commission—Kamishan ki ta'mīl k.

To take evidence by or under a commission—Kamishan ke bamūjib (rū yā
ikhtiyār se) shahādāt l. yā shāh qalam band k.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues
—'Adīlat-i-ijrā kumila i kamishan; woh 'adīlat jahān se kamishan jāī ho.

The return to a commission—Kāfiyat-i-tā'mīl i kamishan, kamishan ki ta'mīl
ki kāfiyat

[band-i-izhār-i-gawāh

Commission for the examination of a witness—Kamishan ba-garaz-i-qalam.

Commission for a local investigation—Kamishan ba-garaz-i-tahqiqāt i mauga.

Commission to examine accounts—Kamishan ba-garaz-i-tafhīm-i-hisāb; hisāb
jāḥne ke liye kamishan

[kamishan.

Commission to make a partition—Kamishan ba-garaz-i-taqsim, baḥwāre kā

3.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo kamishan ke rū se diyā
jāe; woh bāt jiskā ikhtiyār diyā jāe.

He has a full commission to do this act.—Is h. ke anjām k. ikhtiyār-i-kāmil
use hāsil hai (is h. ke karne k. use purā ikhtiyār hai)

4.—Woh ashkhās jo kisi kār-i-mansabī ke anjām ke liye nām-zad kiyē jāen; ahl-i-kamishan.

A *commission* has been appointed to enquire into the conduct of that officer—

Us ahl-i-kā ke ā'māl kī nisbat takqāt ke liye ahl-i-kamishan muqarrar huye hain

The *commission* will hold their sessions early in the next month—Ahl-i-kamishan kā jalsā māl-i-āyinda ke awāl hī men hoga.

5.—Woh kām jo dūse kī taraf se batān uske kār-purdāz ke liyā jāe, farmāsh. [khawā'id-farokht]

6.—Dūse kī ijāzat se uske liye māl kā mol aur bochnā (uski To do business on *commission*—Kisi kī ijāzat se uske liye khawā'id-farokht k; āhat kā kām k

7.—Haqq-u-sa'ī, ārhat; dastūrī; kamishan; dallālī

Commission, v. t. 1.—Ikhtiyār d, kamishan ke zarf'e se ikhtiyār d. yā kisi fī'l ke karne kā mujāz k.

2.—Ikhtiyār dekai kahin bhejnā.

Commissioner, n. 1.—Ahl-i-kamishan, woh shakhs jiske nam kisi kām ke anjām ke liye hākīm-i-mujāz kī taraf se kamishan jān ho, ahl-i-kamishan, kamishnar.

2.—Sāhib-i-kamishnar, woh ahsa jiske ta'alluq koyi shay-i-markāfi ho

Commit, v. t. 1.—Sipurd k yā amānatan sipurd k; tafwiz k., ba-taur amānat ke hawāla k, dūse ke qabzō yā ikhtiyār men kar d

Commit this property to his care—Yah unā usko iktāzat ke liye sipurd kar d

2.—Kisi jagah par hifāzat ke liye r.

To *commit* to memory—Hifz k.; zabān yād kar-lenā, az bar k.

To *commit* to the grave—Dafn k., qabr men r., gajad.

3.—Qaid men bhejnā; hnāsāt men bhejnā; qaid k.

The offender has been *committed* to prison—Woh mujrim qaid men bhejā gayā (qaid kiyā gayā).

“For the sake of brevity, *commit* is used for *imprison*.” Webster.

4.—Karnā, irtikāb k yā murtakib h., sar-zad k.

To *commit* an offence—Jurm k., irtikāb-i-jurm k., yā jurm kā murtakib h.

5.—Khatir meū dālnā; shurū' hī men koyi aisi bāt kar-d. jo palat na sake balki uski wajh se khatre kā ihtimāl ho-jāe; pā-band k.; apne qābū ke bāhar kar-d

To *commit* one's self—Koyi aisi fī'l kar-guzarnā jiske bā'is ābrū yā imān wagara ke hāz se chār-nā-chār kisi khās tariq kī pairawī karne par; kisi is qism kī bāt kā zabān par lānā (kahna yā bayān k.) jisse us qawl kī pā-bandi isliye karne par kī khilāt-bayān na hone pāye

6.—Gaur-o-tajwiz karke rāe likhne ke liye kisi jalse meū yā chand muntakhab shakhsen ko sipurd k.

The bill has been *committed*—Woh musawwada-i-qānūn gaur-o-tajwiz ke ba'd rāe likhne ke liye fulān kamefī yā fulān fulān ashkhās-i-muntakhab ko sipurd

hūā hai

Commitment, } n. 1.—Sipurdagi; tafwiz; hawālagi.
Committal, }

2.—Qaid, qaid meñ dālnā; mahbas men bhejnā; qaid k.

3.—Kisī jurm wagaira kā irtikāb (uskā k).

4.—Khatic men dālnā yā pā-band k.

5.—Gaur wa tahi-i-rāe ke liye sipurd k.

Committee, *n* 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kām ke anjām ke liye majma' i-wilā'at-i-qawānīn khwāh 'adālat yā kisī jamā'at kī taraf se muqarrar kiye jāen

2.—(*Law*) Woh shakhs jisko kisī majmūn yā paidāishī nāqisu-l-'aql kī zāt yā jāe-dād hifāzat ke liye hākīm-i-mujāz kī taraf se sipurd ho. **Commodious**, *a* Jis kām yā maqsad ke liye ho uske hasb-i-hāl, raf'-i-zarūrat ke liye munāsib, āām kā yā āām-dih, subhite kā; mauzūn; lāiq

A *commodious* house or room—Āām kā makān yā kamra

Commodity, *n* Saudāgarī kā māl-o-asbāb; jins, paidāwār, woh kul manqūla ashyā jo kharīd-farokht kī-jāen.

Common, *a* 1.—Mushtarak; ijmālī, jiskā ta'alluq-i-musāwi ek se zāid shakhsen ko ho

A *common* ancestor—See *Ancestor*

A *common* property—Jāe dād-i-mushtarak (shirkatī yā ijmālī), woh jāe dād jiskī mālkiyat kayī shakhsen ko ba darja-i-musāwi hasil ho

2.—'Ām; 'awām ke munta'alliq, jiskā mālīk 'alāhida na ho.

The right to a highway is *common*—Shār'i-i-'ām kā haq 'ām hotā hai (woh kisī khās shakhs kī mālkiyat nahīn hai)

3.—Mashhūr, 'ām; jo aksar sun pare.

The *common* report is this—'Ām yā mashhūr khabar yah hai, yah khabar aksariya sun partī hai.

4.—Ma'mūlī, jo aksar isti'māl meñ rahe, rāij, murawaj; 'ām, qism-i-khās kā nahīn.

5.—Sharīf yā 'ālī-khāndān nahīn; 'ālī-mansab yā barā mu'azzaz khwāh lāiq nahīn, ma'mūlī, 'ām.

 Applied to persons.

6.—Bahut 'umda yā afzal nahīn, dūson se barh-kar nahīn; 'ām qism kā, ma'mūlī.

 Applied to things

7.—Khāngī-pesha; fāhisha; āwāra.

A *common* woman—Kasbi, harjāyī, khāngī

In *common*—Mushtarak, bi-l-ijmāl; ijmālī, bi-s-sawīya, shāmilāt meñ; dūse yā dūson ke barabar hī; jismen do yā zāid ashkhās barabar shirkat rakheñ

To hold in *common*—Qabza-i-mushtarak r; bi-l-ijmāl yā shāmilāt meñ qābiz rahnā; bi-s-sawīya qābiz rahnā

Lands held in *common*—Arāzi-i-shāmilāt, shirkatī qabze kī zamīn.

Common, *n* 1.—Zamīn kā tukrā (qat') jismen chār-diwārī wagaira na ho aur jiske isti'māl kā haq kisī khās shakhs ko nahīn balkī 'awām ko ho, maidān.

2.—(*Law*) Dūse kī arāzī se naf' uthāne kā haq 'ām isse kī uske mālīk kī shirkat meñ ho yā auron ke jo iqā qism kā haq rakhte hōñ.

Commonly, *ad* 'Umūman; aksar; beshtar, kasrat se, aksar-augāt.

Common-place, *a.* Ma'mūlī, 'ām; nayā yā 'ajīb-o-garīb nahīn.

Common-place-book, *n.* Yād-dāshī kī kitāb, bayāz.

Commotion, *n.* 1.—Shiddat kī tahrīk, barī khulbalī yā khulbalāhat jaise samundir wagairā men

2.—Logon men halchalī yā khulbalāhat, dhang-o-fasāl; hangāma; balwa; afiā-tūfī.

3.—Pāreshānī, dil kā intishār, garmī, josh yā josh-o-kharosh
COMMUNIBUS ANVIS, [Lat.] Ba-hisāb-i-ansat-i-sālāna, sālāna

ansat ke hisāb se khwāh uske mutābiq, dūsro sālān ke mutābiq men.

COMMUNI CONSENSU, [Lat.] 'Ām razā-mandī se; sab kī intuzūfī yā istirzā se

Communicate, *v. t.* Batlānā, zāhir k, ilān k.; denā; khol d.

The information was *communicated* to the police by the village watchman—
Gānw ke chaukidār ne yah khabar pulis ko di

To *communicate* a message—Paigām yā khabar d yā pahunchānā.

Communicate, *v. i.* 1.—Ek se dūsro men āne jāne kī rāh kā h.; ek se dūsre men guzarī kā zarī'a b

The houses of both parties *communicate* with each other—Farūqīn ka makā
nāt men bī ham āmad-o-raft kī rāh hai.

2.—Āpas men khat-kitābat (murāsalat) r.; āpas men rāb-o-rasm r.

Communication, *n.* 1.—I'lān, i'zhā; itlāf, jo kuchh kahā batlāye yā zāhir kiyā jāe, raft, khutūt yā paigām ke zarī'e se baham murāsalat, khat-kitābat, khabar.

2.—Rān, rāsta, ek jagah se dūsri jagah jāne kī rāh; do maqāmōn men baham āmad-o-raft kā zarī'a.

Communicative, *a.* Batlāne yā zāhir karne par mūlī—jaise 'ilm rāe yā kisi wāqī'a ke, jaise kisi amr ke zāhir karne (kisi bāt ke batlāne) men bukhlī na ho, kisi bāt ke batlāne yā zāhir karne men taammul na k. w.

Community, *n.* 1.—Mushtarak qabza yā tasarruf.

Community of interests—Ta'alluq ya naf'-unqasūn men shirkat; do yā zāid shakhsan ke ta'alluqāt yā naf'-unqasūn kā ek h. (uski welaūniyat).

2.—Khās-o-'ām; jamhūr; 'awāmm u nās; sab log.

3.—Logon kī jamā'at jinke huqūq mushtarak hon yā jo q'ida wa qānūn-i-wāhid ke pā-band hon.

Community of share-holders—Shurakā kī jamā'at.

The village *community*—Gānw ke log, ahālīyān-o-manza'

Commutable, *a.* Jiskā tabādala dūsre se ho-sake, jo dūsre ke badle men diyā-jā sake.

Commutation, *n.* 1.—Ek hālat se dūsri hālat men h., tabādala [bāhanī

2.—Ek chīz ke 'iwaz men dūsri chīz d., adlā-badlā; tabādala-i-

3.—(Law) Tabādala-i-sazā ya'nī ba'ī sazā ke badle men chhotī sazā kā qāim k jaise phānsī ke badle 'ubūr-i-daryā-i-shor kā hukm d. khwāh qaid ke 'iwaz men jurmāna k

4.—Kisi mī'ād-i-mu'aliyana ke andar kisi maqām-i-khās tak āmad-o-raft kā baq usse kam rupaye dekar hāsil kar lenā jisme kī āne jāne ke liye judāgana diye jāte.

Commute, v. t Sazā-i-shadīd ke 'iwāz meñ sazā-i-narm qāim k.; sazā-i-saūgīn ko sazā-i-khāfī se badal-d.

The sentence of death has been *commuted* to one of transportation for life—

Phānsī kī sazā kī hukm tabdīl ho-kar sazā-i-habs-i-dawām ba-'abūr-i-daryā i-shor kī hukm qāim kiyā gayā

Commute, v. z. 1 —Burāat kī bīt-chīt (uskā 'ahd-o-paimān) k.

2 —Kisī khās maqūm ke safar ke liye ek hī mutaba āne-jāne kī krāya wagaunā dene kī band-o-hast k

Compact, a. 1 —Ek hī men khūb lage aur mazbūtī se mile huye—jaise kisi manjand shai ke zarre, mazbūt, gafs, ghanā, thos

2 —Mukhtasar, muṣṣul; pur-mazmūn, chust, tūl-o-tawīl nahīn; jismen lafzī nā ho (bahut se alfāz nā hon)

Compact, n Mu'āhada; iqrār, qaul-o-qarār, 'ahd-o-paimān 'ām isse kī shakhsan ke darmiyān ho yā qaumon men.

Companion, n Sāthī, hamnāhī, woh shakhs jo dūstre ke sāth thorī yā bahut der tak rahe, woh shakhs jisse koyī ham-suhbat wa ham-kalām rahe, sharīk; rafīq.

Company, n. 1. —Suhbat, hamrahī, ek sāth yā ham-suhbat r.; mujālasat.

2 —Muṣṣma', guroh, jamā'at.

3 —Woh log jo tafrih yā khāne-jāne ke liye ek jagah jam' hon, log jo dā'wat ke zarf'e se yā aur tarah par ekatthī hon, muhīmān ya'nī khānā ghar ke logon ko chhorkar jo bīhar ke log dā'wat wagaunā men bulākar āyon

4. —Woh log jo kisi maqsad-i-wāhid ke liye khwāh kisi kīr-khāna-i-shurūkātī men bāham mutatahīq hon; kothī; kār khāna, kampanī.

An *insurance company* —Bima kī kampanī yā kothī

5 —Kisi kothī ke shurūkā (sājhi) jinke nām us kothī ke nām ke sāth mazkūr nā hon (likho yā bolo nā jāen)—jaise Baring Brothers and Co. i. e. Company.

To *bear company* —Hum-nāh ham-rikāb yā sāth rahnā, kisi ke sāth sāth rahnā yā jānā, kisi kī sāth d. yā uski ham rahī k

To *keep company with* (a) —Ham-nāh rahnā, sāth d. (b) Kisi kī suhbat men hamesha yā 'ādatan rahnā

Comparable, a Muqābale ke lāiq; jisko dūstre se tashbīh de saken; jispar dūstre ke barābar lihāz ho-sako.

Comparative, a Jiskī tashkīlī muqābale se kī-jāe

A *comparative statement* —Naqsha-i-kamī wa beshī, woh naqsha jismen kisi shai kī kam-o-besh tā'dād likh-kar dekhō kī jis shai kī tahqīqāt manzūr hai usmen kamī huyī yā beshī (woh ghatī yā barhī).

The *comparative weight* of a body —Dūsrī shai ke muqābale meñ ek shai kī wazn

Comparatively, ad Muqābale ke rū se, dūsrī shai ke muqābale meñ; kisi dūstre kī nisbat

Compare, v. t. 1 —Muqābala k.; do yā zāid chizon ko unkī mutābaqat yā ikhtilāf ke dā'jāft karne kī garaz se jānehnā, milānā; tolnā.

2. —Tashbīh d., mushābahat d.; kisi shai kī nisbat yā kahūā kī yā to fulān shai kī mānīnd hai; tamsīl d.

Compare, v. t Dūsre ke muqābil h. yā uske sāth muqābale meñ t̥hahar-nā, misl yā barābar h., dūsre ke sāth tulnā; taqābul kī salāhiyat i.; takkar yā jor khā-saknā

Comparison, n. Muqābala; tashkhis-i bāhami, shukhsan yā chizon ko ek dūsre ke muqābale men is gaur se jānchnā ki dekhen woh bā-ham muttaliq hanñ yā mukhtalif.

Comparison of hands (Law)—Kisī shakhs ke maz'ī dast phat ko usī ke dūsre dastkhat se jiski asliyat sūnat ho chuki ho mulākar (muqābala kar-ke) yeh dekhnā ki donon dastkhat ek hī shakhs ke banaye (likhe) huye hanñ yā nahin.

Compartment, n. Khāna, qut', khand, jitue judāgāna hisson par koyī shai munqasim ho unmen se ek

Compass, n. 1.—Gird jānā, gardish, daura.

2.—Girda yā gherā; had.

[gunjāish; samāyī, miqdār.

3.—Koyī ghūrī huyī jagab; phaulāw; pahunch; wus'at; haiyāz;

4.—Qibla numā, qutub-numā.

To fetch compass—Daur k; kis ko girā ghūmnā

Compass, v. t 1.—Kisī ke id-gird yā chāron taraf ghūmnā.

2.—Chāron taraf se gher yā band kar-k., ghurā; bulge men dāl d.

3.—Mubāsara k., nage meñ dālnā, ghere men dālnā.

4.—Apne qābū yā dast-ras men k.; pānā, hāsīl k., karuā; anjām k yā anjām ko pahunchānā; pūrā k

5.—Idāda k., 'izm k., kh yāl k., bandish k.; mansuba k. [kā āla.

Compasses, n. Paigār; dāire banāne aur khatoñ kī paimāish aur nuqsān

Compassion, n. Ham dardī, dūsron kī taklīf mēl'mūn k. yā samājhnā; woh atsos jo dūsre kī musibat yā taklīf se paidā ho, rahm; tars; riqqat, dard.

Compassionate, a. Rahīm, jiskī dil narm ho aur dūsron kī taklīf wagura dokh-ku hil-jāo, narm-dil, mām kā sū dil r. w.

Compassionate, v. t Kisī kī ham-dardī k., kisī kī taklīf wagurā par rahm k yā tars khānā. [nahūn.

Compatible, a. Muwāfiq, munāsib; mauzūn, dūsre ke hash-i-hāl; khulāf

☞ Usually followed by *with*.

Compel, v. t Majbūr k; jabr zor yā zabar-dasti se kisī kām kī karānā.

Compendious, a. Jismen kisī mazmūn yā kitāb kī khulāsa thore men ho; mukhtasar, mutawwal nahin; matīn.

Compensate, v. t 1.—Kisī ko mu'āwaza-i-musāwi d.; kisī khidmat wagura ke 'iwaz men kisī ko usīke barābar kuchh d., ajr d.; badlā d.

To compensate a labourer for his work, or a merchant for his losses—Kisī mazdūr ko uskī mihnāt yā kisī saudagar ko uskī nuqsān kī badlā d.

2.—Waq'at yā tāsir men kisī ke barābar h.; kisī ke barābar h. y. tulnā; talāfi k. [ki ham-qīmat dūsre chiz d.

Compensate, v. t. 'Iwaz d., badlā d.; talāfi k., ek chiz ko 'iwaz meñ us

☞ Followed by *for*.

To compensate for a loss—Nuqsān kī badlā yā mu'āwaza d.; talāfi i-niyāt k.

Compensation, n. 1.—Khidmat dain nuqsān yā taklīf uthāne ke badl men jo kuchh diyā jāe, mu'āwaza; haqq-u-sa'ī; mihnātāna; ajr; yā ajr, khisāra; harjā; tāwān.

2.—(*Law*) Muja'yi yā mujrā, tasfiya-i-qarza ba-zai'a-i-mujrāyi-i-bi hamī, jab do shakhs bā-hum dāim wa madyūn hon to unkā āpas men ek dūsre kī yāfta'ī kā jam' kar-l.

Compete, v. t. Usī shai ko dhūndhuā jiskā dūsrā mutalāshī ho; usī chiz ko hāsil karne kī fikr k jiskī lūki dūsrē ko bhī ho; taqābul k; raqābat k.

Competence, Competency, } n. 1 —Munāsbat, maqdarat, salāhiyat

2.—Wajh-i-kafāf, āsūda hālī; isqadar māl-o-matā' kī usse zindagi bi ātām basar ho, ra'f-i-zarūrat aur ātām se zindagi basar karne ke liye nāl yā ma'āsh kā kāfī taur par h., farāgat yā fāngu-l-bālī. [qānūnī.

3.—(*Law*) (a) Līyāqat yā qābīliyat-i qānūnī, munāsabat; salāhiyat-i-I question the *competence* of this witness, to give evidence seeing that he is under-age, insane, and biassed—Yah gavvūh kam-āin fātira l-'aql aur jāmb-dār hai libāzī adā-i-shahādāt kī nisbat uski salāhiyat-i-qānūnī par mujhe ishtibāh hai

(b)—Istihqāq yā ikhtiyār; muqaddame kī samā'at kā ikhtiyār yā uski salāhiyat-i-qānūnī.

It is not in the *competence* of this court to decide such cases—Is 'adālat ko aise muqaddamat ke infā'āl kī ikhtiyār qānūnan hāsil nahīn hai

(c)—Qānūnan kāfī yā bas h., munāsabat.

The *competency* of this evidence is indisputable—Is shahādāt ke qānūnan kāfī hon par hujjāt nahīn ho saktī.

Competent, a 1 —Kāfī, bas; jisse sab kām nikāl sake

He has a *competent* knowledge of the facts of the case—Wāq'āt-i-muqaddame kī 'ilm use kāfī hai.

2.—Qābil, lāiq; fāiq.

3.—(*Law*) Qānūnī salāhiyat yā ikhtiyār r. w.

A *competent* court or judge—Woh 'adālat ya jāj jisko muqaddamat kī samā'at wa infā'āl kī istihqāq yā ikhtiyār ho, 'adālat yā hākum-i-mujāz

A *competent* witness—Woh gavvūh jismen adā-i-shahādāt kī salāhiyat qānūn ke rī se ho; woh gavvūh jo qānūn ke rī se gavvūhī dene ke lāiq (uski mājāz) ho.

“In a judge or court, *competent* implies right or authority to hear and determine (causes), in a witness, it implies a legal right or capacity to testify.” *Webster*.

4.—Ikhtiyār yā istihqāq-i-kāfī r. w; mujāz; jāiz taur par kisi se muta'alliq, kisi ke liye jāiz yā uske ikhtiyār men.

Followed by *to*.

It is not *competent* to the defendant to allege fraud in the plaintiff—Mudda'ā 'alah is bāt kā mujāz nahīn hai kī mudda'ī kī nisbat fareb kā bayān kare

competently, ad. Kāfī taur par; ba tarz-i-kāfī, munāsib taur par; ma'qūl taur par (ba-tarz-i-ma'qūl)

competition, n Jis shai ke hāsil karne kī koshish koyī dūsrā kar-rahā ho usī shai kī talāsh yā uske pāne kī fikr-o-koshish; ek hī shai ke liye do yā zāid shakhson kī parawī; dūsrē se ba'ih-jāne kī jidd-o-jahd, taqābul yā muqābala, hamsarī; raqābat.

Competitor, n. Usī shai kā sārī wa mutalāshī jiskī talāsh dōaro ko ho; usī shai kā tālib jo dūaro ko bhī matlūb ho; raqīb, ham-sar

Compilation, n. 1.—Mukhtalif sabilon se okatthā h. {kiyā jāo; tālīf

2.—Woh kitāb wagura jiskā mawād dūsi kitāb wagura se akhiz
Compile, v t. Kitābon yā nawishton ke ajzā ko okatthā karke ek aur hī kitāb yā risāla banānā, ek yā kayī musannifon kī tasnīfat ko ajzā ko intikhab karke yak-jā k, jode jode kāgazat yā qawānīn wagura ko yakjā aur murattab karke unkā ek majmū'a taiyār k.; tālīf k.

Compiler, n. Muallif, jo dūsi kitābon se intikhab karke koyī kitāb taiyār kare, mutafarrīq kāgazon yā husābon kā yukjā k. w.

Complain, v i. 1.—Shikāyat k; shākī h, raaj wagura kā izhār k, afsos k.; naqs nikālī, ulahnā d.

2.—(Law) Nālīsh k., istigāsa k., faryād k., jurm kā ilzām lagānā, ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū mustagīs h.; da'wā k.; kisi jurm kā ittihām 'ād k.

Complainant, n. 1.—(Law) Mudda'ī, nālīshī; mustagīs; woh shakhs jo kisi mujrim par da'wī dā ho; jo shakhs kisi mujrim kī nisbat nālīsh kare (istigāsa posh karo)

2.—Faryādī; shākī, gila-guzār

Complaint, n. 1.—(Law) Istigāsa, nālīsh; faryād; da'wā, kisi shakhs par is bayān se da'wā k ki usne qāwīm kī khilāf wurzī kī, kisi kī nisbat ahl-i-kār i mujāz se yah zāhir k ki woh fulān jurm ka murta-lib huā, jurm kā da'wā.

To institute, lodge, make, or prefer, a *complaint*—Nālīsh yā da'wā k.; istigāsa k

To answer a *complaint*—Nālīsh kī jawab dūhī yā tartīd k

2.—Raaj afsos yā dard wagura kā izhār; shikāyat; faryād; naqs nikālū, haif-gūī, 'aib-joyī; ulahnā.

3.—Wajh-i-shikāyat, manshā-i-izhār i-tasawf, woh shai jiskī mahat yā jiskī shikāyat kī-jāe, woh bāt papar raaj yā afsos zāhir kiyā jāe.

4.—Kisi jismānī dard aur be-chānī kī shikāyat ke wajh; maraz; lūāī, shikāyat; 'alālat; dukh

“Usually applied to disorders not violent” *Hester.*

Complete, a. 1.—Kāmil, nāqis nahīn; pūrā; tān yā tamām.

2.—Khātima yā anjām ko pahunchā huā; jismen kuchh takmīlā bāqī na rahjāe.

Complete, v t. Mukammal k.; takmīl ko pahunchānā; pūrā k.; khatm k., anjām ko pahunchānā, kuchh bāqī rahne na d

Completely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; pūrā-pūrā; sab kā sab; kul yā bi-l-kul

Completion, n. Ikhtitām; khātima, takmīl; pūrā ho-jānā.

Complex, a. 1.—Murakkab; do yā zāid ajzā se tarkīb pāye huye; mufrad nahīn

2.—Pechīda; pun-pech, uljhāw kā; jismen bahut uljhāw ho;

Complexion, n. 1.—Jism kā rang-khusūsan ehīrī kī rangat.

2.—'Umūman sūrat-i-zāhirī; haīat; shakl

The *complexion* of circumstances—Halāt kī 'aw zāhirī sūrat; halāt kī haīat yā shakl; kisi bāt kī kashiyat jo ba-asbāb i-zāhir (zāhir meñ) ho.

Complexity, n. Uljhāw; pēchīdagī; pechīda yā uljhā h.

Compliance, n. 1 — Ifā; ta'mīl; bajā-āwāf; ittībā'; itā'at; manzūrī; nazāmandī, kisi kī istid'ā khwāhish hukm talab yā kahne ke mutābiq kisi amr kā anjām (uskā karnā).

Followed by *with*

A *compliance with* the conditions of a contract—Ifā yā ta'mīl-i-shar'at i mu'āhada, mu'āhade ke mutābiq kisi bāt kā k [muwāfaq]

In *compliance with*—Ba mājib, hasb, ba-ifā, ba-ta'mīl; ba-ittībā', mutābiq,

2 — Dūsron ke khush karne kī khwāhish, akhlāq, tawāzu'

Complicated, p a Pechīda, uljhā huā, pui-pech yā pech kā, pech-dār

A *complicated case*—Pur pech muqaddama, pechīda-mu'āmalā

Complication, n Uljhāw; pechīdagī, ek hī ek men nathā yā khūb milā h

Complicity, n. Shirkat-i-jurm; jurm men sharik h, jurm kī shurakat

Compliment, n Akhlāq yā ta'zīm-o-takīm wagura kā izhār; salām, salām-o-miyāz, ādāb wa taslīmāt, bandagī, kornish.

To send one's *compliments* to a friend—Apnā salām kisi dost ko kahā yā likh bhejū.

In this sense, always used in the plural.

Compliment, v. t 1 — Ta'rif k., tausif k.; barāyi k., sarāhnā; ta'zīm k., takfīm k.; tuhniyat d.; mulāzkat-bād kahnā yā d.

2 — Kuchh ba-taur nazi yā tuhfe ke d., kuchh nazr wagaira dekar yā koyi aur mihr bāni kā fil' kaake apni mihrbāni yā shafaqat zāhir k

Complimentary, a Jisse pās lihāz yā ta'rif zāhin ho, ta'rifī; tausifi, ta'zīmī, akhlāqīya; salāmī

A *complimentary address*—Sipās nāma, kisi kī ta'rif-i-zabāni yā tahrīf.

Comply, v. t 1 Pūrā k., anjām ko pahunchānā, ta'mīl k.; ifā k., bajā lānā, manzūr k.; karnā yā mānnā

Usually followed by *with*.

To *comply with* one's request—Kisi kī dakhwāst yā istid'ā kē pūrā k., kisi kī dakhwāst ke mutābiq 'amal k., kisi kī kahnā mānnā yā larnā.

To *comply with* an order—Ta'mīl-i hukm k., hukm bajā lānā

Component, a Jisse koyī shai hane; jisse koyī shai tarkīb pāye; tarkībī

The *component parts* of a body—Kisi shai ke ajzā i-tarkībī; woh ajzā (hisse) jisse koyī shai tarkīb pāye

Component, n Juzw i-tarkībī, woh hissa جسके jorne yā milāne se koyī shai-i-murakkab ban-jāe. [kī garaz se]

COMPONERE LITES, [Lat.] Tasfiya-i-nizā' ke liye; jhagrā tai karne

Compose, v t 1.—Do yā zāid ashyā ajzā yā mufradāt ko yak-jā karke banānā, bāham tarkīb d. yā murakkab banānā; banānā.

That work is *composed* of four parts—Us kitāb men chār hisse hain yā woh chār hisson par mushtamil hai.

2.—Kisi kul ke ajzā h.; shāmil k.; banānā; qāim k

The statements of four witnesses *compose* the whole evidence for the prosecution—Subūt yā mudda'ī kī jānib kul shahādāt chār gawāhoñ ke bayānāt par shāmil hai (chār gawāhoñ ke bayānāt ke gāiwā aur koyī subūt mudda'ī kī taraf nahin hai.)

3 —Dil se banānā; az-sai-i-uau banānā, tasnīf k, kisī nazm yā nasr kī kitāb wagaira kā musannif banānā. [jaise dil ko.]

4 —Thaughā k, taskīn d, thokāno se k, intishār se baī k.

5 —Tai k, tasfiya k, raf' k juse jhagye ko. [guzar na ho]

6.—Monāsib turīq par rakhnā, aisi hālāt mein r. ki intishār kā Composed, p a. Mutaharrir yā dānwāñdol nalon, qarar ki hālāt mein, sākuin, dhīrā [kitāb talīf usāla ya muskhu]

Composition, n 1 —Tasnīf; mshā-par-lāzī, koyī chhapī yā qalām

2.—Tarkīb pāno vā murakkab banāyo jāne ki hālāt.

3 —Tasfiya-i-miz' ko liye shariat ki bāhami munāzī; jhagre kā tasfiya, jis bāt kā jhagyrā ho uskā nipṭāw, musālaha; 'ahd o paimān, rāzi-rujū' ho-jānā

4 —(Law) Kisī dāin ke ifā ke liye jo shartēn yā sañlēn pahle qāim ho chukiñ yā mahkūma-i-qānūn hon unko khulāf us dāin ke adī ke liye koyī bāhamī mu'āwaza, kisī aise mu'āwaze ko rā se jis-par dāin aur madyūn donoñ rāzī hon kisī qarz ki chukit yā uskā tasfiya, kisī madyūn-i-nādar (dīwāliye) ke dāmon ko parte ko mutābiq rupaye dekar qarz sāl kar-d, dānā-sābi; tasāli husse ka mutābiq diwāliyo ke dāin kā patānā, kisī muqān kā mu'āwaza Woh mu'āwaza yē woh rupaye jo kisī qarz ke chukāne ko liye aslī shart ke khulāf farīqun ki rāzā-mandī se diye jāen. [aql mein]

COMPOS MENTIS, [Lat] Sahīhu-l-'aql, masābuh-i-bawā yā tāfiru-l-

Composure, n Taskīn, dil-jam'i, dānān, jam'iyyat-i-khatir.

Compound, v t 1 —Ek mein milnā: ekattlā k; murakkab banāna.

2 —(Law) Kisī takrār yā nizā' ko āpas mein tai kar lenā; sulh k, rāzī-nāma k; āpas mein rāzī ho-jāna, kisī dāin ke adā ki jo shartēn pahle tai pā-chuki hon unko khulāf dūsrī shartēn ke mutābiq jo āpas mein tai pāyī hon us dāin kā adā kar d.

Compound, a Murakkab; mutafarriq ajzā se banā hū; musfrūd nahī.

Compound interest—See Interest

Compound, n 1. Murakkab shay.

[ghorī ho]

2 —Ihāta; woh zamīn jo kisī 'imārat ke qud ulchī dīwārēn se

Compoundable, a (Law) (qābil-i-tasfiya-i-hā-humī; jismēn rāzī-nāma ho sake, jo āpas mein tai pā-sake

The offence of murder is not compoundable—Jum-i-qatl-i-'amīd mein rāzī-nāma nahīn ho-saktā

Comprehend, v t. 1.—Shāmil r; tāwīlan yā zimman dākhil k.

2 —Samajhū; brjhuā; kisī bāt kā mathab dil mein samajh lenā

Comprehensible, a 1.—Jo kisī shay mein shāmil yā dākhil ho sake; mumkinu-l-ishtimāl.

2 —Samjhe jāne ke qābil, jo samajh mein ā-sake; qābil-i-idrāk, jo dil mein samā sake.

Comprehension, n 1 —Shumūl yā ishtimāl.

2.—Samajh, zihū, 'aql, idrāk.

Comprehensive, a. 1.—Jismēn bahut kuchh shāmil ho; jismēn bahut si bātēn dākhil hon, hāwī, wasī', jāmi'; qalīlu-l-lafz wa kastru-l-ma'nī.

2.—Jismen bahut si bātēn ko ek hī martaba samajhne ki quwwat ho,

Comprise, v. t. Shāmil r; dākhil k; mutazammīn yā muhtawī h
Compromise, n. Musālahā, bāhum raf'-i-shar, sulh, tasfiya-i-bāhamī;
 woh mu'āhada jiske rū se do farīq-i mukhālīf ek dū're kī musbat
 kuchh kuchh m'āyat karke āpas men jhagrā tai kar-len (āpas men
 kuchh chhor-chhorāke jhagrā niptā len).

To effect a compromise—Sulh k, tasfiya-i-bāhamī k.

Deed of compromise—Sulh-nāma, mizā-nāma

Compromise, v. t. 1.—Tasfiya-i-bāhamī k., āpas men kuchh chhorchhorā-
 kar jhagrā tai kar-d., sulh k.

The case has been *compromised*—Is muqaddame men āpas men tasfiya ho gayā
 (sulh hogayī)

2.—Khatre men dālnā, kisi qaul yā fi'l se apnī tayīn pā-baud k

Compulsion, n. Jabī; zabar-dastī; zor, ta'addī. [pare.

Compulsory, a. Jabriya; majbūr k w, jisse koyī fi'l chār-nā-chār kainā

Compulsory measure—Jabriya tadbīren; woh tadbīren jinke bā'is koyī kām
 kiwāhī-na-khwāhī kainā pare

Computation, n. Shumār, guntī, hisāb; ta'dād, tashkhis.

Compute, v. t. Shumār k; ginnā, hisāb h, guntī k.; 'amal-i-hisābī se
 tahqīq k; joinā, jo yā okuṭṭhā karko darjāft k

Comrade, n. Sāthī; sangī, ham-sābī, rāfiq. [na kahnā; ikhṭā k

Conceal, v. t. 1.—Makhfi yā poshidā r; zāhir na k, zabān par na lānā;

To conceal a fact—Kisi wāq'ā kā zāhu na k, kisi hāl kā zabān par na lānā
 yā na kalnā

2.—Nazar bachānā, nigāh se dūr r; na dekhānā; chhipānā yā chhipā r.

To conceal stolen property—Māl-i-masṭūq ko chhipā r, chori kā māl kisi ko
 dekhne na d

Concealment, n. 1—Ikṭfā; poshidagi, 'adam-i-izhār.

Concealment of facts—Ikṭfā-i-wāq'āt; 'adam-i-izhār-i-wāq'āt (hālāt kā kisi
 ko na batlānā)

2.—Nigāh se dūr r.; chhipānā, aisi tarah par rakhnā ki dekh na
 pare; rū-poshī [kī nazar na pare.

3.—Chhipne kī jagah; taubāyi kā maqām; woh jagah jahān kisi
 In concealment—Khufiyatan, chhipā ke; makhfi tarah par

4.—(Law) Sachchī bāt (asl-i-haqīqat yā nafs-i-amr) kā chhipā yā
 dabā r.; aise hālāt kā zāhu na k jo musāfan qābil-i-izhār hon.

Concede, v. t. Qabūl k.; taslīm k., mān lenā; manzūr kar l., bilā i'tirāz
 ke chhor d.; bataur sahīh wājib yā munāsib ke mān lenā.

Conceit, n. 1.—Khayāl, qiyās, tasawwur; rāe, tarang.

2.—Tashkhis, samajh, apnī sūrat-shakl ya hīyāqat wagaura kā barā
 khayāl, khud-bīnī, khud-parastī.

Out of conceit with—Kisi aisi shai se jo pahle margūb rahī ho tabī'at phere
 huye, kisi shai kā phir mushtāq nahīn; mutanaffī, rāzi yā khush nahīn.

Conceited, a. Apnā barā khayāl r. w., apne ko har tarah se bahut barā
 samajhne wālā, khud-bīn; khud-pasand, mutakabbir.

Conceivable, a. Jo khayāl qiyās yā samajh men ā-sake.

Conceive, v. t. 1.—Hamal r. yā hāmila h.

2.—Tajwiz k.; mansūba yā bandish bāndhnā; dil se soch-kar nī-kālūā yā qām k. [samajhnā]

3.—Samajhnā, khayāl k., tasawwur k., khayāl men lānā; munimⁿ conceive, v t 1—Hāmila h.; peṭ se h. yā peṭ rahnā.

2.—Khayāl k., tasawwur k.

☞ With of

Concentrate, v. t Ek markaz yā marja' kī taraf rujū' k.; yak jā yā ekatthā k., aur bhī ek dūse ke nazdik k.

Conception, n. 1—Hamal, peṭ se h.

2—Tasawwur, khayāl, samajh. [h; muta'alliq h.

Concern, v t 1—Kām kā h., kisi ko naf' kī bāt h.; kisi ke hye maufid

It much concerns a pleader to be honest to his clients—Wakil ke hye yah bāt nihāyat kām kī hu kī apne muwakkiloñ se diyānat-dāri karē.

2.—Ta'alluq sarokār fikr yā lagāw r.; jī lagānā.

A good landlord concerns himself in the happiness of his tenants—Achehā zamīn dār apnī ri'āyā kī khushhālī kī fikr rakhtā hai.

The accused was actually concerned in the offence charged—Jis jurm kī ilzām us mulzam par lagīyā gayā usse woh waqī'ā ta'alluq rakhtā thā.

3—Fikr men dālnā yā fiki-mand k., bo-chān k.; parwahān k

To be much concerned for the safety of a friend—Kisi dost kī mīlbat-o'āfiyat kī nisbat bahut fikr-mand (mutafakkir) h.

4—Bejā dast-andāzī k., nā-munāsib taur par dakhil d.; hāth dālnā.

To concern one's self with the affairs of another person—Dūse shakhs ke kām-o-bāi men hāth dālnā (nā-munāsib taur par dakhil d.).

Concern, n. 1—Ta'alluqāt; kār-o-bār; mu'amala. [muassir ho.

2.—Barīyī; sūd-mandī, woh bāt jo bihbūdī yā khushhālī par

3.—Fikr, andeshā; khayāl; ta'alluq

4.—Kothī, kā-khāna, woh log jo kār-o-bār men sharīk hon; kothī aur uskā kār-o-bāi.

The loss affects the whole concern—Kul kothī kā nuqsān huā; is nuqsām kā asar bil-kul kāi-khāne par hai.

Concert, v. t Āpas men band-o-bast k.; bāham mashwara yā ittifaq karko tai k., do yā zāid shakhsan kā ekatthā hu-kar kisi bāt kā band-o-bast k.

To concert measures—Āpas men bāt-chit yā ittifaq karko kisi bat ke anjām kī tadbīr k.

Concert, n Kisi tadbīr yā mansūbe men do yā zāid shakhsan kā ittifaq; ittifaq-i-bāhamī, āpas men apnī apnī rāo wa apno apne khayālāt ko zāhir karko ittifaq paidā k., muwāfaqut; mutābaqat; mel.

To act in concert with another—Dūse shakhs ke ittifaq se kām k.; dūse shakhs se milkar kām k

Concession, n. 1.—Kisi kī istid'ā ke ba-mūyub uso kuchh de-d., māngne par kisi ko kuchh d.; ri'āyat.

2.—'Ātiya; woh shai jo dī-jāwe.

3.—Faiq-i-mukhālīf kī kisi hujjat ko is garaz se taslim kar-lenā kī ek aisi bāt hāsīl ho-jāwe jisse inkā nahīn ho-saktā yā yah anur sabbit ho-jāwe kī bā-wasf-i-taslim-i-'uzr faiq-i-sānī ko galaba nahīn ho-

saktā balki farīq i-awwal hī aur wujūh par gūlib ā-saktā hai; taslīm; ijāb; iqbal.

Conciliate, v. t. 1.—Sulh karānā, mel karānā; phir bāham dost banānā, raf'-i-shūr k.; jhagrā niptānā.

An attempt has been made to *conciliate* the contending parties—Farīq i mutanāẓirā mab'sulh karāne kī koshish huyī hai.

Conciliation, n. Sulh; mel; do farīq-i-mukhālif ko phir bāham dost banā d. [jhagrā jātā rahe.

Conciliatory, a. Sulh-kun; sulh sās, muslih; jisse sulh ho-jāe; jisse To adopt *conciliatory* measures—Aisi tadbīren karā jisse sulh ho-jāe

Concise, a. Mukhtasar, mutawwal nahīn; jismein alfāz to thore hon par unkā mazmūn bahut kuchh ho, ba 'ibāyat i-mukhtasar wa pur mazmūn; jismein sirf khās khās bāten hon; hāwī; qalīl-i-lafz wa kasīr-i-ma'nī.

“Used of style in reading or speaking” Webster.

Concisely, ad. Ikhtisār ke sāth; mukhtasaran; aise farīq par kī alfāz thore hon par mazmūn wāfī ho, chand lafzon mein (ba-alfāz i-chand)

Conciseness, n. Ikhtisār, imāl, likhne yā bolne (tahrīr yā taqīd) mein ikhtisār; kotah kalāmī.

Conclude, v. t. 1—Natīja nikālū, dalāil se mustambut k., ma'nī nikālū.

2—Kisī amr ko qat'i tai kar-d.; kisī amr kā taslīya bi-l-maqta' kar d.; tai k., niptānā; tahrānā

To *conclude* a peace—Akhir mein sulh k [khatm k

To *conclude* a sale—Bū' ke mu'āmale ko khātme ko pahunchānā, nilām

3.—Khatm k., khātme ko pahunchānā; amjām ko pahunchānā.

4.—(Law) Mānī' h.; rokūā; muzālim h.; bahs yā kār-rawāyī i-mazāil se rokūā, kisī ko usī kī bahs yā taslīm se pā-band yā majbūr kar-d. (āge barhne yā chalne na d.)

The defendant is *concluded* by his own plea—Mudda'ā 'alaih apne hī 'uzr se pā-band yā majbūr ho gayā hai

Conclusion, n. 1—Khātima; juzw-i-ākhir; ākhir kā hissa; juzw-i-intihāyī.

2—Natīja-i-dalīl yā bahs, maāl-i-kār; natīja-i-ākhir

To draw a *conclusion*—Natīja-i-ākhir nikālū.

3—Tajwīz-i-ākhir; fāsala i-ākhir, woh rāe jo ākhir mein qāim ho.

To arrive at, or come to, a *conclusion*—Rāe-i-ākhir qāim k., ākhir mein tajwīz k

4—(Law) (a) Khātima-i-'uzr (b) Woh amr jiskī wajh se koyī farīq apne kisī qaul yā h'l kā pā-band ho-jāe.

Conclusive, a Ākhir; qat'i, qatī', shāfi, bi-l-maqta'; jisse āyinda ko bahs kī gunjāish na rahe; jo kār-rawāyī-i-āyinda kā mānī' ho; mukhtatīm, nā qābil-i-tardīd, jisse kisī bahs mein farīq-i-mukhālif qāil ho-jāe.

A *conclusive* answer—Jawāb-i-ākhir, jawāb i-qat'i yā shāfi.

A *conclusive* argument—Bahs-i-qatī'; aisi dalīl jisse āyinda ko bahs kī gunjāish na rahe ya jiskī tardīd na ho-sake

Conclusive evidence (Law)—Subūt-i-qat'i, aisa subūt jiskī tardīd yā tauzīh qānūn ke rū se jāiz na ho; subūt-i-shāfi yā qatī'.

Conclusive presumption (Zar)—Qiyās-i-qatī'; aish qiyās-i-qatī'ni jākā tarāh hangiz na ho-sake; qiyās-i-qatī'ni jo kī tarāh qābil i tarāh na ho.

Conclusively, ad Bi-l-maqta'; qat'an; ba tajwiz-i-ākhir, aisi tarāh ki qābil-i-tarāh na ho

This point of law has been already *conclusively* settled—Yah qat-i-qatī'ni bi l-maqta' tar ho chuki hu (uski tajwiz is tarāh par ho chuki hai ki ab usman bahs ki gunjāish na hai).

Conclusiveness, n Jismen niza' ko tar karne yā rāo qāim karāne ki quwwat ho, qatī' hone ki sifat r. w.

The *conclusiveness* of this evidence can not be denied—Is bāt se anka nahīn ho-saktā ki yah sūbat qatī' hai

The *conclusiveness* of his argument is questionable—Yah mushtabah hai ki uski dalīl men is qadar quwwat hai yā nahīn ki uspar rāo qāim ho-sake (uske qatī' hone men ihtihāz hai)

Concoct, n Mansūba karke qāim k ; bandish k ; tadbīr karke kharā k.

To *concoct* a senemo—Koyī mansūba qāim yā kh wā k.

The accused says the case has been *concocted* against him by the police—Mulzam kā bayān hai ki yah muqaddama uspar ahl kārān par ho chuki hai (bandish karke qāim kiya hai)

Concord, n 1.—Shakhsen men ittifaq; rāo k hayāl yā maqsad waganā kā yaksāu h , mel; sulh

2 —Ashjā (chizon) men mutābaqat muwafaqat yā musāshabat.

Concordant, a Mutābiq, muwāfiq, mushtābih [hujām

Concourse, n Majma', logon ki jamā'at, ashiyā kā ijtimā' (okutthā h) ;

Concubinage, n Bilā iz hawā-i-jāz mard aur 'aurat kā yak jā rahna; madkhūliyat, haram men rahne ki hālāt.

Concubine, n Zan-i-madkhūla; suraiya; haram; ohor-mahal; woh 'aurat jo kisi mard ko sāth bilā iz hawā-i-jāz rahne.

Concur, v 1, Muttāfiq h. ; ek dil h. , muttāfiq-i-rāo (ek rāo) h.

The court *concurs* with the assessors in acquitting the accused—Mulzam ki barāat men 'adālat ko asessoron ki rāo se ittifaq hai.

Concurrence, n 1 —Ittifaq-i-rāo; dilon kā ek h. ; bāham kisi bāt ko manzū k.

In *concurrence* with the assessors, the court convicts the prisoner—Ba ittifaq-i-rāo-i asessorān 'adālat muddat 'alāh par jurm sābit qarār deta hai.

2 —Ham-iqtidārī, ham ikhtiyārī, ek sāth ikhtiyār kā r. ; barābar huqūq-i-mushtarak r.

A *concurrence* of jurisdiction in two different courts—Do mukhtalif 'adālaton kā ham-ikhtiyār h. (kisi bāt men yaksām ikhtiyār r.)

Concurrent, a 1.—Muttahād; ek sāth 'amal k. w. ; ek natija paidā k. w. ; muttāfiq.

Concurrent judgment—Tajwiz yā rāo-i muttāfiq, aisi tajwiz jismen do yā zaid mujawizon ki rāo ek hi ho [kā bayān.

Concurrent testimony—Shahādāt-i muttāfiq, do yā zaid shakhsen kā ek qāim

2.—Mushtarak wa musāwi, yak jāyī wa muta'alliq-i-shar-i-wāhid.

The magistrate and the sessions judge have *concurrent* jurisdiction in some cases—Ba'z muqaddimūt aur majliset aur sessions jay ikhtiyār-i-mushṭarak wa musāwā mukhtelā hain

Concurrently, ad. Ek sāth; mil-kar; bi-l-ittifāq; yak-jāyī.

Condemn, v. t. l.—Be-jā yā nihāyat be-jā qarār d, kisī kī nisbat nā-pasandīdagi yā nā-rāzī zāhir k; rad k; nā-manzūr k.

To *condemn* one's conduct—Kisī ke kār ko be-jā thahānā (uski nisbat par nā-rāzī zāhir k) To *condemn* something as faulty—Kisī shai ko nā-pasandīdagar rad yā nā-manzūr k.

2—Muḥrim yā gunah-gār thahānā; saẓā kā hukm d. yā sādīr k; kisī par ba-ikhtiyār-i-'adālat hukm-i-saẓā sādīr k

The accused has been *condemned* to death—Mulzam kī nisbat saẓā-i-maut (phān-ī) kā hukm sādīr hūā hai.

Condemnation, n Muḥrim tajwīz karke saẓā kā hukm d

A judicial *condemnation*—'Adālat se tajwīz i muḥrimī wa hukm-i-saẓā kā sādīr.

Condign, a Munāsib, jiskā koyī saẓāwār (lāq) ho.

“This word is now most frequently used in connection with the word *punishment*”

Condign punishment—Saẓā i munāsib; ta'zīr-i-wajib. [male'lm.]

CONDITIO SINE QUA NON, [lad] Shart-i-lāzimī; zarūrī shart, lāzim

Condition, n 1.—Hāl, hālat, kulliyat.

2.—(Law) Shart; qarār ya iqrār; 'ahd-o-paimān; kisī dast-āwaz yā mu'āhade kā woh juzw jismon yā shart ho ke sharāt-i-hast-āwaz yā mu'āhade kī ta'mīl na hone kī sifrāt mein woh mu'āhade bātīl ho-jāegā yā fawān-i-ma'hlūlā 'ād hogā

3.—Lāzim-malzūm; woh bāt jisko hone yā na hone par kisī dūse fīl kā madār ho

Conditions of sale—Sharāt-i-nīlām; woh shartein jo kisī jādīd ko nīlām ke liye qāim kī-jāen Band-i-sharāt-i-nīlām, woh nawishta jismon nīlām kī shartein likhī hon

Condition, v. i. Qaul-o-qarār k.; mu'āhade k.; shart k.

Conditional, a. Mashrūt; shartī; jo quyūd ke sāth kiya jāo; jismon shartein lagāyī jāen; jo pā-band-i-sharāt kiya jāo; gar-mutlaq, bilā shart yā bilā-qaid nahīn; bi-l-wafā.

A *conditional* promise—Wa'da i shartī yā mashrūt; woh wa'da jiskā pūrī kiya jānā kisī dūse shart kī ta'mīl par mauqūf ho

A *conditional* sale—Ba'i-i-ba-l-wafā yā ba'i-i-mashrūt, woh ba'i jiskā mukāmal honā kisī shart kī ta'mīl par munhasī kiya jāe.

A *conditional* pardon—Mu'afi-i-shartī, mu'afi mashrūt ba quyūd

Conditionally, ad. Quyūd ke sāth, koyī khās shart yā qaid lagākar; kisī bāt kī shart par (ba-shart hone uske), bilkul yā kulliyatan nahīn, ba-sharte kī kisī amr-i-khās kī ta'mīl kī jāe.

Condole, v. i. Dūse kī taklīf yā musībat par raḥ zāhir k.; izhār-i-ham-dardī k.; mātām pūrsī k.; raḥ k.; ta'ziyat k.

Followed by *with*.

Condolence, *n.* Ta'ziyat; mātam-pusi; dūsre ke ranj par afsos yā ham-dardī kā izhāi

Conduce, *v. t.* Kisī bāt men madad d. yā mu'āwin h.; kisī taraf ko lo-chalūā yā māl karānā; koyī kām nikālūā yā kisī kām men anā.

Followed by *to*.

Conducive, *a.* Le-chalūe yā māl k. w.; mumidd; mu'āwin; mu'in.

Conduct, *n.* 1.—Atwār, rawish; tariq; waz', ā'nāl. [yā afsari

2.—Ihtimām, iusnām, khabar-giri; pairawī; chalūā, hukumat

The conduct of one's affairs—Kisī ke kāmōn kā ihtimām, kisī ke mu'āwat kā iusnām

The conduct of a case—Muqaddame kī pairawī (uski khabar-giri).

Conduct, *v. t.* 1.—Ham-rāh jākār rāh dekhlanā; le-jānā, rah numāyī k.

The accused conducted the police to the scene of occurrence—Ahl-karān-i-polis ko mulzamt maunqā'ī wārdāt par le-gayā

2.—Chalānā; anjām d., iusnām k.; pairawī yā khabar-giri k.

The case was not properly conducted in the lower court—Yah muqaddama mahkama-i-matūt mein ba tūz-i-munāsib chālīyā na gayā; is muqaddame kī nisbat mahkama-i-matūt mein pahaw-i-munāsib na huyī. He conducts his affairs well—Woh apnā kār-o-bar bakhlūā anjām detā (chālātā) hī

To conduct one's self well or ill—Bhālī yā burī chāl chalnā, tarq-i-nak yā bad akhtiyārī k.

Confederacy, *n.* 1.—'Ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; bandish; mel; jo mu'āhada do yā zāid ashkhās wagura ke mubāhi kisī kām men 'ānat-i-bāhamī kī nisbat ho, 'ahd-o-paimān-i-bāhamī.

2.—Sāzish, bandish; kisī h'ī i-nājāiz ko irtikāb ke liye do yā zāid shakhson ke mubāhi ittifaq.

3.—Woh log yā woh riyāsateh yā qawmōn jo 'ahd-o-paimān ke zarfē se āpas men muttāfiq hon.

Confederate, *a.* 'Ahd-o-paimān men muttāfiq; 'ahd-o-paimān ke rū se bāham sharik; kisī qaul-o-qarār men sharik; sharik; muttāhid; rāfiq.

Confederate, *n.* Rāfiq; sharik; woh shakhs jo kisī qaul-o-qarār men dūsron kā sharik ho. [men shirkat k.

Confederate, *v. t.* 'Ahd-o-paimān men sharik h.; mu'āhada-i-bāhamī

Confederate, *v. t.* Kisī qaul-o-qarār men sharik k.; apna sharik banānā.

Confer, *v. t.* Bāham mashwara k.; kisī amr-i-aham (kām kī bāt) kī nisbat bāham guftū k.

Followed by *with*.

Confer, *v. t.* Bakhsnā, 'atā k., fāidā bakhsnā yā 'māyat k.; dawām ke liye koyī haq 'atā k

Followed by *on*.

To confer benefits on a person—Kisī ko naf' bakhsnā. To confer a title or honour on a person—Kisī ko khitāb yā 'izzat bakhsnā yā 'atā k.

Conference, *n.* 1.—Kisī amr-i-aham kī nisbat bāham mukālama; do yā zāid shakhson kā āpas men mashwara gaur yā kahwa-suune ke liye ham-kalām h.; mashwara-i-bāhamī. [mulāqāt.

2.—Mashwara bāis yā fahmāish kī garaz se yakjā h. yā jalsa k.;

Confess, v. t. 1.—Iqbāl iqrār yā taslīm k.; qabūl k.; i'tirāf k.; kisi qusūr jurm yā dain kā muqir h (use apne ūpar guḍān l.)

To confess a crime—Iqrār-i-jurm k.; jurm taslīm k.; i'tirāf-i-jurm k.

To confess a fault—Qusūr taslīm k., yah kalnā ki ham se qusūr huā. [na k.]

To confess a debt—Iqbāl i dain k.; qarza qabūl yā taslīm k., qarz-dārī se inkār

2.—Kisi bayān yā wāq'ā ko taslīm k. (use bataur sahīh ko mān l.); yah kalnā ki fulān bāt sach hai. [sahīh.]

Confessedly, adv. 1—Lā-kalām; yaqīnān; qat'an, bilā shubha, muqarrar;

2.—Iqrār ke i'tibār se (rū se); khulā khulī; ba-tarz-i-fāsh; hānkā-hānkī; pukāi ke.

Confession, n. 1—Iqrār; iqbal; i'tirāf, ijāb-i-jurm yā qusūr; jurm ilzām yā qusūr wagairā kā barmalā iqrār.

The accused has been convicted on his own confession—Woh mulzam apne hi iqrār par mujim qat'ān diyā gayā hai, us mulzam par khud usi ke iqbal ke ba-intijab jurm sābit ṭhahīyā gayā hai.

To make a confession—Iqrār k.; muqir h.; qabūl (qabūl) k.

To extort a confession—Jabrīyān iqrār karānā.

2.—(Law) Kisi madyūn kā apne dain yā muākhaze ko hākim ko ru-ba-rū taslīm k. jiski bunyād par dighi hokar jami ki-jāe; iqbal-da'wā.

**Confidant, { n. Rāz-dā; yār-gār; dilī dost; ham-rāz; mu'tamad-
Confidante, }** 'alaih [samajhūā

Confide, v. t. I'tibāt k., bharosā k.; takiya k.; yaqīn lānā, sachchā

Followed by *in*.

Confide, v. t. Sipurd k.; i'tibār par hawāla k.; muḥawwaz-ilaih ko imān-dār samajh kar tufwīz k., koyi shai kisi shakhs ko yah yaqīn karke sipurd k. ki woh usko hifāzat yā husn-i-intizām se rakkhegā.

Followed by *to*.

Confidence, n. 1.—I'tibār; i'timād; takiya; bharosā; itmīnān.

To place confidence in a statement or report—Kisi bayān yā khabar par i'timād k.

To have or put confidence in one—Kisi shakhs par i'tibār takiya yā bharosā k.

2.—Apni liyāqat yā dandāt par takiya; apni istitā'at par bharosā; inhisār-i-zātī.

3.—Dilerī; juraat; woh yaqīn jo kibr yā apni liyāqat wagaira ko khayāl-i-khām se paidā ho; tayaqqun, khud-bini.

Confident, a. 1—Mu'taqid; yaqīn i kām r. w. yā rakhtā huā; mutmayin, khātir-jam; bharosā karke; takiya karke.

2.—Apne hi ūpar takiya k. w., diler; be-bāk; nidār; bo khauf.

3.—Shokh, gustākh; be-hayā

Confidential, a. 1.—Mu'tamad, ham-rāz; i'tibāī; jispar tamāniyat ho yā ho-sake, saẓāwār-i-i'timād; i'tibār ke laiq

A confidential friend—Dost-i-mu'tamad; i'tibārī dost.

2.—Rāz kā; maḥfī, poshīda; jo is tamāniyat par batlāyā jāe ki woh zābir na kiyā jāegā.

A confidential message—Paigām-i-maḥfī; aḥḥ paigām yā aisi khabar jiski nisbat yah maqsūd ho ki woh auron ko ma'lūm na ho.

A *confidential* matter—Rāz ki bāt; bhed ki bāt, aisi bāt jiska fīlān dīkharō par manzūr na ho ya'ūi jī shakhs ko woh bāt batlāy; jāo uske siva na koyi na jāne

Confidential communication—(Law) Woh bāt jo muwakkil apne wakil yā kausali wāgura ko uske pesh ke t'libān se batlāwa aur jiska zahī k us wakil yā kausali par jāz na ho; muwakkil ki bilāyī peshida bāt jiska izhār wakil wāgura ke hīe mamū'ī ho, itilā' i makhfi.

Called also *privileged communication*.

Confidentially, *ad* Ba-tarz i-makhfī, peshida tarīq par; t'libār par; rāz yā bhed ki tarah; is imīnān par ki rāz fāsh na kiyā jāegā (bhed na kholā jāegā).

Confidently, *ad* Tayaqqun ke sāth, mihāyat yaqīn se, khūb yaqīn karko; bilā shubha, bilā waswasa, bilā tazalzul-i-rāo; yaqīnan, mazhūfī se, bilā pas o pesh, be āgā-pichhā kīye.

Confine, *n* Kanāra; hāshiyā, bāharī hissa, hād; sarhad; kisi mulk kā hissa jo uske hadd-i-intihāyī par khwāh usko nazdik ho, siwāna yā sewān.

“Used commonly in the plural, and applied chiefly to countries, territories, cities, rivers, &c” *Webster*.

Confine, *v t 1*—Qaid k.; habs men r.; mahbūs k.; band r.; nikalne na d., bāndh yā rok r.

To *confine* a criminal in prison—Muqrim ko quid men (quid) r.; muqrim ko mahbūs men r. [m d.]

To *confine* water—Pāni ko rok yā bāndh r. (bāndh bāndhko usko bah-jāne)

2.—Pā-band k., zabt men k., ikhtiyār men k.; mahdūd k.

3.—Kisi fi'l yā 'ādat kā pā-band k. [rahā k.]

4.—Kasrat se makān par rahnā; beshkar tanhāyī yā goshe men

To be *confined*—Zachā ki hālāt men h.; saur men h.

Confine, *v i* Ham sarhad h.; kisi ke kanāre par wāqī h.; kisi dūstre ko siwāne se lagā h. (uske mulhūq yā muttasīl h.)

Usually followed by *on*

Confinement, *n* 1.—Qaid, habs; āzādī kā jabrīya rokā jānā; rok, zabt; gosha-mishīnī, 'uzlat-guzīnī, tanhāyī men rahna

To keep or place a person in *confinement*—Kisi ko quid (quid men) r.; mahbūs (habs men) r.; band r.; muqayyad r.

2.—Bimāri ki wajh se ghai se nikalne men rukāwat; lūkā jāune ke sabab se ghai hī men rahnā, zachāgī.

Confirm, *v t 1*.—Ziyāda-tar istiqlāl ke sāth qāim k.; mustaqil k.; manzūr k.; manzūri-i-bā zābita ke zarī'e se jūz qarār d.

To *confirm* a person in an appointment—Kisi shakhs ko kisi 'uhda par bil-istiqlāl maqarrar k. (mustaqil k.) [arrar manzūr k.]

To *confirm* the appointment of a public officer—Kisi mulhūza-i-sar-kārī kī taq-

2.—Yaqīnī thābiqānā; mutabaqqaq k.; az-sar-i-bau jāyā-i-tahqīq yā sihhat ko pahunchānā, shubho se barī k.; sābit k.; tāyid k.; muayyid h.

The parol evidence in this case is *confirmed* by the documentary evidence adduced—Is muqaddame men shahādāt-i-lisānī ko shahādāt-i-kāgazī pesh-shuda se tāyīd hotī hai:

3.—Mustahkam k ; wāsiq k. ; wusūq d. ; mazbūt k. , bahāl r. , bar-qarār r ; ba-dastūr r.

To *confirm* a promise—Wa'de ko wusūq d (mazbūt k)

Confirmable, a Bahāl bar-qarār yā qūm rakke jāne ke qābil, jiski tah qāq aur bhī ho-sake ; jisko aur bhī sābit kar-saken, istihkām-pazī.

Confirmation, n. 1.—Tahqīq, isbāt, wusūq yā tawsiq, tāyīd yā tāyīd-i-mazīd ; subūt yā subūt-i-mazīd, hujjat yā dalil, subūt-i-shāfi, woh bāt jisse kisi dūse aur kī tāyīd ho [jānā.

2.—Zābute kī manzūrī, qā'ide se jāiz yā mustahkam qarār diyā
Confirmatory, a. Jisse tāyīd ho ; jisse ziyādatar taqwiyat tayaqqun yā ustuwānī hāsīl ho ; muayyid.

Confiscable, a. Zabti ke qābil

Confiscate, v. t. Zabti k , ta'zir kī rāh se sar-kār men lagā-l ; kisi mujrim kē māl usko jurm kī pūlāsh men khazāna-i-sar-kārī ke muta'alliq kar-d , mutal-laqāl men dūkhil yā usko shāmīl kar-d

The rebel has been convicted and sentenced, and his estate *confiscated*—Us bīg par jurm sābit qarar pākar uski masbat hukm-i-sazā sādū huā aur uski jām-dād zabt kar-lī gayī

Confiscated, pp. or a Zabti-shuda, muzbata ; jo zabti men dar-āyā ho , jo sar-kār men ba-tau tāwān-ke (ta'zīr m) lagā liyā gayā ho

Confiscation, n Zabti, ta'zīran sar-kār men lagā liyā jānā (sar-kār kē azān i-khān kar liyā jānā)

Conflagration, n. Būi ātash zadagī, makān shahr yā jagal kā jalnā.

Conflict, n. 1.—Do taraf se muqābale men āne wālī ehizon kā āpas men takrā jānā ; do ehizon kē āpas men zor se lar-jānā.

2.—Larāyī ; jaug.

3.—Hābit-i-naz' , jān-kandānī kī hālat.

4.—Ikhtilāf, tanāquz, mukhālafat.

A *conflict of opinions*—Ikhtilāf i-rāe ; do yā zād rāeān kē bāham ek dūse ke khilāf h

Conflict, v. t. 1.—Takiānā yā takkar khā-jānā ; lar-jānā

2.—Larānā ; zor-shot se larāyī k ; jaug-i-shadīd k

3.—Mukhālif yā mutanāqiz h. , ek dūse ke khilāf h

The two decisions *conflict* with each other—Yah donon faisale bāham mukhālf hī hain

Conflicting, ppr. Bi-l'-aks ; zidd-i-yakdigai ; ek dūse ke khilāf, mutanāqiz ; mukhālif.

The statements are *conflicting*—Yah bayānāt ek dūse ke khilāf hain. The evidence is *conflicting*—Shahādāt mutanāqiz hai (usmen ikhtilāf hai).

Confluence, n. 1.—Ek sāth bahnā, bāham-tawānī ; do yā zād dhārōn kē ek men mil-jānā ; woh jagah jabān do yā ziyāda nadiyān ekatthī hon , sangam. [hujūm.

2.—Ek jagah par bahut se logon' kē majma' ; bhīr ; melā ;

Conform, v. t. Kisi ke mutābiq banānā yā k., kisi ke mushābih k.; hai-siyat shakl yā tariq wagura men dūsre sā kar-d.; dūsre ke muwāfiq k.

 With to

Conform, v. t. Mutāba'at k., itā'at k.; mānnā; ta'uail k.; pā-bandī k.; kisi ke mutābiq chahnā

 With to.

To conform to a rule—Kisi qā'idē kī pā-bandī yā mutāba'at k.; kisi qā'idē ko mānnā ya'ni uske mutābiq 'amal yā kāt rawāyī k

Conformable, a. l.—Sūnat shakl haisiyat yā rāo wagura men yaksān; mushābih, ham-shakl, mānind.

2.—Murattab, mauzūf, ba shakl i-muwāsib.

3.—Mutī'; hukm kī ta'mil par āmadā, kahnā inānuē par rāzī.

Conformably, ad. Mutābiq, muwāfiq, ba-ittibā', ba-pā-bandī; hasb, bar-hukm

Conformably to your orders—Āp ke hasb-i hukm (uske muwāfiq); ba ittibā'. i-hukm i-huzūr

Conformity, n. Mutābaqat, muwāfaqat; kisi dūsre shai kī mānind h.

 Followed by to or with.

Confound, v t l—Mukhtalif chizon ko is tarah par āpas men milā d ki unmen tamiz na ho-sake balki ek dūsre kī shinkāht men galatī ho-jāe, bil-kul khalt-malt kar-d.; nihāyat garbarā d.; ek chiz ko 'iwaz dūsi chiz ko galatī se samajh l

2.—Muntashai abtai yā darham barham kar-d.; pareshān k., hanān yā shash-dai k., hukkā-bukkā kar-d., pareshān-khātir banā d.; gardan-nichī kar d., nādim (pashemān yā sharmunda) k., darā d.; khauf se ghabrā d., achanbhe se pāgal banā d.

Confounded; p a. Pareshān; hairān, ghabrayā huā; shash dar; nā dāmat se dam-ba-khud, hukkā-bakkā, mutahaiyar. [muqābala k

Confront, v t l—Muqābala men (dū-ba-dū yā sāmne sāmne) kharo h;

2.—Kisi ke bil-kul khilāf h; mukhālafat k

3.—Muqābala karānā; dū-ba-dū rū-ba-rū yā muwājaho men lānā; sāmne karānā; istifsār aur daryāft i haqiqat ke liye 'adūlat ke huzūr men hāzīr k., kisi ke sāmne kharā k., milānā yā milān k.

The witnesses were confronted with the accused—Chawāhon kī muqābala (sāmne) mulzam se karāyā gayā, gawah aur mulzam 'adūlat men is garaz se pesh kiye gaye ki unse dū-ba-dū asl haqiqat daryāft ki jāe.

Confrontation, n. Istifsār aur sahīh sahīh hāl ke daryāft ke liye do shakhson ko ek dūsre ke rū-ba-rū (sāmne) lānā; muqābala; muwājha.

Confutation, n Tardīd, butlān; galat yā nā-jāiz thahrānā. *See Infra.*

Confute, v t Qāil k., lā jawāb k., balis se maglūb k., chup kar denā; zabān band kar d., galat nāqis yā nā-jāiz thahrānā, rad k., tardīd k.; dalīl yā subūt se kisi ko galat thahrānā (uski galatī sābit k.).

To confute arguments—Dalāl ko galat thahrānā, tardīd-i dalāl k.

To confute a writer—Kisi musannif ke qaul kī galatī ko dalīl se sābit kar-d (uski tardīd k)

 Applied to arguments. It is never applied like refute to charges.

Confuse, v. t. 1.—Chizon ko is tarah āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake; khal-malt (maḥhlūt) kar-d., aisā kar-d. ki sāf ma'lām na ho; pareshān kar-d.

2—Muntashar kar-d; abtar k.; abtari meñ dāl d.; garbarā d.; darham burham kar-d.

The accounts are *confused*—Hisāb abtar han (unkā thekāzā nahin lagā yā we qā ide ke mutābiq nahin hain).

3—Ghabrā d; hanān yā pareshān kar-d; nādm yā mutahaiyar kar-d.; dil ko be qābū kar-d

Confusion, l.—Ikhtilāl yā intishār. [meñ na rahnā

2.—Hairānī; pareshānī; bairat; be-qāzānī, nadāmat; dil kā qābū

Congee, v. t. Sardī se munjamid k, jamā d; thakkā kar-d; karā kar d; basta kar-d

Congee, v. t. Jam jānā, munjamid h; sardī kī tāsī se larā saḥt yā galiz (gāhā) ho-jānā, basta h. yā bastagi kā ā jānā. [iabt ho.

Congenial, a. l.—Ek qism kā; ham-jins, ham-qism, jismen aslī

2—Tab'ī yā tab'iat ko maḡūb; aslī, jibillī

3.—Kisī ke hasb-i-hāl, muwāfiq, fi-aslihi, mauzūn yā munāsib

Congratulate, v. t. Mubārak-bād d, kisī se vah lahnā ki falān khushī tum ko mubārak ho, tahnīyat k., kisī kī khushī apnī khushī samajh kar uskā izhār k.

Congratulation, n. Mubārak-bādī, tahnīyat; badhāyī

Congratulatory, a Jisse izhār-i-tahnīyat ho, mubārak bādī kā

A *congratulatory letter*—Tahnīyat-nāma; mubārak-bādī kī khat.

Congruity, n Munāsabat; mutābaqat; ittifaq; mel, jo

Congruous, a Mutābiq; muwāfiq; mauzūn; munāsib, hasb-i-hal

Conjectural, a Qiyāsī; qiyās par mabnī; jo andāze se kiyā yā kahā jāe

Conjecture, n. Qiyās; khayāl; gumān, wahm, nāqis yā qiyāsī subūt par kisī rāe kā qāim k; natīja jo qāim-i-qiyās ho

Conjecture, v. t. Qiyās k; khayāl k.; gumān k.; atkal-pachohū rāe qāim k; kisī bāt kī nisbat mumkināt yā ihtimālāt khwāh khafīf subūt kī bunyād par tajwiz k. [khayāl k.

Conjecture, v. z. Qiyāsī rāe qāim k.; qiyās yā andāza k; qarīne se

Conjointly, ad. Bi-l-ittifaq, bi-l-ishtirāk, bāham mil-kar, sharīk ho-kar; ekatthā, ek ho-kar

Conjugal, a Shādī yā nikāh ke muta'alliq; nikāhī; jo zauj ko uski zauja ke liye yā zauja ko apne zauj ke wāste munāsib ho; zaujī

Conjugal relation—Woh nisbat jo shādī yā nikāh se paidā ho; rishta-i-nikāhī yā zaujī *Conjugal ties*—'Aqd-i-zaujīyat; rishta-i-izdiwāj, shādī yā nikāh kā rishta. *Conjugal rights*—Huqūq-i-zaujīyat; jo huqūq ba zarī'a-i-shādī paidā hoñ. *Conjugal affection*—Muhabbat-i-bāhamī jo mā-bam zauj wa zauja (jorū wa khasam) ke ho; ulfat jo zauj ko zauja ke sāth yā zauja ko zauj se ho.

Conjugal, ad. Shādī yā nikāh ke zarī'e se.

Connect, v. t. Wasl k., jorā; bāham milānā; rishta qāim k; qarābat-i-bāhamī paidā k.; iabt d.; rābita paidā k. yā marbūt k; silsile se milānā; musalsal k.

Connect, *v.* १ Bāham mil-jānā; ek ho-jānā, lag jānā, nazdikī ta'alluq r., balint munāsabat r.

This argument *connects* with another — Yeh baḥs dūsrī baḥs se milī hai.

This road *connects* with another at that point — Us pūṭh par yeh sarak ek dūsrī sarak se miljāti hai, us majām par yeh doran sarakē ek ho jātī hai.

Connection, } *n.* 1 — Ittisāl, ittibāt, rabt; ta'alluq i bāhamī; rishta,
Connexion, } tasalsul, mel, 'alāqa, nisbat

2 — Iṣṭa dāi, qarābat mand yā qarābatī, woh shakhs jissē aslī yā nisbatī iṣṭa ho.

Connivance, *n.* Ignāz; chashm-poshī, kisī ko 'aib se bi-irāda dar-guzar, 'aib poshī; kisī kī khata par jān-būjh-kar khavāl m. k.

Connive, *v.* १ Ignāz k.; chashm poshī k., kisī 'aib kī bāt ko dekh-kar ussē 'amādan ānkh band kar l.; koyī 'aib kisī shakhs men dekh-kar uspar dida o-dānista lihāz na k.; koyī 'aib kisī shakhs men dekh kar ussē dar-guzar k. yā'nī us shakhs kī chashm-nimāyī yā suzā na k.

To *connive* at the violation of a rule — Kisī qā'idē kī khat-warzi par īgnās yā chashm poshī k.

Conquer, *v.* १. 1. — Fath k., jītū; laṭ-bhī-kar apne ikhtiyār yā qabze men k., kisī par gālib ānā (usko harā ya dabā d.); maghlūb k.; fath yāb h. yā kisī par fath-pānā, shikast d.; musallāt h.

2 — Hal k. — jaisē mushkilāt ko, daf k. masalan qabāhatōn ko; firo k., dabā l.

Conqueror, *n.* Fath-mand, fath pāne walā; nāsir; jītne w., kisī ko dabā yā apne ikhtiyār men kar l. w.

Conquest, *n.* 1. — Fath, nusrat; zabar, jīt; kisī shai ko laṭ-bhī-kar apne qabze men kar l., galaba, kīm-yābī.

2. — Shai i maftūha, woh chiz jo jīt men milē.

Consanguineous, *a.* Ek lahū kā; ek nasl kā, nasl ko zarī'e se rishta r. w., ek hī mūris se paidā; haqīqī.

Consanguinity, *n.* Qarābat-i nasabī; yak-jaddī iṣṭa, woh rishta jo mūris i-wāhid ke wārison ko darmyān ho, yagāmīgi.

 In distinction from *affinity* or relation by marriage.

Linear *consanguinity* — Qarābat i nasabī mustaqīmā, woh qarābat jo aise ham-nasab dō shakhsōn ko darmyān ho jūmūd se ek hī khatt-i mustaqīm dūsrē se paidā hui ho — masalan ek shakhs aur uske dādā waghair. usūī yā uske pote waghair furū'.

Collateral *consanguinity* — Qarābat-i nasabī yak-jahatī; woh qarābat jo dō shakhsōn i ham-nasab ko darmyān ho par unmeḥ se ek ba khatt-i-mustaqīm dūsrē kī nasl se na ho.

Conscience, *n.* 1 — Woh zihnī quwwat jissē insān apne af'āl wa khayālāt kī burāyī bhalāyī men tamīz karke unpar 'amal kartā hai yā unse muhtariz hotā hū; nek-o-bad kī tamīz kī quwwat.

2 — Insāf, diyānat-dāi, sachāyī; imān.

In *conscience* — Insāfian; diyānat se; dai-asl; haqīqat men; insānan.

Conscientious, *a.* 1. — Imān-dār; diyānat-dār; ādil; haq-shūnas; jo Imār kī pairawī kare; jo jā wa be-jā par lihāz karke 'amal kare.

A *conscientious* judge—Īmān-dār mujawwiz; mujawwiz-i-'ādil yā haq-shinās; aisā mujawwiz jo insāf karne mein jā wa be-jā kā khūb khayāl rakhe.

- 2.—Jisse Īmāndāri zāhur ho, jo Īmān ke rū se kiya jāe.

A *conscientious* course—Aisā tariq jisse Īmān-dārī zāhur ho yā jo Īmān ke rū se akhtiyār kiya jāe.

Conscientiously, *ad.* Īmān se yā Īmāndāri se; imānan; insāf se; wājib wa gair-wājib par khūb khayāl rakh kar, jā wa be-jā kā khūb khayāl karke

Conscientiousness, *n.* Īmān-dārī, diyānat-dārī; haq-shināsi; insāf par khūb khayāl r. aur jo kuchh wājib ho wahī k.

Conscionable, *a.* Wājib; ma'qūl; jaisā chāhiye waisāhi, thik.

Conscious, *a.* 1.—Āgāh-dil, jismen apne khayālāt yā dil ki kashfiyat ko jāne ki quwwat ho; be-dār-dil.

2.—Wāqif, muttala'; āgāh; zihni ma'lūmāt yā dekhne ke zarf se kisi shai kā 'ilm rakhne yā uskā jāne wālā.

I am not *conscious* of the fact—Main is wāq'ā se wāqif nahīn hūn yā'nī mujhe iskā 'ilm i-zihnī yā nazari nahin hai

He is *conscious* of his guilt—Usko apni mujimi kā 'ilm hai, woh apne dil se jāntā hai ki hamse jurm hai.

3.—Jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Conscious guilt—Jurm ya khata jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Consciousness, *n.* 1.—Jo kuchh apne dil par guzarātā ho uski wāqifiyat yā khabar; apne qalb ki kashfiyat kā 'ilm; hosh; hosh-o-hawās.

The wounded person possessed no *consciousness* for hours—Majrūh ko ghanton tak is bāt kā 'ilm na tha ki uske dil par kyā guzar rahā hai, majrūh kaṛi ghante tak apne hāl se be-khabar yā'nī be-hosh yā bad hawās tha

2.—Gunah-gārī yā be-gunahī kā khayāl jo dil mein ho yā unmein se kisi kā 'ilm i-zihnī [hāsil ho.

3.—Kisi shai ki nisbat woh wāqifiyat jo tajrube yā mulāhaze se *Consecrate*, *v. t.* Pāk yā mutabarrak banāwā yā qarār d.; parastish wagaira ke liye mukhsūs k.; Khudā ki 'ibādat ke liye mukhsūs k.; niyāz k.; charbhānā.

Consecutive, *a.* 1.—Musalsal; silsila-wār; mutawātir; 'ala-t-tawātur; 'alā sabīl-i-tartīb; paiham; bilā shikast-i-silsila; silsile se ek dūse ke ba'd, ektār yā lagātār.

For twenty *consecutive* years—Mutawātir yā paiham bis sāl tak; bis baras tak bilā shikast-i-silsila, lagātār bis baras tak.

2.—Natije ki tarah nikalne yā paidā h w.; muntaq.

Consecutively, *ad.* Ek dūse ke ba'd; pai-dar-pai, 'ala-l-ttisāl, barābar, tartīb se; paiham. [ijāzat

Consent, *n.* 1.—Razā mandī; marzī, manzūrī, ijāb; razā wa ragbat;

Free *consent*—Razā-mandī-i-bilā-ikrah; manzūrī-i-bilā-jabr. Khushi-i-khatir se manzūrī; aisi razā-mandī jismein dabāw nā pahunchāyā jte.

Tact *consent*—Sukūt ke zarf se manzūrī, manzūrī jo sukūt-warzi se hāsil ho, manzūrī-i-ma'nawī yā zihnī, manzūrī jiskā izhār nā kiya jāe, chup chap yā khāmosh rehkar manzūr k.; kisi bāt kā khlā 'izr mālū lenā.

To give one's *consent* to a thing—Kisī hāt ko manzūr k.

With one's *consent*—Kisī kī riza-mandī (marzī mauzūrī yā iḥāzat) se

2.—Dilon kā ittifāq; wahdat-i-rāo yā ittifāq-i-rāo; yak-dilī yā yak-lāyī, ittifāq.

The assailants fell upon the complainant as by *consent*—Hāmula karno-wāle goyā ek dil ho-kar mustagīs par tūḥ p. rō.

With one *consent*—Bil-ittifāq, ek dil ho kar; ek rīte ho kar; ekajā karke.

Consent, *v* i Rāzī h.; manzūr k.; qabūl k.; mānuū

To *consent* to a thing—Kisī bat par rāzī h. (usko manzūr k. yā mānuū).

Consequence, *n* 1—Natīja, samīa, mā hasal; maāl, jazā; anjām.

He must suffer the *consequences* of his own *laches*—Lūzun hai kī woh apnī gaffat kā samīa (natīja) uḥāye [vāhīr hai]

The *consequence* of this argument is obvious—Is dalīl kā natīja (mā-hasal)

2.—Asar; tāsīr paidā karne kā maīlān.

“The sense of *consequence* in this use, is modified by the words connected with it” *Webster*.

It is of *little consequence*—Yah ek chhotī bāt hai ya'nī is bāt kī natīja kḥafīf hogā [natīja paidā na hogā]

It is of *no consequence*—Yah koyī bāt nabhī hai ya'nī is bāt se koyī barī

It is of *great consequence*—Yah ek barī bāt (amr-i-aham) hai; is bāt ke bare bare natīje hōnge.

3.—Qadr; martabā, rutba, barī zī ikhtiyārī; 'izzat; nāmwarī.

A man of *great consequence*—Shakhs-i-zī-qadr zī rutba yā zī 'izzat; barī 'ālī-qadr shakhs; bare rutbe kā ādmī, mubayn mu'azzaz shakhs.

In *consequence*—Is sabab se, is wajh se, isliye

In *consequence of*—Ba-sabab, bi-wajh; ba-bā'is, qahab hā'is yā wajh se.

Consequent, *a* Jo ba-taur natīja-i-asli ke mukle; muntaj, kisī sabab se li. w.

With *to or on*.

Consequential, *a* 1.—Jo ba-taur natīje ko hūsīl ho.

Consequential relief—Chūro kā i ākhir.

2.—Tum-tarāq wālā; barā thāt-bāt r. w.; apne ko barā yā jalflu-i-qadr samajhne wālā.

Consequently, *ad* Lihāzā; binābar ān; is liye; is sabab se; ba-sabab iske.

Consider, *v. t.* 1.—Gaur k.; fikr k., jī-lagākar sochnā, kisī bāt ko ihtiyāt se khayāl k.

The circumstances of the case have been *considered*—Is muqaddame ko hālāt par gaur hīyā gayā

2.—Kisī bāt par lihāz k.; kisī amr par tawajjuh k. yā khayāl r.; kisī bāt kī taraf qarār-wāqū'ī mukhātib h.

In deciding this case, the following points should be *considered*—Is muqaddame ke infisāl men unū-i-musallaha-i-zail par lihāz k. munāsib hai.

3.—Samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.

The court *considers* the prisoner guilty—'Amlāt mulzam ko qusturwā samajhtī hai (uski dāst men mulzam mujrīm hai). [lāhūz]

Consider, *v. t.* Khūb sochnā, ba-khūbī gaur k.; ihtiyāt se samajhn

Considerable, *a*. Zī-waq'at, barā; buzurg; mu'azzaz, lihāz ke qābil, kisiqadar nāmī.

* Applied to persons.

3 — 'Umda, barā, bahut; kasīr.

A *considerable* sum of money — Zūr-i-kasīr; bahut se rupaye, mablag-i khatir

Considerably, *ad*. Bahut; ziyāda, itnā yā isqadar ki kam yā nā-chīz tusawwut na ho, itnā yā isqadar ki lihāz ke qābil ho

Considerate, *a*. Fahmīda; zī-hosh, mudabbu; 'āqil, dūr-andesh, san-jīda, barī fikr-o-soch kā, mutahamamī; ta'jīl-kār yā jald-bāz nahīn; maāl-kār par khayāl r. w, gāfī nahīn; amon ke huqūq wagaira par lihāz r. w.

Consideration, *n* 1.—Gaur, fikr, taammul; der tak khauz k; tajwiz.

To take into *consideration* — Gaur k, sochnā, fikr k; tajwiz yā lihāz k.

2.—'I'zīz, imtiyāz; waq'at; tauqīr; 'izzat, ta'zīm-o-takrīm

To treat a person with *consideration* — Kisi ke sāth 'i'zīz yā imtiyāz se pesh ānā (uski tauqī k)

A person of *consideration* — Mu'azzaz yā ri 'izzat shakhs.

3.—Woh bāt jispar kisī rāo ke qūm karne yā kisī fīl ke karne men lihāz kiyā jāe, wajh; bā'is; murīd, manshā; kisī kāi-rawāyī kī bunyād

In *consideration* of — Ba-hibz, ba-khayāl, ba-'itibā, kisī bāt par lihāz karke, kisī sabab se, kisī bunyād par

The court acquits the accused in *consideration* of his innocence — Ba hibz uski be-jurmī ke (usko be-jurm samajh-kar) 'mālat mulzam ko bari kartī hai

4 — (*Law*) Wajh i-ta'ahhud, woh amr jiske bā'is mu'āhid ko mu'āhada karne kī tahrīk ho, binā-i-mu'āhada; woh shai jiskī wajh se koyī qaul-o-qatār kiyā jāe, kisī qaul-o-qatār ke 'iwaz men jo kuchh diyā jāe; saman i-mu'āhada, mu'āwaza; badal, woh shai jo kisī dūsri shai ke 'iwaz men uskī ham-qīmat samajh-kar dī-jāe.

Sale consideration — Ba' yā nīlām kā saman yā zar-i-saman, woh qīmat jispar koyī shai farokht ho

A *consideration* for a promise — Dadal-i-'ahd, woh shai jisko 'iwaz men kisī qism kā wa'da kiyā jāe

A *valuable consideration* — Mu'āwaza jo shai-i-mabī'a kī ham-qīmat ho masalan woh rupaye jo kisī kharīd kī-buyī chīz ke 'iwaz bataur uskī qīmat ke diye jāen, mu'āwaza i-naqdī

Considering, *ppr*. Yah soch-kar; yah khayāl karke; ba khayāl iske, ba lihāz iske, is amr par lihāz yā gaur karke; fulān amr ko khayāl karke.

Consign, *v* 1 — Kisī shai ko dūsre ke qabze men is garaz se muntaqīl kar-d yā de-d. ki uske pās hamosha raho, saunpnā, sipurd k, tafwiz k; ek hālat se dūsī hālat men muntaqīl kar-d.

2.—Nigānī yā farokht wagaira ke liye kisī sandāgar yā arhatiye wagaira ko sipurd k; ihtiyāt yā hitāzat kī nazar se kisī ko saunpnā.

3.—Lagā-d; 'alāhda kar-d; de-d; makhsūs kar-d

Consignee, *n* Woh shakhs jise farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā aur chīz ba-taur amānat ke sipurd kī-jāe, arhatīyā.

Consigner, } *n.* Woh shakhs jo farokht yā nigah bānt ke liye māl yā
Consignor, } aur koyī chiz amānatan kisi ko pās bheje khwāh usko
 hawālā yā sipurd karē.

Consignment, *n.* 1.—Hifāzat aur band-o-bast ke liye kisi ko amānatan
 sipurd k. yā uske pās bhej-d.; bikri ke liye māl kisi ko pās amānatan
 rakḥ d.

2.—Shai-i-mufawwaza, jo māl bikri (farokht) ke liye aqḥatiye ko
 sipurd kiya yā uske pās bhejā jāe

3.—Sipurd-nāma; woh nawishta jisko zarf-e so koyī chiz dūsro ko
 amānatan sipurd ki-jāe. [mil yā mushtamil h.

Consist, *v.* *t.* 1.—Rahnā; honā; qāim rahnā; wujūd r.; mabūī h.; shā-

Followed by *in*.

The prisoner's defence consists in a denial of his guilt.—Mudda'ā 'alaih kā 'uzr
 inkā-i-jurm par mabūī hai (usko apne jawāb mein jurm se inkār kiya hai).

2.—Murakkab h., mutazammīn h.; shāmil h.; hanā h.; tarkīb pānā.

Followed by *of*.

That book consists of four parts.—Woh kitāb chār hissoḥ par mushtamil hai
 (uske chār hisse hain).

3.—Muwāfiq h. yā muwāfaqat r.; munāsib h. yā munāsabat r.; milnā
 yā mel khānā.

Usually followed by *with*.

Consistence, } *n.* 1.—Wujūd; mazbūti, ek dūsro se mazbūti se lagā
Consistency, } rahnā.

2.—Bastagī; qiwām, gāihāpan.

3.—Qiyām; sabāt; istihkām, matānat.

4.—Munāsabat, muwāfaqat; tawāfiq; ek tarah kā (yak-sān) h.;
 kisi shai-i-murakkab ke ajzā-i-mukhtalif kā bā-ham muwāfaqat r.

Consistency of laws or judicial decisions.—Qawānīn yā 'adlāt ke furqān kā
 bā-ham mutāfiq h. Consistency of opinions.—Matlabaqat-i-ras; kayī raḥoḥ
 kā ek tarah kā h.

Consistency of behaviour.—Chāl-o-chalāl kā yak sān h. (ek tarah par rahnā).

Consistent, *a.* 1.—Muwāfiq, mutābiq; munāsib; yak-sān; zidd-i-yak-
 digar nahīn, ek dūsro ke khilāf nahīn; bā-ham mutāfiq, ek mol kā
 yā āpas mein mel r. w

Sometimes followed by *with*.

2.—Basta, munjamid; raqīq nahīn.

Consistently, *ad.* Ek tarīq par, yak-sān; munāsabat ke sāth; ek
 tarah par. [jam'i.

Consolation, *n.* 1.—Taskīn; tashaffi, tasalli; dilāsā; dhārhas; dil.
 2.—Woh amr jisse dil ko tashaffi yā dilāsā ho; bā'is i taskīn.

Consolatory, *a.* Taskīn-bakhsh; jisse dilāsā dil-jam'i yā dhārhas ho.

Console, *v.* *t.* Taskīn d.; tasalli d.; tashaffi d. yā k.; dilāsā d.; dhārhas d.

Consolidate, *v.* *t.* 1.—Thos k.; munjamid banānā; jamānā, saḥit k.;
 ghanā (dabiz) aur mazbūt k.

2.—Dawāen lagākar ṭūṭī haḍḍi ke ṭukron yā zaḥm ke mawāh ko
 joṛ d.; milānā; joṛnā. "

3 —Kisi shai ke mukhtalif ajzā ko ekatthā k.; ek qism kī judī judī chīzōn ko yak-jā k.

To consolidate various items—Kai i'laqmon ko ek meñ shāmil kar-d. (jor d).

To consolidate bills—Do yā zāid musawwadāt-i qānūn ko ek meñ shāmil kar d.

Consolidate, *v. z.* Mazbūt aur sakht ho-jānā; thos ban-jānā, jam-jānā; munjamid ho-jānā.

Consolidation, *n.* 1 —Sakht k yā h; thos banānā yā ho-jānā; injamād; ek meñ mazbūtī se mil-jānā. {kiyā jānā.

2 —Ijtimā'-i-ajzā-i-mukhtalifa; judī judī chīzōn kā ek meñ shāmil

The consolidation of funds—Mukhtalif sarmayōn kā ijtimā'. The consolidation of two or more bills—Do yā zāid musawwadāt-i-qānūn kā bāham shumūl (ek meñ milā diyā jānā)

Consonance, *n.* Muwāfaqat; i'unāsabat; ittifaq; mel; ek tarah kā (yaksān h). {hasb-i-hāl.

Consonant, *a.* Mutābiq; muwāfiq, hasb; kisi dūsre ke bāmujīb yā

Followed generally by *to*, sometimes by *with*

Consort, *n.* Dūsre ke ranj-o-rāhat kā sharik, sāthī, rāfiq; dard-sharik-khusūsan jorū yā khasam (zauj yā zauja).

Queen consort—Bādshāh kī begam

Distinguished from a *queen* regnant, who rules alone, and a *queen dowager*, the widow of a king.

Conspicuous, *a.* 1.—'Alāniya; jo nazar āye, numāyān; jo subūlāt se dekh parō.

A conspicuous place—Manzar-i-'ān; aise mauqa' yā aise jagah jo sab ko nazar āye; aise jagah jo dekh parō

A conspicuous place in a village—Chaupāl

2.—Jisko bahut se log jānte hōn, ma'rūf; mashhūr; mamtāz; ma'rūf-i-'ān

A man of conspicuous talents—Woh shakhs jiskī hyāqat 'awam meñ ma'rūf yā mashhūr ho

Conspicuously, *ad.* 'Alāniya taur par; aise tarīq par kī sāf sāf dekh parō; sāf sāf, khulā khulā; mihāyat numāyān tarīq par; ba tarz-i-ma'rūf.

Conspiracy, *n.* Kisi bure maqsad ke anjām ke liye logon kā bāham ittifaq, kisi jurm ke irtikāb kī garaz se do yā zāid shakhsōn kā ek-dil h.; sūzish, bandish; ittifaq, ekā yā ekāiā.

To engage in a conspiracy—Kisi bandish yā sūzish meñ sharik h. *Of. Conspire*

Conspirator, *n.* Sūzish yā bandish kumuda; mufsid, jo shakhs jurm karne kī niyat se kisi sūzish meñ sharik ho; bāgā.

Conspire, *v. z.* 1.—Sūzish k; bandish k., jurm karne ke i'āde se āpas meñ qasam yā mu'āhada karke khwāh aur kisi zarī'e se ittifaq k.

To conspire against a person—Kisi shakhs kī nisbat sūzish yā bandish k.

2.—Muttafiq h., kisi maqsad-i-wāhid ke anjām meñ ittifaq k.

Constancy, *n.* 1.—Ustuwārī, mazbūtī, lā-tagaiyur rahnā; gair-mu-baddal rahnā, lamesha jon kā toñ (yak-sān) rahnā, istibkām.

2.—Istiqāl; dil ki mazbūtī; sābit qadamī, usā irāda jo lā-tajum ho; tallīf kī hālat men dil kā mazbūt n., muhabbat yā ulfat men sābit qadamī; wafā-dāī

Constant, *a.* Jo badaltā na ho yā badal na sako; lā tagayur; mus-tahkam; pāe-dār, lā-tajum, mazbūt; sābit-qadam; qāim muzāj

Constantly, *ad.* Mazbūtī se, ustuwārī se, sābit-qadamī se; hamesha, sadā, dhun se.

Constituent, *a.* 1.—Jisse kisi shai kī tarkīb ho, jo kisi shai ke banāne (tarkīb dene) men mu'īn ho, zarūī, lābudī, aslī

2.—Intikhāb yā taqarrur kī mujāz

Constituent, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisse koyī shai qāim ho yā bane, banāne yā tarkīb d. w

2.—Kisi shai kī juzw-i zarūī

3.—(*Law*) Muwakkil; woh shakhs jo kisi dū-re ko apnī taraf se kāi-o-bāi ke anjām ke liye ba-taur un ke mukhtār ke (mukhtār-i-khānagī) muqarrar karo. (banānā)

Constitute, *v.* 1.—Qāim k., muqarrar k., waz' k.; ba-taur qāim k.

A law constituted by lawful authority—Qāim jo min-jimb-i-hākimi mujma banāyā yā waz' kiā gayā ho

2.—Banānā, tarkīb d.; wujūd d.; paidā k.; qāim k.

The particular act alleged does not constitute an offence.—Jis kī-i khās kā wuqū' men unā bejān kiā gayā hai use koyī jum' paidā nahī hotā.

3.—Māmūr k.; muqarrar k.; muqarrar wa mujāz k.; muqarrar kar-ke kisi bāt ke karne lā ihtiyār d.

A has constituted B his agent—Zaid ne Bakr ko apnī kāmīda muqarrar kiā hai yā'ni use apnā kāmīda muqarrar karke ihtiyār-i-kāmiyadgi use diye ham.

Constitution, *n.* 1.—Muqarrar k., qāim yā waz' k.; taqarrur, tarkīb-dihī, banāwat

2.—Rahne kī hālat; kisi shai kī aslī hālat; snishā; hālat-i-jibillī; paidāshī kaifiyat, tarkīb; banāwat; muzāj, lahūt, shat.

3.—Woh usūl yā qawānīn-i-aslī jinkā hantāw kisi riyāsat yā jumhūr kī jāmb se ho 'ām isse ki woh tahrīrī khwāh us mulk yā jumhūr ke dastūrāt aur rawāj par mahūi hon

4.—Woh qānūn yā āyīn waghāra jo kisi riyāsat yā mulk ke band o-bast mutazān yā nazm o-nasq ke liye muqarrar ho; hukm-i-ābī kī dastūr-i-'amal yā tariq [zātī]

Constitutional, *a.* 1.—Khilqī; jibillī; zahī yā jismānī; aslī; paidāshī,

2.—Usūl ke mutābiq, kisi riyāsat ko qānūn-i-aslī ke rū se jāz, qānūn ke mutābiq yā qānūnī, shai'. jāz

3.—Jiskā madār kisi mulk ke qānūn par ho yā uskā mahkūm.

Constitutionally, *ad.* 1.—Fi-aslī, snishā yā paidāshī; khilqī.

2.—Riyāsat ke qā'ido ke mutābiq

Constrain, *v.* 1.—Majbūr k.; taug k.; kisi bāt kī jabrīyā karānā; zabar-dastī se karānā.

2.—Jākagnā yā jakar-band k., bāndhnā; kas-kar bāndhnā

Constraint, *n.* Majbūrī, zabardastī; jabr, zor; dabāw; dāb; ikrah.

By *constraint*—Majbūran yā majbūrī se; tang ākar; dabāw meñ par-kar yā dab kar; ziq meñ par-kar, jabr wa ikrāh se

Construct, v. t. 1—Banānā, ta'mīn k—jaise 'imārat. [sākht k.]

2—Apñi tajwiz se banānā; naqsha banānā; daul dālnā, banānā;

Construction, n. 1—Banāwat; ta'mīr; sākht; banāne kā dhang yā tarīq; tarkīb.

2—Tāwil; ta'bīr; tauzīh; tafsīr, mafhūm; ma'nī, kisi wāq'ā ke samajhne kā tarīq; woh ma'nī yā manshā jo kisi bāt se mansūb kiyā jāe.

To put a *construction* upon a point of law—Kisi amr-i-qānūn ki ta'bīr tauzīh yā tafsīr k.; kisi qānūnī bāt kā manshā yā uske ma'nī ko bayān k.; kisi amr-i-qānūn ki nisbat wāz'īn-i-qānūn kā manshā yā mafhūm batlānā

Constructive, a. Jo tāwil tafsīr yā tauzīh se akhṛ kiyā jāe, jiski sarāhat na ho balki woh zimman samjhā jāe; tāwīlī; jo mazmūn se samjhā jāe.

Constructive possession—Qibṣa-i-tāwīlī, qabṣa jo wāq'ī hāsil na ho par uske bilā-teammul pāne kā haq farīq ko hāsil ho.

Constructively, ad Tāwīlan, zimman; tāwil yā tafsīr ke rū se; munāsib natīja nikāl kar

Construe, v. t. Tāwil k.; tauzīh k., bayān k., ta'bīr k. ma'nī samajhnā; ma'nī yā manshā bayān k., tafsīr k.; samajhnā

To *construe* a law—Kisi qānūn ki tāwil k.; kisi qānūn ke ma'nī batlānā yā samajhnā, kisi qānūn ki nisbat uske wāz'īn (banāne wāloñ) kā manshā bayān k.

Consult, v. t. 1—Apñi rāe qāim karne ki garaz se dūsre se rāe l.; mashwara k.; salāh k., rāe pūchhīnā, istiswāb k.

To *consult* a friend—Kisi dost se mashwara k. (rāe l. yā istiswāb k.)

2.—Kitāb yā kāgāzāt wagāina ko dekh-kar kisi amr ki kaifiyat daryāft k.

All the official documents have been *consulted*—Daryāft-i-hāl ke liye kul kāgāzāt-i-sarishṭa mu'ayana kiye gaye (dekhe-gaye). Several legal works have been *consulted* on the subject—Is bāb men inkishāf-i-hālat ki garaz se kayī qānūn ki kitāben dekhi gayīn

3—Lihāz k. yā lihāz r.; khayāl k. yā r., pās r.; kisi ke haq meñ 'amal yā tajwiz k.

The prisoner *consulted* his own safety in effecting an escape—Bhāgne meñ us qādi ne apñi hifāzat kā khayāl kiya To *consult* public or private interest—'Awām ke yā apne na' par khayāl r.

Consult, v. z. 1—Dūsre se rāe l., istiswāb k.

2.—Bāham mashwara k.; āpas men gaur-o-tajwiz k.

 Followed by *with*.

Consultation, n. 1—Maslahat; mashwarat, salāh; kisi amr ke tasfiye ke liye do yā zaid shakhsōñ kā bāham mashwara k., taḍbīr.

2.—Bāham mashwara karne ke liye ashkhās kā yakjā h.; kisi muqaddame meñ jisqadar kaunsaī wagāira hon unkā us muqaddame ki nisbat āpas meñ shūra k.; kisi sākht bimāri meñ chand tabībōñ kā yak-jā ho-kar bāham mashwara k.

Consume, *v. t.* Jalā d.; khā jānā, aubāshī meñ kho d.; fuzūl-kharchī meñ tabāh kar-dālnā, nā d.; talāf k., zār' k.; barbād k.; butā d., guzārān d.; mikāl jāno d.; ghulā d.; istisāl k., nest-o-nā-būd kar d.

Consummate, *v. t.* Pūrā k.; tukmīle ko pahunchānā; had ko pahunchānā, daija-i-gīyat tak le-jānā; pakkā yā pukhtā k.; aujām yā khātūne ko pahunchānā.

Consummate, *a.* Pūrā, kāmīl; had yā daija-i-gīyat ko pahunchā huā.

Consumption, *n. l.*—Itlāf; isrāf, tabāhī; barbādī, tazī'a, kho d., zār' kar-d.

2.—Kamī, ghattī; nuqsān; kam h. yā ghaṭ-jānā.

3.—Sil, chhayī kī bīmārī, diq

Contact, *n.* Ittisāl; lagāw; mass; do ajsām kā bāham mil-jānā.

To come in contact with—Kisī se milnā.

Contain, *v. t.* Rakhnā, gunjaish r.; shāmil r.; mushtamīl h.; kisī shai' par muhtawī h.

Contaminate, *v. t.* Nā-pāk k.; dāg lagānā; dhabbā lagānā; najis yā gauda k.; ālūda k., chhūt lagānā.

Contamination, *n.* Nā-pākī, gaudagī, najāsat; chhūt.

Contemplate, *v. t. l.*—Kisī shai' ke sab jawānīb par likh' k.; kisī bāt ke muta'alliq jūnī bāten hon un sab par khayāl k.; khāb dhyān lagākar sochnā; fikr k.

2.—Khayāl meñ r., madd-i-nazar r.; pahlo se khayāl kar-lehā, kisī bāt ke wuqū'ī 'ayında par khayāl k.; mauzū'ā yā irāda r.; zihū meñ r.; tajwīz k.; markūz r.

Contemplate, *v. i.* Khāb gaur k.; khāuz k., dil lagā kar sochnā.

Contemplation, *n. l.*—Gaur; fikr; khayāl; taammul; kisī amr-i-khāś par dil kā barābar mutawajjih r., khāuz; tasawwur.

To have in contemplation—Idāla k yā r., mansūb h.; zaid-tajwīz r.; madd-i-nazar r.; fikr meñ h., markūz r.; khayāl r. ya khayāl meñ r.

2.—Munāqaba; dhyān.

Contemplative, *a. l.*—Sāhib-i-gaur-o-taammul; jisko kisī bāt kī dhyān har-dam rāhe, jo kisī bāt ke soch-bichār meñ lagā-rahō.

2.—Gaur yā khāuz kī quwwat r. w.

Contemporaneous, *a.* Ham-'asr, ek hī waqt meñ rahne 'amal karnō yā wāqī' hone wālā.

[rahne yā hone w.

Contemporary, *a.* Ham-'asr; ham-'ahd; ham-zamān; ek hī waqt meñ

Contemporary, *n.* Ham-waqt, ham-'asr; ham-'ahd

Contempt, *n. l.*—Tauhīn; tahqīr, zalīl aur nā-chīz samajhnā; zillat; jo shai' zalīl samjhī jāo usse nafrat.

2.—(Law) 'Adālat ke ahkām qawā'id yā hukm-nāmajāt kā 'udāl, 'adālat ke sāmne kalimāt-i-hiqārat-amez yā gustākh-āna kahnā yā gustākhi yā tahqīr ke sāth bartāw k. jisse kār-rawāyī-i-'adālat meñ khalāl pare khwāh ta'zīm meñ futūr āwe; tauhīn-i-'adālat; 'adālat kī 'adāl-hukmī.

Contempt of lawful authority—Tauhīn-i-ikhtiyār-i-jāiz.

Contemptible, *a.* Qābil-i-tahqīr; nafrat yā hiqārat ke lāiq; zalīl; khwār; subūk; khafīf; nā-chīz

[tahqīrī.

Contemptuous, *a. l.*—Jisse tahqīr yā tauhīn pāyī jāo; hiqārat-amez;

2.—Auron ko haqīr samajhne w.; mutanāfir, mutakabbīr; magrūr.

Contemptuously, *α* *Hiqārat* yā *nafrat* ke sāth, nū-chīz samajh-kar.

Contend, *v i* *Muqābala* k, kisi chīz ke hāsīl karne yā bachāne ko liye dil se koshish k, *khūb bahs* k.; *barā munāqasha* k.; *takīār* k, *jhagrā* k yā *jhagarnā*, *dalīl* k.; *bahs* pesh k., *dalīlan* (*ba-dalāil*) 'uzr k.

To contend for—Kisi shai ke hāsīl karne kī koshish k.

Contending, *ppr* *Mukhālīf*, *mutazād*, ek dūse ko *khulāf*; *muqābil* yā *muqābale* k.

Contending claims—*Da'awā* i *mutazād*; *muqābil* ke *da'we*, *da'we* jo ek dūse kī jānib se kisi shai-i-wāhīd kī nisbat pesh hoñ.

Content, *α* *Qānī'*, *sābir*, *mutmayin*; *khātir-jam'*, *paroshān-khātir* nahīn, *muraḥḥahu-l-hāl*; *rāzī*, *khush*, *shāki* nahīn; *gan-mu'tariz*.

Content, *v t* *Mutmayin* k.; dil ko *āsūda* yā *khush* k.; *qānī'* kar-d; *muraḥḥahu-l-hāl* kar-d; dil ko *isqadar taskīn* d kī *shikāyat* yā *mukhālāfat* usse *paidā* na ho.

Used chiefly with the reciprocal pronoun.

Content, *n* *Īlāl* i *manjūda* par dil kī *rāzī* rahnā; *qanā'at*; *itmīnān*; *serī*; *tawakkul*, *darj-i-irtidāl* kī *khushī*.

Contented, *α* *Rāzī*, *khush*; *ser*, *mutamayn*.

Contention, *n* 1—*Jhagrā*; *takrār*, kisi chīz ko hāsīl karne ko liye bari koshish; kisi shakhs *da'we* yā *mazarrat* ko rokne ko liye *jahd-i-balig* (dil se koshish).

2.—*Nizā'* i *lafzī*; *bahs*, *munāqasha*; *hujjat*.

The pleaders had a good deal of *contention* on points of law—*Umūr-i-qānūnī* kī nisbat *wakālā* men *bahut nizā'* i *lafzī* (*bahs*) hoī.

Contentious, *α* 1—*Jhagrālū*; *jang-jū*, *gusse* ke sāth *jhagrā* k. w.; *takīārī*; *lafzūkā*, *ragarī*. [*takrār* *paidā* ho.

2.—*Nizā'* *barpā* k. w., *munāza'at-angez*, *jhagrā* *paidā* k. w.; *jisse*

Contentment, *n* *Qanā'at*; *dil-jam'i*, *khushī*; *serī*, *tawakkul*.

Contents, *n* *pl* 1—*Mazmūn*; jo kuchh kisi *nawishte* men *likhā* ho.

The contents of a deed—*Mazmūn-i-dastāwez*, jo kuchh kisi *wasīqe* men *likhā* ho.

2.—*Shai-i-mahmūla*; jo *shai* kisi *dusrī shai* men yā *usko andar* ho; *mazrūf*.

The contents of a box—*Ashyā-i-mahmūla-i-sundūq*; woh chīzēn jo kisi *sandūq* men hoñ. [*hon*, *hundi* kī *dām*.

The contents of a hundi—*Zar-i-hundawī*, *jisqadar rupaye hundawī* men *likhe*

Table of contents, or the *contents*—*Jin jin bāton ka bayān kisi kitāb* men ho unkā *khulāsa* yā unki *fihrist*, *fihrist-i-mazmūn-i-mundūq-i-kitāb*.

Conterminous, *α* *Ham-dānda* yā *ham-sarhad*, ek hī *dānda* yā *siwāne* par, *mulhaq*; *lagā huā*.

Contest, *v t* 1—*I'tirāz* k; kisi *bāt* ke *khulāf* *bahs* k.; *hujjat* k.; *takīār* yā *nizā'* k; *muzāhum* h; *roknā*; *mānī'* h.

The pleader *contested* every point—*Us wakil* ne har *amr* kī nisbat *i'tirāz* kiya.

2.—Kisi *shai* ke *qāim* *rakhne* yā *bachāne* kī dil se koshish k.; *hifāzat* ke liye *jidd-o-jahd* k.

3—(*Law*) Kisi *nālīsh* yā *kār-rawāyī* i *adālat* men *jawāb-dihī* k.; kisi *da'we* kī nisbat *qānūn* ke *mutābiq* *muzāhum* h. (*hujjat* yā *'uzr* pesh

k); i'tirāz-i qānūnī k yā qānūn ke ba mūjib mu'tariz h.; tardīd-i-da'wī k

The claim was not *contested* by the defendant—Mudda'a'alah ne us da'we kā jawāb na doya (uski tardīd na hī yā aspar i'tirāz na kiyā)

A *contested* suit or proceeding—Woh nāleh yā kār rawāyī jismen mudda'a'alah yā fariq-i sānī jawāb dīhī karē (i'tirāz kare yā jawāb-dīh ho).

Contest, *v* 1 Barābarī k, muqābala k; ham-sarī k; jhāgarā.

Contest, *n* 1—Bahs; hujjat; takrār; muuāqasha; mizā'-i-lafz; qīl-o-qāl, jharpā-jharpī.

2—Larāyī, jang

Contestable, *a*. Bahs yā i'tirāz ke qābil; hujjat-pazīr, jiskī nisbat i'tirāz ho-sake, qābil-i-tardīd

Context, *n* Matn, 'ibārat; 'ibārat kā qarīna yā silsila; jab kisi kalām ke ek juzw kā i'āda kiyā jātā hai to uske āge pichho kī 'ibārat par is lafz (*context*) kā itlūg hotā hai. [qurbat.

Contiguity, *n*. Bāham yā nazdik nazdik milā rahnā; itihāq; ittisāl;

Contiguous, *a*. Lagā huā, mulhaq; parwastā; mulhaq; kisi dūsri shai kī sath yā bāshiyā se milā huā, satā yā chhāyo; mutasīl; nazdik; qarīb.

Contiguously, *ad* Lage lago, sate sate, ek dūse ko chhāyo huye; milā huā, satā huā.

Contingence, } *n*. Wāqī' hone kā imkān; amr-i-mumkinu-i-wuqū'; woh

Contingency, } bāt jo māghūbā ho jāe, wāqī'a yā amr-i-ittifāqī.

Contingent, *a* 1—'Ārizī; ittifāqī; gar mu'ayan, jo bilā irāda yā uramed kīye huye ho jāe; jiskā honā mumkin to ho par yaqīnī na ho.

Contingent charges or expenses—Masārit-i-'ārizī yā gau-mu'ayan: aise akhrājāt jiskā honā mumkin to ho lekin yaqīnī na ho

2—(*Law*) Mashrūtu-n-nafāz, jiskā nafāz aisi bāt par munhasir ho jiskā honā yā na honā donoṁ mumkin ho; muhtamalu-i-wuqū'; kisi aisi bāt par mauqūf jiskā honā yā na honā mutahaqqaq (pakka) na ho.

A *contingent* right—Haqq-i-mashrūtu-n-nafāz, aisi haqq jiskā nafāz kisi aise dūse amr ke wuqū' par munhasir ho jo zuhār men hīe yā na hīe.

Contingent, *n* 1—Amr-i-ittifāqī; woh bāt jiskā honā mumkin to ho par mutahaqqaq na ho; amr-i-'ārizī; ittifāq.

2—Hissa-i-munāsib yā rasadī, jtnā parte se pare; jo kuchh bahut se logon par bānte jāne ke ba'd kisi ke hisse yā bakhre men pare.

Continual, *a*. 1—Lagātār; jiskā silsila na tūte; musalsal; jo barābar qāim rahe. [hamesha kā yā dawānī.

2.—Bārhā; beshtar; jiskā i'āda aksar huā kare; jo phir phir ho;

Continuance, *n* 1.—Kisi khās hālat men barābar rahnā yā qāim rahnā; hālat 'ādat yā sukūnat wagaira kā qiyām, pāe-dāri, ustuwāi.

2.—Kisi shai kī silsila-wār qāim rahnā; barābar nayā-purānū hotā jānā; hamesha qāim rahnā; phailnā.

Continuation, *n*. 1.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko wus'at ho yā us-kā silsila bārh jāe khwāh purā ho-jāe; silsila yā tasalsul.

In *continuation*—Ba-tasalsul, kisi ke silsile men.

2.—Qiyām; barābar phailtā yā silsila-wār hotā jānā; darāzī; paidāish yā phailāw.

Continue, v. i. Qāim rahnā; kisi khās jagah par yā kisi khās habit meñ rahnā, thahrā rahnā, hamesha yā barābar qāim rahnā; istihlāl meñ pāedār rahnā; kisi bāt par sābit-qadam rahnā.

Continue, v. t. Kisi chiz kā silsila jāī r; kisi shai ko silsila ko na chhōr, kisi shai ko baghāte jānā yā usko isrā ko sāib qāim r; kisi shai ko chhōr na d.; kisi bāt kā k. yā kisi shai kā istimāl band na k. (out a barābar kiyo jānā), lambāyī meñ kharīdhe chaluñ; ek jagah se doosri jagah tak kharīdhe le-jānā.

Continued, pp. or a. Musalsal; silsila-wā; jo barābar chalta atā ho; jiskā silsila tūtā na ho, jo barābar qāim raho; jo barābar phailā par.

Continuous, a. Bilā takhallul, musalsal; barābar; bilā silsile ko (it) huye, jo barābar phailā jāo, tawīl, wasī.

Continuous possession—Qabza-i-musalsal yā bilā takhallul, aise qabza jo shai se barābar chaltā atā ho (jismoh kabhi intūr na paru ho).

Contraband, a. Mamnū; qānūn yā 'ahd-nāme ko rū se muar' kiya jayā yā nā jāiz samjhā gayā, nā jāiz.

Contraband goods—Na jāiz maal; maal jiskā ek mulk se doosre mulk meñ qāim yā 'ahd-nāme ko rū se muar' hua urumar' ho.

Contract, v. t. 1.—Sumcūnā; sikorū; tang k; mukhtasar k.; gharīb k., kam k.

2.—Mausūb k., shādī kī bāt-chit pakhtā kar-donā; pādāi kar d., A has contracted his daughter to B.—Zaid ne apni beti Dikar se qasam kar-di hai.

To contract a marriage—Shādī k.; in'iqād i izdiwaj k.; nikah k.; byah k.

3.—Pādā k; qāim k., kisi shai meñ pay jānā; apne dpar qāim k., hāsīl k.

To contract a debt—Qarz k. yā l.; dāin-dār banonā; apne dpar dāin qāim k. apne ko qarz-dār banānā; maqrūz h.

To contract a vicious habit—Kisi burī 'adat kā lḡhtiyār k. yā narah pay jānā

Contract, v. a. 1.—Sikorū; sumatnā; chhotā yā tang ho jānā

2.—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; do yā zaid shakhshon ka kisi kisi ke anjām ko liyo āpas meñ 'ahd o-paimān kar-lenā; ṭhika k.; phart k.

To contract for supplying an army with cattle—Kisi sanj meñ māsūdat kī baham-rasīdī kā ṭhika k

Contract, n. 1—(Law) Woh qaul-o-qarār jo kisi kām ko karna yā na karne ko liye do yā zaid shakhshon ko mā bain kisi jās yā kāfī mu'āwaze ke 'iwaz meñ ho; mu'āhada; ṭhika yā ṭhikā.

To break a contract—Mu'āhada toṭnā; kisi mu'āhade ko khilaf k.; 'ahd shikanī yā naqz-i-mu'āhada k.; mu'āhade ki khilaf-warzi k.

To enter into, or make, a contract—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; ṭhika l.

To perform a contract—Ta'mīl-i-mu'āhada k.; mu'āhade ke ba-mujīb k.

To get a work done by contract—Koyi kām ṭhika par karānā.

To give, or take, a contract—Ṭhika denā yā lenā.

2.—Wasīqa-i-mu'āhada; woh nawishta jo min jānīb-i-matn'āqid min i-mu'āhada usko subūt ke liye likhā jāe.

3.—Qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān; shart; mu'āhada. [ijha dar, Contractor, v. Farīq-i-mu'āhada; mu'āhada k. w. yā mu'ahid; ṭhika-dār

Contradict, *v. t.* 1.—Ek bayān ke khilāf दूसरा bayān k.; khilāf-bayānī k.; takhāluf-i-lafzī k., bayānāl-i-mutanāqiz yā mukhālif k.; inkār k.; kah-kar mukar jānā, tardīd k.; ulāṭ d.; kāṭ d.

2.—Kisī ke bi-l-kul-khilāf h., kisī kā zid h., mukhālafat k.

Contradiction, *n.* 1.—Khilāf-bayānī; tanāqiz; inkār; jo kuchh kisī bayān i-nawāl ke khilāf kahā jāo, bayān yā qawl-i mukhālif, tardīd.

2.—Ikhtilāf-i-saihi; tanāqiz-i-lāzumi; 'adām munāsabat; ek दूसरे ke khilāf h.

Contradictory, *a* Mukhālif; mutazād; mutanāqiz; bar-'aks; ultā; munāfi, jisse kisī bayān-i-sābiq kā inkār pāyā jāo; jisse pahle kī kahī hui bāt rad ho-jāo, tardīd

Contradictory assertions—Bayānāt-i-mukhālif; aqwāl-i-mutanāqiz; aisi bāteṁ jo kisī bayān i-sābiq kī munāfi ho (usko rad karen)

Contradictory plans—Aise mansūbe jismen bāham munāsabat na ho (jo ek दूसरे ke khilāf hoṁ)

Contradistinction, *n* Do mukhtalif chizon ke bāham muqābala karne ke zarf'e se tamiz.

In contradistinction to—Ba muqābala; muqābale meṁ.

Contradistinguish, *v. t* Do chizon meṁ bāhara muqābala karke unki mukhtalif sifaton ko daryāft k.

Contrary, *a*. Khilāf yā mukhālif; bar-'aks; ultā; mutazād; mukhtalif; jānib-i-mukhālif ke mutaharrik yā chalne walā; दूसरे ko rad karne yā kāṭne walā, munāfi

Contrary, *n.* 1 —Woh shai jismeṁ kisī दूसरे ke khilāf sifaton hoṁ.

2 —Jo bāt kahī jāo uske khilāf qawl yā bāt, woh wāqī'a jisse kisī दूसरे wāqī'a kī tardīd ho.

On the contrary—Balki; kisī ke khilāf; kisī ke bar-'aks yā bi-l-'aks.

To the contrary—Kisī mansūhā yā waqī'a ke khilāf

Contrast, *v. t.* Do yā zāid mukhtalif chizon ko ek दूसरे ke muqābale meṁ r tākī ma'lūm ho-jāo kī unmeṁ se kaun दूसरे se baṭh-kar hai; muqābala k.; milānā

Contrast, *v. i.* Farq zāhir k.; muqābale meṁ ṭhaharnā, muqābil h.; jor khānā; takkar khānā.

Contrast, *n.* Chizon yā sifaton meṁ ikhtilāf; muqābala; milān, jor.

Contravene, *v. t.* Khilāf k., khilāf-wazī k.; kisī shai ke 'amāl ko roknā (uskā 'amal hone na d); sāqit kar-d., rad kar d.; kāṭ d.

To contravene orders—Hukm kī khilāf-wazī k.; 'adūl hukm k.; hukm ke khilāf 'amal k.; hukm kī talāil meṁ hāry h. (use talāil se hone d.).

Contravention, *n.* Muzāhamat; mukhālafat; 'amāl yā tāsīr ko rok d. (usko na hone d.)

In contravention of—Khilāf, bar-khilāf, jisse koyī दूसरी bāt rad ho-jāo.

Contribute, *v. t.* Duseṁ kī shirkat meṁ kuchh d., kisī 'am sarmāyo meṁ yā kisī 'am maqsad ke liye kuchh d., hissa d.; kuchh d.; chanda yā behri d.

Contribute, *v. i.* Madad d.; rānat k.; kisī fi'l yā natije meṁ sharīk h.; kuchh d.; kuchh quwwat d. yā asar pahunchānā.

Contribution, *n.* 1.—Rānat yā imdād, madad k.

2.—Hissa-i-rasadi; chanda; behri, bāchh, kisi 'ām sarf men har ek sharik ke hisse kā adā kiyā jānā, jo kuchh koyi kisi 'ām sarmāye ke liye de, woh kul sarmāya jo mukhtalif shakhson ke diye huye rupaye so qām ho.

Contributor, n. Kisi 'ām maqsad men dūston ke sāth madad d. w. kisi sarmāya-i-'ām men rupaye-paise kī shukat k. w ; madad-gār

Contrivance, n. Tadbī; mausūba, hikmat, joṛ-toṛ, upā; bandish, fitrat, ijād; woh bāt jo soch-kar nikālī jāe. [qām k.

Contrive, v. t. 'Aql se nikālū; ijād k.; tajwīz karke nikālū paidā yā

Contrive, v. z. Tadbīr k.; mausūba k., fikr se ijād k.; apnī 'aql se koyī bandish k.; joṛ toṛ lagānā; fitrat laṛānā.

Control, n. l.—Rok, qaid, āṛ, zabt.

To speak without *control*—Jo kuchh zabān par āwe use kah d.; zabān men la gām na r. To act without *control*—Koyī kām kar-guzarnā, bilā qaid 'amal k.

2.—Ikhtiyār; qābū, dāb, dabāw; hukūmat, musidād kā ikhtiyār, mīānī.

To be under one's *control*—Kisi ke qābū men h., kisi ke zer-i-ikhtiyār h. To be above, or beyond, one's *control*—Kisi ke ikhtiyār se bahar h. yā uske dabāw (qābū) men na h.

Control, v. t. Zabt men k.; mahkūm k.; zer-i-hukm k., tābī' k.; apne qābū men k. [hukm ke tābī' ho sake.

Controllable, a. Zabt men laye yā roko jāne ke qābil; jo mahkūm yā

Controller, n. Woh ahl-kār jiske zimme kul hisābat kā jāiza rahatā hai; woh afsar jo hisāb ke muta'alliq bil-kul umūr kī mīānī dūstre afsaron par rukhtā hai aur unke hisābat kī tasdīq aur uskī nisbat hidāyat kartā hai.

“More commonly written *comptroller*” *Webster*.

Controversy, n. Bahs; nizā', hujjat, iadd-o-badal, takrār; rāe yā khayālāt-i-mukhālīf kā izhā; mubāhasa, munāzara; jhagrā.

Controvert, v. t. Bahs k.; tardīd k.; iadd-o-badal k.; hujjat k.; munā-qasha k.; tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se mubāhasa k.; kisi kī rāe se munkir hokar usko rad karne kī koshish k.; dalīl-i-mukhālīf pesh k.

Controvertible, a. Hujjat-pazī; mashkūk; qābil-i-bahs, itnā sāf nahīn kī uskī nisbat ikhtilāf-i-rāe na ho sake; qābil-i-i'tirāz.

This is a *controvertible* point of law—Yah amr-i-qānūn hujjat-pazīr hai (uspar i'tirāz ho-saktā hai).

Contumacious, a. l.—Haṭthī; jo dūstre kā kahūā na māne; nā-farmān-bardār; jo apnī hī pakar pakṛe rahe

2.—(Law) Shora-pusht; mutamarrid; 'adālat ke hukm ko dīda-o-dānista na mānne-wālā; hukm-i-'adālat ko 'amadam 'udūl k. w.

Contumaciously, ad. Shora-pushtī yā tamarrud se; hukm ke khilāf; hukm ko 'udūl karke. [mānnā.

Contumacy, n. l.—Tamarrud, haṭh, kisi ke hukm ko haṭh ke sāth na

2.—(Law) Shora-pushtī, tamarrud; 'adālat ke hukm kā 'udūl, 'adālat ke hukm yā qawā'id kī ihānat.

Contuse, v. t. Bhitārī-mār mārnā, is tarah mārṇā kī kahīn badan par zaḥm khul na jāe; kūchnā kuchalnā yā dahnāsnā

Contusion, n Chot yā sadma jo jism ko kisi be nok-dār ālo kī zarb yā kahīn gir paine kī wajh se pahunchē par koyī zaḥīm namūdār na ho, dhūs; bhītārī ghāw yā bhītārī-māi.

Convalescence, } **Convalescency, }** *n* Sihhat i-badanī kā phur se qāim h, bīmārī ko ba'd sihhat kā honā aur tāqat kā ānā, 'alālat yā zu'f ko ba'd jism men az-sai i-nau quwwat kā ānā, ifāqa. [yā quwwat kā ānā

Convalesce, v. t. Bīmārī ko ba'd changā aur qawī h; zu'f ko ba'd tāqat **Convene v. t** Jam' k., yak-jā k; ekaṭṭhā k, baṭornā yā baṭor k.

To *convene* a meeting—Jalsa k, majma k, baṭor k
Convene, v. i Ekaṭṭhā h.; ek hī jagah jam' h.; yak-jā h.; baṭornā.

Convenience, } **Convenience, }** *n* 1.—Munāsabat, tawāfuq, ārām, dushwārī se ba-rāat, suhūlat; subītā.

2.—Woh bāt jisse ārām yā naf' ho; amr-i-bā'is-i-rafiḥ, ārām kī bāt; jo zarūrat yā hūjat ke raf' karne ke liye munāsib ho.

At one's *convenience*—Da āmān, ba farāqat, aise waqt jō kisi tarah kī diqqat nā ho, subīte se, ārām se

Convenient, a. 1.—Munāsib; saẓāwā, ma'qūl, lāq; manzūm, hash-i-hāl, kisi kām ke nikālne ke lāq

2.—Ārām dīh, naf'-lakhsh yā uāfi', fūde kā; ārām kā

Conveniently, ad. 1.—Munāsib taur par, manq' se; aisi tarah par kī kār-āmad ho.

2.—Ārām yā suhūlat se, bilā-taklīf yā diqqat ko; subīte ke sūh.

Conversation, n. 1.—Bāt-chīṭ, guft-gū, bol-chāl, mukālama, bat-kahī.

Converse, v. i Āpas men jī khol-kar bāt-chīṭ k; guft-gū k.; ham kalām h., bol-chāl k.

Conversant, a Bakhūbī wāqif yā āzāh; nihāyat mānūs yā āshnā; isti'māl yā tahsīl ke zari'e se wāqif, māhur

Conversion, n. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat men ho jānā.

2.—Ek farīq yā mazhab ko chhōṛkar dāse farīq yā mazhab kī shirkat iḥtiyār k.

3.—(Law) Tasarruf-i-māl; dūste ko māl ko apnā banā l. See *Tracer*.

Convert, v. t 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat men kar-d.; sūnat yā asliyat ko badal d

2.—Mazhab badal d; ek mazhab ko chhōṛkar dūsra mazhab iḥtiyār k.; ek farīq yā guroh kī shirkat tark karke dūse farīq yā guroh kā sharik h.

3.—Ek masraf (kām) se dūse masraf men lānā.

4.—Apne kām men lānā yā lagānā, naf' i-zāti ke liye isti'māl k.; tassarruf k.

Convert, v. i. Badal jānā; tabdil ho-jānā, kisi se mubaddal ho jānā.

Convertible, a. Jo badal sake, jiskī halat wagura men tabādala ho sake, tabādala-pazūn. [zarī'e se le jānā

Convey, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le jānā; pahunchānā; kisi

2.—Ek shakhs se dūse shakhs ko pahunchānā.

To *convey* a right from father to son—Kisi haq kā bāp se bete ko pahunchānā

3.—(*Law*) Muntaqil k.; kisi shai ki nisbat ek shakhs ke haq ko दूसरे shakhs ki taraf dast-āwez likh-kar yā kisi aur sabil se muntaqil k.

These lands were conveyed to him by sale—Yah arāzi bai' ke zari'a se uske pās muntaqil huyī.

Conveyance, n. 1—Le-jānā; pahunchānā

2.—Le-jāne yā pahunchāne kā zari'a; sawāri yā bār-baidāri—jaise sawāri ki gāri wagona yā bāi bardāi ki laṭhiyā.

3.—(*Law*) Intiqāl; ek shakhs se दूसरे shakhs ki taraf kisi istihqāq da'we yā jāe-dād kā muntaqil k.

4.—(*Law*) Dastāwez i intiqāl, wasīqa i-intiqāl, intiqāl-nāma, woh nawishta jiske zari'e se kisi jāe-dād yā istihqāq i-muta'alliqa-i-jāe-dād kā intiqāl ek shakhs se दूसरे shakhs ki jāmb 'amal men āwe.

Deed of conveyance Cf *Supra*.

Conveyancer, n. (*Law*) Woh shakhs jo dastāwezāt-i-intiqāl-i-haqqiyat murattab kiyā kartā hai.

Conveyancing, n. (*Law*) Jāe-dād yā haqqiyat ke intiqāl ke wusāiq kā bā zābita murattab k yā uskā peshā.

Convict, v. t. 1.—Mujrim thahīrānā; jurm sābit qar'ā denā; mulzam gardānuā, faisala-i-qanūni ke rū se kisi mulzam ki nisbat mujrmi ki tajwiz sādīr k.

The accused has been convicted of theft—Us mulzam par chori kā jurm sābit qarār diyā gayā hai.

2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā

Convict, n. Woh shakhs jispar koyi jurm qānūnan sābit ho-jāe; mujrim.

A life convict—Woh mujrim jo apni tamām 'umr ke liye qaid kiyā jāe, jo shakhs mudāmu-l-hayāt qaid kiyā jāe [i-mi'ād]

A term convict—Woh mujrim jo ek mi'ād-i-mu'ayana ke liye qaid ho; qaidi

Conviction, n. 1.—Tajwiz i-subūt-i-jurm; woh tajwiz jiske rū se koyi mujrim 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū mulzam qar'ā pāye.

2.—Tayaqqun-i-wāsiq; tayaqqun; itminān-a-kulli, yaqīn-i-kāmil, qāliyat; qāil-ma'qūl ho-jānā.

Convince, v. t Subūt ke zari'e se dil ko mutmayin k, dalāil se qāil yā ma'qūl k., kisi bāt ki sachāyi kā yaqīn dilāna.

Convincing, ppr. Subūt se dil ko mutmayin k w.; ma'qūl; aisā ki use dil bilā-takalluf qabūl kar-le; qāil k. w.

A convincing proof—Subūt-i-ma'qūl yā qawī; aisā subūt jise dil bilā-pas-o pesh qabūl kare (jisse dil ko itminān ho-jāe)

Convincingly, ad. Ba-tarz-i-ma'qūl; aisī tarah par ki shubhe ki gunjāish na rahe; aise tariq par ki dil amr-i-nizā'i ko chār-nā chāi qabūl kar-le

Cool, a. 1.—Darja-i-'itidāl par sard; kisīqadar thandhā; kuchh kuchh sard; khunuk; tar.

2.—Jismen josh na ho; sar-garm nahīn; dhīmā; gazab-nāk nahīn; jismen gussa na ho; jismen ishtiyāq na ho, said-mihr; kisi qism kā josh na r. w.

3.—Jismen 'ujlat na ki-jāe; jo samajh-būjh-kar kiyā jāe.

4.—Nā-dāmista yā 'amadan un khafif khufif bāton par lihāz na r. w. jupar lihāz munāsib ho, gustākh. [na itnī garmī.]

Cool, n. Kisiqadar sardi, i'tidāl kī thandhak yā khunkī, na itnī sardi Cool, v. t. 1.—Thandhā k., sard k.; khunkī paidā k. [illūnā kai-d

2.—Kisī shai kī garmī yā josh ko kam kar-d.; i'tidāl par kar d., Cool, v. i. 1.—Thandhā ho-jānā, garmī kī nikal-jānā, khunkī kī ā-jānā Coolly, ad. 1.—Garmi yā ziyāda sardi ke sāth nahīn.

2.—Be-parwāyī yā be-'itwāyī se, sard-mihī se; garmā garmī t nahīn, zauq-o-shauq ke sāth nahīn [kai, soch-buchar k

3.—Āhstagī se, 'uyat se nahīn; dil-jam'ī ke sāth, samyāh-bājh-Co-operate, v. i. 1.—Kisī dūse ke sāth ek kām ko anjām men sharīk h; dūse ke sāth milkar kām k., kām karne men sāth d.; bāham kām k.

It has *with* before the agent, and *to* before the end.

2.—Bāham 'amal k.; natīja-i-wāhid bi-l-ittifāq paidā k Co-operation, n. Kisī maqsad i-wāhid ke anjām ko liye auroñ se muftla-fiq ho-kar kār-rawāyī yā 'amal; 'amal-i-bāhamī; bā-ham anjām-i-kār; ek sāth koshish yā mihnāt kī k. [mā talit nahīn.

Co-ordinate, a. Rutba yā darje men barābar; ham-mautala, barābar; Coparcenary, n. (Law) Shirkat-i-irs, wīrāsat i-mushataraka; kisī irs kī nisbat wīrāsāt kī haqq-i-mushatarak.

A coparcenary tenure—Pattī dāi

Coparcener, n. (Law) Wāris-i-sharīk; woh shakhs jisko kisī irs men dūron ke barābar hissa pahunchtā ho; ham-wāris; pañjī dār; sharīk-i-shikrā, sharīk jiskā hissa barābar ho

Coparceny, n. (Law) Kisī irs kī hissa-i-musāwī.

Copartner, n. Hissa-dār, sharīk; woh shakhs jo kisī kām men auroñ kī sharīk ho, woh shakhs jo kisī tijārat yā aui qism ke kār-o-bār men dūse kī sharīk ho; sājhī.

Copartnership, n. Kisī kām men shirkat; tijārat khwāh kisī our kār-o-bār men dūron kī sharīk h, sājhā

Cope, v. n. Larne lagūnā yā lai to jānī; larāyī k.; barābarī ke sāth larāyī k.; muqābala k.; barābarī k.; hamsarī k.

Usually followed by *with*.

Copious, a. Kasīru-i-miqdār yā kasīru-t-ta'dād, miqdār yā ta'dād men ziyāda, bahut; wāfir; kasīr.

Copiously, ad. 1.—Kasrat se, ifiāt se; bahut knclih; ba miqdār-i-kasīr. 2.—Tawālat ke sāth; khūb khol-kai, barī wazālat ke sāth; mufassal.

Copiousness, n. 1.—Ifiāt; kasrat, ziyādatī; bahutāyat.

2.—'Ibārat kī tawālat.

Copy, n. 1.—Naql.

Attested copy—Naql i musaddaq; woh naql jiski tasdiq bī zābita kījaye.

2.—Musannā; part; juld; fard, nuskha; kisī asl nawishte kī jab muta'addid naqlon tayyār hotī hain to unmen se har ek judā gāra part par is lafz kī itlāq hotā hai.

3.—Asl nawishta wagafrā jiskā chhapnā matlūb ho.

Copy, *v. t.* Naql k.; musannā banānā.

“Often followed by *out*, but the use is not elegant.” *Webster*.

Copy, *v. i.* Taqlīd k.; kisi dūsre ko dekh-kar usī ke mutābiq kuchh k.

Copyist, *n.* Naql nawīs.

Copyright, *n.* Haqq-i-tasūf; haqq-i-musannifi; woh haq jo musannaf ko apni tasnif ke chhāpne wa mushtahar aur farokht karne kī nisbat qānūnān hāsī hotā hai.

Cordial, *a.* 1.—Dilī; jo dil se ho; sachchā; be māk-r-riyā; jisse muhabbat kī gam-joshī pāyī jāe, jisse izhār-i-muhabbat ho.

2.—Jisse ai wāh ko tāzagi ho, rūh-afzā; muqawwī; quwwat d. w.; jisse dil ko farhat yā khushī ho

Cordial, *n.* 1.—Koyī shai jisse dil ko khushī taskīn aur farhat ho.

2.—Woh dawā jisse zu’f aur afsūda-dilī kī hālat men dil ko quwwat farhat aur tāzagi ho. [nāyī, sidq dilī.

Cordiality, *n.* Sachchī muhabbat aur mihrbānī, khulūs-i-bātin; be-

Cordially, *ad.* Sachchī muhabbat se, dil se, sachchāyī se, sidq-dilī se; be nāyī se, bilā māk-i-o-freḥ.

Corner, *n.* 1.—Gosha; konā, kon.

2.—Koyī band jagah; tauhāyī yā goshe kā maqām; parde kī jagah.

3.—Hissu; har ek yā koyī hissa.

[men talūsh huyī

Every corner of the forest was searched—Jangal ke har ek hisso (sāre jangal)

Corporal, *a.* 1.—Jismānī, badānī.

Corporal punishment—Sazā i jismānī yā badānī.

2.—Muḥassam, rūḥānī nahīn, mādī.

Corporate, *a.* 1.—Qānūn ke rū se ba-taur ek jamā’at ke banā huā; ek jamā’at ke taur par qāim ho-kar qānūn ke mutābiq shakhs-i-wāḥid ke huqūq aur zimmadāriyān r. w

2.—Kisi jamā’at-i-qānūnī se muta’alīq.

Corporation, *n.* Logon kī woh jamā’at jo qānūn ke rū se banī aur ba-taur shakhs-i-wāḥid ke kāim ke anjām kā ikhtiyār rakhtī ho aur uske shurākā hamesha ek dūsre ke lā’id qāim huā karen.

Corpse, *n.* Lāsh yā na’sh, munda, mittā

CORPUS, [Lat.] Juzw-i-kasr; hissa-i-kasr.

CORPUS DELICTI, [Lat.] (*Law*) Woh subūt jo kisi jurm ke sābit karne ke liye lābudī ho; maushā-i-jurm, woh shai jiski nisbat jurm wuqu’ men āyā ho masalan maqtūl kī lāsh yā choṛī kā māl wagana.

Correct, *a.* Sahīh, durust, nāqis nahīn; jis men galatī (bhūl-chūk) na ho; thik; sachchā; rāst, munāsib, wāḥ.

Correct, *v. t.* 1.—Sahīh yā durust k.; galatī raf k.; thik k.

2.—Tambih k.; chashm numāyī k.; sazā d., talīm k., tādīb k.; kisi kī chāl ko sudhārnā.

[tabdīl kar d.; islāh k

3.—Raf k., dūr k.; jo kuchh be-jā yā muzir ho use nikāl d. yā

Correction, *n.* 1.—Silīhat; durustī; naqs yā galatī kā raf kiyā jānā, bihtari ke liye tabādala; taimīm.

[tashīhat.

2.—Galatī ko raf kārke jo kuchh uske ’iwaz qāim kiyā jāe;

3.—Woh bāt jisse kisi naqs kā raf karnā maqsūd ho; tambih; sazā, ta’zīr, tādīb.

4.—Jo shai muzir yā taklīf-dih ho uskā dafīya, islāh. [mutābaqat

Correctness, *n.* 1.—Sihhat; durustī; sachāyī musāf yā munāsabat ki

2.—Jo dastūr yā qāide qāim ho-chauke hon unki mutābaqat.

3.—Asl ki mutābaqat, jaisā asl ho usīke mutābiq h

Correlative, *a.* Nisbat-i-bāhami rakhne yā zāhir k w.; lāzim-malzūm

Correlative terms—Woh alfāz jo bāham lāzim-malzūm hon—jaise bāp aur betā badshāh aur ra'iyat wogaira.

Correlative, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre shakhs yā dūsri shai se kuchh nisbat rakhe, lāzim malzūm; mutazāif masalan betā aur bāp, mutazād—jaise tāiki aur raushanī

Correspond, *v.* 1.—Mutābiq h, muwāfiq h.; jawāb h.; yak—barābar h.; kisi ke hasb-i-bāl h.; mutābaqat i, milnā; manzūn h, ham-andāz yā musāwī h

2.—Khat-kitābat r.; bī-ham khat-khutūt bhojūā; bā-ham murāsalat r.; āpas meñ chīṭhī patṭī bhojūā yā likhā-parhī k

Correspondence, *n.* 1.—Mutābaqat; munāsabat, tawāfuq; mel; bāham manzūn yā ek dūsre ke hasb-i-bāl h.

2.—Rāh-o-rasm, sābiqa, bāham tawāzu' wa mudārāt, khat-kitābat, nawisht-khwānd; likhā-parhī; mukālabat wa murāsalat.

To carry on, have, hold, or keep, *correspondence* with a person—Kisi shakhs se khat kitābat r yā pāṭī, kisi se bāham murāsalat r.

3.—Khat-khutūt; murāsalāt, chīṭhī patṭī; woh chīṭhīyā jo do shakhs āpas meñ likhen-parhen

Correspondent, *a.* Mutābiq, muwāfiq, hasb-i-bāl; manzūn.

Correspondent, *n.* Khat kitābat i. w.; mukātaba par-dāz; woh shakhs jisse khat kitābat yā nāma o-payām ho. [dūsro ki tarah.

Corresponding, *p. a.*—1. Mutābaqat r. w.; mutābiq; muāfiq; manzūn;

2.—Khat-kitābat r. w. [sihhat (durustī) matlūb ho.

CORRIGENDA, (Lat) *pl* Sihhat-nāma; woh hāteñ yā alfāz junki

Corroborate, *v.* t Ziyāda-tar yaqīn dilāna; aur mutabaqqaq k, mustahkam k, tasdiq k; tāyid k; pukhta k

There is no evidence to *corroborate* the plaintiff's assertion—Mutlaq subūt nahin hai jisse mudda'i ke bayān ki tasdiq (tāyid) ho.

Corroboration, *n.* Tāyid, tasdiq, istihkām; woh shai jisse kisi dūsre amr ki tahqiq ho.

Corroborative, *a.* Tāyidi; jisse tāyid ho, muwaiyid; muwakkid; jisse kisi dūsri bāt ki pukhtagī ho.

Corroborative evidence or testimony—Subūt ya shahādāt-i-tāyidi; aise subūt jisse kisi amr ki tahqiq ho

Corrupt, *v.* t 1.—Sarā d.; ubsā d, galā d; ganda kar-d.

2.—Achehe ko burā kar-d, kharāb kar d. yā banā d; zalil banā d.; wargalānnā, wargalān-kar burāyī ki taraf māil k., diyānat meñ futūr dālnā, rishwat d., rāshī yā murtashī banā d; bigār d

Corrupt, *v.* t 1.—Sarnā; ubasnā, bigar-jānā. [mukadder ho-jānā.

2.—Kharāb ho-jānā, zalil ho-jānā; hālat-i-asli par qāim na rahnā

Corrupt, *a.* 1.—Sarā; bigāra, kharāb; ubsā, ganda; muzir.

2.—Bad; kharāb, fāsiq; fājir, rāshī; rishwat-khor; murtashī; gair-muta-layan; hīlat-i-aslī par nahīn, jiski aslīyat meñ futūr ā gayā ho; bigarī huā, aslī nahīn; jismen galti-yon ki wajah se futūr ā-gayā ho.

Corruption, n 1.—Saiā gulā yā ubsā d, sarāhat, galāwat

2.—Neki wagāia meñ futū kā par jānā, safāyī yā diyānat kā qān na rahnā; zillat; kharābī, badī, qubh; bigār, rishwat l. yā d.; rishwat-dihī yā rishwat khorī, utishā.

Corruptly, ad Bure tariq par, burāyī se, bilā diyānat; be-īmānī se; safāyī se nahīn; ba-tarz-i-mazmūm, badī se, rishwat dekar.

Cost, n 1.—Qīmat; bahā, samān; jo koyī shai kharīd kī-jāe uskā badal; qīmat jo naqd yā pius ke zarī'e se dī jāe

2.—Kharch; sarf; lāgat; jo kuchh rupaye wagāira sarf hon yā hone wāle hon; jo kuchh dūsi chīz ke badle meñ diyā jāe.

3.—Kisī qism kā nuqsān, mazariyat, taklīf, rauj, dukh

4.—(Law) pl Jo kuchh 'adālat kī larāyī meñ kharch parē; masālif-i-munāza'at; 'adālat kī nizā' (larāyī) kā kharch yā kharcha.

To adjudge or award costs—Kharcha dilānā

To charge or saddle with costs—Kharcha dīnā yā dīd k, zer bāt-i-kharcha k

Inclusive of costs—Ma' kharche ke, kharche samet.

Exclusive of cost.—Bina kharche ke; kharcha chho; kar

Proportionate or rateable costs—Kharcha i-masāli

Judicial costs—Kharcha i-'adālat, jo kuchh 'adālat meñ kharch parē.

One set of costs—Ek kharcha, kharcha i-wāhid. Two or more sets of costs—

Do yā zāid kharcha.

To make costs payable by, or recoverable from, a party—Kisī fariq se kharcha dilānā, kisī fariq ke zimme kharcha dīd k yā uspar dīlūā.

Each party to bear, defray, or pay, its own costs—Kharcha-i-faiqain zimma-i-faiqain ho, mudda'i aur mudda'a 'alaih apnā apnā kharcha adā karen.

Cost, v t 1.—Lagnā, lāgut lagnā yā parnā; kharch parnā; denā parnā; baithnā; sarf h. yā parnā

2.—Uthānā yā bardāsh t k. parnā, nthnā; honā.

To cost dear—Sarf i-kasī (bahut kharch) chāhnā.

Costly, a. Bārī lāgat kā, besh-qīmat; garān-bahā, jismen bahut sarf parē; jo bare sarf se kharīd kiya jāe

Couch, v t 1.—Letānā, bistar yā dūsi ārām kī jagah par r., phailānā; rakhnā, barābar bielhā d.

2.—Dai-parda dākhil yā shūmil k; chhipā kar zāhir k; kisī mud-da'a kā ba-alfāz-i-mujmal zāhir k tākī unhī se samajhne wālā asl matlab samajh jāe; zāhir k, bayān k

To couch under—Ba-'ibarat-i-mujmal zāhir k, kisī lafz yā 'ibarat se kisī amr kī taraf ishāia k yā usko sochānā

Couch, v, t 1.—Letnā, ārām k, nthāgnā.

2.—Dabak baithnā, chhip rahnā, chhipne kī garaz se let jānā.

3.—Ta'zīman yā dard wagāira ke sabab se badan ko jhukā d.

Council, n 1.—Woh jalsa jo kisī amr i-aham kī nisbat gaur wa mashwara karne ke liye mun'aqid kiya jāe.

2.—Mashwarat; kisī qism ke jalse ke shu'rakā kā bāham mashwara k.

Legislative council—Majma'-i-wāzī'ān-i-qawānīn; woh majma' jismen qānūn banāye jāen. [hote hai]

Privy council—Inglistān meñ woh majlis jiske arākin bādshāh ke mushir **Councilor**, n. Kisi mashware ki majlis kā ek rukn.

“The distinction between *councilor*, a member of a council, and *counselor*, one who gives counsel, was not formerly made, but is now very generally recognized and observed.” *Webster*.

Counsel, n. 1.—Mashwarat-i-bāhamī, āpas meñ salāh k. yā ek dūsre kīrāe'ī.

2.—Woh shakhs jo qānūn ke muta'alliq mu'āmalāt meñ rāe de; woh shakhs yā ashkhās jo kisi muqaddame meñ suwāl-o-jawāb wa parawī ke liye muqairur hon; kannsalī.

“In this sense, the word has no plural, but in the singular number, is applicable to one or more persons” *Webster*.

3.—Rāz ki bāteñ, bhod ki bāteñ jo mashware ki hālat meñ kahi jāen, poshida rāen yā maqāsīd.

To keep counsel—Kisi bhod ki bāt wagura ko dūstōñ se na kahāñ, rāz dāri k.

4.—Rāe; salāh; nasihat; kahāñ

Counsel, v. t. 1.—Salāh yā rāe d.; mashwara d.; nasihat k.; sikhilāñ; munāsib samajh-kar kuchh batlāñ.

2.—Sifārish k., sā'i h.; tahrik k.; salāh d.

Counselor, n. 1. Salāh yā mashwara d. w., mushir.

2.—Mushir-i-qānūnī; woh shakhs jo 'adālat ke mu'āmalō lañe wālon ko qānūnī tadbīr batātā aur unke mu'āmalāt ki parawī kartā hai.

Count, v. t. 1.—Ginnā; shumār k., gunti k.

2.—Kisi hisāb men mahsūb k., nisbat d. yā mansūb k.; kisi se muta'alliq samajhuā, samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.

Count, v. i. 1.—Shumār kiya jāñā; mahsūb h.; ta'dād ko barhā d.; kisi shai ki quwwat yā zor ko barhā d. [mansūba qāim k.]

2.—Iakiya k., istidlāl k., bharosā k.; kisi shai ki bunyād par koyi

Followed by *on* or *upon*

Count, n. 1.—Shumār, woh ta'dād jo gunti kārke qāim ki-jāe.

2.—(Law) Da'wā, 'adālat men mudda'i ke d'wo ka hā zābita bayān; kisi istigāsa-i-jurm men ekkhās bayān yā ilzām; mudda-i-jurm; 'illat; ilzām; da'wā jismen wajh-i-istigāsa hā zābita mufassal bayān ki-jāe.

Countenance, n.—Chihre ki sūrat, bashra, rukh, nazar; chitwan; shakl.

2.—Chihra; rū; khat-o-khāl.

3.—Mihrbānī, 'māyat; shafuqat; madad; sahārā; taqwiyat; dast-giri; bimāyat; kisi shakhs yā amr ki himāyat (uske qāim rahne aur taraqqī dene meñ mihrbānī)

4.—(Law) I'tibār; qadr, taqfir.

To keep the countenance—Gusse ki wajh se bashra ki sanjidagi meñ futūr na parne d.; chihre ki shakl badal kar hañs na parnā yā gussa wagura zāhir na k.

In countenance—Dūstōñ se mihrbānī yā qadr kiye jāne ki hālat men, tayaqqu ki hālat men; mutmayin; sharm yā khauf se barī.

To keep in countenance—Kisi ko taqwiyat yā dhārhas d.; sahārā d.; sharminda yā khauf-nāk na hone d.

Out of countenance—Pareshān; sharminda; muñh latkāye hoye; dīler yā mutmayīn nahiō [pareshān kar d.]

To put out of countenance—Muñh latkā d, nādim k; darā d., be-qarār yā

Countenance, *v t* Taqwiyat d., rukh d., sahārā d.; manzūr k; jāiz r.; madad d; i'ānat k.

Counter, *a* Mukhālīf; mutazād; ultā

Counter, *ad l* —Khilāf; bar-'aks; jānib-i-mukhālīf ko; ultā.

☞ “Used chiefly with *run* or *go*” *Webster*

To run counter to a rule, etc —Kisī qā'ide wagaira ke khilāf h.

2.—Jānib-i-khatā, ultā; sīdhe yā wājib tariq ke khilāf.

☞ “This word is prefixed to many others, chiefly verbs and nouns, expressing *opposition*.” *Webster*.

Counter-act, *v t*. Kisī ke khilāf 'amal k.; 'amal yā asar-i-mukhālīf se rok d, talaf yā māyūs k

Counter-action, *n. l* —'Amal-i-bi-l-'aks yā mukhālīf, rukāwat; muzāhamat.

2 —Nālīsh-i-mutakhālīf, ek nālīsh ke khilāf dūsri nālīsh; mudā ā-'alāih kā da'wā.

Counter-balance, *v. t* Kisī ke muqābil meñ tulnā, kisī kā ham-wazn h, dūsi ke muqābil yakṣān quwwat yā tāsī r, barābar h yā barābarī k

Counter-charge, *n*. Kisī mustagīs ke istigāse ke khilāf istigāsa; woh nālīsh jo mulzam kī taraf se mustagīs par hotī hai, da'wi-i-mukhālīf yā taidīdī.

Counter-deed, *n. (Law)* Woh makhfi tahrīr jisse koyī hā-zābita likhā huā wasīqa rad bātīl yā mutagāyar ho-jāe

Counter-evidence, *n*. Subūt-i-taidīdī, woh shahādat jo kisī dūsri shahādat ko rad yā bātīl kare.

Counterfeit, *v t l*.—Ja'li masnū'ī yā libāsi banānā; kisī aslī wasīqa yā sikkē wagaira ke mushābih dūsiā wasīqa yā sikkā wagaira bilā istihqāq yā ikhtiyār-jāiz is garaz se banānā kī log dhokhe meñ ākar shai-i-talbīsī ko ba-taur aslī ke kām meñ layēn.

2.—Taqlīd k, naql k, dūsi ke shabābat ikhtiyār k.

Counterfeit, *v. v*. Dhokhā d.; bahānā k, idr'ayī sūrat, ākarnā

Counterfeit, *a l* —Ja'li; masnū'ī; multabīs; qalbi, jhūṭhā yā khoṭā; kāsīd, aslī nahīn yā gaur-aslī.

A counterfeit coin—Sikka-i-multabīs yā qalbi

2 —Makkār; 'ayār; jhūṭhā; gundum-nqmā jāt-farosh

Countermand, *v t* Kisī hukm-i-sābiq ko mansūkh k., jo hukm pahle sādīr huā ho uske khilāf dūsri hukm denā jese pahilā hukm man sūkh ho jīwe yā ta'mīl na ho; taidīd yā rad k.

Counterpart, *n* Juzw-i-muqābil; jo kuchh kisī dūsri shai kā jawāb yā uske mushābih ho; woh do kāgazāt jo kisī mu'āhade ke muta'alliq fairāqun likkhen; kisī nawishte ke do muqābil parton meñ se ek, naql, musannā.

The counterpart of a lease—Qabūliyat

Counter-petition, *n*.—Darkhwāst-i-'uzr dārī; woh suwāl jo kisī sāl ke suwāl kī taidīd ke liye diyā jāe, suwāl-i-fāriq-i-sānī yā mukhālīf.

- Counter-plea, n.** (*Law*) 'Um i taidīdī, woh 'uzi jo mudda'a 'alaih ke 'uzr ki taidid yā jawāb meñ pehñ kiyā jāe
- Counter-sign, v t** Dast-khat-i-tasdiqī k., kisī ahl-kār ke mātāht kā aise nawishte par tasdiqī dastkhat k. jispar uske afsar ke dast-khat ho chuke hon
- Counter-signature n** Tasdiqī dast khat, jis nawishte par afsar ke dast-khat hon uspar uske mātāht kī tasdiqī dast khat. [ki taidid ho.
- Counter-statement, n** Bayān i-tardīdī, aisā bayān jis se kisī dūste bayān
- Counter-step, n.** Kār-rawāyī-i-mukhālīf, 'amal yā tadbī-i-khilāf
- Countless, a** Jiskī guntī na hosake, nā qābil-i-shumār; jiskī tahqīq yā tashkīh na ho-sake; be shumār, be-hisāb
- Country, n.** 1.—Qat'-i-arāzī; mulk, woh mulk jismen kisī kī paidāish hui ho, watan, woh saizamīn jahān kisī kī sukūnat-i-mustaqil ho.
2.—Dehāt; mufassal; diyār.
- As opposed to a city or town.
- 3.—Kisī mulk yā saizamīn ke log (uske bāshindō yā rahne wālō).
- Courage, n** Jurat, himmat; dilerī; dil kī mazbutī; jasadat; mardumī; dhithāyī
- Courageous, a** Jarī (jurat i. w.), diler, jawānmard; bahādur; nī dar, be khauf [mat ke sāth.
- Courageously, ad** Dilerāna; bahādurī yā jurat se; mardānagī se; him-
- Course, n.** 1.—Daur; chāl; raftār—jaise jāwaron kī.
2.—Bahāw, rawānī—jaise kisī sayāl shai kī.
3.—Harakat, chāl, daura
4.—Ghui daur wagura kī zamīn.
5.—Daurān—jaise bahs wagura kā.
6.—Mūris se wāris ko pahunchne kā silsila.
7.—Kārrawāyī kā mu'ayan aur musalsal tarīq; ma'mūlī tarīq; bandhā huā silsila, zābita, sar-rishta.
8.—Tarz-i-kār-rawāyī; tarīq-i-'amal, chāl; tarīq; dhang; tadhīr
9.—Silsila; kisī fil' yā 'amal kā musalsal tarīq; intizām yā uuzm
10.—Khāne kī chīz jo ek martaba taqsim kī jāe; khāne kā daui.
In course—Musalsal, silsila-wā, paham; qā'ide se
Of course—Ma'mūlī tarīq par, be-geir khāw hidāyat ya intizām ke, zarūr; az-khud, ap-hi-ap; muqarrar
- Court, n.** 1.—Sahn; maidān; āngan; chank.
- "In popular language, a courtyard" Webster
- 2.—Mahal, bādshāh ke rahne kī jagah; qasr; dāira-i-daulat.
- 3.—Woh log jo kisī bādshāh yā jalīlu-l-qadr shakhs ke huzūr meñ hāzīr rahā karke hain; darbārī; muqayyī.
- 4.—Bādshāhi jalīson kā majma', darbār.
To hold a court—Darbār k; dīwān-i-'am yā khās meñ baithnā.
- 5.—Tawāzu'-mudārāt, khushāmad, chāplūsī; kisī bēkhush karne kī fikr
To make court—Khushāmad wagura kī bāten kab-kar khush k.
- 6.—(*Law*) (a) 'Adālat; kachsharī; woh makān jahān insāf hotā hai; 'adl-gustarī kī jagah.

(b)—Hukkām-i-'adālat, woh asbkhās jo ikhtiyār-i-qānūn ke rā se adl-gustai ke liye waqt wa maqām-i-munāsib par jam' hon, mansab-āron kā woh majma' jo kār-rawāvi-i-'adālat ke liye qānūn ke mutābiq ho; ek yā kayī hūkim (hukkām) jo muqaddamāt kī samā'at yā ajwiz ke liye ijlās karen.

“In the last sense used in contradistinction to the counselor or lawyer or both” *Webster*.

An original *court*, a *court* of original jurisdiction, or a *court* of first instance—'Adālat-i-ibtidā'ī, 'adālat-i-munāfā'-i nā, woh 'adālat jise ibtidā'ī muqaddamāt kī samā'at kā ikhtiyār ho

An appellate *court*, a *court* of appeal, a *court* of appellate jurisdiction, or a *court* of second instance—'Adālat-i-apil; 'adālat-i-muajjā'ī sāni; woh 'adālat jise muqaddamāt-i-apil ke faisale kā ikhtiyār hāsīl ho

A *court* of revision, or a revisional *court*—'Adālat-i-siga-i-nigā'ī, woh 'adālat jise muqaddamāt men nazar-i-sā'ī kā ikhtiyār ho

A *court* of reference—Woh 'adālat jo apnī 'adālat-i-mā-taht ke istiswāb par faisala sādīr kare,

A *court* of small causes—'Adālat-i-mutālabāt-i-khāfif, chhotī 'adālat

A civil *court*, or a *court* of civil jurisdiction—'Adālat-i-diwāni

A criminal *court*, or a *court* of criminal jurisdiction—'Adālat-i-faujdhāni.

A revenue *court*—'Adālat-i-māl.

A *court* of session—'Adālat-i-seshan, seshan jay kī kachahri

A competent *court*, or a *court* of competent jurisdiction—'Adālat-i-mujāz, 'adālat-i-zī-ikhtiyār, aisi 'adālat jise kisi bāt kā pūrā ikhtiyār ho

The *court* passing a decree—'Adālat-i-mujawwiz-i-digri; 'adālat-i-sādīr kunanda-i-digri, jis kachahri se digri ho.

The *court* executing a decree, or a *court* of execution—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-digri, jis 'adālat men koyī digri jāī ho

The *court* ordering an attachment or a sale—'Adālat-i-āmu-i-qurqī yā nīlām; jo 'adālat qurqī yā nīlām kā hukm de.

The *court* issuing a commission, or the *court* out of which a commission issues—'Adālat-i-ijrā kunanda-i-kamishan; jis 'adālat se kamishan jāī ho

A *court* of wards—Woh malikana jisse un logon ke jān o-māl kī hifāzat ho jo nā bahg yā fatu l-'aql waghira hon.

To come into *court*—'Adālat men ānā, nālīshī h, ā'wā rujū' k. yā k.

To be out of *court*—Khārīj az 'adālat h; 'adālat men nālīsh kā mansab nā rakhnā [āmne (bār-i-'ām).

In open *court*—Sar-i-ijlās, barmālā kachahri men; kachahri men sab ke t-day, n. 'Adālat ke ijlās kā dīn, jis dīn 'adālat kī nishast ho, kachahri kā dīn; darbār kā dīn.

teous, a l—Khaliq, khush-akhliq; shāista, muhazzab, sāhib-i-uruwwat, chashm-i-muruwwat i. w, dūsrōn kī shū'wayī k w.

Applied to persons.

2—Jisse akhlīq pāyā jāe; 'umda, khush; jisse khulq aur muruwat kā izhār ho.

Applied to manners.

Courtesy, n. 1 — Husn-i-akhlāq; akhlāq aur mihībānī; muruwwat; khush-khulq; husn-uslubī.

2.—Akhlāq yā ta'zim kā fī'l, mihībānī kā fī'l jo akhlāq ko sāth kiyā jāe, tawāzu' yā takrīm, shafaqat aur khush-akhlāqī.

3.—Mihībānī, ri'āyat, 'ināyat.

As distinguished from right (haq)

Court-hand, n. 'Adālat kā khat, jo khat 'adālat ke kāgazūt ko likhne mein musta'mal hotā hai; kachahī ki likhāwat yā tahrīr.

Court-house, n. 'Adālat kā makān; kachahī kā ghar.

Court-martial, n. Lashkarī 'adālat; faujī yā jangī kachahī, woh 'adālat jismen barī yā bahī fauj ke qawānīn ki khilāf-warzī ke muta'alliq jurmūn ki tajwīz hotī hai.

Cousin, n. (Father's brother's child) Chacherā bhāyī yā chacherī bahin; 'am-zād yā chachā zād bhāyī yā bahān, chachā kā betā yā chachā ki betī.

(Father's sister's child)—Phupherā bhāyī yā phupherī bahin. (Mother's brothers' child)—Mamerā yā māmūn-zād bhāyī yā mamerī bahin. (Mother's sister's child)—Mauserā bhāyī yā mauserī bahin, khālā zād bhāyī yā bahān.

"The children of brothers and sisters are usually denominated *cousins*, or *cousins-german*." *Webster*

Covenant, n. 1 — (Law) 'Ahd; 'ahd-o-paimān, qaul-o-qarār; mu'āhada, kisi fī'l yā amr ke kārne yā na kārne ki nisbat do yā zād shakhsen ke mābāin mu'āhada-i-tahīlī jispas mulk bhi saht ho.

2.—'Ahd-nāma; iqār-i-nāma, woh nawishta jismen mu'āhade ki sharāit mundarj hon, iqār-nāme ki koyī shart.

Covenant, v. i. Qaul-o-qarār k; 'ahd-o-paimān k; shart k; mu'āhada k.

Covenanted, pp. or a. Muta'ahhid, jisne 'ahd kiyā ho.

A covenanted servant — Mulāzim-i-muta'ahhid

An uncovenanted servant — Mulāzim-i-gair-muta'ahhid.

Covenantee, n. (Law) Mu'ahid-lahū, jisse 'ahd-o-paimān kiyā jāwe. [k. w.]

Covener, n. (Law) Mu'ahid, jo shakhs mu'āhade kare, mu'āhida

Cover, v. t. 1. — Kisi shai ke ūpar koyī chīz bi-l-kul phailā d. yā usse use chhipā d; kisi shai ke ūpar kuchh dāl yā rakh d.; lapet d; chhipā d., saiposh k; dhānkā yā dhāpnā; topnā

2.—Senā—jaise ande.

3.—Kisi āisi shai se chhipā d jo dāmiyān mein hūi ho.

4.—Bachānā; hifāzat k; mahfūz i.

5.—Hāwī h, shāmil i; kāfī h; barābar (musāwī) h; miqdār mein yak sūn h yā ham-miqdār h

The Indian Penal Code *covers* all possible cases of a crime — Majmū'a-i-ta'zīrāt-i-Hind mein kul jarā'im-i-mumkina shāmil hain (woh kul jarā'im-i-mumkina par hāwī hai) His receipts do not *cover* the expenses — Uski āmadani kharch ke liye kāfī nahin hai (kharch ke barābar nahin hai yā kharch se kam hai)

Covert, a (Law) Zer-i himāyat hukūmat yā hifāzat.

A *female-covert* or *femme covert* — Zan-i-mankūla, woh 'aurat jiski shādī hui ho; sohāgan; shauhar-dār 'aurat

Coverture, n. (Law) Hālat-i-izdiwāj; hālat-i zaujiyat; 'aurat ki shādī ke ba'd woh aiyām jab tak ki uskā shauhar zinda rah-kar uskā muhāfiz wa khabar-girān rahe.

During *coverture* — Hālat-i-izdiwāj yā zaujiyat mein, shauhar ke jiteji

Covet, v. t. 1 — Kisi shai ki khwāhish dil se k; kisi shai kā dil-o-jān se khwāst-gār h, kisi chiz ke pāne ki tamannā r.

☞ Used in a good sense

2 — Lālach k.; tam' k; hira k., kisi shai ki khwāhish nā-jāz taur par k

☞ In a bad sense

Covetous, a. 1 — Nihāyat hī khwāhān; barā mutamannī yā barī tamannā r w.; hāsil karne yā pāne kā azbas shāiq.

☞ Used in a good sense.

2 — Lālchī, tam'i yā tām'; hirsī yā harīs; kisi chiz ke pāne aur use apne qabze mein rakhne kā had se ziyāda shāiq

Covin, n (Law) Do yā zād shakhson ke mābain sāzish yā bandish jisse kisi tise shakhs ko nuqsān pahūnche.

Coward, n Buz-dil (darpoknā) shakhs, woh shakhs jismein khatre ki hālat mein sābit-qadam rahne kī juiat na ho; nā-mard, kādar; jo dai se dum dabāke bhāg jāe

Coward, a. 1 — Buz-dil; darpoknā; kādar; zalil; be-himmat; diler nahīn

2 — Jisse buzdilī pāyī jāe; jo khauf ke bā'is se ho; jisse khauf yā nā-mardī zāhir ho

Cowardice, n Buz-dilī; darpoknāpan; nā-mardī, khatre mein paṛne kī juiat kā na rakhnā, be-jigai.

Cowardly, a. 1 — Khāif; darpoknā; buz-dil; nā-mard, kādar.

2 — Buz dilāna; zalil, jo darpokne ko phabe; jiskā wuqū' khatre ke khauf se ho. [se, khwāi se.]

Cowardly, ad Buzdil kī tarāh (buzdilāna), zillat ke sāth; kamīnagī

Crave, v. t. 1 — Kisi shai kī iltijā dil se k; iltimās k.; dākhwāst k, itā'at yā fito-tanī ke sāth māngnā; minnat k., dast basta sāl h.

2. — Kisi shai kī barī khwāhish r., chūhnā yā talab k.

☞ "Sometimes *intransitively*, with *for* before the thing sought, as

I crave for mercy" Webster

Crazy, a. 1 — Tūtā huā; ukhrā huā; za'if; kam-zor; shikasta-hāl.

☞ "Applied to the body or constitution, or any structure" Webster

2 — Fātiru-l-'aql; za'ifu-l-'aql, bāwlā yā bāwrā, hawās-bākhta, pareshān-khātir; majnūn; diwāna. [wujūd d

Create, v. t. 1 — Paidā k.; nestī se hastī men lānī; maujud k. yā

2 — Nayī hāsiyat yā nayā mansab wagāira d; banānā, qāim k

Creation, n. 1 — Paidā k; wujūd d. yā qāim k., paidāish—jaise dunyā ki

2. — Nayī hāsiyat d.; taqarrur; banāyā jānā; qāim kiyā jānā.

3 — Khulqit; khalq, kāināt; srisht; āfirinish; dunyā, makhlu qāt, khalqu-l-lāh. [kiyā jāe.]

4 — Koyī shai jo paidā kī-jāe; koyī shai jiskā wujūd ibtidāan qāim

Creative, a. Jismein kisi shai ke paidā karne kī quwwat ho; mūjud

Creator, n. 1 — Paidā qāim yā muqarrar k. w. — 'ala-l khusūs Khāliq;

Barī-tu'ālā; Āfrid-gār, Kartār; Sirjanhār

2 — Woh shai jisse koyi dūsi shai paidā ho yā wujūd pāye.

Creature, n. 1 — Makhlūq; koyi shai jo paidā hui ho; Khālīq ke siwa aur har shai jiskā wujūd ho, woh kul chizen jo qām-bi-z-zāt na hon.

2.—Kisi qism kā jūdār ān isse ki haiwān ho yā insān-khusūsan insān.

3 — Insān, Jab kisi shakhs ko haqīq samajh-kar yā pyār kī rah se uskā zikr karte hain to un donon hālaton mein is ma'ni kā itlāq hotā hai.

4 — Woh shakhs jisko kisi dūse ke hā'is se nashw numā yā dāulat hāsil hui ho, kisi kā parwāda yā dast-guifta, jo dūse ke ikhtiyār mein yā uske tābi' ho, tufaili

Credence, n. 1 — I'tibār; i'timād, bharosā, woh i'tibār jo kisi shai kī misbat apni khās wāqūfiyat se nahūn balki gairon kī shahādāt se paidā ho.

2.—I'tibār yā i'timād kā āne kā zarfā.

A letter of *credence*—Sitārishī chitthi, woh khat jiske zarf'e se maktūb alah kāmīl-i khat par i'tibār kare

Credentials, n. Woh asnād jisse yah sābit ho ki unkā r. w. qābil-i-i'tibār zi-ikhtiyār khwāh zi-mansab hai masalan woh khutūt wa ikhtiyār-nāmajāt jo kisi riyāsāt ke safir ko is guanz se diye jāte hain ki riyāsāt-i gair mein uske qaul-o fi'l par i'tibār kiya jāe [qābil b.

Credibility, n. Mu'tabarī; mu'tamadī; i'timād, zi-i'tibārī; i'tibār ke

Credible, a. Qābil-i-i'tibār, shāyān-i-i'timād, jispar i'tibār yā bharosā ho-sake, mu'tabar; qiyās se ba'id nahīn.

Credibly, ad. Aise tarīq par ki i'tibār ho-sake; ba tarz-i-mustamad. [mād.

Credit, n. 1 — I'tibār; yaqīn; kisi qaul yā fi'l par takiya yā istidlāl, i'ti-

The police gave no *credit* to the report of the informer—Ahl kāmān i-pulīs ne mukhbīr kī khabar par kuchh i'tibār na kiya.

2.—Nek-nāmī, tauqī, 'izzat, ābrū, woh nām jo dūseon ke i'tibār karne se paidā ho

He is a man of *credit* — Woh shakhs nek-nām yā zi-'izzat hai.

3.—Mu'tabarī, shahādāt, i'tibār yā waq'at jo kisi ko uskī nek chalni waghaira se hāsil ho.

The court's judgment proceeds on the *credit* of this single witness—'Adālat kī tajwiz usi ek gawāh kī mu'tabarī yā shahādāt par maubnī hai

4.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo sachāyī yā imān-dārī waghaira ke zarf'e se hāsil ho

To have *credit* with a person—Kisi kā mu'tamad-'alah h., kisi ke dil par ikhtiyār

5 — Bharam; sākh, i'tibār, dād sitad mein i'tibār-i-bahamī; āpas kelen-den mein mu'tabarī, woh i'tibār jiske zarf'e se koyi sandā-gar yā mahājan kisi dūse sandā-gar yā mahājan se māl yā rupaye is wa'de par letā hai ki ham is māl kī qimat pichhe se denge yā yah rupaye pichhe se adā karenge; istitā'at aur diyānat ke zarf'e se i'tibār.

That firm has lost its *credit* — Us kothī kī sākh jāti rahi, us kothī kī bharam bhāqī na rahā (kho gayā)

The merchant has good *credit* with his customers — Jo log us sandā-gar se kharīd-farokht karte hain wo uspar babut i'tibār rakhte hain.

6.—Us māl kī qimat ke adā karne kī muhlat yā mī'ād jo bilā 'adā-i-qimat (udhār) farokht huā (bikā) ho.

A long *credit*, or a short *credit*—Ziyāda yā kam muhlat muddat yā mi'ād
 On *credit*—Udhār, āyinda qīmat wagaira dene ke wa'de par [par kharīd k
 To buy or purchase on *credit*—Udhār kharīd k; āyinda qīmat dene ke wa'de
 To sell on *credit*—Udhār bechnā ya'nī kharīdār ko imāndār aur zī istitā'at
 samajh-kar qīmat ke āyinda adā kiye jāne ke wa'de par koyī chīz bechnā
 To take on *credit*—Udhār l; āyinda dene (ya'nī qīmat khawāh zar-i-qarz
 wagaira ke āyinda dene) ke wa'de par l

To lend money on *credit*—Rupaye udhār yā dastgadhān d ya'nī yah samajh-kar
 d ki madyūn mu'tabar aur zī istitā'at hai unki wāpasi men khalīsh na hogi

7.—Jam', hisāb kā woh mad jismein raqam-i wusūlī dāj hotī hai,
 madd-i-jam'; jam' kī ek raqam yā ruqūm-i jam' kī majmū'ī ta'dād.

 Opposed to *debit*

The *credit* side of an account—Madd-i-jam', jam'-khātā, madd-i-wusūl
 To carry or place to one's *credit*—Kisī kā jam' k, kisī ke haq men (uske nām)
 jam' k yā wusūl d; wusūl ke mad men likhnā; jam' khāte chūhānā, mujrā d
 To give *credit* to a person for an item—Koyī raqam kisī ko mujrā yā wusūl
 d yā usko us shakhs ke nām se jam' k

8.—*pl.* Woh rupaye jo kisī kī yāftanī hon [hai
 The *credits* are more than balanced by the *debits*—Pāne kī nisbat denā ziyāda

Credit, v t 1.—Itibār k., bāwar k.; kisī kī sachāyī par yaqīn lānā.

To *credit* a person or his statement—Kisī shakhs yā uske bayān par itibār k
 2.—Jam' k, jam' men likhnā, jam' khāte charhānā wusūl d mujrā d.
 Have you *credited* the amount paid?—Kyā raqam-i adā shuda ko tumne
 jam' kiya? *Credit* this sum to me—Yah raqam mere hisāb men jam' karo
 yā mujhe mujrā do

Creditor, n Dāin, qarz-dihanda; qarz-khwāh, woh shakhs jiske rupaye
 kisī ke zimme hon, mahājau; dhani.

 Opposed to *debtor*.

A judgment *creditor*—Digiī-dār An attaching *creditor*—Dāin-i-qānuq.

Creditress, Creditrix, } *n* Woh 'aurat jiske rupaye kisī ke zimme bāqī hon, dāina

Credulity, n Sair'u-l-i'tiqādī, zūd-i'tiqādī; subūt-i-khafif par khwāh bilā
 subūt ke bāton par itibār karne kī ragbat, bisi bayān par bilā kāfī su-
 būt ke yaqīn lāne yā uske māu lenē kī khwāhish; bholā-pan, sāda dīlī
Credulous, a Khafif yā nā-kāfī subūt par itimād karne par māil, jo jald
 bāton par itibār kar-le yā dhokhā khā jāe, jiske dil men kisī bāt kā
 shakk-o-shubha na rahe; zūd-i'tiqād; sāda-lauh, bholā.

Credulousness, n. vide Credulity.

Creep, v. i. 1—Zamīn par peṭ ke bal chalnā, rengnā misl kīron ke,
 bachchon kī tarah hāthon aur ghuthnon ke bal chalnā

2.—Zamīn khwāh kisī aur chīz par bel (latai) kī tarah lipattā-jānā
 yā phailnā, barābar jamnā, bauṇdnā.

3.—Buddhe yā kam-zor shakhs kī māniud āhista āhista chalnā yā
 saṁbhāl saṁbhāl ke qadam r.

4.—Āhista āhista aur lā ma'lūm guzartā jānā—jaise waqt kā.

5.—Chap chāp yā chhip-kar chalnā; aisi tarah par chalnā kī koyī
 dekh na le yā shubha na kare.

6.—Be-ma'lām andar jā tahaū; is tarah āge ko qadam r kī na koyī dekḥ sakeaur nasun; yā āgāk yā nazu hachāke ājānā yā dākhil ho-jānā

7.—Khushāmadāna bariān k ; gulām kī tarah dasi hista rahnā.
 Creeper, n. 1.—Bel, latā; woh darakht jo angū ke darakht kī mānind zav in khwāh kisī dūsrī shai par baundtā hai; baumi.

2.—Kīrā.

Creep-hole, n. 1.—Woh sūrākh jismen koyī jānwai isliye ghus jāo kī use na koyī dekhe yā na koyī āfat uspar āye.

2.—'Uzr; hila; bahāna

Cremation, n. Jalānā—khusūsan murde kī lāsḥ kā, dāh-karm.

Crier, n. Munādi-nawāz, 'ilān k w , woh ahl-kā jo 'adālat ke ahkām ko 'ilān de yā mushtahai kare

Crime, n. 1.—Jurm, qānūn kī khilāf-wazī; fi'l-i-mahkama-i-qānūn kā na kainā yā fi'l-i-mamnū'a-i-qānūn kī kainā.

2.—Gunāh; pāp; 'isiyān.

Criminal, a. 1.—Kisī jurm kā mujrim; jispai kisī jarm kā dāg lage.

The neglect of this duty renders you criminal in the eye of the law—Is tarā ke anjām men gūnat kī wajh se tam qānūn mujrim ho.

2.—Mujrim-āna, jo dākhil-i-jurm ho; jismen jurm kā shumūl ho; jisse qānūn kī khilāf-wazī ho.

Theft is a criminal act—Chori ek fi'l-i-mujrim-āna hai; chori jurm men dākhil hai (usse qānūn kī khilāf-wazī hotī hai)

3.—Fauj-dā'i ke muta'alliq.

A criminal law—Qānūn i-fauj-dā'i.

A criminal action or process—Nālish i-fauj-dā'i

Opposed to civil

Criminal conversation (usually abbreviated crim. con.)—Zinā yā zinā-kā'i; jis 'aurat kī shādī hui ho uske sāth nā jāz rabt

Criminal, n. Mujrim khusūsan woh shakhs jo 'adālat se ahl-i-jūri kī tajwiz yā apne iqrār khwāh subūt-i-jurm ke bā'is mujrim qarār pāye

Criminality, n. Mujrimī, jisse jurm qāim ho; mujrim hone kī hālat; gunah-gā'i, jurm kī qusūr-wā'i.

Criminate, v. t. 'Illat yā tuhmat lagānā, kisī jurm kā ilzām lagānā, mujrim thahrānā; jurm men mākḥūz k , jurm sābit qarār d.; qusūr-wār sābit k.

To criminate one's self—Apne ko mujrim banānā; apnī tayīn jurm men mākḥūz karānā yā mujrim bayān k

Crimination, n. Ittihām; ilzām, kisī fi'l-i-mujrim-āna ko irtakāb kī tuhmat; isbāt-i-jurm; jurm men mākḥūzī

Criminative, a. Tuhmat-angez, jisse ilzām lage.

Crisis, n. 1.—Woh waqt jab koyī bāt is naubat ko pahunchē kī uskā khatima ho-jāe yā woh koyī nayā tariq yā dhang pakar le khwāh apnī hālat-i-asli par 'aud kar-jāe (paltā khā jāe); woh waqt jab kisī bāt kī wārā nyāia (tasfiya-i-qat'i) ho-jāe, paltā khāno kī jagah yā uskā manqā; 'am waqt; muntā.

2.—Bukhrān; maraz kī kalfivat kā badal jānā jisse uskā natija sāhir ho; maraz men woh tagāyufi jisse sihat yā maut kī 'alāmat sāhir ho.

Criterion, n. Zari'a-i-tajwiz; woh qā'ida-i-mu'ayyana yā mustamira jispar kisi amr ki nisbat sahīh sahīh rāe qāim karne ki hālat men 'amal ki yā jāe; jānch kī kasautī (mihak-i-imtihān).

Critic, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya ke muta'alliq tasnifāt ke husn-o-qubh ki tashkhis men māhir, naqqād-i-sukhan; sukhau-sanj; daqīqa-shinās; ahl-i-funūn ki san'aton kā naqqād (parakhne w.)

2.—'Aib-gir; harf-gir; ilzām dene yā naqs nikālne w., kisi amr ki tajwiz men sakht-gūi k. w.

Critical, a. 1.—Musannifon ki tasnifāt ki nisbat bahs wa tashkhis ke muta'alliq, jismein daqāiq (bārik bāton) par khūb khayāl rakkhā jāe

2.—'Ulūm yā funūn ke muta'alliq umūr ke husn o qubh (uski bhalāyi aur burāyi) men tamiz ki baṛī mahārat yā quwwat r. w., jāubar-shinās; mā'ni-shinās.

3.—Bārik-būn; nihāyat ihtiyāt se tamiz aur intikhāb k. w., jiskā mutmayin k. mushkil ho; nihāyat hī tamiz ke sāth 'amal k. w.

4.—'Aib joyī par māil; kisi amr ki nisbat iāe qāim karne men sakht-gir (karāyi r. w.)

5.—Buhrānī, kisi maraz ki woh hālat yā naubat zāhir k. w. jisse mariz ki maut yā sihhat ki 'alāmaten zāhir hon, jiskā natīja mashkuk ho, khatai-nāk yā pur-khatar.

Critically, ad. 1.—Baṛī tahqīq se; baṛī bārik bīnī se; nihāyat ihtiyāt aur sihhat ke sāth, thīk thīk.

2.—'Ain waqt par, thīk waqt par, bar-mahal, aise waqt jab kisi bāt kā wāṇā-nyārā (tasfiya-i-ākhu yā qatī) hone wālā ho, mune par

3.—Aise mauqa' yā jagah par khwāh aisi hālat men jisse kisi amr kā natīja-i-ākhu padā h. w. ho, aisi hālat men jab kisi bāt ke hasb-khwāh hone yā na hone kā shubha bāqī rahe.

Criticise, v t Kisi shai ke husn o-qubh (uski achhāyi aur burāyi) yā uske 'aib-o-hunar par lihāz k., kisi aisi shai ki nisbat jo 'ulūm-i-adabiya yā funūn se muta'alliq ho apni rāe zabānī yā likh-kar zāhu k., harf-gūi k.; nukta-sanji k.; achchhā yā burā kahnā, ta'rif yā mazammāt k.

Criticise, v z 1.—Kisi shai ko bāiki se jānchō aur uski nisbat apni rāe qāim k.; achhāyi aur burāyi par khayāl rakhtar tajwiz k.

2.—Naqs nikālne, ilzām d.; harf-gūi k. yā burā kahnā, nāqs yā nā-pasandīda qarār d.

Criticism, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya yā funūn ke muta'alliq san'aton ke husn-o-qubh ki tashkhis yā tajwiz; naqqādi, sukhau-sanji; bārikbīnī.

2.—'Aib-o-hunar yā achhāyi aur burāyi ki nisbat rāe kā izhār; kisi shai ko khūb dekh-bhāl yā samajh-būjh kar uski nisbat zabānī yā tahriri ta'rif yā mazammāt; kisi shai ke hai rag-o-reshe ki tahqīq wa tashkhis aur uski nisbat izhār-i-rāe.

Crooked, pp. or a 1.—Terhā; kham, sīdhā nahīn; bal khāyā huā; kaj.

2.—Terhī chāl r. w.; jāda-i-rāsti se munharif; kaj-raw; ziddī, haṭhī; sīdbī rāh par nahīn. [khetī]

Crop, n. 1.—Fasl jaise galle yā phal ki; paidā-wār; jīns; galla; anāj;

2.—Nāj wagaira ke darakht jo kaṭe na hon.

3.—Koyī chiz jo kāṭī yā jam' ki gayī ho.

Cross, n. 1.—Salib..

2.—Hazrat-i-'Isā ke dīn kā nishān; mazhab-i-'Isawī, 'Isāyī log

3.—Āfat, musibat; balā; taklif; sabr kā imtihan; taklif jo kisi pa Khudā ki jāmb se is garaz se dāir jāti hai ki dekhā jāe ki woh sābi aur nek-kirdār rahatā hai yā nahin

4.—Salibi nishān (x) jo dast-khat ke 'iwaz men kisi dastāwez wagaira par woh shakhs kar-detā hai jise likhnā nahin ātā.

Cross, a 1.—Ārā, be'ā; terhā, tuchhā

2.—Mukhālif, jaisi khwābish yā ummed ho uske mutābiq nahin munzir; ultā yā bar 'aks; bad yā nā-mas'ūd

3.—Chirchirā, tunuk-mizāj, jisse bad-mizājī zāhir ho

4.—Jo fariq-i mukhālif ki taraf se kiya jāe.

Cross interrogatories—Suwālāt jo fariq-i mukhālif ki taraf se kiye jāen

Cross, v t 1.—Qalam-zad k., kāt d., qalam kharuch yā mār d.

2.—Kisi ke is jāmb se us jāmb ko jānā; 'ubūr k; pār k, utarnā

To cross a road—Sarak is pār se us pār jānā To cross a river—Daryā utarnā (usko pār yā 'ubūr k)

3.—Mukhālif h. yā mukhālafat k, rokuā

Cross-action, n (*Law*) Nālish i mutakhālif yā mukhālif; woh nālīsh jo mudda'ā alaih ki taraf se mudda'i par shai-i wāhid ki nisbat ki-jae

Cross-examination, n (*Law*) Suwāl-i fariq-i-sāni; woh suwālāt jo fariq-i-sāni fariq-i-awwal ke gawāh se pūchhe, suwālāt-i-jarah; suwāl-i-tardīd, jis fariq ne kisi gawāh ko talab karīyā ho uske fariq-i-mukhālif ki jāmb se jo suwālāt us gawāh se kiye jāen.

The examination-in chief being over, the cross-examination was commenced—

Jis fariq ne gawāh ko talab karīyā thā uske suwālāt ke ba'd fariq-i-mukhālif ki jāmb se suwālāt kā pūchhnā shurū' huā; fariq-i-awwal ke suwālāt jab khatm ho-chuke to fariq-i-sāni ki taraf se suwālāt-i-jarah shurū' huye.

Cross-examine, v t. (*Law*) Suwālāt-i-jarah pūchhnā, tardīdī suwālāt pūchhnā, us gawāh se suwālāt pūchhnā jiski talab aur zabān-bandi fariq-i mukhālif ki taraf se hui ho.

The prisoner was not allowed the opportunity to cross-examine the witnesses for the prosecution—Subūt ke gawāhon se jarah ke suwālāt ke pūchhne kā mauqā mudda'ā alaih ko diya na gayā

Cross-purpose, n. Maqsad yā maushā-i-mukhālif; woh bāt jo kisi dūsri bāt ke khilāf ho. [rawāyī k

To be at cross-purposes—Do shakhsen kā nā-dānista ek dūsre ke khilāf kar

Crown, n. 1.—Imtiyāz yā 'izzat kā nishān

2.—Woh shai jiski just-o jū bataur ajr yā sila wagaira ke kijāe, woh shai jisse kisi dūsri shai ko zīnat buzurgī yā kamāl hāsil ho.

3.—Woh shakhs jo kul'ih-i-shāhi ke pabanne kā mujāz ho; bādshāh.

4.—With the definite article

4.—Ikhtiyār-i-shāhi; bādshāhat.

[yat kā hotā hai.

5.—Ek tarah kā sikka jo mukhtalif mulkon men mukhtalif māli-

6.—Kisi shai kā khās yā sab se upar kā hissa—jaise sar ki chāndī pahāi ki choṭī yā ṭopī kā chandā wagaira.

Crude, *a.* 1.—Apnī aslī hālat mein, āg yā garmī se pakāyā yā taiyār kiyā huā nahīn, be-pakāyā; be-banā, ā, be-sāf kiyā huā; kachchā.

2.—Kachchā; khām, pukhta yā pakā huā nahīn. [ho: be-pachā

3.—Gair-munbazzama; jo mī'de mein khūb hazm yā tahlīl na huā

4.—Ādhūnā, adh kachā; pukhta yā pakā nahīn, munbazzar yā gair-murattab; jis mein 'ujlat hui ho aur khūb soch yā fikr na ki gayi ho; khām, nāqis, nā-tamām.

5.—Khām; wāqifiyat-i-tāmuna yā pūna pūra 'ilm na r. w; jiske khayālāt mein pukhtagi na āyi ho.

Crudely, *ad.* Bilā tahaiya-i-munāsib, be-tartībī se; khāmī se; kachāyī se, adhūnā yā nā-mukammal

Cruel, *a.* 1.—Dūron ko jis mein yā qalbī taklīf pahunchāne par mālī; sang-dil, be-rahm, jiskā dil patthar sā ho, wahshī-mizāj, jis mein ham-dardī mubhānī aur rahm na ho; be-dard, be-muht, qasāyī.

Applied to persons or their dispositions.

2.—Taklīf dāh, ranj yā musibat paidā k. w; khūn khwār

Cruelly, *ad.* Be-rahmī yā sang dilī se, be-dardī se; barī taklīf yā 'uqubat se, sakhtī se; wahshiyāna tartīb par.

Cruelty, *n.* 1.—Be-rahmī; sang-dilī, qasawat, dūron ko bilā zarūrat taklīf yā ranj dene ki khwāhish, be-dardī; wahshat-mizājī

2.—Be-rahmī kā fi'l, woh fi'l jisse dūre ko 'abas taklīf ho; fi'l-i-be-jā, nā-insāfī, zulm; ta'addī

Cry, *v.* 1.—Zor se āwāz d, chillānā; hānk mārṇā, shor k.; baland āwāz se bolnā pukārṇā yā kuchh kah uṭhānā.

2.—Wāwailā machānā yā k., nālā mārṇā; ranj taklīf yā musibat mein zor se chillānā, ro ro aur āh mārkar ranj zāhur k.; zor se ronā-piṭṭnā; larke ki tarah chikh-mārṇā (chillānā).

3.—Bolnā; jāuwaron kā zor se bolnā.

To cry out—Chillānā, shor machānā

To cry out against—Mazammāt kaine ki nīyat se kisi ki shikāyat zor zor se k.

To cry to—Du'ā māngnā; iltijā k.

Cry, *v. t.* 1.—'Ilān k.; mushtabai k.; ittīlā'-dihī ki garaz se kisi shai kā nām lekar bār-i'ām zor se pukārṇā; koyī chiz jo kho-gayi yā hāth-āyī ho khwāh kisi bikri wagaira ki chiz ki ittīlā' logon ko āwāz se pukār kar (chillākar) d.

To cry up—Ta'rif k., tawṣif k., sarāhnā yā bakhānā, kisi shai ki ta'rif zor zor se 'awām mein karke uski qīmat yā qadr-o-manzilat ko barhā d.

To cry down—Kisi shai ki be-waqarī zabānī yā lkh-kar k.; mazammāt k.; nāqis ṭhahṛānā.

Cry, *n.* 1.—Chillāhat; woh shor jo koyī insān yā haiwān machāye; bāng, kharosh; nā'ra. [yā āwāz, gul.

2.—Shor, shor-o-gul; pukār; gaugā; hānk yā hānk-pukār; sadā

3.—Khushī hairat ranj yā musibat kā izhār jo ba-āwāz-i-baland kiyā jāo—jaise jāyānkār hai-hai hāi-hāi wagaira; girgīṛāhat; minnat-o-samājat; nālā-o-faryād; rolāyī; giriya-o-zāri

4.—Baland āwāz se kisi bāt kā 'ilān—jaise dast-faroshon kā bikri ki chiz lekar āwāz d.

Crying, a. Lihāz ke qābil; jispar chār-nā-chār tawajjuh aur lihāz karuā parē, ma'ūf, 'ām; barā.

Culpable, a. Qābil-i-izām, mustaujib-i-izām; izām dene ke lāq, chashm-nunāyī yā sarzaniśh ke qābil, jo ma'ūf-i-izām ho-sake; jispar izām lag-sake, mujīmāna; nāqis; qābih yā kharāb.

Your omission of this important duty is *culpable*—Is farz-i-aham kī tumbhārā tark k (uskā na k) qābil-i-izām hai. The man is *culpable*—Woh shakhs mulzam hai (uspar izām dayā jā saktā hai)

☞ "Generally *culpable* is applied to acts less atrocious than crimes "

Webster

Culpableness, n. Mustaujib-i-izām h, taqsir-wārī; mujīmī; gunahgāī.

Culpably, ad. Aisi tarah par kī izām wārīd ho-sake (lag-sake), mulzam-āna. [sābit huā ho.

Culprit, n. Mulzam yā mujīm; woh shakhs jispar koyī jurm 'āid yā

Cultivable, a. Zir'at ke qābil, kāsht-kārī ke lāq, jote boye jātū ke lāq, jisko jot aur ho saken, jisumēn khetī ho-sake

Cultivate, v t 1.—Jotkar bone ke liye tayār k, kāsht-kārī k; zir'at k, khetī k; khet banānā, galla paidā karne ke liye tayār k; khād dālō hāl chālānā durust karne bonā aur jab galla tayār ho use kāt lenā, taraddud k; uṭhānā; mihnāt yā band-o-bast karke zir'at men taraqqī d, ābād k

2—Mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se taraqqī d, kisi shai men taraqqī k; shāista yā muhazzab banānā, sudhārnā. [mihnāt k.

3—Kisi shai kī taraf tawjjuh-i-khās k; kisi shai kī taraqqī men **Cultivation, l.**—n Kāsht-kārī, zir'at; khetī; kāsht; taraddud; kisanayī, girhastī, zamīn ke jotne bone kā ihtimām; fasl paidā karne ke liye zamīn ko jot-kar durust k; ābādī.

To be under *cultivation*—Mazrū'a h, jote boye jānā; ābād rahnā.

To be out of *cultivation*—Gair-mazrū'a h, be taraddud (ufcād) gair-ābād yā partā h, jote boyā na jānā.

2—Kisi shai kī taraqqī durustī yā afzāish ke liye tahsīl fikr aur mashq; taraqqī kī tadbīron kā k; apnī yā garon kī bilhūdī kī fikr-o-koshish, tahzīb; jisum 'aql yā dil kī hālat men taraqqī; ārustagi.

Cultivator, n. 1—Kāsht-kār; muzārī, kisān, khetihār.

A resident *cultivator*—Chhapan band asāmi, khud-kāsht; woh kāsht-kār jo usi gānw men raktā ho jabān uskī kāsht-kārī ho.

A non-resident *cultivator*—Pālī yā pābi-kāsht, woh kāsht-kār jo ek mauza' men rōhe aur dūsre mauza' men kāsht-kārī kare. [kare.

2—Woh shakhs jo 'umda 'umda bāton men taraqqī kī fikr-o-koshish .

Culture, n. 1.—Zar'at, khetī; kāsht-kārī; fasl paidā karne ke liye zamīn kī quibā-rānī aur durustī

2.—Kisi 'umda bāt kī taraqqī yā afzāish kī koshish (usmen mihnāt yā tadbīron kā k)

Curator, n. Muhāfiz; amīn, dāroga; woh shakhs jo kisi aisi amlak kī muhāfazat ke liye muqarrar kiyā jāe jiskā mālīk uske ihtimām kī salāhiyat-i-qānūnī na raktā ho. khwāh kabīn chālā gayā ho; sipard-dār; muhtamim, munsar'f.

Cure, n. 1 — Bimāri kā 'ilāj, mutālaja; 'ilāj kā tarīq.

2. — Kāmyābī ke sāth maraz kā 'ilāj; sihbat; shifā; āram; bimāri ke ba'd phir tan-durust ho-jānā.

3. — Kisi maraz yā buāyī ke dūr karne kī tadbīr, 'ilāj; dārā; darmān, kisi maraz wagaira ke daf'īya kī tadbīr, chārā. [achchhā k.

Cure, v t. 1 — Sihbat bakhshnā, ālām k, chāngā k; shifā d; bimāri se

2 — Daf' k.; dūr k., raf' k., bāqī rabne na d; rafāh kī sūrat paidā k.

3. — Khushk karke khwāh namak wagaira mal-kar mahfūz r.; is qābil banā d kī kuchh 'aise tak mahfūz yā qām rabe.

Curiosity, n. 1 — Taftīsh yā tahqīqāt ke zarī'e se kisi nayī shai ke dekhne yā gaur ma'lūm bāt ke daryāft karne kā barā shauq; naye hālāt yā un bāton ke jānne yā daryāft karne kā shauq jo dil-chasp hon; kisi nayī yā gaur-ma'mūlī chiz ke dekhne kī tamannā; tafahhus; tajassus, dhūndh; joyāyī

2. — Koyī 'ajīb-o-garīb shai, koyī nayī am nādir chiz jiske dekhne ko jī chāhe yā jo dekhne ke lāq (qābil-i-dīd) ho.

Curious, a. 1 — Kisi amī ke daryāft yā ma'lūm karne kā shāq, kisi shai ke 'ilm kā tālib, jo bāton kī talāsh aur tahqīqāt kā 'ādī ho; mutalāshī, mutafahhis (kisi bāt kī dhūndh men lagā rahue wālā).

 With after or of

2 — Tawajjuh aur daryāft ke lāq; jisse haiat paidā ho; 'ajīb-o-garīb; nādin, anūthā

3 — Jo ihtiyāt aur kāūgarī se banā ho; 'unda; naft; kāmīl.

Currency, n. 1 — Jārī rahū (rawāj), zabān zud-i-'awām yā murawway rahni, waqtan fa waqtan qām rahū khwāh taslīm yā bāwar kiyā jānā.

2 — Sikke yā lot wagaira kī chalan (unkā rawāj yā logon men dast-ba-dast muntaqil huā k.)

3. — Sikka yā lot wagaira jo jāī (rāju-i-waqt yā chalan-bāzār) ho; woh shai jisko māliyatī yā māl kā badal samajh-ke log liyā diyā karen

Current, a. 1 — Rawān; hāl, maujūd, jo is waqt guzarītā yā maujūd ho.

A current month or year — Mah yā san-i rawān; mahīna yā san jo guzar rahā ho.

2 — Rāj yā rāju-i-waqt; jiskā rawāj ho; jāī, jiskī chalan ho, 'ām; jise log 'umūman qabūl karte hon.

A current coin — Sikka-i-rāju-i-waqt; sikka-i-chalan bāzār A current report —

Khbar-i-'ām, mashhūr khabar Current price — Nīkch, sharh; bāzār kā

bhaw Current business — Rozmarre kā kām; chaltā kām; kār-i-īnāyī

3 — Jise log 'umūman qabūl kar-sakeh; aslī; jo chal-bake; qābil-i-jawāz yā taslīm.

Current, n. 1 — Bahāw; jhokā; āge ko chalnā yā bahū — jaise pānī yā hawā wagaira si sayāl chizon kā.

2. — Hawā ke jhoke yā samundar khwāh daryā wagaira men pānī kā toṛ ke sāth (mihāyat tezi se) kisi khās taraf ko bahū, dhārā

3 — 'ām daur yā raftār; ma'mūlī tarīq; silsila, barābar chalā chalnā

The current of time, of events, of opinion, &c — Waqt mājāon yā rāe wagaira kā silsila.

Currently, adv — 'Umūman, 'ām taar par; bil-i-'umūm yā 'ala-l-'umūm, sab logon men, 'awāmu-n-nās men.

Cursorily, *ad.* Sarāsari yā rawā-rawī meñ, 'ujlat ke sāth; jald yā jaldī se; kuchh kuchh; khaffī sā; tawajjuh ke sāth (dhyañ dekar) nahīn

Cursory, *a.* Sarāsari; rawā-rawī, jo khūb jī lagā-kar na kiyā jāo; jo 'ujlat ke sāth kiyā jāe, jismeñ ihtiyāt kām meñ na lāyī jāe.

In a *cursory* manner, *Of Cursory* A *cursory* reading—Mutāla'a-i-sarāsari (kisi kāgaz wagaira kā 'ujlat ke sāth parhnā (gaur o-taammul ke sāth na parhnā).

Curt, *a.* Mukhtasar; jismeñ tūl-kalāmī na ho.

A *curt* reply—Jawāb-i-mukhtasar (do-tappī jawāb)

Curtail, *v. t.* Mukhtasar k.; chhoṭā k., thoṭā k.; ghaṭā d., kam kar d.; koṭāh k.; taqīl k.; kāṭ leṇā.

Curtain, *n.* Kapre kā parda jisko apne hasb-khwāh khairīch yā uṭhā leñ yā phir girā den, palang ki masahri yā khurkī wagaira kā parda; parda jo tamāsha-gāh meñ lagāyā jātā hai.

Behind the curtain—Chhip-kar, iḥfā ke sāth.

To draw the curtain—Kisi shai ko chhipā yā khol d.; kisi kām yā tamāshe wagaira ko shurū yā khatm k. (ko pahunchānā)

To drop the curtain—Kisi dastān yā tamāshe wagaira ko khatm k. (khatime)

Custodian, *n.* Kisi 'imārat-i-'ām kī muhāfiz; muhāfūz; mutawallī.

Custody, *n.* 1—Hifāzat; hirāsat; nigah-bānī; ihtiyāt, khabar-gūī, hifāzat-i-mahkūma-i-'adālat, kisi aise shakhs ki hifāzat jiski nisbat koyī hukm-i-ta'zīmī sādīr huā ho.

The record of this case is in the *custody* of the record-keeper—Is muqaddame ki musl muhāfiz-dastar ki muhāfazat meñ hai. The prisoner was made over to the *custody* of the jailor—Woh qaidī dāoga-i-mahbas ki hirāsat meñ sipurd kardiyyāyā.

2.—Qaid, nazar-bandī, hawālāt.

To keep in *custody*—Qaid yā hawālāt meñ rakhnā; nazar-band r.

To commit to *custody*—Hirāsat meñ sipurd k. yā kar d.

Custom, *n.* 1.—Dastūr, rawāj, sarrishta; zābita; tariq-i-mu'ayyana; hamisha kā 'amal-dar āmad.

2—Chīzon ki kharīdārī; kisi dūkān wagaira par aksar jākar chīzon kharīdnā yā farmāisheñ d., rozgār meñ madad yā dastgīrī.

The shopkeeper has an extensive *custom*, or a good run of *custom*—Us dū kāndār ke bahut se kharīdār (gāhal) hain

3.—(Law) Woh rasm-o-rawāj jo 'arsa-i-darūz se qāim ho aur log use barābar mānte āye hon; dastūr-i-mustamira.

Local *custom*—Rawāj-i-mukhtasari-maqām, woh dastūr jo kisi khas jagah par jāri ho. *Custom* of the country—Rasm-i-mulk; des ki chāl. *Custom* of a family—Rasm-i-khāndān; kulāchār, kul-rīt. Village *custom*—Rawāj-i-dahi, gāwn kā dastūr. [kā dastūr.

Custom of merchants—Dastūrāt-i-muta'alliqa-i-tijārat; saudāgarī yā mahājani

General *customs*—Dastūrāt jo kisi riyāsat yā saltanat meñ jāri hon.

Particular *customs*—Kisi shahr yā zil' ke dastūrāt.

4.—*pl.* Mahsūl-i-parmit, woh mahsūl jo kisi tijārat ki chīz par ek mulk se dūse mulk meñ āne yā wahān se dūse mulk meñ jāne ke waqt liyā jātā hai.

Customable, a. Jispar parmit kâ mahsûl lag sake.

Customarily, ad Aksar, 'umûman; bataur dastûr yâ rawāj ke; 'ādatan.

Customary, a. Ma'mûlî, rasmi; bandhā huā, jo rawāj-i-mustamirā ke mutābiq ho.

Customer, n. Kharīdār, gāhak; jo kisī dūkān wagaira par aksar jākar chizen kharīde yâ unki farmāish kiyā kare.

Ugly customer—Jiske sāth lenden yâ kisī qism kâ bartaw mushkîl se ho-sake.

Custom-house, n. Parmit-ghar, woh makān jahān parmit kâ mahsûl liyā jātā hai [iāshnā; do tāk k; 'alābida k.

Cut, v. t. 1.—Kisī shai ke ajzā ko ek tez āle se judā judā k, kāt-nā; ta-

2 —Kāt-kar dhā yâ guā d.—jaise darakht; kāt-kar jam' kar-lenā (baṭor l)—jaise galla [khun wagaira.

3.—Kāt-kar dūr k. yâ nikāl d, kāt dālnā; tarāsh l—jaise bāl nā-

4 —Kāt yâ tarāsh-kai kisī sūrat yâ shakl kâ banānā; kanda k.

5 —Kisī ke dil ko choṭ pahunchānā yâ zakhmī k.; ghus jānā; chubh jānā; baṛā asar pahunchānā yâ bahut hī lagnā. [jānā.

6 —Taḡtū' k; ek shai kâ dūsri shai ko kūtṭe (usse hokar) nikāl-

Out and dried—Banā-banāyā, pahle se taiyār; lais

To cut a figure—Numāish k, namūd k

To cut down (a)—Kāt-kar girā d, nādim k, pashemān k; sharminda k.; daba d, past kar-d (b) Ghatānā, kam k., takhif k. *To cut down expenses*—

Masāif (kharach) men kamī yâ takhif k, kharach kam kar-d

To cut off—Kāt-kar judā kar d; alag k; judā k., khatm kar d, nest kar-d; zail k, kai-'adam k; rok d; munqat' k

To cut out—Bich yâ damriyūn se nikāl d., kāt kar koyī sūrat yâ shakl qām kar-d, kisī daul yâ shakl kâ banānā, soch-kar nikāl-nā, mauzūn k.

To cut short—(a) Yakāyak rok d yâ band kai d; dafatan khatime ko pahunchā d; yakāyak rok-kar āge chalne (bahne) na d. (b) Muḡhtasar k, ghatānā; kam k; taḡlil k

To cut up—(a.) Kāt-kar tukre tukre k (b) Nuqsān pahunchānā; barbad k. sadma pahunchānā, zarar pahunchānā

To cut the acquaintance of, or to cut a person—Kisī se rāh-o-rasn tark kar-d, kisī ko dekh-kai usse nā āshnā ban-jānā (aisī tarah se pesh ānā ki goyā kabhī kī jān-pahchān na thī)

ut, v. i. 1—Kāt k; kāt-nā.

A knife cuts well—Chhuri khūb kāt kartī hai.

2 —Kāt jānā; kāt kar judā judā ho jānā

To cut across—Kisī se hote (usko kātṭe) sīdhe nikāl jānā.

ut, n. 1.—Zakhm; chīr; kāt. [kā fi'l

2.—Woh bāt jisse dil ko sadma pahunchē; koyī khuffat yâ subkī

3.—Rāsta yâ nahr wagaira jo kāt kar nikle.

4.—Tukrā, chhāñṭ, pāra.

5.—Kisī shai ke kate yâ banāye jāne kâ tariq; shakl; waz'; tarz; tarāsh yâ tarāsh-kharāsh; qat' yâ qat'-burīd; byōñt.

A short cut—Tirohhi rāh jisse rāsta jald kat-jāo; nazdik kī rāh.

D.

Dacoit, *n.* Dākū; dākait, Hindustān ke un samān-i-bī l-jabr karne wālōn se ek shakhs jo gol bāndh-kar wārīdāt kartē ham; gūnat-gar.

A gang of dacoits—Dākūn kā guruh, dākūnō kā tāifa.

Dacoity, *n.* Dakaitī; dāka-zanī; dākūnō kā dāka dālnā.

To commit a dacoity—Dāka dālnā, dāka snāma, dāka-zanī k.

Dacoity with or without murder—Dakaitī m'qatl-i-'amd yā bilā qatl-i-'amd

Daily, *a.* Roz-āna, har roz kā, jo roz mairā ho.

Daily account—Roz roz yā har roz kā hisāb, din din kā lekḥā, yaumīya hisāb

Daily expenses—Masā'it-i-rozāna, jo kuchh hai roz kharch parē

Offences of daily occurrences—Jai'm jo har roz (roz mara) waqt' meḥ ayeḥ

Daily, *ad.* Roz roz yā har roz; yauman fa yauman, din ba din, roz ba roz. Such offences happen daily—Aise jai'm har roz (yauman fa yauman) waqt' hote hai

Dam, *n.* Bāndh, band, pānī kā bahāw rokne ke liye miṭṭī yā lakrī kā ḥr

Dam, *v. t. 1.*—Bāndh bāndhnā; pānī kī rukāwat ke liye bāndh banānā, bāndh bāndh-kar pānī kā bahāw rok d.

Often used with *in* or *up*.

2.—Band kar-d.; rok d.

To dam out—Bāndh banā yā bāndh kar rok d (bhitar āne na d).

Damage, *n. 1*—Woh nuqsān yā mazarrat-i-dawāmi jo kisī kī zāt pāe dād yā nek-nāmī kī nisbat ho, zarar, khisānā; mazarrat; gazand, ziyān; musidād-i-na'.

To cause damage—Khisānā yā nuqsān pahunchānā.

To suffer or sustain damage—Nuqsān khisāra yā toṭā ṭṭhānā; nuqsān sahānā

2.—(Law) pl Ki-i mazarrat yā nuqsān kā tāwān-i-naqdī, talāfi-i-zarar, mu'āwaza-i-ziyān, jo kuchh shakhs-i-zarar-rasīda ko uskī nuqsānī ke 'iwaz men zatai-pahunchāne wālo se dilāyā jāe; nuqsānī kā badlā; harja, khisāra; zar-i-harja yā zar-i-khisāra.

Measure of damages—Miqdār-i-khisāra; nuqsānī kī woh miqdār jisake ba mujab harja dilāyā jāe

Unliquidated damages—Zar-i-khisāra-i-mushakḥḥāsa, woh zar-i-harja jiske ta'dād aur tahqīq ke sath ta'ayun kar-dī gayī ho par usse muta'addidī men m'zhada kā yah manshā na rahā ho kī koyī mu'āhada-i-ta'ahhī qāim ho.

Unliquidated damages—Zar-i-khisāra-i-gair mushakḥḥāsa

Damages for defamation of character—Murmat-bahā, woh khisānā jo isālā-i-haisiyat-i-'urfi ke 'iwaz men dilāyā jāe [qāim k.]

To assess damages—Khisāre kī tashkhis k., harje kī ta'dād kā muqarrar yā Nominal damages—Woh khisāra jo kisī nuqsān-i-waq'ī ke 'iwaz men nahī balkī rahz kisī haq talī ke liye dilāyā jāwe

Damage, *v. t.* Nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā; kisī shai ko nāqis yā kharab kar-d yā uskī 'umdagī khwāh waq'at ko ghatā d.; sadma pahunchānā, ziyān k.

Damage, *v. i.* Nuqsān pahunchānā; 'umdagī yā qimat wagaira men futūr par-jānā (uskā kharāb yā nāqis ho-jānā khwāh ghat-jānā). [ā-sake

Damagable, *a.* Nuqsān-pāzi; jiske mazarrat pahunch sake; jismeḥ futūr

Damage-tenant, a. (*Law*) Zavar-rasān; nuqsān k. w.; dūsiē kī āsān par ba-tarz-i-nā-jāiz jāne w — jaise māweshā [kuchh bhāga huā.]

Damp, a Na itnā khushk aur na itnā tar; kisī qadar tar; nam; kuchh

Damp, n 1.—Narmī, tarī; rutūbat

2.—Afsūda-khātiri, pazhmūda-dil, ebikasta-dili; dil kā tāt-jānā; haulele kā past ho-jānā. [odā kar-dī]

Damp, v t. 1.—Nam k., tar k., martūb k., kuchh kuchh bhūga d. yā

2.—Ghatā d.; pazhmurda k., pālē kī tarah mār d.; ton d.

3.—Āge barhne yā zor karne na d., za'if kar-d.; past kar-d.; rok d.; tor d., taraqqī wagura meñ mān' h. [auron-ke sāth]

Dance, v t. 1.—Nāchnā, raqs k., bāje par nāchnā chāhe tanhā yā

2.—Idhar udhar yā āge pīchhe jald jald yā khush hokar chalnā; haikāt (chāl) se khushi kā izhār k., kudaknā, phudaknā; kulel k.

To dance in a rope, or to dance on nothing—Bhānsī parnā

Dance, v t. Nachānā, idhar udhar yā niche upar kudānā.

To dance attendance—Khushāmād kī rah se hāzir bāsh rahō; khush yā apnā muh-bān-i-hāi karōne ke liye hāzir rahnā (hāziri d. yā hāziri-bāshi k.)

Danger, n Khatra; woh āfat jiske wuqū'-i-āyinda kā ihtimāl ho; jō-

khīm, nuqsān taklif yā dūsi musibat kā muqābala (usmeñ parnā).

Dangerous, a. Khatar-nāk; pur-khatar, khatre se bhārā huā; āfat-nāk; gair-mahfūz, jismen kisī bāt kā khatra yā jōkhīm ho.

A dangerous person—Khatar-nāk shakhs, aisi shakhs jiski nisbat kisī khatre kī bāt ke paidā karne yā kuchh nuqsān pahunchāne kā ihtimāl ho.

A dangerous weapon—Āla-i-khatar-nāk, aisi āla jiski nisbat zakhm-i-muhlik pahunchāne kā khauf ho [jān jāne kā khauf ho.]

A dangerous wound—Zakhm-i-pur-khatar, aisi zakhm jisse majrūh (zakhmī) kī

Dangerously, ad Aisi tarah par kī kisī bāt kā khatra (jōkhīm) ho; khatar nāki se.

Dare, v t. 1. Kisī maqsad ke liye kāfī jurat r.; dāler h.; sāhas r.; na darnā; khauf na khānā; jurat k.; himmat k.

Dare, v t. 1.—Kisī bāt kī himmat r. (uske karne kī jurat r.)

2.—Muqābale kī jurat zāhir k., lālkārnā; muqābala chāhū; chhegnā.

Dark, a 1.—Tārik; andherā; jismen raushanī na ho, bil-i-kul yā kisī qadar siyāh; unjela nabīn, siyāh yā siyah fām.

2.—Jo sāf sāf samajh na pāre; jismen 'aql ko jald rasāyī na ho; poshīda, makbūf, muglaq [rahe.]

3.—Jismen 'ilm kī raushanī na ho; jismen jahālat kī tārik phailī

4.—Jisse bad atwārī zāhir ho; kharāb, zabān; burā, bad.

5.—Burāyī kī 'alāmaten zāhir k. w.; tārik; siyāhi chhāyā huā.

Dark, n 1.—Tārikī, andherā, raushanī kā na h.

2.—Jibālat kī hālat, 'aql par paida pāre rahne kī kaifiyat; tārikī; zulmat. [mahina aur din.]

Date, n Tārikh, mitī; tithī, kisī nawishte meñ uski tahrir kō san

According to date—Tārikh-wār; mitīke mutābiq.

Bearing date or dated—Muarrakha, jupar san mahina aur tārikh likhi hō.

Due date—Tārikh-i-wājibul-adā, palat mitī.

Date, v. t. Tārīkh likhnā charhānā yā denā; kisi tahrīr par san w mahīna aur tārīkh-i-tahrīr likh d.

Date, v. s. Shurū' h; ibtidā r.; bunyād paṛnā.

☞ With from.

Daughter, n. Larkī, betī; dukhtar, sabīya.

Daughter-in-law, n. Patoh, bāhū, badhū, beṭe kī jorū.

Day, n. 1.—Roz; dīn, yaum; bār.

Day by day—Roz-āna, har roz; yauman-fa-yauman; bilā-nāga.

Days of grace—(a) Muhlat ke dīn· aiyām-i-muhlat (b) Woh tīn dīn jo ma hājani rawāj ke mutābiq hundi kī matī ke pūjue ke ba'd uske dām ke den ke hīe muqarrar hote hain.

2.—Qaziye yā munāqashe meñ kām-yābī, jang men fath.

He has won the *day*—Usne fath pāyī, woh kām-yāb huā.

3.—Zamāna; 'asr, waqt, zindagī, hayāt.

☞ In this sense, the plural is often used

One day, or one of these days—Kisī khās waqt meñ, ek dīn, kisi na kisi dīn, chāhe jald ho yā der ke ba'd.

To-day—Āj, fi-l-hāl; bi-l fi'l.

Day-book, n. Roz-nāma, roz-nāmeche kī bahī, woh hisāb kī kitāb jisment roz āna jam'-kharch likhā jātā hai

Dead, a. 1.—Murda, marā huā, jisment zindagī bāqī na ho, bo jūn.

2.—Be-sūd, jisse kuchh naf' na ho; fāida-bakhsht nahīn.

Dead capital—Sarmāya-i-be-sūd, woh sarmāya jisse kuchh naf' na ho

3.—Barābar ek tarah kā, patpar; nipat, nīrā, yaksān

A dead plain—Patpar maidān, barābar yā nuā maidān. *A dead wall*—Nūī yā nipat diwār, diwār-i-mahz; aisi diwār jisment koyī jharokhā wagāna na ho.

4.—(Law) Jiske huqūq-i-shahī sāqit ho gaye hon, jiskā iktiyār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl zār' ho gayā ho.

The man having been banished became civilly *dead*—Jis watan kiye jāne ki wajh se us shakhs ke huqūq-i-shahri zāl ho gaye yā uskā iqtadār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl sāqit ho gayā [bas ho

Dead drunk—Nashe men chūr yā bad-hawās, isqadar sarshār ki bilkul be-

Dead language—Woh zabān jo boli na jāti yā 'awām men jāti na ho.

Dead letter—(a) Woh chitthī jo kisi dāk-khāne meñ ek waqt-i-mu'ayana tak rahe aur uske ba'd kisi tālib ke na hone kī wajh se sadr sarishta-i-dāk men bhej di jāe. [isti'māl, sāqitu n-nafāz.

(b)—Jiski waq'at imtidād yā kisi rawāj ke sabab se jāti rabe, matrukul

The law has become a *dead letter*—Woh qānūn sāqitu n-nafāz ho gayā (ab nāfīz yā jāri nahīn hai)

Dead letter office—Sadr mahkama-i-dāk kā woh sigā jahān gair-matlūba chitthiyāt kī jāinch aur unki nisbat kār rawāj-i-munāsib kijāti hai.

Dead, n. 1—Woh waqt jab mutlaq shor-o-gul na rahe; nihāyat sannāte kā waqt; jis waqt bi-l-kul sunsān yā tārīkī rahe, bīch kā hissa yā madh—jaise jāre kī fasl yā rāt kā.

2.—pl. Mare huye log, murde.

[wuqū'-i-marg ho.

Deadly, a. 1.—Qātīl; muhlik; jisse jān jāti rahe; jo bā'is-i-halākat yā

A *deadly* blow or wound—Zarb yā zakhm-i-muhlik, zarb yā zakhm jisse majrūh yā zakhmī marjāye.

2.—Jāni; zindagī kā khwāhān; jisko kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ, jiskā manshā haiakat yā barbādī ho.

A *deadly* enemy—Jāni dushman, aisā dushman jise kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ *Deadly* malice—Jāni 'adāwat

Deaf, a. 1.—Bahrā, jisko yā jismēñ āwāz ma'lūm na de (sun na pāre)

2.—Jo samā'at par rāgib na ho, jo jānbūjh-kar 'adam-tawajjuhī kare; jo qāil na ho; jo wāqī'at yā dalāil ko qabūl na kare, pumba-ba-gosh; munkir.

To be *deaf* to a representation—Kisi kī bāt ke sunne par rāgib na honā, kisi kī bāt ko jānbūjh kar na sunnā—To be *deaf* to an argument—Kisi dalīl ko qabūl na karnā yā usse qāil na honā.

3.—Bahrā hokar; jab samā'at kī quwwat rah na jāe.

Deal, v. t. 1—Thorā thorā d, taqsim k; bāntnā.

 Often followed by *out*.

2—Pai dar-pai d.; ek ke ba'd dūsra d.

[mārnā

To *deal out* blows—Paiham mārnā, zarb par zarb d yā lagānā, mār par mār

Deal, v. i. 1—Tijārat k., saudāgārī k.; kharīd-farokht yā uskī guft gū (bāt chit) k., roz-gāi yā kār-o-bār k.

2—Do shakhsōñ ke darmiyān men parnā, kisi se kisi qism ke mu'āmalāt r., bich men parnā, logon kā darmiyānī ban-kar kār-rawāyī k.

3.—Dūsron kī jānib kisi qism kā tariq ikhtiyār k.; bhalī yā burī chāl chalnā, 'amal k., kām yā kār-rawāyī k

{burā

To *deal by*—Achchhī yā burī tarah se pesh ānā, sulūk k. chāhe achchhā ho yā

To *deal in*—(a) Kisi shai se kuchh ta'alluq yū sarokār r.; kisi bāt men mas-rūf rahnā, karnā.

He *deals in* political matters—Wo h mu'āmalāt-i-mulkī se ta'alluq rakhtā hai yā unmen masrūf rakhtā hai

{farokht k}

(b)—Kisi chiz kī tijārat k To *deal in* corn—Galle kī tijārat k (uskī kharīd

To *deal with*—(b) Kisi tarah se pesh ānā, sulūk k. chāhe achchhā ho yā burā, bhalāyī yā burāyī se bartāw k.

That person should be *dealt with* according to law—Munāsib hai kī us shakhs se qānūn ke mutābiq bartāw ('amal-dāūmad) kiyā jāwe (uskā tadārūk qānūn ke mutābiq honā chāhuyē)

(b)—Muqābala k.; roknā; insūdād k.; islāh k.

Deal, n Hissa yā juzw; aisā miqdār wagāina jiski intihā na ho.

 Generally qualified with *great*

A *great deal* of labour—Bahut kuchh yā barī mihnāt

Dealer, n. Rozgārī; tijārat-pesha, dūkāndār; dallāl; saudāgar.

A *dealer* in linens or woollens—Sūti yā ūnī kapron kī tijārat k. w.

 A word of very extensive use.

Dealing, n. Kār-o-bār; mu'āmalāt; len-den, dād-sitad; saudā; sarokār; sulūk; rabt-zabt; rāh-o-rasm; ta'alluq; saudāgārī; tijārat.

Fair dealing—Saf mu'āmala; kharā mu'āmala; imān-dārī kā saudā yā len-den; mu'āmala kī safāyī.

Unfair dealing—Bad-mu'āmalagī, len den men be imānī

Dear, *a.* 1.—Manhagā; garān, jiskī qīnat ma'mūl se ziyāda ho; galān-bahā ya'mī ma'mūl se ziyāda qīnat i. w

2.—Pyārā, nihāyat 'azīz, jiskī qadr ziyāda kī jāe.

Dear-bought, *a.* Garān-bahā, jo bahut kuchh saif se hāsīl ho yā milo.

Dearly, *ad.* 1.—Muhabbat se, dil se, baṛe shanq se; chāh ke sāth.

2.—Shiddat se, aī-i talah par kī ranj uṭhe, bahut kuchh dekar yā sah-kar, ba-saif-i-kasīr

Death, *n.* 1.—Maut; maig, wafāt, halākat, qazā, mamāt.

Civil death—See under *Civil*

2.—Marne-kā talīq, jis tarah par maut kā wuqū' ho

An accidental death—Marg-i-ittifāqī Sudden death—Marg-i-mufajāt; qazā i-nagahānī A violent death—Mārpit se marwā, maut jo mārpit se paidā ho

Death's door—Qarīb-i-marg hona kī hālat.

At death's-door—Qarīb-i-marg, jān-ba lab; hālet-i-naz' men; pan goi men latkāye huye, ab-tab lagā huā

To cause death—Halākat kā bā'is h; mār dālnā yā marwā dālnā.

To put to death—Qatl k, halāk k, māī dālnā, jān lenā

To be the death of—Kisī kī maut kā bā'is h; māī-dālnā, halāk k

Punishment of death—Sazā-i-maut, phānsī kī sazā.

[kā hukm d

To sentence an offender to death—Kisī mujrim kī nisbat sazā-i-maut (phānsī)

Death-bed, *n.* Bistar-i-marg; kisī marīz kā dam i ākhīr; us shakhs kā ākhīr waqt jo bīmār-rahkar mare.

Death-warrant, *n.* 1 (*Law*) Phānsī kā wārant yā hukm-nāma; woh hukm jo afsar-i-mujāz ke huzūr se kisī mujrim ke phānsī diyejāne kī nisbat jāri ho.

2—Jisse ummed yā khushī munqat' ho-jāe (bāqī na rahe).

Debar, *v t* Mahtūm yā mahjūb k.; mānī' h.; bāz rakīmā, rok d.; dakhīl yā tasarruf na karne d.; khārīj kar-d.; na denā yā inkār k

Debase, *v t* Kisī shai kī 'umdagī waq'at asliyat yā martabe wagonā ko ghaṭā d; zalīl k; be waqr k; khotā banā d [pazīl.

Debatable, *a.* Jiskī nisbat nizā' yā munāqasha ho-sake; hujjat yā bahs-

Debate, *n.* 1.—Bahs, mubāhasa, munāqasha, takrār yā nizā'-i-lafzī; munāzara; hujjat ba-garaz-i-inkishāf-i-asl-i-haqīqat; ashkās-i mukh-

talifu-l-ā'ā ke mā-ban takrār . .

[har ho

2—*pl.* Kisī amr ke muta'alliq munbāhase kī kalfiyat jo mushta-

Debate, *v t* Nizā'-i-lafzī yā bahs k, dalāil ke saī'e se kisī bāt ke qāim karne kī koshish k, hujjat dalīl yā takrār k.

The question was debated till a late hour—Us amr kī nisbat der tak bahs huyī.

DE BENE ESSE, (*Lat*) (*Law*) Manzūri-i-shartī, taslīm-i-ifi-l-hāl.

A de-bene esse examination of a witness—Kisī gawāh kī izhār jo waqt par taslīm karīyā jāe lekin uskī nisbat yah ikhtiyār rahe kī istisnā-ymazīd

yā kāmīl ke ba'd woh plur pesh na kayā yā nā-manzūr kardiyā jāwe; izhār-gawāh mashrūt ba manzūr-i-āyapda.

[shahādāt i.

To take evidence de-bene esse—Āyinda kī manzūri yā nā-manzūri kī shart par

Debiture, *n.* 1.—Woh nawishta jis-men qarzdārī taslīm kījāwe; tahrīr mush'ir-i-jāb-i-dam; woh tahrīr yā sanad jispar kisī afsar-i-sar-

kārī ke dast-khat is amr ke subūt men sabt hon kī fulān kī yāftanī is qadar hai; woh raqam jo aise nawishte men mandari ho.

2.—Woh sanad jo permit-ghar se māhk-i-māl ko mahsūl kā chhūt wusūl pāne ke liye dijāti hai, chhūt yā phirte kī chūṭhī.

3.—Woh kafālat nāma jo railway kampānī apne qarz liye huye rupaye kī nisbat likhti hai, qarz kī dastāwez yā uskā kafālat-nāma.

Debentured, *a.* Jispar chhūt yā phutā mil-sake.

Debentured goods—Chhūt kā māl; woh māl jispar mahsūl kā phirtā mil-sake

Debit, *n.* Tahīlī raqam-i-qarz, madd-i-kharch; nām kā mad; nām khātā; hisāb kā woh mad jismen aisi kul raqmen mandari hon jo auroṅ ke zimme hon.

The debit side of an account—Madd-i-kharch; nām-khātā.

Debit, *v. t.* Qarz kī tarah par likhnā, qarz khāte likhnā; madd-i-kharch men qāim k.; nām likhnī yā nām khāte charhānā [ke zimme ho.

Debt, *n. 1.*—Qarz; dain, labuā; rin; woh rupaye jo ek shakhs ke dūsre

2.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jāuib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā uske naf' ke liye kiyā jānā faiz ho, faiz; bār.

A debt secured by a bond—Tumassukī qarz

A debt secured by word of mouth—Dast gundānyābath-pher qarz, zabānī qarz

An outstanding debt—Labuā; woh qarz jo babut din se wājibu-l-adā ho.

A debt of honour—Imān kā qarz Debt or an action of debt—(Law) Qarz ke wusūl kī nālish, qarza dilā pāne kī nālish To run in, or into, debt—Qarz-dār yā maqrūz ho jānā; zer bār yā dain-dār ho yā ban jānā

Debtee, *n.* (Law) Dāin, qarz d. w. yā qarz-khwāh, mahājan

Debtor, *n.* Madyūn, qarz-dār; jiske zimme qarz ho; dain-dār; shakhs i-maqrūz, zer-bār; mahūm.

An insolvent debtor—Madyūn-i-nā-dār, aisa shakhs jiske pās apne qarz ke adā ke liye jāe dād i kāfi na ho; diwālīyā, madyūn-i-gar zi-istitā'at.

A judgment debtor—Madyūn i digri.

Decamp, *v. i.* Khawā nakhārnā, derā uthānā; chal d.; rafūchakkar ho-jānā, rāhī h.; bhāg jānā

Decease, *n.* Wafāt; marg; mauṭ

Decease, *v. i.* Marnā yā mar-jānā.

A deceased person—Mutawaffā; mahūm, magfūr; baikunth-bāsi, jannat-nasīb

Decent, *n.* Woh hila sāzish tadbīr darog-bayānī yā 'amal-i-makḥfi jo dūsre shakhs ko fareb deue ke liye kiyā jāwe, dagī; fareb, maki, phande men phansāne kī tadbīr, dhokhā; mugālata.

To practise deceit—Fareb k.; dagā k.; dhokhā yā mugālata d

Decentful, *a.* Makkār, dagā-bāz; fareb-dih yā farebī, fitnati; hila-sāz

Deceitfully, *ad.* Dagā-bāzī se; fareb se yā fareb kī rāh se; dhokhā dene kī garaz se. [yā dhokhā deue kā mailān

Deceitfulness, *n.* Dhokhā dene kī khwāhish, farebī h.; gumrah karne

Deceive, *v. t.* Gumrah k., aisi tadbīr k. kī jhūṭh par yaqīn kiyā jāe aur sach par itibār na ho, dhokhā d., mugālata d.; phansānā; phande men dānā; fireb d.; dagā k., māyūs k.; nā-ummed kar d. [ho.

Decennial, *a.* Dah-sāla, jo das baras tak qāim rahe, jo das das sāl par

A decennial settlement—Dah-sāla band o-bast; das baras kā mī'ādī band-o-bast
Decency, n. Qaul yā tarīq kī munāsabat; āpas ke rāh-o-īasm yā bātchit wagaira men husn-uslūbī; ādāb ke rusūm kā lihāz; munāsibāna akhlāq wa ādāb; hijāb, sharm; fuhsh kalimāt wagaira se ihtirāz; imtiyāz.

Decent, a 1.—Kalām tarīq poshāk aur ādāb wa akhlāq ke lihāz se munāsib, mauzūn; shāista-bāista; muzaiyab; munāsib.

2—Be-hijābī yā fuhsh se barī; mahjūb

3.—Darja-i-ī'ūdāl kā par kār-rawāyī ke hīe kāfī, kāfī; mu'azzaz

Deception, n. Dhokhā; fireb yā fireb-dihī; dogā-bāzī, dhokhā khānā yā dhokhe men ānā

To be liable to *deception*—Dhokhe men āne ke (āiq h., dhokhā khā-saknā.

Deceptive, a. Fireb dih, jisse dhokhā ho; jisse mugālata ho yā khayālāt-i-fāsid paidī hon

Decide, v. t. Qat' i-nizā' k., kisi bahs nizā' yā jhagre men ek jānib yā farīq ko gālib karke khātima-i-nizā' wagaira kar d; tai k, tasfiya k.; faisal k.; tajwiz k.; niptā d.; khātima ko pahunchā d; kisi amr ke natije kī tanqih kar-d.; kisi bāt kā wārā-nyūnā kar-d.

The court *decided* the cause in favour of the defendant—'Adālat ne woh muqaddama ba haqq i-mudda'ā 'alaih faisal kiyā

Decide, v. t. Thahrānā, tauqih k; rāe-i-qātī' yā ākhir qāim k.; faisala k. yā sādīr k, tajwiz k. yā sādīr k

The court *decided* in favour of the defendant—'Adālat ne faisala ba haqq i-mudda'ā 'alaih sādī kiyā, 'adālat se mudda'ā 'alaih ke haq men tajwiz hui

Decided, a 1—Mutahaqqaq; jismein shubha yā pas-o-pesh na ho, thanā huā; musammam; yaqīnī.

A decided purpose—Thaurā huā irāda, 'azm-i-bi-l-jazm; aisi irāda jismein shubha yā pas-o-pesh na ho.

2—Sāf; gair-mubham; lā rad; jisse inkār na hosake; sarīhī, ibhām se barī; qat'ī.

A decided proof—Subūt-i-sāf yā lā-rad, subūt-i-yaqīnī yā qat'ī. [ho-sake.

Decidedly, ad. Sāf sāf; bilā-shubha, qat'an, aisi tarah par kī shubha na

Decipher, v. t 1.—Kamsalā ke hurūf nikālū; jo kuchh rāz ke tarīq par likhā ho uskī tauzīh 'ibārat-i-sarī' ul-fahm men k.

To *decipher* a letter written in ciphers or secret characters—Kisi aise khat ko jo hurūf-i-ramzī men likhā ho 'ibārat i sarī' ul-fahm men tarjama kar d ya'ni 'alāmāt-i-ramzī ke badal jo jo hurūf hon unko nikālkar mazmūn-i-'ibārat bayān kar k.

2—Kisi pechūda bāt ko suljhānā; kisi 'uqde ko hal k., kisi mubham yā mushkil bāt kī tauzīh k, kisi shai ko gaur karke nikālū tā-kī uskā mafhūm yā manshā dūsre ko mā'lūm ho jāe, 'uqda-kushāyī k.; kholnā.

Decision, n. 1.—Infiāl, tasfiya; niptāw; ikhtitām, khātima-i-nizā'; tajwiz yā rāe-i-ākhir us muqaddame men jo zer-i-bahs yā zer-i-tajwiz rahā ho.

What was the *decision* of the court in the case heard yesterday? Jis muqaddame kī samā'at ka hui usmen 'adālat kī rāe (tajwiz-i-ākhir) kyā thi

To arrive at, or come to, a *decision*—Ākhir rāe qāim k; tajwiz-i-ākhir k.

2.—Faisala; tajwiz; woh nāwishta jismen koyī faisala-i-qānūnī sarāhat ke sāth mundarj ho; kisī 'adālat kī rāe aur tajwiz kī kaifiyat.

3.—Tasmīm-i-nādat, woh dil kī mazbūtī jismen lagzish na ho; kisī bāt ko musta'idī aur mazbūtī se thān l

Decisive, a. Qātī', qat'ī; ākhīr, mukhtatim; nātiq; jisse bahs yā takrār bāqī na rahe; jisse koyī jhagrā tai ho jāe yā kisī amr ke natīje kī tanqīh ho; shāfi; kāmīl.

A *decisive judgment*—Faisala-i-qat'ī yā ākhīr; aisi tajwiz jisse bahs yā takrār kā tasfiya-i qat'ī ho jāwe [tasfiya ho-jāe]

Decisively, ad. Qat'an, aise tariq par kī nizā' shubha bahs yā tajwiz kā
Decisiveness, n. Shubha yā takār wagaira ke iaf' karne kī salāhiyat; kisī bahs yā subūt meñ jhagre yā shubhe ke miṭā dene kī quwwat.

Declarant, n. Muqr; iqrār k. w

Declaration, n. 1 —Izhār; iqrār; i'lān; bayān-i-sāf [par kī-jāwe.

2.—Woh nāwishta jiske zarī'e se kisī bayān kī tasdiq sanadī tariq

A *legal declaration*—Woh wasīqa jismen kisī bayān yā i'lān kī tasdiq ba tarz-i mu'ayana-i qānūn kī-jāwe

3 —(*Law*) Woh kāgaz-i-'adālat jismen mudda'ī apnī nālīsh ke wujūh silsila-wār aur mufassal zāhu kare; bayān-i da'wā yā da'wā.

A *solemn declaration*—Iqrār-i-sālih, bayān-i-halī

A *dying declaration*—Bayān-i-waqt-i-marg; izhār-i-hālat-i-naz'.

Declaratory, a Musharriḥ, muwazzib, mufasss; jisse kisī kā matlab sāf sāf zāhir ho

A *clause declaratory of the will of the legislature*—Woh zimn-i qānūn jisse us qānūn ke wāz in kā manshā zāhir ho

A *declaratory act*—(*Law*) Woh qānūn jiske zarī'e se kisī qānūn-i nāfizu-l-waqt kā mafhūm wa manshā sār sāf zāhin kiya jāwe, qānūn-i-tafsīrī.

A *declaratory decree*—Digri-i-istiqā'i-i-haq

Declare, v t. 1 —Sāf sāf bayān k.; i'lān k.; mushtabāh k.; zāhir k.; kahūā; batlānā; dekhlanā, samjhānā, ma'lūm karānā. [bayān k.

2.—Mahsūl wagaira dene ke liye māl wagaira kī mufasssal kaifiyat

To *declare one's self*—Apnī rāe zāhir k, sāf sāf kah denā kī hamārī rāe yah hai yā ham is faīq ke jimb-dār hai

Declare, v. i. 1.—'Alāniya zāhir k., kisī fariq wagaira se apnī muwāfaqat yā mukhālafat zāhir k; kisī irāde kā i'lān-i-sarihī k.

☞ With *for or against*.

2 —(*Law*) Qānūnī tariq par wajh-i-nālīsh bayān k

The *plaintiff declares* in debt or trespass—Qarz yā mudākhalat-i-be-jā kī nālīsh meñ mudda'ī qānūnī wujūh-i-nālīsh bayān kartā hai.

Decline, v z 1.—Niche ko jhukānā; zu'f māndagī yā nā-umedi wagaira se jhukā yā latkā d.

2 —Ghatnā, kam h; zawāl par ānā yā h. rū-ba-tanazzul h.; dhalnā, khātima zawāl yā nestī par h.

The *day declines*—Din ghatā yā dhalā jātā hai, din zawāl par hai Business *declines*—Kām men kamī hai yā kām meñ zawāl atā jātā hai; kār-o-bār rū-ba-tanazzul hai.

3.—Munh pher lenā; inkār k.; kahne ke mutābiq na karnā; na karnā, na mānnā; ihtirāz yā ijtihād k. [inkār kiya]

The prisoner *declined* to make any defence—Mudda'ā 'alaih ne jawāb-dihī se

4.—Qīnat yā malīyat men kam ho jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.
Decline, *v. t.* 1.—Jhukānā, nichā k.; girānā

2.—Nā-manzūr k., kisī bāt ke zimma uthāne yā uske karne se inkār k.; kanāra-kashī k.; qabūl na k.; ihtirāz k.; bachā jānā.

To *decline* an offer—Kisī aisi shai ke lene yā qabūl karne se inkār k. jo koyī shakhs bilā talab detā ho.

Decrease, *v. t.* Ghatnā, kam h.; wus'at qad miqdār yā ta'dād khwāh quwwat sifāt yā 'umdagī men ba-tadrij kam h

Decrease, *v. t.* Ghatnā, kam k.; wus'at qad miqdār yā ta'dād khwāh quwwat sifāt yā 'umdagī men ba-tadrij kam k

Decrease, *n.* Tanazzul, kami; zawāl, ghatti, takhfif, āhista āhista kami

Decree, *n.* (Law) Kisī muqaddame men 'adālat kā hukm-i-ākhir; digrī.

To make, or pass, a *decree*—Digrī k. yā sādīr k. To give a *decree* to, or in favour of, a party—Kisī fariq ko digrī d. yā uske haqq men digrī sādīr k.

A *decree*-holder—Digrī-dār; jis shakhs ke haq men digrī hui ho.

Decree, *v. t.* Digrī k. yā sādīr k.; hukm d., fatwā d., 'adālat ke ihtiyār se hukm d., faisala yā tajwiz k.

Decrement, *n.* 1.—Kamī; zawāl; āhista āhista kam hone kī hālah.

2.—Jisqadam āhista āhista ghaṭ jāwe

Opposed to *increment*.

Decretal, *a.* Hukm yā digrī ke muta'alliq, jismen hukm-i-ākhir ho.

A *decretal* order—Hukm-i-digrī The *decretal* portion of a judgment—Woh juzw-i-faisala jismen hukm-i-ākhir ho.

DEDIMUS, [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma jiske zu'ī'e se koyī shakhs hākim-i-'adālat ke qāim-maqām kī tarah kisī fi'l-i-muta'alliq-i-'adālat

ke karne kā mujāz kiya jāwe masalan gawāh wagaira kī zabān-bandī kā.
Deduce, *v. t.* Nikālnā; istimbāt yā mustambāt k.; natija nikālnā; hāsīl k.; istikhraj k.

Deducible, *a.* Jo ba-taur natije ke nikal sake; qābil-i-istimbāt; mutaj.

Deduct, *v. t.* Minhā k., ghatnā, waz' k.; kam k.; nikāl l. yā d.; bād k.; kātā; mujrā d. yā k.

Deduction, *n.* 1.—Waz'; minhāyī, kami, bād; chhūt; minhāyī kī raqam, chhūt yā bād kī raqam; kami yā takhfif.

2.—Natija; hāsīl yā mā-hasal, istimbāt; woh rāc wagaira jo kisī wāq'ia wagaira kī bunyād par qāim ho

This opinion is a fair *deduction* from the principles you have advanced—Jo usūl tum ne pesh kiye haiñ un se yah natija ba-tarz-i-munāsib mustambāt hotā (nikaltā) hai

Deed, *n.* 1.—Kām, kār; fi'l; kirdār, 'amal.

"A word of extensive application including whatever is 'done, good or bad, great or small." Webster.

Words and *deeds*—Qaul wa fi'l yā aqwāl wa af'āl.

2.—Koyī barā yā mashhūr kām.

3 —(*Law*) Dastāwez; wasiqā'ala-l-khusūs woh wasiqā jo kisi jāe dād-i-gair-manquṭa ke intiqāl kī nisbat tahlīr pākār uskī tahlīr wa takmil kī tasdiq qānūn ke mutābiq kī-jāe.

When compounded with other words, such as mortgage, sale, gift, partnership, &c, it (*deed*) is equivalent to the Persian *nāma* and the Sanscrit *patra* as mortgage deed, or deed of mortgage-Rihu-nāma, sale-deed-Bai'-nāma, deed of gift-Hiba yā bakhshish-nāma, dān-patra. [yā darasā]

Indeed—Wāq'i, sachmuch, haqiqatan dar-haqiqat yā haqiqat men, asal men Deem, *v. t* Khayāl k., tasawwur k., samajhnā, sochnā, rāe qāim k., tajwīz k.

Deep, *a* 1 —Gahirā; 'amīq, bahut nīchā, nīche dūr tak.

2 —Pechīda; makhfi; jo jald samajh men na āye; jiskā patā (thāh) na lagsake; gahnā, muglaq, jismeñ fahm ko jald dakhī na ho; dushwār-fahm

3.—Dūr-hīn, baton men khūb dūbne wālā, daqīqa-shinās; barā 'ālīm yā fāzil, kāmīl, fāzil, fahm-i-rasā i. w.

4 —Jiskā dil par barā hī asar ho, gāyat darje kā; tamām-o-kamāl

5.—Nihāyat hī sunsān yā tārīk, kāmī; murā, gahnā, jo jald tūt na jāe yā jismen khalal wāq' na ho.

6 —Shokh, gahne rang kā, gābhā, balkā nahīn.

7 —Dhīmā; baland-āwāz nahīn; āwāz men tez nahīn, sanjīda, bhārī Deepen, *v. t* 1 —Gahirā k., aur amīq banānā, nīche ko aur dhañsānā.

2.—Aur tārīk k.: ziyādatar shokh k., aur gābhā yā gahirā k. [rū d

3 —Ziyāda tar inn-āwar yā muassir k., rang waganā kī sakhtī ko ba

4 —Aur bhārī yā dhīmī kar-d.—jaise āwāz ko.

Deepen, *v. t* 1 —'Umuq (gahnāyī) men barh jānā; aur gahirā ho-jānā [ho

Deep-laid, *a* 1 —Gahnā; jiskī bunyād ātrat wa dāmshtmandī se dālī gayī

Deeply, *ad* Sath ke nīche bahut dūr tak, nihāyat hī, khūb hī; tamām-

o kamāl, bahut hī, bahī riqqat se, nihāyat afsos ke sāth; nihāyat

dāmshtmandī se, hunarmandī yā pechīlagī se

Deface, *v. t* 1 —Sūrat bigāi-dālnā, bad-numā yā bad-shakl kar-d; ūpar

se kharāb kar d.; bad haat kar-d

2 —Kisi shai ko uske khās khāsajzā ke mitā dene ke zar'e se nuqsān

pahunchānā yā bigāi-dālnā, mahw k., mahkūk k.; chhlī d., bigāinā,

mitā d., kharāb kar d., nuqsān pahunchānā.

To deface a letter or writing—Kisi harf yā nawishte ko chhlī d yā mahkūk k.

To deface a deed—Kisi wasiqe ko uske khās khās ajzā ke chhlī d yā mitā

dene ke zar'e se nuqsān pahunchānā

Defacement, *n* Kisi shai kī haat yā khūbshū'tī men nuqsān yā zarar;

• mahkūki; mitāw yā mitānā; woh shai jisse bad-sūratī yā bad-haati

paidā ho [ho; manjūda; haqīqī

DE FACTO, [Lat] (*Law*) Wāq'i, asli; dar-asl, sach-much, jiskā wujūd

An owner *de facto*—Mālik-i-aslī yā haqīqī; mālik-i-hāl.

Used in contradistinction to *de jure*

Defalcate, *v. t* Kāt l., kuchh nikāl yā miñhā kar-l.

“Used chiefly of moneys, accounts, rents, income, &c.” Webster.

Defalcate, *v. t* Tagallub-o-tasarruf k.; zar-i-amānatī ko gabn yā khurd

burd k. (khā yā ba-tarz-i-be jā tasarruf kar-jānā).

Defalcation, *n.* 1.—Kamī; ghattī; totā

2.—Tagallub-tasarruf, gabn; khurd-burd; jis ahl-kār kī tahwīl meñ yā uske zimme rupaye paise hon unkā uskā kbā yā tasarruf kar jānā

Defamation, *n.* Izāla-i-haisiyat-i-'urfī, 'adāwatan jhūthī bāton kā kahūā yā aisi khabarōñ kā phailānā jisse kisi dūstre shakhs kī nek-nāmī meñ zawāl āwe, buhtān; bad-nāmī, jhūthā ilzām; dūstre kī nek-nāmī kā izāla, hatk-i-āb-rū yā 'izzat.

“In modern usage, written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*.” Webster.

Defamatory, *a.* Tuhmat-āmez, muzil-i-haisiyat-i-'urfī, jisse nek nāmī meñ futūl āwe; hatk-āmez, jo nek nāmī ke liye muzū ho, jisse hatk-i-āb-rū ho.

Defame, *v. t.* Haisiyat-i-'urfī kā izāla k, nek-nāmī meñ zaiar pahunchānā, bad-nām k, burāyī k.; bad-goyī k.; tuhmat-āmez bāten kabkar be āhrū k; jhūthī jhūthī 'adāwat kī bāten kisi kī nisbat kah-kar use bad-nām k

Default, *n.* 1.—Jis bāt kā karnā munāsib ho use tak k., matrūkī i amr-i-wājib, kisi aisi bāt ke anjām meñ gaffat jo farz yā malikūma-i-qānūn ho; khatā.

This defalcation has occurred through the treasury officer's *default*—Yah gabn-o-tasarruf se wajh se wuqū' meñ āyā kī muhtamam i kharzāna ne apne kār-i-mansabī ke anjām meñ gaffat kī [qāsir r

2.—Na honā; 'adam-i-wujūd, kotāhī; kamī yā kamī, ṭolā; ibtiyā;

In *default* of—Na hone kī hālet meñ yā na hone ke sabab se. [muqūf hoge

You shall be dismissed in *default* of security—Zamānat na denā kī hālet meñ tum

3.—(Law) Kisi aisi kār rawāyī-i-zarūfī meñ gaffat yā uskā na karnā jo qānūn ke hukm se na' uthāne ke liye zarūrī ho—masalan tārīkh-i-mu'ayyana par jawāb-dihī kī gair se mudda'ā 'alaih kā 'adālat meñ hāzīr na honā Gawāh wagaira kī gair-hāzīrī se bhī yah lafz muta'alliq kiya jā saktā hai

“A plaintiff's failing to appear in person or by counsel is usually called a *non-appearance*” Webster.

To suffer a *default*—Jawāb dihi ke liye mudda'ā 'alaih kā hāzīr na hokar muqaddame ko samā'at ke wāste pesh hone d.

Default, *v. t.* Kisi mu'āhada yā qanūn-o-qarār kī ta'mīl meñ qāsīr h; 'adālat meñ hāzīr na h.; kisi muqaddame ko bilā-jawāb-dihī (yak tarfa) faisal hone d

Default, *v. t.* (Law) Kisi mudda'ā 'alaih yā aise dūstre farīq ko jispar 'adālat kī hāzīrī farz ho talab k. (bulānā) aur dar-sūrat na hāzīr hone uske uskī gair-hāzīrī qalam-band karke muqaddame ko yak-tarfa faisal k [shakhs-i-gair-hāzīr.

Defaulter, *n.* 1.—Woh farīq jo pukāre jāne par 'adālat meñ hāzīr na ho;

2.—Jo koyī farz-i-sarkārī ke anjām se qāsīr rahe; jo shakhs us zar-i-sarkārī ke hisāb samjhāne se qāsīr rahe jo uske sipurd ho, bāqī-dār; muqrīm [tansīkh

Defiance, *n.* 1.—Ibtāl yā ma'dūmī; kisi wasīqe ko nāfiz na hone d;

2.—(Law) Kisi dast-āwez kī nisbat ek aisi shart jiski ta'mīl ke ba'd woh dast-āwez kal-'adam ho-jāe.

3 — Woh dast-āwez jo ba indirāj-i-sharāit kisi dast-āwez-i-haqqiyat ke sāth hī 'alāhida likhī jāwe aur uski sharāit ke wafā par woh wasīqa-i-haqqiyat bātīl ho jāwe.

Defeasible, α. Qābil-i-mansūkhi yā ibtāl; jo rad yā kal-'adam ho sake; jo zāl ho-sake (jispar zawāl ā sake); qābil-i-italāf.

A *defeasible* title — Haqq-i-qābil-i-ibtāl, aisi haq jo rad bātīl yā zāl ho-sake

Defeat, n. 1.—Shikast; hār, hazimat [zawāl; nafī ho-jānā

2.—Ibtāl, ma'dūmī; mahrūmī, hirmān; bātīl yā talaf ho-jānā,

The *defeat* of a title — Mahrūmī yā ibtāl-i-haq; haq-talīf

3.—Nā-kām-yābī; māyūsī.

The *defeat* of a plan — Tadbīr ki nā-kāmyābī yā uskā kār-gar na h

Defeat, v. t. 1.—Shikast d., harānā, maglūb k; fath-yābī ke zarī'e se roknā, muntashai yā tabāh k, mār-hatānā; hazimat d. [kar d

2.—Rad k, bātīl k; ma'dūm k., zāl k; talaf k.; kal-'adam

To *defeat* a title — Kisi haq ko zāl talaf yā bātīl k

3.—Kām-yābī ke sāth roknā yā muzāhamat k.

To *defeat* the law — Kām-yābī ke sāth qānūn ki muzāhamat k.

Defect, n. Naqs, 'aib, kamī, kisi aisi bāt kā 'adam-i-wujūd yā na honā jo kisi shai ki takmil ya'ni uske pūrā karne ke liye zarūrī ho; suqm, futūr.

A *defect* of form — Be-zābitagi; khilāf-sarīsh-tagī

A legal *defect* — Naqs yā suqm-i-qānūnī

Defective, α. Nāqis, nā-mukammal, nā-tamām; jiskā ek juzw na ho; pūrā mukammal yā tamām o-kamāl nahīn; adhūrā.

Defence, n. 1 — Hifāzat; bachāw; panāh; āp.

2 — 'Uzr; ma'zarat, aisi bāt jisse bachāw ho.

3 — (Law) Mudda'ā 'alaih kā jawāb yā 'uzr; da'wi-i-mudda'i ki tardid, mudda'i ke da'we ke jawāz yā sadāqat se inkār; jawāb-da'wā, woh tarīq-i-kārrawāyī jo mudda'i ki nālish se apni tayīn bachāne ke liye mudda'ā 'alaih ikhtiyār kare; tarz-i-jawāb-dihī.

To enter upon or make a *defence* — Kisi da'we yā nālish ki jawāb-dihī k, da'wi-i-mudda'i ke jawāz yā sadāqat se inkār k., mudda'i ke da'we ki tardid k.

For the *defence* — Mudda'i ke da'we ki tardid meḥ; mudda'ā 'alaih ki taraf yā jāmb (khawāh uski jāmb se); min-jāmb-i-tardid.

There are two witnesses for the *defence* — Da'wi-i-mudda'i ki tardid ke liye do gawāh hain, mudda'ā 'alaih ki jāmb khawāh min-jāmb uske do gawāh hain.

☞ "In this sense, *defence* is distinguished from *prosecution*

Defend, v. t. 1.—Khatre yā nuqsān se bachānā, hamle yā yūrish se mahfūz r, hifāzat k; himāyat k., bachānā, āpnā.

2 — (Law) Jawāb-dihī k.; mujīb h.; da'wi-i-mudda'i se inkār k.; da'we ki nisbat 'uzr yā itirāz k.; nālish meḥ hujjat yā nizā' pesh k.

Defendant, n. (Law) Mudda'ā 'alaih; farīq-i-sānī; taraf-i-sānī; farīq-i-mukhālīf, woh farīq jo kisi istigāse mutālabe yā ilzām ki nisbat itirāz pesh kare.

☞ "The term is applied to any party of whom a demand is made in court, whether the party denies and defends, or admits the claim and suffers a default." *Webster*.

A defendant pro forma—Mudda'a 'alaih-i-tartībī; woh shakhs jo mahz takmil-i-zābita ke liye mudda'a 'alaih ba'ayā jāe [paush d. w.]

Defender, n. Hāmi yā himāyatī, pushtī-bān, bachāne-wālā; maulāfiz, **Defenseless, a.** Jiskā koyī bachāw na ho, jisko kisī mazarrat se mahfūz rahne kā koyī zai'ā na ho, jismen qal'-bandī waggaira na ho—jaise koyī shahī; nangā, nibatthā; muqābale ke liye tayār nahīn, kamzor, hathiyār-band nahīn—jaise koyī shakhs. [yā munāsib]

Defensive, a. 1 —Jisse hifāzat ho; bachāne wālā, hifāzat ke liye mauzūn 2 —Jo hamle ke rokne ke liye kiyā jāe

Defensive war—Jang jo apnī taraf se shurū' na ki-jāe balki dushman ke hamle ke rokne men ho, bachāw ki larāyī.

Defensive, n. Hifāzat kā zai'ā, jisse bachāw ho.

To be on the defensive, or to stand on the defensive—Bachāw k; hifāzat k, ar yā rok k ya'nī khud hamla yā chher-chhār na k balki apne bachāw ke wāste roktok yā muqābala k.

Defer, v t. Multawī k; kisī waqt-i āyinda par mauqūf r, tāl d

Defer, v i. Adab ke lihāz se dūse kī khwāhish ko mutābiq k., kisī kī rāe ko taslīm k, kisī ke iqtidār ko mānunā

Deference, n. Adab; ta'zīm; pās, lihāz, tab'iyyat, ta'zīm kī nazar se kisī kī rāe kī mutāla'at.

With great deference to the judgment of the court, I submit that this finding is not correct—'Adālat kī rāe kī nisbat kamāl adab se merī yah guzārah hai kī vah tajwiz salih nahīn hai

Defiance, n. 1 —Lātkā; talab-i-jang; larāyī ko liyo bulānā; dushman se yah kahnā kī agar juiat ho to ā kar, chher- ishtī'āl; barangekhtangi

2 —Talah-i-subūt; istidlāl-i-subūt-i-bahs, kisī se yah kahna kī tū apne qaul yā da'we ko sāhit kar.

3 —Khatre yā muzāhamat ko nā-chiz samajhā; ta'aruz yā muqābala jisse mukhālif kī tauhīn yā ihānat zālim ho, aisi muzāhamat jisse yah samjhā jāe kī muzāhamat k w. apne mukhālif ko haqir samajhtā hai, muqābala, muzāhamat (roktok) kī khwāhish; amāladgī-i-jang

To act in defiance of a law, or to set it at defiance—Kisī qānūn kī tauhīn k, kisī qānūn ke hukm ko nā-chiz samajhkar uske khilāf 'amal k. (usko na mānnā)

Deficiency, n. Kamī, nuqsān, kotāhī; jis qadar zarūr ho usse kam h, totā, khāmī.

To make good a deficiency—Kisī shai kī kamī ko pūrā k; jo kuchh kam ho uskī mu'awaza kar-d. (use pūrā khwāh uskī bharti kar-d)

Deficient, a. Kam; nāqis; 'nā-mukammal, pūrā nahīn; adhūrā; kotāh, nā-kāfi; qalīl, kisī aisi shai kā jo matlūb ho pūrā pūrā yā ba qadrī kāfi na r

Deficit, n. Kamī; kotāhī; ghaṭā yā ghaṭī, tūtā yā totā; kasar.

Defier, n. Talab-i-jang; larāyī yā muqābala dhūndhne w; muzāhamat qānūn yā hukm ko haqir samajh kar 'amal k w., qānūn kī ihānat k w.

Defiable, a. Jis kā ta'ayun 'alā, qābil-i-tashkhis yā ta'ayun-i-hudūd; ta'ayun-i-... sake.

Defma, v t. 1

k. khatme ko pah

khatm k.

2.—Kisī shai ke hudūd qāim k; had-bandī yā had-bast k.; sar-had kā nishān d, hudūd-i-arba' kā ta'ayun k.

3.—Ta'rif k yā bayān k.; kisī lafz wagaira ke ma'ni thik thik batlānā; ta'ayun-i-ma'nī k., kisī lafz ke mafhūm ko bayān k.

Definite, a Jiski had muqarrar ho, mahdūd, mu'ayan; muqarrar, thik, jiski miqdār mu'ayan ho, mahdūdu-l-ma'nī; mushakkkhas, mutahaq

Definition, n. Ta'rif; kisī lafz ke ma'nī kī ta'rif yā tanzīh, kisī shai kī **Definitive, a** Qat'i; ākhīr; gair-mashrūt, muḥtataam, nātiq, jismen agar-magai na ho; jisse qat'-i-nizā' ho-jāe. [khasiyaton kā bayān. [mashrūt

A *definitive* sentence or decree—Hukm yā digri-nātiq, hukm yā digri-gair

Definitively, ad. 1.—Tahqīq ke sāth; yaqīnan; sarīhan.

2.—Qat'an; bi-l-maqta', bilā-qard-i-shaait, kāmīl taur par.

Deforce, v t (Law) Kisī jāe-dād-i-gair-mauqūla masalan uzī wagaira ko uske mālik ke qabza-i-jāiz meñ jāne na denā; mālik ko qabza-i-jāiz se bāz r.

Defraud, v t. Fareb de-kar haq se mahrūm k yā haq-talfī k.; fuebī kār-rawāyī ke zail'e se qabze se bāz r.; nā-jāiz tañiq par bāz r, tagallub-o-tasarruf kar-ke nuqsān pahunchānā, dhokhā d. yā dhokhā de-kar le-lenā.

The plaintiff is anxious to *defraud* the defendant of his right—Mudda'i kī yoh fikr hai kī mudda'a 'alaiḥ ko fareb de-kar uski haq talfī kare.

The agent has *defrauded* his principal by embezzling the money in his charge

—Us gumāshṭe ne apnī tahwīl ke rupaye gabn kar-ke apne āqā ko nuqsān pahunchāyā

Defray, v t. Donā; adā k.; chukānā; zimma-dār h yā zimma uṭhānā.

Defrayal, n Adā karnā yā denā, adā.

The *defrayal* of necessary costs—Masā'if-i-zarūrī kā d

Defunct, a. Murda; mutawaffā; marhūm.

Defunct, n. Shakhs-i-mutawaffā; marā huā shakhs.

Defy, v t Larāyī ke liye chhernā, kisī ke khilāf 'amal k, lalkārnā; da'wat-i-jang k., kuchh na samajhnā, nā-chīz samajhnā; muqābala k.

To *defy* the power of a magistrate—Kisī hākim-i-fauj-dārī ke iḥtiyār ko nā-chīz samajhnā. To *defy* the law—Qānūn ko kuchh na samajhnā; qānūn ke khilāf 'amal k.

Degradation, n. Ma'zūlī; tanazzul, kisī bare rutbe yā darje se chhōte rutbe yā darje par kar-denā yā kar-diā jānā, khiffat, be-ābrūyī, zillat.

Degrade, v t Ma'zūl yā tanazzul k; kisī bare mansab se chhōte mansab par kar denā; 'izzat le-lenā; be-ābrū k, be-pānī kā kar denā yā pānī utārnā yā lenā; be-qadr k.; be-waqr k yā waqr kho d.

Degree, n. 1.—Darja; sifat rutba yā tahsil wagaira meñ taraqqī yā tanazzulī kā ek silsila.

2.—Rutba, maitaba, manzilat, pāya, taraqqī kī had, miqdār, andāz.

3.—Nasl; nasab; pusht, pūhī

The defendant is the plaintiff's relation in the fourth degree—Mudda'i wa mudda'a 'alah ke mā bain qarābat men chār pusht ke farq hai. [shuda
By degrees—Rafta rafta, darja ba-darja; thorā thorā; qadam ba qadam, shuda
To a degree—Gāyat darje tak; nihāyat yā bahut hī

DEHORS (Fr.) (Law) Gair-muta'alliq; khārij-az; dākhil yā shāmil nahin; kisi wasiqe ke bahar (usse khārij yā usmen shāmil nahin)

DE JURE [Lat] (Law) Haq yā istihqāq ke rū se, istihqāqan; haqqan, qānūn ke mutābiq, qānūnī qānūn ke rū se yā qānūnan, shai'i.

Opposed to *de facto*

Delay, *v. t.* 1.—Multawī k, mauqūf r; 'arsa lagānā, āgo ko tālānā yā barhānā, tawaqquf k

2.—Roknā; kuchh der tak rok yā thahrā r, kisi chīz ke daurān ko rok d, kisi shai kī raftār ko sust kar d.

Delay, *v. i.* Ahista ahista chalnā, thore 'aise tak ruk-jānā, ātak-jānā

Delay, *n.* Iltiwā; ta'wīq, tawaqquf, rukāwat, der, tākhīr; tāl-maṭol, dirang, sahl-ankāhī, muhlat; thahrāw

Delegate, *v. t.* 1.—Apnā qāim maqām karke bhejnā; elchī-garī kā ikhtiyār d.; ta'ināt k.; apnī taraf se kisi kām ko anjām kā ikhtiyār dekar bhejnā; apnā mukhtār banā kar bhejnā. [uā; sipurd k

2.—Dūsre kī bifāzat yā ihtimām men sipurd k, tafwīz k., saunp **Delegate**, *n.* Woh shakhs jise koyī apnā mukhtār banā kar bheje; jo shakhs dūsre kā qāim maqām banākar bhejā jāwe, nāib; qāim-maqām, mukhtār, woh shakhs jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye bhejā jāwe.

Delegate, *n.* Ta'ināt-shuda, dūsre kī taraf se kār-rawāyī ke liye bhejā gayā; dūsre kā qāim-maqām banā kar bhejā gayā

Delegation, *n.* 1.—Qāim-maqām yā mukhtār kā taqarrur; apnī taraf se kār-rawāyī ke liye kisi dūsre shakhs ko ikhtiyār dekar bhejnā yā ta'ināt k [rawāyī ke liye ta'ināt kiye jāen.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo dūsre yā dūsron kī taraf se kār-
Deleterious, *a.* Muḥlik, zundagī kā talaf k. w., muzir; barbād k. w., zahrīlā, sammī, sammīyat ī. w.

Deliberate, *v. t.* Dil men tolnā, kisi bāt ke wujūh kī bhalāyī wa burāyī par khūb gaur k; taammul ke sāth sochnā; gaur k.; fikr k.; apne dil se salāh lenā yā mashwara k.

Deliberate, *v. i.* *Vide supra*

Deliberate, *a.* 1.—Kisi tajwīz ke qāim karne ke liye wāq'āt aur dalāil par gaur karne wālā; kisi fi'l ke natāij, mumkina par ihtiyāt se sochne w.; chaukas; ahistagī se rāe qāim k. w.; jo apnī rāe ke qāim karne men 'ujlat na kare; mudabbir; sāhib-i tadbīr; āgā-pīchhā se majhne w., dūr-andesh; chaukas.

A *deliberate* judge—Mujawwiz-i-dūrandesh yā mudabbir; aisā mujawwiz jo wāq'āt aur dalāil par gaur karne ke ba'd apnī tajwīz qāim kare.

2.—Jo bagaur-o taammul qāim kī gayī ho, jo khūb soch-bichār kar thānā gayā ho; jo ekā-ek yā jaldī se wuqū' men na āwe; musammam, mazbūt; pukhta, pakkā.

A *deliberate* opinion or measure—Pukhta yā musammam rāe yā tadbīr, aisī rāe yā tadbīr jo khūb soch-bichār kar thānī jāwe

Deliberately, ad. Khūb samajh-būjh kar; dūr-andeshī se; jaldī se yā ekā-ek nahīn, āhistagī se; dīda-o-dānista, 'amdan; jān-būjh-kar.

This purpose was *deliberately* formed—Yah irāda khūb samajh-būjh-kar qāim kiya gayā

Deliberation, n. 1—Kisī tajwīz yā tadbīr kī bhalāyī wa burāyī (husn-o-qubb) par gaur k. gaur-i-kāmil, fikr-i-balīg, ihtiyāt ke sāth taamul yā gaur, baiā soch-bichār.

That measure has been taken with *deliberation*—Gaur-i-kāmil ke ba'd woh tadbīr 'amal meñ aī yā bare soch-bichār ke ba'd woh tadbīr kī gayī.

2.—Kisī tadbīr kī achhāyī wa burāyī kī nisbat jo wujūh hoñ unki chhān; bahs-o-taftīsh i-kāmil; bahs-o-tajwīz-i-bā-hamī, mashwara

The *deliberations* of a legislative body or council—Wāz'in-i-qawānīn kī jamā'at yā majlis meñ jo bahs-o-taftīsh-i-bāhamī kisī amr kī nisbat ho.

Deliberative, a Gaur ke muta'alliq; gaur ke ba'd yā āpas men bahs-o-taftīsh ke ba'd kār rawāyī yā 'amal k. w.

The legislature is a *deliberative* body—Wāz'in-i-qawānīn kā majma' aisā hai jismeñ arbāb-i-jalsa ke mā-bain bahs-o-taftīsh-i-bā-hamī ke ba'd kār-rawāyī kī jātī hai

Delicate, a. Nāzūk; bārik; mushkūl; jismeñ 'ujlat na ho sake, jismeñ 'ujlat yā be-'tīnāyī ko dakhīl na ho, jiskī nisbat guft-gū yā tahrīr meñ ihtiyāt daikār ho.

Delinquency, n Tark-i-anjām-i-farz; qusūr; fil'i-bad, jurm, gunāh.

Delinquent, a. Woh shakhs jo apne farz ko anjām na kare, mujrim, gunah-gār; qusūr-wār, woh ahl-kār-i-sarkārī jo apne lawāzīm-i-mansabī ke anjām men gafilat kare.

Deliver, v. t 1.—Rukāwat kā chhorānā, āzād k.; qaid se chhorānā; hukūmat se khalās k., chhor d., āfat se bachānā; bachānā, chhutkārā d.

2.—Denā yā muntaqil k.: kisī shai kā qabza d yā uskī hukūmat se bāz-ānā; dūsre ke hāth judā kar denā, hawāla k.; sipurd k.; sauñp-nā; dūsre ke hāth yā ikhtiyār men de-denā.

Often with *up* or *over*, *to* or *into*

Deliver this letter to the addressee—Yah khat maktūb-ilāh ko de do.

The thief has *delivered up* the stolen property—Us chor ne chori kī māl de-diya. The murderer *delivered* himself up to the police—Us khūnī ne apnī tayīn pulīs ke hāth meñ (ikhtiyār men) de-diya yā woh khūnī pulīs ke mulāzimon ke pās hāzīr ho gayā. The intestate property was *delivered over* to an heir of the deceased—Woh māl jiskī nisbat mutawaffā koī wasīyat nahīn kar-gaya thā uske ek wāris ke hawāla kar-diya gayā.

3.—Dūsre ko batlānā yā use muttala' k.; dūsre se kah d.; kah-sunānā yā sunānā, kisī bāt kā izhār dūsre par k.

To *deliver* a message—Ek shakhs kā pagām dūsre shakhs se kah d. To *deliver* judgment in a case—Kisī muqaddame men faisala sunānā, kisī muqaddame men natīja-i-tajwīz se farīqain ko muttala' k

4.—Lagānā, dāgnā, chhorānā, mārñā.

[chhornā,

To *deliver* a blow—Zarb lagānā; mārñā. To *deliver* a fire—Bandūq wagaira

5.—Larkā jannā, bachcha jannā yā denā.

Delivery, n. 1.—Rihāyī; makhlāsī, najāt; chhuṭkāṛā.

The *delivery* of a captive—Kisī qaidī kī rihāyī (uskā qaid se chhūṭnā).

2.—Hawālagī, sipūdagī, tafwiz, dūsre ke hāth men de-denā.

3.—Jannā, paidūsh.

4.—Talaffuz, lahja; tarz-i-kalām; taqīr; talāqat.

Demand, v. t. 1—Talab k; mutālaba k., māngnā; taqāzā k.; kisi shai kī nisbat da'wā yā nālīsh pesh k; tang-talabī k.

To *demand* a debt—Qarza māngnā; qarize kī taqāzā k; zar-i-qarza talab k.

2.—Matlūb r; nihāyat zarūrat r.; bataur zarūfī yā kār-āmad ke dar-kār r; chāhnā; talab k. [zarūfī hu

This case *demands* great care—Is muqaddame men barī ihtiyāt dar-kār yā

Demand, n. 1.—Mutālaba yā talab, taqāzā, bataur wājibu-l-adā ke talab k

The *demand* of a creditor—Mahajan yā dāu kī mutālaba yā taqāzā.

2.—Istisār; suwāl; kisi amr kī baṭi tahqiqāt.

3.—Barī talāsh, baṭi māng; chāh, pukār.

There is a great *demand* for a work of this sort—Is qism kī kitāb kī barī māng (talāsh yā talab) hai

4.—Shai-i-matlūba yā mutada'wiya; da'wā, mutālaba; qarz; jiskā mutālaba ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāo. [hai

There are large *demands* on that estate—Us jāo dād par bare bare mutālabe

5.—(Law) Shai-i-wājibu-l-adā yā yāftanī kī mutālaba; shai yā raqam-i-wājibu-l-adā, zar-i-yāftanī, shai-i-muddu'ā-luhā, woh rupaye yā woh chīz jiskā da'wā ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāo

On *demand*—'Inda t talab yā 'inda-l mutālaba, māngne par, hundavī wageira ko pesh karke uske zar-i-saman ke māngne par.

This bill of exchange is payable *on demand*—Is hundavī ke rupaye māngne par milenge yā (yah hundavī darshanī hai)

In *demand*—Matlūb, dar-kār

A dictionary of this sort is much *in demand*—Is qism kī lugat kī baṭi māng (chāh pukār yā talāsh) hai; is qism kī lugat nihāyat matlūb hai.

Demandable, a. Talab kiye jāne ke qābil; jiskā da'wā yā mutālaba ho-sake, wājibu-t-talab.

Payment is *demandable* at the expiration of the credit—Zar-i-qīmat ko adā karne kī mī'ad-i-mu'ayana ke guzarne par rupaye kī mutālaba ho-saktā hai.

Demander, n. Tālib, da'wī-dār; khwāst-gār, joyā, māngne-wālā.

Demarcation, } n. 1.—Hudūd kī nishān k., had-bandi; tashkhis wa

Demarkation, } ta'ayyun-i-hudūd, taqsim; taṭfiq

2.—Had yā had-bast; hudūd-i-mushakkhkhasa wa mu'ayana; woh hadd-i-fāsil jiskā nishān yā ta'ayyun kar-diya jāo; jāndā, siwāna.

Demeanour, n. Dhaṅg; tarz-o-tarīq, wīz'; rawish, harakāt-o-sakanāt.

The *demeanour* of a witness while under examination may be noted down by a court—'Adālat ko ihtiyār hai ki izhār dene kī hālat men jo dhaṅg yā tarz-o-tarīq gawāh kī ho uski nisbat yad-dāsh likh le.

Demise, n. 1.—Kisi mu'azzaz shakhs kī wafāt.

2.—(Law) Jāo-dād-i-arzī kī intiqāl ba-zarī'a-i-thika yā wasiyat-nāma.

Demise, v. t. 1.—(*Law*) Kisi haqqiyat kā intiqāl-i-hīn-i-hayātī yā mī'ād k.; thike yā ijāre par de-d; muntaqil k.

2—Marne ke waqt hiba k.; wasiyat ke zarī'e se d.; wasiyat k.

Demolish, v. t. Girā d.; dhā d.; mismār k.; kisi shai ke dhānehe ko tor d.; munhadim k.

Demolition, n. Inhidām; tor girā yā dhā d.; mismār kai d.

Demonstrable, a. Qābil-i-subūt, jo suhūlat se nikālā yā zāhir kiya jā sake; jisko yaqīnī sābit kar sakeñ; jiskā subūt qat'ī ho sake.

Demonstrate, v. t. 1.—Zāhir k.; nishān d., numāyān k.

2—Dalil se sābit k., natīja nikāl-kar sābit kar-d.; is tarah par qāim yā sābit k. ki shubha yā inkār na ho sake, mutahaqqaq k.

Demonstration, n. 1.—Numāish, tauzīh; subūt, shahādat, aīsā subūt jo shubhe ke imkān se bāhar ho; dalīl; burhān.

2.—Zāhiri 'alāmaton se khayālāt kā izhār, izhār; numāish-i-zāhūī.

Demonstrative, a. Musbit; qāti', jisse subūt i-kāmil ho

Demoralize, v. t. Akhlāq ko bigarūnā; akhlāq wa adāb ke usūl kī tāsīr ko mitānā yā kam kar d., tabī'at ko zalīl kar d.

Demur, v. i. 1—Tawaqquf k., taamul k.; kisi shubhe yā diqqat kī wajh se kār-rawāyī multawī kar-d.; tajwīz yā natīja-i-akhīr kā ṭāl r.

2—(*Law*) Muqaddame men kisi amr kī nisbat i'tirāz-i-qānūnī pesh kar-ke uskā faisala 'adālat par munhasir kar-d.; i'tirāz k., jarah k., qānūn par hasi k.

Demur, n. Rukāwat, taamul; kār-rawāyī men pas-o-pesh, kisi bāt kī tajwīz yā kār-rawāyī men āgā-pīchhī

Demurrage, n. Jahāz kī rawānagī yā uspar māl lādne khwāh utārne men jo tawaqquf khilāf-i-mu'ahada ho uskā khisāra, harja yā zar-i-harja, khisāra; nuqsān

“The term is also applied to land carriage, by wagons, railways, &c.” *Webster*

Demurrer, n. 1.—Shubha waswasa yā pas-o-pesh k. w

2—(*Law*) I'tirāz-i-muta'alliqa-i-qānūn yā i'tirāz-i-qānūnī; kisi muqaddame men ek farīq kā tajwīz-i-'adālat ke liye yah 'uzr pesh k. ki ba-farz-i-taslim-i-sadāqat-i-bayān-i-farīq-i-mukhālīf āyā bayān-i-mazkūr qānūnan kāfī hai aur farīq-i-'uzi-kunanda pai uskī tardīd farz hai yā nahīn.

Demurrer to evidence (Law)—I'tirāz-i-qānūnī muta'alliqa-i-shahādat; woh i'tirāz jo ek farīq apne farīq-i-sānī kī pesh kī huyī shahādat kī nisbat kar ke bayān kare ki yah shahādat amr-i-mutanāzi' ke subūt ke liye qānūnan kāfī nahīn hai uskī faisala 'adālat se hokar kār-rawāyī-i-mazīd kī jāwe

Deniable, a. Qābil-i-inkār yā tardīd, jisse inkār yā jiskī tardīd hosake

Denial, n. Tardīd-i-kalām, inkār, manzūī se inkār; kisi istid'ā kī nā manzūī, 'adam-i-taslim, 'adam-i-ijāb, be-ta'alluqī kā izhār; yah kahnā ki fulān amr se hamko kuchh wāsta sarokār yā ta'alluq nahīn hai.

[nafa kushī.]

Denial of one's self—Kisi hazz-i-nafsanī se inkār; apnī khwāhishon kā roknā,

Denominate, v. t. Nāmzad k., koyī nām r.; mulaqqab k.; mansūm k.

Denomination, n. 1.—Tasmīya, nāmzad yā mulaqqab k.

2.—Kisī shai kā nām, laqab; khitāb, ism. [qism

3.—Ashkhās kā woh majma' jo ek nām se mausūm ho; firqa, Denote, v. t. 1.—Nishān k., kisī 'alāmat-i numāyān se zāhir k., nishān dīhī k.; batlānā. [mafhum r.

2.—Kisī shai kī 'alāmat h; kisī shai par dalālat k., manshā yā Denounce, v. t. 1.—Kisī amr kā 'lāu sanjīdagī se kḥwāh bā-zābita k., zāhir k.; kisī shai kī khabar d.

2.—Kisī 'alāmat-i kḥārijī ke zar'e se dhamkī d

3.—Kisī shakhs ko wājibū-t-ta'zīr wagaira kahnā; kisī shakhs par la'nat bhejnā; muttabah k.

DE NOVO. (Lat.) Phir se, naye sar se, az-sar-i-nau; mujaddadan.

This case will be tried *de novo*—Is muqaddame men az-sar-i-nau (phir se) tajwiz 'amal men āye gī yā yah muqaddama naye sar se tajwiz kiyā jāwegā. [hai

Deny, v. t. 1.—Rad k.; tar dīd k.; kisī amr kī nisbat kahnā kī yah sach nahīn

The defendant denies the truth of the plaintiff's assertions—Mudda'ā 'alaih ko mudda'i ke bayānāt kī sadāqat se inkār hai yā mudda'ā 'alaih yah kahnā hai kī mudda'i ke bayānāt sach nahīn hai

2.—Dene se inkār k., na denā.

[diyā gayā

The witness was denied his subsistence money—Us gawāh ko zar-i-kḥorāk na

3.—Kisī shai kī nisbat ta'alluq yā zimma dāri wagaira se inkār k.; qabūl na k.; inkār k.; taslim na k.

The accused deny their guilt—Mulzamon ko apnī mujrimā se inkār hai

To deny one's self—Apnī kḥwāhishon ko pūri na k.; nafs-kushī k.; apnī kḥwāhishon kī pairawī na k., parhez k., ihtirāz k.

Depart, v. t. 1.—Rawāna h; jānā, chale jānā.

Opposed to arrive.

2.—Guzar jānā; gāib ho jānā; zāil ho-jānā; qāim na rahnā; jātā rahnā.

3.—Duniyā se nikal guzar yā uth jānā, mar jānā.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād chhor kar nayī bunyād qāim k.

To depart from—Inhirāf k.; tark k.; pā-bandī na k.; chhor d., dust-kash ho jānā; bāz ānā. [sakte (unko chhor nahīn sakte)

You cannot depart from these rules—In qawā'id se tum inhirāf nahīn kar

Depart, v. t. Kabīn se chale jānā; chhor jānā.

To depart this life—Mar jānā

Department, n. Siga, sarrishta; mahkama.

Departmental, a. Kisī siga mahkama yā sarrishte ke muta'alliq.

Every public official should be guided by his departmental rules—Har ahl-i-kār-i-sar-kārī ko chāhiye kī jis sige men woh ho usī ke muta'alliq qawā'id kī pairawī kare.

Departure, n. 1.—Rawānagī; kūch; chale jānā.

2.—Maut; wafāt, mamāt.

3.—Inhirāf, 'adam-i-ittibā'; tark; pā-bandī kā na k.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād tark karke bunyād i-jadīd qāim k

Depend, v. t. 1.—Dāir rahnā; zer-i-tajwiz rahnā; gair-i-munfasila yā lait o-lāl men rahnā; parā rahnā.

[men dāir yā zer-i tajwiz hai

The cause or suit is still depending in court—Woh muqaddama abtak 'adāla

2.—Munhasir mauqūf yā mashrūt h ; madār r.

 Followed by *on* or *upon*

The success of your suit *depends* on the testimony of your witnesses—Tumhāre muqaddame kī kām-yābī tumhāre gawāhon kī shahādāt par munhasir hai

3.—Bharosā r.; takīya k ; i'tibār yā i'timād k.; pūrā i'tibār r , i'timād-i-kāmil r. [i'tibār k na chāhiye

Such false witnesses should not be *depended upon*—Aise jhūṭhe gawāhon par

4 —Mutī' h ; farmān-bardāi h., tābi' h.

Dependence, *n* 1 —I'tibār; i'timād, bharosā, takīya.

2 —Madār dāh; takīya-gāh; jispai koyī bharosa kare; pushti-bān
Dependent, *a*. Tābi'; dūsre ke ikhtiyāi men, munhasir, mauqūf, mashrūt, dūsre par qām; jo bagair dūsre kī i'ānat ke kuchh kar na sake, munhasir bi-l-gau; mā-taht; qām bi-z-zāt nahin.

 With *on* or *upon*.

Dependent, *n*. Tābi' yā tābi'-dār; lawāhiq; wābasta; dāman-gū tufaili dast-guṣṭa yā dast-nigar; parwarish yā mihībūnī ke liye dūsre par takīya r. w. [zalīl; tabāh, zār

Deplorable, *a* Afsos ke qābil, ranj-dih; pur-malāl, musibat-nāk, khwār;
Deplore, *v* t. Kisī kī nisbat mihāyat hī ranj k. yā zāhir k., ranj k; mātām k.; afsos k., taassuf k.

Deponent, *n*. (*Law*) Muzhir, jiskā izhār halaf ke rū se hiyā jāwe; woh shakhs jo shahādāt-i-tahīlī is garaz se de ki woh 'adālat meñ ba-taur subūt ke kām men lāyī jāe.

 “An *affiant* is one who makes an affidavit or declaration under oath, in order to establish the truth of what he says. A *deponent* is one who makes a deposition, or gives written testimony under oath, to be used in the trial of some case before a court of justice” *Webster*.

Depose, *v*. z. Gawāhī d.; adā-i-shahādāt k.; shahādāt d.; izhār d.; muzhir h., izhār de-kar tasdiq k.

The plaintiff's witnesses *depose* as follows—Mudda'i ke gawāh hasb-i-zail muzhir haiñ. The facts *deposed* to by the witnesses are these—Wāq'āt i muzhara-i-gawābān yah haiñ; jin wāq'āt kī tasdiq gawāhon ne izhār de-kar ki hai we yah haiñ

Deposit, *v* i. 1.—Dālū, jam' k ; pāt d.

The mudation has *deposited* a large quantity of sand—Tugyanī se bahut sā bālū jam' ho gayā (paṭ-gayā) hai

2 —Hifāzat ke liye kabīñ r., rakhnā, jam' k.

The goods were *deposited* in the warehouse—Woh māl godām meñ hifāzat ke liye rakkhā gayā.

3.—Kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye r.; kisī kī tahwīl meñ sipurd k.; amānat r; zimma k, hawāla k.; rupaye wagaira kisī koṭhī yā bank meñ is garaz se jam' kar-d ki jab chāheñ use wusūl karen.

Deposit, *n*. Woh shai jo kisī jagah par yā kisī shakhs ke pās hifāzat ke liye rakhdijāwe; amānat; zar-i-amānat; wadi'at; thātī, shai-i-amānatī.

He has a *deposit* of money in his hands—Uske pās rupaye amānat rakkhe haiñ (ba-taur amānat ke haiñ)

In deposit or on deposit—Amānatan yā ba-taur amānat ke, amānat men.

To hold in deposit—Amānatan (ba-taur amānat ke) r.

Depositary, n 1.—Amānat dār; sipurd-dār; muhāfiz; amīu; woh shakhs jiske pās koyī shai hifāzat ki garaz se khwāh usko mālīk ke fāide ke liye kām men lāye jāne ko maqsad se rakkhī jāe.

2.—(Law) Woh shakhs jisko koyī māl hifāzat ke liye sipurd ho par us hifāzat ke i'waz men kuchh diyā na jāwe.

Deposition, n (Law) Izhār; zabān-bandī, shahādāt-i-tahrīrī; woh shahādāt jo kisi afsar-i-mujāz ke rū-ba rū halaf yā iqrār-i-sālih ke alī se li jāe aur asmen jarah ke suwālat bhī pūchhe jācū.

Depositor, n Amānat i. w; amānat kunanda, jam' k. w., dākhil k w.

Depository, n. Woh jagah jahān koyī shai hifāzat yā farokht ke liye rakkhī jāe; godām; wadi'at gāh, tosha-khāna, muhāfiz-khāna.

Deprecate, v t Kisi shai ke daf'iye ki du'ā māngnā, kisi shai ki nisbat yeh chāhna ki yeh qīm na rahe; kisi shai se najāt dhūndhnā, nihāyat mutaassif h (afsos k).

Depreciate, v t Kisi shai ki qīmat yā mālīyat ko ghatā d, kisi shai ki waq'at ko kam kar d, kisi shai ki nisbat yeh kahna ki yeh mahz be-qadr yā be-waq'at hai.

Depreciate, v z Qīmat kā ghat jānā, kam-qīmat ho jānā; be qadr ho jānā, qīmat men gir jānā (qalīlu-l qīmat ho jānā).

Depress, v t. 1.—Dabānā; baithā d.; gurā d.; nīchā kar d.

2.—Tor d.—jaise gurūr kō.

[kar d.; udās kar d]

3.—Dhānsā d.; gurā d.; bujhā d., pazhmurda afsurda yā magnum

4.—Sust kar d., mandā kar d., muntashai kar d.; ghatā d.; khūb chalne na d.—jaise tijārat wagaura.

5.—Kisi shai ki qīmat ko ghatā d.; arzāi (sastā) k.

6.—Musis tangdast yā garīb banā d., tabāh k., qalīlu-l-bizā'at kar d

Depression, n. 1.—Girānā yā gir jānā; pasti ki hālāt.

2.—Jauf; garhā, gār, ūpar se nīche ko dhāns jānā.

[na h]

3.—Afsurdagi; tabī'at kā dhāns jānā, udāsi, jurat yā zinda dilī kā

4.—Sard-bāzārī; tijārat wagaura kā ghat jānā (usmen tanazzuli); kār-o-bār yā māl-o-matā' men tanazzuli; rozgār yā kār-o-bār kā sust (mandā) par jānā.

[lenā; chhīn-lenā]

Deprive, v t. Le-lenā; mahrūm k.; kisi ke qabze yā tasarruf se nikāl

To deprive a person of his life—Kisi shakhs ko jīn se māi dīlnā.

To deprive one of his property—Kisi ki jae-dād usko qabze yā tasarruf se nikāl-lenā, kisi lā māl chhīn lenā

Depth, n. 1.—Gabrāyī, 'umug.

2.—Mausim kā wast (madh). *The depth of winter*—Jāre kā wast yā madh. Bichlā khwāh nihāyat tārīk yā sunsān hissa. *The depth of night*—ādhi rāt, rāt kā woh hissa jab khūb tārīki chhāyī yā sannātā ho. Woh hissa jo kanāre se dūr ho, bichlā hissa. *The depth of a forest*—jangal kā bichlā yā woh hissa jo kanāre se dūr par ho.

3.—Gabrāyī; kisi bāt men khūb dūbnā

[kar-saken, jglāq.]

Deputation, n. 1.—Kisi shakhs ko apnā i'waz qām-maqām yā naib muqarrar karke bhejnā, ta'inātī.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye muqarrar hoñ.

Deputation allowance—Bhatta yā zar-i-bhatta.

Depute, v. t Ba-taur qāim-maqām yā mukhtār ke muqarrar k.; kisi kām ke anjām ke liye apnī taraf se ikhtiyār de-kar bhejnā; nāib yā qāim-maqām muqarrar karke bhejnā, ta'māt k.

Deputy, n. Nāib; munib; qāim-maqām; woh shakhs jo dūsre kī taraf se kār-rawāyī kā mujāz kiyā-jāwe; diptī [wasile se hāsīl yā paidā ho-sake]

Derivable, a. 1.—Jo kisi dūsri shai se mil sake yā hāsīl ho-sake; jo kisi Income is *derivable* from land.—Zamīn se āmadanī hāsīl ho-saktī (hosaktī) hai

2.—Jo mūrison se hāsīl ho-sake yā pahunch sake.

An estate *derivable* from an ancestor—Woh mulkiyat jo mūrīs se wārīs ko pahunch sake yā hāsīl ho-sake.

3.—Qābil-i-istakhlāq yā ishtiqaq, jo kisi shai se mustakhrāj mush-taq yā paidā ho sake; qābil-i-istimbāt.

No argument is *derivable* from these facts—In wāq'āt se koyī dalīl mustakhrāj yā paidā nahīn ho saktī (nikāl nahīn saktī)

Derive, v. t 1.—Hāsīl k.; pānā, kisi asl shai se pānā; kisi mūrīs se pānā; nikālñā, mushtaq k

The plaintiff *derives* his title from his ancestors—Mudda'i ko uskā haq uske mūrison se hāsīl hotā hai. From whom was this information *derived*?—Yah khabar kisse milī (pāyī gayī yā hāñ huyī)

2.—Kisi aslī lafz se nikālñā; kisi mādde se mushtaq k.; kisi shai kī asliyat daryāft k. (is bāt kā patā lagāñā ki woh kahāñ se nikālī yā āyī); mushtaq yā mustakhrāj k.

Derogate, v. z. Ghatā d.; be-waqr yā bad-nām k., hatk yā kasr-i-shāñ kā bā'is h.

Derogation, n. Be-waqrī; be-qadī; khuffat; subkī; halkā-pan; tahqīl; [be-ābrūyī]

Followed by *of, from, or to*.

Derogatory, a. Jisse be-waqrī khuffat yā subkī ho; jisse waq'at kam ho-jāe, jisse kasr-i-shāñ mutasawwar ho, zaiar-rasāñ, muzir.

With *to*.

Derogatory clause in a testament (Law)—Kisi wasiyat-nāme kī woh jumla jiskā 'ilm sirf mūsī ko ho aur usse yah shart muta'alliq rahe ki tū-waqte-kī yah jumla i-makhfī lafz-ba-lafz mundarj na ho koyī wasiyat-nāma-i-sini jāuz na hogā, woh 'ibarat jo mūsī apne wasiyat-nāme meñ ba-tarz i-makhfī is garaz se likh de ki bar-āyuda kisi aise wasiyat nāma-i-sani kī gūñt ho sake jo usse jabian yā kahsan kar likhāñyā-gayā ho

Descend, v. z 1—Balandi se pastī par āñā; niche kī taraf āñā; utarnī, gūñā; bah āñā [nāzīl h

2.—Da'fatan ā-parñā; yakāyak āñā; tūt parñā, gazab-nākī se

3.—Paidā h.; nasl se h.

The plaintiff is *descended* from respectable parents—Mudda'i kī pandarsh wāhdañ i mu'azzaz se hai yā mudda'i mu'azzaz wāhdañ kī nasl se hai

4.—Pahunchñā; ek nasl se dūsri nasl ko milñā; naslatu ba'da naslin pahunchñā; wārsatau milñā, push-dar-pusht chalā āñā.

The estate of the deceased plaintiff will descend to his sons—Mudda'i i mutawaffā kā matūka uske betōn ko pahunchegā yā wūrāsatan milegā

5.—'Ām bāton ke tazkiro ke ba'd khūs khūs bāton kī taraf rujū' h , baī baī bāton ko kah-kar chhotī chhotī bāton kā kahūā.

To descend to particulars—'Ām qism ke hālāt ko bayān ko ba'd khūs khūs hālāt bayān k

Descendant, *n.* Nasl, aulād

 Correlative to ancestor

Descendible, *a* 1—Jismen utār ho , jiske niche utar sakein

2—Qābil-i-tauris, jo mūris se wāris ko pahunch sake; jismen wūrāsatan pahunchne kī salāhiyat ho

A descendible estate—Jāe-dād-i-qābil-i-tauris; aisi malkiyat jo mūris kī wafāt ke ba'd uske wāris ko mil sake

Descending, *p a* Jo niche ko chale; bāp se bete pote wagaira kī taraf āne-wālā, mutanazzila

In a descending line—Silsila i-mutanazzila men masalan b'p betā potā wagaira

Descent, *n.* 1.—Utārā; balandī se pastī kī taraf ānā.

2—Niche kī taraf jhukāw, dhāl.

3—Hamla, yūrish, jahāz se utar kā hālā yā chuphāyī.

4.—Pādāish, nasl, khāndān

5—Pusht; pīrhi, mūris-i-ā'lā se fasl.

6—(Law) Wūrāsāt ke silsile se (wūrāsatan) pahunchnā; mūris se wāris kī taraf muntaqil h.

Lineal descent—Woh wūrāsāt jo bāp se bete ko aur bete se pote ko pahunchne

Collateral descent—Woh wūrāsāt jo kisi se uske bhāyī bhāījē yā dūare rishta-dār-i-yak jihatī ko pahunchne

Describable, *a* Bayān ke qābil, jiskā bayān ho sake; sharh-pazīr

Describe, *v t.* 1.—Bayān k; ahwāl bayān k; sharh d , alfāz yā 'alāmat ke zari'e se dūsiyon ko batlānā [utārā]

2—Kisi shai kā naqsha banānā (uskā khāka khāinchnā banānā yā

Description, *n* 1.—Kāfiyat; bayān; ahwāl; sharh.

2—Huliya, woh bāten jinse kisi shai kī tamiz yā pahchān ho.

3.—Qism, nau'iyat, tarāh.

Descriptive, *a* Mubayyin; jismen kisi shai kā bayān ho.

A descriptive roll—Huliya ya fard-i-huliya, chihābandī

Desert, *v t* 1—Alag ho jānā; qat'ī-ta'alluq k. , chhornā; tark k.

2.—Farz wagaira ko bilā ijāzat chhor-kar chale jānā, naukari chhor bhāgnā

Desert, *v.* Be ijāzat hāsil kiye huye naukari chhor d. ; bhāg jānā.

Desert, *a* Ujār, gair-ābād, jahān na koyī jān-dār ho na zir'at, jangal, wīrān; ūsar; gair-mazrū'a

Desert, *n* Gair-ābād zamīn, barā registān (bālū kā maidān); darakhthon kā jangal; wīrāna; dasht, sabrā, bayābān.

Desert, *n.* Woh jazā yā sazā jiskā koyī mustahāq ho; woh shai jiskā koyī sazā-wār ho; istihqāq-i-jazā; liyāqat.

Deserve, *v. t.* 1—Lāq h. ; sazāwār h. ; shāyān h.

 "Applied to good or evil." Webster.

2.—Mihnat yā khidmat ke zarf'e se lāiq h , mustahaq h. yā haq r.; af'al-i-nek yā khūbī ke bā'is kisī shai kā mustahaq h.
Deserve, *v t.* Jazā (badle) kā mustahaq h.; lāiq h.; saẓāwār h.

☞ Usually with *ill* or with *well*

Deservedly, *ad.* Wājib tarīq par, bhalāyī yā bunāyī ke lihūz se jisā chāhiye yā munāsib ho.

DESIDERATUM, *n* (Lat.) Woh shai jiske na hone se uski zarf'rat ma'lūm ho, woh chiz jiski khwāhish yā ihtiyāj ho, woh shai jo hāth meñ na ho par uskā rakhnā markūz ho; woh ihtiyāj jo musallama-i-'awām ho; shai-i-matlūb.

Design, *v t.* 1.—Naqsha banānā; khāka banānā yā khainchnā; khat khainch-kar kisī chiz kī shakl namūne ke liye banānā, naqsha utārnā.

2.—Kisī shai kā mansūba yā uski tajwiz k., mansūba bāndhnā; bandish k., dil meñ tarah dālnā. [lagāne kā irāda r.

3.—Irāda k.; chāhnā; maqsad r.; manshā r., kisī kām meñ

☞ With *for*

Design, *n.* 1.—Naqsha; khāka; danl. [murād

2.—Mansūba, tadbir; tajwiz; bandish; nāda; maqsad; manshā;

Designate, *v t.* 1.—Nishān k yā dekhlanā; khutūt nishānāt bayān yā

kisī aisi shai se zāhir k. jo ma'rūf aur mutahaqqiq ho; dekhlanā,

kisī khās laqab se mulaqqab k.; kisī nām se mausūm k.; nām-zad

k., 'umūman ma'lūm karānā. [(palohannwānā).

2.—Nishān d., batlanā, nishān dekar auron se tamiz karānā

3.—Muqarrar k.; kisī khās maqsad ke liye muntakhab yā mumai-

yaz k., kisī kām ke liye 'alāhida k. [karānā

Designation, *n.* 1.—Nishān-dihī, dekhlanā; batlanā, auron se tamiz

2.—Taqarrur, kisī maqsad ke liye intikhab aur ta'ayun.

3.—Nām; laqab, woh nām jisse koyī shai mausūm ho.

Designedly, *ad.* Bi-irāda; qasdan; 'amdan, jānbūjh-kar; jān-kar;

dida-o dānista.

☞ Opposed to *accidentally*, *ignorantly*, or *inadvertently*.

Designing, *p. a.* Fitna-pardāz; fitratī; dhūrt; makkār; dagā-bāz,

firebī, 'aiyāt; nuqsān pahunchāne kī tadbīron k. w.; dhokhe-bāz.

Desirable, *a.* Pasandida; qābil-i-pasānd; margūb; shāyān; khwāhish

ke qābil; chāhne ke lāiq; qarīn-i-maslahat; munāsib.

Desire, *v t.* 1.—Khwāhish r. yā k., ārzū r. yā ārzū-mand h., mustad'i

h., multajī h.; darkhwāst k., istid'ā k., kisī amr kī nisbat khwāhish

zāhir k.

2.—Hukm d.; imā k.; hidāyat k.

Desire, *n.* 1.—Khwāhish; ārzū; shauq; tamannā, armān; chāh.

2.—Imā; irshād; hukm; hidāyat; istid'ā; darkhwāst. [shāiq.

Desirous, *a.* Khwāhān, khwāst-gār, chāhne w., ārzū-mand; mutamannī,

Desist, *v i.* Bāz ānā yā iahnā; dast-bar-dār h., parhez k.; hāth hatā

lenā; kanāra k. yā kanāra kash h., alag ho-jānā; kisī kām kā karnā

band kar-d.; dast-kash h.; hāth khainch yā uphā lenā.

☞ With *from*.

Desk, n. 1—Ek qism kī dhālūān meṡ jo likhne paṡhne meṡ kām āti hai; lakrī kā ek dhāuchā jise musattah meṡ par lakh-kar uspar likhte parhte haiṡ.

2.—Kitābat kā pesha; likhne kā pesha; muharriṡ kā pesha.

He intends one son for the bar, and another for the desk—Uṡkī ṡṡla hai ki ek bete ko to wakīl wagaṡa banāye aur dūṡre ko kitābat ke peshe meṡ lagāye.

Despair, v. 1. Nā-ummed h; hālāt-i-yās meṡ (māyūs) h., kul ummed munqat' kar-d (chhor d), mutlaq ummed na r.; nuās yā be ās ho-jānā, kīś shai se hāth dho batṡhnā.

 With *af*

Despair, n. 1—Nā-ummedī, yās; hūmān, ummed kā chhor d., bi-l-kul hāth dho batṡhnā yā jī chhor d; māyūś; nuās; inqitā'-i-ummed.

2—Woh shai yā amr jisse nā-ummedī ho (paidā ho); woh bāt jiskī ummed na ho; woh shai jiskī nisbat yās ho.

Desperado, n. Woh shakhs jisko kīś tarah kā khauf na ho; nihāyat tund-mizāj shakhs, barī hī maglūbu-l-gaṡz shakhs; woh shakhs jisko apuī muhāfazat kā kuchh khayāl na ho, nuṡwa be-bāk yā jān bāz, majnūn.

Desperate, a. 1.—Jismēṡ bihtarī kī ummed bi-l-kul sāqit ho-jāo; jisso koyī hāth dho-batṡhe (bi-l-kul nā-ummed ho-jāo); jisko sambhalne sudharne yā phir sar-sabz khwāh rū ba-rāh hone kī tawāqqu' na ho, lā-'ilāṡ, ṡlāh-paṡit nahīn; bi-l-kul gayā guṡā (hāth se be hāth).

2—Jo nā-ummedī kī wajṡ se ho; jismēṡ khatre yā muāzāt kā khayāl na kiyā jāo; jo jī chhor-kar (bilā khauf-o-khatar) kiyā jāo.

A desperate effort—Kīś amr kī koshish jo jān-būzī ke rath (jī pat khel kar) yā jī chhor-kar) kī-jāo.

3—Māyūs; nuās; gazab-nāk, jān par khelo huyō.

He has become desperate—Nā-ummedī kī wajṡ se woh jān būzī kar rahā hai (jān par khel rahā hai).

4.—Nihāyat hī, barī hī; gāyat darjo kū, saklit.

A desperate fool—Barī hī be wuqūf.

 The last is the popular sense of the term.

Desperately, ad. 1.—Jān se hāth dho-kar; josh-o-kharosh se; gazab nākī se, majnūn kī tarah; bilā khauf-o-khatar; be-dhārak; be-tahāsh.

2—Bahut hī; nihāyat hī, shuddat se. [tawāqqu' chhor d.

Desperation, n. 1.—Nā-ummed h.; qat'-i-ummed kar-d., kīś bāt kī

2.—Nā-ummedī; māyūś, āge-pīchho kā khayāl na r. [waq'at.

Despicable, a. Nafiat ke qābī, haqīr; zalil, dūn, danī, nā-kāra; be-

 Applicable equally to persons and things.

Despise, v. t. Hīqārat kī nazar se dekhnā; haqīr samajhnā; inqārat k.; bahut hī nāchiz samajhnā; nafrat k.

Despite, n. Barī hī dushmanī, khūsūmat-i-shadul; barī kīna yā bugz.

Despite, prep. Ba-wujūd, bā-waṡf, kīś bāt ke hote huye.

Destination, n. 1—Manshā; maqsad, muāṡad; kīś shai kā masraf jo pahle se ṡhahṡā diyā jāo.

2.—Woh maqām jahān ṡhātīma-i-safar ho; woh maqām jahān kīś

shakhs yā shai kā jānā maqsūd ho, thekānā.

Destitute, *a* 1.—Muhtāj; khālī, na rakhtā huā, mu'amā.

Followed by *of*.

2.—Tihī-dast; muḥṣī; jiske pās kuchh na ho, jisko koyī wasīla na ho; be-bāl-o-par.

Destitution, *n*. Muhtājī; muḥṣī, nā-dārī; gurbat, be-bāl-o-parī, be-kasī.

Despatch, *v. t.* See *Dispatch*.

Destroy, *v. t.* 1.—Munhadīm k.; musmār k.; giā d.; dhā d.; gārat kar-d; tor dālnā. [d, khātima kar d.

2.—Nest-o-nābūd k.; bar-bād k.; talaf k.; nahīn (nest yā nafi) kar

3.—Qatl k.; halāk k., mār-dālnā

Destruction, *n*. Inhidām; itlāf, halākat, bar bādī, qatl; wīrānī, tabāhī.

Destructive, *a*. Muhlik; bar-bād-kunīda, ziyān-kār; muzir; baṛī burāyī paidā k. w., jisse tabāhī halākat yā bar-bādī ho.

With *of* or *to*.

Desuetude, *n*. Tarīk-i-isti'māl, 'adam-i-isti'māl, isti'māl yā rawāj kā band ho-jānā; suqūt-i-rawāj yā isti'māl, jo bāt 'arse tak hotī rahī ho uskā band ho-jānā.

Desultory, *a*. Be-tartīb; gair-musalsal, be-rabt, ek bāt yā mazmūn ko chhor-kar bilā lihāz-i-tartīb yā silsila dūsī bāt yā mazmūn shurū' kar d. w., be-nizām; be-qā'ida

A desultory remark — Kalām-i-be-rabt.

Detail, *v. t.* Tafsīl-wāī kahnā, mufasssal bayān k., tafsīl k.; sharh-wār bayān k.; ek ek karke batlānā

Detail, *n*. 1.—Tafsīl; juz-o-kul; tasrīh yā tashrīh; mufasssal bayān.

Used chiefly in the plural.

2.—Woh bayān jismeñ chhoṭī chhoṭī bāteñ bhī dākhil hon, aisā bayān jismeñ juzwī hālāt bhī ūroguzasht na hon.

In detail — Bi t-tafsīl, beore wār, tafsīl-wār, mufasssal yā mufasssalan, tukra tukra karke, juzwī juzwī

Detain, *v. t.* 1.—Bāz rakhnā, atkānā, dabā rakhnā; atkā rakhnā; na denā, kisī shakhs ko us shai se mahūm r. jo uskī ho [yā thahrā

2.—Roknā yā rok r., jāne na d., uljhā rakhnā, biṭhlā i-, thahīnā

3.—Band r., qaid r.; lihāsat meñ r.; chauki-pahre meñ yā nazar-band r. [kī chīz ko apne pās rakh-chhoṭnā

Detainer, *n* (Law) Dūsre ke māl ko apne qabze meñ rakh-lenā; dūsre

Detect, *v. t.* Kholnā, patā-lagānā; surāg lagānā; talāsh-karke nikālnā, zāhir k., pakarnā; girift k., inkishāf k.

The theft has not yet been detected — Woh chorī abtak na khulī (uskā patā abtak na lagā) All the errors have been detected — Bi-l-kul galtiyōñ kī girift hogayī (sab bhūl pakar gayī)

Detector, *n*. Daryāft yā zāhir k. w., woh shakhs jo aisī bāt ko apnī talāsh se khol-de jiske chhipāne kī koshish dūsīā shakhs kartā ho, kāshif; girift k. w.; zāhir k. w.

Detection, *n*. Inkishāf, zuhūr, kisī chhipī huyī bāt kā zāhir k. (khol d.), kisī aise shakhs yā aisī chīz kā hāl khol d. jiskī nisbat makḥfī rakhne kī koshish kī-jāe; girift; khul-jānā; zāhir ho-jānā.

The forgery, with which the accused person stands charged, could not escape detection—Jis ja'l s'izi k'ā ilzām is mulzam par lagūyā gayā hai woh zarūr khul-jātī.

The detection of the murder is creditable to the police—Is khūn k'ā inkishāf (uske hāl k'ā kholnā yā daryāft k) ahl-kārān-i-pulīs ke hīe bē'is i-ta'īf hai.

Detective, *α*. Jarām ke inkishāf kī munāsabat r. w. (us fau men māhur); jurmōn ke surāg lagāne ke hīe muqarrar.

He belongs to the detective police—Woh shakhs un ahl kārān-i-pulīs se hai jo inkishāf-i-jarām ke hīe muqarrar hai.

Detective, *n*. Mahkama-i-pulīs k'ā woh mulāzim jiskā khās kām yah ho kī bad-waz' ashkhās ke āmad-o-raft ke maqāmāt aur unki 'ādaton aur fi'lōn ko chālākī se daryāft kiyā karē.

Detention, *n*. 1.—Bāz rakhnā; kisī k'ā haq dabā r.; aisi shai k'ā rakh chhornā jo dūstre shakhs kī ho aur jiskā wāpas kar d. munāsib ho.

2.—Qaid; band, hīāsāt men rakkhā jānā, nazar-bandī, rukāwat; tawaqquf, uljhāw, atkāw.

Deter, *v* & Khauf dekhā kar bāz r. yā roknā; khatra qabāhat yā kisi dūstre khayāl se kisī ko past-himmat kar ko kisī fi'l se usko bāz r.

Such difficulties ought not to deter you from your duty—Munāsib nahin hai kī aisi dushwāriyon se khauf-khākar tum apnā farz unjām na karō.

Deteriorate, *v* & Bad tar (aur burā) kar-d., kisī shai kī 'umdaḡi ko ghaṭā d [ho-jānā; zalil ho-jānā].

Deteriorate, *v* & Bad-tar yā aur kharāb ho-jānā, bigar-jānā; uāqis

Determinable, *α*. Tanqīh tashkhis yā infisāl ke qābil; khātima-pazir.

Determination, *n*. 1.—Tanqīh, tashkhis; thahrānā yā thahīyā jānā.

2.—Ikhtitām; khātima, akhū ko pahunchānā yā pahunchnā; suqūt.

3.—Infisāl, 'adālat se kisī mizā' k'ā faisala yā raf'-dād; kisī jhagie k'ā 'adālat se tai pānā. [pakka thahrā lonā.

4.—Musammam irāda; 'azm-bi-l-jazm; thān; dil men kisī bāt k'ā

Determine, *v* & 1.—Kisī bahs yā mizā' ko khātima par pahunchānā, hākīm-āna hukm dekar ba-zarī'a-i hukm-i-'adālat tai k.; faisal k., tajwiz k.; raf'dād k.

The court has determined the course—'Adālat ne us muqaddame ko faisal kar diyā (woh muqaddama 'adālat se faisal hogayā).

2.—(Law).—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.

To determine a will—Kisī wasīyat-nāme ko sāqit kar-d.

3.—Musammam irāda k.; dil men thān lenā; tajwiz yā irāda qāim karānā, targīb d., kisī amr ke ikhtiyār karne par rāḡib k.

The police were determined to mal treat the prisoner which determined the latter to escape—Ahl-kārān-i-pulīs ne mudda'ā'alah par tashaddud k'ā irāda musammam kar-liyā thā chunānchi usī wajh se mudda'ā'alah ko bhāgne kī targīb hui.

4.—Qāim k.; ta'ayun k., targīb k.; tashkhis k., hukm ke zarī'e se muqarrar k., thahrānā [bad mu'ayyan k.

5.—Had-bandī (ta'ayun-i-hudūd) k.; nishān karke 'alāhida kar d.,

Determine, *v* & 1.—Khatm ho-jānā; sāqit ho-jānā; kal-'adam ho-jānā, band yā mauqūf ho-jānā, jātā rahnā.

2.—Tajwiz k , ṭhahrāuā ; munaqqah k.

Often with *on* or *upon*.

Detriment, *n* Mazairat, nuqsān ; ziyān , khisāra , kamī ; tanazzul.

Used very generally ; as, detriment to interest, property, religions, morals, reputation, and to land, or buildings.

Detrimental, *a*. Muzir ; nuqsān paidā k w yākarāne w ; zarar-rasān, ziyān-kār

This order is *detrimental* to his interest—Yah hukm uske haq men muzir hai

Devastate, *v. t* Barbūd wnān yā tabāh kar d , gārat kar-d ; ujār d.

Devastation, *n*. 1.—(*Law*) Wasī yā muhtamim kī jānīb se mutawaffā ke tarke kī barbādī ; itlāf-i-matrūka-i-mutawaffā min-jānīb-i-wasī yā muhtamim

2.—Barbādī , barbād karnā yā honā , tabāhī.

DEVASTAVIT, [*Lat*] (*Law*) Bar-bādī itlāf yā wītāuī min-jānīb-i-wasī khwāl muhtamim , sarf-i-bejā wa be-fāida ke zarī'e se matrūka-i-mutawaffā kī bar-bādī

Devest, *v. t* (*Law*) Kisī haq yā istihqāq ko muntaqil k. , mahrūm k , qabza haq yā haqqīyat se mahrūm k. [haqqīyat kā

Devest, *v. v.* (*Law*) Zāil yā muntaqil kar diyā jānā jaise kisī istihqāq yā

“ This word is generally written *divest*, except in the legal sense.”

Webster Opposed to *invest*

Deviate, *v. t*. Asli rāh chhoṭkar dūsī rāh par chalnā ; kisī tariq-i-ma'mūli ke khilāf amal k , gumhā h ; bhatakā , zalālat men panā , jis amī kā karuā munāsib ho uskā na k. [gunāh ; bhūl , khatā

Deviation, *n* Inhuāf , rū-gardānī , tariq-i-ma'mūli se takhāluf , gumrahī ,

Device, *n* 1—Tadbīr ; tajwiz ; bandish , mansūba ; fītrat ; ijād ; woh fī'l jisse hunaimandī yā 'aiyārī zāhir ho.

2.—Nishān , tamga

Devisable, *a*. 1.—Wasiyat ke qābil , jise wasiyat karsaken.

2.—Qābil-i-ijād yā ikhtiyār , jise sochkar nikāl saken.

Devise, *v. t* 1—(*Law*) Wasiyat k yā wasiyat-nāme ke zarī'e se denā jaise arāzī yā aur koyī jāe dād-i-gair-manqūla ; de marnā , chhoṭ jānā ; wasiyat ke rū se hiba k.

2—Ījād k ; paidā k. ; sochkar nikālū , 'aql ke zor se qāim k. , khayāl karke qāim k ; mansūba karke nikālū.

To *devise* a plan of defence—Jawāb dihi yā bachāw kī tadbīr sochkar nikālū

Devise, *v. i*. Mansūba bāndhū , tadbīr k. ; bandish k , sochnā ; ijād k

Devise, *n*. (*Law*.) (*a*)—Wasiyat-nāma likh-kar jāe-dād-i-gair-manqūla kā de-denā yā uskā intiqāl.

(*b*.)—Wasiyat-nāma yā wasiyat-nāma-i-jāe-dād-i-gair-manqūla.

(*c*.)—Jāe-dād-i-mūsā-bih ; woh jāe dād jo wasiyat-nāme ke zarī'e se di yā wasiyat kī gayī ho ; jāedād jiskā hiba wasiyat ke rū se ho.

Devisee, *n*. (*Law*) Woh shakhs jiske nām jāe-dād-i-gair-manqūla az-rū-i-wasiyat-nāma muntaqil huyī ho , mūsā-dāh ; mūsā lahū.

Devisor, *n*. (*Law*.) Mūsī , woh shakhs jo wasiyat-nāme ke zarī'e se jāe-dād-i-gair-manqūla de dewe (hiba kar-dewe).

Correlative of *devisee*.

Devord, *a.* Khālī, muhtaj, na rakhtā huā.

 Followed by *of*.

Devolution, *n.* Ek shakhs se dūsre ki taraf muntaqil h., ek se dūsre ko silsila-wār milnā, wāus qāim-maqām yā jā-nashīn ko pahunchnā.

Devolve, *v. t.* Muntaqil kar d.; hawāla k.; sipurd yā tafwiz k., dast-ba-dast pahunchānā.

 Generally with *upon* or *to*.

Devolve, *v. z.* Hāthoñ hāth ānā yā pahunchnā, ek shakhs se dūsre shakhs ke pās muntaqil h.; ek qābiz ko hāth se nikal-kar usko jā-nashīn (qāim-maqām) ko milnā, sisile se pahunchnā; wirāsatan pahunchnā; muntaqil h.

 Followed by *on* or *upon*.

Dexterity, *n.* 1 — Chustī, phurtī, musta'idī, tezi; tajribe aur mahārat ki wajh se kisi kām kā jhatpat (chatpat) k.; ā'zā ko kām men lāne men hoshyārī aur suhulat.

2. — Kisi bāt ke sochkar nikālne yā kisi maqsad ke anjām ko liye tadbīroñ ki ijād men 'aql ki tezi, tadbīron ki ijād men musta'idī, kisi tajwiz (mansūba yā bandish) ke anjām yā insibāt men 'ujlat aur hoshyārī, chālākī, chaturāyī.

Dexterous, *a.* 1 — Phurtīlā, tez-dast; hāth se kisi kām ke karno men hoshyār aur chālāk; musta'id.

2 — Tadbīron ki ijād men hoshyār; mudabbir, kisi tadbīr ke sochne aur uske anjām men musta'id; chālāk, chatur; sayānā.

3 — Jo hoshyārī (chaturāyī) se kiya jāe.

Diary, *n.* Roz-nāma, roz-nāchna, awāzja; woh kitāb jisment roz roz ke hālāt likhe jāwen, siyāha.

A general diary — Roz-nāchna-i-rām. A special diary — Roz-nāchna-i-khās.

A diary writer — Roz-nāchna-navīs.

Dictate, *v. t.* 1 — Is garaz se kuchh kahnā ki dūsre shakhs use likh le; kisi ko koyi bāt is muāf se sikhānā ki mauq'o par woh use kahe.

2. — Farmānā, talakkumāna kahnā; irshād k.; hukm d.; sādīr k. jaise hukm. [i kalām; 'ibārat; tarz-i-sukhan]

Diction, *n.* Alfāz ke zar'ie se khayālāt kā izhār; intiklāb-i-alfāz; tarz-DICTUM, *n.* [Lat.] 1 — Qaul yā sanadī qaul, bayān; kuhāwat.

2 (Law.) Woh rāe jiskā izhār mu-jānib-i-hukkām-i-mālāt ase umūr ki nisbat kiya jāe jisko muqaddame se ta'alluq i khās na ho.

Die, *v. z.* 1. — Marjānā; marnā; hastī se nestī men parjāna yā hast se nest ho-jānā, murda ho-jānā; rūh kā parwāz karjānā; jān kā nikal-jānā; faut h.; qazā karjānā; guzar-jānā; dam nikal-jānā; dunyā se guzar-jānā, jahān se uth-jānā, mulk-i-'adam ko rāhī h., ba-qaid-i-hayāt na rahnā; be-jān yā khushk ho-jānā; ukāth-jānā.

 Said of animals or vegetables

 "Often with *of*, *by*, or more seldom *for*, before the cause or occasion of death" Webster.

2. — Jān d., mar-jānā; zindagī (jān) khonā, halāk kiya jānā; phānsī parnā. [jānā, mit-jānā; bujh-jānā.]

3. — Nest ho-jānā; mauqūf ho-jānā; zāl ho-jānā, kuchh rah na

Let the secret *die* in your own breast—Is bhed ko apne hi dil meñ mit jāne do

4.—Baith yā dhans jānā, pazhmurda yā afsurda ho-jānā; kam-soī shikasta-khātirī yā muhabbat wagāna ke sadme se bujh-jānā yā gashī kī hālat men ho-jānā [iābnā.

5.—Kisī kī mahkūm (uske tābī) na rahnā, kisī meñ mubtalā na

To *die* to pleasure or to sin—Khushī yā gunāh meñ mubtalā na rahnā.

6.—Piche ko palat jānā yā khūb sunāyī na d., barābar kam hotā (ghattā) jānā jaise awāz kā. Nazar se gāib ho-jānā; ur-jānā, jūtā rahnā, nazar na painā jaise kisī rang kā.

Often with *out* or *away*

7.—Bad maza yā be-dam ho-jānā; utar jānā, tezi kā bāqī na rahnā.

Mostly used in the participle.

The beer is *dead*—Woh bīr sharāb utar gayī.

DIES NON, [*Lot* an abbreviation of *dies non juridicus*] (*Law*) Yaum-i ta'til-i-'adālat, kachahri ke band rahne kā din jaise Itwār (Yakshamba) wagāra; jis roz hākimon kā ijlās na ho; jo din kachahri kā na ho

Diet, *n.* 1.—Khurāk: gīzā, khāne-pine kī chīze

2.—Woh gīzī jo kisī qā'ida-i mu'ayyana yā sihat ke lihāz se khāyī-jāe. **Diet**, *v.* *t.* Khānā khulānā, khulānā, parwānsh k, qillat se yā qā'ida-i mu'ayyana ke mutābiq khulānā-pilānā.

Diet, *v.* *z.* Khānā; qā'ide ke bamūjib khānā pinā; bachā bachā ke (thorā vā kam) khānā [ua 1.; ek qism kā na h

Differ, *v.* *z.* 1.—Mukhtalif h, aur tarah kā h, muwāfaqat yā mutābaqat

The statements of the witnesses *differ* in this case—Is amqaddame men gawāhon ke bayānāt mukhtalif hain (ek qism ke nahin hain) The court *differ*s with the assessors as to the prisoner's guilt—Is mudda'a 'alāih ki mujrimī kī nisbat 'adālat ko assessaron ki iše se ittifaq nahin hai These two books *differ* from each other—Yeh do kitāben bāham mukhtalif hain

2.—Mukhtalifu-r rāe h; ek tarah kī rāe na r., rāe meñ muttāfiq na h.; aur hī sochnā; tajwiz yā rāe men mukhtālafat k.

3.—Mubāhasa k, takrār qaziya yā jhagrā k; jhagarnā, mizā'-i-lafzi k

Difference, *n.* 1.—Ikhtilāf, nā-muwāfaqat; farq; bhed; tafāwut, nā ham-wārī; gaur-mushābahat.

2.—Ikhtilāf-i-rāe; mīfāq; mizā'; bahs, takrār; jhagrā, muwāqasha, wājhi takrār, am-i-mā-bihī-n-mizā'; woh bāt jiske sabab se jhagrā paidā ho (jiski nisbat mizā' ho).

To make up a *difference*—Bāham sunh k.; raf-i-shar yā takrār k.; tasfiya-i mizā' k

Different, *a.* 1.—Judāgāna; 'alāhida 'alāhida; ek hī (wāhid) nahin

2.—Mukhtalif naw'iyat shakl yā sifat kā, yak-sān nahin; mukhtalif, mutafarriq, gaur-mushābih; bāham mukhtalif; dūsre kī mānind yā dūsre sā nahin

Difficult, *a.* 1.—Jiskā banānā karnā yā anjām d. dushwāi (diqqat-talab yā mushkil) ho. sahl (āsān) nahin jismen mihnāt aur jān-fishānikānī par

2.—Jiskā khush k. mushkil ho; jiske dil ko jald (āsānī se) pher na saken, jo kisī kī bāt (uskā kahnā) jald nā māne; mizāj kā sakht (karā); jo kisī kī qaul jald bāwar na kar le.

- 3.—Jispar chahna chalna ya uska 'ubur k. mushkil (diqqat-talab) ho—jaise pahar sarak ya darya wagana.
- Difficulty**, *n* 1.—Dushwari, ishkāl, sakhti, diqqat; āsāni yā suhulat kā na h., kisi shai kī woh hālat jisse uskā anjām mushkil ho
- 2.—Woh bāt jo mushkil ho, woh amī jiskā anjām dushwār ho (sahl na ho); woh bāt jismen mihnāt pāeshānī yā uljhāw ho, taklif kī bāt, woh bāt jiskī wajh se taraqqī wagana men diqqat ho, uljherā, bakherā, jhanghat, janjāl, ukāwat kī bāt.
- 3.—Hujjat, mizā', ikhtilāf, ta'aruz, 'uzi, r'tuāz
- Diffidence**, *n*. Apnī yā gair kī quwwat istitā'at yā liyāqat wagana kī nisbat shubha ya'ni uspar takīya na k (bharosā na i), inhisā-i-zāti na r, hujāb, saukoch, sakuch.
- Diffident**, *a* Apnī yā gair kī quwwat wagana par shubha r. w., waswāsi; wahmī, apnī zāti liyāqat wagana par bharosā na i. w.; saukochī; mahjūb, kānon ko dar dar k w
- Diffuse**, *v* *t* Dhākar phailānā jaise kisi sayāl (bahar wālī) shai ko; bahānā; chāon taraf phailānā, ghumānā; mushtahar k, khonā; zār'a k.
- Diffuse**, *a*. Dhākar bahāyā huā, khūb phailā huā, gur-mahād; mu-tawwal, tūl-o-tawīl (laubī-chānī) jaise 'ibānī (polī k yā hatānā
- Dig**, *v* *t* 1.—Khodnā, goruā; mittī ko kudālī yā kisi dūsrē tez ālo se
- 2.—Mittī nikāl-kar khālī kar d, khodnā jaise kūn; gūrhā kar-d
- To dig down*—Khod kar jār khālī karke girā d (dhā d) —*To dig down a well*—Diwālī kī bunyād (new) ko bhitar bhitar khod-kar use girā d —*To dig in*—Khod kar pātū, *To dig in manure*—Khod ko khod-kar zamīn men bhar yā pāt d —*To dig from, out, or up*—Khod kar nikālū
- The preposition is often omitted.
- Dig**, *v* *i*. Kudālī wagana lekar kām k; zalil kām k; kāmīnā kā kām k.
- To dig in*—Kudālī wagana se khod-kar garh k —*To dig through*—Is par se us par tak khod-kar āne jāne kī rāh kar-d.
- Digest**, *v* *t* 1.—Murattab k.; tartīb d, tayyār k; silsilā-wār dūst k.
- 2.—Hazm k, pachānā; karmūs banā d.; tahlīl k.
- Digest**, *v* *i* 1.—Hazm h., pachnā; tahlīl h
- 2.—Paknā; mawād kā ā-jānā juse phorē yā zakhm men.
- Digest**, *n* Qawānīn kā majmū'a, majmū'a-i-āyīn.
- Dilatory**, *a* 1.—Sust; dhilā; jo 'ādatan der karē.
- 2.—(*Laz*) Jisse tawaqquf yā der ho yā uskā honā maqsūd ho.
- Dilatory plea*—Wah 'uzr jo muqaddame kī tajwiz men tawaqquf karāne ke liye kisi ase amr kī nisbat pesh kiyā jāwe jisko rūūd se ta'alluq na ho.
- Diligence**, *n* Kisi qism ke kām men barābar lagā rahnā; jo koi kām shurū' kiyā jāe uske anjām kī barābar panawī, dil-o-jān se mihnāt, tawajjuh-i-kāmīlā, kisi kām men jis-qadar dil lagānā munāsib ho us-men utnī hī tawajjuh; mihnāt; iyyāz.
- To do one's diligence, give diligence, use diligence*—Sā'i h; dil-o-jān se koshish k, jahān tak ho-sake fikr k, khūb taun dīh k
- Diligent**, *a* 1.—Dil-o-jān se mutawajjuh, mihnātī: be-khabar yā gūfil nahīn nihāyat sā'i wa argum hamesha kām men lagā h is

2 —Jo barābar kiyā jāe, jiskī pairawī meñ fikr aur koshish barābar kām men lāyī jāe, jo mihnat yā ihtiyāt se ho

To make a *diligent* search — Kisi chiz ko barī fikr aur mihnat se dhuñdhā, kisi shai kī just-o-jū barī jad-o-jahd se k

Diluvial, a. Jo daryā wagaira ke sailāb (bārb) se paidā ho

Diluvial deposit — Woh bālū yā mittī wagaira jo daryā ke sailāb kī wajh se par jāe, daiyā-shikast gang-shikast yā daryā-burd

DILUVION, } n. Bālū yā mittī wagaira jo daryā kī tugyānī (bārb) se
DILUVIUM, } par jāe (jam' ho-jāe)

Dimension: n. Kisi shai kī lambāyī chaurāyī uñchāyī gahrāyī motāyī yā uskā gherā, kisi shai kā tūl-o-'arz aur 'umuq yā dabāzat, wus'at; qad o-qāmat; bistār, phailāw [kisi tarah par kam yā chhotā k.

Diminish, v t 1 —Ghatānā; kam k.; miqdār yā ta'dād men kam k.,
“Opposed to *increase* and *augment*. It is particularly applied to bulk and quantity, as *shorten* is to length.” *Webster*

Diminish, v. 2 Kam yā chhotā ho jānā khwāh nazar ānā; ghat jānā.

Diminution, n 1 —Ghatānā, kam k.

2.—Kamī; kam ho-jānā; ghat jānā.

[ho.

3.—(*Law*) Woh firoguzāshat galatī yā naqs jo kisi wasīqa-i-qānūn men **Diploma, n.** Sanad, woh navishta jo dast-khat khwāh dast-khat aur muh se murattab ho-kai kisi ihtiyār ke nafāz dilāne ke liye ek shakhs ko diyā jāwe.

Direct, a 1 —Sīdhā, terbā yā pechīda nahīn.

2 —'Ain maqsad ko pahunchāne wālā, jisse thīk manzil-i-maqsūd par pahunchen, jismeñ kaj-o-pech na ho [takalluf hāsīl ho

Direct means — Sīdhī tadbīr; aisi tadbīr jisse tadbīr-kunanda kā maqsad bilā

3 —Sarīhī; badīhī; gair-mashkūk yā mushtabah; sāf; fāsh, khulā huā, mubham yā muzabzab nahīn

Direct evidence — Subūt-i-sarīhī badīhī yā gair mashkūk. *Direct* interference — Mudākhalat-i-sarīh yā fāsh

4.—Yak-jihatī nahīn, bāp betē pote wagaira ke silsile men ba-khatt-i-mustaqīm; bāp betē kī taraf; silsila-i-mutanazzila meñ.

A descendant in the *direct* time — Bāp betē pote wagaira kī aulād meñ.

☞ In this sense, *direct* is opposed to *collateral*.

Direct tax — Woh mahsūl jo logoñ kī āmadani yā māl-o-matā' par lagāyā jāe

☞ In this sense, “distinguished from taxes on merchandise or customs, and from excise” *Webster*

Direct, v t. 1. —Nishān d; kisi jagah yā chiz kī taraf sīdhe batlānā yā nishān d; shist lagānā; tāk bāndhnā.

2.—Intizām k; band-o-bast-k.; kisi khās tarīq par chalānā; insirām k

3.—Sabīl yā tarīq-i-munāsib batlānā, sīdhā rāsta dekhā d., rah numāyī k., rāh dekhānā

He *directed* me to the left-hand road — Usne mujhe bāyēñ hātā kī rāh dekhā di

4.—Hukm d, hidāyat k; irshād k., farmānā, bare kī tarāh sikhānā

5 —Kisi khat par maktūb-ilāih kā nām wa patā thīkānā likhuā; jab koyī chiz lifāfe khwā'ī pulinde wagaira meñ band karke bhejen to

us lifāfe yā pulinde par us shakhs kā nām aur thukānā likh d jiske pās woh bhejā jāwe [thukānā kyā likhā jāwe ?]

How is this letter to be *directed* ? — Is khat par maktūb ilāh kā nām aur patā.

Direction, n. 1.—Ihtimām; band-o bast, musirām, nigrahānī, hidāyat

Who has the *direction* of the affairs of that firm ? — Us koṭhī ke kār-o-bār kā ihtimām kiske zimme hai ?

2.—Hukm, hidāyat, nshād; Imā; kārrawāyī kā talīq batlānā.

The requisite *directions* have been given to the Munsarim—Zarūr hidāyaten Munsarim ko kardī gayī hai.

3.—Saināma, maktūb-ilāh wagaira kā nām ma' laqab wa sukūnat, nām aur patā thukānā, lifāfe par kī 'ibārat.

4.—Samt; jānīb, taraf; or

In what *direction* ? — Kis taraf yā jānīb ?

[sipurd ho

5.—Woh kul ashkhās jinko kisi amr kā insuām (kisi kām kā anjām)

6.—Woh bāteu batlānā jisse kisi shakhs yā maqūm kā patā lag jāo

Directly, ad 1—Bilā tukhālul, bilā ibhām, sarāhatan, sāf sāf, zimman nahīn, ghumā phūā kā nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm, sīdhā.

The evidence does not bear *directly* upon this case—Is muqaddamo se shahādāt ko sāf sāt tā'alluq nahīn hai

2.—Faurān, bilā tawaqquf yā tākhīr; turāt yā turant, jhatpat, sīdhe.

3.—Jonhīn, kisi ke ba'd hī; ba-muyasād, ba-faur [kār-rawā.

Director, n 1—Muhtamim yā sarbarāh-kā; mansarim, chālāno w;

2.—Mushī, nāsīh, hādī; rah-numā

3.—Pir; gurū; murshid. [ke insuām ke hyo muqarrar ho.

4.—Woh shakhs jo kisi jum'at wagura ki taraf se uske kār-o-bār

Disability, n. (Law) 1.—Qānūnī hiyāqat yā qābilyat kā na honā; 'adāmī hiyāqat i-qānūnī, shar' yā shāstī ke rū se kisi fi'l ke anjām kī salāhiyat kā na rakhnā, qānūnī nā-hiyāqatī; imtinā' i-qānūnī, kisi fi'l-i-jāiz ke karne kī salāhiyat na r [yā zihnī quwwat wagura na i.

2.—Be-maqdūnī, 'adāmī-istitā'at; lā-chāhī, majbūnī, kāfī jismānī

Disable, v. t. (Law) 1.—Qānūnī haq yā salāhiyat se mahrūm k.; qānūnī ke mutābiq nā lāiq banā d., qānūnī ke mutābiq kisi fi'l ke karne kī salāhiyat rahne na denā.

2.—Nā lāiq k, be-kār k; jismānī yā zihnī tāqat se mahrūm kar-denā; nā-tāqat k, kisi shai ko is tarah par kamzor yā be-kār kar-denā ki woh phir kām ke lāiq na rahe, be-maqdūr kar denā; za'if kar-d, kamzor kar d

Disabled, p. a Nā-lāiq; ma'zūr, kisi fi'l kī salāhiyat na rakhtā huā, kam-zor, za'if yā choṭī wagaira ke bā'is kām kā nahīn (bekār)

Disadvantage, n 1—Fāide se mahrūmī; nā-muwāfiq hālat, woh amr jo kām-yābī men mānī khvāh nuqsān yā mazarrat kā bā'is ho.

To be under some *disadvantage*—Aisi hālat men honā jo apne hāl ke muwāfiq na ho, nā-muwāfiq yā mazarrat angez hālat men h To act at *disadvantage*—Aisi hālat men kisi fi'l kā k jisse nuqsān yā mazarrat ho (usmeṭ kām-yābī na ho)

2.—Ziyān; nuqsān, mazarrat; naf' uām-warī yā i'tibār wagura men nuqsān.

[raune bechnā

To sell a thing to *disadvantage*—Kisi chiz ko nuqsān uṭhā kar bechnā, aune

Disadvantageous, *a* Taraqqī kām-yābī yā naf' ke liye muzir; nā muwāfiq, mukhālīf, muzir, zarar-i-asān; nuqsān k. w. āram yā subhīte kā nahīn, kisi amr ki bihbūdī ke hasb-i-hāl nahīn. [tardīd-i-kalām k.]

Disaffirm, *v. t. l.* — Bai-'aks yā khilāf kahā; rad k; inkār k; kāṭ d,

 Said of what has been asserted.

2.—(*Laro*) (*a*) Bahāl na r., 'adālat-i-mā-taht ke fāusale ko mansūkh yā mustaradd k. [i-infisākh ko]

(*b*) — Mansūkh yā kal-'adam kar denā; jaise kisi mu'āhada-i-qābil-
Disagree, *v. t. l.* — Muttāfiq na h.; mukhtalīf h.; yak-sān na h., ek tarāh kā na h.; ikhtilāf r.

The facts stated by the plaintiff *disagree* with those stated by the defendant — Jo wāqī'āt mudda'i wa mudda'ī-alaih ne bayān kiye unmeñ ikhtilāf hai.

2.—Mukhtalīfu-r-rāe h.; tajwīz meñ ikhtilāf r., ek dīl na h.; bāham ikhtilāf yā munāqasha r.

The best judges sometimes *disagree* — Ba'z waqt 'umda se 'umda mujawwizon ki tajwīz meñ ikhtilāf hotā hai

3.—Nā-muwāfiq h.; muwāfaqat na r.; nā sāz h., hasb-i-hāl na h.

The climate of that district *disagrees* with his health — Us zil'e ki āb-o-hawā use nā-muwāfiq hai

Disagreeable, *n.* Nā pasandīda, nā-guwār; jisse tabī'at ko ranj pahunchē yā woh mutanāfir ho. [jhagīr]

Disagreement, *n.* Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; takhāluf-i-rāe, bihs; nizā',
Disallow, *v. t.* Jāiz yā rawā na r., nā-manzūr k., kisi shai ki waq'at yā jawāz se munku h., kisi shai ko taslīm na karke khārīj yā nā manzūr k., ba-tamū wājib ke qābūl na k., ijāzat na denā; nā jāiz yā nā-qābil-i-jawāz tasawwur k.

The plea of limitation has been *disallowed* by the court — 'Uzr-i-hadd-i-samā'at 'adālat se nā manzūr huā. The collection charges will be *disallowed* — Ma'sūf-i-tahsil-pazīr nā manzūr kiye jāenge

Disallow, *v. t.* Ijāzat na denā, manzūr na k. [imtinā']

Disallowance, *n.* Nā-manzūrī; taslīm se inkār, jāiz rakhne se inkār,

Disappear, *v. t.* Dekh na parnā, nazār se gāib yā bāhar ho-jānā, gūb ho-jānā, kāfūr ho-jānā; na rahnā, jātā rahnā, qāim na rahnā, kisi aur chiz meñ chūp-jānā

Disappearance, *n.* Gāib yā nazar se bāhar ho-jānā, jātā rahnā.

Disappoint, *v. t. l.* — Ummed khwābīsh tamannā ārzū yā nāde ko pūrā na hone d.; māyūs k., mahūm k., jis shai ki tamannā yā ummed wagana ho uske husūl se bāz r., nā-kām k.

2.—Kār-gar na hone d.; natija-i-maqsūd ke paidā hone meñ mānī' h; asar yā natija na hone d. [ua ho]

Disappointed, *p. a* Nā-ummed, nurās; māyūs; nā-kām, jiski ārzū pūrā

Disappointment, *n.* 1 — Māyūs k yā h, māyūsī; nā-murādī, nā-kāmī, kisi nāde yā mausūbe kā pūrā na h; nā-ummedī, humān [ho]

2.—Woh shai yā amr jiski wajh se nā-ummedī nā-murādī yā nā-kāmī

Disapprobation, *n.* Nā-manzūrī; nā-pasandīdagī, kisi bejā nā-munāsib yā khilāf-i-muslahat bāt kā dīl se nāqis (ma'jūb) ṭhahrānā; qābil-i-ilzām samajhnā.

Disapproval, n. *Vide* Disapprobation

Disapprove, v. t. 1.—Nā-pasand k , be-jā yā nā-munāsib qarār d khwāh tasawwui k , malāmat k ; sarzanish k

2 —Nā-manzūi k ; manzūi se inkār k ; rawā yā jāiz na r.

“It is often followed by *of*; but modern usage inclines to omit *of*” *Webster*

Disarm, v. t. Hathiyār chhīn-lenā; be silāh kar-d.; nibatthā kar d.; be-qābū kar d.

Disarrange, v. t. Be-tatīb kar-d.; daiham-barham kar-d ; abtar k.; bad-nazmī paidā k.; ulat-palaṭ d.; silsile yā tatīb ko shikast kar d.

Disavow, v. t. 1 —Taslim ijāb yā iqbal se inkār k.; kisi shai kī nisbat apnī zimma dāri se munkir h. yā mukar jānā; taslim yā qabūl na k , iad kar d , kisi wāqī'a ilzām yā rāe se munkir h

He was charged with embezzlement but he *disavowed* the fact—Us par tagā-luh o-tasarruf kā ilzām lagāyā gayā thā par usne usse inkār kiyā (use qabūl na kiya)

“Opposed to *own* or *acknowledge*.”

2 —Kisi amr kī shihāt yā asliyat se inkār k.; iad k.; kisi amr ko khulāf sābit k.

Disavowal, n. Inkār, 'adam-i-ijāb; lā-da'wā

Disbelieve, v. t. I'tibār na k.; kisi bāt kī nisbat yah samajhuā ki yah sahīh yā wāqī' nahīn hai, yaqīn na lānā; na mānūnā

The court *disbelieves* this evidence—'Adālat is shahādāt par i'tibār nahīn karti (isko mu tabar nahīn samajhti yā isko nahīn mānti).

Disburden, v. t. Bojh utār l., subuk-dosh k.; halkā k.; garān bārī raf' k.

Disburse, v. t. Kharch kainā, sarf k , de-d , utthā dālnā

Disbursement, n. 1 —Kharch; sarf.

2 —Zat-i sarf-shuda , jis qadar rupaye kharch parēn; makbūrij; ma-sārif, kharch yā akhrājāt.

[yuhā hai]

The annual *disbursements* exceed the income—Kharch i-sāl-āna āmadani se zi-

Discharge, v. t. 1 —Bojh utārnā, jo kuchh asbāb waghāra ladā ho use utār l

“Applied both to the ship and the loading” *Webster*.

2. —Rihā k.; qaid se chhorā, chhor d.

The court has ordered the prisoner to be *discharged* on bail—'Adālat ne us qaidī ko zamānat par rihā kiye jāne kā hukm diyā hai

3.—Kisi farz ko anjām d.; kisi dam ko adā k.; kisi shait yā mu'ahade ko pūrā k yā uski ta'mil k.

He *discharges* the duties of his office well—Woh apne mansab ke farāiz ko ba khūbī anjām detā hai. He has *discharged* his debts—Usne apnā quz adā kar diyā

4.—Maquf k.; naukarī se bar-khāst k., chhorā d ; bar-taraf k

5 —Da'we yā mutilabe se bari k.; fāug-khattī yā bhar-pāyī līkh d
The creditor *discharged* his debtor—Usdān ne apne mady ān ko bhar pāyī likh-di.

6 —Rukhsat kar denā, chale jāne kī ijāzat d

The witnesses were *discharged* after they had been examined—Zabān bandī (shahādāt qalam-bandī kiye jāne) ke ba'd gawāh rukhsat kar d ye gaye.

7.—Muwāḥḥaza yā zimma-dā'i se bai' k.; bar'ūn-z-zimma k. [saktā
The surety cannot be discharged—Woh zāmm muwāḥḥaze se bai' nahīn ho

8.—Jurm yā ittilā'm se bai' k.; kisi jurm yā ilzām se safāyī kar-
d, bai' k.; āzād kar-d., makhlasi bakhshnā

9.—Chhornā, dāgnā—jaise bandūq wagaira

10.—Nikālnā, khārij k., bahānā.

A pipe discharges water—Nāl se pānī nikaltā (bahtā) hai.

Discharge, n. 1.—Rihāyī, makhlasi; qaid yā huāsāt se āzādī.

2.—Anjām; ta'mil, ifā, adā

3.—Ma'zūl-i-'uhda; mauqūfī; bar-khāstagī, bar-tarīf; woh na
wishta jo ba tam subūt bar-khāstagī ke diyā jāwe.

4.—Zimma-dā'i dām yā tāwān se barāat, woh nawishta jo dām
wagaira se barāat ke subūt men diyā jāwe; fāng khattī, sāfi-nāma

5.—Rukhsat, chah jāne kī ijāzat.

6.—Jurm yā ilzām se barāat, barāat.

7.—Woh shai jo nikle yā khārij ho masalan mawād wagaira [sar h.

8.—Chhornā, dāgnā, shalakh, top wagaira kā chhūṭnā chalnā yā

Disciple, n. Chelā, mu'id, parāw; woh shakhs jo dūsre se ta'līm pāye,
shāgird; talmiz

Discipline, n. 1.—Woh baitāw jo muta'allim (sikhne yā ta'līm pāne wāle)
ke liye mauzūn ho, ta'līm, tarbiyat, ta'līm aur mashq ke zari'e se
dil kī quwwaton kī tairuqī

2.—Qawā'id-i-mu'ayan ke mutābiq kār-rawāyī (unpar 'amal karne)
kī ta'līm; bandhe huye salsile ke mutābiq barābar kār-rawāyī kā
'ādī k.; mashq, qawā'id

3.—Qā'id kī pābandī, hukm kī bajā-āwanī, farmān-bardāri, itā'at

4.—Tādib, tambih, kisi naqs ko dā'iye ke liye sakhtī ke sāth ta'līm,
musibat taklīf yā ta'zīr wagaira ke zari'e se kisi bāt kā sikhlanā

5.—Durnasī; āstagi; tambih; kisi 'aib ke dūr karne ke liye
ta'līman sazā-dihī. [k., tarbiyat k

Discipline, v. t. 1.—Ta'līm d. yā k.; ta'līm aur mashq ke zari'e se pakkā

2.—Qā'id ke mutābiq barābar kār rawāyī kā 'ādī k., mahkūm k.,
zabt men lānā; farmān bar-dāri sikhlanā; pā-band-i-qawā'id k.

Disclaimer, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat da'we se kullivatan inkār k.;
kisi shai kī milkiyat khwāh uske muta'alliq zimma dā'i se munkir h.;
kisi shai ke qabze se inkār k.; kisi shai ke lene se yah kah-kar inkār
k. kī yah hamāri nahīn hai, inkār k., qabūl na k., taslīm na k., chhor
d., tuk k.; na mānnā; munkir h.

The defendant disclaims all knowledge of the alleged mortgage transaction—

Jis ma'amala-i-rihu kā bayān huā hai uski wāqifiyat se mudda'ā 'alaih ko
bi-l-kul inkār hai He disclaims any right to the property alleged to
have been mortgaged—Jis jāe-dād ke rihi hone kā bayān hai uski nisbat
apne istihqāq se use bi-l-kul inkār hai

2.—(Law) Kisi shai kī nisbat da'we se dast-bardār h. yā yah kah
nā kī hamārā da'wā is par nahīn hai; lā da'wā h., dūsre ke da'we ko
qabūl na k., kisi haqqiyat milkiyat khwāh 'uhde ke qabūl karne se
inkār k. [tark k w

Disclaimer, n. (Law) 1.—Da'wā yā qabūl na k. w.; munkir; chhorne yā

Discrepant, *a* Mukhtalif; mukhālīf; bar-'iks, nā-muwāfiq; mutazāḍ.

Discretion, *n* 1.—'Aql, imtiyāz; tamiz; hosh-yārī, āqibat-andeshī; sa-majh-būjh, sawāb-did, ihtiyāt.

2 — Apnī i'āde ke mutābiq kām karnē kā ikhtiyār: iqtizā-i-rāe, woh āzādī yā iqtidār jo har shakhs ko is bāt kā nāsīl hotā hai ki bilā muzābamat-i-gaure apnī tajwiz yā pasand ke muwāfiq kār rawāyi kare, ikhtiyār, man'ī

To leave a thing to a person's *discretion* — Kisī amr kā anjām kisī shakhs ke iqtizā-i-rāe par chhō d, kisī bāt kā ek shakhs par is garaz se chhō d ki usko woh apnī hi tajwiz ke mutābiq kare — To exercise one's *discretion* — Apne iqtizā-i-rāe ko kām meñ lānā, jo apne ko munāsib ma'lūm ho wahī k — At *discretion* — Bilā sharāit gaur mashrūt, bilā pābandī kisī shait ke — To *surrender at discretion* — Apne ko kulliyatan fariq-i-gālib ke ikhtiyār meñ kar d; buā pābandī quyūd fariq-i-gālib ki itā'at qabūl k.

Discretionary, *a* Iqtizā-i-rāe-i-khūs par chhūtā huā, apnī hi tajwiz par munhasir, jiske masrām men apnī hi tajwiz kām men lāyi jāwe; mutlaq; gaur-mahdūd; ikhtiyārī.

Judicial officers are, in certain cases, invested with *discretionary* powers to act according to circumstances — Bā'z ba'z hālatoñ meñ hukām-i-'adlāt ko is bāt kā ikhtiyār diyā jātā hai ki ba-hikāz i hālāt apnī tajwiz ke mutābiq kār rawāyi karēh.

Discuss, *v. t.* Bahasnā; mubāhasa k; asl haqīqat ko daryāft ke liye itirāzāt wa qubāhāt ko raf' k; chhān k; taftish k, kisī amr ki nisbat is garaz se dalāil pesh k ki rāst wa darog (sach aur jhūth) men faiq (tamiz) ho jāwe

Discussion, *n* Bahs, mubāhasa; taftish, tahqiq, asl bāt ke daryāft ke liye kisī amr ki nisbat muḥid wa gaur-muḥid sab bātoñ kā sochuā; mubāhasa ke zarī'e se kisī amr ki taftish. [gūy se mahjūb k.

Disentitle, *v. t.* Haq yā da'we se mahūm k.; kisī kā haq chhīn l; istih-

Disfigure, *v. t.* Bad-sūrat k; sūrat yā shakl bigār d., be-daul yā ku-daul k., sūrat ko nāqis yā bad-haat kar d. [nāmī; hatk.

Disgrace, *n* 1.—Zillat, fazihat; rū-siyāhī, be-waqarī, be-'izzatī, bid-2.—Jisse be-'izzatī yā be-ābrūyī ho, bā'is-i-nadāmat yā ilzām; sharm ki bāt, mujib-i-ilzām.

Disgraceful, *a.* Jisse hatk yā be-ābrūyī ho; bā'is-i-nadāmat (sharm paidā k w.), be-'izzatī kā sabab, muzil-i-ābrū, ma'yūb; zalīl

Disguise, *v. t* 1 — Kisī ki sūrat tabdīl kar-d.; dhokhā dene ko irāde se gaur-ma'mūlī poshāk pahīn yā pahīnā-kar asl haat (shakl) ko chhipā d., bhes badalnā, tabdīl-i-libās k., masnū'ī sūrat banā l, aise kalām musta'mal k yā aise tarīq ikhtiyār k. jisse dūsre ko dhokhā ho.

2 — Madhosh k.; matwālā banā d.

Disguise, *n* 1.—Woh poshāk yā zāhūrī sūrat jo aslī haat ke chhipāne khwāh dūsre ko mugālata dene ke liye ikhtiyārī kī-jāe [na-jāiz kā k

To do an unlawful act in *disguise* — Ba-tabdīl-i-libās (bhes badal-kar) kisī ālī

2.—Numāish-i-darog; libāsī sūrat, dekhne wāle ki mugālata dīh ke liye sūrat-i-iddī'āyī yā masnū'ī kalām kā isti'māl.

Under the *disguise* of great candour — Barī safāyī i qalb zāhūr karko.

Dish, *n.* 1.—Rikābī; qa'h; chaurī khule muñh kā bartan—jaise thālī
wagana jismeñ khānā chunā jāe (khāne ki chīzeñ rakhi jāen) [khānā.

2.—Woh khānā jo rikābī wagana men chunā jāe; kisi khās qism kā

A cold *dish*—Thandhā yā bāsī khānā A warm *dish*—Gurm yā tāza khānā

A delicious *dish*—Mazedā khānā (guzā-i-latīf yā khush-guwar)

Dishearten, *v. t.* Shikasta dil k, dil tor d; himmat harā-kar nā-ummed
kar-d, be-dil khwāh afsunda-khātir kar d [māl; dagā-bāz, farebī, khān.

Dishonest, *a.* 1.—Bad-diyānat; be-īmān, dagā karne yā dhokhā dene par

A *dishonest* man—Mard-i-bad-diyānat; be-īmān ādmī, aisā shakhs jo dagā kar-
ne yā dhokhā dene par māl ho, dagā-bāz

2.—Jiski bunyād fareb par ho, mahū-ba-fareb; jismeñ fareb huā
ho, farebī, fāsīd; khoṭā [yā jo fareb par mahū ho.

A *dishonest* transaction—Mu'amala-i-farebī, aisā mu'amala jismeñ fareb huā ho

Dishonestly, *ad.* Bad-diyānatī se; be-īmānī se; fareb ki niyat se.

Dishonesty, *n.* Bad-diyānatī; be-īmānī; dhokhā dene yā fareb karne kī
niyat, tareb, dagā-bāzī; khiyānat; diyānat yā imān-dā'i se muhrāf

Dishonour, *a.* Be-ābīyū; be-'izzatī; be-hurmatī, uswāyī, sharm, woh
bāt jisse nek-nāmī men dāg yā dhabbā lag jāwe.

Dishonour, *v. t.* 1.—Be-'izzat (be-ābrū yā be-hurmat) k; mau'id-i-na
dāmat yā ilzām k, khiffat d yā khafīf k, be-waqarī se pesh-ūnā,
nek-nāmī men dāg yā dhabbā lagānā; 'izzat le-lenā

2.—Be-'iffatī yā be-'asmatī k., kharāb k yā bigā'nā, pānī le-lenā
yā utā'nā, be-pānī kā kar-d. [dām na denā].

3.—Kisi hundavī wagana ko na sakā'nā (uske रुपये yā uskā

“Said of a draft or acceptance which is due or presented.” Webster

A *dishonoured* bill of exchange—Woh hundavī jo na sakā'i gayī ho (jiskā dām
na patā ho)

Dishonourable, *a.* 1.—Jisse be-'izzatī hō; nadāmat se bharā huā; zalīl;
jisse hatk i-ābrū ho; jisse badnāmī ho—jaise fī'l.

2.—Be-ābī; ābrū-bākhta; zalīl

A *dishonourable* man—Ābrū-bākhta (zalīl) shakhs

Disinherison, *n.* Mahjūbu-l-irs k yā h., hajb-i-irs; mīrās na pāne d.; irs
se mahrūmī, hajb, mahrūmī-i-waisa

Disinherit, *n.* Mau'ūsī istihqāq se mahjūb k., wirāsāt se mahrūm k.;
mahjūbu-l-irs (mahrūmu-l-irs) k, mīrās na milne d; kisi wāris ko usī
jāe-dād yā haqqiyat par qābiz na hone d. jo usko wirāsāt ke silsile se
qānūn yā rawā' ke mutābiq pahunchī ho

Disinheritance, *n.* See Disinherison

Disinherited, *p. p.* Mahjūbu-l-irs, mīrās se mahrūm kiya gayā

Disinterested, *p. a.* Be garaz yā be garazāna; be-lagāw; jisko zātī naf' kā
khayāl na ho, faide yā ham-dardī ke khayāl se ta'alluq na r. w.; kisi
bāt yā mu'amale men zātī ta'alluq yā mīj kā naf' na r. w., be-tam';
jis men jāmb-dārī na ho; jo apne naf' ke khayāl se na kiya jāe

A *disinterested* judge—Aisā mujawwiz jisko mu'amalat kī tajwiz men zātī naf'e
kā khayāl na ho.—A *disinterested* decision—Tajwiz jo bilā-lihāz kisi zātī
naf'e ke kī-jāe.

Disinterestedly, ad. Be garazī se; be-garazāna; be-lāg yā bilā-lagāw; bilā-khayāl-i-naf'-i-zātī; bilā-jāmb dāri. [k; gaur-jāmb-dāri]

Disinterestedness, n. Be-garazī; apne khās naf' ke hiliāz se jāmb-dāri na

Dislocate, v. t. Apnī jagah se haṭā d., khaskā d.; joṛ par se haṭā yā utā d.; haḍḍi wagaira ko joṛ par se haṭā d.; ukhār d.

Dislodge, v. t. 1.—Jis jagah par kisi shai ko qarār ho wahān se use haṭā d., kisi chiz ko apnī asli jagah se dūr kar-d.

2.—Jis jagah koyī (haiwān yā insān) chhipā yā panāh liye ho wahān se nikāl-kar use bahār kar d.

Disloyal, a. Be-wafā, namak-harām; bāgi, gardan-kash yā sai-kash; bad khwāh, jhūṭhā, dagā-bāz; be imān, sābit-qadam nahin

Dismember, v. t. Kisi shai ke ajzā ko judā judā k.; kisi asl se usko far' ko judā k.; 'alāhidā k.; alag alag k.; judā k.; taqsim k. ['alāhidagi]

Dismemberment, n. 'Alāhidagi, tafiīq; taqsim, batwārā; algāw; ajzā ki
The *dismemberment* of an estate—Taqīm-i-mahāl, kisi mahāl kā jude hisson men bāntā jānā, g'aw kā batwārā.

Dismiss, v. t. 1.—Rukhsat k.; jāne kī ijāzat d., jāne d.; chhutī d.

2.—Naukarī mulāzamat yā 'uhde se ma'zūl k.; mauqūf k.; bar khāst k., jawāb d.; bar-taraf k., chhorā d.

3.—(Law) Itifāq ke qābil na samajh-kar nā manzūr yā khilāf k., dīsmis k., khilāf k., nā-masmū' qarār d.

To *dismiss* a claim or suit—Kisi da'we yā nāliḥ ho khilāf yā dīsmis k.

Dismussal, Dismission, } n. 1—Jāne kī ijāzat, rukhsat.

2.—Bar tafiī; bar-khāstagi, mauqūfi; ma'zālī.

3.—(Law) Ikhrāj; dīsmisi, nā-masmū' qarār diyā jānā

Disobedience, n. Ta'mūl-i-hukm men gaffat k yā usse munken h; hukm ke khilāf 'amal k., jis bāt kī mamānā'at kigayī ho uskā k., jis bāt ke karne kā hukm ho uskā na karnā aur jo bāt man' kigayī ho uskā k., 'udāl-i-hukm yā 'udāl-hukmī, nā-farmānī, mhirāf-i-hukm. [ne w

Disobedient, a. Nā farmān; mutamarrid, sai-kash; hukm kā na mān

Disobey, v. t. 'Udāl k., 'udāl-hukmī k., nā farmānī k.; hukm kā na bajā līnā; ta'mūl-i-hukm na k.; hukm ke mutābiq karne men gaffat k yā usse inkār k.; jiskā karnā farz ho usko na k. aur jiskā k. man' ho usko k., mhirāf k., khilāf-wazī k., itā'at se inkār k. [pulat

Disorder, n. 1.—Be-tartībī; pareshānī; abtari, darhamnī; barhamī; ulat

The papers are in *disorder*—Kāgazāt abtari yā be tartībī kī hālat men (abtar khwāh be tartīb) hain [ke amn men futur

2.—Be-untzāmī, bad-nazmī; naqz-i-amn; hangāma; balchal; 'awāṭh

3.—Bīmārī, maraz [k; be-tartīb kar d.

Disorder, v. t. 1—Muntashīn k.; pareshān k.; darham barham k., abtar

2.—'Alālat paidā k.; asli hālat men khalāl dālnā; bīmārī paidā k., kasal-mand k., 'ālī kar-d yā banā d. [kar d.

3.—'Aql men futūr dālnā; ghabrā d.; hanān k.; dil ko be qarār

Disorderly, a. 1.—Minattab (tartīb-wār khwāh silsile wā) nahin; gaur-murattab, gar-musalsal; abtar, pareshān, darham-barham, ultā-pultī.

The papers in the record are in a *disorderly* state—Kāgazāt-i-mashmūla-i-misl abtar (pareshān darham-barham yā ultā-pulte) hain

2.—*Khilāf-i-qānūn*; qānūn wa husn-i-intizām ke khilāf; be-qā'ida yā khilāf-i-qā'ida; hangāma-khez.

A disorderly assembly—Majma'-i khilāf-i qānūn yā hangāma khez

3.—*Bad-nām*; jahān aubāshī ho; jahān āwāragī ke fī'l hon; jahān bad-fī'lī ho. (fī'l ho)

A disorderly house—*Bad-nām* ghar, woh makān jahān aubāshī yā āwāragī ke Disorderly, *ad.* Be qā'ida; be silsila, intizām ke sāth nahīn; be-dhang Disordered, *pp.* Be-tatīb; bad-nazm; abtar, pareshān; dāham-bar-ham; 'alīl, kasal-mand; hīmīr.

Disorganize, *v. t.* Abtar k., darham barham k., ultāpultā k., silsila tor d.; mihāyat intishār men dāhū; kisi ke silsile ko tor d. yā uske aqzā ko jo bā-ham mile hon judā judā kar d.

Disown, *v. t.* 1.—Yah kabnā ki fīlān shai hamārī nahīn hai; apuā kar-ke na mānū, qabūl na k., ḡāb (taslīm) na k.; inkār k.

The stolen property being shown to the prosecutor, was disowned by him—Woh chori kā mā' mudda'ī ko dekhīyā gayā lekin usne k. ihāki yā hamārī mānū hai

2.—*Be-taur jāz* ke taslīm na k., inkār k.; ḡāb se inkār k.; munku h. To disown a claim—Kisi dā'we se munku h. (usko be-taur jāz ke taslīm na k.)

Disparage, *v. t.* 1.—Kisi adnā shai se muqābala kar-ke zalīl banāū; ut-be yā qadr men kam kar-d.; be qadr k.; be-waqar k., halkā k.; zalīl k. nīchā k., mat'ūn k.

Disparagement, *n.* Kisi aisi shai se taqābul ke zarī'e se mazarrat pa hunchānā jo 'umdaḡi wazīra men kam ho; aisi rāe yā aisi kanāya jisse hark-i-ābrīū ho; kam-qadrī; be-waqarī, be-'izzatī; ihānat, la'ū

Followed by *to*.

Disparity, *n.* Nā-hamwārī; 'umr rutbe hālat yā 'umdaḡi men ikhtilāf; bhed, farq, ikhtilāf

Followed by *between, in, or of*.

Dispassionate, *a.* 1.—Jiske dil par kisi qism kā khayāl na ho; dhīmā; jam'iat-i-khātīr r. w.; jismen jānīb-dāri yā pās na ho. [karēn.]

Dispassionate men or judges—Aise log yā mujaawiz jo kisi kī jānīb dāri na

2.—Jo gussa yā jānīb-dāri kī wajh se zuhūr men na āwe.

Dispassionate proceeding—Woh kār-rawāyī jo bilā janba-dāri kī jāwe. [wāna k.]

Dispatch, *v. t.* 1.—Koyī zarūrī khabar lekar jald bhejū, dānānū, jald ra-

2.—Nikāl-kar bābar kar-d.;—khusū'an mār-dānū, qatl k.; halāk k.

3.—Kisi kām ko anjām k.; karnā; jald tamām k., jald khatīme ko pahunchānā (khatm k.), haṭpat kar d.

Dispatch, *n.* 1.—'Ujlat ke sāth yā kisi kā-i-aham ke liye kisi ko rawāna k.

2.—Anjām-dihī-i-kār ba-'ujlat; musta'idi ke sāth yā fauran anjām d., mihnat; jaldī, ta'jīl.

3.—Woh khabar yā paigām jo 'ujlat ke sāth bhejā jāwe; kisi kār-i-aham ke muta'alliq jo chitthī yā murāsala ek ahl-i-kār-i-sar-kārī kī jānīb se dūste ahl-i-kār ke pās bhejā jāwe.

Often used in the plural.

Dispauper, *v. t.* (Law) Siga-i-mufisī meṅ (ba-taur mufis ke) nālīsh kar-ne kī sulāhiyat rahue na d., aisi kar denā ki phir mufis kī hāsiyat se nālīsh na kar sake.

The plaintiff having obtained certain property from his father is now *dispau perul*—Chūnki muddaī ko kisi qadar jāe dād uske bāp se mil gayī lihāzā ab woh sīga-i-muflisī men nāhsh nahīn kar saktā [gāib kar d.]

Dispel, *v. t.* Nikāl d.; khārij k.; rabne na d., dūr k.; raf' yā daf' k.; mitā d.;

Dispensary, *n.* Woh dūkān yā jagah jahān gāib bīmāron ko muft dawā dī yā batlāyī jātī hai; khairātī shifa-khāna, dawā-khāna, woh jagah jahān dawāen banāyī jāen.

Dispensation, *n.* Dihish, denī; taqsim yā qismat; jo kuchh Khudā apne maḥblūg ko de, jo kuchh insan wa rāhat Khudā kī jānīb se insān ko pahūnche; Khudāyī kāikhāne; nazm-o-nasq-i-ilāhī.

Dispense, *v. t. l.*—Thorā thoriā yā kuchh kuchh bānt d.; taqsim k. [dawāen de
Dispense medicine to the poor gratuitously—Gurabā ko bilā akhṛ 1 qīmat (muft)

2—Nafāz dilānā yā nāfiz karānā—jaise qānūn kā khās khās hālaton men, ta'mil k., mutā'bi'at k., 'adl gustari k.; insāf k.

Dispense, *v. i.*

To dispense with—(a) Nāfz na hone kī ijāzat d.; kisi shai kī taraf se gaffat k. rawā r, kisi amī ke tark kiye jāne par i'tirāz yā lihāz na k., kisi aisi bāt ka honā yā nafāz pānā band k. jo zarūr ho yā ba-zarī'a i-rawāj khawāh istisnā'ī qāim ho; du guzar k., nazar-andāz k. The law can not be *dispensed with* in your favour—Qānūn kī nafāz tumbīre haq men band nahīn kiyā jā saktā. Will the court *dispense with* the plaintiff's oath?—Kyā 'adālat mudda'ī ke halaf se dar-guzar kareg? (b) Mu'āf k., kisi shai-i-zarūrī yā mahkūma ko na karne kī ijāzat d. The court cannot *dispense with* the attendance of such an important witness—Aise kām-ke gawāh kī hāziri 'adālat se mu'āf nahīn ho saktī. The court cannot *dispense with* your compliance of this provision of the law—'Adālat is bāt kī ijāzat nahīn de saktī ki tum is hukm-i-qānūn kī ta'mil na karo. (c) Kisi kām-kī yā āzām-dene wālī chiz ke be gauz kām chālā. The services of a Central Nazir can be *dispensed with*—Sadr Nāziri ke begai kām chāl saktā hai.

Disperse, *v. t. l.*—Muntashir kar d., jā-ba-jā phailā d.; chhitrā d.; phailānā—jaise 'ilm raushanī wagāna; zāhir k.; ma'lūm karānā.

2—Kisi shai ke gāib kar dene kā bā'ish. (use nigāh se dūr kar d.), mutafarriq kar d., alag alag yā judā kar d.

Disperse, *v. i.* Muntashir h., idhar-udhar chale jānā; mutafarriq ho-jānā, chhitrā jānā; judā ho jānā, nazar se gāib ho jānā.

Displace, *v. t. l.*—Jagah badal d., hatā d., kanāre kar-d.; ma'mūlī yā munāsib jagah se hatā d.; apnī jagah se dūr kar-d.; be-mauqā' iakh d.

Why have the books in the library been *displaced*?—Kutub khāne kī kitāben apnī jagah se kyūn hatā dī-gayin?

2.—Kisi 'uhde yā mansab se bar-taraf k., ma'zūl k., mauqūf k.

Display, *v. t. l.*—Kholnā, phailānā, pasārnā.

2.—Nazar ke sāmne phailānā, dekhlanā; madd-i-nazar k.; zāhir k., 'ayān k., kisi shai kī kaifiyat dīl par munkashif k. (kholnā).

3—Numāish k.; namūd k.; kisi shai ko fakhrīya dekhlanā

Display, *n.* Izhār; numāish; namūd, fakhrīya numāish.

displease, *v t* Nā-khush k., nārāz k., nā-guwār h., rañj d. yā pahunchā-nā, diq k.; be-zār k.; rañjida k. [*voke*” Webster.

“ It usually expresses less than to *anger*, *vex*, *irritate*, and *displeasure*, *n* Nārāzi, nā khushī, rañjish, āzūdagī, khafagī, gussa, itāb.

To incur one's *displeasure*—Kisi ke khulāf-i-marzī kisi fī' ke karne se uskā maurid-i-itāb h. (uskī khafagī men parnā yā use rañjida k.)

Disposable, *a* Qābil-i-intiqāl, 'alāhida yā judā kiye jāne ke laiq; jo masraf men nā ā-chukā ho; jise zar'iat ke waqt kām men lāne men koyī inkāwat na ho, jo kisi kām yā masraf ke liye maksūs na ho.

disposal, *n* 1.—Tartīb, nazm, silsila-wāi yā qā'ide se rakhuā

2.—Ikhtiyār; ihtimām, hukūmat; nazm-o-nasq kā ikhtiyār; sudūr-i-hukm band o-bast yā dād-dihish kā ikhtiyār. hāth, qabza; bas

The estate of the intestate is entirely at the *disposal* of his administrator—Mutawaffā jo bilā wasiyat margayā uskā kul māl-i-matrūka uske muhtamam ke ikhtiyār men hai.

3.—Dene ('atā karne) kā ikhtiyār (mansab).

This office is at the *disposal* of the Local Government—Is mansab kē 'atā karne kā ikhtiyār in mamūlik ke Gavarment ko hai.

4.—Faisala, tasfiya.

[ke liye saman jāi k.]

To issue summons for the final *disposal* of a suit—Kisi nālīsh ke tasfiya-i-qat'i

5.—Intiqāl; 'alāhidagī; judā k.; bar' wagana ke zar'ie se intiqāl

Dispose, *v t* 1.—Ālāsta k., muattab k.; tartīb d., thikāne thikāne kar d., apne apne maugē' par rakh-d. [kiye gaye hain]

The records have been chronologically *disposed*—Kāgazāt tarīkh-wāi murattab

To *dispose of*—(a) Judā k., intiqāl yā muntaqil k.; bechnā, farokht k., 'alāhida k. The judgment debtor has *disposed of* all his property—Madyun

i-digri ne apnī kul jāe dād muntaqil kar di. Let the movable property of the deceased person be *disposed of* by auction sale—Mutawaffā ki jāe-dād-i-manqūla ba-zar'ia-i-nilām farokht kar dālo—(b) Kisi ko de-d., kisi dūse ke qabze yā ikhtiyār men kar-d., 'atā k., bakhshish kar-d. yā bakhsh d.

He has *disposed of* his daughter to a rich man—Usne apnī larkī ek dāulat-mand shāhs ko de di. (c) Faisal k., tasfiya k.; niptānā; tai k. Five cases

have been *disposed of* to-day—Āj pānch muqaddamat faisal huye. I shall soon *dispose of* this business—Yah kām main jald kar dūngā (niptā dūngā)

2.—Bā-qā'ida k.; qāim k., intizām se r., munaqqah k., thahhānā

3.—Taqsim k. kisi kām men lagānā yā uske liye maksūs k., kisi manshā yā maqsad ke liye d.; lagānā, masraf men lānā

4.—Māl k.; ruju' k.; phirā d.; kisi ke dil ko pher d.; kisi ko kisi shai kī taraf jhukānā (usko uspar māl k.).

Usually followed by *to*

Disposed, *p. a.* Rāgib; māl, khwāhān, chāhne w.; maushā yā niyat r. w.; nāda r. w.

Disposition, *n* 1.—Tartīb; intizām; silsila; band-o-bast.

2.—Intiqāl; taqsim, hiba, de-d., kisi ko de-d.

He has made a testamentary *disposition* of his property—Usne apnī jāe dād

wasīyat ke zarī'e se muntaqil kar-dī (usne apnī jāedād ko wasīyat ke zarī'e se liba kar di-jū).

3.—Kisī shai kī taraf aslī mailān, aslī khāsiyat se rujū' h.

4.—Mizāj; khaslat; tarīq, atwār; tabī'at.

Dispossess, v. t. Be-dakhl k, qabze se nukāl l.; qabze se mahrūm k
khususān arāzī yā jāe dād-i gur-mauqūla ke qabze se

The tenant has been *dispossessed*—Woh kāsht-kār be-dakhl (qabze se mahrūm) ho gayā The landlord has *dispossessed* his tenants of their cultivating occupancies—Us zamīn-dār ne apne kāshtkārion kī haqqīyat-i-kāsht uske qabze se nukāl li.

Usually followed by *of* before the thing taken away.

Dispossession, n. l.—Be-dakhl k yā be-dakhl h.; be-dakhlī, qabze se mahūmī, ikhtlāf. } [ke qabze se nukāl jāne kī wajh se pahunchē

2.—(Law) Woh mazarrat jo jāe dād-i-garī mauqūla ko apne qābiz

Otherwise called *ouster*

Disproof, n. Tardīd, butlāu; kisī amr kī misbat yāh sābit k. kī woh darog yā galat hai.

No evidence has been offered in *disproof* of this fact—Is wāq'a kī tardīd men mutlaq subūt pesh nahīn hīyā gayā

Disproportion, n. l.—Miqdār men ham-andāz yā barābar na h.; gair-men zūniyat, nā-hamwāī; ek shai kā dūsri shai ke ham-andāz na h., kisī shai ke ajzā men bāham garī-mauzūnī; nā-sāzī, be mel h. [ādām-i-tawāfuq.

2.—Garī-munāsib yā nā kāfī h.; ikhtilāf; kamī-beshī, nā-muwāfaqat.

Disproportion, v. t. Miqdār sūrat yā kisī maqsad ko aujūn ke hīye munāsabat men gair-mauzūn k, kisī shai ke ajzā kī mauzūniyat qām na r., be-jor lagānā; nā-munāsib yā garī-mauzūn tarīq par bāham milāna

Disproportionable, } a Sūrat qad miqdār yā munāsabat ke lihāz se
Disproportional, } gair-mauzūn; nā-hamwāī, nā-musāwī; barābar nahīn; be dhangā; kudaul, kam-o besh, chhotā-barā, ghāṭ-baṭh.

Disprove, v. t. Rad k., bātīl yā galat thahrānā, qat' k.; kāt d

The plaintiff's assertions have been *disproved* by the defendant—Mudda'ī ke bayānāt mudda'ī 'alaih ne rad kar-diye (mudda'ī 'alaih ne mudda'ī ke bayānāt kī tardīd kī yā unko galat thahrāyā).

Disputable, a. Jiskī misbat bahs ho-sake, bahs tardīd yā itnāz ke lāiq; jiskā yaqīnī yā munāsib honā mushṭabah ho; qābil-i-tardīd

Disputant, n. Bahs k. w., takrārī; hujjatī, jo dūsre ke khilāf dalīlen pesh kare, munāzir.

Dispute, v. t. l.—Bahs k.; hujjat k, kisī amr kī misbat dalāl-i-muwāfiq yā mukhālīf pesh k.; munāqasha k. [bat laṭnā yā jhagarnā).

2.—Kisī hamsar ke muqābale men kisī amr kī koshish k. (uskī mis-

Dispute, v. t. l.—Bahs k., dalīl-i-mukhālīf pesh k.; rad karne kī koshish k., tardīd k.; kisī se ikhtilāf yā mukhālafat zāhir k.; itnāz k.; jarah k.

2.—Qām rakhne kī koshish k., kisī shai kī misbat jhagarnā; kisī shai ko apne talīk yā qabze men rakhne kī koshish k.

The defendant *disputes* every portion of the property claimed by the plaintiff—Jis jāe dād kā dā'wā mudda'ī ne kiyā hai mudda'ī 'alaih uske har ek juzw ke qām rakhne kī koshish kartā hai.

Dispute, *n.* Nizā'-i lafzī, bâton kā jhagrā, munāzara, munāqasha; hujjat; bahs, jhagrā, takrār

Beyond dispute, without dispute—Bilā-shubha; bilā hujjat; nā-mumkinu t-tardid. lā-rad, qat'an, sariban —*In dispute*—Nizā'i, mutanāzi'a-fih, jiski nisbat takrār ho

Disqualification, *n.* 1 —Nā-lāiq k. yā h., 'adam-i-liyāqat, nā-qābiliyat; 'adam-i-salāhiyat, nā liyāqatī; ma'zūnī, aisi bāt jiski wajh se koyī khās fi'l na ho sake.

Sickness is a *disqualification* for study—Bimārī se tahsil-i-'ilm kī salāhiyat jāti rahti hai, bimārī kī wajh se tahsil-i-'ilm nahīn ho saktī

2 —(*Law*) Qānūnī nā qābiliyat, qānūnī istihqāq yā salāhiyat se mah-rūmī, woh amr jiski wajh se koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake, imtā'-i-qānūnī; amr-i-'āriz ('āriẓa).

Conviction of a crime is a *disqualification* for office—Mākhūẓi i-jurm 'uhda pāne kī salāhiyat se mah-rūm kar detī hai (kisi jurm men mākhūẓ hone kī wajh se 'uhda nahīn mil saktā)

Disqualify, *v. t.* 1 —Nā-qābil yā nā lāiq k., un sifaton yā bâton se mah-rūm k. jo kisī maqsad ke aujām ke liye zarūr hon, ma'zūr k

2,—(*Law*) Qānūnī liyāqat iqtidār yā istihqāq se mah-rūm k.; qānūn nā nā-qābil k.; aisi kar d kī koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake

A conviction of perjury *disqualifies* a man to be a witness—Jo shakhs darog-halī men mākhūẓ huā ho woh qānūn ke mutābiq phir gawāhi nahin de saktā

Disquiet, *n.* Be-chānī, be-kālī; be-qarārī; intishār, pareshānī; ghab

Disquietude, *n.* rāhat; fiki, audesha.

Disquisition, *n.* Woh risāla jismen kisī mazmūn ke muta'alliq wāq'āt aur hālāt kī taftish aur bahs wāq'ī ho-kar uskā natīja-i-nātsu-l-amrī likhā ho; risāla-i-ma'qūl

Disregard, *v. t.* Lihāz tawajjuh yā khayāl na k.; nazar-andāz k.; be-iltifātī k., gūdat k., tawajjuh yā lihāz ke qābil na samajh-kar 'adam-i-tawajjuhī k. [be-khabarī, be-tawajjuhī]

Disregard, *n.* 'Adam-i-tawajjuh, be-iltifātī, malhūẓ na rakhuā, gūdat,

Disreputable, *a.* 1 —Mu'azzaz nahīn, be-waqr; zalil, kamīna, hatk kī bāt, jisse be-waqī (be-'izzatī yā be-ābrūyī) ho, jisse bad-nāmī ho, bā'is-i-ruswāyī

Disreputation, *n.* Badnāmī, be-ābrūyī, be-'izzatī; be-waqī, hatk.

Disrepute, *n.* *Vide supra* [baithnā

To fall into *disrepute*—Badnām h.; be-tanqīr h.; ābrū (qadr) kho d yā kho

Disrespect, *n.* Be-adabī, be-tanqīrī; tark-i-adab, be-imtiyāzī, gustākhi

Disrespect, *v. t.* Be-adabī k., gair-muaddabāna bartāw k. [muhazzab

Disrespectful, *a.* Gair-muaddab, jisse be-adabīpāyī jāe, nā shāista; gair

Dissatisfaction, *n.* Nākhushī, nārāzī, be-zārī, woh beqarārī jo nā kāmi yā nā-murādī se paidā ho.

Dissatisfy, *v. t.* Nā-khush k.; nā rāz k.; bezār k.; kisī khwāhish yā um-med ke pūre na hone kī wājh se be-qarārī paidā k. [dākhlī k.

Dissuade, *v. t.* (*Law*) Qabza-i-wāq'ī se mah-rūm k.; nā jāiz tarīq par be-

 Followed by *of*.

Disseizee, n (*Law*) Who shakhs jo apnī jāe dād-i-gair manqūla ke qabze se ba-tarz-i-nā-jāiz be-dakhlī kiyā jāe.

Disseizin, n (*Law*) Jāe dād-i-gair-manqūla ke qābiz-i-wāqī'ī kī be-dakhlī i-nā-jāiz, qabza-i-wāqī'ī se mahrūmī yā uskā ebhīn liyā jānā; be-dakhlī i-nā-jāiz [jāiz be-dakhlī kare.

Disseizor, n (*Law*) Woh shakhs jo kisī qābiz-i-baqīqī ko be-tarz-i-nā-

Dissension, n Woh shadīd ikhtilāf-i-rāe jiskī wajh se haiā munāzara ho, nizā'-i-lafzī, radd-o-badal, nā-chāqī, nā-ittifāqī, jhagrā, takzār, munāqasha.

Dissent, v. i Mukhtalifu-r-rāe h; muttāfiq-i-rāe na h; rāe men ittifāq na k, ikhtilāf k, jo kuchh dūsiā soche uske khilāf sochnā.

 Followed by *from*.

The bill passed without a *dissenting* voice—Musawwada-i-qānūn kī manzūrī men ek shakhs ne bhī ikhtilāf-i-rāe na kiya [yaksān na h

Dissent, n 'Adam-i-ittifāq i-rāe; ikhtilāf-i-rāe, rāe kī mukhālafat (uskā

Dissentient, α Mukhtalifu-r-rāe; mukhtalifu-r-rāe hokar; apnī nā ittī fāqī zāhir karke [zāhir kare

Dissentient, n Ikhtilāf-i-rāe k. w.; jo kisī kī rāe se apnī mukhālafat

Dissimilar, α Tabī'at khāssiyat yā sūnat-i-zāhūrī men mukhtalif; yaksān (ek tarah kā) nahīn, gair-mushābih

The tempers of men are as *dissimilar* as their features—Insānon kī tabī'aten nūnī hī mukhtalī hotī haiā jūnī kī unki sūnatēn

Dissimilarity, n Ikhtilāf, 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā (yaksān) na h

Dissipate, v. t 1—Judā aur gāib kar d., pareshān kar-d., idhar udhar kar-d.; ekhtar-bitar kar-d.

 "Used appropriately of the dispersion of things that can never again be collected or restored." *Webster*

2.—Fuzūl-kharchī men ba-bād k., kho d; uṛā dālnā; talaf k.

Dissipate, v. t 1.—Judā judā hokar gāib ho-jānā; idhar-udhar ho-jānā, muntashar ho-jānā

2—Hazz-i-nafsānī kī parawī men fuzūl-kharch yā āwāra ho-jānā, badī men paī-kar sust aur 'aiyāsh ban-jānā.

Dissipation, n 1—Muntashar h.; idhar-udhar ho-jānā; alag alag ho-jānā

2—'Ai-yāshī men fuzūl-kharchī; āwāragī; aubāshī, woh tariq jismein fuzūl-kharchī aur kasrat i-aubāshī kī wajh se sihhat aur daulat donoī men futūr pare yā zawāl āye

3—Woh khafīf bāt jisse tabī'at muntashar ho-jāe

Dissolute, α Bad kār; fājir, aubāsh; tamāsh-bīn; 'aiyāsh, bad-chalan, pāband-i-zawābit nahīn, nasāih par 'āmil nahīn.

Dissoluteness, n 'Awāragī; aubāshī, bad wazī, fīsq o-fujūr men mubtalā rahnā, 'aiyāshī, luche-chā-pau. [diyā jānā

Dissolution, n 1.—Barkhāstagi; kisī jalse kā bar-khāst yā shikast kar 2—Shikastagi-i-sharākat; sājhe kā tūt-jānā

3—Infsāk h yā mansūkhi; tūt-jānā, suqūt, qāima na rahnā.

The *dissolution* of a marriage contract—'Aqd-i-nikāh kī infisāk; shādī ke qaul-o-qarār kā tūt-jānā

4 —Galāwat; hālat-i-injīmād se badal kar raqīq ban-jānā; garmī yā rutūbat se pighal jānā, raqīq ho jānā.

5.—Insān kī zindagī kī nestī; mant
Dissolve, *v. t.* 1 —Tor d , shikast k , alag alag k , mauqūf yā bar-khāst k., band k , khātime ko pahunchānā; nest o-nābūd k ; wujūd ko qāim na rahne d.

2 —Raqīq kar d., galī d ; ghulā d.—jaise kisī munjamūd shai ko.

3.—Kisī shai kī quwwat ko zālī kar d., kamzor kar d.; kisī shai ke asar ko mitā d

4.—(Law) Mansūkh k , kal-'adam k., rad yā faskh kar d.

To dissolve an injunction —Kisī hukm nāma-i-'adālat ko faskh kar d

Dissolve, *v. t.* 1 —Zālī ho jānā , gal-pach yā tūt-phūt jānā.

2.—Gal yā ghul jānā , raqīq yā sayāl ho-jānā

3 —Jātā rahna , gāib ho jānā.

Dissuade, *v. t.* Tarqīb dekar kisī bāt kī taraf se dil pher d , kisī bāt ke khilāf (uske na karne kī) salāh d , salāh dekar roknā bīz i. yā barajnā.

Dissuasion, *n* Kisī amr ke khilāf mashwarat , kisī maqsad yā kām kī nisbat wujūh-i-mukhālīf pesh karke usse bāz rakhne kī kosbīsh; imtinā'.

Dissuasive, *a* Jisse dil kisī bāt yā nāde se phu jāwe , māni' yā mukhālīf.

Dissuasive, *n* Dalīl yā mashwarā jiske zarī'e se kisī ko kisī amr kī nisbat khilāf dilākar uske karne se use bāz rakkhen , woh bāt jo dil ko kisī maqsad kī parawī se pher de

Distance, *n* 1.—Fasl; bu'd , dūri; tafāwut; fāsila , tappā; pallā.

Often with *at*

2.—'Aisa; waqfa , woh zamāna-i-mahdūd ('ām isse kī guzashta ho yā āyinda) jo do muddaton yā wāq'āt ke mabain ho.

Ten years' distance —Dus banas kā 'aisa waqfa yā fasl.

3 —Wirāsāt ke silsile yā qarābat men dūri yā fasl , dūri-i-qarābat.

The distance between the ancestors of the parties to this case is great —Is muqaddame ke farīqan ke mūrison men bīrā fasl hai (dūri-i-qarābat bahut hai)

4 —Woh dūri wagaira jo muqtazā-i-adab ho adab , ta'zīm.

Distant, *a.* 1.—Dūr , fāsile par , tappe par , palle par ; tafāwut par , farq , 'alāhida. [nazdīk nahīn]

2.—Jagah waqt (makān yā zamān) qarābat yā nisbat men ba'id ,

A distant place —Woh jagah jo dūr ho , woh maqām jo nazdīk na ho —A distant relative —Dūi kā rishta mand , aisa rishta-dār jo qarābat i-ha'ida rakhtā ho

3 —Jissesard-mihriyā kashīda-khātiripāyījāe , jisse be i'tināyīzāhir ho

4.—'Adam-murābiq; mukhālīf , mugāir

5.—Khafif , za'if , jiske bar-āne (pūte hone) kā ihtimāl kam ho.

A distant hope or prospect —Ummed-i-za'if , aisi ummed jiske bar āne (pūre hone) kā ihtimāl kam ho

6.—Mubmal , mujmal; thorā thorā , khafif sā , sarīhī nahīn ; jo

fauran dekh jā samajh na pare , dūr kā yā dūi se

A distant hint —Ishāra-i-mujmal , dūi kā ishāra

Distasteful, *a.* 1.—Bad-maza , nā-khush-guwar; bad-zāiqa jiskā zāiqa achchhā na ho. [burā; kharāb.

2.—Jisse dil ko ranj ho; jisse dil khush na ho; ranj-dih , dil-āzār ,

3.—Jisse nafrat yā nā pasandidagi zāhir ho

Distill, *v. t* 1.—Tapaknā, qatra qatra girnā

2.—Āhista āhista bahnā, chhoti nadi ki tarah bahnā.

3.—Bhaṭṭhī men chulānā

Distill, *v. t* 1.—Tapkinā, qatra qatra girnā [khamch-kar utārnā

2.—Chulānā, chulā-kar banānā, muqattar k, sāf k, khinchnā yā

Distillery, *n.* Woh makān aur kār-khāna jabān sharāb wagana chulāyī
jāe, ābkārī kā godām [ṡayā, 'alāhida

Distinct, *a* 1.—Kisi 'alāmat-i-zāhiri yā nishān wagaura se judā kiyā

2.—Judā judā, ek dūsi se milā huā nahīn [arāzi hain

The parties have *distinct* plots of land—Farīqan ke pāṡ jude jude qat'āt

3.—Ek hī nahīn; mukhtalif; ham ta'dād yā ham-qism nahīn, judā
gāna, judā judā.

The thief having committed thefts in the houses of A and B, is guilty of two *distinct* offences—Chūnki us sārīq ne Zind wa Bakar ke makānon men chori ki lihāzā woh do judā-gāna jarām kā murtakib huā The prisoner caused mischief by fire and also committed a robbery, and he thus rendered himself liable to punishment for two *distinct* offences—Mudda'ā 'alāh ne ātash-zauī se muqān pahunchāyā aur sariqa i bi l-jabr bhī kiyā lihāzā woh do jude jude jarām ki pādāsh men mustajib-i-kazā huā

4.—Sāf; musharrah, mushakhkha, aisā nahīn ki samajh men na
āwe; fāsh, sarīh; gair-muhmal, is tarah par judā ki ki-i aur shai se
makhlūt na ho sake [dagī vā tafriq.

Distinction, *n* 1.—Tafriq-i-ajzā; namūdar 'alāmaton ke zatī'e se 'alāhi-

2.—Farq, tamīz; woh bāt jisse ek shai dūsi shai se tamīz ki jāwe
(pachhānī jāe) [kyā farq hai, tamīz, imtiyāz

3.—Ikhtilāf kā lihāz; is bāt kā dekhnā ki fulān fulān ohizon men

4.—Rutba, martaba; 'izāz; shān, huzurī. [khalt-malt hokar

Without distinction—Bilā-tamīz, yaksān, sab kā sab yā sab ke sab, miljulkar,

Distinctive, *a* Jisse farq yā tamīz pāyī jāe, mumaiyiz

Distinctly, *ad* Sāf sāf, mufassal, tafsīl-wār; wazāhat ke sāth.

Disjunction, *n* 1.—Judā yā 'alāhida h, 'alāhidagi; judāyī

2.—Safāyī, tazwīh; wazāhat [chān (shinākht) k

Distinguish, *v t* 1.—Namūdār nishānon se judā judā kard yā pah

2.—Khās khās nishānon yā sifaton se pachhānnā yā tamīz k.

3.—Mashhūr yā ma'lūf k, mu'azzaz yā nāmī-girāmī banānā.

Distinguish, *v t* Farq k; ihtilāf nikālnā yā dekhlanā, tamīz k.

Distinguishable, *a* 1.—Qābil-i-tamīz; jise judā kar-saken, jise mun-
qasim kar-saken, jise jān vā pachhān saken; shinākht ke lāiq.

2.—Qābil-i-lihāz, jispai tawajjuh i-khās ho-sake

Distinguished, *p. a.* Mashhūr, muuntāz, nāmī-girāmī, nām-war; saruām
'ālā qism kā, auron se baḥ-kar.

Distinguishing, *p. a.* Mumaiyiz; jiske bā'is aur sab chizon se tamīz kar
saken, maksūs, khās qism kā. [kharāb kar d

Distort, *v. t* 1.—Asli yā ma'mūlī shakl ko bigār d.; anṭh yā maroṡ kar

2.—Asli hālat par rahne (qām rahne) na d.; pher d.; ulaṡ d.

3.—Asli mafhūm (ma'ni yā mazmūn) ko tabdīl kar-d; bigār d.

Distortion, *n. l.*—Anṭh; maroṡ, pher-phār-kar tabdīl-i-sūrat k.

2 — Asli hālat se mhirāf, kajī; kharābī.

Distract, *v t.* 1.—Mukhtalif chizon kī taraf mukhātab karke pareshān kar-d, ek shai kī taraf se hatā-kar dūsri shai kī jānib rujū' kar-d

2.—Mukhtalif chizon kī taraf māl k.; tarah tarah ke khayālāt se bhar d; ghabā d, hairān kar-d.; pareshān kar-d.

3 — 'Aql kho d, 'aql men futū dāl d., wahshī yā majnūn banā d.

 In this sense, "most frequently used in the participle *distracted*"

Webster

Distraction, *n* 1 — Pareshānī, hairānī; uljhāw.

2.—M'āmalāt men abtārī yā intishār, darhamī; bad-nazmī; takhallul, dangā fasād, dhūm-dhām

3.—Futū-i-'aql, khalāl-i-dimāg, junūn.

Distrain, *v t (Law)* Qurq k. lisi dām wagaira masalan lagān ke adā karāne ke liye māl-i-manqūla qurq k

Distrain, *v t (Law)* Kurq k.—jaise asbāb wagaira

I cannot *distrain* on him for debt—Qarz ke bābat main uske māl-o-asbāb ko qurq nahīn kar saktā. [i-ta'liq]

Distressed property—Māl i maqrūqa Inventory of *distrained* property—Fard.

Distrainable, *a* Qurqī ke qābil; jo qurq ho sake, jise qurq kar-saken

Distrainer, *n. (Law)* Qāriq, woh fa'iḳ jo māl-o-asbāb kī qurqī ka-
Distrainor, *n* iāye [taklif]

Distress, *n* 1.—Gāit darje kā ranj yā sadma; barī jismānī yā rūhānī

2.—Woh bāt jisse taklif ho; musibat; āfat; balā.

3 —Khatre kī halat; kisī chīz kī ihtiyāj; dukh.

4.—(a) Qurqī. (b) Shai i-maqrūqa, jo māl-o-asbāb qurq ho.

Distress, *l.*—*v t.* Dard yā ranj pahunchānā; musibat dālnā, hairān k.; taklif men mubtalā k.

2 —Taklif yā musibat kī wajh se kisī bāt ke karne par majbūr k.

3 —(Law) Qurq k., dām (qarz) ke muākhaze men qurq k

Distribute, *v t.* 1 —Denā; bakhshnā, karnā.

To *distribute* justice—'Adi-gustari k; insāf k, 'adl k.

2 —Do yā zāid shakhson ke darmiyān taqsim k.; tukrā tukrā yā hissa hissa karke d., taqsim k; bāntnā; kavī par phailānā.

3 —Qism-ba-qism k.; judī judī qism kī chizon ko alag alag k.

Distribution, *n.* 1.—Taqsim, muta'addid ashkhās ke mā-bain taqsim; kayi shakhson ke darmiyān hissa hissa karke bāntnā, taqsim-ba-hissas.

A *distribution* of the estate of the deceased person should be made among his heirs—Munāsib hai ki mutawaffā kā tarka uske wuraḳ ke mā-bain taqsim kiyā jāe

2.—Karnā; ek se zāid shakhson ke haq men k. [insāf k.

Distribution of justice—'Adi-gustari, ma'dalat garī; har shakhs ke haq men

3 —Jude jude hisson yā qismon men taqsim

District, *n* Zil'.

District Court—'Adālat-i-zil'. *District Judge*—Jaj-i zil', 'adālat-i-zil' kā hākīm.

District Officer—Hākīm-i zil'. *District School*—Zil' e kā madrasa, madrasa jo

larkon kī ta'līm ke liye kisī zil' e men ho.

DISPRINGAS, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zari'e se Sharif ko yah hukm diyā jātā hai ki shakhs i-mundaija-i-hukm-nāma ki j'edād-i-maṅṅūla ko qurq karo tāki woh hukm-i-'adālat ki ta'mil ohār-nā-chār kare

Distrust, *v. t.* I'tibāi yā bhārosā na k.; gair-mu'tabar yā nā qābil i-tibāi tasawwur k., sachāyī par shubha k., shubha k.; shak k.; kisī shai ki asliyat waḡura ko mashkūk samajhnā

Distrust, *n.* 'Adam mu'tabari; be-i'timādi; be-i'tibāi, asliyat yā sadāqat ki nisbat shubha, shak, shubha, bhārose yā i'tibār ki jātā rahnā

Distrustful, *a.* 1.—Shakkī; bad-gumān, bad-zan. [mahjūb

2.—Kisī shai par i'tiqād (bhārosā yā i'tibāi) na r w, gair-mu'taqid;

Distrustfully, *ad.* Mashkūk tariq par; shak yā shubhe se, bad-gumāni se.

Distrustingly, *ad.* *Vide supra* [paidā k., pareshān k

Disturb, *v. t.* 1.—Dāham-barham k., khalal dālnā, amu men futūr

2.—Rok d., dafatan band-kar d.; khalal-andāz h.

3.—Muztarib k., be-chain k., dil men intishār paidā k.; be-kal k

Disturbance, *n.* 1.—Bad-nazmī; haaj-marj, amn men futūr, intishār, be-chainī; haugāma; shor o fāsād, dangā, bakherā, balwa, intirām men bai abtari.

2.—(*Law*) Istihqāq men khalal-andāzī; kisī shakhs ko tasarrufī jāiz wa bilā takhallul men mān' h. yā futūr baipā k., haq men mudākhālat; tasarruf-i-haq men insidād yā futūr

Disturber, *n.* 1.—Khalal-andāz, futūr dālnē w; muntashar k. w

2.—(*Law*) Woh shakhs jo kisī dūse ko ohupchāp uske haq kā mutasarruf na hone d., haq ke tasarruf men hāij yā khalal-andāz

Disusage, *n.* Isti'māl yā rawāj kā rafta rafta band ho jānā. isti'māl nafaz yā mashq men gafat; tark-i-isti'māl; jāi na rakkhā jānā, kām men na liyā jīnā; suqūt-i-rawāj, be rawāji.

Disuse, *n.* *Vide supra* [wahī bāt

Ditto, *n.* 1.—Mazkūr yā mazkūr-u-s-sadr; wahī bāt jiskā zikr ūpar huā,

“Contracted into *do* in books of account” *Webster*.

Ditto, *ad.* Jaisī ūpar kahā gayā; usī tariq par yā usī tarah; aizan; 'ala-bāza l-qiyās, wahī; usī tarah par, bhī

Divers, *a.* Kayī; kayī ek, ek se ziyāda par kasiyat se nahīn

We have *divers* examples of this.—Ikki muta'addid (kayī ek) nazīren haib.

Diversely, *ad.* 1.—Mukhtalif tariq par, tarah tarah par, kayī tarah par

2.—Mukhtalif jawānib men, kayī taraf ko [tarah kā; gūnā-gūn

Diversified, *p. a.* Mukhtalif shakl vā sūrat kā, anwā' aqām kā, tarah

Diversify, *v. t.* Mukhtalif sūrat yā sīrat kā banānā, tarah tarah kā banānā, anwā' aqām kā banānā, ranrā rang k. [taraf kar d

Diversion, *n.* 1.—Kisī fāh shagl yā maqsud ki taraf se pher kar dūsi

2.—Woh shai jo dil ko ek taraf se dūsi taraf pher de; woh bāt jo dil ko fikr yā tahsīl-i-'ilm ki jānib se pher-kar tafiīh par mukhātab kar de, khel, bāzi, lahw-o-la'b; tafiīh, sair-o-tamāshā

DIVERSITÉ DES COURTES, [Lat.] (*Law*) 'Adālaton kā ikhtilāf.

Diversity, *n.* 1.—Ikhtilāf, 'adam i-mushābahat, ek tarah kā na h.

2.—Nau'iyat, gūnā-gūn h; tarah tarah kā h.; anwā' aqām kā h

3 — 'Alāhida yā judā h.

Opposed to *identity*

DIVERSO INTUITU, [Lat] (*Law*) Aur hī nīyat yā maqsad se; ba-tarz-i mukhtalif; dūsrī tarīq par, dūsrī sahīl se aur hī rāh se, kīsī aur dhang se.

Divert, *v t 1* — Kīsī tarīq samt yā masraf-i-khās se pher-kar dūsrī taraf ko kar-d, ek taraf se phirā kar dūsrī taraf kar-d [tab k; bahlānā, khush k

2 — Kār-o-bār yā tahsīl-i 'ilm se dil ko pher tafrih ki jānib mukhā-

Divest, *v t 1* — Kaprē bathiyāi yā sāz-o-sāmān chhīn l.

Opposed to *invest*.

2 — Mahrūm k.; le lenā. [used as a technical term of law

This is the same word as *devest*, but the latter is appropriately The defendant has *divested* the plaintiff of his right — Mudda'a 'alah ne mudda'i ko uske haq se mahrūm kar-diya

Divide, *v t 1* — Tukre tukre k.; 'alāhida k.; judā k

Divide this in two — Ise do tukre kar do

2 — Alag alag k., d. chizon (muslan makān wagaira) ke darmiyān ek hadd-i-fāsil qāim karke unko bāham judā k.; kīsī khatt i farzī yā had ke zarī'e se judā k. [hadd-i fāsil hai

A wall *divides* these two houses — In donoṁ makānon ke darmiyān ek diwār

3 — Bahut se shakhsoṁ ko bānt d., hisse lagānā, hisson ke mutā biq bīntuā; taqsim k., hissa i-rasadi ke mutābiq d. jaise kīsī sarimāye ke manāfi kā mālīkon yā hissa-dīron ko [paidā k

4 — Rāe yā naf'-nuqsān meṁ judā k., mukhālīf banānā yī ikhtilāf The members of that family have become *divided* amongst themselves — Us khāndān ke shurakā ki rāe judi judi hogayi (ba-līhāz-i-naf'-o-nuqsān unmeṁ judāyī ho gayi). [i-rāe ke hīe do hisse kar d

5 — Kīsī amr ki munāsabat wa gair-munāsabat ke bāb meṁ dāryāft To *divide* a legislative house in voting — Kīsī jalsa i wāzi'ān-i-qawānīn ko rāe dene ke hīe do hisson par munqasim k. [tūk ho-jānā

Divide, *v t 1* — Alag alag ho-jānā, judā judā ho-jānā; khul-jānā; do

2 — Nūfiq ho-jānā, muhabbat kā jita r (qāim na rahnā).

3. — Majma'-i wāzi'īn-i-qawānīn ko do hissoṁ meṁ karke rāe d. [nahīn

Divided, *p a*. Munqasim; bāntī hua; judā judā; alag alag, ek yā muttāfiq A *divided* estate — Jāe-dād-i-munqasima, woh jāe-dād jo kayī hissoṁ meṁ bānt gayi ho — *Divided* in opinion or interest — Mukhtalifu-r-rāe yā naf'-o-nuqsān meṁ judā judā.

Dividend, *n*. Zar-i-munqasima; hissa; bakhra; bhāg; woh hissa jo ba-hisāb-i-fī-sadi taqsim ke rū se mile; woh hissa i-rasadi jo fī-sadi ke hisāb se kīsī madyūn i-nā-dār (diwāliye) ki jāe-dād ki taqsim ke ba'd uske dānon ko mile, woh rasadi hissa jo kīsī tijārat yā roz-gār meṁ fī-sadi ke hisāb se manāfi yā sūd ko bānt kar har ek sharik ko mile [taqsim

Divisible, *a*. Qābil-i-taqsim; taqsim-pazīr; jise bānt saken, mumkinut-

Division, *n*. 1. — Tafriq; taqsim; bānt; bāntāyī.

A *division* by metes and bounds — Taqsim az-rū-i-paimānsh wa had-bandi.

A *pro rata*, or proportionate, *division*—Taqsim-i-rasadi, taqsim ba-hissai-rasadi A *division* of estates paying revenue to Government—Taqsim-i-dehāt-i-khālisa—A nominal *division*—Taqsim-i-farsī yā barāe-nām—A complete *division*—Taqsim-i mukammal—*Division* of the crop between a landlord and his tenant—Būṭāyī *Division* by stocks or bundles of mowed corn—Bojū-batāyī. *Division* of an estate into separate villages—Gāw-baṭ.

2.—Woh shat jo do chizon ke darmiyān wāqī' hokar unko judā judā kare; shai-i-fāsil, hadd-i-lāsil: paida; diwār, dānda wagaira, woh hissa jo is tarah par judā kiya jāwe, khand, qat'; qismat; 'alāqa.

To make these rooms separate, you should make a *division* between them—Is kamrūn ko judā karne ke liye munāsib hai ki tum unke mā-bain ek parda (diwār or ṭaṭṭī wagaira) banāo There are 5 *divisions* in this field—Is khet meñ pāñch dānde (hisse) haiñ—This house has three *divisions* in it—Is mā kān men tin qat'at haiñ; yah bawli tin khand kī hai.—How many *divisions* are there in this Commissionership?—Is Kamishnari meñ kai qismat haiñ? A murder has taken place within the *division* of that police officer—Us af-sar-i-pulīs ke 'alāqa (dāvizhan) meñ khūn ho gayā

3.—Ikhtilāf-i-rāe, nā-ittifāqī; bar hamī, bauāw kā na h.

There was a *division* among the assessors—Asesaron men ikhtilāf-i-rāe thā

4.—Jo jam'at ki kisi amr ki tajwiz men masūf' ho uske arākin kā bagaraz-i daryāft-i-ittifāq wa ikhtilāf-i-rāe do hisson men kiya jānā

The motion passed without a *division*—Woh tahiik bi-l-ittifāq manzūr ho gayī ya'nī uski manzūri men majma' i tajwiz-kunanda ki rāe men ikhtilāf ho-kar do firqa na huā

Divisional, *a* l.—Jisse kisi shai kā taqsim honā zāhir ho; jo kisi shai ke munqasim hone (bāñte jāne) par dalālat kare.

2.—Kisi qismat yā zil'e se muta'alliq.

Divorce, *n.* (*Law*) l.—Talāq; 'adalat yā panchāyat wagaira ke hukm se jorū aur khasam ke mā-bain 'aqd-i-nikāh (shādī ke rishte) kā tor diyā jānā; shikastagī i-'aqd i-nikāh ba sabīl-i-jāiz, woh judāyī jo zauj wa zauja (jorū-khasam) ke darmiyān khwāb-o-ḥhur (khāne aur sone) kī nisbat ho

A reversible *divorce*—Talāq i-rā'i—An irreversible *divorce*—Talāq i-bāin.—M L.

2.—Woh hukm yā nawishta jiske zail'e se talāq 'amal meñ āwe

Divorce, *v* t. Talāq d; 'aqd i-nikāh ko shikast k, shādī kā rishta tor kar jorū khasam ko judā judā k., kisi byāhī 'aurat (zan-i-mankūha) aur uske shauhar ke darmiyān khāne sone kī nisbat judāyī kar-d; chhor d

A *divorced* woman—Zan-i-mutallāqa; woh 'aurat jiske talāq diyā gayā ho—

Receiving back, or returning to, a *divorced* wife—Raj'at—M L.

Divorcement, *n.* Infisāk-i-nikāh, talāq

Divorcive, *a.* Jisse nikāh faskh ho jāwe; fāsikh yā nāsikh-i-nikāh.

Divulge, *v* t. l'fān k; ifshā k, zāhir k; khol d., kisi aisi bāt ko jo pah-le پوشida yā lā-ma'lūm rahi ho janā d. yā fāsh k, batlānā.

Do, *v* t. l.—Karnā; anjām k.; kisi kām kā k. [hai woh yahī hai This is all you have to do—Tumheñ yahī karnā hai, jo kuchh tumko karnā

2.—Paidā k.; anjām-i-kār meñ paidā k., ba-taur natije ke paidā k. yā zuhrūr meñ lānā; karnā.

This will do you no harm—Yah tumhāre liye koyī mazarrat paidā na karogā; isse tumhāre kuchh nuqsān na hogā.

3—Anjām yā khātme ko pahunchānā; khatm k; pūrā k., tamām k.

Used chiefly in the participle *done*

As soon as work was done—Jōhīn kām khatm huā (ho-chukā).

4—Pukā ke taryār k.—jaise khānā, khāne ke liye taryār k.; is tarah pakānā ki kabīn se khāmi (kachāyī) na rah jāe.

The meat is done on one side only—Qosht ek hī taraf pakkā hai.

5.—Zarūrat kī hālat men kisī fīl kā k; ba-darjā-i-ākhir yā ba-taur-i-chāra-kār-i-ākhir kisī fīl kā k; kisī tadbīr kā k yā ‘amal men lānā.

What will you do in this emergency?—Is zarūrat-i-ashadd ki hālat men tum kyā (kaun sī tadbīr) karogē?

To do to death—Mār dālū, halāk (qatl) k.—To do away—Dūr kar d; zāl kar d., nikāl d.—To do on—Pahūnā—To do off—Uṭhānā—jaise pahūne ke kapre.

To do into—Kisī tahrīr kā tarjama ek zabān se dūsri zabān men k.—To do

one's best, one's diligence, and the like—Hatta-l-was' (hatta-l-mukān yā hatta-l-maqdūr) koshish k; apne gūbū bhar fikr k., jahaū tak ho sake kṛbū mihnāt k.—To do over—(a) Phir se k.; mukarrar yā do bāra k., az-sar-i-nau k. (b)

Lipnā; phāṣnā; potnā—To do up—Ek men bīṣḍh-kar lipet d., bāṣḍh-kar buqcha banānā—To do with—Kām men lānā; kām men lagānā, kisī masrat

kā k yā koyī nikās k. Usually preceded by what—What will you do with these old books?—Yah purānī kitāben tum kya kām men lāoge (nikās nikās kyunhar karogē)?—To live to do with—Sarokār ta'alluq yā 'alāqa r;

wāsta kām yā rābita r.—What have you to do with this case?—Is muqaddame se tumko kyā ta'alluq hai? Never have to do with gamblers—Qimāi-bāzōn

se hargiz sarokār (rābita yā wāsta) na rakkho. [sahīh yā gar-sabīh rahnā.

1, v. 2, 1.—'Adālat yā sihatat ke lihāz se kisī bālat men h; mizāj kā How do you do?—Tumhāre (ap kā) mizāj kaisā hai? Mizāj ki kalfiyat farmāiye (kahīye) Mizāj-i-sharīf? [k.; kām nikālānā.

2—Kām chālū; kāi-rawāyī h; kifāyat k; kāfī h; kār-bārī Will this do?—Kyā isse kām chāl jāega? Kyā yah kāfī hogā (isse kām nikāl

jāega?)—To do for—Munāsib h., hasb-i-hāl h; lāq h; kisī amr ke liye kār-

āmad h.—To do without—Kisī dūsri chīz ke begān kām chālānā yā kār-rawāyī

k., kisī aṅg kā anjām ek dūsri bāt par munhasir nā, dar-guzār k. The court can do without the evidence of this witness—'Adālat kī kār-rawāyī bilā is gawāh ke hosaktī hai—To have done—Khatm kar d.; shurū se ākhir tak kar

d., khātme ko pahūnchā d.; ta'alluq-i-mazīd nā r., phir kuchh sarokār nā r.

ock, n. Woh jagah jahaū mujrim yā mulzam muqaddame kī tahqīqāt wa tajwiz ke waqt 'adālat men khurā kiya jāta hai, 'adālat men mujrim ke kharā hone kā maqām [Jurm kā muqr hai.

The prisoner in the dock pleads guilty—Mudda'ā'alah-i-hāzār-i-'adālat apne

ocket, n. Kāgaz kī parcha jispar koyī mazmūn ikhtisāi ke sāth likhā jāe. ocket, v. t. Kisī kāgiz ke pusht (piṭh) par uskā kḥulāsa likh d.; kisī

mazmūn ko ba-tarāz-i-mukhtasar kāgiz ke parche par likhnā.

ctrine, n. Masala, usūl The doctrine of factum valeat—Masala-i-waq'at-i-amr-i-wāq' document, n. 1.—Hidayat shahādat yā subūt-i-tahrīrī; koyī asl yā sarishte kī kāgiz jispar kātāur kisī amr ke madā-i-subūt yā tāyīd

ke istidlāl kijā jāwe; woh nawishta wasīqa sanad yā dast-āwez jiske zarī'e se koyī bāt sābit karāyī jāe.

A forged document—Dastāwez-i-masnū'ī; jā'ī dast-āwez *A genuine document*—Dast āwez yā wasīqa-i-aslī. aisā wasīqa yā nawishta jo jā'ī na ho *A registered document*—Dast āwez-i-rajistari-shuda yā musaddaq ba rajistari *An unregistered document*—Dast āwez-i-gair-rajistari-shuda; aisā wasīqa jiski tasdiq mahkama-i-rajistari men na huyī ho. *A testamentary document*—Dast āwez-i-wasiyatī; wasiyat nāma *A non-testamentary document*—Dast āwez-i-gur-wasiyatī; aisā wasīqa jismen kisi qism kī wasiyat na kī gayī ho *A public document*—Dast-āwez-i-'ām yā sar-kārī *A private document*—Dast āwez-i-khāngī, kisi kī mij kā yā khās wasīqa *An original document*—Asl wasīqa; asl yā'ī naql nahīn

Documentary, a. Subūt-i-tahrīrī se muta'alliq; mushtamil-bar-wasāiq; dast āwezi kīgazī yā tahrīrī, lisānī (taqrīrī yā zabānī) nahīn [jagah hatjānā Dodge, v. 1 —Jihyak kar kanāre ho-jānā, yakāyak ek jagah se dūsrī 2.—'Aiyārī k, maki o-fareb k, jul d.; buttā d., ummed d. par use pūī na k; dhokhā d

Dodge, n. Kisi qism kī chālākī, fitrat; makkārī; jul; dhokhā; buttā Dog, n. 1—Kuttā. sag

2.—Kamīna aur nākara shakhs; kambakht; mardak; kuttā.

To give or to throw to the dogs—Be-kār samajh-kar phenk d —*To go to the dogs*—Tā bah ho jānā, barbad h., khāk ho-jānā; mutti ho-jānā (mutti men mil-jānā).

DOLI CAPAX, [Lat.] (Law) Fureb dene yā mazarrat pahunchāne ke qābil, jo mujimāna irāda kar-sake

DOLI INCAPAX, [Lat.] (Law) Jismen mazarrat pahunchāne kī salāhiyat na ho, uiyat-i-mujimāna ke qābil nahīn

Domain, n. 1.—Mamlukat, bādshāhat; saltanat [usike qabze men ho.

2.—Arāzi, woh arāzi jo kisi amīr ke daulat-khāne ke ird-gird khās

3.—Milkīyat-i-arāzi, amlāk yā us-i-pidari jo kī-i ko istihqāq-i-zātī ke rū-se hāsil ho; amlāk, milk; milkīyat-i-mutlaq yā kāmilī, mamlukat, iāj

Domestic, a. 1—Khāngī; ghar kā, ghar aur larke bālon ke muta'alliq

2.—Kisi qaum se muta'alliq, mulkī, andurūnī, gair-mulk ke muta'alliq nahīn; desī [men lagā rahe.

3.—Jo ghar par kasrat se rahe, jo ghar ke kāmon vā uski khushiyon

4.—Jo insān kī ābādī men yā uske nazdīk rahe; paluā, wahshī nahīn—jaise jānwār. [shakhs hamesha rahe

Domicile, n. 1.—Sukūnat-i-dawāmi kā maqām; woh jagah jahān koyī

2—(Law) Kisi khās maqām par sukūnat jisse yah bāt yaqīnī yā qiyāsi taur par sābit ho ki usī maqām par bilā ta'ayun-i-aiyām (hamesha) sukūnat rakhtī jāwegī, sukūnat-i-mustaquilla.

Domicile, v. t Kisi jāe-i-sukūnat-i-mustaquilla men istiqāmat ikhtiyār k; kisi usī jarah jiske rahuā jahān maskan-i-dawāmi ho; sukūnat-i-mustaquilla ikhtiyār k.

Domiciliary, a Sukūnat-i-mustaquilla yā dawāmi se muta'alliq, us jagah se ta'alluq r w. jahān koyī shakhs ya kisi khāndān ke log rahte hon.

Domiciliary rights—Huqūq-i-muta'allha-i-sukūnat-i-dawāmi; jo huqūq sukūnat-i-mustaquilla ke zarī'e se hāsil hon *Domiciliary visit*—(Law) Hukm ke zarī'e se khāna-tālāshī ke liye kisi ke makān-i-maskūna par jānā

Domiliate, v. t See **Domicile, v. t**

Domiciliation, n Sukūnat-i dawāmī yā mustaqilla, hamesha kā rabnā

Dominant, a Gālib; mustaulī; jiske ikhtiyār meñ 'inān-i-hukūmat ho; hukm-rān, qawī

The *dominant party* — Fariq-i-gālib *Dominant estate or tenement* — (Law) Woh arāzi (zamīn) jiskā rāsta yā mujrā i-āb (panāla wagrā) istihqāq-i āsāish ke rū se kisī dūsri arāzi par ho, woh arāzi jisko istihqāq-i nafāz-i haqq-i murūr wagrā nisbat dūsri arāzi ke hāsu ho

“Opposed to *servient estate or tenement*, which signifies the estate from which a servitude or easement is due to what is called the *dominant estate or tenement*.” *Webster*

Domion, n 1 — Bādshāhat, saltanant; iqtidār-i-ā'zam; hukm-rānī kā ikhtiyār, bilā-muhāsaba qabza wa tasarruf kā ikhtiyār, apnī marzī ke mutābiq hukūmat wa tasarruf kā iqtidār

2 — 'Amal-dāri, qalam-tau. 'alāqa, mulk, mulk kā woh hissa jo kisī bādshih yā riyāsat ke zai-i-hukūmat ho [kā haq]

3 — Hukūmat, istihqāq-i-hukūmat; hukm-rānī yā farmān-rawāyī
DOMINUS, n [Lat] (Law) Mālik, āqā, woh shakhs jiske ikhtiyār meñ koyī chiz ho, kisī chiz kā mālīk; dārinda-i-mulk, woh shakhs jis'ī koyī chiz milkiyat ho; kisī chiz ki nisbat haqq-i-milkiyat: w.

DONATIO, [Lat] (Law) 'Atiya, bakhshish, hiba, dān [par kiya jāe]

DONATIO MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law) Hiba jo maine kī ummed

DONATIO NON MORTIS CAUSAE, [Lat] (Law) Hiba jo maine kī ummed par na kiya jāe [kiya jātā]

DONATIO NON PRÆSUMITUR, [Lat.] (Law) Hiba kā qiyās nahīn

Donation, n 1. — Denī; bakhshish vā 'atīk, 'atiya, bakhshish; hiba, dān.

2. — Jo shai bataur bakhshish yā dān ke dijāwe, shai i-mauhūba, woh shai jo kisī ko muft meñ ya'nī bilā mu'āwaza-i-naqdī dijāwe 'atiya.

3 — (Law) Woh fil' jiske zar'e se ek shakhs apnī kisī chiz yā uske haqq-i-tasarruf ko kisī dūsre shakhs yā ashbāhās kī jamā'at kī taraf bilā akhzi mu'āwaza-i-naqdī muntaqil kar-dē, woh fil' yā mu'ābada jiske tū se koyī shakhs kisī shai kī nisbat apne haqq-i-milkiyat ko az khud wa bilā-adā i-mu'āwaza muntaqil kar-detā hai.

DONEC PROBETUR IN CONTRARIUM, [Lat] (Law) Tāwaqte ki bi-l'aks sābit na ho, jab tak koyī amr-i-mukhālāt sābit na ho

Donee, n 1 — Mauhūbilāh woh shakhs jise koyī shai ba-taur bakhshish vā hiba ke dijāwe; woh shakhs jise koyī chiz dān kar dijāwe; mauhūb lahū [mukhtār]

2 — (Law) Woh shakhs jise kisī kām ke anjām kā ikhtiyār diya jāwe,

“In the latter sense, the *donee* is sometimes called the *appointor*” *Webster*

Donor, n. 1. — Wāhib; hiba k. w., woh shakhs jo koyī chiz kisī dūsre shakhs ko bilā mu'āwaza (muft meñ) de dān k w

2 — (Law) Ikhtiyār-dihanda; mukhtār muqarrar k. w [badal na ho]

DONUM GRATUITUM, [Lat.] (Law) Hiba-i-bilā-'iwāz, woh hiba jiskā

Doom, v. t 1. — Kisī mulzam kī nisbat hukm-i-sazā sādīk; tajwiz ke rū se mulzam qarār d, hukm-i-tā'ziri sādīk k.; sazā kā fatwa yā hukm d.

2.—Taqdīn (qismat) men likhā; kisi kā aujām-i-kār is tarah qām k. ki woh tal yā mit na sake

Doom, n. 1 —Hakm-i-sazā musaddara-i-'adālat; aisi tajwīz jisse kisi ko mazariyat pahunchē, hakm-i-ta'zīrī.

3 —Taqdīn; qismat, jo kuchh bhāg men likh-jāe; nasīb kā likhā.
Door, n. 1 —Darwāza; woh dar jo makān yā kamre men āmad-o-raft ke liye banāyā jāwe, āne jāne kī rāh.

2.—Kewāī, woh takhta wagaira jise aksar qabze wagaira par lagā kar makān men āmad-o-raft ke liye band kar te yā khol-dete hain

In doors or within doors—Makān ke andar, ghar men; sāye men —*Next door to*—Nazdik, muttasil, qarīb, ham sarhad; ham kanār, hāshiyē par —*To lie at one's door*—Man'sūb ho saknā, kisi ke zīnmē lig-saknā yā 'ād ho saknā; kise ke sar parnā *The fault lies at his door*—Yāh qusūr usse man'sūb ho-sakti hai (uspar 'ād hotā hai).

Dormant, a. 1 —Sotā huā, khufta.

2.—Jiskā izhār yā inkishāf na kiyā jāe; jispar istidlāl yā isār na kiā jāwe, jo ba-taur-i-khud ehṣor diyā gayā ho; jiskī khabar girī na kī jāe, jisko nafāz na dilāyā jāwe; mu'attal

A dormant claim or title—Aisā da'wā yā haq jiskā izhār yā jispar istidlāl na kiyā gayā ho; da'wā yā haq jo ta'attul men rahe (mu'attal yā gar-nāhiz parā rahe)

Dormant partner—Tijārat kā woh sharīk jo kampanī yā shar'ikatī jam'at ke logoṅ ke sāth kuchh kām wāqī' na kare par naf'-nuqsān men sharīk rahe

☞ Called also *sleeping or silent partner*.

Double, a. 1—Dūnā, dugnā, do-chand; dohrā; muzā'af.

2.—Jorē kā jorā. ek qism kī do ekaṭṭhī chizen; do chizen jo ek dūsre kī mānund hon.

3.—Do hisoṅ par baṅtī huā; mutazalzal; makkār; 'aiyār, zāhir men kuchh aur bātin men kuchh; ūpar se kuchh aur bhītar se kuchh.
Double, ad. Dūnā, do chand, almuza'af.

He is double his brother's age — Uskī 'umr uske bhāiy kī 'umr se almuza'af hai

Double, v. t. 1 —Dūnā k; do-chand k., almuza'af k, koyī chīz jitnī ho utnīhī usmen aur milā yā barhā d.

2.—Dohānā; dohrā k., bīch se mori kai do tah kar d.

☞ Often followed by *up*

3.—Jitnī koyī chīz houskī do-chand h., muzā'af k., dūnā h.; dugnā h.

Double, v. i. 1—Dūnā h., do-chand h.; almuza'af h

2.—Phir kar phir usī rāh par ānā, palat yā ghūmkar usī jagah pahunch nā; phir-phirākar phir usī maqām par ānā yā jānib-i-mukhālīf ko jānā

3.—Makr-o-fareb k., 'aiyārī k; dhokhā d., jul yā buttā d., chhāl nā

Double-dealer, n. Jo do tarah ke mukhtalīf fi'l kare, dagābhāz wa makkār shakhs, jiskī zabān par kuchh ho aur dil men kuchh; do-faslā, jiske qauṭ wa fi'l men duyī ho, gandum-numā-ī-jau-faiosh.

Double-dealing, n. 'Aiyārī; makkārī, fareb-dihī, kahnā kuchh aur karnā kuchh, do-rangī

DOUBLE-ENTENDRE, (dōs'bl-ōng-tongdr) *n. (Fr.)* Woh lafz yā kalām jiskī do ta'bīr ho sake; lafz yā kalām-i-rū-ma'nī.

double-entry, n. *Hisāb-navisī kā woh tarīq jiske rū se ek raqam jam' wa kharch donon maddāt men is garaz se likkhī jāti hai kī ek mad kī raqam kī jānch dūse mad kī raqam se ho, jānch ke liye raqam i-hisāb kā jam' wa kharch.*

double-plea, n. (*Law*) *Mudda'ā 'alaih kā woh 'uzr jismeñ aisi do bāteñ hon kī numeñ se koyī nālīsh-i-mudda'ī ke mamnū' u-s-samā'āt qarār-diye jāne ke liye kāfi ho*

doubly, ad. *Dūnā, do-chand; dugnā.*

Doubt, v. i. 1.—*Pas-o-pesh k, āgā pichhā k. rāe meñ mutazalza' h; shash o-pauj meñ rahnā; kisi amr kī nisbat tazabzub meñ (muzabzub) rahnā; dubdne meñ rahnā, shubhe men rahnā*

I doubt whether it is proper—Mujhe iski munāsabat (iske munāsib hone yā na hone) meñ pas-o pesh yā shubha hai.

 Sometimes with *of*

[k.

Doubt, v. z. 1.—*Mushtabah samajhnā, manzūr nā k, bāwar kaine (ya-qīn jāne) men taamul k yā hichakpā; i'tibār karne meñ pas-o-pesh k. The court has heard the prisoner's statement, but it doubts the truth of it—'Adalat ne mudda'ā 'alaih kā bayān sunā lekin uske uski sachāyī par yaqīn jāne men taamul hai*

2.—*Ihtimāl r, khauf khānā, shubha r.*

Doubt, n. 1.—*Woh hais-bais (pas-o-pesh yā shash-o-panj) jo kisi shai ke 'ilm yā subūt kī kamī kī wajh se dīl men paidā ho, tazabzub, ibhām, shak; shubha, rāe kī kisi jānib qāim na h; taammul, waswās, dubdhā*

2.—*Khauf, ihtimāl, gumān; khatkā [iāz. bujjat,*

3.—*Woh qababat jo raf' karne kī garaz se pesh kī jāwe, 'uzr, i'ti-*
Doubtful, a. 1.—*Pas-o pesh men; mutaammul; hais-bais meñ; jiskī rāe ek jānib ko musatmam na ho (jamī nā ho).*

I am still doubtful of this fact—Is wāq'e kī nisbat main ab tak pas-o pesh men hūn; is bat kī nisbat meñ rāe abtak nahīn jamī

2.—*Jismeñ shak yā shubha ho-sake; mushtabah; wāzib sāf yā ya-qīn nahīn, qābil i-'itūāz, mashkūk, gair-munaqqah; muzabzub; jiskī sarāhat yā jis'ā ta'āyun ba-āsānī na hosake.*

3.—*Jismen do ma'nī paidā hon, zū ma'nī, mubham.*

A doubtful expression—Zū-ma'nī 'ibārat, aisi 'ibārat jise do ma'nī nikalte hon

4.—*Jiskā natija (anjām yā maāl-i-kār) ṭhik ma'lūm na ho.*

Doubtfully, ad. *Mushtabah tarīq par; shubhe ke sāth, shubhe se; ihtimāl; tazabzub ke sāth; bilā-tasmīm-i-irādat; khauf ke sāth; pakkā yā bharosā karke nahīn, yaqīnī nahīn.*

Doubtless, adv. *Biā shubha, be-shak, lā-raib; aur kyā [taur par diyāwe.*

DOUCER, (dōs'sūr) [Fr] *Woh tuhfa nazr yā bakhsish jo rishwat ke*

Dower, { n. 1.—*Kābīn; mahr; woh naqd o-jns yā haqqīyat jo nikāh*

Dowery, { ke waqt shauhar ke zimme muqarrar kī jāti hai.

Dowry, {

Fatima's (wife of Ali's) dower—Mahr-i-Fātimī.—A customary or proper dower

—Mahr-i-misl.—An exigible or prompt dower—Mahr-i-mu'ajjal.—A deferred

or an immediate dower—Mahr-i-mu'ajjal

aiyan —An unknown *dower*—Mahr-i majhūl —To settle a *dower*—Mahr bān
dhūā, mahr qāim k —To remit a *dower*—Mahr bakhsh d , mahr mu'af kar
d.—Deed of *dower*—Kābīn-nāma , wasīqā-i-mahr —(M L.)

2 —Jabez, dabez, jo kuchh 'amat ko shādī ke waqt apne sāth
susrāl le jāne ke liye diyā jāwe ; strīdhan

3.—Kisī byāhe shakhs kī jāe-dād-i-gau-manqūla kā woh hissa jis
par uske marne ke ba'd uskī zauja apne hīn-i-hayāt (jīteyī) muta-
sarrif rabe, kisī shakhs kī jāe-dād-i-arāzi kā woh juzw jiskā istihqāq
uskī wafāt ke ba'd uskī bewa ko hāsil ho.

own, prep 1.—Utār (nazūl) men ; hulandī (ūnchī jagah) se pastī
(nichī jagah) kī taraf ; niche unchāyī se nichāyī kī taraf.

Down a hill—Pahār ke niche ya'nī pahār ke ūpar se niche kī taraf *Down a
well*—Kuen men ya'nī kuen ke ūpar se uske andar

2.—Daryā ke mohāne kī taraf, us jagah kī taraf jahān daryā kā pānī
samundar yā jhīl men girātā ho, us taraf ko jidhar pānī kā bahāw ho

To swim down a stream—Jidhar dhārē kī bahāw ho usī jānib ko tairna
Down the country—Samundar kī taraf ; us jānib ko jahān nadiyon kā pānī
samundar men girātā ho *Down the sound*—Samundar kī taraf, jidhar ko
bhāthe kā bahāw ho

own, ad. 1 —Charhāw se utār kī taraf, farāz se nisheb kī taraf

He is going *down*—Woh nisheb kī jānib jātā hai (ya'nī kisī jagah se jo charhāw
par hai utār kī taraf jātā hai)

2.—Zamīn par ; niche

He is *down*—Woh niche hai *Hold him down*—Use zamīn par dhar rakkho.

3 —Ufuq ke niche.

The sun is *down*—Sūrj ufuq ke niche chalā gayā (gurūb ho gayā).

4 —Bartar hālat se adnā hālat men ; tanazzul kī hālat men, bad-
nāmī yā zillat kī hālat men.

His reputation is going *down*—Uskī nek-nāmī zawāl par hai (ghaṭṭī jātī hai)

To write one's self *down*—Apnī hī tahrīr se apne ko zalīl yā bad-nām k

5 —Bahut se thorā ; thekne par, andāz par

To boil *down*—Joshānda wagaira ke tairār karne yā khānā pakāne kī hālat men
is kalām se yah samjhā jātā hai kī pānī wagaira ko jalākar thorā aur dūstre
ajzā ke mutābiq kar-denā chāhiye [letā huā

6 —Phailā huā, zamīn yā kisī sath-i-musattah par phailā parā yā

To lie down—Zamīn wagaira par let yā phail-kar par jānī *Up and down*—
Yahān-wahān ; idhar-udhar ; āge-pichhe, ghūmtā-phirtā.—*Down with*—(used
in energetic command) (a) Girā do, dhā do, misāmār kar do masalan
kisī 'imārat ko (b) Patak do, girā do, mārkar girā do—jaise kisī shakhs ko

owncast, a Niche guā huā, zamīn kī taraf mukhātab, mahjūb, shartingūn,
pazhumrda, sar-nigūn.

[liṅg yā rang zāhir ho

A *downcast* look—Nichī nazar ; āukhen nichī karke dekhnā jisse nadāmat
ownfall, n. Barbādī, tabāhī, dafātan zawāl kā ā jānā, rutbe nek
nāmī yā khushī wagaira kā yakāyak ghat jānā khwāh zāl ho-jānā.

ownright, a. 1 —Sāda, saih ; sāf sāf, khulā khulā, fāsh ; nipat ;
mahz, thik, mutlaq

[yā mahz) behūda bāt

Downright madness—Nirā (mahz) pāgalpan *Downright* nonsense—Sāf sāf (nir,

2 —Sāda-lauh; be-makr-o-riyā, gair-muhazzab; nā-tarāshīda.

He spoke in his *downright* way—Woh sāda-lauhī se bāt chit kartā thā (uski guftgū men banāwaī nahin pāyī jāti thī) {ke manzil par.

Downstairs, *ad.* Kothe yā zīne ke niche; niche ke masātib par; niche

Downward, } *ad.* 1 —Niche; zer, bulandī se pastī ki taraf

Downwards, } To move *downward*—Niche ko chalnā, pastī ki taraf jumbish k.

2.—Mohāne sire yā nikalne kī jagah se utār ki taraf

3.—Mūris se wāris kī taraf ba-khatt-i-mutanazzila—jaise bāp se betē aur pote kī jānib

4.—'Uūj yā nām-wari se pastī yā zillat kī hālat men

Downward, *a* 1. Niche ko māil, zamīn yā uske markaz kī taraf māil.

2 —Sire yā nikalne kī jagah se niche ko

3 —Zulīl; past; afsurda, udāsi se bhāī huā

Doze, *v.* 2. Ūghnā; jhapkī 1, khwāb-i-khargosh men pare rahuā, alsānā, sust pare rahnā [alsāyā k]

To *doze* over a work—Kisī kām men sustī k (usko hye sust pare rahnā yā

Draft, *n.* 1 —Hundī yā hundavī, woh hukm jo ek shakhs dūsi shakhs ke pās bhejkar kisī ko rupaye dilāye

2 —Naqsbe kā khāka, naqshe kā dhāncha.

Draft of an account—Khasia; chittbā; hisāb kā kharrā, parcha-i-hisāb.

Draft, *v.* 1 —Naqshe kā khāka yā dhānchā banānā.

2 —Musawwada banānā yā tayārī k, kisī mazmūn ko samajhkar hkh-dālnā, khamā khafā k

Draftsman, *n* Musawwid yā musawwada banāne w.; naqshe-kash yā naqsha khīnchne w [1; khukh kar-d.

Drain, *v.* 1.—Āhista āhista yā ba-tadrij khīnch 1.; khālī kar d., chūs

His litigious spirit *drains* his treasure and made him a *pauper*—Uski jang-jū tabī'at ne uski daulat khālī kar dī aur use muslis banā diyā

2.—Pānī yā aur kisī saiyāl chīz ko rafta rafta (dhīre dhīre) bahā kar khālī kar d., ba-tadrij khushk yā khālī kar d.; nichor 1.; intūbat namī yā tarī bāqī rahne nā d.; daulat yā āmadani wagaira se khālī kar d., khālī kar d. [yā tapkānā.

3.—Chhānuā, sāf karne kī garaz se kisī sūrākh-dār chīz se bahānā

Drain, *v.* 2 1 —Āhista āhista bah-kar nikal jāna

Let the water of the low ground *drain* off—Us nichī zamin ke pānī ko āhista āhista bah-kar nikal jāne do [ho-jānā, khush ho jānā

2.—Pānī wagaira se uske bah yā tapak kar nikal jāne ke bā'is khālī Let the cloth hang and *drain*—Us kapre ko latkā do tāki uskā pānī tapak kar khushk ho-jāe Let the vessel stand and *drain*—Us bartan ko kharā kar do tāki uskā pānī tapak-kar woh khālī ho-jāe

Drain, *n* 1.—Khānch 1.; khīnch-kar khālī kar-d [nikās

2.—Pauālā yā pauārā. nālī; panāri, muhri; badar-rau, pānī kā *Right of drain*—(Luv) Istihqāq-i-ijrā-i āb, woh haq uske rū se ek shakhs dūsi shakhs kī zamīn par nālī wagaira banā-kar pānī bahātā hai [diya-jānā

Drainage, *n.* 1.—Pānī wagaira saiyāl chīzon kā batadrij bah-jānā yā nikāl-

- 2.—Kisī mulk yā zil' ke pāuī kā uske daryā wagaurā ke zarī'e se nikāl jāne kā tarīq [bāhar nikāl jāe]
- 3.—Woh badār-rau wagaurā jisse kisī shahr wagaurā kī pānī bahkar raw, v. t. 1.—Khīnchnā, apne pīchhe yā apuī taraf zor de-kar chālānā, āge se pīchhe yā pīchhe se āge khīnchnā yā chālānā [lānā, lubhānā]
- 2.—Koshish k., apuī taraf mālīk.; tāgīb k.; mutawajjih k., phus
- 3.—Nikālānā, khīnch-kar bāhar k.; kisī zarf se uske mazrūf ko nikālānā, jis chīz men koyī shai ho (rakkhī ho) usse nikālānā, miyan se nikālānā yā bāhar k
- 4.—Akhz k.; istimbāt k., istikhāj k., natīja nikālānā.
- 5.—Jahān koyī chīz rakkhī yā jam' ho wahān se use l., kisī sar-māya wagaurā se talab karke l. [hāsīl k]
- 6.—Qur'a uthāne ke zarī'e se pānā. khush-qismatī se pānā; jītānā,
- 7.—Phepharon men l., dam l.; dam le-kar bāhar nikālānā, bharnā, sāns khīnchnā
- 8.—Khīnchkar lambā k yā barhānā, lambāyī men baīhānā, pharī ānā; kisī dhāt (some chāndī lohe wagaurā) ko barhā-ka; uskā tāi khīnchnā.
- 9.—Khīnchnā; banānā, naqsha taswīr yā shakl wagaurā banānā, khutūt (lakīren) khāinch-ka; kisī chīz kī shabīh banānā
- 10.—Tarz-i mu'ayyan par likhnā, wājib tarīq par tahrīr k., hā zābita likhnā, kisī tahrīr kā musawwada tayyār k.; kisī kāgaz kā khāka (khariā) banānā. [rāyī chāhna]
- 11.—Pānī men dhaunsā, tairne yā bahne ke liye kisī qadar gah *Drawn butter*—Makkhan jo khāne par chulāne ke liye galā (teghlā yā pighlā) kar tayyār rakkhā jāe—*Drawn game or battle*—Larāyī (jang) jumen minjuma do farīq ke koyī gālb na ho, barābar kī larāyī—*To draw a bow*—Tir chhor nā—*To draw a curtain*—Parda girānā yā uthānā, shurū' yā khatm k.—*To draw back*—Chhūt pānā, phutā pānā—*To draw in*—(a) Dākhil k khāinchkar bhītār lānā, jam' k (b) Wargalānnī, phuslānā—*To draw in*—Sūd paidā k yā pānā, byāj sijhānā yā sijhnā; kisī shai par sūd pāne kā mustahāq k—*To draw off*—(a) Kisī taraf se khīnch l., koshish k (b) Nikāl l., khāinch l.; bahā d (c) Chulā kar nikālānā, khāinchnā—*To draw on*—(a) Phuslānā; targīb d.; wargalā-ka; apne sāth kar-l (b) Paidā k., karānā, zuhūr men lānā; kisī shai kā bā'is h—*To draw up*—(a) Musawwada banānā yā tayyār k. likh kar tayyār k.; hasb-i zābita (bandhe huye tarīq yā dhang par) murattab k—(b) Tahrīb-wār qāim k., qatār bāndh kar kharā k., saf-āyī k [kī quwwat : raw, v. t. 1.—Khīnchnā, khāinchna men zor k., khāinch ke le chalne A horse draws well—Ghorā gārī wagaurā achchhī tarah (zor se) khīnchta hai
- 2.—Koshish k., targīb yā tam' d., lubhānā, phuslānā.
- 3.—Phoie wagaurā ke mawād ko jam' yā ekatthā kar-d., rim ko baṭor d., pakā d., pakā aur bahā d
- 4.—Hawā se bhar jānā jismen jahāz zor pākar āge ko chalne lage.
- 5.—Naqsha khāinchnā; sūraten banānā, taswīr khīnchnā, musawwiri k.
- 6.—Sikur jānā, khīnch-kar chhotā ho-jānā
- 7.—Miyān se bāhar k.; miyān se nikāl l.—jāise talwār.

8.—Jo rupaye jam' yā wā,ibu-l-a-lā hoñ unke wusūl ke liye hun-davi yā chulhī wagaura likhnā.

Usually with *on*.

9.—Klunchuā; khunch jāwā jaise gāī wagura kā

To draw back—Pas pā h , pichhe ko hat jēnā; bhāg jnā, kanāra kash ho jānā

To draw near or nigh—Nizāf pahunchuā, quib ājāwā—*To draw off*—Chale

jānā—*To draw on*—Chahite yā barhte jānā, pahunch jānā—*To draw up*—

Pas jānānā yā parā-bandī k , qatā bāndhāī, safārāyī k ; ā.āsta k

Draw-back, *n.* 1.—Fāide men nuqsān, ziyā-i-sūd, naf' yā qimāt men kamī, amr-i-bāij yā mānī; aisi bāt jisse kisi shai kī taraf se be-dilī ho (dil tūt jāe).

2.—Woh rupaye jo mu'af yā wāpas kar-diye jāen, woh mahsūl-i-māl jo kabhi thorā aur ba'z waqt sab kā sab saikār ki jāmb se mu'af yā wāpas kar-diya-jitā hai. chhūt; phntā.

Drawee, *n.* Woh shakhs jiske nām hunlī likhī jāe; woh shakhs jis-par (jiske upar) hundi kī-jāe, hundi kā maktūb-lah; upar-wālā, hundi kā dām d. w. [nikālne w

Drawer, *n.* 1.—Klunchne w., kuen se pānī nikālne w ; pipe se shai'ab

2.—Mez wagnā kā darāz.

3.—Hundi k. w., jo hundi kare; hundi kī kātib; likhī-wālā.

Correlative of *Drawee*.

Drawing-room, *n.* 1.—Mulqāt kā kamrā; darbār kā kamrā, diwān-khāna, diwān-i-ām, gol-kamrā, woh kamrā jis-men shurafā ke mah-mān khāne se farīg hokar barhte ham. [mulqāt.

2.—Diwān-i-ām yā diwān-khāne men shām ke waqt qā'ide kī

To hold a drawing-room—Umarā wagaura kā shūn ke waqt diwān-i-ām men bā qā'ida logon se milnā [jā] hoñ.

3.—Diwān-i-ām ke hīzīn, jo log diwān-i-ām men jam' (yak-

Dread, *n.* 1. Woh khauf jo kisi āfat ke nāzil hone (āne) kī ummed yā khayāl se paidā ho, khatre kā ba'ā hī dar ihtimāl yā khauf.

2.—Ru'b, adab; dāb. [shakhs jiskā adab kiya jāe.

3.—Bā'is-i-khauf; woh shakhs yā shai jisse khauf kiya jāe, woh

Dread, *a.* 1.—Jisse ba'ā khauf paidā ho; khauf-nāk, haibat-nāk.

2.—Nihāyat ru'b-dāb kā; jiske log bahut mar'ūb hoñ.

Dread, *v. t.* Bahut hī dainā; nihāyat hī khauf khānā. [nāk, 'azīm.

Dreadful, *a.* Haibat-nāk, khauf-nāk; jisse bahut hī khauf paidā ho, haul-

Dream, *n.* 1.—Khawāb; sapnā; woh khayāl yā khayālāt jo soue men paidā hote hañ. [taiang, lahar.

2.—Khayālī bāt; khayāl-i-khām; behūda khayāl yā shubha, wahm;

Dream, *v. i.* 1.—Khawāb dekhnā; sapnā dekhnā.

With *of* before a noun

2.—Khayāl k ; pesh-binī k ; qiyās k ; sochnā.

Dream, *v. t.* Khawāb men dekhnā; khayāl yā bāwar k.

To dream away, out, through, &c.—Khayālāt-i-khām yā sustī men bitānā yā guzrān d., behūda bātoñ ke sochne men nū' k.

Dress, v. t. 1 —Parā jamānā yā bāndhnā, safāīyī k, qā'ide ke mutā
biq qatār jamānā—jaise sipāhiyon ki. [k.—jaise zakhm wagaira men
2 —Dawā lagānā, dho yā sāf kaikhe marham lagānā, marham patī
3.—Kām ke lūq taryār k., kisi kām ke qābil banā d., kisi maqsad
ke hasb-i-hāl kar d.; taryār k.; murattab k

To *dress* a slain animal—Zibh kiye buye jānwar ki khāl khañch-kar pakāne
ke liye use kākūṭ ke taryār k —To *dress* leather or cloth—Chamṛe yā kapre
ko ma-āla yā māñdī wagaira lagā-kar kām men lāye jāne ke qābil banāna
To *dress* (more properly trim) a lamp—Sham' ko sāf wagaira karke jalāne ke
liye taryār karnā.—To *dress* a garden—Bāg ko murattab yā āīsta k; kiya
moñ ko qurīne se banākar mauq'e mauq'e se phūl wagaira lagā d.—To *dress*
food or meat—Khānā yā gosht pakānā

4.—Kapre pahinnā; poshāk pahinnā; zarq-barq kapre pahinnā;
'umda 'umda libās se malbūs h, āīsta k, āīsh k.

To *dress up*—Nafis yū tauq-i-bharik poshāk pahinnā —To *dress a ship*—
Zebāish ke liye jahūz men jbande aur jhandiyā lagānā

Dress, v. i. 1 —Silsile se qatār bāndh kar khare h.

2.—Kapre pahinnā; poshāk pahinnā, malbūs h.

Dress, n. 1 —Kapre; poshāk; libās, pahāwā.

2.—Shurafā ki libiyon ke pahinne kā gherā yā sāya [par pahne jāen.

3.—Rasmī poshāk, woh kapre jo rawāj ke rū se khās khās mauq'on

4.—Kapre ke pahinne kā shu'ūr yā salīqa, 'umda 'umda kapre
pahinnā, khush-poshākī [wagaira pinā

Drink, v. z. 1.—Pyās bujhāne ke liye khwāh kisi dūsi garaz se pānī

2.—Tafīh yā nasha ke liye munashshī 'arqon kā pinā; sharāb-
khwāī k., shiddat se sharāb pinā, had se ziyāda mai-khwāī k;
'ādatan sharāb piyā karnā

To *drink to*—Sharāb pine ke waqt salām k, pahle khud sharāb pi-kar dūsiroñ
ko pine ke liye kahnā, piyāla hāth men lekar dūsi ke haq men kalāmāt i-
khair kahnā

Drink, v. t. 1.—Pi-jānā; utār-jānā; khañch le-jānā

2.—Jazb k.; sokhnā; khūchnā, pi-lenā.

3.—Hawās-i-khamsa ke zarī'e se akhṛ k., sunnā; dekinā.

To *drink down*—Sharāb pi-kar takhṛif yā firo kar d; sharāb ke 'amal se ghatā
yā dabā d —To *drink off*, or *up*—Ek martaba kul pi-jānā, ek ghūṭ men sab
kā sab sokh jānā (gat kar jānā). —To *drink the health*, or *to the health*, of—
Yah ek rasmī muhāwara hai jiske rū se sharāb pine-wālā piyāla hāth men
lekar apne mukhūtab ki taraf ta'zīmī yā nek-khwāhī ke kalām kalitā hai

Drink, n. Pine ki chiz masalan pānī sharāb sharbat joshānda wagaira.

Drip, v. z. 1.—Tapaknā; qatīa qatīa gūnā; tap tap chūnā.

Water *drips* from eaves—Olti se pānī tapaktā hai.

2.—Rutūbat yā pānī kā tapaknā.

A wet garment *drips*—Bhinge (tar yā nam) kapre se pānī tapaktā hai.

Drip, v. t. Chulānā; tapkānā, qatīa qatīa gūnā.

Drip, n. 1.—Tapak yā tapkānā, jo kuchh tapke.

2.—Chhat kā hāshiyā yā kanāra, oltī.

Right of drop (Law)—Woh haqq-i-haish juske rū se kisi shakhs ke makān kā pānī bah-kar uske parosī (ham-sāya) kī zamīn par gira.

Drive, v. l. 1.—Kisi tarah kā zor pahunchāka āge ko chalānā; āge ko hatānā; āge ko chalānā; hānkānā

To drive cattle—Maweshī ko hānkānā yā āge ko chalānā *To drive a nail*—Mekh dhaūsānā yā garānā *The wind drives a ship along*—Hawā ke zor se jahāz āge ko chaltā hai.

2.—Hānkānā jaise gārī ke ghorōn yā khud gārī ko; gārī wagana par sawār kālā-ke le-jānā.

To drive a pair of horses—Ghorōn kī jorī hānkānā *To drive a person to his own door*—Kisi ko gārī wagaira par sawār kālā ke uske darwāze par lejā-kar utār d.

3.—Kisi hālat meñ majhūran dāl d; majhūr k.; lā-chār k.

To drive one mad—Pigal banā d, be-akhṭiyān majhūn kar-d

4.—Karnā; chalānā—jaisc koyī rogār pesha yā kām.

To drive an engine—Kisi kul ko qā'ide se chalānā—*To drive logs*—Latṭhōn ko dāyā le dhāre meñ dāl kar jidhar le-jānā ho udharī bahā lejānā.

Drive, v. i. 1.—Zor se chalnā, shiddat yā tundī se bahnā

2.—Zor se āge chale chalnā; kisi shai yā shakhs ke zor pahunchā-ne se āge ko haṭnā yā chalnā.

3.—Gārī wagana par sawār ho-kar chalnā, jo jānwar kisi gārī meñ jute hon unko jā us gārī ko chalānā

4.—Kisi shai kī taraf rujā' k.; kisi bāt kī koshish k.

Few know the end I am driving at—Jis bāt ke anjām kī fikr mujhe hai usse bahut kam log wāqif hain

Drive, n. 1.—Tafrīh wagana ke liye gārī par sawār hokar maidān kī sair

 Distinguished from a *ride*, which is taken on horseback

2.—Wo jugah jāhān gārī ke hānkne kā subhītā ho; sajak jo gārīyon par sawār ho-kar jīne ke liye tayār kī jāe

Drizzle, v. z Jhisi parnā, phūbi parnā; tarashshuh h.

Droop, v. i. 1—Kamzori wagana ke bā'is se dhaūs yā laṭak jānā-jaise kisi jānwar yā darakht wagana kā, jhuk jānā

2.—Māy āsī ranj yā isī qism ke kisi aur sabab se za'if yā kamzori ho-jānā; shikasta-dil ho-jānā; pāshmurda-khātir h; dil fūt jānā; hāi-jānā yā zail ho-jānā jaise himmat kā.

Drop, n. 1.—Pānī kā hūnd; qatra; qatra yā ṭhop. {Jo jhār meñ lagāyā jāe.

2.—Kān meñ pahīnne kā āweza yā latkan, shishue kā āweza yā qalam

3.—Sharāb kī bahut hī qalīl miqdār

4.—Phānsī kā takhta.

5.—(pl) Koyī dawā jiski mu'tad hūnd (qatrāt) ke hisāb se di-jāe.

Drop, v. t. 1—Qatra qatra girānā; tapkānā; chulānā

2.—Gutā d; chhor d jaise langai wagana. [kash ho jānā

3.—Band k; mauqūf k; chhor d., taik k.; kānāra-kashī k; dast-

Drop the pursuit—Pichhā (ta'āqub) chhor dō *The enquiry has been dropped*—Tahqiqāt band yā mauqūf kar di-giyī. [se sochā d.

4.—Ishāre kānāye yā ahistagi se kuchh kah d. yā batlānā; dhīre *To drop a hint*—Ishāre yā kānāye se kuchh kth d.

5 — Zimnan darj kar-d. (likh d), ba-taur jumla-i-mn'tariza ke dākhil kar-d [bāt zimnan likh d]

To drop a word of instruction in a letter — Kisi chitthi meñ koyi nasihat ka

6 — Dāk ke sandūq men chhorkai bhejnā-juse chitthī.

Please, drop me a line — Mere pās ek shuqqa' (tuq'a) dāk par bhej dijiye.

7 — Chhor d ; band kar-d.

To drop an acquaintance — Āshnāji chhor d.

8 — Sāqit kar-d , kal-adam kar-d , band k ; qām rahne na d

To drop a fashion — Kisi waz' ko sāqit kar d

9 — Sawāī se utār d [sawāl shai kā

Drop, v. i. 1 — Chūnā : tapaknā ; qatīa qatra (ṭop ṭop) gūnā jaise kisi

2. — Yakīyak yā āp-hi-āp nīche ā-parnā ; chū-parnā ; tapaknā.

Ripe fruit drops from a tree — Pakkā phal darakht se chū-parīta hai

3 — Mainā yā daf'atan mainā.

To drop into the grave — Yakīyak mu-jānā , daf'atan goi meñ jānā.

4 — Āparnī , yakīyak ā-jānā , daf'atan pahunch-jānā

☞ With in or into

5 — Khatm ho-jānā ; band yā mauqūf ho-jānā , 'adam-khabar gūn ki wajh se sāqit ho-jānā.

The affair dropped — Khabargiri na hone ke bā'is woh bāt sāqit ho gayi

6. — Gir yā baith jānā , rīchā ho-jānā. [(baith gayi)]

The point of the spear dropped a little — Us bhāle ki nok kuchh nīchi hogayi

Brought, v. i. 1 — Meñh yā pānī kā na h ; āb-o-hawā ki khushki jisse zamīn ko mazariat pahunchē aur darakhton ki bālīdagī ruk-jāe , khushki , khushk sāli , sūkhā , jhūnā ; imsāk-i-bālān.

2. — Halq aur munh ki khushki , pyās , tishnagi

3 — Qillat , na h. [kur d ; dubo bahānā

Drown, v. i. 1 — Saulāb k ; guqāb k ; tah-rāb k , burānā yā būnā

2 — Pānī men dubā d ; dubā d , dubā mārānā ; dubānā , burā mārānā

3. — Dūb jānā ; garq ho-jānā , shiddat se muṭtalā k ; kisi burāyi

meñ kasrat se par kai apne ko kho d

Drown, v. i. 2. Dūb-mārānā ; bur mārānā ; pānī meñ mārānā yā jān khonā

Drowse, v. i. Kuchh kuchh sonā , gahī nīnd se na sonā ; nīnd se bhārā

rahnā , shiddat se ūngnā

Drowsy, a. 1 — Nīndāsā , nīnd se bhārā huā ; ūnghtī huā , khwāb-ālūda.

2 — Jisse yā jiski wajh se nīnd āye ; jiske bā'is koyi so jāe

Drudge, v. i. Barī mīhnat k ; zalīlkāmon men had se ziyāda mīhnat k.

Drudgery, n. Shiddat ki mīhnat , kām jiski kasrat se karne wālā thak jāe ; kafan-ghasotī , zalīl kāmōñ men riyāzat-i-shāqqī

Drug, n. 1. — Mufrad dawāen juko milākar 'attār aur tabīb muaklab dawāen banāte hain , koyi chīz jo dawāon ke banāne yā tarkīb dene men kām āye , rang banāne ki chīzen

2 — Tijārat ki chīz jo pās parī ho yā farokht ke qābil na ho , koyi chīz jo jald jald na bike yā jiski māng bāzār men na ho.

A mortal drug, or a deadly drug — Zahr , bikh ; sam.

Drug, v. i. 1 — Ajzā milānā ; dawāen milākar banānā.

2.—Koyi aisi chiz milānā jo muzir yā nā-guwar ho.

3.—Andāz se ziyāda dawāen khilānā [kab na kare; pansāri.
Druggist, n Jo shakhs suf dawāen kharīd-kar beche par unko murak-
Drum, n 1.—Dhol, ḍuggī, tambūr, tāsha, mridang

2.—Kān kā pardā.

Drum, v. i. 1.—Dhol bajānā; qamehī se tambūr wagana bajānā.

2.—Ungliyon se bajānā, tar tar yā par par bajānā

To drum up for—Munādi-nawāz ki tarah phur phur bharti ke sipāhī khwāh
kisi fīl ke shurakā yā gahak wagana apne dabāw aur koshish se jam' k.

Drum, v. t. Dhol wagana bajānā

Drum out—Dhol bajā kar nikāl d.—To drum up—Dhol wagana bajā-kar jam'
k; ekatthā k; batornā To drum customers—Gāhkon ke pās khud jā-
kar unko kharīd-faokht ke liye apni taraf rujū' k.

Drunk, a. Nashe men chūr; bad-mast; mad-hosh, matwālā.

Never used *attributively*, but always *predicatively*.

Drunkard, n. Jo 'ādātan kasrat se sharāb piye; barā sharābī.

Drunken, a. 1.—Sharāb-khwāri kā uhiyat hī 'ādī; matwālā; sharāb ke
nashe men mast

2.—Sharāb yā tari se bbigā huā; tar; nam.

3.—Nashe-bāzī se muta'alliq; jo nashe ke bā'is se ho; jo kasrat se
sharāb piye kā natija ho.

A drunken quarrel—Takiār jo nashe ki hūlat men ho-jāe, sharābiyon yā bad-
maston ki larāyi (unkā jhagrā)

Dry, a. 1.—Har ek qism ki rutubat se bārī; khushk, tar yā nam nahīn; aslī
yā ma'mūlī rutubat ba-tarz-i-kāfi na r. w.; sūkhā, odā yā bbigā nahīn.

(a) Dry land—Khushk yā sūkhī zamīn (b) Dry weather—Jab bānish na hotī
ho, jab menh na barastā yā kuhāz na partī ho (c) Dry wood—Sūkhī lakrī,
lakri jo hari na ho yā jiski rutubat jazb hokar khushki āgayī ho (d) Jo
dūdh na de—The cow is dry—Woh gāe dūdh nahin detī. (e) Jisse ānsū na
bahe A dry eye—Ānkh jisse ānsū na bahe

2.—Rūkhā, jismen dil lagne yā tafrih ki koyī bāt na ho; aisi bāt
se khālī jiski choṭ dil par lage (asar pahunchē), sāda-sāda, khushk,
jismen koyī san'at na ho.

A dry style—Rūkhī 'ibārat; āda kalām, 'ibārat jismen kisi qism ki san'at na ho.

A dry subject—Rūkhā mazmūn, jismazmūn men dil lagne wālī koyī bāt naho

3.—Sakht, durusht; rūkhā; tez.

A dry remark—Sakht bāt, kisi ki nisbat aisi bāt jo tezi yā rūkhāyī se kahijāe.

Dry goods—Har qism ke kapre fite lais wagana.

Distinguished from *groceries*

Dry, v. t. Sūkhānā, khushk k; rutubat khamīch l.

[kar-d.

To dry up—Kul pāni khiūch l, kucch bhī pāni rahne na d; jalā d; khushk

Dry, v. i. 1.—Sūkh jānā; khushk ho-jānā. [khushk ho-jānā.

2.—Sab ke sab pāni yā rutubat kā bukhār ho-kar khinch jānā,

The water dries, or dries up—Pāni bukhār hokar khinch jātā hai (sūkh jātā hai)

Dubious, a. 1.—Mushtabah; muzabzab; mashkūk; gar-mustahkam; gar-
musammam.

2.—Jisse shubha paidā ho, sâf uahîn

3.—Gair mutahappaq, jiskî asliyat mushakhkhas yâ ma'lûm na ho.

4.—Jiskâ natîja muzabzab (maubûm yâ mashkûk) ho; jiskâ natîja yaqînî taur par ma'lûm na ho.

UES TECUM, [Law] (*Law*) Woh hukm-nâma-i-'adâlat jiske zarî'e se kîsî ko yah hukm diyâ jâwe kî 'adâlat men hâzî ho kar fulân mu qaddame ke muta'allîq jo zarî-i-tajwîz hai jisqadar dast-âwezen aur kitâben (bahî wagaur) tû hâre qabze men hon pesh karo.

ue, a. l.—Woh shai jiskâ ek shakhs kî jâmb se dûsre shakhs ko diyâ jânû yâ woh fi'l jiskâ ek shakhs kî jâmb se dûsre shakhs kî jâmb kiyâ jânû munâsib yâ farz ho, wâjibu-d dam yâ wâjibu-l-adâ, yâftanî; pânâ; denâ; lenâ, zimma.

Civility is *due* from one man to another—Ek insân kâ dûsre insân ke sâth khalîq se pesh ânâ munâsib hai Rent is *due* by or from the defendant to the plaintiff—Mudda'î ko mudda'â 'alaih se lagân pânâ yâ lenâ hai, mudda'î kâ zarî-lagân mudda'â 'alaih ke zimme hai, mudda'â 'alaih ko zarî-lagân mudda'î ko denâ hai, zarî-lagân yaftanî-i-mudda'î zimma-i-mudda'â 'alaih hai

2.—Jo hâlât ke libâz se (nazar ba hâlât) zarûr ho; jitnâ yâ jis qadar châhiye; munâsib; wâjib; shâyân, ma'qûl; kamâ-yambagî, kamî-haqqubû

Due enquiry has been made—Jisqadar tahqîqât hâlât ke libâz se zarûr thi (jitnî châhiye thi) kî gayî, tahqîqât-i-munâsib yâ ma'qûl 'amal men âyî.

3.—Bar-waqt, waqt-i-munâsib yâ mu'ayyun par; thîk, munâsib.

Send this off in *due* time—Is bar waqt (thîk waqt par) bhej-do

4.—Jiske pahunchne kî ummed munâsib tariq par ho; waqt-i-mu'ayyun ke pahle jiskâ pahunchnâ yâ maujûd honâ munâsib rahâ ho, kîsî shakhs yâ chîz ke âne kâ jo waqt muqarrar ho us waqt na pahunchne kî hâlât men kîsî waqt uskî âmad kâ h.

The returns from the subordinate courts are now *due*—Mahkamât-i-mâ-taht se naqshon kâ ajânâ ab munâsib hai (unko ab ânâ châhiye, we ab âne wâlê hai, ab unki âmad hai)

5.—Wajh yâ sabab se, bâ'is se.

[se huyî.]

This success is *due* to his exertions—Yah kâim-yâbî uskî koshishon ke sabab se, ad. Thîk; sîdhe; râst.

[hawâ chal rahî hai.]

The wind blows *due* north—Hawâ thîk uttar kî bah rahî hai, sîdhi uttar kî

ue, n. l.—Kîsî kâ pânâ yâ uskî yâftanî; woh rupaye jiske dene yâ woh fi'l jiske karne kâ mu'âbada ek shakhs dûsre shakhs ke sâth kare, woh rupaye jiskâ d yâ woh fi'l jiskâ karnâ qânûnan yâ insâfan zarûr ho

2.—Woh fi'l jiskâ karwâ insâniyat yâ munâsabat ke tariq par zarûr ho; woh fi'l jiskâ anjâm yâ woh rupaye yâ chîz jiskâ diyâ jânâ mansab rutba rabt-i-bâhamî istihqâq yâ husn-i-akhlâq ke rû se zarûr ho

3.—Woh rupaye yâ chîz jiskâ denâ qânûn yâ rawâj ke mutâbiq zarûr ho; mabsûl; dastûr; rusûm, marsam; haq, lâgat, kar, neg.

Custom *dues*—Mabsûl-i-parmit Marriage *dues*—Neg jog, shâdî yâ byâh ke neg; huqûq-i-shâdî; jo kuchh shâdî ke waqt rawâj ke muwâfiq diyâ jâwe.

Collection *dues*—Haqq-u-t-tahsîl

4.—Istihqāq, haqq-i-wājib, munāsib da'wā.

Duck, n. Bat; battakh.

To make ducks and drakes—Chhuchhiyā khelnā—*To play at ducks and drakes* (with one's property)—Apne mālko bewaqtāna mutt khod, mā' lufā yāwād

Duke, n. Inglishtān meñ Prince of Wales ke rutbe se utaike sab se ālā darje ke amir kā khitāb; Europe ke ba'z mulkon meñ us faimān-i-awā kā laqab jo bīd-shāh na kalilātā ho. [nā nā pānā.

To dine with Duke Humphrey—Be khāye rahnā, bhākhā rahnā, fāqā k, khā-

Dull, a 1.—Kund zihn; jiski samayh tez na ho, ahmaq; gāwdā

2.—(a) Bhāī; sust; be-jān; parhinnudā. (b) Jiski harakat (chāl) jā rawānī meñ tezi na ho. (c) Samā'at jā basā'at men zu'f 1. w. (d) Tarbiyat pazī jā fahim nahīn

3.—Tez bāh jā nok na 1. w.; jo tez na ho, kund; bhuthrā.

4.—Jiski raushanī ānkhon ko khūb ma'lūm na ho, andhā; rang kā shokh nahīn, obarnchamāta bhāikhā jā dahaktā nahīn, dhumlā; mandā; phikā yā udās—jaise rung. [tabī'at na lage

5.—Udās, jisse khushī yā farhat na ho; jisse dil na bahlo; jismen

6.—Pharchā nahīn, badlī ohiyāī huyī; jo āsmān sūf na ho.

Duly, ad. 1.—Munāsib taun par, achchhī tarah se, jaisā kī chāhiye, ba-tair-i-ma'qūl; kamā-yambagī, kamā-haqqūhū, wājib taur par yā wājibiyat ke sāth, thik thik

2.—Waqt-i-munāsib par; jis waqt kī chāhiye; bilā-nāga.

Dumb, a. 1.—Jismen quwwat-i-nātiqa na ho; gūngā, sum.

2.—Jiske sāth kuchh kahā na jāe; jismen sukūt rahe.

A dumb show—Numāish jo sukūt ke sāth kī jāe—*Dumb signs*—Aise ishāre jo chup chup (be kuchh kahe) kiye jēn—*To strike dumb*—Ghabrā d., hai'ān k, shash-dar ya mutahayai k, hanat se dam ba khud kar-d., gūngā banā d., bolne kī tāqat baqī na 1

DUM FUIT INTRA TATEM, [Lat] (*Law*) Uski nā-bāl gī men; uski kār-n-sini men. [qaiyad) thā.

DUM FUIT IN PRISONĪ, [Lat] (*Law*) Jab woh qaid men (mu-

DUM FUIT NON COMPOS MENTIS, [Lat.] (*Law*) Uski maqnūniyat men; jab woh maslūbu l-hawās thā

DUM RECENS FUERIT MILEFICUM, [Lat.] (*Law*) Jab mazarrat tāza thī; nuqsān pahunchne ke ba'd hī.

Dun, v. t. Tang-talabī k; taqāzā k, qaize ke mutālabe meñ karāyī k.; qarz-dār se rupaye bārbār māngnā.

Dungeon, n. Woh qaid kā mukān jo ubāyat mahfūz ho; aisā qaid-khāna jo bataur tah khāne ke banā'ā jāe aur usmen raushanī pahunch na sake.

Duodecennial, a Doāzdah sāla, jo bārah baras tak rahe.

A duodecennial settlement—Band-o-bast-i-doāzdah-sāla; woh band-o-bast jis-ke qāim rahne kī mī'ād bārah baras ho

Dupe, n. Jo shakhs dhokhā kī jāwe, woh shakhs jo apnī zū'd-i-tiqādi (za'ifu-l-i-tiqādi saī' u-l-i-tiqādi yā sāda-dili) kī wajh se jald gum-rāh ho-jāwe (dhokhe men ājāe) [dhokhā dekar gumrāh k.

Dupe, v. t. Dhokhā d.; chhalnā; kisī ko uski za'ifu-l-i-tiqādi kī wajh se To be duped by flattery—Khushāmad kī wajh se dhokhe meñ ā-jānā.

Duplicate, a. Dohrā, do-part, do-chand.

Duplicate, n 1.—Musannā, dūstī part; naql; utār. [sawwar ho.

2.—(Law) Kisi aśl wasīqē kī naql jo qānūnan har tarah jāiz muta-

Duplicate of a bill of exchange or hundi—Huudī kā musannā; patīth *In*

duplicate—Do part, aśl wa naql, do naql

Duplicity, n. 1 —Do-dili; do-zabāni: ek hī bāt kī nisbat jude jude waqtoñ meñ naye naye dhang zahir k yā tarah tarah kī bāten kahnā; do-rangī, riyā-kānī; makr; fareb [bayānāt jawābāt yā 'uziāt kā pesh k.

2 —(Law) Aise mauq'e par jahān ek hī kāfī ho do yā zāid judejude

Durable, a. Pāe-dār; jo bahut roz tak rah-sake; jo kisi khās hālat meñ 'arse tak rah sake, saī'u-z-zawāl yā tagaiyur-pazīr nahīn; mustahkam; der-pā; thahrān; mazbūt

DURANTE, [Lat] Ba-zamān; zamāne meñ; aiyām meñ; hālat meñ, jab tak koyī hālat qāim rahe; rahte; bhaī, tak; meñ.

Durante absentia—Maujūd na rahne kī hālat meñ, gaibat 'adam-maujūdagi yā na rahne kī hālat meñ —*Durante bene placito*—Jab tak khushī ho.

Durante minore etate, { Nā bālgī kī hālat meñ; nā-bālgī ke zamāne meñ,

Durante minoritate, } nā bālgī meñ; nā oālgī tak —*Durante viduitate*—

Bewa rahne kī hālat meñ, aiyām-i-bewagi meñ.—*Durante vitā*—Zindagi

meñ; ba-hālat-i-hayāt, jitejī, hayu-l qāim rahne kī hālat meñ

Duration, n. Woh aiyām jis meñ koyī shai qāim rahe, qiyām; daurān; mī'ād, muddat [kāwat, nazai-bandī, hnāsāt

Duress, n 1.—Sakhiī jabr, dabāw, qaid; band, habs, āzādī meñ ru

2 —(Law) Woh hālat jis meñ kisi shakhs ko ba-ta'iz-i-nā-jāiz qaid yā

habs meñ rakhkar yā uspar wāq'i tashaddud karke yā use bud'at kī

dhamkī dekar usse chār-nā-chār yā jabriya koyī mu'ahada karāyā khwah

kisi qism kā wasīqa likhāyā jāwe yā kisi mu'ahade kī ta'mil khwah

kisi jurm kā irukāb karāyā jāwe.

During, prep See *Durante*.

[kisi chīz ke bārik tukre

Dust, n 1.—Khāk, dhūl, gard; mitti, chūr, roze yā zariē, sufūf; ret;

2 —Qabr, gor; zamīn jo mudon ke qadār kī jagah hai; mittī

3.—Zalīl hālat; zillat; 'ājizī kī hālat

Dust, v t. 1 —Khāk yā dhūl nikāl d, kānebi jhāran yā jhārū se gard wagaira jhārnā pūnchhuā yā sāf kar-d.

2 —Khāk gard yā mittī dālnā

[banānā.

3—Bārik sufūf banānā; buknī yā burāda banānā; pīs-kai bārik

Dusty, a. 1 —Mittī gard yā khāk se bhārā huā; gard-ālūd; gubār-ālūda.

2 —Khāk sā, khāk ke rang kā; khāki.

Duteous, a. Amr-i-munāsib kā k w.; qānūn insāf yā muuāsabat kā jo kuchh muqtazā ho uskā k. w, farmān-bardāī, mutī'; tābi'dār, khidmat-guzār; jis shakhs kī itā'at bi-t-tab' yā qānūnan darkāī ho uskā adab mānne w.

Dutiful, a. 1.—*Vide supra*.

2.—Jisse adab yā apne farz ke anjām kā khayāl zāhir ho; muaddab; ta'zimī, jisko farz ke anjām kā lihāz ho; jo farz ke adā karne ke khayāl se ho (kiyā jāe.)

Duty, n 1.—Farz, woh fī'l juskā karnā yā na karnā kisi par bi-t-tab' khwāh neki yā badī ke lihāz se yā qānūnān lāzim aur wājib ho, amr-i-lāzimi, dhaim.

2.—Khidmat, kām; naukari; chūkari.

On duty—Kām yā naukari par, pahre par [par liyā jāta hai]

3.—Mahsūl, ligat; rusūm, kar, woh mahsūl jo sarkār se kisi māl Stamp duty—Rusūm-i-istām

Dwell, v *t*. Sukūnat 1., sukūnat-pazir h.; rahnā, hamesha yā kuchh roz tak rahnā, sukūnat-i-'āizī yā mustaqil r.

To dwell on or upon—Tahrir taqir yā mubāhase meñ kisi amr ki nisbat ba-hut kuchh likhū yā kahū; kisi bāt ki taraf der tak mutawajjih yā mukhātib rahnā, kisi shai ki taraf hama-tan masrūf rahnā, kisi bāt men dil-o-jān se lipte rahnā.

Dwelling, n Ābādī; maskan; jāe i-qiyām; rahne ki jagah.

Dwelling-house, n Makān-i-maskūna; rahne kā ghar

“In distinction from a store, office, or other building.” Webster.

Dwelling-place, n Jāe-i-sukūnat; rahno yā qiyām ki jagah

Dwindle, v *t*. Ghat jānā; kam-hojnā; sikur yā shikan-par-kar chhotā ho-jānā, talif yā bar bād ho-jānā; ghatte ghatte kuchh na rah-jānā; zalīl ho-jānā, ga yā utar jānā [nest ho-jānā]

To dwindle into nothing—Ghatte ghatte kuchh bhi bāqi na rahnā; nafī yā

Dwindle, v *t* Ghatnā, kam k; past k.

Dying, a 1.—Fānī, fanā-pazir, juskā marnā lāzimi ho, qābīl-u-z-zawāl.

2.—Jispar marne ke waqt koyī shakhs letā ho.

A dying bed—Bistar-i-marg; maran sej

3.—Jo kuchh marne ke waqt (hālat-i-naz' jān-kandani yā sakarāt meñ) diyā kahā yā zāhur kiyā jāwe; marne ke muta'alliq yā marne kā.

A dying declaration—Bayān-i-waqt-i-marg *A dying request*—Isnad-i-hālat-i-naz', woh istid'ā jo dam-i-marg kiyāe. *Dying words*—Woh bātēn jo dam-i-marg kahi jāwen, jo kuchh hālat-i-naz' men kahā jāe. *Dying hour*—Marne kā waqt, hālat-i-naz'

Dynasty, n Riyāsat, bādshāhat; kisi mulk ke tā'shāhoū ke khāndān kā silsila; nasl-i-shāhi; kisi khās mulk meñ ek hi khāndān yā nasl ke bādshāhon kā silsila.

Dye, v *t* Ranguā; rang charhānā yā denā.

Dye, n Rang, rangat

Dyer, n Rangrez; woh shakhs jo kapre wagaira rangtā hai.

E

Eager, a. Kisi shai ki pairawī kā barā hī musbtāq; kisi shai ke anjām yā husūl meñ sargarm, shāiq; kisi bāt kā dil se chāhne wālā (uskā mutamannī yā ārzū-mand).

Eagerly, ad. Kamāl shauq se; baī tamannā se, sargarmi se; dil se, mustaidi se; jhatpat; tezi se; 'ujlat se [yā baī chāh]

Eagerness, n Kamāl shauq, baī tamannā yā āzū, dili ragbat khwābīsh

Ear, n 1.—Kān; gosh [men sur aur tāl ki pahchān]

2.—Quwwat-i-sāmī'a; samā'at; burī aur bhalī āwāz ki tamiz; āwāz

A delicate, good or nice, ear for music—Gāne bajāne meñ sur aur tāl ki khub pahchān (uski tamiz ki barī quwwat).

 In the singular only. [bānāna samā'tat]

3.—Sunne ki rag'bat, dhyān; tawajjuh, khayāl; hāz; pās, mīhr.
To lend one's ear to a person—Mutawajjih hokar kisi kī bāt sunnā—To give ear to a person or thing—Kisi bāt ko dhyān (tawajjuh) se sunnā, tawajjuh ke sūth kisi kī bāt sunnā [kunnā; qabza; dasta]

4.—Kisi be-jān chīz kā koyī hissa jo jān-dār ke kān kī mā'mūd ho;

5.—Nā'j (galle) kī bāl; khosha.

About the ears—Kisi ke bahut hī nazdik, qarīb hī; muttasil hī—To be by the ears, to fall together by the ears—Lar'nā dhiāngā mushtī k; jhagrā yā takrār k; larāyī k—To set by the ears—Larā d; larāyī karā d; bharā d Up to the ears—Garqūb, dūbā huā; nihāyat hī muhtalā, kisi bojh se bi-l-kul dabā huā

Early, *a* Jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske pahle; achchhe waqt se; waqt ke pahle.

Early, *ad* Jald, achchhe waqt se; mauq'e se; musta'dī se, sawero.

Ear-mark, *n*. 1.—Nishān jo bherī ke kān par uski pahchān ke liye kar-diā jātā hai.

2—(Law) Woh nishān yā 'alāmat jisse ek chīz dūsi chīz se pahchānī jāe; shuākh't (pahchān) kā nishān, 'alāmat-i-mumayyiza

3.—Woh khās 'alāmat yā nishān jisse kisi chīz kī nisbat mulkiyat yā ta'alluq zāhu ho

Earn, *v* *t*. Mīhnat ke zarī'e se sarā-wār h.; aise kām kā k. jisse m'ām kā haq paidā ho 'ām isse kī m'ām mile yā na mile, mīhnat khidmat yā kisi kām ke anjām ke zarī'e se hāsil k.; mu'āwaze kā sarā-wār hokar uskā pānā, kamānā; hāsil k., paidā k.

Earnest, *a* 1.—Kisi shai kī parawī meñ sargarm, husūl kā mushtāq, barā shāiq yā mutamanūī, nihāyat masrūf yā āmāda; garm-josh, mustamand; dil se chāhne wālā.

2.—Lagī huyī, garī huyī; jamī huyī—jaise nazar. [dil-sozī; dil-dihī.

Earnest, *n* 1—Sachāyī, asliyat, tasmīm-i-nādat; irāde kī mazbūti,

2.—Kisi qaul-o-qarār yā wa'de ke walā kī nisbat irāde kī mazbūti sābit karne ke liye jo kuchh diyā yā makfūl kiya jāwe, irāde kī nisbat yaqīn dilānā, bonhār kī nishānī.

3—(Law) Bai' āna, woh rupaye jo mushtāq kī jānib se bai'a ko mu'āmala-i-bai' kī guft gū kī pukhtagī aur uske subūt ke liye diye jāweñ.

To be in earnest—Mazbūt irāda r, kisi bāt kī sach-much (wāq'ī yā dar-asl) chāhnā, kisi bāt kī nisbat hansi dillagi yā maskharagi na k. Are you in earnest or in jest—Tum fulān bāt sahīh sahīh kahte yā hansi karte ho?

Earnestly, *ad*. Shauq se, sargarmī yā garm-joshi se; chāh se; āizū yā barī tamannā se, dhyān-dekar; tawajjuh se.

Earnest-money, *n*. Zar-i-bai' āna; bai'-āna, sāyī; woh rupaye jisse dekar koyī saudā pakkā kiya jāe, jo rupaye kisi mu'āmala-i-bai' kī pukhtagī aur subūt ke liye peshgi diye jāwen.

Earning, *n*. Kamāyī; jo kuchh mīhnat khidmat yā kisi kām ke anjām ke zarī'e se paidā kiya jāwe khavāh uskā haq hāsil ho; aji; samra, m'ām.

 Used commonly in the plural.

Earth, n. 1 —Zamīn; dunyā; jahān; 'ālam.

2.—Mitti, gūl, khāk

3 —Dunyā ke log, kunra i-zamīn ke rahne wāle.

4 —Khushkī; tarī nahīn, a'z.

Earthly, a. 1.—Dunyāwī, is dunyā se mutr'aliq; insān kī hālat-i man-jūda se nisbat r. w., a'zī, āsmānī yā rūhānī nahīn; nafsānī, jismānī

2 —Jitnī chizeñ jahān men hanī sab ke i'tibāi (lihāz) se; mumkin; jahān tak qiyās men ā-sake

Ear-witness, n. Sama'i gawāh, jo shahādāt-i sama'i de-sake.

Ease, n. 1 —Ārām; dard taklif yā mihnat wagaira se āzādī; sukūn; qafār, fursat se be-kār yā be-hiss-o-harakat pa'e rahnā.

 Said of the body.

To take one's ease—Ārām k. To sit at one's ease—Ārām se bathe rahnā; be mihnat (chain se) bathe rahnā [dagī, rābat, amn, sulh.

2.—Dil kā qarār; dil men ranj yā fikr wagaira kā na rahnā, āsū-

3 —'Tbārat kī solāsāt, banāwat kā na honā; kisi qism kī bāt men dush-wāī banāwat rukhāyī yā dūnshti wagaira kā na h., suhūlat [se burī.

At ease—Āmin-chain se, ālām se, farāgat se, fā'igul bāl; ranj yā taklif wagaira

Ease, v t 1.—Be-chainī dūr kar d; fikr ko dūr yā raf' kar d, jism yā dil kā bojh hatā d, halkā yā subuk-dosh k.

 Often with of.

2.—Kisi musibat kī shiddat ko ghaṭā d; kisi sadme ke bojh ko kisiqadar halkā kar d [isfahiyat.

Easement, n. 1.—Woh shai jisse ārām rifāh yā madad ho, ārām;

2.—(Law) Woh āzādī istihqāqī khās yā fāida jo bilā lihāz-i-mukfiyat i-azāzī ek zamin ke mālīk ko dūsiē mālīk kī zamin kī nisbat muft men hāsīl ho—masālan rāste panāle wagaira kī nisbat; haqq-i-āsāish.

Easily, ad 1.—Āsānī se; begair diqqat yā barī mihnat ke, begair barī koshish ke, bilā saif-i-zai; suhūlat se; bathe-bithāye. [be-fikrī ke sāth

2.—Be-taklif; be-taraddud; bilā takhallul, amn se; chain se, ārām se,

3 —Khanda-peshānī se; khushī se, pachhtākar nahīn; be-takalluf, begair afsos ke. [khalish.

4.—Chupchāp; āhistagī se; ek tarah par; be shor-o-gul ke, bilā-

5 —Be bahut hile yā jhatkā khāye; suhūlat se. [kbātī.

The carriage moves easily—Chainē ke waqt woh gārī hiltī yā jhatkā nahīn

Easy, a. 1.—Ārām men; dard yā taklif wagaira se barī.

2.—Fikr yā ranj wagaira se khālī, amn-chain men; āsāish men.

3 —Be-takalluf, jismen rukhāyī karāyī yā takalluf na ho, sāda.

4 —Āsān; sahī; dushwār yā mushkil nahīn; mihnat-talab nahīn, jismen koshish dar-kār na ho. [mile.

5.—Ārām di, jiski wajh se fikr yā mihnat jāti rahe; jisse ārām

6 —Zūd-i-tiqād; jo kisi amr kī nisbat ta'arruz na kare; jo kahnā-sunnā jald mān lo, mom kī nāk.

7 —Jab rupaye-paise ke len-den men tangī na ho.

The market is easy—Bāzār mandā hai.

To eat one's words—Bāt chabā jānā yā khā jānā; kabkar palat jānā; kabkar mukar jānā; apne qaul ko pher l., bāt ko ulāt d,

Eat, v. t. 1.—Khānā; nosh k.; bhojan k.

 Said especially of food not liquid.

2.—Khā jānā, āhista āhista ghulā yā galā d.; talaf kar d.; urā d.; nuqsān pahunchānā—jaise sihbat yā dil pai, mitā d.; gub kar d.; khā-pī barābar k.

Eat, v. t. 1.—Khānā; khānā khānā.

2.—Zāiqā r.; mazā d. yā r.

To eat, or to eat in or into—Khākar rāh yā surākh kar d.; chabā jānā, ghuste ghuste yā ragar khāte khāte bhitar ghus-jānā; jalā d

Eaves, n. pl. Ori; olti; orauti

Ebb, n. 1.—Bhāthā; jazr, juār kā samundar ki taraf palatnā.

 Opposed to flood.

2.—Zawāl, tanazzul; achchhi hālat se burī hālat mein ho-jānā; ghatī [jānā, bhāthā h.; utarā

Ebb, v. t. 1.—Pichhe ko bahnā; juār ke pāne kā samundar ki taraf palat

 Opposed to flow.

2.—Ghat-jānā, zāl h., zawāl kā ā jānā, achchhi hālat se burī hālat mein ho-jānā.

Eccentric, a. Khilāf-i-qā'ida yā dastūr, nuālā, ta'iq-i-mu'aiyan dastūr i-ma'mūlī yā zawābit-i-mustamira ke khilāf; ma'mūlī i'āh chhor-kar chalne w [lāf 'amal; niralā pan, khayāl-parastī.

Eccentricity, n. Jo koyī bāt bandhi muqarrar yā ma'mūlī ho uske khilāf; Echo, n. Āwāz jo palat-kar kāu men āye, woh āwāz jo kisi shai se tak- rā-kar palte; āwāz ki bāz-gasht; gūng.

Echo, v. t. Gūngū, āwāz kā palatnā.

Echo, v. t. 1.—Āwāz kā palatnā yā lautānā. [qabūl k.

2.—Jo kuchh kiya jae usiko manzūr karke phir kahnā; jawāb d.;

Eclipse, n. 1.—Gahan yā grahan; kusūf (khusūf). [yā kisiqadar zawāl.

2.—Tārikī; rauhaq damak yā ābrū wagaira par kuchh 'aise ke hiye

Eclipse, v. t. 1.—Chhipā d.; andherā kar-d.; tārik kar-d.

 Said of a heavenly body.

2.—Kisi shai ke husn āb-o-tāb yā ābrū wagaira ko kam k. khwāh mitā d. (zāl kar-d.), be-ābrū k.; zillat mein dāl d.

Eclipse, v. t. Gahan lag-jānā, tārikī mein chhip jānā

Economical, a. 1.—Kifāyat-shi'ārī ke muta'alliq; umūr-i-khāngī yā umūr-i-naqdī ke insirām se muta'alliq 'ām isse ki we zātī hon yā nahin; nazm-i-audurūnī (ghar ke bhitar ke intizām) ke muta'alliq; bar-bādī wa sarf-i-gair-zarūri kā bachānā [sān yā bar-bādī kā lihāz r w.

2.—Kifāyat-shi'ār, juz-ras; kharch mein 'āqil yā dūr-andesh; nuq-

 Said of characters or habits. [na kiya jae

3.—Jo kifāyat yā juz-rasī se kiya jae; jismein be-hūda yā fuzūl kharch

 Said of acts.

Economist, n. 1.—Jo shakhs umūr-i-khāngī yā dūsri bāton kā ihtimām o-insirām kifāyat-shi'ārī se kare; jo rupaye waqt yā mihnāt ko muft nā khoye balki usko 'āqilānā taur par isti'māl kare; kifāyat-shi'ār; muntazim, girhast,

2 — 'Ilm-i-siyāsat-i-madani men māhir, jo us 'ilm men koyī risāla wagāra tasnīf kare [kharch k.
Economize, v. t. 'Aql-mandi ke sāth kām men lāuā, kifāyat se sarf yā
Economize, v. z. Mu'āmalāt-i-naqdī men kifāyat-shī'ārī k, rupaye-paise
 ko 'aql-mandi ke sāth kharich k; tahaffuz-i-zar yā husūl-i-milk ke
 mauq'e ko hāth se jāne nā d.

Economy, n. l.—Umūiāt-i-khāngī kā usnām; ghar ke kāmōn kā band-
 o bast, gurhasti, masā'if ki nisbat mu'āmalāt-i-khāna-dārī kā ihtimām

2 — Kisī bare kām yā riyāsat wagāra kā intizām 'ala-i-khusūs uske
 muta'alliq ke naqdī mu'āmalāt kā band-o bast

Political economy—Siyāsat-i-mudan.

3 — Kifāyat-shī'ārī, juz'asi; aīsā ihtimām ki nuqsān yā sarf-i-be-
 hūda nā ho, kharich men kifāyat, bilā zarūrat kharich nā karne kī
 nisbat dūr-andeshī wa raghat; 'āqilāna tahaffuz-i-zar

4.—Kisī shai kī taitīb (uskā intizām yā nazm), qawā'id zawābit
 aur usūm; huwānāt aur nabātāt kī paidāish parwāish aur unki
 hifāzat kī nisbat ma'mūlī 'amal-i-qudīnī yā tabī'i.

E CONTRA,

E CONTRARIO, } (Lat) Iske bar-'aks; iske bil-'aks, khulāf iske.

ECCONVERSO, } [wagāra kī nok.

Edge, n. l.—Kisī bathiyār yā auzū ki bārh yā dhū, dam, talwīr

2 — Woh bāt jo bathiyār kī bārh kī tarāh kāt kare (dil par lage yā
 choṭ kare), kisī bāt kī choṭ (dil par uskā sadma pahunchnā).

3.—Kisī shai kā kauāra, kor, hāshiyā; lab, zih.

4.—Tezī, hiddat, shiddat; sakhtī

5.—Awāil, shurū'; āgāz, ibtidā.

In the *edge* of evening—Sar-i-shām; shām hote hī. On the *edge* of winter—Jāro
 ke shurū' men, mauṣm-i-samā ke awāil men —To set the teeth on *edge*—
 Dānt khatte kau-d

Edge, v. t. l.—Dhīr charhānā, sūn r, bārh charhānā; tez k.

2.—Kor yā kanāra lagānā; jhālar yā hāshiyā lagānā

3.—Ubbhānā, targīb d; chhīr ke āge barhānā yā kisī fī'l par āmāda k.

4.—Āhista āhista chālānā, ek tarāf chālānā; dhīne se yā chaukasi
 ke sāth pahunch jānā; sarkānā. [lāo].

Edge you chair along—Apnī kursi is yā us tarāf khaskā lāo (āhista se khanch

Edge, v. i. Ek tarāf ko kanāre kanāre chālānā; āhista āhista chālānā
 (harakat yā jumbish k) [chale āo

Edge along this way—Is tarāf ko kanāre kanāre chale āo; katrā kar idhar

Edifice, n. 'Imārat, ta'mīr, makān khusūsan 'umda 'umda makānāt aur
 barī barī 'imāratan.

Edit, v. t. Apnī nigrānī men chhapwāna yā tab' karānā, mushtahar yā
 shā'a karne ke liye kisī kitāb yā kāgaz ko bazūfa-i-tahrīr sībhat yā
 intikhāb-i-mawād (mazmūn) murattab k; ihtimām k; chālānā.

Who will *edit* this work?—Yah kitāb kis kī nigrānī men chhapegi?

Edition, n. l.—Kisī kitāb yā tahrīr kī chhāpā, tab'; kisī kitāb wagāra
 kā shā'a kiya jānā.

The first edition of this work will soon be ready — Is kitāb kā tab'ī awwal jald tayyār hogā; yah kitāb pahli martaba chhap kar jald tayyār hogī

2 — Kitāb wagairā kā bi-jinsihī khwāh nazar-i-sānī wa sihhat ke ba'd phu se chhapuā; tab'ī mukarrar yā sānī.

My former work has already passed through a second edition — Merī pahli kitāb bā-i-sānī chhap chukī hai; merī pahli kitāb kā dūsrā chhāpa (tab'ī-sānī) ho-chukā hai [mu'ī jo ek martaba chhape.

3. — Jisqadar kitābeñ ek bāi chhāpī jāen; kitāboñ kī ta'dūd-i-maj. The present edition will consist of a thousand copies — Is martaba hazār kitābeñ (is martaba ek hazār jildēh) chhāpī jāengi

Editor, n Shāi' k w ; woh shakhs jo koyī kitāb risāla yā akhbār wagairā shāi' kane (phailāne yā rawāj dene) kī garaz se muattab kare khwāh uskī nazar-i-sānī wa sihhat karke apuī nigrāuī meñ shāi' karāye.

Who is the editor of this book or newspaper ? — Is kitāb yā akhbār kā shāi' k. w. kaun hai ? , yah kitāb yā akhbār kiske ihtimām meñ shāi' hotā hai ?

Editorial, a 1 — Kisī kitāb wagairā ke shāi' kane wāle ke muta'alliq. [hai Editorial labours — Woh mihnāt jo kitāb wagairā ke shāi' kane wāle ko kaunī parti 2 — Shāi' kane wāle kī likhī huyī ? [karne wālā likhe

Editorial remarks — Woh bāten (āe wagairā) jo kisī akhbār wagairā kā shāi' k

Editorship, n Shāi' kane wāle kā kām yā mansab; kisī kitāb wagairā ke shāi' kane kī khabar-gi'ī wa nigrānī

Educate, v t Ta'lim d , sikhlanā-parhānā — jaise larke ko; tarbiyat d yā k., parhānā likhānā, taraqqī-i-zihū k , tādi'b wa tahzīb k ; kisī peshe yā kār-o-bār ke liye tayyār aur laiq k ; dunyā ke kār-o-bār ke laiq kar d

Education, n Ta'lim; tarbiyat, 'ilm aur bunar wagairā kā sikhlanā, likhānā parhānā; tādi'b wa tahzīb, nawisht o-khwānd, kam sinon (larakon) ko un sab bātoñ kā sikhānā aur batlānā jaise dil ko raushanī ho mizāj i'tidāl par āye wa atwāi aur 'ādāt durust hon aur 'umūman woh āyinda kām ke laiq hon

Educational, a. Ta'lim ke muta'alliq; jo ta'lim se hāsīl ho.

Educe, v t Nikālā; mustakhraj k ; zāhir k., kisī rukawat yā dabāw ko dūi karke kisī bāt kā paidā k

Efface, v t 1. — Sath pai se dūr kar-d., chhīl yā khurach kar nikāl d , mahkūk k ; aisā kar-denā kī parhā na jāwe; mahw k., mitī d , mitā kar aisā kar-d. kī dekh na pāye yā tamīz na kiyā jāsake.

2. — Dil se dūr k ; mahw aur mausi kar-d., dil se mitā d., bhulā d.

“ To deface is to injure or impair a figure ; to efface is to rub out or destroy, so as to render invisible ” Webster

Effacement, n Mitānā; mahkūkī.

Effect, n. 1. — Natīja, tāsīr, asar; anjām; maāl yā maāl-i-kār; samra.

2. — Natīja paidā karne kī tāqat, waq'at; tāsīr, asar-garī; zor

To speak with effect — Aisi tarah se kalām k kī sunne wāloñ (sāmi'in) ke dilon par asar ho The agreement has no effect — Is mu'āhade ko kuchh tāsīr yā waq'at nahīn hai. [iāda, naf, kār āmadani

3. — Maqsad; mudda'a; matlab; garaz, 'ām manshā; natīja-i-maqsūd;

With to.

I have received a letter to this effect—Mere pās is mudda's lā khat āyā hai ; jo khat mere pās āyā hai uskā yahi matlab (maqsad yā natiya-i-maqsūd) hai.

4.—Asliyat; haqiqat; mahz sūrat-i-zihni nahin, wāq'i'a.

5.—Khayāl yā asar jo dil par ho (paidā ho)

6.—pl Asbāb, māl-o-matā', māl-o-amwāl; manqūla chizen yā māl-i-manqūla. [māl-o asbāb

The effects of a deceased person—Tarka; māl-i-matrūka; kisi mutawaffā kā For effect—Jisqadai asar wāq'i ho-sake usse ziyā lah asar paidā karne ke liye—

Of no effect, or without effect—Be-tāsīr, be waq'at; tāsīr waq'at yā jawāz wagura se khālī—To give effect to—Jāz k.; 'amal men lānā, anjām ko pahunchānā, ta'mīl k.; bajā lānā; nāfāz k yā nafāz dilānā—In effect—Aal men, dai asl, wāq'i, suf zāhur hī men nahin, haqiqat men, haqiqatan.

Effect, v t Paidā k, karānā yā karnā; anjām ko pahunchānā, sar-anjām k.; zuhūr men lānā, 'amal men lānā, pūrā k

Effective, a. Jismen natiyon ke paidā karne ki quwwat yā sifat ho; natiya paidā karne ke liye mauzūn yā uspar māl; kār-gar; 'amal k w.

Effectively, ad Tāsīl ke sāth, quwwat ke sāth, zoi se; bi-l-kul, tamām o kamāl; pūrā pūrā

Effectual, a. Muassir, kār-gar; jisse natiya-i-maqsūd paidā ho; jismen us natiye ke paidā karne ki kāfi quwwat ho jiski zuhūr men ānā maqsūd ho, kāfi, anjām-i-maqsad ke liye kāfi

Effectually ad Tāsīr ke sāth, aise tarīq par ki anjām-i-maqsad ho; tamām-o-kamāl, kamā haqqulū, matlab-ba'ā'ī ke liye jaisā chāhiye

Effectuate, v. t Pūrā k; anjām ko pahunchānā, zuhūr men lānā; karānā.

Efficacious, a. Bā-tāsīr, asar paidā k w, muassir, jisse natiya-i-maqsūd paidā ho, kār-gar; qawī, jo kisi manshā ke pūrā karne ke liye ba-khālī kāfi ho.

Efficacy, n. Quwwat-i-asar, tāsīr, jis asar kā zuhūr men ānā maqsūd ho uskā paidā k; tāsīr-garī, natiya ke paidā karne ki quwwat.

Efficiency, n. Tāsīr-garī, natiya-i-maqsūd ke zuhūr men lāne ki quwwat; musta'idī wa qābiliyat, kār-guzārī

Efficient, a. Natiya paidā k w, asar paidā k. w; kār-guzār; musta'idī se kam k. w, majhūl sust yā nā-lāiq nahin; jismen musta'idī aur kār-guzārī ho

Efflux, n. Bah-kar nikal-jānā, khatūj.

Efflux of time—Inqizā-i-ayān; mi'ād kā guzar jānā, tamādī, waqt-i-mu'ayana se khālī yā mutajawiz ho-jānā This suit is barred by efflux of time

—Is nālīsh ki mi'ād guzar gayī, is uālīsh men hadd-i-samā'at 'aziz hai

Effort, n. Jismāni yā zihni tāqat kā kām men lānā; mihnāt ke sāth koshish; jidd-o-jahd, kisi maqsad ke anjām ke liye bāth pair hilānā, sa'i, koshish; daur-dhūp.

Efronter, n. Gustākhi, shokhi, be-hayā'i; be-sharmi, dhuthāyi

Egregious, a. Barā; 'awām se barā; 'ajīb-o-garib; ashadd yā shiddat se; qābil-i-lhāz; sangīn, palle sire kā, 'azīm.

☞ In a bad sense, and often applied to persons.

Egregiously, ad. Bahut hī, barā hī, shiddat se; sakht; itnā ki uspar sharm āe

☞ Usually in a bad sense.

Egress, n. Bāhar jānā yā nikāl jānā; kisi ghūī huyī yā qaid kī jagah se chale jāne kā ikhtiyār, nikās; khurūj; barāmad.

Eigne, a Sab se barā, jethā, akbar.

☞ "An epithet used in law to denote the eldest son" *Webster*.

Eject, v. t. 1.—Aīzī yā makān wagūia kī milkiyat yā uske qabze se mahūm k; be-dakhl k, qabza uthā d; qabze se khārij k; nikāl d
2 —Nikāl d, khārij kai d., badār k, dū kar-d; mardūd kaike nikāl d, rad k

Ejection, n. Be dakhlī; zabar-dastī yā hukūmat se be-dakhl kiya jānā; qabze se mahūmī. [se mahūmī.]

Ejectment, n. 1 —Ikhnāj. nikāl nā; bāhar k.; be dakhlī; khūā; qabze
2 —(*Law*) Woh nālīsh jo jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze ke dilā pāne kī nisbat ho aur jismen qabza i-nā-jāiz kī wajh se jisqadar khisāta pare uske wa kharcha-i nālīsh ke bhī dilā pāne ka da'wā' kiya jāwe.

The lessee for years has brought an *ejectment* for his being ejected before the expiration of his term—Mustāji-i-mī'ādī ne nālīsh-i dakhl-yābī is bunyād par kī hai ki woh qabl-i-mqizā-i-mī'ād be dakhl kiya gayā

Ejector, n (*Law*) Be-dakhl karāne wālā, woh shakhs jiskī wajh se koyī apnī zamīn ke qabze se mahūm kiya jāe.

Eke, v. t. 1.—Barhānā, ziyāda k; taraqqī d.

2 —Jis kisi shai kī kamī yā qillat ho usmeñ aur milā kar use pūrā kai-d; jisqadar daikār ho use pūrā k., milā-kar baḥhā d.

☞ Generally with *out*

Elaborate, v. t. 1.—Mihnat se paidā k.

2 —Jāñ fishānī karke takmil k.; kisi shai meñ khūb mihnat kaike uskā takmila k, kisi shai ko mutawātir 'amal ko zarī'e se (use bār bār karke) taraqqī yā raunaq d.

Elaborate, a Mihnat se banāyā yā tayār kiya huā; jo baḥī ihtiyāt se khātīme ko pahunchiyā gayā ho, jo thīk thīk pūrā utārā gayā ho; mukammal; mukallaf; nihāyat 'umda yā ma'qūl.

EIapse, v. t. Guzarnā; guzar-jānā; munqazī h., bitnā; ho jānā; jātā rahnā; nikāl jānā; be-ma'lūm chalā jānā.

☞ Used chiefly in reference to time.

Elastic, a. Lachilā, dam-dār; jismeñ yah quwwat ho kī kham kiye dabāye yā phailāye jāne ke ba'd jab use chhor den to phir apnī aslī hālat par ho-jāe.

Elbow, n 1 —Kuhnī yā kohnī; mirfaq. [tarah harakat kare.

2 —Pakh, mor; kham; kohnī; koyī shai jo kuhnī sī ho yā uski

To be at the elbow—Nihāyat hī nazdik h, qarīb hī h., bagal men h.; pās hī maujūd rahnā—*To be up to the elbow*—Tamām-tar masūf yā dūbā rahnā; hama-tan mashgūl yā fidā rahnā

Elbow, v. t. Kuhnī se dhakkā d.; dhakkā de khwāh haṭā kar dūr kar-d.; kisi par tūt paynā.

Elder, a Dūsiē kī nisbat 'umr meñ barā; dūsiē se ziyāda musin; akbar.

☞ Opposed to *younger*.

Elder, n. 1—Dūsiē kī nisbat 'umr meñ ziyāda.

2.—Mūris; buzurg; purkhā.

Elderly, *ad.* Kisiqadar bürhā, jiski 'umr ansat se ziyāda ho; musin; sin rasīda, adher, jisko kuchh kuchh burhāpā ātā ho.

Elect, *v t. 1* — Chun lenā, bahut se logon meñ se pasand kar-lenā; chhānt kar nikāl lenā; ba-muqābala dūstre ke achchhā samajhke pasand kar-lenā, tarjīh d.; intikhāb k.

2 — Kisi mausab yā 'uhde ke liye muntakhāb k., bahut se logon meñ se chhānt lenā, tahiñi yā zabāñi rāe de-kar pasand yā intikhāb k.

Election, *n. 1* — Pasand, min jumla auron ke ek yā zād kā intikhāb.

2 — Kisi tariq par izhāt-i-tarjīh kar-ke (masalan qur'a yā chutthi dākar khwāb hāth uthākar yā zabāñi) ek shakhs ko kisi mansab yā 'uhde ke liye muntakhāb k. [intikhāb yā 'amal karne ki āzādī.

3 — Chunne yā muntakhāb karne kā ikhtiyār; apñi khās ragbat;

4 — Ihtiyāt yā tamiz ke sāth intikhāb, tamiz

Electioneer, *v i* Kisi 'uhde yā mansab par muqarrar hone ke liye ummedwār on ke intikhāb ke waqt kisi ummedwār khās ki māmūri ke liye tahiik (su'i sifāish) yā tadliit k. [tikhāb 'atā kiya jāwe.

Elective, *a 1.* — Pasand par maqūf yā mauha-ai; jo ba-zar'i'a-i-in-

Opposed to hereditary

An *elective office* — Woh 'uhda jupar koyi shakhs bahut se ummedwārō meñ se chun kar muqarrar kiya jāwe. [intikhāb

2 — Jismeñ intikhāb kā iqtidār kām men liyā jāwe, chunne kā;

An *elective act* — Chunne kā kām; ā'i-i-intikhāb.

Electively, *ad* Pasand se, ek ko dūstre par tarjīh dekar.

Elect, *n* Muntakhāb k w, intikhāb kā haq i. w.; intikhāb meñ shirkat kā haq r w; kisi ummedwār-i-mansab ke haq men rāe dene kā mustahaq, kisi mulk meñ woh shakhs jo rāe dene ki qisūnan mujāz ho.

Eleemosynary, *a 1.* — Khairāt se muta'aliq, khairāt ki taqīm ke liye maqsūd. [kharāti.

2 — Jo khairāt ke taur par diya jāe; jiski bunyād khairāt par ho;

3 — Jiski parwarish khairāt se ho.

Eleemosynary, *n* Khairāt par aqāt-basari k. w, khairāt-khor.

Elegance, } *n 1* — Nafāsat, 'umdagī, woh husn yā khūb-sūrtī jo un

Elegancy, } bāton ke bil-i-kul na hone se paidā ho juse bad-sūrtī yā bure khayāl paidā hon, woh zīnat jo san'at yā 'amal se paidā ho; safāyi; suthrā-pan, latāfat; khūbī; shu'atagī, husn uslūbī yā khush-uslūbī. [like." Webster.

"Said of manners, language, style, form, architecture, and the

Elegance of manners or behaviour — Khush waz'i, khush tariqqi; akhlāq o-ādāb yā mshast-o-barkhast meñ woh khūbī (achhāyi) jo 'umda talīm aur

suhbat kā natīja ho **Elegance** of language — Khush-tahrīrī yā khush-taqīrī; likhne yā bolne men 'umdagi — **Elegance** of speaking — Khush-bayāñi yā

khush-taqīrī, bolne ki hālat meñ alfāz-i-sahīh wa munāsib aur 'umda kā istīmāl aur unkā husn-uslūbī se adā aur malūz k **Elegance** of composition

— Khush-tahrīrī, tahrīr men 'umda 'umda wa sahīh aur munāsib alfāz kā istīmāl. **Elegance** of form — Khūb sūrtī; khush-qat'i; sudāul-pan, sugh-āpan.

2 — Woh shai jo apñi 'umdagi sudāuli suthrāpan yā khub-sūrtī ki wajh se khush-numā yā khūsh-āyand ho (achchhī lage yā ma'lūm de)

In this sense it has a plural (elegancies).

Elegant, a. (a) Shusta; muhazzab, bhalā, khush, jismen khulq pāyā jāe—jaise atwār (b) Suthiā, pāk, 'umda, nafis, sabih, shusta—jaise 'ibarat yā taluīr (c) Munāsabat aur achchhī adā se khush-kalamī k w—jaise muqarrir (taqīr yā kalām k w, bolne w)—(d) Sudaur; hasin; khūb-sūrat; muqatta'—jaise shakl—(e) Khush numā, sūrat aur rangat kā achchhā, khūb sūrat—jaise phūl—(f) 'Umda, nafis, besh qīmat aur zebānsī—jaise makān wagaira ke āīsh ki chīzen

Elegantly, ad Aise tarīq par ki usse dil khush ho. khush uslūbī ke sāth, kamāl mauzūniyat ke sāth, 'umda yā 'umda tarīq par, nafāsat ke sith, nafāsat se, latāfat yā khūbī ke sāth

Element, n 1—Kisī shai kā asl-i-usūl yā sab se chhotā hissa.

2—Shai-i-mufīd, woh shai jise kisī murakkab shai ki tarkīb ho

3.—Juzw-i-basit, juzw-i-jāyatajazza

4—(pl.) Kisī 'ilm yā huār ke usūl kīwāb ibtidāyī qawā'id, [ātash.]

5—(pl.) Aiba' 'anāsir ya'ni pānī hawā mittī aur āg (āb bād khūk

6.—Woh hālat yā maqām jisko koi shai bi-t tab' qabūl karē yā jismen woh ba-tarzi munāsib rah sake.

7.—Khākā; dhānchā [fi ashih, ba-zāt i-khās qām.

Elementary, a 1—Mufīd, jiskā dūsiā juzw na ho, gaur murakkab,

2.—Kisī shai ke usūl se muta'alliq; ibtidāyī, shu'ū' kā, jismen ibtidāyī usūl yā qawā'id dākhil hon [usūl ke muta'alliq tasnīf k w

3—Usūl ko yakjā karke unko tartīb देने yā unki tanzīm k w,

Elevate, v t 1.—Baland k, 'ālā darje yā rutbe ko pahunchānā—jaise kisī shakhs ko. [taraf rufū' k.—jaise tabī'at ko

2.—Tarāqqī d, tahzīb d yā k zalil khayālāt se 'umda khayālāt ki

3.—Buzurg yā baitar banānā, 'urūj d, waq'at d

4.—Khush k, zinda dil k—jaise tabīat ko [ko

5.—Uchhā k, baland k, uṭhānā charhānā yā barhānā—jaise āwīz

Elicit, v t. Zīhu k; munkashif k; khol d, jis bāt kā zāhir karnā kisī ko manzūr na ho usse khīnch-khānch-kar (ūki kar ke) us bāt kā kahlānā bahs yā dūlīl kar-ke kisī mauhūm bāt ko sāf kar d, 'uqda—kushāyī k

It is difficult to elicit truth from such false witnesses—Aise jūṭhe gawāhon se sachchī bāt kā kahlānā mushkil hai

Eligibility, n 1.—Kisī mansab ke liye pasand yā muntakhab kiye jāne ki salāhiyat, liyāqat yā qābilīyat-i-qānūnī.

2—Pasand kiye jāne ki munāsabat yā qābilīyat, woh bāt jisī wajh se ek chiz dūsi chiz ki nisbat murajjah (ziyāda qābil-i pasand) samjhi jāwe.

Eligible, a 1—Pasand ke qābil jisko auron ke muqābil muntakhab kiye jāne ki salāhiyat ho; qānūnī liyāqat r. w, qānūn ke rū se qābil yā lāiq

This person is not eligible to the post of a Munsif—Qānūn ke rū se yah shakhs Munsifi ke lāiq nahin hai.

2—Pasand ke lāiq, pasandīlā; murajjah; mustahsan; ma'qūl, munāsib; auā [nāsib par wāqī' hai

The house stands in an eligible situation—Woh makān mauqā-i-ma'qūl yā mu-

Elope, v. t Jis jagah par rahnā farz ho wahān se bhāg yā chup chāp nikal jānā; kisī byāhī aurāt kā apne shauhar ko chhorkar bhāg jānā aur apne āshnā ke sāth iḡhnā, kisī be-byāhī aurāt kā apne ghar se

khufyatun yā bilā ijāzat nikal-jākar apne āshnā se shādī kar-lenā yā uske sāth rahnā [runs away with a lover"—Webster

* **Eloement**, *n* Jahān rahnā furz ho wahān se chhip kar yā bilā ijāzat chale jinā masalan kisī zanjā kī apne shanhai yā kisī laiki kī apne hāp ke ghar se chup chāp yā bilā ijāzat nikal bhāgnā aur apne āshnā ke sāth rahnā

Eloquence, *n* Fāsāhat; khush taqīnī; lassānī; khush bayānī; goyāyī; husn yī shīn k ulāmī [shīn - zabān; balīg.

Eloquent, *a* 1 —Khush-bayān, khush taqīn, goyā, shīn-guftār, fasih,

Applied to persons

2 —Jisse josh i-talīat kā izhāi fāsāhat aur zor ke sāth ho, jismen fāsāhat aur balīgat ho, jiskī 'ibārat chust aur bā tāsī ho.

Else, *a* & *pr* Dūsī, aur, ek yā uske siwā aur koyī.

Who *else* is coming? — Aur kaun (dūsarā kaun yā fulān ke siwā aur koyī) ātā hai? **Else**, *adv* & *con* 1 —Siwā, 'alāwa; jiskā zikr hochukā ho usko chhor-ke dūsarā, aur bhī

The *plaintiff* alone has appeared and no one *else* — Mudda'ī ke siwā (mudda'ī ko chhorkar) aur koyī hāzir nahīn hai [hotā to.

2. — War na, waqn na, nahīn to, dūsī hālat mein, agar aisā na The *plaintiff* failed to appear, *else* he should have got his case — Mudda'ī hāzir na hūā war na woh apnā muqaddama jīt jātā (agar mudda'ī hāzir hotā to uskā muqaddama sar-sabz hojātā)

Elsewhere, *adv* 1 — Kahīn aur, aur kahīn, dūsī jagah

Such false witnesses are not to be found *elsewhere* — Aise jhūthe gawāh aur kadhīn (dūsī jagah) nahīn milte [jagahon mein.

2 — Jā-ka-jā, aise dūsre maqāmāt par jukā ta'ayun na ho, aur aur It is reported here and *elsewhere* — Yāh khabar yāhān aur aur jagahon mein phailī hai

Elucidate, *v* & *t* Sāf yā wāzih k., mulmalāt ko dūr karke saīf-u-l-fahm kar-d, tashrīh k; raushan k, hāl khol d, tawzih k.

An example will *elucidate* the subject — Yāh mazmūn ek tamsil se sāf ho-jāegā, yāh bāt ek misāl se samajh men ājāegī

Elucidation, *n* Kisī muzabzah mazmūn ko sāf sāf bayān k yā uskī tawzih k, tashrīh; tawzih; tamsil, misāl dekar matlab khol d

Elude, *v* & *t* 1 — Hila mak: yā chālākī se bach yā bachā jānā, chhip kar bach jānā; bāth se nikal-jānā, nikal bhāgnā, khisak jānā, tūl jānā, tūl d.; kār-gar na hone d, mahitūm k

To *elude* detection — Zāhir hone se kisī tarah bach jānā To *elude* an officer — Kisī afsar ke panje se koyī dhang nikal-kar bach jānā (uske bāth na ānā jā na lagā) To *elude* a blow — Kisī kī wār bachā jānā.

2 — Na khulnā, munkashif na h., nazar se bach jānā, zāhir na h.; bilā tawzih parā r

That crime has hitherto *eluded* discovery — Woh jurm abtak zāhir na hūā (nahīn khulā) The point has *eluded* the best lawgivers — 'Umda-tarīn shān'in us bāt kī tawzih na kar-sake.

3 —Yakāyak bhāg-kar mahrūm k ; daf'atan firār ho kar dhokhā d.

To elude pursuit —Yakāyak bhāg-kar picchā karne wāle ke hāth na lagnā

Emaciate, *v* *t* Badan ke gosht kā āhista āhista ghat jānā, ranj khwāh suqūt-i-ishtihā (bhūkh ke na lagne) yā kisi dūstre sabab se dublā ho jānā; badan kā ghat-jūnā yā tahlil ho-jānā; ghul yā gal-jānā

Emaciate, *v* *t*. Ghulā yā galā d., badan kā gosht tahlil karke dublā kar-d ; lāgar kar d [tahlil ho-jānā.

Emaciation, *n*. Lāgarī, dublā-pan, ranj wagaira se gosht (badan) kā

Emanate, *v* *t*. Kisi masdar se nikalnā, kahin se paidā h , paidā h ; nikalnā; jānī h , sādīr h

Emancipate, *v* *t* 1 —Kisi aqā kā apne gulām ko khud ba khud āzād kar-d , gulāmī se āzād kar d ; kisi qaid yā rukāwat se barī kar-d.; uthāyī d.

2 —Kisi aisi shai se khalās k. jiskā asar burā yā nā-jāiz ho; najat yā makhlasi d. [chhutkārā, barait.

Emancipation, *n*. Āzād k yā honā, āzādī; makhlasi, uthāyī; najāt,

Embank, *v* *t* Bāndh bāndhnā, pushta—bandī k ; band k , pushta yā mend ke zarī'e se hifāzat k , gil-andāzī k ; band banānā

Embankment, *n* 1 —Gil andāzī, pushta-bandī; bāndh banānā

2.—Bāndh pushta band yā mendh jo sailāb se hifāzat ke liye yā kisi aur garaz se banāyī jāwe

Embark, *v* *t*. 1 —Jahāz yā kashtī par sawā karānā

2 —Kisi kām men mashgūl yā sharīk k., kisi kām men lagānā

To *embark* friends or money in an enterprise —Kisi bare kām men doston ko sharīk k yā rupaye lagānā

Embark, *v* *t* 1.—Jahāz yā kashtī par sawār h. [dālnā yā qadam r.

2.—Kisi kār-o bār men mas'ūt h.; sharīk h.; kisi kām men hāth

The young man *embarked* rashly in a wild speculation, and was ruined —Woh lam-un shakhs be-samjhebhūjha ek bebūda rozzār men mas'ūf hokar tabāh ho-gayā

Embarrass, *v* *t* 1 —Uljhānā; pher men dālnā; pechīdagī men dālnā yā pechīda k.; ghabrānā; pareshān k , darham-barham k , āshufta khwāh pareshān-khātīr k , mutaraddīd k

2 —Zer bār k ; qariz se dālā d , taqāzon yā shadīd mutālabon se aisā tang kar-rakhnā ki madyūn apne duyūn (qarz) na de sake; aisā kar-d ki qarz adā na ho-sake

“Said of a person or his affairs In mercantile language, a man or his business is *embarrassed* when he cannot meet his pecuniary engagements” *Webster*.

Embarrassment, *n* 1 —Pareshānī, banānā; abtārī; uljhāw; āshufta-khātīrī, pechīdagī, qabābat.

2.—Woh pareshānī jo adā-i qariz kī be-istitā'tī se paidā ho, woh hairānī jo be maqdūrī yā kuchh uez tak qarz adā na kar sakne kī wajh se kisi madyūn ko lāhiq ho.

Embassador, *n*. Elchī, safīr; wakīl; 'alal-khusūs woh rukn-i-saltanat jo

Ambassador, *n* ek bādshāh ke huzūr se dūstre bādshah ke huzūr men batur qāim-maqāim-i-shāhī umūr-i-riyāsāt ke usirām ke liye bhejā jāwe.

Embassadors are called *ordinary* (safir yā wakīl-i-'ām) when they reside

permanently at a foreign court, and *extraordinary* (safir yā wakil-i-khās) when they are sent on a special occasion

Embassy, *n* 1 — Elchī-garī, safārat; wakālat.

2 — Woh shakhs yā ashkḥās jo elchī yā safī banākai bheje jāwēn. **Embellish**, *v* *t* — Ārasta k; sauwārū; ārāsh d., zebāish d.; sajāna, khūb-sūrat banānā, singār k; zewar wagnā pahnā ke ārasta-o-phāsta k

Embellishment, *n* 1 — Ārastagī; sajāwat, banāwat; singār.

2 — Gahnā; zewar, zebāish kī chīz, woh shai jisse khūb-sūrtī yā nafāsat barhe, woh chīz jisse koyī shai khushiumā ma'lūm de yā 'am tarāh par pasandīda ho

Embezzle, *v. t.* Jo shai kisi ko hifāzat ke liye sipurd kīgayī ho uskā az-rāb-i-faib apne kām men lānā, amānat men khyānat k.; khyānat ke zarī'e se apne tasarruf men lānā, khyānat k.; gabn k., tasarruf k.; tagallub k., pachā jānā, hazm k., dāb banhūnā, khā jānā.

The treasurer has *embezzled* some public money — Woh khazānchī kuchh sar-kāsi rupaye hazm gabn yā tasarruf kar-gayā (dāb banhā)

Embezzlement, *n* — Fareb kī rāh se us shai kā apne kām (tasarruf) men lānā jo ba-guaz-i-hifāzat wa ihtimām sipurd kī-gayī ho; gabn, tasarruf, amānat men khyānat, tagallub, tasarruf-i-bejā

“*Embezzlement* denotes a wrongful appropriation of what is already in the wrong-doer's possession” *Webster*

Emblem, *n* 1 — Koyī shai yā kisi shai kī shabīh jiske dekhne se kisi dūsrī shai yā sifat wagnā kā khayāl ho; koyī shai jo kisi dūsrī shai kī hamsifat mutasawwāi hokar ba-jāo uske kām men lāyī jāe; taswī wagnā jisse kisi dūsrī shai kā khayāl paidā ho, 'alāmat, nishānī.

A balance is an *emblem* of justice — Tarāzū musīf kī nishānī hai. A crown is the *emblem* of royalty — Tāj-i-shāhī se 'umūmān rawāyī kā khayāl hotā hai ya'nī uskā pahinne wālā bādshāh samjhā jātā hai.

Emblematic, *a.* 1 — Shabīh se muta'alliq yā jismen shabīh ho; **Emblematical**, *a.* jismen shabīhen kām men lāyī jāen.

Emblematic worship — Kisi shai kī shabīh kī 'ibādat, mūnat (mūrtī) kī pūjā 2 — Jisse koyī aisi shai zāhir ho jo bataur rawāj ke 'umūmān samjhī jātī ho, ham-qism (ek tarāh kī) sifaton par dalālat k. w

A crown is *emblematic* of royalty — Tāj-i-shāhī se 'umūmān saltanat samjhī jātī hai. Whiteness is *emblematic* of purity — Supedī tahārāt kī 'alāmat hai (naspār dalālat kartī hai).

Embody, *v* *t* 1 — Mujassam k., jism men dākhil k.

2 — Jam' k., yak-jā k., ekatṭhā k.; ek men k. joinā yā shāmil k.

Embrace, *v* *t* 1. — Bagal-gīrī k.; ham-āgoshī k., muhabbat yā pyār se chhātī se lagānā, gale lagānā; ham-kanār h

2 — Shauq se ikhtiyār k., dil se qabūl k., khushī se taslīm k., jo kuchh pesh āye use ragbat se lenā, ba-khushī mustafid h [khayāl r

3 — Kisi bāt men shauq yā sargarmī se liptē rahnā, kisi bāt par dil se

4. — Shāmil r., dākhil r.; mushtamil h [k. jaise ahl-i-jūrī par

5. — (*Law*) Rishwat wagnā dekar dabāw pahunchāne kī koshish

Embrace, *v. t.* Bagal-gīrī h.; ham āgosh h.; gale lagānā

Embrace, *n.* Bagal-gīrī; ham-āgoshī; chhātī yā gale se lagānā.

Embroider, v t Sūyi ke kām ke bel-būte banāūā, chiqan banānā, kār chob banāūā, zar-dozī yā ieszam kā kām kapre wagaura par sūyi se banāūā, bel-būte kārhuā. [chob

Embroiderer, n. Sūyi kā kām banāne wālā, chiqan-doz; zar doz; kār-

Embroidery, n. Kapre wagaura par sunahie yā rupahle tār khwah ieszam wagaura ke bel būte gul-phūl sūyi se banānā; zar-dozī; chiqan-dozī; kashida-kāī, kā-chob-kāī [hoti hai, pandhe kā gābhā

Embryo, n. Mān ke pet meñ jāhūlār kī woh hālat jo janin ban-jāne ke pahle

In embryo—Khaṣāl meñ par takmil ko na pahūchā huā; zihn meñ par bilā takmil; muh ibtidāyī hālat meñ, jiskā 'uqda na khulā ho

Emendation, n Kisi tahnī se galatī wagaura kā dūr kar-d., tabādala, latzon kā badalūā, sihhat, durustī.

Emerge, v z Pīnī wagaura se nikalnā; kisī aisi shai ke bāhar nikal ānā jismen koyī chīz dūnī chhipī yā lapetī rahī ho; nikalnā; paidā h., chhipe rahne ke ba'd namūdā h., tāriki kī hālat se nikal-kar numā-yān h.; bar-āmad h

Emergency, n 1.—Nikalnā, namūdā h.; yakāyak namūdār h yā ubharnā
2.—Koyī aisi bāt jiskī nisbat fauran kār-rawāyī yā tadbīr karnī pare; zarūrat-i-ashadd; barī zarūrat.

In case of emergency, or in an emergency—Jab zarūrat-i-ashadd ho.

3.—Aisi bāt jo yakāyak zuhūr meñ āwe; wā'qi'a-i-gur-mutaraqqaba, nāgahānī, hādisa-i-ittifāqiya, us bāt kā hojānā jo pahlesesūjh na pari ho

Emergent, a Zarūī, tang, jismen bilā-tawaqquf kār rawāyī dārkā ho, jiskī nisbat fauran tadbīr karnī pare, ittifāqiya, jiskī zuhūr meñ āne (hone) kī ummed pahle se na rahī ho, nihāyat zarūī, ashadd-i-zarūrat kā

Emigrant, a 1.—Jilā-i-watan k w se muta'alliq.

An emigrant ship, or hospital—Woh jahāz jispar jilā-i-watan sawār hokar apne mulk se bahar jāō yā woh shūrā khāva jismen aise logon kā mu'ālaja ho

2.—Jilā-i-watan k w., ek mulk se dūse mulk meñ jākar r. w.

An emigrant nation—Woh qaum جسکے log apne watan ko chhor dūse mulk meñ jā basē.

Emigrant, n See *supra* No 2

Emigrate, v z Rahne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūse mulk yā riyāsāt-i-gair meñ chale jānā, jilā-i-watan k; tark-i-watan k.

Emigration, n Ek mulk yā riyāsāt ke bāshindon kā us mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūse mulk yā gair riyāsāt meñ jā-basnā, jilā-i-watan, tark-i-watan.

Eminence, n 1.—Ūchī jagah; balandī

2.—'Ālī martaba, logon meñ buzurgī; rutbe 'uhde yā nāmwarī meñ 'awām par fazīlat, pāya; 'urūj, bartarī, nām yā nām-warī, shubrat; tawjīh; āngusht numāyī

Eminent, a 1.—Ūchā, buland; rafī.

2.—'Ālī martaba; jalilu-l-qadr; 'ālī-shān; mumtāz, sai-baland, sarfarāz; zī qadr; zu-l-qadr; mashhūr; nāmī-guāmi; nām-war.

Eminently, ad Nihāyat hī, barā hī; bahut hī, auron se kabīn ziyādā (barh kar), isqadar kī logon ke madd-i-nazar ho-jāe.

Emissary, n Woh shakhs jo khufyatān khabar-lekar yā kisi kām ke anjām ke liye bhejā jāe, woh kār pardāz jo is gairaz se muqarrar ho ki apne āqā kī bībūdī kī tadlūr ikhṭā ke sāth (parde men) kare.

Emit, v / Nikālā; phenkū, khārij k

Fire emits heat and smoke—Āg se garmi aur dhuān nikaltā hai

Emolument, n Woh nai' jo 'uhde yā naukarī se ho, woh rupaye jo ba-taur mul'awaz-i-khidmat milē; jo kuchh 'amadaai kisi 'uhde ke mutadalliq ho masalan zar-i-mushāhara wa ruqūn-i-bālāyī (rusūm wagura) jo 'alāwa zar-i-mastūr dilāye jāwen, mauāfī, fāida.

Empanel, v. / See Impanel.

Emperor, n Shāhanshāh, qaisar

Emphasis, n 1—Woh zor jo taqrir meṁ un khās khās alfāz yā kalāmōn par diyā jātā hai jiski taraf qāwī ko apne sāmr'ūn kā muḥtāab karānā mauzūr ho, tākid-i-lafzī. [karāyā jāe]

2—Koi khās qism kā asar jo kalām yā khayālat men paidā To dwell on a subject with great emphasis—Kisi bāb meṁ (kisi mazmūn kī nisbat) bare shadd-o-madd se tahlīl yā taqrir k (nihāyat zor yā bari tākid se kuchh likhnā yā kahnā)

Emphatic, a Jo tākid se kuhā jāe, jo tākid kī nazar se ek khās

Emphatical, a qism ke lahje se kuhā yā bolā jāe, qawī, mazbūt, aisi tarah par kī asar kare (munassir ho)

An emphatic tone—Woh lahja jese kalām meṁ tākid pāyī jāe

Emphatically, ad Tākid se, mazbūtī se, zor-i-kulām ke sāth, nihāyat hī, darja-i-gāyat kā [shālī]

Empire, n 1—Darja-i-'ālā kī hukūmat, saltanat; fairmān-i-awāyī, shāhan-

2—Shāhanshāh kī 'amal-dārī ya uskā qalam rau; saltanat

Employ, v. / 1—Mas'ūf k; mashgūl k kām meṁ lagānā, kisi shai meṁ lagānā yā mas'ūf k, kisi shai meṁ musta'māl yā sarf k.

He is employed in writing a judgment—Woh ek tajwiz ke likhne meṁ masrūf (mashgūl yā lagā) hai

2—Kisi kām ke karne meṁ ba-taur āle yā zar'ie ko kām meṁ lānū; kisi chiz ke banāne ke liye ba-taur asbāb (masālih) ke kām meṁ lānā

A pen is employed in writing—Qalam likhne ke kām meṁ lāyā jātā hai; qalam āla-i-tahlīl hai (usse likhte hūn)—Medicines are employed in curing disease

—Bimāriyon ke achchhā karne meṁ dawāen kām meṁ lāyī jātī hūn; adwiyāt zar'ia-i-sihlat-i-amrāz hain Bricks are employed in building—Lot 'umūrat ke banāne meṁ kām meṁ lāyī jātī hai,

3—Kisi khidmat meṁ lagānū, kār-o-bār ke anjām ke liye ba-taur kār-pardāz mulāzim yā qaim-muqām ke muqarrar k, ikhtiyār d. yā sipard k, apnī taraf se kār-o-bār ke anjām kā ikhtiyār d. [mashgūl k]

To employ one's self—Apne waqt aur tawajjuh ko sarf k; apnī tayīn mas'ūf yā

Employ, n Mulāzamat, khidmat, naukarī

EMPLOYEE, (employ-ā) n [Fr.] Mulāzim; naukar, khidmat gzar; woh shakhs jo mulāzamat meṁ (naukar) rakhā jāe [koyī rahe]

Employer, n Khāwūd, āqā, mālīk, naukar r w; jiski mulāzamat meṁ

Employment, n. 1.—Mashgūl k. yā rahnā, naukar rakhnā yā rahnā; kām meṁ lānā yā lāyā jānā

2—Mashgala; shagl; jis-men waqt yā tawjjuh saif ho; pesha; kām; roz-gāi; kār o-bār, mulāzamat, naukarī
Empower, v t Ikhtiyār d; mukhtār k. yā banānā; mujāz k; ikhtiyār-ī-qānūnī d, qānūn kamīshān mukhtār-nāma aslī istihqāq yā ijāzat-ī-zabānī ke zarī'e se ikhtiyārī d
Empress, n. Qaisarī, sultān

Empress of India—Qaisar-i-Hind

Empty, a. 1—Jis-men kuchh na ho; jiske bhitar koyī shai na ho, khālī, bharā nahīn, pur nahīn, chhūchhā; tihī.

“Said of an enclosure, as a box, room, house, &c.” *Webster.*

2.—Jo tāsīr sachāyī yā mānī se khālī ho, be-tāsh, gau-sādiq; behūda yā be-mānī jaise alfāz wāgana. [nirā; mahz; be-asl.]

3.—Jisse tabī'at khush yā āsūda na ho; jisse dil ko itmīnān na ho,

4.—Wihān, ujār; gan ābād-jaise koyī jagah. [mir, be-bār.]

5.—Jis-men kuchh paidā na ho; jis-men phal na lagen, gair-mus-

Said of a plant or tree

6.—'Aql yā 'ilūn wāgana se khālī; be-dimāg. be-magz, jāhil. [khām]

7—Jis-men asliyat na ho, jiskā wuqūd wāqī'ī na ho, be-asl, khālī,
Empty, v t Khālī k, kisī shai ke mazrūf ko us-men se nikāl l., jo kuchh kisī shai men ho usko usse nikāl-kar bahar kar-d, undelūā, ujhalūā. [yā bahānā]

Empty, v t 1.—Apne mazrūf ko nikāl yā bahā d., apnā pānī guānā

2.—Khālī ho-jānā

Empty-handed, a Jiske hāth men kuchh na ho, tihī dust; khālī hāth.

Emulate, v t Sifāt yā af'āl men dūsi ke barābar yā usse barh kar hone kī koshish k; kisī kā ham-sar yā usse barh kar hone kī garāz se uskī tatabbu' k., muqābala k., barābarī k., jor milānā

Emulation, n 1.—Barābarī, ham-sarī, kisī se barh kar hone kī khwāhish aur koshish, hamsarī yā fazilat kā hausala

2—Jhagrā; munāqasha, taqābul, raqābat, shauq, dūsi kī barābarī aur uske dāwā dene kā shauq

Emulous, a 1.—Dūsi kī tarah kisī bāt ke karne yā uske barābar khwāh usse barh-kar hone kā barā hausala r. w; dūsi hī kī mānūd kisī bāt men charh-barh kar hone kā shāiq yā khwāst-gāi.

2—Barābarī yā raqābat k. w, hamsarī, jang jo

Enable, v t Kisī kām ke lāiq k., zarī'a yā mauqā' wāgana d., kāfī jis-mānī yā zihnī tāqat d., ikhtiyār d; mujāz k, lāiq k, salāhūyat d.

With a remoter object preceded by *to*.

Enact, v t. Qānūn banānā, hukm-ī-qānūn d; kisī musawwada-ī-qānūn ko badarja-ī-ākhir mauzū' ke nāfz k, kisī musawwada-ī-qānūn kī nisbat wāzī'ān-ī-qānūn kā woh f'l-ī-ākhir k jisse us musawwade ko mujāz-ī-qānūnī hāsīl ho; kisī musawwada-ī-qānūn kā min-jānib-ī-wāzī'ān manzūr kiya jānā; bukm d; waz' k

Enactment, n. 1—Kisī musawwada-ī-qānūn kā ba-martaba-ī-ākhir manzūr ho-kar qānūn ban-jānā, rāe aur bukm de-kar kisī qānūn ko jāiz aur nāfz qarār d.

2.—Āyin, qānūn; hukm-ī-qānūn.

Enactor, n Wāzi'-i qānūn, جسکے حکم سے کویٰ قانون نافذ اور سہ-
 دہ ہو [phansā l.]

Enamour, v t 'Ashiq k. yā banānā; farefta yā maftūn k.; lubā l ;

With of, or with before the person or thing.

ENAUTER DROIT, [Lat] (Law) Dūstre ke istihqāq ke rū se

Encamp, v t Khauma-zan ho.; muqim aur mukhim h., kūch kī hālat meñ
 khauma nasab karke fauj kā rāt bhari yā ziyāda 'arse tak qiyām k.

Encamp, v. t Khauma gūnā (mukhim h.); kūch kī hālat meñ fauj ko
 khaime men utār d. yā muqim k.

Encampment, n l.—Khauma-zan h.; dere-khaime gūy kar rahnā

2.—Khauma-gāh; pañāw, chhāwnī, lashkar gāh; dere-khaime
 wagare jo lashkar ke qiyām ke liye nasab kiye jāen [med se

ENCENTE, [Fr] (Ong sāt) a. flāmila, pari se bhānī, pet se; um-

Encircle, v. t l—Bigū-gū k., ham-āgosh k

2.—Kisi ke chāron taraf ghūmnā; chāron taraf jānā yā ānā; gher l

Enclose, v t See Inclose [kar-d, muhāsara k.

Encompass, v t. Kisi ke gird ghūmjānā. gher l, chāron taraf se band

Encounter, n. l—Muqābala, dū-ba dū ā yā ho jānā, mulāqāt, do yā
 zūd shakhsen kā itisāfiya yā yakāyak ek dūstre se (bāha w) mil jānā
 (mulāqī h); sāmpā

2.—Mukhāsmāna mulāqāt; lañāyī, jang; mujādalah, ma'rka.

Encounter, v. t l.—Muqābala k; dū-ba-dū h, bhū-jānā, lañāyī meñ
 muqābil h, larnā; jūg k.

2.—Munh se mor kar raf' yā daf' karne kī koshish k

To encounter difficulties—Mushkūlāt ke daf' yā hal karne kī koshish k To en-
 counter obstacles—Qabābaten ke dūr karne kī koshish k.

Encounter, v. t. Muqābil h; milnā, bhūnā; larnā, jang k.

Encourage, v t. Taqwiyat d, dhāras d, himmat dālna; ummed d.;
 jān dāl d, sahārā d, jurat dālnā; barhāwā d.; pith thok d,
 dilāsā d; kām-yābī kā tayaqqun karānā

Encouragement, n l—Taqwiyat, sahārā, tahrīk, dil-dihī, tasalli; barhāwā

2.—Woh bāt jisse taqwiyat ho; aisi bāt jisse kisi kām ke karne
 men dil barhe yā sahārā mile jaise mihrbānī kā karnā taqwiyat
 khwāh n'ām yā manāfi' wagaira kā d. [dhāras yā taqwiyat d. w.

Encouraging, a l.—Ummed aur bharosā paidā karāne w; himmat

2.—Jisse kām-yābī kī ummed kī waqf paidī ho; muwāfiq; hasbi hāl
Encouragingly, ad. Aisi tarah par kī himmat barhe; aise dhāng se kī
 matlab barānī kī ummed paidā ho

Encroach, v. t Dūstre shakhs kī haqqiyat wa qabze meñ āhista āhista
 hāth dālnā, gasab k; dabāl; ghus-ānā; pañhūnā; ziyādatī k; dūstre kī
 milkiyat par qabza kar lena, be-jā mudākhalat k; dūstre kī had par
 thorā thorā karke barh jānā aur uski haqqiyat par apnā qabza kar l.;
 had-i-munāasib se tajāwuz karke dūstre kī haqqiyat men ghus-jānā.

The defendant has *encroached* on the plaintiff's land by building a house upon
 it—Mudda'a'alah ne mudda'i kī zamīn par makān banāke woh zamīn dabā
 li.—The river has *encroached* on the plaintiff's land—Woh daryā mudda'i
 kī zamīn rafta rafta bahā le-gayā; mudda'i kī zamīn daryā-burā (daryā shu-
 kast) ho-gāyī—The plaintiff's land has *encroached* on the river—Mudda'i

kī zamīn se daryā-barār (daryā bar āmad) ho gayā —By taking cognizance of a suit for more than a thousand rupees, the Munsif has *encroached* on the Sub-Judge's jurisdiction—Ek hazār rupaye se ziyāda kī nālīsh kī samā'āt se Munsif ne ba muqābala Jaj-i-mūtaht ke apne ikhtiyār se tajāwuz kiya

Encroachment, n. 1 —Mudākhalat-i-nā jāiz, dast-darāzī; dūsre ke hu qūq yā qabze men ba-tadīq mudākhalat k

2 —Woh shai jo dūsri shai men mudākhalat karne se hāsīl ho.

3 —(Law) Jis-qadar wājib ho usse ziyāda lenā, kisī ke haq yā qabze men nā-jāiz tadīq par dākhil d (use dabā 1)

Encumber, v. t. 1 —Kisī shai kī harakat yā uske 'amal ko rok d —jaise bojh se; bojh se dabā d; rokūā, ghabrā d., pareshān kar d

2.—Qarz rahn yā dūsre jāiz mutālaba se bhār d yā zer-bār k; qarz kā bojh (hār) dālnā, zer bār i duyūn k

The minor's estate is *encumbered* with debts.—Us nā-bālg kī jāe-dād par qarz kā bojh hai (uspar bahut qarz hai)

Encumbrance, n. 1. —Bojh, amr-i-hūn yā mānī'; koyī bāt jiskī wajh se kāi-rawāyī mushkil aur mihnat-talab ho-jāe

2.—(Law) Kisī jāe dād par muākhaza yā bār; woh mutālaba-i-jāiz jiskā ilā muta'alliq i jāe-dād ho, darū i-zimma-i-jāedād [par ho

Encumbrancer n Woh shakhs jiskā dam yā mutālaba-i-jāiz kisī jāe-dād

End, n. 1 —Juzw-i-gāyat yā ākhir, ākhir hissa; woh hissa jispar kisī shai kā khātima ho jāe, khātima, intihā; had; jiske ba'd kuchh na rah jāe

2 —Anjām-i-kār, maāl-i-kū, natīja; phal; natīja-i-ākhir; mā hasal

3.—Hasrī yā khushī kā khātima, zawāl, barbadī, nestī; zawāl yā maut kā lā'is

4 —Manshā; maqsad; garaz, niyat; mudda'a, natīja-i-maqsūd

5 —Jo kuchh bach jāe (bāqī rah jāe yā chhūt jāe), bāqī-baqāyā, banchā-khunchā; reza-purza, chūr-chār, ṭukrā; ālāish; jo kuchh kām kā na ho

Odds and ends —Woh bāten jo pūrī pūrī na hon; be-lār bāten; mutafarriqāt —

To stand on *end* —Kharā h, siharuā —*End for end* —Ultā-pultā —*Ends of the earth* —Rū-i-zamīn par dūr ke mulk —*To put an end to* —Barbad k; nest

kar-d; tamām kar-d, bāqī na rahne d, thekāne lagā d —*To put an end to one's life* —Kisī ko māi dālnā (balāk k; zinda na chhorne)

End, v. t. 1 —Khatm k, khātima ko pahunchānā; anjām ko pahunchānā, ākhu k, tamām k.

2 —Halāk k, mār dālnā, jān le-l [pahunch jānā

End, v. t. Khatm h; ākhu h, tamām h, mauqūf h.; band h., had ko

Endanger, v. t Khatre men dālnā; jokhim men dālnā; ma'riz-i-khatar men dālnā, zawāl men dālnā, asī bālat men kar d kī nuqān ho

Endeavour, n. 1. —Kisī shai ke hāsīl karne men zihnī yā jismānī koshish, koshish; sa'i; jidd-o-jahd

Endeavour. v. t. Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k., iqdām k.

Endeavour, v. t Hāsīl karne kī koshish k.; anjām kī fikr k.; karne kī pairawī k. [intihā; lā-ta'ad

Endless, a. 1. —Jiskī intihā na ho, jisko pāyān na ho; be-pāyān, lā

Applied to length, and to duration.

2.—Jo hamesha huā kare, jiskī intihā zāhn meñ na ho; jo barābar hotā jāe, be-had; jiskā silsila barābat qāim nahe. [nāsi, 'abas, be faida]

3.—Jiskā natija kuchh na ho; jisse koyī maqsūd hā'il na ho; lā

4.—Jiskī kuchh maushā na ho, jisse kuchh maqsūd na ho

Endorse, v. t (Correctly *indorse* *q. v.*) 1.—Kisi kāgaz kī pusht (zahr yā pīth) par likhnā, 'ibārat-i-zahī likhnā

To *endorse* is an acknowledgment of notice—Kisi ittālā'-nāme ke zahr par uski rasid (pahunch) likhnā, ittālā'-yā'ī yā ittālā' shud likhnā; kisi ittālā' nāme kī pīth par yāh likhnā kī muttālā' huā (hāl ma'lūm huā; ittālā' hayī).

2.—Muntaqil k., bechī likhnā, farokht kī 'ibārat likhnā.

This *hundi* was endorsed by A to B—Yāh *hundi* Zud ne Bakar ke nām farokht kī, is *hundi* par Zud ne Bakar ke nām kī bechī likhī.

3.—Tasdiq k.; jā'ī k.; taslīm k.; manzūr k., khud manzūr karke madad d.; himāyat k.

Endorsement, n See *Indorsement*

Endow, v. t Kisi kār-i-khair wagāna ke baqā ke liye rupaye yā uskā badal de-d., naqdī band-o-bast kar-d.; kisi shai ke qiyām ke liye koyī āmadānī uske muta'alliq kar-d., waqf k.

3.—J thez d.; stiḍban d., mahr d.

3.—Koyī sifat yā quwwat wagāna 'atā k., bakhshnā.

Endowment, n 1.—Woh māl sar nāya yā āmadānī jo kisi shai ke dāwāmī qiyām ke liye uske muta'alliq kar-dī-jāwe, waqf.

2.—Jāhez kā d.; kisi shakhs māsalan bewī yā 'ālim wagāna ke basar-raqāt ke liye naqdī yā aur koyī dawāmī band-o-bast kar-d.

3.—Khudā-dād jāuhar-i-zāti yā sifātī, qudratī n'imāt, qābiliyat; quwwat i tabī'i

Endurance, n 1.—Qiyām; istihkām; baqā, bar-qaiānī; sabāt; rahnā yā jon kā ton rahnā [sabr, sahnā.

2.—Tahammul, bardāshht; taklīf yā musibat men sābit qadamī;

Endure, v. t 1.—Kisi hālat men mazbūt rahnā, bardāshht k., sahnā, uthānā, dabāw wagāna men par kar na tūtnā yā jhuknā (jaise kā taisā rah jānā).

2.—Sabr se sahnā, mutahammul h., chup chāp sah lenā, bardāshht k.

Endure, v. t 1.—Mazbūt aur mustahkam rahnā; apnī hī hālat par bilā-zawāl qāim rahnā, qāim yā bar-qaiānī rahnā.

2.—Musibat men sābit qadam rahnā; taklīf ko istiqāl ko sāth bardāshht k., kisi āftat ko chup-chāp aur mazbūtī se sahnā.

Enemy, n 1.—Dushman, khashm, 'udū, jiske dil meñ kudūrat ho, jo kisi se burā mānkar uskā nuqsān chāhe yā mazārat pahunchāne kī koshish kare

2.—Jo kisi bāt se nafrat yā usko nā-pasand kare

An *enemy* of, or to, truth or falsehood—Sach yā jhūth kā dushman, jisko sachāyī yā jhūthāyī se nafrat ho—*The enemy*—(a) Shatān, iblis, khabis (b)

Mukhlāf kī fauj, dushman kī sipāh

Energetic, } a. 1.—Qawī, jismen chustī pāyī jāe; mustā'id, 'āmil;
Energetical, } mutahammul. [sāth ho.

2.—Mazbūt, qawī; bā-tā'sir; jiskā 'amal zor quwwat aur tāsir ke *Energetic measures*—Mazbūt tadbīren; woh tadbīren jinkā zor aur asar bā-khūbī ho.

Energy, n. 1 — Asli quwwat; 'amal karne yā natīja paidā karne kī qābuliyat yā maqdarat 'ām isse kī usse fāida uthāyā jāe yā nahīn.

2 — Kār-rawā'ī kī matānat; musta'adī, iqtidār (ikhtiyār) jo mazbūtī aur tāsīr ke sāth kām meñ lāyā jāe. [nat—jaise kīsī 'ibārat kī

3.—Zor, tākid; jān; quwwat-i-izhār; bayān kī mazbūtī yā matā-
Enervate, v. t. Tāqat yā quwwat kharūch lenā, kam zor kar-d, tāqat ghatā d; za'if banā d; nā tāqat kar-d; nā mard kar-d, iujūliyat kho d

Enfeeble, v. t. *Vide supra.*

Enforce, v. t. 1. — Majbūr k.; jabriya karānā, tākid se karānā

To enforce obedience to commands — Ahkām kī ta'mīl jabriyā karānā

2 — Zabardastī se hāsil k. yā nikālnā, jabriya jānā.

To enforce a passage into a building, &c. — Kīsī 'imārat wagaira meñ zabar-dastī jānā yī ghūs jānā

3.—Tākid ke sāth pesh k.; zor de-kar kahānā; zihū-nashīn k

To enforce remarks or arguments — Kīsī rāe yā dalīl kā tākid ke sāth zabīr k

4.—Nāfiz karānā, asar-pazī karānā, jāri yā ta'mīl karānā, nafāz dilānā.

To enforce the laws — Qawānīn kā nāfiz yā jāri karānā (nako nafāz dilānā)

Enforceable, a Nafāz dilāye jāne (nāfiz karāye jāne) ke qūbīl; qābulī n nāfiz; qābul-i-ijā; jismen jāri yā ta'mīl karāye jāne kī salāhiyat ho

Enforcement, n. 1. — Nāfiz, ta'mīl, ijā; 'amal-dā'īmād, bartāw.

2.—Woh shai jisse kīsī dūsrī shai ko quwwat waq'at yā tāsīr ho.

Engage, v. t. 1. — Shart k., qasam wa'da mu'ābada yā qaul-o-qarār se kīsī fi'l ke karne yā na karne kā 'ahd-o-paimān k., qaul-o-qarār k, pā-band k; zabān d, wa da k

2.—Naukar r; bharti k, rifāqat yā madad ke liye shari k; sāth dene yā imdād kī garaz se dākhil k. (mu'aiyan yā muqarrar k).

Four pleaders have been engaged in this case—Is muqaddame meñ chār wukalā muqarrar kiye gaye hain

3.—Mukhātab karānā, apnī taraf khūchnā; kashish k, muta wajib k.; lagānā. [charh-jānā

4.—Muqādala k, muqābala k.; larāyī k.; larā; hamla āwar h;

5.—Zāmmī h., zāmānat k; kīsī dam kī zāmānat k.

Engage, v. i. 1. — Masrūf h, shari h; kīsī kām men lagnā, muta wajib h, ta'alluq r, kīsī kām kā birā yā zimma uthānā

2.—Zabān d yā hārnā, wa'da k.; qaul k yā hārnā, mu'ābada k.; zimma k, zimmadār h.; mau'ūd h., apnī tayīn kīsī bāt kā pā-band yā zimma-dā k.

3.—Larānā, larāyī shurū' k; larne lagnā; hamla-āwar h

Engagement, n. 1 — Wa'da, qaul-o-qarār, mu'ābada; qarār dād; iqār; shart, pā-bandī [kām, phansāw, atkāw; lagāw.

2.—Shagī; mashgala, farz; jismen bahut tawajjuh darkār ho,

3.—Larāyī, 'ām larāyī

“Applied to actions between small squadrons or single ships, rarely to a fight between detachments of land forces.” Webster. [ho.

Engaging, p. a. Dil-rubā; dil-farab; kashishr w., khush-kun; jissedil ko khushī

Engender, v. t. 1. — Paidā k.; jānā, janmānā, taulid k.

2 — Paidā k yā karānā, kisi shai kī zubūr karānā (uske zubūr kā bā's h), kisi kī binī dāluā [h, zubūr men āuā.

Engender, v. z. Sūrāt pakarṇā; wujūd men āuā; paidā h; zubūr pazār

Engine, n. 1. — Kal, āla.

2 — Kisi qism kā āla auzār yā bathiyā jisse koyī natīja paidā ho khusūsan woh āla jo zakhmī aui halāk karne ke liye maqsūd ho

3. — Koyī chīz jo kisi maqsad ke anjām ke liye kāu men lāyī jāe, wasīla, zarī'a, tadbī

 "The term *engine* is more commonly applied to massive machines, or to those of great power, or which produce some difficult result" *Webster*

Engineer, n. 1. — Woh shakhs jo larāyī yā panāh ke liye ta'mīrāt ke naqshe wagana ke banāne aui un kāmān-masalan qal' dhus wagana ke ta'mīr karāne ke liye men māhu ho (*a military engineer*); woh shakhs jo sapak nahr bāndh wagana ke naqshe ke banāne aur unke ta'mīr karāne kā liye bakhūbī jātā ho (*a civil engineer*). [ne wālā.

2. — Woh shakhs jiske zimme kisi kal kā iktimām ho, *anjām chālā*.

Engrave, v. t. 1 — Kanda k; khoduā, khod kar katba yā taswī banānā, dhāt patthar khwāh kisi dūsi chīz par kanda k (khoduā); patthar yā dhāt par hāndase huṇf yā naqsh wagana khoduā khwāh tarāshnā; qalam kārī k. [koyī achchhī bāt kisi ke dil par.

2 — Munāqqash k.; khūb jamāuā, baithānā, zibn nashīn k. — jaise

Engross, v. z. 1. — Kisi nawishche kī naql ba-khatt-i-wāzih (moṭe harfōn yā jafī khat men, k, kisi nawishche ko aisi tarah par sāt k kī uske harf sāt sāt aui parhe jāne ke qābil hon.

The deed of sale should be *engrossed* on a parchment — Munāsib hai kī woh bar-nāma chāhīe ke kāgiz par ba-khatt-i-wāzih wa mā-yuqā sāt kiyā jāe

2. — Jazb k; tamāmtar masūf k., bi-l-kull khīnch l; sab kā sab apnī taraf kar l.

That case *engrosses* all his thoughts — Uske khayālāt tamāmtar us muqaddame kī jāmb hain, woh bi-l-kul us muqaddame kī soch men rahtā hai.

3. — Kisi jins ko bi-l-kul yā uskā juzwī kasīr is garaz se kharīd kar l kī qīmat barhākar uske bechne se kuchh naf' ho

4 — Ba muqār-i-nā-jā'iz (andāz se ziyāda; jitnā wājib ho usse ziyāda) apne tassarruf men kā liuā yā le-l [men lānā].

To *engross* power — Jitnā wājib ho usse ziyāda iktiyār par qādir h (use kām

Enhance, v. t. 1. — Barhānā, ziyāda k; uzāfa k., beshī k., charhānā.

 Applied to *price* or *value*. *Webster*

The late drought has *enhanced* the price of food-grains — Hāi kī khushk-sāli kī wajh se khāne ke galle kī qīmat barh (charh) gayī. In what cases can rent be *enhanced*? — Kīn kīn hālātōn men mālīq lagān ho saktā hai? — The embankment will *enhance* the value of the lands — Is gul-andāzi se arāzi kī māliyat ziyāda ho-jāwegī

2 — Ziyāda k, taraqqī d.; afzāish k.

 Applied to qualities, quantity, pleasures, enjoyments, &c. *Webster*

3 — Ziyāda saugīn k., sakht k.

To enhance crime—Jurm ki sangini barhānā (usko aur sangin kar d.).

Enhance, *v* 1. Bath jīnā, zīyāda ho-jānā, izāfa pānā, taraqqī pānī

Enhancement, *n* Barhānā yā barhāyā jānā; izāfa, beshī, sangini, sakhtī

Enigma, *n* 1.—Koyi suwāl yā qul-jiskā matlab sif sāl samajh men na āye, mu'ammā, chistāu, paheli, woh bāt jiskā malfūm qiyās se batlāyā jāe

2.—Woh āī yā tarz i kār-rawāyī jiskā hāl bakhūbī batlāyā unjā sake

Enjoin, *v* 1.—Hukm d; tākidī hukm d., tahakkum ke sāth hudāyat k

2.—(Law) Ba-sar'fā i-bukm-i-'adūlat man' k yā roknā; 'adūlat ke mansab se intinā' k, kār-i-rāyī band karne ke liye hukm i intinā' i-qanūnī jūī k.

Enjoy, *v* 1.—Kisi bāt par dil men khush h, masarīat nīhānā; kisi shai ke apne pā-rahne se khush h, kisi shai ki kaffiyat se mahzūz h; kisi shai ke tasarruf par khushī manānā

2.—Khushī ke sāth pānā rakhuī aur kām men lānā, koyī 'umda yā pasandīda chīr apne qabze men rakhpā, qābiz wa mutasarrif h., bhognā yā bhog k; bilasnā, mutamatti' h. [bāsharat k, jīmā' k

3.—Kisi ke sāth ham-khwāb ham bistar yā ham-sukhat h, mu-

To enjoy one's self—Dil bi dil men khush h; jo khushiyā kā koyī mutasarrif ho uhlā se mahzūz rabnā, khush rābnā; mauj men rāhnā.

Enjoyable, *a*. Jisse khushī nīhī saken, papar mutasarrif ho-sakū; jisse khushī hāsī ho-sake, jisse mutamatti' ho-saken

Enjoyment, *n*, 1.—Khushī; masarīat, bazz, 'āish

2.—Tasarruf; tamatti', bhog, bhog bīās; khushī ke sāth muqāba-zat kisi shai i-mustasān yā qibul i-pasand kā rakhnā

3.—Jis-e dil ko masarīat ho, khushī yā ihtizāz kā bā'is

Enkindle, *v* 1. Ubhārā; bhaikānā, paidā k, mushkūl k.; har-angekh-ta k., rthānā; kharā k.

Enlarge, *v* 1.—Barhānā, aur barā k, miqdār yā qul-o-qāmmat men taraqqī d., phulānā, wasī' k. yā was'at d., hudūd 'arz yā barhāyī chhū-tāyī ko barhā d. [waguna se barhā d.—jaise dil ko.

2.—Kisi shai ki gunjāish ko barhā d., wasī' k.; was'at d., khushī

To enlarge the heart—Āzād sakhi aur mukhairyar banānā (karnā)

Enlarge, *v* 2.—Barā yā aur bhi barā ho-jānā, phal jānā, wasī' ho-jānā; taraqqī pānā, wasī' h [barhā-kar kahnā yā likhna

2.—Tālūn yā taqrū men tawālat d, tūl i kalām k.; kisi bāt ko

Enlargement, *n* 1.—Ba-zāhir yā dar-asl qad yā miqdār ki taraqqī; 'arz-o-tāl yā hudūd ki afzāish, afzāish, tawsī', taraqqī.

2.—Dil 'ilm yā zihn ki taraqqī, khayālat aur atwār ki 'umdagī; dil ki aur niko khwāh wa mukhairyar h.

3.—'Izāz yā tahrīr men tawālat, kisi khāss mazmūn ki misbat tūl-kalāmī, barī guftgū yā bāhs [d.; uñjēlā k.

Enlighten, *v* 1.—Raushan k; munawwar k; darakhshān k; raushani

2.—Āisā kar-d ki samajh men khūb āwe, 'ālim yā 'uqī banā d., 'ilm aur mazhab ke zar'fē se buland k, āgāh k, sikhānā; batlānā, āisā kar-d ki asl-i-haqīqat dekh yā samajh parē.

Enlightenment, *n* Raushan zamīr k. yā h.; raushani-i-tab'; raushan-zamīnī, ledar-dih; āgāh-dī

Enlist *v* 1 *F* bi st par charl k a, shust men likhū; kitāb meñ darj k.

2.—Sai-kāñi mulāzamat men nankar rakhnā, fibrist meñ nām dā
• khul k., bharti k., chhira likhnā; nām-likhnā; ism qāim k

3.—Kisi mu'āmalā meñ mazbūti se shāik k.; kisi amr ki bh būdi
• meñ masrūf k., kisi bāt meñ dil-o-jāñ se lagāñā

Enlist, *v* 2. 1.—'Ahd-o-paimān ko manzūr karke yā apnā nam likhākar
sarkāñi mulāzamat meñ dākhul h [ustī bh-tūñi manzūr ho.

2.—Kisi kām meñ khushī se is tarah shāik h. ki gayā dil o jāñ se
Enliven, *v* 1.—Jū d, tārā-qām k., tez k., bharkā d.

2.—Zinda dil k., khush k., bashshāsh yā masūr k., jāñ dāl d.;
arwāh ko tūzagi bakhshnā.

Enmity, *n*. Dushmanī, 'adāwat, khinsūmat, 'isād; mukhālafat, [harbā d.

Ennoble, *v* 1.—Barājī d., buzurgī d., dāje sūfat yā 'undagi meñ
2.—Amī banānā, amīon kā laqab d.

Ennai, (ōng-wē) *n*. [N] Thakāwat aur nafrat: āskat aur dil kā dhansā
jāñā, mīndagi; be-ritnā; i [(khalāf-i-qā'ida yā burā) fī].

Enormity, *n*. 1.—Qā'ida-i-mu'āryana yā wujūb se tajāwuz, koyī bejā
2.—Jurm-i-sangīn yā kabīra; aisā jurm jo m'vālī had se baḥā ho.

3.—Sangīn-i-jurm, jurm ki ziyādatī yā sakhtī

Punishment should be proportioned to the enormity of the crime—Munsib
hai ki sazaḥ baḥ-i-miqdār i sangīn-i-jurm ho, chāhiye ki jisqadar jurm sa-
gīn ho wese hi saza ho

Enormous, *a*. 1.—Be-andāz; had se ziyāda; jisqadar ba nazar-i-hālāt
munāsib ho usse ziyāda.

Enormously, *ad* Bahut hī, had se ziyāda; ba dūrā-i-gīyat

Enough, *a* Jisse khwāhish pūrī ho-jāe, jisse dil ko āsūdagi ho-jāe; jo
baqadar-i-ihtiyāj yā talab ho; jisse kām ukal jāe; bas, kāfī.

☞ "Usually, and more elegantly, following the noun to which it
belongs." *Webster*.

Money enough—Kāfī ruḡaye-paise.

Enough, *ad*. 1.—Kāfī taur par, isqadar yā itnā jisse tashaffī ho-jāe;
itnā darkū yā matlūb ho utnā hī; utnā jitne se jī bhāt-jāe, jitne ki
ummed ho-sake utnā hī, khātm-khwāh.

That house is large enough—Jitnā chāhiye utnā hī baḥ woh makān hai.

2.—Bakhsīshī; bi-l-kul, bahut hī

☞ "Used to express slight augmentation of the positive degree,
and sometimes equivalent to *very*."

He is ready enough to embrace the offer—Jo kuchh usse kabā jāñ hai uske
manzūr karne par woh bi-l-kul āmāda hai.

3.—Kisqadar; jitnā chāhiye usse kuchh kam; bas itnā ki usko dil
qabūl kar-le

The song was well enough—Woh gīt kisqadar achhī thi ya'nī uski achhāyī
ki ptnī ummed thi utnī to na thi par usse ghat-kar thi lekīn itnī buri na
thi ki dil usko qabūl na kare.

Enough, *n* 1.—Kāfī; kisī shai kā usqadar honā jisse khwāhish pūrī
ho-jāe yā zarūrat baqī na rahe.

He has *enough* of this sort of cloth—*Is qism i ā kaprā uske pās kāfi hai.*

2.—Kisī shai ki muqdar jo quwwat yā ikhtiyār se ziyādā na ho

He had *enough* to do to take care of himself—*Usko isqadar kām thā ki woh apni ihtiyāt naliṣṭ kar-saktā thā.*

Enough ! (This is a shortened form of *it is enough*)—*Bas ! Kāfi hai ! Enough, enough !* I'll bear no more—*Bas ! Bas ! main aur kuchh na sunūnpā*

Enrage, *v. t.* Gusse se bhar d.; itnī chher k ki junūn ho jāe; gusse se pāgal banā d.; gazab nāk kar-d, āg babūla k

Enrich, *v. t. 1*—Daulat-mand k, zar dār k. [d—jaise zamīn ki

2.—Zar-khez k, khād wagaira dekar paidāwār kī quwwat barhā

3—'Ilm ke khazāne se bhar d.—jaise dil ko, sikhānā, tarbiyat d.

EN PASSANT, (*Fr.*) Zimman, qat'-nazar kisī aur bāt ke.

Enroll, *v. t* (Written also *enrol*) 1—Fihrist yā kitāb men dākhil k; nām likhūā, mundaṛ i-kāğızāt k

Used also *reflexively*—

2.—Nām likhānā, darj-i-kāğızāt karānā; bharti karānā

He has got himself *enrolled* as a pleader of the lower grade—*Usne apnā nām ba-taur wakīl darja-i-adūā ke darj karāyā hai*

Enrollment, *n* (Written also *enrolment*), 1—Likhūā, darj k, indīāj.

2.—Woh shai jismen koyī chiz darj kī-jāe; fihrist, fuid; rajistar.

EN ROUTE, (*Fr.*) Kisī dūsi jagah ko jāte huye rāh men, rāste men.

ENSEINT, (*en sāt*) *a* (*Law*) Hāmila. See *Enceinte*

Enslave, *v. t. 1*—Gulām banānā, halqa-ba-gosh k., āzādī chhīn-kar ek āqā kī malzūke tābi' k [kām k

2—Kisī shai kā muti' (uske tābi') k, kisī shai kā pā band yā mah-

Ensue, *v. t* Kisī ke ba'd ānā yā waqī' h, kisī ke piche hone; āyinda ko honā; kisī shai ke natije kī tarah paidā h

Ensuing, *ppr* or *a. 1*.—Bataur natije ke nikalne w. [ba'd kā

2—Kisī ke ba'd hī āne (hone yā waqī' hone) wālā, āyinda, mā

Ensure, *v. t* See *Insure*

Entail, *n. 1*—Woh jāedād-i-gur-manqūlā jo wirāsatan kisī khās wāris yā wurasā ko pahunchē. [misbat qāim kīyā jāwe.

2.—Woh qā'ida jiske rū se wirāsāt kā silsila kisī haqqiqat kī

Entail, *v. t.* Kisī shai kā kisī shakhs yā chiz par khwāb kisī shakhs aur uskī nāsl par aisi tarah qāim k. ki woh phū muntaqil na ho sake, 'ala-i-khusūs aīzī wagaira jo az-i-ā qā'ida-i-mu'ayyana pusht dar pusht wirāsatan pahunchti jāwe, hiba ke zarf'e se aīzī wagaira kisī shakhs aur uske khās khās wārisan ko is qaid se d ki na to maubūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd usko muntaqil yā wasiyat kar sake

A has entailed his estate to B and to his (B's) eldest son or to his heirs of his body begotten or to his heirs by a particular wife—Zāid ne apnī malkiyat Bakar aur uske khālsaf i-akbar yā uske wurasā i-sulbi yā un wurasā ko jokisi khās zauja kī nāsl se hon istarah par dedī ki use na maubūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd muntaqil yā wasiyat kar saktā hai. By his intemperance he has *entailed* infirmities, diseases, and ruin on his children—Apnī be-ih dāhiyān se usne apnī aulād ko hamesha ke hye kam-zor mariz aur tabāh kar-diya This suit will *entail* a heavy expense—Is uālsh men bahut kharch paregā (hogā yā lagogā.)

tailment, n 1.—Milkīyat dekar tariq-i wirāsat ya'nī is amr ki hidāyat kar-denā ki maṭhūb-lahū ke wūasā ko woh kis tariq par pahunchē ya ānki uske kisi khās wāris yā wūasā ko mile. [muqarrar kar-d.]

2.—Kisi shai kā kisi shakhs aur uske wārison ko hamesha ke liye itangle, *v. t.* 1.—Aisi tarah par maṭor yā ek dūsre meṅ lapet d. ki āsānī se judā na ho-ske; uljhā d., parashān yā parāganda kar-d jaise dhāge rassiyon yā bāl wagaira ko.

2.—Kisi aisi chiz meṅ phānsā d jisse chhūṭnā mushkil ho masalan pair ko jāl yā khāudār jhārī meṅ [uljhā d. jaise 'aql ko.]

3.—Hairān kar-d; bakkā-bakkā banā-d.; ghabrā d.; parashān kar-d; *nter, v. t.* 1.—Andar (bhitar) ānā yā jānā, audurūnī (bhitarī yā bhitar ke) hisse meṅ jānā; ghus-jānā, dākhil h.

The thief entered the house—Woh chor us makān meṅ gayā yā ghus gayā

2.—Sharik h.; dākhil h., bharti h.; nām likhānā.

He entered the law class two years ago—Do barsaṅ buye ki woh qāwūn ke darje meṅ dākhil huā. [h; dākhil h]

3.—Koyī kār-o-bār kām yā mulāzamat shurū' k, naukār yā bharti
He entered the legal profession last year—Sāl-i-guzashta meṅ usne wakālat yā muḥtārī wagaira kā peshā shurū' kiya.

4.—Likhnā, darj k; qalam-band k., siyāha k.; ṭānkuā, koyī hisāb kisi bahi kitāb yā rajistar meṅ likhūā (churhānā).

When was this item entered?—Is raqam kā siyāha kab huā, yah raqam kab likhī yā chahāyī gayī? Enter this information in the special diary—Yah itihā' roz-nāṁcha i-khās meṅ darj kar lo

5.—(Law) (a) Arāzī par jākar uskā qabza-i-wāqī'ī kar-ienā.

The defendant entered the plaintiff's land—Mudda 'alaih ne mudda'ī ki arāzī par jākar uskā qabza kariyā.

(b)—'Adālat meṅ bā-zābita (aksar ba-zarī'a tahrir ke) pesh k.; 'adālat meṅ likhūā; likh kar shāmil-i-misl k.

The plaintiff has failed to enter appearance—Mudda'ī ne apnī hāzirī 'adālat meṅ ba-zarī'a-i-tahrir zāhir naki. Has judgment been entered in that case?

Kyā us muqaddame meṅ tajwiz-i-'adālat likhkar shāmil-i-misl ki gayī?

6.—Pahunchnā, hāsil k., shurū' k.; honā; lagnā.

The boy has entered his tenth year—Us larke kā daswān baras lagā (uskā daswān sāl shurū' huā)—To enter one's teens—Us 'umr ko pahunchnā jo terah baras se unnīs baras tak rahe. [pañhānā.]

7.—Ghusānā; dhansānā; dākhil k.; ghuresānā; thok ke bhitar

To enter a knife into a piece of wood, a wedge into a log—Chhuri ko lakri ke tukre meṅ yā pachhehar ko latṭhe meṅ ghusānā (dhansānā yā ghuresānā)

nter, v. t. 1.—Bhitar jānā yā ānā; andar dākhil h.

To enter into a country—Kisi mulk meṅ jānā.

2.—Bhitar jā-rahnā; andar ghus-jānā; andar dākhil ho-jānā; ghus-jānā; kisi shai kā juzw h. (usmeṅ shāmil yā dākhil h.); sharik h.; shirkat r.

Usually with *into*; sometimes with *on* or *upon*.

3.—Khūb ghus-jānā; dūr tak pañhānā; ḥam-dardī k.; dard-sharik h.

To *enter* into the feelings of another—Dūre ke ranj-o-rāhat (khushī aur gam) men sharīk h; dūre ke sāth ham dardī k

Enterprise, n. 1 — Woh bāt jiskā bīrā uthāyā jāe yā jiske anjām kī koshish kī-jāe; kisi aisi bāt kī koshish jismen jurat yā sargarmi darkār ho khwāh koyī khatīa ho; koyī barā kām; kār-i aham; muhim; ma'ila.

2.—Aise mihnat ke kām men masrūf hone kī ragbat yā uskā shauq jismen jurat musta'idī chustī o-chālākī aur usiqism kī safateh darkār hon.

A man of great *enterprise*—Aisā shakhs jo un kāmōn men barī ragbat yā shauq se hāth dāle jismen jurat wagarā darkārī ho.

Enterprise, v t Uthānā; bīrā uthānā, shurū' karke anjām karne kī koshish k., kisi kām ko jurat ke shurū' k (usmen qadam i khwāh hāth dālū)

Enterprising, a. 1—Dilerī yā musta'idī se kisi kām kā bīrā uthāne wālā; kisi amr-i-aham (barē kām) kī koshish dīl kī mazbūtī yā musta'idī se kamewālā; 'ālī-himmat; 'ulu-l-'azm; jān bāz, dile; bahādur; hiwāyī, sāhasī.

Entertain, v t 1—Mihmān-nawāzī k; kisi ko bataur mihmān ke rakhnā; kisi ko ghar par khilānā yk khilānā aur sulānā, mihmānī k; mihmān kī tarah rakhnā, khātir-dārī k.

2—Khush k; dīl bahīnā, aisi bāt kī taraf muḥātab karānā jisse waqt khushī se kat-jāe; man pheunā, riyānā

3—Qabūl k, taslīm k.; mauzū k., tajwiz wa infisāl kī garaz se lenā yā manzūr k.; lekargaur k., kām men lānā, samā'at k.

To *entertain* a plea or proposal—Kisi 'uzi yā tajwiz ko manzūr yā taslīm k —

To *entertain* a suit—Kisi nālish ko mauzūr k. ya'ni tajwiz wa infisāl kī garaz se use lenā (uski samā'at k.)

4.—Mihr-bānī kī nazar se dīl men r.; dīl yā zihn men r.

The court *entertains* no doubt on the subject—Is bāt kī nisbat 'adālat kuchh shubha nahīn rakhtī—The court *entertains* a favourable view of this case—

'Adālat kī rāe is muqaddame kī nisbat achchhī hai. [plānt.]

Entertain, v. 2. Mez-bānī k., mihmānon ko apne ghar rakh-kar khilānā-
Entertaining, a Jisse khushī yā fairhat ho; khush-kun, dīl-bahlāw; dīl-chasp; jisse jī bahal jāe; mufarīh.

Entertainment, n. 1—Mihmān-nawāzī, mihmānī yā mihmān-dārī, mihmānon ko apne yahān ba ajr yā bilā ajr rakhnā aur khilānā-pilānā; tawāzu', khātir-dārī; āwbhagat

2—Mihmān ke liye khāne pīne kī chizeh; 'umda 'umda khāne pīne kī chizeh, nafīs nafīs gizā aur sharāb wagarā, mukallaf khānā.

3.—Woh tafrih khushī yā achchhī achchhī sikhne kī bāteh jo guftgū taqrir khush-bayānī yā nagma-o-sarod (gāne bajāne) wagarā se hāsīl hon, woh khushī jo dīl ko kisi dīl-chasp bāt se hāsīl ho; tafīh; tafarru; dīl-bahlāw, dillagī; nāch-o-tamāshā.

Entice, v. t. Kisi chīz kī ummed yā uskā shauq dilākar uski taraf rāgīb k; targīb d.; gumrāh k., bahkānā; burāyī kī targīb d.; burī bāt kī taraf māil k. yā jhukānā; wargalānnā

Enticement, n. 1.—Targīb yā targīb-dihī; wargalānnā; bahkānā; burāyī kī taraf māil k. [bāt yā chīz.]

2.—Woh shai jisse badī kī targīb ho; burāyī kī taraf māil karne-wālī

Entire, a. 1.—Jiske kul ajzā (hisse) pūrē hon; pūrā pūrā aur kāmīl; tamām-o-kamāl; jismen taqsim ho-kar kamī na huyī ho; musallam, darobast; sab kā sab, kul; samūchā; ek kā-ek.

He has the *entire* village in his possession—Uske qabze mein musallam (darobast yā samūchā) mauza' hai.

2.—Bi-l-kul, sārā; pūrā pūrā, jismen aur koyī sharik na ho.

He has the *entire* control of that business—Us kār-o-bār kī sārā ikhtiyār usi ke hāth mein hai (usiko hāsil hai). [usmein maujūd hon

3.—Pūrā, kāmīl; apne ajzā ke i'tibār se pūrā; jiske kul zarū'ī ajzā

4.—Jismen kisī tarāh kī milāwat na ho; sāf; suthā, sachchā, dilī, bā-wafā, hama-tan fidā, kbālis; pakkā; dil-o-jān se nisār. [ghorā.

5.—Andā, ākhta kiyā huā nahīn, jismen koyī 'aib yā naqs na ho—jaise **Entirely, ad** Bi-l-kul, sab kā sab; kulliyatai, tamām-o-kamāl, sārā, yak-qalam; kul; alag nahīn.

2.—Sachāyī se, sachche dil se; mazbūti se

Entireness, n. Pūrā pūrā h.; samūchā yā musallam h., tūṭī-phūṭā na h.

Entirety, n. 1.—Pūrā pūrā h., mukammāl h.; adhūrā yā nāqis na h.

2.—Bi-l-kul, dar-o-bast, samūchā, musallam

Entitle, v. t. 1.—Khitāb d., mulaqqab k., nām zad k., mausūm k.; ta'zīmī laqab d.; kahnā yā pukārnā.

2.—Mujāz k.; zī haq yā mustahaq k., kisī shai ke mānūgne yā uske leue (pāne) kā mustahaq k., kisī shai ke liye lāiq k., kisī shai kī khwāstgārī ke wujūh bahān pahunchānā; liyāqat-i-muāsib kī wajh se kisī shai kī da'wā-dā'i kā mujāz k.

Entrance, n. 1.—Andar-jānā; dākhil h.; dukhūl.

2.—Kisī jāe dād yā mausab par qābiz h

Magistrates at their *entrance* into office usually take an oath—Apne mansab par kār-rawā hone ke qabl hukūm-i-faujdarī aksar halaf uṭhāte hain

The *entrance* of an heir upon his inheritance—Kisī wāris kā apnāns par qābiz h.

3.—Andar jāne kī ijāzat, andar jāne kā ikhtiyār, bār-yābī, ra-sāyī; dakhil; pahunch.

4.—Woh darwāza phānok yā rāh jiske zarī'e se kisī jagah jā saken, madkhāl; bhītai jāne kī rāh, andar jāne kā rāsta

5.—Ibtidā; āgīz; shurū', bismillāh.

Entrance, v. t. 1.—Wajd men dālnā; behosh yā gashī kī hālat mein kar d., ashqā i maujūda se be-khabar kar d

2.—Māre khushī ke jāme mein rahne nā d., be khud kar-d.; khushī yā hairat se jāme ke bāhar kar-d.; hālat-i-wajd men kar-d.; hāl mein lānā.

Entrap, v. t. Phande men phansānā, qabāhat yā musibat men dālnā; dām-i-tazwīr mein giriftār k.; uljhānā, dām (phande yā jāl) mein lānā yā phansānā

Entreat, n. t. 1.—Dil se iltijā k.; minnat k.; ārzū k.; balāye' l.; lajāyat-o-samājat ke sāth istid'ā yā dākhwāst k.; dabā dabā ke (mutaqāzī ho kar) kisī bāt kī dākhwāst k.

2.—Minnat-o-samājat ke zarī'e se targīb d.; hāth joṛ khwāh pānw parke kisī bāt ke karne par āmāda yā āgīb k.

Entreaty, n. Iltimās; istid'ā; barī minnat-samājat; dil se dākhwāst; kisī bāt ke liye hāth joṛnā yā pairon parnā.

Enumerate, v. t. Shumār k.; ginnā, guntī k.; ek ek karke kabnā; tafsīl-wār bayān k.; kisi kā khāsan judāgāna muhāsaba d.; phir se bayān k.

Enumeration, n. l.—Guntī; shumār, judāgāna mazkūr; iʿāda

2.—Mufassal hisāb, bewrā; tafsīlwār hisāb

ENTREE, (ʻug-urʻ) [ʻfʻ] n. Dakhil, andar ānā, bhitar jāne ki āzādī; andar dākhil hone ki ijāzat yā uskā haq; guzar. [men rashīyī yā guzar r

To have the *entree* of a house—Kisi makān men jāne ki ijāzat; kisi makān

Entry, n. l.—Dākhil b.; andar jānā, ihtidā; iqdām [dirāj; raqam; madd 2—Siyāha; dākhilā; likhnā yā kisi kitāb wagāna men tahrīr k., in-

Make an *entry* of this document in your register—Is dast īwez kā siyāha apne rajistar men kar-lo The *entries* in this diary are not made properly—

Yah roz nāmchabā-zābita aur silsila-wār muattab nahīn hai The information in the theft case was recorded as *entry* No. 32.—Us chori ke muqad-dame ki ittilʻ madd-i battis men likhi gayi. [darwāza; dewyāhī

3—Jāne ki rāh, kisi makān ʻmānat yā kamre men jāne kā rāsta;

4.—(Law) (a) Arāzi par khwāh kisi makān wagānā men jākur uskā qabza-i-nāqʻī kar leuā; qanoʻa, dakhil.

(b) Bā-zābita aur silsila-wār likhnā—jaise kisi ʻadālat ki tahrīr kā

(c) Woh fʻil (makān ke andar ghus jānā) jo jurm-i-naqab zani-ba-khāna ke takmil ke liye labudī hotā hai.

Put of entry—Hukm ūma yā parwāna-i-dākhil-dihānī, woh hukm ūma jo us shakhs se qabza-i-arāzi dilāne ke liye jāi kiya jātā hai jo nā-jūz taur par dākhil ho kar qābiz ho [mashtakar k., zāhir k.

Enunciate, v. t. l.—Kisi shai kā bayān qāʻide ke mutābiq k.; ʻlān d.;

2—Ansā kahnā ki sāf sif sun pare; bolnā; malfūz k. [chhipā d

Envelope, v. t. l.—Gher leuā; oi-l-kul chhā yā chhipā l.; chāron taraf hokar

2—Lapetnā, hifā se wagāra men band k., malfūf k.

Envelope, n. Lifiā; pushish; gūlāf, khol, khūsūsān khat kā hifā.

Envenom, v. t. Zahr-ālūd k., zahr milānā, bikh milānā; khāne wagāra men koyi zahirī shai milā-kar use khatarnāk yā muhtlik banā d.; zahr men bujhānā—jaise tir wagāra.

Enviable, a. Jisse hasad paidā ho-sake; rashk ke qābil; jisse uske dekhne yā jānne-wāle ke dil men uske rakhne yā uski mānind hone kā kamāl shanq paidā ho-sake.

Envious, a. Jiske dil men hasad ho; hāsīd; rashkī; dāhī; jo dūse men kisi bāt ki ʻumdagī khwāh uski taraqqī yā khushī dekh-kar ran-jida yā beqarār ho, had-audesh; jisse hasrat zāhir ho; jo hasad ki wajh se kiya jāe; jisse hasad paidā ho, hasad-āngez [kar-l.

Environ, v. t. l.—Ghernā; muhit k.; chāron taraf ho jānā; muhāsara 2—Lapetnā, chhipā l.; mubtalā kar-d.

Envious, n. pl. Woh maqāmāt jo kisi dūse maqām ke chāron taraf yā uske qurb-o-jawār men hon; hawālī, nawāhī; gird-pesh ki jāgah; sawād, jawār; pairāmān; aurāf, muzāfāt

Envoy, n. Elchī, safir, woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyāsat ki jāmb se ʻahd o paimān khwāh kisi dūse amir ke anjām ki garaz se kisi mulk-i-gair ke bādshāh yā riyāsat men bheja jāe

Envy, v. t. Hasad k.; dāh kʻ, hasrat se, dekhnā; rashk k.; dūse men kisi

bat ki buzurgī dekh-kar khwāh uski nok-nāmī yā khushī par jal-marūā (dāh le-jānā); dūse ki tauqīqī par nā khush b (use dekh na saknā)
Envy, n. 1.—Hasad; rashk, hasiat; dāh, jalan, woh rang yā be qarārī wagaira jo dūse ki kāmyābī yā usko apne se baḥḥ kar dekhne kī wajh se ho

2.—Kina, bugz; 'adāwat

3.—Woh shai jispār rashk karen, hasad yā hasiat kī chīz, woh shai jisko dekh-kar dāh le-jāen; sab kī nigāhoñ kā manāna.

EO ANIMO (Lat.) Us hāde se; us māushā se.

EO NOMINE (Lat.) Us nām se

Epidemic, a. Jiskā asar kisi qaum kī qaum khwāh usmeñ se kasrat
Epidemical, a. se logoñ par ho; 'ām; murawwaj; ghar ghar phail-ne w., 'ālam-gir. [waqt meñ 'awām ko ho.

Epidemic, n. Maraz-i-muta'addi; woh bīmārī jo kisi wajh-i-ām se ek hī

Epistle, n. Woh tabrir jiske zar'ie se kisi amr kī utlā' dasti khwāh dāk wagaira ke wāile se kisi shakhs ko dūr par dijāe; chitṭhī; khat, khat jo kisi gair maqām par bhejne ke liye likhā jāe.

☞ "Rarely used in familiar conversation or writings." Webster.

Epistolary, a. 1.—Chitṭhuyon ke muta'alliq; khatūt aur murāsālāt ke liye mauzūn

An epistolary style.—'Ibāiat jo khatūt-nawisī ke liye mauzūn ho

2.—Jo khatūt meñ dāij ho yā unke zar'ie se ho.

An epistolary correspondence.—Khat kitābat, chitṭhī-patwī, khatūt lāzānā-jwā.

Epithet, n. Woh kalnna-i-tausifi jisse kisi khās shakhs yā chīz kī koyī sifat-i-khās yā munāsib zāhir ho.

☞ "Now confined wholly to adjectives." Webster.

Epitome, n. Kisi kitāb kā khulāsa; khulāsa; muntakhab.

Epitomize, v. t. Kisi kitāb wagaira ko zar'urī mazāmīn kā khulāsa k.; kisi tahiir ko mukhtasar k.; chhoṭā k.; kāṭ kar kam k.; ghaṭā d.

Epoch, n. Koyī zamāna-i-mu'ayyan jisse uske ba'd ke sālon yā sanon kā shucnār ho, woh zamān-i-darāz jā qalīl jismeñ kisi aise mājare kā wuqū' huā ho jiskā lihāz uske wuqū' ke ba'd logoñ ko bahut hī ho; san; sākā; sammat.

Equability, n. Yaksān rahne kī sifat yā bālat; barābar ek tarah par ruhna; yaksāniyat; barābarī. [hī bālat meñ rahne-wālā.

Equable, a. 1.—Barābar aur ek tarah kā; auqāt-i-mukhtalifa par ek

☞ Said of motion and the like.

[khayālāt.

2.—Gair-mutalawwīn; jo badlā (tabdil huā) na kare—jaise mizāj yā

Equal, a. 1.—Miqdār darja mālīyat wagaira meñ mukhtalif nahīn, ham-qad ham-miqdār ham-qīmat ham-darja 'alā hāzi-i-qiyās, na ā'ā na adnā, na barā na chhoṭā, na bihtar na bad-tar, mushābih, yak-sān; musāwi, barābar. [r w; kāfi; lāiq, munāsib.

2.—Munāsabat r. w., ham-andāz, iqtidār hyāqat yā zar'i-a-i-kāfi

3.—Ek tarah kā; mutalawwīn nahīn, yak-sān.

4.—Donoñ pallā (pahlā) barābar r. w., jo kisi taraf ziyāda na jhukā ho; gau-jānib-dār; munsif, 'adil.

5.—Siyāh suped donoñ ko barābar sagnāhne-wālā, kisi shai kī msbat na naf se ta'alluq r. w. na nuqsān se, kisi amr ke do jawā-

n b se ek ki n sbat bhi fikr na r w sab ko yak san samajhne-wālā; barabar janne wālā, la-parwa.

It is equal to a just judge whether a plaintiff wins his case or no—Mujawwiz 'adl ke nazdik kisi mudda'ī lā apne muqaddame kā jitnā yā na jitnā donon barābar hai.

Equal, n. Woh shakhs jo ba-nisbat dūsre ke na ā'lā ho na adnā; ham-'umr ham-rutba ham-mausab ham-lyāqat ham-maqdarat wagaira; barābar, woh shakhs jo kisi bāt meñ dūsre ke barābari ho; muqdar-i-musāwī, jitnā dūsrī shai ho utnī hī

Equal, v. t. 1.—Barābar honā yā ho-jānā; ham-muqdar ham-qīmat ham-darja yā ham-rutba wagaira h.; kisi ke ham-andāz h.

2.—Mu'awaza-i-musāwī k.; pūtā pūrā 'iwaz-mu'awaza k.

3.—Kisi ke barābar k.; aīsā kar-d. ki ek shai dūsrī se barh na jāe (us-par sabaqat na le-jāe); muqābil banānā; muqābala k.; barābar samajhnā.

Equality, n. 1—Barābarī; barābar h.; ham-muqdar yā ham-darja h.; qīmat rutba yā safat wagaira meñ dūsre kī mānind h.; musāwāt

2.—Barābar ek tarah kā rahnā; ek hī hālat par rahnā, yaksāniyat; ham-wārī—jaise muzāj kī.

3.—Barābar yā musattah h.; nichā ūnchā na h.; hamwārī.

Equalize, v. t. Barābar k.; mushābih k.; muqdar yā rutbe meñ dūsre kī mānind banā d., donon pallā barābar kar-d.

To equalize accounts—Hisāb (lekha) barābar k.; jam' kharch yaksān kar-d (uski badh milā d.); sām aur jam' donon ek kar-d

Equally, ad. Kisi dūsre ke barābar, ba-hisāb i-musāwī, barābar hisson meñ; ek andāz se; bilā rū wa i'āyat; bilā tatiqa; 'adl ke sāt; barābar; yak sām, wājib tariq par; bilā taraf-dāī; donon taraf barābar.

Followed by *with*

Equilibrium, n. 1.—Wazn yā bojh kī barābarī.

2.—Kisi shai ke aśāt (uske ek hālat par rahne) ke liye uske muta'alliq ke har ek amr kā barābar lihāz r.; i'tidāl.

3.—'Aql kī tarāzū par kisi shai ke wujūd kī tol (uski tajwīz); woh tazabzub yā hais bas kī hālat jab do mukhtalif wujūh kī tajwiz-i-qat'i na ho-sake.

In equilibrium—(Lat) Barābar; yaksān; ek hālat meñ.

Equip, v. t. Kām yā kisi hāyat yā zarūrat ke liye murattab k.; durust k.; sāz-o-sāmān k.; hatbiyār khāne pine kī chizen aur golfi-bārūt wagaira se syul kar-d.; safar-i-daryāyī ke liye sab zarūri sāmān mu-hāyā kar-d.

Said especially of ships or of troops.

Equipage, n. 1.—Sāz-o-sāmān; jahāz yā lashkar kā sab zarūri sāmān.

2.—Ārāsh; zebārsh kī chizen; zinat ke asbāb. [ke ham-rāh chalen.

3.—Sawārī; julūs; julān; ādmī ghore gāriyān wagaira jo kisi kī sawārī

Equipoise, n. See *Equilibrium*

Equitable, a. 1.—Jismen insāf ho, jisse insāf kā izhār ho; jisse wujūb yā gā'i-janabadāī kā lihāz-i-wāq'ī pāyā jāwe; jismen logon ke buqūq yak-sām samjhe jāwen; uske rū se muta'khāsimain ke haq meñ barābar insāf ho; iske rū se har shakhs ko uskā haq dilāyā jāwe; wājib; munasifāna; jismen taraf-dāri na ho.

An *equitable* decision—Faisla a munsif k a a rā fa sa a j se ihar nsāf ho (yah aab t ho k am wāj b p b lā jānib dāri lihāz-i-wāq'ī kiya gayā ha.) An *equitable* distribution of an estate—Kisi jāe-dād ki taqsim-i-wājib (uskā aisi tarah par hūnā jānā ki jiskā isqadar haq ho use mile) An *equitable* judge—Mujawwiz-i-'ādil, nsāf karne wālā hākim-i-'adālat

2.—'Adālat-i-insāf yā qā'ida-i-insāf se muta'alliq; jiski tahqiqāt yā tajwiz 'adālat-i-insāf meñ ho.

The *equitable* jurisdiction of a court—'Adālat k woh iḥmūyūr jiske rū se qā'ida-i-insāf ke ba-mujib 'amal kiya jāwe ya'ni bilā lihāz-i-qānūn yā rawāj is bā ki tajwiz ki-jāne ki 'aqlan wa nsāfan amr-i-mutanāzi'a-iff ki nisbat k karnā chāhiye

Equitableness, n. Munsif aur be-lagāw hone ki sifat; nasfat, insāf k karnā yā hai shakhs ko uske dā'wi-i-jāiz yā munāsib ke mutābiq denā.

The *equitableness* of a judge—Mujawwiz k munsif aur be-lagāw h., nasfat-i-mujawwiz.

The *equitableness* of a decision, or distribution of property—Kisi faisale k munsif-āna honā yā jāe-dād k aisi tarah hūnā jānā ki har shakhs ko uske dā'wi-i-jāiz ke mutābiq lussa mile. [insāf ke sāth.

Equitably, ad. Munsif-āna tarīq par; wājib taur par; bilā jānib dāri;

Equity, n. 1.—'Adl; insāf; gair-jānib-dāri, 'aql aur us qānūn ke mutābiq jo insān ki hidāyat ke liye Janāb-i-Bā'i ki taraf se mauzū' hai har ek insān ko uskā haq denā yā uske dene par māl honā; sah ke sāth yak-ān bartāw; munsifāna kār rawāyi; kār-rawāyi jiski bunyād mahsūnsāf par ho; haq yā dā'we k wājib kbayāl.

The court should, in *equity*, allow this claim—'Adālat ko chāhiye ki insāf ke lihāz se (haq yā dā'we par wājibāna lihāz karke) is dā'we ko manzūr kare.

2.—(Law) Dā'wi-i-wājib.

The plaintiff's *equity* is too well established to be denied by the defendant—Mudda'i k dā'wi-i-wājib isqadat exhibit hai ki mudda'ā'alah use inkār nahin kar-saktā

3.—Ilm-i-qānūn meñ *equity* ke lafz se us qism ki dād-gustā'i maqsūd hoti hai jo ba hālat-i-naqs-i-qawānūn khwāh is wajh se ki qawānūn meñ zawābit ki pābandi had se ziyāda saḡhti ke sāth ki-jāti hai unki 'aql tawīl ke zar'e se 'amal meñ āti hai.

Equity of redemption—(Law) Woh faida-i-qānūn jo rāhin ko arāzi i marbūna ke infikāh ke liye mublat-i-ma'gūl ke zar'e se us hālat meñ diya jātā hai jab ki uskā istihqāq-i-infikāh is wajh se sūqūt ho-jāe ki waqt-i-mu'ayana par usne zar-i-ihn adā na kiya ho, infikāh i rihn ki nisbat qānūnī rā'yat.

Equivalence, n. Ham qīmat yā barābar h.; mālīyat mafhūm yā waq'at meñ barābari

To give an *equivalence* of money for goods—Jins ki qīmat ke barābar naqd d.

Equivalent, a. 1 — Ham-mālīyat; ham-qīmat.

"*Equivalent in value or worth*, is tautological" Webster.

2.—Tāqat zor yā tāsīl meñ barābar; ham-waq'at; dīl par yak-sāh asar paidā k w; ham-ma'uī, barābar yā ek tarah k mafhūm r. w; jo dūstre k badal ho-sake. [shai ke barābar ho.

Equivalent, n. Aisi shai jo qīmat waq'at rutba yā zor meñ kisi dūstri

To offer an *equivalent* for damage done—Jo kuchh kh sara ho uske barābar q mat ā mal yat kā kuchh d.

Equivocal, *a*. 1.—Jiske kayi ma'ni hoñ par sab kā itlāq munāsib taur par ho-sake, jiskā kayi mafhūm yā matlab ho; jiskī do ta'bir ho-sake; zū-ma'ni; mubham, munabzab, mashkūk—jaise alfāz.

2.—Jisse kayi qism kī nīyat yā irāda mansūb kar-saken; jisse mukh talif khayālāt maqāsīd yā tariq zālū hon; jisse koyī bāt pukhta pāyī na jāe; mauhūm, mashkūk—jaise tariq yā chāl. [mashkūk; mushatabah.

3.—Jisse kisi bāt kā pakkā thekānā na lage—jaise mushān yā ishāra; **Equivocate**, *v*. t. Aise alfāz kām men jānā jo zū-ma'ni yā mashkūk hoñ, apnī rāke zānū karne men aise kalām musta'mal k jiskā kayi matlab ho-sake, dhokhā denekī garaz se mauhūm (gol yā pech-dār) bāten kahānā.

Era, *n* San, sākhā yā sākhā, sanvat yā sammat [kī padāish se hotā hai.

The Christian *era*—San-i-Iswi ya'nī woh zamāna jiskā shumār Hazrat-i-Masih

Eradicate, *v*. t. Istisāl k.; jar se nikāl d.; jar khod d.; bekh-kani k.; nest-o-nā-būd k.; kuchh bhī bāqī na rakhnā, mitānā yā mitā d.; be-bekh-o-bunyād kar-d. [ukhar-jānā.

Eradication, *n*. Bekh kani; istisāl; pūñi barbādi; jar se ukhānā yā

Erase, *v*. t. Mitā d.; chhīl kar nikāl d.; khurach d.; mahkūk k. jaise likhe khude yā rang bhare hurūf kā, dho dālnā, pōchh dālnā; kāṭ dālnā; qalam zad kar-d., khāy k., mahw k., dil se dūr k. yā bhulā d.

Eraser, *n*. Khurachnī, chhīlnī; kazlak.

Erasure, *n*. Kāṭ kūt; mashkūk mahkūk, chhulā-chhālā, qalam zad [pahle.

Ere, *ad* Qabl; jab tak kisi bāt kā wuqt' na ho uske pahle, kisi bāt ke

Ere, *prep* Waqt ke i'tibār se pahle; qabl.

Erect, *a*. 1.—Khārā, sidhī; kham yā jhukā nahin; mustaqīm; istāda.

2.—Uṭhā; ubhār; ūpar ko munh kiye, baland; ūchhā.

3.—Jhukā yā guā nahin; mazbūtī se qāim; dilei, lā tajum; khūb mutawajjih aur 'aql larāye huye.

Erect, *v*. t. 1. Khārā k.; istāda k.; uṭhānā, buland k. [koyī 'imārat.

2.—Ta'mīr k., banānā, khārā k.; uṭhānā—jaise makān yā mar

3.—Naye sar se qāim k., binā dālnā; banānā; qāim k.; khārā k. jaise koyī bādshāhat jumhūr qā'ida yā usūl. [urūj d.; barhānā.

4.—Baland k.; 'ālī-martaba kar d.; balandī bartārī yā buzurgī d.;

5.—Dil barhānā, himmat yā taqwiyat d.; khush k.; zinda-dil k.

Erection, *n*. 1.—Uṭhānā, khārā k.; ta'mīr, bunyād dālnā; qāim k.; himmat barhānā, tahrik; taqwiyat.

2.—Koyī shai jo ta'mīn kī jāe; kisi qism kī 'imārat.

Erelong, *ad*. Bahut 'arsa guzarne ke qabl; jald; thōpe 'arse yā dīnoñ men; koyī dam men; bahut der na hone pāye uske pahle.

ER REGIONE (Lat.) Ba-jānib-i-mukhālīf, ṭhīk ultā.

ER RE NATĀ (Lat.) Hasb-i-zarūrat; jaisī zarūrat ho.

ERGO (Lat.) *ad*. Is-lye; is wajh se; is-wāste; lihāzā.

Err, *v*. t. 1.—Sidhī rāh se bahak jānā, jo rāsta muqarrar yā aslī ho usko chhor d.; āwāna-gardī k.; āwāna (be-thekāne) ghūmnā, gumrah h.

2.—Tajwiz yā rāe men galatī k.; bhul k., chhūk jānā, galat samajhnā; galat-fahmī k., galatī k., nā-wāqifi yā be-tawajjhi se koyī shī be-jā k.

3 Akhlaq aur adab khwah mazhab ke khilaf ama k ta ki farz k am sse k voh janib i sau ho ya Khuda, kabhi kabhi ya 'adatan rauj d.; sahwan ranj d

Errand, n. 1—Zabāni paigām yā payām; sañdesā; hukm; irshād; hāt jo karni yā kahni ho; woh khabar jo dūr par kisi se kahni ho; khabar; farmāish, jo kuchh karne ke liye kahā jāe

The servant was sent on an errand; he told his errand, he has done the errand—Woh naukar ek khabar lekar bhejā gayā; usne khabar kah yā de di; woh hukm yā farmāish ki ta'mil kar chukā (jo kuchh karne ke liye use kahā gayā thā use woh kar-chukā)

“These are the most common modes of using this word.” *Webster.*

2.—Kisi ke kahin jāne kā maushā (maqsadyā garaz). [chhāpe kī bhūl].

ERRATUM (Lat.) Galatī; bhūl-chūk; tahrīr yā tab' kī galatī (likhne yā **Erroneous, a.** Jāda-i-rāsti se munharif, muntashar; sadāqat yā insāf ke mutābiq nahīn; galat; bejā, nā-durust, jis-men galatī ho; jhūth; gumāh k. w.; jiske samajhne men galatī buyī ho.

An erroneous view—Galat rāe; khayāl-i-be-jā. An erroneous doctrine—Masa-la-i-galat; aisa māaala jisse gum-rāhi ho.

Erroneously, ad Galatī se; sihat ke sāth (sahib sahib) nahīn, jhūth; sahwan; bhūl se; chūk se, khatā se.

Erroneousness, n. Galatī, 'adam-i-sihat, bejāiyat.

Error, n. 1.—Galatī; sahwa; bhūl; chūk; khatā, galat-fahmī.

Clerical error—Kitābat (likhne) kī galatī, kātib (likhne-wāle) kī bhūl.

2.—(Law) Kār-rawāyi i-'adālat men umūr-i-muta'alhqa-i-qānūn yā wāq'āt kī galatī; farīqan ke 'vazūt yā tajwiz-i-'adālat men galatī.

Errors excepted (E. E.)—Ba istisnā-i-galatī; galatīyon ko chhor ke; jo kuchh bhūl-chūk ho bilā lihāz uske. Errors and omissions—Bhūl-chūk, jo kuchh galat aur chhūṭā (dō-guzāst hua) ho

Erudite, a. Khūb parhā; 'ālim; fīzil; pandit. [parhne ke ba'd hāsil ho.

Erudition, n. 'Ilmiyāt, fuzūlat; 'ilm-i-'adab kī taba'il; 'ilm jo bahut kuchh

Eruption, n. 1—Phūt pāpnā; tūt pāpnā; kisi ghiri yā band jagah se yakāyak bāhar nikal ānā. [dāne jo bukhār men nikal āte hain.

2.—Kisi jildī maraz kā ho-jānā; jildī maraz—jaise surkh sunkh

Escape, v. 1.—Bhag kar bach jānā, nikal-jānā, bachā jānā; kisi khatre se panāh yā amn pānā; khatre yā nuqsān ko bachā jānā; nikal-bhāgnā; bhāg kar khatre se mahfūz rah-jānā; khatre se bach-jānā; be-zarar bach-nikalnā.

The accused escaped arrest—Woh mulzam bhāg-kar giriftārī se bachgayā His companions were arrested, but he escaped—Uske sāthī giriftār ho-gaye par woh nikal-bhāgā.

2.—Nazar-andāz b., nigāh se bach-jānā; nazar yā tawajjuh se bach-jānā, khayāl na pāpnā; malhūz na rahnā.

The fact has escaped the attention of the Court—Us bāt ko 'adālat ne nazar-andāz kar-diya, us wāq'a kī taraf 'adālat ne tawajjuh na kī To escape one's memory—Yād na rahnā; bhūl-jānā. [bachā-jānā.

Escape, v. 2. 1.—Bhāg kar khatre se bach jānā; khatre yā sadme ko

2 Be-zarar r h jana khatre se bach jana sâf bach ya ukal jana.
Escape, *n.* 1. Khatre se bach nikal na ya use bachâ-jānâ; nigah bachâ-jānâ; kisi âfat se be zarar bach-rahū, nuqsān yā rukāwat se āzādi yā najāt.

To have a narrow escape—Kisi âfat halā yā musibat men parte parte (guftār hote hote) bach-jānâ, aisi âfat se mahfūz rah-jānâ jo qarib pahuūch gayi ho; aisi huy lalā kâ tal-jānâ.

2.—(Law) Kisi shakhs-i-giriftār-shuda yā qaidi kâ qabl isse ki woh bā-zābita rihā ho hifāzat yā hirasat-i-jāiz se mār-piṭ karke yā chup-chāp (khufyātān) nikal-jānâ, sār.

Escheat, *n.* (Law) 1.—Āsāmī ke lā-wāris mar-jāne kī wajh se arāzi kâ uske asl mālīk kī taraf 'aud k.; qābizīn-i-mujāz ke na hone kī wajh se jāc-dād-i-gan-manqūla kâ farmān-rawā-i-'ahd (gavarnmēt yā riyāsat) kī taraf ba-husiyat-i-mālīk-i-asl aur ākhir 'aud k.

2.—Wow atāzi jo uske asl mālīk yā bādsbāh ko āsāmī ke lā-wāris mar-jāne yā uski qābizī-i-mujāz ke na hone kī wajh se milē; nuzūl

Escheat, *v. i.* (Law) Ashkhās-i-zī-haq ko na hone yā zabti kī wajh se arāzi kâ jānib uske mālīk-i-asl yā bād shāh-i-waqt khwāh riyāsat ke 'aud k.

Escort, *n.* 1.—Woh shakhs yā ashī hās jo kisi ke hamrāh uski hifāzat ke liye khwāh ta'zīmān iahēn; woh spāhi jo bathiyār lagā kar kisi afsar khwāh asbāb wagaira ke hamrāh jo khushkī se kahin jātā ho hifāzat ke liye rahēn; gārad.

2.—Safar yā kabīn bāhar jāne men muhāfazat. [nigah-bān *n.*

To travel under the escort of a friend—Safar kī bālat men kisi dost ko apnā

Escort, *v. t.* Nigah-bān aur hifāzat ke liye kisi ke sāth iahū; ba-taur nigah-bān ke kisi ke hamrāh rahu; kisi kī ta'zīm yā tauqīr ke liye uske ham-rikāh yā uski khidmat men bāzīr rahu. [land " Webster.

“Used especially with reference to journeys or excursions on

Especial, *a.* Khās; ālā; barā; ek hī qism ke dūsroñ men mumtāz.

Especialy, *ad.* Khās tarīq par; takhsīs ke sāth; khās-kar; khāssatan; khusūsan; ek hī shakhs yā chīs ke muta'aliq; ma'mūl se ziyāda; gāyat darje kâ.

Espouse, *v. t.* 1.—Shādī kar-d.; byāh d.; shādī kī nisbat kar-d.; maṅguī kar-d. [l.; irdiwāj k.

2.—Shādī kar-l.; byāh l.; apnī zaṛja banā l.; apnī zaṛjiyat men

3.—Hāmī bannā; himāyat k.; pushti d.; tāyid k., apnā kar-l.; apne uj kâ banā l., kisi kī taraf ho-jīnā; iṭhtiyār k.; qabūl k.

To espouse the quarrel of another—Dūsre kâ jhagrā uol l (apne zimme kar-l.).

To espouse a cause—Kisi mu'amale men hāmī (madad gāi) ban jānâ.

Espy, *v. t.* 1.—Dekh pānā; ānkhoñ se dekh l., kisi dūr kī chiz ko jo kuchh kuchh chhpi yā khāb numāyān ho dekh pānā, yakāyak dekh l.

2.—Nigāh khol-kar dekhnā, dekhbāl-kar ugaṛnā r.; tārā k.

Esquire, *n.* Ek ta'zīmī lafz jo maktūb-alāh ke nām ke sāth Angrezī khutūt men musta'mal hotā hai.

Equivalent to Bahādur in addressing letters in the Vernacular.

Essay, *v. t.* Koshish k.; fikr k.; kisi kām ke karne kī koshish k.; kisi shai kī nisbat apnī zihni quwwaton ko āzmānā; āzmānā. [koshish; āzmaish.

Essay, *n.* 1.—Kisi shai ke anjām ke liye zihni yā jismāni koshish;

To make an *essay* — Kosh sh k

2 Woh tahrir jo k s khas mazmūn ki nisbat ki-jāe; jawāb-i-mazmun.

Essayist, n. Mazmūn-nigār, khās khās mazāmīn ki nisbat apni iāe likh-
[ne wālā.
ESSE (Lat) Hasti; wujūd.

Essence, n. 1.—Woh sifateh jūse kisi shai ki tarkīb yā junpar us shai ke wujūd kā madār ho; sifāt-i-khās; nafs, jauhar; asl madda; māhiyat; woh sifāt jūse ek shai ba-muqābala auroh ke tamiz ki-jāwe; khāssiyyat, khawās; asl-i-usūl.

2.—Hastī; wujūd.

3 — Kisi nabāt yā dawā kā jauhar; sat; hīr; kisi nabāt kā rangān jisko tez shaiāh meū milākar batam dawā ke kām meū lāyeh.

4.—Khushbū, itr; woh jauhar jisse khushbū banē.

Essential, a 1.—Nafsu-l-amrī; zāti, aslī; juskā wujūd wāqīf ho; jo kisi shai ke qāim rahne yā uske tarkīb dene ke liye lābudī ho.

2.—Nihāyat aham; bahut hī zarūrī; kisi maqsad ke husūl ke liye pur zarūr; lābudī, lāzīmī.

Essential, n. Nihāyat zarūrī bāt; asl; maddā; mūl; tattwa; woh usūl junpar kisi amr kā madār ho (junpar woh mabnī ho).

Essentially, ad. Fī-nafsihī; bi-zāti-hī; dai asl: asl men, ba-tarz-i-aham; bahut kuchh, tāsi yā mazmūn meū.

The civil and criminal laws are *essentially* different — Qawānīn-i-dawānī wa lau-
dārī fī-nafsihī mukhtalif hain.—The two statements differ but not *essentially*

— In donoñ bayānāt meū ikhtilāf to hai par bahut nahī; go yab donoñ bayā-
nāt mukhtalif hain par ba-lhāz-i-mazmūn yā tāsir unmeū ikhtilāf nahī hai.

Establish, v. t. 1.—Mazbūt yā mustahkam k; aisā qāim karā ki phir tabdīl na ho, hamesha ke liye (dawāman) qāim k; ta'ayyun k; qarār d.

2.—Nāz k; sādū k; hākīm-āna tarīq par aisā hukm jāri k. ki woh hamesha qāim rahe

“Said of laws, regulations, and the like.” *Webster.*

3.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr karānā; taslīm karānā.

“Said of opinions or doctrines, or forms of religion” *Webster.*

4.—Bunyād dālā; qāim k.; nasab k.; kharā k.; bunyād dāl-kar qiyām-i-dawānī kā mazbūt band-o-bast k.

“Said of a colony, a state, or other institutions” *Webster.*

5.—Sāhit k.; tāyid k.; kisi muzabzah mushtabah yā za'if amr ko mazbūtī se qāim k.

6 — Kār-o-bār jamānā; qāim k.; hamle yā nuqsān se mahfūz k.

Used reflexively.

Established, pp. or a. Qāim; mu'ayyan; muqarrar; mustahkam; mah-kūm; nāh-shuda; manzūr-shuda; sādīr-shuda; bahāl; bar-qarār; jo riyāsat ki jānib se muqarrar amr qāim ho.

Establishment, n. 1.—Qāim k. yā qāim kiya jānā; bunyād dālā yā bunyād kā dālā jūt, istihkām denā yā mustahkam kiya jānā; sādīr k. yā sudūr, isbāt; bahālī, bar-qarārī.

2.—Guzrān yā basar-i-auqāt kā dhang; ma'mūlī khareh; mawājib-i-muqarrar yā auqāt-basari kā zarī'a; āmadānī; mushāharā.

3 — Woh jagah jahān sukūnat yā kār-o-bār kī garaz se koyī shakhs apnā band o-bast dawām ke liye kar-le.

4 — Qiyyām-gāh yā jāe i-sukūnat ma' zamīn wa asāsu-l-bait wa sawārī-shikārī wagaira; daftar yā kām karne kī jagah, mulāzīmīn, naukar-chākar, 'amla; 'amle-fī'le.

Estate, n 1.—Milk, amlāk, jāe-dād; māl, dhan, jo kuchh kisī ke qabze men ho, har qism kī jāe-dād 'ala-l-khusūs jāe-dād-i-arāzī; har qism kī malshat (jāe-dād māl o matā' yā mulkiyat) jo koyī mutawaffā chhor jāwe, māl-i-matrūka; matrūka-i-mutawaffā, taika.

Real estate—Jāe-dād i-arāzī, jāe-dād i-gar manqūla — **Personal estate**—Māl i-manqūla.—**Hereditary estate**—Jāe-dād-i-maurūsi, mūs, ira — **Paternal estate**—Matrūka-i-pidari, jāe-dād-i-pidari, bāp kā māl — **Joint estate**—Jāe-dād i-ijmālī yā shirkati; mahāl i-ijmālī — **Estate paying revenue to Government**—Mahāl-i-māl-guzārī, mahāl i māl-guzār-i-sar-kār, mahāl-i-khūlisa — **Land-estate**—Jāe-dād-i-arāzī, zamīndārī; haqqiyat — **An estate given as a pension** Jāgīr; mu'āfi; altamgā; amma.—**An encumbered estate**—Jāe-dād jo zerbār-i-qarz ho; woh jāe-dād jispar qarz (dān) kā bār ho.

2 — *pl.* Riyāsat, mulk, rāj, bādshāhat. [hāsil ho.

3.—(*Law*) Woh haq yā istihqāq jo kisī ko arāzī yā dūsrī jāe-dād men **An estate for life**—Haq i-him-hayātī; woh haq jo kisī ko uskī zindagī tak hāsil rahe — **An estate for years**—Haq-i-mī'ādī; haq jo chand sāl tak qāim rahe. **A temporary estate**—Haq-i-chand-roza; aisā haq jo thore dinon tak qāim rahe, haqqiyat i-'ārizī

Esteem, v t. 1 — Qadr k.; kisī shai ko 'umda samajhnā; ganimat jānnā; 'azīz r.; ginnā yā shumār k.; samajhnā, khayāl k

2 — Besh-qīmat samajhnā; garān-bahā khayāl k.; bari qadr k.; adab k.; ta'zīm k.; 'izzat k.; tauqir k., muhabbat k.; baiā samajhnā; māl k.; ādal k. [sochnā, samajhnā; khayāl k.

Esteem, v. t. Tashkhis k.; kisī shai kī 'umdagī wagaira par libāz k.;

Esteem, n. Qadr, waqr; barā khayāl, qadr-o-manzilat; baiī ta'zīm; 'izzat, kisī shai ko 'umda tasawwar karke use achchhā samajhnā, rāe, tashkhis, liyāqat yā 'adam-i-liyāqat kī nisbat rāe yā khayāl.

In one's esteem—Kisī kī rāe (dānist yā tajwiz) men. **To live in much esteem**—Bahut qadr kiya jānā, baiī tauqir se rahnā

Estimable, a 1 — Jiskī tashkhis yā qīmat ho-sake; jiskī māliyat kā takhmīna ho-sake. [ta'ayun ho-sake.

An estimable damage—Aisā harja yā khisāra jiskī māliyat kā takhmīna yā

2 — Tauqir yā ta'zīm ke qābil; shāyān-i-'izzat; mu'azzaz; wājibu t-ta'zīm; achchhā samjhe jāne ke liyāq.

Estimate, v. t Kisī shai kī qīmat tajwiz k.; kisī shai kī qīmat yā miqdār wagaira kā bilā uske wazn yā paimāish ke apnī rāe yā tajwiz se qāim k., tashkhis k., andāza k., takdama k.; takhmīna k., qīmat lagānā, āknā, kūtā; atkal se batānā.

Estimate, n Tashkhis-i-zihni, takhmīna; wazn miqdār yā qīmat wagaira kī nisbat tajwiz; hisāb bilā paimāish yā wazn; takdama; andāz, kūt; atkal; istimat.

Estimate of crops—Kankūt; dāna-bandī **Rough estimate**—Kachchā takhmīna, tashkhis-i-khām; qīmat wagaira kī niri atkal-pachchhī tajwiz.

Estimation *n* 1 Tashkīl sh mar h sul , g.iti, andaza ; kisi shai , kī mul yat wus at (ambayī chaurāyī wagaira) yā miqdār kī nisbat rāe yā tajwiz jo kisi aisi bāt par qām na ho psko pukhta karke mān leñ.

2.—Taqīr ; qadr ; pās ; libāz ; 'umda khayāl ; 'izzat ; hurmat , ābrū.
Estop, *v t* (*Law*) Roknī , mānī' h , usudād k. , āge barhne na d. ; kisi ko khud usike fī'l se mānī' h. ; sadd-i-rah h. , hārij h.

Estoppel, *n* (*Law*) Rukāwat ; insidād ; imtinā' ; 'uzr-i-mānī' jo kisi ke fī'l-i-khās par mānī ho aur jiski wajh se woh koyī bayān khilāf apne bayān-i-sābiq ko na kar sake , amr-i-'ariz ; imtinā' yā usudād nisbat kisi aise bayān yā inkār ke jo kisi ke khās fī'l bayān yā inkār-i-sābiq ke bar-'aks ho , mānī'-i-taqīr-i-mukhālīf ; taslim-i-qat'i wa nā-qābil-i-tardid , amr-i-mānī'-i-takmil-i-qānūnī ; 'uzr-i-amr-i-mānī'.

To work as an *estoppel*—Mānī' h ; kisi ko apne pahle iqār khwāh inkār ke khilāf kuchh kahne na d , taqīr-i-mutazād meñ mānī' h.

Estovers, *n* (*Law*) Zurūri ohīzeñ ; rasad ; woh muwājib jo kisi shakhs ko basar-i-augāt ke liye uski amlak se diye-jāweñ masalan woh muwājib jo kisi qaidī aur uske 'ayāl-o-atfāl ko ba hālat-i-qaid uske uski jādād se diye jāweñ ; woh muwājib jo kisi kī zanjā ko ba-hālat-i-talāq ba-taur nān-nafqa ke zawaj kī jāe-dād se diye-jāweñ.

Estrange, *v t* 1.—Dūr iabnā ; kanāre yā kanāra-kash rahnā , uus aur muhabbat tak kar d. [yā nā-chāq, paidā k.

2.—Ajuab banā d , tabī'at pher d. ; mugāirat paidā kar-denā , ufaq

Estrangement, *n* Muhabbat chhorā d. yā uskī chhūt-jānā ; nā-chāqī , ufaq ; mugāirat ; dūr rahnā , khud-ba-khud kanāra-kash ho-jānā , kanāre hat-jānā , kashidagī ; sard-mihri

Estreat, *n*, (*Law*) Hukm-i-jurmāna wagaira ke asl kī naql-i-sahih (uskā musanuā yā muntakhah) jo misl-i-'adālat meñ is garaz se rahe ki woh rupaye 'adālat kā ahi-i-kār-i-mujāz wusūl kare ; jab koyī muchalka zabt ho-jāe to uski dast-āwez kā misl-i-muqadduma se is maqsad se 'alāhida kar-l kī uski nisbat usi khwāh dūsri 'adālat meñ kār-i-awāyī k-jāe.

Estrepe, *v. t*. Nangā yā barahna kar d.—jaise darakhthon ko unki shakhen tor kai yā zamīn ko uspar se jungal kāt yā makānāt munhadim karke ; zamīn jungal yā makānāt ko is tarah girut k kī usse dūsre ko nuqsān pahunchē [jungal khwāh makānāt kī nisbat wuqū' meñ āye.

Estreperment, *n*. Woh bar-bādī-i-'azīm jo kisi asāmi kī jānib se arāzi yā **ET CÆTEŖA** (*Lat.*) Aur bāqī ; wagaira. {aur na fanā-pazīr ; lāyazāl.

Eternal, *a* 1.—Jiski na ibtidā ho na intihā , qānuu-i-wujūd ; na kisi se niklā
The *eternal* God—Khudā i-lāyazāl. [mudāmī ; gair-fanā-pazīr.

2.—Azālī wa abadī ; jo hamesha qātm rahe ; lā-intihā ; lā-zawāl ,

Eternal glory—Jalāl-i-lā zawāl ; lā intihā buzurgī.

3.—Jiskā silsila na tāte ; jo band (mauqūf) na ho.

Eternal fires—Āg jo kabhī na bujhe (hamesha jalā kare).

4.—Lā-tagayur ; lā-tabaddul , jo kabhī na badle.

Eternal truth—Woh nafsu-i-amr jiski awliyāt kabhī na badle.

Eternal, *n*. Qayūm ; Khudā.

Eternally, *ad.* Hamesha, lā-ibtidā yā lā-intihā, juskā khātima na ho; jūh kā toh; bilī-tagaiyur; sadā; mudām [gī; baqā.]

Eternity, *n.* 1.—Azal-o-abad; muddat-i-lā-intihā; mudāwamat; hamesha-

2.—Woh hālat yā waqt juskā āgāz maut ke ba'd hotā hai, 'ālam-i-

baqā; 'āqibat. [aisā kar-d ki zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe

Eternize, *v. t.* 1.—Kisī shai ko hamesha qāim r.; kisī shai ko baqā d.;

2.—Lā-zawāl banānā; hamesha ke liye mashhūr. k.

Ethics, *n.* 'Ilm-i-akhlāq, farāz-i-iusūfī kā 'ilm; woh usūl aur qawā'id jo insān ke farāiz se muta'alliq hon.

Etiquette, *n.* Rusūm-i-ādāb, ādab-q'ide ki woh bāteñ jinkā bartāw nij ki mulāqatōñ khwāh darbār-i-'ām yā khās meñ hāzrin ke mā-bain ho, nishast-o-bakhāst yā raftār-o-guftār ke muta'alliq woh bāteñ jo tahzīb ki nazar se khwāh ba-ittidā'at-i-hukm-i-hākīm nij ki suhbatōñ khwāh darbār wagairā meñ malhūz rakkhī jāen.

ET SEQUENTES (*Lat*) Woh chizen jo kisī ke ba'd hī (pichhe hī) hon.

Eulogium, { *n* Kisī shakhs ke sifāt-i-zāti yā uske husn-i-khidmāt ki

Eulogy, { tā'rīf-o-tausīf jo likh-kar yā zabānī kijāe; wasf; sanā, madh, barāyī. [ke sunne se kbhūsi ho

Euphony, *n* Khush-āwāzi; hurūf wagairā kā aisi tarah malfūz k ki us

Evacuate, *v. t.* 1.—Khālī k.; shai-i-mahmūla ko khārīj kar-d., nikāl d., nikālū, khārīj k. [an kisī shahr yā qal'e wagairā ko

2.—Kahīn se chālē jānā; chhor d.; tark kar-d.; khālī kar-d. masā

Evade, *v. t.* Chhai-bul karke nikāl-jānā; tezi babāne chālāki yā hikmat

se bach-jānā; nikāl bhāgnā, gurez k., kanāra k. yā kanāra-kash h.;

tāl jānā, lait-o-lā'l k. [se gurez k. (use bach-jānā)

To evade punishment or service of a process—Sazā yā kisī hukm nāme ki ta'mīl

Evade, *v. t.* 1.—Bach-jānā; nikāl jānā.

2.—Bachne ki koshish k.; bachne ke liye hila-hawālā k.

Evaporate, *v. t.* 1.—Pānī wagairā kā bhāph (bukhār) bankar uñ jānā.

2.—Uñ jānā; kār gar na h.; asar na k.; rāe-gān jānā; zā'i ho-jānā;

faut ho-jānā, gāib ho-jānā; sāqit h.

Arguments evaporate in words—Dalīlen lafāzī meñ gāib ho-jāti hain The

spirit of a writer often evaporates in translating—Tarjame meñ aksar musan-

nif kā manhā faut ho-jātā hai

Evaporate, *v. t.* Bukhār banā d.; bhāp kar-d.

Evasion, *n* Gurez; kanāra-kashī, hila-hawālā; tāl-matol; kisī bahs tuh-mat yā ilzām ki tardid se chālāki kar-ke bach rahnā; suwāl wagairā ke jawāb dene meñ hila hawālā k. yā baglen jhānkū, mugālata.

Evasion of a direct answer weakens the testimony of a witness—Saf jawāb

ke dene meñ gurez se gawāh ki shahādāt meñ zū'f ājātā hai. Evasion of pro-
cess—Hukm-nāme se rū poshī (use kisī tarah ta'mīl na hone d.)

Evasive, *a.* Māl-ba-gurez; māl-ba-mugālata-dihī; jisse hila hawālā yā tāl matol pāyā jāwe; muzabzab.

An evasive answer—Mugālata kē jawāb; aisi jawāb jismeñ asl bāt se gurez
kiyā jāe; saf jawāb nahī; gol yā tāl-matol kā jawāb.

Eve, *n.* 1.—Shāra; magrib ke qarīb kā waqt; awāl-i-shab; din kā ākhir.

2.—Kisī khās roz ke pāñle ki shām masalan tewhār wagairā ki.

3.—Kisī wāqī'a i-aham (barī bāt) ke 'ain māqabl kā zamāna.

Even, a 1.—Barābar, ham-wāi; musattah; nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn, harakat yā tarz-i-kār-rawāyī men yak-sān nahīn

An even tract of land—Qat'-i arāzi-i musattah; aisā zamān kā tukrā jo barābar ho (nīchā ūnchā na ho). [bat, hamesha ek tarah kā

2.—Dhīmā, jismen pareshānī yā khalāl jald wāqī' na ho; muuza-

An even temper—Mizāj jo hamesha yak sām rahe, mizāj i-munzabat.

3.—Jismen donon pahlū (palle) barābar hon, donon taraf wājib; jismen jāmbān se ek kī yāftanī dūste ke zimme na ho, tai, dewrā, lenā denā donon barābar.

 Said of accounts, bargains, or of persons indebted.

The accounts of both parties are even—Fariqain kā hisāb barābar hai; fariqain ko apne apne hisāb kī nisbat ek dūstre se kuchh lenā-pānā nahīn hai (unkā hisāb tai yā dewrā hai). [ātū das wagara.

4.—Juft; jug; tāq nahīn, jo do se bañt-sake—jaise chār chha

 Said of numbers.

Even or odd—Tāq yā juft; phut yā joṛā —On even ground—Naf' yā fāide men barābar, achhāyī men yak-sān.

Even, v. t 1.—Barābar k; hamwār k; pūrā k. [kar-d.

2.—Hisāb barābar kar-d; lekhā dewrā k.; donon pallā yā pahlū ek

Even, adv 1.—Bi-'amīh yā bi-'amīhī; barābar; yak-sān, thīk utnāhī ya usqadar; thīk thīk waisā, waisāhī; bi-jusīhī, 'alā hāzī-l-qiyās.

As it has been done to you, even so shall it be done to others—Is bāb men jaisā bartāw tumhāre sāth huā hai waisāhī dūstroñ ke sāth hogā

2.—Us waqt bhī; us hālat men bhī, usī waqt; usī hālat men.

I knew the facts even when I wrote to you—Jis waqt main ne tumko chīṭhī likhī us waqt bhī mujhe wāqī'āt ma'lūm the.

3.—Yahān tak kī; hattā kī; itnā kī [hamlogon ko nahīn hai

We are not even sensible of the change—Hattā kī is tabādālē kī khabar bhī

4.—Jiskī ummed nahīn ho-saktī thī.

The common people are addicted to vice, and even the great are not free from it—'Awām badī ke 'ādī haiñ aur bare bare log bhī usse barī nahīñ haiñ (ya'nī baron kī nisbat yah ummed nahīn ho-saktī thī kī we bhī badī ke 'ādī honge). [āns; wājib

Even-handed, a Jismen taraf-dārī (jāmb dārī) na ho; 'adilāna; munsiṭ-

Even handed justice—Insāf-i-'adilāna; insāf-i wājib

Evening, n. 1.—Shām; dīn kā zawāl, sāñh.

2.—Zindagī kā picchlā hissa; burhāpā, pīrī; zawāl (ghatne) kā waqt—jaise tāqat yā buzurgī ke. [ham-wazn.

Evenly, ad. 1.—Barābar; ek tarah par, kam-o-besh (ghat-barh) nahīn;

2.—Nīchā ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barābar; chauras.

3.—Bilā-jāmb-dārī; bilā rū wa ri'āyat, barābar; yaksān, ek dhang par; na dosti kā khayāl rakh-kar na dushmanī kā.

Event, n 1.—Jo kuchh āye pahuñche yā wāqī' ho (bīte); jiskā zuhūr ho; koyī burā yā bhalā wāqī'a, sar-guzasht; mājarā; hādīsa; jo sar par pare yā bīte. [amal khwāh ā'māl kā anjām.

2.—Natija; samrā; anjām; maāl-i-kār; ākhir; khātima; kisī fi'l yā

In the event of—Dar sūrat, dar-hālat; agar aisi naubat ho yā pahūñche; agar anjām-i-kār aīsā ho; kash aīsā ho.

In the event of the plaintiff's death—Dar-sūrate ki mudda'i mar-jāwe; agar mudda'i ki wifāt ki naubat pahūñche. At all events—Ba-har-taqdīr; ba-har-hāl; har-sūrat meñ; jo kuchh ho.

Eventful, *a.* Jismen bahut se mājare yā sāuñhe hon; jismen bahut se yā bare bare 'ām yā khās tabādalāt hon; bare bare waqī'āt ke liye mashhūr.

Eventual, *a.* 1.—Jo bataur natije ke zuhūr yā wuqū' meñ āwe.

2.—Ākhir, ākhiru-l-amrī, ākhir men hone wālā.

Eventually *ad.* Ākhirash, ākhiru-l-amr; ākhir ko; anjām-i-kār ko; bil-ākhir; ākhir men; yah natija huā ki; maāl-i-kār yah huā ki.

Ever, *ad.* 1.—Kisī waqt yā zamāne meñ; kabhī.

2.—Har waqt; hamesha; barābar; 'ala-d dawām.

3.—Be-rukāwat; bilā-takhallul; ākhir tak; barābar.

Ever and anon—Gah-gāh, kabhī-kabhī, jab-tab.—For ever—Hamesha; dawām; mudām—As soon as ever—Jōñ hi, jab hi—Ever so—Jitnā hi For ever and a day—Hamesha (*Colloquial*). [dawāmī; mudāmī.]

Everlasting, *a.* Hamesha rahne w.; lāyazāl; azālī wa abadī, lā-zawāl; Ever-living, *a.* *Vide supra.* [lā intihā tak]

Ever-more, *a.* Hamesha, mudām; sadā; har-waqt; āyinda ko zamāna-i-

Every, *a.* Har; har ek; ek ek; fardan-fardān; bi-l-infirād

Every now and then—Aksar; bār-hā; bār-bār; thore thore 'arsc ke ba'd; besh-tar, kamrat se; gharī gharī (*Colloquial*)

Every-day, *a.* Har roz ke kām kā; roz ko qābil; ma'mūlī; 'ām [jagah.

Every where, *ad.* Har jagah; har maqām par; har kabīn; sab kahīñ, sab

Evict, *v t* (*Law*) Hukm-i-'adālat yā 'amal-i-qānūnī ke zarī'e se be-dakhl k.; khārīj k.; majbūrī se nikāl d.; ehhorne par majbūr k.; ehhorāñā.

Eviction, *n.* (*Law*) Be-dakhlī bā-zarī'a-i-hukm-i-'adālat; qānūn ke mu-tābiq bā-zābita arāzī wagaira kā kisi ke qabze se nikāl lenā

Evidence, *n.* 1.—Jisse koyī bāt sāf sāf samajh men ā-jāe yā zāhir ho-jāe; madā'i-i-yaqīn yā tājwīz; subūt-i-qat'i, bayān mutazammīn-ba-subūt.

2.—Jisse subūt hāsīl ho (mile), gawāh; shāhid.

3.—(*Law*) Woh shai jo 'adālat-i-mujāz meñ ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn is garaz se pesh kī jāe ki usse amr-i-zer-i-tahqīqāt kī tasdīq ho; wajh-subūt, subūt, shahādat; gawāhī. [subūt mundarj ho].

4.—Wasiqa yā tahrir jisse koyī bāt sābit ho (jismen kisi bāt kā

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd, subūt-i-zāid; jitnā subūt maujūd ho uske 'alāwa aur subūt.—Circumstantial evidence—Subūt-i-qaiām yā waqī'atī

—Collateral evidence—Subūt-i-zimnī.—Corroborative evidence—Subūt-i-tā-yīdī, shahādat-i-muwayyida—Direct evidence—Shahādat-i-sarīhī, subūt-i-baḥīhī—Documentary evidence—Subūt-i-kāgarī, tahrirī subūt—Evidence for

plaintiff or prosecution—Subūt-i-jānīb-i-mudda'i yā mustagis; subūt.—Evidence for defence—Subūt-i-jānīb-i-mudda'ā 'alaih; tardid.—Evidence for

and against, or pro et con—Subūt-i-tāyīdī wa tardidī; subūt-i-farīqain; mudda'ā aur mudda'ā 'alaih kā subūt—False evidence—Shahādat-i-darog yā

khāraba; jhūṭhī, gawāhī.—Hearsay evidence—Shahādat-i-samā'i yā samā'i,

chashm-did shahādat nahīn. —Indirect evidence—Shahādat-i-gair-sarīhī; subūt jo badīhī na ho.—Ocular evidence—Shahādat-i-royat yā chashm-did, shāh k' dekhī bāt kī gawāhī; nazārī subūt—Oral or parol evidence—Shahādat-i-zabānī, subūt-i-taqrīlī yā lisānī.—Presumptive evidence—Shahādat-i-qiyāsī yā zannī—*Primā facie evidence*—Subūt-i-bādīu-n-nazārī—Primary evidence—Shahādat-i-aslī; subūt-i-darja-i-awwal—Secondary evidence—Shahādat-i-darja-i-duwam; qism-i-adnā kā subūt—State's evidence, Queen's evidence—Kisi jurm kā shāhīk jo sarkānī gawāh banāyā jāe; gawāh-i-sarkārī.—Evidence on record—Shahādat-i-maujūda-i-misl, subūt jo misl (kisi muqaddame ke kāgazāt) meñ maujūd ho.—To give evidence—Shahādat d, gawāhī d. yā k—To record evidence—Shahādat qalam-band k, izhār likhnā.—To take evidence—Shahādat lenā, izhār lenā.

[pahunchānā.

Evidence, v. t Zāhūr k., sāf dekhā d. yā kar-d; sābit k; pāya-i-subūt ko **Evident, a** Jo sāf dekh paṛe, jo sāf sāf samajh men āye aur dil ko mutamayn kaide; zābir; 'ayān, numāyān; wāzih, 'alāniya, jo dil par sāf khul jāe (zāhūr ho-jāe).

The guilt of the offender is *evident*—Us mujrim kā jurm zāhūr hai.

Evidently, ad Sāf sāf, sarīhan; aisi tarah par ki dil ko yaqīn ho; bilā-shak; lā-ṭaib, lā-kalām.

Evil, a. l.—Woh khāsiyateñ r. w jisse nuqsān yā mazarrat paidā ho; bad-khaslat, bad-khū, zarar-rasān; bad; achchhā nahīn; nā-kāra yā muzir; 'umda nahīn. [kharāb; zabūn; qabīh.

2.—Jismeñ burī sifateñ hoñ, jisse badī zāhūr ho; burā; bad;

3.—Jisse ranj musibat nuqsān yā āfat paidā ho yā paidā hone kā ihtimāl ho; nā-mas'ūd; bad, buiā, bad-shugūn; nahs yā manhūs.

The evil one—Shaitān; iblis.

Evil, n. l.—Woh shai jisse ranj paidā ho; woh shai jisse hīlatan yā sarīhatan koyī taklif paidā ho, mazarrat; nuqsān; musibat, āfat, balā, nuhūsāt [sharārat.

2—Nekī se inhirāf; badī par ragbat; dil kī burāyī, badī, khabāsat;

Evil-eye, n Chashm-i-bad, burī nazar; burī nigāh; nazār-i-bad [khwāh.

Evil-eyed, a. Bad-nazar; chashm-i-bad r. w.; hāsid; rashki, hasratī; bad-

Evince, v. t. Sāf sāf dekhā d., aisi tarah par sābit k. ki phir koyī shubha ba-tarz-i-ma'qūl rah na jīe, zāhūr k.; sābit k.

Evoke, v. t Talab k.; chāhnā; khinchkar bāhai nikālñā.

Evolve, v. t. l—Kholñā, tah khol d; khol kar phailā d.; suljhā kar sāf sāf aur achchhī tarah dekhā d.; zāhūr k.

2—Nikālñā, khārij k; bāhar k.

Evolve, v. i Khul jāñā; phail jāñā, zāhūr ho-jāñā.

EX, (a Latin prefix).

"When prefixed to names of office, it denotes that a person has held that office but has resigned it, or been left out, or dismissed." Webster.

Ex minister—Wazir-i-sābiq; woh wazir jo apne 'uhde se ma'zūl yā musta'fi ho-gayā ho.

Exact, a. l.—Wāq'ā ke mutābiq; asl haqīqat ke thik thik mutābiq; jismen mutlaq yā zarā sā ikhtilāf na ho; thik thik; bi-jinsihī

He has paid me the exact amount I had advanced him—Usne mujhe thik thik usiqadar rupaye diye hanā jitne main ne usē diye the.

2.—Jo 'ādatan pāband-i-qā'ida-i-mu'āyana yā wa'da ho; kharā karā; jo koyī kām thik waqt par kare [thik waqt par letā detā hai]
He is *exact* in his dealings—Woh apne len-den mein kharā yā karā hai; woh

3.—Muhtāt; gāfil nahīn; qā'ide yā hukm kā khūb lihāz r w; kisi silsile kā pā-band. [uibāyat muhtāt hai]
This man is very *exact* in keeping accounts—Tartīb-i-hisāb mein yah shakhs

Exact, v t Hukūmat yā istihgāq ke rū se talab k. yā chāhnā; kisi chiz ke dene par majbūr k.; jabriya karānā; jabr se lenā; istihsāl-i-bi-l-jabr k., ba-zor lenā, zabardastī lenā

Exacting, p. a. Ikhtiyār ke hile se rupaye talab karne yā koyī fi'l jabriya karāne w; mutālabe men zulm yā be-mauqa' sakhti k. w.; tang-talab; jo bilā-lihāz-i-khulq yā hālāt farāiz ke anjām karāne par māl yā uskā 'ādī ho; jo jabr se koyī shai hāsīl kare.

Exaction, n. l.—Hukūmat ke sāth mutālaba karke uske wafā ke liye majbūr k.; mutālaba-ba-zor-i-hukūmat; istihsāl-i-bi-l-jabr; zabardastī wusūl k.; kisi bāt ke karne ke liye majbūr k.

2.—Woh rupaye wagaira jo ba-zor-i-hukūmat liye jāen; woh rupaye jo sakhti yā be-imsāfi se wusūl kiye jāen, woh usūm yā zar-i-in'ām yā chanda wagaira jiske mutālabe yā wusūl mein sakhti yā be-imsāfi hī-jāe.

Exactly, ad. Thik thik; bi-'amīn; hū-ba-hū; jon kā ton, jaise kā taisā; bi-jusmī, huwa-huwa; thik qā'ide paimāne yā wāqī'e ke mutābiq; sihhat ke sāth; bāriki ke sāth; thik thik jaisā wājib munāsib yā haq ho.

Exactness, n. l.—Sihhat; bāriki, qā'ide ki mutābaqat, husn-uslūbī.

Exactness of judgment—Sihhat-i-tajwiz; tajwiz ki bāriki

2.—Silsile yā qā'ide kā barā lihāz i. aur sachāyi ki mutāba'at k.

Exactness in accounts or business—Hisāb yā kār-o-bār mein qā'ide aur rāstī ki mutāba'at

Exaggerate, v t. Barhānā; had se ziyāda barā banā d; baland k.; jitnā sach yā wājib ho usse bath-kar batlānā; mubālaga k.; barhā ke kahnā; dūn ki lenā; lambī chauṛī hānkuā; dūng mānū [barhāwā; tūl-kalām]

Exaggeration, n. Mubālaga; jo kuchh asliyat ho usse ziyāda bayān k.;

Exalt, v. t. l.—Baland k., ūchā k.; ūpar ūthānā

2.—'Āli-martaba baland-iqtidār yā barā daulat-mand wagaira k.; bartari d, taraqqī d; barhānā.

3.—Bahut khush yā magrūr k., khushī se phulā d; dil barhānā.

4.—Barāyi k., ta'īf yā tauqir ke zarī'e se barhānā; sanā-khwānī k., buzurg banānā.

5.—Barhānā—jaise āwāz yā sur; ūchā k.; ūthānā.

Examination, n. l.—Jāchnā yā jānch, imtihān k. yā imtihān, ihtiyāt ke sāth relāsh tahqīqāt yā just-o-jū; asl haqīqat yā nafsu-l-amr ke daryāft mein barī taftish, ihtiyāt ke sāth kisi chiz kā mu'āyana yā mulābaza

2.—Kisi bāt yā amr-i-tajwiz-talab ki nisbat hālāt yā wāqī'āt par ba-khūbī gaur k.; taftish-i-zihni, dil se istifsār.

3.—Imtihān; taftish-i-liyāqat.

4.—(Law.) Shahādāt ke zarī'e se wāqī'āt ki tahqīqāt yā unke muta'alliq istifsār; suwālat pūchh-kar sachchī bāt ke daryāft ki koshish; zabān-bandī; izhār; shahādāt; pūchh-pānchh; istifsār.

Examination-in-chief—Woh suwālāt jo gawāh se farīq-i-talab-kunanda pūchhe, suwāl yā istīfār-i-farīq-i-awwāl.—*Cross-examination*—Suwālāt jo gawāh se farīq-i-mukhālif pūchhe; istīfār-i-farīq-i-sāni; suwālāt-i-jarah yā tardīd
Re-examination—Woh suwālāt jo gawāh se un umūr ki nisbat pūchhe jūwen jo suwālāt-i-jarah se pandā hoñ, istīfār-i-mukarrar i-farīq-i-awwāl

Examine, v. t. 1—Kisī chīz ko is garaz se bakhūbi dekhnā (mu'ayana yā mulāhaza k) ki uski asliyat (uskā thik hāl) ma'lūm ho jāe.

To *examine* a house—Kisī makān ko is garaz se dekhnā-bhānā ki uski hālat dar-haqīqat kyā hai.

2.—Suwālāt ke zarī'e se wāqī'at aur hālāt kā daryāft k.; suwāl pūchhnā; istīfār k.; zabān-bandī k.; izhār l.

To *examine* a witness—Kisī gawāh se suwāl k yā uskā izhār l., suwālāt pūchhkar gawāh se kisī amr ki nisbat wāqī'at aur hālāt kā daryāft k.

3.—Kisī bāt ke wujūh par gaur k.; kisī amr ki nisbat dalāil par gaur k.; gaur k.; lihāz k.; sahīh rāe qāim karne ke liye dalīlon par gaur k. aur wāqī'at kā milānā yā muqābala k.; kisī amr ke sab pahlū aur jawānib par nazar k.

4.—Kisī bāt ki taftīsh k., kisī bāt ko tawajjuh se dekhnā

5.—Imtīhān lenā, mihak-i-imtīhān par rakhnā; jo shakhs kisī shai ki tahsīl meñ masrūf ho use zahānī yā lkh-kar uski hyāqat kā hāl daryāft k.

6.—Jāchnā, kasautī par kasnā, imtīhān k., tajūba k.; tariq-i-mu'ayana par jāchnā

Examinee, n. Woh shakhs jiskā imtīhān hyā jāe; mumtahan.

Examiner, n. 1.—Jāchn imtīhān yā mulāhaza k. w., suwāl k. w.

Examiner of accounts—Mubassir-i-bahī; hisāb ki jāchn-partāl k. w.; muhāsib
Chemical examiner—Mumtahan-i-kimiyā.

2.—Imtīhān l. w., mumtahan.

Examining, p. a Imtīhān lene kā mujāz, imtīhān ke liye muqarrar.

An *examining* committee—Kameñi jo imtīhān lene ke liye muqarrar ho.

Example, n. 1.—Woh shai jiski taqlīd ki-jāe; namūna; nazīr, tamsīl, misāl.

2.—Woh bāt jise shā'yub sāmajhnā chāhiye yā jise parhez dar-kār ho; tambīh; 'ibrat, chashm-numāyi.

To *make an example* of—Kisī shakhs ki sazā yā chashm numāyi is garaz se k ki usko dekh-kar auron ko 'ibrat ho (ya'nī dūse log aise fi'l se parhez karen).

3.—Woh shai jo kisī dūsrī shai ki mānind ho, nazīr, shabīh.

4.—Misāl; woh nazīr jo kisī qā'idē wagaira ke itlāq ke sābit karne ke liye zarūr ho.

For *example*—Masalan; jaise; masalto masalan. To *take example* from—Kisī ki tatabbu' k (uski pairawī k, usse kuchh sikhnā). To *set an example*—Nazīr qāim k.; kisī bāt ki rāh kholnā, kisī bāt kā karnā shurū' k jise dekh kar dūse bhi waisāhi karne lagen. To *follow one's example*—Kisī ki pairawī k, jo dūsrā kare usi ke mutābiq khud bhi k, tatabbu' yā taqlīd k.

Exasperate, v. t. 1—Bahnt chīrhānā; kurhānā; chheṛnā, diq k.; gussa dilānā, ishtī'āl d.; bai-āngekhā k.

2.—Aur barhānā; aur ranj-dīh k.; aur burā k.; kisī badī ki sakhti ko barhā d., kisī būnāyi kā zor ziyāda kar-d.

Excavate, v. t. 1.—Khālī k.; gār yā garhā k.; kāt kor yā khod kar khvāh isī qism ke kisī dūsrē 'amal se khokhlā polā yā khālī k.; khālī karke banānā. [yā ragarkar use khokhlā yā poplā banānā.

Excavation, n. 1.—Kisī shai kē andurūnī hisse yā mādde ko kāt khod

2.—Garhā; kbandaq; gār.

Exceed, v. t. 1.—Hadd-i-mu'ayyana yā farzī se tajāwuz k.; kisī mu'ayyan paimāna yā miqdār wagaira se barh-jānā (ziyāda ho-jānā).

2.—Sabaqat le-jānā, murajjih h.; tarjih r.; 'umdagī meñ barh-jānā; afzal h., kisī se barh-kar h.

Exceed, v. i. 1.—Bahut barh-jānā, hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; kise hadd ta'dād yā paimāna-i-mu'ayyana se barh-jānā.

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda h.; aur ziyāda yā barā h.

Exceedingly, ad. Nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl se ziyāda; shiddat se; kasrat se; ba-darja-i-gāyat, us sire, palle sire.

Excel, v. t. Tajāwuz kar-jānā; barh-jānā; sabaqat yā gū i-sabaqat le-jānā, fazilat r., tarjih r. yā le-jānā; achchhī achchhī sifaton yā ta'rīf ke qābil kāmūn meñ dūsron se barh-jānā, fauqiyat r.

Excel, v. i. Ma'mūl se ziyāda achchhī achchhī sifaten r. yā 'umda 'umda kām k.; auron se barh-jānā; afzal bartar yā murajjih h.; nām-war masbhūr yā mumtāz h.

Excellence, n. 1.—Buzurgī; barāyī; auron se barh-kar h.; 'umda 'umda sifaten yā khūbiyān r.; darja-i-ālā ki liyāqat.

2.—Koyī 'umda sifāt, koyī aisi bāt jiski qadī kar sakeñ; woh bāt jiske i'tibār se koyī auron se barh-jāe; khūbī; jauhar.

Excellency, n. Ek ta'zīmī laqab jo safiron gavnaron aur dūsre 'ālī rutba arākīn-i-saltanat ko diya jātā hai [qābil, ba-darja-i-gāyat.

Excellently, ad. Nihāyat hī umda tarz par, bahut hī khūb, ta'rīf ke

Except, prep. Ba-istisnā; chhorke; siwā; 'alāwa.

“I have finished all the letters *except* one” is more marked than “I have finished all the letters *but* one” “The same remarks apply to *excepting*, and with the *exception* of.” *Websler*.

Exception, n. 1.—Istisnā, mustasnā; woh shakhs shai yā hālat jo 'alāhida ho (auron meñ shāmil na ho); woh shai jo kisī 'ām qā'ide yā bayān se auron se 'alāhida kī-gayī ho. [ba-istisnā

With the *exception* of—Kisī ko chhor yā mustasnā karke; chhorke; siwā;

2.—(Law), (a) 'Uzr yā i'tirāz-i-tahūlī yā zahānī; jarah; guift, hujjat; kisī amr-i-qānūnī yā bayān-i-muta'alliqa-i-wāqī'āt kī nisbat us amr se ukāl jo farīq-i-sānī jāz samajhkar bayān kare.

(b) Dast-āwez-i-hiba meñ woh daf'a jiske rū se wāhib kisī aisi shai ko mustasnā kar-de jo pahle dākhil-i-hiba rahi ho.

3.—Nukta-chīnī, 'ah-joyī; hārf-gīrī; rok-ṭok, ikhtilāf-i-āe; nā-rāi; khafif sā buā māunā.

Especially with *to take*, and usually followed by *at*, *to*, or *against*.

Bill of exceptions—(Law) Woh kāgaz jismen kisī faisale kī nisbat is gawaz se i'tirāzāt likh-kar shāhī-misl karā diye jāwēn ki woh mahkama-i-akbar meñ yā rās-i-kāmil ke rū-ba-rū pesh hon.

Exceptionable, a. Qābil-i-i'tirāz; jarah yā guift ke qābil; jiski nisbat hujjat ho-sake; jispar i'tirāz wārid ho-sake

Exceptional, a. Istisnāyī; jisse koyī istisnāyī hālat paidā yā qāim ho.

Excess, n. 1.—Ziyādātā, hād se tajāwuz, zarūrat se ziyāda h.; fuzūlī; fāzil h.; ba-andāz h.; kasrat; shiddat; sangīnī.

2.—Be-i'tidālī; bad-paihezī, be ihtiyātī, ihtizāz-i-nafsāni men jāda-i i'tidāl se guzar-jānā, aubāshī.

3.—Woh shai jo miqdār yā andāz-i-munāsib se ziyāda ho, koyī shai jo gau munāsib yā gair mauzūn ho; ziyādatī

4.—Miqdār yā zar-i-fāzil; woh miqdār yā ta'dād jo dūsri miqdār yā ta'dād se ziyāda ho; barhtī, bāqī

A sum in excess—Raḡam-i-siwāyī; raḡam-i-fāzil.

Excessive, a l.—Jisse ziyādatī zāhūr ho, ma'mūlī darje paimāne yā had se bāhar, 'ām andāz se zāid, be-andāza; nihāyat; saḡht, ḡūt; bahut hī ziyāda.

The amount of damages claimed by the plaintiff is *excessive*—Zar-i-ḡhusāra-i-mutadā'wīa i-mudda'ī ma'mūl se ziyāda (bahut hī ziyāda yā be-andāza) hai

Excessive labour—Saḡht mihnāt, muluat-i-shāḡqa; riyāzat i-gair-mu'tadila.

2.—Jo nasāih 'aql munāsabat insāf yā mazāq ke ḡhilāf ho; fuzūl, 'aql ke ḡhilāf; be-andāz.

Excessively, ad Nihāyat darje tak, zāid-az-andāz, nihāyat hī; shud-dat se; ba-hadde; az-had; bahut hī; zor se, saḡht

Exchange, v. t. l—Kisī chīz ke badle men koyī chīz d; kisī dūsri chīz ke mu'āwaze men d yā l., mu'āwaza (badal) ke 'iwaz men dūsre ke pās muntaqil k; 'iwaz le-ka; kisī shai kā dūsre ke bāth judā k.; badlā-badlī yā i'waz-mu'āwaza k., badalnā

“ It differs from *sell* only in the kind of compensation To *sell* is to part with something in consideration for a sum of money, to *exchange* is to alienate one commodity for another.” *Webster*

Tell them to *exchange* their horses—Unse kah do ki apne ḡhorē āpas men badal leñ He does not wish to *exchange* oxen for corn—Woh nahin chāhta ki bañl de-kaḡ galla le

2.—Kisī shai ko ek dūsri shai ke badle men judā k., kisī shai se ek dūsri shai ke 'iwaz men dast-bardār h. (use tark k.; chhornā ḡhwāh usse musta'fī h).

Usually followed by *for*.

To *exchange* a crown for a cowl—Tāj-i-shāhī ke badle faḡirāna libās pahan-nā (bādshāhī chhor-kaḡ faḡirī k.).

3.—Bā-ham yā āpas men denā-lenā; denā aur lenā; ek hī qism kī chīz kā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

They *exchanged* compliments with each other—Unhoñ ne bāham sāhib salāmat kī To *exchange* blows—Bā ham mār-pīt k; āpas men ek dūsre ko mār-nā To *exchange* thoughts—Tabādala-i-ḡhayālāt k.; apne ḡhayālāt kā izzhār dūsre se karnā aur uske ḡhayālāt kā ḡhud sunnā

“ It has *with* before the person receiving the thing given, and *for* before the equivalent; as, Will you *exchange* horses *with* me? Will you *exchange* your horses *for* mine?” *Webster*.

Exchange, n l.—Ek ham-qīmat yā ham-māliyat chīz ke badle men dūsri chīz kā d. yā l.; 'i'wāz i'wāz yā ham-māliyat.

An *exchange* of cattle fo shī kā l yā d; galle se masweshī kā tabādala.

2.—Ek shai kī jagah par dūsri shai kā qāim k.

An exchange of grief for joy—Ranj ki jagah khushi kā qāim k.

3.—Bā-ham yā āpas men adlā-badlā k ; āpas men lenā yā denā [mī.

An exchange of civilities—Āpas men ek dūstre ki tawāzu'-takrīm, mudārāt i-bāha-

4.—Woh shai jo lī yā dī huyī shai ke badle men dī yā lī jāe ;
mu'āwaza ; badlā [uske badle merī jān le.

O, spare her life, and in exchange take mine—Dryden. Uski jān chhor de aur

“ In ordinary business, this is called Change.” Webster

5.—Woh tariqa-i-tasfiya-i-hisāb yā duyūn jo bilā-wisātat-i-zar-i-naqd ba-zar-i-i-tabādala-i-hundaviāt (orders or drafts) mā-bain aise ashkhas ke mar'i (jāri) rahe jo ek dūstre se fāsile par rahte hon.

The orders or drafts above alluded to, are termed bills of exchange (q. v.) The term bill of exchange is often abbreviated into exchange, as, to buy or sell exchange—Hundi kharid k yā bechnā.

6.—Kisi shahr men woh jagah jabān saudāgar dallāl aur mahājan roz gār karne ke hie auqāt i-mu'āiyana par yak-jā hon.

In this sense, it is often contracted into Change.

Course of exchange—Hundi kī nirkh (ustā bhāw) jo do jagahon par ho 'ām isse kī ziyāda barābar yā kam ho.—Par of exchange—Ek mulk ke sikke kī mu'āiyana qimat jo dūstre mulk ke sikke kī qimat-i-mu'āiyana ke mutābiq zāhur kī-jāe masalan pound kī qimat Hindustān ke sikke-i-rāju-i-waqt ke mutābiq.—At par—Barābar par; barābar kī; barābar qimat par masalan jab ek mulk kī kisi ta'dād-i-mu'āiyana kī hundavi usi ta'dād par dūstre mulk men kharid kī jāwe.—Below or under par—Ghattī par, kam qimat par masalan jab ek mulk kī ta'dād-i-mu'āiyana kī hundi dūstre mulk men us ta'dād se kam par farokht ho.—Above par—Beshī par; charhī par masalan jab ek mulk kī hundavi kī nisbat dūstre mulk men ziyāda zar-i-saman kha ridār ko denā pare.—Exchange is in favour of a place (Hundavi kā bhāw kahī dhang se hotā hai) when it can be purchased there at, or above, par. Difference of exchange.—Hundavi kā batlā, kardā, phirautā.—Surplusage or gain on exchange—Barh batlā.

Exchangeable, a. Tabādala-pazir; jiskā tabādala ho-sake; badalne ke laiq.

Exchange-broker, n. Hundavi kā roz-gār (kā-o-bār) k. w.

Excisable, a. Jispar mahsūl lag-sake yā lagtā ho.

Excise, n. Woh mahsūl jo un chizon par lagāyā jāe jo ek mulk men paidā aur sarf hon masalan āb-kārī ke godām kī sharāb yā gānja bhang wagaira kā mahsūl, muskirāt par mahsūl.

Excise, v. t. Kisi shai masalan muskirāt wagana par mahsūl lagānā.

Excitable, a. Jisko ubhār yā bharkī-saken; targīb-pazir; jisko tahrīk ho-sake; jisko āsānī se josh tabrik yā harakat men lā-saken;

Excite, v. t. 1.—Uthānā; ubhārnā; kisi qism kī kār-rawāyī par māil yā snāda k.; tabrik d.; bharkānā; josh men lānā, paidā k.; qāim k.; bar-pā k.; isthāl d.; musta'id kar-d. [uske kisi hisse men jān dāl-d.

2.—Jism yā uske kisi hisse kī quwwat ko barhā d.; badan yā

Excitement, n. 1.—Ubhārṇā; jagā d.; ubhar yā jag uṭhnā, bedār, hojānā, quwwat pakar l, tahiik men ā-jānā; josh men ā-jānā.

2.—Wajh-i-tahrik; woh shai jisse jumbush tahiik yā kāi rawāji kī targīb ho, shai-i-muharrīk.

3.—Jism khwāh uske kisī hisse men tāqat kā barh jānā

Exciting, p. a Woh bāt jisse dil ko targīb yā tahiik ho, ubhārne wālā; muharrik.

Exciting causes—Woh bāteṅ jisse bimārī fauran paidā ho.

Exclaim, v. t Zor se bol uṭhnā; chillā uṭhnā; shor machā-kar kuchh kaṇnā; jazbe yā gusse kī wajh se shor-machānā; ba-āwāz-i-baland kaṇnā, pukār kar kaṇnā.

Exclamation, n. 1—Shor-o-gul; hānk-pukār; nāla-o-faryād, wāwailā, chillāhat; hairat ianj yā gusse wagaira kā izhār.

2.—Jo bāt shor ke sāth kahī jāe; hairat daud yā gusse wagaira kā izhār—jaise hāi hāi, wāi-wāi, tubah-tubah, tiāh-tiāh, ahā-hā, wāh-wāh wagaira

Exclude, v. t. 1—Bhitar āne na d.; andar jāne se bāz r., shirkat yā tasarruf se mahrūm k; kisī shai se mahrūm k.; mustasnā k, khārij k; bāz r., alag k; mahjūb k [na hone d.

To exclude from inheritance—Mahjūb-i-lirs k, wirāsat se mahrūm k, wāris

2.—Bāhar nikāl d. yā nikāl-kar bāhar k; khārij k

Exclusion, n. Hajb, ikhiāj, mahrūmī; kisī istihqāq fānde isti'nāl yā tasarruf se bāz-rakkhā jānā, mustasnā kiyā jānā; istisnā

Entire or total exclusion—Hajb-i-humān.—Partial exclusion—Hajb-i-nuqsān

M. L.—To the exclusion of—Ba-mahrūmī; ba-istisnā, kisī ko chhor-kar, ba-mahjūbī-i-fulān

Exclusive, a. 1.—Shirkat yā tasarruf se mān'; jispar auron ko chhor-kar (mustasnā yā alag kar-ke) qabza-o-tasarruf ho; khās, bilā-shirkat i-gaire, bilā-musāhamat-i-ahde, jismen aur koyī sharik na ho.

An exclusive right—Istihqāq-i-khās; aisi istihqāq jismen aur koyī sharik na ho Exclusive possession—Qabza-i-khās, qabza jismen koyī aur sharik na ho, qabza bilā musāhamat-i-ahde; qabza jismen kisī dūse kī shirkat na ho.

2.—Siwā, bi-istisnā; chhor-ke, bilā-shumūl; 'alāwa; qat'-i-nazar; jo guntī yā hisāb se chhūtā ho, jo mahsūb na ho. [khāne ke

Five thousand troops; exclusive of artillery—Pānch hazār sipāh 'alāwa top-

Exclusively, n. 1—Khud hī, āp hī āp; jismen koyī dūsrā sharik na ho; bilā-shirkat-i-gaire, jismen aur koyī sahīm (hissadār) na ho.

To enjoy a privilege exclusively—Kisī istihqāq-i-khās par khud (āp hī āp yā bilā shirkat-i-gaire) mutasarrif h. [ke; ba-istisnā.

2.—Jo kisī hisāb yā ta'dād men shāmil na ho; bilā-shumūl, chhor-

Excommunicate, v. t. Mazhabī firqe (qaum zāt yā barādārī) se khārij k. yā nikāl d, mazhabī afsar ke hukm se us mazhab kī 'ibādāt-gāh se khārij karke uske muta'alliq kī mu'ā'āt se mahrūm kar-d

EX CONCESSO (Lat.) Jo kuchh taslīm yā farz kar liyā jāe usse.

Excruciate, v. t. Kisī ko barī hī taklif d.; barī sakhtī k., 'uqūbat k; 'aziyat d.; bahut āzār d yā dukhānā.

Exculpate, v. t. Qusūr yā jurm ke ilzām (tuhmat) se barī k. ; ilzām se subuk-dosh k., be-gunāh (be-qusūr) ṭhahīrānā, barī k ; ilzām se barī k, ma'zarat k.

The murderer attempted to *exculpate* himself and throw the blame on others—

Us lḥūnī ne is bāt ki koshish ki ki apni tayīd be-qusūr ṭhahīrā kar dūson par ilzām dāle The prisoner's witnesses do not *exculpate* him—Muddaā 'alaih ke gawāh use jurm (ilzām) se barī nahin karite

Exculpation, n. Ilzām i qusūr yā jurm se barāat, ma'zarat.

Exculpatory, a. Khatā yā jurm ke ilzām se safāyī ki salāhiyat r. w. ; juse ilzām se safāyī (barāat) ho-sake ; ma'zarat-āmez ; jismeñ 'uzr-khwāhī ki bāteñ hoñ.

EXCURIA (Lat.) 'Adālat ke bāhar.

Excursion, n. l.—Daur, kisi jagah se kūch ; yūrish ; takht, charḥāyī ; dhāwā [chale jānā.

2 —Tafīḥ yā siḥhat-i-badanī ke hye thore 'arse ke wāste kahin

An *excursion* into the country—Sair o-tamāshā khwāh tabdil-i-ab-o-hawā ke hye do-char din ke waste dehāt meñ chale jānā.

3 —Kisi mazmūn yā asl maushā-i-tahīr ko chhoṛkar dūse mazmūn wagaira ki tarāf rujū' h

Excursive, a. Jisko qarār nā ho ; jo ek jagah nā rahe ; muntashar, sar gardān ; gair-mustaqil ; āwāra ; jo barī barī (aham) bāton ki fikr yā dhūndh meñ lagā rahe.

An *excursive* fancy or imagination—Khayāl jo yak-jā nā rahe (kisi daur yā kisi aur ki taftish meñ lagā rahe). [ke qābil

Excusable, a. l.—Mu'āfi ke lāiq, shāyān-i-'afw ; wājibu-r-rī'āyat, 'afw

The man is *excusable*—Who shakhs mu'āfi ke lāiq (wājibu-r-rī'āyat) hai.

2 —Afw-pazīr ; jiskī nisbat mu'āfi ho-sake, mumkinu-l-'afw ; ma'zarat ke qābil, jiskā wujūb taslīm ho-sake. [taslīm ho-sake)

An *excusable* action—'Afw pazir fīl, aisā fīl jo mumkinu-l-'afw ho (jiskā wujūb

Excusably, ad. Aise tarz par jo 'afw ke qābil ho, yahāñ tak ki dar-guzar kar sakeñ, mu'āfi ke qābil tarīq par.

Excusatory, a. Ma'zarat āmez ; jismeñ 'uzr-khwāhī ho, jismeñ kisi qusūr se mu'āfi chāhī jāe. [jāe ; 'uzr-i-ma'zarat-āmez

An *excusatory* plea—Aisā 'uzr jiske zar'e se kisi qusūr wagaira se ma'zarat ki-

Excuse, v. t. l.—Ilzām se barī k. ; qusūr yā ilzām ki tuhmat se āzād k. ; jurm se barī k. ; kisi ilzām se chhoṛ d yā khalās k

2 —Mu'āf k, masalan qusūr k, bi-l-kul mu'āf k yā kisi qadar sar-zānush ke qābil taslīm kar-ke igmāz k., dar-guzar k., jāne d ; chashm-poshī k ; rī'āyat k., mīhr-bānī se chhoṛ d

3 —Mu'āfi chāhnā ; khwāst-gār-i-rī'āyat h. ; ma'zarat k. ; 'uzr-khwāhī k, ma'zarat kar-ke ilzām se barī k.

Excuse, n. l.—'Uzr, ma'zarat ; woh bāt jo ba-taur wajh-i-mu'āfi ke pesh ki-jāwe ; jo bāt is garaz se kahī-jāe ki kisi bare qusūr yā be-qā'ida bāt meñ khūffat (kami) ho ; banāwat ; bahāna ; hila ; bāteñ banānā.

He has no *excuse* to offer for his neglect of duty—Apne farz ke anjām meñ gūḥāt ki nisbat woh koyī 'uzr pesh nahin kar-saktā *Excuses* for delay of payment—Rupaye ke देने meñ tawaqquf (der yā takhīr) ki nisbat ma'zarat (banāwat kila yā tāl matāl).

EX DELICTO (*Lat.*) Juum se; qusūr se [zalil, mardūd.

Execrable, *a* La'nat bhejne ke qābil; mal'ūn; nibāyat nāfrat ke qābil;

Execrate, *v t*, Kisi par la'nat bhejuā; bahut hi nāfiat k., bad-du'a d; koenā; sarāpnā [nāfrat kā izhār

Execration, *n*. Bad du'a d. yā bad du'a; la'nat; nāfiin; sarāp; dili

Executant, *n* (*Law*) Muqir; woh shakhs jo koyi wasiqā yā dastāwez likh khwāh likhā-kar uskā qānūnī takmilā kar de. [ākhir ko pahunchānā

Execute, *v. t. l.*—Anjām ko pahunchānā; pūrā k., takmilā k.; khatm k;

To *execute* a purpose, a plan, design, or scheme—Kisi maqsad mansūbe irāde yā tadbir ko anjām ko pahunchānā (use pūrā k.).

2.—(*Law*) Takmil k. masalan kisi wasiqā-i-qānūnī kā; us bāt kā karnā jo kisi wasiqā-i-qānūnī ke jawāz ke liye darkār ho—jaise dast-khat wa muhr.

This power-of-attorney was not *executed* before the proper registering officer—Is mukhtār-nāme ki takmil sīgā-i-rajistari ke afsar-i-mujāz ke rū-ba-rū nahīyī (ya'nī uspar muqir ke dast-khat yā uski muhr yā donoḥ mahkma-i-rajistari ke afsar ke rū-ba-rū sabt na huye. To *execute* a deed in favour of a person—Kisi shakhs ke haq meḥ (uske nām) dast āwez likh d (ya'nī use likh-parh-kar muqir ke dast-khat wagaira se mukammal k.)

3.—Ta'mil k.; nāfiz k. yā nafāz d.; ijā k.; jāi k.

To *execute* a warrant—Hukm nāma ta'mil k (jo kuchh usmeḥ hukm ho uske karnā yā kārānā) To *execute* a decree—Digri jāi k (ta'mil k.).

4.—Kisi shakhs ki nisbat hukm-i-qānūnī khwāh tajwiz yā hukm-i-sazā kā nafāz dilānā, kisi par hukm-i-sazā-i-maut kā nafāz dilānā, qatl k.; qisās k., mār dālnā; phānsī d.

5.—Bajānā—jaise bajā.

Execute, *v. t. l.*—Koyi kām yā farz anjām d.; apnā kām k

2.—Bajā bajānā. [ri; pūrā k.

Execution, *n.* 1—Nafāz; ijā; ifā; ta'mil, takmil; anjām; bajā-āwa-

Execution of a decree—Nafāz i-digri, ijā-i-digri; ifā-i-digri

2.—(*Law*) Qisās; halākat; ta'mil-i-hukm-i-sazā-i-maut; tariq-i-mu'aiyan par qatl k. yā phānsī d

3.—(*Law*) Kisi wasiqā-i-qānūnī par dast-khat aur muhr kā sabt k. yā us wasiqe ki nisbat un ma'āsīm kā anjām d. jisse woh jāiz muta-sawwar ho; takmil-i-dastāwez.

In *execution* of a decree—Kisi digri ke ijā meḥ; digri ki 'illat meḥ; digri ke ifā meḥ To sue out *execution* of a decree—Darkhwāst dekar digri jāi kārānā *Execution* of orders—Ta'mil-i-ahkām; hukmōn kā bajā-lānā (unki ta'mil). *Execution* of duty—Anjām-i-farz, farz kā adā (pūrā) k.

4.—Asar, maāl-i-kār; anjām; jo kuchh kiya yā anjām ko pahunchāyā jāe [kare; phānsī d. w.

Executioner, *n* Jallād, qātil; woh shakhs jo hukm-i-sazā-i-maut ki ta'mil

Executive, *a* 1.—Nafāz ta'mil yā ijā ke liye maqsūd khwāh munāsib.

Executive talent—Istiqāq-i-ijā i-kār; qābiliyat-i-'āmilāna.

2.—Jisse qawānīn ke nafāz dilāne ki salāhiyat hāsīl ho; nafāz-i-qawānīn (unke hukm ki ta'mil) ke muta'alliq.

Executive power or authority—Ikhtiyār-i-ta'mil yā nafāz-i-qānūn; ihtiyār-i-'āmilāna; iqtidār-i-nafāz *Executive* duties—Farāz-i-'āmilāna, woh bāteḥ jinkā karnā ahkām-i-qawānīn ki ta'mil ke liye farz ho [judicial" Webster

"In government, *executive* is distinguished from *legislative* and

Legislative body — Wāz'ān-i-qawānīn; woh log jo hākīm-i-waqt kī jānīb se qānūn banāne ke liye māmūr (muqarrar) hon. *Judicial body* — Woh ashkhāṣ jo bādshāh-i-waqt kī taraf se qawānīn kī ta'līm aur is amr kī tajwīz ke liye muqarrar hon kī unkā itlāq kin kin khās hālaton meo ho-saktā hai, mujaw-wizīn-i-'adālat. — *Executive body* — 'Amīlīn, woh ahl kār jo hākīm-i-'asr kī taraf se qawānīn ke nafāz dilāne kī garaz se mu'ayan hoñ khwāh unke nafāz kī mīgrānī karēn.

Executive, n. Woh afsar jo qawānīn ke nafāz kī mīgrānī karē; hākīm yā hukām; 'āmil; kār kun; 'āmil āna ikhtiyār yā iqtidār muta'alliq-i-nāzīm-i-riyāsat.

Executor, n. Wasi, woh shakhṣ jise wasiyat-kuninda (mū-i) is garaz se nām-zad karē ki woh uskī wafāt ke ba'd wasiyat-nāme kī ta'mīl karē yā karāye.

Executor in his own wrong — (Laz) Woh shakhṣ-i-gair-mujāz jo kisī mutawafā ke māl-i-matrūka meñ dast-andāz hokar mahz be-sūd apne ūpar khudmāt-i-wasī ke anjām kā bār uthāye.

Executorial, a. Wasī ke muta'alliq; ta'mīl-i-wasiyat se ta'alluq r. w.

Executorship, n. Wasī kā kām; wasī kā maṣab

Executory, a 1. — Lawāzīm-i-maṣabī kā anjām d. w; 'āmilāna.

2. — Jiski ta'mīl yā juskā nafāz āyinda par maqsūd ho; juskā nafāz kisī aise amr ke wuqū' par muhawwal ho jo bar-āyinda zuhūr meñ āwe, jiskā hovā kisī amr-i-mukhtamilu-l-wuqū' par maqsūd ho.

Executrix, n. Wasīya; woh 'aurat jo wasī muqarrar ho

Exemplar, n. Namūna, dhāncha, khākā; taswīr-i-khayālī.

Exemplary, a 1. — Pairawī ke qābil, jo ba-taur namūne ke kām meñ lāyā jāwe; jisko dekh kar usī ke mutābiq 'amal karēn, lihāz yā taqlīd ke qābil; ta'rif ke lāiq; numāyān

2. — 'Ibrat-numā, mūjib-i-'ibrat, usse dūron ko tambīh yā ḍar ho, jisko dekh-kar dūse log jūm yā badī karne se ḍarēn

Exemplary punishment — Sazā jisse auron ko 'ibrat ho; isi sazā jo dūron ko 'ibrat dilāne ke liye ki-jāwe; jo sazā tambīhan kī jāwe

Exemplification, n. 1. — Tamsīl; misāl dekar sābit k.; nazir dekar dekhlanā

2. — Naql; kisī kāgāz-i-'adālat kī naql jiski tasdiq dast-khat aur muhr se ho

Exemplify, v. t. 1. — Tamsīl d.; misāl yā nazir se sābit k. [musaddaq ho

2. — Naql k.; kisī kāgāz-i-'adālat kī naql jo dast-khat aur muhr se

3. — Naql-i-musaddaqa ke zū'ie se sābit k. [tamsīlan; masalan.]

EXEMPLI GRATIA, (Lat.) Tamsīl ke tarīq par; misāl ke taur par;

Contracted into *e g*

Exempt, v. t. Mustasnā k.; jis hālat meñ dūse log hon usse barī mustasnā yā khārij kar-d; kisī shai se barāat d.; kisī farz se āzād k.; khalās k.; chhorānā; barī k.

Followed by *from*.

Exempt, a. Mustasnā; khārij-shuda; us shai se āzād jiski nisbat aur log pā-band kiye gaye hoñ masalan mahsūl wagaira se; khalās; āzād; barī; chhūṭā huā; mu'af; mustawjib yā mustalzim nahīn; kisī khās istisnā ke rā se barī, gair-tābi' yā gair-mutī'.

Exemption, n. Mustasnā k.; barāat; makhlāṣī; us amr se āzādī jo auron kī nisbat lāiq ho; rihāyī; chhutkārā; bachāw. [karm se 'alāqa r. w.

Exempted, a. kī muta'alliq, kār-dar se nisbat r. w., kriyā

Exequies, *n.* Tajhiz-o-takfīn, kafn-dafn; kriyā-karm. [ruf-pazir.

Exercisable, *a* Kīye yā kām men laye jāne ke lāiq; nafāz-pazir; tasar-

Exercise, *n.* 1 — Kām men lānā; zor d. yā zor pahuñchānā.

The *exercise* of the eyes, or of the senses, or of any power of body or mind —
 Āñhōn khwāh hawās-i-khamsa yā kisi zihnī yā jismānī quwwat ko zor d
 (is tarah par usse kām liyā karnā ki waqt par māyūsī na ho)

2 — Nafāz, 'amal-darāmad; anjām; ijrā, insirām; kām men lānā;
 karnā, kisi kām yā kār-o-bār ke anjām men jo koshish aur naql-o-
 harakat (mihnat daur-dhūp wagaira) kījāe.

Exercise of authority — Nafāz-i-ikhtiyār; hukūmat kā kām men lānā; iqtidār
 kā 'amal men lānā. — *Exercise* of right — Nafāz-i-haq; haq kā 'amal-darāmad —

Exercise of functions — Lawāzim-i-mansabī kā anjām (ihtimām-o-insirām)

3. — Parastish; 'ibādat; pūjā-pāt; farāiz-i-mazhabī kā anjām

4. — Kisi bāt ke sikhne yā usmen taraqqī ki koshish; mashshāqī
 wagaira ke liye kisi kām kā aksar kiyā karnā; mashq, muhāwara; kas-
 rat; kartab; qawā'id.

5 — Jism par is garaz se zor pahuñchāyā karnā ki ā'zā sahīh aur
 durust rahen; sihhat-i-badani ke liye chainā phirnā tahalnā ghore ki
 sawāri k. yā aur tarah par badan par zor pahuñchānā; kasrat, warzish;
 riyāz yā riyāzat [warzish par hotā hai.

The wise for cure on *exercise* depend Dryden — Sihhat ke liye 'āqilon kā madār

To take *exercise* on horseback — Sihhat ki nazar se ghore ki sawāri k — Violent
exercise — Riyāzat-i-shāqqa; aisi warzish yā mihnat jismein jism par bahut hi
 zor parā.

6. — Kām; woh bāt jo kisi ke zimme anjām ke liye kar-dī-jāe {se ho.

7. — Mashq; woh sabaq yā tamsil jo mahārat paidā karne ki garaz

Exercise, *v t* 1 — Kām men lagānā; karānā, harakat d; jidd-o-jahd k.;
 'ādatan yā hamesha masrūf r., sikhlānā; mashq karānā; masrūf r.

2. — Ta'līm yā taraqqī ke liye koshish k; mashq k; quwwat yā
 mashshāqī ke barhāne ke liye kisi kām kā kiyā k., karāte karāte
 taraqqī d.; ta'līmān karānā; qawā'id karānā. [jāz-rasānī k.; be-chain k.

3. — Dīq k.; tang k.; ohherā; ranjida k.; mutafakkir k.; bojh dālūnā;

4 — Nafāz dilānā, nāfiz k.; kām men lānā; 'amal men lānā; anjām
 k. yā d. masalan kisi mansab ke khidmāt.

To *exercise* authority — Iqtidār 'amal men lānā; ikhtiyār nāfiz k.; hukūmat k.

To *exercise* an office — Kisi mansab ke lawāzim (uske kām) ko anjām d.

Exercise, *v. i.* Warzish k.; kasrat k.; riyāz yā riyāzat k. [riyāzat k.

To *exercise* for health or amusement — Tan-durustī yā tafrih ke liye warzish yā

Exert, *v t* 1 — Quwwat zor yā hīyāqat ko kām men lānā; barī koshish k.;
 musta'idise kār-rawāyī k.; zor mānā; tag-o-dau k.; jidd-o-jahd k., daur-
 dhūp k

2. — Koshish ke natije ke taur par paidā k; karnā; 'amal men lānā.

To *exert* one's self — Sa'ī k.; koshish k; hāth-par bilānā yā mārānā, zor mārānā.

Exertion, *n.* Tahrik; koshish; sa'ī; daur-dhūp; jidd-o-jahd, hāth-par
 kā bilānā; zor mārānā.

EX GRATIA, (*Lat*) Ri'āyatan; mihrbānī ki rah se.

EX GRATIA CURIAE, (*Lat*) 'Adalat ki mihrbānī (ri'āyat) se.

Exhale, *v. t.* 1.—Nikālṇā, khānch k ; paidā k —jaise bukhār (bhāp) wagairā.

2.—Khañch lenā; bukhār (bhāp) banā-kar nikāl d ; bhāp kī tarah nikāl yā urā-d. [rah na jāe; sukhā d , sokh l.]

Exhaust, *v. t.* 1.—Sab kā sab khañch lenā, aisi khñch l. ki phir kuchh

To exhaust the water of a well—Kisi kuen kā sab pāni khañch l. [kar d.]

2.—Kisi zarf se uske mazrūf ko sab kā sab nikāl-kar us zarf ko khālī

To exhaust a well of its water—Kisi kuen mer jita pāni ho sab ko nikālkar kuen ko khālī kar-d. (sukhā d.)

3.—Sab kā sab kām saf yā kharch men lānā; sare kā sārā kharch kar d.; kuchh bhi bāqī rahne na d., khālī kar-d.

To exhaust one's means or resources—Kisi kī kul āmadānī ko kharch kar d (use tūhi-dast kar-d ; khālī hāth kar d.)

4.—Thakā d ; kul quwwat khñch l ; kuchh zor bāqī na chhornā.

To exhaust one's strength or patience—Kisi kī tāqat yā sabr bi-l-kul khañch l (use bi-l-lul nā-tuwān yā be-sabr kar d.)

Exhaustion, *n.* 1.—Sab kā sab khañch l. yā sukhā d.; bi-l-kul khālī kar-d, kuchh bhi bāqī na chhornā. [nā; chus-jānā.]

2.—Khālī ho-jānā, bi-l-kul nātāqat yā kamzor ho-jānā; mehur nūb-

Exhibit, *v. t.* 1.—Dekhlānā; mulāhaze yā mu'āyane ke liye pesh k ; dekhne ke liye āge dhā d ; manzūf kī gayaz se pesh k.

To exhibit a document in court—Kisi dastāwez ko mulāhaze ke liye 'adālat men pesh k.—To exhibit in an account—Hisāb men dekhlanā (chorhānā darj khwān siyāha k yā manzūfī ke liye likhnā).

2.—Bār-i-'ām zāhū k , bā-zābita pesh k ; pesh k

To exhibit a charge—Bār-i-'ām yā bā-zābita nāhsb (istigāsa) k.

Exhibit, *n.* (Law) (a)—Kāgaz-i-subūt; woh wasīqa jo kisi 'adālat men khwāh sālis wagairā ke rū-ba-rū ba-taur sanad yā subūt-i-wāqī'āt ke pesh (dākhil) kiya jāe; sanad yā wasīqa i-pesh-shuda; wajb-i-subūt.

(b)—Woh kāgaz yā nawishta jo 'adālat men pesh-hokar iqbal yā gawāhoñ ke zārie se sābit karāyā jāe.

Exhibition, *n.* 1.—Peshī, dekhlanā, mulāhaze ke liye madd-i-nazar k.

2.—Woh shai jo dekhlayī yā pesh ki-jāe; kisi shai kī numāish-i-'ām.

Exhilarate, *v. t.* Khush k ; masrūr k ; shād k ; bāg-bāg kar-d.; farhat bakhshnā; shādān-o-farhān k

Exhort, *v. t.* Kahuā-sunnā; salāh d.; kisi nek kām yā ta'rīf ke qābul kār-rawāyī kī taraf daliloñ se rāgīb yā māl k ; mashwara d.; jātinā; mutanabbih k ; kisi nek kām ke karne kī salāh d. [ta'raf rujū' k.]

Exhortation, *n.* 1.—Nek kāmōñ kī targīb; achchhī achchhī bātōñ kī

2.—Woh taqrīr jisse tahrīk aur taqwiyat karāyī jāe; salāh, mashwara; pand; nasihat. [nikālṇā.]

Exhume, *v. t.* Madfan se khodkar nikālṇā; munde ko qabr se khodkar

Exigence, *n.* Ashadd-i-zarūrat; bārī hī zarūrat yā taklīf; woh hālat

Exigency, *f.* jismen kār-rawāyī umdād yā chāra-sāzi fauran dar-kār ho; taqāzā; muqtazā; zarūrat.

The exigency of the times or of business—Muqtazā i waqt yā kār.—An unforeseen exigency—Aisi zarūrat-i-ashadd jiski ummed pable se na rahī ho. [ho

Exigent, *a.* Ashadd-i-zarūfī; jismen imdād yā kār-rawāyī fil-faur darkār

Exigible, a. Mu'ajjal.

Exigible dower. See *Dower*.

[diyā jānā.

Exile, n. l.—Jilā-watanī; shahr-badai; apne watan se jabriya nikāl

2.—Jilā-watan, jo shakhs hākīm ke hukm se apne watan ke bāhar kar-diyā jāe. Woh shakhs jo khud tark-i-watan kar de (apne des ko chhor pades chālā jāe) [apne mulk ko chhor d.

Exile, v. t. Jilā-i-watan k; shahr-bada k.; ba zor-i-hākīm yā āp hī āp

Exist, v. z. Hastī r., wujūd r.; zinda rahnā; jīnā; qāim rahnā, honā; wāqī' h., chālā chalnā

Existence, n. Wujūd, hastī; qiyām; wuqū'; zuhūr; rahnā; honā.

Existent, a. Hastī yā wujūd r. w., maujūd; qāim.

Existing, ppr. or a. See above.

Exit, n. l.—Bāhar jāne kī rāh; makhraj.

Used in contradistinction to *entrance*.

2.—Kūch, ublat; maut; wafāt [mihrbānī kī nazar se.

EX MERĀ GRATIĀ, [Lat.] (*Law*) Mahz i'āyatan, sirf

EX MERO MOTU, [Lat.] (*Law*) Apnī hī khwāhish se, bi-r-iagbat; bā-iazā wa iagbat-i-khud; āp-hī-āp, be dūsie kī tahrīk ke.

This phrase occurs in grants, charters, &c

EX MORE, [Lat.] (*Law*) Dastār ke mutābiq; iawāj ke muwāfiq

EX NECESSITATE, [Lat.] (*Law*) Zarūrat se. zarūrat kī wajh se.

EX NECESSITATE LEGIS, [Lat.] (*Law*) Qānūnī zarūrat ke sabab se.

EX NECESSITATE REI, [Lat.] (*Law*) Zarūrat i-mu'amala ke lihāz se, muqaddame kī zarūrat kī wajh se. [iū se aur bilā i'āzat-i-khās.

EX OFFICIO, [Lat.] (*Law*) 'Uhdē (mansab) ke i'tibār se, 'uhdē ke

Exonerate, v. t. Ittihim yā ilzām se barī k, tuhmat chhorānā, safāyī k. masalan tuhmat wagura se; kisi bār wagura se subuk-dosh k.; kisi amā-i-lāzimi yā dāim khwāh farz se apnī barāat k.; jawāb-dihī yā zimma-dāi se barī k., baiyu-z-zimma k

Exoneration, n. Subuk doshī; makhlasī, barāat, chhutkāi.

Exorbitance, } n. Hadd-i-ma'mūlī se tajāwuz; saugīnī; ziyādatī; fuzūlī;

Exorbitancy, } be-qā'idagī, gain-munāsabat.

Exorbitant, a l.—Ma'mūlī tariq ke khilāf, qawā'id-i-mu'aiyanake bar-'aks; hadd-i-munāsabat se mutajāwiz, be had, be-andāz; bahut hī ziyāda.

An *exorbitant* demand or claim—Be-had (fuzūl) mutālaba yā da'wā

2—Be-qā'ida; khilāf-i-qā'ida.

Expand, v. t. l.—Phailānā; khol d.; kushāda k.

2—Barhānā; barā k.; wasī' k.; chaurā k., kushāda k.; kholnā; darāz k.; fāiakh k. [darāz h.

Expand, v. z. Khul phail yā barh jānā; khil yā phul uṭhnā; shigufta h.,

Expause, n. Wus'at, phailāw; sahn, āsmān. [iāyī, phailāwat.

Expansion, n. l.—Phailānā yā phailnā; wus'at; phailāw, darāzī, chau-

EX-PARTE, [Lat.] (*Law*) Yak-tarfa; ek hī taraf yā sirf ek taraf se.

Ex parte application—Woh darkhwāst jo be-gair ittīlā'i-fariq-i-mukhālif guzī ho yā jīpar i'tirāz kā mauqa' fariq-i-sānī ko na diyā gayā ho, dar-khwāst-i-yak-tarfa.—*Ex parte hearing or evidence*—Samā'at yā shahādāt i-yak-tarfa; woh samā'at jo fariq-i-sānī kī 'adam-maujūdgi men ho yā woh shahādāt jo fariq-i-mukhālif kī gaibat men li-jāwe

Expatiate, *v. t.* 1.—Āwāra ghūmnā, khule-band phirnā.

2.—Taqrir yā tahrir meñ tawālat k.; bahs yā dalil meñ tul-kalāmī k.

~~3~~ Followed by *on*.

Expect, *v. t.* Ummed r.; kisi aisi bāt ki rāh dekhnā jo āyinda hone wālī ho chāhe woh burī ho yā bhalī; tawaquq' k

Expectance, } *n* Ummed, woh bāt jiskī ummed kī-jāe; shai-i-mutarāq-
Expectancy, } qaba.

Estate in expectancy—(Law) Woh haq jiske nafāz o-tasarruf kā istihqāq kisi zamāna-i-āyinda meñ ek haq ke sāqit hone khwāh kisi haqq-i-mauhūba ke wāhib kī taraf 'aud karne ke ba'd yā kisi kī wafāt par hāsīl ho.

Expectant, *n.* Ummed r. w.; rāh dekhtā huā.

Expectant estate—(Law) Woh haq jiskā nafāz us waqt tak multawī rahe jab tak ki ek haqq i-khās sāqit na ho le.

Expectation, *n. l.*—Intizār; muntaznī k. yā muntazir rahua, kisi bāt ke wuqū' ki ummed, chashm-dāsht, tarassud, ās; ummedwārī, muntazirī.

2.—Woh shai jiskī ummed kī jāe, woh shai jiskā intizār kiya jāe; woh bāt jiskī rāh dekhi jāe; shai-i-mutarāqqaba. [ki bunyād.

3.—Ummed kī wajh; āyinda ke manfa'at yā 'umdagī kī ummed

4.—Kisi bimārī kā ba taur-i-khud chhor d. ki tabī'at use daf' kare.

Expectation of life—Kisi 'umr-i-khās par pahuūchne ke ba'd ashkhās kī zindagi kī muddat kī ausat, ausat-i-zindagi yā hayāt

Expedience, } *n.* Qarīn-i-maslahat h., kisi manshā yā maqsad ke husūl
Expediency, } ke liye munāsabat; pasandida h.; naf'; kisi amr ke
hālāt-i-khās ke lihāz se kisi bāt kā munāsib h.; sawāb.

Expedient, *a.* Jo kisi maqsad ke anjām men mu'in ho; naf'-baḡhsb yā nāfi', hālāt ke lihāz se munāsib yā wājib; qarīn-i-maslahat; qarīn-i-salāh, pasandida, jo amr maqsūd ho uske basb-i-hāl [jāweñ, tadbīr; 'ilā; upāi.

Expedient, *n.* Woh munāsib tadbīren jo kisi maqsad ke anjām ke liye kī
Expedite, *v. t.* 1.—Jaldī k.; ta'jīl k.; 'ujlat k.; harakat yā raftār men ta'jīl k.; jald jald chalānā, ṭhokai hatā d.; rawān yā chaltā k.; kisi bāt kā be rukāwat ke karānā (usko jald karānā).

2.—Rawāna k., jāī k.; bā-zābita bhejūā.

Expedition, *n.* 1.—'Ujlat; musta'idī; tezi, sur'at, jaldī; ta'jīl; phurtī.
To do a thing with *expedition*—Kisi bāt kā 'ujlat ke sāth (jhatpat chhatpat yā phurtī se) k

2.—Kisi bare kām ke anjām ke liye rawāna k. yā rawāna h.; koyī barā kām (muḥim) jiskā takmīl kahīn dūr jākar ho; 'azīmat; khush-kī yā tarī se larāyī ke liye fauj kā kahīn fāsīle par jānā, kisi maqsad-i-'umda yā 'azīm ke anjām ke liye kuchh logon kā yak-jā hokar apne mulk ke bāhar nikal-jānā; woh log jo kisi aise kām ke karne ke liye ekatīhe apne mulk ke bāhar chale jāweñ.

Expeditions, *a.* Jismeñ musta'idī aur 'ujlat ho; jo jald kiya jāe; 'ujlat ke sāth karne wālā; tez; subuk-rau; bād-pā; sabā-raftār; phurtīlā; jo phurtī se kiya jāe.

An *expeditions* messenger—Paigām-bar jo jald payām pahuūchāye; paik-i-sabā raftār. An *expeditions* march—Kūch jo tezi yā 'ujlat ke sāth ho; kūch jismeñ manzil jald tūī kī-jāe.

Expel, *v. t.* 1.—Nikālū; khārij k.; bāhar k. jaise kisī qaid kī jagah se.

2.—Shahr badar k., jilā-watan k.; kisī ko uske mulk se bāhar k. (nikāl d.), chhorā d. yā chhorne par majbūr k.

3.—Madiase yā subbat wagaira se kisī kā qat'-i-ta'alluq kar d. (wahān se use khārij k. yā nikāl d.).

4.—Bhitar āne na d.; dū r.; bāz r.

Expend, *v. t.* Kisī tarīq par kharch k. lagānā yā kām men lānā; kām men lākar sarf k., uṭhānā, sarf k.; kām men lānā; de-d, bānt-d; urā d., kho d.

Expenditure, *n.* Kharch; sarf, jisqadar rupaye sarf men dai-āyen (kharch hon).

Receipts and expenditures—Āmad-o-kharch; āmadānī aur kharch, jam'-kharch; madākhul-o-masārif [muqaddame kā sarf.

EXPENSÆ LITIS [Lat.] (*Law*) Akhīājāt-i-nālish; nālish kā khaich;

Expense, *n.* 1.—Kharch, sarf; sarf-i-zar waqt yā mihuat.

2.—Jisqadar rupaye khaich parēn, lāgat; uṭhān; jo kuchh waqt mihuat wagaira kisī kām men lage yā sarf ho

Current expenses—Masārif-i-rozmarā, chaltā khaich. *Expenses of collection*—Masārif-i-tahsil, tahsil kā khaich. *Private expenses*—Nij kā kharch, masārif-i-khāngī. *To do a thing at one's expense*—Koyī kām apne hī kharch se k.

Expensive, *a.* Sarf-āngez, jismen bahut kharch parē, qimatī yā hesh-qimat, garān-bahā, mahūgā [isāf

Expensiveness, *n.* Jismen bahut sarf-parē; garān-bahā h., fuzūl-khaichī,

Experience, *n.* 1.—Tajriba, wāqī'i imtihān, 'ilm jo āzmāish se hāsil ho; kisī shai se wāqifiyat jo uske khud dekhne yā imtihān wagaira karne se paidā ho.

2.—Tajriba kāī, āzmūda-kārī, wāqifiyat, jo kuchh koyī zamāne kī saidī aur gairī (khushī aur taklīf) dekh kar sikhē; woh bāteñ jo kisī ko zamāne ke inqilāb ke natījon se ma'lūm hon, 'ilm-i-'amalī, woh wāqifiyat jo taklifon ke uṭhāne kisī shai ke kām men lāne kisī bāt ke mutawātir karne yā hai shai ke bahut dekhne-bhālnē se ho.

Experience, *v. t.* Kisī shai kā tajriba hāsil k.; kisī bāt ko khud karke usse wāqifiyat paidā k., khud imtihān k., isti'māl yā imtihān se sābit k.; kisī par bitnā yā parnā, kisī ke sar parnā, karke jānnā; dekhte-bhālte wāqif h.; karte-dharte sadme yā sanire uṭhāte āgāh h.

Experienced, *p. a.* Tajriba-kārī, āzmūda-kār, wāqif; jahān dīda; gurg-i-bāīān dīda, jisko kisī bāt kā tajriba uske imtihān isti'māl yā mulāhaze se ho; jisko kisī shai kā 'ilm aur 'amal donon ho.

Experiment, *n.* Imtihān, āzmāish, woh fi'l yā 'amal jisse kisī aise nafsu-lamī usūl yā natīje kā daryāft maqsūd ho jiskā hāl pahlē se ma'lūm na ho yā ba-hālat-i-inkishāf-i-hāl uskā sābit aur qāim k. manzūr ho.

Experimental, *a. l.*—Imtihān-mansūb; bāteñ kī āzmāish kā 'ādī; āzmāish yā imtihān par mabnī yā usse paidā; jisse kisī shai kā imtihān ho

2.—Tajriba se sikhā huā; imtihān se hāsil kiyā huā, jānchā kiyā yā āzmāyā huā. [ke taur par; tajriba yā imtihān karke.

Experimentally, *ad* Imtihānan; āzmāish se yā uske rū se; imtihān

Expert, *a.* Māhir; mashshāq; kār-āzmūda; hunar-mand; hoshyār, khūb sikhē huyē, pakkā; kisī shai se khūb wāqif, tez yā tez-dast, musta'id; chust-o-chālāk; jise mashshāqī ke ba'is kisī kām men subūlat hāsil ho.

Usually followed by *in*.

Expert, n. Māhīr hunar-mand yā mashshāq shakhs; woh shakhs jise 'ilm hunar yā hurfē wagana ke muta'alliq khās khās bāton kā tajriba yā 'ilm khusūsiyat ke sāth ho; kisi 'ilm yā peshe ke muta'alliq kā guvāh. [o-ohālākī]

Expertness, n. Mashshāqī; mahārat; musta'idī; tezi; phurtī; chustī.

Expiable, a. Jiskā kaffāra kar saken; jiski msbat tauba kar-saken; jisse dar-guzar kar-saken. [talāfi k]

Expiate, v. t. Kaffāra d.; tauba k; kisi aise fi'l kā k. jisse gunāh mut-jāe;

Expiation, n. Kaffāra, taubah; talāfi; mu'āwaza; parāshchit

Expiration, n. l. —Khātma, ikhtitām, inqiza, ākhīr ko pahunchnā; kisi waqt-i-mu'aiyan kā guzar-jānā; pūrā ho-jānā.

The expiration of a term—Kisi mī'ād kā guzar-jānā (uskā khatm yā pūrā ho jānā.) The expiration of a contract—Ikhtitām yā khātma-i-mu'āhada.

2.—Maut; dam-i-ākhir yā wāpasīn kā ānā; nestī; wafāt.

Expire, v. t. l. —Sūs (dam) nikālā; pēphrē se khārij k, dam lenē ki hālat men muñh yā nathne se nikālū

2.—Nikālā; khārij k, jaise bukhār (bhāp) khushbū wagaura.

Expire, v. i. l. —Marā; khatm ho-jānā; zāl ho-jānā, nest ho-jānā; sāqit ho-jānā

2.—Khatm ho-jānā, khātme ko pahunchnā; munqazī h; ākhīr ho-jānā; guzar-jānā, hāqī na rahnā; nest ho-jānā, kisi mī'ād-i-mu'aiyana kā pūrā ho-jānā; pūjnā yā pūj jānā [hogī]

The lease will expire in a month—Us patte ki mī'ād ek mahīne ke ba'd khatm

Expiree, n. Woh mujrim-i sazā-yāfta jo apni sazā ki mī'ād tai kar-chukā ho.

Expiring, n. a. l. —Pēphrē se hawā nikālā huā, dam letā huā, dam i-ākhir yā wāpasīn letā huā; martā; ākhīr yā khatm hotā huā

2.—Jo marne ke waqt nikle yā bolī jāe; muta'alliq-i-marg

Explain, v. t. Sāf wāzih yā sarī'u-l-fahm k.; tānīki dūr kar-d.; tashrīh k.; kisi bāt ko khol kar kahū aur uski misāl bayān k.; tauzīh k.; tafsīr k.; samjhānā; bayān k, sāf sāf batlānā; bujhānā; suljhānā; sharh d.

Explain, v. i. Kāfiyat bayān k.; hālat-i-muta'alliqā zāhur k.

Explainable, a. Qābil-i-tauzīh yā tashrīh, ta'bīr-pazīr; jisko is tarah bayān kar-saken ki sāf samajh men āye. [samajhne ke qābil kar-d.]

Explanation, n. l. —Tashrīh, tauzīh; ta'bīr, tazābzub ko raf karke

2.—Bayān, kāfiyat; aisi bāt jisse dūsri bāt ki safāyī ho, sharh; tafsīl, tafsīr.

A satisfactory explanation—Bayān-i-qābil-i-iminān; aisi bayān jisse dū-jam'ī

3.—Ma'nī, mafhūm; ta'bīr, tāwīl

[ta'bīren hain]

There are different explanations of this doctrine—Is masale ki mukhtalif

4.—Musāhaha; tasfiya; jin do shakhsen ke mā bain kaj-fahmī (bigār yā nuz') ho unkā āpas men samajh bñjh lenā; sulh, raf'dād

The parties have come to an explanation—Farīqain men tasfiya ho-gayā; farīqain āpas men samajh-bñjh gaye.

Explanatory, a. Jisse tauzīh ho; tashrīhī; jismein sharh yā tafsīl ho.

Expletive, a. Jo sirf bharti ke liye milāyā jāe; bharti kā; fuzūl, fāzil.

Expletive, n. Bharti kā lafz, fuzūl lafz; jo zarūrī na ho par surf bharti (husn-i-kalām) ke liye milā diyā jāe.

Explicable, *a.* Qābil-i-tauzīh, qābil-i-inkishāf, jiske ma'nī kholē jā-sakeñ; qābil-i-tauzīh (jiskī wajh yā jiskā sabab bayān ho-sake), sharh bayān yā tafsīl ke lāiq; mumkinu-l-sharh; samjhāve jāne ke lāiq

Explicit, *a.* 1.—Mahz zimnī nahīn, sarīhī, sāf sāf bayān kiyā huā, sīdhā, khulā-khulā; ba-'ibārat-i wāzīh, jo fauran samajh men āwe, muzabzab yā zū-ma'nī nahīn, sāf, wāzīh.

An *explicit* statement—Bayān i-wāzīh, aisī bayān jo nihāyat hī sāf 'ibārat men ho tākī uskī nisbat galut fahmī (uske samajhne men galatī) na ho-sake

2—Jo apnā matlab chhipā na rakkhe; jo apnā manshā dil khol-kar bayān kare, sāf dil, sīna sāf

He was *explicit* in his statement—Usne apne bayān men kuchh chhipā na rakkhā, usne apnā bayān dil khol-kar kiyā, jo kuchh usko kahnā thā use usne sāf sāf kah-diyā

Explicitly, *ad* Sāf sāf; wazāhat se, khol ke, khulā khulā, sarīhan yā sarāhatan; zimnan nahīn, jī khol-kar. [zāhir k

Explicitness, *n.* Wazāhat. safāyī, khayālāt yā manshā kā jī khol kar

Explode, *v.* 1. Dharāke kī āwāz se phūtnā; urnā; chhūtnā

Explode, *v.* 1.—Uṭā d.; bhak se (chhūṭte hī) urā d.; bārūt ke zor se dharāke se urā d. [talqīr karke mardūd k.

2.—Badnām karke rad kar d.; nā manzūrī yā hīqārat se khārj k.

Exploit, *n.* Kām, fī'l, juwān-mardī (bahādurī) kā kām, nām-wam kā kām, koyī barā yā 'uzīm kām; muhūn, karāmat.

Explore, *v.* 1. Barī talāsh k.; kalīn ghūs yā ghūm-phir kar koyī nayī jagah wagāra nikālñ, Dekh-bhāl kar nikālñ; kisi ke sab ajzā ko dekhñā, khūb dekhñā-bhālñā, barī tahqīqāt k. [tasāduṃ

Explosion, *n.* Zor se phūtnā, dhar se urnā, baland āwāz se chhūṭna,

Explosive, *a.* Zor aur dharāke se urāne w., urāne w.

Exponent, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre kī jagah par ho; kisi shai par dāl yā dalālat k. w.; kisi amr kā zāhir k. w.

Export, *v.* 1. Ek riyāsat yā mulk se le-jāñā masalan tijārat kā māl, dūsre qaumon ke pās bhejñā—jaise qīmatī ajnās [iaftanī

Export, *n.* 1.—Ek mulk se dūsre mulk men le-jāñā yā bhejñā; rawānagī,

2—Jo māl gaur mulk men bhejā jāwe; woh māl-o-asbāb jo ek mulk se dūsre mulk men tijārat ke liye bhejā jāwe.

 In the latter sense, used chiefly in the plural, *exports*

Exportation, *n.* Sandāganī kī niyat se ek mulk ke māl wa paidāwār ko dūsre mulk men bhejñā yā le-jāñā, gaur mulk ko bhejñā; rawānagī; chālān

Expose, *v.* 1.—Bahar r.; bār-i-'ām r.; aisī jagah r. jahān se dekh pare.

To *expose* goods for sale—Bikrī (fuokht) ke liye asbāb bahar r., bechne kī garaz se asbāb aisī jagah r. jahān log use dekh saken.

2.—'Ilān d., tashrīh k., kisi rāe wagāra kā barmalā zāhir k.; mushtahar k.; mufassal bayān k. [(mufassal bayān) kiye

He *exposed* the principles of the science—Usne 'ilm ke usūl mushtahar

3—Parda uthā lenā, sāya hifāzat yā himāyat se mahrūm k.; khulī yā gaur-mahfūz jagah men rakhnā, aise mauqe' par dāl d. jahān khatīe men paī-sake; aisā kar-d. kī har tarah kī nuqsān kī bāt kā asar pahunch-sake.

To *expose* one's self to danger—Apnī tayīn khatre mein dālnā

4—Parda-dārī k ; parda fāsh k ; ifshā k., aisā kar-d. ki 'awām ma'ūm kar-saken masalan koyī ma'yūb yā sharīm kī bāt khwāb jūim wāgura, khol d , sab ko dekhā d [khol-d (fāsh) kard]

To *expose* the faults of a neighbour—Ham sūye ke 'aihoū (uske unqson) ko

5.—K sikehatakt-i-nā-shāstakozīhirkar-d, kisi ketariq yā uski'āiyāi (chhal-bal) ko zīhir kar ke use logon kī nazaron mein haqir (zālī) kar d.

To *expose* a liar—Kisi kī jhuthāyī zāhir kar d, kisi ko istarah par jhūthā sābit kar-d (tanā yā thaurā d) ki 'awām uski tahqir karen

To *expose* a child—Kisi larke (bachche) se apnī be-ta'alluqī zāhir karke use zīl kī chhor d , kisi larke ko is niyat se bāhar pheūk d ki jo kuchh chāhe uspar bāte, bachche se muhabbat-i-pidai yā mādarī uṭhā-kar is niyat se use chhor d ki chāhe woh mar-jāe yā koyī use uṭhā le-jāke apnā kar-le

Exposition. n. 1—Numāish; dekhānā.

2—Woh maqām jahan koyī shai khulī ho (jahan usmein be-rukāwat āne-jāne kī rāh ho yā jahan uskā sāmnā khulā ho).

That house has an easterly *exposition*—Woh makān pūrab taraf khulā hai (uskā sāmnā pūrab taraf ko band nahin hai)

3—Kisi musannif yā 'ibārat ke mafhūm (matlab yā ma'nī) kā sāf sāf bayān k ; tanzih; tashīh; tāwil; tafsīr

4—Sharh yā kitāb i sharh woh kitāb jismen tashīhāt yā tāwīlāthon; tikā; kisi 'ibārat ke woh ma'nī jo tāwīl kuninda qām kare. tāwil, bewasthā.

Expositor, n. Shārih; mufasssīr; ta'bīr k. w.

EX POST FACTO, [Lat.] (*Law*) Jiskā wuqū' kisi dūse amr ke ba'd ho, kisi fi'l-i-nā-bā'd se yā uske bā'is se; ba'd-az-wuqū'-i-wāq'ia, fi'l ho jāne ke ba'd.

Ex post facto law—Woh qānūn jiske rū se koyī fi'l jo qabl nafāz us qānūn ke jurm mutasawwar na hotā rahā ho ba'd nāfiz hone us qānūn ke jurm qār pāye, aisā qānūn jiske zar'e se woh fi'l wājib-t-tā'zir qarūr diyā jāe jiski nisbat pahle koyī tā'zīr na hotī rahī ho.

Expostulate, v. Radd-o-kad k.; kisi ko dil se yah samjhānā ki dekho tum ne fu'ān bu'ā kām kiya hai ab usse dast-kash ho yā uski talāfi karo

Expostulation, n. Kisi shakhs se uske tariq kī nisbat kuchh mukhālif guitgū k., radd-o kad, muhrbānī kī nazar aur dil se kisi ko uski kisi bad-ā'mālī kī nisbat fahmāish; bu'āyī se dil ko pherne kī targīb

Exposure, n. 1.—Khol d.; ikhā ko dūr kar-d , ifshā, parda-dārī; hifāzat ko qā'm na rahne d ; maurid-i-dzām yā qābil-i-tahqir kar d.

2.—Khulā yā nangī chhor d , khatre mein dāl d ; aisī hālat mein chhor d. ki hai ek muzir shai kā asar pahunchē yā hai qism kī taklif ho.

3.—Samt, kisi maqām kā aisī jagah h jahan hawā yā oushanī be-gair rukāwat ke ā-sake.

A northern or southern *exposure*—Samt-i-shamālī yā junūbī—*Exposure* to the sun, and the like—Dhūp wāgura ke sāmnē parnā [tāwil k.]

Expound, v. t. Sharh k ; tafsīr k ; matlab kholnā; tazabzub raf' k.;

To *expound* a law—Kisi qānūn kī sharh yā tafsīr k.

Expounder, n. Shārih; mufasssīr; ta'bīr k. w.

[jabriya kahlānā.

Express. v. t. 1.—Dabā yā anchor-kar nikālnā; munkashif k.; kholnā;

2 —Zāhir k. ; sahīh sabīh batlānā ; iāe yā khayāl kā chitwan yā adā khusūsan 'ibārat se zāhir k. ; kahnā, bayān k., batlānā, fash k., kholnā [dil kī bāt zāhir k.).

3 —Kisī kī rāe yā khayālāt kā zāhir k. ; kisī ke dil kī lāhuā (uske ~~use~~ Used reflexively [rawāna k.

4 —Kisī khās le jāne wāle kī ma'rifat bhejnā ; kisī sabīh-i-klās se **Express. a** 1 —Sarih ; sarābatan bayān kiya huā, jo ishāre yā kanāye se zāhir na kiya gayā ho ; jo istarah par na chhor diya gayā ho kī mukhātab mutakallim ke taiz-i-kalām se uskā mafhūm mustambat kar-le ; sāf sāf aur kisī khās ami ke muta'alliq yā khusūsiyat ke sāth batlāyā huā, muzabzab yā mubham nahīn ; ba-'ibārat-i-sarih, jo tafsīr kā muhtāj na ho ; wāzih, āshkānā, 'ayān

He was informed in *express* terms — Usko ba-'ibārat-i-sariha (sāf sāf) ittlā' di-gayī — The terms of the contract are *express* — Is mu'āhade kī shartan sāf (wāzih 'ayān yā gair-mubham) ham — *Express* consent — Manzūr-i-khās ; aisi manzūrī jiskā izhā : sāf sāf aur khusūsiyat ke sāth huā ho — There is no *express* law on the subject — Is bāb meñ koyī hukm-i-qānūn ba-'ibārat-i-sariha (khās) nahīn hai

2. — Kisī khās kām ke liye maqsūd ; jo koyī khās payām lekar bhejā jāe, jo tākid aur 'uylat ke sāth rawāna kiya jāe.

An *express* messenger — Qasīd-i-khās, woh shakhs jo koyī khabar wagaira lekar sīdhnā (khās 'uylat ke sāth) manzil-i-maqsūd kī taraf rawāna kiya jāe

Express, n Harkāra jo koyī khās payām lekar bhejā jāe ; woh gāri wagaira jo jald jald khatoñ ke pulinde le-jāne ke liye muqarrar rahe, woh kashtī yā juhāz jispar koyī bare kām kī khabar bhejī jāe.

Expression, n 1 — Nichor, dabā-kar nikālñā ; jabīya kahlānā, inkishāf

2 — Izhā ; bayān ; zāhir yā bayān k.

An *expression* of the public will — 'Awām yā 'awāmu-n nās kī rāe kā izhār

3 — Adā ; lab-o-lahja ' guftāi, talāqat ; mauqa' wagaira ke lihāz se kisī bayān kā qism-i-khās par k.

4 — Taiz-i-kalām ; sukhan ; muhāwara ; qaul ; 'ibārat

Past *expression*, beyond *expression* — Quwwat-i-bayāniya ke bāhai bayān se ziyāda ; unā kī bayān na ho sake (uski nisbat kuchh kab na sakeñ).

EXPRESSIS VERBIS [Lat.] Ba-'ibārat-i-sāf, mujmal yā muhmal tariq par nahīn, sarābatan (sarāhat ke sāth)

Expressive, a 1 — Zāhir k w., kisī amr par dalālat k w., batlāne w.

~~Use~~ Followed by *of*

2. — Jisse dil kā manshā yā uski kaifiyat khūb zāhir ho ; pur-ma'ni, nihāyat matlab-khez. [sāf khul jāe

Expressive words or looks — Aise alfāz yā aisi chitwan jisse kisī ke dil kā hal

EX PROFESSO [Lat.] Sāfsāf ; khulā khulā ; zāhir zāhir, kah-kar, qaul se.

EX PROPRIIS, [Lat.] Apne khās sarmāye (rupaye yā āmadani) se.

EX PROVISIONE LEGIS, [Lat.] (*Law*) Hukm-i-qānūn se ; manshā-i-qānūn se

Expulsion, n 1. — Nikālñā ; khader d. ; jabīya bāhar kar-d.

2. — Nikāl yā khader diya jānā

Expunge, *v. t* Qalam-zad k ; qalam uṭhā kar kāt d. — jaise lafzon satron yā firqā ko ; mitā d ; chhil d. , khāij kar d ; poñchh-kai mitā d. ; nest-o nā'ūl k ; kuchh bhī rahne na d. [achchhā ki jī khush ho-jāe.

Exquisite, *a. l* — Nihāyat hī 'umda , bahut hī nafis ; nādīr ; ā'lā ; itnā

2. — Nihāyat , bahut hī ; darja-i-gāyat kā.

 Used in a bad or a good sense.

[qīqa-sanj.

3 — Nihāyat bā-tamiz , jiskā khush karnā sahl na ho ; bārik-bīn , da
Exquisitely, *adv.* Barī 'umdagī se ; baie kamāl ke sāth , bahut hī , barī
ihtiyāt se. [nafāsāt

Exquisiteness, *n. l*. — Khābī , kamāl ; nihāyat darje kī 'umdagī , barī

2 — Shiddat , sakhti.

Extant, *a* Maujūd ; hastī men ; jo bī-l fi'l qāim ho (maujūda-i-hāl) ;
jo isqadar dab na gayā ho ki nazar se gāib ho-jāe yā bhūl jāe , jo zāi
yā talaf na huā ho ; qāim ; bāqī {ban-jāe yā anjām pā jāe} , be-sākhta.

Extemporaneous, *a* Badilī ; bar-jasta , jo mauqe' par ho-jāe (kahā jāe

EX TEMPORE, *adv. (Lat)* Daf'atan , begair pahle se sāmān kiye huye ;
hajista , fi-l-badilī ; jiskī nisbat pahle se soch-bichāi yā tahayya na
huā ho ; bilā-taammul.

Extend, *v. t* 1 — Khinchnā ; phailānā , tūl d ; lambā k ; baḥhānā

2 — Barā yā chaurā k , baḥhānā , phailānā

3. — Muḥlat d. ; mudlat baḥhā d. , mi'ād baḥhānā ; waqfa d. ; darāz
k , waqt ko āge chalne d [ki mi'ād baḥh sakti hai ?

Can the time of payment of revenue be *extended* ? — Kyā māl-guzārī ke denā

4. — 'Arā k ; kisi kī jāmb k yā kām men lānā , barātūnā , denā ;
kahūnā ki fulān shai mil sakti hai lenā ho to lo.

Mersey cannot be *extended* to a murderer — Khūni par rahm nahīn kiyā jā saktā
(rahm kī bartāw uskī nisbat nahīn ho saktā).

Extend, *v. z* Phailnā ; pahunchnā , lambāyī yā chaurāyī (tūl yā 'arz)
men kisi taraf chālā jānā. [rāzī-i-aiyām.

Extension, *n. l* — Tawālat ; wus'at ; phailāw ; 'arz yā tūl kī darāzī , da-

2. — Adā-i-dāin kī muḥlat kā woh mu'āhada-i-tahīlī jo muḥājib
kisi tājir ke uske madyūn ke haq men 'amal men āwe.

Extensive, *a* Kushāla , wasī' ; chaurā ; barī , 'ariz , darāz ; phailā huā

Extensively, *adv* Bahut kuchh , bahut dūr tak , nihāyat , bahut ziyāda.

The story of the theft is *extensively* circulated — Us chorī kī kahānī bahut
kuchh yā bahut dūr tak phā li hai.

Extent, *n* Phailāw ; wus'at , sath ; halqa ; dāira , andāz ; qad ; lambāyī ;
tūl , miqdār , had ; darje ; martaba.

What is the *extent* of your information in this case ? — Is muqaddame men
tumhārī wāqfiyat kī had kahān tak hai ? Is mu'amale ke hālāt tumko ka-
hān tak (kisqadar) mālūm hain — To what *extent* ? — Kitnā , kisqadar ,
kahān tak , kis dūr tak , kis had tak ?

Extenuate, *v. t* 1 — Dublā k , lāgu banā d. , tahlīl kar-d ; patlā kar d.

2. — Chatānā , kam k ; takhfiif k , masalan kisi jurm kā ; jisqadar
sangīn koī jurm tazawwur kiyā jāe usse uskā kam sangīn h sabūt k ;
sangīn-i-jurm men takhfiif k ; zā'if yā kamzor k. — jaise kisi bayān ko.

Extenuate, *v. z* Aur dublā ho-jānā ; aur patlā h. yā khinch uṭhnā.

Extenuation, *n* 1 — Dublā yā lāgar k , ghaṭānā ; kam k.

2.—Jisqadar be-jā nāqis yā munjīmāna koyī fī'l ho usse kam zāhir k ; takhlīt-i-sangīn-i-jurm , bayān-i-mush'ir-i-khiffat-i-jurm , aisā bayan jisse jurm halkā (kam sangīn) samjhā jāe , 'uzr ; pozish.

Exterior, *a*. 1 — Bāhari, berūnī ; khārijī, andurūnī (bhitar kā) nahin.

☞ Opposed to *interior*

2.—Sūrī ; jo dil men ho uske khilāf ; zāhirī.

3 — Gair qaumon ke muta'alliq ; ajuabī.

Exterior, *n* 1 — Kisi shai kā berūnī hissa

2 — Zāhirī tariq-asm yā baitāw , sūrat-i-zāhirī.

Exterminate, *v* *t*. 1. — Kisi maqām ke hudūd ke bāhar nikāl d ; istisāl k. ; khader d ; bāhar kar-d , be-nām o-nishān kar-d

2 — Kisi shai kā zor yā galaba dūr kar-d ; jar se nikāl d ; nest o-nābūd kar-d ; kuchh bhī rahne na d

External, *a*. 1 — Andurūnī nahin ; berūnī , sūrī , zāhirī ; jo ba zarī'a-i-hawās i-khamsa mahsūs ho sake , khārijī , jo nazar āye ; jo ba-asbāb i-zāhir ho.

☞ Opposed to *internal*

2.—'Ārizī ; shāmilātī , zimūī , ittifāqī ; gair-muta'alliq [desī

3 — Gair mulk kā ; ajuabī qaumon se mansūb yā muta'alliq , par

External taxes — Us māl par mahsūl jo ek mulk men dūse mulk se āye.

Externally, *ad* Zāhir men , ba asbāb-i-zāhir , sūrat se , dokhue men , bāhar se , ba-zāhir. [baitaw

Externals, *n* *pl* Bāhari hisse , zāhirī sūrat ; rusūm-i-zāhirī , zāhir kā

Extinct, *a* 1. — Ma'dūm ; nest , khatm ; munqat' , tamām ; fauā , galtans , juskā nām lewā yā pānī-dewā rah na jāe.

The family has become *extinct* — Woh khāndān ma'dūm (munqat' yā tamām) lo-gayā , is khāndān ke mūrson kā nām-lewā yā pānī-dewā koyī bāqī na rahā , us khāndān se koyī bach na rahā , us khāndān men sab ke sab mar gaye (gal gaye) , us gharāne kā chuāg gul ho gayā.

2.—Jātā rahā ; khatm ho-gayā , mit gayā , sāqit ho-gayā

The enmity between the parties is *extinct* — Farīqan men khusūmat jāti rahī (mit gayī). ((band ho gayā) ho

3 — Ma'dūm ; mati'uku-l-isti'māl ; gair-nāfiz , jāri nahin ; jo uth gayā

The law is *extinct* — Woh qānuu gair-nāfiz hai (jāri nahin hai yā uth gayā)

4 — Gul , bujhā yā butāhūā ; jāltā nahin masalan chuāg yā āgwagaira

Extinction, *n* Ma'dūmī , nestī ; suqūt-i-nafāz , band ho-jānā , jāltā rahnā ; bujh jānā ; gul ho-jānā ; kbātma , mqtā' , barbādī.

Extinguish, *v* *t* 1 — Ma'dūm k ; nest-o-nābūd k. ; barbād kar-d ; zāl kar-d ; sāqit kar-d ; mitā d ; uthā d , munqat' k.

2 — Bujhānā ; butānā , gul k ; thandhā kar-d ; jāltā na rahne d

Extirpate, *v* *t*. 1. — Jar se ukhār l ; jar se nikāl d ; yak-qalam rahne na d

2 — Nest-o-nā-būd kar-d , istisāl k. , jar se dūr kar-d ; kulliyatan daf' yā dūr kar-d ; nikāl d. ; khārij kar-d [ua chhoruā.

Extirpation, *n* Istisāl , bek-h-kamī , ma'dūmī , nestī , kuchh bhī bāqī

Extol, *v* *t*. Ta'rif k. ; barhānā ; sarāhnā ; barāyi k.

Extort, *v* *t*. 1. — Zor dhamkī nazar-bandī tashaddud (mār pit) hukūmat yā kisi nā-jāiz sabīl (zarī'a yā wasīla) se lenā khwāh hāsīl k. ; dabākār l. ; zor pakuñchākār l.

2.—(Law.) Kisi ahli-kār kā apne mansab ke hile se koyī qimati chiz yā aise rupaye nā jāiz talīq par l. jo uski yāftanī na hon khwāh uski yāftanī se ziyāda hon yā hanoz wājibul-adā na hon; istihsāl-i-bi-l-jabr k, ziyāda sitānī k

To extort money or a confession of guilt—Zor dekhā kar yā dhamki wagaira ke zarf'e se rupaye l. yā kisi jurm kā iqrār karānā, jabriya yā ba-tarz-i-nā-jāiz rupaye l. yā jurm kā iqrār karānā

Extort, v. z. Jabr-sitānī k., istihsāl-i-bi-l-jabr k.; zabardastī k.

Extortion, n. l.—Jabr dhamki hukūmat yā iqtidār ke nafiz-i-nā-munāsib ke zarf'e se hāsil k., istihsāl-i-bi-l-jabr; husūl-i-nā-jāiz; qānūn ke khilāf zabr dastī se rupaye l. yā kisi kām kā karānā. [jāe

2.—Jo kuchh jabriya hiyā jīe jo kuchh zabardastī hiyā yā hāsil kiya

Extortionate, a. Jāhur-āna, zulmī, jismeñ sakhti ho.

EXTRA, [a Latin preposition] Zāid, khārij, kisi ke bāhar; had ke bāhar, 'ālāqe yā iktiyār ke bāhar.

Extra, a. Jo kuchh wājib muqarrar yā unmed kiya gayā ho usse ziyāda; gair-ma'mūlī, ma'mūlī se barh kar

Extra work—Zāid kām; ma'mūlī kām se ziyāda, jisqadar kām ki nisbat mu'ashada yā iqā'i huā ho usse ziyāda. [se zor kar-ke nikālā, ukharnā

Extract, v. t. l.—Nikālā, khamchkar bāhar k.; kisi mustahkam jagah

2.—Chulā-kar nikālā; muqattar kaika nikālā; 'araq yā 'itr wagana khamchnā [tabīr se

3.—Muntakhab k.; chun lenā—jaise koyī 'ibārat kisi kitāb yā

Extract, n. l.—Jo kuchh kisi shai se khamchā yā nikālā jāe. [mustakhrāja.

2.—Khulāsa; kisikitāb yā nuwistekā mtikhab; muntakhab, 'ibārat-i-

3.—'Itr yā 'araq wagaira.

Extraction, n. l.—Nikālā, khamch l.; muntakhab k.

2.—Nasl, nizhād, woh khāndān jisse koyī paidā ho; kul, bans (vans); paidāish, hasab-o-nasab; asl, bunyād.

3.—'Itr yā 'araq wagaira khamchnā.

Extradition, n. 'Ahd-o-pamān ke rū se ek qaum yā uyāsāt kā dūsī qaum yā uyāsāt ko un ashkhās kā hawāla kar-d. jo saaz-i-wājib se bachne ke liye firār ho gaye hon; hawālagi-i-mafrūn, bhagorōn kā de d

Extra-judicial, a. Khārij-az-'adālat-i-mujāz, zābita-i-qānūn ke ma'mūlī tariq ke khilāf; jiski zarūrat ba-lihāz-i-muqaddama na ho; jo qānūn (qānūn ke rū se) matlūb yā darkār na ho, khilāf-i-zābita, sarishte ke khilāf

Extra-judicially, ad. Aise tariq par jo kār-i-wāyī-i-mahkūma-i-qānūn ke ma'mūlī silsile ke khilāf ho, khilāf-i-zābita.

Extraneous, a. Jo kisi shai se muta'alliq yā uspar manqūf na ho; gair-muta'alliq; khārij; bāhari; gair-zarūf; fuzūl; zāid.

Extra-official, a. Khārij-az-mansab; jo lāzima-i-mansabī ke lihāz se darkār na ho; iqtidār-i-mansabī ke bāhar

Extraordinarily, ad. Aise tariq par jo ma'mūlī ke khilāf ho, ma'mūlī se kahin bāh-kar; bahut hi, khusūsiyat ke sāth, gāyat darje par.

Extraordinary, a. l.—Silsile yā tariq-i-ma'mūlī ke bāhar yā usse khārij; gair-ma'mūlī; gair-murawwaj; khilāf-i-qā'idā; 'ām nahīn.

2.—Ma'mūlī andāz se ziyāda; nādir; 'ajib-o-garīb, shāz, mirālā; anokhā; 'ajib; jo 'umūman na ho.

3 —Jo kisi maqsad-i-gair-ma'mūlī yā khās ke liye bhejā-jāwe, khās,
jo kisi khās mau'qe par rawāna kiya jāwe.

An *extraordinary* messenger—Khās paigām bar, khās harkāna; jo kisi
khās yā gair ma'mūlī manshū ke anjām ke liye bhejā jāe —A *gazette extra-
ordinary*—Kisi gazit yā akhbār kā gair-ma'mūlī paicha

Extravagance, { n Had se tajiwuz k, jis-qadar wājib yā munāsib ho
Extravagancy, { usse ziyāda h, qā'ide ke khilāf h.; isrāf, māl kā
sarf-i-nā-munāsib, fuzūl-kharchī, mubālaga yā fuzūl-goyī, ziyādatī,
be-andāzgi, bilā-zarūrat sarf-i-zar; be-andāz rupaye paise kā kharch,
kisi shai kī ziyādatī [i munāsib se mutajāwiz; khilāf i qā'ida.

Extravagant, α. 1 —Had se ziyāda, bahut hī ziyāda; be-andāz; hadd-
2.—Jismen rukāwat na ho, jispar zabt na ho; wahshiyāna, andāz
se ziyāda; ma'mūlī had ke bāhar. [k w.

3 —Fuzūl-kharch, musrif, urāū; be-andāz yā bilā zarūrat kharch
Extravagantly, ad. Mubālaga ke sāth, had se ziyāda; jitnā chāhiye us-
se ziyāda; fuzūl-kharchī ke sāth, bilā zarūrat yā mahz wāhiyāt sarf-i-
māl karke.

Extreme, α. 1 —Sab se dū; sab se kanā'ie ke sure hāshiye yā kanā'ie par
2 —Nihāyat, gāyat, bahut hī barā, nihāyat shadīd, be-had, intihā kā.
Extreme pain —Intihā kā (nihāyat shadīd) dard

3 —Ākhri; duja-i-ākhir kā, jiske ba'd kuchh rah na jāe.

An *extreme* remedy —Chāra-kā i ākhir, ākhri tadbīr, woh tadbīr jiske ba'd
koyī dūsī tadbīr bāqī na rahe

4.—Sab se burā yā sab se bhalā; bad-tarīn khwālā bihtarīn

An *extreme* case —Sab se burī yā sab se bhalī i ālat

5 —Ashādī, nihāyat saḡht nihāyat hī, bahut barī.

Extreme necessity —Zarūrat-i ashād; bahut barī zarūrat

Extreme, n. 1 —Kisi shai kā ākhri hissa, had, intihā

2 —Darja-i gāyat; hadd-i-intihāyī, zarūrat-i-ashād.

In the *extreme* —Hadd-i-mukān tak, jahān tak lo sake; jisqadar mumkin ho,
nihāyat hī; bad-darja-i-gāyat [darje kā, barā hī shiddat se

Extremely, ad. Nihāyat, bahut hī, ba darja-i-gāyat, palle sure yā us

Extremity, n. 1 —Hadd-i-ākhir; intihā; kanā'ia.

2 —Darja-i gāyat yā ākhri, intihā, khātima

3 —Nihāyat darje kī taklif yā musibat, barī hī zarūrat, barā hī
khatra, us darje yā palle kī tangī [sake

Extricable, α. Jise suljhā saken, jise chhorā saken; jisse maḡhlasi ho-

Extricate, v. t. Qabāhat yā uljhāw se chhornā, khālās k, nikālā,
chhorānā; āzād k, phande yā pech se nikālā yā bāhar k; rinā k,
subuk-dosh k. [se chhorānā

To *extricate* one's self from debt —Apnī tayīn quz se najāt d (dānon ke phande

Extrication, n. 1 —Uljhāw se chhūṭnā; chhūṭkāra, najāt, maḡhlasi.

2 —Nikālā; khārij k; ikhrāj.

Extrinsic, { α. Berūnī; bāhari, khārijī; gair-zarūlī
Extrinsic, {

Opposed to *intrinsic*.

Exuberance, n. Ziyādatī, kasrat; iflāt se h; bahutāit.

Exuberant *a* Kasir; wāfir, had se ziyāda; fuzūl; bahut hī, mālāmāl
Exult *v* : Khushi se uchhainā, had se ziyāda masrūh yā shād h , khushi
 se phūle na samānā, bāg-bāg h

Exultation, *n* Big-bāg h, kāmyābī wagura par bahut hī khush h ,
 barī khushī, shādī-maig, khushi se jame men na samānā.

EX USU, (*Lat*) Isti'māl se, tasarruf ke sabab se.

Eye, *n* 1 —Ankh, chashm, dīda; 'aın.

2 —Dekhne kī quwwat, nazari kī banī quwwat daur yā bānkī,
 ānkh se dekh-kar aśhyā i-zābhī kī barī tamīz, ānkh; nazar; basārat.

3 —Dekhnā; nazari; nigāh, 'ilm i nazari, tajwīz, rāe, tasbkhīs.

4 —Rū, sāmnā, muqābala, muwājaha, huzūf

5 —Nigāhī, mulābaza; tawajjuh; dil se khayāl k; nigāh.

6 —Jo kuchh sūrat yā harat men ānkh kī mānind ho—jaise sūyī
 kā sūrakh huk kī ānkh mor ke par ke dāg ālū wagana kī ānkh.

7 —Jisko ānkh kī sī waq'at yā buzurgī ho

To find favour in the eyes—Mihnānī ke sāth milnā aur baratnā, achchhī
 tarah milnā aur khāir-dāri k —*To have an eye to*—Kisi par tawajjuh-i khāś
 k.—*To keep an eye on*—Nigāh rahnā, dekhte rahnā, khabar-girān rahnā —
To see with half an eye—Āsānī se dekhnā, bilā diqqat dekhnā —*To set
 the eyes on*—Dekhnā.

Eye, *v t* Gaur se dekhnā; tawajjuh se dekhnā; ānkhēn garā ke dekhnā.

Eye-witness, *n* Gawāh-i-chashm-did, gawāh-i royat; aīsā gawāh jiske rū
 ba rū koyī fil' yā waq'a ho, woh gawāh jisne kisī kām ko hote dekhā ho.

F

Fable, *n* 1 —Koyī banāyī huī bāt jo ta'līmān yā tafīhan kahī jāe;
 koyī jhūthī kahānī jiske kabne se kisī musīd sachchī bāt yā nasīhat
 par zor denā manzūr ho; afsāna; qissa, kahānī, naql, hikāyat.

2 —Jhūth, jhūthī bāt; darog goyī, afsāna. [kharāsh.

Fabric, *n* 1.—Kisī chīz kī banāwat; sākht, kāli-gaī; bunāwat, tarāsh
This cloth is of a beautiful fabric—Is kapre kī bunāwat khūbeśurat hai (yah
 khūbeśurtī ke sāth banā huā hai).

2 —Jo kuchh banāyā (sākht kiyā) jāe, dhāncha; ta'mī; 'imāiat;
 koyī 'ālī shān makān wagura, bunā huā kaprā

Fabricate, *v t* 1.—Ta'mīn k; banānā, kisī shai ke jude jude hisson
 ko ek men jor-kar us kul shai ko qāim k

To fabricate a bridge—Pul banānā yā ta'mīr k.

2.—Hunar aur mīhnat ke zaur se banānā, hāth se banānā; paidā k.
To fabricate woollens—Ūni kapre banānā, pahmīne paidā k

3.—Ijād k aur banānā; sākht k yā jalī banānā; soch-kar jhūthā
 banānā; iklitrā' k; jis amr kā wujūd na ho use soch-kar qāim k;
 be sar-o pā bāton ko wujūd men lānā, garhnā.

To fabricate a story—Koyī bayān ijād k yā garhnā —*To fabricate evidence*—
 Shāhadat sākht k. yā jalī banānā, subūt garhnā, mansūbe ke zor se jhūthī
 gawāhī banānā

Fabrication, *n* Ta'mīr; sākht; banāwat, sakhun-sāzi; pākhañd; rachnā;
 jhūth yā jhūthī bāt; masnū'ī shai, ja'l yā ja'l-sāzi; masnū'iyat.

abulous, a Banāwat kā yā banāyā huā ; ijād kiyā huā ; ikhtirā' kiyā huā ; darog ; jhūth jiskā bayāu afsānon (qisse-kahāniyon) mein ho, asli nahin, gair haqīqi, sākhā.

ace n 1 — Kisi chiz ki berūni shakl yā sūrat ; woh hissa jo nazar pare 'alal-khusūs āge yā sāmne kā hissa khwāh sath, madd-i-nazar ya'nī kisi chiz kā woh juzw jo dekhne-wāle ko khās-kar nazar pare, rū ; āgā, sāmna ; agwārā [yā rū

The face of the earth — Sath-i-zamīn — The face of a house — Makān kā agwārā

2 — Zāhūrī sūrat, haīat-i-zāhūrī, shakl, zāhūrī shakl khwāh woh asli ho yā banāwat kī, kaifiyat-i-zāhūrī yā sūlī.

This would produce a new face of things — Isse ek naye qism kī kaifiyat-i-zāhūrī paidā hogī — This story has the face of probability — Yah dāstān yā bayān ba-zāhūr qarīn-i-qiyās hai. [bashra; sajdha; haīat-i-zāhūrī

3 — Chihā, rukh ; munh ; mukh ; rū ; chihra-muhā , khat-o-khāl ; To set the best face on a thing — Kisi chiz kī haīat-i-zāhūrī ko khūb hī durust kar d, uske chihre-muhre yā sajdha; ko jāhūn tak ho sake bahut 'unda banā d

4 — Nadāmat yā pareshāne chihre par numāyān na hone d., dilnī, beshāmī ; behayāyī, shokhī ; jurat ; munh ; dhithāyī.

Who has the face to tell such a lie ? — Aisi jhūthī bāt kahne kā munh kiska hai ? Aisā diler be-shām be-kayā yā shokh kaun hai jo aisi darog-goyī karē

5 — Sūrat, zāt ; jism, munh, shakl
He has not shown his face for months — Usne mahīnon se apnī sūrat nahin dekhāyī (apnā munh nahin dekhāyā).

6. — Munh ki terhi-bohi sūrat.

To make faces, or to make wry faces — Terhā berhā munh banānā — On the face of — Bādī u-nazar mein, sūrat hī se, ba shakl-i-zāhūrī, dekhne hī se — This document is, on the face of it, a forgery — Yah dastāwez bādī u-nazar mein jā'if hai ; iski sūrat hī yā iske dekhne hī se ma'lūm hotā hai kī yah jā'if hai — Face to face — Ba-muqābala-i-yak digar ; ek dūare ko sāmne hr, dū ba-dū ; rū-ba-rū, āmne sāmne — To set one's face against — Ta'arruz k ; mukhālafat k, roknā, nā mihrbān h ; shafaqat kī nazar se na dekhnā — Before one's face — Kisi ke dū-ba-dū rū-ba-rū muwājāhe mein yā usī ke munh par āmne sāmne yā ānkh ke sāmne ; maujūdagī mein — In the face of — Muqābale mein ; jo shai sāmne ho bā-wa'f uske hone ke ; sāmne se, bā wujūd [na phernā yā chhupānā,

ice, v t 1. — Muqābala k., sāmna k. ; ār r. ; roknā, muzāhim h. ; munh To face an enemy — Dushman se muqābala k

2. — Muqābil mein h. ; mahāzī mein wāqī h ; āge yā sāmne h., kisi dūste kī taraf rukh yā munh r. [jaise ek kapre ke upar dūsrā kaprā.

3. — Kisi ke rū par aur kuchh lagā kar use chhupānā, abrā lagānā To face down — Shokhī yā dhithāyī se muqābala k. ; munh par chāh-barāhna, dānt yā dūbī r , ānkhēn nīchī kar-d., mūchhen latkā d ; jhupā d.

ce, v t 1 — 'Aiyānī k. ; makkānī k. ; jhūthī sūrat banāye iahūā.

2 — Munh phernā, rukh yā muh k. [Mūh pher-kar ghūm jānā

To face to the right or left — Dahne yā bāyen munh phernā — To face about — cetrions a l — Khush-tab', hansor, thathol, zarīf, thātthabāz ; mazāq kā 2. — Zarāfat-āmez (jismen zarāfat kī bāteñ hon) ; jismen aisi aisi

bāteñ bhari hon junse jī khush ho; jismeñ hañsī dillagi kī bāteñ hon,
mazhaka-amez [ke sāth; jī khush karne ke liye]

Facetiously, *ad* Mazāqan yā mazāq ke taur par; khush-tab'ī se. zarāfat

Facetiousness, *n.* Zarāfat; khush mazājī, hañsor pan; mazāq, thaṭṭhe-bāz.

Facilitate, *v. t* Sahl k.; āsan k.; kisi kām kī dushwārī ko kām kar denā, qabāhat yā rukāwat daf' kar d., kisi kām men jisqadar mihnat pare usko ghatā denā

Facility, *n.* 1.—Suhūlat, āsānī; qabāhat se āzādī [kiya]

He performed the work with great facility—Usne woh kām barī suhūlat se

2.—Anjām-i-kār kī suhūliyat; tashīl-i-kāi, woh musta'idī yā chālākī jo hunarmandī yā kasrat-i-astimāl se hāsīl ho, tez-dastī; malaka.

Practice gives facility—Masbq se malaka hotā hai

3.—Woh bāt jisse kisi kām ke karne men āsānī ho; woh bāt jisse kisi kām kī anjām sahl ho-jāwe, fāida; 'umda madad; i'ānat.

☞ In this sense, generally used in the plural.

No facilities were afforded to the court in arriving at the real facts of the case—

Is muqaddame ke asl hālāt ke mukshaf men 'adālat ko kisi tarah kī 'umda madad nī milī.

Fac-simile, *n* Bijusihī naql yā shabīh jaise sawād-i-khat kī, kisi tahrīr kī hū-ba-hū naql; kisi likhāwat kā ṭhik utārā

Fact, *n* 1.—Woh fi'l jiskā wuqū' yā zuhūr huā ho; jo natīja zuhūr men āyā ho, mājarā; fi'l; kaifiyat; amr-i-wāqī'.

2.—Āsl-i-haqīqat, aslī bāt, sachchī bāt; amr-i-i'āst

In fact—Asl men, haqīqatan, dai haqīqat, sach to yah hai

3.—Bayān-i-amr-i-wāqī' yā shui-i-manjūda; woh bāt jiskā honā bayān yā tasawwur kiya jāwe; kaifiyat, hāl, wāqī'a. [hun

This evidence abounds with false facts—Is shahādāt men jhūṭī bāteñ bhari

FACTA PROBANTIA, [Lat] (Law) Wāqī'āt-i-musbit, woh bāteñ jisse koyī wāqī'a sāhit ho.

Faction, *n* 1.—Kisi ri'āsat men un logoñ kī jamā'at jo muttāfiq hokar us ri'āsat ke khilāf koyī kār rawāyī karen; mukhālfīn kā zirga; kisi qism ke log jo āpas men milkar apne zātī naf' aur 'awām kī bunāyī ke liye bilā waswasa koyī kār-rawāyī karen; tar. dal, jāthā

2.—Khal-fishār; nā-ittifāqī, mizā', jhagrā; fitna; fasād, hal-chal

Factions, *a* 1.—Bāham ittifāq karke ri'āsat ke khilāf khwāl 'awām kī mazarrat ke liye dangā-o-fasād kā 'ādī, hangāmā-khez, musīd, fitna-pardāz—jaise shakhs [fi'l yā bāt.

2.—Fitna pardāzi ke muta'alliq; jisse fitna-pardāzi zāhur ho—jaise

FACTO, [Lat] (Law) Wāqī'a men; fi'l yā wāqī'a se

Factor, *n.* Jo dūse kī taraf se kār-o-bār kare; gumāshṭa; kār-kun, muṣīb 'alal khūsūs woh shikhs jo kamishan par (ārhat leka) dūston kī taraf se māl khāide aur beche aur rozgār chālāwe, arhatiya.

Factorage, *n.* Ārhat; ārhat ke rupaye, zar-i-kamishan.

Factory, *n* 1.—Ārhat kī jagah; woh makān yā jagah jahān arhatiye apne mālīk kī taraf se rozgār chālāne ke liye rahen, kothī.

2.—Woh log jo kisi maqām par koyī kār-khāna chālāte hon.

3.—Woh 'imārat yā 'imārateñ jo kisi māl ke banāne ke liye makh-sūs hon; kothī; godām; kārkhāna.

Cotton factory, indigo factory, opium factory, &c — Rūyī kā kārkhāna, nīl yā aiyūn kī kothī yā uskā godām wagaira [cha.]

Factotum, n. Woh shakhs jisse hai qism kā kām liyā jāo, harbābī cham-
FACTUM, [Lat.] (*Law*) 1.—Kisī shakhs kā khās kām wa fi'l, 'alal-khusūs woh bāt jo bayān ke zarf'e se mutahaggaq kar-dī-gayī ho

2.—Kisī wasīyat nāme kā munāsib taur par takmil pānā aur uske muta'alliq un sab bāton kā kiyā jānā jo uske jawāz ke liye lābudī hon.
FACTUM PROBANDUM, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-subūt-talab; woh wāqī'a jiskā subūt darkār ho. [koyī amī sābit ho]

FACTUM PROBANS, [Lat.] (*Law*) Wāqī'a-i-musbit; woh wāqī'a jisse
FACTUM VALEAT, [Lat.] (*Law*) Waq'at-i-amr-i-wāqī'a.

Faculty, n. 1.—Zihnī yā dimāgī quwwat, kisī bāt ke karne kī quwwat; liyāqat, salāhiyat. [o-chālākī; fan.]

2.—Subūlat-i-anjām-i-kār; mashshāqī, hoshyārī; tez-dastī, chustī-

3.—Zātī sifat; mailān yā 'ādat 'ān isse kī bulī ho yā bhālī

4.—Ikhtiyār; woh istihqāq yā iqtidār jo kisī ko ri'āyatan aise fi'l ke karne kā diyā jāo jo woh qanūnan na kar-saktā ho; ijāzat.

5.—Kisī peshe ke log khusūsan dāktar log.

Fade, v. i. 1.—Kamzor ho-jānā, muṣṣhānā, pazhmurda h, khushk h.

2.—Tāzagi rangat yā āb kā jātā rahnā; rang kā ur-jānā; faq ho jānā; kumhlānā. [na rahnā.]

3.—Āhista āhista gāib ho-jānā, dhīmā ho-jānā; jātā rahnā; bāqī

Fade, v. t. Khushk kar d, tāzagi yā zoi khainch l; kumhlā d; pazhmurda kar d; thithrā d

Fail, v. i. 1.—Na h; kam h; kisīqadaī kam h yā bi-l-kul na h, ma'mūlī tariq par baham na pahunchuā yā kisī chiz kī pahuñch (bahamrasi) kā ekbārgī band ho-jānā

The crops have failed this year—Is sāl fasl kam huyī yā bi-l-kul na huyī

2.—Tāqat wagaira kā ghatnā; aur kamzor h, dhañsā jānā; tahlil hotā jānā, rafta rafta nā-tuwān ho-jānā

The sick man's strength fails—Us mariz kī tāqat ghattī jāti hai, woh mariz ziyāda-tar kamzor ho rahā hai; woh mariz dhañsā yā tahlil huā jātā hai

3.—Ma'dūm h, nest-o-uābūd h, mar jānā; masdūd ho-jānā; phir paidā na h; guzar jānā, bi-l-kul gāib ho-jānā, phir bāqī na rahnā; kuchh bhī rah na jānā [natīja paidā na k, anjām i kār men qāsir h]

4.—Khatā k., chūknā, kām na k., kārgar na h.; qāsir h; asar yā His eye-sight fails—Uskī basārat (nazar yā mgāh) khatā kartī hai. An enquiry was made with care but failed—Ihtiyāt ke sāth tahqiqāt kī gayī par uskā kuchh asar yā natīja paidā na huā (woh kārgar na huyī)

5.—Kāmyāb na h.; māyūs h.; jis maqsad kā hāsil h. zihū men ho uskā bar na ānā, jo natīja maqsūd ho uskā zubūr men na ānā, murād kā bai na ānā (hāsil na h.); uā-kāmyāb h. [bar na āyī yā hāsil na huyī]

The plaintiff has failed—Mudda i kāmyāb na huā (nā-kāmyāb huā; uskī murād

6.—Diwālā nikalnā, diwāliyā ho-jānā, tāt ulat jānā, nādāi ho-jānā; apne qarz ke adā kī salāhiyat na r.; duyūn-i-muta'allīqa-i-kār o bār ke adā ke qābil rah na jānā, tātā parnā. [us koṭhīwāl kā tāt ulat gayā.]

The banker has failed—Us mahājau kī diwālā nikal gayā (woh diwāliyā hogayā;

“When merchants and traders fail, they are said to become bankrupt, when other men fail, they are said to become insolvent.” Webster.

7.—Anjām-i-farz meñ qāsir h. yā kotāhī k.; tark k. yā gāfiat k. *chhor d.*; na karnā.

Herein *fail* not—Is bāt meñ qāsir na ho yā kotāhī na karo, is kām meñ gāfi na karo; ise tark na karo, is amr meñ tākid jāno, is kār kā karnā apne upa jāgūn yā wājib jāno.

Fail, v. 1 Kisi li zarūrat wagaina ko raf na k; kisi ke huye kāfi na h. kisi ko dhokhā d. yā use māyūs k., kisi ke kām na ānā (use *chhor d*

Fail, n Tark-i-fīl; 'adam-i-anjām-i-kā (kisi kām kā na k) [Jo kuchh ho *Without fail*—Be chūke huye; bila qaid, kulliyatan, zarūr khwābī-na khwābī

Failing, n 1—Kotāhī, qusūr, naqs; bhūl-chūk; khatā.

2—Dināliyā yā nā dāt ho-jānā [band ho jānā

Failure, n 1—Kāmi; kotāhī; naqs-i-kāmil; bi l-kul na honā, āmad kā

Failure of rain or crops—Būsh yā fasl ki kotāhī (uskā bi-l-kul na h) [na k

2.—'Adam-i-ifā, 'adam-i-wafā, adam-i-tā'mīl yā anjām, tark; pūānak, *The failure of a promise*—'Adam i ifā i wa'da (wa'de kā pūā na k)

3—Zawāl yā naqs ba-wajh-i-zawāl. [kā yād na rahnā

The failure of memory—Zawāl-i-hāfiza, quwwat-i-hāfiza ke zāl hone se bāton

4—Piwālā; nādār, qarz ke adā ki istitā'at kā na r [par mīl

Fain, a Khush, kisi zarūrat ki hālat meñ kisi bāt ke khushī se kārne

Fain, ad Khushī se, masarat se

 With *would*

Fair, a 1—Dagilā chitkahiā matli yā nāqs nahīn; be-'arib; sāf, suthā; matla' sāf, goiā, siyah-fām nahīn [ma'lūm ho

2—Khush-numā; khūbsūrat, khūb-i-; jo dekhne meñ achchhā

3.—Sāf; abr chhāyā huā nahīn, badlī ghūrī huyī nahīn; unbaddar, muwāfiq, mukhālīf nahīn, jis taraf jānā manzūr ho udhar hī ki.

 Said of the wind or weather.

4—Khulā; sāf, be-rukawat kā, sidhā—jaise rāsta wagaina

5.—Sāf-dil, imāndār; gau-jāmbdār, be chhakke-panje kā, sīna sāf; kaptī nahīn, mutadāyan; jiski nisbat kisi tarah kā shubha na ho-

sake; jismeñ taraf-dāi na ho; munsif, munsifāna; wājib, sāf, yaksān; imāndārī yā diyānat kā.

 Said of persons, character, or conduct.

6—Achchhā yā achchhī, khush; jisse ummed aur bharosā paidā ho; talkh yā karwī nahīn, khush-kun—jaise bāten wa'de wagaina.

7.—Sāf; parhe jāne ke qābil; mā yuqrā, khush-khat

The letter is written in a fair hand—Us kbat ki tahrir sāf hai, us chitthi ki khūawat parhī yā sakti hai.

8—Ansāt darje ki; gar-ma'mulī nahīn, i'tidāl par, na bahut ziyāda na bahut kam; mutawassit. [achchhī tarah; aise dhang se ki ji khush ho.

Fair, ad 1—Sāf sāf; khulā khulā, ji khol-kar, aqhlāq se, imāndārī se.

To bid fair—Qarīn-i-qiyās h; honhār h, achchhī ummed dekhānā, achchhā

āgam dekhānā.—*Fair and square*—Wājib-wājib; imāndārī se, msāf se, be-

lagāw Imān-dārī, diyānat—*Fair play*—Wājib bartāw, munsifāna sulūk, imāndārī kā bartāw.

Fair, n Hasīn 'aurat; sundarī. *The fair*—Unās; 'aurateñ.

Fair, n Melā, dadrī,

Fairly, *ad.* Sāf sāf yā safāyī se; fāsh fāsh; sāf-dilī se; bilā-kashīdagī-i-khātūr, tawāzu' yā khulq ke sāth; imāndāri se, muwāfaqat se, achchhi tarah, khushī se

FAIT, (*Lat.*) Wasīqa; nawishta.

Faith, *n.* 1.—I'tibā, yaqīn, bharosā; takiya; istidlāl, kisi ke bayān ko khis usī ke sadāqat aur sanad par qabūl k, shahādāt par takiya yā istidlāl, is bāt par iāe kā qāim ho jīnā ki fulān kā bayān yā uski shahādāt sahīh hai

The court has no *faith* in the testimony of that witness—Us gawāh ki shahādāt par 'adālat mutlaq i'tibā: nahīn kartī (uske bayān par 'adālat ko kuchh bharosā nahīn hai)

2.—Qaul; zabān; 'ahd; wa'da; qarār; wafā; bāt; bachan.

To break one's *faith*—Bad-qaulī bad-'ahdī yā khulāf-wa'dagī k, apnī zabān (bāt) kā pās na k, wa'da wafā na k, be-wafāyī k

3.—Sachāyī; sadāqat; diyānat, imāndāri.

Breach of *faith*—Bad-diyānati; be imāni; khyānat —In good *faith*—Nek-niyati se, imāndāri ke sāth, khush niyati ke sāth; fareb se nahīn 'dhokhā dene ke maqsad se nahīn. In bad *faith*—Bad-diyānati se, be-imāni se; imāndāri se nahīn, fareb ki niyat se, dhokhā dene ki gair se.

4.—Kisi qism kā mazhabī 'aqīda, imān, i'tiqād; isht

Faithful, *n.* 1.—Muhabbat yā wafā dāri meū sachchā aur sābit qadam, apne farz ke anjām men mustaqil yā mazbūt, bā-wafā; wafā-dāri men sachchā, wafā-dār; kham khwāh, namak-halāl, imāndār; mutadāyan, iāst hāz; sādīq; sābit-qadam; mutalawwī nahīn, jo apne qaul-o-qarār 'ahd o paimān yā mu'ahadāt kā kbūb lihāz rakkhe, bāt kā pakkā; qaul kā sachchā yā pūrā

2.—Sahīb, bymshī, thik thik, jo kuchh manshā ho waisā hī. [na ho

3.—Sachchā, sādīq, sachāyī se mutābaqat rakhne wālā, jismeñ jhuth

Faithfully, *ad.* Imāndāri se, wafādāri se; thik wa'de yā mu'ahade wagaira ke mutābiq, thik thik; sachāyī se, mazbūti se, sach-sach, be-kam-o-kāst; huwa-huwa; bagar naqs fareb yā ibhām ke.

Faithfulness, *n.* Wafā dāri, namak-halāl, sachāyī; sadāqat-bayānī, ahkām aur hawāz ki barī pā-bandī; muhabbat men sābit-qadmi

Faithless, *a.* Kāfir, be-imān; namak-hurām; dagā-bāz, be-wafā, jhūthā, bad-qaul; bad-'ahd; jisse māyūsī yā dhokhā ho.

Fall, *v.* 1.—Yakāyak yā āhista āhista ūnchī jagah se nīchī jagah meñ ānā, girnā yā gir parnā; sirf quwwat-i-jazība ke zor se nīche ko ānā, jharnā, tapaknā.

Ripe fruits *fall* from trees—Pakke phal darakht se girte hain (tapakte hain)

2.—Istādā (kharā) na rahnā; munh ke bal gir jānā; yakāyak let jānā, aundhā parnā.

The tree has *fallen*—Woh darakht gir gayā (kharā nahīn hai)—The prisoner *fell* on his knees—Woh qaid apne ghuthnōn ke bal sijda karne lagā [men gunā

3.—Kisi daryā wagaira ke pānikā bahkai kisi jhil yā samundar wagaira With *into*.

4.—Gu-kar marjīnā—jaise larnē ki hālat men; khap jānā; halāk ho-jānā; nest ho-jīnā, gāib ho-jānā; rah na jānā

5.—Kisi shai ki tezi yā shiddat kā jātā rahnā—jaise hawā yā gusse kā; dhīmā ho-jīnā, par jānā; band ho-jānā; zail ho-jānā.

6.—Paidā h.; gurnā; biyānā—jaise ba'z jānwaron ke bachchon kā
7.—Ikhtiyār buzurgī daulat yā waq'at kā ghat jānā; wazu y;
qimat men kam ho-jānā; nā chiz yā zalil bau-jānā, kam ho-jānā, pas
ho-jānā, mundā ho-jānā.

8.—Zillat men parnā; ruswā yā be-ābrū h.; khwār h., musiba
men parnā; badī gumrahī yā gunāh men par jānā, be-imān yā bad
diyānat ho-jānā [ho-jānā, kisi burāyī men daf'atan par-jānā

9.—Phaṁs jānā, phande meṁ par jānā; pahle kī nisbat aur burā

10.—Zaid-ū ho-jānā; nigāh nīchi kar-lenā, sharminda yā māyū;
ma'lūm h.; chihre kā utar jānā; nigāh kā jhup jānā

11.—Jism yā qalb (badan yā dil) kā ek hālat se dūsri hālat men
daf'atan aur be-ikhtiyār ho-jānā, ho-jānā, parnā [love—'Ashiq ho-jānā
To fall asleep—So jānā—To fall sick—Bimār parnā yā honā—To fall in

12.—Wāqi' h., parnā; ānā, yakāyak pā jānā, pahunch jānā,
anjām ko pahunchnā, khatm h. [uā yā tūt parnā

13.—Koyī fī' jald jald musta'idi yā shiddat se karne lagnā; jhapit
They fall to love—Ummed yakāyak mā pit hone lagi

14.—Ittifaqiyā khwāh bazū'a qur'a-andāzī taqsim yā wīlāsat
wagana ke kisi ko pahunchnā yā uski tiraf muṭtaqil honā

A's estate fell to his brother—Zaid kā tarka uske bhāyī ko pahunchā (milā)
The property has fallen into other hands.—Woh milkiyat auron ke hāth ayī
(ugi yā pahunchī)

15.—Be-sākhta nikal ānā; yakāyak zabān par ā-jānā yā nikal parnā

Not a word fell from him on the subject—Us bāb meṁ ek bāt bhī uski zabān
se na niklī.—It fell from his lips—Yah bāt be-sākhta uski zabān se nikal ayī

To fall aboard of—Ek kashti yā jahāz kā dūsri kashti yā dūse jahāz
se takrā jānā (lar yā bhar jānā)—To fall among—Kisi ke darmiyan

ittifaqiyā yā yakāyak ā parnā—To fall away—(a) Duilā h., lagā h., talil
h.; ghul jānā. (b) Itā'at tark kar-d., bagawat k.; sarkashī k. (c) Din chhor

d.; kufr ikhtiyār k.; badi men parnā. (d) Zāl h., tabāh h., kho jānā, fanā h.

(e) Ahista ahista ghat jānā, ur jānā, faq ho-jānā; mandā par jānā.—To fall
back—(a) Pichhe hat jānā, pas-pā h. (b) Bad-'ahdi k., apnā qaul pūrā nā

k.—To fall calm—Bahā band ho-jānā, dhimā par jānā—To fall down—(a)
Sijda k.; dandawat k. (b) Batī jānā, zamīn par gir parnā—To fall foul—

Hamla k.; tūt-parnā; mār-pit karne lagnā; charh jānā—To fall from—(a)
Gurez k., uhirāī k.; ta'mil nā k.—jaise kisi qaul yā mu'āhade kī. (b) Nā

farmānī k., bagawat k.—To fall in—(a) Ittifaq k.; rāe meṁ muṭtafiq h.
(b) Mānā; ta'mil k.; qabul k.; kisi ke mutābaq k. (c) Ā-jānā; shāmil h.,

ā-milnā, dākhl h.—To fall in with—Milnā—jaise jahāz kā Dekh pānā yā
nazdik ā-pahunchnā—jaise zamīn lā yā ke—To fall off—(a) Alag yā kanra

kash ho-jānā, judā ho-jānā; tūt jānā; phūt ho-jānā, bichhūnā jaise doston
kā. (b) Zaid ho-jānā, qāim nā rahnā, bāqī nā rahnā. (c) Kufr ikhtiyār

k.; imān chhor d. (d) Chhornā, tark k.; dast-bardār h.; kanāra kashī
ikhtiyār k. (e) Tapaknā; zamīn par gurnā—jaise pakke phalon kā Waq'at

yā 'umdaḡi meṁ ghat jānā; ba-nisbat pahle ke kam-'umda yā dil-chasp rah-jānā.
To fall on—(a) Daf'atan aur shauq se shurū' k.; yakbārgī aur dil se karne

lagnā. (b) Charh jānā; hamla-āwar h.; mārne lagnā. (c) Kisi par gurnā yā
chūnā.—To fall out—(d) Taktār k.; qaziya k.; larne lagnā. (e) Wāqi' h.;

ho-painā, ittufāqiya ho-jānā.—*To fall over*—(a) Sar-kashī k.; ek farīq ko chhorī ar dūare farīq kī taraf ho-jānā.—*To fall short*—Kam h, nāqis h, kotāhī k.—*To fall to*—(a) Ujlat aur shauq se shurū' k (b) Kisī kām men masrūf h (usko karne lagnā)—*To fall under*—Kisī ke mā taht h, kisī kī had men parnā, kisī ke zer-i-hukūmat zer-i-nazar yā zer-i-ikhtiyār wagura h (b) Kisī men dākhil h, kisī ke sāth shumār kiyā jānā.—*To fall upon*—(a) See *To fall on*—(b) Iqdām k; koshish k, fikr k (c) Kisī se bhiṛ jānā

Fall, n. 1—Girnā, niche utarnā, gir parnā, laṛkhaṛ-kar gir jānā

2—Barbādī, tabāhī; mant. [yā hukūmat kā hāth se jātā rahnā

3.—Zawāl, tanazzul, buzurgī yā mansab kā kho-jānā; ikhtiyār

4—Qimat yā māliyat men kamī.

5—Utār jaise āwāz kā Dhāl jaise zamīn yā pahār kī.

6—Jharnā; āb-shār, khārī jagah se pānī kā niche girnā. Daryā wagura ke pānī kā samundar yā jhīl wagura men gunā, utār; jahān tak kisī shai kā utār ho.

7—Khibzān, patjhar.

8—Bānsh; jhar yā jharī, meh kā gunā.

Fallacious, a. 1.—Fareb-dih; jisse dhokhā ho, gumrah k w; galatī paidā k w; zalālat men dālne wālā, jo ba-zāhu jhūṭh ho, jiskī sūrat se ma'lūm ho kī yah jhūṭh hai

A fallacious argument—Aisi baṛs jisse dhokhā ho, aisi dalīl jisse gumrahī ho

2.—Fareb-āmez, darog, jhūṭh, fāsīd; be-asl; jisse māyūsī paidā ho; jiskī ummed na h

A fallacious hope—Ummed-i-be-asl; ummed-i-fāsīd

Fallacy, n. 1—Jhūṭh yā fareb dene walī zāhiri sūrat; makr-āmezi; fareb diḥ h, jisse ānkh yā dil ko dhokhā ho, fueb; galatī, tazwīr.

2—Aisi dalīl yā baṛs jisse ba-zāhu qat'-i-nizā' ho-jāwe par dar-haqīqat aisā na ho. [dhokhe men ā-sake, khatā-pazīr.

Fallible, a. Jisse bhūl yā chūk ho; jo dūson ko dhokhā de-sake yā khud Fallow, a Jismeñ hal chalāne ke ba'd bīj na boye gaye hon; gurmazrū'a, uftāda, partī, be-taraddud, jo baras do baras jotne bone ke ba'd yūnhi durastī kī nazar se chhor dī jāwe.

Fallow ground—Woh zamīn jis men hal chalāyā gayā ho par takhm-rezi na hui ho, aisi ārazi jo kuchh din tak jotne bone ke ba'd uski hasiyat kī taraqqī kī nazar se ba-taur-khud chhor dī jāwe.

Fallow, v. t Zamīn men hal aur hengā chalākar use be boyī chhor d. jismeñ khatāb ghās wagura nikal-jāe aur zamīn mulām ho-jāe

False, a. 1.—Jhūṭhā; jhūṭh bolne wālā yā darog-bayān, jismeñ sadāqat-kalāmī na ho; dagā kī 'adī yā dagā-bāz; be-īmān, bad-diyānat; aisi bāt kahne wālā jiskā na wujūd ho na wuqū' yā jo na to kahī gayī ho aur na uskā kisī ko khayāl ho.

A false witness—Jhūṭhā gawāh; shāhid-i-kāzibul-bayān, aisi gawāh jiskā bayān rāst (sachchā) na ho

2—Be-wafā; bad-'ahd; bad-qaul; jhūṭhā; dagā-bāz; jo apne qaul yā wa'da wagura kā pā band na ho, kāzib; sādiq nahīn, muzawwir; jismeñ sabāt (sābit-qadmi) na ho

A false friend—Dost-i-sādiq nahīn; yār-i-be-wafā—False to promises—Bad-'ahd; bad-qaul; jiske wa'de pūre na hon, jo jhūṭh wā'de kare.

3.—Jo sachāyī yā asliyat se mutābaqat na rakkhe; sachohā nahin; jismen dhokhā dene yā māyūsī paidā karne ki salāhiyat kā ihtimāl ho; jhūthā; khotā, fāsīd, kāsid, galat

A false statement or report—Bayān yā khabar-i-galat; aisā bayān yā aisī khabar jismen sachāyī yā asliyat na ho—A false weight—Kam-wazu bāl; aisā bat khavā jo kisi audāz i masnū'yan ke mutābiq na ho

4.—Talbisī, masnū'ī, ja'li, banāyā huā yā banāwat kā, aslinahin, khotā.

A false coin—Sikka i talbisī, khotā sikka—A false bill of exchange—Ja'li yā banāyī hui hundi, masnū'ī hundi.

5.—Mazbūt yā thos nahin, jisse ākhir men dhokhā uṭhe.

A false foundation—Bunyād i be-asl, asi bunyād jo mazbūt na ho.

6.—Jo mazbūt bunyād par maḥnī na ho, be-asl, jo mustahkam yā qābil-i-'itibār na ho, galat. [galat, rā-e-galat]

A false claim—Da'wa i-be-asl; be-bunyād da'wā A false conclusion—Natīja i-

7.—Banāwat kā, idrāyī, jo dhokhā dene ki niyat se banāyā yā iktiyā kiā gayā ho; makr-āmez; faibī, jismen rangān-i-qāz malā gayā ho, aslī nahin.

False imprisonment—(Law) Kisi shakhs ko bilā wāsanṭ yā be-sabab khwāh qānūn ke khilāf giriftār karke qaul rakhnā

False return—(Law) Jis ahl-i-kār ko koyi hukm-nāma-i-'adālat ta'mil ke liye mile uskī vaki ta'mil ki mabāt jhūthī kafiyyat likhauā, kafiyyat-i-darog

False-hearted, a. Dagā-bāz; dhokhā dene-w

False-hood, n. 1.—Jhūthāyī, jhūthā (galat) bayān.

2.—Be-īmānī; dagā-bāzī, faib dīhī.

3.—Banāwat; idrāyī sūrat, taqlid.

Falsely, ad Jhūth, sach nahin; dagā-bāzī se; dhokhā dene ki niyat se.

Falseness, n. Jhūthāyī; be-īmānī; dagā-bāzī; zāhn men kuchh aur asl men kuchh.

FALSI CRIMEN, [Lat] (Law) Ja'l banāne (ja'l-sāzī) kā jurm.

Falsification, n. Jhūth banānā, iltibās; masnū'iyat; kisi chiz ki aisī sūrat banānā jo asl men na ho; takzīb [nū'ī banānā]

Falsify, v. t. 1.—Jhūthā banānā, talbisī banānā; naqlī banānā; mas

To falsify coin—Jhūthā sikka banānā, sikka i-talbisī banānā

2.—Bātil thahīnā, darog sābit k; jhūthā yā nā-qābil-i-'itibār sābit k, rad k; taidid k; māyūs k, na ummed k, bātil k

To falsify a record—Kisi kāgaz ko rad k (jhūth bātīl yā nā-qābil-i-'itibār thahīnā). To falsify one's hopes—Kisi ki ummed ko bātil k, kisi ko nā-ummed yā māyūs k

3.—Bātil k, ka'l-adam k, jhūth sābit k—jaise kisi tajwīz ko.

4.—Muhāsaba fahmī men kisi kharch ki raqam ko galat thahīnā To falsify one's word—Bad qaulī k; apnā qaul na r; jhūth kahkar apne

qaul se be-qaul ho jnā; apnī bat ko miṭā d.

Falsify, v. z. Jhūth bolnā, darog-goyī k

Falsity, n. Jhūth b., jhūthāyī

Falter, v. t. 1.—Chūknā; khatā k; hīklānā; lokuat k; ruk-ruk ke bolnā; bolne ki hālat men zabān kā kaḥpnā

2.—Thahīnā, lagzish k; na thahīnā; hulne lagnā.

3.—Samajh men futūr ānā; zihn men naqs h.

Fame, *n* 'Umda khabar; achchhe yā bare bare kāmōn kā shuhra; shuhrat; nāmwarī, jas, shuhra.

Familiar, *a* 1.—Kḥāndānī, ghar kā; gharailā.

2.—Jisse aksar bāt chīt karte karte rābt hojāe; jisse ba-khūbī wāqifiyat ho; jisse bahut rābt-zābt ho, jisse bahut khalā-malā ho, mālūf; mānūs.

A familiar friend or companion—Dost yā sāthī jisse bahut rābt-zābt ho.

3.—Kisī shai se ba khūbī wāqif, kisī bāt ko uske karte karte achchhī tarah jānne w. (usse mālūf yā mānūs).

4.—Be-takalluf, bāt-chīt meñ takalluf na r. w.; āzād; mukhallā-bī-t-tab'; aīsā kī dūste ko bār-yābī mushkil na ho; hūlā-milā [huā.

5.—Ba-khūbī ma'lūm, kasiat-i-isti'māl se khūb sikhā yā samjhā

6.—Sahl; roz-maire kī, bol chāl kī—jaise 'ibārat.

7.—Nā-jāiz āshnāyī yā rābt-zābt r. w.

Familiar spirit—Muwakkil, bīr; woh shayān jiskī nisbat yah tasawwur kiya jāti hai ki woh bulāte hī hāzir hotā hai.

Familiarity, *n*. Mānūs rahnā; aksar dil-khol kar āpas meñ bāt-chīt k. aur suhbat r.; be-takallufāna bartāw; be-takallufī aur āzādī; ikhtilāt; barā mel-jol, nihāyat rābt-zābt (khalā-malā); barā sat-sang; bahut mānūs o-mālūf h. [yā bāt chīt se bakhūbī wāqif ho-jānā

Familiarize, *v t* 1.—Mānūs k.; 'ādī k., khū-gar k.; kasiat-i-isti'māl

2.—Kisī kām ko mashq karke use sahl kar-d.; kisī 'ilm wagana kī tahsil ko parhte parhte āsān kar-d.

Familiarly, *ad* 1.—Be-takallufāna (be-takallufī ke sāth); bilā-lihāz i-iusūm-i-zāhūī; dil se; be kisī dabāw ke.

2.—'Umūman; aksar, beshtar; us suhūlat aur be-fikrī se jo bahut dinon kī muzāwalat yā wāqifiyat se hāsīl ho.

Family, *n* 1.—Woh jumla ashkhās jo ek hī makān meñ aur afsar yā muhtamim-i-wāhid ke mātāht rahen, woh sab log jo ek hī ghar meñ rahen aur inmen mātā-bāp larke-bāle naukār-chākār aur bāz auqāt kirāya-dār wagaira bhī dākhil hote hain, kunbā, kḥāndān; 'ayāl-o-atfāl, āl-o-'ayāl, larke-bāle, bāl-bachehe; qabāil; kutumb, ghar-bār; gharānā.

2.—Woh log jo ek mūris-i-ā'lā se paidā hon; yak-jaddī; ek ghar yā gharāne ke, yagāna, nasl; kul; bans, goti; santān.

3.—Mūrison kā silsila; pusht; pīrhī.

4.—'Alī-kḥāndānī, 'ālī-nizhādī, kḥāndān-i-sharīf se honā; najīb yā mu'azzaz h., bare bāp-dādā kā, nāmī-girāmī gharāne kā.

Famine, *n*. 1.—Qaht yā qaht-sālī; gnānī, akāl; manhgī.

Famish, *v t* 1.—Bhūkhnō mārṇā; bhūkhā rakh ke halāk k.

2.—Bhūkh se be-dam kar-d.; bhūkh yā pyās se bi-l-kul kamzor kar d., bhūkhā rakh ke taklīf d.

3.—Kisī zarūī chīz ke le-lene yā uske na dene se halāk k.; kis lābudī shai ke na hone se gāyat darje kī taklīf d.

Famish, *v. i* 1.—Bhūkhnō mainā, fāqa-kashī k

2.—Bahut hī bhūkhā yā pyāsā rahnā, khāne-pīne kī chīzon ke na milne se kam-zor yā qarību-l-ma'ag ho-jānā. [taklīf uṭhānā.

3.—Kisī zarūī yā lābudī shai se mahūm kiye jāne kī wajh se barī

Famous, *a*. Mashhūr, nek-nām; sarnām; zabān-zad-i-'awām, ma'rūf.

Fan, *n* 1.—Pankhā; pankhī; bād-kash; mirwaha, benā; badan ko thandhā karne ke liye par kāgaz yā resham wagaira kā pankhā

2.—Nā; pachhoṛne kī chiz (sūp), āg dhaunkne kī chiz (damī yā dhaunī kani) Mor kī dum wagura sī chiz jo pankhe kī tarah phail jīe.

3.—Woh bāt jisse kisi shai kā shulā bhayak jāe, woh bāt jisse koyī shai ubhar pare khwāh tarāqqī yā mazbūti pakre

A fan to infame love—'Ishq ke shul'e kī bharkāne wālī chiz

Fan, *v* 1.—Pankhe se hawā kaike thandhak aur tāzagī lānā, pankhā jhālā, pankhe se muñh par hawā k.

2.—Hawā pahunchānā, hawā kā asar pahunchānā, hawā lagānā.

3.—Pachhoṛnā. sāf k; phatakūā.

Fanatic, } *a* Mazhabī josh se muta'alliq yā uspar dalālat k w.; rāe
Fanatical, } meñ azhas ta'assub zāhu k. w; nihāyat sargarm yā pur-josh khusūsan umūāt-i-mazhabī men

Fanatic, *n* Woh shikhs jiske dil men umūāt-i-mazhabī kī nisbat barā hī josh ho; jiske dil men mutawahhish aur be-hūda khayālāt-i-mazhabī huā karen, majzūb, muta'assib.

Fanaticism, *n* Had se ziyāda josh jazba yā sargarmi, mazhab ke mutawahhish aur behūda khayālāt; mazhabī harāat josh yā junūn, ta'assub i-dīn. [wahmī, waswāsi]

Fanciful, *a* 1.—Khayāl-parast, 'aql aur tajrībe kā pā-band nahīn;

Applied to persons.

2.—Khavāli, khayāl se paidā, wahmī; qiyāsi

Applied to things

Fancy, *n* 1.—Khayāl, tasawwur, woh zihnī quwwat jisse kisi shai kī sūrat yā shakl jab chāhen dil par qūm ho jāe.

2.—Kisi shai kī sūrat jo dil par ban-jāe, khayāl; sūrat; dhyān, rūp.

3.—Woh rāe yā khayāl jiske qāun kairne men bahut gam kairnā na pare, umang, tarang; lahar.

4.—Ragahat, pasand, shauq; 'ishq; chāh. Woh shai jispar tabī'at rāgib ho, jise dil chāhe (pasand kare). [na ho.]

5.—Woh shai jise dil to khush ho par woh dai asl kisi kām kī

Fancy, *v* 2. Khayāl k; apne dil meñ kisi bāt kī sūrat paidā kar-l, bilā subūt ke bāwar yā tasawwur k, qiyās k., gumān k

Fancy, *v* 1.—Kisi kā dhyān k, kisi shai kā tasawwur dil men k, khayāl k; dil par naqsh banā lenā.

2.—Pasand k; kisi kī chāh r.; kisi se uski sūrat yā aḥblāq-o-ādāb kī wajh se khush rahnā, chāhnā.

Fancy, *a* Jisse tabī'at khush ho, jiskā mazā tabī'at ko mile.

Fancy ball—Woh nāch jismeñ nāchne kī garaz se log tarah tarah kī poshāl pahan-kar jāte haiñ—Fancy goods—Rang-rang aur tarah-tarah ke reshmi kapre sāten wagaira

Fantastic, } *a* 1.—Sirf khayālī wujūd r. w; khayālī; qiyāsi; asli
Fantastical, } nahīn.

2.—Khayāl-parast, wahmī; mutalawwin

3.—Sirf zāhir men rahne w; namūd-i-be-būd r w. [kare]

4.—Be-tartīb; be-qā'ida, jisko sabūt na ho; be asl; jo tabdīl huā

Far, *a* 1.—Dūr; kisi jāmb ko dūr; nazdīk nahīn, jiske darmiyān bahut barā fasil ho; ba'id; lappe par; pallo par.

2.—Manshā se dūr; khwāhish yā hāde ke khilāf.

Far, ad. l.—Bahut dūr tak; bahut kuchh, bahut ziyāda.

2—Bahut zamāna i-ba'id tak, pīchhe ko bahut dinon tak.

3—Bahut yā bahut kuchh; bahut sā, juzw-i-kasī.

4—Nihāyat ziyāda; bahut ziyāda, kahīn barhkar

5—Kisī khās had danje yā fāsile tak, ek hadd-i-mu'ayan tak.

By far—Bahut kuchh; nihāyat hī—*Far from*—Bahut dūr; bare fāsile par

Far off—Barī dūr; fāsila-i-ba'id par.—*From far*—Bahut dūr se; fāsila-i-ba'id se; aisi jagah se jo bahut dūr par ho, bare bu'd se. [kuchh na ho

Farce, n Nūī numāish; mahz tumtāzāq; bharampā, jis-men dar-asl

A mere *fas* ce—Nirā dekhāwā, asl men kuchh nahīn

Fare, v. t. l—Kisī hālat men h chāhe woh achchhī ho yā burī,

kisī hāl men rahnā—'ām isse kī khushi ho yā musibat

He fared well—Woh achchhī hālat men thā (khush-hāl fāngu-i-bāl achchhā yā khush-guzrān thā; uski achchhī guzartī nibhī bittī yā kaṭṭī thi) *He fared ill*—Woh burī hālat men thā (taklīf yā musibat men thā, uski achchhī nahīn guzartī thi)

2—Khānā pīnā, tawāzu'-mudā'āt (khātīr-bāt) kā kiyā jānā.

3—Honā chāhe achchhā ho yā burā.

☞ Used impersonally.

Fare, n. l—Knāyā; bhāṭā; khewā, mahsūl; woh rupaye jo kisī shakhs ke khushkī yā tarī se jāne ke 'iwaz men diye jāen yā wājibu-l-adā hon

☞ "The price of conveyance over the ocean is now usually called the *passage*, or *passage money*. *Fare* is never used for the price of conveying goods, this is called *freight* or *transportation*" Webster.

2—Khānā; gizā; khāne-pīne kī chīzeñ.

Farewell, int. Jāo khush raho; al-widā', Khudā-hāfiz; woh kalām (bāten) jo do shakhsōn ke bāham judā hone ke waqt ek dūsre ke khush rahne kī nisbat kahī jāen ya'nī jāne wāle ko rahne wālā kahe kī tum khush rahnā yā rahne wāle ko jāne wālā. Ba'z waqt suf judāyī zāhū karne ke liye yah lafz musta'mal hotā hai.

Farewell, n. l—Judāyī ke waqt kā salām-kalām, al-widā'.

2.—Rukhsat, judāyī, chhornā

To take one's *farewell* of a thing—Kisī shai se judā h. (usko chhornā, usse chale jānā) [ke waqt kā]

Farewell, a Judāyī kā; rukhsatāne kā; rukhsat hone (jāne yā chhornē

Far-fetched, a. l.—Dūr se lāyā huā, fāsile se lāyā huā.

2—Jo koshish kar-ke nikālā gayā ho; jo āsānī se yā āp-hī āp (az-khud yā khud) mustakhraj yā mustambat na huā ho; jo khīnch-khānch-kar nikālā ho; aslī nahīn

Farm, n. l.—Woh qat' arāzī jo asāmī ke jotne-bone ke liye 'alāhida kar diyā jāwe; woh zamīn kā tukrā jo lagān ke 'iwaz men kāshtkāri kī garaz se diyā jāwe; chak; chās.

2.—Mazra', khet, kusht; jot

3.—Thika; mustājūī, ijāra; zamīn kā lagān-i-mu'ayan par diyā jānā [jūī men d., thika d

Farm, v. t. l—Lagān ke 'iwaz men thike par d.—jaise arāzī kā, mustā-

2.—Kisi jāedād kār-o-bār mālguzārī yā kisi istihqāq-i-khās wagaira kā kisi dāsre ko is shart par sipud kar denā ki farīq-i-sānī āmadān men se ek raqam-i-mu'āyan yā ba-hisāb-i-fi-sadī ba taur mu'awaze ke d. yā kare, thika d.; yāra d., katkinā d.

3.—Kisi lagān yā shurh-i-mu'āyan par lenā; saikare ke hisāb se lenā. [jotnā-bonā.]

4.—Kāsh-t-kārī (khetī) ke kām men lānā—jaise zamīn kā; khet kā
To fall in lot or let to farm—Lagān ke 'iwaz men thike par d., patā likh d
 Farmer, n 1.—Jo zamīn kī patā likhā ke use jote boye, kāsh-t-kār, asāmī

2.—Woh shakhs jo kisi fi-sadī-i-mu'āyana ke 'iwaz men mahsūl wagura kī tahsīl apne zimma kar le, thika dār, mustājir, yāra-dār

Farmer of the revenues—Mālguzārī kā mustājir; woh shakhs jisne is shart par mālguzārī kī tahsīl apne zimma li ho ki usko zar-i-muhassala se isqandar fi-sadī ba-taur haqq-u-s-sā'i ke milega. *Farmer of the excise*—Muskirāt kā thika-dār.

3.—Kāsh-t-kār; mazārī, kisān; khetīhar.
 Farther, a. & ad. See Further.

Fashion, n 1.—Kisi chīz kī banāwat yā sūrat; tarz shakl sūrat yā sākh; tarāsh-khāsh (kāf yā sūrat); dhaj yā saj-dhaj; rūp, dāul; waz', namūna.

2.—Rāj tarz yā waz'; poshāk yā libās kī waz', poshāk tarz-o-tarīq yā zāhiri baitāw wagura ke muta'alliq jo rasm-jārī ho khūsūsān muhazzab shakhsan men

To dress in the fashion—Muhazzab shakhsan kī tarah khud bhi kapre pahannā.

To dance, sing, ride, &c., in the fashion—Waz'-dāron kī tarah khud bhi nāch-nā gānā wagaira.—*In fashion*—Jārī. murawwaj, jisko waz'-dār log karte hon.

3.—Kār-rawāyī kā tarīq; dhang; tarz; qism; rāh, qatīna.

After one's fashion—Kisi ke dhang yā tarz par.

Fashion, v. t. 1.—Banānā; kisi sūrat yā shakl kā banānā; dhālnā yā garhnā [ke muwāfiq waz' k.]

2.—Kisi ke hash-i-hāl k., kisi ke mutābiq banānā, kisi kī hālat
 With to

3.—Jo qā'ida rawāj ke rū se qām ho uske mutābiq banānā.

Fashionable, a Jo rūyu-l-waqt waz' ke mutābiq ho; jo tarz jāī ho uske mutābiq banā huā [men jāī.]

2.—Rawāj yā isti'māl ke rū se qām; rāj; 'ām, kisi khās zamāne

3.—Waz' kā pā-band; waz'-dār; rasm-o-rawāj ke mutābiq 'amal k. w.

4.—Sharīf; muhazzab, husn-i-akhlāq r w.; khush-khulq.

Fashionable, n. Waz'-dār shakhs; shakhs-i-bā-waz'.

Used chiefly in the plural

Fast, a 1.—Mazbūt, khūb saṭā yā lagā huā; dhilā nahīn, gair-mustahkam nahīn; jo jald harakat yā jumbish na kar-sake; jakar-band yā jakrā huā.

Make fast the door—Kewār ko khūb band yā jakar-band kar do

2.—Jispar hamle kā asar mushkil se pahunchē; mazbūt, jismein qudrati yā masnū'i mazbūti yā hifāzat kā sāmān ho—jaise koyi jagah

3.—Sābit-qadam; mazbūt, pakā; jisse jald tafriqā yā nifāq na ho; wafā-dār yā hā wafā—jaise dost.

4.—Jismen jald intishār na ho-sake; jo jald tūt yā khul na sake; gahri yā gāhī; gaffat kī—jaise nind.

5.—Tez-raftār; subuk-ian; tez; jald chalne wālā—jaise ghorā

Fast and loose—Kabhi lipaṭ jāne wālā aur kabhi ohhūṭ jāne w : mutalawwun; be-sabāt; jisko qarār na ho —*To play fast and loose*—Be āgā pichhā soche kisi bāt kā jhat-paṭ kai-guzarnā, talawwun-mizājī k.

Fast, ad 1—Mazbūtī se, jakar ke, kas ke

2—Jald jald, tezī se; fuzūl-kharchī se; be hūda tariq par.

Fast by, or fast beside—Kisi ke nazdik, lag-bhag, ware; qarīb.

Fast, v. i. 1.—Khānā na khānā; be-khāye rahnā, bhūkhā rahnā; fāqa k.; mut-laq na khānā yā thoṭā sa khā ke rah jānā, upās k.; langhan k.; karākā k.

2—Mazhabī rustūm ke anjām men gīzā se parhez k.; badan ke torne yā bhūkh-pyās mitāne khwāh ranj yā musibat ke izhār ke liye khānā pīnā band kar-d; brat k.; rozā rakhnā; upās k.

Fast, n. 1.—Fāqa kashī, gīzī na khānā.

2.—Roza, brat; upās [chahe ek din ho yā ziyāda.

3—Jab roza yā brat rakkhā jāe; yaum yā aiyām-i-saum, brat kā din
To break one's fast—Roza kholnā yā iftār k, brat par pāran k, khusūsan subh ko khānā; nāshā k; nahāi muṣh kuchh khā l.

Fast-day, n Brat yā roze kā din

Fasten, v. t. 1.—Mazbūt bāndhnī, qufi yā zanjīr wagura se mah-fūz (band) k. [tarah par ek kar d

2—Ekatthā karke bāndhnā, joinā yā mazbūtī se milānā, kisi
To fasten a charge upon a person—Kisi shakhs par koyī jurm lagānā yā qām k

3—Lagānā; dālnā, mazbūtī se qām k.; 'āid k.

To fasten a blow—Dhaul lagānā yā jarnā.

Fasten, v. t. Lagnā; pakarnā, chipaṭnā

Fastening, n. Band karne ki chiz jaise tālā agrī billi wagana.

Fastidious, a Jiskā khush k mushkil ho, jo khafif khafif naqs yā bhūl-chūk par nārāz hojāe; tunuk-mizāj, mirzā manish; jisko koyī bāt mushkil se bhāye. [taiyār

Fat, a. 1.—Pur-gosht; moṭā-tāza; jasīm; farbh; dublā (lāgar) nahīn,

A fat man—Moṭā-tāza shakhs, jo ādmī dublā na ho [ki chiz

2.—Raugan-dār, muraggan; charbī-dār; 'umda—jaise koyī khāne

3—Be dimāg; kūrḥ magz, ahmaq.

4—Jisse barī āmadanī ho; jisse bahut kuchh paidā ho; jis men mihnāt to kam par naf' ziyāda ho; zar khez; naf'-baḳhsh.

Fast, n. 1.—Charbī; raugan; chiknāyī

2.—'Umda tarīf paidāwār, sab se achchhā hissa.

Fatal, a Mublik; qātil, kāri, jisse maut yā barbādī paidā ho, muzil; āfat paidā k w., balā kā, āfat-nāk, gārat-kun; muzir.

A fatal disease—Maraz-i-mublik; aisi bimāri jis men bimār ki jān jāwe. A

fatal wound—Zakhm-i-kāri, aisā zakhm jisse majrūh jān-bar na ho —A

fatal day—Āfat nāk-din; balā kā roz—A fatal error—Gārat karne wālī galatī,

aisī galatī jisse zawāl āwe—This error is fatal to the judgment—Yah galatī

us tajwiz ki gārat-kun hai; is galatī se us tajwiz par zawāl ātā hai yā isse

woh zāl ho-jātī hai.

Fatally, ad 1—Taqdir se; qismat se; bhāg se.

2.—Aisi tarah par ki jān nikal jāe; ba-tarz-i-mublik.

Fate, *n.* 1 — Hukm-i-Ilāhī; taqdīr; qazā, jo chāt-nā-chār ho; mashīyat.

2. — Ākhur, anjām; maut; zawāl; qismat kā likhā, jis bāt kā honā pablē se qarār pā chukā ho; muqaddar [paidā ho

Father, *n.* 1 — Wālid; qibla-gāh, pidar, bāp, pitā, jiske nutfē se koyī

2 — Mūris-i-zukūr; kisi khāndān yā gharāne kā bānī; mūris-i-ā'la.

Pl. Fathers — Mūris mūrisan yā mūrisān.

3 — Jo shakhs misl wālid ke kisi kī parwarish muhabbat hifāzat yā huāyat wagaira kare, woh shakhs jiski ta'zim ba-libāz uskī 'umr shafaqat dānāyī wagaira kekī jāwe, murabbī, wali-ni'mat, qibla-o-ka'ba; qibla-i-hājāt; bāp.

Adoptive father — God l. w, rās banthālne w; woh shakhs jo kisi dūse ke laṛke ko apnā mutabannā banāwe, mutabannā k. w — *Natural father* — Waladu-l-harām larkon kā bāp, woh shakhs jiske nutfē se waladu-z-zinā laṛke paidā hon pidar-i-ittāl-i-waladu-l-harām — *Putative father* — Pidar-i-farzi, pidar-i-ma'ruf; pidar-i-mujāzi, jo shakhs logon kī dānist meñ kisi lā bāp ho par dar-asl na ho — *Father of the bar* — Sab se purānā yā qadīm bāristar wagaira

Father-in-law, *n.* Sasur; susar; khusar; shauhar yā zauja kā bāp; kisi ke shauhar yā zauja kā bāp.

“A man who marries a woman having children already, is popularly called their *father-in-law*.” *Webster*.

Fathom, *n.* Chha fit kī ek lambāyī kī nāp jiskā kām samundai meñ partā hai.

Fathom, *v. t.* Gahīyā kī patā lagānā, thāh lenā, thahānā; paitāhānā; ghushnā, kisi bāt kī tah ko pahunchnā (yah ma'lūm k. kī iski asl kyā hai yā isko kahān tak wus'at hai)

Fathomless, *a.* 1 — Jiskī tah kā patā na lage, athāh, itnā 'amīq kī uskī gahrāyī kā thekānā na lage.

2. — Jo samajh men na āye; jis meñ 'aql ko rasāyī na ho

Fatigue, *n.* 1. — Jismānī yā zilmī koshish se thakāwat, māndgī; thakān, takān; sustī, zu'f

2 — Thakāwat kā bā'is; mihnāt; mashaqqat, riyāzat.

3 — Woh mihnāt ke kām jo sipāhī hathiyār chālāne ke 'alī'wa karen.

Fatigue, *v. t.* Mihnāt se thakā d.; mihnāt lete lete tang kar-dānā, sust kar d, dhilā kar-d.

Fatness, *n.* 1. — Motāyī; dabāzat; pur-gosht h, farbhī.

2. — Zar-khezī, zar-rezī, quwwat-i-paidāwār bahut r.

Fatten, *v. t.* 1. — Motā k, zabh karne ke hīye khilānā-pilānā; aisi fikr karnā kī gosht charh āwe

2 — Zar khez banānā, paidāwār kī quwwat barhānā.

Fatten, *v. t.* Motā h, jasīm h., bhar ānā; gosht kā charh ānā.

Fatty, *a.* Rangan-dār, charbī dār, jismeñ chuknāyī ho.

Fault, *n.* 1. — Galatī; bhūl, chūk, khatā, sabw; 'aib; naqs; kotāhī; nuqsān, burāyī; woh bāt jisse 'umdagī meñ futūr pare.

2 — Anjām-i-farz meñ kotāhī; jāda-i-munāsabat se inhirāf; qusūr; gunāh; taqsīr; dosh; jurm-i-khafīf, 'adam tawajjuhī khwāh be-'aqlī kī wajh se us fīl ke anjām meñ gafāt k jo lāzīmī yā munāsib ho aur go kī us qism kī gafāt bil-rāda khwāh ranj-dihī kī niyat se wuqū' meñ nahin ātī par woh qābil-iftirāz yā chashm-numāyī hotī hai.

At fault—Ghabrā-lar yah na jānnā ki ab kyā karnā chāhiye; hanān, pareshān; shash-dar; ujhre meñ, ghabrāyā hoā; 1āh khojā huā—*To find fault*—Ilzām dene yā shikāyat karne ki wajh pēnā, nārāzī zāhir k, shakī h., gilā k, shikwa k, dosh d; ilzām lagānā, nukta-chīnī k; naqs nikālānā.

 Followed by *with* before the thing complained of

Faultless, *a* Be-'aib; be naqs; nāqis yā nā-mukammal nahīn, jis men koyī galatī yā bu'āyī na ho; kāmīl. [nā tamām; adhūrā; nākārā.

Faulty, *a* 1.—Jismeñ 'aib naqs yā kotāhī ho; nāqis, nā-mukammal; 2—Gunāh yā gunāhoñ kā mujrim, qābil-i-izām, saẓāwār i-sar-zanish; chashm-numāyī yā malāmat ke lāiq. [kaiam; nawāzish.

Favour, *n*. 1.—'Ināyat, nazar-i-'ināyat; shafaqat; mihrbānī; lutf; 2—Himāyat; dastgūī; r'ānat; sahāā, pushtī, tāyid, taqwiyat. To be *in favour of* a measure—Kisi tajwiz meñ taqwiyat dene yā uske 'amal meñ lāne ki ragabat yā khwāhish To be *in favour of* a party—Kisi farq ki himāyat karne uski kār-rawāiyōñ ko jāiz thāhrāne aur uske maqāsīd ke taraqqī dene par āmāda h

3.—Mihrbānī kā kām, 'ināyat, khair khwāhī ba-zar'ā-i-qaul yā fīl, r'āyat; murawwat iahm.

To pardon the guilty is a *favour*; to punish them is an act of justice—Mujrimōñ ki mu'āfi r'āyat meñ dākhil hai unki saẓā dīhi nisfat hai.

4—Subkī, saẓā ki na'īmī khūffat yā mulāzmat.

5.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās-dārī [zish-nāma.

6—Khat; chūṭhī; 'ināyat-nāma; mihrbānī-nāma; shuqqa, nawā

7—'Atiya; bakhshish, imām, nazar, jo kuch batau subūt-i-nek-khwāhī diyā jāe, muhabbat ki mīshānī, reshmi fite kā guclchhā; jo chīz izhār-i-muhabbat ke liye pahūī jāe

In favour of—Kisi ki taraf yā jānib, kisi ke haq meñ yā ba-haq kisi ke; kisi ke liye mufid, ismī-i-fulān, banām-i-fulān, mausūma-i-fulān, fulān ke nām se, kisi ke rakkhe yā kisi ke jog *In favour with*—Kisi ki zillī-i-'ināyat yā himāyat meñ, jispar kisi ki mihrbānī yā madād ho, kisi kā pyārā ('azīz)

With or by one's favour—Ijāzat se; ba-ijāzat; irshād se, imā se, mauzūrī se

Favour, *v t* 1—Mihrbānī ki nazar r; sahāā d.; madād d, imdad par māl h, kāmyābī kā khwāhān h; muwāfiq h; pushtī d, kaiam k., jānib dārī yā taraf-dārī k.; taqwiyat d.; himmat dālnā.

2—Kāmyābī ki nazar se hai tarīq kā fāda bakhshnā, sahl k; āsān k.; kisi shai ke liye mufid h.

Favourable, *a* 1—Mihrbānī se bhārā huā; shafaqat-āmez; jisse r'āyat yā 'ināyat mutarashshūh ho; jisse jānib dārī zāhu ho; mihrbān; sa'id; muwāfiq; mukhālīf nahīn.

2.—Mu'āwin; muāyid; mufid; nāfi; ārām-dih, jisse kisi kām meñ suhūlat yā taraqqī ho, bā'is-i-suhūlat, zar'ā i-tashīl; subhite kā, ārām kā. **Favourably**, *ad* Mihrbānī ki nazar se; lihāz yā muhabbat ke sāth; pās ke sāth; shafaqat ke sāth.

Favourite, *n* Woh shakhs yā shai jispar khās mihr bānī ki nazar rahe; woh shakhs jiskā pās-kiyā jāe, jisko auron par tarīq den (dūstōñ se barh-kar chāheñ),—khusūsan aīsā shakhs jo kisi 'ālī rutba yā zī-ikhtiyār shakhs kā barā hī mu'tamad 'azīz aur maund-i-altāf ho; munh-lagā, nāk kā bāl, sar-charhā.

Favourite, a Jispar qism-i-khās kī mihribānī kī nazar rakhlī jāe; jo 'azīz rakkhā jāe; jiski qadr karen, jisko auron par tarjīh deñ.

Favouritism, n. Jānib dāri; pās-dāri, kisi 'azīz yā shakhs-i-wāhid ko auron par tarjīh dekar uske sāth mihribānī se pesh ānā yā use madad aur taraqqī d.

Fawn, v. i. 1.—Kutte kī tarah chātnā-chūtnā udhar-udhar dum-dabāye yā hūlate phūnā; zalīl taur par khushāmad k.

2.—Zillat yā kamūagi ke sāth kisi kī khushāmad-barāmad k., use apnā mihribān-i-hūl karne ke liye kisi ke āge jhuk jhuk salām k aur hāth joṛe rahnā

Often followed by *on* or *upon*

Faalty, n Mālik se wafā-dāri; zamīndār aur uske asāmī ke mā-bāin wafā-dāri kī bāhamī qasam yā uskā mu'ābada; kisi riyāsat se namak-halīlī khañ-khwāhī yā wafā dāri.

Fear, n 1.—Khauf; dahshat, dar; bhāi; andesha, khatkā; dil kī woh behānī jo kisi āfat i muhtamīl-i-wuqū' ke khayāl se paidā ho, dagdaga

2.—Bā'is i-khauf, jiski nisbat khauf ho

Fear, v. t 1.—Darnā. khauf khānā, hūāsāñ h; dahshat yā dar r.

2.—Ru b mānūā, mar'ūb rahnā, kisi kī nā khushi bachāne kī fikr r.

3.—Darānā; khauf dilānā, kisi ko dar dekhā ke dūr r. yā use apne pās āne na d. [par mutafakkir rahnā.

Fear, v. i. Kisi badī kī ihtimāl r; darnā; kisi āne-wālī āfat kī ummed

Fearful, a. 1.—Khauf nāk, mukhawwaf, dārā huā. [buz-dil, dar-pokuā.

2.—Khāif; darne-wālā; jo jāld dar jāe; jisko himmat yā jurat na ho,

3.—Jisse khauf zāhir ho; jo khauf kī wajh se paidā ho.

4.—Jisse dar ho, jisse khauf-paidā ho, dārāne w., khauf-nāk.

Fearless, a Nidar, be-dar; be khauf; dilei, juwān maid; sāhasī

Feasibility, n Ho-saknā; anjām kī salāhiyat; imkāñ-i-insiām; kiye jāne ke qābil h

Feasible, a Kiye jāne ke qābil, anjām ke lāiq; hone ke lāiq; insirām-pazīr, jismeñ 'amal meñ laye jāne kī salāhiyat ho (jo 'amal men layā jā sake), mumkinu-tta'mīl; honhār; shudanī; jo insāñ kī tadbīr yā uske tavassut se ho-sake. [shukī kā dīn

Feast, n 1.—Tewhār; parb, kisi shai kī yādgār meñ khushī aur adā i-

2.—Ziyāfat; tazāzu'; jawnār; bare dhūm-dhām kī khānā-pīnā nāch rang wagaira jismeñ bahut se log sharīk-kiye jāen [ni'mat.

3.—Jisko khushī se khāen; koyī lazīz yā nihāyat margūb shai,

Feast, v. i. 1.—Tewhāron ke dīn majma' harke dīn yā rāt ko 'unda 'unda khānā khānā

2.—Nihāyat khush yā mahzūz h.

Feast, v. t 1.—'Umda 'umda khānā khilānā; dhūm-dhām kī da'wat k.

2.—Khush k.; masrūr k.; nihāyat shād k.; bāg-bāg k.

Feat, n. 1. Kām; fi'l, koyī barā kām

2.—Quwwat hunar mandi yā chālākī kī koyī numāyāñ fi'l.

Feather, n 1.—Pai, pankh; pakhuā [bhaunī; sānpāñ

2.—Woh nishāñ jo ghoṛe kī peshānī yā gardan par hotā hai;

A feather in the cap—'Izzat yā 'izzat kī nishāñi—*To be in high feather*—Nihāyat khush aur sahil-o-sālim dekh parnā, kuriz meñ h—*To show the white feather*—Buz-dilī kī 'ālāmaten zshir k.

Feather, v. t. 1.—Par lagānā, paron se āraṣṭa k.; par jamānā. [baland k.

2.—Āraṣṭa k.; saṁvānā; sajnā; daulat-mand banānā; maitaba

To feather one's nest—Dūsre ke māi se jo apne ikhtiyār meñ ho apnā band o-
bast kar-l (apnā ghar banā yā bhar-l); dūsre kī daulat se khud daulat-
mand ban-jānā

Feature, n. 1—Insān ke chihne kī banāwaṭ, ḍaul yā sūrat; khusūsan
chihne ke kisi ek khās hisse kī banāwaṭ wagāna; chihra; ruḥsār;
khat-o-khāl; chihra-muhra; haiat.

2—Koyī numiyān khusūsiyat, khāssa, aisi khās khās bāten jin

se koyī chiz pahchānī jāwe, ajzā i aham yā numāyān hisse. [paidā ho.

Febrile, a. Bukhār ke muta'alliq; jisse tap pāyī jāe; jo bukhār se

Federal, a. Kisi 'ahd-o-paimān yā qaul o-qarār se nisbat r. w.; do qau-
mon ke mā-bain kisi 'ahd-o-paimān se niklā huā, riyāsaton yā unke
qāim-maqāmon ke mā-bain mu'āhade ke zarī'e se qāim.

Federate, a. 'Ahd-o-paimān se bāham muttafiq—jaise bādshāhateñ riyā-
saten yā qaumen; mu'āhade meñ sharik; muttafiq.

Fee, n. 1.—Milkīyat; qabza; ikhtiyār

2.—Un khidmāt kā aṛ jo kī gayī yā kī-jāne-wālī hon 'alal-khusūs
woh haqq-u-sa'i jo kisi ahl-i-pesha ko uske peshe ke muta'alliq
khidmāt ke 'iwaz meñ diyā jāwe 'am isse kī uski ta'dād dene-wāle
kī marzī par munhasir ho yā ba-zarī'a rawāj khwāh qānūn ke mu-
'aiyan ho masalan wukalā wagaira kā mihnātāna mu'allij kā nazarā-
na rusūm-i-muta'alliq-i-'uhda rusūm-i-shādī marsam yā rusūm-i-pat-
warī wagaira. [sharāt par qābiz ho.

3.—Arāzī yā haqqīyat jispār koyī min-jānib-i-mālik-i-'ālā khās khās

An absolute fee, or fee-simple—Woh arāzī jispār koyī hamesha ke hye khud
aur apne wurasā kī taraf se qābiz rahe —*Bil-fī'l fee yā fee-simple* us haqqīyat
par dalālat kartā hai jo wirāsatan mile —*A limited fee*—Haqqīyat-i-mash-
rūt —*A qualified or base fee*—Woh haqqīyat jo ba'z quyūd ke sāqit hone par
phir qāim na rahe —*A conditional fee*—Woh haqqīyat jo khās khās wurasā
par mahdūd ho.

Fee, v. t. Jo kān anjām pā-chukā ho khwāh anjām pāne wālā ho uskā
ajr d., haqq-u-l-mihnāt d., mihnātāna d.; rusūm d.; ajūra yā ajr d.,
kirāye yā bhāre par r.; bhāra yā kuāya d.; nishwat d.

Feeble, a. 1.—Kamzor; nūr-bal; tāqat-war nahīn; za'if; nā-tuwān; jiske
jism meñ quwwat kam ho; bīmāi yā bīmāi se kamzor.

2—Pūrī yā baland nahīn—jaise āwāz, qawī yā mazbūt nahīn—jaise
dil kī koshishen; shokh yā tez nahīn—jaise raushanī yā rang, jismen
tezi ('uḍlat) na ho—jaise harakat. [susti.

Feebleness, n. Kam-zorī; nā-tuwānī; zu'f; quwwat yā tāqat kā na r;

Feed, v. t. 1—Khilānā; qūt baham pahuñchānā, gūzā d.; khāne kī
chizeñ muhaiyā k. [sha kharch yā zā'i ho khwāh kām men āye.

2.—Ihtiyāj yā zarūrat raf k.; denā, us chiz ko pūrī k jo hame-
Springs feed ponds—Soton se tālabon meñ pānī jātā hai —*To feed a furnace*
with coal—Bhaṭṭhī meñ koelā jhoṅknā.

3.—Charā yā charwā d., maweshī se ṛpar kā hissā khilwā d. jaise
galle ke darakht ghās wagaira kā.

4 —Khāne ke liye d.—jaise jānwaron ko; khulānā. [jam khilāo].

Feed out turmps to the cows—Gāyon ko khāne ke liye shajām do (unko shai^c

Feed, v. t. 1 —Khānā.

2.—Khākar jīnā (guzrān k.); shikār k. [khāte ham.

Feed, n. 1.—Jānwaron kī khurīsh; chāia, ghās bhūsā wagāia jo jānwar

2.—Charāyī kī zamīn, zamīn jispar jānwar chāien.

3.—Jisqadar chāra gāe ghore wagāia ko diyā jāe.

Feel, v. t. 1.—Chhūnā; chhūkar ma'lūm k.; quwwat-i-lāmisa se jānnā; lams yā nas k. [imtihān k.; jāchnā; āzmāish k

2.—Chhūkar dekhnā; bāth lagākar dekhnā bhālnā; kisi shai kā

3.—Kisi shai kā khayāl r., apne dil men ma'lūm k.; tajriba k.; kisi shai kā asar ma'lūm k., samajhnā. [apne dil men yaqīn lānā.

4.—Jānnā, wāqif h.; wāqī'i aur thīk thīk jānnā, kisi bāt par

To feel, or to feel out—Āzmānā, thāh l.; patā l., dhūndhnā, ṭaṭol-kar ma'lūm k.

Feel, v. t. 1 —Chhūkar ma'lūm k yā jānnā. [hul nṭhnā (uspar choṭ ānā).

2.—Dard ma'lūm k.; taras khānā, kisi kī musibat wagāia par dil kā

3.—Dil men ma'lūm k., dil kī kisi kaifiyat se wāqif h., apnī nisbat kisi hālāt kā samajhnā [Webster

“Followed by an adjective describing the inward state, &c.”

To feel assured or grieved—Dil men kisi amr kā tayaqqur yā ranj ma'lūm k.

4.—Yaqīn ke sāth (yaqīnau yā bi-l-yaqīn) jānnā; paktā jīnnā. [k.

5.—Chhāne men ma'lūm h.; ma'lūm parnā; jān painā, khayāl paidā

“Followed by an adjective describing the kind of sensation or impression.” Webster.

“Blind men say black feels rough, and white feels smooth.”—Dryden—Andhe kabhe han kī kālī chiz darbarī aur ujī chiknī ma'lūm hotī hai

Feeler, n. Koyī tajwīz yā bāt wagāia jo is gamaz se zāhir kī yā kabī jāe kī dūsron kī rāe ma'lūm ho, aisi bāt jo dūsron ke dil kā hāl ṭaṭolne ke liye kāhī jāe.

Feeling, p. a. 1 —Jismen bahut kuchh dard ho; jo jald hīl yā dol jāe; jismenham-dardi ke khayālāt jald paidā ho-jāen—jaise musān yā uskā dil

2.—Jisse barī nīqat zāhir ho; pur-dard, jiski chhoṭ dil par lage; chotilī; nīqat kī yā nīqat-āmez—jaise bāt [chhūne se ma'lūm ho.

Feeling n. 1.—Hiss; lams; woh quwwat jisse kisi khārijī shai kā hāl

2.—Khayāl; 'ilm; wāqifiyat; iḥṣānī kaifiyat kā hāl ma'lūm k. yā h.; quwwat-i-lāmisa se ma'lūm k yā h.

3.—Dard; nīqat [khayāl.

4.—Koyī dīlī kaifiyat; dil men kisi qism kā josh; kisi qism kā

Feelingly, ad. Dard ke sāth; nīqat se; dil-sozī se; aisi tarah par kī dil par asar ho; narmī yā mulāmat se

Feign, v. t. Kisi shai ko jo aslī yā wāqī'i na ho khayālī wujūd d.; khayāl k.; kisi shai kī sūrat zihn se nikālnā, koyī bāt banākar bataur sach ke kāhnā; ikhtirā' k., garhnā, jhūṭh bayān k.

2.—Sūrat-i-idd'āyī ikhtiyār k., hila k.; bahāna yā bhagal k.; jhūṭhī sūrat banā l.; kisi shai kī jhūṭhī numāish k. [mukhtara'

Feigned, p. a. Idd'āyī; banāwat kā, jhūṭhā; masnūī; ijād kijā huā;

Felicitate, v. t. 1.—Bahut khush k.; mahzūz k.

2.—Kisi se khushī kā izhār k.; tahnīyat k.; mubārakbād d.

Fell, a Be rahm; sang-dil; wahshi; sakht, kathor, khūn-khār.

Fell, v t Guā d.; zamīn par lotā d.; kiṭ yā mār-kar zamīn par girā d.; mār yā kāṭ girānā.

Fellow, n 1.—Sharik; sāthī; rafīq; sājhī, ham-rāhī.

2.—Kaj-khulq yā nā-lāq shakhs; zalil shakhs, mardak; nigorā.

3.—Ikhtiyār yā rutbe wagarā meñ kisi ke baiābar

4.—Jo do chīzeñ ek sāth kām meñ lāyī jāen unmeñ se ek, sāth kā; jo kā masalan dastāne kā jorā

5.—Shakhs; ādmī, mard yā 'aurat.

6.—Kisi 'ilmī majme' kā sharik.

Fellow-creature, n Ham-jins; ek hī khālīq kā makhlūq.

Fellow-feeling, n. Ham-dardī, bāhamī dīlsozī

Fellowship, n 1.—Sāthī yā sharik h.; shirkat.

2.—Logon kā bāham ek tarah kā aur dostāna bartāw r.; dost dāri; subbat; khalā-malā; sāth, sangat yā sat-sang.

3.—Sāth, ekatthā rahne kī hālat.

4.—Kisi fī'l musibat yā naf'-o nuqsān wagarā meñ shukat.

5.—Majma'; giroh; jhund.

Good fellowship—Yār-bāshī, subbat-dāri kā shaṅq, khush khulqī

FELLO-DE SE, [Lat.] (Law) Jo shakhs jānbūjh-kar apnī tayīn halāk kare, woh shakhs jo koyī aisā fī'l-i-nā jāiz kare kī uske natīje meñ khud usī kī jān jāwe; khud-kush, apnī jān āphī lene w

Felon, n 1.—(Law) Woh shakhs jo *felony* kā murtakib huā ho.

2.—Woh shakhs jo kisi jurm-i-sangīn kā murtakib huā ho, jo shakhs koyī sangīn jurm kar sake, kattāi.

Felonious, a Jismen *felony* kī sīfat ho; jo bugz yā kīne kī wajh se huā ho; dagā-bāzi yā be-īmānī kā; jo dil kī khabāsat yā badnīyatī se zuhūr meñ āwe yā uspar dalālat kare, jo 'amadan ba-girāz-i-utikāb-i-jurm kiya jāwe.

A felonious deed—Woh fī'l jo bugz kīna dagā-bāzi be-īmānī yā dil kī burāyī yā bad nīyatī ke sabab se kiya jāe; fī'l-i-qabīh, fī'l-i-zabūn

Felony, n. 1.—(Law) Woh jurm juskī pādāsh meñ āzāzī yā asbāb khwāh donoñ bi-l-kul zabt ho jāwen un uske 'alāwa jurm kī sangīnī ke mutābiq saza-i-maut khwāh dūsrī saza bhi ho.

2.—Jurm-i-sangīn, jurm-i-kabīr.

Female, n Māda; nisā; 'aurat

Female, a 1.—Māda, nar nahīn.

2.—Niswān ('auraton) se mutā'alliq; mansūb-ba-unās; zanāna.

3.—'Auraton sā, zanāna; nāznīn, kamzor, nāzūk.

FEME-COVERT, } (Fr) (Law) Zau-i-mankūha; byāhī 'aurat, sohā-gin yā sohāgan, woh 'aurat jo apne shauhar kī himāyat meñ ho.

FEME-SOLE, } (Fr) (Law) Zan-i-gair-mankūha; be-byāhī 'aurat.

FEMME-SOLE, } [rok; muhāfazat; dhāl

Fence, n. 1.—Jisse hamla yā khatra daf' ho-jāe; bachāw; muhāzat; āp, 2.—Dīwā; ṭattī khandaq pushī yā jangla wagairā jo is girāz se bane kī jānwār uske bhitar se bahak-kar bāhar na jāen na bāhar ke maweshī khet meñ ghūs jāen, chār-dīwārī ṭattī bhāta wagairā.

3.—Pate-bāzī; phenk; paṭā.

Rung fence—Chār-dīwārī wagaura jo kisī jādād ki chā: on taraf ho.—*To be on the fence*—Do farīq yā tadbīr-i-mukhālīf kī nisbat kisī tajwīz i qat'i kā qāim na k (koī do ṭūk bāt tai na kaī d)

Fence, *v t.* 1—Khatre se dū r., bachānā; mahfūz r.; panāh d [d.]

2.—Tattī wagaura se gher ke bachāw k, chāi-dīwārī wagaura se gher

Fence, *v. t.* 1—Bachāw k, hifāzat k, khatre se mahfūz r

2.—Talwār se apnā bachāw k, talwāi yā paṭā phenknā.

Fend, *v t.* 1—Dū r., āne na d.; rok r., bāz r.

Often with *off*.

Fend, *v. t.* Roknā, bāz r.; tāl d.; haṭā d.

Ferment, *n.* 1.—Khamīr; mawā; māya [kharosh.]

2—Andurūnī khal-fishār; hangāma; dhūm-dhām; balwa; josh-o-

Ferment, *v t.* Josh paidā k., hīlā d., harakat men lānā; josh d. yā paidā k, ubāl d., bhītarī-bhītar ubhāī d

Ferment, *v t.* 1.—Josh khānā, ubalnā; khamīr uthnā, pās uthnā.

2—Gusse se josh men ānā, josh-o-kharosh men h., mushta'il h.

Fermentation, *n.* 1.—Khamīr, ubāl; josh, pās.

2—Dimīgī yā zihnī quwwatīn kā kām d

Ferocious, *a.* Wahshī, kaṭtar; sang-dīl; jisse be-rahmī zāhīr ho; darīnda; khūnkhar, gazab-nāk.

Ferocity, *n.* Wahshat; gazab-nākī; be-rahmī

Ferry, *v. t.* Kashtī par kisī daryā wagaura ke us pār le-jānā, nāw par pār utārnā yā utarnā; 'ubū-i-daryā k yā kaīānā.

Ferry, *n.* 1—Woh jagah jahān log guzāre ki kashtī par daryā wagaura 'ubūr karke jāte hain, guzāra, ghāt, ma'bar; utārā. [utārne kā haq

2—Guzāre kā haq; ghāt ki kashtī (nāw) par daryā wagaura ke pār

Ferry-boat, *n.* Guzāre ki kashtī; utāre kī nāw, ghatahā.

Ferry-man, *n.* Ghāt w, jiske ihtimām men guzāra (ma'bar) ho aur musāfir pār utarte hon (daryā 'ubūr karte hon). [hyā jāwe.

Ferry-toll, *n.* Guzāre kā mahsūl; 'abī; jo mahsūl 'ubū-i-daryā ke waqt

Fertile, *a.* 1.—Zar-khez; upjāū, jismen bahut kuchh paidā ho; jiskī pai dāwār bahut ho masalan arāzī yā khet.

2—Jaiyid, bharā-pūrā, jismen barī āmad ho; mūjīd; jismen bātōn ke ifrāt se paidā karne kī salāhiyat ho, masalan zihn tabī'at yā khayāl.

Fertility, *n.* Zarkhezī; kasiat se phal paidā karne kī quwwat; barī āmad; ijād kī barī quwwat [quwwat d.

Fertilize, *v t.* Zar-khez k.; bār-āwar k; upjāū banānā; paidā-wār kī

Fervent, *a.* 1.—Garm; dahaktā huā; khaultā huā, pur-josh. [huā

2.—Garm-josh; garm mizāj; sargarm; mazhabī ta'assub se bharā

Fervid, *a.* 1.—Nihāyat garm, jaltā yā khaultā huā.

2.—Sargarm; tez; shauq se bhārā huā.

Fervour, *n.* 1.—Garmi; hiddat; sakht garmi.

2.—Garm joshī, mazhabī hai'arat; barī sargarmi

Festival, *a.* Tewhār ke muta'alliq; 'id-mansūb, khushī se bharā huā.

Festival, *n.* Tewhār; khāne pine yā khushī manāne kā dīn; sālāna 'ibadat yā khushī kā roz [shāsh.

Festive, *a.* Khushī se bharā huā; ziyāfat se ta'alluq r. w; khush; bash-

Fetch, v. t. 1.—Lānā, jā-kar lānā; le kar ānā; mutakallim kī taraf le-jānā; us shakhs yā chiz kī taraf le-jānā jiskī jānib se us fī'l (le-jāne) kā sudūr matlūb ho. [i-saman milnā.

2 —Qīmat uṭhānā yā milnā; dām milnā; kisī qīmat par biknā; zar-
This article, if properly sold, will *fetch* a high price—Agar yah obiz munāsib
taur par bike to iski qīmat bahut milegi (yah bare dām par jāegi yā bikegi)

3.—Karnā; anjām ko pahunchānā; khamchnā, bharnā
To *fetch* a bound or leap—Jast k. jā kūdā; chaukari bharnā To *fetch* a blow—
Zarb mārā, wār k. ghūsā chālānā To *fetch* a sigh—Āh khamchnā yā bharnā.

4.—Pahunchnā; kabīl wārīd yā sādir h.

To *fetch out*—Zuhūr men lānā; zāhir k; namūdār k —To *fetch to*—Aslī hālat
par kar-d., gushī se hosh men lānā—To *fetch up*—Ūpar lānā, zāhir yā paidā
k —To *fetch a pump*—Damkale meñ is hye pānī bharnā k; woh usko khamche

Fetch, n. Woh kārīstānī jiske bā is kisī amr kā wuqū' pech-o-tāb khā-
kar ho; woh hūfāt jiskā manshā zāhir men kuchh ho aur bātin men
kuchh; mār-pech; jul; buttā, hīla; makī-o fareb

FÊTE, [Fr.] (Fāt) Tewhār; koyī khushī kā dīn, jis dīn khānā-pīnā
aur hai tarāh kī khushī ho.

Fetid, a Jismen bad bū ho; muta'affin; sarā huā; uṣṣā huā; ginda.

Fetter, n. 1.—Pair kī zanjir; paikari; berī; jaulān, zanjir jo qandī ke
pāon men dālī-jīwe yā jusse kisī jīwar ke agle picḥle pair is
garaz se jakar-band kar diye-jīwen kī woh bhāg na sake,

2 —Rok; ār; zabt; koyī bāt jo dūsi bāt ko roke,

Used chiefly in the plural

Fetter, v. t. 1 —Paikare bharnā; berī pahānā yā dālnā; pā ba-zanjir
k., bāndhnā; jakar band k.

2 —Harakat se bāz r, roknā, kisī ko pāband-i-quyūd k.; band k;
jakar-band k; chalne na d. [jātā hai.

Fetus, n. Janīn, bachcha; bachcha jab mān ke pet meñ purā purā ban-

Feud, n. 1.—Ek khāndān ke logon kā is garaz se muttāfiq ho-jānā kī
jis shakhs ne unmeñ se kisī ko nuqsān pahunchāyā ho yā uski taḥn
kī ho usse uskā badlā leñ.

2.—Jhagrā; takrār; do gharānon yā firqon men khusūmat i-shadīd;
jānī dushmanī; aīsā jhagrā jo begar kusht-o-khūn ke raf' na ho

Feud, n. (Law) Zamīn ke muta'alliq woh haqqiyat jo ba-'iwaz aḥr yā
mushāhare ke kisī khidmat kī 'iwaz meñ hāsīl ho; woh haq jo asāmi
yā a'āyat ko arāzī khwāh dūsi jāedād-i-gar-manqūla kī nisbat is
bāt kā hāsīl ho kī woh us arāzī khwāh dīgar jāedād-i-gar-manqūla kī
pusht dar pusht mutasarrif ho aur uske 'iwaz men zamīndār kā kām
larāyī ke waqt anjām de par shart yah ho kī jāedād-i-arāzī bamesha
zamīndār hī kī milkiyat rahe, jāgīn ba-'iwaz-i-khidmāt-i-muta'alliqa-
i-ahl-i-saif

Feudal, a. Khidmāt-i-faujī ke haq par mabnī yā unke muta'alliq
Feudatory, a Jo dūse se kisī shart i-khidmat ke 'iwaz meñ hāsīl ho.

A *feudatory* little—Haqqiyat jo khidmat-i-ma'hūda ke anjām par mashrūt ho

Fever, n. 1.—Buḡhār; tap; harārat.

- 2.—Garmī; josh; kisī aisi shai kī wajh se tahnīk jiskā dil par baṛā asar ho; kisī qism kī qawī tahnīk; bukhār. [kaifiyat ho—jaise maliz.]
- Feverish, a.** 1.—Khafif sā bukhār r. w., jiske mizāj mein haiālat kī sī [mutalawwīn]
- 2.—Garm; khamastā huā, jaltā huā.
- 3.—Jisko qarār na ho, jise sabāt na ho; kabhī garim kabhī said; [mutalawwīn]
- Few, a.** 1.—Bahut nahīn; ta'dād mein kam yā mahdūd; thore; chand, qalil; gunti le, do-chār; do ek.
- 2.—Chand ashkhās, kuchh log; thore log
- Fiat, n.** Hukm, ishād, hukm-i-qāti', farman.
- Fickle, a.** Mustahkam yā mazbūt nahīn, jo badlā (tabdil huā) kare; jisko sahit na ho, mutalawwīn-mizāj, jiskī rāe yā irāde ko istiqlāl na ho, chanchal
- Fiction, n.** 1.—Banāyī ijād kī huyī yā khayālī bāt; ikhtirā'; banāyī huyī kahānī yā dāstān 'ām isse ki woh zabānī ho yā tahiīnī, banāwat kī bāt yā banāwat; kahānī, afsāna, bāt jo dhokhā dene ke liye garh li-jāe
- 2.—(Law) Qānūn mein aisi bāt kā jo mumkin ho par asl mein bi-l-kul sach na ho is garaz se taslim kar leuā ki jo bāten gau-mutanāza' hon unse juld guzar kar un umūr par lihāz kiya jāwe jinkī nisbat asl mein baks ho, farz-i-mumkināt
- Fictitious, a.** Banawā banāyā huā yā banāwat kā; khayālī, aslī nahīn, sākhṭa; talbiśī yā multalus; jhūth, masnū'ī; jā'li, wāq'ī yā sachchā nahīn, farzī, mujāzī
- Fidelity, n.** 1.—Wafidānī, haq ba jānib h., us bāt par ba khūbī lihāz r jiskā anjām farz ho; ihtiyāt ke sāth farz kā anjām; j's shakhs yā faaiq kā koyī pāband ho uskī taraf se uskā na haṭnā; namak-balālī, khau khwābī. [imāndānī]
- 2.—Apne wa'de yā qaul par rahnā; sachāyī, sadāqat-bayānī,
- 3.—Zanj yā zauja kī bāhamī wafidānī, mu'āhada-i-nikāh kī pā bandī, shādī ke waqt jo qaul o qarār ho uspar sābit qadmī
- Fiducial, a.** 1.—Yaḥin ke sāth, bilā-shak-o-shubha; mazbūt; i'tiqād ke sāth, i'tibār ke sāth. [amānatāna.]
- 2.—Jo sipurd-dārī yā amānat kī qism se ho, sipurd-dārāna;
- Fiduciary, a.** 1.—Jismein waswasa (āgā pichhā) na ho; mazbūt; mustaqil, i'tiqād ke sāth, sābit-qadmī se.
- 2.—Amānat r. w. yā jo amānat rakkhā ho; amānat par mabnī, sipurd-dārāna yā sipurd dārī kā [apne pās ba-taur amānat ke rakkhe]
- Fiduciary, n.** Sipurd-dār; amānat dār; amīn; woh shakhs jo kisi kī chiz
- Fief, n.** (Law) Woh zamīn yā haqqiyat jo zamīndār se is shait par li jāwe ki larāyī ke waqt asāmī zamīndār kī kumak kare; jāgīr, tamgī.
- Field, n.** 1.—Khet, mazra', kishr; arāzī i-mazrū'a
- 2.—Kisi qism kā khulā maidān; kisi kār-rawāyī yā kisi kām ke anjām kā mauqa'-i-munāsib yā be-khalish; barī wus'at; barī gun jāish; bahut jagah
- 3.—Maidān-i-jang, larāyī kā maidān; larāyī; jang; kār zār.
- Field of ice**—Barf kā baṛā dhokā jo pānī par tairtā ho — **Field or field of view**—Dūr-bin yā khurd-bin ke lagāye jāwe par woh kul fāsila jabān tak chizen dekh parēn — **To keep the field**—Larāyī qām r.; khaimon mein rahnā yā late rahnā; maidān thābhe rahnā

Field-book, *n* Paimāish kī kitāb; woh kitāb jismeñ paimāish ke natije darj kiye jāte hain, khasra

Fierce, *a* Tund, tez; shadid, sakht; jo jhonke se chale—jaise hawā; wahshī-mizāj, khūn-khār; gazab-nāk; maglūbu-l-gauz; zālim; barā be-rahm, kisi bāt men nihāyat hī sai-garm yā pur-josh. [banāye huye.

Fiercely, *ad* Shiddat se, gazab-nākī se, gusse ke sāth; wahshī sī sūrat

FIERI FICIAS [Lat] (*Law*) Hukmnāma-i-'adālat jismeñ sharif ko yah hukm diyā jāe ki fulān shakhs ke haq men dāin yā zar-i-khīsāra kī digrī buyī hai uske rupaye madyūn ke māl-o-asbāb se wusūl karo.

Fiery, *a* 1.—Ātashī, āg sā, āg kī tarah, āg babulā, raushan, damak-tā huā.

2.—Tez; tund; ātashī yā āg kī tarah garm.

3.—Gazab nāk, khushm-nāk, jisko jald ishti'āl ho, zūd-ranj.

4.—Darā tez; jisko āsānī se rok na saken—jaise ghorā

Fig, *n* 1.—Anjū kā phal yā daraḡht.

2.—Koyī be-qadī yā be-kūr chīz. Yah ek tahqīrī kalima hai [fikr na k. Not to care a fig—Ekāḡ yā khāk barābar na samajhnā, kuchh bhi parwā yā

Fight, *v* 1.—Larnā; mujādala k.; apne dushman ko maglūb karne kī koshish k.; haiba k.

 Followed by *with* or *against*—by *with* when two persons or parties contend in person, and by *against* when one speaks of the carrying on of a war.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; mukhālafat k. [karke qāim r.

Fight, *v* 1.—Larnā; larṡe rabnā; lar-bhīr ke jītnā yā hāsil k.; jang

2.—Larāyī men larnā, jang k.; maidān k.

3.—Larānā, larāyī men kām l.

Fight, *n* Larāyī, jang, mujādala; muhānaba, haibe kā chalanā; mārpīt.

Figurable, *a* Jo kisī khās sūrat kā ban-sake yā uspar qāim rah-sake; sūrat-pazīr.

Figurative, *a* 1.—Jisse kuchh aur zāhir ho; mushābahat ke zarī'e se zāhir k. w., sūrat-numā, kisī aslī shai ko bataur uske qāim-maqām ke batlāne yā zāhir k. w. [isti'āre kā.

2.—Lafzi nahīn, gan-saīhī (sīdhā nahīn), mujāzī, murādī, istilānī;

3.—Rangūn, jismeñ sa'ateñ bhāī hon, musajja'-o-muqaffa

Figure, *n* 1.—Kisī chīz kī sūrat; shakl; waz', tarāsh-kharāsh; banāwat; saj-dhaj, haat [taswīr; sūrat.

2.—Insān kī shabīh jo taswīr wagnira men banāyī jāe; mūrat; but;

3.—Kisī shai kī shabīh jo kapre yā kīgaz wagura par banāyī jāe.

4.—Woh khayāl jo kisī shakhs ke tarīq yā kār rawāyī se paidā ho.

5.—Handasa, ank; 'adad—jaise 1,2,3 wagura.

6.—Qīmat; mol; dām.

To be sold at a high or low figure—Kam yā ziyāda qīmat par biknā

7.—Isti'āra; istilāh.

To cut a figure—Nām-o-nishān k. yā paidā k., aise kām k. jinse log mutahaiyir hon yā ta'rif karen; numāyān h. yā kār-i-numāyān k.

Figure, *v* 1.—Sūrat banānā; daul dālnā; naqsha khayānch-kar yā sānche men dhālkār kisī kī shabīh banānā..

- 2.—Naqsh-o-nigār banānā; gul būte banānā; naqqāshī k.
 3.—Handason se zāhir k; hisāb k., ginnā, shumār k
 4.—Istī'ātan batlānā; zāhir k., kisi shai par dalālat k
 5.—Dil men sūrat banānā, qiyās k; khayāl k; sochnā.
 6.—Pahle se zāhir k., kisi bāt kī 'alāmat uske wuqū' ke qabl batlānā.

To figure out—Hisāb karke ta'dāl daryāft k—To figure up—Jornā, ginti k.
 Filch, v. 4. Choriānā; chupke se le-l.; koyī khafif chiz choriā l.; dūsre se nājāiz taur par le l.

File, n. 1.—Woh dhagā doī yā tār wagana jismen kāgazāt tartīb ke sāth lagā-kar is garaz se rakkhe jāte ham kī we hifāzat se iahen aur zarfūrat ke waqt āsānī se nikal āwen, woh kul kāgazāt jo tār wagana men lagā kar ek sāth rakkhe jāwen; 'adālat kī mīsl; 'kāgazāt kī natthī yā unkā muṭṭhā.

On file—Bahut se kāgazāt wagaira jo tartīb se ek sāth rakkhe hoñ.

2.—Fihrist; faid; rajistar; woh kitāb jismen kisi qism ke kāgazāt wasl yā chaspānī kīye jāte ham.

State of the file—Muqaddamāt-i-mutadāira kī kaifiyat ya'nī yah kī kitne muqaddamāt dūr hūye aur kitne faisal—A heavy file—Muqaddamāt kā kasrat se dūr rahnā.—A light file—Muqaddamon kā kam ze-i-bāqiyāt iahnā
 A clear file—Muqaddamon kā fihrist-i-bāqiyāt par na rahnā ya'nī jo kuchh rujū' hūye hon un sab kā faisal hoke kuchh bāqī na rahnā—To bring a case on the file—Kisi muqaddame ko fihrist yā rajistar men qāim k.—To strike a case off the file—Kisi muqaddame ko fihrist-i-bāqiyāt se khārij kar-d.—To restore a case to the file—Kisi muqaddame ko fihrist par phir qāim k. (bāz 'ba-nambr i-sābīq qāim k.)

3.—Qatār; parā; saf.

File, v. t. 1.—Tartīb se r.; murattab k.—khusūsan kāgazāt kā is garaz se ek sāth tartīb se r kī we mahfūz rahen aur 'inda-l-zarfūrat fauran nikal āwen; shāmil-i-kāgazāt k., munsalik k., natthī k.; jo kāgazāt tartīb-wār rakkhe hoñ unhin ke shumūl men dūsie kāgazāt mauqā'-i-munāsib par rakh d.; ham-rishta k.

2.—'Adālat yā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke rū-ba-rū kāgazāt kā bā zābita pesh k.; dākhil k.; guzānnā, dākhil-i-sarīshṭa k. [pesh k.]

To file a petition or bill—Darḡhwāst yā musawwada-i-qānūn kā bā-zābita

3.—(Law) Shāmil-i-mīsl k.; 'adālat ke kāgazāt kī natthī men munsalik k.; kāgazāt i-maujūda-i-'adālat ke shumūl men r.; kisi kāgaz par jo 'adālat men pesh ho uskā dākhila ba-qaid-i-tārīkh likh d.

File, v. 1. Qatār bāndh ke āge-pichhe chalnā.

Generally with *off*

To file with—Kisi ke sāth hi sāth rahnā, kisi ke pichhe lage rahnā.

Filial, a. Farzandī yā dukhtarī, betē yā betī se nisbat r w; jo larke ke hūye apne wālidain kī nisbat munāsib ho

Filiation, n. 1.—Rishta-i-farzandī yā dukhtarī; bāpse betē yā betī kā rishta.

2.—Kisi waladu-l-harām kī paidāish kisi khās shakhs se mansūb k.

FILIUS NULLIUS, [Lat] Kisi kā betā nahīn.

Fill, v t 1 —Bharnā; pur k, jisqadar kisi zarf meñ rah yā samā sake, utnā usmen dāl d., kisi zarf meñ yahāñ tak i. yā udehñ kī phir usmen ziyāda kī gunjāish na rahe, mulabbab kar d., nakh sikh bhār d.

2 —Ifrāt se d., jisqadar matlūb yā pasandida ho utnā d.; āsūda k., dīl ser kar-d.

3 —Kisi mansab kā r aur uske faisāl kā anjām k.; kisi 'uhde par māmūr rahnā; qābiz yā māmūr rahnā; mutamakkin h.

4.—Kisi mansab par kisi kā muqarrar k. (māmūr yā nasab k.).

To fill an office—Kisi 'uhde par kisi ko muqarrar kar d.—*To fill a vacancy*—Kisi ko kisi mansab wagura par jo khālī ho muqarrar k.—*To fill in*—Is tarah dākhil k kī bhār jāe; pur k., bharnā, darj k.; dākhil k.—*To fill up*—Bi-l-kul bhār d., pur k.; lablab bhār d.; mutlaq gunjāish na chhōrnā, pūrā kar d., labrez yā mulabbab kar-d.—*To fill out*—Jisqadar matlūb ho wahāñ tak phailānā yā barhānā.

Fill, v. z. 1 —Bhār jānā, pur ho-jānā; ser ho-jānā, gunjāish tak bhār jānā, ifrāt se r., mālānā h.

2 —Shai'b pine ke liye piyālā yā gulās bharnā; pine ke liye d.

To fill up—Bi-l-kul bhār jānā; pur jānā.

Fill, n Pāñ muqālā; jisse bakhūbī jī bhār-jāe; jisse zarūrat raf' ho-jāe; bhār peṭ yā peṭ-bhār, itnā kī āzū bāqī na rahe

To weep one's fill—Itnāronā kī phir roneki ārzūna rah jāe —*To eat one's fill*—

Peṭ-bhār khānā, shukam-se khānā, itnā khānā kī tabī'at ser ho jāe (jībhār jāe).

Filter, n Chhannā; sāfi; unī kapre kā ṭukrā kāgāz yā aur koyī chīz jis meñ 'araq tapkāyā jāe.

Filter, v. t Chhannā, sāt k.—jaise 'araq waganā.

Filter, v t Chhannā; chhan ke nikalnā yā gunā.

Filth, n 1 —Mālā; koyī shai jisse najāsat yā gundagī paidā ho; najāsat; gandagī, gulāzat, ālāish. [kharābī; abtālī.

2 —Koyī bāt jisse nek-kudīrī meñ futū paṭe yā dhabbā lage;

Filthy, a Mālā; ganda; najās; nā-pāk; gulāz; kharāb.

Final, a. 1.—Ākhīrī; ākhīr kā; ākhīr, pichhlā

2 —Qat'i, qāti', kāmī; uātiq; ākhīr; jisse kisi bāt kā khātima ho-jāe; jiske hone par phir kuchh rah na jāe; jiske sudūr yā wuqū' ke ba'd qat'i-tasalsul ho jāwe. [na hosake, nātiq, qat'i.

3 —Murāfa'a ke qābil nahīñ, nā qābil-i-apīl, jiskā murāfa'a (apīl)

4.—Giyī; us maushā se ta'alluq r. w. jiskā husūl maqsūd ho.

Final cause—'Illat-i gāyī, woh amr jiske liye koyī fīl kiyā jāe

Finally, ad 1 —Khātima par; ākhīr meñ; anjām ko; ākhīr-i-amr; bi-l-ākhīr; ākhīrash, pithhe ko

2.—Bi-l-kul; tamāmtar; is tarah par kī 'uhda-barāyī kī ummed na ho; aisi tarah par kī phir sarsabz na ho sake; ba-tarz i-lā-'ilāj.

Finance, n Kisi fūmān-rawā yā saltanat kī āmadānī; mālguzārī yā zar-i-sarkārī, zar-i-maujūda-i-khazāna-i 'āmina, woh rupaye jo khazāna-i-sarkārī meñ āweñ; sarmāya-i-naqdī.

Often used in the plural.

Financial, a Mālī; zar-i-sarkārī ke muta'alluq; mālguzārī-i-sarkārī se ta'alluq r. w., bādshāhat kī āmad (mahāsil) se nisbat r. w.

inancialist, *n* Woh shakhs jo māli umūr men wāqifiyat-i-tāmma rakkhe.
inancially, *ad* Bahāz-i-umūr-i-muta'alliqa-i-māl; māli taiq par;
mālguzārī yā mahāsīl-i-sarkārī kī nisbat; aisi tarah par kī sarkārī mālguzārī (āmadani yā mahāsīl) kā nikās ho

inancier, *n* 1.—Muhtamim-i-umūr-i-mālī; woh ahl-kā jo sarkārī mahāsīl kā ihtimām karē, fota-dār, sigā-i-māl kā afsar

2.—Kār-rawāyī-i-muta'alliqa-i-āmad-i-sarkārī men māhūr, jisko umūr-i-naqdī se wāqifiyat ho; woh ahl-kār jo mahsūl wagaia ke zarfē se āmadani ke qām hone aur uskā kifāyat ke sāth kharch men laye jāne kā hāl bakhūbī samajhtā ho

ind, *v. t* 1.—Kisī chīz kā ittifāqiya pā-jānā yā uskā dekh-pānā; pabli martaba dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k masalan kisī aisi chīz kī nisbat jo nayī yā lā-ma'lūm ho yā jiski ummed pahle se na rahī ho; milnā, mulqāt h [ma'lūm k; samajhnā.

2.—Tajūbe yā imtihān se daryāft k, samajh yā dil se ma'lūm k,

3.—Dhūndh kar nikālā; thāh lekar daryāft k, kisī shai kā hāl bazār-i-imtihān yā tahsil daryāft k; jis shai ke milne kī khwāhish yā koshish ho uskā milnā hāsīl honā yā hāth ānā, pānā, hāsīl k, hāthlagā.

4.—Kisī natije par pahunchnā; kisī rāe-i-ākhu kā qaim k; ba-taur sahīh ke thāhīnā, qarār d; jin wāqī'āt kī nisbat bahs ho unkī asliyat daryāft karke apnī rāe kā zāhir k; rāe-i-ākhir qām karke fatīqain kī nizā tai kar d, tajwiz k; dilānā, sābit qarār d.

The jury find a verdict for the plaintiff or defendant—Ahl-i-jūri mudda'ī yā mudda'ī 'alaih ke haq men rāe dete hain (tajwiz karte hain)—The court finds the accused to be guilty of the offence charged—'Adālat mulzam ko mujlim-i-jurii 'ind shuda qarār detī hai—The court has found a large sum in damages for the plaintiff—'Adālat ne mudda'ī ke haq men khirsāre kī raqam-i-kasir tajwiz kī hai (usko dilāyī hai).

5.—Jarāim-i-'ind shuda kā sābit qarār d.

The jury have found a bill against the accused, or they find a true bill—Ahl-i-jūri ne mudda'ī 'alaih kī nisbat jurm-i-'ind shuda sābit qarār diyā hai yā unkī rāe men jurm-i-mu'adarja-i-taid i qarār-dād-jurm sahīh hai

6.—Denā, baham pahuichnā, muhayā k; maujūd k.

To find food for an army—Fauj ko rasad d (khāne-pine kī chizein muhayā k)

—He finds his nephew in money—Woh apne bhatījeko rupaye-paise detā hai.

To find out—(a) Hai daryāft k; hāl ma'lūm k, hāl khōl d masalan kisī chor yā chorī kā (b) Jān jānā, wāqifiyat hāsīl kar lenā, parda dari k masalan kisī bhed (rāz kī bāt) kī (c) 'Uqda kushayī k; 'uqda hāl k; hāl k; būjhnā—jaise kisī chistān yā paheli ke ma'nī kā samajhnā—To find fault with—Ilzām lagānā; 'aib lagānā; malāmat k, sarzanish k; dosh d—To find one's self—Honā; āram khwāh taklif sihhat yā 'ālāt ke libāz se mizāj kī kaifiyat r.—How do you find yourself this morning?—Āj subh ko tum kaise ho? āj subh ko tumhāre mizāj (tumhārī tab'at) kī kyā kaifiyat hai (tumhāra mizāj kaise hai. tumhārī tab'at kā kyā dhang hai)

Find, *v. z* (Law) Amr-i-tajwiz-talab-muta'alliqa-i-wāqī'āt kī nisbat tajwiz karke apnī tajwiz kā izhār 'adālat par k.

On the issue of possession, the jury found for the plaintiff—Amr-i-qabza kī nisbat ahl-i-jūri ne ba-haqq-i-mudda'ī tajwiz karke apnī rāe kā izhār 'adālat par kar diyā

Finding, n. (Law) Kisi amr khusūsan amr-i munta'alliq-i-wāq'āt kī nisbat tahqīqāt yā taftīsh-i-'adālat kā natija; tajwiz-i-'adālat; faisala-i-'adālat; ahl-i-jūri kī tajwiz, jūri kā faisala.

Fine, n. Jarīmāna yā jurmāna, tāwān, daud, dāud; woh rupaye jo kisi shakhs se ba-taur saza-i-jurm ke dilāye jāwen.

In fine—Ākhīru-l-amr, hāsīl-i-kalām; natija-i-kalām, al-garaz, qissa-kotāh.

Fine, v t Jurm yā khulāf-warzī-i-qānūn ke 'iwaz kisi par tāwān-i-naqdī 'aid k.; ba-zarī'a-i-tajwiz-i-'adālat kisi par jurmāna k., saza-i-jurmāna yā jurmāne kī saza k.

Fine, a 1—Patlā; bārik; mahīn; juske rezī bahut chhoṭe chhoṭe hon.

Finesik—Bārik resham—*Fine sand*—Bālū juske zarie bahut chhoṭe chhoṭe hon

2—Patlā, raqīq, gāḥā nahīn.

3—Bārik; tez masalan usture kī bārḥ yā dhār.

4—Bārik; patlā, moṭā yā dabīz nahīn, mahīn—jaise kaprā.

5—Sāf; khāls. kharā, jismen milāwat yā āmezish na ho.

6—Nafis; latif, jismen husn-o-qubūh kī bārikīyon kī tamīz ho.

7—Nihāyat hasīn, bahut khūbsūrat, jismen nūr kā jalāl ho.

8—Muhazzab, sāhib-i-salīq, juske talīq 'umda hon

9—'Ilm men kamāl i. w; kāmīl; fāzil.

10—Jo dekhne men khush numā ho, 'azīmu-sh-shān, 'umda

Finely, ad. 1—'Umdagī ke sāth; ta'rif ke qābil, khūbsūrtī ke sāth; natā'at aur mazāq ke sāth.

2—Latāfat ke sāth; bārikī ke sāth; nazākat se [nok banākar

3—Bārik, chhoṭe chhoṭe tukron men, patlī yā tez bārḥ khwāh

Fineness, n 1.—'Umda h, nafis h [kharāyī].

2—Safāyī, khāls h, bilā āmezish h; kharā h (kharāpan yā

3—Khūbsūrtī; husn-o-jamāl, kamāl, nafāsat, 'umdagī.

4—Latāfat; nazākat; shustagī, safāyī

5—Bārikī, chhotāyī, patlā pau; mahīn yā tez h; tezi.

6—Bharak; āb-o-tāb; khush-numāyī, nafāsat.

FINESSE, n. (Fl.) Kisi maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī fitrat; fann-o-fareb; māi pech; kal-bal, bal-chhal, hīla-sāzī, 'aiyārī; jugat-bāzī.

Finger, n. 1—Anguli yā ungli; angusht; asba', anmil

The *fore-finger*—Angusht-i-shahādāt, angusht-i-dushnām, sabbāba; Khudā-

khāb; angusht-i-Allāh-khān—The *middle-finger*—Angusht-i-darāz, wustā;

bīch kī ungli; manjhīr ungli—The *ring-finger*—Bīnsir; asba'-i-khātīm;

angusht-i-muhr—The *little-finger*—Khamsir, kāloj, angusht-i-kihtarīn,

gayat-i-asāba; kānī ungli yā kan-ungli, chitī ungli—The *thumb*—Angū-

ṭhā, nar-angusht; suturk; ibhām. [mal hotī hai

2—Angul, angulī kī chawṛāyī jo ba'z auqāt paimāish men musta'-

A *finger's breadth*—Angul bhar; ek ungli ke barābar chawṛā, ungli kī chawṛāyī

The *breadth of the four fingers*, or of the *three fingers*—Tīn yā chār ungul

kī chawṛāyī—To *have a finger in*—Kisi bāt men sharik rahnā (usse ta'alluq r)

FINIS, [Lat.] Khātima, ākhīr, anjām.

inish, v t 1—Kisi chiz ko khātīme par pahuñchānā; anjām ko pahunchānā; khatm k.; tamām k.; ākhīr ko pahuñchānā; pūrā k.

2—Mukammal k; kisi amr ke anjām men jusqadar mihnat ākhīr men darkār ho uskā kar d., pūrā k., tākmīl k, kisi shai men jus-

qadar mubnat ho-sake uskā k ; hatta-i-wasa' khūb mubnat k. , sijl k ; jūā k ; takmil yā takmila k
Finish, *n* Takmila, woh bāt yā fi'l jisse koyī shai anjām ko pahunch jāe, woh palastar jo ākhir men dīwār men lagāyā jātā hai.
Finished, *p a* Sijl; jiskī 'umdagī men koyī daqīqa utthā na iakkhā gayā ho; kāmīl; pūnā; mukammal [huā, jiskī ek had qāim ho; mutanāhī
Finite, *a* Mahdūd; nuqdār yā darje waganne men kisī had ko pahunchāyā
 Opposed to *infinite*

Fire, *n* 1—Āg; ātash; jalnā; sokhtagī
 2—Augehī yā bhatthe men jaltī huyī lakrī koelā wagura, āg, kisī makān yā shahr kā jūnā, ātash-zadagī; ag-lahī
 3—Kisī qism kī dilī josh—jaise josh-i-muhabbat wagura; bari garmī yā barārat; mizāj kī bari sakhtī, mizāj kā āg kī tatah h
 4.—Zihūī aur dilī sar-garmī; josh-i-tabī'at; khayālāt kā barhā chahā h.; 'umda 'umda bāton kā shauq
 5—Ranshanī, jalwa; nūr; āh-o tāb
 6—Jalā-ke sakht taklif d.; musibat-i-shadīd
 7—Top wagura kā chhūtnā.

On fire—Jalā huā; j dūe bī hālat men, sozān —*To set on fire, to set fire to*—
 Āg lagā d.; jalānā mushtā'il k, bahut hi bharkānā yā ubhā; d.

Fire, *v. t* 1—Āg lagā d.; jalā d [ko bharkā d
 2.—Mushtā'il k, afrokhṭa k; āg lagā d., gusse wagura ke shu'le
 3.—Zinda-dil k; kisī men jān dāl d.
 4.—Chhornā, dāgnā; chalānā, sar k —jaise top wagura
To fire up—Āg jalā yā ranshan kar d —jaise kisī kal (engine) kī

Fire, *v. i* 1.—Jalve lagnā yā jalnā, mushtā'il h, bahnā [sulag utthnā.
 2.—Gusse wagura se afrokhṭa h (jūnā); bar-angekhṭa h, āg lag jānā,
 3—Top wagura chhornā chalānā yā dāgnā.
They fired on the town—Unhon ne shahr pur topen chalāyīn —*To fire up*—
 Khayāl utthnā, gusse men ā-jūnā, gussa kar banhnā, mizāj kā taish men ā-jānā, bar-angekhṭa h

Fire-arms, *n. pl.* Bārāt se chhūtno wāle silāh —jaise bandūq wagura.

Fire-insurance, *n.* Āg se nuqsānī kā bīma

Fire-office, *n* Woh mahkama jahān āg kī nuqsānī kā bīma ho.

Fire-policy, *n.* Woh nawishta yā wasīqa jiske zari'e se us nuqsānī kā bīma kiya jāve jo āg kī wajh se pahuncho

Fire proof, *a.* Jismen āg na lag sake, jo jal na sake, jo ātashgīr na ho

Fire-side, *n.* Āg yā ātash-dān ke nazdik jagah; ghar; watan. lūke-bālon men rahnā, kanāna kashī. [jāte ham

Fire-work, *n* Ātash-bāzī, hawāyī. Bān wagura jo larāyī men chhore

Usually in the plural

Firm, *a* 1.—Khūb gūnthā huā; sukht; thos; mustahkam; mazbūt.

2.—Mustaqil mizāj, jiskī tabī'at jald na badle; sābit-qadam; mazbūt; bā-wafā, kī tajmīn; jisimen jald lagzish na ho

A firm believer, —Rāshkun-i-tiqād; juskī 'aqida jald na badle—*A firm friend*—

Wāṣṣa-i-wadād; aisā dost jisimen lagzish na ho, pakā yār —*A firm man*—

Dīl kā mazbūt shakhs; aisā shakhs jo apne frāde par qāim rahe

3.—Thos; sayāl nahīn

4 —Jisse sābit-qadmi wagana zāhir ho.

Firm, n. Woh nām laqab yā kh-tāb jiske zari'e se kisi kampani (jamā'at) kā kār-o-bār ho, shurākat kā kākhanā; kothī, sājhe kī kothī

Firmly, ad. Mazbūtī se; pukhtagī se; pakkā; sābit-qadmi se; istihkām ke sāth, aisi tarah ki lagzish na kare (tabdil na ho; hile-dole nahīn)

Firmness, n. Mazbūtī; sukhti; karāyī; istihkām, istiqlāl, sābit-qadmi, tayaqqun; sihat; durustī. [ke āge

First, a. 1.—Silsile men sab se muqaddam; pahlā, aglā; awwal, sab

2 —Nihāyat barā; ā'lā; bairar, afzal; khās; sab se barh-kar; rutbe buzurgī yā 'umdagī men sab par fauq r. w.

First, ad. Waqt yā jagah ke lihāz se kisi dūse se pahle, silsile men auron par muqaddam, kār-rawāyī yā tawajjuh ke i'tibā se auron par muqaddam, ruthe men sab se barh-kar; sab se pahle, awwal, sab se muqaddam barhkar yā afzal.

At first, at the first—Shurū' men, ibtidā men; awāil men; awwalan —*First or last*—Kabhi na kabhi, shurū' yā ākhir men.

First-born, a. Paidāish men sab se muqaddam; jethā; sab se barā; pahlaunā [men; aur sab par muqaddam

Firstly, ad. Pahle; sab se pahle; awwal yā awwalan; shurū' yā 'ibtidā

 Improperly used for *first*.

First-class, a. Awwal darje kā; ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda, 'umdagī wagatā men sab se barh-kar, sire kā, choṭī kā.

First-rate, a. Nihāyat hī 'umda, sifat qad-o-qūmat yā tanqīr men sab se barhkar yā afzal, awwal darje kā, sab se barā, sire kā.

Fiscal, a. Sarkārī khazāne yā mālguzārī ke muta'alliq, mālī

Fiscal arrangements—Intizāmāt-i-mālī, āwadani ke muta'alliq intizām kī bāten (unkā band-o-bast)

Fish, n. Machhli, māhi ('ām isse ki zinda ho yā bataur gizā ke kām men āye. [kā shikār k.

Fish, v. 1—Machhli pakarne ki koshish k.; bansī yā jāl se machhli

2 —Makr-o-fareb se hāsīl karne kī koshish k.; kisi bāt ke gair-sarīhī taur par (ghumā-phurāke yā dam dhāgā dekar) karāne kī fikr k

To fish for compliments—Makr-o-fareb se (kisi dhāng se) ta'rīf karāne kī koshish k

Fish, v. t Pakaynā, khamch-kar bāhar yā ūpar nikālū; ubhārnā.

Fist, n. Ghūsā; mūkā, duk; musht; mūṭhī.

Fist, v. t Ghūsā nāinā; nūkon se mārṇā.

Fit, a. Lāiq, qābil, saẓāwār, mauzūn, munāsib; hasb-i-hāl; muzaiyab; wājib, subhite kā, shāyān, chāhiye

Fit, v. t 1—Lāiq k.; mauzūn k.; jis amr ke liye koyī shai maqsūd ho usike hasb-i-hāl use kar-d; kisi shai kī salāhiyat d; tayār k

2 —Kisi shai ko usī shakī yā sūrat kī banānā jo matlūb ho; namūne ke mutābiq tayār k., murattab k.; tayār k.; kisi shakhs yā chīz ke liye woh sab sāz o-sāmān muhāyā kar-d jo uske liye munāsib yā matlūb ho.

 "Said especially of the work of a carpenter, tailor, &c." Webster.

3.—Kisi ke hasb-i-hāl h.; kisi kī hājat-rawāyī ke liye kāfī h., ṭhik h.; barhnā; kisi ke qad par rāst ānā.

To fit out—Murattab k., durust k.; zarūrī s̄āz-o s̄āmān muhajjā karke taiyār kar d — *To fit up*—Sagnā, murattab k.; taiyār k.; is qābil kar d ki kisi shakhs ke masraf yā ākar thaharne ke lāiq ho — *To fit up a house for a guest*—Kisi muhāmān ke utarne (firokash hone yā thaharne) ke liye makān ko har tarah par durust (murattab k.). [ma'ūm h.]

Fit, v. t. 1.—Munāsib h., shāyān h.; sazāwār h.; chihnā; phabnā, bhalā
 2.—Jis mutābiq taiyār karne ke liye kabā jāe usī mutābiq h.; thik h.; qad par rāst yā durust ānā; mauzūn h.; baithnā; ānā yā honā
Fit, n. 1.—Kisi bimāri kā yakāyak aur zor se ā-jānā; kisi maraz kā bār-rawāl h. yā 'aud k. (palaṭnā yā phir se h.); bimāri (chāhe woh kitne hī din kī no).

A cold fit—Larze ke buḥhār kā phir ānā — *A fit of the gout or stone*—Niqris yā pathri kī bimāri kā pahle-pahal yā mukarrar h. — *A fit of sickness*—Bimāri, maraz. [hawās ho jātā yā uskā badan ankrāne lagtā hai.]

2.—Miri wagaira si bimāri kā yakāyak ho jānā jismen mauiz bad-

3.—Kisi bāt kā dafātan thore 'arse tak galaba ho-jānā yā qāim rahnā; mizāj kī kaifiyat jismen kuchh 'arse tak koyī muṭtalā rahe, kisi hālat kā thori der tak qāim rahke nikal jīnā

A fit of passion—Gusse kā josh (uskā ānā aur nikal jānā) — *A fit of laughter*—Qahqaha, hansī kā ekbārgi zor se ā-jānā — *A fainting fit*—Gashī, gashī kā ālam — *A drunken fit*—Nashā

4.—Tarang, umang, walwala; josh; kisi bāt kā bilā-ta'ayun-i-waqt dafātan ho-jīnā [(achchhī tarah honā yā rāst ānā).]

5.—Kisi pahūne ke kapre kā khūb aur āsāni se badan par baith-jānā

By fits, by fits and starts—Haule-haule; dam-le-le kar, kabhī kisi bāt kā karnā aur kabhī uskā na karnā, kisi bāt kā bilā-pābandī kisi silsile ke karnā; ukhrā-pukhrā [rar na ho, jo rah rah kar tabdīl huā kare]

Fitful, a Jiske bahut se daure hon; jiske badalne kā koyī waqt muqar-
Fitly, ad Munāsib tāliq par, munāsibāna, ba-tarz; mauzūn yā mau-
 zūniyat se, subhite se; subūlat se.

Fitness, n. Munāsib h. (munāsabat); mauzūniyat; lāiq h. (liyāqat), qābil h.; wājibiyat; ma'qūliyat; durustī, taiyār h.; kisi ke hasb-i hāl (uske liye muwāfiq) h

Fitted, pp Lāiq; qābil; sazāwār; mauzūn; taiyār, salāhiyat r. w

Fitting, n. Woh chiz jo kisi shai ke murattab karne men kām āye; zarūrī chizen jo makān wagaira ke murattab karne men kām men lāyī jāen.

Especially in the plural.

Fitting, p. a. Munāsib; lāiq, mauzūn; sazāwār.

Fitting-out, }

Fitting-up, } n. Zarūi s̄āz-o s̄āmān; lawāzimāt-i-zarūrī [pher (Colloquial).]

Fix, n Ghabrahāt; dushwārī; pareshānī; hais-bais; shash-o-panj, dubdhā;

Fix, v. t. 1.—Mustahkam k.; mazbūt k., dawām (hamesha) ke liye qāim k., muqarrar k.; qāim k.; mahdūd k.; mu'ayan k., thahānā, qarār d.; bāndhnā; mazbūti se lagānā.

2.—Garāye rahnā; lagāye rahnā—jaise ānkhon ko kisi chiz par dhyān ko kisi shakhs kī bāt par 'alā-hāza-l-qiyās, jamāye rahnā; mazbūti se qāim r.; hīlne-na d. [rahnā, thāubhnā]

Fix, v. t. 1.—Hamesha qāim rahnā; idhar-udhar na ghūmnā; sākin

2.—Isqūdaī sakht ho-jānā kī phir bukhār banke ur na jāe; bahnā (rawānī) band ho-jānā; jam jānā; munjamid ho-jānā, sakht aur pīṭkar barhāye jāne ke qābīl ho-jānā—jaise kisī dhāt kā.

To fix on—Kisī bāt par rāe yā irāda qām k; kisī bāt ko thahrā l; kisī amr kī nisbat iṣāda-i musammam kar-l; ta'ayun k [mu'ayan; bāndhā huā.

Fixed, *p* α. Qām; mustahkam; mazbūt, ustuwāī, sābit; muqarrar, **Fixture**, *n* 1—Woh shai jo kisī chiz meñ hamesha lagī rahe, makān i-maskūna ke muta'alliq woh chizen jinko kuāya-dār makān chhorne ke waqt jāiz taur par apne sāth dūsiye makān meñ nahīn le-jā saktā

2.—(*Law*) Woh chizen jo makānāt yā arāzi meñ nasab aur unhī ke juzw ke taur par mutasawwar hoñ

Flag, *n* Pharahā; jhandā, ushān; 'alam; lawā

Black flag—Kālā jhandā jiske dekhilāne se yah maqsūd hotī hai kī farīq i maglūb par mutlaq rahm na kiya jāegā yā yah kī uskā qusū mu'af na hogā

Flag of truce—Sufed jhandā jo is galaz se dekhilāyā jāe kī dushman ākar sulh kī bāt chit kare—*Red flag*—Sunāh jhandā jiske dekhilāne se yah samjhā jātā hai kī gantm se larāyī chāhī jāti hai.—*To hang out the white flag*—Sufed jhandā dekhā ke mu'af māngnā yā ba'z auqāt sulh kī niyat zāhir k—*To hang the flag half-mast high or half-staff*—Jhande ko ādhe mustīl tak kharā-ka ke mānun kā izzat k—*To strike or lower the flag*—Ta'zīm itā'at yā larāyī kī hālat meñ apnī tayīn dushman ke qābū meñ kar dene kī khwāhish zāhir karne ke liye jhandā jhukā d [kharāb bahut kī zabun

Flagitious, *α* 1—Nihāyat hī burā qabīh yā mujrimāna, pallē siye kā

2—Barē barē jarām kā mujrim, bad, kharāb, fājir, fāsiq.

 Said of persons

3—Jo nihāyat kharāb jarām yā 'ayūb ke liye bad nām ho yā jis-men aise jurm yā aisi badiyān wuqū' meñ āyī hoñ

Flagitious times—Nihāyat kharāb 'āyām, aise zamāna jismeñ bahut barē barē jurm yā badiyān kā wuqū' huā ho

Flagrancy, *n* Sangīnī; ziyālatī; bahut barā yā qabīh h. [sangīn; kabīr.

Flagrant, *α* Namūdār yā numāyān; fāsh, mashhūr; 'azīm; bahut barā;

A flagrant crime—Jurm-i-sangīn, bahut barā jurm

FLAGRANTE DELICTO, (Lat) Ba-hālat-i irtakāb-i-jurm; jurm karne kī hālat meñ; jurm karte waqt; 'au wuqū'-i-jurm kī hālat meñ.

The thief was caught flagrante delicto—Woh sānq (chor) ba hālat-i-irtakāb i-sariqa gūftā huā, woh chor chorī karte waqt (chorī karne hī kī hālat meñ) pakrā gayā

Flame, *n* 1—Shu'la, āg kī lau, lat, jot [lharāknā; 'ishq

2.—Kamāl shauq yā josh; barī hī ishtiyāq; khayāl kā bahut hī

3.—Garmī; gussa; danga o fasād; barā jhagrā.

4.—Shiddat; sakhtī.

5—Pyūā; mahbūb; jise koyī chāhe (*Colloquial*).

Flap, *n* 1.—Koyī chaurī aur lachīlī chiz jo latakī rahe yā ek goshe meñ khwāh ek taraf lagī rahe aur āsānī se hīl uthe—jaise kisī panā-han kā damām kān kī lau yā angīezi ṭopī kā kanāra.

2.—Kisī aisi shai kī harakat (uskā hīlnā-dolnā) jo chaurī aur dhīlī ho yā uskā kisī dūsi shai se ṭakīā-jānā; pharpharāhāt.

Flap, v. t. 1 — Dāman se mārṇā; mārṇā; phatṅkārṇā

2.—Pharpharāṇā—jaise kisī paṇḍ kā apne dāmon ko; gnā d. yā nīche ko jhukā d.—jaise ṭopī (hat) ke hāshīye ko.

To flap in the mouth—Ta'nā mānā, tanz kī bāten kahṇā, muṅh par mānā

Flap, v. i. 1 — Hilnā, pharpharāṇā

[chiz kī]

2.—Nīche ko laṭakṇā—jaise ṭopī ke hīshīye yā kisī dūsi chāṇī

Flare, v. i. 1.—Lahakṇā, laplapāṇā, sham' wagana ke jalne kī hālat men uske shu'le kā darakhshān rahṇā par hilā yā lahiāyā k.

2.—Yakāyak khūb raushan ho jānā, raushanī kā daf'atan namūdār hokar lahiāyā k.

3.—Khul yā phul jānā.

[paṭ gussa kar baithna]

To flare up—Yakāyak harāt yā rosh men ā jānā; ekbārgī garmā uṭhnā, jhat

Flash, v. i. 1—Raushanī kā daf'atan namūdār h; raushanī jo nazā ākar fauran gāib ho-jāe, kaund lapak yā chamak—jaise bijlī kī

2.—Jhalak, chamak, ek lahze men namūdār ho jānā.

3.—Lamba; lahza, nihāyat mukhtasar zamāna, ān, pal, dam.

Flash, v. i. 1—Daf'atan namūdār honā—jaise raushanī kā; yakāyak khūb dekh parnā, chamak uṭhnā, daf'atan jalwa dekhā-kai gāib ho-jānā

2.—Bhabhak uṭhnā; un-kar ekbārgī unjelā ho-jānā, shu'le aur raushanī kā phūt panā

The powder flashed in the pan—Piyāle men bārūt bhabhak uṭhi, piyāle men ranjak ke urte hī ek bārgī unjelā ho-gayā

3.—Phūt panā, jhat se nikal parnī, ek bārgī ho-jānā (wuqū' men ā jānā yā gūzānā)

[kā dekar pahunchā d]

Flash, v. t Chamkṇā, daf'atan shu'le yā raushanī samet nikāl d.; jhat-

To flash a message along the wires—Tār ke zar'e se khabar fauran pahunchāi

To flash conviction on the mind—Kisī amr kā tayaqqun ekbārgī dil par parāz

karā-d. (uskā yaqīn dil ko dilā d)

[jislā namūd be būd ho]

Flashy, a. i—Mahz numāishī, jiske jalne kā zuhū suf dam bhar rahe,

2.—Numāishī, lauqu-l-bharak, zirq-barq, unā dekhāwe kā [phikā]

3.—Jismen kuchh mazā na ho, jisse kuchh haz na uthe, be-jān,

Flat, a. i.—Musattab; chāṇas; ham-wār, barābar, nichā-ūnehā nahīn

2.—Zamīn par lambā yā phailā parā huā; zamīn ke hamwāi, zamin doz; girā huā, uftāda, past, tabāh, barbād

To lay flat—Zamin doz (past yā barbād) kar d

3.—Jismen tarah tarah kī bāten na hone ke sabab se kuchh lutf na ho, jisse kuchh haz (dil ko khushī) na ho, phikā; be-lazzat.

4.—Mandā, girā huā, sust, bāzār kī woh hālat jab kharīd farokht wagaira kasrat se na hone kī waj se bikī kam aur chīzen sasti hon.

5.—Qat'i, chhūtte hī; sāf-sāf; bi-l-kul yā kulliyatan; zāhir, sīdhā, khulā khulā; saīlī.

A flat denial—Inkār-i-qat'i; kisī bāt se bi-l-kul inkār kar jānā

6.—Tez uahūn nīchī yā bhārī—jaise āwāz.

[sāf sāf]

Flatly, ad Barābar; chāṇas; be-dam, be-mazagī se, qat'an; bi-l-kul,

To refuse flatly—Qat'an inkār k, bi-l-kul munkir ho-jānā, sāf sāf kah denā kī ham fulān amr na karenge

Flatter, v. t. 1—Makr-o-firb jhuthāyī yā zalil bāton se kisī ko apnā

mihr-bān-i-hāl karānā; khushāmad k.; lallo patto k., rangān-i qāz mal-nā; chāplūsī k

2 —Kisī ko uskī ta'īf karke khush k.; kisī kī ta'zīm-o-tauqir yā aur khush-kun bāteñ karke use khush k., apnī matlab barāri ke liye kisī kī ta'rif aur usse makkānī kā baitāw k.

3 —Jhūthī ummedon se khush k.; be-bunyād yā dhokhā-dene wālī bāteñ kah-kar taqwiyat d., sabz-bāg dekhānā, dil-dāri k., jhūthitasallid Flatterer, n. Khushāmadī, chāplūs, woh shakhs jo kisī ko khush yā apnā mihr-bān-i-hāl karne khwāh kisī dūse maqsad ke anjām ke liye uskī ta'īf kare. [dilāse se

Flatteringly, ad. Khushāmad se, tamalluq se; lallo-patto karke; dam-Flattery, n. Khushāmad, chāp-lūsī, tamalluq, zamāna-sāzi, nā-munāsib ta'rif; jhūthī sanā-khānī, lallo patto.

Flavour, n. 1.—Khush-bū; mahak, hās, sugandh

2 —Zāiqā, mazā, lazzat, sawād, ras [yā zāiqā paidā ho-jāe.

3.—Woh shai jiskī wajh se kisī chīz meñ ek qism-i-khās kī khushbū Flaw, n. 1.—Shigāf; dariz, woh naqs jo tūtne yā chītakne se paidā ho, bīl, jirm; kisī shai ke musalsal na rahne khwāh bā-ham chaspāñ na hone ke bā'is jo'ab usmen paidā ho

2 —Koyī naqs yā 'aib jo gūft wagāna kī wajh se paidā ho; naqs; 'aib, dhabbā, kotāhī; dosh, battā, pai, suqm

Flea, n. Pissū, ek qism kā kīā jiske kītne se barī taklif hotī hai.

A flea in the ear —Koyī nā guwār ishāra yā asā jawāb jiskī ummed na rahī ho; inkār yā jawāb jisse dil ko ranj ho —To have a flea in the ear —Kisī tadbīr ke anjām meñ is tarah nā kā n houā kī log hāneñ, kisī nā guwār ishāre kā pā nā yā asī bāt kā sochayī jānū jisse ranj paidā ho

Flee, v. 1. Khatre yā āfat se bhāgnā; khauf yā buz-dilī ke sabab se kanā-ra-kash ho-jānā, nikāl bhāgnā, bachā-kar nikal jānā.

Usually with from

To flee the question, or from the question —Majma-i-wāzi'ān-i-jawānīn meñ is 'ibārat se kisī bahs kī nisbat rā; ke dene se kanāra-kash houā samjhā jātā hai

Fleecs, v. 1.—Bherī ke bāl kataruā; ūn katar lenā

2 —Rupaye yā māl-o-matā' chhīn l.; qānūn kī ōṭ meñ māl-o-asbāb kā be-rahmī se le-l., andāz se ziyāda yā sakht taqāzā karke jo kuchh kisī ke pās ho usse le-l.; zor-o-zulm karke kisī ko tañgī meñ dāl d.; zarūrat ke hīle yā hukūmat ke zor se kisī kā māl-o-matā' usse le-l. Flexible a. 1.—Lachilā, jise jhukā saken; jise kham kar-sakeñ; jo is qābil ho kī jhuk jāe yā maror uṭhe par tūṭe nahīn, jo dabāne se dab jāe; karī (sakht nahīn)

2 —Jo gairon ke dabāw ko māne; itnā hathī (ziddī) nahīn kī kisī kā kahū na māne, jo qā'ūl meñ ā sake; jisko phoi-phār ke juld apne dhang par kar-len, jo kahne sunne yā bahs wagāra se qāil ho jāe (usko mān le), jiskī tab'ī'at asī ho kī samjhāne-bujhāne se badal jāe.

3 —Woh bāt jise kisī manshā ke hasb-i-hāl kar-sakeñ; jise mauzūn vā muwāfiq kar-saken

Flight, n. 1.—Fīrā; kisī khatre yā āfat se bachne ke liye bhāg jānā; 'ujlat ke sāth chale jānā; bhageṛ.

2.—Paiwāz (urūā); uṭān yā urne kā dhang; tairān.

3.—Baland-parwāzī; charhān; umāng; taraṅg; uṭhān; su'ūd

4.—Parindon kī gol jo hawā men uṭe, tīr wagaira ke qism kī chīzeṅ jo ek-bārgī hawā se guzren [Bhagā d; bhāg jāne par majbūr k.

Flight of stairs—Sirhīyān, zīne, nard bān —*To put to flight, to turn to flight*—

Flimsy, *n* Za'if, kamzor, khafif; be hūda, lā-tāil, mazbūt yā qawī nahīn; be-bunyād; pūj; bilā-wajh, jo zāhur men bhī rāst na ho, lachar.

Flimsy objections—'Uzrāt-i-za'if yā lā tāil; i'tirāzāt-i-be-bunyād yā khafif, aise i'tirāzāt jo mazbūt (qawī) nahīn —*A flimsy excuse*—Pūj (licharyā behūda) uzr

Flinch, *v. z.* Bāc-ānā; taklīf yā khatre ke lihāz se kīsī amr se kamāra-kash ho-jānā (hat jānā yā hāth khainch 1), na-kamūā; karne men qāsir h.; parawī band kar d.; izhār-i-taklīf k

Fling, *v. t. 1* —Phenknā, hāth se phenknā; zor se phenknā. [d.; harā d.

2.—Gurā d; pachhārnā; zamīn par patak (gurā) d; maglūb k., shikast

To fling a party in litigation—Kīsī farīq ko tanāzu' men shikast d. kīsī ko laṭāyī men harā d.—*The wrestler flung his antagonist*—Us kushṭī bāz ne apne harīf ko pachhār dālā (patak diyā).

To fling away—Nikāl d, dūr k; chhor d.—*To fling down*—Dhā d, zamīn par gurā d; mismār k, munhadim kar d; bar-bād k —*To fling in*—Chhor d,

mujrā yā mintā kar d, husāb men qāim na k, hisāb men na jorūā In settling accounts, one party flings in a small sum, or a few days' work —*To fling off*—Shukār men mahmūm k; shukār hāth āne na d; galā chhūṭānā,

subuk-doshī uṭānā.—*To fling open*—Khol d; yakāyak yā zor se khol d, dhar se hhol d —*To fling out*—Kahnā; malfūz k; dafatan yā be tamīz se bol uṭhān,

kah uṭhān kah bāṭhānā—jaise karī bāten —*To fling up*—Tark k; dast-bar-lār ā; chhor d.—jaise koyī mansūba yā urāda

Fling, *v. i. 1*.—Idhar-udhar zor se uchhalnā-kūdnā.

2.—Sakht-kalāmi k; la'nat-malāmat k., thukkā fazīhat k.

To fling out—Munh xori yā sakhtī karne lagnā

Flippancy, *n* Tarrārī; tez zabānī; kalām men safāyī aur rawānī; khush-taqrīrī, zabān kā tezi aur safāyī se chalnā.

Flippant, *a* 1.—Be rūkāwat aur jald jald safāyī se bāt-chīt k. w; suhūlat aur 'uṭlat se kalām k. w; laffāz; tarrār; charb-zabān, bātūnī

2.—Be jāne aur samjhe-būjhe tayaqqun ke sāth jald jald kalām k w; bad lihāz; bad-lagām, kalla-darāz.

Flippantness, *n* See Flippancy.

Float, *v. t. 1*.—Kīsī sayāl shai kī sath par rahnā, tairnā; uplānā; utrānā.

2.—Pānī par be-ma'lūm yā āhista āhista chalnā—jaise berc kā; pānī par be chālāye chalnā; āhista āhista be rukāwat ke chalnā

Floating debt, capital, &c—Qarz jiske sālāna sūd ke adā ke liye koyī mustahkam āmadānī qāim na kī-gayī ho yā sarmāya jo mu'ayan na ho khwāh uski ta'dād gair mutahaqqaq ho yā is bāt kī tashkīh na huyī ho kī woh kis khās kām men āye gā

Flock, *n* 1.—Jhund; galla.

“Applied to sheep and other small animals. A flock of sheep answers to a herd of larger cattle.” Webster

2.—Parindon (tuyūr yā chiryon) kī jhund; jo parind eksāth uprahe hoṅ.

3.—Isāyon kī ummat. [khwāh bekār ān yā rūyī

4.—Gadde wagaira men bharne ke liye ūnī yā sūti kapron kī kattan

Flock, *v. i.* Gol ki gol (jhund ki jhund) jam' h ; bahut sā ekatṭhā h ; hujūm h. ; jamā'at-i-kasir kā jam' ho

Flog, *v. t.* Chhapi yā chābuk se mārṇā ; kore se mārṇā ; tāziyāna lagānā ; bed mānā ; tambih ke liye mutawātir mārṇā. [ment " Webster.

☞ "A colloquial word applied to whipping or beating for punish-
Flood, *n. l.*—Sailāb, bārh, tugyanī, pānī jo charh au phail kar kisī aisi zamīn ko jo 'umūman khulī rahtī ho tah-i-āb kar-de.

2.—Juār ; madd ; charhāw.

☞ Opposed to *ebb*.

3.—Kasrat ; bahutāt ; ifrāt, rel-pel ; ubal-parṇā ; had se ziyāda honā.

A flood of bank notes, a flood of paper currency—Bank ke lotōn yā kāgaz-i-zar ki kasrat (unkā ifrāt se muṣassar ānā)

4.—Kisī saiyāl shai kī kasrat, kisī shai (khusūsan buri shai) kī kasrat.

5.—Haiz

Flood, *v. t.* Gaiqāb kar-d. ; sailāb k ; pānī meñ ḍubā d. ; tah-i-āb kar-d.

Floor, *n. l.*—Makān yā kamre wagaira kā hissa jispar log chalte hain ; farsh ; gach.

2.—Makān meñ manzil darja yā marātīb.

The first floor—Makān kā dūsrā marātīb yā darja (the second story).

Floor, *v. t. l.*—Farsh lagānā ; gach banānā.

2.—Malgūb k. ; māt k. ; muñh band kar-d. ; zabān baud kar-d ; qāl-ma'qūl karke āge chalne na d.

Florid, *a. l.*—Chamaktā huā ; tābān ; darakhshān ; surkh ; damaktā huā, lāl-bhabhukā—jaise chihra. [wa muqaffa—jaise ibarat.

2.—Rangīn ; jismeñ 'ilm-i-sanāi'-o-badāi' kī san'aten hon ; musajja'

Flourish, *v. i. l.*—Khūb barhṇā ; barā honā aur phailnā, phalnā-phūlnā.

2.—'Urūj pānā ; taraqqī pānā ; iqbal mand h. ; daulat 'izzat āram khushī yā un kul umūr meñ taraqqī k. jo pasandida hon ; sarsabz h ; phalnā-phūlnā ; dūdhon nahānā aur pūṭōn phalnā ; har tarah se barhṇā.

3.—Rangīn 'ibarat likhnā, tahrir yā taqrir meñ 'urūz kī san'aten kām meñ lānā ; kasrat se sukhān-ārāyī k. [sūraten banānā

4.—Khat-i-gulzār yā tigrā likhnā ; qalam se khūbsūrat khūbsūrat

5.—Numāish yā dhamkī wagaira ki garaz se jism ko tarah tarah se harakat d. [nikālṇā

6.—Baje ke bajāne meñ apne hasb-khwāh tarah tarah kī āwāz

Flourish, *v. t. l.*—Taraqqī d., phailānā ; wus'at d.

2.—Asli yā banāwat ke gul-phūl khwāh khūbsūrat sūratōn se ārāsta k. ; sajnā ; sanwārṇā, kisī numāishi shai se ārāsh d. [bhar d.

3.—Rangīnī k ; sukhān-ārāyī k ; qāfiye aur 'urūz kī san'aten se

4.—Hilānā ; ghumānā ; chamkānā—jaise talwār wagaira

Flourish, *n. l.*—Khūb sūrtī, jalwa ; jamāl ; zāhiri chamak-damak.

2.—Numāishi ārāish ; hausale se kisī kalām ki tawālat ; bare bare alfaz aur 'urūz kī san'aton kā kasrat se istrimāl ; numāish ; dekhāwā.

3.—Bel-būte (naqsh-o-nigār) jo qalam se banāye jāen.

4.—Kisī hathiyār wagaira kā hilānā yā ghumānā (uski chamak).

Flow, *v. i. l.*—Bahṇā ; rawān h. ; jāri h

2.—Paidā h. , mālṇā ; suhūlat ke sāth zabān se malfūz h (bolā jānā) ; khush-uslūbī se sun parṇā [h. , ifrāt se h.

3.—Kasrat se r. yā h ; mālāmāl h. ; bhār h. ; labrez h ; nak-sikh

4.—Lahrānā—jaise kākul kā, dhilā lakkā k.—jaise kisī painān

5.—Charhūā—jaise samundar kī juār kā, barhūā yā ānā.

Flow, n 1 —Kisī sayāl shai kī rawānī, bahāw; jurān; idār

2.—Pānī ke dhāre kā charhāw, juā, madd; bārī

3.—Kasrat, ifiāt; bahutāt, respel; ziyādatī, josh, ubāl [suhūlat

Flower, n 1.—Gul; phūl. [tar-o-tāza aur 'umda ho.

2.—Kisī shai kā woh juw jo uske aur ayzā (hasson) se khūb sūrat

The flower of life—Shabāb, juwānī, ubhār, woh quwwat jo awālī-'umr men

hoti hai—The flower of the troops—Kisī fauj kā woh hussā jismen sab se

mustā'id aur mazbūt apāhi hon—The flower of a nation—Kisī qaum ke

kam sūn qawī aur dāler ādmī

3.—San'at-i-'urūzī; ; sanāi'-o-badāi'; 'ibārat kā zewar.

Flower, v. t. 1 —Phūlūā, gul khulānā, phūl ānā.

2.—Shabāb-i-'umr men h., kamsin tar-o-tāza aur qawī h., joban par h

Flowery, a 1.—Phūlonse bharā hūā, jismen bahut segul-phūl hon; guldā.

2.—Nibāyat rangū—jaise 'ibārat [ko harakat k

Fluctuate, v. t. 1.—Lahrānā; mauj-zan h.; kabhī āge aur kabhī piche

2.—Kabhī ek taraf aur kabhī dūsi taraf chalūā, mutazalzal yā

gun-sābit-qadam rahūā; mustaqil yā mustahkam na rahūā

Public opinion often fluctuates—'Awām kī isse aksar kabhī ek taraf aur kabhī

dūsi taraf (mutazalzal) rahā karti hai.

3.—Ghaṭnā barhūā; kam o-besh h., charhūā-utarnā; ek hālat men (ek thekāne par) na rahūā, rah rah kar badlā yā tabdīl hūā k.

The prices of stocks fluctuate—Loṭōn kī qimat ghatti-barhti hai (rah rah kar tabdīl hūā karti hai)

Fluctuation, n. 1 —Lahron kī sī harakat; idhar udhar chalūā

2.—'Tazalzul, be-sabātī; ek bāt par qāim na rahūā;

3.—Daf'atan kami-beshī, charhūā-utār, ghatnā barhūā.

Fluency, n 1 —Rawānī; goyāyī; talāqat; shūn-kalāmī, lassānī, charb-zabānī, tarānī, kalām kā bar-jasta adā k.

Fluent, a 1 —Rawān yā rawānī kī salāhiyat r w., jāri; bahtā hūā, suhūlat se chaltā bahtā yā rawān.

2 —Barjasta kalām k w.; laffāz, lassān; sāhib-i-kalām; charb zabān, khush-guftār, fasīh—jaise bolne wālā (muqarrir)

3 —Jo suhūlat se adā kiye jāen, shīrin—jaise kalām; charb; khush.

Fluid, a. Sayāl; jismen rawānī ho; raqīq

Fluid, a Sayāl shai; raqīq shai, woh shai jismen rawānī ho.

Fluvial, a. Daryā yā nadī se muta'alliq; daryā yā nadī men paidā hone khwāb rahne wālā. [(bhir)—jaise logon kā

Flux, n 1 —Bahāw, sailān; kisī bāt kā paham h.; tabādala; majma'

2.—Juār; jazr.

Flux and reflux—Juāc-bhāshā; madd-o-jazr; samundar kī lahar kā charhūā-utār.

3.—Bīmārī kī wajh se badan se khūn wagaira kā hasrat se nikalūā, woh shai jo bīmārī ke bāis jistā se nikle [chalnā

Fly, v. i. 1.—Uṭnā; jald nikal yā guzar jānā; parind kī tarah tezī se

2 — Khatie yā khauf se bhāgnā; nikal bhāgne kī koshish k.; firār h., gurez k [ho jānā.

3 — Yakāyak yā zor se harakat k.; alag ho jānā, phūṭ kar tukṛetukre
 Usually with a qualifying word, as, a door flies open — Kewār phat se khul jātā hai

To fly at — Āge ko jhapatnā tūt parnā; kisi par yakāyak girnā yā hamla āwar h — To fly in the face of — Tauhin k, chot k, muqābala kar-baithnā, mukhā lafat k., ta'arūz k, roknā — To fly off — Da'atan judā ho-jānā yā nikal-jānā Bagāwat k — To fly on — Hamla k — To fly open — Da'atan (yakāyak) yā zor se khul jānā — To fly out — (a) Jhapat-kar bahar nikalnā (b) Jhat se guṛa kar baithnā — To let fly — Chhornā — jaise tīr, zor se phenknā yā chalanā — jaise neze

Fly, *v t* 1 — Bichā jānā. lag na lagnā, ijtihād k, dūr (kanāie rahnā)

2 — Urā d — jaise kisi paund ko; uṛnā masalan patang.

Fly-leaf, *n* Sādī waraq jo kitāb ke shurū' yā ākhīr men lagā rahtā hai.

Foe, *n* 1 — 'Adāwatī; dushman, dūse se 'adāwat nafrat kīna yā bugz r. w.; baui.

2 — Guīm, dushman jisse jang ho; qaumī dushman, fauj-i mukhālīf

3 — Kisi shai men mukhālafat k. w.; dushman, bad-khwāh

Forble, *n* Woh khās 'aib (naqs) jo kisi shakhs men ho, khatā; koyī khafīf naqs, zu'f, kisi bāt men kam-zorī

Foil, *v. t.* Bekār (nāegān) kar-d — jaise kisi koshish yā fikr ko; mahūm k., shikast d, haiānā; kīmyāb na hone d, māyūs k [kāmi

Foil, *n* 1 — 'Am kāmyābī ke waqt nā-kāmi, shikast; hār, mahūmī; nā-

2. — Gadkā wāgana jo patā bhānjne men kām ātā hai.

Foist, *v. t* Khufyatan ba-taur-i-nā-jāiz yā bilā-ijāzat dākhil kar-d — jaise alfāz wāgana, bataur aslī yā sahīh ke chālā d, bainu-s-sutūr men lkh d

Usually followed by *uz*

Fold, *n* 1 — Tah, chīn; shikan, part

2 — Bāt; mutabī, gūna, chand.

Two-fold — Dūnā, ā dūgnā — Ten-fold — Das gunā, dah-chand

Fold, *v t* 1. — Lapeṭnā; tah k yā lagānā — jaise kapre kī; pechnā; mor yā tor ke ek hisse ko dū-re hisse ke andar dīl d. — juse kisi khat ko.

2 — Tale-ūpar rakhnā — jaise donon bāzū yā hāth ko, jornā, bāndhnā

Fold, *v. z.* Duhā jānā, ek hī qism kī dūsī shai par jā-kar bhū jānā.

The leaves of the door fold — Kewār ke pat duhrā jāte hain.

Folio, *n* 1. — Kāgaz kā tukhta juse tor-kar do waraq hon.

2. — Do warqī kitāb, kāgaz ke takhton ke do do waraq kī kitāb.

3 — Hisāb kī kitāb kā ek safha; ba'z waqt hisāb kī kitāb ke muqābil ke safhe jupar ek hī nambai-i-shumāi parā ho.

Folk, *n* Log, is lafz kā 'itlāq 'umūman 'awām par yā ba'z waqt khās khās qism ke logon par bhī hotā hai [jective (Colloquial)"] Webster.

Generally used in the plural, and often with a qualifying ad-

Follow, *v t* 1 — Kisi ke pichhe jānā yā ānā, ek hī samt ko kisi ke pichhe chalnā; pichhā k. [ta'āqub k.

2 — Kisi shai kī pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne kī koshish k.,

3. — Kisi rah-numā ke sīth jānā; ham-rāh jīnā, ma'iyat men jānā, ham-rikāb h.; ba-taur sanad ke taslīm k.; dūron kī rāon ko māunā

yā ikhtiyār k ; dūserō se muttafiq-r rāe h. ; dūserē kī tarah khayāl
yā bāwar k. ; mutāba'at k ; taslīm yā qabūl k ; apuī kār iawāyī men
bataur hidāyat ke mānuā ; kisi ke mutābiq 'amal k. [mānuind k.

4.—Taqlid k. ; dūsie ko dekh-kar usī ke muwāfiq 'amal k , dūserē kī

5.—Ba-lihāz waqt rutba yā mansab ke kisi ke ba'd honā wāqī'
h. yā ānā. [kaluā.

6.—Ba-taur natije ke nikalnā ; mustambat h ; mustakhrāj h. , ut-
It follows from these facts that the accused is guilty—In wāq'at se yah natija
nikaltā hai (yah mustambat hotā yā nikaltā hai) kī yah mulzam mujrim hai

7.—Karnā kisi peshe wagaira men masrūf h. , koyī tariq ikhtiyār
k. ; koyī rāh pakarnā [hai ?

What profession does he follow ?—Woh kaunsa pesha karta hai, uskā pesha kyā

8.—Samt yā tariq-i-wāhid par chalnā , ek hī rāh par chalnā ; kisi kī
pairawī k.

9.—Kisi shai ko jo pichhe ko hatī jāti ho dekhā k. ; kisi shai
mutaharrīk kī taraf takā k. ; kisi shai ke dauān men uspar mutawaj-
jih rahuā ; kisi ke barābar chalnā , kisi bahs wagaira ke mathūm-
ta'alliq yā waq'at ko samajhuā. [taur natije ke nikalnā.

Follow, v. i. Pienhe jānā yā ānā , pairawī k. ; kisi ke ba'd hī honā , ba-
Follower, n. Pairau ; ham-īkāb , muqallid , jo kisi ke masāl yā rāe wagnira
par 'amal kare , jo kisi ko dekhkar usī ke mutābiq kām kare , murīd ;
chela , sāthī ; ham-rāhī ; sharik ; tābi' , mahkūm , kisi farīq kā sharik.

Following, a. Āyinda ; jo dūserē ke ba'd hī ho ; mā-ba'd kā , āge āne w

2.—Mufassala-i-zail ; musarraha-i-zail , niche likhā huā yā likhī
huī ; jo āge likhā yā likhī hai ; hasb-i-zail [zail (hasb-i-zail) hain.

The following are the facts of this case—Is muqaddame ke wāq'at mufassala-i-
Folly, n. 1.—Zu'f-i-aql , dil kī kam-zorī ; be-samjhi , be-aqlī ; be-wuqūfi ;
humuq. [shirāi , murakh kā kām.

2.—Be-wuqūfāna fi'l ; kām jo samajh būjh ke na kiyā jae , hamāqat
Foment, v. t. 1.—Garm pāni wagaira se tareā d. ; falālin ko garam pāni
men tar karke usse tar k. , senknā. [shitāl d , barangekhta k.

2.—Targīb de-kar bahānā , taqwiyat d ; moadad d. ; ubhārnā ;
Often used in a bad sense.

Fond, a. 1.—Had se ziyāda muhabbat r. w. ; jo kisi par hamatan fidā
ho (usko bahut chāhe yā pyār kare) ; shaidā , mastūn

2.—Bahut hī khush , nikāyat mushtāq , kisi bāt men khushi nūbhāne
wālā , usko kisi bāt kā bahut hī mazā mile ; shāiq (shauq r. w)

Followed by of.

Fondle, v. t. Pyār k ; dulārnā ; muhabbat k ; chumkārū ; chūmnā-
chātū ; lād-pyār k. [ziyāda muhabbat ke sāth.

Fondly, ad. 1.—Bewuqūfi se ; be-aqlī se ; be-tamizi ke sāth , andāz se-

2.—Nihāyat-muhabbat se ; bare pyār se.

Fondness, n. Shauq ; kamāl muhabbat ; barī ragbat yā khwāhish ; kisi
shai kī barī tamannā yā uskā barā shauq ; kisi shai kī jānib shiddat
se mailān i-tabi'at. [gizā ; qūt , khush ; khānā ; tā'am.

Food, a. 1.—Woh shai jisse jān-dār kī parwāish ho yā nabātāt paleh ;
2.—Woh shai jisse kisi dūsrī shai ko qiyām taqwiyat aur taraqqī ho.

Fool, n. 1.—'Aql se khālī shakhs , woh shakhs jismen ma'mūlī qism kī
hī samajh-būjh nā ho ; paidāishi khābt yā be-wuqūf ; sāda-lauh , jarh.

2 — Woh shakhs jiskī 'aql meñ kuchh futūr ho; jo 'aql ke khlāf kām kare; jo 'aqlāna baitāw na kare; be-wuqūf; ahmaq; mūrakh; gāwdā.

3.—Maskharā, agle waqtoñ ('amān-i-salaf) meñ woh shakhs jo mas-kharagī ke liye bādshāhoñ aur dūsre umarā ke yahān rakthā jātā thā

Fool's errand—Kisi shai ki behūda yā 'abas talāsh, kisi behūda yā be-kār bare kām kā uthānā; us shai kī pairawī jo mil na sake; aise kām kā birā uthānā jiskā anjām mumkin na ho — *To make a fool of*—Ba zāhir an-ā banā d ki log hañseñ, kisi ko istarah rok d. ki uskā dil ranjīda ho jāe, aisi tarah nā-kām k. yā dhokhā d ki sharm āye yā log mazhaka karen, māyūs k, mahrūm k; nā-murād k — *To play the fool*—Maskharā pan k, thātthā k, khel k; be-'aql ki si chāl chalnā — *To put the fool on*—Bewuqūf banānā, ullū banānā, dhokhā d. dām-i fareb meñ lānā

Fool, v. z. Bewuqūfī kā kām k., kḥafīfu-l-harakāti k.; sustī khel-kūd yā khushī men saif-i-auqāt k. [dhokhā d; fareb men lānā.

Fool, v. t. 1—Tahqīr k; māyūs k.; mahrūm k.; kāmyāb na hone d.;

2 — Pāgal banā d.; bewuqūf banānā.

3.—Dagā k; thaguā, chhaluā; buttā dekar le l.

To fool one out of his money—Kisi ko dagā dekar (use chhal yā thag ke) usse rupaye le l.—*To fool away*—(a) Kḥafīfu-l-harakāti kāhili be-wuqūfī yā aise kāmōñ meñ sarf k jinse kuchh fānda na ho — *To fool away time*—Tazī'a i auqāt k.; behūda bātōñ men waqt gāwānā (b) Aisi chīzōñ meñ sarf k (lagānā yā kḥarch k) jo be qadr yā be-kār hoñ, be-'aqlī so kḥarch k; urānā, phenk d.—jaise rapaye (zar)

Foolish, a. 1—Jismeñ be-wuqūfī pāyī jāe kḥwāb zāhir ho; 'aql se kḥālī, kam-fahm, be-tamīz; gāwdā, be-wuqūf

2 — Jaisā ki be-wuqūf kare; jo be-'aqlī kī wajh se ho; jisse be-tamīzī zāhir; kḥafīf; behūda, lagw.

Foolishly, ad Bewuqūfāna; be-'aqlī se; besamjhe; be-tamīzī ke sāth, khlāf-i-'aql, himāqat se. [be tamīzī.

Foolishness, n. Bewuqūfī, be-'aqlī; himāqat; be-hūdagi, mūrakhpan;

Foot, n. 1—Pāñw; pair; qadam; pā; charan.

2 — Pāya; gorā—jaise mez yā kūsī wagāira kā

3.—Sab se niche kā hissa pahār kā dāman yā hazīz; zail, pāyīn, kisi saf sīlsile yā qatār men ākhir.

4 — Bārah meñ (tasū) kā māp.

5.—Usūl, bunyād; binā

6.—Piyāda ya'nī sawār nahīn—jaise sipāhī; sipāhī jo paidal chalen

By foot, or rather, on foot—(a) Piyāda-pā; paidal; pā piyāda; pair ke zor se; sawārī par nahīn; paioñ — *To go on foot*—Paidal chalnā, (b) Hal-kar—*To pass a stream on foot*—Kisi nadī wagāira ko hal-kar pār kar-jānā — *To be on foot*—Mutaharrīk h; daurān-i-kār rawāyī meñ h., hotā rahnā, hālat-i-anjām yā nafāz meñ h.; chāl nikalnā; jāī h.—*To set on foot*—Qām k.; bunyād dāīnā; kharā k, shurū' k.; chālānā — *To set on foot a subscription*—Chanda kharā k (lagānā yā shurū' k.).

Footing, n. 1—Pair rakhne kī jagah; khare hone kī jagah; khare hone kī mazbūt bunyād. [karne kī gunjaish; sabāt; istiqrār.

2.—Mazbūt yā pakkā thekānā; istiḡāmāt, istiqlāl; jar; kām ('amal)

3—Hālat, kisi dūse ke muqābale meñ jo hālat ho.

To be on an equal footing, or on a footing of equality, with—Kisi dūse ke barābar h; kisi dūse se darja-i-musāwāt r

4—Qadam; chāl, āhat; parchāl; pair kī āwāz.

'oot-mark, n. Pāwn kā nishān, naqsh-i-pā, pair kā chhāpā.

'oot-note, n. Safhe ke niche jo 'ibārat batānī tambīh ke likh di jāti hai.

'oot-path, n. Pagdandī; woh tang rāh jo sirf paidal chalne wālon ke kām āti hai {zāhīnī 'alāmat, 'alāmat; nishānī

'oot-step, n. Pair kī nishānī yā pair kā dāg, naqsh-i-pā; kisi tarīq kī

'or, prep. 1.—Jagah meñ; ba-jōe, badle meñ, kisi ke 'iwaz meñ; jisse dūse shai kā barābar yā ma'qūl mu'āwaza ho-jāe, jisse kisi kī pādāsh ho-jāe (sazā meñ barābar badlā miljāe).

Life for life—Jān ke badle jān—Word for word—Lafz ke badle lafz

2.—Ba-taur kisi ke qāim-maqām h, kisi kī jagah par; kisi ke 'iwaz par usike ke barābar ikhtiyār rakhtā huā.

An attorney acts for his principal—Mukhtār apne āqā kī jagah (uske qāim-maqām ke taur par) hār rawāyī kartā hai—Do this for me—Yah kām mere 'iwaz meñ yā mere na' ke liye kar do.

3.—Kisi dūsi shai ke badal kī tarāh (uske badle yā 'iwaz meñ)

To quit one profession for another—Ek pecha chhor-kar uske 'iwaz meñ (bataur uske badal ke) dūsi pecha ikhtiyār k

4—Kisi shaks yā shai kī hāsiyat se, ba-taur, mānind.

To know a thing for a truth—Kisi bāt ko ba-taur asl haqīqat ke jānūā—I have heard this for certain—Main ne yah bāt batānī haqīqat ke (mutahaqqaq yā thik thik) sunī hai.

5—Jāmb, samt meñ; taraf ko; kisi dūsi jagah ko jāne ke irāde se.

They sailed for Egypt—We Mīr kī jāmb (wabaū jāne ke irāde se) jahāz par rawāna huie

6—Kisi ke naf' ke liye; wāste; garaz se; kisi kām faide yā man-shā se; kisi shai kī tanqīqī yā 'ānat ke liye, kisi shai ke haq meñ musid.

7—Kisi shai ke pahunchne āne yā milne kī garaz se.

He is waiting for his friend—Woh apne dost kā (uske āne kā) muntazir hai

8—Kisi shai ke husūl (pāne yā hāsil karne) ke liye, kisi maqsad ko pahunchne yā uske hāsil karne kī garaz se.

After all our exertions, we depend on divine aid for success—Bā-wujūd apnī tamār peshishon ke apnī kāmyābī (uske husūl) kā madad ham log madad ilāhī par rakhte hain [ke liye

9.—Kisi shai se hifāzat ke liye; kisi shai ko rokne aur dūr karne

A remedy for the headache—Sar-dard kā (uske rokne aur daf karne kā) 'ilāj

To provide clothes for winter—Jāre ke liye (sardī se bachne ke liye) kapre muayyā k

10.—Ba-wajh, ba-sabab; lā'is se; sabab se.

11—Ba-nisbat, lāb meñ, kisi ke muta'alliq, kisi kī taraf yā jāmb se [i-mu'aiyan tak.

12.—Kisi zamān-i-mahdūd meñ; kisi waqt-i-mu'aiyan tak, kisi jāe—For five days—Pānch dīn tak—For life—'Umī bhar, muddatu-l-'umr tak;

jāb tak jise tab tak.—For ten miles—Das mil tak.

13.—Kisī se milne ke liye.

I am ready *for* you—Main tum se milne ke liye taiyār hūn

14.—Kisī shai kī taraf, kisī shai kī jānib mailān.

An inclination *for* drink—Sharāb kī taraf ragbat.

15.—Kisī shai ke haq mein; kisī shai kī jānib ya'nī uskī taraf ragbat (rujhān) r w ; kisī shai kā chāhne wālā.

He is *for* a free government—Woh chāhtā hai ki hukūmat azādāna ho

16.—Bā-wuqūd; bā-wasf, kisī ke khilāf, woh bāt jiske hote huye koyī dūsī bāt ho wuqū' mein āye yā kī-jāe; jahān tak, ba-mūyib.

Generally followed by *all, aught, anything, &c.*

17.—Kisī shai ke andāz se; kisī bāt ke lihāz yā khayāl se; kisī shai par nazar karke; ba-lihāz.

[ziyāda lambā (darāz qad) hai.

He is tall *for* one of his years, or tall *for* his age—Apne sin ke lihāz se woh

For as much as, or *forasmuch as*—Ba-lihāz iske kī; chūnki; is bat par khayāl

kar-ke kī, az-ānjā kī, az-bas kī.—*For ever*—Hamesha, har-waqt azal-o abad

tak, mudām—*O for*—Kyā khūb hotā kī mujhe fulān bāt hāsīl hotī, meri

yah dā'ā hai kī fulān shai Khudā kī barakat se mujhe mile.—*Were it not for*,

or *if it were not for*—Kisī dūari bāt ko nazar andāz (qat'-nazar yā chhor) kar-

ke, agar fulān amr darmiyan mein hāl na hotā to; agar fulān bāt na hotī to

—*For*, or *as for*—Jahān tak ta'alluq hai; nisbat, bāb mein, ba-lihāz.

For, conj. Kyūnki, is liye kī, is sabab se kī.

Forbear, v. i. 1.—Kār-rawāyī se bāz rahnā; apnī tayīn rok r.; ishti'āl kī hālat mein apne dil ko qābū men r., taamul k.; tawagquf k.; ruk jānā.

2.—Inkār k.; na mānnā

Forbear, v. t. 1—Kauāra-kash h.; ihtirāz k.; bāz rahnā; dar-guzarnā yā dar-guzar k., na karnā; chhor d.; karne se bāz ānā.

2.—Ri'āyat se pesh ānā yā ri'āyat k.; multafit h.; gam khānā; gam-gusāri k.; bardāshht k.; sahnā. [jānā; jāne d.

Forbearance, n. 1.—Darguzar, ytināb, firoguzāsht; chhor d.; bachā

2.—Dil ko apne qābū men r.; tabī'at par zabt

3.—Bardāshht; tahammul, dushman kī ri'āyat; narmi, intiqām yā ta'zīr men taammul. [māni' h.

Forbid, v. t. 1—Man' k.; bāz rahne yā na karne kā hukm d.; rok d.,

2.—Kabīn yā kisī ke pās jāne kī mumāna'at k.; andar āne se bāz r.; yah hukm d. kī bhītai mat ā.

I have *forbidden* him my house or presence—Main ne use yah hukm diyā hai kī mere ghar khwāh mere sāmnē na ā. [paidā k

3.—Rokna, māni' h.; sadd-i-rāh h.; muzāhim h.; rukāwat dālnā yā

Forbid, v. i. Man' k., māni' h.; roknā, bāz r. [rukāwat ho.

Forbidden, p. a Mamnū'; jo man' kiyā gayā ho; mumtana'; uskī nisbat

Forbidding, p. a Jisko dekhkar us tak jāne kī ragbat na ho, jisse tabī'at ko nafiat ho, jisse tanaffur yā nā-pasandidagī paidā ho; nā-guwār; zisht, kharāb, burā

A *forbidding* aspect—Aisi sūrat jisse dil ko-nafrat ho; karīh yā buri sūrat

Force, n. 1.—Zihnī yā jismānī tāqat, quwwat; mazbūti tāsir yā natīja paidā karne kī salāhiyat; dil par tayaqqun paidā karne kī tāqat; kisi tarah kī quwwat yā salāhiyat; zor; jawāz; khās ma'nī yā mafhūm.

2 —Jabr; tashaddud, kisi ki khwahish ya marzi ke khilaf ihtiyar ka nafaz, zabardasti; ta'addi

3.—Fauj; bari ya bahi fauj

4 —(Law) (a) Qanun ke khilaf kisi shakhs ya chiz ki nisbat zor ya ihtiyar ka nafaz, jabr, zulm, ta'addi. (b) Jawaz; tasir, quwwat; waq'at, pa-band kar rakhne ki quwwat, mazbuti, pulhtagi.

In force, or of force—Jiski tasir mein futur na aya ho; jais, jiski tasir puri puri qam ho; nafiz, jismen rukawat na ho-gayi ho, jo mansukh na hua ho; jari—Is that law still in force?—Kyā woh qanun abtak nafiz (jari) hai, kyā woh qanun abtak mansukh nahin hua?—Physical force—Quwwat-i-jismani—Mental force—Quwwat-i-zihni.

Force, v. t. 1 —Majburi k.; zor ya zabardasti se karana; dabana; tang k.; 'ajiz k.; zer k.; kisi kam ke karne ya na-karne ke liye majbur k. (use jabran karana)

2 —Subut ke zor se zihn-nashin (ma'qul ya majburi) k.

To force conviction on the mind—Subut ke zor se dil par tayaqqun karana.

3.—Bigarna, kharab k., kisi aurat ke sath zina bi-l-jabr k.; behumat k. [chhapā mainā.

4 —Zabardasti se lena, tashaddud se hasil k.; marpit karke l.,

5 —Zor ya tashaddud ke zari'e se age chalanā hatana nikal d chhin l. akh k hasil k. 'alā-hāza-l-qiyās

With a following word, as along, away, from, into, through, out &c The money was forced from him—Woh रुपये usse jabriya (zabardasti ya tashaddud se) liye gaye—To force a person out of his possessions—Jo shai kisi ke qabze mein ho usko usse jabriya (tashaddud ke sath) le ya chhin l.—To force a thing upon one—Koyi chiz jabriya kisi ke zimma k (uske gale lagana ya mandhna, uske sar marna).

Forceful, a. 1 —Mazbut; qawi; ba-tasir; muassir; tasir paida k. w.

Forceful arguments—Dalil-i-qawi ya ma'qul; aisi dalilein jinse mukhatab qail ho jae.—Forceful words—Kahmat-i-ba-tasir, aisi batein jinka asar sunne wale ke dil par ho.

2 —Jabriya, jo zor ya zabardasti se hasil kyā jae; jiska wuqu' tashaddud ke zari'e se ho; jo sakhti tashaddud ya marpit karke kiya jae.

Forceful entry (Law)—Dakhil-i-bi-l-jabr, kisi ke makan mein ya uski zamin par marpit kar-ke (tashaddud ke zari'e se) ghus jana.—Forceful detainer—(Law)—Muqabazat-i-bi-l-jabr; kisi ki arazi wagaira ko zabardasti apne qabze mein rakh chhorna

Forcefully, ad. Bi-l-jabr; ba-zor; jabriya ya jabran; zabardasti se; tashaddud se; marpit kar ya kar-ke; majbur karke; mazbuti se; zor se; tasir ke sath. [haiwan hal-kar is par se uspar chala jae.

Ford, n. 1.—Darya wagaira mein woh maqam jahan koyi insan ya

2 —Dhar; bahat pani; nadi.

Ford, v. t. Darya wagaira ko hal-kar 'ubur (par) kar-jana; hal-kar is par se us par nikal jana. [age se jatana.

Forebode, v. t. 1 —Peshin-goyi k.; pahle se batlana; agam dekhana;

2 —Pahle se jan jana; age se ma'lum kar-l; kisi musibat wagaira ka jo aane wali ho pahle hi se dil mein khayal paida h; mayusi ka khayal peshtar hi se paida k.

Foreclose, v t. Mām' h ; roknā ; insīdād k , bāz r. ; band kar-d

To foreclose a mortgage — (Law) 'Adālat ke faisale ke zarī'e se kisi rāhin ko uske istihqāq-i-infikāk-i rihn se mahrum k

To foreclose a mortgage "not technically correct, but is often used,"

Webster — Bai'bāt karānā ; bai'-i-kāmil karānā, bai'-i-bi-l-wafā yā rihn-i-mashrūt ke mu'amalāt meñ rāhin yā bai'-i-shartī kī jāmb se infikāk-i rihn na hone par bai' yā rihn kā qat'i (pukhta yā mukammal) karā d

Foreclosure, n (Law) Bai'bāt ; bai'-i-kāmil ; jāe-dād-i-marhūna ke infikāk ke istihqāq se rāhin kī mahrumī.

Forefather, n Jad ; buzurg ; mūris ; purkhā

Forego, v t Kisi shai ke tasarruf yā naf' se dast-bardār h. ; choī d. ; tark h. ; dast-bardār h. , jūne d. , chhor baithnā ; tajnā , tyāgnā yā tyāg k

Foregone conclusion — "Said either of a thing already enjoyed, or of one within reach, or anticipated." **Webster** [jiskī tanqīh bahs se muqqaddam ho jāe

Foregone conclusion — Woh natija jo bahs yā taftish ke pahle qāim ho-jāe ; natija

Foregoing, ppr. Jo āge guzar gayā ho ; waqt yā mauqa' (zamān yā makān) ke lihāz se jo āge nikal gayā ho ; muqqaddam ; mā qabl ; mashūqu z-zikr ; peshin ; guzashta. [bei'ūnī, gair mulk kā : ajnabi.

Foreign, a. 1.—Kisi ke khās mulk (des) kā nahīn. watanī nahīn ; khārijī ; 2 — Bai'id ; gair-muta'alliq ; jisko 'alāqa na ho ; jisko sarokār na ho ; be mauqa' , mu'nāsib-i-hāl nahīn ; muwāfiq nahīn , gair-munāsib ; khārijī ; gair mauzūn , chaspān nahīn.

Fore With to or from.

The observation is *foreign* to the subject under consideration — Jo bāt zer-i-tajwiz hai usse is kalām ko kuchh 'alāqa nahīn hai

3 — Jo dūr ke mulk yā 'alāqe men paidā ho ; jo gair mulk se āyā ho.

A *foreign bill*, or a *foreign bill of exchange* — Woh hundavī jo ek mulk meñ likhī jāe par uske rupaye dūsre mulk meñ wusūl hon.

Fore "Distinguished from an *inland bill*, which is one drawn and payable in the same country" **Webster**

A *foreign plea* — (Law) 'Uzr-i-'adam-i-ikhtiyār-i-samā'at ; woh 'uzr jo kisi hākim ke rā ba-rū is mazmūn se pesh kiyā jāwe kī amr-i-nizā'i kī tajwiz is wajh se nahīn ho-saktī kī uskī samā'at kā ikhtiyār is 'adālat ko nahīn hai

Foreigner, n Gair mulk kā shakhs ; jis mulk kā mazkūr ho wahān kā mutawattin nahīn , ajnabi ; pārdesi , bidesī.

Forejudge, v t Pahle hī se rāe qāim kar-d ; wāqi'āt aur subūt kī samā'at (unke sunne) ke pahle rāe qāim kar-l.

Forelock, n. Sar kī peshānī par ke bāl.

To take time, or occasion, by the forelock — Kisi shai se fauran mustafid h. (usse jhat-paṭ apnā kām nikāl l) ; mauq'e ko hāth se nikāl jāne na d. ; jab kisi bāt kā mauqa' mil jāe use nī l-faur kar dālnā.

Foreman, n. 1.—Afsar ; sardār ; sadr-nashīn ; sarkhail-i-ahl-i-jūrī jisko jūrī kī taraf se bāt-chīt karne kā mansab hotā hai ; mir-majlis.

2 — Kisi kār khāne meñ woh shakhs jo baqiya ashkhās kī nigrānī kare ; sardār ; mukhiyā ; karorā ; sarbarāle ; sardār. [se barikar.

Foremost, a Sab se muqqaddam ; sab ke āge ; rutbe yā darje meñ sab

Forensic, *a* 'Adālat ke muta'alliq, jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon men musta'māl ho, 'am bahsōn se ta'alluq r. w yā unmen musta'māl; bahs ke liye munāsib. {meñ istī'māl kiya jāe}

A forensic term—'Adālat kā lafz; woh lafz jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon

Forerun, *v. t* Kisi ke āge āge chalnā, jo bāt hone-wālī ho uski 'alāmat pahle se zāhir k, kisi bāt ki khabar pahle se d {uske āsar dekhānā}.

Forerunner, *n*. Woh shakhs jo dūsron ki āmad ki khabar pahunchāne ke liye pahle se bhej diyā jāe; naqīb, woh 'alāmat jisse kisi amr kā wuqū' pahle se ma'lūm ho.

Certain pains in the head, back, and limbs, are the *forerunners* of a fever—Sar pīth aur ā'zā men kuchh kuchh dard kā mahsūs honā {ma'lūm d} bukhar ki {uske āne ki} 'alāmat hai {jān l; āgam jānū yā ma'lūm k}

Foresee, *v. t* Pesh-bīnī k; qabl-az-wuqū' dekhnā yā jān jānā, pahle se

Foreshow, *v. t* Pahle se dekhānā, pahle se batlā d; pahle se kah d

Foresight, *n* 1.—Pesh-bīnī; pahle se jān l

2—'Āqibat-andeshī, pesh-bīnī se āyinda ki ihtiyāt; balāon se mahfūz rahne men dūr-andeshī, 'āqilāna pesh-bīnī.

Forestall, *v. t* 1.—Pahle se ma'lūm kar-l; pahle se jān jānā.

2—Kisi dūsrī shai par sawāqat le-jānā jisse woh yā to bil-kul matrūk ho-jāe yā usko kuchh nuqsān pahunchē; pahle se ghus-parth yā tadbīr karke dūsrē ko āne na d use rok d yā mānū' h.; qabl usse ki sahīb sahīb rāe qāim karne kā zar'ā yā mauqā' mile koyī asar i-khārjī pahunchā d.

To forestall the market—{Law} Qimat barhākar bechne ke liye kisi chiz ko jo bāzār meñ bikne ke waste jati ho asnā-i-rāh meñ kharid l yā uski kharidari ki bāchit kar l, bāzār meñ apne asbāb yā jins ke le-jāne se logoñ ko targīb dekar bāzār yā usko is bāt par rāgīb k ki bāzār meñ pahunch kar we apne māl ki qimat barhā den.

Foretell, *v. t* Peshin-guyī k, kisi bāt ke wāqī' hone ke pahle uske wuqū' kā hāl batlā d; āgam dekhānā, pahle se 'alāmat zāhir k.

Forewarn, *v. t* Pahle se jatā d; kisi ko pahle se khabar-dān āgāb yā mutalā' kard, pahle hī se ittilā' de d. {jānā d}

Forfeit *a*. Jo shai kisi jurm ki pādāsh men kho yā muntaqil ho jāe; jo kisi jurm ki ta'zī meñ zabt ho sake; zabti ke qābil, munzabita.

All his property has become *forfeit* to the state—Uski kul jāedād ba-pādāsh i-jurm usse sarkār meñ muntaqil yā zabt ho-gayi.

Forfeit, *n*. Jo shai jurm ki ta'zī meñ le-lī jāe; woh shai jo kisi fir-i-bad ki sazā meñ le-lī-gayi yā li-jā sakti ho, woh shai jo kisi jurm yā farz ke anjām men tagāful yā khilāf warzī-i-mu'āhada ke 'iwāz men kho jāwe yā uski haqqīyat muntaqil ho-jāwe; jurmāna; tāwān; dand

Forfeit, *v. t*. Qusūr gunāh yā jurm ki wajh se kisi shai yā uske muta'alliq ke istihqāq ko kho d, bad-ā'mālī ke sabab se apni taym kisi shai se mahrūm kiye jāne kā mustaujib k.; gaffat yā jurm ke badle men kisi shai ke qabza-o-dakhl kā huq dūsrē ki jānub muntaqil kar d.

Forfeiture, *n* 1.—Kisi haqqīyat jāedād yā mausab wagaira kā kisi jurm yā khilāf-warzī-i-mu'āhada wagaira ke badle meñ kho d.; mālā i-haqqīyat ma'ishat yā mausab wagaira jo naqz-i-mu'āhada yā dūsrē fī'l ke bā'is ho; zabti; qurqī.

2.—Woh shai yā jāedād jo jurn wagaira ke 'iwaz meñ zāl ho jāe: jāedād-i munzabita, jurnāna, ḡaṇḡ.

Forge, v. t. Jhūthā banānā gaur-sahib yā guir-asli bāt yā shai kā pandā k, sākhṭ k, banāwat k, talbīs k; kisī dūsi shai ke muṣhābih banānā; ja'l k; libāsi banānā. [rasid banānā]

To *forge* coin—Qalbi (talbīsī yā jhūthā) sikkā banānā—To *forge* a receipt—Ja'l

Forger, n. Ja'l-sāz, jhūthā banāne w; woh shakhs jo ja'lī wasīqa banāye yā use kām men laye.

Forgery, n. l.—Ja'l yā ja'l-sāzi; ja'l banānā; sākhṭ k yā jhūthā banānā; dūsi ki mazarat ke liye koyī wasīqa az-zāh-i-fa'eb banānā yā use tabdil k; dhokhā aur fa'eb-dihī ki niyat se ek shai kā dūsi shai ke muṣhābih banānā; libāsi banānā.

2.—Jo shai ja'lī masnū'i yā talbīsī banāyī jāe

Forget, v. t. l.—Bhūl jānā, yād na r; dil men rahne na d. (chit se utār d); farāmosh kar-d; sahw kai-jānā; khayāl men na lānā.

2.—Be-ritfāti k; 'adam-tawajjuhī k; ghaflat k.

To *forget one's self*—Jo lāt apne liye muzaiyab na ho uskā kar-guzarnā, apni be-waqi k, gusse men ā-jānā yā apne āp (apne qābū) meñ na rahnā; nazar-andāz kar d [kisi shai ki yād jald jūti rahe.

Forgetful, a. l.—Jo bātoñ ko bhūl jāyā kare; nisyāni, bhulakkar; jise

2.—Be-khabar; be-parwā, ghaflat shī'ā; 'adam-mutawajjuh [paidā ho.

3.—Jisse koyī bāt bhūl jāe, bhulāne wālā, jisse farāmoshī yā nisyān

Forgetfulness, n. l.—Nisyān, bātoñ ko bhulā dene ki taraf mailān

2.—Bātoñ kā bhūl jānā (unkā yād na r), sahw, farāmoshī. [juhī.

3.—Ghaflat se bhulā d.; be-ritiyāti se matrūk kar-d.; 'adam-tawaj-

Forgive, v. t. l.—Kisi ranj dene wālī yā nuqsān ki bāt par burā na mānā yā uske badlā lene kā khayāl chhor d.; mu'āf kar d.; dar-guzar k.; 'afw k.

2.—Jis shakhs ne koyī nuqsān yā burāyī ki ho usse burā na mānā yā badlā lene ke khayāl se dar-guzar k.; bariū z-zimma k; mu'āf k.; chhor d.; dar-guzar k.

Forgiveness, n. l.—Mu'āfi, kisī mujrim ke qusūr se dar-guzar; kisī ranjish jurn dān yā tāwān ki mu'āfi (usse dar-guzar); magfarat; najāt; 'afw.

2.—'Afw ki jānib mailān; mu'āfi ki ragbat.

Forisfamlitate, v. t. (Law) Khāndān se khārīj kar d.; is tarah par hissa de d. ki āyinda par da'wī-i wirāsāt na ho sake; mirās-i-pidārī meñ phir hissa-dārī ke istihqāq-i-jāiz ki peshī se dast-bardār h.

Forisfamiliation, n. Irs-i pidārī ki nisbat da'wī-i mazid se dast-bardārī.

“When a child has received a portion of his father's estate, and renounces all title to a further share, his act is called *forisfamiliation*, and he is said to be *forisfamiliated*” Webster.

Form, n. l.—Kisi shai ki shakl aur banāwat, sūrat-shakl; ḡaṇḡ; zāhiri sūrat; tarāsh-kharāsh; harat; rūp; ākār; dhānchā

2.—Tarīq; silsilā; intizām; nazm-o-nasq; tartīb banāwat wagaira.

3.—Dastūr, kār-rawāyī kā mu'āyan tarīq; qā'ida; zābita, sarrišta; rawāiya; dastūr-i-mustamira (bañdhā huā tarīq); jo tarz pahle se chalā ātā ho. [banāyī jāen.

4.—Daul, naqsha; namūna; woh shai jiske mutābiq aur ashyā

5.—Numāish i-be-asl; mahz zāhīlī sūrat yā zāhur-dāī, nufī rasmī hāt; nuā rasm yā rasm i-zāhīlī. [banānā; paidā k., tarkīb d.]

Form, *v t. 1.*—Banānā, kisi shai ko sūrat d.; ta'mir k.; kisi dāul par

2.—Kisi shai ko ek khās sūrat d., kisi khās hālat men kar-d., ta'tīb d.; ta'līm-o-talbiyat ke zarf'e se sudhārnā; ta'līm d.

3.—Nikālnā; ijād k., kharā k., bāndhnā. [ijād k.]

To form a design or scheme—Koyi mansūba nikālnā (kharā k.), kisi tadbīr kā

4.—Qāim k.; qarār d., 'aqli natijon par qāim k.; thahrānā.

To form an opinion—Rāe qāim k yā thahrānā, 'aqli natij par tajwiz qāim k.

5.—Kisi shai ke banne kā zarf'a h.; kisi shai ki tarkīb men madad d.; kisi shai kā juzw-i-khās h.; kisi hāt men kām ānā.

These facts form a safe foundation for our conclusions—In wāq'āt ki bunyād par ham log tamāniyat se apni rāe qāim kar sakte hain.

Formal, a. 1.—Jo kuchh qā'ide ke mutābiq yā sanjīdagī se kiyā jāe; sarīhī; qā'ida yā tariq-i-mu'aiyan ke mutābiq, zimman daf'atan yā khilāf-i-qā'ida nahīn, bā-zābita; sarishte ke mutābiq.

Did the defendant give his formal consent to the deed?—Kyā mudda'ā'alāih ne us dastāwez ki nisbat apni manzūlī sanjīdagī ke sāth (sarāhatan yā qā'ide ke mutābiq) zāhir ki?

2.—Zāhirī, jo asl men kuchh na ho.

Formality, n. Rasm-i-mu'aiyan, qā'ida-i-mu'aiyan; kār rawāyī kā tariq; tarz-i-ma'mūlī wa khās, hamesha kā dastū; zābita, sarishta; sūrat-i-zāhir, jo kuchh ūpar se dekh parē

Formally, ad. Dastūr-i-mustamira qā'ide silsile yā rasm ke mutābiq; khās karke yā kisi khās amr ki nisbat; sarīhī, bā qā'ida; thik-thik; takalluf ke sāth, ba-zāhir, ba-asbāb-i-zāhir.

FORMA PAUPERIS, [Lat.] Shaki-i-mufis, mufis ki sūrat.

In forma pauperis—Ba shaki-i-mufis, ba sīga-i-mufisi ya mufisi ke sīge men, mufisāna—To sue in forma pauperis—Sīga-i-mufisi men nālish k., mufisāna nālishī h.; pāpar k.; kharcha-i-nālish se bachne ke liye apni be maqduri kā izhāi karke nālishī h.

Formation, n. 1. Banānā, paidā k. yā wujūd d.; sūrat-garī; kisi shaki yā sūrat kā banānā; kisi shaki par qāim k.

2.—Jis tariq par koyi shai banāyī jāe, banāwat, sākht; tarkīb.

Former, a. 1.—Pahlā; aglā, waqt ke silsile ke lihāz se kisi shakhs yā shai se muqqaddam; awwal yā sābiq; pahlā.

 Opposed to latter.

2.—Guzashta, jise bīte bahut dūr huye ho; qadīm; salaf.

3.—Jin do chizon kā ek sāth mazkūr ho unmen se pahlā; awwalu-z-zikr; jiskā bayān pahle huā ho.

Formerly, ad. Zamāna-i-guzashta men 'ām isse ki woh hāl hī men guzrā ho yā kise aise waqt jiskā tā'ayun na ho-sake; sābiq men yā sābiqan; isse qabl; agle zamāne men; āge, pahle.

Formidable, a. Jisae khauf paidā ho; hawl-nāk; muhib; jiski sūrat darāani ho, itnā barā ki usse khauf khākar uske nazdik na jāen yā muqābul hon khwāh uskā zimma yā bīrā ūthāyēn

Formula, *n.* Tariq-i-mu'ayan; qā'ida-i mustamira; kisi shai ke karne tartib dene yā kahne wagana kā muqarrar khwāh rasmi tariq; dastūr; zābita; qā'ida [chhinālā k.; harām-kārī k.]

Fornicate, *v. t.* Zinā yā zinā-kārī k.; nā-jāiz tariq par mujāma'at k.;

Fornication, *n.* Zinā yā zinā-kārī; be-byāhe maid yā be-byāhi 'aurat ki āwāgi; byāhe mard kā be-byāhi 'aurat ke sāth nā-jāiz tariq par ham-suhbat h.

Fornicator, *n.* Be byāhā mard jo be-byāhi 'aurat se yā be-byāhi 'aurat jo be-byāhe mard se nā-jāiz tariq par ham-bistai ho, byāhā mard jo be-byāhi 'aurat se ham-suhbat ho; zāni; harām-kār.

Forsake, *v. t.* Bi-l kul chhor d.; kulligatai taik k.; kanāra-kash yā dast-bardār h, chhor-kai chale jānā; chhor-nā; alag ho-jānā, rū gar-dān h, muh phe l

Fort, *n.* Qal'a, garh, kot, koyi chhoti jagah jāhān qal'a-bandī ho, woh jagah jiske ird-gud khājin aur fasil wagana hifāzat ki nazari se hanī hon; woh jagah jāhān dushman se bachāw ke liye har tarah ki hifāzat kar li-jāe.

Forté, *n.* Woh bāt jis mein koyi khūb mazbūt ho, woh shai jismen koyi dūron par tairi rakhe (unse barh kar ho) [i mu'ayana ke āge

Forth, *ad. l.*—Āge, waqt yā jagah ke lihāz se āge ko, kisi waqt yā jāe.

From that day forth—Us roz se āge ko; barābar usi din se One, two, three, and so forth—Ek do tin aur isi tarah āge bhi ('alā hāza-l qiyās yā wagana)

2—Ikhtā habs yā 'adam-shigūftagi wagāra ki hālat ko dūr karke bāhar, bāhar; aisi hālat mein ki logon ko nazari par; 'awāz ke dekhne mein; kisi 'ām hāsiyat se.

The plants in spring put forth leaves—Fasl-i-bahār mein padhon mein pattiyān nikal āti hain—Your country calls you forth into service—Chāhiye ki apne mulk ke liye tum barmālā yā bār-i-'ām kār-rawāyi karo [hāzir, maujūd, sāme.

Forthcoming, *a.* Hāzir hone (maujūd hone yā pesh āne) ke liye taiyār;

Not forthcoming—Gum; gāib, majqūd, gair hāzir. [na par; jhat, jhatpat

Forthwith, *ad. l.*—Fauran, fi-l-faur, bilā-tawaqquf; abhi; jismen waqfa

2.—(Law) Qānūni 'amal-dar-āmad mein jab is lafz kā isti'māl hotā hai to iske yah mā'nī hote hain ki jis fil kā anjām matlūb hai use jāhān tak munāsib tariq par koshish ho sakti ho koshish karke fauran anjām kar nā chāhiye, fikr-i-ma'qūl se jisqadar jald mumkin ho.

Fortification, *n.* Qal'a bandi, garh-bandī, ganīm se bachāw ke liye jo kuchh ta'mirāt hon, qal'a; garh. [rokne ke liye quwwat d.

Fortify, *v. t. l.*—Quwwat barhā d.; mazbūt k; istihkām d.; hamle ke

2.—Qal'a-bandī k., morcha-bāndhnā, ganīm ki yūsh se bachne yā muhāsare ki hālat mein be-zarar rahne ke liye mahfūz k.

3.—Mazbūt k., mustahkam k.; mustaqil k., sabāt d.

4.—Zor tashaddud yā zad-o-zarb ko rokne ki quwwat yā uskā zarfā baham pahunchānā yā denā

Fortitude, *n.* Dil ki woh mazbūti jisse insān khatre ki hālat mein ghabia kar himmat nahin hārtā yā raui khwāh musibat ko chupchāp aur istiqāl ke sāth sah letā hai, mazbūti se taklif wagāra ki baidāst, khatre wagāna ki hālat mein mizāj kā mustaqil r.

Fortnight, *n.* Chaudah din, do hafte.

Fortnightly, *ad.* Chauhdah din mein ek martaba; do do hafte par
Fortress, *n.* Woh jagah jahan qal'a-bandī ho, qal'a, gaib; hifāzāt ki jagah; shahr jismein murcha-bandī ho.

Fortuitous, *a.* Ittifāqī, yakāyak āne yā hone wālā; jiskā wuqū' begair kisi wajh-i-ma'rūf ke ho, nāghānī; az-gaibī

Fortunate, *a.* 1.—Mulārak; mas'ūd; farrukh; humāyūn; khush-nasibī yā khush-waqtī se hone wālī, jisse kisi aisi achchhī bāt kā zuhūr ho jiskā tayaqqun pahle se na rahā ho

A fortunate event—Woh bāt jiskā honā mubārak ho—*A fortunate concurrence of circumstances*—Khush-nasibī yā khush waqtī se kayī batōn kā ekaṭṭhā h

2.—Khush-nasib, kām-gār; jisse koyī aisi shai hāth lag-jāe jiski ummed pahle se na rahī ho yā jiske hāsil hone kā madār uski humar mandī yā koshish par na rahā ho, khush-qismat; juwān-bakht, kām-yān; khush; sāhub-i-iqbāl; bakhtāwar

A fortunate adventurer in a lottery—Woh shakhs jise khush-nasibī se qur'a andāzī mein koyī qur'a mil-jāe—*I was most fortunate thus unexpectedly to meet my friend*—Mere nasīb nihāyat achchhe the ki is tarah par yakāyak apne dost se mulāqāt ho-gayī

Fortunately, *ad.* Khush-qismatī yā khush-nasibī se, kām-gārī se, khushī se, achchhe nasīb se, husn-i-ittifāq se, khūbī-i-waqt se, khush-tab'ī se
Fortune, *n.* 1.—Taqdīr, qismat, nasīb; bakht, tālī; bhāg, ratī. [nasīb.

2.—Qismatkalikhā, honhār; wohbālat jo āne wālī ho; muqaddarāt,

3.—Jo kuchh ādmi par bīte; sar-anjām; maul-i-kār; jis kām kā bīrā kisi ne utbāyā ho uskā natija; kisi kār-rawāyī kā samra; kām yābī yā nākāmī, nek natija; achchhā anjām; naqd-i-munād ki hāth ānā.

4.—Ma'ishat, māl-o-matā', daulat; dhan jo kuchh samāya kisi ke pās ho khushūsan ma'ishat-i-kasir (bahut māl-o-matā'), baqī daulat, barā dhan [se shādī ki fikr rakkhe jisko bahut kuchh jahaz mein milē
Fortune-hunter, *n.* Woh shakhs jo daulat-mand hone ke liye aisi 'aurat

Fortune-hunting, *n.* Shādī ke zai'e se daulat ki talāsh yā fikr.

Fortune-teller, *n.* Woh shakhs jo dūse ke āyinda ke hālāt batlāye masalan munajjim rammāl wagairā

Forum, *n.* 'Adālat; kachahī; woh jamā'āt jise muqaddamāt ke sunne aur faisal karne (unki samā'at wa infisāl) kā iḥtiyār diyā gayā ho.

Forward, } *ad.* Āge; āge ko; us hisse yā jagah ki taraf jo sāmne yā

Forwards, } pesh-i-nazar ho.

Backward and forward—Āge-pichhe, pas-o-pesh.

Forward, *a.* 1.—Aglā; nazdik; agle hisse par; kisi dūse ke āge

The forward gun in a ship—Jahāz par ki aglī top—*The forward horse in a team*—Jorī wagairā ke ghorōn mein jo aglā ghorā ho

2.—Tairār; musta'id; kamar-basta; bahut hī māl; isqadar musta'idī yā 'ujlat zāhir k. w. ki woh ma'yūb ho

3.—Sar-garm; shāq; tan-dih; josh se bharā huā.

4.—Dhūthā; shokh; be-bāk; munh-phat yā be-hayā; munh-zor.

The boy is too forward for his years—Apni 'umr ke i'tibār se yeh larḳā had se ziyāda shokh hai; is sin ke larḳe mein jisqadar sukūt yā hayā chāhiye utni is larḳe mein nahīn hai.

5 —Ma'mūl se ziyāda; barhā huā; fasl yā mausim ke lihāz se ziyāda barhā huā [jitnā ki fasl meñ chāhiye usse ziyāda barh āyā hai.

The grain is forward, or forward for the season—Nā' ma'mūl se ziyāda yā

6 —Ta'jil-kār; jald-bāz; jitnā chāhiye usse ziyāda māl

Forward. v t. 1 —Madad de kar āge ko chālānā; taraqqī d; himāyat k; 'ujlat karānā, ta'jil kā hā'is h

2 —Rawāna k; irsāl k, jahān bhejūā maqsūd ho wahān bhejnā; bhejnā; chālān k. [ke jilānā.

Foster, v t. 1 —Khilānā pilānā; pālā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā

2.—Barhānā; barhne (bālidagi) meñ madad d.—jaise darakht wagaira kī, taqwiya k., taraqqī d, qāim r. aur barhānā—jaise zihū yā kisi bāt ke shauq ko.

Foster-brother, n Woh do larke jinhon ne ek hī dāyī kā dūdh piyā ho par ek hī mān-bāp se paidā na hon; razī; ham-shir; barādar-i-razā'ī; kokā.

Foster-child, n Woh larhā yā larkī jise kisi mard ne jo uskā bāp na ho yā kisi 'aurat ne jo uski mān na ho pālā yā dūdh pilā kar jilāyā ho; pisar yā dukhtar-i-razā'ī [aur ta'lim de.

Foster-father, n Woh shakhs jo kisi larke ko ba-jāe uske bāp ke pālē

Foster-mother, n Woh 'aurat jo kisi gaur ke larke ko ba-jāe uski mān ke parwarish kare, dāyī, dūdh-pilāyī. annā.

Foster-sister, n. Woh do larkiyān jo ek mān bāp se na hon par unki parwarish ek hī mān yā ek hī bāp khwāh wālidān-i-wāhid ne kī ho; razā'a; hamshir-i-razā'ī [parwarish kare aur ta'lim de.

Foster-son, n Woh larhā jise koyī shakhs ba taur apne pisar-i-sulbi ke Foul, α. 1.—Ganda, mailā; sāf nahiā, kharāb; jis meñ aisi shai kasrat se ho jo muzir yā ranj-dih ho; najis.

Foul hands —Maile hāth —A foul cloth —Mailā (nūjis yā ganda) kaprā

2.—Nāpāk; fuhsh, dushnām āmez; nāqis, mugalliz; phūhar. [hātēn.

Foul words, or language —Kalmāt-i-fuhsh; gāhiyān, mugallizāt; buri buri

3.—Bādāl ghirā huā yā menh barastā huā; jab badli ho aur hawā khūb tund chālī ho, jab āsmān sāf yā pharehā na ho.

☞ Said of the weather, sky, &c

4.—Mukhālīf, nā-muwāfiq, ultī; jidhar jānā ho udhar kī nahīn; khatar-nāk; jahān qiyām men khatra ho, jo chalne yā thaharne ke liye mahfūz na ho.

A foul wind —Bād-i-mukhālīf; jis samt ko jānā manzūr ho us jānib kī hawā nahīn; ultī hawā —A foul road —Woh sarak jispar chalne yā thaharne meñ khatra ho; khatar-nāk rāh.

5 —Jo dastūr yā qā'ida mu'āyan ho uske khilāf, nā-jāiz, jis meñ imāndārī kām meñ na lāyī jāe; jo dagā kī ūyat se ho, jo bila-lihāz-i-ābrū kiya jāe, nā-wājib, imān yā diyānat ke khilāf.

Foul play —Woh kār rawāyī jo dastūr yā qā'ida-i-mustamira ke khilāf ki-jāwe; kār-rawāyī-i-nā-jāiz, be-imāni kā bartāw, be-imāni kā mu'amala; bad-mu'amalagī; fareb; dagā-bāzi [qabīh—jaise f'l.

6.—Zabūn; kharāb; nafrat ke qābil; makrūh; jispar sharm āye;

7.—Gadlā, gārghā, kichar kī tarah—jaise pānī.

8.—Uljhā huā, jo chal na sake.

A foul copy—Kisi tahrir kā awwal musawwada jo jā-ba-jā qalam zad ho.—*To fall foul*—Takraṛ k ; laṛnā, jhagarā, bigar khare h.—*To run or fall foul of*—Dūre se takrā (lar yā bhir) jānā, charh jānā, dūre par larkhā; ā-ke gir parnā.

Foul, v. a. 1.—Mailā k ; najis k ; ganda k ; mail lagānā yā potnā.

2.—Phaṁsānā, kisi aisi shai ke muqābil kar d. jisse harakat ruk-jāe.

Foully, ad. Buri tarah se ; najis taur par ; aisi tarah ki karāhiyat ho ; aise dhang se ki sharmindagi ho ; be-īmānī se ; bad-dijānati se ; be-ābīyāi se

Foul-mouthed, a. Jiski zabān se fuhsh gande yā nā mulām kalimāt niklā karen, zabān kā khairāb (bad-zabān) ; be-lagām ; munh kā phūar

Found, v. t. 1.—Kisi chiz ki bunyād dālā, kisi shai par qūm yā mabnī k. ; mazbūti se qām k. ; binā dālā.

2.—Mujid h. ; wujūd d ; hasti men lānā ; sāmān-i-ibtidāyi baham pahunchānā, khārā yā qām k. ; shurū' k. ; qām karne kā ibtidāyi fīl k. ; bunyād dālne ki tadbīr k.

Found, v. t. Dhāt ko galā aur sānche men dhākar kuebh bauānā, dhālūā.

Foundation, n. 1.—Woh shai jispar kisi chiz ki bunyād pare ; woh shai jispar koi chiz khari rahi aur usse sahārā pāwe, bunyād ; binā, bekḥ ; aśl, madār, ne yā new.

2.—Ibtidā, āgāz ; shurū'.

3.—Woh 'atiya yā hiba-i-wasīyati jo kisi khairāt ke qām rakhne ke garaz se hamesha ke liye kiya jāwe ; waqf [chalāyā jāwe.

4.—Woh kharāti kār-khāna jo ba-zarī'a hiba-i-wasīyati yā 'atiya ke Founded, pp. Qām ; mabnī, kisi jar par thahīā huā, mustahkam.

Founder, n. Bānī, bunyād dālne w. ; qām k. w. ; bānī mabānī ; aśl ; woh shakhs jiski zāt se koi shai paidā ho, mujid, waqf k. w. yā wāqif ; woh shakhs jo kisi kharāti kārkhāna wagāna ke dawānī qiyām ke liye rupaye wagāra de-de.

Founder, n. Dhālne w. ; jo dhāt ko dhāl-kar tarah tarah ki chizen bauāye.

Foundling, n. Tifl-i-ustāda ; woh larkā jiske mām-bāp ne usse dast-bar-dār hone ki niyat se use pheṅk diya yā tan-ba-taqdir ehhor diya ho ; be-mām-bāp yā walī-wālīs kā larkā jo pāpā mālā.

Fracture, n. 1.—Tor d. ; aśā kar d. ki tūt jāe. [shikastagi.

2.—Kisi sakht chiz kā mār-pīt ke sadme se tūt yā phūt jānā ;

Simple fracture—Sirf haḍḍi kā tūt jānā ; sirf haḍḍi kā do yā kayi tukre ho jānā

Compound fracture—Haḍḍi tūt kar chamre (jild-i-badan) kā is tarah phat jānā ki ḥpar se le-kar bhitar tak zaḥm khul jāe [Webster

"Fracture is applied to hard substances, as the fracture of a bone"

Fracture, v. t. Tor d ; phor d ; do tukre kar d ; kisi chiz ke bāham lage huye hisson ko alag alag kar d. [khopri phor d

To fracture a bone—Haḍḍi tor d.—*To fracture the skull*—Kāsa i-sar ko tor d ;

Fragile, a. Jo sanī men tūt jāe ; jo jhat se tūt jāe, bodā, ārar, jo āsānī se bigar jāe ; nāzūk ; kamzor. [purza.

Fragment, n. 1.—Tukrā ; pāra ; hissa jo tor-kar judā kar-liyā jāe, reza ;

2.—Hissa jo baqiya shai se alag ho ; nā-tamām hissa ; juzw-i-nāqis.

Fragrance, } n. Khushbū ; mithī mahak, sugandh ; bū jisse dimāg
Fragrancy, } mu'attar ho jāe. [mu'attar.

Fragrant, a. Khushbū-dār ; jiski bū achchhi ho, jiski mahak bhali ho,

Frail, a. 1.—Jo āsāni se tūt jāe; mazbūt yā pāedār nahīn, sarī'u-z zawāl, kam-zor; jupar hawādis kā asar pahunch sake; fanā-pazīr.

2.—Dil kā kamzor, jo gumrah ho-jāe yā dhokhā khā jāe, jo badi kī targīb se bach na sake; mom kī nāk; jiskī thāu mazbūt na ho (jismen tasmin i-rādat na ho). [jānā, irāde kī be sabāti

Frailty, n. 1.—Kamzori, za'ifu-l-bunjāni, dhokhe men ā-jānā yā babak 2.—'Aib, naqs; khatā, gunāh jo dil kī kamzori se ho.

Frame, n. 1.—Thāt, dhāncha; dhachar; daul, kisi shai-i-murakkab ke ajzā jo dunust karke āpas men joṛ diye jāen.

2.—Chaukathā, gherā, halqā; girdā; khāna [thaṭī, qāh-i-tan.

3.—Jism kī tarkīb, quwa-i-jismāni, kisi ke badan kī banāwat; kāthī;

4.—Daul; nazm; tarkīb, silsila, tariq. [qām kī jāe.

5.—Khās hālat—jaise tabī'at kī; mizāj; qā'ida; jo hālat sudhār ke To be always in a happy frame—Hamesha khush rahna (dil ko harwaqt khush rakhnā)—He is out of frame—Uskā mizāj barham hai

Frame, v. 1.—Banānā, tayyār k.; tā'mīr k.—jaise makān.

2.—Banānā, murattab k., waz' k.; qām k.

To frame a law—Kisi qānūn kā banānā murattab yā waz' k.—To frame an issue—Amr-i-tanqih talab qām k.; tanqih k.

3.—Soch kar nikālā; paidā k.; ijād k.; mansūba karke qām k., ikhtirā' yā sākhṭ k.; ijād k.—jaise koyī jhūthī bāt

4.—Sudhānā, kisi ke hasb-i-hāl yā kisi khās maqsad ke liye banānā, hasb-i-hāl banānā, kisi ke mutābiq k.; sudhānā; murattab k.; thik k.; durust k.

5.—Chaukathā lagānā yā jarnā—jaise taswīr men.

Frame-work, n. Same as No. 2 of Frame.

Franchise, n. (Law) 1.—Woh istihqāq yā ikhtiyār-i-khās jo ashkhās ko kisi bādshāhī yā riyāsat kī taraf se 'atā ho; mā'nūlī ikhtiyār-i-hukūmat se barāt yā āzādī.

2.—Us bār yā mahsūl se barāt jo auron par 'aid hotā ho.

3.—Woh zil' yā 'alāqa jiske muta'alliq koyī ikhtiyār-i-khās hāsil ho; woh hudūd jiske andar āzādī rahe; jāe-panāh; panāh-gāh.

Frangible, a. Same as Fragile.

Frank, a. Apnā asli hāl dil khol-kar kahne w.; kashida-khātir nahīn; jo apnā bhed na chhipāwe; sāf dil; sīna-sāf, sachchā. [bhejnā

Frank, v. 1.—Sarkārī sawārī par bilā akhṭ-i-masārīf (be-kharch liye)

2.—Chitṭhī wagaira kodāke mahsūl se mustasnāk (uspar mahsūl na l.)

Frank, n. Woh chitṭhī jupar dāk kā mahsūl na liyā jāe, woh bāt jisse chitṭhī mahsūl se bai kī-jāwe masalan us shakhs kā dastkhāt jisko bilā-adā-i-mahsūl dāk ke zarī'e se chitṭhī wagaira bhejne kā ikhtiyār hāsil ho. [takalluf; khanda-peshāni se.

Frankly, ad. Dil khol ke, khulā-khulī, dil kī safāyī se; be-rukāwat yā

Frantic, a. 1.—Majnūn; pāgal; diwāna; gazab-nāk; pareshān-khātir—jaise koyī shakhs. [jaise koyī bāt.

2.—Jameh gazab intishār aur shiddat pāyī jāe; pur-shor; be qā'ida

Fraternal, a. Barādar āna, jo bhāiyon ko zeb de (unko phabe yā unke laiq ho); bhāiyon ke muta'alliq.

Fraternity, v. 1.—Barādari; bhāji-chāra; bhāiwād.

2.—Woh log jo kisi naf' kār-o-bār yā khushī ke liye bāham shirkat

rakhte hōn, jamā'at, majma', un logoñ kī jamā'at jo ham-qism ham-pesha ham-mashgala vā ham-atwār hōn

Fratricide, n. 1.—Bhāyī ke mār dāhne kā jurm; barādar-kushī.

2.—Woh shakhs jo apne bhāyī kā khūn kare; barādar-kush.

Fraud, n. Fareb yā fireb; naf'-i-nā jāiz yā nā-munāsib hāsil karne ke liye bi-i'amd mugālata-dihī; woh fitrat jiskī wajh se dūse ke haq yā istihqāq men mazariyat pahuñche; farebī kār-rawāyī; dhokhā dene kī giraz se 'ai,āī; chhal [fareb-dih]

Fraudulent, a. 1.—Jo mu'ahadoñ ke karne (in'iqād) men fareb kare,

 Applied to persons.

2.—Fareb-āmez; jismeñ fareb ho, mabnī-ba fareb. jo fareb par qām ho, jo natiya-i-fareb ho (fareb se paidā ho), farebī; khotā.

A *fraudulent* transaction—Mu'amala i-farebī; aise mu'amala jismeñ fareb ho, jo mabnī-ba-fareb khwāh fareb se paidā ho

3.—Jo fareb (kār-rawāyī-i-fareb-āmez) se hāsil ho; jiske anjām men fareb kām men lāyā gayā ho

A *fraudulent gain*—Woh naf' jo fareb yā kār-rawāyī-i-fareb-āmez se hāsil ho

Fraudulently, ad. Fareb se, az-rū-i-fareb; fareb kī rāh se; chhal-bai se, dagā-bāzī se; makkārī se, tadbīr-i-fāsid se; dhokhā dekar.

Fraught, a. Bharā huā; pur; sar-ba-sar. [ba-sar nuqsān ho]

Fraught with mischief—Nuqsān se bharā huā; pur-az-mazarrat; jismeñ sar.

Freak, n. Tabī'at kā yakāyak bilā-wajh badal yā phir jānā; tarang; umang, lahar; mauj

Free, a. 1.—Dūseñ kī marzī ke tābī' nahīn; jispar koyī rok zabt yā jābr na ho; jo apnī ragbat yā khwāhish ke mutābiq 'amal kar-sake, jo gair par munhasir na ho, āzād; fārigu-l-bāl, jo basb-khwāh apne 'amal kare

2.—Jise mulkī āzādī hāsil ho, jo kisi khud mukhtār yā mutlaqu-i-'isān farmān-rawā ke tābī' na ho, jo sirf gawānūn-i-mu'ayana kā pā-band ho. [kī hukūmat se barī ho-jāc.

3.—Jo kisi 'umr-i-mu'ayana ko pahuñchkar wālidain walī yā āqā

4.—Mabbūs yā muqayyad nahīn, band se āzād; gūftāri se khalās; chhūṭā huā. [karne kī salāhiyat ho; jismeñ dil kī āzādī ho.

5.—Jo zarūrat-i-jismānī ke tābī' na ho; jismeñ bi-r-ragbat 'amal

 Said of the will

6.—Jismeñ buz-dilī yā be-i'iqādi na ho; jo kashida khātir na ho, sāf-dil; jo dil men kuchh rakh na le; mānūs; sāf-dilī ke sāth bartāw k. w.; khandā-peshānī ke sāth (dil kholkar) bartāw k. w.; jiske dil men kuchh rah na jāc.

He is not free with any one—Woh kisi ke sāth sāf dilī se pesh nahīn atē—We

had a free conversation together—Ham logoñ ne bā ham dil khol-kar guftgū ki,

hamne apas men is tarah bāt-chit ki ki ek dūse ke dil men kuchh rah na gayā.

7.—Be-rukāwat; be-andāz, be takān; be-lagām; be-takalluf; behūda.

 Used in a bad sense

8.—Barī; pā-band nahīn, āzād.

[band nahīn barī]

He is free from his obligations—Woh apne farāiz se barī (āzād) hai (unkā pā

9 —Jo tang-talabī se yā bazarī'a-i-kharīdārī hāsīl na kiyā jāe, jo muft mile; jiskā badal yā mu'awaza na ho, jo be-talab (be-mānge yā az-khud) mile, jo be kharch ke hāsīl ho.

He made him a free offer of his services — Usne usse kahā ki ham tumhārā kām bilā mu'awaza yā apr kar-denge — It is a free gift — Yah hiba bilā badal yā mu'awaza hai, is hiba ke 'iwaz men wāhib ne maubūb-lahū se kuchh na liyā; yah hiba maubūb lahū ke haq men bilā talab yā bi-r-ragbat kiyā gayā

10 —Khud-sar yā zālīm nahīn, jo āzādī kā yaqīn dilāwe, jo har shakhs ke huqūq ko dūstrōn kī mudākhalat-i-bejā se mahfūz rakkhe.

 Said of a government, institutions, &c.

11.—Jispar kisī qism kā bāi yā muākḥaza na h; muākḥaze se barī.

12.—Jurm yā gunāh se barī, be-jurm; be-gunāh; sāt, pāk; ma'sūm.

Free, v. t. 1.—Āzād k; rihā k; khalās k; kisi band qaid yā bār wagāna se najāt d; sāt kar-d, gulā-khalāzī k; rukāwat dūr kar d.

2.—Āzād i, barī k; mahfūz i. [gū, dākū; luterā, qazzāq.

Free-booter, n Jo lūt-pāt karne ke liye idhar-udhar phirā kare, gārat-Free-booting, n Lūt, ganimat; dakautī, qazzāqī.

Free-born, a Jo āzād paidā ho; gulāmī men nahīn, jisko apne mūrison se āzādī hāsīl ho, hur. [hurriyat; sāt-dilī, be-qaid h

Freedom, n 1 —Āzādī; dūstre kī hukūmat se barāat, khud-mukhtārī;

2 —Huqūq i-khās, barāat, ma'mūlī ikhtiyār i-hukūmat se āzādī

3.—Gustākhi; be-adabī, āzādāna bartāw; mubādarat; ikhtilāt-i-nā-munāsib, be-takallufi

Freely, ad Āzādāna: bilā-muzāhamat yā jabr; az-khud; bi-r-raghat; begair dabāye yā targīb diye jāne ke, bi-t-tau'-wa-r-rizā; bilā jabr-o-ikrah, ifāt se; bahut sā; bilā-waswasa yā be-takalluf; dī khol kar, be rukāwat, bilā-imfina'; muṭṭhī khol kar, fayāzī se; muft yā muft men, bilā-mu'awaza yā zar i-saman.

Free-minded, a. Paresḥān-khātī nahīn, be-fikr; jiske dil men kisi bāt kā taraddud na ho; āzād-manish; be-gam; lā parwā [dabāw na dālā jāe.

Free will, n Apnī khās ragbat yā marzī; khwāhish jispar koyī nā jāiz To do a thing of one's free will — Kisi bāt kā apnī ragbat se k., kisi amī kā bilā jabr-o-ikrah k; koyī ā'ī bi-r-ragbat (apnī khās marzī se ya'nī begair kisi dabāw ke) k. [ho.

Free-will, a Jo apnī tabī'at se kiyā yā diyā jāe, jiskā wuqū' bi-r-ragbat.

Freeze, v. z. 1 —Sardī se jam jānā; garmī khinch jāne ke sabab riqqat se hālat i-mujmād men ho-jānā; sakht hokar yakḥ yā uskī mānind sakht ho-jānā; bandhnā yā basta ho-jānā, munjamūd ho-jānā.

2.—Thithur jānā goyā sardī se; harārat men kamī ho-jānā; garmī ke na hone se be-jān ho-jānā; sardī kī wajah se ek jagah ho-jānā (jam jānā). [uṭhnā yā ankar jānā]

To freeze to death — Sardī ke sabab se mar-jānā (thithur ke rah jānā; ankar

Freeze, v. t. 1.—Jamā d., munjamūd kar-d.; yakḥ sā kar-d; sakht kar-d. [ḥalāk kar-d]

2.—Sardī kī wajh se be-jān kar-d., sardī se mār dālnā (ṭbandhā yā

To freeze one to death — Sardī kī shuddat se ḥalāk kar-d. (ṭbandhā kar. d)

Freight, n. 1.—Woh bojḥ (asbāb yā juns wagāra) jo jahāz yā rel kī gāṇī wagāna men bhar kā (uspar rakh lād yā charchā-kar) ek maqām

se dūsre maqām par pahunchāyā jāe; bār-bardāul kī chīz; ladāyī;
bār-bardārī. [bār-bardārī; naul

2 —Jahāz wagaira kā kirāya jo bār-bardārī ke liye diyā jāo; bhāṛā; Freight, *v* *f*. Ek jagah se dūsī jagah le-jāne ke liye jahāz wagaira par bojh lādnā (usko bojhūnā), bharnā; lādnā; bojh rakhnā [dil kā intishār. Frenzy, *n* Wahshat; junūn, sukht dil; ghabrāhat; shiddat se aur be-andāz Frequency, *n*. Kisi bāt kā aksar wuqū' mein ānā; kisi bāt kā thore thore 'aise ke ba'd phir phir h; aksariyat; kasrat; bār-bār palatnā yā lonā; i'āda; takrār. (fā ṛ; kasrat-ī jarām

The frequency of crimes—Jurmon kâ bār-bār (aksar yā jald jald) wuqū' meñ
Frequent, a l—Jo thore thore 'arse ke ba'd wuqū' meñ āwe; jiskā
 i'ada yā jiski takrār kasrat se ho; jo mutawātir zuhūr meñ āye, jo
 aksar dekhā yā kiṛā jāe. [se kiṛā kaie

2.—Jo kisi bāt ke karne kā 'ādī ho; jo kisi bāt ko aksar ragbat se
Frequent, *v. l.* Aksar ānā jānā, aksar yā 'ādatan kahīū āmad o-raft r;
āyā yā jāyā k, āyā-jāyā k; kasrat se ānā-jānā. {bārha 'umūman
Frequently, *ad.* Bā-bār, thōre thōre 'aise ke bā'd; beshtar, kasrat se;
Fresh, *a. l.*—Tez; kisiqadar tund jā karī—jaise hawā; thandbi, mufarrih.

2.—Tar-o-tāza ; shādāb ; murjhāyā yā pazhmurda nabīm. [haiō.

The fields look fresh and green ~ Khet tar-o-tāza (shg.lāb) aur bare dekh parta

3.—Jiskī sūrat se shabāb aur tandurustī pāyī jāe; surkh-suped;
gul'izār; jispar joban chhāyā ho; jispar joban ki bahār ho

A fresh-coloured young man—Kam-ai shakhs jispār babār kâ 'âlām ho.

4 —Tāza, hāl hī kā paidā yā tītā huā.

Fresh vegetables—Tāzī tāzī sabzī (tarkārī wagāira jo hāl hī ki nikli; ā tūti ho)

5 — Jismen imtidād-i-aiyām ('arsa guzarne ke sabab) se zawāl na āyā ho; jo bhūlā yā dul se mitā na ho; jo hanoz tāza ho, joñ kā tou

The story is *fresh* in my mind—Woh bāt mere dil se nahīn bhūlī (hanos mere dil mein tāga hai)

6.—Nayā, hāl kī banā yā āyā huā.

A fresh supply of goods—Māl jo bāi hi menḥ banā jā s̄yā ho, nayā māl

7.—Jismen shoriyat (kbāi-pan) na ho; mīthā, shu'ūn—jaise pānī;
jo thore hī 'arse ke pable kueñ wagaira se niklā ho; sāf aur thaughā;
garm yā bad-maza nabīn, tāza; dāl kā yā dābkā—jaise pānī

8.- Tāza; jadīd; nayā; hāl kā āyā yā pahunchā huā.

Frash news—Nayikhabar.—Frash communications—Hal ke aye huve murāsalit.

9 —Be-namak milāyā huā—juse gosht.

10.—Anārī, nau āmoz; jisko kām kī mashshāqī yā mahārat na ho;
jise pahle kām na kiya ho; nā-āzmūda-kār. {o chālāk.

11.—Tāza-dam; kār-rawāyi ke liye phir mazbūt musta'id vā chust-

Freshen, v. & Kisi chiz kī shorīyat dūr kar-d.; mīthā k.; namak nibāl d.

Freshen, v. z. l — Mithā ho-jānā, shorīyat kā jātā rahnā.

2.—Tez ho-jāwā, tund h —jaise hawā kā.

Freshly, ad. Tar-o-tāzagi ke sāth; nayā nayā; az sar-i-nān; nayē sar se;
surkh-o-supēd; tandurust; tez yā tezi se; khunuk yā khunkī liye huyē.

Freshness, *n.* l.—Nayā h.; tezi; quwwat; tāragi; phike-pan yā bad-
mazagi kā na h.—jaise 'araqon yā khushbūn meñ [wagura kā.

2.—Tāzagi; tar-o-tāzagi; murjhāyā (pazhmurda) na h — jaise paudhe

3 — Quwwat ke i'tibār se tar-o-tāzagī; thakāwat yā māndagi kā dūr ho-kar phir se chāq-o-chauband ho jānā.

4 — Khunkī; thandhak, farahat deue kī quwwat. [bahār.

5. — Shabāb aur sihhāt-i-badanī kī surkhī; surkhī-o-supaidī; joban;

6 — Shīnī, mīthās; shorīyat kā na rahūā.

7. — Nā-āzmūda-kārī, nayā-pan; anārī-pan.

8 — Tezī, tundi — jaise hawā kī

Friction, *n.* Ragar, kharāsh, ek shai kā dūsrī shai par ragarnā.

Friend, *n.* 1 — Dūste se muhabbat r w; dūstre kī qadr izzat aur chāh k. w aur uskī khushī aur bihtari kā chāhne w.; dost; shafiq; muhib; yār; khair-khwāh; hawā khwāh; bihi-khwāh, yār-i-gār yā gam-gusār. [mu'in; madad-gār.

2. — Hāmī, mukhālīf nahīn; dushman nahīn; taraqqī chāhne w.; A friend to commerce — Tijārat kī taraqqī chāhne w. (uskā hāmī)

3 — Ba'z waqt khitāb karne meñ bhī is lafz kā isti'māl hotā hai.

Friend, how are you? Dost (ai dost) tumbhārā mizāj kaisā hai? — A friend at court or in court — Woh sh-khas jo kisi mauqa'-'i khūā par dostāna kār rawāyī karne par rāgib ho, jisko dūstre ke kām ke karne meñ kāfī ta'alluq-i-khātir ho (uskā kām khūb jī se kare) [ho, be kas.

Friendless, *a.* Jiske dost na hoñ, jiskā koyī hāmī madad-gār yā rafīq na

Friendly, *a.* 1. — Dost kī sī tabī'at aur mizāj r. w; dūste kī bhalāyī chāhne w., muhibān, karam-farmā; shafiq-i-hāl; dost-dār

2 — Dostī ke liye mauzūñ yā jisse dostī zāhir ho, jo doston ko zeb de; dostāna; sulh par māl.

3. — Mukhālīf nahīn, jisse dushmanī na ho.

4. — Muwāfiq; jisse kisi kī bihtari ho, muḥarak; hasb-i-hāl.

Friendship, *n.* 1. — Dostī; yārī, ulfat, muhabbat; uns; āshnāyī

2 — Khulās; rabt-zabt, hel-mel, dostāna rasm yā bartāw; 'ināyat; shafaqat, milubānī

3 — Dostāna imdād; kisi kī r'ānat jo dostī kī rāh se kī jāe

Fright, *n.* Khauf jo khatre ke daf'atan zāhir hone se paidā ho; dar jo yakāyak shiddat se ho-jāe; dahal, chamak; bhārak, haul.

To take fright — Dar uṭhnā; bhārak jānā; chamak uṭhnā

Fright, } *v t* Darā d., mukhawwaf kar-d; dar se bhārak d.; khatre

Frighten, } kī dahshat ek-bārgī paidā kar-d; kisi balā kī āmad se yakāyak khauf-nāk kar-d. [huye

Frightful, *a.* 1. — Dar se bhārā huā; khauf-zada, darā huā, khauf khāye

2. — Khauf-nāk; haul-nāk, darāne w; khauf paidā k. w.; haibat-nāk; muhib. [se; mukhawwaf-āna; khauf-nākī se.

Frightfully, *ad* 1. — Aise taur par jisse khauf paidā ho; haibat-nākī

2 — Nihāyat burī tarah; aise dhang se kī tabī'at mutaaffir ho.

Frigid, *a.* 1. — Thandhā; sard; bārīd; jahāñ garmī na ho.

2 — Josh-i-muhabbat yā sargarmī wagura se khālī; sard-mīhr; be-dard; be-jān; jisse tabī'at mutaaffir ho, jisse kuchh lutf na uṭhe; rūkhā aur phikā. [thandhā; sust.

3. — Jismeñ taulīd kī aslī quwwat kāfī taur par na ho; nā mard;

Frivolous, *a.* 1. — Jismeñ bahut kam waq'at yā 'azmat ho; lihāz ke qābil

nahla; khafif; nā-lāia, pūj, nikammā, lagw; lā-ya'nī yā be-ma'nī, lā tāl; be-hūda; bād-hawāyī.

A frivolous argument—Dāl jo khār ke qābil na ho; baha-i-fuzūl lā-tāl yā be-hūda.—*A frivolous objection or pretext*—l tirāz yā hila; lagw yā lā tāl, aisā 'uzr yā hila jismen kuchh waq'at na ho

Frivolousness, n. Khifāf; be-waq'atī; subukī; nā-chizī; bahut kam waq'at yā 'azmat r, bād hawāyī-pau.

Front, n 1.—Rū, chhira; muñh

2.—Peshānī yā chhira jisse mizāj kī karfiyat zāhir ho. [mī, be-hayāy;

A bold front—Dilārī; jurat; behūdagī; gustākhi—*A hardened front*—Be-sar

3.—Kisī chiz kā woh hissa jo āge ko niklā ho; sāmne yā āge kā hissa; agwārā; sāmna, āgā, hissa-i-peshīn yā muqābil.

The front of a house—Makān ke āge kā hissa, makān kā agwārā

4.—Woh mauqa' jo thik kisī ke muñh ke sāmne ho; kisī chiz kā aglā hissa; sāmna, rū; pesh; mahāzī [āge se) guzrī yā nikal gayī hai

The road passes in front of his house—Woh sarak uske makān ke sāmne se

Front, v. t 1.—Muqābala k; dū-ba-dū muqābil h., sāmna k., milnā.

2.—Muqābale men h. yā wāq' h.; sāmne h., mahāzī h.

Front, v. i 1.—Āge h; sāmne h

2.—Kisī taraf ko muñh r; kisī jānib ko rukh r.; kisī rukh yā

Front, a Āge kā, sāmne kā; peshīn, aglā, rū kā, madd-i-nazar yā muqābil.

Frontage, n. Makān kā agwārā; sahn-i-makān, ghār ke sāmne kā hissa.

Frontier, n Kisī mulk kī woh hissa jo dūse mulk ke sāmne (mahāzī) ho; ek mulk kā kanāiā jo dūse mulk ke ham kanāi ho; had, sarhad; dānda; siwān.

Frontier, a. Hissa-i-berūnī par wāqī; ham-sarhad, ham-dānda; dūse

Froward, a. Be-kahā; jo kahā na māne; khud-rāe, khud-pasaud, nā-

farmān-bardār ziddī, haṭṭhī—jaise larkā [tewī chārḥānā yā badalnā.

Frown, v. t 1.—Chīn-ba-jabīn h; tursh-iū h.; nāk-bhauṇ chārḥānā;

2.—Nārāzī zāhir k, nā-khushī kā izhār k; khafāgī kī nazar se dekh-nā, ānkhen dekhānā; apuī sūrat se khauf paidā k.

Followed by on or at

[zanish k.

Frown, v. t Nārāzī zāhū karke ḍabā d., ghuraknā; ānkhen dekhā ke sar-

Frown, n 1.—Chārḥī huyī tewar jisse nārāzī zāhū ho, khafāgī wagaira ke sabab se chīn ba-jabīnī; chīn-i-abrā; karwī yā sakht nigāh.

2.—Kisī tarah par nā-khushī kā izhār, qahr, gazab, bargashtagī.

Frugal, a. Rupaye-paise māl-o-asbāb yā aur qism kī chizon ke tasarruf yā isti'māl men kifāyat-shū'ā; kisī shai ke sarf men fuzūliyat kā muhtāt; kifāyat-shū'ār; kam-kharch; muhtāt; musrif (fuzūl-kharab) nahīn; juz ras, bachā bachā ke sarf k. w.

Followed by of before the thing saved.

Frugality, n 1.—Kifāyat-shū'ārī, juz rasī; 'aqlāna taur par har shai kā tasarruf-mumāsib; kisī shai kā aise tarīq par isti'māl k. ki usmen se kuchh rāegān na jāe; rupaye-paise māl-o-asbāb wagaira kā is ihtiyāt se tasarruf k. ki kuchh fuzūl hāth se nikal na jāe; har ek qimati shai kā ihtiyāt aur na'f ke sāth kām men lānā.

2.—Kisī shai kā 'aqlāna aur ba-ihitiyāt tassarruf yā isti'māl.

Frugally, a 1. Kifāyat (kifāyat sh'ārī) se; husn-i-intizām (achchhe band-o-bast) se, bachā ke

Fruit, n 1.—Phal; mawā, bāi; samar; jo kuchh paidā ho (urje).

2.—Natīja, samra 'ām isse ki nek ho yā bad, achchhā yā burā phal; asar-i nek yā bad.

3.—Aulād, nasl, bāl bachche.

Fruitful, a Samai-dāi; jisse yā jismeñ phal kasrat se paidā hoñ, upjāñ, zar-khez, bāi-āwai, bachcha-kash, jiske larke-bāle hoñ; bāñh nahīn, ser-hāsil, mājīd; jisse koyī shai ifāt se paidā ho, jāyīd.

Fruitless, a 1.—Jismeñ phal na lage, jo na phale; bāñh; gair-musmir jaise darakht.

2.—Jisse koyī naf' yā natīja i-nek paidā na ho; 'abas, rāgān; be-Af, *useless attempt*—Koshish-i-lā-hāsil, aisi koshish jiskā koyī natīja i-nek na ho.

3.—Jisse koyī aulād na ho, jisse larke-bāle na hon

A *fruitless marriage*—Shūhī jiskā kuchh phal na ho (jisse larke-bāle na hon).

Frustrate, v t 1.—Ma'dūm k, maqsad ke husūl meñ mānī' h, māyūs k, tornā, rāgān k, shikast k, faskh k; natīja-i-maqsūd paidā hone na d; barbād kar-d.

To *frustrate* a plan, design, or attempt—Kisi maqsūd meñ nāde yā koshish ko

2.—Bātil k; ka-l'-adam k; nā-jāiz yā be-tāsīr k, iad k

To *frustrate* a conveyance or deed—Kisi intiqāl-nāme yā wasiqe ko bātil (ka-l'-adam nā-jāiz yā be-tāsīr) kar-d.

Fugitive, a 1.—Jo ur yā nikāl jāe; jo gūb ho-jāe; nā pāedāi, be sabāt; jispar bhārosa na ho-sake; jisko qiyām na ho, gair-mustahkam.

2.—Farz yā khidnat ke anjām khwāh khatre wagura se nikāl bhāgne w jaise koyī shakhs. [shakhs khatre se bhāge.

Fugitive, n 1.—Jo apne 'uhde yā naukarī se bhāg jāe; bhagorā; jo

2.—Jo shakhs bhāg kar dūsrī miyāsāt men panāh lo, woh shakhs jo saza se bachne ke liye bhāg jāe

Fugitive from justice—(Law) Woh shakhs jo ek 'alāqe meñ kisi jurm kā murtakib ho aur saza se bachne ke liye dūsrē 'alāqe men bhāg jāe.

Fulfill, v t Pūrā yā anjām k masalan kisi irāde wa'de peshin-goyī khwāhish du'a yā mutālabe wagura kā, kisi kām ko karke pūrā k., kisi shai ke matālīb ko bar-lānā; anjām ko pahnāchānā; bajā lānā, adā k, wafā k; nibāhnā [āwari, tā'mil.

Fulfillment, n Takmil; pūrā k.; anjām; inswām; wafā; ifā, adā, bajā-Full, a. 1.—Lab-rez; pur, mulabbab, jisqadāi kisi zaif meñ ā-sake utnā bhārā huā; kbālī nahīn.

A cup *full of water*, or a house *full of people*—Pāñi se bhārā huā pyālā yā

2.—Bahutāit yā seri ke sāth; miqdār sifāt yā darje meñ kāfī; wāfī; ifrāt se; kāfī. [atlon.—Mu'awaza-i kāfī yā wāfī

A *full meal*—Isqadar gūzā ki seri ho jāe; peṭ bhar bhojan.—A *full compens-*

3.—Jismeñ koyī shai kasrat yā ifrāt se ho; ladā huā, bhārā huā

A house *full of furniture*—Makān jismeñ āsāish aur ālāish ke asbāb kasrat se hon (lage yā chune hoñ).

4.—Jismeñ kisi wasf-i-lābudī ki kamī na ho; nāqis nahīn; pūrā-pūrā; mukammal, tamām-o-kamāl; musallam; kāmil.

A *full* narrative—Bayān-i-kāmil; pūrī pūrī kashiyat, aisā bayān jismen koyī hāt rah na jāe—A person of *full* age—Pūrī 'umr kī shakhs—At *full*—Jab pūrā yā kāmī ho, bi-l-kul, sab kī sab—*Full moon*—Māh-i-kāmil, pūrnāmāsi kī chānd; pūrā chānd, badr [yā darja: kul, sāā serī kī hālat.

Full, n. Pūrā andāz; badd-i-gāit, jabān tak mumkin ho utnā, gāit hālat
Full of the moon—Woh waqt jab māh-i-kāmil ho, pūrnāmāsi

Full, ad. Bi-l-kul; utnā hī, be kam-o-kāst (be ghat-barh), pūre zor yā asar ke sāth; pūrā-pūrā; thik-thik; tamāmtar, sārā; sidhe

Fullness, n. Bhāiā yā pūrā h, purī, kuiliyat, kamāliyat; kasrat, iktifā; ohaiā-pūrā h; ba-qadī i kāfi h, 'umdagī, kamāl

Fully, ad. Ba-tarz-i-kāmil, tamām-o-kamāl, pūrā-pūrā; bi-l-kul; jismen kisi shai kī kamī na ho, nāqis nahīn; ba-tarz-i-kāfi; ba-wajh-i-ahsan; bi-itmāmihī; khātir-khāsh, jituā chāhīye utnā hī

Fully committed—(Lat.) Tahqīqāt-i-'adālat ke liye qaid meñ rakkhā gayā

 In distinction from being previously detained for examination " *Webster*.

Fulsome, a. Apnī ziyādatī (had se ziyāda hone ke sabab) se nūrāzi yā nafrat paidā k w, nafrat-āngez: buiā, khilāf-i-tahzīb yā ādāb, fuhsh.

Fume, n. 1.—Dhuāñ, bukhār, lakri yā tambākū ke jalne se jo dhuān nikle; dūd. [khayāl; khayāl-i-khām yā bātīl.

2.—Koyī shai jisko bukhār (bhāph) kī tarah sabāt na ho; behūda

Fume, v. i. 1—Dhuāñ paidā k yā d, bukhār uthnā.

2.—Bukhāi (bhāph) hokar ukal jānā. [kharosh meñ h.

3.—Gussa h, gazab-nāk h; lāl-pilā h., khishm-nāk h, josh-o-

To fume away—Barangekhta aur nā khush h.

Function, n. 1.—Koyī fil'i-lāzīmī yā kār rawāyī jo kisi mansab yā haisiyat-i-khās se muta'alliq ho; woh kār rawāyī jo kisi 'uhda dār ke liye maḥsūs ho, woh kām jiskā anjām kisi khās mansab yā haisiyat wāle shakhs par farz ho; kām, 'uhda; khidmat.

The *functions* of a parent or guardian—Woh fil' jinkā karnā kisi bāp yā māñ khwāh wālī par farz ho—The *functions* of a judge—Woh lawāzim-i-mansabī jinkā anjām kisi mujawwiz par farz ho [kām; barakat

2.—Woh 'amal jo jism ke khās hisse ('uzw) ke liye maḥsūs ho,

3.—Quwwat-i-haiwānī yā zihnī [zimme kisi khās farz kā anjām ho

Functionary, n. 'Uhdā-dār, kār-guzār, mansab-dār; woh shakhs jiske **FUNCTUS OFFICIO.** (Lat.) Koyī farz anjām karke, kisi kām-i-muta'alliq ke karne ke ba'd; be-kār; sāqit-i-mansab.

Fund, n. 1.—Rupaye jo is garaz se jam' kar-diye jāen ki unmen se hash-i-zarurat sarf huā kare; pūnjī; sarmāya; jam', bazā'at; woh rupaye jo kisi tijarat yā dūse kār-o-bār ke qāim karne ke liye ba-ummed-i-naf-i-āyinda lagāye jāen aur unmen jam'-kharch huā kare, rupaye jo kisi rozgār men is garaz se lagā diye jāen ki unki āmadani kisi kār-i-khās meñ sarf ho, rupaye jo kisi ke pās hon; rupaye-paise jo koyī kisi kām men lagāye.

No prudent man undertakes an expensive business without *funds*—Koyī dānā shakhs kisi sarf āngez kām men be pūnjī rakkhe hāth nahīn lagātā.

2.—Woh rupaye jo ba-taur qaumi qarz ke gavarnmēt ko diye jāen;

kafālat-nām-jāt-i-sarkārī masalan lot wagaira junkā sūd auqāt-i-mu'ai-yana par miltā hai aur unko *public funds* bhī kahte haiñ

“The *funds* are said to rise or fall when a given amount of that debt sells for more or less in the market.” *Webster*.

3.—Kisī chiz kī pūñjī; kisī shai kī bhārī pūrī maujūdāt yā rasad; kasrat; sarmāya-i-wāfir, khazāna, jam'iyat.

A *fund* of wisdom or good sense—'Aql kī pūñjī; māya-i-dānish.

Sinking fund—Woh rupaye jo sarkārī lot kī kharid meñ lagāye jāēñ yā juse dam-i-sarkārī adā kiyā jāe

Fund, v. t. 1.—Kisī shai ke sūd dene ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmi kā intizām k.; kisī shai ke zar-i-sūd-i-sālāna ke adā kiye jāne kī garaz se āmadani ke qāim karne kā bandobast-i-dawāmi k.

To *fund* government notes—Kāgaz-i-sarkārī ke sūd ke dene ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmi qāim k.

2.—Kisī sarmāye meñ rupaye jam' k [lagānā.

3.—Kāgaz-i-sarkārī wagaira meñ jiskā sūd barābar miltā ho rupaye **Fundamental, a.** Kisī shai kī asl se muta'alliq, jisse kisī shai kī bunyād pare, lābudī; zarūrī, asli, ihtidāyī. [ho; asli juzw.

Fundamental, n. Woh usūl qā'ida yā qānūn jispar kisī silsile kā madār **Fundamentally, ad.** Asl meñ, dar-asl, haqīqatan; jar se; fi-aslīhī; bi-z-zātihi [qarrar ho.

Funded, p. a. 1.—Jiske sūd ke barābar adā hone ke liye sarmāya mu-
Funded debt—Woh dām-i-sarkārī jiske 'iwaz sūdi kafālat-nām-jāt dāmōñ ke liye muqarrar hon.

2.—Kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā huā.

Funded property—Woh māl jo kafālat nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā ho [hāsil hon

Fund-holder, n. Woh shakhs jisko kafālat-nām-jāt-i-sarkārī bataur mālīk ke **Funding, p. a. 1.**—Sūd ke adā ke liye sarmāya qāim k.

2.—Kafālat nām-jāt-i-sarkārī meñ rupaye lagānā. [liye kiyā jātā hai

Funding system—Woh mālī intizām jo dam-i-sarkārī ke sālāna sūd ke adā ke

Funeral, n. 1.—Insān kī lāsh ke dafn karne kā rasam; tajhiz-o-takfin; kafan-dafn, kafan-kāthī [ke waqt ho.

2.—Woh log jo kisī ke janāze ke sāth jāēñ; julūs wagaira jo dafn

Funeral, a. Tajhiz-o-takfin ke muta'alliq, kafan-dafn se mausūb, jo tajhiz yā taffin ke waqt kām meñ lāyā jāe (bartā jāe)

Funeral rites or ceremonies—Rusūm-i-tajhiz-o-takfin, woh rusūm jo murde ke dafn karne ke waqt adā kiye yā baite jāēñ.

Furious, a. 1.—Gazab-nāk; gusse kī wajh se jāme se bāhar, tund, gusse meñ bhārā huā, khush-nāk; pur-josh. [chalne w.), shadid, sakht

2.—Tezī se chalne w, tund yā tundi ke sāth harakat k. w. (zor se

3.—Majnūn; pāgal; bāwlā.

Furiously, ad. Josh ke sāth; josh-o-kharosh se; tundi tezi yā shiddat se, sakhti se; zor se; tez-raftāi se; gazab nākī se.

Furnish, v. t. 1.—Zarūrī yā kār-āmad chiz kā baham pahunchānā; juhānā; jutānā, pahunchānā, muhaiyā k, maujūd k.

To *furnish* a person with provisions—Kisī shakhs ko uske khāne-pine kī chizeñ baham pahunchānā (jutā d.)—To *furnish* one with arms for defence—Kisī shakhs ko hifāzat ke liye silāh muhaiyā kar d.

2 —Kām men lāne kī garaz se d.; denā; baham pahunchānā.

To *furnish* food to the hungry — Bhūkhe ko khānā d. — To *furnish* proof — Su-būt d.; sābit k.

3. — Murattab k.; sāz-o-sāmān se durust k.; zarūri asbāb yā āraish kī chizon se ārāsta k.; ārāsta k., sajnā. [karke makān ko ārāsta k.

To *furnish* a house — Makān ko murattab k.; zarūri asbāb wagaira muhayyā

Furniture, n. 1 — Woh sab chizen jo kisi makān yā kamre wagaira men is garaz se muhayyā kī jāen kī unse ārām mile yā makān wagaira rahne ke qābil ho-jāe, woh asbāb aur zarūf wagaira jo khāna dāi ke hīe zarūf yā ārām-dih hon; jo kuchh chizen kisi makān yā kamre men kām yā ārām ke hīe maujūd kī jāen, asāsū-i-bait; lawāzima; asbāb, sāz o sāmān, aṭālā. [wagaira kā.

2 — Kisi shai kā zarūri sāz o sāmān masalan kal gāji mez ghore **Further, a.** 1. — Aur dū; ziyāda tar fūsile par, aur āge barh-kar; aur āge, us taraf, pare; āge. [bhī.

2. — Zūd, aur ziyāda, mazīd, kuchh aur; aur bhī; kisi ke 'alāwa aur

There is a *further* reason for this opinion — Is īe ke qāim karne kī wajh-i-mazīd (ek aur bhī wajh) hai

Further, ad Aur dū tak, 'alāwa, siwā

Furtaker, v t Madad de kar āge chalānā, taqwiyat d, bahānā; madad d, i'ānat k.; upkār k, himāyat k.

Furtherance, n. Imād; i'ānat, taqwiyat, taraqqī, upkār

Furthermore, ad or conj. 'Alāwa-azīn, iske 'alāwa, iske siwā; iske sāth bhī; ma' hāzā. jo kuchh kabā-jī-chukā hai uske siwā; uske ūpar.

Fury, n. 1. — Tundī, shiddat kī tezi; bare zoi se chalnā (bahnā) — jaise hawā kā [taish.

2 — Shiddat kā gussa; qahī, gazab; josh yā josh-o-kharosh; junūn,

3 — Baṛī tund-mizīj 'aurat, karkasā

Fuss, n Shor-o-gul; gul gapārā; dhūn-dhām; fuzūl taklif; be-fāida dard sar; jhallāhat, thāen-thāen (*Colloquial*)

Fussy, a. Jo shor-o-gul kare; khafif khafīf bāton kī misbat 'abas dāidsar k. w.; chhoṭī chhoṭī bāton men dhūm-dhām machāne w.

Futile, a. Be-waq'at, gar-aham, juse koyī barā maqsad bar na āwe; juskā natija māyūsī ho, juse matlab baiāī na ho; nā kāia, be-kāi, be-tāsi, be-fāida, wāhiyāt, hech-kāra, khafif yā nā-chiz; pūj, be-haqiqat; lachar, jisse koyī 'umda mudda'ā hāsīl na ho

Futility, n Be-asarī; be-tāsi; hech-kāra h; be-waq'atī, khuffat; fuzūlī; be-haqiqatī, be-kār h; rāegān jāuā, koyī natija-i-ma'qūl paidā na k; ochhāpan, subkī

Future, a. Hone w.; zamāna-i-āyinda men (āge chalkar) hone yā āne w.; zamāna-i-hāl ke ba'd kisi waqt wujūd r w., āyinda yā āyanda, mustaqbil.

Future, n. Āne wālā zamāna (waqt); zamāna-i-hāl ke ba'd jo waqt āye, istiqbāl; woh bāten jo āyinda hone wālī hon, honī; shudauī, honhār.

Futurity, n 1 — 'Aqibat, akhīrat, ma'ād; wujūd kī hālat jo iske ba'd (bar-āyinda) hone wālī ho

2 — Istiqbāl; zamāna-i-āyinda; jo waqt āne wālā ho; āgam.

3 — Jis amr kā wuqū' hone wālā ho, jo bāt hone wālī ho; shudauī; honī, honhār. "

G

Gag, v t. 1 — Kisi ke munh ko usmeñ kuchh thās yā bhar kar is tarah band kar d. kī bolā na jāe, munh men dhattnā d, munh band kar d.

2 — Hukūmat yā tashaddud ke zor se chup (khamosh) karā d.; bolne na d.

Gain, v t. 1 — Pānā jaise manāñ' yā naf', hāsil k., koshish yā mihnāt se paidā k, mihnāt kaike yā rupaye (pūñjī) lagā kar hāsil k.; milnā; hāth lagnā.

To gain a living — Rāziqā hāsil k.; rotī kamā khānā — Money at interest may gain five, six, or seven per cent — Sūdī rupaye kē pāñch chha yā sāt-rūpaye saikarā sūd mil-saktā hai

2. — Jitnā yā fathyāb h; kisi chiz meñ kāmyāb h.; muqābala kar-ke hāsil k.; gālib h.; sabaqat le-jānā, sar-sabz h.

To gain a battle — Larāyī jitnā (usmeñ fathyāb h.) — To gain a case at law — Muqāddama-i-adālat meñ kāmyāb h.; muqāddama jitnā, muqāddama kē sar-sabz h. [taraf milā l.; apni taraf kar l.]

3. — Kisi naf'-nuqsān meñ khwāh kisi farīq kē sharik kar l.; kisi kī

4. — Pahunchnā; kahīñ jā pahunchnā.

To gain the top of a house — Kisi mān ke ūpar jā-pahunchnā.

To gain ground — Kisi kār-i-aham men taraqqī k gālib ānā, mazbūti yā wus'at hāsil k., barh'nā; ziyāda h. — To gain over — Dūsre farīq kē sharik banā l.; dūsre ke naf'-o-nuqsān men sharik kar l., phoṛ kar milā l., apni taraf kar l.

Gain, v t. 1 — Fāida yā naf' hāsil k., fāida ūthānā; naf' ūthānā; daulat-mand h.; ziyāda ikhtiyār yā khushī hāsil k. [rakhtā hai]

He expects to gain by this case — Is muqāddama se woh naf' ūthāne kī ummed

To gain on, or upon — Kisi par barh jānā; āge barh'nā, āhista āhista āge barh'nā; kisi par gālib ānā; kisi par asar paidā k; daur yā larāyī men kisi par sabaqat le-jānā; kisi par iqtidār hāsil k. (uspar bāwi h.) — The river gains on the land — Woh daryā āhista āhista khushkī kī taraf barhtā gā hai

Gain, n. 1. — Fāida, naf', manāfi', manfa'at; hāsil yā husūl, sūd.

 Opposed to loss

2. — Beshī; afzūnī; fāzil; barhotri; taufir; jo hisāb se barh jāe.

Gainer, n. Fāida yā naf' ūthāne w., jo kisi shai se muntafā'-bih ho.

Gainful, a. 1. — Fāida bakhs; sūd-mand; nāfi', muftid, naf' yā khushī barhāne w.

2 — Zar-khez; naf'-āngez; jismeñ daulat mile.

Gainsay, v t Tardid k., takhāluf-i-lafzi k.; dūsre kī bāt se munkir h. (kahnā kī yah bāt sach nahīn hai), rad k.; hujjat k.; palatnā; bāt kāt d.; bāt duhrānā; jarah k.

Gain, n. 1. — Rāh, rāsta; chāl.

2 — Raftā; chāl, rawish; chalne kē dhang yā uskī waz'.

Gallant, a. 1 — Diler, 'ālī-himmat, jari; juwān-mard; shujā', bahādur; gāzi-mard; bīr; sūr, jān-bāz.

2. — 'Auiaton se akhlāq ke sāth pesh āne w.; niswān ke sāth khush-khulqī aur tawāzu' ke sāth baratne w.; bā akhlāq; khalīq; shāista.

Gallant, n. 1 — Khush-mizāj aur zinda-dil shakhs, waz'-dār shakhs, rañ-gila; bānkā; chhailā.

2.—Pyār k. w.; 'āshiq; chāhne w.

3.—Jo buri niyat se kisi 'aurat ko pyār kare. [āna; dil khol-kar.

Gallantly, *ad.* 1.—Dilerī se, 'ālī himmatī se; juwān-mardī se; bahādur-

2.—Aise tarīq par ki khush-numa ho; jalwe ke sāth.

Gallantry, *n.* 1.—Dilerī; jurat. juwān-mardī; bahādurī; be-khaufī.

2.—Niswān ('auraton) ke sāth tawāzu' yā khush aḳhlāqī se pesh ānā.

3.—Aubāshī; tamāshbīnī, buri niyat se 'auraton kī khātir-dārī k.;

buri niyat se 'ishq-bāzī.

Gallows, *n.* Dār; sūlī, phānsī.

Used in the singular number and preceded by *a*.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī k., jūā khelnā. [kar-d.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī meñ kho yā urā d.; jūye meñ hār jānā yā barbād

Usually with *away*

Gambler, *n.* Qimār bāz; juārī; woh shakhs jo rupaye-paise yā dūsri chiz bāzī lagā-kar hār-jīt kare, phar-bāz.

Game, *n.* 1.—Kisī qism kā khel; khel-kūd.

2.—Khel jo dil bahlāne yā hār-jīt ke liye khelā jāe; bāzī

A game of cricket—Krikṭ (gend) kā khel—A game of chess—Shatranj kā khel; shatranj kī bāzī [jit; bāzī.

3.—Khel meñ bāzī lagāne (hār-jīt karne) se jo mile, dāwī; burd;

4.—Jānwar juko shikārī pakarte hanī, shikārī jānwaron kā gosht jo khāne ke liye maqsūd ho yā khāne ke liye chunā jāe; shikār.

5.—Kār-rawāyī kā tarīq; 'amal-darāmad kā silsila jo tajwiz karke gām kiya jāe, woh tadbir jo kī jāe, maṣṣūba; tajwiz

To make game of—Kai ke sāth. khel k.; kisi se hañsī dilaḡi yā thātṭha k.; kisi kā muñh buṭāṭ (uspar thātṭhā mārṇā).

Game, *a* 1.—Jo larāyī ke mung sī thān thāne; jo dam-i-ākhir tak jang par kamar-basta rahe, jari; shujā', diler; dil kā mazbūt.

2.—Shikārī jānwaron kā yā unse nisbat r. w. [tak lagzish na k.

To die game—Ākhir tak himmat na chhorṇā (bārnā); apne māde se marte dam

Game, *v. t.* 1.—Koyī khel khelnā.

2.—Hār-jīt ke liye khelnā; rupaye-paise yā koyī chiz dāwī par rakh-kai (bāzī lagākar) ganjifa tāsh chausar yā shatranj wagana khelnā; jūā khelnā, qimār-bāzī k. [ki hār-jīt.

Gaming, *n.* Jūā, qimār-bāzī; tāsh pāsa kauṛī wagaira se rupaye wagana

Gaming-house, *n.* Qimār-khāna; jūye kā ghar; woh makān jismeñ jūā khelā jāe. [bisāt, phar.

Gaming-table, *n.* Woh mez yā chaukī wagaira jispar jūā khelā jāe;

Gang, *n.* Woh bahut se log jo kisi maqsad-i-khās ke liye bāham sharīk hon; logoñ kā woh guroh jo kisi khās kām ke liye shirkat-i-bāhamī rakhtā ho, tāifa; guroh; zurga, ṭolī, dal; jāṭha yā jathā, gol [Webster.

“Ordinarily used in respect to persons in low or servile positions”

A gang of thieves—Tāifa-i-duzdān, choroñ kī ṭolī yā jathā, sāliqoñ kā guroh.

Gao, *n.* Mahbas; qaid-khāna; zindān; woh jagah jahāñ aise ashkhās gaid yā hirāsāt meñ rakkhe jāen jo kisi jurm meñ muqaiyad yā zer-i-tajwiz hon yā muqaddamat-i-faujdarī meñ muchalka yā zamānat ke dākhil karne meñ qāar rahe khwāh tahqir-i-'adālat ke pādāsh meñ qaid yā kisi aur wajh se hirāsāt-i-jāz meñ rakkhe gaye hon.

“Written also, and preferably, jail.” Webster.

Gaol-delivery, n. Jo ashk̄hās mahbas meñ zer-i-tajwiz hon unki nisbat tajwiz 'amāl men lā kar mahbas ko unse khālī kar d.

Gaoler, n. Dāroga-i-mahbas; jelar.

Gap, n. Woh sūrākh jo kisi chiz meñ uske tūṭne yā ajā ke judā judā hone se ho-jāe, guzar yā andar jāne ki rāh, āne-jāne kā rāsta, shiq; shigāf; darz, rakhna, naqs; 'aib, waqfa jo darmiyan men par jāe; kisi qism kā khulū'

To stand in the gap—Kisi shai ki hifāzat ke liye apni tayin khatre (apni jān jokhm) men jāhnā, jis khatre kā zuhūr ho rahā ho usse bachānā—*To stop a gap*—Kisi khāmī ko miṭānā; kisi naqs ko raf' k.; jis amr men zu'f ho usse hifāzat ki tadbir k.

Gape, v. i. 1.—Nind ūngī yā kāhili se munh bānā; jamhāyī l

2—Khāne ke liye munh kholnā—jaise parind ke bachchoñ kā

3—Darāz ho-jānā, shigāf yā shiq ho-jānā; phat yā khul jīnā.

4.—Haurat yā achambhe se muñh khol d.; ummed yā tawaqqu' men muñh khole rahnā

To gape for, or after, rarely with at—Kisi shai ko dhūndhnā, kisi shai ki baṛī ārzū r.; tāmānnā r.; kisi bāt ki ummed aur uskā ishtiyāq r.

Garb, n. 1.—Poshāk, libās; khūsūsān woh poshāk jo kisi mansab dār yā aur shakhs ke liye mahsūs ho.

2—Waz'; sūrat-i-zāhiri jisse dil ki kaufiyat yā tabi'at ki khūbi zāhir ho; chitwan; taiq—jaise kalām kā

Garble, v. t. Kisi shakhs ki tahrir yā taqir ke woh ajā chun yā mun-takhab kar-lenā jo kisi bāt ke liye kār-āmad hon, bigār d., khāiāb kar-d

Garden, n. 1.—Bāg, phulwārī, chaman, woh zamin jismeñ phal phul aur sabzi wagura lagāyī jāwe.

2.—Woh jagah jo nihāyat zar-khez ho aur jahān khūb zir'at hoti ho; koyi khush-numā maqām, junnat, bahisht; indrāsan. [lagāyī jāe.

Kitchen garden—Sabzi-bāg, woh bāg jismeñ khāne ke liye talakari wagura

Garden, v. z. Bāg lagānā, bāg meñ kām k.; bāg-bānī k.

Garment, n. 1—Pahnu ke koi kaprā

2—(pl) 'Umūman pahnu ke kapre; poshāk; libās.

Garnish, v. t. (Law) Mutanabbih k.; muttala' k. yā ittīlā' d.

Garnishee, n. (Law) Woh shakhs jiske qabze meñ kisi fariq-i-sālis ki nālīsh par ek shakhs kā māl quiq ho aur use is kār-rawāyī ki ittīlā' dekar batlā diyā jīe ki aisi hālat meñ kyā karnā chāhiye, sipurd-dār

Garnishment, n. (Law) 1.—Ittīlā' jo qāūnan kisi shakhs ko is garaz se di jāe ki woh hāzir-i-'adālat ho-kar kisi amr ki nisbat 'adālat ko khābar de yā muttala' karē

2.—Jis shakhs ke qabze men dūse kā māl qurq huā ho usko is bāt se āgūh kar-d ki woh rupaye yā asbāb de na de balki 'adālat men hāzir ho-kar ba-hāsiyat-i-sipurd-dār ittīlā'-r-hāl karē. [rakkhi jāe.

Garrison, n. Qal'e ki fauj yā qal'a jismeñ uski hifāzat ke liye fauj

In garrison—Qal'e ki fauj ki hālat meñ; qal'e ki fauj ke sipāhī ki tarah qal'e meñ kām kartā huā (ta'māt)

Garrison, v. z. Hifāzat ke liye fauj muta'aiyan k.—jaise qal'e men; fauj ta'māt k. yā r., qal'a-bandī karke mahfūz k.

Gasp, v. z. Sāns lene meñ muñh khol d.; tanaffus khūsūsān marne ki

Lūlat meñ munh phailā d. (khol d yā bānā), tarpharāhat ke sāth dam
1 ; zor se hānpnā
Gasp, v. t. Sāos ke sāth ukāl d.

 With forth, out, away, &c.

Gasp, n. Sāos lene ke hie munh khol d.; tanaffus; dam jo mushkil
se āwe, sāos jiske khunchne meñ taklīf ho, hālat-i-naz' ki sāos, dam-
-ākhir yā wāpasā

[taklīf men

At the last gasp—Qarīb-i-mag; hālat-i-naz' meñ, barī shiddat tangī yā
Gate, n. Shahr-panāh qal'a mandir mahāl yā kisi dūsri barī 'imārat
kā phātak (usmen jāne lā barā dar yā darwāza) aur kewār yā takhte
wagaira jisse woh band ho; takri yā lohe wagaira kī phātak jo kisi
sohn bāg yā dūsī ghūī huyī jagah men lagā ho; bāndh wagana ke
pāsi ke rokne kā phātak; rāh, rāsta, guzar kā zarī'a.

Gather, v. t. 1.—Yakjī k, bahut sī judī judī chizon ko ek jagah yā ek
shumūl men jam' k., ekatthā k, jam' k. [men jam' k. jaise galla.

2.—Chunnā, chun chun kar ekatthā k; jam' k; kāt kar kbalīyān

3.—Ba-zarī'a kifāyat aur jum'ā' ke jam' k; bahut sā batoinā.

4.—Chunnā jaise kapre kā, dhāge se kapre meñ chuuan dālū.

5.—Natīja nikālū, hālat yā dalāl se hāsil-i-kalān nikālū (natīja
akhz yā mustāmbat k); samajhū, būjhū, tajwīz k.

Gather, v. i. 1.—Jam' h., ekatthā h., yakjā h.; batūnā.

2.—Barhū; ek qism ki chiz ke milne se afzāish pānā (aur barā h.).

3.—Paknā aur mawād d.

4.—Natīja nikālū, rāe qāim k; ākhir meñ samajhū.

Gathering, n. 1.—Ekatthā yā jum' k, jo kuchh jam' kiya jāe.

2.—Majma', jamā'at, bhir, batot; jalsa

3.—Ābila wagaira jismeñ mawād ā jāe (jo pak jāe); mawād, rim; pib

Gauge, v. t. 1.—Pipe wagaira men jo kuchh ho usko nāpnā yā is bāt ko
tahqīq karnā ki kisi pipe wagana men kisqadar samāyī hai (usmen
kitnā tharā jā saktā hai) [takhmina k.

2.—Kisi shai ki gunjāish yā basīyat daryāft k, andāz daryāft k;

Gauge, n. 1.—Pamāna, nāp yā māp; kisi bāt ke daryāft karne kā usūl,
is bāt ki tahqīq kā āla ki fulān shai hī lambāyī chaurāyī wagana kyā
hai yā usmeñ kisqadar chiz ke rahne ki samāyī (gunjāish) hai.

2.—Tashkhis, takhmina; andāza.

3.—Woh āla jo khās khās chizon ki lambāyī chaurāyī barāyī chhoṭāyī
wagaira ke daryāft khwāh unkī sūrat ke thik qāim karne ke hie banā ho.

Gauntlet, n —

To throw, or throw down, the gauntlet—Lalkānā; larāyī chāhnā, yah kahnā
k. larnā ho to āo laṭo—To take up the gauntlet—Larāyī qabūl k.; larnā
manzūr k.

Gay, a. 1.—Khush; bashshāsh; bāg-bāg; jisse ma'mūl se ziyāde khel
kūl yā bashshāsh zāhir ho; jisse masarat paidā ho

2.—Jismeñ tarah tarah ke yā khush-numā raṅg hon; bharkilā;
numāshī, uafis; dekhnauk; chamkilā, zarq-batq.

Gayety, n. 1.—Khushī, bashshāsh; woh bāten yā khānā piūā nāch-raṅg
wagaira jo khushi ki wajh se ho yā jisse dil ko khushi ho.

 Often used in the plural.

2.—Numāish; zarq-baiq; bharak; chamak damak; bharkilā-pan.
 Gaze, *v* 1. Ānkhen garā-ke shauq se dekhā k; shauq hairat yā tawajjuh
 se dekhnā, takā k, taktakī lagīnā, ghūrā, tāk lagīnā.

Gaze, *n* 1.—Taktakī; ghūr, garī hui nazar, shauq hairat yā ta'rif ki
 nazar, tawajjuh ke sūth der tak takā k [takī lag jāe]

2.—Wo shai jise shauq se dekhā karen; woh shai jisse kisī ko tak-
 Gazette, *n* Gazat; sarkārī akhbār jisमें nyāsāt ke intizām aur qāunūnī
 bāton kī ittīlā' 'awām ko dī jātī hai.

Gazette, *v* 1. Gazat में mushtabar yā ilān k; umūrāt-i- qāunūnī yā
 nazm-o-nasq i-nyāsāt kī ittīlā' 'awām ko bā zābita d, gazat में
 chhāpnā yā darj k [baron ke mushtabar karne ke liye muqarrar ho.

Gazetteer, *n* 1.—Akhbār nawīs, woh ahl-i-kār jo hākīm kī taraf se kha-

2.—Woh kitāb jisमें saltanatōn shahron waganā ke hālāt hurūf-i-
 tahajjī kī tartīb se likhe hōn

Genealogical, *a* 1.—Nasab-nāma khwāh ashkhās yā khāndānōn ke silsila-i-paidāish se ta'alluq r. w.; jisse khāndānōn kī paidāish kā silsila
 unke mūris-i-ālā se zāhir ho.

A genealogical table.—Kursī-nāma; nasab-nāma, bansāwali [muwāfiq]

2.—Mūris se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish ke silsile ke
 Genealogical order.—Jis silsile se kisī shakhs yā khāndān kī paidāish uske
 mūris se ho, silsila-i-paidāish yā khāndān —Genealogical tree.—Shajra, nasab-
 nāma; kursī-nāma

Genealogy, *n* 1.—Bā-luhāz uske mūris ke kisī shakhs yā khāndān kī
 paidāish kā bayān; jis silsile se mūris aur uskī nasi kī paidāish zubūr
 में āyī ho uskī tashrīh; nasab-nāma; bansāwali [kā silsila.

2.—Silsila-i-khāndān; pīrī, pusht; mūris se barābar paidāish
 General, *a* 1.—Bī-i-kul qism yā silsile se ta'alluq r. w.; juzw se nahīn
 balkī kul se ta'alluq i w; naw' yā jins se muta'alliq.

2.—Jisमें bahut se aḥād yā aqsām shāmil hōn; khās yā makhsūs
 nahīn, jo kul par hāwī ho; 'ām.

3.—Jiske ma'āfi mahdūd na hōn, takhsīs nahīn; was'ūl-ma'nī.

4.—Jo kasrat par dalālat karē, jo bahut hī phailā ho; jāī yā
 murawwaj, jo kasrat se phailā ho, 'ām par asā nahīn kī usमें
 istisnāyēn na hōn.

5.—Sab se nisbat i w; kul par mushtarak.

To plead the general issue (*Law*)—Be-gar kisī tardīd i khās ke mudda'i ke
 kul da'we yā bayān se qat'an inkār k

“The word *general*, annexed to a name of office, usually denotes
 chief or superior” Webster.

General, *n* 1.—Kul, jamī', jo sab par hāwī ho; jisमें kul yā juzw-i-
 kasī dākhil ho, koyī khās shai nahīn.

Opposed to *particular*.

In general.—Beshtar, kasrat se, hamesha yā 'ala-l-'umūm nahīn

2.—Kisī sige yā mahkame kā afsar jiske zimme dūsrē ahl-karōn ke
 kām kī nigrānī ho khusūsan darj-i-ālā kā ek faujī afsar.

Generality, *n* 1.—'Ām h., khās khās bāton par hāwī h; kulliyat;
 'umūmiyat, [bayān yā ibārat.

2.—'Ām; mutlaq; jisमें takhsīs na hō, koyī 'ām khwāh muhmal

3.—Kasrat, juzw-i-kasir; jumhūr.

[(dekhnā).]

Generalize, v. t. 1.—Jinswār k., jins yā ajnās ke i'tibār se lihāz k.

2.—Dūsrī qismon yā jinson par itlāq k., ziyāda-tar wus'at d.; dūsrē afrād par itlāq d.; istisnāh wus'at d. ki kul khās khās hālaten dākhil ho-jāen, 'umūman ('awām se) muta'alliq k., 'ām k.; bahuteron par itlāq k.

3.—Bataur usūl-i-'ām ke mustambat k.

Generally, ad. 1.—'Ala-l-'umūn, aksar; 'umūman; bahut yā kasrat se; beshtar par is tarah nahin ki istisnāyen na hon

2.—Mujmalan; 'ām tarīq par, ba-lihāz i-jumla-marātib; fi-l-jumla; bilā sarāhat, bi-l-jumla; sab bāton par khayāl karke.

Generate, v. t. 1.—Paidā k., jannā, taulid k., hastī d.; wujūd d.; kisi 'amal se paidā k.; kisi shai ke wujūd mein āne kā bā'is h. [baunā.

Generation, n. 1.—Taulid; paidāish, janm, kisi 'amal se paidā honā yā

2.—Push; pīrhī, silsila-i-paidāish kā ek darja yā marhala masalan ek hī mān-bāp ke larke; woh log jinkā silsila-i-paidāish mūris-i-wāhid se ho; woh log jo ek hī zamāne mein hon; zamāna, waqt, 'umur.

3.—Khāndān, nasl, gharānā, jins; zāt, qaum.

Generosity, n. Sakhawāt, faiyāzi; daryā-dili; taufiq; dād-dihush mein kushāda dili; faizān-i-talī'at; kamīnagi yā bukhil uabīn, khūb dil kholkar logon ko d. yā upar mīhībāni k [sala; himmat-wālā.

Generous, a. 1.—Sharif; mu'azzas; 'ālī-himmat, 'ālī manīsh; sāhib-i-hau-

2.—Dast-kushāda (jiski mūthī deue mein band na ho); sāhī, faiyāz; tang-dil yā bakhil nahin, dātā; dāniyā, faiz rāsān; karīm.

3.—Bharā-pūā; sab chizen ifrāt se r. w., kasir; mālāmāl. [sharāb.

4.—Tez, qawī, dil mein josh yā hatārat paidā karne wālī jaise

Genius, n. 1.—Woh khās qism kī tabī'at jo har fard-i-bashar ko qudratī hāsīl ho; woh maifān yā tabī'at kī munāsabat jo har ek insān mein ho aur jiski wajh se woh khās khās qism ke fi l kar-saktā yā kisi amī kī purawī khvāh kisi shagī mein khusūsiyat ke sāth kān-yāb hotā hai, qism-i-khās kī tabī'at ragbat yā mazāq

2.—Ma'rūf zihni fazīlat, ma'mūl se barh-kar zihānat; har qism kī bāt kī i'ād yā bārikiyon ke nikāhne mein 'ālā darje kī quwwat, zihni zukā, barī fahm-o-firāsāt

3.—Woh shakhs jisko 'awām se barh-kar zor-i-tabī'at Khudā dād hāsīl ho; barā hī fahīm shakhs, zakī; 'ālī-tab', zahīn

4.—Khās qism kī tarkīb yā naw'iyat.

Genteel, a. 1.—Khaliq, muhazzab, jiske tarīq yā dhang pasandida hon jismen tahzīb-yāfta logon ke akhlāq-o-ādāb pāye jāen

2.—Shāista; bhalā; khush, jo muhazzab shakhsan ke liye zebā ho.

3.—Tarīq yā sūrat mein khush-numā; pākīza, latīf, sāf-suthīā, nafīs

Gentle, a. 1.—Narm, mulīm; hālīm, salīm; munkasī, miskīn; jismen 'ijz aur khush akhlāqī ho; jismen kaj-khulqī rukhāyī yā sakhtī na h jaise mizāj tabī'at bol-chāl yā āwāz

2.—Wahshī-mizāj karuā yā muhzor nahīn, munh kā narm; be shar; sidhā, garīb—jaise ghorā yā koyī dūsrā jāuwar.

3.—Taskīn-bakhsh, jiske bā'is dil ko ārām mile.

Gentleman, n. 1.—Sharif; najīb; 'ālī-khāndān; achchhe gharāne kā.

2.—Bhalā-mānus; muhazzab shakhs, jismen tahzīb aur khush akhlāqī ho, mard-i-sharif, mīyān-ādmi; mard-i-ādmi.

3.—(pl) Shahr ke rayīs; roasā; log, is ma'nī men lafz-i hāzā kā isti'māl us hālat men hotā hai jab 'awām ke jalson mein hāzīrīn se bilā lihāz-i-hāsiyat unke khitāb karte hain

Gentleman-like, } α. Sharifon (shurafā) kā; sharifon sā; sharifon ke hasb
Gentlemanly, } i-hāl (jo unko phabe yā zeb de), khush-akhilāq;
bhalmansāhat rakhtā huā.

Gentleness, α. Sharāfat; salīmū t-tab'ī, bhalmansāhat; narmī, gurbat;
mizāj kī khūbī [yā tashaddud kē.

Gently, ad. Mulāmat se; narmī se; āhista-gī se; dhīre se; begair saḥtī

Gentry, n. Talīm-yāfta aur muhazzab log; shurafā; roasā; 'amāid.

Genuine, α. Aslī, khotā jhūthā yā milāyā huā nahin, haqīqī; paidāishī;
sachhā, jismein kuchh milawat (āmezish) na ho, kharā, jismein kuchh
adal-badal (tagayur-o-tabaddul) na huā ho; jismein ja'l na banā yā
tabādala na huā ho

Genuineness, n. Asliyat; sachāyī, wāqī'iat; tabādale yā kharābī se barāat;
gair-masnū'iat, bilā-tagayur-o-tabaddul h.; iāstī; kharāyī; bilā-āmez-
ish (sāf yā kharā) h., sadāqat

The evidence, both internal and external, against the genuineness of these let-
ters, is overwhelming—In khutūt kī asliyat ke khilāf subūt-i-zāhirī wa bā-
tini mālamāl hai (in khutūt kā masnū'ī honā khud unhi se aur niz subūt i-
khārijī se bahut kuchh sābit hai)

Germ, n. 1.—Añkhuā gābh yā ghābā, añkur.

2.—Ibtidā; bunyād, asl; jai, woh shai jisse koyī chiz paidā ho.

German, α. Nazdikī rishta r. w, qarābat-i-qarība r. w

Cousins german—Bhāiyōn yā bahinōn ke larke yā larakiyān, haqīqī chachere
bhāyī yā chacherī bahinein, ek hī dādā kī aulād.

Germane, α. Nihāyat mauzūn; munāsib, hasb-i-hāl; chaspān, muta'alliq.

Germanate, v. i. Nikalnā; khilūā, añkhuā nikalnā yā añkhwānā, nikalne
lagnā; phūtnā.

Gesture, n. Jism yā ā'zā kī barakat jisse dil kā khayāl zāhir ho; badan
kā kisi tarah par hilānā-dulānā jisse kisi qism kā khayāl zāhir ho yā
jo kisi bahs yā iāe par dalālat kare; adā; waz'. [kisi sabīl se pānā.

Get, v. t. 1.—Hāsil k., pānā, qabza pānā, hāth ānā; paidā k.; kamānā;

2.—Paidā k.; jannā

Has he got a child?—Kyā use koyī larkā pudā huā hai?

3.—Sikhūā; yād k.; zihū-nashīn k.

To get a lesson—Sabaq yād k.—Get this by heart—Isē hifz (zabānī yād) kar lo

4.—Targīb d.; kisi se kisi bāt kā karānā, iāgīb k.; āmāda k.

It was the police who got the accused to make a confession—Ahl-kā'ān-i-
puhs hī ne mulzam ko targīb de-kar usse iqār karāyā.

6.—Karīnā; wuqū' mein āne kā hā'is h.

Get this despatched soon—Isē jald rawāna karā do.

To get off—(a) Utārnā, nikāl l., haṭṭ d.; dūr kar-d. (b) Bechnā, farokht k.—

To get on—Pahūnā, pahūn l.; charhā!—To get in—Jam' yā ekaṭṭha karka
sāye mein r.; lākar ār mein r.—To get out—Khīnch-khānch kar nikalnā; peñch-
pāñch kar-ke daryāft k.—To get out a secret—Kisi bhed ko peñch-pāñch kar
ke daryāft k.—To get the day—Jitnā; fath pānā; gālib ānā.—To get together
—Jam' k.; ekaṭṭhā k., farāham k.—To get over—Rat' k.; daf' k.; gālib ānā,
bilā rukawat guzar jānā, aihhāt pānā; achohā h.—To get over difficulties—

Mushkilat ko raf' k, qabāhatoñ ko daḥ k.; mushkil bātoñ kā hal k — *To get over sickness* — Bīmāi se sūhat pānā (sachchā h.)

To get up — (a.) 'Awām ke rū ba-ū pesh karne ke hye taiyār k.; murattab k.; pesh k (b.) Likhnā chhāpnā yā chhapnā, mushtahā k yā fīlān d — *To get up a false case* — Jhūṭhā muqaddama kharā k.; banāwat kā mu'āmalā qām k.

v. i. 1 — Hāsīl k.; naf' pānā yā h.; baḥnā; taraqqī h.

2. — Kisi hālat men ho-jānā, honā, ba-tadrīj h.

 Followed by an adjective belonging to the subject of the verb.

To get ahead — Āge barh jānā, taraqqī k., bīhtarī kī hālat meñ h — *To get along* — Āge barhnā; āge chainā — *To get a mile or other distance* — Safar meñ mil k (ek mil yā jiqadar fāsla ho) — *To get among* — Kisi ke darmiyan pahunchnā, kisi ke shumūl meñ ho-jānā; kisi ke zirge (guroh yā shumār) men dekhil ho-jānā — *To get asleep* — So jānā; nīnd ā-jānā — *To get at* — Pahunchnā, kabīn dakhil guzar yā rasāḥī pānā — *To get back* — Wāpas ānā; palat āpā, rawānagī ke muqām par phir pahunchnā, mu'awadat k. — *To get before* — Sāmnē yā āge pahunchnā; aur āge nikal jānā — *To get clear* — Kisi phande (uljhāw) se apnī tayin nikālā, qaid muakḥaze yā bār se makhlasi hasil k.; khatre yā pareshānī se bachnā yā chhūṭnā — *To get drunk* — Nasha men ho-jānā, matwālā yā bad-mast ho-jānā — *To get forward* — Āge barhnā, taraqqī k.; daulat men taraqqī pānā — *To get home* — Ghar pahunchnā; makān-i-makīna par pahunchnā — *To get loose or free* — Chhūṭnā pānā, band se āzād honā; makhlasi yā ribāyī pānā — *To get near* — Nazdīk pahunchnā; qarīb ā-jānā — *To get on* — Taraqqī k.; āge barhnā — *To get rid of* — Kisi shai se apnī gulā-ḥalāṭī k.; kisi shai se najāt ohhūṭkārā yā makhlasi pānā; kisi shai se apnā jī chhorānā; ṭāl d, dūsrē par ḍāl d; subuk-doshī hāsīl k. — *To get away* — Chale jānā, nikal jānā; rafū-chaḥkar ho-jānā, nau-do-gyārah ho-jānā — *To get down* — Utarnā, niche ānā — *To get up* — Uṭhnā khusūsān bistar yā mishast se (chārpāyī yā barthne kī jagah se). — *To get in* — Andar ānā yā jānā, bīhtar ānā yā jānā — *To get out* — Kisi ghiri, buyī jagah (ihāta waghīra) khwāh qaid se nikal jānā, bhāgnā; firār h.; pareshānī yā uljhāw se makhlasi hāsīl k.; kisi phande yā pech se nikālā khwāh ohhūṭnā — *To get through* — Tu k.; kisi shai se guzar-kar maqām-i-maqūd par pahunchnā; pūrā k.; khatm k., aujām ko pahunchānā, kar chuknā — *To get to* — Pahunchnā — *To get off* — Utarnā, kisi sawāri se utarnā yā niche ānā; bach-jānā; saf nikal ānā; bath-jhār ke nikal ānā — *To get together* — Jam' h.; ekatthā h., yak-jā h.; bajarnā.

[bhayānak.

hastly, a. 1. — Shantān sī sūrat r. w., murde kī mānind; zard; faq,

2. — Khauf-nāk; muhib; jisse dil meñ dar paidā ho.

hastly, ad. Aisi tarah kī dekhne se dar lage (khauf ma'lūm ho).

hiant, n. 1 — Ma'mūl se ziyāda qad-o-qāmat r. w. shakhs, dew; qawī-baikāl shakhs; dait; asu.

2. — Ma'mūl se ziyāda zihnī yā jismānī quwwat r. w.

hiddily, ad. Pareshānī ke sāth; be-sabāṭī yā be-ihtiyāṭī se; bilā-istiqlāl; gāfiat ke sāth, gāfilāna.

Hiddiness, n. 1 — Daurān; chakkar; ghumrī yā ghumṭā, sar kā ghumnā.

2 — Be-sabāṭī; 'adam-i-istiqlāl (mustaqīl na h.), talawwun; gāfiat-shī'arī yā ba-parwāyī, sūfokī; ohhāpan.

Giddy, a 1.—Jisko daurān i-sar ho; jisko ghumtā āta (ghumrī ātī) ho.

2.—Daurān-i-sar paidā k. w., jisse ghumtā āwe, jisse chakkar āye.

3.—Ghūmtā huā, chhakkar khātā huā; jald jald ohārōn taraf
phntā huā. [mustahkam

4.—Gair-mustaqil, mutalawwin, be-sabāt; mutazalzal, gair-

5.—Be parwā; wahshī-mizāj, be-fikr, allhar

Gift, n 1—Jo shai dī yā 'atā ki-jāe; koyī māl jo ek shakhs dūse shakhs ko bilā-mu āwaza wa bi-r-ragbat de de, hiba, bakhshish, nazr, dān, arpan, woh shai jo ba-taur ishwat ke dī-jāwe; jo kuchh dil par nā-jāiz asar paidā karāne ke liye diyā jāe

2.—(Law) Ek shakhs kā dūse shakhs ko jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla āp-hi-āp be-gair kisi badal (mu'āwaze) ke de d, hiba; bakhshish; dān.

A gift in futuro—Hiba-i-istiqbālī.—A gift by will, or a testamentary gift—Hiba-ba-zari'a-i-wasiyat-nāma, hiba-i-wasiyati—A gift made ore tenus, or a verbal gift—Hiba-i zabāri—A voluntary gift—Hiba-i-bi-r-ragbat—A mutual gift, or a gift for a consideration—Hiba-i-bi-l-iwaz—An implied gift—Hiba bi-l-kināya—A conditional gift—Hiba-i-sharti yā mashrūt—A gift of an undefined or undivided property—Hiba-i-mushā'—A qualified gift—Hiba-i-muqayyad yā mashrūt—An absolute and unconditional gift or an unqualified gift—Hiba-i-mutlaq, hiba-i-kāmil wa gair-mashrūt—A residuary gift—Hiba-i-jāedād-i-mā-baqā—A death bed gift, or a gift made in contemplation of death—Hiba-ba-kālat-i-marazu-l-maut; hiba jo marte waqt kiyā jāe—A gift on promise of a consideration—Hiba-ba-sharti l-iwaz—One who makes a gift—Wāhib: bakhshinda, hiba k w, dān k. w

2.—Koyī Khudā-dād sifat, liyāqat-i-khās jo dūron se bahkar ho; quwwat; zihni tāqat, jauhar-i-zāti [bakhshish.

3.—Deuā, bakhshnā yā bakhshish k.; dān k.; dād-dihush, dān;

4.—Dene jā 'atā karne kā haq ikhtiyār yā iqtidār

Gigantic, a 1.—Qawī-baikal; bahut hī barā, dew sā; 'azīmu-sh-shān.

2.—'Azīm, kabīr; bahut baiā, bhāī, sangīn. [gīlat k.

Gild, v. t. 1—Sone kā mulamma' k., sone ki qalī k.; sonā charhānā;

2.—Raushan k., munawwar k.; darakhshān k., cham'ā d

3.—Zāhir meñ khūb-sūrat (khush-numā) banā d; ālāsh-i-zāhūī se pasand ke qābil banā d, rangān-i-qāz malnā; qalī k.

Gist, n. (Law) Koyī khās amr jo kisi bahs men qābil-i-tasfiya yā tajwiz-talab ho, woh amr jispār kisi dā'we yā muqaddame kā madār ho; kisi bāt kā nichor, magz-i-sakbun.

Give, v t 1—Begair-mu'āwaze ke d, 'atā k. yā bakhshnā, begair badal ke d, de-deuā—jaise qabza, 'atā k. massalan ikhtiyār yā ijāzat; bakhshish yā hiba k, dān k.

2.—Kisi shai kā qabza de d.; de-deuā—jaise ek chiz ke badle meñ dūsi chiz; adā k. [ikhtiyār d.

3.—Kisi ko ikhtiyār yā ijāzat d, ijāzat d.; rawā r; apni taraf se

4.—Ba-taur natije yā maqsum-ilāh ke dekhilāw, dekhilānā; paidā k.

The number of candidates, divided by the number of appointments gives one to each candidate—Jab ummedwārōn ki tādād ko 'uhdōn ki tādād se bāntēn to fi ummedwār ek 'uhda hotā (maqsum-ilāh nikaltā) hai.

5.—Batilānā yā zāhir k.; i'lān d.

To give an opinion—Rāe batlānā yā denā —To give notice—Itlāl' yā khabar d
6.—Sādir k ; sunānā

To give sentence or judgment—Hukm i-sazā khwāh faisala sādīr k yā sunānā
7.—Masrūr k ; 'ādī k ; lagānā. [the passive participle." Webster

☞ "Followed by the reciprocal pronoun, used very frequently in
8.—Fairz kar l ; tasawwar kar l ; mān l

To give away—Dūre ko de d ; intāqāl k , kisi chiz kī haqqīyat yā milkīyat ko
muntāqāl k.—To give back—Wāpas k ; pher d —To give chase—Pichhā k ;
ta'āqub k ; pichhe lage chale jānā , pachherā k.—To give ear—Sunnā , shin-
wāyī k , kīn d —To give forth—I'lān k ; mushtahar k , kahūā , bār i-'ām zāhir
k. , phailānā.—To give in—(a) Kisi da'we se miḥbā yā mujrā k ; jis shai kī
mutālaba wājib ho uskā d (b) Zāhir k ; khol ke kah d , ilān k —To give
one's self up—(a) Kisi mariz kī apnī siḥbat se māyūs h , apnī nisbat yah
samajh l kī ab na bachhāge —(b) Nisār k ; kisi par apnī tayīn chhor d ;
fda k —(c) Khū-pazīr k ; 'ādī k ; bi-l-kul ho-jānā —To give out—(a) Barmalā
kahūā ; ilān k , sab se kahūā , mushtahar k ; phailānā—(b) Nikālā , paidā k
To give over—(a) Chhor d ; tark k ; dast-kash h. ; hāth khanch baithnā
yā uthā l ; dargazar k. (b) Siḥbat se nā ummed h , lā'ilāj tasawwar k ,
hāth dho baithnā —To give the hand—Dostī yā wafā dāri kī wa'da k. , hāth
mārnā yā hāth men hāth d —To give up—Chhor d ; dast-bardār h. , nā-
ummed ho-kar chhor d ; kāmyābī kī ummed ko munqā' samajh kar kanḥā-
kash h , de-d —To give way—(a) Kanāie ho-jānā , dūre ke liye jagah karne
kī garaz se hat jānā ; dūre ke liye gunjāish k (b) Zor bojh yā dabāw kī
sābbhāl na sahūā ; tūt jānā ; gir parnā , phat jānā

Give, v. i. 1.—Dabāw yā bojh se dab jānā ; dabne ke lāiq mulāim ho-jānā.
2.—Chalnā ; pichhe ko haṭnā

To give in to—(a) Manzūr k , ikhtiyār k. (b) Apnī khurdī (chhotāyī) taslim k ,
jhuknā , zer-dasti kī qāil h —To give out—Koshish se bāz-ānā , hār baithnā ;
thak baithnā —To give over—Hāth khanch l . kām k band kar d ; tark k.
To give up—Chhor d , hāth hātā l ; koshish mauqūf kar d ; thak baithnā.

Give, n Dene w , hiba k w. ; wāhib ; bakhshinda yā bakhshish k. w. ;
dān k. w. ; dāniyā ; diḥanda ; 'atā kunanda , bāṭne w. , qāsim.

Glad, a. l.—Khush ; masrūr , shād ; āsūda.

☞ Usually followed by of, and sometimes by at

2.—Khush-numā , bharkilā ; chamkilā ; jisse khushī zāhir yā paidā
ho ; mufarrīh , jisse dil ko masarrat (khushī) ho.

Glad. } v. t Khush k ; shād k , dil kī khushī kī bā'is h ; masrūr k.
Gladden, } masarrat bakhshnā ; farahat d , mahzūz k

Gladden, v. i. Khush h. ; shād h ; mahzūz yā masrūr h.

Gladden, n Khushī ; masarrat ; shādī yā shādmānī ; haz yā ihtizāz
dārja-i-'itdāl kī khushī au farahat.

Glance, n. l.—Lapak ; chamak ; damak—jaise bylī kī.

2.—Nazar kī kisi chiz par ek-bārgī (dafatan) par jānā ; kisi shai k
ānkh se jhatpat dekh l. ; jhalak ; sarāsari nigāh ; dekh pānā.

Glance, v. i. l.—Chamaknā ; raushan ho-jānā ; laplapānā

2.—Tirchhe nikal-jānā , uchat jānā ; katrā jānā ; sidhā na jānā.

3.—Ek jhalak dekh l.; sarāsari nigāh kar-l.; lamhe bhar yā jaldī se dekh l. [taur par kuchh kah-d.

4.—Kināya k ; ishāre se kabuā; kisi kī nisbat zimuan yā sarāsari

5.—Jald jald chalnā is tarah par kī dekhte dekhte glub ho-jānā; surf ek lamhe bhar nazar ānā, ink ruk ke chalnā; jhalak mār-nā.

Glance, *v t* Dafatan yā tircbhe dālnā; sarāsari taur par dīlnā—jaise nigāh.

Glare, *n* 1.—Tez raushanī jisse ānkh tirnirā uthe; aisī sāf tābīsh chamak damak yā ābdārī jispār nigāh thahar na sake; raushanī jisse tabī'at ghabīā uthe (chakā-chaundhī lage)

2.—Gazab-nāk garī yā danti huyī chitwan yā nigāh.

Glare, *v. z* 1.—Nihāyat raushan h. yā chamaknā, darakhshāī h

2.—Ānkhēn mikāl-mikāl ghānū; gazab ke sāth ānkhēn garā ke dekhūā. [chamānā; fauqul-bharak dekh-paruā.

3.—Nihāyat āb-o-tāb dekhlānā; zarq barq h, jagmagānā, cham-

Glare, *v t* Aisi raushanī nikāl-nā jisse ānkhēn chamndhiyā jāen [na sakeñ

Glaring, *p a* 1.—Chamchamātā; isqadai raushan kī ānkhēn uspar thahar

2.—Khulā-khulā, āyān, āshkāra; fāsh; zāhir; ma'rūf; jismen parda yā ibrikālīhāzu ho; jismen hayā kā pīs na kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe

Gleam, *v z* 1.—Khafif sī raushanī, jhalak; shu'ā'; kiran.

2.—Chamak; damak; ābdārī, bharak

Gleam, *v t* 1.—Raushanī kī shu'ā' kā nikalūā yā phūlūā.

2.—Chamaknā; raushan h, nūr dālnā.

Gleam, *v t* 1.—Nā; kī un shākhon aur bālon ko chunnā jinko kāgne wālē chhor jāen; girā parā galla chun-kar uthā l

2.—Sabr aur mashaqqat ke sāth ekaṭṭhā k ; jo chizen bahut mun-

tashar hon unko yak-jā k ; jo chizen mutafarrīq hon unko ek jagah k

Glib, *a* 1.—Chiknā, jispār koyī chiz iakhne se phisal jāe; phislahe.

2.—Charb; bolue men tez; jald jald chalne wālī—jaise zabān

Glide, *v z* Āhista āhista yā barābar chalnā; istarah chale chalnā kī na

to shor ho aur na zāhir men harakat kī tabrik pāyī jāe; jald jald aur

subhlat se guzarnā; phisalte chaluā yā phisalnā; subhī se chalnā.

Glimmer, *v z* Tintimānā; jigjigānā; jhilmilānā; raushanī kā kam phūṭ

nā, kuchh kuchh unjālā rahūā [kam aur phailī ho.

Glimmer, *n* Tintimāhat; jhilmilāhat; khafif raushanī, raushanī jo

Glimpse, *n* 1.—Chamak; raushanī jo yakāyak ho-jāe; jhalak; kaund; raushanī jo hote hī gāib ho-jāe.

2.—Jhalak; kisi bāt kā jbatpat ma'lūm kar-lenā; sarāsari kī nigāh.

Glitter, *v z* 1.—Chamaknā, darakhshāī h., laplapānā, ābdārī zāhir kar d.

2.—Fauqul-bharak h, dīl-fireb yā dīl-chasp h; numāishī h.

Glitter, *n* Chamchamāhat; chamak; damak; darakhshānī; tajallī; jalwa; āb-o-tāb; zarq-barq. [golā; golī.

Globe, *n* 1.—Koyī gol chiz chāhe woh bbītar se bhari ho yā khālī;

2.—Koyī shai jo gol mudawwar yā golāyī hie ho jaise ānkh kā golā lamp kā golā shishe yā kānch kā golā wagaira.

3.—Zamīn yā kura-i-zamīn; arz, dharti

4.—Zamīn yā āsmān kī gol shabīh jo kisi dhāt yā kāgaz wagaira kī banī ho; kura-i-arzī yā samāwī. [liye huye.

Globular, *a* Jo ba-shakl-i-kura ho; gol golā yā mudawwar, golāyī

Gloom, *n* 1.—Tārikī-nāqis yā kāmīl; barī andherī; zulmat.

2.—Dil par gobār-i-malāl kā chhāyā rahnā; dil kī udāsī; ranj k sūrat; sukūt ke sāth tabīat kī barhamī.

3.—Ayinda kī ummed kī tārīkī (uskā manhūm h)

Gloominess, *n.* Tārīkī, andherā h; tūagi; zulmat; udāsī, ranj; kulfat

Gloomy, *a* 1 —Dhundhlā, khub icaushan nahīn, andherā; dhumlā

2 —Jispar udāsī chhāyī ho, malūl; mukaddar, ranjīda; pazhmunda; afsurda; magmūm, jisse ranj zāhir ho.

Glorify, *v* & 1 —Buzurgī dekar buzurg banānā, hurmat aur 'izzat d; 'urūf balaadī yā bartarī d.; madh sanā tausīf yā ta'rif k; hamd k, ta'rif ke qābil k.

2 —Buzurg samajhnā yā dil se mānnā; kisī kī fazilat yā bartarī ko taslīm k; ta'zīm o-takrīm k.; 'ibādat yā parastīsh k., pūjā.

Glorious, *a*. 1.—Buzurg, qābil-i-ta'rif; wastī ke lāiq; afzal, bartar, mhayat 'umda; zuljalāl; jalīlu l-qadr; rafī'u-sh-shān, 'azīmu-sh-shān.

2 —Barā, nihāyat 'umda; mashhūr, ma'rūf; jalīlul-qadr; buzurg, bahut hī mu'azzaz.

Glory, *n*. 1 —Kisī shakhs yā shai kī ta'rif 'izzat yā barāyī jo 'awām murtafiq hokar karen; hūmd, sanā, barī neknāmī; shuhrat; hurmat.

2 —Kisī shakhs yā shai men woh sīfat jiskī ta'rif yā ta'zīm 'awāmun-nās karen, woh shai jiske bā'is neknāmī yā shuhrat ho, fakhr kī chīz, woh shai jispar kisī ko gairā ho; ta'rif kī bāt, buzurgī, barāyī, shān, āb o-tāh yā ābdārī; jalwa.

3.—Gurūr, gurā, ghamand, fakhr, shakhi, naḥwat.

4 —Bārī ta'ālā kī huzūrī, jannatīyon kī jānib mihr-i-Ilāhī kā izhār; bahisht; jannat, jo ābrū bahisht men mile

Glory, *v* & 1 —Khushī se phūl uthnā, bīg bāg h; khushī k.

2 —Fakhr k; gaurā k, ghamand k; itrānā; nāz k.; nāzīn h.

Gloss, *n* 1 —Chamak; āb, ābdārī; jhalak. [rāe men khatā ho.

2 —Sūrat yā bayān jo ba-zāhu sabīh ho; woh numūsh-i-zābirī jisse

3.—Ta'bir; tāwīl, sharh, tanzīh; tīkā.

Gloss, *v*. & 1 —Jilī d, chīknā aur chamkīlā banānā; kalap d.; op k.

2.—Rāst-numā banānā, aisā kar d kī zāhir men sabīh aur durust ma'lūm h.; kisī shai kī burāyī ko aisī aisī bāten kah-kar kam kar-d. jo dekhne men sach ma'lūm deñ. [wagana dekar sāf kar-d.

3 —Tanzīh k.; sharh d; tashrīh k; tīkā k.; bayān k.; misāl

Gloss, *v*. & 1.—Tīkā k.; sharh likhnā yā d, kisī mazmūn ke sāf sāf ma'lūm karāne ke liye kuchh likhnā yā kahnā

2.—Makkārī kī bāten kahnā; fan-fateb kī bāteñ kahnā

Glossary, *n.* Woh lugat yā farhang jismen mujmal purāne yā aise alfāz kī tanzīh kī jāe jo kisī khās maqām men mustā'amal hoñ; kisī khās tasnīf yā zabān wagana kī lugat; un alfāz kā majmū'a junkī tanzīh khusūsiyat ke sāth darkār ho. [icaushan h., munawwar h.

Glow, *v* & 1 —Damaknā; lahaknā; durakhshān h, tābān h; khūb
2 —Surkh ho-jānā yā dekh parūā, goyā garmī se dahaknā; garmī josh shām wagana se surkh yā icaushan ho-jānā (jalne bhabhakne yā tīnat-māne lagnā).

3 —Garm ho-jānā; jalne lagnā, tapnā.

4.—Josh men ā-jānā, jazbe men ānā; 'ishq sargarmī gusse wagana kī shiddat se garm-joshī men ā-jānā; tash men ānā.

- w, n. 1.—Damak, jhalak; woh suped rangat jo garmi se paidā ho
 2.—Rang kī shokhī, surkhī; lālī; durakhshānī, timtīmāhat
 3.—Nihāyat harārat josh sargarmi yā jazba; kīsī josh-i-tabī'at kī
 uddat (uskā zor).
 t, v. t. 1.—Nigal jānā; bhakosnā; muñh meñ thūs (ek-bārgī bhar) 1.
 2.—Itnā bhar d. kī phir gunjāish bāqī na rahe; ser kar-d; kīsī kī
 hwāhish yā tamannā ko bi-t-kul pūrī kar-d, āsūda kar-d, aghānā.
To glut the market—Tijārat kī koyī chiz bāzār meñ isifrāt se bhar d. kī uskī
 bikri na ho
 v. z. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat meñ rahnā; jānā;
 hālā; āge barhuā; taraqqī k [yā'nī daur-kar yā tez na chalnā]
 2.—Pair se yā qadam qadam chalnā; tahalnā; āhista āhista chalnā
 3.—Safar k.; khushkī yā tari se jānā.
 4.—Jānā; kīsī jagah se chalnā. [rujū' h.; badalnā; tabdīl h.
 5.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek rāe se dūsri rāe kī taraf
 6.—Kīsī maqsad ke anjām meñ madad d., mu'īn h
 7.—Itlāq 1., muta'āliq h.; lagnā; chaspān yā mauzūn h [ia-joyī k.
 8.—Kīsī kī taraf rujū' h.; isti'ānat k.; madad chāhnā; kīsī se apnī chā-
To go to law—Qāuūn kī taraf rujū' h.; qāuūn ke zarī'e se apnī chāra-joyī k.,
 nālīsh k., qanūnī da'wā pesh k [chāhnā
 9.—Kīsī kām ke 'anqarīb karne kā uāda k.; kīsī kām kā jald karnā
He is going to sue his brother—Uskā irāda hai kī apne bhāyī par jald nālīsh
 kare, woh apne bhāyī par jald nālīsh kiyā chāhtā hai (nepar jald nālīsh
 karne wālā hai).
 10.—Phailnā; mashhūr h.; zabān-zad h.
The story goes—Yah dāstān phailā hai, yah bāt zabān-zad (mashhūr hai).
 11.—Samjhī jānā; mutasawwai h.; mēnā jānā.
Among us, he goes for an old man—Ham logon meñ woh ek būrha ādmī
 samjhā yā tasawwur kiyā jātā hai, ham log use ba-taur ek būrhe shakhs ke
 mēnte haiñ. [kīsī ke mutābiq 'amal k
 12.—Pā-band h. yā pā-bandī k.; kīsī usūl-yā qāī'de par chalnā,
We are now to go by the provisions of the new Procedure Code—Ham logon
 ko ab majmū'a-i-zawābit-i-jadīd kī pā bandī karnī chāhiye, ab ham logon
 ko majmū'a-i-zawābit-i-jadīd ke ahkām ke mutābiq 'amal ('amal dar-āmad)
 karnā chāhiye. [se barī kar-diyā jānā.
 13.—Chhor yā khol diyā jānā; āzād kar diyā jānā, rukāwat yā qaid
Let the prisoner go—Qaidī yā is qaidī ko chhor do (jāne do, rihā yā āzād kar do)
 14.—Phailnā, pahunchnā, kīsī taraf ko jānā yā kīsī taraf kī rāh dekhānā.
The line goes from one end to the other—Woh lakīr ek sīre se dūsre sīre tak
 phailī hai—His land goes to the bank of the Ganges—Uskī zamin daryā-i-
 Gang ke kanāre tak hai yā pahunchti hai—This road goes to Mirzāpūr—Yah
 sarak Mirzāpūr kī taraf (Mirzāpūr ko) jātī hai, is sarak se Mirzāpūr kī rāh
 jātī hai yā wabān kī rāh hai
 15.—Chalnā; jānī rahnā; hotā jānā. [hai (ho rahā hai)
The business goes well—Woh kām achchhā chaltā hai yā achchhī tarah se jānī
 16.—Khatime ko pahunchnā, anjām ko pahunchnā
The case will go against him—Yah muqaddama uske khilāf anjām ko pahunch
 chēgā (iskā anjām uske khilāf hogā).

17 — Ma'ilāu yā asar 1. ; tāsū paidā k. ; 'amal k.

These rulings go to show that the construction put upon the document in question is wrong—In nazīrōn se yāh sūbit hotā hai kī dastāwez-i-mutanā za'a kī jo ta'bīr kī-gayī hai woh galat hai

18.—Chalnā, achchhī yā buī hālat men h.

19.—Madad d. ; mu in h. , kisī shai kā juzw h.

With to or into.

20 — Kām-kā h ; kār-āmad h. , mufid h. ; naf' d ; waq'at r. ; ma'nī
manshā paidā k [ke dene men muntaqil h

21 — Kharch ho-jānā, kisī shai kī qīmat ke adā karne yā uske badal

22 — Jānā, ham-qīmat h.

23 — Kbo jānā, barbād ho-jānā marjānā, qazā kar-jānā ; guzar jānā

24 — Chalnā, basar h. ; katnā, bītnā ; ākhū h ; anjām ko pahunchnā ;

25 — Shari'kat r. ; sājhā r , hissa r yā l. ; kisī bāt kā zimma yā

To go about—Apnī tayīn kisī kām men lagānā yā masrūf k. ; koslūsh k ,
fīkr k —To go against—(a) Yūnīsh k ; charhāyī k ; chāh jānā. (b) Khilāf
yā mukhālat h. : nā pasandīda h —To go astray—Ghūmnā, phūnā ; kisī band

jagah se nikal kar bāhar jānā, bahak jānā, gumrah ho-jānā, rāl-i-rāstī se
mubtāf h qāuūn yā qūr'de ke khilāf k , gunāh k.—To go away—Chale

jānā, kahin fāsile par jānā —To go between—Miyānji bannā, darmiyānī h ;
sulh yā tasfiya-i-nizā' kī koshish k . bīch men par-kar sulh karā d. (j) hagrā

mptā d)—To go by—Nazar-andāz kar d , chhor jānā, tark kar d ; firogu-
zāsh k —To go for nothing—Be-tāsīr h , koyī matlab yā manshū na r ; kuchh

kārgar na h , be sūd h , rāgān h.—To go hard with—Aisā khatra paidā k
jisse kisī ko mazarrat pahunchē ; kisī ko bahut taklif yā khatra pahun-

chānā, bachnā mushkil h , jūn barī dushwār h.—To go in—Andar jānā,
bhitar jānā yā dākhil h —To go in or out—(a) Duniyā kā kām dhām k ;

duniyāwī kār-o-bār k (b) Āzādānā jānā, āzād rahnā —To go on—(a) Chale
chalnā, āge būhnā (b) Pahūnā jānā —jaise koyī libās (pahūne kā kaprā)

To go off—(a) Dūr jānā, kisī jagah jā maqām se jānā. (b) Chhūpnā ; dagnā ,
chalnā, sār h —To go out—(a) Nest ho-jānā—jaise zindagī kā, būhnā yā

gul ho-jānā—jaise sham' yā āg kā (b) Mushtahar ho-jānā, 'awām ko ma'lum
ho-jānā tasht-az-bām ho-jānā —To go over—(a) Parhnā, mutāla'a k , tak-

sīl k (b) Jāchnā, upahān k ; dekhnā-bhālnā—To go over an account—Kisī
hisāb kā jāchnā (c) Kisī bāt ko sochnā, dil hī dil men khayāl k. ; bhitar

hī bhitar her-pher ke samājhānā būhnā khayāl yā yād k —(d) Ek farīq ko
chhor kar dūare farīq kī taraf ho-jānā, ek taraf se dūsri taraf ho rahnā ;

pahū badalnā, mil jānā. (e) Bagāwat k sarkāshi k. (f) Is taraf se us
taraf jānā—jaise kisī daryā ke, 'ubūr k —To go through—(1) Pūrā k ;

anjām ko pahunchānā, khatm k tamām-o-kamāl kar-d (2) Baidāsh k ;
uthānā, ākhīr tak tahammul k , sahnā —To go under—Kisī laqab yā nām se

maskūr yā ma'rūf h (jānā yā bolā-jānā), jise log kisī laqab yā nām se jānte
khvāh uskī nisbat charchā karte hoñ —To go up—Charhnā ; uthnā, su'ūd k.

To go upon—Chalnā jaise kisī bunyād par ; kisī amr ko ba-taur usūl ke tasawwur
k. yā māunā 'ām usse kī woh usūl farzī ho yā musallam —In this case there

is nothing for the court to go upon—Is muqaddame men koyī amr aisā nahīn

hai jispar 'adālat chale (jiski bunyād par 'adālat 'amal yā kāi-rawāyī kare yā jisko ba-taur usūl ke tasawwur kare).—I cannot go upon that—Main us amr ko ba-taur usūl ke nahin tasawwur kar saktā; hum us bāt par 'amal dar-āmad nahin kar sakte yā use mān nahin sakte.—To go without—Khalī muhtāj yā tūhidast l. yā rahnā.—To let go—Jāne d, ruk na r; qaid na kar r., chhor d, rihā kar-d.—To go one's way—Chalāū, rawāna h., rūh l., rāsta pakarnā, āge ko sidhānā

Goad, n Ek nok-dāi āla jisse dabā-dabā kar kisi jānwar ko jald jald āge barhāte hain—jaise ānkus wagana; koyī shai jisse kisi ko kisi fīl ke karne kī ragbat yā tahrīk ho

Goad, v 1. Goduā; ānkus se chalānā; tahrīk k; taigūb d.; ubhārūā, uksānā; mushtā'il k, khujhlānā [nishān.

Goal, n 1.—Woh maqām jis tak yā jisse muqābale kī daur men daūen;

2.—Maāl-i-kāi, manshā i gāyī, woh natīja-i-ākhir jiskā zuhūi maqsūd ho; woh bāt jiske anjām kī koshish ho; manzil-i-maqsūd; matma'i nazar
Go-between, n. Darmiyāni; miyānji, bichwayī, jo shakhs do farīq ke darmiyān kār-rawāyī kare; dāllāl.

Go-by, n 1.—Gurez; makkārī (āyāi yā chhal-bāl) se nikal-jānā.

2.—Dar-guzar, igmāz; tāl jānā, hila-hawāla karke bachā-jānā.

To give a proposal the go-by—Kisi aisi bāt ko jo karne ke hye kabī jae hila-hawāla kar-ke tūl d (use bachā jātā yā usse igmāz kar jānā).

Godown, n. Godām; māl khāna; māl-godām.

Gold, n 1.—Sonā, tilā, zar.

2.—Rupayā-paisā, daulat, māl; zar.

3.—Sunahrā zard rang, sone kā sā pilā rang.

Golden, a 1.—Sone kā hanā huā, sone kā, tilāyī; zarīn, sunahrā.

2.—Jiski rangat sone kī si ho; sone kī māmūd, zard.

3.—Nihāyat 'umda, bahut hī achchhā yā mubārak, qism-i-ā'lā kā, nihāyat qimati; afzal

Good, a 1.—Jāiz; qawī; qāūūnan mazbūt yā mustahkam, kamzor yā za'if nahin, nāqis nahin; is-qadai mazbūt kī qāūū rah sake

A good title—Istihqāq-i-jāiz yā qawī, aisi istihqāq jo qāūūnan mazbūt yā mustahkam ho (za'if khwāh nāqis na ho) [na ho, rast

2.—Sahīh, ma'qūl, qawī, jo kamzor yā jhūth na ho; jisse dhokhā

A good argument—Dālil i qawī sahīh yā ma'qūl; aisi dālil jo kamzor yā jhūth na ho khwāh jisse mugālatā na ho

3.—Apne qism kā kāmīl yā pūrā; jisse kār-rawāyī bakhūbi ho sake, nāqis adhūrā kharāb yā zarai-rafiā nahin, achchhā, jismen naqs na ho; be-'aib.

4.—Paihez-gār; muttaqī; dīn-dār; nek; nihokār, kharāb bad yā bad-kār nahin—jaise shakhs, achchhā; nek; kharāb nahin, hasana jaise fīl.

5.—Munāsib; hasb-i-hāl, suhūlat subite yā āram kā; mauqe' kā; jaisā chāhiye waisā hī.

He arrived in good time—Woh waqt-i-munāsib par pahunchā (jis waqt pahunch-nā chāhtā thā usi waqt pahunchā, achchhe mauqe' se pahunchā). [achchhā

6.—Kār-āmad; maslahat i-waqt, qarīn-i-maslahat; jisse khushī ho,

It is not good that you should waste your time—Qarīn-i-maslahat nahin hai ki tum apnā waqt zār'a karo, tumhāre hye apne waqt kā khonā mujib-i-khushī nahin hai; yah bāt achchhi nahin hai ki tum tazī'a-i-augāt karo.

7 — Sihhat-āwar, khush-zā'iq; nā-pasandīda yā muzir nahīn; jo sihhat paidā karne meñ mu'in ho, jisse maraz meñ kamī yā sihhat ho, jismen dawā ki khāsiyat ho; mu'fid fāida-bakhsh yā nāfi', mu-pawwī quwwat-bakhsh yā tāqat dene wālā.

8 — Musāwī, barābar; kāfi, zī-istitā'at, zī'r'tibār yā mu'tamad; uske r'tibār (jiskī sāk) meñ futūr na parā ho; jispai adā-i-qarz ke liye mu'timād yā bharosā ho-sake; jo ifā-i-dāin kar-sake, jo nā-dāin na ho.

His security is good for the amount of the debt — Uski zamānat zar-i-qarz ke musāwī (uske adā ke liye kāfi) hai

9 — Hoshyār; kārigar; tez-dast; lāiq, jise kisī bāt ki liyāqat bahubī ho, fāiq; jo apnā kām hoshyārī aur im'ndārī se kare.

10. — Mihrbān, khair-khwāh, muhabbatī w., wafā dāi.

11. — Nek, jismen ilzām yā dhabbā na lagāyā gayā ho, mu'azzaz.

A good name — Nām-i-nek yā nek nāmī, aisā nām jismen badī kā dhabbā na lagā ho.

12. — Chhotā khafif yā nā-chīz nahīn; barā; 'azīm, na chhotā na bahut barā; bahut kasīat se

He has a good deal of leisure — Use bahut fursat rahī hai — He is a good way off — Woh bari yā bahut dūr hai, woh fāsila-i-ba'id par hai

13 — Asli; haqīqī, wāqī'i, sach much, iddī'ayī yā banāwat kā nahīn He said so in good earnest — Yah bāt usne sach-much yā begaur banāwat ke kahi

14. — Subhat ke lāiq, sangat ke qābil, āshnā parast, khush-mizāj.

As good as — Kisī dūse se kam nahīn, dūse ke muqābale meñ thorā yā qālī nahīn; barābar; musāwī dūse se barh-kar nahīn; waisēhi jaisē hi dūse

— As good as one's word — Bāt kā pakā, wa'de ke mutābiq kī qaul kā sachchā, bāt kā dhanī; wa'da wafā kī; jtnā kabē ubnā karne wālā. —

Good for nothing — Be-waq'at; nikammā, nā-kāra, bech-kāra, nā-chīz, kisī kām kā nahīn, be-kāi. — To hold or stand good — Qām rahnā, mazbūt yā mustahkam rahnā, nāfiz yā jāri rahnā, jāiz rahnā; har qarār — To make good — (a) Pūrā kī, anjām kī, wafā kī, ta'mīl kī — To make good one's word or promise — Apne qaul yā wa'de ko pūrā yā wafā kī (b) Sābit kī, pāya-i-subūt ko pahunchānā; qām kī, tasdīq kī; sachchā thahīnā — To make good a claim, charge, or accusation — Kisī da'we istigāse yā ilzām ko sābit kī (c)

Kisī kamī ko pūrā kī, kisī naqs ko raf' kī, kisī 'arab ko dūr kī — I will make good what is wanting — Jo kuchh kamī hai use main pūrā karūngā (d) Nuqsān kā mu'āwaza dī, khisāra dī, tūtā bharnā. — Who will make good this loss? —

Is nuqsān kā mu'āwaza kaun degā? (e) 'Amal meñ lānā, kisī bāt kā kar-guzār nā — To make good a retreat — Bhāg jānā, firār hī, nikal jānā — To think good — Pasand yā manzūr kī, rāzī yā mutmayīn hī, qarār-i-maslahat yā munā

arab samajhānā

Good, n 1. Neki, bhalāyī, bihtarī, jisse kāmyābī bihbūdī yā khushī meñ taraqqī ho, jo kār āmad 'umda mihibān yā khair-khwāh wāgaira ho

Opposed to evil [naf']

2. — Naf' yā khushī ki taraqqī; bihbūdī, sar-sabzī, bhalāyī; fāida; Opposed to hurt, harm, or the like

3 — Koyī qīmatī chīz jo kisī ke qabze meñ ho; māl, māl-i-manqūla; asās-u-bait, asbāb, saudāgarī kā asbāb; woh chīzēn jo saudāgar khand-farokht karte hain

“ Especially, and almost universally, in the plural.” Webster

For good, or for good and all—Hamesha ke liye, dawaam ke liye, ba-martaba-i-ākhir; sab chhor-chhār ke, bil maqta'; mustaqil taur par.

Good-breeding, n. Khush-khulqī jo ta'lim ki 'umdagī kā natīja ho; tab-zib, shāistagī, akhlāq-o-ādāb ki durustī. [bānī; nek-nihādī.

Good-nature, n. Nek-mizājī, nek-sīratī, mizāj ki asli mulāimat aur mihr-

Good-natured, a. Nek-nihād; nek-mizāj; nek-sīrat; jiskā mizāj paidāish hi se mulāim ho; jo jald khujā na uthe.

Goodness, n. Kisi shai ki 'umdagī, kisi bāt ki achhāyī; khūbī; neki, mihi-bānī, nek-khwāhī, insāniyat kā bartāw. [bhalāyī chāhnā.

Good-will, n. 1—Khair-khwāhī; nek-khwāhī; nek-andeshī, khair-sigālī,

2.—(*Law*) Kisi tijārat yā rozgār ke gāhak; rozgār ke kisi maqām-

i-mu'ayan par logon ya'nī sābiq ke gāhakon aur dūsron ke āne jāne ki ragbat; jo fāida ki is ragbat se hāsil ho, tijārat kā kārkhāna.

Gordian, a. Pechida; uljhāw kā; mushkil; dushwār.

Gordian knot—'Uqda-i-lā-hal, woh mushkil jo hal (raf) na ho-sake; aisi kaṭhun bāt jisko suljhā na sakeñ—*To cut the Gordian knot*—Kisi dushwāri ko jawān-mardāna khwāh gair-ma'mūlī tadbīron se raf k

Gorgeous, a. Zarq-barq; khush-numā, 'umda, chaṭkilā; chamkilā; bhar-kilā, jismeñ tarah tarah ke yā 'umda 'umda rangon ke hone se tabī'at khush ho.

Govern, v t. 1—Hukūmat k., hukm-rānī k.; jo had qānūn ke rū se yā bādshāh ki marzi ke mutābiq mu'ayan ho uske bāhar jāne na d (usse mutajāwiz na hone d), hukm ke zor se cualānā; farmān rawāyī k.; hukm-rānī k.; rāj k

2—Qā'ide se chalānā; apne ikhtiyār meñ r.; zabt meñ r.; apne rok meñ r., insirām yā ihtimām k.; mutī' r.; apne qābū meñ r., chalānā.

Govern, v. 2. Ikhtiyār yā iqtidār nāfiz k.; qawānin ko nāfiz k. yā nafāz dilānā; 'inān-i-hukūmat r.; hākīm h.

Government, n. 1—Hukūmat, hukmrānī; siyāsat; 'amal; nafāz-i-iqti-dāi, qānūn kā bartāw; tahakkum; ikhtiyār; 'inān-i-hukūmat.

2.—Tarz-i-hukūmat; nazm-o-nasq; qānūn kā tariq-i mu'ayan; nizāmat, intizām; bandobast. [rānī kā ikhtiyār.

3.—Hukūmat yā qānūn ke nafāz kā istibqāq yā ikhtiyār, hukm-

4.—Woh shakhs yā ashkhās jisko hukm-rānī yā qānūn ke nafāz dilāne kā ikhtiyār hāsil ho, farmān-rawā; hukm rān; 'āmil.

5—Saltanat, bādshāhat; riyāsat; sarkār; rāj.

Governor, n. 1—Hakim; 'āmil, nāzim, gawarnar.

2.—Atāliq, kisi kam-sin shakhs kā muhāfiz yā walī.

Gown, n. 1—Sāya; gawan.

2.—Woh jubba yā choga jo ā'lā darje ke madrason ke muntahī tula-bā yā bāristar wagaira pahinte hain, mulkī afsar; ahl-i-qalam ya'nī jangī afsar (ahl-i-sauf) nahin. [men pahinte hain

3.—Woh dhili-dhali poshak (choga wagaira) jo bhale manus ghar

4.—Kisi qism ki poshak yā libās

Grace, n. 1—'Ināyat; shafaqat; mihrbānī; dūsre ko naf' pahuuchāne yā mamūn karne ki khwāhish; ri'ayat; intf, karam.

2.—Khulqī yā jubili khūbī, koyī aisi sifat jisse log uske mausūf par 'ināyat karen yā usse khush hon khwāh usē fāida pahuuchāyen; khūb-

sūrti yā jamāl 'ām isse kī jismāni ho zibnī yā dilī, khūbī-i-atwār yā tarz-o-tariq, kamāl-i-sūrat.

3.—Insān par 'ināyat-i-Ilāhī; Khodā kā rahm aur uskī barakat, Khodā kī mihībānī aur uskī bakhshish; mihr yā 'afw-i-Ilāhī; Bāri-ta'ālā kī huzūr men maqbūl h; mauid-i-marāhim-i-Ilāhī h. [ta'mai hotā hai.

4.—Bare pādri yā dūk kī taraf khitāb karne men bhī yah lafz mus-

5.—Ek mukhtasar si du'ā jo khānā khāne ke pable yā pichhhe parhī jāti hai, du'ā jo māngī jāe yā shukriya jo adā ho

Days of grace—Woh aiyām jo kisi bundavī wagaira kī mitī pūjne ke ba'd h; wāqī' hote aur mad'yūn yā adā-kuninda-i-zar ko adā-i-raqam-i-wājibu-l-adā ke hīe milte hain; aiyām-i-muhlat; tin dun kī mitī—Period or term of *grace*—Aiyām yā mī'ād-i-muhlat—Year of *grace*—Sāl-i-muhlat—Good *graces*—Mihr-bānī, shafaqat, dostī [aur urūj d

Grace, *v t* 1.—Ārāsta k; sajnā; saiwārnā, zīnat aur buzurgī d, raunaq

2.—Kisi qism kī 'ināyat ri'āyat yā mihrbānī se saifāz yā mumtāz k; 'izzat d, ābrū bakhshnā.

Graceful, *a* Hasīn aur buzurg, nafis; dekhne men achchhā, chāl chitwan aur bol-chāl ke itibār se achchhā, khush, khush-uslūbī rakhtā huā, khush-numā; khūbsūrat, bhalā, pasandida; sughai.

Gracefully, *adv*. Husn ke sāth, khūb-sūrtī se, nafāsat se; aslī suhūlat aur munāsabat se, khush uslūbī se; aisi tarah kī dekhne yā sunne men bhalā ma'lūm de; ba tarz-i-ahsan yā pasandida.

Graceless, *a* Zalil; kharāb; bad; fāsīd, qabīh

Gracious, *a* 1.—Barā rahīm; nā-lāq lāchhā yā zalil par mihrbān; karīm, āmurz-gār, gaffār, mihībān, gunāhon kā mu'āfk w. aur ni'maten d. w

2.—'Umdā, maqbūl-i-khātir; jisko log chāheñ.

3.—Hasīn; pasandida, nafis, achchhā.

4.—Jo 'ināyat-i-Ilāhī se paidā ho; qudratī

GRADATIM, (*Lat*) Rafta-rafta; qadam-ba-qadam; ba tadrij.

Grade, *n*. Rutba, martaba; darja, pāya.

Gradual, *a* Jo darja-ba-darja ho; jo qadam-ba-qadam yā darja-ba-darja ghatē yā baṭhe; jo rafta-rafta wuqū' men āwe; jiskā wuqū' āhistaṭāgi se ho, ba-tadrij h. w.

Gradually, *a*. Rafta-rafta; ba-tadrij; darja-ba-darja; qadam-qadam yā qadam-ba-qadam; shuda-shada; thorā-thorā, āhista-āhista; hote hote

Graduate, *v t* 1.—Darjōn kā nishān kar-d, darje yā fasl qāim karke judā kar d. [wagaira men fazilat kī sanad d.

2.—Kisi darje yā rutbe par sarfarāz k khūsūsān kisi bare madrase

3.—Ba-tadrij taiyār k.; āhista āhista taiyār yā durust k. khwāh kuchh milā ke itidal par k.; taraqqī d [uskā khitāb pānā.

Graduate, *v z* 1.—Kisi bare madrasa wagaira men fazilat kī sanad yā 2.—Ba-tadrij guzarnā; āhista āhista badal-jānā.

Grain, *n* 1.—Reza, zarra—jaise bālū kā.

2.—Nāj, galla; ann.

3.—Kirmizi rang; lāl rang.

4.—Bahut hī qalīl hissa yā juzw; zarre ke barābar; zarā sā.

Against the grain—Tabī'at ke khilāf, nā-khushī se; ahsos ke sāth, mushkīl se

In grain—Mazbūt; mustāhkam, jam-kar baṭhā huā.—*To dye in grain*—Pak-

kā rang rangū — *To go against the grain of* — Na guwar h yā guzarā; nā-rāzi ranj yā taklīt kā bā h , akharnā

Grand, a. 1 — Darāz-qad, barā lambā-chauqā; baij; kisi ke muqābale meñ barā; sab se barā, khās, azim, akbar

2. — Qad meñ barā aur sūrat meñ khūb yā dil-fareb; zi-shān yā 'azimu-sh-shān; mashhūr, amir-kabū, zī jāh, zī rutba, bari, 'ālī-shān.

3. — 'Umi yā mansab men barā, kabū sin; mansab i-'azim r. w.

Grand-child, n. (a) — Bete kā larkā; potā; nabira, bete ki larkī; poti. (b) — Beti kā betā, nāti, nawāsa; beti ki beti; natni; nawāsi

Grand-daughter, a. Poti (bete ki beti), natni (beti ki beti)

Grandeur, n. Barāyi; darāzi; shān-o-shān' at; 'azmat; 'azimu-sh-shān h., dabdaba; rāe qaul yā fi'l ki buzurgī; jāh-o-jalāl.

Grand-father, n. (a) — Bāp kā bāp; dādā; jadd. (b) — Mān kā bāp; nānā.

Great grand-father — Dādā kā bāp, pardāda, nānā kā bāp parnānā

Grand-mother, n. (a) — Bāp ki mām; dādī. (b) — Mām ki mām, nāni.

Grand-son, n. 1. — Potā; nabira; bete kā betā

2. — Nāti; nawāsa, beti kā betā {yā uskā haq de-d, muntaqil k.

Grant, v. t. 1 — De d; kisi shai ko muntaqil kar-d; kisi shai kā qabza

2. — Darkhwāst yā istid'ā ke mutābiq bakhshnā yā 'atā k 'ām isse ki 'atiya bā-mu'āwaza ho yā bilā-mu'āwaza, denā, bakhshuā, 'atā k., manzūr k.

3. — Kisi aise amir ko jiski nisbat nizā' ho yā jo ba-khūbī sābit na ho ba-tam sahih ke mān l, yaqīn yā bāwar kar-l.; manzūr kar-l.; taslim k.; farz k., qabūl k., mān l {mān l, farz, taslim.

Grant, n. 1 — Denā, 'atī yā bakhshish; kisi hāt ko sacn ki tarah par

2. — Jo shai 'atā ki yā dī jāe; 'atiya; bakhshish

3. — (*Law*) Intiqāl-i-jāedād ba-zarī'a-i-nasīqa yā tahrir — 'ala-l-khusūs woh intiqāl jo mujānib-i-farmān rawā-i-waqt kiya jāwe; 'atiya-i-saikāli.

A grant of land — 'Atiya-i-arāzi; jāgir; mu'āfi. — *A royal grant* — 'Atiya-i-shāhi {atā huyi ho

Grantee, n. (Law) Mauhūb-ilāih; 'atiya-dār, muntaqil ilāih; usko koyi shai

Granter, n. Dene w.; 'atā k w.; bakhshish k. w.

Grantor, n. (Law) 'Atī-kuninda; wāhib; bakhshinda, intiqāl kuninda

Grapple, v. t. Pakar l.; hāthoñ yā kāñṭon se zor se dhar l {mazbūti se pakar r.} [bhij jānā

Grapple, v. i. Pakaruā; hpaṭ-kar kushti k.; khūb hpaṭ jānā; guth yā

To grapple with — Muqābala k., bhijnā, dilerī se larzā; muqābale meñ muāh na choṛānā.

Grapple, n. Pakar; larāyi jo bhij-kar ho, guttham-gutthā, muṭhbher; kushti-bāz ki pakar {uski gūft}. [qabze men kar-l.

Grasp, v. t. Hāth yā bāzū se pakar r.; thāubh r, gah l; pakar r, apne

Grasp, v. i. Pakarnā; girift k.; thāubh r

To grasp at — Pakarne ki bari koshish k., apne qabze men lāne ke liye nihāyat jidd-o-jahd k.; kisi shai ke hāsil karne ki bari fikr-o-pairawī k

Grasp, n. 1. — Pakar; girift, panja; changul, qabza.

2. — Bas; dast-ras; ikhtiyār.

Within one's grasp — Kisi ke bas yā ikhtiyār meñ, kisi ke panje meñ

Grateful, a. 1. — Shukr-guzār; ihsān-mand; māmnum, jo fāida pahunchā

ho usko taslim karne aur uske mu'awaze ke dene par amāda; jo kuchh naf' pabunchā ho uskā khayāl r. w. (uskā gun mānne w.).

2.—Khush-guwār; jisse khushī ho; ma'qūl, khush-zāiqā; laziz; maze dār; pasandīda. [mamnūn ho-kar, aisi tarah par ki khushī ho. Gratefully, *ad* Shukr-guzārī ke sāth; ihsān-mandī ke sāth, mashkūr yā Gratification, *n* 1.—'Iwaz; jazā, ajr; m'am, pādāsh; mā-bihī l-ihtizāz.

2.—Khushī; ihtizāz; khush k; woh shai jisse khushī hāsīl ho. Gratify, *v. t.* 1.—Khush k; khushī d; masūr yā mahzūz k.; masarrat bakhshnā, thandhā k, taskīn d

2.—'Iwaz d., mu'awaza k.; badlā d.

GRATIS. ad. (Lat.) Ri'āyatan yā mihrbānī kī nazar se; muft yā muft men; bilā mu'awaza yā ajr, yūnhīn; phokat yā seīt men.

To give a thing *gratis*—Kisi chiz ko ri'āyatan mihrbānī kī nazar se yā muft (bilā mu'awaza) de d.—To perform service *gratis*—Bilā ajr (be-kaurī-paise le) khidmat yā kām k [bi-r-ragbat kiya jāe

GRATIS DICTUM, [Lat.] (*Law*) Bayān-i-mahz, jo bayān az-khud yā Gratitude, *n* Shukr; shukriya, shukr-guzārī, mamnūniyat, ihsān-mandī, jo shakhs apne sāth bhalāyī kare ussenekī kā baitāw sipās dāī, haq-shināsi, mihrbānī ke badle men mihrbānī; haq guzārī, adā-i-shukr-i-ni'mat.

Gratuitous, *a.* 1.—Jo begair mu'awaza yā ajr ke diyā jāe, jo kuchh aisi hālat men diyā jāe ki pāne-wāle kā na to uspar da'wā rahā ho aur na woh uskā sazāwār ho; jo usāf ke iū se zarūfī na ho; jo az-khud diyā jāe; jo muft diyā jāe

2.—Jo hālat ke lihāz se zarūr na ho; bilā-wajh sabab yā subūt; jo bilā-wajh-i-muwajjuh ikhtiyār yā zāhir kiya jāe, gair-zarūrī, gair-sābit, be-bunyād [yā bilā subūt mān li jāe

A *gratuitous* assumption—Taslim-i-bilā subūt, woh bat jo bilā-wajh-i-maqūl Gratefully, *ad* Muft men; bilā mu'awaza yā badal; bilā-ishbāt.

Gratuity *n* Jo kuchh muft yā bilā-'iwaz diyā jāe; bakhshish, m'am; hiba; zar-i-ni'mat. [nālīsh.

GRAVAMEN [Lat.] (*Law*) Faryād; da'wā, nālīsh kī asli wajh; binā i Grave, *n.* 1.—Qabr; mazāī, goī; madfan, samādīh.

2.—Woh maqām jahān bahut se log mare yā halāk huye hon.

3.—Maut; wafāt, nestī, fanā, barbādī.

Grave, *a.* 1.—Bhāri, zī-waq'āt, aham, sanjida, barā; sangīn.

2.—Shokh nahīn, sādā, sūfiyāna; nim-rang.

Gravity, *n* Waq'at; barāyi, sangīnī; sanjīdagī.

Gray, *a.* 1.—Suped bālon le rang kā, supaid, kuchh kuchh suped aur siyāh; lon-mirch ke rang kā, khākī; dhaulā; siyāhī supedī milī huyī

2.—Purānā, pukhta; jahān-dīda, pukhta-kāī

Graze, *v. t.* 1.—Āhista se ragarte yā chhūte nikal jānā, guzarne kī hālat men kisi shai par khāfīf sā kharāsh kar d. [pabuñchānā

2.—Maweshī ko ghās khilānā yā d, maweshī ke hīe ghās baham

3.—Chānā, jamī huyī ghās wagaira khānā

4.—Chānā; charwāhe kā kām k.; maweshī ko charāyī par le-jānā.

Graze, *v. t.* 1.—See *supra* No 3.

2.—Ghās paidā k. (upjānā).

Great, *a.* 1.—Wus'at miqdār yā tūl-o-'arz men barā; barā, khūb yā dūr tak phailā huā, 'azīm-sh-shān, barā bhāī.

2.—Ta'dād yā shumār meñ barā; bahut.

3.—Dei-pā, jo bahut dimoñ tak rahe; tawīlu l-ayām; jo muddat-i-darāz tak qām rabe. [ke qābil

4.—Dūsiā ke muqābale meñ barā; afzal; akbar; jalil; hamid; ta'rif

Applied to thoughts, actions, and feelings.

5.—Jisko Khodā ne gair-ma'mūlī tāqat wagāna 'atā kī ho; jisko Khodā-dāu barī zihūl tāqat ho, jismen bare bare kāmōñ ke anām kī salāhiyat ho; qawī, mazbūt; jalil; āli-shān. [afzar.

6.—'Alī-martaba; barī haisiyat kā; mashhūr, mumtāz; sar-kharīl;

7.—Jispar bahut hī lihāz dar-kār ho, aham; bā-waq'at, barā [dalil.

A great argument—Bahā-aham; āi-i bahs jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; barī

8.—Kisī se ek pusht kī barīyī chhotāyī yā dūi r. w.

Often used before *grand* to indicate one degree more remote, in the ascending or descending line.

Great grandfather—See under Grandfather. Great grandson—Parpotā, pote kā betā, painātī, ūti kā betā—By the great—Kul; bi-l-kul, tamām, pūrā pūrā.

The great—Mashhūr yā mumtāz log, daulat-mand log; zi-ikhtiyār log

Greatly, *ad* 1.—Bahut; bahut kuchh; mihāyat; shiddat se; ifrāt se.

2.—Bare nām-o-nishān ke sāth, jalīlu-l-qadrī se

3.—'Alī hummatī se, jī se, dil o-jān se; mardānagī ke sāth; dilerāna.

Greatness, *n.* 1.—Qad miqdāu ta'dād yā 'arz-o-tūl kī barāyī

2.—Barā martaba; 'urūj; sarfarāzī, nām-o nishān, buzurgī, ikhtiyār; hukūmat; shān-o-shaukat; tum-tarāq; barāyī; 'azmat.

3.—Tamkanat, banāwat, fakhr.

4.—Tabī'at yā dil kī barāyī, 'āli-hausalagī; 'āli-dimāgī;

5.—'Aql kī quwwat yā wus'at; barāyī; kamāl.

6.—Zor, shiddat; tundi.

Greedy, *n.* Barā shauq yā barī tamannā, lālach; tam'; hirs; lobh.

Greedy, *ad.* Bare shauq se; hawke se; be-sabrī se; bhūkhe kutte kī tarah; barī lālach se.

Greedy, *n.* Lālach; hawkā, hirs; tam'; barā hī shauq yā barī hī arzū.

Greedy, *a.* 1.—Khāne-pūs kī barī talab r. w; bhukkhar; peṭū, bahut hī bhūkhā; khāne ko tarsā hā. [haris.

2.—Kisī shai kā barā tālib, pāne kā mushtāq; lobhī; lālchī; tāmrī;

Followed by *of*

Green, *a.* 1.—Harā; sabz; zamurrādīn.

2.—Māiz kā sā rang r. w; zaid, pilā. [hāl kā; harā; tāza.

3.—Josh aur quwwat se bhārā huā; tar-o-tāza aur tawānā; nayā;

4.—Be-pakā; kachchā; khām, nā-rasīda, harā; adh-kachā.

5.—Sin-rasīda yā jalān-dīda nahīn, khām; kachchā, nā-tarbiyat-yāfta; nādān; kam-sū.

6.—Harī; gili, tar; kachchī; sūkhī yā pakī nahīn—jaise lakrī.

Greeting, *n.* Mīhrbānī yā khushi kā izhār; mulāqāt ke waqt sāhib salāmat; us shakhś kā bhejā huā salām jo fāsile par ho

Grief, *n.* 1.—Woh dilī sadma jo kisī aise amr kī nisbat ho jo guzar chukā ho; woh taklif jo dil ko kisī wajh se ho masalan musibat dostoñ kī nuqsānī khwāh apnī yā gairon kī bad-chalnī wagaira se; ranj; afsos; gam; kulfat; alam; huzn, malāl.

2.—Ranj yā malāl kā bāi's, jiskī wajh se taklīf ho; amr-i-bāi's-i-taklīf yā ranjish [izā; sakhti; zarar, ziyān.

Grievance, *n.* Be-qarāi aur shikāyat kī wajh; jabr, zulm; ta'addī, āzār;

“Applied only to the effects of human conduct” Webster.

To redress one's grievances—Kisī kī faryād rasī k., kisī kī dād-rasī k., jo kuchh wajh-i-shikāyat aur be-qarāi kisī ko ho use ra' k.

Grieve, *v. t.* Kisī ko ranj pahuñchānā, kisī kā dil dukhānā; kisī ke dil ko sadma pahuñchānā; kisī kā dil zakhmī k., ranjīda k. yā ranj d., taklīf yā dukh d.; zarar pahuñchānā, kalpanā.

Grieve, *v. i.* Ranjīda h., ranj k.; kisī āfat kī wajh se ranjīda-khātir h., afsos k. yā mutaassif h., mātām k.; kalapnā, kuṭhnā, jhīkhnā.

Often followed by *at* or *for*.

Grievous, *a. l.*—Ranj-dih, afsos paidā karāne w.; pur-āzār; jiskā sahnā (tahammul) mushkīl ho, pur-zarar yā zarar-rasān, taklīf-dih; jisse jī khijhlā uthe [hāyat ranj-dih thī

The thing was very grievous in his sight—Woh bāt uskī nazron men m-

2.—Nihāyat shadīd yā qabīh; sangīn; kharāb; barā.

A grievous crime—Jurm-i-sangīn—Grievous hurt—Zarar-i shadīd

3.—Pur-alam; gam-nāk; daūd-nāk, ranj se bharā huā; jisse bahut afsos yā ranj zāhir ho. [zāhir ho.

A grievous cry—Nāla-i-gam-nāk, aīsā shor yā ronā dhonā jisse bahut ranj

Grievously, *ad.* Taklīf ke sāth, ranj ke sāth, barē ranj yā taklīf se, nihāyat hī, bahut hī; shiddat se; barī be-qarāi yā dukh se

Grievousness, *n.* Girāui, guān-bāi; kisī shai ke bojh (bār) kā itnā bhāi h ki usse taklīf yā sadma ho; ranj, taklīf; musibat; āfat, sakhti, sangīni, shiddat; shadīd h. [dāṭhūnā, bhayānāk; khauf-nāk.

Grim, *a.* Karīh-manzar; zisht-rū; jiske dekhne se khauf paidā ho;

Grimace, *n.* 'Ādatan yā banāwat kī rāh se munh kā bigārnā; hiqārat yā nārāzi wagana zāhur karne ke liye munh banānā; banāyā huā munh; banāwat kī sūrat.

Grim, *v. i.* Dānt nikālūnā—jaise khushī ranj yā nafiat zāhir karne kī hālat men; khīs nikālūnā (kāṭhnā), batīsī dekhānā.

Grind, *v. t. l.*—Pisnā; dalnā—jaise chakkī men yā dānt se.

2.—Ghis yā ragar ke tez k.; sār chārhnā; chuknā tez yā nokilā k.

3.—Tang-talabī se tang k., kisī ko ranj taklīf yā izā d.; satānā; tang k.; hanān k., pisnā.

Grind, *v. i. l.*—Chakkī chalānā, pisnā.

2.—Pis jānā; pispā yā pis uṭhnā.

3.—Ragar khā ke chuknā yā tez ho-jānā.

Grind-stone, *n.* Sār, woh chauras gol patthar jispar auzār wagaira sār chārhayē (tez kiye) jāte hain

To hold one's nose to the grindstone—Kisī ko satānā yā uspar zulm k.; kisī ko apnā gulām banā r.; kisī se nāk ragarwāyā k,

Gripe, *v. t. l.*—Pakarṇā, pakar kar mūthī men dabā r.; mazbūti se pakar r.; apne qabze men lā-kar jald na chhornā; god men pakar r.

2.—Pechish k.; marṇā, murrā d.; aunṭhnā. [dālnā.

3.—Dabānā; tang k. yā tangī men dālnā, taklīf d.; musibat men

Gripe, v. z. 1.—Mūṭhi meṇ pakar r., zalīl tariqon se rupaye khānch-khānch kar hāsil k.

2.—Maṛor yā pechish se taklif uṭhānā.

Gripe, n. 1.—Griṣṭ, pakar; mūṭhi; panja, qabza.

2.—Qabza; mūṭhi, dasta—jaise talwār kā.

3.—Zulm, shiddat; sakhti, baṛi taklif, musibat; taklif-i-jānkāh.

4.—*pl.* Marorā yā maṛor, pechish, kurkui, murtā.

Groan, v. z. Dard yā ranj se hāe hāe yā āh āh k., karāhnā; āh mārṇā yā bharnā, ek tarah kī gahri marmarāhat kī āwāz paidā k.; zulm sahnā; sadme uṭhānā; zulm kī shukāyat k., nāla-o-faryād k.

Groan, n. Dard ranj yā taklif kī halat meṇ nāla-o-faryād; wāwailā; nāla yā nāla-o-fugān, āh yā āh-o-zārī; dhīmī ghargharāhat kī āwāz; karāhat

Grope, v. z. Andhere meṇ andhe kī tarah ṭaṭolte ṭaṭolte koyī chiz dhūndh-nā yā uske pāne kī koshish k., tārikī meṇ idhar-udhar bhaṭakte phirṇā; hāthoṇ se apuī rāh ṭaṭolte (ṭote) chalnā; ṭo-to yā ṭaṭolte chalnā.

Grope, v. t. 1. Andhere meṇ ṭaṭol-kar nikālṇā (daryāft yā ma'lūm k.).

2.—Jānchnā; thāh l.; ṭaṭolṇā; tonā. [farbīh.]

Gross, a. 1.—Barā; bahut hī yā andāz se ziyāda barā; jasīm; motā;

 Particularly applied to animals.

2.—Motā; bhaddā, bārik yā nāzūk nabīn

3.—Zalīl, fuhsh, ganda; 'ām; nichā.

4.—Baṛā; 'azīm; fāsh, sarīh.

A gross mistake—Baṛi yā fāsh galatī; galatī-i-'azīm yā sarīh. [majmū'i.]

5.—Bī-l-kul, pūā, musallam, tamām-o-kamāl, jumla; kul;

The gross sum, or gross amount—Ta'dād-i-majmū'i, jumla raqam [Webster.]

 "Opposed to a sum consisting of separate or specified parts"

6.—Sangū; 'azīm; barā; jispar sharm āye (jis se nadāmat paidā ho); mazmūm

Gross, n. 1.—Hissā-i-'āzam; juzw-i-kasīr; khās hissa; kasrat. [chawwālīs.]

2.—Bārah darjan; bārah kā bārah-gūna; shumār meṇ ek sau

A gross of bottles—Bārah darjan yā ek sau chawwālīs botal. [Webster.]

 "This word never has the plural form; as five gross or ten gross."

Gross weight—Khām wazn, jis sandūq wagaira meṇ sandūgarī kā māl yā asbāb

ho yā jis chiz meṇ woh lapetā yā rakkhā ho uskā aur uske gard-o-gubāi kī

majmū'i wazn—Gross collections or receipts—Āmadani-i-khām, kachchī tabaīl;

kul āmadani jismeṇ se masārif minhā na huye hoṇ—Gross produce—Paidā-

wār-i-khām, kachchī nikālī; jisqadar paidāwār ma'mūlī minhāyī ke ba'd

bachē—By, or in, the gross; in gross—Musallam, bī-l-kul; be-baṭṭā, bī-l-

ijmāl, sab kāsab

Grossly, ad. 1.—Bahut hī; fāsh-fāsh, sarīhī; andāza se ziyāda. [kī gayī hai.]

The matter has been grossly misrepresented—Woh bāt bahut hī galat bayān

2.—Shiddat se; nihāyat; bahut kuchh, gāit darje par.

Grossly criminal—Shiddat se yā nihāyat mujrīmāna.

3.—Bhadde paṇ se; bilā shustagī yā latāfat ke; hunarmandī se nahīn; kārigarī ke sāth nahīn

Grotesque, *a.* Be-tartib banā huā; khayālī, be-hūda; anḍ-band; be-joṛ, be-mel, anghar-bejoṛ, be-sar o-pā; jispar haṁsī āye.

Ground, *n* 1.—Sath-i-zamīn, zamīn; farsh gach yā chhat [diyār; iqlīm.

2.—Sath-i-zamīn kā hissa jo 'alāhida kar diyā gayā ho; mulk;

3.—Jāedād-i-arāzī; milkiyat yā mulk; jo jāedād kisi ke qabze men ho.

4.—Bunyād, binā, kisi shai kā madār; woh shai jispar koyī dūsrī shai qāim mābni yā mutamakkim rabe, madār; wajh yā aslī wajh, asl; usūl; kisi shai ke wuqū' yā wujūd kā bār's

On what ground do you base your argument?—Apnī dalīl tum kis binā par qāim karte ho (āp kī bahe kā madār kyā kyā hai)?—State the grounds of your complaint—Apne istagāze ke wujūh (yā aslī wujūh) bayān karo; batlāo kī tumhārī nālīsh kī bunyād kyā hai.

5.—Talchhat; duṁd; maīl, sharāb wagaira sī saiyāl chizon men jo kuchh niche baith jātā hai

6.—Mandān; larāyī kī jagah; jhān larāyī ho.

Ground of claim or action—Madā-i-da'wī; biṁs-i-da'wī; manāt-i-nālīsh; wajh-i-nālīsh; woh shai jispar koyī da'wā yā nālīsh qāim yā mābni ho.—To gain ground—(a) Āge barīnā, larāyī men āge h; nazdik pahunchnā, galib ānā; kisqadar kāmyāb h—(b) Jārī h, phalīnā; ziyāda rawāj pānā yā ziyāda phalīnā, rawāj pakarnā yā rawāj pānā, rāj h, ziyāda-tar maqbūl h.—The opinion gains ground—Woh kī phalīti jātī hai (ziyāda rawāj pakartī yā pātī jātī hai (ziyādatar maqbūl hotī jātī hai).—To lose ground—(a) Hatna-bhāgnā, pas-pā h, apnī jagah se hat jānā; maglūb h. (b) Sāk yā r'tibār khonā; nek-nāmi khonā, xāl h yā ghat jānā; waq'at yā wusa'at men kam ho-jānā

Ground, *v* t. 1.—Zamīn par r yā qāim k.

2.—Qāim k.; kisi bunyād wajh sabab yā usūl par qāim yā mābni k, binā dālnā; mazbūti se qāim k.; kisi amr kī wajh baham pahunchānā; kisi shai kā madāi qāim k. yā uskī binā qarār d.

Arguments grounded on reason—Woh dalāil jo 'aql par qāim yā mābni hon, ma'qūl dalīl h.—This suit is grounded on a lease—Yah nālīsh ek patte par qāim yā mābni hai; is nālīsh kā madār ek patta (uskī bunyād ek patte par) hai, is muqaddame men ek patta manāt-i-da'wī hai.—This claim is not well-grounded—Yah da'wā rasikhū-i-bunyād (rasikhū-i-bunyān yā khūb mazbūt) nahīn hai; uskī jar khūb porhī nahīn hai

3.—Ibtidāyī usūl sikhlānā, marātīb i-ibtidāyī men ta'līm d.

Groundless, *a.* Bilā-wajh yā be-bunyād; jiskā koyī sabab na ho; jiskī koyī wajh-i-muwajjih na ho; be-jar, be-asl; jiskī koyī sanad yā tāyīd na ho; jhūth; be-sar-o-pā; nā-haq

Ground-plan, *n.* Woh naqsha jis men makān ke jude jude hisse dekhāye jāwen. [imārat kī kursī.

Ground-plot, *n* 1.—Woh zamīn jispar 'imārat banāyī jāwe; kursī yā 2.—Niche kī 'imārat kā naqsha

Ground-rent, *n* Woh kirāya jo dūsrē kī zamīn par istihqāq hāsīl karne ke liye diyā jāwe, parjaut. [asl; usūl; aslī wajh.

Ground-work, *n.* Kisi shai kā madār (uskī jar yā bunyād); khās-juzw;

Group, *n.* Majma'; amboh, jhund; jamā'at; bhīr; bahut se shakhsan yā bahut sī chizon kā ek jagah ekaṭṭhā h.; bilā-līhāz-i-tartīb bahut sī chizon kā ek jagah jam' h.; tabqa.

coup, v. t. Yak-jā k.; nisbat-i-bāhamī ke hāz se tabqa karke is tarah tartīb d. ki bahut hī 'umda asar paidā ho

covel, v. i. 1.—Zamīn par reñgnā; muñh ke bal zamīn par āhista āhista chalnā; pat ho-kar zamīn par parvā, anādhā ho-kar kuchh k.

2.—Zalil h.; past h.; nichāyī k.

row, v. s. 1.—Jamnā, ugnā, 'amal-i-qudrati se qad meñ barhūnā; bai huā.

“Said of animals and vegetables and their organs.” *Webster*

2.—Paidā h.; upajñā; qudrati tarīq par jamnā aur pukhtagī ko pahunchnā (paknā); honā

Wheat grows in temperate climates—Gehūn un mulkoñ meñ paidā hotā (upajñā yā hotā) hai jahān na bahut garmi partī ho na sardi.

3.—Barhnā; phailnā; afzāish pānā.

Intemperance is a growing evil—Sharāb khwārī ek aisi badi hai jo barhtī jātī hai.

4.—Barhnā; taraqqī k.; phailnā.

The young man is growing in reputation, or his reputation is growing—Woh nau jawān shakhs neknāmī meñ barhtā jātā hai yā uski neknāmī barhtī yā phaltī jātī hai.

5.—Honā yā ba-tadriy h.; kisi hālat ko pahunchnā, hotā jānā.

He grows more prudent—Woh ziyāda-tar danā hotā jātā hai; uski dānsyī ba-tadriy barhtī jātī hai [ho-jānā]

6.—Ek hālat se tabdil hokar dūsī hālat meñ h.; ba-tadriy h. yā To grow pale—Zaid ho-jānā ya'ni jo rangat asli ho uskā tabdil ho-kar zardi kṛā jānā. [natije kṛā]

7.—Kisi sabab yā wajh se paidā ho; paidā h. yā nikalnā—jaise kisi

8.—Barhnā; tūmār bāndhnā; taraqqī pānā

The wind grew to a tempest—Hawā barhte barhte āndhī hogayi—To grow out of—Kisi se paidā h.—jaise darakhthon kā zamīn se yā shākh kā dāl se; kisi shai ke natije ki tarah paidā h., muntaj h.; natija h.—To grow up—Būlūg ko pahunchnā, pūre qad tṛā h. yā pukhtagī ko pahunchnā, siyānā h., jawān h.—To grow up, or grow together—Jut aur saṛ jānā, barh-kar ek ho-jānā (ek dil h. yā imāṭ jānā).

Grow, v. t. Paidā k., upjānā; khetī kar-ke paidā k.; jot aur bo ke paidā k.

A farmer grows large quantities of wheat—Kisān bahut sā gehūn paidā kartā yā upjātā hai

Growth, n. 1.—Balidagī; royidagī; jamnā; upajñā, barhnā yā barh; haiwānāt aur nabātāt kā ba-tadriy barhnā; bīj anikhuye yā jar se nikal kar pūre qad yā pukhtagī ko pahunchnā, qad ta'dād yā quwwat wagara meñ afzāish; taraqqī; paidāish, phailnā yā asar k

2.—Jo kuchh paidā ho; jo kuchh upje; paidāwā; natija; phal; samra; mā-basal.

Grudge, v. t. 1.—Dūseroñ kā fāida yā jo kuchh unke pās ho use dekh kar nā-khush h. aur yah chāhnā ki woh fāida hamko ho yā woh chiz hamko mile; rashk hasad yā dāh k.; tam' k.; jalnā. [khwāhish r.]

2.—Nā-khushī se d. yā l.; afsos ke sāt d.; dīreg r.; wāpasī ki He grudges his gaur—Jo kuchh use milā hai uspar woh nā khush hotā hai (uske fāide par use rashk hotā hai).—You ought not to grudge him his income.—Munāsib nahī hai ki tum uski āmadani par nā-khush ho yā uspar hasad karo [remote object] *Webster.*

“Followed by the direct object only, or by both the direct and

Grudge, v. i. Tam' yā hasad r.; lālach yā dāh k.; nārāzī zāhur k.; shikāyat k.; chīrchuānā; kuukuūnā; nārāz yā mutaassif h.

Grudge not one against another—Ek dūsre se (bāham) hasad na rakkho—

Grudge not to do this—Iske karne men mutaassif na ho (afsos na karo yā nā-rāz na ho)

Grudge, n. Woh be qarānī jo dūsre ke pās kisī chiz ke hone se paidā ho, woh kīna jiskā izhār na kiyā jāwe, woh kīna yā 'adāwat jo dil hī men rahe; chhipī dushmanī, kudūrat-i-khātīn; gubār; girah yā gānth, khusūmat, jalañ; ban. [bair

An old *grudge*—Khusūmat-i-qadīm, purānī (bahut dinon ki) 'adāwat, purāna

Grudgingly, ad. Nārāzī ke sāth, razāmāndī yā iagbat se nahīn; khushī i khātir se nahīn; afsos ke sāth, mutaassifāna; marmar ke, ro ro ke; dhīg ke sāth

Grumble, v. i. 1.—Kisī amr se nā rāz ho-kar aisi tarah kuchh kahnā ki khūb sun na pare; muūh hī munh men nā rāzī kā izhār k.; burburānā; murmurānā, shākī rahnā, gila k. yā ronā.

2.—Gurānā, gūnālaṭ k.

Guarantee, n. (Law) 1.—Jo qarz dūsre ke zimme ho yā jis kām kā anjām dūsre par farz ho us qarz ke dilāne yā us kām ke anjām karāne hī zimma dāī, zimma-dāī, zimma; kafālat, zamānat; zāminī; is bāt kā zimma ki fulān ne jo mu'āhada yā qaul kiyā hai uski ta'mīl hī jāegī

2.—Woh shakhs jo kisī dūsre ke mu'āhade ki ta'mīl kā zimma uthāwe; kafīl; zimma dār; zāmin. [zamānat kī-jāe

3.—Woh shakhs jisse kisī hī kafālat kī jāwe; jis shakhs se kisī ki

 The correlative of *guarantor*

Guarantee, v. t. (Law) Jo qarz kisī dūsre ke zimme ho khwāh jis kām kā k kisī dūsre par farz ho us qarz ke adā karāne khwāh us kām ke anjām kā zimma uthānā, is bāt kā bīrā uthānā ki fulān ne jo qaul-o-qarār kiyā hai use woh pūrā karēgā; apnī tayīn is amr kā pā-band k ki kisī dūsre ke mu'āhade ko ham pūrā karāyēnge, kisī se is bāt kā zimma uthānā ki fulān bāt tumhāre haq men zai'ūr hogī, tayaqqun k., pakkā k.; kisī kām kā anjām mutahaqqaq kar d., zimma dār yā zimma-kār h.; zāmin h.; zāminī k

Guarantor, n. (Law) Zamānat karne yā parne wālā, zāmin; kafīl; jo is bāt kā mu'āhada kare ki fulān ne jo qaul-o-qarār kiyā hai usko ham pūrā (wafā) karā dēnge, jo dūsre se yah mu'āhada kare ki ham bkr karke tumhārā haq yā qabza qūm rakhā denge.

Guard, v. t. Khatre se bachānā, hamle jūrish yā nuqsān se mahfūz r.; hifāzat men yā mahfūz r.; muhāfazat yā hifāzat k.; bachānā, pushtī d.; himāyat k.; manjūd rah-kar hifāzat k., kisī kī hifāzat ke liye uske sāth rahnā; nigahbānī yā pāsbanī k.; pahrā d.; chaukī d.

Guard, v. i. Ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se nigahbānī k.; hoshyār rahnā, khabardār rahnā, ihtiyāt k., mahfūz rahnā, panāh men rahnā.

Guard against mistakes—Galtiyon se ihtiyāt karo; khabar dār raho ki bhūl chūk na hone pāye [hifāzat

Guard, n. 1.—Hifāzat; himāyat; bachāw; sadme nuqsān yā hamle se

2.—Khabardānī, hoshyārī, chaukasi, tāki koyī amr nāgahān wuqu' men na āye is bāt kā khayāl r ki kyā ho rahā hai, ihtiyāt; tawajjuh khayāl; nigrānī.

Be on your guard—Hoshyār (khabardār yā chaukas) raho. [gabān bach jāwe.

3.—Woh amr jo bā is-i-hifāzat ho; jisse koyī nuqsān yā sadma-i-nā-Modesty is the guard of innocence—Hijāb bā is-i-hifāzat-i-'asmat hai. [kalām

4.—Woh kalām jisse tīlāz yā sai-zaunsh kā dūr r maqsūd ho, ihtiyāt ke

5.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisi shakhs yā jagah kī hifāzat ke liye muqarrar hon, muhāfiz; nigahbān, pās-bān, chaukidār; pahā d. w.; woh shakhs jo dāk kī chutthiyon kī gārī yā rel kī gārīyon ke sāth hifāzat ke liye ta'nāt ho

Off the guard—Gāfil, gāfat kī hālat men; gair mutawajjih.—On guard—Fahre par, hifāzat ke kām men masūf; gācad par—On the guard—Hosh-yār, khabardār, chaukas, bedār

Guarded, a 1—Muhtāt, khabardār; hoshyār; chaukas.

He was guarded in his expressions—Woh apne kalām men muhtāt thā

2.—Jo ihtiyāt yā khabardārī se likhā yā bolā jāwe. [ihtiyāt thā.

His expressions were guarded—Usne ihtiyāt se kalām kahe; uske kalāmōn men

Guardian, n. 1—Jo shakhs nigahbānī yā hifāzat kare; woh shakhs jise hifāzat yā nuqsānī se bachne ke liye koyī shakhs yā chiz sipurd ho; muhāfiz, amīn.

2—(Law) Woh shakhs jise kisi tīl-i-shīr-khwār yā nā-bālig yatīm khwāh use shakhs kī zāt yā jāedād hifāzat ke liye sipurd ho jo apne kāi-o-bār kā ihtimām na kar-sake; woh shakhs jise is qism kī hifāzat karne kā istihqāq ho, walī, sar-parast [ward" Webster

"The person committed to the care of a guardian is called his Guardianship, n Wilāyat; sar-parastī, walī kā mansab; muhāfazat, amānat; wāqiyat; nigahbānī

Guess, v. t 1.—Kisi bāt kā atkal-pachchū tajwiz k., kisi bāt kī nisbat bilā-zarī'a r-wāqifiyat khwāh be gar kisi usūl-i-mutabaqqāq ke rāe qāim k.; atkaluā; lakhnā; qiyās k

2.—Aise wujūh par jo qatī' na hon kisi amr kī nisbat tajwiz k. yā rāe qāim k.; wujūh-i-makhfi yā khafī kī bunyād par qiyās k. khwāh rāe qāim k.

3.—Sahīh sahīh qiyās karke kisi 'uqde ko hal k., qiyās i-sahīh k. To guess a riddle—Kisi mu'ammā (pahelī) ko qiyās ke zor se hal k. (lūjhānā)

To guess out the meaning of an obscure passage—Kisi 'ibarat-i-muhmal ke ma'ni ko qiyās karke sahīh sahīh nikālō.

Guess, v. i Qiyās k., atkal-pachchū tajwiz k.; andāz se samājhō; atkal se nikālō; kisi bunyād par nahīn balkī yānhīn khayāl kar l.

With of, at, about, &c. [andāza

Guess, n Tajwiz jo bilā-subūt-i-kāfi yā wujūh i-qat'ī kī jāe; qiyās; atkal; Guessingly, ad. Andāzan; andāz se; atkal se; qiyāsi taur par; atkal-pachchū. [qiyās, atkal.

Guess-work, n. Jo kām atkal yā mahz qiyās se kiyā jāe, natīja-i-qiyāsi; Guest, n Mihmān; pāhun.

Guidance, n Hidāyat; rahnumāyī; ihtimām; hukūmat yā hukmānī, kisi afsar kī nigrānī; rāh dekhīānā yā batānā.

Guide, v. t 1.—Rahnumāyī k.; rāh dekhīānā; rahbarī k.; kisi rāh par lechalnā; rahnumānī k.; jise rāh ma'lūm na ho use dekhā d.; rāsta batānā.

2 —Insirām yā ihtimām k.; intizām-o ihtimām ā; nazm-o-nasq k.; hidāyat k.; imā k.; hukm d.; nigirānī k.; kisi kī ta'līm yā tarbiyat kī nigirānī k.; sikhānā-puḥānā; ta'līm d.; asar pahuūchānā.

Guide, n. 1.—Rah-numā; rah-numūn; rahbar; jo shakhs kisi ko rah batlaye yā dekhāye, hādī; peshwā

2 —Jo shakhs kisi ko uske tariq kī nisbat hidāyat kare; rah-numā; hādī; woh bāt jiske mutābiq 'amal kiya jāe.

A spiritual *guide*—Gurū; pīr, murshid, imām; hādī-i-dīn [bāzi; bālā-buttā **Guile**, n. Makr; makr-o-fireb, chhal bal; 'anjārī, makkārī; tazwī; dagā-
Usually in a bad sense.

Guileful, a. 1.—Makkārī; farebī, dagā-bāz, hila-bāz, khoṭā; 'arbuda-jū—jaise shakhs. [bāteñ

2 —Jisse dhokhā denā maqsūd ho, dhokhe kā yā kī; makr kī—jaise **Guileless**, a. Jismein makr yā fareb na ho; sīdhā-sāda; sāda-laub; sāfdīl, sachchā; ināūdār, be-riyā, khairā

Guilt, n. 1.—Woh fīl jisse uskā fā'il mujīm aur mustalzim-i-sazā ho; mujīmī; jurm; gunāh; gunahgārī, qusūr, taqsīr; qānūn kī khilāf-warzī jo 'amadan kī-jāe, usūl-i-wājib par 'amal na k. (uski khilāf-warzī).

2 —Zabti-i-jāedād yā kisi dūsrē tāwān khwāh ta'zīr-i-mahkūma-i-qānūn kī mustajib h. [jispar kisi jurm kī ilzām 'āid na ho-sake

Guiltless, a. Be-qusūr; be-jurm; mujīm nahiñ; be-gunāh; ma'sūm;

Guilty, a. Mujīm, gunahgār, jismein jānbūjh-kar itikāb-i-jurm kiya ho; jo kisi niyat-i-mujīmāna khwāh gaffat se koyī fīl-i-fāsh karke khilāf warzī-i-qānūn kare aur us fīl yā gaffat kī wajh se mustajib-i-sazā ho; jo ba tarz-i-wājib mustalzim-i-sazā yā wājib-i-ta'zīr ho.

“Used with *of* and usually followed by the crime.” Webster.

To plead *guilty*—Apni mujīmī kī iqāḍ k.; muqir-i-jurm h; jurm qabūl k; apne 'uzr meñ yah kahñ kī ham se jurm yā qusūr huñ —To plead *not guilty*

—Apni mujīmī se inkār k; apne jurm se munkir h, yah 'uzr pesh k. yā kahñ kī ham se jurm nahin huñ.

Gaize, n. 1.—Tariq yā poshāk ke r'tibār se sūrat-i-zāhūī; libās; bhes, bānā; tarz-o-tariq; dhang, dawl, chāl-dhāl (tariq)

2.—Dastūr, ma'mūl; rabt, guftgū yā 'amal kī ma'mūlī dhang **Gull**, n. Dhokhā d., fareb d., bhulāwā d., dhokhā de-kar gumrah kar-
d.; chhalnā; dām-i-fireb meñ lānā.

H

HABEAS CORPUS (Lat). (Law)—Woh hukm-nāma jismeñ 'adālat meñ khwāh hākīm ke rū-ba-rū kisi fariq ke hāzīr karne kī hukm ho—'alā-l-khusūs woh hukm-nāma jismeñ is bāt kī tahqīqāt kī hukm ho kī fulān ne fulān shakhs ko kyūn qaid meñ yā rok rakhā. [ī sānī.

HABENDUM [Lat.] (Law) Kisi dastāwez yā wasīqa-i-intiqāl kī juzw-

Opposed to *premises*

Habiliment, n. Poshāk, libās; 'umūman pahūne ke kapre; kapre-latte.

Usually in the plural.

Habit, n. 1.—Mizāj; tabī'at, sirsiht.

A coercive *habit* of body—Kisā mizāj kī qabr rahā kare ya'nī ijbāt sāf na ho.

2.—Jo dastūr ki baandh jāwe yā qāim ho jāwe; ma'mūlī tariq; 'ādat; kho; rabt; bān, khaslat; lat, watira; shewa; qā'ida; rasmi; waz'; tariq, dhang; chāl-dhāl; chāl-chalan.

Habit is second nature — 'Ādat tabi'at-i-sāniya hai — A person of retired *habits* —

Woh shakhs jis kā tariq gosha-nashinī kā ho; jo shakhs hamesha yā 'ādatan tanhāyī meñ rahā kare — A person of *bad habits* — Bad-waz', bad tariq, bad-chalan; jis shakhs ki chāl achchhi na ho, jiski 'ādat yā khaslat kharāb ho; bad-kho; jiskā watira burā ho.

3.—Poshāk, i'bās; jāma, ek khās qism kī bālāyī (ūpar kī) poshish; ek nihāyat chust kaprā jo Inglisān men shurafa kī bibiyān pahnti haiñ. *Habitable*, a. Jismen koyī ābād yā sukūnat-pazīr ho sake; jismen māsān rah-sakeñ, rahne ke lāiq; ābādī ke lāiq. [koyī hamesha rahe; sukūnat. *Habitation*, n. Jāe-i-sukūnat; maskan; jāe-i-istiqāmat; woh makān jahāñ *Habited*, p. a. Poshāk pahue huye; kapre pahue huye, malbūs.

Habitual, a. 1.—Jo 'ādat kasrat-i-isti'māl yā ma'mūl se hāsīl yā qāim ho; jo musāwāt se paidā ho.

2.—'Ādat yā ma'mūl ke mutābiq; ma'mūlī; jo dākhil-i-'ādat ho.

The *habitual* practice of sin — 'Ādat ke mutābiq ('ādatan) gunāh kā k, ba-taur ma'mūl ke gunāh kā k. — An *habitual* offender — Woh shakhs jo apnī 'ādat ke mutābiq jurm kiya kartā hai; jurm kā ādi; mojrim-i-pukhta-kār, jurm-peshā.

Habitually, ad. 'Ādatan; ma'mūlan; ba-taur 'ādat yā ma'mūl ke, 'ādat ke bā'is, kasrat-i-isti'māl se; aksar karte-karte.

Hair, n. Bāl; mū; roñ; rongtā.

“When *hair* means a single filament, it has a plural, *hairs*.” Webster.

To split hairs — Mū-shigāfi k; bāt kī khāl khichnā; aisi aisi bārfiyāñ nikāl'nā jise kuchh sūd (fāida) na ho. — *Not worth a hair* — Bāl barābar bhi nahin; be-waq'at, nā-chiz; kauṛi ke mol kā bhi nahin, nā-kāra — *To a hair* — Nihāyat hi bārfiki se; bahut hi thik-thik; thik-thik — He judges *to a hair* — Woh nihāyat hi bārfiki se tajwiz kartā hai; uski tajwiz meñ sar-i-mū (bāl barābar bhi) farq nahin hotā, woh nihāyat hi tamiz ke sath tajwiz kartā hai.

Hair-breadth, n. Bāl kī chauṛiyī; babut hi thoṛā fāsila.

Hair-breadth, a. Bāl barābar; bahut hi tang, nihāyat qalil yā kam.

Hale, a. Sahib-o-sālim; tandurust; mazbūt, bhalā-changā; hattā-kattā; be-zarar. [baṛte uskā ek hissa.

Half, n. Nisf; ādhā; nim; jo chiz do barābar bisson men bañtī ho yā

“In practice, *of* is often or usually omitted after *half*.” Webster.

Half a mile — Ādh mil; pāw kos — *Half sharer* — Nisfi sharik; ādhs kā sāhi, adhiyār yā adhiyā — *In half* — Ādhon-ādh, nisf-ā-nisf; do tukre (*Colloquial and low*) — *To cry halves* — Barābar hissa māṅguā — *To go halves* — Barābar hissa pānā yā lenā.

Half, ad. Kuchh; qadre; barābar; ba-hissa-i-musāwi.

Half-binding, n. Ek qisim kī jild-bandi jismen jild kī piṭh aur konon par chamrā ho aur putthon par kaprā yā kāgaz.

Half-blood, n. Woh rishta jo un ashkhās ke māban ho jinki paidāish ek hi bāp yā ek hi māñ se ho par bāp aur māñ donoñ se nahin; ek hi bāp khwāh ek hi māñ se jane huye shakhsan kī nisbat-i-bāhamī.

A brother or sister of the *half-blood* — Sautelā bhāyī yā sauteli bahan.

Half-bound, a Jishī jld-bandī meñ sīrf piṭh aur konoñ par chamṛā lagā ho [māñ bāp se paidā na ho, sautela bhāyī]

Half-brother, n. Ek bāp yā ek māñ se paidā huā bhāyī; jo bhāyī ek hi

Half-heard, a. Jishī samā'at nāqis rah gayī ho; jo bi-l-kul yā ākbur tak na sunā gayā ho, jo kisiqadar sunā gayā ho aur kisiqadar nahīñ; jo kuchh to sunā gayā ho aur kuchh be-sunā rahjāe, adh-sunā; nā-tamām

Half-sister, n. Woh bahīn jo ek bāp yā oek māñ se paidā huyī ho par donoñ se nahīñ; sauteli bahān. [nahīñ, tamām-o-kamāl nahīñ]

Half-way, ad. Bich amen, ādhī dūr par; kuchh, kisi-qadar; pūrā pūrā

Half-year, n. Nisf sāl; shash-māhī, chha mahīne kī muddat.

Half-yearly, a Sāl men do; nīm-sāla; shash-māhāna.

Half yearly, ad. Sāl men do martaba; shashmāhī shashmāhī; chha chha mahīne par [thahar jānā]

Halt, v. t. 1.—Chalne men ruk jānā, thahar jānā; kūch kī hālat men

2.—Langṛānā; lang k.; langṛā kar chalnā. [rahnā; bihkhichānā]

3.—Taammul k.; pas-o-pesh k.; āgā-piechā k.; dūbdhe men parē

Halt, v. t. Rok d.; ṭhaharā d., āge chalnā band kar-d., rok r. [jānā]

Halt, n. 1.—Ṭhaharāw, qiyām, parāw; chalte chalte ruk yā thahar

2.—Lang, langṛā-pau. [dō tukṛe k.]

Halve, v. t. Do barābar hisson par bāntnā, ādhon ādh k.; nisfā nisf k.;

Halves, n. (pl of Half)— [par] k

To do things by halves—Kamoñ kā ādhārā (nā mukammal yā nāqis taur

Hamper, v. t. Phansā d.; juljhā d.; harakat yā rawānī kī hālat men rok d., āge chalnā dushwār kar-d.

Hand, n. 1.—Hāth; dast; yad.

2.—Jo insān ke hāth kī māmūd ho yā kisi qadar waisā hī kām do

(a)—Ba'z jānwālon kā ek 'azw masalan ghore kā aglā pair. (b)—Gharī kī woh sūyī jese ghautā yā murt ma'lūm ho.

3.—Hāth kī ebaurāyī kā ek māp, chāñ inch yā tasū; muṭṭhī.

“Often applied to the measurement of a horse's height.” Webster.

4.—Taraf; hissa, jānub, samt; dāhine yā bāyeñ; hāth.

This is admitted on all hands—Yah kat ebāroñ taraf taslīm kī jāti hai yā'nī

sab log is bat ko taslīm yā qabūl kar te hain—On the one hand or the other

—Ek taraf yā dūsri, ek yā dūsri jānub—The right hand—Dāhini taraf,

dast-i-rāst; jānib-i-rāst; yamīn yā yad-i-yumnā—The left hand—Bāyin taraf,

dast-i-chap; dast-i-yakār; yusī

5.—Kisi kām ke anjām kī tāqat, zarī'a anjām; qudrat yā tāqat, liyāqat; hunar; tezdastī. [kā tarīq]

6.—Kisi kām kā wāq'ī anjām; fir, tarz-i-anjām-i-kār; kām karne

7.—Shirkat; kisi kām ke karne yā anjām meñ shirkat.

He had no hand in that affair.—Us mu'āmale men uskī shirkat mutlaq na thī (us mu'āmale meñ woh sharik na thā).

8.—Qabza; iqtidār; iḳhtiyār; hukūmat, hāth; milkiyat.

Usually in the plural.

The estate is in the hands of the owner.—Woh imlāk mālīk ke qabze men

hai.—The papers are in his hands—Woh kāgazāt uske qabze (iḳhtiyār y

hāth) meñ hai

9 -- Shakhṣ; kām k. w; mazdūr; mulāzim, jo shakhṣ kisi kām yā idmat par muta'āyan kiyā jāe; woh shakhṣ jise kisi khās kām kī līm dī gayī ho yā jo kisi kār-ī-khās ke anjām kī salāhiyat rakke. Twenty hands were employed on the building—Us 'imārat mein bis (bis nafar) mazdūr kām karte the.

10.—Khat yā sawād-ī-khat; tahrir; likhāwaṣ (khat (khuṣh-nawīs) hai. He writes a good hand—Uskā khat yā sawād-ī khat 'umda hai, woh khush-

11.—Ek shakhṣ se dūsre shakhṣ kī taraf muntaqil karne kā fi'l
To buy at first hand—Nayā kharid k; kisi shai kā uske banāne wāle se kha-
rid k—To buy at second hand—Parānā kharid k; kisi shai kā us waqt kha-
rid k jab woh banāne wāle ke hāth se nikal gayī ho.

12.—Jitnā hāth men ek martaba ho yā ā-sake; hāth; muṭṭhi.

At all hands, or on all hands—Sab taraf ke logon se; jumla asbkhās se—See under No 4—At any hand, at no hand—Kisi taraf par, kisi taraf nahīn.—
At hand—Waqt yā jagah (zamān yā makān) ke lihāz se nazdik; yā to manjūd aur pahunch ke bhitar yā bahut dur nahīn—At the hand of—Kisi ke dene yā 'atā karne se; kisi se ba-taur 'atiya yā bakhshish ke—By hand—Hāth se ya'nī kisi āla kāl yā jauwar ke zari'e se nahīn—To lift, draw, or carry by hand—Hāth se uṭhānā khinchnā yā le-jānā.—Clean hands—Be-gunāhī; be-jurmī, jurm se barāat.—From hand to hand—Ek shakhṣ se dūsre ke pās; dast-ba-dast; hāthoṁ hāth—Hand in hand—Bi-l-itṭifāq; bi-l-ishārak, muttāṣiq yā ek ho-kar.—Hand-made—Hāth kā banāyā huā; kāl kā banā huā nahīn.—Hand-made paper—Hāth kā banāyā huā kāgāz; āisā kāgāz jo kāl ke zari'e se na banā ho—Hand to hand—Sat kar; nihāyat nazdik ho-kar, saṭe saṭe; laṭayī men nazdik yā dast-ba-dast—Hand to mouth—Roz-ba-roz yā yauman-fayau-man, Jyinda kā bandobast na rakhe kar.—To live from hand to mouth—Roz nayā knāā khodnā aur roz pānī pinā, jise qadar zarūrat ho utnā hi bar waqt mohaiyā kar l aur pahle se uskā kuchh band-o-bast na r.—In hand—(a) Kisi yāhinda kā apnī yāftanī fauran pānā—(b) Jisā sāmān ho rahā ho; jo ho rahā ho; jo darpesh ho; jo hāth men ho—He has a great work in hand—Woh ek barā kām kar rahā hai.—Off hand, or out of hand—(1) Bīlā-tawaqquf pas-o-pesh yā qabābat, fauran, jhat; wohīn; jiske sāmān pahle se na ho rahē.—(2) Fi-l-faur, dast-ba-dast; naqd; jiske ads karne mein tawaqquf na ho; kisi ko uski yāftanī fauran de denā—Off one's hand—Kisi ke qabze yā hifāzāt se—On hand—Manjūd; hāth mein; qabze mein; taiyār—He has a large supply of goods on hand—Uske pās bahut sē asbāb manjūd hai—Right hand—'Izzat ikhtiyār aur mazbūti kī jagah.—To be hand and glove—Nihāyat khālā-mālā yā khalt-malt r; bahut meljol r; hamdam yā ek dī h.; bāham nihāyat mālūf o-mānūs rahnā; āpas mein bahut hī dostī r—To be on the mending hand—Rū-ba-sibat h.; rū-ba-taraqqī h.; achehā hone par h.—To change hands—Pahlū badalnā; ek jānib se dūsri jānib jānā; ek mālūk se dūsre mālūk ke pās muntaqil huā k.—To clap hands—Khuṣhī zāhir k.; Jfrīn k; tāli bajānā.—To come to hand—Pahunchnā; mānsūl h.; milnā—His letter came to hand yesterday.—Uskā khat kāl pahunchā (mausūl huā yā milā.)—To have a hand in—Kisi kām mein sharik h.; kisi bāt ko karne mein shirkat yā tā'alluq r.; kisi amr mein kār-ravā rahnā, masrūf rahnā—To have in hand—Kisi kām kā zimma uṭhānā;

kisi kām meñ mashgūl rahnā; kisi kām ke anjām meñ lage rahnā, chalānā.
 —*To have one's hands full*—Kasrat se kām kā h; mihnat yā mashgalon kā bahut hī h; jiqadar kām koyī kar sake yā jitnā kām āsānī se ho-sake utnā yā usse ziyāda kām kā h; kām se chhutī na pānā.—*To his hand, to my hand, &c*—Taiyār; pahle se taiyār; muhaiyā, maujūd.—*To lend a hand*—Madad d.; i'ānat k, mu'yin h.—*To put the hand to, or to lay hands on*—Pakarnā; apne qabze meñ k; kisi chīz ko apne hāth men k.—*To put the last or finishing hand to*—Ba-martaba-i ākhīr galtiyoñ kī sihat k.; mukammal k., pūrā k., takmil d.—*To strike hands*—Mu'āhada k.; hāth mār ke kisi mu'āmaie ko pakkā k, kisi ke qarz yā uski nek-ohalnī kā zāmm h.
To take in hand—Kisi bēt kā iqdām yā uski koshish k; zimma uṭhānā; apne iḥtiyār meñ karke kār-rawāyī k.—*To wash the hands*—Be-jurmī yā be-gunāhī zāhir k.—*Under the hand of*—Kisi ke nawishte yā dastkhat se musaddaq, kisi le dastkhat se; kisi lā hkhā yā uskā dastkhatī—The deed is executed under the hand and seal of the owner—Woh dastāwez mālīk ke dastkhat aur muhr se mukammal hai.

Hand, v. t. 1.—Hāth se d.; dast-ba-dast d.

Hand this letter to him—Yah khat use dast-ba-dast (apne hāth se) de-do.

2.—Le jānā aur hāth ko bal uṭhā d.; le-jānā; pahuñchānā.

To hand a lady into a carriage—Kisi mard-i-sharīf kī bibī kā hāth pakar ke le-jānā aur nṭhā kar use gārī par sawār karā d.

To hand down—'Alā-sabīlī t-tartīb (silsila-wār) pahuñchānā masalan bāp se beṭe ko yā shakhs-i muqaddam se uske jā-nashīn ko.

Hand-cuff, n. Hath-kaṭī

Hand-cuff, v. t. Hath-kaṭī pahinānā yā ḍālnā.

[juzwī

Hand-ful, n. Jitnā hāth meñ ā sake, miqdār yā ta'dād-i-qalīl; thoṭā sā;

Handle, v. t. 1—Chhūnā; hāth se ṭonā yā ma'lūm k; bāth se isti'māl k. yā pakarnā.

[wagaira; hosbyārī se isti'māl k.

2.—Munāsib tarīq par kām meñ lānā; chalānā—jaise bandūq

3—Bār-bār chhū-kar parohānā.

4.—'Amal-dar-āmad k.; nafāz d; kām meñ lānā; baratnā.

To handle the law—Qānūn ko nafāz d yā uspar 'amal k, ta'mīl-i-qānūn k qānūn ko baratnā

5.—Kisi ke sāth pesh āwā; sulūk k.; bartāw k.; burā yā bhal sulūk k.

[zarī'e se bayān k

6—Kisi kī nisbat kuchh kahnā yā līkhnā; tahrīr yā taqīfī ke

Handle, n. 1—Qabza; dastā; mūṭh; beṭṭ; karā.

[hīla; wasīla

2—Jis shai ko kām men lāyen; kisi maqsad ke anjām kā zarī'a; āla

To give a handle—Manqa' d; sabab yā bā'is h.

Handsel, n Kisi silsile kā pahlā fi'l jisse bāqī kī achchhī yā burī ummeed qāim ho, bohnī, woh rupaye-paise jo subh ko pahle-pahal chizon k farokht se milēn yā nayī dūkān kī pahilī bikrī kī āmadānī wagaira bar'āna; pahlī qist

Handsome, a. 1.—Jo ānkhon ko margūb ho; khushnumā sūrat yā bashr r w.; hasīn; malīh; didārū; dekhnauk; suḍaul; khush-qat'; khūb sūrat; shakīl; khūb-rū.

A *handaṣomā* man or woman, person or face—*Hasid mard yā 'aurat shakl yā chihra*—A *handsome house*—*Sudai makān; khūb-sūrat achchhā banā huā yā khush-qat' makān.*

2.—*Munāsib; jismeñ munāsabat aur suhūlat ho; shāista; bāista; sāf aur suthrā; darja-i-'tidāl par 'umda.*

3.—*Jisse sakhāwat yā fairāzī zāhur ho; ma'qūl; barā, kasir; wāfir.*

4.—*Bahut; barā, darja-i-'tidāl par barā*

Handwriting, n. 1—*Har shakhs ke likhnē kā khās tariq yā dhaṅg; tarz-i-kitābat jo hai ek kātib ke liye makhsūs ho; sawād-i-khat; khat dast-khat yā likhāwat*

His handwriting is excellent—*Uskā khat yā sawād-i-khat nihāyat 'umda hai; uskā dast-khat (uski likhāwat) bahut hi khūb hai; woh azbas khush khat hai.*

2.—*Hāth kā likhā huā; nawishta, tahrir.* [*tamhārā nawishta hai?*]

Is that your handwriting?—*Kyā woh tumhārā hāth kā likhā hai; kyā woh Handy, a. 1.*—*Tez-dast; hoshyār, chālāk; musta'id.* [*kā*]

2.—*Taiyār, jisko āiām ke sāth hāth se kām men lā-sakēñ; subhīte Hang v. t. 1.*—*Laṭkānā; kisi ūchī jagah par is tarah lagānā ki niche se koyī sahārā na ho, āwezān k; khulī jagah men laṭkānā; aisi jagah āwezān k. jahān dekhne wālon ko nazar pāye.*

Often used with up or out.

To hang a coat on a hook—*Kurte ko kante par laṭkā d.*—*To hang up a sign*—*Jis makān men koyī rozgār (pesha) hotā ho uske bahar ek kāgaz yā takhti par us rozgār ke ilān ke liye ek ishṭihār unchāyī par lagā d.*

2.—*Kisi shai ko is tarah par laṭkā d ki jahān woh laṭkāyī jāe wahāñ āp hī āp harakat kiyā kare; laṭkānā; ṭāṅguā.*

Said of a pendulum, a swing, a door, gate, &c.

3.—*Laṭkā-kar jān-l; phānsi d., sūlī par charhānā; dār par khinchnā. To hang a murderer*—*Kisi khūnī ko phānsi d.*

4.—*Taswīr wagaira laṭkā kar (lagā yā maṭh kar ārāsta) k. yā sojnā.*

Said of a wall, a room, &c.

To hang down—*Niche kar d; jhukā d; niche ko laṭkā d.*—*To hang down the head, or, elliptically, to hang the head*—*Sar jhukā d; sar ko niche laṭkā d.; sar-nigūn h.*

Hang, v. t. 1.—*Laṭkānā; laṭkā rahnā; kisi chiz men ṭāṅgā rahnā.*

2.—*Munhasir rahnā; mauqūf h.; kisi shai par madār r.*

Usually with on or upon

This question hangs on a single point—*Is baḥs kī madār ek hī aur par hai; yeh baḥs ek hī bāt par munhasir yā mauqūf hai*

3.—*Lipāṭnā yā liptā rahnā; gale se lagā rahnā.* [*ke gale se lage rahnā. To hang on the neck of a person*—*Kisi kī gardan men lipte rahnā; kisi shakhs*

4.—*Bār yā bojh h.; bā'is-i-'azāb yā taklīf h.; wabāl h.*

Life hangs upon him—*Zindagi uske liye bojh hai; jīnā uske liye wabāl hai; woh zist se ṭāṅg hai.*

5.—*Sar par maujūd h.; dhamkī kī sūrat dekhānā; qarib pahunchnā yā ā-pahunchnā; mendrānā; qaribu-l-wuqū' h.*

Usually with over.

Evil hangs over the country—Us mulk par āfat yā balā ā-paluñchī

6—Gair-mutahaqqaq h., tazabzub kī hālat meñ h.; pakkā na h.; atkā rahnā. [kā pichhā na chhornā yā use tang k

To hang on, or upon, a person—Kisī ke gale kū hār h yā uske gale parnā; kisī

Hanger-on, n. Jo shakhs kisī dūsre shakhs maqām yā mansūbe se lagā hptī rahe yā use na chhore, jo shakhs dūsre se uskī mihrbānī kā hamesha mustada'ī wa mutaqāzī rahe yā uskā pichhā na chhore; jo shakhs dūsron ke sāth fuzūl lagā rahe, tufailī. [paregā.

Hanging, p. a. 1.—Jiske dekhne se ma'lūm ho ki yah shakhs phānsī

What a hanging face!—Kaisā chihra hai iske dekhne se ma'lūm hotā hai ki yah shakhs phānsī paregā!

2—Jishī sazā phānsī se ho-sako yā jo phānsī kī sazā ke lāiq ho.

A hanging matter—Phānsī dene ki bāt; aisi bāt ki uske badle phānsī ho.

Hanging, n. 1.—Phānsī yā sūlī ke zarī'e se mant; phānsī parnā yā sūlī par charhīyā jānā. [zebāish ke liye mañdhā jātā hai

2.—Woh kāgaz yā mugarraq phuldār kapīā wagaira jo diwār men

Usually in the plural.

Hangman, n. 1.—Woh shakhs jo logon ko phānsī dene ke liye hākīm kī taraf se muqarrar ho, jallād.

2.—Ek hiquārat kā lafz; ek zalīl shakhs

Hanker, v. i. Bare shauq balkī be-qarānī se kisī bāt kī khwāhish r., kamāl ishtiyāq r.; nihāyat hī chāhnā yā khāstgūr h.

Usually followed by *for* or *after*

Hap-hazard, n. Ittifāq; sanjog.

Happen, v. i. Ā-jānā; ā-parnā; ittifāqan ā-jānā; us hālat meñ ānā kī pahlē se āne kī unmed na rahī ho; wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā yā zuhūr pazīr h.; sādīr yā sar-zad h., honā ho-jānā yā bītnā.

To happen on—Milnā, ma'lūm h.; yakāyak pā-jānā.

Happily, ad. 1.—Khush-nasībī se; khush-qismatī se; khush-waqti se.

2.—Khush-hāl, āsūda-hāl yā āsūda-hālī se; khushī se.

Happiness, n. 1.—Woh rūhānī khushī jo kisī bhalāyī se paidā ho; khush-hāl rahuā; khushī; āsūda hālī; ārām; falāh; sukh; chain.

2.—Nek-bakhtī, kāmgārī; kāmrāuī, iqbal.

Happy, a. 1.—Mubārak; farḡhuuda-fāl, sa'ādat-maqūn yā sa'id; kāmgār yā kāmyāb. [sūda-dil, mutmayin.

2—Har tarah kī bhalāyī sulh chain aur ārām r. w.; khush; ā-

3.—Nek-akhtar; sāhib-i-iqbal; khush

4—Jisse khushī hāsīl ho; pasandīda; khushī paidā k. w.

5.—Tez-dast; musta'id; lāiq. [ham muhabbat ho.

6.—Jismeñ ittifāq ho, āpas meñ mel yā irtibāt r. w.; jismeñ bā-

A happy family—Aisā khāndān jiske shurākā ke mābain bā-ham ittifāq yā irtibāt ho; jis khāndān ke log āpas meñ muhabbat rakheñ.

7.—Achehā; mubārak; nek.

A happy omen—Fāl-i-mubārak; achehā shugūn.

Harass, v. i. 1.—Bahut hī thakā d.; mihnāt se harā d.; daurā mārñā [lif d

2.—Taqāza fikr yā pareshānī se taṅg k.; diḡ k.; pareshān k., tak-

3.—Dafātan aur mutawātir hamla karke tang k —jaise dushman ko. [khabar ho; āgam dekhāne-wālā.

Harbinger, *n*. Peshwā; woh bāt jisse kisi dūsrī āyinda hone wālī bāt kī **Harbour**, *n*. 1.—Panāh-gāh; hifāzat kī jagah; woh jagah jahān khatre se panāh mile (bachāw ho); hifāzat aur ātam kī jagah.

2.—Bandar; bandar-gāh; jahāz-gāh.

Harbour, *v* *t* 1.—Panāh d.; mahfūz r.; chhipā r.; poshida r. [ke chhipī r.

To *harbour* an offender—Kisi mujrim ko panāh d yā hifāzat meñ r.; kisi mujrim

2.—Rakhnā; dil meñ rahne yā thaharne d., dil meñ jagah d.

To *harbour* malice—Kina yā bugz r.; kine lo dil meñ jagah d. [pinā.

Harbour, *v* *i*. Kuchh der tak qayām k. yā rahnā; panāh l.; tīknā, khānā.

Hard, *a* 1.—Sakht; karā, jismen kuchh jald dhans na sake yā jisko āsānī se judā judā na kar sakeñ; jo dabāne se na dabe, thos.

2.—Applied to material bodies, and opposed to *soft*.

2.—Jo jald samajh meñ na āye; dushwār-fahm; mushkil; āsān nahīn.

3.—Jiskā anjām (uskā k) mushkil ho, jo āsānī yā subūlat se na ho-sake; pur az-qabāhat; jismeñ barī mihnāt karnī pare; jiske karne men thakāwat ā-jīwe; taklīf-dih, dushwār; karā, sakht; bhārī.

4.—Jiskā bardāshht k (sahuā) mushkil ho; jiskā tahammul yā manzūr k sahl na ho, sakht, shadīd, taklīf-dih; nā-ma'qūl yā aql ke khilāf, khilāf-i-unsāf; be-jā; shadīd; shiddat kā, guān-bār.

5.—Jiskā khush k yā jispai asar pahunchānā mushkil ho, jispai tā'ir pahunchānā āsān na ho, sakht, be-rahm, rūkhā; tursh, dush-nām-āmez, jisse dil kī sakhtī zābir ho.

6.—Jo dil ko margūb na ho; jo khush zāiq na ho.; jibillī nahīn; aslī nahīn, jo jabīya yā tabī'at par zor de kar paidā kiya jāwe.

Hard money (as distinguished from paper money)—Naqd; rok yā rokar, sikkā.

Hard, *adv* 1.—Mihnāt se, dil se; shauq se. [dars men garq hai

He is *hard* at study—Woh mihnāt yā shauq se tahsil i-'ilm kar rahā hai, woh

2.—Mushkil yā dushwārī se.

The vehicle moves *hard*—Woh sawāri mushkil se chaltī hai

3.—Is tarah par kī qabāhateñ wāqī' hoñ.

The question is *hard* set—Woh suwāl is tarah par murattab kiya gayā hai kī uske jawāb men qabāhateñ wāqī' hoñ. [būti se

4.—Jald yā jaldī se, subukī se, tezī se; zor se; musta'idī se; maz-

5.—Tund yā tundī se, sakht yā sakhtī se; tez; zor se; shiddat se.

It *blows hard*, or the wind *blows hard*—Hawā tund (tez yā sakht chal rahī) hai;

hawā zor yā shiddat se bah rahī hai—It rains *hard*—Menh zor se baras rahā

hai, jūbi shiddat se baristā hai, zor khwāb shiddat se bārish hotī hai.

Hard by—Nazdik, muttasl, bahut dūr nahīn—*Hard up*—Bahut muhtāj yā lā-

chār, be-zar, kaurj on ko tang, barī taklīf yā tangī meñ (*Colloquial*), k., thos k.

Harden, *v* *i* 1.—Sakht yā ziyāda-tar sakht k., karā yā aur karā k. mazbūt

2.—Sakht aur mazbūt banā d.; mazbūti d.; quwwat d.; karāyī

paidā k.; mihnāt yā taklīf se 'ādī k.; kisi bunāyī meñ pakkā (pukhta) k.

Harden, *v* *2*. Sakht (karā yā thos) ban-jānā; kisi achchhī yā buī bāt

men pakkā (pukhta) ho-jānā. [pākath.

Hardened, *p. a*. Sakht; karā; be-rahm, burāyī meñ pakkā; pukhta kār;

A *hardened* offender—Mujrim-i-pukhta-kār; jo shakhs jurm karne meñ pakkā ho
Hard-hearted, *a.* Be-rahm, sang dil; sakht-mizāj, jiskā dil patthar sā
 ho, jo kahnā sunnā na māne; jo manāne se na māne; be-dāid [sarī se.
Hardly, *adv.* 1.—Mushkil se, dushwārī se; barī mihnat se; barī dard
 2.—Shāyad hī; mushkil se, bi-l-kul nahīn, yak-gūna nahīn; thorā thorā
 3.—Sakhtī se, bid'at se; durushtī se; zulm ke sāth.

The prisoners were *hardly* used or treated—Un qaidiyon par bid'at huyī (un
 ke sāth s khtī se bartāw kiya gayā yā un par zulm huā).

Hardness, *n.* Mazbūtī; sakhtī, karāyī; mjimād; karāḥtagī; dushwārī
 jo kisi bāt ke samajhne yā karne meñ ho; tangī—jaise rupaye-paise
 ke milne meñ; be dardī, be-rahmī, sang-dilī; badī meñ mizāj kī sakhtī;
 shiddat—jaise sardī kī. [niḍar.

Hardy, *a.* 1.—Dilei, jawāñ mard; dil kā mazbūt; mardāna; be-khauf;
 2.—Hatthī, shokh; gustākḥ, barā dhīṭhā.
 3.—Mazbūt; mustahkam, pāedār. [būt ho-jāe—jaise purānā sipāhī.
 4.—Jo 'adat kī wajh se mihnat se na thake; jo mihnat karte karte maz

Harm, *n.* Nuqsān; ziyān; zarar; khisāra, mazlamat; badī, burāyī.

Harm, *v. t.* Zarar pahunchānā, ziyān k; nuqsān pahunchānā.

Harmful, *a.* Muzir, zarar-rasān; jisse nuqsān ho; nuqsān pahunchāne *w.*

Harmless, *a.* 1.—Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho

2.—Be-jokhm; be gazand, sadme se mahfūz yā barī.

3.—Be-gunāh, be-jurm, ma'sūm

Harmonious, *a.* 1.—Bāham munāsabat r. w.; jiske ajzā āpas meñ mu-
 nāsabat rakkhen, mauzūn, sudaul

2.—Jo log kisi maqsad i 'ām ke anjām men shari'k ho-kar kār-rawāyī
 karen, jis meñ ba-lihāz kār-rawāyī yā khayālāt ke ittifaq ho, jo āpas
 meñ sulh aur dostī rakkhen; muttafīq, bāham ittifaq r. w.

An *harmonious* family—Aisā khāndān jiske shurakā āpas meñ har tarah par
 ittifaq rakkhen; jis khāndān ke logoñ men bāham sulh aur dostī ho.

3.—Ham-āhang, āwāz yā sur meñ mel r. w.

Harmoniously, *adv.* Sulh yā mel se; muhabbat aur dostī se; ittifaq ke sāth;
 bi-l-ittifaq; munāsabat ke sāth; āwāz yā sur men mel milā ke; mel ke
 sāth [muwāfiq h; mazmūn yā manshā men yaksāñ yā muttafiq h.

Harmonize, *v. t.* 1.—Fi'l munāsabat yā dil par tāsīr paidā karne men

The arguments *harmonize*—Yah dalāil muttafiq-i-mazmūn hain (in dalilon kā
 manshā yaksāñ khwāh wihid hai)—The facts stated by the different witness-
 es *harmonize*—Mukhtalif gavāhoñ ne jo wāq'āt bayān kiye woh ham-maz-
 mūn hain (unkā manshā wihid hai) [shakhsōñ yā khāndānoñ kā.

2.—Āpas men mel-jol r.; bā-ham sulh aur muhabbat r.—jaise

3.—Ham-āwāz h, ek sur r.; sur aur tāl barābar r., mel meñ milnā.

Harmonize, *v. t.* 1.—Munāsib tarīq par sudhārnā; milānā yā ek mel kā
 k., kisi shai meñ jo takhālf-i-zāhūī ho uskā raf' k.

2.—Sur aur tāl durust k.; khush-āwāz k.; qā'ida-i-'ilm-i-mūsiqī ke
 mutābiq murattab yā durust k. [nāsabat i-ma'qūl r.

Harmony, *n.* 1.—Kisi shai-i-mujmal ke ajzā-i-mukhtalifa kā bāham mu

2.—Wāq'āt rāe tarz-o-tarīq khwāh naf'-o-nuqsān wagāra meñ itti-
 faq; ittifaq i-kullī; sulh aur dostī; mudārāt, yak-dilī; mel yā mel-jol;
 banāw; ittihād; rabt-zabṭ.

To live in *harmony*—Āpas meñ mel yā mel-joi r.; mil-jul rahnā; āpas meñ banāw (ittihād yā rabt-zabt) r.; ek-dil ho-kar rahnā.

3.—Sur; tāl; sur kā charhāw-utār. [ho; nā-hamwār; bibar; arbar.
Harsh, a. 1—Chiknā yā hamwār nahīn, jo chhūne meñ khurkhurā ma'lūm

Opposed to *smooth*.

2.—Talkh; karuā; tursh; khatṭā, khush-guwār yā maza-dār nahīn.

3.—Sunne meñ khaiāb, jisse kān pbat jāen; karihu s-saut, khush-āwāz nahīn; be āhaug; kari

4.—Sakht; tund; tez; chirchirā; karuā, karā

A *harsh* temper—Sakht mizāj; karuā karā yā chirchirā mizāj [bātēn.

5.—Sakht; durusht; zisht; dushnām-āmez; kari yā karwī—jaise **Harshly, ad.** Sakhti turshī yā karwāyī se, chirchirā ke; tundi se; jāhūl-āna tariq par; jabr ke sāth; aisi tarah par ki nāguwār ho, aisi tarah par ki sunne meñ na bhāye yā pasandida ma'lūm ho.

Harvest, l.—Kharif; galla yā dūsri fasl kātne aur jam' karne kā waqt; galla yā nāj batorne kā waqt; waqt-i-dirau.

2.—Jo kuchh kātā (dirau kiya) jāe, pakkā (pukhta) nāj yā galla jab kātkar ekatṭhā kiya jāe, khurmau.

Verbal harvest—Fasl-i-rabi'; chati; bahār yā mausim-i-bahār.—*Autumnal harvest*—Fasl-i-kharif, khizān; asārhi yā asārhi ki fasl

3.—Kisi qism ki mihnāt kā samra yā phal; fāida; hāsīl; natija.

Harvest, v. t. Jab nāj yā phal pak jāe to use insān aur haiwān ke sarf ke liye khatuā yā jam' k. [tawaqquf nahīn.

Haste, n. 1—Harakat ki tezi, 'ujlat; ta'jil; jaldi; shitābī; utāwli;

This business requires *haste*—Is kām men 'ujlat darkār hai (isko jhatpat yā turant karnā chāhiye) [tezi.

2.—Kām ki shiddat, haibarī; ghabrahāt; josh; pareshānī; 'ujlat;

Haste, } v. t. Āge barhānā; āge ko chalānā; jhōнке se āge ko harakat

Hasten, } d ; harakat meñ rawānī d.; jald jald chalānā; 'ujlat d. yā

'ujlat se karānā.

Haste, } v. i Jaldi se chalnā; 'ujlat se, harakat k.; ta'jil k.; chatpatī k.

Hasten, } v. i Jaldi se chalnā; 'ujlat se, harakat k.; ta'jil k.; chatpatī k.

Hastily, ad. 1—'Ujlat se; jaldi se, shitābī se, jhatpat; phurtī se; subuk-rawī se. [andhe ki tarah, sar ke bal; utāwli se.

2.—Be khūb soche-bichārī, achchhi tarah samajh-būjh-kar nahīn;

3.—Yakāyak josh men ā-kar; tāw khākar, be sabī ke 'ālam meñ.

Hasty, a. 1.—Jald-bāz, phurtīlā; utāwalā, sust yā dhīrā nahīn [ta'jil-kār.

2.—Gair-mutaammil, be-soche kām k. w.; jald josh meñ ā-jāne w.;

3.—Jo gusse se paidā ho yā jisse gussa zāhir ho.

Hatchet, n Kulhārī, tabar, basūlā.

To bury the *hatchet*—Sulh k.; talwār miyān meñ k.—To take up the *hatchet*—Larāyī (jang) k.; talwār khainchnā. [pherī

Hate, v. t. Kisi se barī nafrat r., nā-pasand k.; muhabbat na r.; muñh

Hate, n Barī hī nafrat; sakht nā-rāzi.

Hateful, a. 1.—Jisse barī nafrat zāhir ho; bunāyī chāhne w.; bad-andesh. [karih.

2.—Makūh; barī nafrat paidā k. w.; is qābil ki usse nafrat karēh;

Hatred, n. Barī hī nā-rāzi yā nafrat, dushmanī; 'adāwat; kīna; bugz.

Haughty, a. 1 — Gurūr aur nafiāt r w.; apne ko auron se barh-kar samajhne w.; ghamandī, magrūr.

2.—Jogurūr aur nafrat ke sabab se ho yā jisse yah bāteñ zāhir hoñ.

Haunt, v. t. 1.—Bāi-bāi ānā-jānā, aksar āmad-o-raft r; hamesha dhūndhā k; kabīn hamesha yā nā-jāiz tariq par jāyā k; kisi ki khwāhish yā marzi ke khilūf ghūs jānā, aksar jā ke diq k; dum ke piche lage r.

2.—Shayātīn (bhūt paret wāgura) kā rahnā yā āyā-jāyā k.

Haunt, v. z. Isār ke sāth thaharnā yā āmad-o-raft r.

Have, v. t. 1 —Rakhnā; pās yā qabze khwāh ikhtiyār meñ r. [ugat hai He has a good dictionary—Woh ek achchhi ugat rakhtā hai; uske pās ek 'umda To have and to hold—Qabza-o dakhil r., qābiz aur dakhil rahnā

“Terms used in a deed of conveyance” Webster.

2—Kisi aisi shai kā r. jisko rakhne wāle se ta'alluq ho yā jo uspar muassir ho. [fever yesterday—Kal use bukhār thā

Have you another brother?—Kyā tumbāre koyi aur bhāiyi hai?—He had a

3.—Tauqir k., samajhnā, mānūnā.

To have in honour—Qadr tauqir yā 'izzat k [majbūr kiya jānā

4.—Zaiūiat yā farz se majbūr kiya jānā; kisi kām ke karne par

Followed by an infinitive. [ko kām karnā partā hai

We have to work even during the holidays—Aiyām-i ta'til men bhi ham logon

5—Rakhnā; kisi shai men ek dūsi shai kā rahnā.

That work has many beauties and many faults—Us kitāb meñ bahut husn o-qurbh hai (usmeñ bahut si khūbiyāñ aur bahutele naqs haiñ)

6—Hāsil k; pānā, khaid k.

7.—Jaunā; paidi k —jaise larḳā

8—Kisi shai kā l. qabūl k., lenā, qabūl k.

Had rather (a corruption of would rather)—In alfāz se khwāhish yā tarjīh zāhir hoti hai—To have a care—Ihtiyāt k. yā r, khabar-dār rahnā; chaukas rahnā —To have on—Pahinnā

Haven, n. 1 —Bandar; jahāz ke qiyām ki mahfūz jagah.

2—Panāh ki jagah, jāe-i-panāh, hifāzat-gāh

Havoc, n Barbādī; wirānī, tabāhi jo wasi' aur 'ām ho.

Havoc, v. t. Wirān k.; barbād k; tabāh k; gārat kar-d; ujār d.

Hazard, n. 1.—Jo bāt dafatan yā nāgahān zuhūr meñ āye, jo bāt yakāyak ho-jāwe; hādīsa; wāq'ā; ittifaq; nāgahānī.

2.—Khatra, jokhim.

To run the hazard—Khatra uthānā; jokhim uthānā yā sahnā; aisi bāt kā k yā aisi bāt ke karne men gāfat k juskā anjām-i-kār pahle se na ma'lūm ho aur na uskā qiyās k. mumkīn ho

Hazard, v. t. Khatre men dālnā; ittifaq par ehhoṛ d; aisi hālat men ehhoṛ d. ki nuqsān yā ziyān kā andesha ho; qismat par ehhoṛ d., kisi bāt kā tan-ba-taqdīr ho-kar (qismat thok-kar) k.

Hazard, v. z. Jokhim uthānā; khatre men parnā.

Hazardous, a Khatarnāk; pui-khatar; jismen nuqsān yā burāyi kā khatkā ho; jokhim se bharā huā.

Head, n. 1 —Sar; farg; kapār; mūnd.

2.—Kisi be-jān chīz kā sab se ūpar kā yā sab se 'umda hissa.

3.—Sar ke rakhne lī jagah; sirhānā; bālīn

4.—Afsar; sai-guroh, sardār; sai khal; mīr; peshwā

5.—'Izzat yā hukūmat lī jagah; sadar maqām, āgā; sāmuā.

6.—Bahut se shumār meñ se ek ek, nafar, kas; rās.

Let the labourers be paid at the rate of 2 annas per head.—In mazdūroñ ko fi kas yā fi nafar do āne do —20 head of oxen.—Bis rās bail.

7.—Dimāg; 'aql; fahm; idrāk; zihn; samajh.

It never entered his head.—Yah bāt kabhi uske dimāg meñ na paithī (uske zihn yā 'aql meñ na āyī), is bāt kī use kabhi khayāl na huā.—Of one's own head.—Apne khayāl yā apnī khwāhish se

8.—Mabdā; masdar, asl; jabān se koyī shai nīkle khwāh paidā yā shu'ū' ho. [manshā-i-kalām; asl mazmūn.

9.—Kisī kalām kā hissa i-judāgāna; fasl; bāb; mad; khāna; sīga;

10.—Darja, mutaba; naubat, zor.

Head and ears—Sā'ā badan yā tamām jism, khūb gaburā, bi-l-kul; tamām-tar; sarāar; sarāpā.—He plunged heads and ears in water.—Uskā sūrā badan pāñ meñ dūb gayā; woh pāñ meñ dūr tak chālā gayā.—He was head and ears in debt.—Woh qariz meñ dūbā yā qarī thā; woh nihāyat hī maqū'iz thā, woh bāl-bāl zer-bār thā.—*Head and shoulders*—(a) Jahriya; zor yā zabardasti se; khinch-khānch kār; kashā kashī se. (b) Bahut hī, bahut kuchh; az-bas.—*Head or tail*—Is taraf yā us taraf; yah yā woh, yah bāt khwāh woh bāt.—*Neither head nor tail*—Be sar-o-pā, be sar-pair kā, jiskā na āgāz ho na anjām, na yah bāt na woh bāt; saf yā mutahaqqaq nahīn, muntasabir. He could make neither head nor tail of the matter.—Usko is mu'āmalā kī sar-pair ma'lūm na huā (iskā āgāz yā anjām daryāft na huā; yah bāt usko sāf sāf ma'lūm na ho-sakī) *To come to a head*—Paknā, mawā'ī kā ā-jānā, pib kā bhar-jānā The boil has come to a head.—Woh phorā pak gayā *To give one the head, or to give head*—Hukūmat yā zabt chhor d., khol d.; āzād k., khud-sar banā d.—*To one's head*—Kisī ke rū-ba-rū; bi-l-mushāfaha, munh par.—*To make head, or to make head against*—Kāmyābī ke sāth muqā-bala yā tā'aruz k., āge barhnā, gāhb ānā.—*To turn head*—Muāh pherī

“Head, as an adjective, or in composition, chief, principal; as a head workman.” *Webster*
lead, v. t. 1.—Afsar h.; apnī tayīn sar dār sai-guroh yā sar-khal banā l.; apnī mā-tahtī men chālānā; insiām k.; chālānā.

2.—Sūā banānā yā lagānā.

3.—Kisī ke āge yā sāmne ho-jānā; kisī ke muqābil ākar use bāz r. yā rok d.; roknā, mā'ū' h.; insīdād k.

To head down—Kāṭnā, chhāṭnā, tarāshnā; qalam k.—*To head off*—Rāste men pakār l.; āge pahunch-kār rok d., [par lkhā jāe; mad, surkhī

leading, n. Sar-nāma, 'unwān; peshānī; jo kuchh kisī kāgaz ke sire eadlong, ad. 1.—Sar ke bal; aundhā; munh ke bal.

2.—Jhapṭ ke, be-tāhāshā, be-soche-bichāre, be-guīr samjhe-būjhe.

3.—Jaldī se; 'ujlat ke sāth, bilā-tawaqquf, be-taammul.

eadlong, a. 1.—Kharā; jismēñ bahut dhāl ho.

3.—Be-sar-paū kā; be-soche bichāre; jismēñ 'ujlat ko dakhī ho.

ead-quarters, n. pl. Kisī afsar-i-ā'īā ke rahne kā maqām; sadr maqām; woh jagah jahāñ se ahkām jāri hoñ, marja'.

Headstrong, a. 1.—Tund-mizāj; haṭṭhī; jo qābū meñ na rah sake; jo kahnā na māne, jo apnī hī rāh par chale; bad-lagām; munh-zor; jo apnī hī khwāhish ke mutābiq kām kare.

2.—Jo haṭh kī wajh se ho; man mānī ghar jānī.

Heal, v. t. 1.—Ārām k; sihbat d; shifā' baḥshnā; achchhā k.; dūr k; raf k; bhali-changā kar-d., saḥih-o-sālīm kar-d.; bhar ānā yā angūr bhar lānā.

2.—Raf'ī shar k.; mel karā d.; tasfiya karā d.; sulh karā d.

Heal, v. i. Achchhā ho-jānā; changā ho-jānā, angūr bhariānā yā bhar ānā.

☞ Sometimes with *up* or *over*.

Health, n. 1. Sihbat; tandurustī; 'āfiyat; dard yā amrāz se jism kā barī rahnā; salāmatī, khair-o-'āfiyat.

2.—Sihbat aur khushī kī du'ā [saḥih-o-sālīm.

Healthful, a. 1.—Tandurust; mariz (bimār) nahīn, achchhā; saḥih;

2.—Sihbat-āwar, jisse tabī'at ko ārām mile.

3.—Jisse tandurustī zāhir ho, jo sihbat kā natija ho.

To drink one's health—Sharāb pīne ke qabl kisi kī sihbat aur khushī kā izhār k. ya'nī usse du'ān kahnā ki tum saḥih aur khush raho yā Khudā tum ko tandurust aur khush rakkhe.

Healthy, a. 1.—Saḥih; tandurust; saḥih-o-sālīm, bhālī-changā, tanomand.

2.—Mu'in-ī sihbat yā sihbat-āwar, sihbat-baḥsh, jisse yā jiske karne se tabī'at saḥih rahe.

Heap, n. Tūda, ambār, dher; ganj; rās; ṭāl.

Heap, v. t. 1.—Tūda k.; ambār k.; dher lagānā, rās yā ṭāl lagānā.

☞ Often with *up* or *on*.

2.—Bahut sā jam' k.; ekaṭṭhā k., khūb mujtama' k., baṭornā.

☞ Usually with *up*.

Hear, v. t. 1.—Sunnā; kār se ma'lūm k.; quwwat-i-sāmi'a se ma'lūm k.

2.—Kisi kī taraf mukhātab ho-kar uskī bāt sunnā; mutawajjuh h.; kār d. yā dharnā

3.—Kisi muqaddame meñ wāqi'āt shahādat aur baḥs kā sunnā; 'adālat-i-qānūn yā insāf meñ tajwiz k.; 'adālat meñ tajwiz k.; samā'at k.; shunwāyī k. [yā istid'ā ko manzūr k., sunkar jawāb i-bā-sawāb d.

4.—Tawajjuh se mukhātab h.; lihāz yā pās k.; kisi kī khwāhish

To hear a bird sing (Colloquial)—Khufyatan (chhip ke yā poshida) khabar pānā

To hear say (Colloquial)—Kisi kī zabānī sunnā, afwāhan sunnā; logon ko kahte sunnā; sama'ī khabar pānā

Hear, v. i. 1.—Quwwat-i-sāmi'a r.; āwāz ke ma'lūm karne kī tāqat ko kām meñ lānā, sunnā; mukhātab h.; dhyān se sunnā [dūsre kī kahī sunnā.

2.—Zabānī muttala' kiya jānā, zabānī khabar pānī; auron se sunnā;

Hearing, n. 1.—Samā'at, quwwat-i-sāmi'a, āwāz ma'lūm karne kī quwwat.

[mā'at kā mauqa'; shunwāyī.

2.—Jo kuchh kalā jāe uskī taraf tawajjuh; sune jāne yā sa-

3.—Tajwiz yā infisāl kī garaz se wāqi'āt aur shahādat wagāila kī samā'at; tajwiz i-'adālatāna.

[kī pahunch.

4.—Jahān tak kār se sun pare; jahān tak kī āwāz sun pare; āwāz

He was not within hearing—Woh aisi jagah thā jahān āwāz sunāyī nahīn deti thā; woh nazdik na thā

[i-sama'ī

Hearsay, n. Sunī-sunāyī bāt; afwāh; shuhra; zabān-zad-i-'awām; qaul

His account depends entirely on *hearsay*—Uskā bayān bi-l-kul sama'i hai; jo kuchh woh kahta hai woh sab suni-sunāyi hai. [Webster

“It is sometimes used as an adjective; as, *hearsay* evidence.”
Heart, n. 1—Dil, qalb, khātīn; man; hriyā; jigar.

2.—Jo hissa markaz se bahut hī nazdik ho yā kisī shai ke bich kā hissā; sab se bhīlār kā hissa, woh shai jiskī wajh se koyī dūsrī shai qām rahe, khās hissa; kisī chīz kī jān.

3.—Himmat; jūrat; dileerī.

4.—Zar-khezi, zor (jaise zamin kā), paidā-wāī; paidā karne kī

5.—Ma'ni jo poshida ho; asli maushā, bhed; rāz

At heart—Fī-aslīhī; dil se; jī se; dar-aslī; sachmuch; wāq'ī; baqīqat mein.—

To get or learn by heart—Az-bar k; zabānī yād k; hifz k, kanth k—*For my heart*—Apnī jān kī qasam, agar meri jān bhī lām atī.—*Hard-*

ness of heart—Dil kī sakhti; be-rahmī; patthar kā sā jigar h, be-dardī.—

To break the heart of—(a) Nā-ummed yā bahut ranjida k; mutaassif k; ranj

se nihāyat hī dil tor d—(b) Qarīb-ul-īkhtlām k, goyā khatime ko pahnū-

chā d; qarīb qarīb khatm kar chuknā yā anyām ko pahnūchā d. *Said*

of any thing undertaken—*To find in the heart*—Rāgib yā māl h, chāhūā.—

To have in the heart—Hūda k; 'azm, qasd k—*To have the heart in a nut-*

shell—Nihāyat tang-dil past-himmat yā buz-dil h.—*To have the heart in the*

mouth—Bahut dārnā; uihāyat khauf-zada yā muḥhawwaf h—*To take to heart*

—Kisī bāt par ranjida h; kisī amr kī nisbat ta'alluq-ī-khātīr r (mutafakkir

—)*To set the heart at rest*—Qarār pakarnā; mutmayin h, dil jam'ī r—*To*

set the heart on or upon—Kisī shai par dil lagānā, kisī shai kā uihāyat mush-

taq h; kisī bāt kā bahut shauq r. yā shāiq h

Heart-burning, n. Nā-khushī; 'adāwat; kīna; chhipī chhipī dushmanī.

Heartily, ad 1—Dilse, Dil-o-jān se, sachche dil se; sachāyise, sach-much.

2—Dil se; saigamī se, musta'idi se; tandihī ke sāth.

3.—Shauq se, khūb; dil khol-kar, bahut

To eat heartily—Shauq se (dil khol-kar bahut yā khūb) khānā

Hearty, a. 1.—Jismen dil kā lagnā zāhir ho; sargarm; garm-josh; musta'id; jisinen nihāyat musta'idi zāhir kī jāwe.

2—Jo dil se paidā ho; sachchā; jismen garm-joshī ho.

3.—Mazbūt; qawī; pur-kār, za'if yā kam-zor nahīn.

4.—Jisse tāqat barhe, muqawwī; 'umda; bahut sā, kasīr. [we; peṭū

A hearty eater—Bisār-khwār, jo shauq se aur khūb khāwe; jo dil khol ke khā-

Heat, n. 1.—Garmī; harārat; hiddat.

2.—Woh kaifiyat jo āg yā dhūp wagaira ke sabab se jism ko mah-sūs ho, garmī, sardī kā zid. [tamāzat.

3—Garm hawā; garmā; garmī; tapish; harārat; sozish; jalaū;

4.—Kisī jism kī sūtat hālat yā tangat jisse uskī garmī zāhir ho; surkhī; tūmtimāhat, damak. [garmānā; tāw d.

5.—Ek bār garmāye jāwe yā garm hone kī hālat, garmī d. yā

Give the non another *heat*—Us lohe ko ek bār aur garmāo (ek tāw aur do).

6—Sakht koshish jo ek martaba begaur rukāwat ke kī-jāe; koshish-wāhid, daur jo ek hī bār daurī jāe; daur. [sargarmī; tāw.

7.—Nihāyat dāje kī shiddat; josh; garmī yā garmā-garmī; harārat;

8.—Dil kā josh; shu'la; harārat; bhārak uṭhnā.

9.—Garm-joshī; tezi; khayālāt yā taqrīr ke muta'alliq josh.

10.—Josh, ubāl.

Heat, v. t Garm k, garmī pahunchānā yā d; garmānā; harārāt paidā k.; tahiik d, josh meñ lānā yā josh paidā k, ubhāṇnā; bhāṇkānā.

Heat, v. t Garm ho-jūā, garmā-uthnā

Heavily, ad. l —Guān-bāī se, bare bojh se, bahut hī; shiddat se.

To bear heavily on a thing—Kisī shai par girān-bār h yā guzarānā —To be heavily loaded—Bahut bojhā rahnā, khūb ladā rahnā

2.—Bare ranj se, gam ke sāth, udāsi se, malāl ke sāth.

3.—Āhista āhista aur miḥnat se, dushwāī se, diqqat se.

Heavy, a. l.—Jo miḥnat se uthe; halkā nahīn, bhārī; waznī; qad wus'at yā miqdār meñ barā; mazbūt, jo mushkil se chale yā jumbish kare

2.—Jiskā takarrumul sahl yā āsān na ho, jo mushkil se bardāsh ho, giṇān-bār; ranj-dih; dil-āzār; jaise jabr mutasawwar ho; jiskā sahnā yā kainā dushwār ho.

3.—Bojh se dabā huā; jhukā huā; bojh fikr ranj dard māyūsī yā himāqat wagaira se dabā huā [se bharā huā.

4.—Sust; kāhel, be jān, himāqat se bharā huā; be-lutf; be-aqli

5.—Girān-bār, jo jald na kaṭe yā bite

Heavy hours—Ghaṭe jo jald jald nikal na jāen; waqt jo giṇān bār ho

6.—Jo mi'de par bojh sā pare, jo jald hazm na ho (na pache); saql, giṇān yā girānī paidā k w., jise mi'da qabūl na kare.

7.—Nam, tar, gahīrā; mulāim; kichar sā; jispar chālne yā hal wagaira ke chālne meñ diqqat (rukāwat) ho—jaise zamīn rāh wagaira

8.—Mawwāj; jismeñ lahar khūb zor se uthe—jaise samundar.

9.—Miqdār meñ barā; barā; kast—jaise saif dain wagaira.

10.—Gahnā, ghanā, galiz; kālā—jaise bādāl.

11.—Jismeñ barī miḥnat yā bahut kuchh saif darkār ho—jaise koyī kām jiskā bhā utḥāyā jē [garaj

12.—Baland-āwāz, zor-shoi kā, bhārī, jismeñ barī āwāz ho—jaise

13.—Bādāl chḥāyā huā, jiske dekhne se malūm ho ki pānī barsā chāhtā hai; tālik—jaise āsmān. [kast; be dārī

Heed, n. Tawajjuh; lihāz, khayāl; dhyān; ihtiyāt; khabar-dārī, chau

Often with give or take

Heed, v. v. Khayāl meñ lānā; mānnā, samajhnā.

Heedful, a Mutawajjuh, lihāz r. w, khayāl r. w; chaukas; hoshyār, khabar-dār. [bachāw kī sudh na r w

Heedless, a. Be-khabar, be-parwā; be-fikr, gāfil; althar, apnī jā apne

Heel, n. l —Eṛī—jaise pair jūte moze wagaira kī; kāntā jo bāt kī er meñ lagāyā jātā hai, ba'z waqt is lafz (heel) se kul pair bhī samjḥā jātā hai

Neck and heels—Sārā badan; sar se pāwnī tak —To be at the heels of—Khūb pī chḥā k, zarā bhī picḥḥā na chḥornā; tā'āqubī-shadīd k, sāth hī sāth rahnā

To be out at the heels—Tabāh-hāl h; khasta-hāl h, shikasta-hāl h, burī hālāt meñ (tang yā tang hāl) rahnā —To cool the heels—lutizār k; mustazir rahna,

thahre rahnā, dam l —To go heels over head—Jald jald yā be-tahāshā chalna

To have the heels of—Kisī ke āge nikal jānā; kisī par sabaqat le jānā —To lay by the heels—Qad kar-l; nā ba jaulān k —To show or take to the heels—Bhāg jānā; rafū-chakkar ho jānā, nau-do-gyārah ho-jānā; chal d.

Height, n. 1 — Balandi; unohāyī.

2 — Tika; dhuhā; choti, tīlā yā pahār

3 — Kisi bāt meñ buzurgī masalan ikhtiyār 'ilm yā humar meñ; rafāt; fauq; 'awām meñ fauqiyat; logon par ba'āyī yā 'azzat; 'urū.

4. — Kamāl shiddat yā sakhtī, nihāyat dāje kī ziyādati; intibā; gāit darja yā mairaba

5 — Bartari meñ taraqqī; dāja; rutba, mairaba.

Heighten, v. t. 1 — Ūchā k; baland k., aur tīpar ko ūtlānā.

2 — Taraqqī k. yā d., 'umdagī yā achhāyī men aūon se barhā d; izād k.; afzāish k. [kar-d.; kisi burāyī men taraqqī d.

3. — Aur burā k. yā banā d.; shiddat barhā d.; aur sangīn yā qabīh

Heinous, a Barā; sangīn, 'azīm; kabīr; sakht; shadīd.

A *heinous crime* — Jumra-sangīn yā kabīr.

Heinousness, n Sangīnī, barā h; shadīd h; sakhtī.

Heir, n. 1 — Wāris; woh shakhs jisko koyī jāedād uske mālik ke marne ke ba'd mile, woh shakhs jisko kisi mulkiyat kā haq ba'd wafāt uske mālik ke hāsīl ho; jis shakhs ko kisi dūre ke marne ke ba'd koyī haq yā matrūka qānūn hāsīl ho. [nek-nāmī yā bimāī wagura.

2 — Woh shakhs jisko koyī bāt uske mūris se hāsīl ho masalan

Heir apparent — See Apparent — *Heir at law* — Wāris-i-qānūnī ya'nī aīsā shakhs jo apne mūris ke marne ke ba'd uski kul jāedād-i-bilā-wasiyat kī nisbat haq q-wirāsāt rakkhe — *Heir presumptive* — Woh shakhs jo mūris ke fil-faur mar jāne kī hālat men uskā wāris ho sake par jah mumkin ho kī agar koyī wāris-i-qarīb tar paidā ho yā koyī dūsiā amī i-ittifāqī wuqū' men āye to shakhs-i-mazhū kā haqq-i-wirāsāt zālīl ho jāwe. — *Residuary heir* — 'Asaba. M. L.

Heiress, n Wārisa; woh 'aurat jisko wirāsāt kā haq ho.

Heirless, a. Lī-wāris, be-wāris; jiskā koyī wāris na ho.

Heirloom, n Asāsu-l-bait yā māl-i-mauqūla jo qānūn yā wirāsāt ke rū se īrs ke shumūl meñ wāris ko mile, koyī jins jo kayī pusht se kisi khāndān men ho [wirāsāt, mirās.

Heirship, n Wāris kī hālat hāsīyat yā uske huqūq; wirāsāt, haqq-i-

Help, v. t. 1 — Madad d yā k, rānat k, kisi kām ke anjām lhwāh kisi maq-sad ke husūl ke liye quwwat bakhshnā yā zarī'a baham pahunchānā

2 — Taklif yā qabāhat se najāt pāne kā wasīla baham pahunchānā; gulū khalāsi men madad d, madad-gāi h.; madad himāyat yā dast-giri karke kisi taklif se bachānā.

3 — Dard yā bimāī meñ chāra-kār baham pahunchānā; chhorānā; ghaṭānā yā takhīf k; achchhā k; sihbat d.

4. — 'Ilāj k.; raf' k.; bure ko bhale se tabdīl k.

5. — Roknā; bāz r.; insīdād k., mānī' h.

6. — Bāz rahnā; chhor d, bachā jānā.

To help forward — Madad de kar āge chalānā yā barhānā — *To help on* — Taraqqī d, madad karke taraqqī bakhshnā. — *To help out* — Qibāhat se chhorāne yā kisi mansūbe ke pūnā karne men madad k — *To help over* — Raf' yā dūr karne ke liq k; is qābul k kī hāl kar sake — *To help one over a difficulty* — Kisi ko is liq k kī woh kisi qabāhat ko dūr yā raf' kar sake (dushwārī ko hāl kar sake). — *To help to* — Kisi ko kuchh d. yā baham pahunchānā; khāne ke waqt kisi ko kuchh d, uske āge pesh yā maujūd k. — *To help one*

to a dish of sweet meats—Khāne ke waqt kisi ke āge mithāyī kī tashtari rakh d. yā usko khāne ke liye mithāyī d.

Help, v. i. Madad d. ; mu'īn h ; quwwat yā zarī'a d.

To help out—I'ānat k , koyī shai baham pahuñchānā.

Help, n. i.—I'ānat , imdād ; madad , kisī kām ke anjām khwāh dushwārī yā musibat se chhuṭkārā pāne ke liye jo tadbīl kar dī jāwe , yārī ; 'aun.

2—Chāra yā chāra kār , 'ilāj , upāe ; woh bāt jisse kisī qism kī taklif raf' ho.

There is no help for it—Iskā koyī 'ilāj nahin hai , isse yā ismeñ lāchārī hai.

Helpless, a Jisko madad na pahuñche yā quwwat na ho ; jo imdād kā muhtāj ho ; lāchār , kam-zor , nā-tawān ; be-chāra ; be-bāl-o par.

Help, n. Got , sanjāf ; magzī ; kor ; kanāia , hāshiya

Help, v. t. Magzī goṭ yā sanjāf lagānā , kor lagānā , hāshiya lagānā. [dālā

To help about, around, or in—Gher ke bhitār kar l. , gher l ; muhāsare men

Hence, ad. i.—Is jagah se ; yahān se.

2.—Is waqt se , ab se ; āyinda ko , āge ko , ba'd ; pichhe [hāzā ; ishiye.

3.—Is sabab bā'is yā wajh se , bacaur natije yā māhasal ke ; pas ; li-

4.—Isse , is masdar yā bunyād se

5.—Yahān se chalā jā , chal , dūr ho ; nikal jā ; kanāie ho.

 In the last sense, "used, elliptically and imperatively, for go hence ; depart hence ; away ; be gone." Webster.

Henceforth, } ad. Ab se ; āge , ba'd iske.
Henceforward, }

Here, ad. i—Yahān ; is jagah ; is maqām par.

2.—Is zindagī meñ ; yahān yā dunyā meñ.

Here and there—Jā-ba-jā ; jahān tahān ; muntashir ; thorā thorā , ohhitar-bitar

It is neither here nor there—Na yahān na wahān ; kahīn nahīn , nā chuz , gair-muta'alliq

Hereditable, a. Qibul-i-tauris ; jo wirāsatan mil yā pahuñch sake.

Hereditament, n (Law) Kisī qism kā māl jiskī nisbat wirāsat pahuñche , māl-i-maurūsi , irs , mirās.

A corporeal hereditament—Woh māl-i-maurūsi jo ānkhoñ se dekh parē aur jisko apne qabze meñ lā-saken ; māl-i-maurūsi-i-mujassam —An incorporeal hereditament—Ek khayālī istihqāq jo qānūnan māl-i-maurūsi-i-mujassam se paidā ho.

Hereditary, a. i.—Jo wirāsatan yā mūrīs se mile ; maurūsi [par qābiz hai He is in possession of a large hereditary estate—Woh ek bari milk-i-maurūsi

2—Jo mūrīs se wārīs ko pahunch sake ; jo wārīs-i-qānūnī ko wirāsatan mil sake.

The post of Qānūngo is hereditary—Qānūngo kā 'uhda maurūsi hotā hai , Qānūngoyī ek maurūsi 'uhda hai yā 'uhda-i-qānūngo pusht-dar-pusht (nasa lan ba'da naslin) chalā etā hai. [ābāyī , pushtani , maurūsi

3—Jo bāp yā mān se larke kī taraf muntaql huā ho yā ho sake ;

Hereditary bravery—Maurūsi shujā'at , woh dilerī yā bahāduri jo kisī ke bāp yā mān meñ rahī ho —**Hereditary disease**—Ābāyī maraz ; aisi bimāri jo kisī ko uske bāp yā mān se lābiq ho ; pushtani bimāri

Heritable, a. Qibul-i-tauris ; jo wirāsatan mil-sake.

Heritage, *n* Irs; warsa; mīās, jo kuchh mūrī se uske wāns ko pahunchē
Hesitate, *v. t.* 1 — Kisi bāt kī nisbat rāe-i-qat f qām karne yā kār-rawāyī
 meñ ruknā khwāh taammul k.; kisi amr kī nisbat mashkūk rahnā;
 pas-o-pesh men rahnā yā pas-o-besh k.; āgā-pīchhā k.; dubdhā k yā
 dūbdhā meñ rahnā; shash-o-panj meñ rahnā; muzabzab rahnā.

2.—Rukruk ke bāt k, bolne meñ ruknā; hīklānā; luknat k [ruk ke.

Hesitatingly, *ad* Pas-o-pesh ke sāth, ba-taammul; shak ke sāth; ruk

Hesitation, *n.* 1 — Pas-o-pesh. shubha, shak; dubdhā, āgā-pīchhā;
 taammul, hais-bais, shash-o-panj. [kahnā.

2 — Bolne meñ rukāwat; luknat; hīklābat; ek ek bāt ruk ruk ke

Hew, *v. t.* 1 — Kulhārī se kāṭnā; kisi tez āle se kāṭ-kar gurā d; chīrnā;
 kāṭnā; tarāshnā, rukhānī se kāṭnā; chīkūnā k.; tukrā ṭukrā k.

Often with *down*, or *off*.

Hide, *v. t.* 1 — Chhipānā, nazar se dūr yā nazar ke bāhar r., makhfī r.;
 poshida r, kisi ko jāune na d.; lā'ilm r., iqār na k. [bachānā

2.—Khatre se bachānā; mahfūz r.; muhāfazat k., bachāw k;

Hide, *v. i.* Chhipā rahnā, apne ko chhipāye rahnā; nazar se dūr rahnā,
 dekh na paṛnā.

Hideous, *a* 1 — Dekhne men bhayānak; khauf-nāk, jiske dekhne se
 ḍar paidā ho. [bahlūk.

2 — Sunne meñ kalfī yā burā, jiske sunne se ḍar paidā ho; muḥīb;

3.—Makrūh; nafrat ke qābul, ganda

High, *a* 1 — Baland, unchā, raftī, 'ālī-shān.

2.—Ādāb aur aḥlāq yā 'aql meñ barā.

3.—Rutbe nekuāmi 'uhde yā haisiyat wagaira men barā.

4.—'Ālī-uzhād, 'ālī-khāndan; utfa-i-sharīf se paidā, amīr-o-kabīr
 se paidā, mu'azzaz.

5.—Nihāyat qawī tez yā 'azīm wagaira, tund; shadīd, zī-jāb;
 qawī; tāqat-dār. [ho; gahūī—jaise bāt.

6.—Nihāyat mujmal, babut hī mushkil; jiskā samajhūā dushwār

7.—Girān-bahā, barī qīmat kā; besh qīmat; manhgā

8.—Gustākh; magrūr, numāishi.

9.—Koyī sifat-i-khās numāyān taur par r. w.

High heat—(a) Sakht yā shuddat kī garmī (b) **High noon**—Thīk do-pahar,
 'am chāsht. (c) **High colour**—Shekh rang, gahūrā rang.

10.—Bādshāh se muta'ālīq; saltanat-mansūb.

High treason—Bādshāh se bagāwat

High time—'Āin waqt; thīk waqt, kisi kām ke karne kā pūrā pūrā waqt yā
 mauqa—**High life**—Amīrōn yā daulatmandōn kī suhbat men zīndagi basar k.

(unki suhbat r.)—**High living**—'Umde aur besh qīmat gīzā (khānā) khānā.

High, *ad* Baland; barī unchāyī tak; bahut hī; nihāyat hī; bare gaur
 yā khaūz se; khūb dūb ke [bāt kā khayāl na rakkhā jāe.

High-handed, *a* Zālīmāna, magrūr; jismeñ sakhti kī jāe, jismeñ kisi

Highness, *n* 1.—Unchāyī; balandī wagaira.

2.—Ek 'izzat kā khitāb jo bādshāhōn yā aur zī-rutba shakhsoñ ke
 hīe kām meñ lāyā jāwe—masalan wālā-jāh, 'ālī-jāh; 'ālī janāb wagaira.

Highway, *n.* Shārī-i-'ām; shāh-rāh; aisi rāh jahān sab log āmad-o-raft
 rakheñ yā jīpar sab kā guzar ho

Highway-man, *n* Jo shāu'i-'ām par sauga-i-bi-l-jabi kare; iāh-zan yā iah-zan, quttā'u-t-taiq. [muzāhim h]

Hinder, *v t* 1—Āge chalne na d.; rok d., chalne na d.; mukhl h.;

2.—Kisi shai ki taraqqi ko rok d.; insidād k., māni' h.

3—Mamūm k.; māni' h.; mahjūb k.; bāz i. poknā.

Hinderance, } *n* 1.—Roknā; māni' yā muzāhim h; rukāwat k. [rok-ṭok.

Hindrance, } 2—Amr-i-māni'; rukāwat ki bāt, muzāhamat; mumāna'at, rukāwat,

Hinge, *n* 1—Woh kānta yā jor jupar darwāza pbatāk yā dhapnā wagaura ghūme, qahza narmādagi; chūl, pāiza. [kulliyā; kisi amr kā madār

2.—Woh bāt jupar koyi dūsi bāt munhasi yā mauqūf ho; asl usūl,

This argument was the *hinge* on which the question turned—Us amr-i-mu tanāzi'a fih kā madāi isi dālil par thā—*To be off the hinges*—Darham-barham yā pareshān h., mushawwish yā mustarb h., be-thekāne rabnā

Hinge, *v. t.* Qāim munhasi yā mauqūf h; natije yā tasfiye ke liye khās kar munhasi h

Usually with *on* or *upon*.

[Isi ek bāt par munhasi hai

The decision of the case *hinges* on this single point—Us muqaddame kā faisala

Hint, *v t* Khafif zikr yā kisi dūr ke ishāre se yād dilānā, ishāia k, kināya k., imā k., ishāratān yā kināyatān kahnā yā sochānā

Hint, *v. t.*— [khafif mazkur k

To hint at—Ishāre yā kināye se kahnā, kisi bāt ki nisbat kuchh zarā sā kah d.;

Hint, *n* Ishāra; imā, kināya, zikr-i-khafif, do ek bāt jo ittillā' yā yād-dihī ke liye kah di jāe [liye kisi shai kā dūse se l; kirāye par l, thike par l.

Hire, *v. t.* 1.—Mu āwaze yā badal ke 'iwaz men chand-roza isti'māl ke

2.—Thike par r., ujrāt par r.; mazdūrī thahrā kar r.

3.—Kisi ko haqq-u-s-sai ke 'iwaz men bure yā nā-jāiz kām men lagānā yā masūf k.; rishwat d.

4.—Kināye par d.; thike par d., bhāre par d

Usually with *out*, and often used reflexively.

He has *hired* out his house—Usne apnā makān kirāye par de-di-yā—*To hire*

one's self *out*—In'ām yā mu'āwaze ke badle men kisi lām kā kainā manzūr k

Hire, *n* 1.—Woh mu'āwaza wagaura jo kisi shai ke isti'māl-i-'ārizi ke liye diyā jāe; mazdūrī, ujrāt, kināya, bhārā, ajūra. [khidmat

2—Muzd (mazdūrī), mihnātāna, haqq-u-l-khidmat; mu'āwaza i-

3—Zalīl yā nā-jāiz khidmat kā silā; rishwat.

4—(Law) Kisi qimat yā mu'āwaza-i-mu'āryan ke 'iwaz men kisi shai ke tasarruf yā kisi shakhs ki khidmat yā mihnāt kā mu'āhada.

Historian, *n* Muwarrikh, tārikh-nawis, tawārikh dān.

Historic,

Historical, } α 1.—Tawārikhī, jismeñ wāq'āt kā bayān ho.

2—Tawārikh se muta'alliq, mansūb-ba-tawārikh [hāsil ho yā nikle.

3—Jo tawārikh men ho, mundarja i tawārikh, jo tawārikh se

History, *n* 1.—Tawārikh yā tārikh; qaumon yā māsaton ke wāq'āt yā hālāt; ma' wujūh aur natāj ke wāq'āt kā musalsal bayān.

2.—Bayān; dāstān, wāq'āt yā sawānih kā zabānī bayān; ashyā-i-maujūda kā bayān; kaifiyat, kisi shakhs yā shai ke muta'alliq hālāt ki sarāhat yā tafsil [yā use chhūnā; zor se mārñā yā chhūnā.

Hit, *v. t.* 1.—Mārñā; jis obj par shast lagā-kar mārñā uspar pahunchnā

2.—Thik-thik h ; jaisi zarurat yā jaisā mauqa' ho waisā hī h., kamyābi se anjān k.; mutābaqat r., iāst āna, mār l.; tū-ba-hadaf h. Hit, v. i. 1.—Ohhū jānā; lagnā; lag jānā; takkar khā jānā.

Followed by *against* or *on*.

2.—Kisi shai-i-maqṣūd tak pahuṭchnā yā usko pānā; kisi koshish meṁ ittifaqan yā khush qismati se kamyāb h.; na chūknā. [jānā.

To hit on or upon.—Ittifaqīya pānā yā milnā; pā-jānā, nazar yā khayāl par Hit, n. 1.—Zarb; takkar; ek shai kā dūsri shai se lag yā bhū jānā; zarb jo kisi shai par ittifaq yā khush-qismati se lag jāe; ittifaq; sanjog; amr-i-ittifaqī, koyi achchhi bāt jo ittifaq se ho jāe [se ho-jāe

A lucky hit.—Ittifaq; hasana; buan-i-ittifaq; achchhā sanjog, jo khush nas'bi

2.—Koyi bar-jasta kalām yā khayāl; aisā kalām jo nihāyat mauzūf yā chaspān ho, kalām yā khayāl jo tīr-ba-hadaf ho

Hither, ad. Idhar; yahān. is jagah [wards the speaker." Webster.

Used with verbs signifying motion, and implying motion to-
Hither and thither.—Idhar-udhar; yahān wahan; jā-ba-jā

Hither, a. Bahut nazdik; bolne wāle (mutakallim) ki taraf. dūr nabīn. -
Hitherto, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; haūz, zamānā-i-hāl (is waqt) ke pahle.

2.—Is jagah tak; yahān tak; kisi hadd-i-mu'ayyan tak.

Hoax, n. Dhokhā jo khel kī tāh se diyā jāe; dhokhe yā haṁsi kī bāt; dhokhā jismen bad-niyati na ho; jhūnsā, jūl, buttā [d; buttā d.

Hoax, v. i. Dhokhā d.; khel yā haṁsi ke tariq par kisi ko chhainā, dām Hold, v. i. 1.—Pakre rahnā, rakkhe rahnā; giruc yā nikal jāne na d.;

roke rahnā, kisi hālat-i-khās meṁ mauqa'-i-mu'ayyan par yā hudūd-i-mu'ayyana ke andar r [chhoṛnā; taik na k.; bachāye rahnā, mahfūz r.

2.—Apni hifāzat meṁ r.; kisi shai par qabza yā ikhtiyār r.; na

3.—Kisi shai par qābiz rahnā; apne qabze yā taht meṁ r.

4.—Roknā, zabt khwāh qābū meṁ r., chalne yā harakat karne na d.; mahdūd k.; muqayyad k.; qānūn yā nasāib ke rū se pā-band k.

5.—Wujūd yā kām-i-awāyī ke lihāz se qāim r.; chālāye chalnā; pānawī k jaise kisi tariq yā bahs kī; sāqit na hone d.; bar qarār r.; qāim r. [anjām mansab ke rū se k.

6.—Koyi kām h-i-ittifaq yā sharik ho-kar k., kisi fīl kā msirām aur

7.—Kisi chiz kī gunjāish, kisi chiz ke rakhne kī salāhiyat r.; kisi zarf (bartaṁ) wagaira kā is qābil h kī usmen koyi chiz rakkhi jāwe yā samāwe; bāhne yā gir jāne na d.

8.—Taslim k. jaise kisi rāe ko, kisi bāt par khul-ke yā chhipe chhipe sābit qadam rahnā, kisi irāde par isrār ke sāth qāim rahnā; qāim rahnā. [k., apne dil meṁ samājhnā, thahrānā; qarār d.

9.—Khayāl k., sochnā, samājhnā, tasawwur k.; tajwiz k.; shurnār To hold a wager.—Bāzi lagānā, dāwā par rakhnā yā lagānā, kisi chiz kī harjit

k.—To hold forth.—Zāhir k.; pesh k., koyi bāt tajwiz yā qabūl karne ke liye pesh k.—To hold in.—Roknā, zabt meṁ r., āge bārhne na d.—To hold off

—Fāse par yā dūr r.—To hold on.—Qāim r.; chālāye chalnā.—To hold one's own.—Apni hālat-i-maujūda par qāim r.; jagzish na k.; hār na jānā.—To hold out.—Denā; lene ke liye kahnā; pōsālnā; āge bārhā d.—To hold out hopes or

promises—Ummed d ; ummed-wār yā mau'ūd k.—*To hold up*—Uṭhānā, ūpar k ; qāim r , saṁbhāle rahnā.

old, v. l.—Sach ṭhaharnā, dhokhā na d , ba-taur wāqī'a yā nafsū-l-amr ke qāim rahnā : nā-kāfī gaur muta'alliq yā jhūṭh na ṭhaharnā, jāiz h. yā rahnā, imtihan ke ba'd qāim iahnā.

To hold to—Sach ṭhaharnā; ba taur wāqī'a yā nafsū-l-amr ke qāim rahnā—

To hold good—Jāiz rahnā, nāiz rahnā, qāim yā mustabkam rahnā; rawā h 2 —Apnī tayīn roknā, bāz ānā. [mā-tahtī qabūl (taslīm) k.

3.—Haq yā istihqāq hāsil k ; kisī shai ke qabze kī nisbat dūsre kī

To hold forth—Bār-i-'ām kahnā; mushtahar k , sunānā, wa'z k ; 'lān k ; talqīn k

To hold in—Apnī tayīn zabt men r. (roke rahnā) —*To hold off*—Dūr rahnā,

kanāre rahnā, ta'alluq na hone d ; wāsta bachā jānā.—*To hold on*—Mazbutī

se qāim rahnā, qāim rahnā; chālā chalnā —*To hold out*—Apnī tayīn saṁbhāle

rahnā, rujū' na h , saṁbhāle rahnā, qāim rahnā; chalnā: tābī' na h.; itā at

na qabūl k ; maglūb na h —*To hold over*—Kisī mansab yā shai-i-maqbūza

wagaira par aiyām-i mu'ayyana se zūd tak qāim yā dakhīl rahnā —*To hold of*

or from—Kisī se haq yā istihqāq 'āl k ; kisī shai ke qabze kī nisbat kisī kī

mā-tahtī taslīm k —*To hold to or with*—Kisī shakhs yā rāe kī taraf ho-jānā,

kisī shakhs kā yā kisī rāe meṁ sharik ho-jānā —*To hold together*—Shāmil

rahnā, judā na h ; milā-julā rahnā, ekatṭhā rahnā; muttasīq rahnā —*To*

hold up—(1) Sābit qadam rahnā, mustaqīl rahnā, shikasta-khātir na h., jon

kā toṭh rahnā; bal na khānā; na ṭūtnā (2) Meṁh kē barsanā band ho-jānā;

mauqūf ho jānā, ruk jānā; ṭhahar-jānā

Hold, n. l.—Paharnā; paksine kā taiiq ; girift ; pakar.

Often used with the verbs *take* and *lay*.

2.—Kisī shai ke lene yā rakhne kā ikhtiyār yā uski bunyād , da'wā

3 —Woh shai jise sahīre ke liye pakreṁ; woh shai jise koyī pakre yā jise pakar kar woh saṁbhālā rahe.

4 —Qaid-khāna , mahbas ; hawālāt.

5 —Hifāzat kī jagah ; qal'a ; garh yā garhī

Often called a *stronghold*.

Holder, n. l —Jo shakhs kisī shai ko pakar qaid rok yā apne qabze meṁ rakkhe uspar bāwar kare 'alā-hāza-l-qiyās. [rahe

2.—Kāsht-kār; asāmī; jo shakhs dūsre se zamīn lekar uspar dakhīl

3.—Kisī shai kā mālīk yā qābiz.

4.—Woh shai jise koyī chīz rukī rahe [shai jo kisī ke qabze meṁ rahe.

Holding, n. l —Haqqīyat, woh arāzī jo ba-taur shikmī ke lī jāe ; kāsht, 2 —Ikhtiyār, dāb , ru'b [rāhat ; tewhār ; ta'tīl.

Holiday, n Mihnāt se fursat kā dīn; tafrih aur khushī kā dīn , yaumu r-
The holidays—Tafrih yā khushī ke mu'ayan khwāsh ma'mūlī aiyām

Hollow, n. Gar ; garhā ; jauf, kisī shai ke andar jo jagah khālī ho ; gufā ; sūrakh ; mānd ; kisī shai men chauṛī khulī jagah

Hollow, a. l.—Polā , polkhā ; thos nahīn ; mujawwaf , bhītar se khālī , peṭ kā khālī ; andar se khālī ; bhītar se bhārā nahīn ; chhūchhā

2.—Sachchā yā wafā dār nahīn ; jhūṭhā , dagā bāz , riyā-kār [banānā

Hollow, v. t. Khod kāt yā kanda karke khālī k ; khālī k. ; khokhlā yā polā

Hollow, *ad* Is tarah par ki be-qābū ho-jāe yā tāqat wagaira bāqī na rahe, bi-l-kul; tamāntar, kuliyatan; be-gair diqqat ke; sahl meñ.

☞ Chiefly after the verb to *be*, and often with *all*. (*Colloquial*.)

Holograph, *n*. Woh nawishta masalan khat dast āwez wasīyat-nāma yā yād-dāshat wagaira jise uske likhne wāle ya'nī kātib muqir jā mūsī wagaira ne bi-l-kul apne hāth se likhā ho.

Home, *n* 1 — Makānyā makān-i-maskūna, rahnekāghar jāe-i-sukūnat, khāna

2 — Khās apnā mulk vā des; watan; wilāyat. [*rāhe*.]

3. — Hamesha rahne lī jagah yā woh maqām jibān koyī hamesha

At home — Apne hi makān yā dere par, ghar par. — *To be at home on any subject* —

Kisī lāt se bahūbī wāqif h., kisī amr men māhir h. [*desī; wilāyatī*.]

Home, *a* 1. — Mulk yā watan mansūb; makān se ta'alluq r. w., khāngī;

2. — Sakht, kari, nihāyat daid nāk.

Home, *adv* 1 — Apne makān yā ghar ko.

Go home — Apne makān ko jāo, ghar jāo

2 — Apne mulk des yā watan ko.

☞ Opposed to *abroad*, or in a foreign country.

3 — Nazdik-nazdik; saṭ-kar, ṭhik, bar-jasta; bahut hī.

This consideration comes *home* to our interest — Ham logon ke naf-nuqsān par is khayāl yā tajwiz kā bahut hī asar pahunchtā hai.

Homely, *a*. 1. — Sāda; hasīn yā khūb-sūrat nahīn.

2 — Bhaddā, siddhā-sāda, motā; 'unda yā nafis nahīn; usī tarah kā jo ghar ke ma'mūlī sarf ke liye bane. [*banā huā*]

Home-made, *a*. Ghar kā banā huā; khāna-sāz; apne mulk yā des kā

Home-steed, *n* 1. — Makān kī jagah; woh zamin yā ihāta jo makān se mulhiq ho; basgit. [*jagah*.]

2. — Kisī khāndān ke logon kā ibtidāyī maskan; asli būd-o-bāsh kī

3. — (*Law*) Kisī kā makān-i-maskūna aur woh iadedād-i-arāzī jo usko id gird aur mulhiq ho [*jānā; mardum-kushī*.]

Homicide, *n*. 1. — Qatī-i-insān; ek insān kā dūse insān se halāk kiyā

2. — Qatī-i-insān, woh shakhs jo dūse shakhs ko halāk kare.

Homogeneous, *a*. Ek qism yā naw' ke; ham-qism; ham-naw'; ham-jins yā yak-jus; jiski tarkīb ajzā i-ham-qism se ho; jo ek tarah ke hisson se banā ho. [*lagā ho*.]

Honest, *a*. 1. — Achchhā; nek, jiski nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā na A man of *honest* report — Nek nām shakhs; jisko log achchhā kahen

2. — Dūron se leu den (dūd-sīd) meñ sāl; dhokhe aur fareb se barī, jo hamesha insāf yā imān ke rū se kām kare khwāh kām karne par mān ho; imān-dār; rāst-bāz; mutadāyin, khaiā.

☞ Applied to persons

3 — Jismeñ fareb na ho; fareb-āmez yā farebī nahīn; wājib, jo diyānat yā rāst-bāzī se kiyā jāe, munsifāna, wājib; sachchā, nek-niyatikā.

An *honest* transaction — Aisā mu'āmala jismeñ fareb na huā ho, jo mu'āmala rāst-bāzī se mun'āqid ho, sachchā mu'āmala.

4. — Sachchā; dil khol ke, sādīq. [*i khātir*] kiyā jāe

An *honest* confession — Sachchā iqrār; aisā iqrār jo dil khol ke (balā kashidagi

5.—Jo kisi nek kām ki taraf rujū' ho; jo wajib usūl par maḥnī ho; jo sachhe dil se ho, sachchā, wājib

Honestly, *ad.* Diyānat-dāī se, imān-dāī se, sachāyī se, bilā-fareb; khontāyī se nahin, rāst-bāzī se; dil khol-kar, sāf dilī se

Honesty, *n.* Diyānat dāī; rāst bāzī; imāndāī; kharāyī, sidq, sachāyī

Honour, *n.* 1.—'Ta'zīm, takrīm, hurmat; ihtimām, khulūs wa 'ubūdiyyat

2.—Woh shai jiski 'izzat qadī yā tauqīl wājib tariq par hī jāwe, aisi shai jo bā'is-i-fakhrī zīnat yā zebāish ho, shairāfat, buzurgī, 'izz o wīqā, ganat, rāst-bāzī, diyānat, pākī yā pāk-dāmaū; 'iffat yā 'asmat.

3.—Jo kuchh wājib sahih aur munāsib ho uskā barā khayāl.

4.—Rutba, maṭala; shān, qadī-o-manzilat, 'izzat o ābū; nek-nāmī, nāmūs; nang-o-nāmūs.

5.—'Izzat kī mīshānī, woh chizen jo kisi ko uski liyāqat kī yādgār kī tarah dī jāen, aisi bāten jo kisi kī misbat uski ta'zīm yā tauqīl ki garaz se kahī yā kī jāen; qadī-o-manzilat kā subūt.

On one's honour—Halafan nahīn balkī apne imān ke rū se, apne imān kā wasta dekar, imānan — *To do the honour* — 'Izzat k, ta'zīm yā tauqīr k — jaise kisi mahmūd kī; husn-i-akhlāq yā tiwāzu' ke sāth pesh ānā

Honour, *v. t.* 1.—'Izzat ta'zīm yā tauqīl ke sāth pesh ānā yā baitāw k, adab k, ta'zīm takrīm yā tahīm k, parastish k.

2.—'Izzat bakhsnā; jalīlul-qadī banānā, mumtāz k.; sar-farāz k, rutba yā dārja bahānā, baland pāya k, mashhūr banānā yā shuhrat d. [ke munqazī hone ke ba'd rupaye chukā d

3.—Sakārnā aur mitī pūjne par rupaye (dām) de-d; sakār kar mī'ād

To honour a bill of exchange—Kisi hundavī ko sakārnā aur uski muddat

khatm hone (mitī pūjne) par rupaye (dām) de-d

Honourable, *a.* 1.—'Izzat ke lāiq, qadr yā iltifāt ke qābil; qābil-i-tauqīr; mashhūr, nāmwar; mu'azzaz; naṭīb; sāhib-i-tauqīr; zī-'izzat yā hurmat. [nāmī kā bahut khayāl yā pās rakkhe.

2.—Girāmī manish, baland-hāusala, jo diyānat rāst-bāzī yā nek-

3.—Jiskā madār kisi amr-i-ma'qūl par ho; jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho; zalīl nahīn; haqīr nahīn; jo ma'yūb na ho, wājib; munāsib; nek, ma qūl.

An honourable motive—Wajh-i-tahrīk-i-ma'qūl, achchhī niyat yā achchhā manshā.—*An honourable proceeding*—Aisi kāi rawāyī jo zalīl yā ma'yūb na ho, aisi kār-rawāyī jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho

4.—'Izzat ke qābil; wājibu-ta'zīm, jiski tauqīl yā qadr-o-manzilat hī jāe.

5.—Jo 'izzat ke sāth yā mu'azzaz tariq par hīyā jāe; jiske sāth aisi aisi bāten kī jāen jo tauqīl yā ta'zīm par dalālat karen, un bāten samet jisse qadr-o-manzilat sābit ho.

6.—Woh sifati kalīma jo kisi mausūf ke mā-qabl izhār-i-ta'zīm ke liye lāyā jāwe; ek 'izzat kā tawsīfi kalīma

7.—Jo jalīlul-qadr aur mu'azzaz shakhson ke liye mauzūn yā munāsib ho; jo kisi shakhs kī qadr-o-manzilat qāim rakhne ke liye uske hasb-i-hāl ho; ma'qūl, khatīl.

An honourable salary—Aisi upalābhara jo yābīnda ke rutbe aur 'izzat ke lihāz se (yā uske qāim rakhne ke liye) munāsib ho, mushāhara-i-ma'qūl yā khatīr

Honourably, *ad* 'Izzat ke sāth; tanqīr ke sāth; 'ālī-himmātī se; fairāzī se, khush-niyatī se, nek-nāmī se, bad-nāmī ke sāth nahīn.

Honorary, *a*. 1.—'Izzat-bakhsh yā jisse sirf 'izzat-bakhshī maqsūd ho.

An *honorary* degree—Aisā darja jisse koyī sirf ba taur 'izzat-bakhshī ke mum-tāz kiyā jāe yā jo kisī shakhs ko sirf uski 'izzat ke liye diyā jāe

2.—Jise koyī khitāb yā mansab bilā anjām-i-kār khwāh be-gair muāwaze ke hāsīl ho, kisī khitāb yā 'uhde kā be-gan kām kiye yā apī pāye 1

An *honorary* magistrate—Aisā majistret (hākīm i tanjādārī) jise apne 'uhde ke 'iwaz men mushāhara wagaira na milē—An *honorary* member of a society—

Kisī jalse kā usā sharik yā rukn jo us jalse ke muta'alliq koyī kām na kartā ho

Hook, *n*. Kāñṭā; kanṭiyā; qulāba, āñkiā, hañsūā; huk.

Py hook or by crook—Kisī na kisī tarah. terhe yā sidhe, jis tanīq par ho—*Off the hooks*—Pareshān, barham yā darham-barham.

Hook, *v* *t*. 1.—Kāñṭe se pakarṇā yā atkānā; kāñṭe se pakar ke khamchnā.

2.—Hile se lenā yā hāsīl k.; phande men phaisānā.

To hook on—Kāñṭā lagānā; kāñṭe se atkānā yā phaisānā

Hope, *n*. 1.—Ummed; tawaqqu'; rījā; chashma yā chashm-dāshṭ; taraqqub, āsrā ās yā āsā; bharosā; kisī bhalāyī ki khwāhish aur uske pāne yā mumkinū l-husūl hone ki tawaqqu' yā uskā tayaqqun; kisī qābil-i-pasand (margūb) shai ki ummed.

2.—Ummed dene wālī shai; woh bāt jiski nisbat kuohh ummed ho; woh shakhs yā woh shai jisse kisī bhalāyī ki ummed ho; ummed-gāh, honhāi shakhs yā bāt [mutaraqqaba.

3.—Woh bāt jiski ummed ki jāwe; shai-i-māmūl yā maijū; amr-i-

Hope, *v*. 1. Ummed r. yā k., tawaqqu' r.; ummedwār yā mutawaqqu' h.; ās r., kisī par bharosā k. yā i.; kisī se bhalāyī ki mazbūt ummed r.; kisī ko apnā ummed-gāh banānā.

Hopeful, *a* 1.—Aisī sifateh r w jisse ummed paidā ho; jismeñ bhalāyī yā kāmyābī ki ummed pāyī jāwe; honhār

2.—Ummed yā khwāhish r. w.; mutawaqqu', mutamanni; mutarajji; ummed-wār. [med na r w.; māyūs; mirās.

Hopeless, *a*. 1.—Be-ummed yā nā ummed, jis bāt ko jī chāhe uski um-

2.—Jismeñ ummed ki gunjāish na pāyī jāe, jismeñ bhalāyī ki tawaqqu' na ho, jismeñ koyī aisi bāt na pāyī jāe jo tabī'at ko margūb ho, radi—jaise hālat.

Horoscope, *n*. Zāicha, jaum-patr yā jaum-kundālī.

Horrible, *a*. Jisse khauf paidā ho; baulnāk; bhayānak; daiāwnā; muhib, wahshat-nāk, mutawahhish; karīh.

Horrid, *a*. Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; khaufnāk, dahshat-angez; wahshat nāk; nihāyat makiūh nā guwār yā nā-pasandida

Horror, *n* 1.—Larza kapkapī yā tharrāhāt jo bukhār āne ke pahle jāye ki tap men ma'lūm hotī hai.

2.—Khauf aur karāhiyat; dahshat aur nāfrat ki wajh se badan kā kañp yā tharrā uthnā; woh khāyal jo dil men kisī aisi shai se paidā ho jo khauf-nāk aur maktūh ho.

3.—Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; tā'iki, sannāṭā, wahshat-nāk khayālāt, aisi kaifiyat jisse dil ko ranj pahunchē

Hospitable, a. 1—Mihmān-nawāz, jo ajnab shakhson ko mihrbānāna aur bilā-ajr rakkhe aur khulāye-pilāye, jo ajnab shakhson aur mihmānon ke sāth mihrbāni aur shafaqat se pesh āye; jiski tabi'at mihmān-nawāzi par māl ho, mihmāndār yā mihmān-parwar; garib-nawāz, musāfir-nawāz

2.—Jis-e gairon ki nisbat fariyāzi zāhir ho yā izhār-i sakhawāt ho; jo bāt mihmān-nawāzi ke khayāl se ki-jāe, jiskā madār mihmān-parwarī par ho [dāri se.

Hospitably, ad Mihmān-nawāzi se; mihmān parwarī se; barī khātir.

Hospital, n Shifā-khāna; dā'u-h shifā; bīmār yā tīmār-khāna, woh makān ('ān isse ki 'ām ho yā khās) jahān mariz 'ilāj ke liye bataur khairāt ke rakkhe jāen yā unse unke mu'ālaja wagaita kā sarf liyā jāe.

Hospitality, n. Mihmān-nawāzi; mihmān parwarī; musāfir-nawāzi; mihmān dāri; mihmāni. [aur khulāye-pilāye, sāhib-i khāna.

Host, n Mezban; mihmān-dār; jo shakhs dūse ko apne ghar rakkhe

Host, n 1—Lashkar, fauj, dal.

2.—Kisi qism kā barā shumār yā barī jamā'at; amboh, bhīr; hujūm.

Hostage, n Woh shakhs jo kisi dushman (ganīm) ko kisi 'ahd-o-paimān ki shari'at ki ta'mil ke liye ba-taur kafālat ke hawāla kar diyā jāe aur ba'd ifā-i-mu'ahada chhor diyā jāe, yargamāl.

Hostile, a. Dushman ke muta'alliq; ganīm ke liye makhsūs yā mauzūn, jisse dushmani khusūmat yā bad-khwāhi zāhir ho, jisse mukhālafat aur mazarrat ki khwāhish kā izhār ho, jo dushman ke qabze meñ ho, mukhālifāna, mutazād, nā muwāfiq

Hostility, n 1—Dushmani; khusūmat; 'adāwat; mukhālafat; lāg, bair.

2.—Us shakhs kā fi'l jo khul-kar dushmani rakkhe, fi'l-i-mukhālifāna; laṭāyī, hamla, charhāyī

 In the latter sense, especially in the plural [tattā

Hot, a. 1—Garm; jismen mahsūs hone ke qābil garmī ho, thandhā nahin,

2.—Mahrūr-i-mizāj; maglūbu-l-gaiz, jisko jald ranjida yā khafā kar sakeñ, tund-mizāj, tez-mizāj [musta'id, chust-o-chālāk

3.—Sakht, shadīd yā shiddat kā; bahut zor o shor se; sar-garm,

A hot engagement—Sakht laṭāyī; aisi laṭāyī jo zor-o-shor yā shiddat se ho

A hot pursuit, or a person hot in a pursuit—Woh picchhā yā ta'āqub jo sar-garmī yā musta'idī se kiyā jāe yā woh shakhs jo sar-garmī yā chusta se ta'āqub kare

4.—Karūā; tez, talkh.

Hot as mustard or pepper—Rāyī yā mirch ki tarah karūā tez yā talkh

Hotly, a. Garmā-garmī se, zor se; shiddat se, sargarmī ke sāth, nihāyat yā bahut hī, sakht.

Hour, n. 1—Din kā chaubīsawān hissa; sāth minit; ghanta.

2.—Din kā woh hissa jo kisi gharī wagaita meñ ghanṭe minit wagaita ke zari'e se ma'lūm ho, din kā koyī khās hissa.

What is the hour?—Kai baje, waqt kyā hai?

3.—Koyī waqt-i-mu'ayan, waqt yā mauqa', koyī khās waqt.

The hour of death—Maut kā waqt, maut ki gharī—*Good hour*—Jald, bar-waqt khwāh achchhe waqt se—*You have arrived at a good hour*—Tum jald āye, tum bar-waqt yā achchhe waqt pahunchē—*To keep good hours*—Waqt-i-munāsib par (waqt se) ghar ā-jānā, der tak ya'nī sone ke ma'mulī waqt ke ba'd bāhar na rahnā

Hourly, a Jo har gharī ho yā kiyā jāe; jo sā'at-ba-sā'at ho, mutawāfir; bārhā yā haḍam hone wālā [beshtar; bairābar; har-dam.

Hourly, ad. Har sā'at, har gharī, gharīgharī, gnanṭe ghante; aksar;

House, n. 1.—Woh 'imārat jo kisi qism ke jāndār ke rahne yā hifāzat ke liye maqsūd ho, 'alā-l-khusūs woh makān yā 'imārat jo insān ke bād-o-bāsh ke liye ho; makān yā makān-i-maskūna, ghar; haveli; bakhūi, khāna; bait. [dāri yā 'iyāl-dāri.

2.—Umūrāt-i-khāna-dāri, ta'alluqāt-i-khāna-dāri; girhastī; khāna.
To keep house—Khāna-dāri k, girhastī chalānā—*To keep a good house*—Umūrāt-i-khāna-dāri ko kām-yābī ke sāth anjām d; khusūsan mihmānoh kī ta wāzu'-takhir khūb k ya'nī unko achchhi tarah khulāsa-pilānā; khāne-pine kā dhāng yā intizām achchhā r

3.—Woh log jo ek makān mein ekāṭṭhā rahen; gharānā; khāndān

4.—Nasī; khāndān, jo log ek hī mūris se paidā hon; āl; aulād; khusūsan ek barā yā sharif gharānā, ek mashhūr khāndān.

5.—Kisi bādshāhat ke ek tabqo ke log jo pāliment yā jalsa-i-wāzi'in-i-qawānīn mein jam' hon; woh log jo ba haisiyat-i-wāzi'an-i-qawānīn muttāfiq hon

6.—Koṭhī, saudāgarī yā tyārat kā kākhāna; mahājani koṭhī.

House of God—Khāna-i-Khudā, girjā mandir yā masjid.—*Religious house*—Khānqāh; dār; maṭh

House, v t 1—Garmi-sardi yā khushki-tari se bachānā; mahfūz r.; sāye yā ār men rakh ke bachānā;; hifāzat se r.; panāh d

To house wood or cattle—Lakrī yā maweshī ko sāye mein rakh kar mahfūz r. ya'nī garmi sardi wagaira se bachānā

2.—Qabr mein rakh-ke chhīpā d.; gār-top d.

House-breaker, n. Jo shakhs chorī wagaira kī niyat se roz-i-raushan mein makān ko tor yā phor kar usmein ghus jāe; naqb-zan; sendh mārne yā lagāne w.

House-breaking, n Chorī wagaira kī niyat se roz-i-raushan mein kisi makān ko tor yā phor kar usmein ghus jānā, naqb-zani, sendh mānā lagānā tornā yā phornā.

☞ If the crime is committed at night, it is called *burglary*

Household, n 1.—Khāndān; kunba, larke-bāle; bāl-bachche; gharānā; pariwār, jo log ek-hī makān mein rahen aur ek gharāne ke hon; woh log jo ek khāndān ke hon, qabāil; kutumb

2.—Ghar kā band-o bast; khāna-dāri; girhastī.

House-hold, a. Ghar aur khāndān se muta'alliq; ghar ke muta'alliq yā khāngī. khāna-dāri kā, khāna-mansūb; larke-bālon kā; bāl-bachchon kā. girhastī kā

Household furniture—Khāna-dāri ke asbat yā sās-o-sāmān, asāsu-i-bait.—

Household affairs—Umūrāt-i-khāngī yā khāna-dāri, girhastī kā kām-dhām.

House-keeping, *n.* Khāna-dāi; girhastī; ta'alluqāt-i-khāngī kī fikr, umūrāt-i-khāngī kā ihtimām yā band-o-bast.

Housewarming, *n.* Woh khānā-khilāuā yā khushī wagaira jo naye makān men jā-kar rahne ke waqt kī-jāe

Hover, *v* i 1 — Hawā men pharpharāte yā urte phirnā; kisi jagah yā chiz ke ūpar hī ūpar urā k; menrāuā yā mendlānā, hawā men idhar-udhar ūpar hī ūpar phirā k.

2 — Idhar-udhar phirā k; kisi jagah ke ird-gird yā qarīb dhamkī kī lāh se yā nigānī ke liye khwālī yūnhi phirā k, menrāyā k.

How, *ad* 1 — Kis tarah yā kis tarah par; kis sabīl yā tadbīr se, kyūnkar.

2. — Kis darje yā had tak, kis-qadar, kis audāz se, paimāish māp yā wazu men kitnā, kitnā. [kāhe ko; kis wāste

3 — Kyūn, kis sabab wajh yā bāi's se, sabab batlāo; kāhe yā

4 — Kis hālat men, kyūnkar, kis tarah.

However, *ad* 1 — Kaisāhī; kitnāhī, kittahī yā kittāhī.

2 — Ba-har-hāl, ba-har-taqdīr; ba-har-sūrat; ba-daija-i-aqāl.

3 — Bā-in hama, ispar bhī; tispai bhī, taubhī, tāham, lekin; inagar.

Hub, *n* —

Up to the hub — Kinchar men dhañse huye pahīye kī tarah uljhāw yā mushkil men parā huā; bahut hī; nihāyat hī, dubtā-utrātā; be-tarah mubtalā phānsa huā yā gurīfār — He is in debt *up to the hub* — Woh nihāyat hī maqrūz hai, woh be-tarah (nihāyat yū bahut hī) qarz men mubtalā hai.

Huddle, *v* i. Bhīr k; hujūm k.; ghus-parth ek hī men mil-jul jānā; paresuānī yā khauf wagaira kī wajh se bāham be-imtiyāzī se mil-jāwā, pareshān ho-kar ekatthā ho jānā yā jald jald chaluā. [be-parwāyī se k

Huddle, *v* i 1. — 'Ujlat be-imtiyāzī aur gaffat ke sāth k.; jald jald aur

2 — Jald jald aur be-tartībī se pahūn l — jaise kapre; 'ujlat yā be-imtiyāzī se chhipā l., 'ujlat aur paresuānī ke sāth k.; khalt-malt yā maḥlūt kar-d, bilā-lihāz i-silsila khwāb tartīb ekatthā kar-d.

Usually with a following preposition or adverb; as, *on, up, together*

Huddle, *n.* Bhīr, hujūm, bahut se log yā chizen jo bāham maḥlūt hon (mulejule ekatthe hon); abtarī, darhamī-barhamī; gol-māl; intishār

Hue and cry, *n* (*Law*) Shor-o-gul hānk-pukār yā chillābat ke sāth (ya'nī dhare pakro kahte huye) kisi mujim kā ta'āqub yā pichhā; dāt-o-gīr, gul-gapārā, guhār.

Hue, *n.* Rang.

Huge, *a.* Bahut barā; 'azīm; 'azīmu-sh shān; qawī-baikāl; wasī'; qad-o-qāmat lambāyī-chaurāyī darāzī aur darje ke i'tibār se bahut barā, kalāu

Human, *a* Insān yā banī-ādam se muta'alliq; jismeñ insān kī sifaten hon; nash-i-insānī se ta'alluq r. w.; insānī; basharī; insān (ādmī) kā.

Humane, *a* Insān sī tabī'at i. w., naimī hamdardī aur dūsroñ ke sāth mihbānī se maslūk hone kī khwāhish r. w.; musibat-zadoñ yā lā-chāroñ kī taklīf iaf karne kī khwāhish r. w.; mihrbān, khair-andesh; karīm; rahīm; sāhib-i-murawwat; insān. [rahm-dilī se; dardmandī se.

Humanely, *ad* Insāniyat ke sāth, mihrbānī mubabbat yā rahm ke sāth; **Humanity**, *n.* 1. — Insāniyat yā ādmīyat; woh khās qism kī tabī'at jisse insān dūsre maḥlūq se paḥchānā jātā hai.

2. — Banī ādam yā jins-i-ādam; kul insān.

3 — Mīhrbāni; khair-khwāhi yā nek-andeshi; jo log taklif meñ hoñ unke raf'i-taklif aur jumla mukhlūq kī nisbat narm dilī ke sāth bartāw kī khwāhish, dard.

Human-kind, *n.* Banī-ādam; ādam-zād; jins-i-ādam, ādmī; insān.

Humanly, *ad.* Jaisā insān karte han; ba-tarz-i-insān, logon kī rāe yā 'ilm ke mutābiq. [nichā, 'ālī-shāu nahīn, zalil.

Humble, *a.* 1.—Ūnchā yā baland nahīn, past; fauq-i-bharak nahīn;

2.—Firo-tan, jo apnī tayīn haqī samjhe; jo kisi bāt kā da'wā apnī nisbat na kare, magiūr yā mutakabbī nahīn, miskīn, 'ājiz, munkasir; khāk-sāi.

Humble, *v.* *t.* Past k., ghatānā, tor d., 'ājiz k.; maglūb k., nichā kar d., zalil banā d.; tāqat āzādī yā 'uūy ko kam kar-d., nādīm k.; munkasir banā d.; ghamand tor d., gurūr dhā d., ta'at men inkisāi paidā k.; 'ājiz aur mutī' banā d. [yā firotani se, miyāz-mandāna.

Humbly, *ad.* 'Ajizi ke sāth, 'ijz se, inkisāi ke sāth, khāk-sāri se, garībī

Humbly, *n.* 1.—Latāifu-l-hijal (achobhe achobhe hilon) ke zari'e se dhokhā; dhokhā dekar gumrah karne ke liye jo bāt nikālī jāe; chhal, buttā, jul, dhokhe bāzi

2.—Dhokhe-bāz; jo shakhs dhokhā de; chhalī; makkār

Humbly, *v.* *t.* Dhokhā d.; faiebd., jul d.; buttā d.; makk k. (*Colloquial*)

Humid, *n.* Gilā; odā, tar, nam, martūb, jismen isqadar rutūbat ho kī mahsūs ho sake, kisiqadar nam, jismen pānī kā laus ho.

Humidity, *n.* Narmi; taii, rutūbat, isqadar narmi jo dekhne yā chhūne se ma'lūm ho; odāpan; gilāpan. [zalil k., dil tor d.

Humiliate, *v.* *t.* Apnī yā dūsron kī nazron meñ haqī k.; past k., 'ājiz k.,

Humiliation, *n.* 1.—Gurūr-shikānī; pastī, khiffat, mohāyi; heṭhī.

2.—'Ajizi; 'ijz; inkisāi; itā'at; firotani.

Humility, *n.* 'Ajizi, firotani; gurūr aur shokhī kā na r.; gurbat; miskīnī; apnī liyāqat wagaira kā khayāl kam r.; tawāzu'; naqs aur gunāh kī wajh se apnī tayīn nā-lāiq samajhnā.

Humour, *n.* 1.—Namī, taii, rutūbat.

2.—Dil kī karfiyat 'ām isse kī dawāmi ho yā 'ajizi, mizāj, man kā pher; mauj; lahar; tarang; khayālāt jo badlā karen.

3.—Zarāfat; khush-tab'i

4.—Zūd-ranjī, tunuk-mizājī; bad-mizājī; chirchurābat

Humour, *v.* *t.* 1.—Kisi kī khwāhish pūri kar-ke use khush k.; jo kuchh koyī chāhe wāhi kar-ke use iāzi r.; khātir k., dil-dāri k., nāz-bardāri k.; istarah hai bāt kā k. kī zari'at wagaira bakhūbi'af ho jāe

2.—Madad d., kisi bāt kī qaid na lagā kar balkī tarāqqī meñ gah-gāh madad dekar i'ānat k.; ri'āyat yā būmār-dāri ke zari'e se chālāye chalnā; dil joyī k.

Humorous, *a.* 1.—Mutalawwīn, khayāl-parast, rah rah kar badalne-wālā; be-savāt, jisko qiyām yā istiqlāl na ho; tarangī, man-maujī

2.—Zarīf; zarāfat se bhārā huā, thāthol, khush-tab', hanson; jo hañsi paidā kare, jismen khel kī bāten hoñ, khelārī. [hish.

Hunger, *n.* 1.—Bhūkh, gursanagi; jū', ishtihā; gīzā kī talab yā khwā-

2.—Kisi bāt kī barī ragbat yā khwāhish, kisi shai kā kamāl ishtiyāq.

Hungry, *a.* 1.—Bhūkhā; gursana; barī ishtihā r. w.

2.—Kamāl shauq r w , barī taimaunā r w . [pāyī jāe

3 — Bhūkh se dublā yā tahlīl; jisse bhūkh kī 'alāmat yā baṛī ragbat

4.—Zai-khez nahīn; jismeñ paidāwār kī quwwat na ho , ūsar; banjar

Hunt, v. t. 1 — Kisi ko talāsh k yā uske pīchhe jānā masalan shikār yā wahshī jānwaton ke; pakarne yā halāk karne kī garaz se pīchhā k , khel yā warzish ke liye shikārī kutton ko le-ke pīchhā k

2.—Kisi chiz ko milnat se talāsh k. ; pīchhā k. ; pīchhe pīchhe jānā

Often followed by *out, up, or after*.

3 — Hankā d , khadernā; pīchhā karūā aur khader-kar nikāl d.

With *down, from, away, and the like*.

Hunt, v. i. 1 — Shikār ke pīchhe jānā, shikār kī pairawī meñ yā tafrihan khwāh dūse maq-ad se bāhar nikal jānā

2 — Khūb pīchhā karke dhūndhūā, talāsh yā justjū k.

With *for*.

Hurl, v. t. Is tarah phenknā ki hawā men chakkar khātā yā bhaubhanā tā jāe, zor se phenknā; bare sadme se chalānā

Hurry, v. t. 1. — Jaldī karūā, jald jald karānā, tahrīk karke 'ujlat karānā, aur tez chalānā yā jald jald kām karānā; utāwli machānā.

2.—Ghabrā d; muntashir kar-d., harbarā d; harbarī men dāl d; uthal-pathal machā d.

To *hurry away*—Lekar jhatpat chal d [chalnā

Hurry, v. i. Jaldī se chalnā yā kām k., tez yā khūb qadam barbhāye **Hurry, n.** Haiakat yā aujām-i-kār men 'ujlat; chalne yā kām karne men utāwli (jald-bāzī), jaldī, shūtābī; ghabrāhat; harbarī, khalbali; pare shānī; dhūm-dhām [choṭ pahunchānā ki usse dard paidā ho

Hurt, v. t. 1. — Kisi ko jismānī taklif pahunchānā; is tarah parzakham yā 2.—Kisi shai kī waq'at khūbsūrtī khushī yā sād-maudī meñ nuqsān pahunchānā, zarar pahunchānā; nuqsān pahunchānā; sadma pahunchānā. [men khala) dīnā

3.—Kisi kā dil dukhānā, raujida k.; āzār d; kisi kī zātī tanqir

Hurt, n. 1. — Zakham yā choṭ wagura; woh jismānī sadma jisse taklif ho.

2 — Zarar, nuqsān; khisāra; ziyān.

Hurtful, a. Nuqsān-rasānī yā zawāl pahunchāne par māl; muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān yā barbadī ho.

Hurtless, a. Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na pahunchē; be-gazand, jisko kuchh sadma āseb yā mazarrat na pahunchē. [swāmī.

Husband, n. 1 — Shauhar; khasam, khāwind, zauj; katkhudā, ādmī,

The correlative of *wife*

2.—Jo dūr-andeshī aur kifāyat-shi'ārī se ihtimām-o-muām kare; kifāyatī; kifāyat-shi'ār; juz-ras.

Husband, v. t. 1 — Kifāyat se chalānā, bachā bachā ke kharch k.; kām men lagānā yā lānā, aisi tarah kām men lānā ki barā hī asar paidā ho; jugat yā dhang chalānā.

2.—Jotnā-bonā, khetī k., kāshtkānī k.

Husbandman, n. Kāshtkār; kisān; mazārī; khetī k. w , khetihar.

Husbandry, n. 1. — Umūrāt-akhāngī kī khabar-girī; khāna dārī men kifāyat-shi'ārī; ihtimām, juz-rasī.

2 — Kishtkārī, zirā'at; kisān kā kām dhām yā kār-o-bār; khetī.

Hush, a Sākit, chup, khāmosh, chupkā

Hush, v. t. 1.—Chup k, sākit k; khāmosh k; shor band kar d; sukūt men kar d [dūr k.

2 — Dhīmā kar-d.; thandhā kar-d; firo k; sākin kar-d; mitānā yā

To hush up a matter — Kisi bāt ko dabā d, kisi bāt ko ubharne khulne yā zāhir hone na d (use chhipī yā پوشیدار; uski nisbat kuchh na bolnā yā kahā).

Hush, int. Khāmosh; chup raho, chup, na bolo; gul na karo, shor na machāo.

Hush-money, n. Woh rishwat jo sukūt-warzī kī garaz se dī-jāe, woh rupaye jo is garaz se diye jāen kī fulān wāqī'a kī nisbat mukhbirī na kī jāe yā uskā inkishāf na hone pāye; chupkarāyī.

Hypocrisy, n Makkā'ī; jhūthī sūrat banānā; apnī aslī khāsiyat yā niyat ko chhipā d, jhūthmūth nek yā dindār ban-jānā; dīn-dārī kā iddī'a-i-darog; farebī sūrat; do-rangī; do-rūyī, jhūth bahāna.

Hypocrite, n Makkār; riyā-kār, 'aiyār, jhūthī sūrat banāne w.; dhokhā dene yā kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karnē ke liye zāhir men achchhī sūrat banā l. w., gandum numā i-jau-farosh; nekī yā dindārī kā jhūth da'wā k w., munāfiq, murāyī.

Hypocritic, a Hilā-sāz; makkār, munāfiq, jhūthī aur farebī sūrat

Hypocritical, a ikhtiyār k w., iddī'a-i-mazhab k. w., apnī aslī khāsiyat yā niyat chhipāne w., jo makkā'ī kī wajh se ho yā jisse makkā'ī zāhir ho [yī se; sidq dilī se nahīn

Hypocritically, ad Makkā'ī se; riyākārī se; kapaṭ se, jhūth, jhūthā-

Hypothecate, v t (Law) Kisi jāedād par dain (garze) kā bār qāim k. par uskā qabza murtahin ko na d yā intiqāl-i-haq jānib-i-murtahin na k, kisi jāedād ko makkfūl k. par uspar dakhil na d., disht-bandhak k yā disht-bandhak rihn r; bandhak k., ār men r

Hypothecation, n (Law) Rihn-i-disht-bandhak, rihn-i-mahz ya'nī aīsā rihn jismeṁ murtahin ko sbai-marhūna kā qabza na diyā jāe; woh haq jo kisi dāin ko uske madyūn kī jāedād men hāsil ho aur uske zarī'e se woh jāedād i-marhūna ko nilām karā ke uske zar-i-saman se apnā qariz chukā le, istigrāq; kafālat, rihn i bi-l- kafālat.

Hypothecator, n. (Law) Jo shakhs apnī jāedād adā-i-dain ke liye makkfūl kare, disht-bandhak k w.

Hypothesis, n Qiyās, khayāl; tasawwur; woh bāt yā usūl jo is garaz se tasawwur yā farz kar liyā jāe kī amr-i-mutanāzia'-fih ke subūt ke liye usse natija nikālā jāe; aisi bāt jo sābit na ho lekin dalīl ke liye mān li-jāwe

Hypothetic, a Qiyāsī; qiyās par mabnī, mashrūt yā shartī, jo

Hypothetical, a dalīl karne aur natija nikālne kī garaz se bilā subūt mān liyā gayā ho.

Hypothetically, ad. Bataur qiyās ke; farzī tariq par; shartiya

I.

IBIDEM, ad. [Lat. abbreviated *ibid*] Usī jagah; wahīn.

Ice, n. l.—Barī; yakh.

[jamāyen.

2.—Bālsīy yā dūdh jise mīṭhā aur khushbū-dār banākar barf men

To break the ice—Kisī bāt kī koshish shurū' k ; ibtidā'ī qabāhatōn yā dush-wariyōn ko raf' k , rāh khōlnā, bismillāh k

Ice, *v t* 1.—Barf se chhipā d ; yakh kar d.

2.—Thandhā k —jaise barf se, jamā d.

Idea, *n* 1.—Kisī shai kī sūrat shabih yā taswī jo dil par ban jāe ; jo kuchh zihn yā fahm (samajh) meñ ā-jāe [kiyā jāe ; māda ; manshā.

2.—Khayāl ; tasawwur , dhyān ; woh shai haqīqī jiskā tasawwur

3.—Aqīda ; masala , rāe , bāt jo kahī jāe

Ideal, *a* 1.—Zihnī , 'aqlī , dimāgī ; jo khayāl meñ rahe.

2.—Hukmī ; fairī

3.—Mahz khayālī , wahmī , jo mahz tasawwur meñ rahe.

IDEM, [Lat.] Wahī jaisā ūpar mawkūi huā ; wahī ; aizan.

Identical, *a* Wahī , mukhtalif nahīn ; ek hī ; dūsrā nahīn , yaksān ; ham qālib ; ham-shakī , ek sā [wahī shakhs hai jo kal 'adālat meñ hāzir thā

He is the identical person who appeared before the court yesterday—Woh

Identification, *n* Kisī shai kī mutābaqat sābit k. ; kisī shai kī nisbat yah sābit k. kī yah wahī hai ; shinākht.

Identify, *v t* 1.—Kisī shai kī wahdat sābit k ; kisī shai kī nisbat yah thahānā kī yah wahī hai , yah sābit k. kī fulān shai wahī hai jiskā bayān da'wā yā izhār kiya gayā hai ; shinākht k. ; pahchānuā.

To identify stolen goods—Chorī kā māl pahchānuā ya'nī use dekh kar yah sābit k kī yah wahī māl hai jo chorī gayā thā

2.—Ek kar denā , aisi tarah se milānā shāmil yā maḥlūt k kī ek ho jāe , ek hī yā yak-sān samajhūā , har tarah par ek (wāhid yā yak-sān) khayāl k.

Identify, *v z* Ek tarah kā (yak-sān yā wāhid) hojānā ; naf' nuqsān manshā kām tāsīr wagaira men ek ho-jānā ; ek ho-jānā , bāham mu khālif na h

Identity, *n* Kisī shai kī wahdat ; wahī h ; dūsrā yā mukhtalif na h ; kisī shai kā uske muta'alliq bayān izhār yā da'we ke mutābiq thīk thīk h

To prove the identity of a person or of stolen goods—Kisī shakhs yā māli-mas ūqa kī nisbat yah sābit k kī yah wahī shakhs yā chorī kā māl hai jiskā zikr huā hai.

ID EST, [Lat. abbreviated *i. e.*] Ya'nī.

Idiom, *n* 1.—Muhāwara ; istilāh , woh 'ibārat jo kisī zabān men rawāj ke rū se qāim hogayī ho aur usko sarfī-o-nahwī ma'nī se kuchh ta'alluq na ho [akbun

2.—Zabān kā dhang (uski tarāsh-kharāb) ; khās tarz-i-kalām yā

Idiomatic, { *a* Kisī zabān ke liye maḥsūs , kisī zabān ke khās tarz-

Idiomatical, { i-kalām ke muta'alliq , bā-muhāwara ; muhāware kā ; istilāhī , majāzī

Idiot, *n* Paudāishī be-wuqūf ; janam kā mūrakh ; paidāishī khabt , mukhabbat-i-fitrī , diwāna-i-mādar-zād ; sāda-lauh.

Idle, *a* 1.—Be-kār , jo kisī kām kā na ho ; jisse koyī kām nikal na sake ; be-sūd ; jisse koyī naf' yā natīja hāsil na ho , lā-bāsil ; be hūda ; be-ma'nī.

2.—Jo kām men na lāyā jāe ; be-kār ; khālī ; jiskā istīmāl-i-munāsib na kiya jāwe. [be-kār ; kuchh kartā nahīn , sust

3.—Jo kām meñ masrūf na ho ; jo kār-o-bār meñ mashgul na ho ,

4.—Jo āram aur chain kā 'adī ho; mihnāt yā kām kā dushman; kām-chor, āram-talab; āskatī; sust. kāhīl
 Idle, *v t* Sustī men khonā, zā'ā k, rāegān k., kāhīl men kātnā, 'abas yā behūda tariq par sarf k; ganwānā.

Often followed by *away*

To idle away time—Waqt ko sustī men khonā kātnā yā ganwānā.

Idleness, *n* Be-kārī, be-shagli, kuchh na karnā; kisi mihnāt men mas-rūf na rahnā; kisi mashgale men lage na rahnā; sust parē rahnā; sustī, hāth par hāth rakkhe bathe rahnā.

Idler, *n* Jo kuchh na kare; jo apnā waqt be-kārī men ganwāye. jiski auqāt be shagli men zā'ā ho, sust yā kāhīl-l-wujūd shakhs.

Idly, *ad* Be-shagli men, be-kārī men, sustī men; be-wuqūfāna; wāhi-yāt, behūda tariq par, be parwāyī yā 'adam-tawajjuhī se, 'abas; be-sūd; be-tāsīr; nā-haq

If, *conj* 1.—Dar-hāle kī; jis hālat men kī; agar yah bāt farz taslīm yā tasawwur kar lī jāwe kī; agar yah mān len kī, bi-l-farz yā ba-farz is amr ke kī, ba-sharte kī

2—Yā nahīn; kī nahīn.

I doubt if he will succeed—Mujhe chubha hai kī woh kām yāb hogā yā nahīn

Ignite, *v t* Āg lagā d; sulgānā, dadhkānā, garmī se sukh kar d.

Ignite, *v z* Jalne laguā, sulaguā, garmī se lāl ho jānā

Ignoble, *a* 1—Zulīl paidāish yā khāndān kā, izarīl, sharīf nahīn; kamīna; nāmī-gurāmī nahīn, kam-asl.

2—Mu'azzaz baland yā faiz nahīn, zalīl, past—jaise khayālāt yā fī'l.

Ignominious, *a* 1—Ruswā; zalīl; kamīna, buzdil. [usse badnāmī ho.

2—Jismen bapī ruswāyī yā shaimūdagi ho; ma'yūb, badnāmī kā;

3—Ruswāyī ke qābil, qābil-i-tahqīq; nafrat ke lāiq

Ignominy, *n* Ruswāyī; 'awām men be-ābīyūyī; nadāmat; 'illat, bad-nāmī fazihat, ruswāyī jo badūiyatī yā bad-chalnī ke ittihām kī wajh se ho. [mūrakh-pan

Ignorance, *n* Lā-ilmī, na-jānnā; 'adam-wāqūfiyat; jahālat, jūhl,

Ignorant, *a* Lā-ilm, nā-wāqif, be-khabar, jāhl, nīparh; tira-dil; mūrakh, nā dān, nā-khwānda; be-sīkhā-parhā, kor-bātin.

Ignore, *v z* 1.—(Law) Jhūth yā be asl samajh kar nā manzūr k Webster

“Said of a bill rejected by a grand jury for want of evidence”

2—Kisi shai par lihāz karne se inkār k., khayāl yā iltifāt na karnā; kisi shai kī taraf se ānkhen bandkar lenā; taslīm na karnā, jān-būjh kar aur bilā wajh 'adam-tawajjuhī k. [nā-rawā

Ill, *a* 1.—Bad; kharāb, zabūn, achchhā nahīn; burā; qabīh; be-jā;

His ways are ill—Uske tariq bad hai, uske dhang bure hai.

2.—Jisse badī yā musibat paidā ho; nāhs yā manhūs; bad, nā mubālāq; nā-muwāfiq. [ill end —Burā anjām

An ill star or planet—Nāhs sitāra yā sayāra; burā nachhattar yā grah—An

3.—Bad, kharāb; chūrchūrā, zūd-ranj, tunuk

Generally with *nature, temper, and the like*

4.—Marīz; mubtālā-i-maraz, 'alīl; bimār; achchhā nahīn; nā-sāz; mādā, kasal-maud.

He is ill of a fever—Woh bukḥār men muhtalā hai (use tap āti hai) —The man is ill—Woh shakhs 'ālī (bimār yā mādā) hai

5.—Marizī, achchhī nahīn

An ill state of health—Hālat-i-marizī (bimārī).

6.—Qā'ide yā munāsabat ke khilāf, gair-sahīh; gair-fasih; nā-pasandīda, kariḥ; burā; bad.

7.—Achchhā nahīn; mashkūk; mushtabah.

[ma'lūm detā hai

This affair bears an ill look or aspect—Yah mu'āmalā mashkūk yā mushtabah

Ill, n. 1—Aisi bāt jisse dil ko ranj pahunche yā kḥushī zāl ho-jāe kḥwāh nā-kāmī ho; kisi qism kī burāyī, musibat, taklif, bimārī, dukh, daud, pīrā.

2—Badī, burāyī, 'arb; kharābī; jo kuchh gair-mustahsan ho.

Ill, ad. 1—Taklif yā dushwārī se; ba-mushkūl; ba-qabāhat, āsānī se nahīn

2.—Achchhī tarah nahīn, kḥūb yā bakḥūbī nahīn, tamām-o kamāl nahīn.

[gair-muhazzab; kaj-khulq

Ill-bred, a. Nā-shāista, jiski ta'līm yā tarbiyat achchhī na huyī ho.

Illegal, a. Qānūn ke mutābiq nahīn; āyīn ke khilāf; nā-jāiz; shar' yā shāstra ke khilāf, qānūnān mamnū', khilāf-i-qānūn shar' yā shāstra

Illegality, a. Khilāf-i-qānūn h.; mukhālafat-i-qānūn; shar' yā shāstra ke khilāf h, nā-jawāzī, 'adam-i-jawāz.

Illegalize, v t Nā-jāiz k, qānūn ke khilāf thahīnā.

Illegally, ad. Aisi tarah par jo hukm-i-qānūn ke khilāf ho; nā-jāiz taur se; ba-tarz-i-nā-rawā, qānūn ke bar-'aks, āyīn ke manshā ke khilāf, aise tarīq par jo qānūnān durust na ho.

Illegible, a. Parhe jāne ke lāiq nahīn, jo subūlat se parhā na jāe; jise parh na saken, mā-yuqrā nahīn; aisi andhā yā miṭā huā kī alfāz ma'lūm na ho.

Illegibly, ad. Aisi tarah par kī parhā nā jāe; ba-tarz-i-mā-yuqrā nahīn

Illegitimacy, n. 1—Harām-zādagī, waladu-l-harāmī, doglā-pan.

2.—Bad-ashiyatī, aslī na h., kam-asl h.

Illegitimate, a. 1.—Qānūn shar' yā shāstia ke mutābiq nahīn, bā-zābita yā jāiz nahīn, nā-jāiz; nā-munāsib; nā-rawā

2.—Waladu-l-harām; waladu-z-zinā, harām-zāda, jiski paidāish nā

jāiz taur par huyī ho, nikāh-i-jāiz se paidā nahīn.

An illegitimate son or daughter—Waladu-l-harām larḳā yā larḳī, betā yā betī jiski paidāish nikāh-i-jāiz se na ho.

3.—Jo jāiz tarīq par mustāmbat na huā ho; jo mantiq ke mutābiq na ho, khilāf-i-'aql, galat

An illegitimate inference—Aisi natija jo 'aql yā mantiq ke khilāf ho.

4.—Jo rawāj-i-mā'qūl ke rū se jāiz qarār nā pāyā ho, gair-mustanad.

An illegitimate word—Lafz-i-gair-mustanad

Illegitimately, ad. Nā-jāiz taur par; harām-kārī se, bilā-sanad; aise tarīq par jo wājib na ho.

Illicit, a. Jo rawā jūz yā mar'ī na rakkhā gayā ho, mamnū', nā-jāiz; nā-rawā; jiski ijāzat na digayī ho.

[gayā ho

An illicit trade—Tijārat-i nā-jāiz; aisi tijārat jiske karne kī hukm na diyā

Illicitly, ad. Nā-jāiz tarīq par; ba-tarz-i-nā-rawā.

Iliterate, a. Nā-kḥwānda; likhā-parhā nahīn; jisme 'ilm men ta'līm na pāyī ho; jāhil; mparh.

An *illiterate* man — Be-likhā-parhā ādmī, niperb ādmī, shakhs i nā-khwānda

Ill-natured, a. l. — Bad-mizāj; chur-churā; tunuk mazāj; karuā; bad-nihād.

2. — Jo bad mizājī kī waḡh se ho; jisse bad nihādī zāhir ho; muzir.

Illness, n. l. — Bīmāī; 'alālat; sihhat men futūr; maraz; rog; āzār; dukh; kasl; tanaggus -tab'.

2. — Bad-atwāī, badī, buīāyī; khotāyī, be-dinī.

Illogical, a. l. — Qawā'id-i-mantiq se nā-wāqif yā unpar lihāz na r. w, sanīh sahih dalil ke qā'ide na jānne yā unpar tawajjuh na k. w.

2. — Qawā'id-i-mantiq ke khilāf; bahs-i-sahih ke qā'ide ke mutābiq nahīn, ma'qūl nahīn, nā-ma'qūl.

Illustrate, v. t. l. — Sāf sāf dekhlanā; wāzih yā numāyān k.; munkashif k.

2. — Wāzih yā samajhne ke qibāl k., aisā karnā kī samajh meñ ā-jāwe; tashrih yā tauzih k.; misāl wagaira ke zari'e se samajhne ke laiq kar-denā [o-ṅgar wagaira banā ke kisī shai ko tauzih aur zinat d.

3. — Taswīn yā shaklon se musajjal aur wāzih k., ārasta k., naqsh-

Illustration, n. l. — Tauzih, tashrih, tasrih; sāf yā wāzih kar-denā.

2. — Jiske zari'e se tauzih kī jāwe; woh misāl yā nazir jo kisī bāt ke wāzih yā qābil-i-fahm karne khwāh raf-i-tazabzub ke liye maqsūd ho; taswīr yā shabih wagaira jo tauzihan banāyī jāe.

Illustrative, a. Tashrihi, tauzihī, tamsili, jisse kisī muzabzab amr kī tauzih ho yā uskā honā maqsūd ho [qadr; wālā-shān; nāmī-gūāmī.

Illustrious, a. l. — Ba'āyī yā sharāfat wagaira se mumtāz; mashhūr; zī-

Applied to persons

2. — 'Izzat-bakhsh; jalil; mashhūr, ma'rūf.

Illustrious deeds or titles — Aise fi'l yā khitāb jisse 'izzat hasil ho.

Ill-will, n. Dushmanī; 'adāwat; bad-andeshī; bad-khwāhī; burāyī chāhnā.

Ill-wisher, n. Bad-khwāh; bad-andesh; kisī kī burāyī chāhne w; dushman. [jiskā khayāl men lānā yā ānā mumkin ho.

Imaginable, a. Jo qiyās yā khayāl meñ ā sake; jahān tak qiyās ho-sake;

Imaginary, a. Qiyāsī; khayālī; aslī nahīn, farzī.

Imagination, n. l. — Quwwat-i-mutakhayyilā; woh zihnī quwwat jisse un chizōn ke khayālāt zihni meñ bāndh aur ban jāte hain jo hawās-i-khamsa ke zari'e se usmeñ pahunchte hain

2. — Khayāl, tasawwur; qiyās, taswīn-i-khayālī; kisī shai kī sūrat jo dil meñ bāndh jāti hai [koyī be-bunyād yā aisi rāe jo mahz qiyāsī ho.

3. — Tadbīr; mansūba, bandish jo dil meñ bāndhī jāe; gumān;

Imaginative, a. Jo khayālāt kiya kare; mutakhayyil; mutawahham, khayālāt kā 'ādī, khayāl-parast; khayālāt se bharā huā; pur-fikr.

Imagine, v. t. l. — Dil men kisī shai kā tasawwur k., khayāl k.; qiyās se nikālnā. [nikālnā.

2. — Mausūba k., ijād yā ikhtirā' k.; bandish bāndhnā; soch ke

3. — Apne dil se kahnā; sochnā; khayāl k.

Imagine, v. t. Khayāl k.; qiyās k.; tasawwur k.; rāe qāim k.; sochnā; bichārnā; dil meñ sūrat banānā yā samajhnā.

Imbank, v. t. See Embank.

Imbankment, n. See Embankment.

Imbecile, a. Quwwat-i-jismānī yā zihnī se khālī; kamzor; za'if; nā-

Imbecility, n. Zu'f; kamzori; nā tuwānī, zu'f-i-jismānī yā 'aqli. [tuwān.

Imbibe, *v. t.* 1.—Pi l.; sokh l.; jazb kar-l., khainch l.; chūs l.

2.—Le-kar dil meñ iakh chhornā, zihu-nashin kar-l., qabūl k.; ji meñ patthne aur thaharne d.

Imbitter, *v. t.* 1.—Talkh k., karuā k.; munaggas k., izā rasān yā taklif diñ banā d., aisā kai d. bi khushī bāqī na rahe; ranj kā bā'is banā d.

2.—Ziyāda shadid yā taklif-diñ banā d.; shiddat bañhā d., aur ziyāda kar-d., bharkā d., mushta'il kar d. [pareshānī; jhanjhat.

Imbroglia, *n.* [Written also *embroglio*] Ujhāw; intishār, bakherā;

Imitable, *a.* Jiski naql ho-sake; qābil-i-taqlid; is laiq ki taqlid karen, is qism kā ki use dekh kar dūsrā bhī waisābī kare

Imitate, *v. t.* 1.—Tariq meñ kisi kī pairawī k.; kisi ko bataur namūne yā nazir ke mān ke waisābī k.; fi'l yā tariq wagaira meñ kisi dūstre ki pairawī ki koshish k.; tatabbu' k.; naql k. yā uski koshish k.; taqlid k.; kisi dūstre ki mānind hone yā karne ki fikr k.; dekhadektī k.

2.—Sūrat rangat yā sifat wagaira meñ kisi kī tashbih paidā k., utārā utāinā; taqlid k.

Imitation, *n.* 1.—Naql; taqlid; pairawī; tatabbu'.

2.—Tashbih; shabāhat, utāinā; naql

Immaterial, *a.* 1.—Gair-māddi; use wujud na ho; gair jismānī; rūhānī

2.—Jisse koyī barā natija na nikle, be-waq'at; khafif, adnā; gair-aham; lā-hāsil; 'ahas, gair-zarūri. [karnā bi-l-kul' abas hai

It is wholly immaterial whether he does so or not—Uskā is fi'l kā karnā yā na
Immediate, *a.* 1.—Nazdikī; bilā wisātat 'amal karne wālā, jiske 'amal meñ koyī dūsrī wajh yā koyī aur zarī'a hāil na ho, jo apnā natija apne hi 'amal se paidā kare; sarīhī; badīhī [na ho.

2.—Fi-l-faur; maujūd; bi-l-fi'l; jiske darmiyān dūsrā zamāna hāil
Immediately, *ad.* 1.—Sarīhī, bilā wisātat kisi dūstre kē; bi-z-zātihī

 Opposed to *mediately*.

The transfer, whether accepted *immediately* by himself, or *mediately* by his agent, vests in him the property—Us intiqāl se-haqq-i-milkīyat use hāil ho-jātā hai chāhe woh use bi z-zātihī manzūr kare yā ba-zarī'a apne kār-pardāz ke (mukhtartan)

2.—Fauran, fi l-faur; isi yā usī waqt, jhatpat; turant, wohin.

Immemorial, *a.* Yād ke bāhar, itne dinon kā ki uskā āgūz yād na ho yā uskā patā lag na sake, isqadar zamāne kā ki uskā patā na to kisi nawish-te se mā'lūm ho aur na riwāyat se. [bahut hī purānā rawāj yā dastūr

Immemorial usage or custom—Aisā rawāj yā dastūr jiskī ibtidā kā patā na ho;

Immense, *a.* Be-had; lā-intihā; jisko pāyān na ho; bahut wasī'; bahut hī barā; 'azīm; 'azīmu-sh-shān yā qawī-haikal

Immensely, *ad.* Be-had; be-andāz, be-pāyān, bahut hī, barā hī; ba-shad-dat; ba-kasrat, had se bāhar yā ziyāda.

Immethodical, *a.* Be-tartib; be-rabt; be-silsila; be-qā'ida; jis meñ qā'ide yā tartib kā lihāz na ho, muntashar; pareshān, be-dhangā.

Immigrant, *n.* Woh shakhs jo sukūnat-i-dawāmi kī garaz se kisi mulk meñ jāe. [meñ jānā jo apnā watan na ho.

Immigrate, *v. t.* Sukūnat-i-dawāmi ikhtiyār karne kī garaz se aise mulk

Imminent, *a.* Jiske ā-parne yā fauran wāqī' hone kā ihtimāl ho; jo ba-

but nazdik ho; bar-sar-rasila; jo sar par pahunch gayā ho; qaribu-l-wuqū'; nazdik; jo ba-zāhir jald nāzil hone wālī ho.

☞ Said especially of misfortune or peril

Immoderate, a I'tidāl par nahī, wājib yā ma'mulī had ke bāhar; hudūd-i-munāsib ke andar nahīn, bahut hī ziyāda, be andāza; be-had, khilāf-i-'aql. [ziyāda, 'aql ke khilāf, be andāz, itnā ki nājib na ho.

Immoderately, ad. Bahut hī ziyāda, andāz se ziyāda; jitnā chāhiye usse

Immodest, a 1.—Bad-lhāz, be-garām; be-bayā; be-sharm, bad-uslūb.

2.—Jismen 'ismat yā pak-dāmani na ho, kharāb, fāhisā—jaise 'aurat. [(bāt).

3.—Ganda; zalīl; pūj—jaise khayāl, fuhsh; mugalliz—jaise kalām

Immodesty, n. Be-garāfi, be-hayāi, be-sharm; bad-lhāzī, be-hijābi; nā-pakdāmani; be-'ismatī; be-'iffatī

Immoral, a 1.—Shar' yā shāstra ke khilāf; bad; nā wājib; diyānat ke khilāf; qabīh; zabūn, hukm-i-Ilāhī yā farāz-i-insānī ke khilāf.

An immoral deed—Fi'l-i-bad.

[fāsiq.

2.—Bad-kār; bad fi'l, jo fi'l-i-nā-wājib kare; be imān, kharāb; fājir;

An immoral person—Shakhs-i-bad-kār, kharāb be-imān yā burā shakhs.

Immorality, n. Koī fi'l yā 'amal jo hukm-i-Ilāhī yā farāz-i-insānī ke khilāf ho, bad-kārī, bad-fi'lī, fāsiq-o-fujūr, burā kām, vīndī

Immortal, a 1.—Lā-zawāl, gair-fānī, jo kabhī na mare, azal-o-abadī; hameshā qāim rahne wālā; lā-yazāl; wujūd-i-gair-mutawāhī r. w.; lā-yamūt.

2.—Daimī; jo kabhī zāl yā sāqit na ho—jaise ummed khwāhish waghira, jo dunyā men hameshā qāim rabe, jispar zawāl na āye, jo mahw aur mansī na ho jāe (bhūl aur mit na jīe); pāedar; jisko baqā ho.

Immortality, n 1.—Lā-zawālī; hayāt-jāwīdānī, maut aur nestī se baiāat; baqā, lā-yazālī. [na h.

2.—Qiyām-i-dawāmī. hameshagī, mahw aur mansī hone ke qābil

Immovable, a 1.—Jise uski jagah se hatā na sakeñ; khūb jamā huā; mazbūt; mustahkam, achi; atāl; gur mutaharuk.

An immovable foundation—Mazbūt oonyād

2.—Jisko uske hāde se hatā na sakeñ; sābit-qadam; mazbūt; mustaqil; jiske dil ko taqib dekar pher yā badal na sakeñ, lā-tajum; jiske dil men lagzish na ho

A man who remains immovable—Mazbūt sābit-qadam yā lā-tajum shakhs

3.—Jismen lagzish na ho; lā-tagaiyur; jo badal na sake; mazbūt; mustahkam. [ho; mazbūt maqsad yā 'azm-i-bi-l-jazm.

An immovable purpose or resolution—Aṣā maqsad yā irāde jismen lagzish na

4.—Jiske dil par ham-dardī kā asar jald na ho, sang-dil; be-rahm; kathor [qūla; jo kisi jagah par hameshā ke liye qāim ho.

5.—(Law) Jise ek jagah se dūsī jagah hatā na sakeñ; gair-mau-

Immovable estate—Jāedād-i-gair-manqūla. See infra

Immovables, n. pl (Law) Zamīn aur woh chizeñ jo usse lagī hon masalan darakhṭ 'imārat wagaira; woh chizen jinko makān wagaira chhorne ke waqt qānūnan uṭhā na le jā sakeñ *

Immunity, n. 1.—Kisi farz se āzādī; kisi khaich kī zimmadārī yā mabsūl wagaira se barāat, koyī i'āyat yā isihqāq-i-khūs.

2.—Āzādī; barī yā pāk rahuā.

[dal, gair tabādala-pazir

Immutable, a. Lā-tagayyur, jo tabdil na ho; jo na badle, gair-mubad-

Impair, v. t. Bad-tar yā kharāb-tar k.; miqdār qīmat 'umdagī yā tāqat kam k., ikhtiyāi ghaṭānā, kam-zor k., bigār d.; aur burā banā d.; nāqis kar-d

Impanel, v. t. [Written also *empanel*] Fihrist yā chamre ke kāgaz par likhnā yā daij k.—jaise ahl-i-jūri ke nām, 'adālat men ahl-i-jūri kī fihrist banānā mukammāl yā murattab k.

Imparl, v. z. (Law) Kisi muqaddame men tasfiya-i-bāhainī kī ijāzat pānā, kisi mu'āmale ke āpas men tar kar lene kī muhlat pānā, jawāb-dihī karne ke pahle muhlat pānā [ko kisi chiz men shauk hone kī ijāzat d

Impart, v. t. 1.—Kisi chiz men hissa d.; denā, 'atā yā 'ināyat k.; dūsre To impart food to the poor—Garibon ko khānā d

2.—Batlānā, zāhir k., lafzon yā nishānon se zāhir k.

Impartial, a. 1.—Gair-jānib-dār; jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq kī taraf ziyāda māl na ho, be-lagāw, be-ta'alluq; 'ādil, munsif, jismen jāba dāi na ho.

[farīq kī taraf ziyāda māl na ho,

An impartial arbitrator—Sālis-i-'ādil, aisi pauch jo min-jumla do farīq ke ek

2.—Jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq ke haq men ziyāda muḥid na ho; munsif-āna, wājib.

An impartial judgment—Tajwiz-i-munsif-āna.

[be-ta'alluqī, munsif

Impartiality, n. Rāe yā tajwiz men jāba-dāi kā na h.; gair-jānib-dārī;

Impartially, ad. Bilā-rū-ri'āyat; be gair jānib-dāi ke, be-taraf-dārī ke; insāf ke rū se, munusifī ke sāth; wājib taur par; wājib-wājib; haqqan.

Impartable, a. 1—Nā-qābil-i-taqsim; jo bañt na sake.

An impartable estate—Milk-i-nā qābil-i-taqsim

2—Diye bakhshe yā batlāye khwāh zāhin kiye jāne ke qābil.

Impassable, a. Lā-guzar, jismen koyī na jā sake, nā-qābil-i-guzār.

Impatience, n. Be-sabri; sabr kā na h.; be-chāmī; be-qarāi, woh iztirābi jo kisi aisi bhalāyī ke na hone par ho jiski ummed ho; nā-shikebāyī.

Impatient, a. Be-chām, be-sabr; be-tāb, be-qarāi; gair-mutahammul, kisi hālat-i-khūs men be-zār aur uske tabdil karne kā khwāhān; ta'jil-kār; byākul, utāwala, tawaqquf kā tahammul na r. w.

Often followed by *at, for, of, and under*.

Impeach, v. t. 1—Kisi jurm yā bad-tarīqqī kā ittihām lagānā; mutaham k. 'ala-l-khūsūs kisi ahl-i-kār par is bāt kā ittihām lagānā kī usne apnī zī-ikhtiyāi men fulān qism kī bad-atwārī kī; 'uhde ke muta'alliq bad-ā mālī kī tajwiz ke liye 'adālat ke rū-ba-rū pesh k., hākīm kī taraf se ilzām lagānā.

2—Ittihām-i-'adam-munāsabat 'aid k., mashkūk yā mushtabah qarār d., jarah k.; bāz-purs k.; jawāb-dihī yā zimma-dār qarār d.

To impeach one's motives or conduct—Kisi kī niyat yā uske tarīq ko mashkūk qarār d. yā uski nisbat yah kahnā kī woh nā-munāsib hai

“When used in law with reference to a witness, the term signifies to discredit, to show or prove unreliable or unworthy of belief; when

used in reference to the credit of a witness, the term denotes to impair, to lessen, to disparage, to destroy." *Webster*. [bāz-purs.

Impeachment, *n* 1.—Kisi sar-kāri 'uhde-dār se bad-nazmī kā muhāsaba;

2.—Itihām; ilzām; niyat ki safāyī yā tariq ki rāstī par i'tirāz.

Impede, *v. t.* Rok d; āge barhne na d.; mānī' h., muzāhim h., sadd-i-rāh h., mukhl h.; bāz i.

Impediment, *n* Woh amr jo taraqqī yā harakat meñ mānī' ho; amr-i-mānī', rukāwat; insidād, 'āniza, qabāhat; sadd-i-rāh, atkāw; atak

Impel, *v. t.* Zor-dēkar āge barhāna, āge ko chālānā; kisi fī'l ki tabīk k.; dabāw yā targīb wāgura se āge barhānā.

Impending, *p. a.* Bar-sai-rasīda; jo sar par yā qarīb pahuñch gayā ho; nazdik āyā yā pahuñchā huā; jisse kisi bāt kī khauf paida ho.

Impenetrable, *a. l* —Jismen kuchh dhañs yā chubh na sake; jismen aur chizon kā dakhil yā guzar na ho; nā qābil-i-dukhūl

2.—Jispar kisi bāt kā asar na ho, jiske dil men koyī bāt na dhañse; li-tajum; gaur-muassir; jismen nigāh guzar na kare (nazar na dhañse); jismen 'aql kām na kare; jo samajh ke bāhar ho

Imperative, *a. l*. —Jisse hukm zāhir ho; jismen tākidī hukm ho; tahak-lum-āna; tākidī, qatī, nātiq.

Imperative orders—Ahkām-i tākidī yā qatī.

2.—Jisse dai-guzar na ho-sake; jo khwāhī-na-khwāhī karnā pāre; lābudī, lāzimī, zarūrī; jiski pā-bandī karnī pāre, wājibu-l-ittibā'.

An *imperative duty or necessity*—Farz yā zarūrat-i-lāzimī.

Imperceptible, *a. l*. —Nā qābil-i-hiss; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs na ho-sake, lā-ma'lūm, jisko dil se tamīz na kar-sakeñ; jo jald samajh men na āye [bahut āhista āhista ho.

2.—Bahut khaṣif; bārik; qad-o qāmat meñ bahut chhotā; jiski taraqqī

Imperfect, *a. l*. —Jo khatime ko na pahuñchā ho, nā-tamām, gaur mukammal, khām; adhūrā, nāqis.

2.—Nāqis, pūrā samūchā yā kāmīl nahīn; jiske sab ajzā na hoñ.

3.—Jise 'aql i-salīm na ho, jo gumrah ho-sake.

4.—Jo shar' yā shāstia ke rū se pūrā na ho; jo ahkām-i-lāhī ke mutābiq na ho, jo qā'ide ke mutābiq na ho, jisse dil ko tamāniyat na ho; jisse 'aib yā burāyī zāhir ho yā jismen 'aib khwāh burāyī ho [qasr.

Imperfection, *n*. Naqs; khāmi, adhūrā-pān; 'adam-i-takmil; khotāyī; kamī;

Imperfectly, *ad.* Nā-mukammal yā nā-mukammal taur par; nāqis taur par; adhūrā; pūrā pūrā nahīn; sārā yā bi-l-kul nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [shāhanshāhī; 'ālā, akbar.

Imperial, *a. l*. —Saltanat yā shāhanshāh se muta'alliq; bādshāhī;

2.—Lambāyī-chaurāyī yā 'umdagī meñ afzal. [wagaura.

Imperial paper, tea, &c —Barā lambā chaurā kāgaz yā 'umda-tar qism kī chāe

Imperial, *v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim men dālnā.

Imperishable, *a* Nā-qābil-i-zawāl; jo qābilu-z-zawāl na ho, jo talaf hone ke lāiq na ho; hamesha qāim rahne wālā; pāe-dār; jisko baqā ho.

Impertinence, *n. l*. —Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; jis amr ki nisbat guftgū

Impertinency, *h* ho usse 'alāqa yā ta'alluq na r.; be-waq'at h.

2.—Gustākhi; shokhi; be-tamīzī; pā-munāsib dakhil-dar-ma'qūlat

yā mudākhalat; kalām yā fi'l se aisi mudākhalat jo mudākhalat-kuninda kī 'umr yā haiṣiyat ke khulāf ho. [bhī waq'at na ho.

3.—Koyī nā-chiz yā khafif bāt; aisi bāt jisko bahut kam yā kuchh **Impertinent**, α. 1.—Gair-muta'alliq; jo amr pesh ho usse ta'alluq na r w.; mauq'e kā nahin; chaspān yā manzūr nahin, be-jā, be-mauqa'.

2.—Gustākḥ, be tamiz; be adab, bad-ihāz, nāhaq dakhil dene wālā, jāhulāna aur nā shāista kalām yā fi'l kā murtakib yā uspar māl; be-mauqa' dakhil-dar-ma'qūlāt k w.

3.—Pūj; khafif; behūda, lagw; wāhiyāt; 'abas; be-ma'ni. **Impervious**, α Jismeñ guzar na h, lā-guzar; jismeñ jā na sakeñ; jismeñ koyī nok-dār āla dhansā na sakeñ; jismeñ raushanī yā pāuī wagāra sarāat na kar sake (paith na sake).

Impetuosity, n. 1.—Tundī, shiddat; zor, tezi.

2.—Josh; taish; mizāj kī gazab-nākī.

Impetuous, α 1 Zor aur shiddat se chalne w.; shadid, tund, tez, gazab-nāk; jhoke se chalne yā harakat k w.

2.—Tund-mizāj; jald-bāz, utāwala, gusse-war; maglūbu l gauz.

Impetus, n Harakat kā zor, jis zor se koyī shai āge ko mutaharrak ho; quwwat-i-ta'fāi, sauāt.

Implacable, α Jise thaudhā na kar sakeñ; jisko taskīn dekar usse sulh na kar sakeñ, jo ma'zalat par bhī na māne; jo khusūmat na chhore; jo raf' yā dūr na ho-sake

Implant, v. t. Jamānā, qām k; lagānā; jā-guzin k.; nasab k.; barthālnā.

Implead, v. t. (Law) Kisi par 'adūlat meñ nālish k; qānūn ke rū se nālish yā da'wā k., mudda'ā 'alaih banānā gardānūnā yā qatār d.

Implement, n. Woh shai jisse koyī hāyat rawāyī ho masalan auzār āla bartan zarūf wāgaira. [ke auzār yā hathiyār

The implements of trade, of husbandry, or of war—Hirfa kashī-kārī yā la'āy.

⚙ A word of very extensive signification

Implicate, v. t. Kisi se muta'alliq k; ta'alluq yā shirkat zāhir yā sābit k., phasānā yā phānsānā; sānnā, lapetnā; uljhāw yā phānsāw meñ dālnā

The evidence does not implicate the accused person in this conspiracy—Shahā dat ke rū se is bandish meñ mulzam kī shirkat pāyī nahin jāti (usmeñ uskā shārik honā sābit nahin hotā).

Implication, n 1.—Phānsāw; uljhāw; ta'alluq.

2.—Jo bāt zimnān ma'lūm ho lekin sarāhataū zāhir na kī gayī ho; ishāra; kināya; who natīja yā aur kuchh jo baḥhūbī samajh meñ āsake go alfiẓ ke zarī'e se bayān na kiya gayā ho.

By implication—Kināyatan; ishāratan; zimnān; sarāhatan nahif.

Implicit, α 1.—Jo chupchāp samajh liyā jāwe; jo 'ibārat meñ bayān na huā ho par aḥeḥbī tarah samajh pare, zimnī; ma'nawī

An implicit contract—Mu'āhada-i-zimnī; aisi mu'āhada jo zabān se yā likh-kar zāhir na kiya gayā ho par dil hī dil meñ samajh liyā gayā ho.

2.—Bulā shakk o shubḥa yā bulā tahqīqāt dūsre kī bāt par i'tibār k.

Implicit credit should not be given to the declarations of a person who is not of known veracity—Jis shakḥ kī sadāqat bayānī ma'rūf na ho uske bayān par bulā shakk-o-shubḥa yā bulā tahqīqāt i'tibār karnā na chāhiye.

IMPLICITLY, [Lat] See By *implication* under *Implication* [men.]

Implicitly, *ad.* 1.—Zimnan; kināyatan; dil hī dii men; dar-asl; haqiqat

2.—Pāre i'tibār se; bilā hujjat; bilā taftish-i subūt; be-kam-o-kāst, ānkh band karke, be-pūchhe, be-chūn-o-charā.

Implore, *v. t.* Iltijā k.; minnat k., dil se mānguā; suwāl k. yā sāil h.; minnat-o samājat k.; nihāyat multajī h.; barī ārzū se dar-khwāst k.

Implore, *v. i.* Ārzū k.; minnat k.; 'arz-ma'iūz k.

Imply, *v. t.* Zimnan shāmil r.; murād r.; ma'ōī r.; dalālat k.; jab kisi amr kā izhār ba-zai'ā-i tahrīr yā taqīr na huā ho to uskā manshā i-lalām khwāh natija i-'aqli yā ta'bī-i-qānūnī se samjhā jānā.

Where a malicious act is proved, a malicious intention is *implied*—Jab 'adawat kā fi'l sābit ho-jātā hai to yah bhi samjhā jātā hai ki uske karne ki niyat 'adawat se thi.

Impolitic, *a.* Khilāf-i-maslahat; hikmat-i-'amali ke khilāf, be-tadbīr; bad-nazm; mudabbir nahīn, be-'aql yā be-'aqli kā; aisi aisi tadhībēn ijād karne aur 'amal meñ lāne walā jinse 'awām ko mazarrat ho, naf'-i-'awām meñ zarar pahunchāne w.; mu'āmalāt-i-zāti meñ be-'aql; kotah-andesh.

Impolitically, *ad.* Be-'aqli se; dūr binī aur dūr-andeshī-i-munāsib ke sāth nahīn; aise tariq par jisse mazarrat-i-'ām yā kḥās ho; be-tadbīī se; nā dāui se.

Import, *v. t.* 1.—Bāhar se andar lānā; dūsrī jagah se lākar kahīn dākhil k., saudāgarī wagaira kā māl kisi dūsrē mulk 'alāqe yā riyāsat se apne mulk men lānā.

 Opposed to *export*.

2.—Ma'ūī ; mafhūm ; murād r.; maushā r.; zāhir k.; dalālat k.

3.—Waq'at yā tāsīr r.; ta'alluq r.; saokār r., 'alāqa r.; kisi ko naf' yā nuqsān pahunchānā [māl ki āmadani.]

Import, *n.* 1.—Tijarat kā māl jo ek mulk se dūsrē mulk meñ lāyā jāwe;

2.—Kisi lafz 'ibārat yā was'qe kā maushā yā mafhūm; ma'ūī; murād; alfāz kā mafhūm jiskā ziḥn-nashīn kānā maqsūd ho yā jo ta'bīr-i-sabīh se paidā ho.

3.—Waq'at; 'azmat; ba'āyi, buzurgī; natija.

Importance, *n.* Waq'at; 'azmat, ba'āyi, buzurgī, kisi naf' yā nuqsān ki bāt se ta'alluq; qadr, manzilat, rutba; shān.

Important, *a.* Barā, aham, bā-waq'at; 'azīm; bhāī, jisse koyī barā natija nikle; kisi naf'-nuqsān ki bāt se ta'alluq rakhne-walā, jisse koyī bhalā yā burā natija paidā ho; jisko kisi bāt se barā ta'alluq ho; jis men koyī 'umda yā barī bāt shāmil ho.

Importation, *n.* 1.—Kisi dūsrē mulk yā riyāsat se lānā.

2.—Woh shai jo bāhar se apne mulk meñ lāyeñ; woh jins yā māl jo ek mulk yā riyāsat se dūsrē mulk yā riyāsat men āwe

Importunate, *a.* Mutaqāzī; ba-jidd h w, tang-talab; jo koyī mutālaba yā dar-khwāst nihāyat isār se kare, arīyal; jo apnī garaz istarah bār bār pesh kare ki usse taklīf ma'lūm ho, jo apne matlab ke izhār meñ jā-bejā yā mauqa'-be-mauqa' kā kḥayāl na rakkhe; taklif-dih; jismeñ tang-talabī shiddat yā ka'āyi hī jāe.

Importunately, *ad.* Mutaqāzī yā ba-jidd hokar; taqāze ke sāth; tākid ke sāth, ba-tākid yā ba-isrār; barī minnat-o-samājat se mustadī ho-kar.

Importune, v. t. Taqāze ke sāth istid'ā k.; daikhwāst se tang k.; bār bār waqt-be waqt yā taklif dīhī se kisī bāt kī iltiyā k., tang yā diq k.; ta-jidd h.; pichhā na chhoīnā; pichhe parē rahūā

Importunity, n. Taqāza; tang-talabī, isrāī ke sāth istid'ā; ar; kisī amr kī daikhwāst mutawātir yā hath ke sāth k

Impose, v. t. Qāim yā 'āid k. — jaise koyī bāī kharch mahsūl rusūm faiz wagaira; lagānā, dālnā; nāzil k., sādīr k. [dālnā; chhālā; thagnā.

To impose on — Dhokhā d.; makr yā hile se gumrah k., ādkhon men dhūl (khāk)

Imposition, n. 1.—Lagānā; qāim k.; sādīr k.; dālnā; gale lagānā yā mandhnā. [hukm.

2.—Jo kuchh dālā lagāyā yā qāim kiyā jāe; bār; bojh; mahsūl;

3.—Makr yā fareb jo dūsrōn ke sāth kiyā jāe, dhokhā; dagā, fareb; buttā; jul; chhal.

Impossibility, n. 1.—Muhāl yā gair-mumkin h.; ba'idu-l-imkāniyat

2 —Shai-i-muhāl, amr-i-muhāl, jo na ho sake; jiskā honā yā kiyā jānā mumkin na ho; jisko kisī tarāh na kar-sakeī.

Impossible, a. Gair-mumkin; nā mumkin, jo na ho-sake; jo na kiyā jā sake; nā-shudānī, jo fī-nafsihī hāsīl na ho sake; hālāt ke lihāz se nihāvat hī mushkil; behūda yā nā-qābil-i-anjām.

Impost, n. Jo kuchh lagāyā yā 'āid kiyā jāwe; mahsūl khirāj yā rusūm; woh mahsūl jo aksar sarkār kī tarāf se un chizon par lagāyā jāe jo kisī gair mulk se ek mulk men āwen.

Impostor, n. Dūsrōn ko dhokhā d. w.; dūsrōn ko apne dām-i-fareb men lāne ke liye koyī hāsiyat-i-masnū'ī ikhtiyār k. w., thag; makkār; dagābāz, muzawwir; pākhandī. [ikhtiyār karke de, pākhand, chhal.

Imposture, n. Dagā-bāzī; fareb, dhokhā jo koyī jhūthī sūrat yā hāsiyat

Impotence, } n. 1 —Quwwat-i-haiwānī zibhī yā 'aqlī kā na rakhnā; zu'f;

Impotency, } kamzorī; kisī shai ke anjām kī quwwat kā naqs, 'adam-i-salāhiyat. [rakhnā.

2 —(Law) Rujūliyat kā na honā; nasl kī paidāish kī quwwat na

Impotent, a. 1.—Za'ifu-l-'aql za'iful-l-badan yā za'ifu-l-qalb; kam-zor; nā-tuwān [muzāj.

2 —Jo apne ko qābū men na rakh sake; maglūbu-l-gauz; tund-

3.—(Law) Nā-mard, rujūliyat se khālī; jise larke-bāle na hon

Impound, v. t. 1 —Bahke huye maweshī ko sar-kārī maweshī-khāne men rakh chhornā yā band kar rakhnā, ihāta-i-sarkārī men r. yā band kar r.

2.—Zabt k.; rok r.; quiq k.

To impound an insufficiently stamped document — Kisī aisi dast āwez ko zabt kar-rakhnā jisper pūrī qimat kā istāmp lagā yā chhapā na ho.

Impoverish, v. t. 1.—Garīb kar-denā; muflisī yā muhtājī kī hālāt men kar-denā; muflis banā d.; tibī-dast kar d.

2.—Quwwat yā zor khīnch lenā; zar-khezi bāqī rahne na d.; kam-zor yā shor kar-denā. [khīnch l

To impoverish land by frequent cropping — Bār-bār fasl upjā kar zamīn kā zor

Impracticable, l.—Jo na ho-sake, nā-qābil-i-anjām; jo tadbīren kī gayī hon yā ho-saktī hon unse na kiye jāne hone yā anjām pāne ke qābil, jo kisī tarāh na ho-sake, jiskā anjām insān kī maujūda tadbīron se na ho-sake.

2.—Sakht; karā; jise jald qābū meñ na lā-sakeñ.

3.—Jise kisi ma'qūl tarīq par maglūb na kai sakeñ yā targīb na de sakeñ. jiskī nisbat āsānī se kāi-lawāyī yā 'amal-dai-āmad na ho-sake.

4.—Lā-guzar; dushwār-guzār; jispar chal na sakeñ—jaise rāsta.

Impregnable, a Jise chaphāyī ballā yā hamla karke na le sakeñ, jise bazar apne qābū meñ na kar-sakeñ, jo hamla rok sake, gair-mumkinu-t-taskhīr; manī'.

Imprescriptible, a Jo gāflāt ki wajh se kām meñ na lāne khwāh kisi dūsi shakhs ke da'we ke bā'is se jiskī bunyād haqq-i-shudāmad par ho zāl yā nuqsān na ho sake.

Applied to rights.

Impress, v t. 1.—Kisi chiz par dabākar nishān yā shakl banānā; naqsh yā nishān k.; chhāpnā. [khwāh jamānā; dil par munaqqash k.

2.—Zihū-nashīn yā khātir-nashīn k.; dil-nashīn k. yā dil par baṭhālnā

3.—Sarkārī kām ke liye jabīya lenā yā begār pakarnā.

Impress, n 1—Nishān jo dabāne se ban-jāe, naqsh; chhāpā; kisi shai ki shakl yā shabīh jo dabāne yā chhāpne se ban-jāe; muh; sāñcha; haṣiyat jo dūsi ne paidā karā di ho.

2.—Tamiz kā nishān; muhr, chhāpā.

3.—Khayāl yā asar jo dil par paidā ho.

4.—Be-gār; sarkārī kām ke liye zabardastī lenā yā dhar-pakar k.

Impression, n. 1.—Ek shai kā dūsi shai par dabānā; dabāw.

2.—Nishān; naqsh, chhāpā; thappā; muhr.

3.—Kisi shai kā asar jo dil par paidā ho; naqsh yā sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; tasawwur, kisi shai kā natija yā asar jo mahsūs ho-sake [chhāpnā.

4.—Kisi kitāb kā ek tab' (chhāpā); jis qadar kitāben ek bār

A copy of the last impression—Tab'-i-ākhir ki ek jild.—The whole impression of the work was sold in a month—Jisqadar kitāben chhāpī thī woh kul ek mahīne men bik gayīn.

Impressive, a 1.—Asar paidā k w. yā uspar ma'il, asar pahunchāne ki quwwat r. w.; muassir; is qābil ki uskā asar dil par ho (nshī choṭ dil par lage). [kisi shai ki tāsīr ho-sake.

2.—Naqsh-pazīr; sūrat-pazīr; asar pahunchāye jāne ke lāiq, jispar

Imprest, n. Ek qism kā zar-i-bar'āna, udhār, zar-i-qarz.

Imprest, v t. Qarz d.; bataur dan ke d.

[awwalan.

IMPRIMIS, [Lat.] Pahle; pahle to; sab se muqaddam; awwal yā

Imprint, n Jo kuchh kitāb wagaira ke sarnāme yā sufha-i-awwal par chhāpā jāe 'alal-khusūs chhāpne yā shā' kaine wāle kā nām baqaid-i-maqām wa zamāna.

Imprint, v t 1.—Thappā k, chhāpnā.

2.—Dil yā bāfize par naqsh k.; dil-nashīn zihn-nashīn yā khātir-nashīn k.; dil par aisi jamā yā baṭhāi d. ki kabhī na miṭe yā na bhūle.

Imprison, v. t 1.—Zindān meñ dālnā; qaid-khāne yā mahbas meñ rakhnā; qaid k.; muqayyad k., mahbūs k.; giriftār karke hurāsāt men r. [jāne na d.

2.—Band kar-r.; rok r.; nikal jāne na d.; ek jagah se dūsi jagah

Imprisonment, *n.* Qaid k. jā qaid h.; qaid, ashī; band; habs; āzādī ki rukawat. [i-qiyās na h.]

Improbability, *n.* Ba'idu-i-qiyāsi, qiyās se dūr jā uske khilāf h., qaiin-

Improbable, *a.* Jiskā sach honā ihtimāl se ba'id ho; jiski ummed hālāt ke lihāz se na hosake; jo 'aql jā qiyās ke khilāf ho; ba'id az-'aql, ba'idu-l-aql, 'aql se dūr; gair-muhtamal; anhonī [fi-l-badiha.]

Impromptu, *ad. or a.* Be soche-bichāre; pahle se gaur-o-fikr karke nahīn,

Improper, *a.* 1.—Nā-munāsib; be-jā; jisse matlab-karārina ho [zā-wār; bad.

2.—Nā-shāista; nā ma'qūl; qabīh; burā; be-mahal, be-mauqa'; nā-sa-

3.—Kisī zabān ke ba'dhe huye dastūr (rawāj-i-mustamirra) jā qā'ide ke khilāf. [na r. w.]

4.—Kisī khās jagah jā 'uhde ke lāiq nahīn; nā lāiq; munāsabat

Improperly, *ad.* Nā-munāsib taur jā tariq par; be-jā; aise tariq par jo suhbat waqt jagah aur hālāt ke lihāz se munāsib na ho, be-mauqa'; be-mahal; bad-ushūbī se, khilāf-i-dastūr jā qā'ida; suhbat ke sāth nahīn.

Impropriety, *n.* 1.—'Adam-i-munāsabat; bad-ushūbī; waqt maqām jā hālāt wagāna ke hasb-i-hāl na h. jā unke khilāf h., be-mauqa'gi; nā-shāistagi; gaur-ma'qūliyat. [yā usūl ho.]

2.—Fi'l-i-nā-munāsib; qaul-i-nā-munāsib; jo kuchh khilāf-i-dastūr

Improve, *v. t.* 1.—Bihtar k; aur achchhā banānā, māliyat jā khūbī men taraqqī d, ihtiyāt jā taraqqī ke zarf'e se 'umda k.

2.—Achchhe kām men lānā; kisī chiz ko aisā banāna ki usse kuchh padā ho, kisī naf' ke kām men lagānā; fāide ke liye isti'māl k, fāida nek-nāmī jā khushī ke taraqqī dene men kām men lānā, mustafid h.; fāida uṭhānā. [taraqqī k, bihtari ki 'alāmat zābir k.]

Improve, *v. z.* 1.—Bihtar jā aur achchhā h, kisī achchhi bāt men

2.—Barhnā, ziyāda h; charhnā jā uṭhānā.

The price of cotton improves, or is improved.—Rūi ki qīmat barhti jā charhti

hai—To improve on or upon—Kisī bāt men aur kām ki bātēn milānā jā

tarmim k, qarib qarib kamāl ko pahunchānā; yak-gūna mukammal k;

tamim k, isāb jā tarmim karke aur 'umda banānā jā taraqqī d.

Improvement, *n.* 1.—Taraqqī k jā pānā, achchhi bāton men taraqqī;

bihtari jā bihtari men taraqqī; ābādī, māliyat ki afzāish.

2.—Nāfi' jā kār-āmad bāton men musta'māl h. jā lagāyā jānā;

achchhe jā musid kām men lānā; kisī usūl jā masale kā itlāq jā

uspar 'amal.

3.—We shai jisse koi dūsi shai taraqqī pāye jā jo kisī dūsi shai

men use taraqqī dene ke liye milāyī jāwe; woh shai jisse kisī dūsi shai

ki māliyat haisiyat jā 'umdagī wagaira bah jāe.

4.—(pl.) Makān nahar dānda wagaira ke banāne jā jangal ki safāyī

se jo kuchh haisiyat jāedād-i-arāzi jā mazra' ki barhāyī jāe.

Improvvidence, *n.* Nā-'āqibat-andeshī; peshbinī kā na h.; pahle se kisī

bāt kā khayāl na r.; un tadbiron se gāfil rahnā jo hifāzat jā naf' ke

liye dūr-andeshī ki wajh se zarūr hon; kotah-andeshī

Improvident, *a.* Nā-'āqibat-andesh; jismen dūr-andeshī na ho; jo zarūrī

yā ārām ki bāton par pahle se khayāl na kare; un tadbiron se gāfil jo

muqtazā-i-dūr-andeshī hon; jismen āyinda ki zarūraton ki nisbat

bandobast ki fikr na ho, kotah-andesh; be-tadbir.

Imprudence, n. Be-'aqlī, be tamīzī; qaul yā fī'l meñ be-ihitīyātī ya'nī uske natīje par bakhūbī lihāz na r.; be-parwāyī, be-soche-bichāre kuchh kah yā kai d.; ta'jīl kāī.

Imprudent, a. Be-'aql, be-tamīz, nā-'āqibat-andesh; kotah-andesh; be-soche-bichāre kām k. w.; qaul yā fī'l ke natīje par lihāz na r. w.; ta'jīl-kār; be-khabar; be-shu'ūr; be-ihitīyāt.

Impudence, n. Be-sharmī; be-hayāyī, be-hyābī, shokhī; dhithāyī; shokh-chashmī, gustākhi-ī shadīd; aisi dhithāyī jismeñ dūron kī ma- jūdagi yā unki rāe kā kuchh lihāz na iakkhā jāe

Impudent, a. Shokh; be-sharm; be-hayā, dhithā; shokh-chashm; khira-chashm, pāk be-hayā; dhithā aur bad-lihāz.

Impugn, v. t. Kalām yā da'īl se yūrish k.; takhāluf k.; i'tirāz k.; jarah k., kalām k.; tardīd k.; muzābamat k.; rad k.; kāṭnā; khandan k., kisi shai ke khulāf kuchh ishā'atan kahnā.

Impulse, n. 1—Tahrik jo da'ātan zor pahuichne kī wajh se āge ko ho; harakat jo kisi shai ke zor pahuichne se yakāyak ho.

2.—Kisi shai kā asar jo da'ātan dil par ho; wajh-i-tahrik; kḥayāl; tahrik; targīb; kisi qism kā mailān jo jhatpat paidā ho.

Impulsive, a. 1.—Muharik; jismen tahrik kī quwwat ho; jismen āge burhāne kī tāqat ho.

2.—Us wajh-i-tahrik par 'amal k. w. jo da'ātan dil meñ paidā ho.

Impunity, n. 1.—Sazā yā ta'zīr se bai'āt; saza kā na pānā, 'adam-i-'uqūbat, hadr, siyāsāt se bai'āt.

With impunity—Be saza pāye, bilā-ta'zīr, be-siyāsāt, hadaran.

2.—Sadme yā nuqsān se bai'āt; muhāfazat; bachāw

Impure, a. 1.—Jismen khārijī chīzeñ mili hoñ, khālis nahīn; pāk sāf yā suthīā nahīn, ganda; jismen gilāzat ho; mailā.

2.—Nā-pāk; gunah gār; taqsīr-wā—jaise shakhs.

3.—Nā-pāk; najīs; harām—jaise chīzeñ.

4.—Qabīh; ganda, kharāb—jaise fī'l.

5.—Fuhsh—jaise kalām; mugallīz, phūhar.

Impurity, n. 1—Gandagi, mailāpan; najāsāt, ālāish; gilāzat; burā yā fuhsh h.; nā-pākī. [kalām wagana.

2.—Woh shai jismen gandagi wagara ho; burī bāt burā fī'l bure

Imputable, a. Mansūb hone ke lāq; jisko dūse se nisbat de-sakeñ; lagāye jāne ke lāq; jo lag sake yā mansūb ho-sake. [(lagāyī) jāe

Imputation, n. 1.—Nisbat d.; lagānā; mansūb k., jo bāt mansūb kī

2—Bādī kā ilzām, burāyī kī tuhmat; la'nat-malāmat; sarzanish; kalank. [kisi ke sar yā uskī gardan par dālnā.

Impute, v. t. 1.—Lagānā; nisbat d.; mansūb k.; kisi ke zimme lagānā;

2.—Koyi burāyī kisi se mansūb k. yā usko us bādī kā bānī thah-rānā khwāh yah kahnā kī fulāñ naqs is shakhs meñ hai.

In prep. 1.—Jagah waqt yā hālāt ke lihāz se hudūd ke andar rahnā yā wāqī h.; meñ; andar; bich; dar; bhitar; bāhar nahīn; minjumla.

Opposed to out of, or from.

2.—Kisi nayī hālāt wagara meñ dākḥīl h.

To put in operation—Nāfiz k.; jāri k.—In blank (Law)—Sirf nām likh kar.

“A term applied to the indorsement of a bill or note by merely writing

on it the indorser's name" Webster—*In that*—Kyūnki, is wajh se ki, is bā'is yā sabab se ki.—*In the name of*—Kisī ki taraf se; kisī ki jānib se; kisī ki ijāzat se; kisī ke 'iwaz meñ jā uske liye ~~के~~ Often used in invocation, swearing, prying, and the like—*To be or keep in with* (a)—Nazdik rahnā pās rahu; muttasī rahnā. (b)—Dostī rabt-zabt yā khalā-malā r.; kisī ko apnā mihrbān i bāl karke uski mihrbāni ko qāim i. (*Colloquial*).

In. ad. 1.—Bāhar nahīn; andar, bhitar.

2.—(*Inu*) Qabza dakhil haqqīyat yā haq rakhte huye.

In by purchase—Bai'-dāri ke zarī'e se qābiz.

In. n 1.—Woh shakhs jo apne mansab par māmūr yā qāim ho.

~~के~~ The opposite of *out*.

2—Gosha; kona

[that is, nooks and corners." Webster.

~~के~~ "Usually in the plural, and especially in the phrase *ins and outs*;

Inability, n. Nā-qābīliyat; 'adam-i qābīliyat; jismānī quwwat yā istitā'at kā baqadr-i-kāfi na r.; nā-tuwānī, be maqdūrī; 'adam-i-istitā'at; gair-mustatī' h; zihn yā 'aql men naqs

Inaccessible, a Jis tak rasāyī na ho-sake; jahāñ bāryābī na ho sake; jis tak pahunch na saken; jo mil na sake; jo dast-yāb na ho-sake, jiskā milnā munkin na ho. [galatī, bhūl; chūk, naqs

Inaccuracy, n. Gair-i-sahīb h., sahīb yā thik na h; 'adam-i-sikhat;

Inaccurate, a. Sahīb nahīn, jisse be-ihitīyātī yā 'adam tawajjuhī pāyī jāe; thik yā durust nahīn, sachāyī yā haqīqat ke mutābiq nahīn; galat; nā-durust. [galatī yā bhūl-chūk se

Inaccurately, ad. Thik thik nahīn; galat; nā-durust yā nā-durusti se,

Inaction, n Sustī; mihnāt se dast-kashī; āīām; be kāri.

Inactive, a. 1.—Gair-mutaharrik; jismen harakat kī quwwat na ho.

2—Kām yā koshish karne par māil nahīn; mihnātī nahīn; kām meñ lagā huā (masrūf) uahin; be-kār; sust, kāhil; majhūl.

Inactivity, n 1.—'Adam-qābīliyat-i-harakat, idhar-udhar chalne-phirne hūne-dolne kī tāqat na r. [ragbat na r.

2—Sustī; majhūliyat, kāhili; koshish yā kisī kām ke karne kī

Inadequacy, n Kisī shai kā kisī maqsad ke anjām ke liye kāfi yā bas na h.; 'adam-i-iktifā; kāfi na h. yā iktifā na k.; kotābī; kamī; kasar, gair-muktafi h., naqs, barābar na h; naqs jo nā wājib yā nā-munāsib ho.

Inadequate, a Jo anjām-i-maqsad ke liye kāfi na ho; jisse matlab-barāri ba-khūbī na ho; gair-musāwi; nā-mukammal; nāqis; nā-kāfi; wājib yā jitnā chāhiye utnā nahīn; munāsib andāz ke muwāfiq nahīn.

Inadequately, ad. Ba-tarzi-i-nā-kāfi; pūrā pūrā yā kāfi nahīn, kam; nāqis taur par.

Inadmissibility, a. 'Adam-qābīliyat-i-pazirāyī; sun liye yā manzūr kiyā jāne ke lāiq na h; qabūl yā taslim kiye jāne ke qābil nahīn.

Inadmissible, a Pazirāyī yā taslim ke qābil nahīn, jo aisā na ho ki dākhil mauzūr yā taslim kiyā jāsake; jo liye jāne ke lāiq na ho, nā qābil-i-pazirāyī; mamnū'u-s-samā'at; nā-qābil-i-samā'at.

Inadvertence, n 1.—Be-tawajjuhī; be-ihitīyātī; gaffat; dil na lagānā,

Inadvertency, n be-parwāyī; be-khabarī.

2.—Tawajjuh na karne kā natīja; sahiv bhūl chūk yā khatā jo

kisī bat par khayāl na rahne kī wajh se ho.

Inadvertent, a. Kisi bāt meñ dil na lagāne w.; beparwā; be-khabar; gāfiat-shi'ār

Inadvertently, ad. Be-tawajjuhī ke bā'is, tawajjuh na karne ke sabab se, gāfiat ki wajh se, be-fikrī yā be-khabarī ki wajh se; be-soche-bichāie [taraf muntaqil na ho-sake.

Inalienable, a. Nā-qābil-i-intiqāl, jo qānūn yā insāf ke rū se dūsiē ki

Inanimate, a. Be-jān; be-jī; murda.

Inappealable, a. Jiskā murāfa'a na ho-sake; nā-qābil-i-apil

Inapplicable, a. Gair-muta'alliq; jiskā itlāq kisi dūsiē par na ho-sake; jo kisi ke hasb-i-hāl na ho, jisko dūsiē se 'alāqa na ho, jo kāi-āmad na ho; gair-chaspāū; gair-mauzūn.

The argument or the testimony is *inapplicable* to the case—Yah dalil yā shahādāt is muqaddame se gair muta'alliq hai (uske hīe kār-āmad nabin hai)

Inapplicability, n. Gair-munnāsabat, 'adam-i-itlāq; munnāsib mauzūn yā chaspān na h. [zebā; nā-shāista; nā munnāsib.

Inappropriate, a. Gair-muta'alliq; gair mauzūn; hasb-i-hāl nahīn; nā-Inasmuch, *ad.* Is libāz se kī, ba-khayāl iske kī; chūn-kī, kyūnki.

 Followed by *as*

Inattention, n. Be-tawajjuhī; kisi shai par khūb dhyān na d; beparwāyī; be-khabarī; gāfiat. [gāfiat-shi'ār, be-fikr, be-parwā.

Inattentive, a. Gair-mutawajjuh; jo kisi bāt par dil na lagāye; gāfil yā

Inaugurate, v. t. 1—Rusūm-i-mazhabī yā munnāsib ke adā karne ke ba'd kisi ko kisi mansab par qāim k.; q'ide ke mutābiq kisi 'uhde ke ikhtiyārāt tafwiz k. [numāish 'awām men bār-i-awwal k.

2.—Shurū' karānā; āgāz karānā; jāi k.; chalānā; kisi shai ki

Inauguration, n. 1.—Rusūm-i-munnāsib ke anjām ke ba'd kisi mansab wagāila par kisi ko māmūr k., rusūm-i-mazhabī adā kar-ke kisi mansab par qāim k.

2.—Koyī nayī bāt tarz-i-kārwayī yā numāish wagaira mazhabī yā qā'ide ke rusūm ke adā karne ke ba'd shurū' k. (uskā āgāz).

Inauspicious, a. Nā-mubārak; nā-mas'ūd, manhūs yā nahs; kam-bakht; burā, nā-muwāfiq, bad-shugūn, subh (shubh) nahīn.

Inborn, a. Jibillī; aslī; paidāishī, khulqī; zātī; tab'i, bātinī.

Inbred, a. *Vide supra*

Incalculable, a. Jiskī guntī na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Incapability, n. 1.—Nā qābiliyat; 'adam-i-liyāqat; 'adam-i-salāhiyat; kisi bāt ki aslī salāhiyat yā quwwat kā na r. [qābiliyat yā be-ikhtiyārī.

2.—(Law) Qābiliyat yā ikhtiyār-i-qānūnī kā na r.; qānūnī nā-

Incapable, a. 1.—Jismeñ kāfi wus'at yā gunjāish na ho; jismeñ quwwat-i-jismānī na ho, dil kā kam-zor; jo apnī tabi'at ki mazbūtī yā istiqlāl ki wajh se kisi būre fi'l ke karne par rāgib yā āmāda na karāyā jā sake.

2.—Aisi hālat men kī uspar koyī fi'l sādī na ho-sake; is qābil nahīn kī uski nisbat kuchh kiyā jā sake; nā qābil; lāiq nahīn

A bridge *incapable* of reparation—Pul jiskī marammat na ho sake (jo marammat ke qābil na ho)

3.—(Law.) Jismeñ qānūnī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat na ho; jismeñ woh bāteñ na hon jo qānūn ke rū se dar-kār hon.

Incapacitate, v. t. 1.—Kisi shai ki salāhiyat bāqī na r.; kisi bāt ke

jānne samajhne yā karne kī aslī quwwat se mahrūm k ; nā-qābil banānā yā k ; ma'zūr k , he-kār kar-d. ; nikammā banā d.

2.—(Law) Un bāton ke karne se ma'zūr kar d. jo qānūnan zarūr hon ; ba'z af'āl-i-muta'alliq-i-huqūq ke anjām kī salāhiyat yā qābiliyat se mahrūm k ; nā-qābil yā nā-lāiq kar d.

Conviction of a crime incapacitates one to be a witness.—Kisī shakhs kī jurm men mākhūz h. use ādā-i-shahādāt kī salāhiyat-i-qānūnī se mahrūm kar detā hai

Incapacity, *n* 1.—'Adam-i-hiyāqat, naqs-i-fahm ; kisī amr-i-rūhānī ke karne kī salāhiyat bil-kul na r. yā kam r. ; kisī farz yā mansab ke anjām kī hiyāqat na r.

2.—(Law) Kisī fī'l ke karne khwāh kisī shai ke lene dene yā mun taqil karne kī qānūnī salāhiyat istitā'at yā qābiliyat na r. , qānūnī nā-hiyāqatī yā 'adam-i-qābiliyat, qānūnī ma'zūrī

The incapacity of minors to make binding contracts is obvious.—Zāhir hai kī nābāligon men is bāt kī salāhiyat nahiñ hotī kī we aise mu'ahade karen jo qānūnen wājibu-t-ta'mil hon, nībālig mu'ahadāt qābilu-n-nafāz nahiñ kar sakte.

Incarcerate, *v. t* Qaid k. , band k , mahbūs k , qaid khāne men r.

Incarceration, *a.* Qaid, asīrī ; band

Incendiarism, *n* Makānāt men 'adāwatan āg lagānā (ātash-zani).

Incendiary, *n* 1.—Woh shakhs jo kisī makān men āg lagāwe ; woh shakhs jo gar ke makān-i-maskūna khwāb dūste ghar ko 'adāwat ke sabab se jalā de, ātash-zan ; ātish-zanī kī mujrim.

2.—Woh shakhs jo do farīq-i-mukhālīf ko targīb de kar unke mā bain khūb takiār karā de, mufsid, fitna āngez ; āg lagāne w. ; shu'la bharkāne w.

Incendiary, *a.* 1.—'Adāwatan ātash-zanī se nisbat r w. ; āg lagāne kī

2.—Jisse jhagrā fasād bagāwat yā takiār paidā ho ; shu'la-angez ; āg-lagāū [āg-kar-d. yā āg lagā d. ; taish men lāwā

Incense, *v. t.* Nihāyat hī gussa dilānā ; chibnā, nā rāz k. ; khaylānā ;

Incentive, *a.* Tahrik k w. ; muharrīk ; taqwīyat yā harakat d. w. , jisse kisī bāt kī tahrik targīb yā taqwīyat ho.

Incentive, *n* Woh bāt jisse dil ko jumbish ho ; woh bāt jiskī wajh se kisī 'azm yā fī'l ke karne kī targīb ho, aisi bāt jo dil ko bhalāyī khwāh bhalāyī kī taraf māil karē , wajh-i-tahrik ; bā'is ; sabab

The love of money and the desire of promotion are two most powerful incentives to action.—Zar kī muhabbat aur taraqqī kī khwāhish yah donoñ bāteñ aisi haiñ jo dil ko kām karne kī taraf nihāyat hī māil kartī haiñ.

Incessant, *a.* Jo yak-lakht qāim rahe yā pai-ham hotā jāe, jiskā silsila na tūte ; jo band na ho ; jismen khalal wāqī' na ho ; jiskā tār lagā rabe ; lagā-tār.

[barābar barastā jāe aur band na ho

Incessant rains.—Lagātār bārish, aisi bārish jiskā silsila na tūte ; aisi menñ jo

Incest, *n.* Aise qarābat-mandon ke mā-bain zinā-kārī jo bā-ham shādī ke mujāz na hon ; zinā-i bil-muhārim.

Incestuous, *a.* Aise rishtadārōñ se zinā kī murtakīb jinmen bāham shādī mamnū' ho yā jisse yah jurm paidā ho.

Inch, *n.* 1.—Lambāyī (tūl) kī ek paimāna jo fuṭ kī bārahwāñ hissa hotā hai ; tin jau kī lambāyī, tasū

2.—Wagt yā jagah kā thorā fāsila yā darja; maqdār-i-qalīl, nāzūk wagt, 'ain wagt.

By inches—Ahista-ahista, rafta-rafta. ba-tadīj.

Inch-meal, *n* Ek inch lambā tukra

By inch-meal—Thorā-thorā; qadre-qadre

Inch-meal, *ad*. Thorā-thorā, qadre-qadre; shuda-shuda; rafta-rafta

Inchoate, *a*. Jiskā āgāz hāl meñ yā thorē hi der pahle huā ho; bahut hāl kā yā koyi dam kā, jiskā mahz āgāz ho, ibtidāyī; nā-mukammal.

Incident, *a* 1.—Jo ittifāqiya āye yā wāqī ho; jiskā wuqū' ma'mūlī tariq par na ho; jo ummed ke mutābiq zuhūr-pazīr na ho; jo kisi aslī manshā ke muta'alliq zuhūr meñ na āwe; ittifāqī; nāgalihān

2—Sai-zad h. w., wuqū' meñ āne w., hone w; bi-t tab' wāqī' h w., aslī ta'alluq r. w. [qūf.

3—(Law) Qānūnan kisi dūsī asl shai se muta'alliq yā uspar mau-

Opposed to *principal*.

Incident, *n* 1.—Amr-i ittifāqī; ittifāq; sanjog, mājarā, wāqī'a; sāniha

2.—Fi'l-i-adnā; woh fi'l jo kisi aslī fi'l-i-maqsūd ke 'alāwa wāqī' ho

3.—(Law) Woh shai jo qānūnan kisi dūsī aslī shai se muta'alliq ho yā jiskā madār us dūsī aslī shai par ho

Incidental, *a* 1.—Ittiqī; jiskā wuqū' barābar na ho; jo hamesha na huā kare; jo begair pahle se irāda kiye ho-jīe; 'ārizī.

An incidental conversation—Bāt chīt jo ittifāqiya ho-jāe.

2—Jo kisi maqsad-i-khās ke liye lāzimī na ho, 'ārizī.

Incipient, *a* Ibtidāyī; jisse koyi bāt shurū' ho, shurū' kā

Incised, *pp*. or *a*. Kaṭā huā; jo kaṭne kī wajh se ho.

An incised wound—Zakhm jo chamre ke kat jāne kī wajh se ho Incised lips—

Kate huye lab; kati hoṭhen

Incision, *n* 1.—Kāṭnā, kisi chiz meñ kaṭ k

2—Kāṭ; lambā aur gahirā zakhm; kisi tez yā nok-dār āle se kisi shai kī sath (uske berūnī hisse) ko judā kar-d

Incite, *v* t. 1.—Targīb yā tahrīk se dil ko kisi fi'l ke karne par rāgīb k.; ubhārnā; uksānā, tahrīk karke āge barhānā, āmāda k.

Incitement, *n* 1.—Tahrīk, targīb.

2—Woh shai jisse dil ko tahrīk ho; woh bāt jiskī wajh se kisi kām ke karne par tabī'at rāgīb ho; wajh-i tahrīk; sabab; bā'is.

Incivility, *n* 1—Kaj-khulqī; bad akhlāqī; dūsron se khush akhlāqī ke sath pesh ānā.

2.—Koyi fi'l jo tahzīb ke khilāf ho; jahālat kī bat.

Usually in the plural

Inclemency, *n* 1.—Be-dardī; be rahmī; mizāj meñ narmī kā na h; dil kī sakhti, karāyī; durushti

Applied to persons

2.—Hawā kā shiddat se chalnā menh kā barasnā yā sardī kā khūb parnā 'alā-hāza l-qiyaś

Applied to the weather

Inclement, *a* 1.—Be-rahm, dil kā sakht; sakht-mizāj; be-dard; karā; nirdayī; nūr-mohī

2.—Jab hawā bārish yā sardī kī shiddat ho yā āb-o-hawā meñ isi

Inclination *n.* 1.—Jhukānā; jhukāw, khamī

2.—Tabī'at yā khwāhish kā mailān, ragbat; mail; mail-i-khātir; ek shai kī nisbat dūsī shai kī ziyāda khwāhish.

☞ Followed by *to*.

3.—Shauq; chāh, uns; khwāhish.

☞ With *for*.

Incline, *v.* 1.—Jhuknā, khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī se mur-kar kisi shai kī taraf phunā, murnā

The road *inclines* to the south—Woh sarak dakhin ko murī hai

2.—Khwāhish yā mailān *r.*; māl *h.*; kisiqadar chāhnā; kisi rīe tarīq yā shakhs se ittifaq *k.*, iāgib *b.*, chāhnā.

Incline, *v. t.* 1.—Jhukānā; mornā, phernā.

Incline your head to the right—Apnā sar dāhine taraf jhukāo.

2.—Phernā; māl yā iāgib *k.*; dil ko kisi taraf lagānā.

3.—Jhukānā, nigūn *k.*; nihurānā

Enclose, *v. t.* 1.—(Written also *enclose*) Ghernā; band kar-ke bhitar kar-l; muhit *k.*; bhāta gher l, chāron taraf se qaid yā jakar-band kar-d; chār-diwārī ke bhitar kar l.

2.—Lifāfe wagaira men band *k.*; malfūf *k.*

Inclosure, *n.* 1.—Bhāta; chār-diwārī; bāia; gherā; sahn [i-mahmūla.

2.—Woh shai jo kisi lifāfe men malfūf yā band ho masalan kāgaz, shai.

Include, *v. t.* 1.—Andar *r.*; ek ebiz ke bhitar dūsī chiz *r.*, rahnā yā h

A pearl is *included* in a shell—Moti sīp men (sīp ke andar) hotā hai.

2.—Shāmil *r.*; dākhil *k.*; darj *k.*; ta'alluq *r.* yā muta'alliq *h.*; mutazammīn *h.*; muhtawī *h.*; mushtamil *h.* [muhtawī-bar.

Including, *ppr.* Ma'; sāth; ba-shumūl; mutazammīn yā mushtamil-bar;

Inclusion, *n.* Shāmil *k.* yā *h.*; shumūl; ishtimāl; adkhāl; indirāj.

Inclusive, *a.* Had yā hudūd-i-mu'ayyana shāmil rakhtā huā; jismen kisi shai kī ibtidā yā intihā khwāh donon shāmil hon.

From Saturday to Tuesday *inclusive*—Sanīchar se Mangal tak ya'nī jis aiyām kā zikr hai usmen Sanīchar aur Mangal dono shāmil han (usse koyī mus tasnā nahīn hai).

INCOGNITO, *a.* or *adv.* Lā-ma'lūm; chhip-kar; khufyatan; bhes yā sūrat badal kar; farzī hāsiyat banā aur faizī nām rakh kar.

Incongnizable, *a.* Nā-qābil-i-samā'at; jise tamīz na karsaken; jise jān yā pahchān na saken.

Incoherence, } *n.* 1.—Bā-ham chaspān na *h.*; ek se dūsre kā lagā na
Incoherency, } rahnā; kisi shai ke ajzā kā bāham milā na rahnā
(khulā rahnā).

2.—'Adam-i-ittifaq; nā-muwāfaqat; tanāquz; be-mel *h.*; ek juzw kā dūsre juzw se ta'alluq na *r.*; gair-i-munāsabat.

Incoherent, *a.* 1.—Dhīlā, be mel; ek dūsre se lagā yā milā huā nahīn; jo bāham basta na hon

2.—Be-jor; be-mel, gair mutābiq; nā-muwāfiq; mutanāqiz; jiskā ek hissa dūsre hisse se lagā na ho, be-thaur-thekāne; be-rabt.

Incoherently, *ad.* Be-jor; be-thaur-thekāne; ukhṛa-pukhṛā; be-sar-o-pā; be-mel; be-silsila.

Incombustible, *a* Jo āg se jal na sake, ātash-gīr nahīn

Income, *n.* Jo kuchh mihsat kār-o-bār yā kisi qism kī jāedād se hāsīl ho; paudāwār-i-mazra', makānāt kā kurāya; peshe ke muta'alliq kār-o-bār kī āmadānī; tijārat yā peshe kā manāfi', rupaye yā lot wāgana kā sūd, māl-guzārī, mahāsīl; jo kuchh kisi shakhs yā jamā'at ko ushā jāedād se sāl-dai-sāl mile, naf' yā manāfi'.

Income is often used synonymously with *revenue*. but *income* is more generally applied to the gain of private persons, and *revenue* to that of a sovereign or of a state." *Webster*

Income tax — Woh mahsūl jo kisi shakhs kī kul āmadānī wa manāfi' wāgaira par yā usmēn se kisīqadar miuhā karke zar-i-bīqi par hyā jāe, āmadānī par mahsūl

Incommensurate, *a* Andāz ya miqdān men barābar nahīn; gair-musāwī; barābar nahīn, gair-muktafi, nā kāfi. [khalāl yā futūr dālmā

Incommode, *v t.* Taklīf d, bā'is-i-taklīf h.; diq k, izā d; āram men **Incommodious**, *a* Subhīte kā nahīn, jisse āram na mile yā naf' na ho; hash-i-khwāh nahīn, taklīf-dih par bahut muzir nahīn.

Incomparable, *a* Jisse muqābala na ho sake, jo dūsre se takkar yā joy na khāe, anūthā, anokhā, lā-sānī, be-misāl, be-nazir, bahut hī barā.

Incompatible, *a.* Mukhālif, khilāf; mutazād; jo dūsre ke sāth na rah sake, itnā khilāf kī bā-ham qiyām-pazīn na ho yā ittifaq-o-sulh se 'amal na kar sake; nihāyat hī be-mel; mutanāqiz, bil-l'aks, be-joz.

Followed by with.

Incompetence, *n.* 1.—Be-maqdūri, jismānī yā zihnī quwwat kā baqshūbi **Incompetency**, *j* yā kāfi taur par na h., 'adam-kifāyat, kisi shai kā ba-qadr-i-kāfi na h. [sifat qānūnī yā qā'ide ke rū se darkār ho ushā na r.

2.—(*Law*) Nā-qābilyat i qānūnī; qānūnī liyāqat kā na r.; jo kuchh **Incompetent**, *a* 1 —Kāfi quwwat maqdatat hyāqat yā istifā'at wāgana na r. w.; nā-lāiq, mā'zūr; zihnī quwwat wāgaira ba-qadr-i-kāfi na r. w.; nā-qābil; nā-kāfi; nāqis; kam.

2.—(*Law*) Salāhiyat-i-qānūnī na r. w.; qābilyat-i-mahkūma-i qānūn kā muhtāj; qānūnan nā-lāiq yā nā qābil.

A person wanting in religious belief is an *incompetent* witness in a court of law or equity. [qānūnan adā-i-shahādat nahīn kar saktā.

Jo shakhs 'aqīda-i-mazhabī nahīn rakhtā woh 'adālat-i-qānūn yā insāf men

3.—Nā-munāsib; be-jā; ikhtiyār se bāhar, qānūnan be-kār yā 'abas It is *incompetent* for the defendant to make this defence. Mudda'a 'alaih kā is 'uzr kā pesh k qānūnan be-kār hai yā is 'uzr kā karnā qānūnan uske ikhtiyār se bāhar hai

Incomplete *a.* Nā mukammal, adhūrā; pūrā nahīn; jo khātme ko na pahunchā ho; jiskā khātima na huā ho; nāqis; nā-tamām, jo anjām ko na pahunchā ho. [samājh men na āye; nā-qābil-i-idrāk; ba'idu-l-fahm

Inconceivable, *a.* Jo khayāl men na ā-sake; jo zihn men na ā sake; jo **Inconclusive**, *a.* Gair-i-qāti', jiskā natija yā maāl-i-kār kuchh na ho, jisse kisi bahs yā amr-i-mashkūk kā tasfiya na ho; gair-i-shāfi; gair-i-mukhtatim.

Incongruity, *n.* Gair-munāsbat yā 'adam-munāsabat; be-mel h.; ek shai kā dūsri shai se nisbat na r.; tanāqiz; nā-muwāfaqat; gair-mauzūniyat.